

Finansdepartementet

Finansmarknadsavdelningen

Fi2026/01654

EU:s penningtvättspaket

Juli 2026

Sammanfattning

Det unionsrättsliga regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ställer krav på företag i vissa sektorer – t.ex. banker – att känna och övervaka sina kunder i syfte att motverka att företagens verksamheter missbrukas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Regelverket finns i ett EU-direktiv som i svensk rätt i huvudsak genomförs i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen), lagen om registrering av verkliga huvudmän (registerlagen) och lagen om konto- och värdefackssystem.

I maj 2024 antogs ett nytt regelverk på området (EU:s penningtvättspaket). Det nya regelverket finns i två EU-förordningar och ett EU-direktiv. I EU-förordningarna finns bestämmelser som syftar till att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism och att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Det finns även bestämmelser om EU:s nya penningtvättsmyndighet, Amla. I EU-direktivet finns regler om bl.a. tillsynsmyndigheter och finansunderrättelseenheter.

I promemorian lämnas de lagförslag som krävs för att anpassa svensk rätt till EU:s penningtvättspaket. I förhållande till i dag föreslås bl.a.

- att penningtvättslagen, registerlagen och lagen om konto- och värdefackssystem ska upphävas och ersättas av nya lagar,
- att fler företag ska omfattas av skyldigheterna att motverka penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner,
- att bestämmelser om tillsyn över och ingripande mot företag som åsidosätter sina skyldigheter ska samlas i den nya penningtvättslagen,
- att registret över verkliga huvudmän ska innehålla fler uppgifter och att Bolagsverket ska få ett utökat ansvar att säkerställa att uppgifter i registret är korrekta,
- att en myndighet (Länsstyrelsen i Stockholms län) ska övervaka penningtvättstillsynen över advokater och advokatbolag,
- att Polismyndigheten (Sveriges finansunderrättelseenhet) ska få utökade möjligheter att lämna information till företag, oaktat sekretess, och besluta om övervakningsåtgärder respektive dispositionsförbud i förhållande till konton och affärsförbindelser som företagen förvaltar, och
- att ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN, där även uppgifter om spelkonton ska ingå, ska ersätta det nuvarande konto- och värdefackssystemet.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 10 juli 2027.

Innehållsförteckning

1	Lagförslag	16
1.1	Förslag till lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	16
1.2	Förslag till lag om verkliga huvudmän.....	44
1.3	Förslag till lag om register över konton, värdefack och virtuella IBAN	55
1.4	Förslag till lag om upphävande av lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet.....	63
1.5	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken (1942:740)	64
1.6	Förslag till lag om ändring i jordabalken (1970:994)	67
1.7	Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)	69
1.8	Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)	73
1.9	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	75
1.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgarantin.....	77
1.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige	78
1.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	80
1.13	Förslag till lag om ändring i revisionslagen (1999:1079)	81
1.14	Förslag till lag om ändring i revisorslagen (2001:883)	82
1.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	87
1.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.....	92
1.17	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	101
1.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	105
1.19	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	110
1.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster	116
1.21	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)	122
1.22	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar.....	125
1.23	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	129
1.24	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	131

1.25	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.....	133
1.26	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.....	134
1.27	Förslag till lag om ändring i lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet	139
1.28	Förslag till lag om ändring i lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton.....	144
1.29	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter	151
1.30	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar	154
1.31	Förslag till lag om ändring i spellagen (2018:1138).....	158
1.32	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.....	162
1.33	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:434) om rapporteringspliktiga arrangemang.....	165
1.34	Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2021:516)	166
1.35	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering	170
1.36	Förslag till lag om ändring i lagen (2022:613) om finansiell information i brottsbekämpningen.....	174
1.37	Förslag till lag om ändring av lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar	176
1.38	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar	177
1.39	Förslag till lag om ändring i lagen (2025:250) om valutaväxling	179
1.40	Förslag till lag om ändring i lagen (2025:1377) om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar	180
1.41	Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	183
1.42	Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	185
1.43	Förslag till lag om ändring i lagen (2027:0000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN	187
2	Ärendet.....	189
3	Rättslig reglering.....	189
3.1	EU:s penningtvättsdirektiv	189

3.2	Ett nytt EU-regelverk på området.....	190
3.3	En nyhet – riktade ekonomiska sanktioner	191
3.4	Särskilt om personuppgiftsbehandling	191
3.4.1	Personlig integritet.....	191
3.4.2	Personuppgiftsbehandling	192
3.4.3	Dataskyddsdirektivet och brottsdatalogen	196
4	Allmänna överväganden och definitioner	198
4.1	Nya lagar på området föreslås	198
4.2	Följdändringar	199
4.3	Hänvisningar till EU-rättsakter.....	202
4.4	Behovet av att införa definitioner	202
4.5	Innebörden av vissa uttryck och begrepp	203
4.5.1	Penningtvätt.....	203
4.5.2	Finansiering av terrorism.....	206
4.5.3	Riktade ekonomiska sanktioner.....	206
5	Ansvariga enheter	207
5.1	Ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen.....	207
5.1.1	Finansiella institut	209
5.1.2	Revisorer, externa revisorer, skatterådgivare och vissa andra personer.....	213
5.1.3	Notarier, advokater och andra oberoende jurister.....	213
5.1.4	Tjänsteleverantörer till truster eller bolag.....	214
5.1.5	Fastighetsmäklare och andra yrkesverksamma i fastighetsbranschen.....	215
5.1.6	Personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar	217
5.1.7	Personer som handlar med varor av högt värde ("lyxvaruhandlare")	217
5.1.8	Tillhandahållare av speltjänster	218
5.1.9	Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering	218
5.1.10	Personer som handlar eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål	219
5.1.11	Personer som handlar eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när det utförs i frizoner och tullager	220
5.1.12	Kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter	221
5.1.13	Aktörer inom investeringsmigration	222
5.1.14	Icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet	222
5.2	Möjlighet till undantag för vissa verksamheter	222
5.3	Ytterligare ansvariga enheter och vissa närliggande frågor	224
5.3.1	Möjligheten att göra fler till ansvariga enheter	224

	5.3.2	Pantbanker.....	225
	5.3.3	Tillhandahållande av varor i utbyte mot kontanter ("kontanthandlare")	226
	5.3.4	Tillhandahållande av varor och vissa elektroniskt förvarade penningvärden i utbyte mot kryptotillgångar	227
	5.3.5	Clearingbolag	229
	5.3.6	Auktionsplattformar för handel med utsläppsrätter	230
	5.4	Möjlighet till nationella krav om åtgärder i vissa fall av högre risk	232
	5.5	Samkörning av register.....	234
	5.6	Ansvariga enheters personuppgiftsbehandling och lagring av uppgifter	235
	5.7	Vissa frågor om kundkännedomsåtgärder	236
6		Vissa krav för att få bedriva verksamhet som ansvarig enhet	237
	6.1	Registrering av ansvariga enheter	237
	6.1.1	Direktivet innebär krav på bland annat registrering	237
	6.1.2	Förutsättningar för registrering och avregistrering.....	243
	6.1.3	Om krav på registrering inte följs	246
	6.1.4	Frågor om förfarande, verkställighet och överklagande	250
	6.2	Vissa krav som gäller vid investeringsmigration.....	251
7		Lämplighetskrav och kontroll av kravet	252
	7.1	Kontroll av lämplighet.....	252
	7.2	Om lämplighetskraven inte uppfylls	260
	7.3	Möjligheten att inhämta uppgifter och vissa frågor om sekretess	263
8		Tillsyn	267
	8.1	Verksamheter under svensk behörighet.....	267
	8.2	Tillsynsorgan	272
	8.3	Särskilt om revisionsföretag som inte är registrerade.....	276
	8.4	Tillsynsorganens uppgifter	278
	8.4.1	Tillsynsbestämmelser samlas i penningtvättslagen.....	278
	8.4.2	Informationsspridning till ansvariga enheter	280
	8.4.3	Beslut om undantag från dokumenterade enskilda riskbedömningar.....	282
	8.4.4	Utkontraktering till tjänsteleverantörer	282
	8.4.5	Kontroll av ansvariga enheter.....	284
	8.5	Tillsynsorganens verktyg vid tillsyn	289
	8.6	Resurser.....	294
	8.7	Sekretess och tystnadsplikt.....	295
	8.8	Undantag från sekretess och tystnadsplikt.....	300
	8.8.1	Undantag för samarbete inom EES	300
	8.8.2	Undantag för samarbete med tredjeländer.....	307

8.9	Samarbete och samordning.....	309
8.9.1	Tillsynsorganen ska vara samordnade	309
8.9.2	Tillsynsorganen ska samarbeta med varandra	310
8.10	Tillsyn vid gränsöverskridande förhållanden	311
8.10.1	Informationslämnande vid gränsöverskridande verksamhet.....	311
8.10.2	Samarbete vid tillsyn av kreditinstituts och finansiella instituts gränsöverskridande verksamhet.....	313
8.10.3	Samarbete vid tillsyn av gränsöverskridande koncerner och vissa andra strukturer.....	315
8.10.4	Tillsynskollegier för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism ...	320
8.10.5	Särskilda tillsynsåtgärder vid viss gränsöverskridande finansiell verksamhet....	324
8.11	Tillsynsorganen och andra myndigheter ska tillhandahålla information till finansunderrättelseenheten	326
8.12	Särskilt om samarbete som rör kreditinstitut eller finansiella institut	328
8.13	Särskilt om samarbete som rör revisorer	331
9	Ingripande	332
9.1	Ingripanden enligt dagens regelverk.....	333
9.2	Möjlighet till ingripanden enligt flera lagar och avstående från ingripande.....	334
9.3	Ingripanden vid överträdelse av TFR-förordningen	338
9.4	Olika alternativ för ingripande	338
9.4.1	Valet av ingripande.....	338
9.4.2	Ingripande genom förelägganden, rekommendationer och offentliggörande.....	344
9.4.3	Beslut om erinran, anmärkning eller varning.....	349
9.4.4	Sanktionsavgifter	351
9.4.5	Krav på att verksamheten upphör	357
9.4.6	Ingripande mot ledningspersoner	359
9.4.7	Möjligheten till disciplinära åtgärder när en juridisk person bär ansvaret för överträdelsen.....	361
9.5	Regler om förfarandet kopplat till vissa beslut och verkställighet	363
9.6	Särskilt om vissa ingripanden mot advokater och advokatbolag	364
9.7	Överklagande av beslut om ingripande	365
9.8	Offentliggörande av beslut	367
9.9	Informationsutbyte om sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder	368
9.10	Skydd för personer som rapporterar överträdelser och misstanke om brott.....	369

9.11	Särskilt om tillsyn och ingripande när Amla agerar som tillsynsorgan.....	373
9.11.1	Det finansiella tillsynsorganet ska kunna vidta tillsynsåtgärder efter begäran.....	373
9.11.2	Bistånd genom handräckning vid platsundersökningar.....	374
9.11.3	Äkthetskontroll och verkställighet.....	375
10	Krav på övervakning av självreglerande organs tillsyn	377
10.1	Tillsynen över advokater och advokatbolag utförs av självreglerande organ	378
10.2	Övervakningsmyndighetens uppgifter och befogenheter.....	378
10.3	Valet av övervakningsmyndighet	380
10.4	Informationsskyldighet om misstänkt brottslighet	382
10.5	Övervakningsmyndighetens årsrapportering	383
10.6	Överklagande	384
10.7	Sekretess för uppgifter i övervakningsverksamheten	384
10.8	Behandling av personuppgifter.....	385
10.9	Övervakningsmyndigheten oberoende och anställdas integritet	386
11	Finansunderrättelseenheten.....	387
11.1	Finansunderrättelseenhetens roll, organisation och övergripande ansvar	387
11.1.1	Polismyndigheten är finansunderrättelseenhet	387
11.1.2	Övergripande ansvar.....	388
11.1.3	Oberoende och resurser	390
11.1.4	Tystnadsplikt och informationssäkerhet	392
11.1.5	Skyddade kommunikationskanaler	393
11.1.6	Rapporteringsskydd.....	394
11.1.7	Ombud för grundläggande rättigheter	395
11.1.8	Årsrapport.....	396
11.2	Finansunderrättelseenhetens tillgång till information	397
11.2.1	Inledning.....	397
11.2.2	Utgångspunkter	398
11.2.3	Konto- och värdefacksystem samt bankkontoregistrens sammankopplingssystem.....	401
11.2.4	Information hos ansvariga enheter	402
11.2.5	Hypotekslån och andra lån	403
11.2.6	Databaser för nationell valuta och valutaväxling	404
11.2.7	Värdepapper	405
11.2.8	Skatteuppgifter	405
11.2.9	Offentlig upphandling	406
11.2.10	Fastighetsregistret.....	408
11.2.11	Folkbokföring.....	409
11.2.12	Register över pass och visum	410
11.2.13	Databaser över gränsöverskridande resor	410

11.2.14	Register över kommersiella och ideella aktörer.....	415
11.2.15	Vägfartregister, luftfartygregister och fartygsregister	420
11.2.16	Socialförsäkringsförmåner.....	421
11.2.17	Tulluppgifter.....	422
11.2.18	Vapenregistret.....	424
11.2.19	Verkligt huvudmannaskap	425
11.2.20	Information hos Finansinspektionen.....	427
11.2.21	Handel med utsläppsrätter	428
11.2.22	Nationella register över migration och immigration	429
11.2.23	Information som innehas av handelsdomstolar	430
11.2.24	Insolvensdatabaser.....	431
11.2.25	Konkursförvaltare och rekonstruktörer.....	432
11.2.26	Tillgångar som frysts eller immobiliserats enligt riktade ekonomiska sanktioner	434
11.2.27	Information relaterad till brottsbekämpning	435
11.2.28	Sekretess.....	439
11.2.29	Skyddet för den personliga integriteten	440
11.2.30	Personuppgiftsbehandling	442
11.3	Samarbete med behöriga myndigheter och självreglerande organ.....	443
11.3.1	Behöriga myndigheters begäran om information	443
11.3.2	Tillhandahållande av information till tillsynsorgan	444
11.3.3	Återkoppling till tullmyndigheter	447
11.3.4	Återkoppling till finansunderrättelseenheten	448
11.4	Samarbete med andra finansunderrättelseenheter och Amla	449
11.4.1	Samarbete och utbyte av information	449
11.4.2	Verkan av straffbestämmelser	456
11.5	Ansvariga enheters rapporteringsskyldighet.....	457
11.5.1	Rapportering på eget initiativ till finansunderrättelseenheten	457
11.5.2	Rapportering på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen	458
11.5.3	Tystnadsplikt	460
11.5.4	Behandling av personuppgifter.....	461
11.6	Information till ansvariga enheter.....	462
11.6.1	Underrättelser till ansvariga enheter	462
11.6.2	Återkoppling till ansvariga enheter	468
11.7	Instruktioner för övervakning	469
11.8	Dispositionsförbud	471
11.8.1	Dispositionsförbud avseende transaktioner	471

11.8.2	Dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser.....	473
11.8.3	Dispositionsförbud på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.....	477
11.8.4	Åklagares prövning av ett dispositionsförbud	478
11.8.5	När ett dispositionsförbud upphör att gälla ...	478
11.8.6	Underrättelse om beslut om dispositionsförbud	480
11.8.7	Rättslig prövning	482
11.8.8	Inget ansvar för finansunderrättelseenheten eller dess ledning och anställda	484
11.9	Penningtvättsregistret	485
12	Särskilda frågor	491
12.1	Allmänna bestämmelser om samarbete	491
12.2	Kommunikation av förteckningen över de behöriga myndigheterna	493
12.3	Särskilt om samarbete med myndigheter med ansvar för att genomföra riktade ekonomiska sanktioner	494
12.4	Samverkan	496
12.4.1	Samverkan inom ramen för partnerskap för informationsutbyte	496
12.4.2	Samverkan enligt penningtvättslagen	498
12.4.3	Sekretess ska inte hindra samverkan	503
12.5	Nationell riskbedömning	504
12.6	Statistik	507
12.7	Personer i politiskt utsatt ställning	508
12.8	Avgifter för ansvariga enheter	515
13	Kontantförbud	516
13.1	Utformningen av kontantförbudet	517
13.2	Tillsyn gällande kontantförbudet	520
13.2.1	Tillsynsmyndighetens befogenheter	522
13.2.2	Ingripande vid överträdelse av kontantförbudet	526
13.2.3	Frågor om förfarande, verkställighet och överklagande	530
13.3	Tillfällig upphävande av förbudet	531
13.4	Behandling av personuppgifter	531
14	Verkligt huvudmannaskap	532
14.1	Särskilt om terminologin i kapitlet	533
14.2	En upplysning om att bestämmelser finns i förordningen	534
14.3	Registermyndighet	534
14.4	Vilka som omfattas av skyldigheterna	535
14.5	Vilka som är verkliga huvudmän	542
14.5.1	Definitionen av verklig huvudman	542
14.5.2	Hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas	542

14.5.3	Om verkliga huvudmän i en juridisk person inte kan identifieras	545
14.6	Skyldigheten att inneha uppgifter och dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap	547
14.7	Skyldigheten att lämna ut dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap	549
14.8	Skyldigheten för verkliga huvudmän att lämna ut uppgifter och dokument.....	551
14.9	Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering	553
14.10	Skyldigheten för nominella företrädare	555
14.11	Vilka uppgifter som ska finnas i registret	556
14.11.1	Uppgifter som ska anmälas.....	556
14.11.2	Registret ska innehålla uppgifter om riktade ekonomiska sanktioner	559
14.12	Särskilt om den ideella sektorn och trossamfund	560
14.12.1	Den ideella sektorn och trossamfund ska inte längre omfattas av särreglering.....	560
14.12.2	Registreringsskyldighetens förenlighet med grundlag.....	561
14.12.3	Särskilt om konsekvenser för den ideella sektorn	564
14.13	Anmälan av ändrade förhållanden.....	566
14.14	Bolagsverkets åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är korrekta	568
14.14.1	Kontroller vid anmälan och senare	568
14.14.2	Bolagsverkets verktyg vid kontroll.....	573
14.15	Andras åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är korrekta.....	583
14.15.1	Det bör inte införas krav på årlig bekräftelse av uppgifterna	583
14.15.2	Rapportering av avvikelser	584
14.16	Bolagsverkets ingripanden när skyldigheter inte efterlevs	589
14.16.1	Det ska finnas effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner	589
14.16.2	Åtgärder enligt gällande rätt	590
14.16.3	Åtgärder i fråga om underlåtelse att inneha dokumentation.....	591
14.16.4	Åtgärder i fråga om underlåtelse att lämna ut uppgifter och dokumentation.....	592
14.16.5	Åtgärder i fråga om underlåtelse som gäller anmälan av uppgifter eller felaktiga uppgifter	594
14.16.6	Åtgärder i förhållande till nominella aktieägare eller styrelseledamöter.....	597
14.16.7	Likvidation och avregistrering.....	597
14.16.8	Sanktionsavgift, förseningsavgift och straff bör inte införas	601
14.17	Särskilt om vite och förelägganden till flera.....	603

	14.17.1	Ansvariga enheter som underlåter att säkerställa motparts registrering	606
14.18		Rätten att inte belasta sig själv	607
14.19		Bolagsverkets underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten	608
14.20		Registermyndighetens oberoende och anställdas integritet	609
14.21		Tillgången till uppgifter från registret över verkliga huvudmän	610
14.22		Personuppgiftsbehandling	611
14.23		Gallring	616
14.24		Bevarande av uppgifter	617
14.25		Avgifter	617
14.26		Överklagande	619
15		Konto- och värdefackssystemet	619
	15.1	Den tekniska utformningen av konto- och värdefackssystemet	620
	15.1.1	Dagens system är ett datasöksystem	620
	15.1.2	Argument som förts fram för ett datasöksystem	620
	15.1.3	Argument som förts fram för att ersätta datasöksystemet med ett register	622
	15.1.4	Kostnader förenat med datasöksystem respektive register	628
	15.1.5	Ett register föreslås	630
	15.2	Sammankoppling med andra medlemsstaters mekanismer	632
	15.3	Dagens konto- och värdefackssystem	632
	15.3.1	Uppgifter som kan fås genom systemet	632
	15.3.2	Konto- och värdefackssystemet omfattar fler uppgifter än vad unionsrätten kräver	633
	15.4	Skyldigheten att lämna uppgifter för registrering	634
	15.4.1	Företagen som omfattas av registreringsskyldigheten	634
	15.4.2	Uppgifter som ska finnas i registret	638
	15.4.3	Anmälan om registrering	646
	15.5	Sekretess för uppgifterna	647
	15.5.1	Tystnadsplikt hindrar inte att uppgifterna anmäls	647
	15.5.2	Uppgifter i registret bör omfattas av sekretess	649
	15.5.3	Förhållandet till skyddet mot intrång i personlig integritet	654
	15.6	Myndigheters behov av uppgifter ur registret	658
	15.7	Sekretessbrytande bestämmelser	662
	15.7.1	Befintliga sekretessbrytande bestämmelser	663
	15.7.2	Uppgiftsskyldigheter som innebär att sekretess bryts	665
	15.7.3	Krav vid utlämnande av uppgifter	669

15.8	Om skyldigheter att anmäla uppgifter för registrering inte fullgörs	670
15.9	Sekretess gällande förfrågningar	672
15.10	Tekniska specifikationer för att tillhandahålla transaktionsuppgifter	673
15.11	Behandling av personuppgifter.....	674
15.11.1	Utgångspunkter vid promemorians bedömning	674
15.11.2	Tillämpligt regelverk för Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret	674
15.11.3	Personuppgiftsansvarig	676
15.11.4	Rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen	676
15.11.5	Ändamålet med behandlingen	677
15.11.6	Särskilt om vissa typer av uppgifter	679
15.11.7	Säkerhetsåtgärder gällande tillgången till uppgifter	682
15.11.8	Elektroniskt utlämnande av personuppgifter.....	684
15.11.9	Enskildas rättigheter	685
15.11.10	Längsta tid för behandlingen	688
15.11.11	Frågor om personuppgiftsbehandling bör regleras i lag	689
15.11.12	Tillämpligt regelverk för Skatteverkets personuppgiftsbehandling i andra verksamheter än verksamheten med registret.....	690
15.12	Några avslutande ord ur dataskyddsynpunkt... ..	690
16	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	692
16.1	Den nya penningtvättslagen.....	692
16.2	Den nya lagen om register över verkliga huvudmän	692
16.3	Den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN	693
17	Konsekvenser	694
18	Författningskommentar	703
18.1	Förslaget till lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.....	703
18.2	Förslaget till lag om verkliga huvudmän	774
18.3	Förslaget till lag om register över konton, värdefack och virtuella IBAN	800
18.4	Förslaget till lag om upphävande av lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet.....	819
18.5	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken (1942:740)	819
18.6	Förslaget till lag om ändring i jordabalken (1970:994)	822
18.7	Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)	823

18.8	Förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)	825
18.9	Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	827
18.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgarantin	828
18.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige	828
18.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	829
18.13	Förslaget till lag om ändring i revisionslagen (1999:1079)	829
18.14	Förslaget till lag om ändring i revisorslagen (2001:883)	830
18.15	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	834
18.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse	838
18.17	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	844
18.18	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	847
18.19	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	851
18.20	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster	856
18.21	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)	860
18.22	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar	862
18.23	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	865
18.24	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder	866
18.25	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott	868
18.26	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag	868
18.27	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet	872
18.28	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton	876
18.29	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter	882
18.30	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar	884

18.31	Förslaget till lag om ändring i spellagen (2018:1138) ...	886
18.32	Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.....	889
18.33	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:434) om rapporteringspliktiga arrangemang.....	891
18.34	Förslaget till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2021:516)	891
18.35	Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering	894
18.36	Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:613) om finansiell information i brottsbekämpningen.....	896
18.37	Förslaget till lag om ändring av lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar	896
18.38	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.....	897
18.39	Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:1377) om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar	898
18.40	Förslaget till lag om ändring i lagen (2027:0000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN.....	900
18.41	Övriga lagförslag	902

1 Lagförslag

1.1 Förslag till lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser som

1. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 (TFR-förordningen),

2. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 om inrättande av myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 (Amla-förordningen),

3. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen), och

4. genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet).

Uttryck i lagen

2 § I denna lag betyder

ansvarig enhet: detsamma som i artikel 3 i penningtvättsförordningen och 2 kap. 1 §,

behörig myndighet enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen: en sådan myndighet som regeringen bestämmer,

EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

hemland: det land inom EES där den ansvariga enhetens säte eller huvudkontor ligger,

tillsynsmyndighet: en sådan myndighet som regeringen bestämmer,

tillsynsorgan: en tillsynsmyndighet eller Sveriges advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd, och

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

vårdland: ett annat land inom EES än hemlandet där den ansvariga enheten bedriver verksamhet.

Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i Amla-förordningen och penningtvättsförordningen.

3 § Följande artiklar i penningtvättsförordningen ska tillämpas på drift av en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den 17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser:

- artikel 11,
- artikel 12,
- artikel 14,
- artikel 15,
- artikel 16.1–16.3,
- artikel 69.7,
- artikel 72,
- artikel 73, och
- artikel 78.

Undantag för vissa betalningstransaktioner

4 § TFR-förordningen ska inte tillämpas på överföringar av medel inom Sverige till en betalningsmottagares betalkonto som uteslutande möjliggör betalning för tillhandahållande av varor eller tjänster, om förutsättningarna enligt artikel 2.5 a–c i den förordningen är uppfyllda.

2 kap. Ansvariga enheter och deras skyldigheter

Ansvariga enheter

1 § I artikel 3 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vilka fysiska och juridiska personer som är ansvariga enheter vid tillämpningen av förordningen. Därutöver är fysiska och juridiska personer ansvariga enheter om de bedriver

1. verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516) även vid förmedling av annan egendom än fast egendom eller hyresrätt och som anges i 2 kap. 1 § 1 den lagen,

2. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer,

3. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer, utan att det är en sådan kryptotillgångstjänst som omfattas av definitionen i artikel 3.1.16 i Europa-

parlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937,

4. yrkesmässig verksamhet med utgivning av sådana elektroniskt förvarade penningvärden som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1 lagen (2011:755) om elektroniska pengar, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 5 000 kronor eller mer, utan att det är en sådan kryptotillgångstjänst som omfattas av definitionen i artikel 3.1.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023, eller

5. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000).

Ansvariga enheter i form av tjänsteleverantör till trustar eller bolag enligt artikel 3.3 c i penningtvättsförordningen ska även omfatta den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster i form av försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer.

Personer som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder enligt artikel 3.3 i i penningtvättsförordningen ska även omfatta den som på motsvarande sätt och där transaktionen eller transaktionerna uppgår till motsvarande belopp, handlar med eller agerar mellanhand vid handel med andra konstverk.

Undantag för vissa speltjänster

2 § Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av penningtvättsförordningen och denna lag enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 11 kap. 7 § 1.

Ansvariga enheters skyldigheter

3 § I TFR-förordningen och penningtvättsförordningen finns bestämmelser om ansvariga enheters skyldigheter att förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner. I 4–7 §§ finns bestämmelser som kompletterar vad som följer av förordningarna.

Uppgiftsskyldighet

4 § Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i artikel 69.1 b och undantag från uppgiftsskyldighet i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen ska tillämpas även vid begäran om uppgifter som görs av Säkerhetspolisen.

Tystnadsplikt

5 § Bestämmelserna om tystnadsplikt och uppgiftslämnande i god tro i artikel 72 och 73 i penningtvättsförordningen ska även gälla vid uppgiftslämnande till Säkerhetspolisen enligt 4 §.

6 § En ansvarig enhet eller den som är verksam hos den ansvariga enheten får inte obehörigen röja en uppgift som tagits emot av finansunderrättelseenheten enligt 8 kap. 2 §.

7 § Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt 5 och 6 §§ och artikel 73 i penningtvättsförordningen finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelning mellan bolagsorgan för vissa finansiella institut

8 § Skyldigheten enligt 8 kap. 46 a § aktiebolagslagen (2005:551) för styrelsen i ett publikt aktiebolag att årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete gäller för styrelsen i ett sådant finansiellt institut som omfattas av registreringsskyldighet enligt 3 kap. 4 § första stycket 1 om det är ett privat aktiebolag och styrelsen har mer än en ledamot.

Skyldigheten enligt 8 kap. 46 b § aktiebolagslagen för styrelsen i ett publikt aktiebolag att i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan bolagsorganen gäller även för styrelsen i ett sådant finansiellt institut som avses i första stycket och som är ett privat aktiebolag.

Styrelsens ordförande ska bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf.

3 kap. Registrering av vissa ansvariga enheter

Inledande bestämmelser

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet för vissa ansvariga enheter att registrera sig hos Bolagsverket, tillsynsmyndigheten för finansiella institut eller den myndighet som regeringen bestämmer. I fråga om övriga ansvariga enheter finns bestämmelser om godkännande eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen i de lagar som reglerar verksamheten.

Registrering hos Bolagsverket

Registreringsskyldighet

2 § Fysiska och juridiska personer som avser att bedriva sådan verksamhet som innebär att de är ansvariga enheter ska anmäla det till Bolagsverket för registrering. Det gäller inte den som avser bedriva verksamhet som

1. kreditinstitut,
2. finansiellt institut,
3. auktoriserad eller godkänd revisor, registrerat revisionsbolag eller andra revisionsföretag enligt revisorslagen (2001:883),
4. fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag,
5. advokat eller advokatbolag,
6. tillhandahållare av speltjänster,
7. verksamhet enligt pantbankslagen,
8. leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster,

9. tjänsteleverantör till truster eller bolag, eller
10. kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter och som omfattas av tillståndsplikt enligt 3 a kap. 1 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

Registrering

3 § Bolagsverket ska registrera uppgifter om ansvariga enheter som anmäls enligt 2 §.

Bolagsverket ska snarast möjligt efter registrering av uppgifter eller ändring av tidigare registrerade uppgifter, informera den myndighet som utövar tillsyn över den ansvariga enheten om de uppgifter som har förts in eller strukits ur registret.

Registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut

Registreringsskyldighet

4 § Följande fysiska och juridiska personer ska ansöka om registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut:

1. fysiska och juridiska personer som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 2–12, 14 och 15 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, och

2. juridiska personer som avser bedriva verksamhet som sådana holdingföretag som avses i artikel 2.1.6 a i penningtvättsförordningen.

Första stycket 1 gäller inte en fysisk eller juridisk person som bedriver betaltjänster i form av kontoinformationstjänster. Det gäller inte heller om personen har tillstånd eller auktorisation för verksamheten enligt annan författning.

Registrering

5 § Tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska registrera den som har kommit in med ansökan enligt 4 §, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att bedrivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och
2. kraven på ledning och verkliga huvudmän i 4 kap. 3 § är uppfyllda.

Registrering hos den myndighet som regeringen bestämmer

Registreringsskyldighet

6 § En fysisk eller juridisk person som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet som tjänsteleverantör till truster eller bolag, ska ansöka om registrering hos sin tillsynsmyndighet.

Registrering

7 § Tillsynsmyndigheten för tjänsteleverantörer till truster eller bolag ska registrera den som har kommit in med ansökan enligt 6 §, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att bedrivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och

2. kraven på ledning och verkliga huvudmän i 4 kap. 3 § är uppfyllda.

Gemensamma bestämmelser

Förbud mot att bedriva verksamhet

8 § Den som är registreringsskyldig enligt 2, 4 eller 6 § får inte bedriva verksamhet innan registrering har skett.

Ändrade förhållanden

9 § Om något av de förhållanden som ligger till grund för en registrering har ändrats, ska den registrerade snarast möjligt anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Avregistrering

10 § En ansvarig enhet ska avregistreras om den inte längre bedriver verksamheten. Detsamma gäller om tillsynsmyndigheten har beslutat ett föreläggande att upphöra med verksamheten och beslutet har fått laga kraft.

Kontroll

11 § Om en ansvarig enhet bedriver verksamhet utan att vara registrerad, ska tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att göra en ansökan eller anmälan om registrering. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett föreläggande enligt första stycket inte följs eller om registrering vägras, ska tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten.

12 § Tillsynsmyndigheten får besluta att en ansvarig enhet som bedriver eller har bedrivit verksamhet utan att vara registrerad ska betala en sanktionsavgift.

I fråga om sanktionsavgiftens storlek gäller 6 kap. 14–17 §§ och i fråga om förfarandet och verkställighet av beslut om sanktionsavgift 8 kap. 28–34 §§.

13 § Tillsynsmyndigheten får vid osäkerhet om en fysisk eller juridisk person bedriver sådan verksamhet som innebär krav på registrering förelägga personen att lämna de upplysningar som behövs för att bedöma om så är fallet. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett föreläggande enligt första stycket inte följs, får myndigheten förelägga personen att upphöra med verksamheten.

4 kap. Lämplighetskrav och kontroll av kravet

Inledande bestämmelser

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om krav på lämplighet hos ledningspersoner i och verkliga huvudmän för vissa ansvariga enheter. I fråga om övriga ansvariga enheter finns bestämmelser om krav på lämplighet i de lagar som reglerar verksamheten.

Krav på lämplighet

2 § Den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman för en juridisk person som bedriver verksamhet som ansvarig enhet enligt 1–3 får inte i väsentlig utsträckning ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, brott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet:

1. artikel 3.3 a, b, d, e, f och i–k, och m i penningtvättsförordningen,
2. artikel 3.3 h och är förmedlare av gräsrotsfinansiering, eller
3. 2 kap. 1 § första och tredje styckena.

Detsamma gäller en fysisk person som bedriver verksamhet som innebär att företaget är en sådan ansvarig enhet som anges i första stycket.

3 § Den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman för en juridisk person som bedriver verksamhet som ansvarig enhet enligt 1–3 ska uppfylla vissa krav enligt 4 §:

1. artikel 3.2 i penningtvättsförordningen och bedriver verksamhet som består i att utföra en verksamhet som anges i punkterna 2–12, 14 och 15 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, eller är finansiella holdingföretag med blandad verksamhet,

2. artikel 3.3 c i penningtvättsförordningen, inbegripet personer som bedriver verksamhet enligt 2 kap. 1 § andra stycket, eller

3. artikel 3.3 g i penningtvättsförordningen.

Detsamma gäller en fysisk person som bedriver verksamhet som innebär att företaget är sådan ansvarig enhet som anges i första stycket.

4 § En person som avses i 3 §

1. får inte i väsentlig utsträckning ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, brott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet, och

2. ska ha gott anseende och agera med ärlighet och integritet.

Den som bedriver verksamheten eller som ingår i ledningen för en juridisk person som bedriver verksamheten ska dessutom ha tillräcklig kunskap och kompetens för att utföra uppgiften.

Ändrade förhållanden

5 § En ansvarig enhet som avses i 2 och 3 §§ ska snarast möjligt efter en förändring i den personkrets som avses i samma paragrafer anmäla förändringen till tillsynsorganet.

Tillsynsorganens kontroller av lämplighet och när sådana kontroller ska göras

6 § Ett tillsynsorgan för ansvariga enheter som omfattas av registreringsskyldighet enligt 3 kap. 2 §, revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag enligt 2 § 5 revisorslagen (2001:883) eller advokatbolag ska, när det får kännedom om en ansvarig enhet som omfattas av dess tillsynsansvar, kontrollera att kravet på lämplighet är uppfyllt.

7 § Ett tillsynsorgan för sådana ansvariga enheter som omfattas av godkännandeförfarande eller dylikt för att få bedriva verksamheten eller yrkesutövningen ska, vid en ansökan, kontrollera att kravet på lämplighet är uppfyllt. Det gäller även i fråga om ansökningar om inträde i Sveriges advokatsamfund.

Om prövningen av ansökan ska göras av en annan myndighet eller av en kommun, ska tillsynsorganet på uppmaning av den andra myndigheten eller kommunen göra kontrollen och informera om resultatet.

8 § Kontroll av krav på lämplighet ska göras när tillsynsorganet får kännedom om ändrade förhållanden som kan påverka bedömningen och när det annars finns skäl för det. Tillsynsorganet ska med hänsyn till riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism dessutom årligen välja ut ett antal ansvariga enheter för kontroll av om kraven på lämplighet är uppfyllda.

Om en annan myndighet eller en kommun beviljat ansökan att få bedriva verksamheten ska tillsynsorganet informera den om resultatet av kontrollerna.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om det årliga urvalet av ansvariga enheter för kontroll av lämplighetskrav.

Om kraven inte uppfylls

10 § Om kraven i 2 § eller 3 och 4 §§ på en ledningsperson inte är uppfyllda, ska tillsynsorganet förelägga den ansvariga enheten att inom viss tid göra rättelse. Om föreläggandet inte följs eller omständigheterna är sådana att rättelse inte kan göras, ska tillsynsorganet förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten eller, om verksamheten eller yrkesutövningen förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt, återkalla godkännandet eller motsvarande.

Om en annan myndighet eller en kommun har beviljat tillståndet eller registreringen ska tillsynsorganet i stället informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga den ansvariga enheten att upphöra enligt första stycket har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

Om det gäller verksamhet som advokat, ska Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd, i stället för vad som anges i första stycket om upphörande och återkallelse, uppmana advokaten att träda ur advokatsamfundet och, om det inte görs, besluta om hans eller hennes uteslutning.

11 § Om kraven i 2 § eller 3 och 4 §§ på en verklig huvudman inte är uppfyllda ska tillsynsorganet förelägga den verkliga huvudmannen att vidta sådana åtgärder som innebär att det verkliga huvudmannaskapet upphör.

Om tillsynsorganet förelagt en verklig huvudman för en ansvarig enhet vars verksamhet förutsätter tillstånd eller registrering från en annan myndighet eller en kommun, ska tillsynsorganet informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga den verkliga huvudmannen har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

12 § Ett föreläggande av en tillsynsmyndighet enligt 10 eller 11 § får förenas med vite.

5 kap. Tillsyn över ansvariga enheter

Tillämpningsområde

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att sådana ansvariga enheter som följer av 2–5 §§ uppfyller sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamheter som står under Amlas tillsyn, om inte Amla begär det.

Av 8 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken följer att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn över att advokater uppfyller motsvarande skyldigheter. Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd ska även utöva tillsyn över att advokatbolag uppfyller sina skyldigheter i motsvarande delar.

2 § Tillsynsorganen ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige.

3 § Tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska, oavsett hur speltjänsterna tillhandahålls i Sverige, utöva tillsyn över sådan verksamhet som är licenspliktig enligt spellagen (2018:1138).

Tillsyn enligt första stycket ska anmälas till tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland.

Agenter och ombud

4 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betal-tjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs i Sverige av agenter eller ombud till ansvariga enheter som hör hemma i ett annat land inom EES.

Tillsynsmyndigheten får besluta att inte utöva tillsyn över verksamhet som avses i första stycket, om kriterierna för tillsyn beslutade av

Europeiska kommissionen enligt artikel 41.2 i penningtvättsdirektivet inte är uppfyllda och tillsynsmyndigheten bedömer att den ansvariga enhetens verksamhet i Sverige är begränsad.

Tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

5 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betal-tjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster ska inte utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs i ett annat land inom EES av agenter eller ombud till ansvariga enheter som hör hemma i Sverige.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över verksamhet som avses i första stycket, om tillsynsmyndigheten i värdlandet beslutat att inte utöva tillsyn.

Tillsynsmyndigheten ska inom två veckor från mottagandet av ett beslut enligt andra stycket informera den ansvariga enheten om att verksamheten i värdlandet står under tillsynsmyndighetens tillsyn. Den ansvariga enheten ska även informeras om förändringar av tillsynsansvaret.

6 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betal-tjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster får besluta att en sådan ansvarig enhet som hör hemma i ett annat land inom EES och som i Sverige bedriver verksamhet genom agent eller ombud ska utse en central kontaktpunkt i Sverige som företrädare för den ansvariga enheten.

Tillsynsuppgifter

7 § Tillsynsorganen ska regelbundet bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism samt för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs.

8 § Tillsynsorganen ska genom riskbaserad tillsyn kontrollera att ansvariga enheter efterlever sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Tillsynen enligt första stycket omfattar övervakning av lämpligheten och genomförandet av ansvariga enheters riktlinjer, förfaranden och kontroller samt de personalresurser som tillsatts för utförande av uppgifter enligt penningtvättsförordningen. Om en ansvarig enhet är moderföretag i en koncern omfattar tillsynen även genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller.

9 § Tillsynsorganen ska säkerställa att relevant information om penningtvätt, finansiering av terrorism och riktade ekonomiska sanktioner finns tillgänglig för ansvariga enheter under deras tillsyn och, när det är lämpligt, sprida information för att informera ansvariga enheter om deras skyldigheter.

Information om personer eller enheter som angetts i samband med riktade ekonomiska sanktioner och Förenta nationernas ekonomiska sanktioner ska vara omedelbart tillgänglig för ansvariga enheter.

Vid tillämpning av första och andra styckena ska en börs som har tillstånd enligt 13 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att driva en auktionsplattform behandlas som en ansvarig enhet.

Upplysningar

10 § En ansvarig enhet ska på begäran lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen.

11 § Tillsynsmyndigheterna för kreditinstitut, finansiella institut och tillhandahållare av speltjänster får även

1. begära sådana upplysningar som avses i 10 § av personer som representerar eller är anställda hos den ansvariga enheten eller hos enheter till vilka den ansvariga enheten utkontrakterat uppdrag enligt artikel 18 i penningtvättsförordningen, och

2. höra andra personer om föremålet för tillsynen, om det finns skäl för det och den enskilde samtycker till att lämna uppgifter.

Undersökningar på plats

12 § Ett tillsynsorgan får, när tillsynsorganet anser det nödvändigt, genomföra en undersökning på plats hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn.

En undersökning på plats får ske utan förhandsanmälan om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

13 § När ett tillsynsorgan genomför en undersökning på plats har det rätt att

1. få tillträde till affärslokaler där den ansvariga enhetens verksamhet bedrivs,

2. ta del av all information som är tillgänglig för den ansvariga enheten, oavsett i vilken form den finns,

3. granska den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar,

4. ta kopior av eller utdrag ur den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar, och

5. begära muntliga förklaringar direkt på platsen.

14 § Vid en platsundersökning får ett tillsynsorgan inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehåller av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Samarbete och utbyte av information

15 § Tillsynsorganen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med

1. varandra,

2. den myndighet som enligt 7 kap. är övervakningsmyndighet,

3. finansunderrättelseenheten,

4. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen,

5. Amla,

6. tillsynsorgan i andra länder inom EES,

7. myndigheter i andra länder inom EES med ordinarie tillsynsansvar för ansvariga enheter,

8. Europeiska bankmyndigheten,

9. Europeiska centralbanken, och

10. Riksgäldskontoret.

Tillsynsorganen får, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och med undantag för fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med

1. myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ, och

2. andra behöriga myndigheter inom EES.

16 § Tillsynsorganen får hänskjuta frågor om tillsynssamarbete till Amla för tvistlösning i de fall som framgår av artikel 46.5, 46.6, 47.3, 49.13, 50.12 och 54.5 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Tystnadsplikt

17 § Personer som genom anställning eller uppdrag hos Sveriges advokatsamfund får del av uppgifter i samfundets tillsynsverksamhet enligt denna lag, får inte obehörigen röja en uppgift som samfundet tagit emot av andra nationella eller utländska tillsynsorgan eller andra behöriga nationella eller utländska myndigheter.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten i första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Tillsynsorganens underrättelseskyldighet

18 § Om ett tillsynsorgan vid inspektion eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tillsynsorganet snarast möjligt underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

6 kap. Ingripanden mot ansvariga enheter

1 § Ett tillsynsorgan ska ingripa om en ansvarig enhet har åsidosatt sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Det gäller inte i fråga om verksamheter som står under Amlas tillsyn.

I fråga om ingripande mot advokater och advokatbolag gäller bestämmelserna i detta kapitel i den utsträckning som följer av 24 §.

Alternativ vid ingripande

2 § Ett ingripande mot en ansvarig enhet får göras genom beslut om rekommendation enligt 6 § eller föreläggande enligt 7 eller 8 § i syfte att den ansvariga enheten ska vidta eller upphöra med viss åtgärd.

Ett ingripande mot en ansvarig enhet får även göras genom beslut om anmärkning eller erinran eller varning enligt 12 § som enligt 13 § kan förenas med sanktionsavgift. Ett ingripande får också göras genom att den ansvariga enheten föreläggs att upphöra med sin verksamhet eller att godkännande eller dylikt för verksamhet eller yrkesutövning återkallas enligt 19 §.

Ett ingripande mot en person i ledningen för en ansvarig enhet får göras enligt vad som följer av 21 §.

Avstående från ingripande

3 § Tillsynsmyndigheten får avstå från ett ingripande enligt denna lag om ingripande redan har gjorts mot den ansvariga enheten eller en sådan person som anges i 21 § med anledning av

1. överträdelsen, eller
2. en annan överträdelse och resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

Omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande

4 § Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är. Vid bedömningen ska särskilt beaktas

1. överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet,
2. antalet gånger samma överträdelse upprepats,
3. den ekonomiska fördel som överträdelsen har inneburit för den ansvariga enheten,
4. den ekonomiska förlust som överträdelsen kan ha orsakat annan, och
5. graden av ansvar hos den som är föremål för ingripande.

5 § Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten i försvårande riktning beakta om den som är föremål för ingripande tidigare har begått en överträdelse eller, om det gäller en sådan ledningsperson som avses i 21 § första stycket, orsakat en sådan överträdelse.

Tillsynsmyndigheten ska i förmildrande riktning beakta om den som är föremål för ingripande

1. i väsentlig utsträckning genom aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning om överträdelsen, eller
2. snabbt upphört med överträdelsen eller, om det gäller en sådan ledningsperson som avses i 21 § första stycket, snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.

Rekommendation i syfte att den ansvariga enheten ska vidta eller upphöra med viss åtgärd

6 § En tillsynsmyndighet får i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse rekommendera en ansvarig enhet att vidta en viss åtgärd.

Förelägganden i syfte att den ansvariga enheten ska vidta eller upphöra med viss åtgärd

7 § En tillsynsmyndighet får i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse förelägga den ansvariga enheten att lämna uppgifter för tillsynsmyndighetens uppföljning.

I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas.

8 § En tillsynsmyndighet får i syfte att ingripa mot en överträdelse förelägga en ansvarig enhet att

1. göra rättelse,
2. vidta förändringar i styrningsstrukturen, eller
3. begränsa eller minska risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism genom att begränsa verksamheten eller avyttra delar av verksamheten.

I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas.

9 § Ett föreläggande enligt 7 eller 8 §§ får förenas med vite.

Om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, får vitet vara löpande.

10 § Om vitet enligt 9 § är löpande får det för en

1. juridisk person bestämmas till högst tre procent av den genomsnittliga dagliga omsättningen under det närmast föregående räkenskapsåret, och
2. fysisk person bestämmas till högst två procent av den genomsnittliga dagsinkomsten under det närmast föregående kalenderåret.

Om uppgift om daglig omsättning eller dagsinkomst saknas eller är bristfällig, får beloppet uppskattas. Detsamma gäller om överträdelsen skett under den juridiska personens första verksamhetsår.

Löpande vite får endast föreläggas för en period om sex månader, och om det därefter fortfarande finns behov av det, ytterligare en period om sex månader.

11 § Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart, dock inte i fråga om föreläggande enligt 7 §.

Anmärkning eller erinran och varning

12 § En tillsynsmyndighet får vid en överträdelse besluta om anmärkning eller, om det gäller en

1. auktoriserad eller godkänd revisor eller ett revisionsföretag, eller
 2. registrerad fastighetsmäklare eller ett registrerat fastighetsmäklarföretag,
- en erinran.

Vid allvarigare överträdelser eller upprepade eller systematiska överträdelser får tillsynsmyndigheten i stället besluta om varning.

Sanktionsavgift

13 § Vid beslut om varning ska tillsynsmyndigheten även besluta att den ansvariga enheten ska betala en sanktionsavgift.

En sådan sanktionsavgift får även beslutas vid beslut om erinran eller anmärkning.

14 § För en ansvarig enhet som inte är finansiellt institut eller kreditinstitut ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den ansvariga enheten har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

Om sanktionsavgiften gäller en tillhandahållare av speltjänster ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av vad som anges i första stycket 1 och 2 eller, om det är högre, tio procent av tillhandahållarens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under tillhandahållarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

15 § För ett kreditinstitut eller finansiellt institut som är en juridisk person ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av

1. tio procent av institutets omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

Om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiften får inte vara så stor att

1. ett kreditinstitut därefter inte uppfyller kraven enligt 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. ett betalningsinstitut därefter inte uppfyller kraven i 3 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

3. ett försäkringsföretag därefter inte uppfyller kraven enligt 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

4. ett institut för elektroniska pengar därefter inte uppfyller kraven enligt 3 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

5. en leverantör av gräsrotsfinansiering inte uppfyller kraven enligt artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, eller

6. en leverantör av kryptotillgångstjänster därefter inte uppfyller kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937 eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för företaget.

16 § För ett finansiellt institut som är en fysisk person ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

17 § Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till omständigheterna i 6 och 7 §§ och den finansiella ställningen hos den som är föremål för ingripande.

Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl.

18 § I fråga om förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 28–34 §§.

Upphörande av verksamhet

19 § En tillsynsmyndighet får vid överträdelser som är allvarliga, upprepade eller systematiska, där ingripande genom varning inte är tillräckligt, förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten.

Om verksamheten eller yrkesutövningen förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt, får tillsynsmyndigheten under sådana förhållanden som anges i första stycket i stället återkalla godkännandet eller motsvarande. Ett beslut om återkallelse får förenas med ett förbud att fortsätta verksamheten, om bestämmelser om förbud att fortsätta verksamheten finns enligt en lag som reglerar verksamheten. Ett sådant förbud får förenas med vite.

Om en annan myndighet eller en kommun har gett tillstånd eller dylikt till att verksamheten får bedrivas ska tillsynsmyndigheten i stället informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga företaget att upphöra med sin verksamhet har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

20 § Tillsynsmyndigheten får vid ett beslut om återkallelse enligt 19 § andra stycket besluta hur verksamheten ska avvecklas, om bestämmelser om hur verksamheten ska avvecklas finns enligt en lag som reglerar verksamheten.

Om beslutet gäller en leverantör av kryptotillgångstjänster gäller i fråga om avtal till kunder vad som anges i 3 kap. 4 § tredje stycket lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.

Ingripande mot ledningspersoner i en juridisk person

21 § Om den ansvariga enheten är en juridisk person får tillsynsmyndigheten vid en överträdelse även ingripa mot en person som ingår i den ansvariga enheten styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den ansvariga enheten, eller en ersättare för någon av dem.

Ingripande enligt första stycket får endast beslutas om överträdelsen är allvarlig, upprepade eller systematisk och personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ett ingripande får ske genom en eller båda av följande åtgärder:

1. beslut att personen under viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får inneha en eller flera av de funktioner som anges i första stycket, eller
2. beslut om sanktionsavgift.

22 § För en sådan person som avses i 21 § första stycket får sanktionsavgiften bestämmas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den ansvariga enheten har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

Om personen som avses i första stycket innehar funktionen i ett kreditinstitut eller finansiellt institut, får sanktionsavgiften i stället som högst bestämmas till ett belopp i kronor som per den 9 juli 2024 motsvarande fem miljoner euro.

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till omständigheterna i 6 och 7 §§ och den finansiella ställningen hos den som är föremål för ingripande. Om det finns särskilda skäl eller om det annars är påkallat med hänsyn till omständigheterna får sanktionsavgiften sättas ned helt eller delvis.

23 § I fråga om förfarandet vid sådana beslut som anges i 21 § tredje stycket och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 28–34 §§.

Ingripande mot advokater och advokatbolag

24 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får ingripa om en advokat eller ett advokatbolag har åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. För sådana ingripanden gäller vad som sägs om tillsynsmyndigheter i 3–8 och 11 och 12 §§. När det gäller 12 § första stycket får styrelsen och disciplinnämnden besluta om erinran mot en advokat eller advokatbolag.

Av 25 § följer att styrelsen och disciplinnämnden i vissa fall ska överlämna ett ärende för prövning av Länsstyrelsen i Stockholms län.

I 26 § finns bestämmelser om föreläggande att upphöra med verksamheten och uteslutning ur Sveriges advokatsamfund.

25 § Om Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd anser att det finns skäl att överväga att besluta någon av följande åtgärder enligt detta kapitel mot en advokat eller advokatbolag, ska ärendet överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län som beslutar i frågan:

1. föreläggande förenat med vite,
2. erinran förenat med sanktionsavgift,
3. varning förenat med sanktionsavgift, eller
4. ingripande mot en ledningsperson.

Om Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer att det saknas förutsättningar för vite enligt första stycket 1 eller sanktionsavgift enligt första stycket 2, får länsstyrelsen besluta om föreläggande eller erinran.

26 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får om ett advokatbolag begår sådana överträdelser som avses i 24 § första stycket som är allvarliga, upprepade eller systematiska förelägga advokatbolaget att upphöra med verksamheten. Om styrelsen och disciplinnämnden anser att det finns skäl att förena ett sådant föreläggande med vite, gäller vad som följer av 25 § 1.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får om en advokat, som inte är anställd i ett advokatbolag, begår sådana överträdelser som avses i 24 § första stycket som är allvarliga, upprepade eller systematiska besluta att advokaten ska uteslutas ur advokatsamfundet.

27 § Vid den prövning som Länsstyrelsen i Stockholms län ska göra av frågor som överlämnats enligt 25 § första stycket gäller 3–5, 7–14, 17, 18 och 21–23 §§. Det som sägs om tillsynsmyndigheten i dessa bestämmelser ska i stället gälla länsstyrelsen. När det gäller 12 § första stycket får länsstyrelsen besluta om erinran mot en advokat eller advokatbolag.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnden ska lämna de uppgifter till länsstyrelsen som behövs för prövningen.

Förfarandet vid bland annat beslut om sanktionsavgift

28 § En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som förenats med vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

29 § Beslut om

1. sanktionsavgift för en ansvarig enhet som är fysisk person, och
 2. sanktionsavgift eller tillfälligt förbud att inneha en ledningsfunktion enligt 21 § tredje stycket,
- tas upp av tillsynsmyndigheten genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp. När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

30 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som tillsynsmyndigheten anger.

31 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får tillsynsmyndigheten ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av tillsynsmyndighetens beslut om ingripande mot den ansvariga enheten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

32 § Ett sanktionsföreläggande enligt 29 § är utan verkan, om föreläggandet inte har delgetts den som det riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum. I ett sådant fall får inte heller någon sanktion enligt 31 § första stycket beslutas.

Verkställighet av beslut om sanktionsavgift

33 § En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

34 § En sanktionsavgift faller bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts.

Utländska ansvariga enheter som bedriver verksamhet genom agenter eller ombud

35 § Tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut ska begära att sådana ansvariga enheter som hör hemma i ett annat land inom EES vidtar rättelse vid överträdelser av TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen i sådan verksamhet under tillsynsmyndighetens tillsyn som institutet bedriver i Sverige genom agent eller ombud.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland om begäran och om rättelse inte sker.

Om rättelse inte sker och överträdelserna är allvarliga, upprepade eller systematiska och kräver omedelbart avhjälpande, får tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att inom viss tid begränsa verksamheten i Sverige i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen. Föreläggandet får förenas med vite.

Tillsynsmyndigheten ska så snart det är möjligt underrätta hemlandets tillsynsmyndighet och åtgärderna ska avbrytas när överträdelserna rättats.

7 kap. Övervakningsmyndighet i fråga om tillsynen över advokater och advokatbolag

Övervakningsmyndighet

1 § Länsstyrelsen i Stockholms län ska övervaka den tillsyn som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar över att advokater och advokatbolag följer penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Övervakningsmyndighetens uppgifter

2 § Övervakningsmyndigheten ska kontrollera att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd

1. har tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag och att dess personal har hög integritet och rätt kompetens för tillsynsuppgiften, och

2. bedriver sin tillsyn enligt denna lag, på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Övervakningsmyndigheten ska även

1. granska de undantag som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd beviljar för ansvariga enheter från skyldighet att upprätta enskilda verksamhetsomfattande riskbedömningar enligt artikel 10 i penningtvättsförordningen, och

2. informera styrelsen och disciplinnämnden om sådant arbete som Amla bedriver.

3 § Övervakningsmyndigheten ska ge vägledning till Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd i fråga om tillsyn.

Skyldighet att lämna uppgifter

4 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd ska lämna de uppgifter som övervakningsmyndigheten begär för att övervaka den tillsyn som styrelsen och disciplinnämnden bedriver enligt denna lag.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd är dock inte skyldigt att lämna uppgifter som en advokat fått från eller mottagit om en klient i samband med att de utreder klientens rättsliga ställning, försvarar eller företräder denne i eller rörande rättsliga förfaranden, inbegripet tillhandahåller rådgivning om att inleda eller undvika sådana förfaranden, oavsett om sådana uppgifter inhämtas före, under eller efter sådana förfaranden.

Andra stycket ska inte tillämpas om en advokat deltar i, tillhandahåller juridisk rådgivning för eller har vetskap om att klienten söker juridisk rådgivning för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Instruktioner

5 § Övervakningsmyndigheten får utfärda instruktioner till Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd för att avhjälpa eller förhindra brister i tillsynen.

Instruktionerna får inte gälla enskilda fall.

Underrättelseskyldighet om brott

6 § Om övervakningsmyndigheten vid utförandet av sina uppgifter upptäcker vad som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

Samarbete och informationsutbyte

7 § Övervakningsmyndigheten ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin verksamhet inom ramen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, samarbeta och utbyta information med

1. tillsynsorganen,
2. finansunderrättelseenheten,
3. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, och
4. Amla.

Övervakningsmyndigheten får, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och med undantag för fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, i sin verksamhet inom ramen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, samarbeta och utbyta information med

1. tillsynsorgan i andra länder inom EES, och
2. myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ.

8 kap. Underrättelseverksamhet

Finansunderrättelseenhet

1 § För att fullgöra uppgiften att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism ska det vid Polismyndigheten finnas en finansunderrättelseenhet.

Underrättelse till ansvariga enheter

2 § Finansunderrättelseenheten får trots sekretess underrätta ansvariga enheter om transaktioner eller aktiviteter, fysiska eller juridiska personer och geografiska områden som bedöms medföra eller utgöra betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism och som kan antas vara relevant för den ansvariga enhetens åtgärder för kundkännedom.

Informationen i en underrättelse enligt första stycket ska anses vara relevant för åtgärder för kundkännedom under sex månader från underrättelsen.

Instruktion om övervakning

3 § Om en fysisk eller juridisk person bedöms utgöra en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen instruera en ansvarig enhet att övervaka den personens transaktioner eller aktiviteter som utförs via ett eller flera konton eller andra affärsförbindelser som förvaltas av den ansvariga enheten.

Instruktionen ska gälla för en viss tidsperiod och får kombineras med en skyldighet för den ansvariga enheten att återrapportera resultaten av övervakningen till myndigheten.

Dispositionsförbud

4 § Om det finns skäl att misstänka att en transaktion är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avbryta eller inte får genomföra transaktionen.

Om det finns skäl att misstänka att ett bankkonto eller betalkonto, ett konto för kryptotillgångar eller en affärsförbindelse har koppling till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avstå från att vidta åtgärder eller fullgöra förpliktelser i förhållande till kontot eller som följer av affärsförbindelsen.

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendom annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

5 § Dispositionsförbud som grundas på misstanke som rapporterats enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen ska beslutas och meddelas den ansvariga enheten inom tre arbetsdagar från rapporteringen. I övriga fall ska dispositionsförbud beslutas och meddelas den ansvariga enheten så snart som möjligt.

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå.

6 § Finns det inte längre skäl för dispositionsförbud ska beslut om hävning av åtgärden omedelbart fattas och meddelas den ansvariga enheten.

Ett dispositionsförbud upphör att gälla när två arbetsdagar har gått från finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens beslut, om åtgärden inte har hävts dessförinnan.

7 § Den som drabbas av ett dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Övervakning och dispositionsförbud på begäran av utländsk finansunderrättelseenhet

8 § Om förutsättningarna enligt 3 eller 4 § är uppfyllda får finansunderrättelseenheten besluta om övervakning respektive dispositionsförbud på begäran av en finansunderrättelseenhet i ett annat land.

Konkursförvaltares och rekonstruktörers uppgiftsskyldighet

9 § Konkursförvaltare ska på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen snarast möjligt lämna uppgifter om ett konkursbo och dess förvaltning. Detsamma gäller för rekonstruktörer i företagsrekonstruktion i fråga om uppgifter om gäldenären och dess verksamhet.

Andra fysiska och juridiska personers uppgiftsskyldighet

10 § Följande fysiska eller juridiska personer ska på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen snarast möjligt lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism:

1. ett clearingbolag, och
2. den som bedriver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål.

Clearingbolags övervakningsskyldighet

11 § Ett clearingbolag ska i sin clearingverksamhet övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare som är ansvariga enheter i syfte att upptäcka transaktioner som kan antas ingå som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om det kan antas att transaktioner mellan clearingdeltagare som är ansvariga enheter ingår som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska clearingbolaget lämna uppgifter om transaktionerna till clearingdeltagarna.

Om det finns skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling, ska clearingbolaget snarast möjligt rapportera uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på detta till finansunderrättelseenheten.

Tystnadsplikt

12 § En konkursförvaltare, en rekonstruktör, ett clearingbolag eller den som bedriver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål får inte obehörigen röja att uppgifter har lämnats enligt 9–11 §§. Detsamma gäller den som är verksam hos ett sådant företag.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Myndigheters underrättelseskyldighet

13 § En myndighet som i sin verksamhet har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska snarast möjligt underrätta finansunderrättelseenheten om detta, om det inte hindras av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

9 kap. Samverkan

Partnerskap för informationsutbyte

1 § I artikel 75 i penningtvätsförordningen finns bestämmelser om nationellt och gränsöverskridande informationsutbyte inom ramen för partnerskap för informationsutbyte.

I 2–6 §§ finns bestämmelser om samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism som gäller vid sidan av bestämmelserna i artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Ändamål för och deltagare i samverkan

2 § Samverkan får ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. I samverkan får delta

1. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och ett kreditinstitut, eller

2. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheter.

Förutsättningar för samverkan

3 § Samverkan får ske endast för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig.

Samverkan ska anordnas så att den inte blir mer långtgående än vad som behövs med hänsyn till ändamålet för samverkan och så att det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för enskilda som berörs av samverkan.

Uppgiftsskyldighet

4 § Den som deltar i samverkan ska trots sekretess eller tystnadsplikt lämna en uppgift till en annan deltagare om det behövs för mottagarens deltagande i samverkan.

En uppgift ska inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut. En uppgift ska heller inte lämnas i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

En myndighet som bedriver åklagarverksamhet är inte skyldig att lämna en uppgift enligt första stycket men får trots sekretess lämna en uppgift till en annan myndighet eller enskild.

Beslut om samverkan

5 § Beslut om samverkan fattas av den eller de myndigheter som deltar i samverkan. Ett beslut får omfatta ett kreditinstitut om det samtycker till deltagande.

Ett beslut om samverkan ska vara skriftligt. I beslutet ska följande anges:

1. föremålet för samverkan,
2. vilka som deltar i samverkan, och
3. den tid som samverkan ska gälla.

När det inte längre finns skäl för samverkan ska den avslutas.

Tystnadsplikt

6 § Ett kreditinstitut eller den som är verksam hos institutet får inte för en kund eller utomstående obehörigen röja ett beslut om samverkan eller en uppgift som tagits emot i samverkan.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

10 kap. Kontantförbud

Kontantförbudet

1 § I artiklarna 80.1 och 80.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om förbud för personer som yrkesmässigt handlar med varor eller tillhandahåller tjänster att ta emot eller göra kontanta betalningar över ett visst belopp.

Tillsynsmyndighet

2 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att den som omfattas av kontantförbudet uppfyller sina skyldigheter.

Skyldighet att lämna upplysningar och handlingar

3 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som omfattas av kontantförbudet att lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen.

4 § Tillsynsmyndigheten får vid osäkerhet om en verksamhet omfattas av kontantförbudet, förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar som behövs för att bedöma om så är fallet.

5 § Ett föreläggande enligt 3 eller 4 § får förenas med vite.

Undersökningar på plats

6 § Tillsynsmyndigheten får för sin tillsyn, genomföra en undersökning på plats hos en person som omfattas av kontantförbudet. En sådan undersökning får endast omfatta den verksamhet som kontantförbudet omfattar.

Handlingar som omfattas av advokats tystnadsplikt

7 § Vid en platsundersökning ska tillsynsmyndigheten inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Sanktionsavgift

8 § Vid en överträdelse av kontantförbudet får tillsynsmyndigheten besluta om sanktionsavgift.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs ska tillsynsmyndigheten särskilt beakta om överträdelsen varit allvarlig, upprepad eller systematisk.

9 § Sanktionsavgiften för en juridisk person ska bestämmas till

- lägst 20 000 kronor och högst 60 000 kronor om den juridiska personens omsättning är mindre än 1 miljon kronor,

- lägst 40 000 kronor och högst 120 000 kronor om den juridiska personens omsättning är 10 miljoner kronor,

- lägst 60 000 kronor och högst 180 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till 50 miljoner kronor, och

- lägst 80 000 kronor och högst 240 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till över 50 miljoner kronor.

Med omsättning enligt första stycket avses den juridiska personens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

10 § Sanktionsavgiften för en fysisk person ska bestämmas till lägst 10 000 kronor och högst 30 000 kronor.

11 § Vid flera överträdelser av kontantförbudet ska tillsynsmyndigheten bestämma en gemensam sanktionsavgift. Sanktionsavgiften får då bestämmas till ett högre belopp än vad som anges i 9 § första stycket eller 10 §, dock aldrig högre än två gånger det högsta belopp som gäller för personen enligt första stycket.

12 § Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl.

Förfarandet vid beslut om sanktionsavgift och verkställighet

13 § I fråga om förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 6 kap. 29–34 §§.

Underrättelseskyldighet

14 § Av artikel 80 i penningtvättsförordningen följer att betaltjänstleverantörer, kreditinstitut och utgivare av elektroniska pengar ska underrätta finansunderrättelseenheten om betalningar eller insättningar av belopp i kontanter som överstiger motsvarande 10 000 euro.

11 kap. Överklagande, avgifter och bemyndiganden

Överklagande

1 § Beslut enligt 3 kap. 10 § andra meningen och beslut om sanktionsföreläggande och om dispositionsförbud får inte överklagas.

Beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd om att en advokat ska uteslutas ur Sveriges advokatsamfund får överklagas till Högsta domstolen.

Övriga beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande av beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse respektive disciplinnämnd ska styrelsen och disciplinnämnden vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillämpningen av Amla-förordningen

2 § Tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en kontroll på plats enligt artikel 19 i Amla-förordningen ska kunna genomföras.

Vid handräckning gäller bestämmelserna i utökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Om tillsynsmyndigheten begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den som kontrollen ska genomföras hos.

3 § Kronofogdemyndigheten är ansvarig myndighet för äktenskapskontroll av beslut enligt artikel 26.1 i Amla-förordningen.

4 § Beslut om avgifter eller viten enligt Amla-förordningen får verkställas enligt utökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte något annat följer av förordningen.

Avgifter

5 § Bolagsverket får ta ut avgifter för handläggning av anmälningar enligt denna lag.

6 § Tillsynsmyndigheten för följande ansvariga enheter får ta ut avgifter för att bekosta sin verksamhet enligt denna lag. Ansvariga enheter enligt

1. artikel 3.1, 3.2, 3.3 g, 3.3 h och 3.3 k i penningtvättsförordningen,
2. artikel 3.3 a i penningtvättsförordningen och bedriver verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor, registrerat revisionsbolag eller revisionsföretag enligt revisorslagen (2001:883),
3. artikel 3.3 d i penningtvättsförordningen och 2 kap. 1 § första stycket 1, och
4. i den utsträckning som motsvarande tillsyn över dotterbolaget som står under myndighetens tillsyn bekostas genom avgifter, artikel 3.3 m i penningtvättsförordningen.

I fråga om tillsynsmyndigheters verksamhet enligt denna lag när det gäller ansvariga enheter enligt 2 kap. 1 § 5 gäller vad som följer av 33 §

pantbankslagen (1995:1000) och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Bemyndiganden

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag för vissa speltjänster från tillämpningen av penningtvättsförordningen och denna lag,

2. inom vilken tid rapportering till finansunderrättelseenheten ska göras enligt artikel 80 i penningtvättsförordningen,

3. innehållet i och övriga krav på en ansökan eller anmälan om registrering enligt 3 kap. 2, 4, 6 eller 9 §,

4. avgifter enligt 5 och 6 §§, och

5. skyldighet för ansvariga enheter att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med den ansvariga enheten.

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka funktioner som vid tillämpningen av artikel 2.1.34 a i penningtvättsförordningen anses vara svenska viktiga offentliga funktioner, och

2. tillfälligt upphävande av kontantförbudet enligt artikel 80.7 i penningtvättsförordningen.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om verkliga huvudmän

Häri genom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att öka transparensen kring vilka som är verkliga huvudmän för juridiska personer och juridiska konstruktioner för att därigenom förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner.

2 § I denna lag finns bestämmelser som

- kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen), och
- genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet).

Definitioner

3 § I denna lag betyder

ansvarig enhet: detsamma som i artikel 3 i penningtvättsförordningen och 2 kap. 1 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,

EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och

uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap: sådana uppgifter som enligt penningtvättsförordningen ska innehas, lämnas ut eller anmälas för registrering i registret över verkliga huvudmän av den som omfattas av skyldigheten i fråga.

Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i penningtvättsförordningen.

Tillämpningsområde

4 § Denna lag är tillämplig på följande personer:

1. svenska juridiska personer, och
 2. förvaltare av juridiska konstruktioner som har säte eller hemvist i eller administrerar de juridiska konstruktionerna från Sverige.
- Lagen är inte tillämplig på

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

1. sådana företag och offentligrättsliga organ som avses i artikel 65 i penningtvättsförordningen,
2. konkursbon,
3. dödsbon, eller
4. ideella föreningar utan fastställda organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

5 § Lagen är, i den utsträckning som det är särskilt föreskrivet, också tillämplig på följande personer:

1. utländska juridiska personer hemmahörande utanför EES, och
2. förvaltare av en juridisk konstruktion som inte har säte eller hemvist i eller administrerar de juridiska konstruktionerna från Sverige.

6 § Det som enligt denna lag gäller för förvaltare tillämpas även på personer som innehar en likvärdig ställning i en juridisk konstruktion som liknar en trust.

2 kap. Skyldigheter att inneha uppgifter och lämna ut uppgifter och dokument

Skyldighet att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap

1 § I artiklarna 62.2, 63.1–63.3, 64.1 och 64.6 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion ska inneha tillförlitliga och aktuella uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. Uppgifterna ska ses över åtminstone årligen.

2 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses 1 §, ska Bolagsverket förelägga personen att inom viss tid göra rättelse. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Skyldighet att lämna ut uppgifter och dokument

3 § I artiklarna 63.5 och 64.5 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion, på begäran av en behörig myndighet och utan dröjsmål, ska lämna ut viss dokumentation.

I artiklarna 63.1, 63.4, 64.3 och 64.7 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion, på begäran av en ansvarig enhet som genomför åtgärder för kundkännedom, ska lämna ut vissa uppgifter.

4 § I artiklarna 63.2 och 64.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att den som har koppling till en juridisk person eller konstruktion, på begäran av den juridiska personen eller förvaltaren av den juridiska konstruktionen, ska lämna ut vissa uppgifter och dokument.

5 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 3 § första stycket, ska Bolagsverket, på begäran av den behöriga myndigheten, förelägga personen att inom viss tid lämna ut dokumentationen.

6 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 3 § andra stycket, får Bolagsverket, på begäran av den ansvariga enheten, förelägga personen att inom viss tid lämna ut uppgifterna.

7 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 4 §, får Bolagsverket, på begäran av den juridiska personen eller förvaltaren av den juridiska konstruktionen, förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid lämna ut uppgifterna eller dokumenten.

8 § Ett föreläggande enligt 5 eller 6 § får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

3 kap. Skyldigheten att anmäla uppgifter i registret över verkliga huvudmän

Registreringsmyndighet

1 § Bolagsverket ska föra ett register över verkliga huvudmän och andra uppgifter som anmäls enligt penningtvättsförordningen och denna lag.

Registreringsskyldiga personer

2 § En person som avses i 1 kap. 4 § ska till Bolagsverket anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i registret. Anmälan ska ges in inom de tidsfrister som anges i penningtvättsförordningen.

3 § En person som avses i 1 kap. 5 § ska till Bolagsverket anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i registret, om personen avser att

1. ingå en affärsförbindelse med en sådan ansvarig enhet som är verksam i Sverige och, när det gäller juridiska personer, något av villkoren i artikel 67.2 i penningtvättsförordningen är uppfyllda,

2. direkt eller genom mellanhänder förvärva fast egendom i landet,

3. direkt eller genom mellanhänder av en ansvarig enhet enligt artiklarna 3.3 f eller 3.3 j i penningtvättsförordningen som är verksam i Sverige förvärva sådana varor som anges i artikel 67.1 c i penningtvättsförordningen och till de pris som anges i den artikeln, för ändamål som inte är kommersiella, eller

4. underteckna kontrakt som den tilldelats vid offentlig upphandling

a) av en upphandlande myndighet enligt 1 kap. 22 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller

b) av en upphandlande myndighet eller enhet enligt

– 2 kap. 25 och 26 §§ lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

– 1 kap. 22 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, eller

– 1 kap. 20 och 21 §§ lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner.

Ansvariga enheters upplysningsskyldighet

4 § I artikel 67.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en ansvarig enhet som avser att ingå en affärsförbindelse med en person som avses i 1 kap. 5 § 1 ska informera den personen om huruvida de villkor som anges i artikel 67.2 i penningtvättsförordningen är uppfyllda.

Anmälan om ändrade förhållanden

5 § En registreringsskyldig person ska till Bolagsverket anmäla varje ändring av uppgifterna som har anmälts för registrering. En sådan anmälan ska ges in inom de tidsfrister som anges i artiklarna 63.2, 64.2 och 67.5 i penningtvättsförordningen.

I artikel 67.5 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om hur länge skyldigheten att anmäla ändringar gäller för en registreringsskyldig person enligt 3 §. Om avsikten inte längre är att vidta en sådan rättshandling som anges i den paragrafen, ska personen underrätta Bolagsverket om detta.

Undantag vid registrering i annat land

6 § Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret gäller inte om uppgifterna om verkligt huvudmannaskap finns registrerade i ett motsvarande register över verkliga huvudmän i ett annat land inom EES.

Utebliven eller bristfällig anmälan

7 § Om en registreringsskyldig person inte har anmält uppgifter för registrering i registret, får Bolagsverket förelägga personen att inom viss tid ge in en sådan anmälan.

8 § Om en anmälan om registrering inte uppfyller de krav som gäller för en sådan, får Bolagsverket förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid rätta bristen.

Om föreläggandet inte följs, får Bolagsverket besluta att inte registrera uppgifterna. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

9 § Ett föreläggande enligt 7 eller 8 § får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

10 § Vad som sägs i 7 och 8 §§ gäller även i fråga om utebliven eller bristfällig anmälan av ändrade förhållanden.

Bolagsverkets kontroller av uppgifter i en anmälan

11 § Bolagsverket ska kontrollera riktigheten i uppgifter som anmäls för registrering i registret.

Myndigheten ska dessutom kontrollera om någon av följande är föremål för riktade ekonomiska sanktioner:

1. den juridiska personen eller konstruktionen i fråga,
2. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar den juridiska personen eller konstruktionen, eller
3. en verklig huvudman för den juridiska personen eller konstruktionen.

Felaktiga uppgifter i en anmälan

12 § Om det kan antas att en uppgift i en anmälan är felaktig, får Bolagsverket förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare.

Om föreläggandet inte följs, får Bolagsverket besluta att inte registrera uppgiften. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Bolagsverkets kontroller av uppgifter i registret

13 § Bolagsverket ska regelbundet kontrollera riktigheten i de uppgifter som finns i registret.

Myndigheten ska omedelbart efter det att ett beslut om riktade ekonomiska sanktioner har meddelats kontrollera om det har skett förändringar i fråga om vilka som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner som gäller personer som finns registrerade och, i så fall, uppdatera registret på grundval av den nya informationen.

Felaktiga uppgifter i registret

14 § Om det kan antas att en uppgift i registret är felaktig, ska Bolagsverket så snart som möjligt utreda misstanken och, om uppgiften är felaktig, korrigera uppgiften. Korrigering ska göras inom 30 arbetsdagar, om det inte är omöjligt till följd av ärendets komplexitet.

Bolagsverket får förelägga den registreringsskyldiga personen som uppgiften gäller att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare.

Om ett föreläggande enligt andra stycket inte följs, får Bolagsverket besluta att ta bort uppgiften från registret. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Rättelse av felaktiga uppgifter

15 § Bolagsverket får självant rätta en felaktig uppgift i registret.

Föreläggande om uppgifter och dokument i samband med kontroller

16 § Bolagsverket får förelägga följande personer att lämna de uppgifter och ge tillgång till de dokument som Bolagsverket behöver för sina kontroller av uppgifter i en anmälan eller i registret:

1. den registreringsskyldiga personen vars uppgifter kontrollen gäller, och
2. verkliga huvudmän för och ägare till den juridiska personen eller konstruktionen som kontrollen gäller.

Personlig inställelse

17 § Om det behövs för att säkerställa en verklig huvudmans identitet, får Bolagsverket förelägga den verkliga huvudmannen att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

Det som sägs om en verklig huvudman i första stycket gäller även en ledande befattningshavare i en juridisk person när en sådan ska finnas registrerad i registret.

Undersökningar på plats

18 § Bolagsverket får genomföra en undersökning på plats hos en registreringsskyldig person i syfte att kontrollera uppgifterna i en anmälan eller i registret. En sådan undersökning får endast göras om det är nödvändigt och i övrigt proportionerligt.

Om platsen är en bostad krävs tillstånd från allmän förvaltningsdomstol före det att åtgärden inleds. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Domstolens prövning av frågan om platsundersökning i bostad

19 § Förvaltningsrätten i Stockholm prövar, efter ansökan från Bolagsverket, frågan om undersökning på plats ska tillåtas.

20 § Ett beslut om undersökning på plats ska innehålla uppgifter om

1. föremålet för och syftet med undersökningen, och
2. tidpunkten när undersökningen ska börja.

Handlingar som omfattas av advokats tystnadsplikt

21 § Vid en platsundersökning ska Bolagsverket inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och
2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

4 kap. Ingripande genom vite och likvidation

Vite

1 § Ett föreläggande enligt 2 kap. 2, 5, 6 eller 7 § eller 3 kap. 7, 8, 12, 14, 16 eller 17 § får förenas med vite.

Det som sägs om vite i första stycket ska inte gälla om föreläggandet riktas mot en fysisk person som är underårig.

2 § Frågor om utdömande av vite prövas av Bolagsverket. I anslutning till att vite döms ut får myndigheten förelägga nytt vite.

Likvidation

3 § I 25 kap. 11 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) och 17 kap. 11 § lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om likvidation av registreringsskyldiga juridiska personer som inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7, 8, 12 eller 13 §.

5 kap. Underrättelse- och rapporteringsskyldigheter

Användares skyldigheter att anmäla brister

1 § Myndigheter som använder registret ska till Bolagsverket anmäla om

1. det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktig, eller

2. det saknas en uppgift som borde ha funnits i registret.

Brottsbekämpande myndigheter som använder registret ska göra en sådan anmälan när det kan ske med hänsyn till en utredning av brott.

2 § I artikel 24 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om under vilka förhållanden och inom vilken tidsfrist som en ansvarig enhet ska anmälan till Bolagsverket när det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktig.

En ansvarig enhet ska även göra en sådan anmälan om det saknas en uppgift som borde ha funnits i registret. Den tidsfrist och det undantag som följer av artiklarna 24.1 respektive 24.4 i penningtvättsförordningen ska gälla även i den situationen.

Bolagsverkets skyldighet att rapportera misstankar

3 § Om Bolagsverket vid sina kontroller av uppgifter eller på annat sätt upptäcker en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

6 kap. Behandling av personuppgifter

Förhållandet till annan författning

1 § I 2–13 §§ finns bestämmelser om behandling av personuppgifter och formerna för utlämnande av uppgifter. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter och handlingar finns i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Personuppgiftsansvarig

2 § Bolagsverket är personuppgiftsansvarigt för registret över verkliga huvudmän.

Tillgång till uppgifter

3 § Bolagsverket ska ge omedelbar och obegränsad tillgång till uppgifterna i registret för de myndigheter, utländska organ och svenska och utländska självreglerande organ och i de syften som avses i artikel 11.2 i penningtvättsdirektivet, i den ursprungliga lydelsen.

Bolagsverket får lämna ut uppgifter elektroniskt.

4 § Bolagsverket får lämna ut uppgifter ur registret elektroniskt till ansvariga enheter som vidtar åtgärder för kundkännedom.

Myndigheten får även lämna ut uppgifter elektroniskt till utländska motsvarigheter till ansvariga enheter som avses i artikel 11.3 i penningtvättsdirektivet.

Bolagsverket ska få lämna ut en registreringsskyldig persons förklaring till varför en verklig huvudman inte har kunnat identifieras för en ansvarig enhet enligt första och andra styckena elektroniskt endast om den ansvariga enheten har

1. rapporterat en misstänkt felaktighet enligt artikel 24 i penningtvättsförordningen som gäller den registreringsskyldiga personen, eller

2. lagt fram bevis för åtgärder som den har vidtagit för att identifiera verkliga huvudmän för den registreringsskyldiga personen.

5 § Bolagsverket ska bevilja att uppgifter ur registret lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst till den som har ett berättigat intresse av uppgifterna och som avses i artikel 12.2 första stycket i penningtvättsdirektivet, och till andra som har ett sådant intresse enligt andra stycket i samma artikel och som antingen anges i föreskrift som meddelats i anslutning till denna lag eller som Bolagsverket efter en bedömning i det enskilda fallet anser har ett sådant intresse. Det gäller uppgifter om

1. en verklig huvudmans namn, födelsemånad, födelseår, bosättningsland och medborgarskap, och

2. arten och omfattningen av en verklig huvudmans intresse i en juridisk person eller en trust.

Bolagsverket ska även bevilja elektroniskt utlämnande av uppgifter enligt första stycket för högst fem år tillbaka i tiden om en juridisk person eller trust och beskrivningar av kontroll- och ägarstrukturer av en sådan,

om den som begär uppgifterna har ett berättigat intresse enligt artikel 12.2 första stycket a, b eller e i penningtvättsdirektivet.

Ett berättigat intresse ska fastställas med beaktande av sökandens

1. yrke eller befattning, och
2. koppling till den juridiska person eller trust vars uppgifter efterfrågas, om sökanden inte är en sådan person som avses i artikel 12.2 första stycket a och b i penningtvättsdirektivet.

Intyg om berättigat intresse

6 § Bolagsverket ska till den som har ett berättigat intresse enligt 5 § utfärda ett intyg om det berättigade intresset.

Intyget gäller i tre år från utfärdandet.

7 § Om den som har ett intyg om berättigat intresse begär att få ta del av andra uppgifter elektroniskt än de uppgifter som efterfrågades när intyget utfärdades, ska Bolagsverket vid prövningen inte ompröva sin tidigare bedömning av personens yrke eller befattning.

8 § Ett intyg om berättigat intresse som har utfärdats i ett annat land inom EES ska erkännas, om intresset är sådant som anses berättigat även enligt svensk rätt.

Avslagsbeslut

9 § Bolagsverket ska avslå en begäran om att uppgifter ur registret ska lämnas ut elektroniskt, oavsett om den görs med eller utan ett intyg om berättigat intresse, om

1. mottagaren befinner sig i ett land utanför EES och elektroniskt utlämnande skulle strida mot kapitel V i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller

2. myndigheten har skälig anledning att anta att uppgifterna inte kommer att användas för det som det berättigade intresset gäller.

Kontroll av berättigat intresse

10 § Bolagsverket ska regelbundet kontrollera att den som har fått ett intyg om berättigat intresse fortfarande innehar yrket eller befattningen som låg till grund för att intyget utfärdades.

En första kontroll ska göras tidigast ett år efter det att intyget utfärdades. Om myndigheten har skälig anledning att anta att det berättigade intresset inte längre finns, ska den första kontrollen göras tidigare.

Bolagsverket får förelägga den som har fått intyget att lämna de uppgifter som behövs för myndighetens kontroll.

Ändrade förhållanden

11 § Den som har fått ett intyg om berättigat intresse ska informera Bolagsverket så snart de förhållanden som ligger till grund för intyget har ändrats.

12 § Bolagsverket ska återkalla ett intyg om berättigat intresse, om det kan antas att den som har fått intyget inte längre uppfyller kraven för det.

Ett intyg får även återkallas om en registermyndighet i ett annat land inom EES har återkallat ett intyg om berättigat intresse för samma person.

Registerutdrag

13 § Vid en begäran om uppgifter enligt artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ska Bolagsverket inte lämna uppgift om identiteterna på de personer som avses i artikel 12.4 andra stycket a och b i penningtvättsdirektivet och som med stöd av 5 § fått del av uppgifter ur registret elektroniskt. Myndigheten ska vid en sådan begäran i stället lämna uppgift om personernas yrken eller befattningar.

Bolagsverket ska inte heller lämna uppgift om identiteterna på de personer som avses i artikel 12.4 tredje stycket i penningtvättsdirektivet och som med stöd av 5 § fått del av uppgifter ur registret elektroniskt. Det gäller om ett sådant uppgiftslämnande skulle äventyra den utländska myndighetens analyser eller utredningar och den utländska myndigheten begärt att identiteterna inte ska röjas i samband med att begäran om att få del av uppgifter gjordes.

Begränsningen i andra stycket får gälla under högst fem år från det att uppgifterna lämnades ut. Bolagsverket får därefter förlänga tidsperioden med ett år i taget, om den utländska myndigheten begär det och det finns skäl för det.

Ytterligare föreskrifter

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om

1. innehållet i och övriga egenskaper hos registret över verkliga huvudmän, och
2. personuppgiftsbehandling och formerna för utlämnande av uppgifter.

7 kap. Överklagande, avgifter och bemyndiganden

Juridiska personer som upphör att existera

1 § I artikel 63.6 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vad som gäller i fråga om bevarande av vissa uppgifter efter det att en registreringsskyldig juridisk person har upplösts eller på annat sätt upphört att existera. Den som ansvarar för att bevara uppgifterna ska anmäla sitt namn och sina kontaktuppgifter till Bolagsverket.

Överklagande

2 § Beslut av Bolagsverket enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt 6 kap. 13 § första och andra styckena finns i 7 kap. 2 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Avgifter

3 § Bolagsverket får ta ut avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

Bemyndiganden

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehållet i och övriga krav på en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden, och
2. avgifter som avser handläggning av ärenden enligt denna lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Genom lagen upphävs lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.
 3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.
 4. Bestämmelsen i 5 kap. 2 § andra stycket tillämpas från och med den 10 januari 2028.

1.3 Förslag till lag om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser som genomför

1. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet), och

2. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 (direktivet om finansiell information).

Definitioner

2 § I denna lag betyder

bankkontoregistrens sammankopplingssystem: det sammankopplings-system som avses i artikel 16.6 första stycket i penningtvättsdirektivet, *institut*:

1. svenska värdepapperscentraler enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012, och utländska värdepapperscentraler som bedriver verksamhet från filial i Sverige,

2. fondbolag enligt 1 kap. 4 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder och utländska fondföretag som driver verksamhet från filial i Sverige,

3. kreditinstitut enligt 1 kap. 5 § 10 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654.

4. värdepappersbolag enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige,

5. betalningsinstitut enligt 1 kap. 4 § lagen (2010:751) om betaltjänster och utländska företag som tillhandahåller betaltjänster från filial i Sverige,

6. institut för elektroniska pengar enligt 1 kap. 2 § 7 lagen (2011:755) om elektroniska pengar och utländska företag som ger ut elektroniska pengar från filial i Sverige,

7. förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt 3 kap. 1 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder och utländska förvaltare av alternativa investeringsfonder som driver verksamhet från filial i Sverige,

8. svenska leverantörer av kryptotillgångstjänster enligt artikel 3.1.15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937, och utländska leverantörer av kryptotillgångstjänster som tillhandahåller kryptotillgångstjänster från filial i Sverige, och

9. fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 7 d), 8, 12 och 14 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, och utländska företag som tillhandahåller motsvarande tjänster från filial i Sverige,

virtuellt IBAN: virtuellt IBAN-nummer enligt artikel 2.1.26 i penningtvättsförordningen, och

värdepapperskonto: värdepapperskonto enligt artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i penningtvättsförordningen.

2 kap. Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN

Registret

1 § Skatteverket ska föra ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN samt andra uppgifter som ska anmälas till myndigheten enligt denna lag.

Instituts skyldighet att anmäla uppgifter för registrering

2 § Ett institut ska till Skatteverket regelbundet anmäla uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN som det tillhandahåller eller har tillhandahållit och om innehavarna av dessa för registrering i registret. Om

det finns företrädare eller verkliga huvudmän för en innehavare ska institutet även anmäla uppgifter om dem. I fråga om virtuella IBAN ska den som är innehavare till det konto till vilket det virtuella IBAN omdirigerar betalningar till anses vara innehavare, och den som använder det virtuella IBAN anses vara verklig huvudman.

Ett institut ska inte anmäla uppgifter om värdepapperskonton vars innehavare är ett annat institut.

I 3–7 §§ finns närmare bestämmelser om vilka uppgifter som instituten ska anmäla. Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering gäller fram till dess att fem år har gått från det att tjänsten som avser kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN avslutades.

3 § I fråga om konton, värdefack och virtuella IBAN ska instituten anmäla följande uppgifter för registrering:

1. betalkonton: IBAN-numret eller, om det inte finns, annan identifieringskod för kontot, och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

2. konton för kryptotillgångar: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

3. värdepapperskonton: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

4. virtuella IBAN: IBAN-numret, och identifieringskoden för det konto som betalningar till det virtuella IBAN omdirigeras till och datumet för när det kontot öppnades samt, i förekommande fall, avslutades, och

5. värdefack: datumet för när hyresperioden påbörjades och, i förekommande fall, avslutades.

Kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige ska även anmäla följande uppgifter om andra konton som de tillhandahåller än de som anges i första stycket: IBAN-numret eller, om det inte finns, annan identifieringskod för kontot, och datumet för när kontot öppnades, och, i förekommande fall, avslutades.

Värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto ska även anmäla följande uppgifter om andra konton som de tillhandahåller än de som anges i första stycket: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades, och, i förekommande fall, avslutades.

4 § I fråga om fysiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN ska instituten anmäla följande uppgifter för registrering:

1. samtliga namn och efternamn, och

2. person- eller samordningsnummer, eller, om sådana nummer saknas,

- a) födelsedatum,

- b) födelseort,

- c) stadigvarande bostadsadress, eller, om sådan saknas, adress på vilken personen kan nås,

- d) medborgarskap eller uppgift om att personen är statslös, och, i förekommande fall, status som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande och, om sådant finns,

- e) skatteregistreringsnummer.

5 § I fråga om juridiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN ska instituten anmäla följande uppgifter för registrering:

1. företagsnamn och särskilt företagsnamn eller, om det inte finns, annat namn som den juridiska personen har tecknat för kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN, och
2. organisationsnummer, eller om sådant nummer saknas,
 - a) juridisk form,
 - b) säte,
 - c) adress till huvudsakligt verksamhetsställe,
 - d) land där personen bildades,
 - e) namn på rättsliga företrädare, och, om sådana finns,
 - f) namn på nominella aktieägare och nominella styrelseledamöter och uppgift om deras ställning som sådana, och, om sådant finns,
 - g) skatteregistreringsnummer.

6 § I fråga om företrädare för personer som är innehavare av ett konto, värdefack eller virtuellt IBAN ska institutet anmäla motsvarande uppgifter som i 4 § och datumet för när befogenheten att företräda innehavaren inleddes, för registrering. I förekommande fall ska institutet även anmäla datumet för när befogenheten att företräda innehavaren upphörde.

7 § I fråga om verkliga huvudmän för personer som är innehavare av ett konto, värdefack eller virtuellt IBAN ska institutet anmäla motsvarande uppgifter som i 4 eller 5 § och datumet för när det verkliga huvudmannaskapet inleddes, för registrering. I förekommande fall ska institutet även anmäla datumet för när det verkliga huvudmannaskapet upphörde.

Förhållandet till tystnadsplikten

8 § Tystnadsplikt hindrar inte att ett institut lämnar uppgift om enskildas förhållanden till ett annat institut, om

1. institutet som uppgiften lämnas till har utfärdat ett virtuellt IBAN,
2. institutet som lämnar uppgiften, enligt 2 § andra stycket, är innehavare, och
3. institutet som uppgiften lämnas till har begärt uppgiften i syfte att det ska kunna fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter enligt denna lag.

3 kap. Tillsyn och ingripanden

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 2 § första stycket och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Om ett institut inte anmäler uppgifter för registrering i registret enligt vad som krävs, får tillsynsmyndigheten förelägga institutet att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet får förenas med vite.

4 kap. Skyldighet att lämna ut uppgifter ur registret

Uppgiftsskyldighet till brottsbekämpande myndigheter

1 § Skatteverket ska på begäran av någon av följande myndigheter lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda brott eller besvara en begäran från Europol:

1. Ekobrottsmyndigheten,
2. Kustbevakningen,
3. Polismyndigheten,
4. Skatteverket,
5. Säkerhetspolisen,
6. Tullverket, eller
7. Åklagarmyndigheten.

Skatteverket ska dessutom på begäran lämna uppgifter ur registret till

1. Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten om uppgifterna behövs för att besvara en framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder,

2. Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten, om uppgifterna behövs i en utredning om självständigt förverkande, och

3. Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, om uppgifterna behövs i deras verksamhet som kontor för återvinning av tillgångar enligt rådets beslut 2007/845/RIF av den 6 december 2007 om samarbete mellan medlemsstaternas kontor för återvinning av tillgångar när det gäller att spåra och identifiera vinning eller annan egendom som härrör från brott.

Uppgiftsskyldighet till vissa tillsynsmyndigheter

2 § Skatteverket ska på begäran av en myndighet som utövar tillsyn enligt 5 kap. lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism lämna uppgifter ur registret, om uppgifterna behövs i verksamheten med att bedriva tillsyn.

Uppgiftsskyldighet till Kronofogdemyndigheten

3 § Skatteverket ska på begäran av Kronofogdemyndigheten lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att

1. utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,

2. utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,

3. fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur, eller

4. lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga indrivning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i indrivningsärenden.

Uppgiftsskyldighet till Utbetalningsmyndigheten

4 § Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Uppgiftsskyldighet till annan verksamhet inom Skatteverket

5 § Skatteverkets verksamhet med registret ska på begäran av myndighetens beskattningsverksamhet lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att

1. utföra revision och annan kontrollverksamhet, eller
2. för att fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden.

Uppgiftsskyldighet till Amla

6 § Skatteverket ska på begäran av Amla lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för gemensamma analyser.

Uppgiftsskyldigheten i första stycket gäller uppgifter om

1. betalkonton,
2. bankkonton med IBAN-nummer,
3. virtuella IBAN,
4. värdepapperskonton,
5. konton för kryptotillgångar,
6. värdefack, och
7. uppgifter om innehavare om innehavarna till 1–6 och, i förekommande fall, företrädare och verkliga huvudmän för innehavare.

Krav vid utlämnande av uppgifter

7 § Uppgiftsskyldigheten enligt 1 och 6 §§ ska fullgöras omedelbart.

5 kap. Personuppgiftsbehandling

Tillämpningsområdet

1 § Detta kapitel gäller vid behandling av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Kapitlet gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

Förhållandet till annan reglering

2 § Kapitlet innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande

av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgiftsansvarig

3 § Skatteverket är personuppgiftsansvarigt för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför i sin verksamhet med registret.

Ändamål

4 § Skatteverket får i sin verksamhet med registret behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter med registret.

5 § Personuppgifter som behandlas enligt 4 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

6 § Personuppgifter som behandlas enligt 4 § får också behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket de samlades in.

Tekniska åtgärder

7 § Skatteverket ska föra loggar över personuppgifter som behandlas i samband med sökningar som görs i registret. Loggarna ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Första stycket gäller även när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om loggar.

Tillgången till uppgifter ur registret

8 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Första stycket gäller även när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om tillgången.

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

9 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt.

Längsta tid för behandlingen

10 § Personuppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska med hänsyn till ändamålet med registret få behandlas i fem år efter det att det konto, värdefack eller virtuella IBAN som uppgifterna hör till har avslutats eller på annat sätt upphört. Därefter ska personuppgifterna inte längre få behandlas.

Begränsning av information till den registrerade

11 § Besked om att personuppgifter har lämnats eller ska lämnas ut till en mottagare får inte lämnas ut till den registrerade.

Begränsning av rätten att göra invändningar

12 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

6 kap. Övriga bestämmelser

Överklagande

1 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bemyndiganden

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på en anmälan om registrering, och
2. vid vilken tidpunkt och hur ofta anmälningar om registrering ska göras.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Genom lagen upphävs lagen (2020:272) om konto- och värdefacks-system. Den upphävda lagen gäller fram till och med den 9 juli 2032 för institut som före ikraftträdandet är anslutna till konto- och värdefacks-systemet enligt 2 § andra stycket i den upphävda lagen och i den utsträckning motsvarande uppgifter inte har registrerats i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.
 3. Kreditinstitut och finansiella institut som blir registreringsskyldiga i och med ikraftträdandet av denna lag ska anmäla uppgifter snarast möjligt efter ikraftträdandet.

1.4 Förslag till lag om upphävande av lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet¹ ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har ägt rum före upphävandet.

¹ Lagen omtryckt 2004:319.

Senaste lydelse av lagens rubrik 2025:251.

1.5 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken (1942:740)

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om rättegångsbalken (1942:740)
dels att 8 kap. 2 och 7 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 8 kap. 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §²

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,

2. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,

3. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,

4. har gjort sig känd för red-
barhet, *och*

4. har gjort sig känd för red-
barhet,

*5. uppfyller kraven i 4 kap. 2 §
lagen (2027:000) om åtgärder mot
penningtvätt och finansiering av
terrorism, och*

5. även i övrigt bedöms lämplig
att utöva advokatverksamhet.

6. även i övrigt bedöms lämplig
att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 2 och 3 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han eller hon har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2 och 3. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2008:420.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–5.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–4, och 6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall är förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde.

Ordinarie domare, allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot. Detsamma gäller den som annars är anställd hos någon annan än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

7 §³

En advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfrå oredligt ska uteslutas ur advokatsamfundet. När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § ska registreringen upphävas. Är omständigheterna mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning.

En advokat som annars åsidosätter sina plikter som advokat får meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får advokaten uteslutas ur samfundet eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, registreringen upphävas.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att betala en straffavgift till samfundet med lägst tiotusen och högst tvåhundra-femtiotusen kronor. *Till den del en varning avser en överträdelse av en bestämmelse i 2–6 kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller i stället för straffavgift det som föreskrivs om sanktionsavgift i 7 a kap. 5–11 §§ den lagen.*

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att betala en straffavgift till samfundet med lägst tiotusen och högst tvåhundra-femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

En advokat är skyldig att genast träda ur samfundet om det inträffar en sådan omständighet som gör att han eller hon enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, om inte styrelsen i fall som

³ Senaste lydelse 2023:770.

avses i 2 § sjätte stycket andra meningen medger undantag. Om advokaten inte träder ur samfundet, trots att han eller hon är skyldig att utträda, ska styrelsen besluta om hans eller hennes uteslutning. Detsamma gäller om en advokat inte längre uppfyller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 1 och styrelsen inte medger att han eller hon får stå kvar som ledamot av samfundet. Om en sådan advokat som är registrerad enligt 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han eller hon är auktoriserad, ska styrelsen upphäva registreringen.

I beslutet om uteslutning ur samfundet får det föreskrivas att beslutet genast ska verkställas. Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket andra meningen får inte åtalas av någon annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

9 a §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag finns i
– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en advokat är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot advokaten enligt detta kapitel.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.6 Förslag till lag om ändring i jordabalken (1970:994)

Härigenom föreskrivs¹ att 20 kap. 7 § och 21 kap. 3 § jordabalken (1970:994)² ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

7 §³

Förekommer inte någon sådan omständighet som avses i 6 §, ska lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen inte är styrkt av två vittnen och överlåtelsen inte skett genom statlig myndighet,

2. fångesmannen inte har lagfart och fall som avses i 9 § inte föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

4. lagfart söks på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu inte fått laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta inte utgetts,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev inte utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen inte fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt äktenskapsbalkens bestämmelser är beroende av den andre makens samtycke,

8. vid överlåtelse överlåtaren är sambo och förvärvet enligt bestämmelserna i sambolagen (2003:376) är beroende av den andra sambons samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel av anmälan enligt 5 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,

9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

10. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,

11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,

12. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,

13. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som inte överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades,

14. ansökan i fråga om en fysisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens person- eller samordningsnummer,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Balken omtryckt 1971:1209.

³ Senaste lydelse 2026:479.

15. ansökan i fråga om en juridisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens organisationsnummer, eller

16. förvärvaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän*, trots att det finns en sådan skyldighet.

16. förvärvaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, trots att det finns en sådan skyldighet.

Första stycket 14 gäller inte om en förvärvare har avlidit innan beslut om lagfart fattats.

21 kap.

3 §⁴

Förekommer inte någon sådan omständighet som avses i 2 §, ska ansökan om inskrivning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för upplåtaren är vilandeförklarad,

2. rättegång pågår om upplåtelsens giltighet eller om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

3. upplåtelsens giltighet enligt lag är beroende av myndighets tillstånd,

4. ansökan i fråga om en fysisk person inte innehåller uppgift om tomträttshavarens person- eller samordningsnummer,

5. ansökan i fråga om en juridisk person inte innehåller uppgift om tomträttshavarens organisationsnummer, eller

6. tomträttshavaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet *enligt lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän*, trots att det finns en sådan skyldighet.

6. tomträttshavaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, trots att det finns en sådan skyldighet.

Första stycket 4 gäller inte om en tomträttshavare har avlidit innan beslut om inskrivning fattats.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.7 Förslag till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om pantbankslagen (1995:1000)²
dels att 24 a, 25 a, 26 a och 27 a §§ ska upphöra att gälla,
dels att 4, 5, 24, 28, 33 och 35 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 b §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden mot den som bedriver pantbanksverksamhet finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

4 §³

Tillstånd ska ges om företaget med hänsyn till organisation, ledning och ägare med bestämmande inflytande kan antas komma att bedriva en sund pantbanksverksamhet och i övrigt uppfylla kraven enligt bestämmelserna i denna lag, lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av

Tillstånd ska ges om

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

24 a § 2017:636

25 a § 2017:636

26 a § 2017:636

27 a § 2017:636.

³ Senaste lydelse 2017:636.

terrorism och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

1. det med hänsyn till organisation, ledning och ägare med bestämmande inflytande finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas

a) på ett sätt som är sunt, och

b) i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

2. den myndighet som utövar tillsyn enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism bedömer att kravet i 4 kap. 2 § första stycket den lagen är uppfyllt.

Tillstånd till ett utländskt företag får ges endast om företaget i det land där det har sitt säte bedriver pantbanksverksamhet och står under tillsyn av behörig myndighet.

5 §⁴

Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen. Om länsstyrelsen meddelar tillstånd ska den *länsstyrelse* som *avses i 24 a § under-rättas* om beslutet.

Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen. Om länsstyrelsen meddelar tillstånd ska den *informera* den myndighet som utövar tillsyn över den som driver pantbanksverksamhet enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism om beslutet.

Innan en pantbank öppnar ett nytt kontor, ska anmälan göras till länsstyrelsen.

24 §⁵

En pantbank står under tillsyn av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har tillsyn över den som bedriver pantbankverksamhet. Genom tillsynen kontrolleras att verksamheten bedrivs enligt denna lag.

28 §⁶

Ett tillstånd att bedriva pantbanksverksamhet ska återkallas av länsstyrelsen om

1. företaget inom ett år efter tillståndsbeslutet inte har börjat driva verksamheten eller dessförinnan har förklarat sig avstå från tillståndet,

⁴ Senaste lydelse 2017:636.

⁵ Senaste lydelse 2012:86.

⁶ Senaste lydelse 2017:636. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

2. företaget under en sammanhängande tid av ett år inte har drivit någon verksamhet,

3. företaget genom att överträda bestämmelser i denna lag *eller någon annan författning* eller på något annat sätt visat sig inte uppfylla kravet på en sund pantbanksverksamhet, eller

4. den *länsstyrelse* som avses i 24 a § har förelagt företaget att upphöra med verksamheten och detta beslut har fått laga kraft.

Den länsstyrelse som avses i 24 a § ska underrätta den tillståndsgivande länsstyrelsen när ett beslut att förelägga företaget att upphöra med sin verksamhet har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

3. företaget genom att överträda bestämmelser i denna lag eller på något annat sätt visat sig inte uppfylla kravet på en sund pantbanksverksamhet, eller

4. den *myndighet* som utövar tillsyn över den som driver pantbanksverksamhet enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism har förelagt företaget att upphöra med verksamheten och beslutet har fått laga kraft.

33 §

Pantbanker som är verksamma i Sverige *skall* till länsstyrelsen betala avgifter för finansiering av länsstyrelsens verksamhet enligt denna lag.

Regeringen får meddela *närmare* föreskrifter om dessa avgifter.

Pantbanker som är verksamma i Sverige *ska* till länsstyrelsen betala avgifter för finansiering av länsstyrelsens verksamhet enligt denna lag *och andra författningar som reglerar länsstyrelsens tillsyn över pantbanker.*

Regeringen får meddela föreskrifter om dessa avgifter.

35 §⁷

Länsstyrelsens beslut enligt 30 § andra stycket *eller enligt 7 kap. 5 § första stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller beslut om sanktionsföreläggande* får inte överklagas.

Andra beslut som länsstyrelsen meddelar enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut enligt 30 § andra stycket får inte överklagas.

⁷ Senaste lydelse 2017:636.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.8 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 5 a § och 9 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619)² ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2026:1057

Föreslagen lydelse

7 kap.

5 a §

Finansinspektionen ska vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa avtalet om fusion pröva om

1. sparbanken efter fusionen har en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som den är eller kan bli exponerad för,

2. fusionen kan anses förenlig med intresset hos de som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de sparbanker som berörs av fusionen, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig från allmän synpunkt,

3. det finns skäl att anta att sparbankens verksamhet efter fusionen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och

4. det finns skäl att anta att fusionen har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta

1. sparbankernas anseende, och

2. om sparbankernas verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §³

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Lagen omtryckt 1996:1005.

³ Senaste lydelse 2017:632.

En revisor, en lekmannarevisor eller en granskare i en sparbank är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av en medhjälpare. I de fall som avses i 4 a kap. 21 § första stycket 3 och 4 b kap. 19 § andra stycket denna lag *samt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* svarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

En revisor, en lekmannarevisor eller en granskare i en sparbank är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av en medhjälpare. I de fall som avses i 4 a kap. 21 § första stycket 3 och 4 b kap. 19 § andra stycket denna lag, *artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* svarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.9 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs¹ att 4 kap. 17 § och 5 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

17 §²

En revisor som är en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag ska vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot i stiftelsen eller en styrelseledamot, verkställande direktör eller bolagsman hos förvaltaren inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1 och 3–5 §§ och 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott.

Revisorn ska även vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 18 och 19 §§ inte vidtas.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 18 och 19 §§ inte vidtas.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2024:1114.

5 kap.

2 §³

En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Revisorn ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 4 kap. 15 § andra stycket 2 denna lag och 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Revisorn ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 4 kap. 15 § andra stycket 2 denna lag, artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor, är det bolaget och den som är huvudansvarig för revisionen som är ersättningsskyldiga.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgarantin

Härigenom föreskrivs¹ att 5 § lagen (1995:1571) om insättningsgarantin ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Följande insättare, eller utländska motsvarigheter, kan inte få ersättning enligt garantin:

1. en bank, 2. ett kreditmarknadsföretag, 3. ett värdepappersbolag, 4. ett försäkringsföretag, 5. ett återförsäkringsföretag, 6. ett tjänstepensionsföretag, 7. en understödsförening, 8. ett finansiellt institut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 9. en värdepappersfond eller en alternativ investeringsfond, 10. en pensionsfond, 11. en region, en kommun eller en statlig myndighet, eller 12. en insättare som inte har identifierats enligt <i>lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.</i>	12. en insättare som inte har identifierats enligt <i>Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.</i>

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2019:893.

1.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

Härigenom föreskrivs¹ att 4 kap. 5 § lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

5 §²

En försäkringsgivare från tredje land ska beviljas koncession och dess företrädare ska godkännas, om ansökan uppfyller de krav som ställs i 4 § och

1. den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla kraven i denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten,

2. den som kommer att ha ett sådant kvalificerat innehav i en försäkringsgivare som avses i 1 kap. 1 och 16 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av en försäkringsgivare, och

3. den som avses vara företrädare för försäkringsgivaren eller, i de fall där företrädaren är en juridisk person, vara dess ombud har tillräckliga insikter och erfarenhet för att delta i ledningen hos en försäkringsgivare och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Vid bedömningen enligt första stycket 2 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att försäkringsgivarens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2022:671.

Koncession får inte vägras av det skälet att det inte behövs någon ytterligare försäkringsgivare.

Koncession beviljas tills vidare eller, om det finns särskilda omständigheter, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Koncession ska meddelas i enlighet med den indelning som anges i 2 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs¹ att 9 a § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får meddela föreskrifter om att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av Sveriges advokatsamfunds styrelse eller disciplinnämnd för tillsyn över att advokater och advokatbolag fullgör sina skyldigheter enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

Föreslagen lydelse

9 a §²

Regeringen får meddela föreskrifter om att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av Sveriges advokatsamfunds styrelse eller disciplinnämnd för tillsyn över att advokater och advokatbolag fullgör sina skyldigheter enligt
– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och*
– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.*

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen

² Senaste lydelse 2019:606.

1.13 Förslag till lag om ändring i revisionslagen (1999:1079)

Härigenom föreskrivs¹ att 37 § revisionslagen (1999:1079) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En revisor som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar företaget ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom överträdelse av denna lag eller tillämplig lag om årsredovisning. En revisor ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 36 § andra stycket denna lag och 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen eller granskningen av hållbarhetsrapporten som är ersättningsskyldiga.

Föreslagen lydelse

37 §²

En revisor som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar företaget ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom överträdelse av denna lag eller tillämplig lag om årsredovisning. En revisor ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 36 § andra stycket denna lag, artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen

² Senaste lydelse 2024:354.

1.14 Förslag till lag om ändring i revisorslagen (2001:883)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om revisorslagen (2001:883)²

dels att 3 a, 32 j–32 l §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 32 j § ska utgå,

dels att 4, 6, 11, 28 c, 32 b, 32 d, 33 och 34 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 a §, och närmast före den en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

2 a §

För auktoriserade revisorer, godkända revisorer och registrerade revisionsbolag och andra revisionsföretag gäller även

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Revisorsinspektionen får avstå ingripande enligt denna lag, om ingripande görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

3 a § 2017:643

32 j § 2017:643

32 k § 2017:643

32 l § 2017:643.

finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en auktoriserad eller godkänd revisor är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot revisorn enligt denna lag.

4 §³

En auktoriserad revisor ska

1. yrkesmässigt utöva revisionsverksamhet,
2. vara bosatt i Sverige eller i en annan stat inom EES,
3. varken vara i konkurs, ha näringsförbud, ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, vara förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall eller vara föremål för någon motsvarande rådighetsinskränkning i en annan stat,
4. ha den utbildning och erfarenhet som behövs för revisionsverksamhet,
5. hos Revisorsinspektionen ha avlagt revisorsexamen, *och*
6. vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet.
5. hos Revisorsinspektionen ha avlagt revisorsexamen,
6. vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet, *och*
7. uppfylla kravet i 4 kap. 2 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det finns särskilda skäl, får Revisorsinspektionen i ett enskilt fall bevilja undantag från kraven i första stycket 1 och 2.

6 §⁴

En godkänd revisor ska uppfylla de krav som anges i 4 § första stycket 1–4 *och* 6.

En godkänd revisor ska uppfylla de krav som anges i 4 § första stycket 1–4, 6 *och* 7.

Om det finns särskilda skäl, får Revisorsinspektionen i ett enskilt fall bevilja undantag från kraven i 4 § första stycket 1 och 2.

11 §⁵

En revisor får utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller i ett aktiebolag endast om följande fyra villkor är uppfyllda:

En revisor får utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller aktiebolag endast om följande villkor är uppfyllda:

En revisor får utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller i ett aktiebolag endast om följande fyra villkor är uppfyllda:

1. Bolaget är inte i konkurs eller likvidation.
2. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag.

³ Senaste lydelse 2016:1339.

⁴ Senaste lydelse 2016:1339.

⁵ Senaste lydelse 2013:735.

3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.
4. Bolaget är redbart och i övrigt lämpat att utöva revisionsverksamhet i.

5. Bolagets ledning och verkliga huvudmän uppfyller kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska med en revisors direkta ägande jämnställas indirekt ägande genom ett eller flera handelsbolag eller aktiebolag som uppfyller följande tre villkor (ägarbolag):

1. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag eller av andra ägarbolag.
2. Bolaget utövar inte någon annan verksamhet än
 - a) revisionsverksamhet,
 - b) verksamhet som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet eller
 - c) ägande av revisionsföretag eller annat ägarbolag.

3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.

Trots första och andra styckena får revisionsverksamhet också bedrivas enligt de villkor för registrerade revisionsbolag som föreskrivs i 13–15 §§.

Det som sägs i första stycket 3 och andra stycket 3 avser inte styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som är utsedda enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

28 c §⁶

Revisorsinspektionen får, om det finns skäl för det, göra en platsundersökning hos en revisor eller ett registrerat revisionsbolag.

En platsundersökning får endast göras vid tillsyn över

En platsundersökning får endast göras vid tillsyn *enligt denna lag över revision av företag av allmänt intresse.*

1. revision av företag av allmänt intresse, och

2. revisorers och registrerade revisionsbolags skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

32 b §⁷

En sanktionsavgift för en fysisk person ska fastställas till högst en miljon kronor.

En sanktionsavgift för en juridisk person ska fastställas till högst två procent av företagets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om

⁶ Senaste lydelse 2017:643.

⁷ Senaste lydelse 2017:430. Ändringen innebär att fjärde stycket tas bort.

överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättning saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

En sanktionsavgift får inte fastställas till ett lägre belopp än femtusen kronor.

I 32 k § finns en särskild bestämmelse om sanktionsavgiftens högsta belopp vid en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

32 d §⁸

Vid valet av disciplinär åtgärd enligt 32, 32 a och 32 j §§ ska Revisorsinspektionen ta särskild hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är, hur länge den har pågått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen uteslutande består i att revisorn inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet gentemot Revisorsinspektionen.

Vid valet av disciplinär åtgärd enligt 32 och 32 a §§ ska Revisorsinspektionen ta särskild hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är, hur länge den har pågått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

33 §⁹

Om en auktoriserad revisor inte längre uppfyller kraven i 4 § eller en godkänd revisor inte längre uppfyller kraven i 6 §, ska auktorisationen eller godkännandet upphävas.

Om det för en revisor inträder någon omständighet som innebär hinder för auktorisation eller godkännande, ska revisorn genast anmäla detta till Revisorsinspektionen.

Om en auktoriserad revisor inte längre uppfyller kraven i 4 § första stycket 1–6 eller en godkänd revisor inte längre uppfyller kraven i 4 § första stycket 1–4 och 6 i enlighet med vad som anges i 6 §, ska auktorisationen eller godkännandet upphävas.

Om en auktoriserad revisor inte längre uppfyller kravet i 4 § första stycket 7 eller en godkänd revisor inte längre uppfyller det kravet i enlighet med vad som anges i 6 §, gäller vad som följer av 4 kap. 10 och 12 §§ lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det för en revisor inträder någon omständighet som innebär hinder för auktorisation eller godkännande, ska revisorn genast anmäla detta till Revisorsinspektionen.

⁸ Senaste lydelse 2017:643.

⁹ Senaste lydelse 2016:1339.

Föreskrifterna i 32–32 i §§ gäller i tillämpliga delar även för registrerade revisionsbolag och revisorer från ett tredjeland. Det som sägs där om upphävande av auktorisation eller godkännande ska i stället avse upphävande av registrering.

Om ett registrerat revisionsbolag inte längre uppfyller de för bolaget gällande kraven i 10, 11, 13, 14 eller 16 a §, ska registreringen upphävas. Detsamma gäller i fråga om en revisor från ett tredjeland, om kraven för registrering enligt 16 b § inte längre är uppfyllda.

Om det för ett registrerat revisionsbolag inträder någon omständighet som innebär hinder för registrering, ska bolaget genast anmäla detta till Revisorsinspektionen. Detsamma gäller för en revisor från ett tredjeland.

Om ett registrerat revisionsbolag inte längre uppfyller de för bolaget gällande kraven i 10, 11 *första stycket 1–4*, 13, 14 eller 16 a §, ska registreringen upphävas. Detsamma gäller i fråga om en revisor från ett tredjeland, om kraven för registrering enligt 16 b § inte längre är uppfyllda.

Om ett registrerat revisionsbolag inte längre uppfyller kravet i 11 § första stycket 5, gäller vad som följer av 4 kap. 10–12 §§ lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det för ett registrerat revisionsbolag inträder någon omständighet som innebär hinder för registrering, ska bolaget genast anmäla detta till Revisorsinspektionen. Detsamma gäller för en revisor från ett tredjeland.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2004:46) om värdepappersfonder²

dels att 2 kap. 2 §, 11 kap. 3 och 7 §§ och 12 kap. 1 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 12 §, och närmast före 1 kap. 12 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Förhållandet till annan lagstiftning

12 §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

2 kap.

2 §³

Vid bedömningen enligt 1 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2013:563.

³ Senaste lydelse 2022:673.

1. innehavaren kommer att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget är ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om bolaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

Om förvaringsinstitutet är en i Sverige etablerad filial till ett kreditinstitut med säte i ett annat land inom EES, får Finansinspektionen som ett villkor för tillståndet föreskriva att de tillgångar som ingår i en värdepappersfond ska förvaras här i landet. Detta gäller dock inte om tillgångarna ska förvaras hos ett utländskt förvaringsinstitut enligt 3 kap. 2 § tredje stycket.

11 kap.

3 §⁴

Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett fondbolag och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i fondbolaget.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för fondbolaget eller vara verkställande direktör i detta bolag eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett fondbolag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om förvärvaren är ett blandat finansiellt holdingföretag, ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan fondbolaget och någon annan, ska tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

7 §⁵

Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren är ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

⁵ Senaste lydelse 2022:673.

12 kap.

1 a §⁶

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltd värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

3. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 § första stycket 1 eller 2 eller tredje stycket eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 11 avseende dessa bestämmelser,

4. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 2 a kap.,

5. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna godkänts enligt 4 kap. 9 §,

6. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

7. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i någon av 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 19, 20, 23 och 24 avseende dessa bestämmelser,

8. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 23 avseende dessa bestämmelser,

9. utför diskretionär portföljförvaltning i strid med 7 kap. 1 § första stycket 1,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet,

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet, *eller*

12. har befunnits ansvarigt för en allvarlig, upprepad eller systematisk överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har

*meddelats med stöd av den lagen,
eller*

13. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

12. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om bolagets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse²

dels att 15 kap. 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 2 §, 14 kap. 2, 2 a och 6 §§ och 15 kap. 1 a §, ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 a §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av 15 kap. 5 a § 2019:1248.

3 kap.

2 §³

Ett svenskt företag ska ges tillstånd att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse, om

1. bolagsordningen, stadgarna eller reglementet stämmer överens med denna lag och andra författningar och i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art,

2. det finns skäl att anta att den planerade rörelsen kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut,

4. den som ska vara

a) styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem är lämplig för en sådan uppgift genom att ha tillräckligt gott anseende och tillräcklig insikt, kunskap och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt *agera* med ärlighet, integritet och självständigt tänkande,

a) styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem är lämplig för en sådan uppgift genom att ha tillräckligt gott anseende och tillräcklig insikt, kunskap och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt *agerar* med ärlighet, integritet och självständigt tänkande,

b) nyckelperson är lämplig för en sådan uppgift genom att ha tillräckligt gott anseende och tillräcklig insikt, kunskap och erfarenhet för att utöva betydande inflytande över verksamheten och även i övrigt *agerar* med ärlighet och integritet, och

5. styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att kreditinstitutets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

³ Senaste lydelse 2026:1080.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag, ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § och 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

14 kap.

2 §⁴

Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i kreditinstitutet.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för kreditinstitutet eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt om styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda institutet,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att kreditinstitutets rörelse drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar institutets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om förvärvaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan kreditinstitutet och någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av institutet.

2 a §⁵

Frågan om tillstånd enligt 2 § får avgöras först efter samråd med behörig myndighet i ett annat land inom EES om förvärvaren är

1. ett i det landet auktoriserat utländskt kreditinstitut, företag för elektroniska pengar, försäkringsföretag eller värdepappersföretag, eller ett i det landet hemmahörande förvaltningsbolag som där har tillstånd att driva verksamhet enligt bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåt bara värdepapper (fondföretag),

2. ett moderföretag till ett sådant företag som avses i 1, eller

3. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar ett sådant företag som avses i 1.

Inför bedömningen enligt 2 § andra stycket 3 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter. Finansinspektionen ska särskilt beakta om förvärvaren är etablerad i ett land utanför EES som av Europeiska kommissionen har identifierats som ett högriskredjeland eller omfattas av internationella sanktioner och inspektionen gör bedömningen att det påverkar förvärvarens förmåga att uppfylla kraven i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Inför bedömningen enligt 2 § andra stycket 3 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter. Finansinspektionen ska särskilt beakta om förvärvaren är etablerad i ett land utanför EES som av Europeiska kommissionen har identifierats som ett högriskredjeland eller omfattas av internationella sanktioner och inspektionen gör bedömningen att det påverkar förvärvarens förmåga att uppfylla kraven i

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,*

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024,*

– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.*

⁵ Senaste lydelse 2026:1080.

Finansinspektionen får besluta att den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i ett kreditinstitut vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om innehavaren motverkar eller kan antas komma att motverka att kreditinstitutets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar institutets verksamhet,

2. om innehavaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om innehavaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

15 kap.

1 a §⁷

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett kreditinstituts styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om kreditinstitutet

1. har fått tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. i strid med 14 kap. 4 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

⁶ Senaste lydelse 2026:1080.

⁷ Senaste lydelse 2026:1080.

3. i strid med 14 kap. 4 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i institutet samt storleken på innehaven,

4. inte uppfyller kraven i 6 kap. 1, 2, 2 b–3 b, 4, 4 a, 4 c eller 5 § eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 1 § 5, eller kraven som ställs upp i lagen (2026:226) om begränsning av bostadskrediter,

5. vidtar en åtgärd som kräver tillstånd av Finansinspektionen enligt denna lag eller tillsynsförordningen

a) utan att ha ett sådant tillstånd,

b) med stöd av ett tillstånd som kreditinstitutet har fått genom att lämna falska uppgifter, eller

c) där åtgärden inte uppfyller kraven för tillståndet,

6. inte uppfyller kraven på

a) sammansättning, villkor, justeringar och avdrag för kapitalbas enligt del två i tillsynsförordningen, eller

b) kapitalbas enligt artikel 92.1 i tillsynsförordningen,

7. inte uppfyller kraven för datainsamling och styrning i del tre, avdelning III, kapitel 2 i tillsyns förordningen,

8. inte uppfyller kraven för riskvägda exponeringsbelopp, kapitalbaskrav och styrformer i del tre, avdelningarna II–VI i tillsynsförordningen,

9. låter bli att lämna uppgifter till Finansinspektionen eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med någon av artiklarna 430.1–430.3 och 430a i tillsynsförordningen,

10. i strid med

a) artikel 412 i tillsynsförordningen vid upprepade tillfällen eller systematiskt låter bli att hålla likvida tillgångar, eller

b) artikel 413 eller 428b i tillsynsförordningen låter bli att hålla en stabil nettofinansieringskvot,

11. inte uppfyller kraven för stora exponeringar mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning enligt bestämmelserna i del fyra i tillsynsförordningen,

12. inte uppfyller kraven för beräkning av likviditetstäckningskvoten och den stabila nettofinansieringskvoten i del sex, avdelningarna I och IV i tillsynsförordningen och delegerade akter som avses i artikel 460.1 i den förordningen,

13. låter bli att lämna information eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med någon av artiklarna 431.1–431.3 och 451.1 i tillsynsförordningen,

14. gör betalningar till innehavare av instrument som ingår i institutets kapitalbas i strid med 8 kap. 3 och 4 §§ lagen (2014:966) om kapitalbuffertar eller artikel 28, 51 eller 63 i tillsynsförordningen, när dessa artiklar förbjuder sådana betalningar till innehavare av instrument som ingår i kapitalbasen,

15. har befunnits ansvarigt för en allvarlig, upprepade eller systematisk överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen,

16. har befunnits ansvarigt för en allvarlig, upprepad eller systematisk överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och om ändring av direktiv (EU) 2015/849,

17. har tillåtit en styrelseledamot, verkställande direktören eller en ersättare för någon av dem att åta sig ett sådant uppdrag i institutet eller kvarstå i institutet trots att kraven i 3 kap. 2 § första stycket 4 a eller 5, 10 kap. 8 a–8 c §§ eller 12 kap. 6 a–6 c §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 1 § 3 inte är uppfyllda,

18. i strid med 6 a kap. 1 eller 2 § låter bli att upprätta eller lämna in en återhämtningsplan eller en koncernåterhämtningsplan,

19. i strid med 6 b kap. 11 § låter bli att anmäla att koncerninternt finansiellt stöd ska lämnas,

20. i strid med 13 kap. 4 a och 5 a §§ låter bli att underrätta Finansinspektionen om institutet fallerar eller sannolikt kommer att fallera,

21. inte uppfyller kravet på kapitalbas och kvalificerade skulder enligt 4 kap. lagen (2015:1016) om resolution eller i strid med 28 kap. 1 § samma lag låter bli att lämna begärda upplysningar till Riksgäldskontoret,

22. är ett moderföretag enligt artikel 4.1.15 i tillsynsförordningen och inte uppfyller kraven i del tre, fyra, sex eller sju i den förordningen eller 2 kap. 1 eller 2 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag på grupp- eller undergruppsnivå,

23. omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2003:1223) om

15. har tillåtit en styrelseledamot, verkställande direktören eller en ersättare för någon av dem att åta sig ett sådant uppdrag i institutet eller kvarstå i institutet trots att kraven i 3 kap. 2 § första stycket 4 a eller 5, 10 kap. 8 a–8 c §§ eller 12 kap. 6 a–6 c §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 1 § 3 inte är uppfyllda,

16. i strid med 6 a kap. 1 eller 2 § låter bli att upprätta eller lämna in en återhämtningsplan eller en koncernåterhämtningsplan,

17. i strid med 6 b kap. 11 § låter bli att anmäla att koncerninternt finansiellt stöd ska lämnas,

18. i strid med 13 kap. 4 a och 5 a §§ låter bli att underrätta Finansinspektionen om institutet fallerar eller sannolikt kommer att fallera,

19. inte uppfyller kravet på kapitalbas och kvalificerade skulder enligt 4 kap. lagen (2015:1016) om resolution eller i strid med 28 kap. 1 § samma lag låter bli att lämna begärda upplysningar till Riksgäldskontoret,

20. är ett moderföretag enligt artikel 4.1.15 i tillsynsförordningen och inte uppfyller kraven i del tre, fyra, sex eller sju i den förordningen eller 2 kap. 1 eller 2 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag på grupp- eller undergruppsnivå,

21. omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2003:1223) om

utgivning av säkerställda obligationer och

a) har fått tillstånd att ge ut säkerställda obligationer genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

b) driver verksamhet med säkerställda obligationer utan tillstånd,

c) ger ut säkerställda obligationer som inte uppfyller 3 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 eller 15 § eller 16 § andra stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

d) låter bli att lämna information eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med 3 kap. 16 § första stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer, eller

e) vid upprepade tillfällen eller systematiskt låter bli att hålla likvida tillgångar i en sådan likviditetsbuffert som avses i 3 kap. 9 a § lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

24. låter bli att lämna uppgifter om sin verksamhet med säkerställda obligationer till Finansinspektionen eller lämnar ofullständiga eller felaktiga uppgifter i strid med 13 kap. 3 §,

25. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554,

26. inte uppfyller kraven för beräkning av bruttosoliditetsgraden i del sju i tillsynsförordningen, eller

27. låter bli att ansöka om tillstånd för eller att underrätta om något av följande enligt 1 a kap. 8, 22, 23, 29, 38, 40 eller 49 § lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag:

a) tillstånd för förvärv av väsentligt innehav eller under

utgivning av säkerställda obligationer och

a) har fått tillstånd att ge ut säkerställda obligationer genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

b) driver verksamhet med säkerställda obligationer utan tillstånd,

c) ger ut säkerställda obligationer som inte uppfyller 3 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 eller 15 § eller 16 § andra stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

d) låter bli att lämna information eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med 3 kap. 16 § första stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer, eller

e) vid upprepade tillfällen eller systematiskt låter bli att hålla likvida tillgångar i en sådan likviditetsbuffert som avses i 3 kap. 9 a § lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

22. låter bli att lämna uppgifter om sin verksamhet med säkerställda obligationer till Finansinspektionen eller lämnar ofullständiga eller felaktiga uppgifter i strid med 13 kap. 3 §,

23. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554,

24. inte uppfyller kraven för beräkning av bruttosoliditetsgraden i del sju i tillsynsförordningen, eller

25. låter bli att ansöka om tillstånd för eller att underrätta om något av följande enligt 1 a kap. 8, 22, 23, 29, 38, 40 eller 49 § lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag:

a) tillstånd för förvärv av väsentligt innehav eller under

rättelse om avyttring av väsentligt innehav,

b) tillstånd för väsentlig överföring av tillgångar eller skulder,

c) tillstånd för verkställande av fusions- eller delningsplan.

rättelse om avyttring av väsentligt innehav,

b) tillstånd för väsentlig överföring av tillgångar eller skulder,

c) tillstånd för verkställande av fusions- eller delningsplan.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 14 kap. 1 eller 3 § för förvärv eller avyttring av aktier eller andelar i institutet, ska första stycket 2 och 3 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier eller andelar.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om institutets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett kreditinstitut, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet

1.17 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs¹ att 9 kap. 42 §, 25 kap. 11, 24 och 26 §§ och 29 kap. 2 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

42 §²

En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott.

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism eller 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas.

25 kap.

11 §³

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017 649.

³ Senaste lydelse 2024:350.

Bolagsverket ska besluta att bolaget ska gå i likvidation, om

1. bolaget inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till Bolagsverket om sådan behörig styrelse, verkställande direktör, särskild delgivningsmottagare eller revisor som ska finnas enligt denna lag,

2. bolaget inte till Bolagsverket har kommit in med årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, koncernredovisning, koncernrevisionsberättelse och granskningsberättelse för koncernen enligt 8 kap. 16 § samma lag inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

3. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet ska vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 5 § eller, i fråga om publika aktiebolag, 14 § och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, eller

4. bolaget på grund av bestämmelserna i 19 kap. 6 eller 16 § är skyldigt att minska aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 5 § eller, i fråga om publika aktiebolag, 14 §.

Bolagsverket får besluta att ett bolag ska gå i likvidation om bolaget inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7 §, 8 § första stycket, 12 § första stycket eller 14 § första stycket lagen (2027:000) om verkliga huvudmän.

Beslut om likvidation ska dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket och avgift som har påförts enligt 26 § har betalats.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare, en borgenär eller, i sådana fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare, en borgenär eller, i sådana fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget. *En fråga om likvidation enligt andra stycket prövas av Bolagsverket självmant.*

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

24 §⁴

I ett ärende enligt 11 § ska Bolagsverket förelägga bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid.

Föreläggandet ska delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

Ett föreläggande enligt första stycket ska endast riktas mot bolaget om ärendet avser likvidation enligt 11 § andra stycket.

26 §

Om Bolagsverket självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1, *skall* bolaget förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Bolaget får förpliktas att betala en avgift enligt första stycket endast om Bolagsverket senast sex veckor innan föreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till bolaget på dess senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen *skall* innehålla en upplysning om att bolaget kan bli skyldigt att betala en avgift om bristen inte avhjälpas.

Om det kommer fram i likvidationsärendet att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggandet meddelades, *skall* avgiftsbeslutet upphävas.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Om Bolagsverket självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1 *eller andra stycket*, *ska* bolaget förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Bolaget får förpliktas att betala en avgift enligt första stycket endast om Bolagsverket senast sex veckor innan föreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till bolaget på dess senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen *ska* innehålla en upplysning om att bolaget kan bli skyldigt att betala en avgift om bristen inte avhjälpas.

Om det kommer fram i likvidationsärendet att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggandet meddelades, *ska* avgiftsbeslutet upphävas.

29 kap.

2 §⁵

En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättnings-skyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligen eller av oaksamhet orsakar. I de fall som avses i 9 kap. 44 § och 46 § andra stycket och 10 kap. 18 § andra stycket denna lag och 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder

En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättnings-skyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligen eller av oaksamhet orsakar. I de fall som avses i 9 kap. 44 § och 46 § andra stycket och 10 kap. 18 § andra stycket denna lag och artikel 69 i Europaparlamentets och rådets

⁵ Senaste lydelse 2024:350.

mot penningtvätt och finansiering av terrorism ansvarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ansvarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen, granskningen av en hållbarhetsrapport eller den särskilda granskningen som är ersättningsskyldiga.

Första och andra styckena gäller även för den revisor eller oberoende sakkunniga som utför granskning i samband med ett gränsöverskridande förfarande enligt 23, 24 eller 24 a kap.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

dels att 3 kap. 2 §, 12 kap. 3 §, 13 kap. 12 §, 14 kap. 3 a §, 24 kap. 3 och 7 §§ och 25 kap. 12 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 c §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

3 kap.

2 §²

Vid bedömningen enligt 1 § första stycket 4 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att värdepappersbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2017/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2017/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2022:676.

*systemet används för penningtvätt
eller finansiering av terrorism,
eller*

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om bolaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av värdepappersbolaget.

12 kap.

3 §³

Vid bedömningen enligt 2 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att börsens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagens verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

13 kap.

12 §⁴

En börs får driva annan verksamhet som har nära samband med den verksamhet som tillståndet omfattar.

En börs får också efter tillstånd av Finansinspektionen

1. driva en handelsplattform, och

2. driva en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter som en reglerad marknad i enlighet med kommissionens förordning (EU) nr 1031/2010 av den 12 november

2. driva en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter som en reglerad marknad i enlighet med kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den

³ Senaste lydelse 2022:676.

⁴ Senaste lydelse 2017:679.

2010 om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen.

17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser.

För verksamhet enligt andra stycket 1 ska 8 kap. 21 § och 11 kap. gälla. Det som anges i 8 kap. 21 § och 11 kap. om värdepappersinstitut ska då avse börs.

För verksamhet enligt andra stycket 2 ska bestämmelserna i denna lag om reglerade marknader gälla.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen ge tillstånd till en börs att driva även annan verksamhet.

14 kap.

3 a §⁵

Särskilda bestämmelser om deltagare i handeln på en reglerad marknad när det är fråga om auktionering av utsläppsrätter på en auktionsplattform finns i artiklarna 15–21 i förordning (EU) nr 1031/2010.

Särskilda bestämmelser om deltagare i handeln på en reglerad marknad när det är fråga om auktionering av utsläppsrätter på en auktionsplattform finns i artiklarna 15–21 i förordning (EU) 2023/2830.

*Lydelse enligt prop. 2025/26:253, Föreslagen lydelse
förslaget i 2.13*

24 kap.

3 §⁶

Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett värdepappersbolag eller en börs och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i värdepappersbolaget eller börsen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för värdepappersbolaget eller börsen eller vara verkställande direktör i detta företag, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett värdepappersbolag eller en börs och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt om styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att värdepappersbolagets eller börsens rörelse drivs på ett sätt som är förenligt

⁵ Senaste lydelse 2012:375.

⁶ Senaste lydelse 2026:000.

med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om det är fråga om ett värdepappersbolag och förvärvaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet av aktier i ett värdepappersbolag skulle leda till nära förbindelser mellan bolaget och någon annan, ska tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

7 §⁷

Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att värdepappersbolagets eller börsens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren, när det är fråga om ett värdepappersbolag, är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

12 §⁸

Finansinspektionen får förelägga ett utländskt värdepappersföretag som hör hemma inom EES och som driver verksamhet från filial i Sverige, att göra rättelse om det överträder någon av följande bestämmelser eller föreskrifter som hänför sig till någon av dem:

– 8 kap. 15–20 och 32 §§,
– 9 kap. 1, 10–12, 14–30, 31–36, 38 och 39 §§, *och*
– *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.*

Finansinspektionen får förelägga ett utländskt värdepappersföretag som hör hemma inom EES och som driver verksamhet från filial i Sverige, att göra rättelse om det överträder någon av följande bestämmelser eller föreskrifter som hänför sig till någon av dem:

– 8 kap. 15–20 och 32 §§, *och*
– 9 kap. 1, 10–12, 14–30, 31–36, 38 och 39 §§.

Ett föreläggande ska också utfärdas om företaget åsidosätter sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 14–26 i förordningen om marknader för finansiella instrument.

Om företaget inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företags hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda värdepappersföretaget att påbörja nya transaktioner i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företags hemland. Europeiska kommissionen och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

⁸ Senaste lydelse 2025:316.

1.19 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 10 kap. 5 c §, 18 kap 19 §, 21 kap. 4 b §, 30 kap. 16 och 23 a §§, 36 kap. 4 §, 40 kap. 8 § och rubriken närmast före 10 kap. 5 c § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 18 kap. 18 d §, 30 kap. 16 a och 17 a §§ och 40 kap. 7 h §, och närmast före 18 kap. 18 d §, 30 kap. 17 a § och 40 kap 7 h § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

5 c §²

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller en myndighet enligt 4 a kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller en myndighet enligt artikel 75 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism eller 5 kap. 15 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 2 § eller 9 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

18 kap.

Förfrågningar om uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 av den 31 maj 2024.

² Senaste lydelse 2022:1538.

18 d §

Sekretess gäller för uppgifter om brottsbekämpande myndigheters förfrågningar om uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, om det kan antas att syftet med förfrågan motverkas om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fem år.

19 §³

Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 8 b, 9 och 10 §§, 11 § första stycket, 12, 12 a och 13 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare eller inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 17 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol eller åklagare.

Att den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ i vissa fall inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter utöver det som anges i andra stycket följer av 7 kap. 10 §, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

21 kap.

4 b §⁴

Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskilds bostadsadress i registret över verkliga huvudmän lämnas till

³ Senaste lydelse 2025:1508.

⁴ Senaste lydelse (2026:317).

1. ett utländskt organ enligt 3 kap. 9 c § första stycket lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän eller ett svenskt eller utländskt självreglerande organ enligt samma paragraf, eller

1. ett utländskt organ enligt 6 kap. 3 § lagen (2027:00) om verkliga huvudmän eller ett svenskt eller utländskt självreglerande organ enligt samma paragraf, eller

2. en ansvarig enhet enligt artikel 3.3 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, som i hemlandet har en offentlig funktion.

30 kap.

16 §⁵

Sekretess gäller i ärende om någons inträde i Advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot en advokat eller om en advokats uteslutning ur samfundet för uppgift om hans eller hennes ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. Detsamma gäller i ärende enligt 7 a kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller i ärende om någons inträde i Advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot en advokat eller om en advokats uteslutning ur samfundet för uppgift om hans eller hennes ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

16 a §

Sekretess gäller i ärende om tillsyn eller ingripande mot en advokat eller advokatbolag enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism för uppgift om advokatens eller advokatbolagets ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

Detsamma gäller i verksamhet som består i övervakning över den verksamhet med tillsyn över

advokater och advokatbolag som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd bedriver enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Lämplighetsprövning för att förbygga penningtvätt och finansiering av terrorism

17 a §

Sekretess gäller i ärende om kontroll av lämplighet för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som inhämtats från den centrala databasen som avses i artikel 11.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 om inrättande av myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

23 a §⁶

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 och *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av*

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84, *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj*

⁶ Senaste lydelse 2024:1163.

terrorism och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, som i hemlandet har en offentlig funktion, och lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretess i högst femtio år.

36 kap.

4 §⁷

Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. mål om kollektivavtal, och
2. mål om tillämpningen av
 - lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
 - lagen (1982:80) om anställningsskydd,
 - 6 kap. 7–12 §§ skollagen (2010:800),
 - 31–33 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning,
 - 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
 - 16, 16 a och 17 §§ föräldraledighetslagen (1995:584),
 - 3–7 §§ lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning,
 - 2 och 5 kap. diskrimineringslagen (2008:567)
 - 6 a kap. lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
 - lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden,
 - 9 och 10 §§ lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, eller
 - 3 och 4 §§ lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

40 kap.

Register över konton, värdefack och virtuella IBAN

7 h §

Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur Skatteverkets register över konton, värdefack och virtuella IBAN enligt lagen (2027:000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 §⁸

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5, 7 d och 7 g §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter

Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5, 7 d, 7 g och 7 h §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

⁸ Senaste lydelse 2025:1495.

1.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2010:751) om betaltjänster²

dels att 1 kap. 8 §, 3 kap. 13 § och 8 kap. 8 a, 15 a och 23 a §§ ska upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 7 §, 3 kap. 17 §, 4 a kap. 1 § och 8 kap. 9, 16 a, 21, 23 b-23 d och 24 a §§ ska att följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 b §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

1 kap. 8 § 2024:1164

3 kap. 13 § 2025:253

8 kap. 8 a § 2024:1164

8 kap. 15 a § 2024:1164

8 kap. 23 a § 2024:1164.

2 kap.

7 §³

Vid bedömningen enligt 6 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att betaltjänstverksamheten drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd enligt 1 § ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

3 kap.

17 §⁴

Om ett betalningsinstitut vill tillhandahålla betaltjänster genom ombud, ska betalningsinstitutet anmäla ombudet för registrering hos Finansinspektionen. En sådan anmälan behöver inte göras när det gäller kontoinformationstjänster.

Anmälan ska innehålla

1. ombudets namn, adress och personnummer eller motsvarande samt ombudets unika identifikationskod eller identifikationsnummer om sådana uppgifter finns,

2. om ombudet är en juridisk person, dessutom namn, personnummer eller motsvarande samt adress för var och en som ingår i ombudets styrelse eller är dess verkställande direktör,

3. uppgifter som visar att de personer som avses i 2 är lämpliga för en sådan uppgift eller, om ombudet är en fysisk person, att han eller hon är lämplig att tillhandahålla betaltjänster,

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 och lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

³ Senaste lydelse 2025:253.

⁴ Senaste lydelse 2025:253.

5. uppgifter om vilka betaltjänster ombudet har i uppdrag att tillhandahålla.

Om anmälan uppfyller kraven i andra stycket ska Finansinspektionen registrera ombudet i det register som inspektionen för enligt 8 kap. 5 §. Beslut i fråga om registrering ska fattas inom två månader från det att anmälan togs emot.

Ombudet får inte tillhandahålla betaltjänster innan registrering enligt tredje stycket har gjorts.

4 a kap.

1 §⁵

Ett kreditinstitut eller en filial till ett utländskt kreditinstitut får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet eller filialen tillhandahåller andra konsumenter.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

8 kap.

9 §⁶

Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 8–8 b §§ om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,
2. betalningsinstitutet gör rättelse eller om den fysiska personen i betalningsinstitutets ledning verkat för att institutet gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet eller den fysiska personen i betalningsinstitutets ledning som bedöms vara tillräckliga.

16 a §⁷

Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 a eller 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

⁵ Senaste lydelse 2022:1704.

⁶ Senaste lydelse 2024:1286.

⁷ Senaste lydelse 2024:1286.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna i 15 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

21 §⁸

Finansinspektionen får förelägga ett utländskt företag som tillhandahåller betaltjänster i enlighet med 3 kap. 26 § att göra rättelse, om dess verksamhet med betaltjänster i Sverige inte drivs enligt gällande bestämmelser om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

Om ett utländskt företag som i Sverige tillhandahåller betaltjänster från en filial eller genom ett ombud enligt 3 kap. 26 § inte driver denna verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna lag, ska Finansinspektionen så snart det kan ske underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Finansinspektionen får förelägga företaget att göra rättelse om dess verksamhet med betaltjänster i Sverige inte drivs i enlighet med 4 och 5–5 b kap.

Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första eller andra stycket ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första stycket ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda företaget att påbörja nya betalningstransaktioner här i landet. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till myndigheten i företagets hemland. Denna ska dock underrättas så snart det kan ske.

23 b §⁹

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en registrerad betaltjänstleverantörs styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder betaltjänstleverantören, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade betaltjänstleverantören har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot

⁸ Senaste lydelse 2024:1164. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

⁹ Senaste lydelse 2024:1286. Ändringen innebär bl.a. att första och andra styckena tas bort.

penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Finansinspektionen ska även ingripa mot någon som ingår i en registrerad betaltjänstleverantörs styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder betaltjänstleverantören, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade betaltjänstleverantören har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Ett ingripande enligt tredje stycket får ske bara om den registrerade betaltjänstleverantörens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en registrerad betaltjänstleverantör, eller
2. beslut om sanktionsavgift.

23 c §¹⁰

Vid beslut om ingripande enligt 23 a § andra stycket och 23 b § gäller 15 b och 16 a §§.

Vid beslut om ingripande enligt 23 b § gäller 15 b och 16 a §§.

I fråga om verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller 18–20 §§.

23 d §¹¹

Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 23–23 b §§ och vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 9 § första stycket, 9 a och 16 §§.

Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 23 *och* 23 b §§ och vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 9 § första stycket, 9 a och 16 §§.

24 a §¹²

Vid beslut om sanktionsavgift enligt 24 § första stycket gäller 15 § i fråga om juridiska personer och 15 b och 16 a §§ *och 23 a § andra stycket* i fråga om fysiska personer.

Vid beslut om sanktionsavgift enligt 24 § första stycket gäller 15 § i fråga om juridiska personer och 15 b och 16 a §§ i fråga om fysiska personer. *Dessutom gäller i fråga om fysiska personer att sanktionsavgift får beslutas endast om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaksamhet orsakat överträdelsen.*

I fråga om verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller 18–20 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

¹¹ Senaste lydelse 2017:652.

¹² Senaste lydelse 2025:253.

1.21 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043)²
dels att 18 kap. 1 a och 17 a §§ ska upphöra att gälla,
dels att 15 kap. 5 och 14 §§ och 18 kap. 18 a § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 a §

*Bestämmelser om åtgärder för
att förhindra penningtvätt och
finansiering av terrorism samt om
tillsyn och ingripanden finns i
– Europaparlamentets och
rådets förordning (EU) 2024/1624
av den 31 maj 2024 om åtgärder
för att förhindra att det finansiella
systemet används för penningtvätt
eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder
mot penningtvätt och finansiering
av terrorism och föreskrifter som
meddelats i anslutning till den
lagen.*

15 kap.

5 §³

Vid bedömningen enligt 4 § ska följande beaktas:

1. förvärvarens anseende och kapitalstyrka,
2. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för försäkringsaktiebolaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsaktiebolag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift,
3. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att försäkringsaktiebolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, och

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

18 kap. 1 a § 2017:653.

18 kap. 17 a § 2017:653.

³ Senaste lydelse 2022:683.

4. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

14 §⁴

Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att försäkringsaktiebolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren är ett försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 19 kap. 63 § första stycket denna lag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 eller 2 §, får Finansinspektionen besluta att ägaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

⁴ Senaste lydelse 2022:683.

18 kap.

18 a §⁵

Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 1 a eller 1 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande. Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 1 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna om sanktionsföreläggande i 15 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.22 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2011:755) om elektroniska pengar²

dels att 3 kap. 13 § och 5 kap. 8 a och 15 a §§ ska upphöra att gälla,
dels att 2 kap. 7 §, 3 kap. 18 § och 5 kap. 9, 16 a och 21 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 a §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

3 kap. 13 § 2017:655

5 kap. 8 a § 2024:1165

5 kap. 15 a § 2024:1165.

2 kap.

7 §³

Vid bedömningen enligt 6 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att verksamheten med utgivning av elektroniska pengar drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd enligt 1 § ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

3 kap.

18 §⁴

Om ett institut för elektroniska pengar vill tillhandahålla betaltjänster genom ombud, ska institutet anmäla ombudet för registrering hos Finansinspektionen. En sådan anmälan behöver inte göras när det gäller kontoinformationstjänster.

Anmälan ska innehålla

1. ombudets namn och adress samt ombudets unika identifikationskod eller identifikationsnummer om sådana uppgifter finns,

2. om ombudet är en juridisk person, dessutom namn, personnummer eller motsvarande samt adress för var och en som ingår i ombudets styrelse eller är dess verkställande direktör,

3. uppgifter som visar att de personer som avses i 2 är lämpliga för en sådan uppgift eller, om ombudet är en fysisk person, att han eller hon är lämplig att tillhandahålla betaltjänster,

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 och lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

³ Senaste lydelse 2025:254.

⁴ Senaste lydelse 2025:254.

5. uppgifter om vilka betaltjänster ombudet har i uppdrag att tillhandahålla.

Om anmälan uppfyller kraven i andra stycket ska Finansinspektionen registrera ombudet i det register som inspektionen för enligt 5 kap. 5 §. Beslut i fråga om registrering ska fattas inom två månader från det att anmälan togs emot.

Ombudet får inte tillhandahålla betaltjänster innan registrering enligt tredje stycket har gjorts.

Institut för elektroniska pengar ska försäkra sig om att ombud som agerar för deras räkning informerar betaltjänstanvändarna om detta förhållande. Detta gäller inte för kontoinformationstjänster.

5 kap.

9 §⁵

Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 8–8 b §§ om ingripande enligt 8 och 8 b §§ om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,
2. institutet för elektroniska pengar gör rättelse eller om den fysiska personen verkat för att institutet gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet eller den fysiska personen som bedöms vara tillräckliga.

16 a §⁶

Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 a eller 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande. Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna i 15 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

21 §⁷

Finansinspektionen får förelägga ett utländskt företag som ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster i enlighet med 3 kap. 26 och 28 §§ att göra rättelse om utgivningen av elektroniska pengar eller tillhandahållandet av betaltjänster i Sverige inte drivs enligt gällande bestämmelser om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller i enlighet med

⁵ Senaste lydelse 2024:1288.

⁶ Senaste lydelse 2024:1288.

⁷ Senaste lydelse 2024:1165. Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

*Europaparlamentets och rådets
förordning (EU) 2023/1113.*

Om ett utländskt företag som i Sverige ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster genom filial eller tillhandahåller betaltjänster, distribuerar elektroniska pengar eller löser in elektroniska pengar genom ombud enligt 3 kap. 26 §, inte driver denna verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna lag, ska Finansinspektionen så snart det kan ske underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Finansinspektionen får förelägga företaget att göra rättelse, om

1. det är fråga om ett företag som enligt 3 kap. 26 §

a) ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster genom filial i Sverige, eller

b) tillhandahåller betaltjänster, distribuerar elektroniska pengar eller löser in elektroniska pengar genom ombud i Sverige, och

2. utgivningen av elektroniska pengar eller tillhandahållandet av betaltjänster i Sverige inte drivs i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. denna lag eller 4 och 5–5 b kap. lagen (2010:751) om betaltjänster.

Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första *eller* föreläggande enligt första stycket, *andra* stycket, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första stycket, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda företaget att ge ut elektroniska pengar eller tillhandahålla betaltjänster här i landet. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till myndigheten i företagets hemland. Denna ska dock underrättas så snart det kan ske.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.23 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härmed föreskrivs¹ att 39 kap. 14 § och 51 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

39 kap.

14 §²

En beskattningsbar person som levererar investeringsguld som avses i 21 kap. 2 § mervärdesskattelagen (2023:200) i Sverige eller till ett annat EU-land ska vid en transaktion som uppgår till ett belopp motsvarande 10 000 kronor eller mer dokumentera nödvändiga identifikationsuppgifter för kunden.

Första stycket gäller även för en transaktion som understiger 10 000 kronor men som kan antas ha samband med en annan transaktion och tillsammans med denna uppgår till minst detta belopp. Om summan inte är känd vid tidpunkten för en transaktion, ska nödvändiga identifikationsuppgifter dokumenteras så snart summan av transaktionerna uppgår till minst 10 000 kronor.

Bestämmelserna i 3 kap. 4 § första stycket, 8 och 14–16 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska även tillämpas vid transaktioner som avses i första och andra styckena.

Bestämmelserna om åtgärder för kundkännedom i kapitel III i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism ska även tillämpas vid transaktioner som avses i första och andra styckena.

51 kap.

2 §³

Vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut en dokumentationsavgift, kontoavgift eller en kryptoavgift med fullt belopp ska Skatteverket även beakta om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på

Vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut en dokumentationsavgift, kontoavgift eller en kryptoavgift med fullt belopp ska Skatteverket även beakta om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 223:208.

³ Senaste lydelse 2025:1382.

grund av att bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism inte har följts.

Vid bedömningen av om kryptoavgift ska tas ut med fullt belopp ska det också beaktas om bristen lett till ett ingripande eller en sanktion enligt 3 kap. lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.

grund av att bestämmelserna i artikel 77 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism inte har följts.

Vid bedömningen av om kryptoavgift ska tas ut med fullt belopp ska det också beaktas om bristen lett till ett ingripande eller en sanktion enligt 3 kap. lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar eller 6 kap. lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. I fråga om 51 kap. 2 § ska hänsyn, när det gäller brist på dokumentation för uppgifter som avser 2027 eller tidigare, även tas till om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på grund av att bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism inte har följts.

1.24 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder²

dels att 14 kap. 1 a och 9 a §§ ska upphöra att gälla,

dels att 14 kap. 9 b, 12 och 13 a §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 b §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

14 kap.

9 b §³

Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 9 *eller* 9 a § ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 2 § första stycket och 2 a §.

Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 9 § ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 2 § första stycket och 2 a §.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om någon av de förutsättningar som anges i 2 § andra stycket är uppfyllda.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

14 kap. 1 a § 2017:658

14 kap. 9 a § 2017:658.

³ Senaste lydelse 2017:658.

12 §⁴

Sanktionsavgiften ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp motsvarande fem miljoner euro,
2. tio procent av AIF-förvaltarens omsättning närmast föregående räkenskapsår *eller, i förekommande fall när det är fråga om överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller*
2. tio procent av AIF-förvaltarens omsättning närmast föregående räkenskapsår, eller

3. två gånger den vinst som förvaltaren gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Om överträdelsen har skett under förvaltarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

13 a §⁵

Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 1 a, 1 b *eller* 9 a § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande. Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 1 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna om sanktionsföreläggande i 12 kap. 9 a-9 d §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

⁴ Senaste lydelse 2017:658.

⁵ Senaste lydelse 2024:1289.

1.25 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott

Härigenom föreskrivs¹ att 1 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bestämmelser om åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

För den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet gäller även

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:660.

1.26 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag

dels att 1 a kap. 11, 30, 40, 49 och 58 §§ och 8 kap. 1 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 a §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

1 a kap.

11 §²

Finansinspektionen ska ge förvärvaren tillstånd till ett väsentligt förvärv om förvärvaren efter förvärvet kommer att ha en tillfredställande kontroll

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2026:1072.

över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som förvärvaren är eller kan komma att bli exponerad för.

Vid bedömningen ska det beaktas

1. om det finns skäl att anta att förvärvarens verksamhet bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar dess verksamhet, och

2. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Inför bedömningen enligt andra stycket 2 ska berörda svenska och utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

30 §³

Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska Finansinspektionen pröva

1. om företaget efter fusionen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som det är eller kan bli exponerat för,

2. att företagets borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande företagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

3. om det finns skäl att anta att företagets verksamhet efter fusionen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och

4. om det finns skäl att anta att fusionen har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta

1. företagets anseende, och

2. om företagets verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Inför bedömningen enligt första stycket 4 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

40 §⁴

³ Senaste lydelse 2026:1072.

⁴ Senaste lydelse 2026:1072.

Bolagsverket ska vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en delningsplan inhämta ett yttrande från Finansinspektionen.

Av yttrande ska det framgå om

1. bolagen efter delningen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som de är eller kan bli exponerade för,

2. det överlåtande bolagets borgenärer tillförsäkrats en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

3. de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att delningen kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen,

4. det finns skäl att anta att bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och

5. det finns skäl att anta att delningen har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Vid bedömningen enligt andra stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta

1. bolagens anseende, och

2. om bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

49 §⁵

Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en delningsplan ska Finansinspektionen pröva

1. om bolagen efter delningen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som de är eller kan bli exponerade för,

2. att bolagets borgenärer tillförsäkras betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till det delade bolagets förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

3. om det finns skäl att anta att bolagens verksamhet efter delningen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och

4. om det finns skäl att anta att delningen har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta

1. bolagens anseende, och
2. om bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Inför bedömningen enligt första stycket 4 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

58 §⁶

Finansinspektionen ska bevilja tillstånd, om

1. tredjelandsfilialen förfogar över tillräckligt med kapital och likviditet enligt 5 b kap. 4–7 §§,

2. tredjelandsfilialen uppfyller kraven på riskhantering och dokumentation och har en tillfredsställande intern kontroll enligt 5 b kap. 8 och 9 §§,

3. tredjelandsfilialens verksamhet utanför Sverige men inom EES är begränsad till finansiering av filialer i samma grupp som tredjelandsföretaget,

4. tredjelandsföretaget har tillstånd i hemlandet för att tillhandahålla de tjänster och bedriva den verksamhet som ansökan avser,

5. tredjelandsföretaget står under betryggande tillsyn av en tillsynsmyndighet i hemlandet och den myndigheten har informerats om att företaget etablerar sig i Sverige,

6. Finansinspektionen bedömer att den kan utöva effektiv tillsyn över tredjelandsfilialen,

7. det inte finns skäl att anta att verksamheten har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag, och

8. insättningar hos en tredjelandsfilial som avses i 58 § 1 a omfattas av garanti enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller av en utländsk garanti som

a) omfattar insättningar som anges i 2 § lagen om insättningsgaranti, och

b) åtminstone motsvarar garantin enligt 4 och 4 c §§ lagen om insättningsgaranti.

8 kap.

1 a §⁷

Om en tredjelandsfilial inte uppfyller kraven i denna lag, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller andra författningar som reglerar filialens verksamhet, ska Finansinspektionen förelägga filialen att inom

⁶ Senaste lydelse 2026:1072.

⁷ Senaste lydelse 2026:1072.

viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen.

Finansinspektionen får dessutom ingripa genom att besluta att

1. en filial utöver de kapital- och likviditetskrav som gäller enligt 5 b kap. 4, 5 eller 6 § ska uppfylla ett särskilt kapital- eller likviditetskrav, eller

2. filialen eller någon av dess verkställande direktörer ska betala en sanktionsavgift, om det finns skäl att anta att *filialens verksamhet har samband med eller kan öka risken för penningtvätt och finansiering av terrorism enligt 1 a kap. 58 § 7* eller filialen inte uppfyller sina skyldigheter enligt 5 b kap. 8 §.

2. filialen eller någon av dess verkställande direktörer ska betala en sanktionsavgift, om det finns skäl att anta att filialen inte uppfyller sina skyldigheter enligt 5 b kap. 8 §.

Vid ingripande enligt andra stycket 2 gäller 15 kap. 1 b, 1 c och 8–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i tillämpliga delar.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.27 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet

Härmed föreskrivs¹ att 4 kap. 4 §, 6 kap. 2–4 §§ och 7 kap. 3 § lagen om ändring i lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §²

Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutets elektroniskt sökbara databaser typiskt sett inte är tillräckliga för att bedöma om sådana omständigheter som anges i 1 § första stycket 1 och 3–7 föreligger, ska sådana uppgifter också eftersökas i gällande huvudkundregister, när det gäller granskning av konton vars saldo eller värde uppgick till mer än 1 000 000 US-dollar den 30 juni 2014 eller vid utgången av 2015 eller ett senare kalenderår.

Om sådan information inte finns i det gällande huvudkundregistret, ska uppgifterna också eftersökas bland följande handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat under de senaste fem åren och som inte är elektroniskt sökbara

1. den senast inhämtade styrkande dokumentation som avses i 8 kap. 6 § med avseende på kontot,

2. det senaste avtalet eller den senaste av annan dokumentation avseende öppnande av kontot,

3. den senaste dokumentationen som inhämtats med stöd av *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller för att uppfylla *annan lagstiftning*,

3. den senaste dokumentationen som inhämtats med stöd av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller för att uppfylla *andra författningar*.

4. gällande fullmakter eller handlingar avseende underteckningsrätt, och

5. gällande stående instruktioner att överföra medel.

Granskningen enligt första och andra styckena behöver bara göras en gång för varje konto.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:661.

6 kap.

2 §³

För att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är en amerikansk person, ska kontohavaren anses vara en specificerad amerikansk person om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

För att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är en amerikansk person, ska kontohavaren anses vara en specificerad amerikansk person om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

1. inhämtar ett intygande från kontohavaren om att kontohavaren inte är en specificerad amerikansk person, eller

2. utifrån den övriga information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan fastställa att kontohavaren inte är en specificerad amerikansk person.

Det finns skäl att anta att kontohavaren är en amerikansk person enligt första stycket om det finns

1. uppgift om att kontohavaren bildats i USA eller i enlighet med amerikansk lagstiftning,

2. uppgift om att kontohavaren har en amerikansk adress, eller

3. annan uppgift som talar för att kontohavaren är en amerikansk person.

3 §⁴

För att fastställa om en enhet som inte är en amerikansk person är ett finansiellt institut, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av*

För att fastställa om en enhet som inte är en amerikansk person är ett finansiellt institut, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den*

³ Senaste lydelse 2018:2035.

⁴ Senaste lydelse 2017:661.

terrorism eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är ett finansiellt institut eller om kontohavarens identifieringsnummer som internationell förmedlare finns med i den amerikanska federala skattemyndighetens lista över icke-amerikanska finansiella institut, ska kontohavaren anses vara ett finansiellt institut.

31 maj 2024 eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är ett finansiellt institut eller om kontohavarens identifieringsnummer som internationell förmedlare finns med i den amerikanska federala skattemyndighetens lista över icke-amerikanska finansiella institut, ska kontohavaren anses vara ett finansiellt institut.

För att fastställa om en enhet är en passiv icke-finansiell enhet, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämta ett intygande om detta från kontohavaren. Ett sådant intygande behöver dock inte inhämtas, om det utifrån den information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan antas att kontohavaren är en aktiv icke-finansiell enhet.

4 §⁵

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*. För att fastställa om en person med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, och

2. när det gäller andra konton än som avses i 1, inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande.

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*. För att fastställa om en person med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *förordning (EU) 2024/1624*, och

⁵ Senaste lydelse 2017:661.

7 kap.

3 §⁶

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan ett konto öppnas inhämta ett intygande från kontohavaren eller från personerna med bestämmande inflytande.

Om det av intygandet framgår att en eller flera personer med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande som innehåller dennes eller deras skatteregistreringsnummer, om dessa inte anges redan i det intygande som inhämtats enligt andra stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. I fråga om 4 kap. 4 § andra stycket 3, ska uppgifterna, fram till och med den 9 juli 2032, också eftersökas bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

3. I fråga om 6 kap. 2 och 3 §§, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person, även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* i den utsträckning denna information inte uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*.

4. I fråga om 6 kap. 4 §, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, även förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår

till 1 000 000 US-dollar eller mindre, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

5. I fråga om 7 kap. 3 § första stycket, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

1.28 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton

Härmed föreskrivs¹ att 2 kap. 9 och 18 §§, 4 kap. 6 §, 5 kap. 5 §, 6 kap. 2 och 4 §§ och 7 kap. 4 och 6 §§ lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §²

En enhet är, om ingenting annat följer av 9 a §, ett finansiellt institut, om

1. den i sin näringsverksamhet huvudsakligen bedriver en eller flera av följande verksamheter för en kunds räkning:

- a) handel med penningmarknadsinstrument, valuta, valuta-, ränte- eller indexinstrument, överlåtbara värdepapper eller råvarufutures,

- b) individuell och kollektiv portföljförvaltning, eller

- c) annan verksamhet än som anges i a eller b eller tillhandahållande av tjänster avseende bytestransaktioner, som innebär att finansiella tillgångar, pengar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar investeras, administreras eller förvaltas, eller

2. dess bruttointäkter huvudsakligen kommer från investering i, återinvestering i eller handel med finansiella tillgångar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar och den förvaltas av en annan enhet som är en sådan enhet som beskrivs i 1 eller i 7, 8 eller 10 §.

Vid tillämpning av första stycket ska en enhet anses huvudsakligen bedriva en eller flera verksamheter, eller dess bruttointäkter anses huvudsakligen komma från investering i, återinvestering i eller handel med finansiella tillgångar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar, om enhetens samlade intäkter från dessa verksamheter motsvarar eller överstiger 50 procent av enhetens sammanlagda intäkter under den av följande perioder som är kortast:

1. den treårsperiod som avslutas vid utgången av det räkenskapsår som föregår tidpunkten då bedömningen görs, eller

2. en period som enheten har existerat.

Första stycket ska tolkas i Första stycket ska tolkas i enlighet med definitionen av enlighet med definitionen av begreppet finansiellt institut i begreppet finansiellt institut i *Euro-paparliamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för* *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella*

¹

² Senaste lydelse 2025:1386.

penningtvätt eller finansiering av terrorism, i den ursprungliga eller finansiering av terrorism. lydelsen.

Sådana finansiella institut som avses i första stycket benämns i denna lag investeringsenheter.

18 §³

Med person med bestämmande inflytande avses en fysisk person som utövar kontroll över en enhet. När det är fråga om en trust ska stiftaren, förvaltaren, beskyddaren, förmånstagaren eller förmånstagarkretsen och varje annan fysisk person som utövar verklig kontroll över trusten anses vara personer med bestämmande inflytande. När det är fråga om en juridisk konstruktion som inte är en trust, avses personer i samma eller motsvarande ställning som personer med bestämmande inflytande över en trust. Termen ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman i 1 kap. 3 § lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.

Med person med bestämmande inflytande avses en fysisk person som utövar kontroll över en enhet. När det är fråga om en trust ska stiftaren, förvaltaren, beskyddaren, förmånstagaren eller förmånstagarkretsen och varje annan fysisk person som utövar verklig kontroll över trusten anses vara personer med bestämmande inflytande. När det är fråga om en juridisk konstruktion som inte är en trust, avses personer i samma eller motsvarande ställning som personer med bestämmande inflytande över en trust. Termen ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman i artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

4 kap.

6 §⁴

Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutets elektroniskt sökbara databaser typiskt sett inte är tillräckliga för att bedöma om sådana omständigheter som anges i 2 § första stycket 1–6 föreligger, ska sådana uppgifter också eftersökas i gällande huvudkundregister, när det gäller granskning av högvärdekonton som innehas av fysiska personer.

Om sådan information inte finns i det gällande huvudkundregistret, ska uppgifterna också eftersökas bland följande handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat under de senaste fem åren och som inte är elektroniskt sökbara:

1. den senast inhämtade styrkande dokumentation som avses i 8 kap. 7 § med avseende på kontot,

³ Senaste lydelse 2025:1386.

⁴ Senaste lydelse 2017:662.

2. det senaste avtalet eller den senaste av annan dokumentation avseende öppnande av kontot,

3. en senaste dokumentation som inhämtats med stöd av *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* eller för att uppfylla annan lagstiftning,

3. en senaste dokumentation som inhämtats med stöd av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller för att uppfylla andra författningar,

4. gällande fullmakter eller handlingar avseende underteckningsrätt, och

5. gällande stående instruktioner att överföra medel avseende andra konton än inlåningskonton.

5 kap.

5 §⁵

Ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut får tillämpa bestämmelserna i 4 kap. vid granskning av ett nytt konto som innehåses av en fysisk person i stället för bestämmelserna i detta kapitel, om

1. kontohavaren hos det rapporteringsskyldiga finansiella institutet eller hos en till detta närstående enhet i Sverige även har ett eller flera befintliga konton,

2. det nya och de befintliga kontonas saldon eller värden räknas samman vid beräkning av saldo eller värde enligt 4–8 kap.,

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende kontohavaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende kontohavaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

4. öppnandet av det nya kontot inte medför att kontohavaren måste tillhandahålla nya, ytterligare eller ändrade kunduppgifter av andra skäl än att det rapporteringsskyldiga finansiella institutet ska uppfylla kraven enligt denna lag.

Om ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut i enlighet med första stycket tillämpar bestämmelserna i 4 kap. vid granskningen av ett nytt konto och ett av de konton som avses i första stycket är ett rapporteringspliktigt konto, ska samtliga sådana konton som avses i första stycket anses vara rapporteringspliktiga, om något annat inte anges i 2 kap. 20 §.

Intyganden och annan dokumentation som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämtar eller har tillgång till enligt 4 kap. med avseende på ett sådant konto som avses i första stycket, får användas vid granskningen av samtliga sådana konton som avses i första stycket.

6 kap.

2 §⁶

För att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska kontohavaren anses ha hemvist i den staten eller jurisdiktionen om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

För att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska kontohavaren anses ha hemvist i den staten eller jurisdiktionen om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

1. inhämtar ett intygande från kontohavaren om att kontohavaren inte har hemvist i denna stat eller jurisdiktion, eller

2. utifrån den övriga information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan fastställa att kontohavaren inte har hemvist i denna stat eller jurisdiktion.

Det finns skäl att anta att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion enligt första stycket om det finns

1. uppgift om att kontohavaren bildats i en annan stat eller jurisdiktion eller i enlighet med lagstiftningen där,

2. uppgift om att kontohavaren har en adress i en annan stat eller jurisdiktion, eller

3. annan uppgift som talar för att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion.

4 §⁷

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande

⁶ Senaste lydelse 2018:2036.

⁷ Senaste lydelse 2017:662.

inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, och

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, och

2. när det gäller andra konton än som avses i 1, inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande.

7 kap.

4 §⁸

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats när åtgärder för kundkännedom vidtagits. Detta gäller dock endast om detta förfarande har utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats när åtgärder för kundkännedom vidtagits. Detta gäller dock endast om detta förfarande har utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan ett konto öppnas inhämta ett intygande från kontohavaren eller från personerna med bestämmande inflytande.

Om det av intygandet framgår att en eller flera personer med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan kontot öppnas även inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande som innehåller dennes eller deras skatteregistreringsnummer, om dessa inte anges redan i det intygande som inhämtats enligt andra stycket.

6 §⁹

Ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut får tillämpa bestämmelserna i 6 kap. vid granskning av ett nytt konto som innehas av en enhet i stället för bestämmelserna i detta kapitel, om

1. kontohavaren hos det rapporteringsskyldiga finansiella institutet eller hos en till detta närstående enhet i Sverige även har ett eller flera befintliga konton,

2. det nya och de befintliga kontonas saldon eller värden räknas samman vid beräkning av saldo eller värde enligt 4–8 kap.,

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende kontohavaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende kontohavaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

4. öppnandet av det nya kontot inte medför att kontohavaren måste tillhandahålla nya, ytterligare eller ändrade kunduppgifter av andra skäl än att det rapporteringsskyldiga finansiella institutet ska uppfylla kraven enligt denna lag.

Om ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut i enlighet med första stycket tillämpar bestämmelserna i 6 kap. vid granskningen av ett nytt konto och ett av de konton som avses i första stycket är ett rapporteringspliktigt konto, ska samtliga sådana konton som avses i första stycket anses vara rapporteringspliktiga, om något annat inte anges i 2 kap. 20 §.

Intyganden och annan dokumentation som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämtar eller har tillgång till enligt 6 kap. 2–5 §§ med avseende på ett sådant konto som avses i första stycket, får användas vid granskningen av samtliga sådana konton som avses i första stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

⁹ Senaste lydelse 2017:662.

2. I fråga om 4 kap. 6 § andra stycket 3, ska uppgifterna, fram till och med den 9 juli 2032, också eftersökas bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3. I fråga om 6 kap. 2 §, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

4. I fråga om 6 kap. 4 § får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

5. I fråga om 7 kap. 4 § gäller att, för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, om åtgärderna vidtogs före den 10 juli 2027, förlita sig på den information som inhämtats även när detta förfarande har utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

6. 7 kap. 6 § 3 gäller även när det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism såvida informationen inte skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

1.29 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter²

dels att 6 kap. 1 a ,7 a, 7 b och 8 a §§ ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 §, 2 kap. 3 §, 3 a kap. 2 §, 6 kap. 14 § och 8 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §³

Bestämmelser om skyldighet för företag som driver verksamhet med kreditgivning, kreditförmedling och rådgivning i fråga om bostadskrediter att medverka till att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden finns i – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och – lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

2 kap.

3 §⁴

Vid bedömningen enligt 2 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2026:1022
6 kap 1 a § 2026:1022
6 kap. 7 a § 2026:1022
6 kap. 7 b § 2026:1022
6 kap 8 a § 2026:1022.

³ Senaste lydelse 2017:663.

⁴ Senaste lydelse 2022:689.

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt *som avses i 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,* eller a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

3 a kap.

2 §⁵

Tillstånd enligt 1 § ska ges om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3 den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget, och

4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan, får dock tillstånd ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Bedömningen enligt första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska göras i enlighet med 2 kap. 3 §.

Första stycket 3 och 4 gäller inte för verksamhet som avser endast kreditförmedling.

För verksamhet som avser endast kreditförmedling gäller, i stället för första stycket 3 och 4, att kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara uppfyllt.

6 kap.

14 §⁶

Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder

Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder

⁵ Senaste lydelse 2026:1022.

⁶ Senaste lydelse 2019:1253.

– 4 kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller 10 §,
– föreskrifter som meddelats med
stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6,
– 5 a §, 6 §, 12 a § första stycket,
13 a §, 50 § eller 54 § konsument-
kreditlagen (2010:1846), *eller*
– *lagen (2017:630) om åtgärder
mot penningtvätt och finansiering
av terrorism eller föreskrifter som
meddelats med stöd av lagen.*

– 4 kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller 10 §,
– föreskrifter som meddelats med
stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6, *eller*
– 5 a §, 6 §, 12 a § första stycket,
13 a §, 50 § eller 54 § konsument-
kreditlagen (2010:1846).

Om kreditförmedlaren inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda kreditförmedlaren att fortsätta förmedla bostadskrediter i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland. Europeiska kommissionen ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

8 kap.

1 §⁷

Finansinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Finansinspektionens beslut enligt 6 kap. 16 § andra stycket *och beslut om sanktionsföreläggande* får dock inte överklagas.

Finansinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Finansinspektionens beslut enligt 6 kap. 16 § andra stycket får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

⁷ Senaste lydelse 2026:1022.

1.30 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs¹ att 8 kap. 45 §, 17 kap. 11, 12 och 14 §§ och 21 kap. 2 § lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

45 §

En revisor som är en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag ska vidta de åtgärder som anges i 46 och 47 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller en verkställande direktör inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, och 3–5 §§ och 11 kap. 1, 2 4 och 5 §§ brottsbalken.

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Revisorn ska även vidta de åtgärder som anges i 46 och 47 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 46 och 47 §§ inte vidtas.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 46 och 47 §§ inte vidtas.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

17 kap.

11 §²

Bolagsverket ska besluta att en förening ska gå i likvidation, om

1. föreningen inte på föreskrivet sätt har lämnat in en anmälan till Bolagsverket om en sådan behörig styrelse, särskild delgivningsmottagare eller revisor som ska finnas enligt denna lag, eller

2. föreningen inte enligt 8 kap. 3 eller 16 § årsredovisningslagen (1995:1554) har kommit in med årsredovisning och revisionsberättelse och i förekommande fall koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse till Bolagsverket inom elva månader från det att räkenskapsåret gick ut.

Bolagsverket får besluta att en förening ska gå i likvidation om föreningen inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7 §, 8 § första stycket, 12 § första stycket eller 14 § första stycket lagen (2027:000) om verkliga huvudmän.

Ett beslut om likvidation ska dock inte meddelas om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket.

En fråga om likvidation enligt första stycket ska prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, en verkställande direktör, en medlem, en innehavare av förlagsandelar, en borgenär eller, i ett sådant fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda föreningen.

En fråga om likvidation enligt första stycket ska prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, en verkställande direktör, en medlem, en innehavare av förlagsandelar, en borgenär eller, i ett sådant fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda föreningen. *En fråga om likvidation enligt andra stycket ska prövas av Bolagsverket självmant.*

12 §

I ett ärende enligt 11 § ska Bolagsverket förelägga föreningen och de medlemmar, innehavare av förlagsandelar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att lämna in ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid (likvidationsföreläggande).

Ett föreläggande enligt första stycket ska endast riktas mot föreningen om ärendet avser likvidation enligt 11 § andra stycket.

Föreläggandet ska delges föreningen om det kan göras på något annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

² Senaste lydelse 2024:1118.

Om Bolagsverket självmant meddelar ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1, ska verket besluta att föreningen ska betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsförfarandet.

Om Bolagsverket självmant meddelar ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1 *eller andra stycket*, ska verket besluta att föreningen ska betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsförfarandet.

Ett sådant avgiftsbeslut får fattas endast om Bolagsverket senast sex veckor innan likvidationsföreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till föreningens senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att föreningen kan bli skyldig att betala en avgift om bristen inte avhjälpas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om avgiftens storlek.

21 kap.

2 §³

En revisor eller en särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar. I de fall som avses i 8 kap. 47 § och 50 § andra stycket denna lag *och 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* ansvarar dock revisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

En revisor eller en särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar. I de fall som avses i 8 kap. 47 § och 50 § andra stycket denna lag, *artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* ansvarar dock revisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen eller den särskilda granskningen som är ersättningsskyldiga. Om en sammanslutning eller ett

revisionsorgan som avses i 8 kap. 22 § är revisor eller särskild granskare, är det den som har utfört revisionen eller den särskilda granskningen och den som har utsett honom eller henne som är ersättningsskyldiga.

Första stycket och andra stycket första meningen gäller även för den revisor eller oberoende sakkunniga som utför granskning i samband med en gränsöverskridande fusion enligt 16 kap.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.31 Förslag till lag om ändring i spellagen (2018:1138)

Häri genom föreskrivs¹ i fråga om spellagen (2018:1138)²
dels att 18 kap. 2 och 16–21 a §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 18 kap. 17 och 23 §§ ska utgå,
dels att 1 kap. 6 §, 4 kap. 1 och 3 §§, 6 kap. 8 och 9 §§, 11 kap. 2 §,
18 kap. 22 § och 20 kap. 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 7 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §³

Bestämmelser om vissa skyldigheter för den som driver verksamhet enligt denna lag finns i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Vissa bestämmelser om skatt på spel finns i lagen (2018:1139) om skatt på spel.

7 §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i
– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av

18 kap. 2 § 2022:1674

18 kap. 21 a § 2024:255.

³ Ändringen innebär att första stycket tas bort.

4 kap.

1 §

Licens får ges endast till den som

1. bedöms ha den kunskap, erfarenhet och organisation som krävs för att driva verksamheten,

2. kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten, *och*

2. kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten,

3. uppfyller kravet i 4 kap. 3 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

3. i övrigt bedöms lämplig att driva verksamheten.

4. i övrigt bedöms lämplig att driva verksamheten.

3 §⁴

För en juridisk person gäller kraven i 1 § 3 och 2 § 1 även den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning.

För en juridisk person gäller kraven i 1 § 4 och 2 § 1 även den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning.

För en juridisk person gäller kraven i 2 § 2–5 den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning.

Med ett kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

6 kap.

8 §

Vid provningen av licens att tillhandahålla lokalt poolspel på hästar enligt 1 § gäller inte kraven enligt 4 kap. 1–3 §§, om inte annat följer av andra stycket. En sådan licens meddelas för ett specifikt antal tävlingsdagar per år.

För den som omfattas av *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, ska dock kraven i 4 kap. 2 § 4 och 5 samt 3 § andra stycket tillämpas vid licensprovningen.

För den som omfattas av *Europa-parlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska dock kraven i 4 kap. 1 § 3 tillämpas vid licensprovningen.

9 §⁵

En sådan juridisk person som avses i 2 §, och som är verksam huvudsakligen inom en enda kommun, får utan licens, men efter registrering hos en kommun, tillhandahålla sådana lotterier som får omfattas av en licens enligt 1 § med undantag för bingo och lokalt poolspel på hästar, om

⁴ Senaste lydelse 2026:1077.

⁵ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

1. lotteriet tillhandahålls bara inom den eller de kommuner där den juridiska personen är verksam,
2. lotteriet inte tillhandahålls från en fast försäljningsplats genom ett serviceföretag,
3. vinstandelen anges på lottsedlarna, lottlistorna eller på den plats där lotteriet tillhandahålls, och
4. det för lotteriet finns en utsedd kontaktperson.

För den som omfattas av *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, ska kraven i 4 kap. 2 § 4 och 5 samt 3 § andra stycket tillämpas vid registreringen. Förändringar i den krets av personer som anges i 4 kap. 3 § ska anmälas till kommunen senast 14 dagar efter det att förändringen har skett.

För den som omfattas av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska kravet i 4 kap. 1 § 3 tillämpas vid registreringen.

11 kap.

2 §

För att en licenshavare som omfattas av *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* ska få tillhandahålla spel genom spelombud, måste spelombudet vara registrerat hos spelmyndigheten. Licenshavaren ska ansöka om registrering av spelombudet hos myndigheten.

För att en licenshavare som omfattas av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024* ska få tillhandahålla spel genom spelombud, måste spelombudet vara registrerat hos spelmyndigheten. Licenshavaren ska ansöka om registrering av spelombudet hos myndigheten.

18 kap.

22 §

Spelmyndigheten ska underrätta registreringsmyndigheten när ett beslut att förelägga den som tillhandahåller spel efter registrering enligt 6 kap. 9 § att upphöra med verksamheten har fattats och när beslut har fått laga kraft.

Avregistrering ska ske när spelmyndigheten har fattat ett beslut som ska gälla omedelbart eller när ett beslut har fått laga kraft.

Om den som tillhandahåller spel efter registrering enligt 6 kap. 9 § förelagts att upphöra med verksamheten enligt 4 kap. 10 § eller 6 kap. 19 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska registreringsmyndigheten avregistrera personen. Det ska göras om beslutet gäller omedelbart eller, om så inte är fallet, när det har fått laga kraft.

20 kap.

2 §⁶

Spelmyndighetens beslut om sanktionsföreläggande med stöd av 18 kap. 20 § får inte överklagas.

Andra beslut av spelmyndigheten eller av en kommun enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut av spelmyndigheten eller av en kommun enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

⁶ Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

1.32 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution

dels att 9 kap. 2, 4 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 5 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 a §

Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

9 kap.

2 §²

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en svensk försäkringsförmedlares styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder försäkringsförmedlaren, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsförmedlaren

1. bedriver försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap.,

2. har fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

3. för distribution av försäkringar använder någon som inte har rätt att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

4. har åsidosatt sina skyldigheter
enligt någon av 4 kap. 1–3, 5–11

4. har åsidosatt sina skyldigheter
enligt någon av 4 kap. 1–3, 5–11

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senast lydelse 2024:1290.

eller 13 §§, 5 kap. 1–8, 10–16 eller 18–21 §§, 6 kap. 1–6 eller 8–15 §§ eller 7 kap. 1 §,

5. har befunnits ansvarig för en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, eller

6. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, dock lägst tre och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsdistributör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

eller 13 §§, 5 kap. 1–8, 10–16 eller 18–21 §§, 6 kap. 1–6 eller 8–15 §§ eller 7 kap. 1 §, *eller*

5. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

4 §³

Ett ingripande enligt 2 § första stycket 1–5 eller 3 § får ske bara om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ett ingripande enligt 2 § första stycket 6 får ske bara om överträdelsen är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ett ingripande enligt 2 § första stycket 1–4 eller 3 § får ske bara om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ett ingripande enligt 2 § första stycket 5 får ske bara om överträdelsen är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

³ Senaste lydelse 2024:1290.

Vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som är en fysisk person och vid ingripande enligt 2, 3, 30 eller 31 § ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Vid överträdelser av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen kan sanktionsavgiften, i stället för vad som anges i första stycket 2, bestämmas till högst ett belopp som per den 25 juni 2015 i kronor motsvarade fem miljoner euro.

Avgiften tillfaller staten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.33 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:434) om rapporteringspliktiga arrangemang

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (2020:434) om rapporteringspliktiga arrangemang ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Med verklig huvudman avses detsamma som i 1 kap. 3–7 §§ lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.

Med verklig huvudman avses detsamma som i artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.34 Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2021:516)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om fastighetsmäklarlag (2021:516)
dels att 4 kap. 6–14 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 6–10 och 14 §§ ska utgå,
dels att 1 kap. 6 §, 2 kap. 8 och 9 §§ och 4 kap. 1, 4 och 16 §§ och 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §

Bestämmelser om vissa skyldigheter för fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag finns i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

För fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag gäller även – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och – lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Fastighetsmäklarinspektionen får avstå ingripande enligt denna lag, om ingripande görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en registrerad fastighetsmäklare är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot fastighetsmäklaren enligt denna lag.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

2 kap.

8 §

Registrering av en fastighetsmäklare får endast ske om mäklaren

1. har betalat ansökningsavgift,
2. inte är underårig eller i konkurs och inte heller har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
3. har försäkring för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 25 §,
4. har tillfredsställande utbildning,
5. har för avsikt att vara verksam som fastighetsmäklare, *och*
5. har för avsikt att vara verksam som fastighetsmäklare,
6. uppfyller kravet i 4 kap. 2 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, *och*
6. är redbar och i övrigt lämplig att vara verksam som fastighetsmäklare.
7. är redbar och i övrigt lämplig att vara verksam som fastighetsmäklare.

9 §

Registrering av ett fastighetsmäklarföretag får endast ske om

1. mäklarföretaget har betalat ansökningsavgift,
2. mäklarföretaget inte är i konkurs eller likvidation,
3. de som ingår i mäklarföretagets ledning och de som har ett kvalificerat innehav i mäklarföretaget varken har gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet eller i väsentlig utsträckning åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet, *och*
3. de som ingår i mäklarföretagets ledning och de som har ett kvalificerat innehav i mäklarföretaget varken har gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet eller i väsentlig utsträckning åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet,
4. mäklarföretaget uppfyller kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, *och*
4. mäklarföretaget är redbart och i övrigt lämpat att bedriva fastighetsmäklarverksamhet.
5. mäklarföretaget är redbart och i övrigt lämpat att bedriva fastighetsmäklarverksamhet.

4 kap.

1 §

Fastighetsmäklarinspektionen har tillsyn över de fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag som är registrerade enligt 2 kap. Genom tillsynen kontrolleras att den verksamhet som kräver registrering bedrivs enligt denna lag *samt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som*

Fastighetsmäklarinspektionen har tillsyn över de fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag som är registrerade enligt 2 kap. Genom tillsynen kontrolleras att den verksamhet som kräver registrering bedrivs enligt denna lag.

har meddelats med stöd av den lagen.

4 §²

Fastighetsmäklarinspektionen ska återkalla registreringen för en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag som

1. inte längre uppfyller villkoren för registrering i 2 kap. 8 § 2–6 respektive 9 § 2 eller 4,

2. trots påminnelse inte betalar årlig avgift,

3. handlar i strid mot sina skyldigheter enligt denna lag, *eller*

4. *överträder en bestämmelse i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.*

Om det kan anses tillräckligt, får Fastighetsmäklarinspektionen i stället för att återkalla registreringen ge en varning eller erinran *eller, vid en överträdelse enligt första stycket 4, utfärda ett föreläggande att göra rättelse.* Om förseelsen är ringa, får inspektionen avstå från att ge en påföljd.

Vid tillämpningen av andra stycket ska, om det är fråga om en överträdelse enligt första stycket 4, de omständigheter som anges i 8 § beaktas.

1. inte längre uppfyller villkoren för registrering i 2 kap. 8 § 2–5 och 7 respektive 9 § 2 eller 5,

2. trots påminnelse inte betalar årlig avgift, *eller*

3. handlar i strid mot sina skyldigheter enligt denna lag.

Om det kan anses tillräckligt, får Fastighetsmäklarinspektionen i stället för att återkalla registreringen ge en varning eller erinran. Om förseelsen är ringa, får inspektionen avstå från att ge en påföljd.

16 §

Innan Fastighetsmäklarinspektionen på grund av en inträffad omständighet beslutar att återkalla registreringen för en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag enligt 4 § första stycket eller 5 § tredje stycket, får inspektionen besluta om disciplinpåföljd enligt 4 §, *sanktionsavgift enligt 6 § eller sanktionsföreläggande enligt 10 §* på grund av en annan omständighet.

Innan Fastighetsmäklarinspektionen beslutar att avregistrera en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag med anledning av en ansökan

Innan Fastighetsmäklarinspektionen på grund av en inträffad omständighet beslutar att återkalla registreringen för en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag enligt 4 § första stycket eller 5 § tredje stycket, får inspektionen besluta om disciplinpåföljd enligt 4 § på grund av en annan omständighet.

från mäklaren eller mäklarföretaget, får inspektionen besluta om motsvarande åtgärder som anges i första stycket.

5 kap.

1 §

Fastighetsmäklarinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Inspektionens beslut om sanktionsföreläggande enligt 4 kap. 10 § får dock inte överklagas.*

Fastighetsmäklarinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.35 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

dels att 2 kap. 1 § och 3 kap. 1, 10 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 1 a §, och närmast före 1 kap. 1 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Förhållandet till andra författningar

1 a §

*Bestämmelser om åtgärder för
att förhindra penningtvätt och
finansiering av terrorism samt om
tillsyn och ingripanden finns i*

*– Europaparlamentets och
rådets förordning (EU) 2024/1624
av den 31 maj 2024 om åtgärder
för att förhindra att det finansiella
systemet används för penningtvätt
eller finansiering av terrorism, och
– lagen (2027:000) om åtgärder
mot penningtvätt och finansiering
av terrorism och föreskrifter som
meddelats i anslutning till den
lagen.*

2 kap.

1 §²

Finansinspektionen har tillsyn över att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster följer bestämmelserna i

1. EU-förordningen,

1. EU-förordningen, och

2. *lagen (2017:630) om åtgärder*

mot penningtvätt och finansiering

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2026:207.

av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

3. artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005 av den 27 november 2024 om transparens och integritet i betygsättningsverksamhet avseende miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning (ESG-betyg), och om ändring av förordningarna (EU) 2019/2088 och (EU) 2023/2859.

2. artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005 av den 27 november 2024 om transparens och integritet i betygsättningsverksamhet avseende miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning (ESG-betyg), och om ändring av förordningarna (EU) 2019/2088 och (EU) 2023/2859.

3 kap.

1 §³

Finansinspektionen ska ingripa mot en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som har auktoriserats enligt artikel 12 i EU-förordningen och som

1. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 3–5, 6.1–6.6, 7.1–7.4, 8.1–8.6, 9.1, 9.2, 10, 11, 13.2, 15.2, 15.3, 16.1, 18.1, 18.4, 19.1–19.6, 20.1, 20.2, 21.1–21.7, 22, 23.2–23.13, 24–26 och 27.1–27.3 i EU-förordningen,

2. inte har följt ett föreläggande enligt 2 kap. 2 § eller som inte har gett tillträde till verksamhetslokaler enligt 2 kap. 3 §,

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, eller

4. har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005.

2. inte har följt ett föreläggande enligt 2 kap. 2 § eller som inte har gett tillträde till verksamhetslokaler enligt 2 kap. 3 §, *eller*

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005.

Finansinspektionen ska ingripa mot den som tillhandahåller gräsrotsfinansieringstjänster utan auktorisation enligt artikel 12 i EU-förordningen.

10 §⁴

Sanktionsavgiften för en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster i ett fall som anges i 1 § första stycket 1, 2 eller 4 eller andra stycket ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro,

³ Senaste lydelse 2026:207.

⁴ Senaste lydelse 2026:207. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

2. fem procent av leverantörens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som leverantören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften för en leverantör av gräsrötsfinansieringstjänster i ett fall som anges i 1 § första stycket 3 ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. tio procent av leverantörens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som leverantören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften får inte vara så stor att leverantören därefter inte uppfyller kraven enligt artikel 11 i EU-förordningen eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för leverantören.

Avgiften tillfaller staten.

12 §⁵

Sanktionsavgiften för en fysisk person i ett fall som anges i 1 § första stycket 1, 2 eller 4 eller andra stycket ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften för en fysisk person i ett fall som anges i 1 § första stycket 3 ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Avgiften tillfaller staten.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.36 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:613) om finansiell information i brottsbekämpningen

Härigenom föreskrivs¹ att 2 § lagen (2022:613) om finansiell information i brottsbekämpningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I denna lag avses med

allvarliga brott: de former av brottslighet som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF,

finansiell analys: resultaten av de operativa och strategiska analyser som har utförts av en finansunderrättelseenhet i fullgörandet av uppgifter i enlighet med *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,*

finansiell information: all information eller data som innehas av en finansunderrättelseenhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra penningtvätt och finansiering av terrorism,

finansunderrättelseenhet: den enhet som har utpekats i 4 kap. 5 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,

finansiell analys: resultaten av de operativa och strategiska analyser som har utförts av en finansunderrättelseenhet i fullgörandet av uppgifter i enlighet med *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849,*

finansunderrättelseenhet: den enhet som har utpekats i 8 kap. 1 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

utländsk behörig myndighet: en myndighet som har utsetts av en annan stat som behörig enligt artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153, i den ursprungliga lydelsen.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.37 Förslag till lag om ändring av lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4 § lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Vid bedömningen enligt 3 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att verksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

1.38 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar
dels att 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 3 a §, och närmast före 1 kap. 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Förhållandet till andra författningar

3 a §

*Bestämmelser om åtgärder för
att förhindra penningtvätt och
finansiering av terrorism samt om
tillsyn och ingripanden finns i*

*– Europaparlamentets och
rådets förordning (EU) 2023/1113
av den 31 maj 2023 om uppgifter
som ska åtfölja överföringar av
medel och vissa kryptotillgångar
och ändring av direktiv (EU)
2015/84,*

*– Europaparlamentets och
rådets förordning (EU) 2024/1624
av den 31 maj 2024 om åtgärder
för att förhindra att det finansiella
systemet används för penningtvätt
eller finansiering av terrorism, och*

*– lagen (2027:000) om åtgärder
mot penningtvätt och finansiering
av terrorism och föreskrifter som
meddelats i anslutning till den
lagen.*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

2 kap.

1 §

Finansinspektionen har tillsyn över att företag som omfattas av EU-förordningen bedriver sin verksamhet i enlighet med

1. EU-förordningen,
2. *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849,*

3. denna lag,	2. denna lag,
4. andra författningar som reglerar verksamheten,	3. andra författningar som reglerar verksamheten,
5. bolagsordning, stadgar eller reglemente, och	4. bolagsordning, stadgar eller reglemente, och
6. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.	5. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Finansinspektionen har dessutom tillsyn över att företagens ägare och ledning uppfyller lämplighetskraven enligt EU-förordningen.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om verksamheter som står under Europeiska bankmyndighetens tillsyn.

3 kap.

1 §

Finansinspektionen ska ingripa mot ett företag som omfattas av EU-förordningen och som har åsidosatt sina skyldigheter enligt

1. EU-förordningen,
2. *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113,*

3. denna lag,	2. denna lag,
4. andra författningar som reglerar verksamheten,	3. andra författningar som reglerar verksamheten,
5. bolagsordning, stadgar eller reglemente, eller	4. bolagsordning, stadgar eller reglemente, eller
6. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.	5. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamheter som står under Europeiska bankmyndighetens tillsyn.

Finansinspektionen ska ingripa mot den som utan auktorisation eller registrering bedriver verksamhet som omfattas av EU-förordningen.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

1.39 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:250) om valutaväxling

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (2025:250) om valutaväxling ska upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

1.40 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:1377) om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar

Härmed föreskrivs¹ att 5 kap. 2 och 6 §§, 6 kap. 1 § och 7 kap. 6 § lagen (2025:1377) om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

2 §

Med användare av kryptotillgångar avses en fysisk person eller en enhet som är kund till en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster i syfte att genomföra rapporteringspliktiga transaktioner.

En fysisk person eller en enhet som inte är ett finansiellt institut eller en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster, som i egenskap av ombud, förmyndare, förvaltare, firmatecknare, investeringsrådgivare eller förmedlare till förmån för annan eller för annans räkning agerar som en användare av kryptotillgångar, ska inte behandlas som en användare av kryptotillgångar. I stället ska den andra fysiska personen eller enheten behandlas som användare av kryptotillgångar.

Om en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster tillhandahåller en tjänst för att verkställa rapporteringspliktiga massbetalningstransaktioner för en säljare eller för en säljares räkning ska leverantören även behandla den kund som är motpart till säljaren som en användare av kryptotillgångar i fråga om en sådan rapporteringspliktig transaktion. Detta gäller dock bara om leverantören är skyldig att kontrollera en sådan kunds identitet med anledning av den rapporteringspliktiga transaktionen enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* eller motsvarande utländsk reglering.

Om en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster tillhandahåller en tjänst för att verkställa rapporteringspliktiga massbetalningstransaktioner för en säljare eller för en säljares räkning ska leverantören även behandla den kund som är motpart till säljaren som en användare av kryptotillgångar i fråga om en sådan rapporteringspliktig transaktion. Detta gäller dock bara om leverantören är skyldig att kontrollera en sådan kunds identitet med anledning av den rapporteringspliktiga transaktionen enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

eller finansiering av terrorism eller motsvarande reglering utanför EES.

6 §

Med person med bestämmande inflytande avses en fysisk person som utövar kontroll över en enhet. När det är fråga om en trust ska stiftaren, förvaltaren, beskyddaren, förmånstagaren eller förmånstagarkretsen och varje annan fysisk person som utövar verklig kontroll över trusten anses vara personer med bestämmande inflytande. När det är fråga om en juridisk konstruktion som inte är en juridisk person eller en trust, avses personer i samma eller motsvarande ställning som personer med bestämmande inflytande över en trust.

Första stycket ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman enligt definitionen i 1 kap. 3 § lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.

Första stycket ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman enligt definitionen i artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

6 kap.

1 §

Med åtgärder för kundkännedom avses en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänsters åtgärder för kundkännedom enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller liknande krav som leverantören omfattas av.

Med åtgärder för kundkännedom avses en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänsters åtgärder för kundkännedom enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism eller liknande krav som leverantören omfattas av.

7 kap.

6 §

För att fastställa vilka personer som har bestämmande inflytande över en enhet som är en användare av kryptotillgångar får en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster förlita sig på upplysningar som inhämtas och förvaras i enlighet med åtgärder för

För att fastställa vilka personer som har bestämmande inflytande över en enhet som är en användare av kryptotillgångar får en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster förlita sig på upplysningar som inhämtas och förvaras i enlighet med åtgärder för

kundkännedom, under förutsättning att sådana granskningsförfaranden är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

Om leverantören inte är rättsligt skyldig att tillämpa åtgärder för kundkännedom som är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, ska den tillämpa granskningsförfaranden som i huvudsak överensstämmer med sådana åtgärder i syfte att identifiera personer med bestämmande inflytande.

kundkännedom, under förutsättning att sådana granskningsförfaranden är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

Om leverantören inte är rättsligt skyldig att tillämpa åtgärder för kundkännedom som är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska den tillämpa granskningsförfaranden som i huvudsak överensstämmer med sådana åtgärder i syfte att identifiera personer med bestämmande inflytande.

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Vid tillämpning av 6 kap. 1 § avses, när det gäller åtgärder som vidtagits före den 10 juli 2027, även åtgärder för kundkännedom enligt *lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*.

1.41 Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs¹ att 12 kap. 1 a § lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop. 2025/26:186, Föreslagen lydelse
förslaget i avsnitt 2.10*

12 kap.

1 a §

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltd värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

3. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 § första stycket 1 eller 2 eller tredje stycket eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 11 avseende dessa bestämmelser,

4. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 2 a kap.,

5. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna godkänts enligt 4 kap. 9 §,

6. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

7. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i någon av 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 20, 21, 24 och 25 avseende dessa bestämmelser,

8. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 22 avseende dessa bestämmelser,

9. utför diskretionär portföljförvaltning i strid med 7 kap. 1 § första stycket 1,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet,

12. har befunnits ansvarigt för en allvarlig, upprepad eller systematisk överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, eller

13. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

12. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånd- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om bolagets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

1.42 Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs¹ att 12 kap. 1 a § lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop. 2025/26:186, Föreslagen lydelse
förslaget i avsnitt 2.11*

12 kap.

1 a §

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltd värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

3. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 § första stycket 1 eller 2 eller tredje stycket eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 10 avseende dessa bestämmelser,

4. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 2 a kap.

5. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna god känts enligt 4 kap. 9 §,

6. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

7. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i någon av 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 20, 21, 24 och 25 avseende dessa bestämmelser,

8. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 23 avseende dessa bestämmelser,

9. utför diskretionär portföljförvaltning i strid med 7 kap. 1 § första stycket 1,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen.

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet,

12. har befunnits ansvarigt för en allvarlig, upprepad eller systematisk överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, eller

13. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

12. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånd- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om bolagets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

1.43 Förslag till lag om ändring i lagen (2027:0000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (2027:0000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

dels att 3 kap. 1 § och rubriken närmast före 3 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 9 §, och närmast före 2 kap. 9 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande

Föreslagen lydelse

2 kap.

Licenshavares skyldighet att lämna uppgifter för registrering

9 §

En licenshavare med licens för onlinespel som enligt 13 kap. 1 § spellagen (2018:1138) för varje registrerad spelare ska öppna ett spelkonto, ska till Skatteverket regelbundet anmäla uppgifter om sådana spelkonton och om sådan information som spelare ska registrera enligt 12 kap. 2 § spellagen. En spelares adress ska endast anmälas om personnummer eller motsvarande saknas.

Tillsyn över institut och ingripanden

Tillsyn över institut och licenshavare och ingripanden

3 kap.

1 §

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 2 § första stycket och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Om ett institut inte anmäler uppgifter för registrering i registret

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut *och licenshavare enligt spellagen (2018:1138)* fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 2 § första stycket *respektive* 9 § och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Om ett institut *eller en licenshavare* inte anmäler uppgifter för

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

enligt vad som krävs, får tillsynsmyndigheten förelägga institutet att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet får förenas med vite.

registrering i registret enligt vad som krävs, får tillsynsmyndigheten förelägga institutet *eller licenshavaren* att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet får förenas med vite.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2028.
 2. Licenshavare som blir registreringsskyldiga i och med ikraftträdandet av denna lag ska anmäla uppgifter enligt 2 kap. 9 § snarast möjligt efter ikraftträdandet.

2 Ärendet

I maj 2024 antogs EU:s penningtvättspaket:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 (Amla-förordningen), *se bilaga 1*,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 (penningtvättsförordningen), *se bilaga 2*, och
- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 (sjätte penningtvättsdirektivet), *se bilaga 3*.

Redan den 16 juni 2022 – samtidigt som förhandlingarna om EU:s penningtvättspaket pågick – fick en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på de författningsändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till de nya reglerna (dir. 2022:76). Den 30 mars 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv för utredningen (dir. 2023:49). Utredningen, som antog namnet 2022 års penningtvättsutredning, överlämnade den 30 augusti 2024 betänkandet Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SOU 2024:58) till regeringen. När promemorian återger vad 2022 års penningtvättsutredning föreslår refererar promemorian till ”utredningen”.

På grund av att förhandlingarna om EU:s penningtvättspaket drog ut på tiden, kunde 2022 års penningtvättsutredning inte ta fram sina förslag och bedömningar utifrån de slutliga versionerna av rättsakterna. Betänkandet har därför inte remitterats. I promemorian behandlas de artiklar i de ovan nämnda rättsakterna som ska genomföras och börja tillämpas senast den 10 juli 2027.

Under arbetet med promemorian har genomförts ett sakråd med ett antal civilsamhällesorganisationer och ett referensgruppsmöte med representanter från branschen. Dokumentation från sakrådet och referensgruppsmötet finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi2026/00717 och Fi2026/00831).

3 Rättslig reglering

3.1 EU:s penningtvättsdirektiv

EU:s första penningtvättsdirektiv antogs 1991, dvs. före Sverige blev medlem i EU. Därefter har EU antagit ytterligare fem direktiv som var och en utgör omarbetningar av tidigare direktiv.

De två första penningtvättsdirektiven avsåg enbart åtgärder mot penningtvätt. Genom det tredje penningtvättsdirektivet utvidgades tillämpningsområdet till att även omfatta åtgärder mot finansiering av terrorism. Penningtvätt och finansiering av terrorism utgör i grunden olika företeelser. Gemensamt för båda är dock att de innefattar transaktioner som är oönskade i det finansiella systemet och transaktionerna är svåra att upptäcka för den som inte har insyn när det gäller transaktionerna.

Med fjärde och femte penningtvättsdirektivet – varav det sist nämnda är ett ändringsdirektiv till det först nämnda – har rättsområdet blivit alltmer utvecklat. Bland annat har det införts krav på att medlemsstaterna ska ha register över verkliga huvudmän och konto- och värdefackssystem som verktyg för att förhindra bl.a. penningtvätt. I denna promemoria används benämningen ”nuvarande penningtvättsdirektiv” när fjärde penningtvättsdirektivet avses, inbegripet med de ändringar som följer av femte penningtvättsdirektivet.

Genom EU:s penningtvättspaket överförs många regler som tidigare funnits i direktiv till förordning. Regelverket blir mer detaljerat och mer harmoniserat. I nästföljande avsnitt följer en närmare beskrivning av det nya regelverket och bakgrunden till det.

3.2 Ett nytt EU-regelverk på området

Även om unionsrättsliga regler på penningtvättsområdet har existerat och utvecklats under 30 års tid, har Europeiska kommissionen (härefter ”kommissionen”) funnit att det finns brister i hur medlemsstaterna genomför reglerna. Kommissionen har därför sett behov av att medlemsstaternas lagstiftning på området harmoniseras. Vidare har kommissionen identifierat behov av att förbättra systemet för gränsöverskridande samarbete. För att säkerställa effektiv tillsyn på området och underlätta samarbete mellan tillsynsmyndigheter och mellan finansunderrättelseenheter har kommissionen dessutom bedömt att det finns behov av att inrätta en ny EU-myndighet med ansvar på området (skäl 2 och 3 i penningtvättsförordningen samt skäl 3 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Den 20 juli 2021 presenterade kommissionen ett nytt lagstiftningspaket på området. Regelverket är omfattande och innefattar bl.a. bildandet av en ny EU-myndighet, Amla. Bildandet av en ny myndighet förutsätter en rad bestämmelser som relaterar till myndighetens mandat och verksamhet. De materiella reglerna på området finns i penningtvättsförordningen och sjätte penningtvättsdirektivet som ibland gemensamt benämns ”regelboken”. Ambitionen med reglerna i regelboken har varit att åtgärderna på unionsnivå ska vara förenliga med, och minst lika stränga, som andra åtgärder vidtagna på internationell nivå (skäl 5 i sjätte penningtvättsdirektivet). Vid framtagandet av de nya rättsakterna har det särskilt beaktats att reglerna ska vara förenliga med de internationella standarderna för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism som antagits av Arbetsgruppen för finansiella åtgärder (Financial Action Task Force, FATF). FATF är ett mellanstatligt organ som tar fram standarder för bekämpning av penningtvätt, finansiering av terrorism och finansiering av spridning av massförstörelsevapen. Sverige är medlem i FATF, liksom vissa andra EU-länder och kommissionen.

Förutom åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism innefattar det nya regelverket, som ovan nämns, också åtgärder mot att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. I likhet med åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism syftar åtgärderna mot att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs till att förhindra att det finansiella systemet används för brottsliga ändamål.

Genomgående i det nya regelverket är att det uppställs ökade krav. För att nämna några exempel ska medlemsstaternas register över verkliga huvudmän och konto- och värdefackssystem innehålla fler uppgifter. Reglerna blir även mer detaljerade. Det sist nämna gäller bl.a. i fråga om sanktioner vid överträdelse. Dessutom införs krav på att en myndighet ska övervaka tillsyn som bedrivs av självreglerande organ. Genom det nya penningtvättsregelverket införs dessutom regler som i viss utsträckning möjliggör informationsdelning mellan ansvariga enheter.

3.3 En nyhet – riktade ekonomiska sanktioner

Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp) får rådet anta beslut om att införa sanktioner mot länder utanför EU, icke-statliga enheter eller enskilda personer (artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen, härafter benämmt EU-fördraget). Det kan handla om beslut om att gemensamt genomföra FN:s sanktioner eller självständiga beslut om sanktioner.

Med stöd av artikel 215 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt (härafter benämmt EUF-fördraget) kan rådet – när det gäller åtgärder som faller inom EU:s behörighet – anta förordningar genom vilka de ekonomiska och finansiella aspekterna av restriktionerna genomförs. Det kan exempelvis handla om frysning av tillgångar eller handelsrestriktioner. Förordningen är direkt tillämplig i svensk rätt.

Det nya penningtvättsregelverket innefattar, som ovan nämnts, bl.a. bestämmelser som syftar till att motverka att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Det är en nyhet i förhållande till det nuvarande penningtvättsdirektivet. I artikel 2.1.49 i penningtvättsförordningen definieras riktade ekonomiska sanktioner som frysning av tillgångar och förbud mot att ställa medel eller andra tillgångar till förfogande, direkt eller indirekt, till förmån för personer och enheter som upptagits på förteckningar enligt rådsbeslut antagna på grundval av artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen och rådsförordningar antagna på grundval av artikel 215 i EUF-fördraget.

3.4 Särskilt om personuppgiftsbehandling

3.4.1 Personlig integritet

Flertalet bestämmelser i sjätte penningtvättsdirektivet handlar om utökat informationsutbyte vilket kommer att innebära ytterligare personuppgiftsbehandling och intrång i den personliga integriteten i förhållande till vad som gäller i dag.

Regler till skydd för den personliga integriteten finns i bl.a. regeringsformen, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU:s rättighetsstadga), offentlighets- och sekretesslagstiftningen och i regelverket om behandling av personuppgifter. Europakonventionen är inkorporerad i svensk rätt och gäller sedan 1995 som svensk lag (lagen

[1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Av 2 kap. 19 § regeringsformen följer att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen.

Av 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen följer att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Detta skydd får endast begränsas genom lag (2 kap 20 § regeringsformen).

I förarbetena till 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen anges att bestämmelsen inte ska innebära ett hinder mot sådan lagstiftning som behövs till skydd för viktiga samhällsintressen eller lagstiftning som utgör ett led i anpassningen av normerna till den fortgående samhällsutvecklingen utan att det grundlagsskyddade området bör avgränsas på ett sådant sätt att det enbart omfattar de mest ingripande inträngen. Avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning är inte dess huvudsakliga syfte utan vilken effekt som åtgärden har (prop. 2009/10:80 s. 182 och 250).

De faktorer som kan anses särskilt viktiga att ta hänsyn till vid bedömningen av graden av integritetsintrång vid informationsutbyte är arten av uppgifter, för vilka ändamål som uppgifterna behandlas, mängden av uppgifter, hur uppgifterna används och sprids samt möjligheten att lagra uppgifterna. Det sagda innebär att ett utökat informationsutbyte särskilt måste ta hänsyn till bestämmelser om offentlighet och sekretess samt till regelverket om personuppgiftsbehandling.

3.4.2 Personuppgiftsbehandling

Tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen och dataskyddslagen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i det följande benämnd EU:s dataskyddsförordning, innehåller den generella regleringen för personuppgiftsbehandling inom EU. Syftet med förordningen är att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd för personuppgifter, utan att hindra det fria flödet av personuppgifter inom unionen.

EU:s dataskyddsförordning är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater, men får kompletteras genom specificeringar eller undantag i nationella bestämmelser. Sådana bestämmelser finns i en stor mängd författningar, där särskilt lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, i det följande benämnd dataskyddslagen, kan nämnas.

Det materiella tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning omfattar sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt annan behandling av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1). Vissa undantag från tillämpningsområdet finns dock. Exempelvis ska behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av

unionsrätten inte heller omfattas av förordningens bestämmelser (se artikel 2.2 a). Genom dataskyddslagen, har dock förordningens tillämpningsområde utvidgats till att även omfatta behandling av personuppgifter i verksamhet som inte omfattas av unionsrätten, med vissa specifika undantag såsom för Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (se 1 kap. 2 och 3 §§ dataskyddslagen och avsnitt 3.4.3).

Från EU:s dataskyddsförordnings tillämpningsområde undantas även sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, i det följande benämnd EU:s dataskyddsdirektiv (se artikel 2.2 d och nedan avsnitt 3.4.3).

På området för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism gäller bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning för den personuppgiftsbehandling som bl.a. utförs av ansvariga enheter och de myndigheter och självreglerande organ som utövar tillsyn.

Rättslig grund

Enligt EU:s dataskyddsförordning måste all behandling av personuppgifter vila på en rättslig grund. En grundläggande förutsättning för behandling är att någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6 är tillämpliga. Bland de rättsliga grunder som anges i artikeln kan nämnas att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Enligt artikel 6.3 första stycket ska de grunder för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Grunden ska även vara tydlig och precis, och dess tillämpning ska vara förutsebar för personer som omfattas av den. Enligt artikel 6.3 andra stycket ska vidare syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt artikel 6.1 e, vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

I dataskyddslagen specificeras att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av bl.a. lag eller annan författning (2 kap. 1 §). Personuppgifter får vidare behandlas med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av t.ex. lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning (2 kap. 2 § dataskyddslagen). Alla uppgifter som riksdagen eller regeringen har gett statliga myndigheter i uppdrag att utföra anses vara av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57). Även den behandling som såväl myndigheter som privata aktörer utför på grundval av penningtvättsregleringen för att bekämpa

penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism anses i sig vara av allmänt intresse. Det framgår dels av artikel 43 fjärde penningtvättsdirektivet, dels av skäl 43 i sjätte penningtvättsdirektivet där det anges att det är fast rättspraxis från Europeiska unionens domstol att kampen mot penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism är ett mål av allmänt intresse.

Ändamål

Den personuppgiftsansvarige ska även följa de principer för behandlingen som framgår av artikel 5.1. Av dessa kan i sammanhanget särskilt *finalitetsprincipen* enligt punkten b framhållas. Finalitetsprincipen innebär att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och att de inte senare får behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Finalitetsprincipen kommer även till uttryck i artikel 6.4. Av den artikeln framgår att den personuppgiftsansvarige ska fastställa huruvida behandling för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in om en sådan behandling inte grundar sig på den registrerades samtycke eller på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de vissa närmare angivna mål anges i förordningen, bl.a. att förebygga och förhindra brott. Regeringen har i förarbetena till reglerna om samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism uttalat att en behandling för nya ändamål alltså bör vara tillåtet under förutsättning att behandlingen är fastställd i nationell rätt och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd, vilket också får stöd av skäl 50 till dataskyddsförordningen (prop. 2021/22:251 s. 82 och 83). Där anges det att den personuppgiftsansvarige bör tillåtas att behandla personuppgifter ytterligare, oavsett om detta är förenligt med ändamålen eller inte, bl.a. om behandlingen grundar sig på unionsrätten eller på medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa i synnerhet viktiga mål av allmänt intresse.

Särskilt om behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser

Enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen är det som utgångspunkt inte tillåtet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller att behandla genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa och uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Sådana känsliga uppgifter får endast behandlas om något av de undantag som anges i artikel 9.2 är tillämpligt.

Bland dessa undantag finns punkten g som är av intresse i sammanhanget, och som gäller om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder

för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

När det gäller den första förutsättningen för att undantaget ska kunna vara tillämpligt har regeringen i förarbetena till dataskyddslagen bedömt att det torde stå klart att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse. När det gäller myndigheters behandling måste det enligt regeringens mening också anses utgöra ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83).

Regeringen uttalade sig även i förhållande till den andra förutsättning för att undantaget i artikel 9.2 g ska vara tillämpligt. Enligt den andra förutsättningen ska behandlingen ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet. Enligt regeringens bedömning innebär detta att den rättsliga grunden för behandlingen typiskt sett kommer att vara någon av de som avses i artikel 6.1 c eller e, dvs. för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning som har stöd i rättsordningen (samma prop. s. 84).

För att behandling av känsliga personuppgifter ska få ske ställs emellertid särskilda krav på det rättsliga stödet. Detta måste vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. I förarbetena till dataskyddslagen uttalade regeringen att det är svårt att föreställa sig en rättslig grund för behandling av personuppgifter som uppfyller kraven i artikel 6 i dataskyddsförordningen, men som ändå inte är förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd. Däremot tillkommer enligt artikel 9.2 g ett krav på att gällande rätt innehåller bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen (samma prop. s. 84).

I 3 kap. 3 § första stycket i dataskyddslagen specificeras att känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om

- uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,
- behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller
- i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder får endast utföras under kontroll av myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs (artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning). Myndigheter har rätt att behandla uppgifter om lagöverträdelse (3 kap. 8 §

dataskyddslagen). Även i detta fall kan det finnas avvikande bestämmelser i sektorsspecifika lagar.

Integritetskyddsmyndigheten har i ett rättsligt ställningstagande uttalat att personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott avser om någon har begått ett brott, blivit fälld eller friad i domstol i ett brottmål, blivit föremål för straffprocessuella tvångsmedel eller misstänkts för ett konkret brott (Integritetsmyndigheten, Rättsligt ställningstagande IMYRS 2021:1 – innebörden av begreppet ”personuppgifter som rör lagöverträdelser som innefattar brott” i artikel 10 i dataskyddsförordningen, IMYRS 2021:1).

Av artikel 76 i penningtvätsförordningen framgår att ansvariga enheter har rätt att behandla personuppgifter om lagöverträdelser under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda, bl.a. att uppgifterna rör penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3.4.3 Dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen

Tillämpningsområde

För personuppgiftsbehandling som sker i brottsbekämpande syfte gäller som ovan nämnts EU:s dataskyddsdirektiv. I svensk rätt har EU:s dataskyddsdirektiv genomförts genom bl.a. brottsdatalagen (2018:1177).

Brottsdatalagen gäller, med vissa undantag, bl.a. vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (se 1 kap. 2 och 4 §§). Med behörig myndighet avses enligt 1 kap. 6 § brottsdatalagen en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte, eller en annan aktör som har anförtrots myndighetsutövning för ett sådant syfte, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte.

Utöver det finns särskilda registerförfattningar för de myndigheter som bedriver verksamhet inom brottsdatalagens tillämpningsområde, exempelvis lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Varken EU:s dataskyddsförordning eller dataskyddsdirektiv omfattar personuppgiftsbehandling som utförs i verksamhet som rör nationell säkerhet. Det innebär att Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet inte omfattas och inte heller arbetsuppgifter som rör nationell säkerhet som Polismyndigheten har övertagit från Säkerhetspolisens. Sådan personuppgiftsbehandling regleras i stället i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Lagen har utformats med utgångspunkt i vad som gäller enligt brottsdatalagen och lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område, dock med hänsyn tagen till de speciella förutsättningar som gäller för Säkerhetspolisens verksamhet (prop. 2018/19:163 s. 49 och 50).

Rättslig grund

Även om brottsbekämpande myndigheter, tillsynsorgan och ansvariga enheter tillämpar olika regelverk för sin behandling av personuppgifter finns det betydande likheter mellan regelverken. Även för brottsbekämpande myndigheters behandling av personuppgifter gäller att behandlingen i varje enskilt fall ska ha en rättslig grund. För brottsbekämpande myndigheter anges den rättsliga grunden direkt i brottsdatalagen och tillhörande registerförfattningar.

Brottsbekämpande myndigheter har rätt att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att de ska kunna utföra sina uppgifter att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Med en behörig myndighets uppgift avses en uppgift som framgår av lag, förordning eller ett särskilt beslut i vilket regeringen uppdragit åt myndigheten att utföra uppgiften (2 kap. 1 § brottsdatalagen). Personuppgifter får vidare behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller om de har lämnats till myndigheten i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för myndighetens handläggning (2 kap. 2 §).

Ändamål

I likhet med vad som gäller enligt EU:s dataskyddsförordning finns i brottsdatalagen bestämmelser om att personuppgifter bara får behandlas för särskilda, uttryckligen angivna och berättigade ändamål. Om det ändamål som personuppgifterna behandlas för inte framgår av sammanhanget eller på annat sätt, ska det tydliggöras genom en särskild upplysning (2 kap. 3 §).

Innan personuppgifter får behandlas för ett nytt ändamål ska det säkerställas att det finns en rättslig grund för den nya behandlingen, och att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet. I den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning ska dock någon prövning av den nya behandlingens rättsliga grund, nödvändighet och proportionalitet inte göras (2 kap. 4 §). Motsvarande gäller behandling för ändamål utanför brottsdatalagens tillämpningsområde. Innan personuppgifter som behandlas med stöd av brottsdatalagen behandlas för ett ändamål utanför lagens tillämpningsområde ska det som utgångspunkt säkerställas att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det ändamålet. Om skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning ska någon sådan prövning dock inte göras (2 kap. 22 §). Regeringen har i förarbetena till brottsdatalagen uttalat att om lagstiftaren har ansett att det finns skäl att införa en uppgiftsskyldighet har denne redan tagit ställning till att uppgiftslämnandet är nödvändigt och proportionerligt och den myndighet som lämnar ut en uppgift behöver då inte göra en egen proportionalitetsbedömning (prop. 2017/18:232 s. 138).

Särskilt om behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse

Personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller

som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får som utgångspunkt inte behandlas enligt brottsdatalagen. Om uppgifter om en person behandlas får de dock kompletteras med sådana uppgifter när det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 11 §). Biometriska uppgifter och genetiska uppgifter får bara behandlas om det är särskilt föreskrivet och det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 12 §). Känsliga personuppgifter får vidare behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller om de har lämnats till myndigheten i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för myndighetens handläggning (2 kap. 13 §).

Uppgifter om lagöverträdelser får i olika avseenden behandlas av främst brottsbekämpande myndigheter i enlighet med vad som närmare anges i bl.a. brottsdatalagen och lagen (1998:620) om belastningsregister.

4 Allmänna överväganden och definitioner

4.1 Nya lagar på området föreslås

Promemorians förslag

Den nuvarande penningtvättslagen, registerlagen och lagen om konto- och värdefackssystem ska upphävas och ersättas av tre nya lagar. Dessutom ska lagen om viss finansiell verksamhet upphävas.

Vissa frågor som i dag regleras i rörelselagarna ska i stället regleras i den nya penningtvättslagen.

Skälen för promemorians förslag

Tidigare EU-reglering på området har meddelats i direktivform. Det har inneburit att bestämmelserna har krävt genomförande i svensk rätt. För svensk del har bestämmelserna genomförts i framför allt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen), lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän (registerlagen) och lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem. Därutöver finns i ett flertal rörelselagar bestämmelser som genomför penningtvättsregelverket. Det sist nämnda gäller t.ex. lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet, fastighetsmäklarlagen (2021:516) och lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Syftet med det nya penningtvättsregelverket är bl.a. att i högre grad harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på området. Många bestämmelser har därför tagits in i förordning. En EU-förordning är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Till skillnad från ett EU-direktiv ska en EU-förordning inte, och får inte heller, genomföras i nationell rätt. Bestämmelserna i förordningen gäller ändå. Det kan däremot finnas behov av kompletterande bestämmelser till förordningen. Mot bakgrund av de förändringar som det innebär att en del bestämmelser som finns i penningtvättslagen och registerlagen kommer att ersättas av bestämmelser i EU-förordning föreslås att dessa lagar upphävs och att det i stället införs nya

lagar med bestämmelser som kompletterar penningtvättsförordningen och Amla-förordningen samt genomför sjätte penningtvättsdirektivet. Även lagen om konto- och värdefackssystem bör upphävas och ersättas av en ny lag eftersom de regler som föreslås i denna promemoria innebär så pass stora förändringar att hela innehållet i den nuvarande lagen behöver omarbetas.

När det gäller rörelselagarna på området anser promemorian att det finns skäl att utmönstra bestämmelser som genomför penningtvättsregelverket och i stället samla dessa i den nya penningtvättslagen. Det beror bl.a. på den ökade detaljgraden i sjätte penningtvättsdirektivet som gör det svårt att helt och hållet integrera bestämmelserna i rörelselagstiftningen på ett ändamålsenligt sätt (se avsnitt 8 och 9).

När det gäller lagen om viss finansiell verksamhet – som inte fyller någon självständig funktion vid sidan av penningtvättsregelverket – får det förhållandet att bestämmelser som genomför regelverket samlas i den nya penningtvättslagen till följd att lagen kan upphävas.

4.2 Följdändringar

Promemorians förslag

Hänvisningar till bestämmelser i den nuvarande penningtvättslagen som finns i andra lagar ska ersättas med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i penningtvättsförordningen eller den nya penningtvättslagen. Hänvisningar till det nuvarande penningtvättsdirektivet som finns i andra lagar ska som utgångspunkt ersättas med hänvisningar till penningtvättsförordningen eller sjätte penningtvättsdirektivet. Hänvisningar till det nuvarande penningtvättsdirektivet som finns i vissa lagar på upphandlingsområdet ska däremot vara kvar.

Hänvisningar till bestämmelser i registerlagen ska, i den utsträckning som det finns behov av dem, ersättas med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i penningtvättsförordningen eller den nya lagen om verkliga huvudmän.

Hänvisningar till bestämmelser i den äldre EU-regleringen gällande auktionsplattformar för utsläppsrätter som finns i lagen om värdepappersmarknaden ska ersättas med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den EU-rättsakt som nu gäller.

Bestämmelser som finns i lagen om viss finansiell verksamhet och som inte påverkas av det nya penningtvättsregelverket ska föras över till den nya penningtvättslagen.

Promemorians bedömning

Också förordningar på området behöver i stor utsträckning anpassas till det nya penningtvättsregelverket.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Det finns många lagar som innehåller hänvisningar till begrepp eller bestämmelser i det nuvarande penningtvättsdirektivet eller den nuvarande

penningtvättslagen. I den utsträckning som sådana hänvisningar kan ersättas med en motsvarande bestämmelse i penningtvättsförordningen eller i den nya penningtvättslagen eller till begrepp i sjätte penningtvättsdirektivet utan att det får en annan praktisk verkan, anser promemorian att det bör göras. Detsamma gäller i fråga om hänvisningar till bestämmelser i registerlagen som i liknande situationer och under samma förutsättningar bör ersättas med en hänvisning till bestämmelse i penningtvättsförordningen eller den nya lagen om verkliga huvudmän. I några fall bedöms det även möjligt att ta bort hänvisningen.

I vissa lagar avser hänvisningen begreppet penningtvätt enligt penningtvättslagen. Sådana hänvisningar finns t.ex. i lagen om bank- och finansieringsrörelselagen och lagen (2011:755) om elektroniska pengar. Definitionen av penningtvätt har ändrats något i penningtvättsförordningen i förhållande till den definition av begreppet som finns i penningtvättslagen, se mer i avsnitt 4.5.1. Att ersätta hänvisningen med en hänvisning till penningtvätt enligt penningtvättsförordningen innebär följaktligen en ändring i sak, dock i de flesta fall sannolikt utan att det får någon praktisk verkan. Mot den bakgrunden och det förhållandet att EU-lagstiftarens intention får anses vara att definitionen i penningtvättsförordningen ska gälla, anser promemorian att hänvisningar till penningtvätt enligt penningtvättslagen som utgångspunkt bör uppdateras till hänvisningar till definitionen av begreppet i penningtvättsförordningen. I vissa av lagarna finns i samma sammanhang även hänvisningar till finansiering av terrorism enligt terroristbrottslagen (2022:666). Dessa hänvisningar anser promemorian kan behållas, trots att finansiering av terrorism också definieras i penningtvättsförordningen.

På just upphandlingsområdet anser promemorian att det finns skäl att göra annorlunda än vad som nu sagts. I flera lagar på upphandlingsområdet hänvisas till penningtvätt och finansiering av terrorism enligt den nuvarande penningtvättsdirektivet (se t.ex. 13 kap. första stycket 4 lagen (2016:1145) om offentlig upphandling och 11 kap. 1 § första stycket 4 lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner). Att ersätta dessa hänvisningar till definitionen av motsvarande begrepp i penningtvättsförordningen skulle kunna innebära en ändring som får materiell påverkan. Det hör samman med att definitionen av penningtvätt i artikel 2.1.1 i penningtvättsförordningen, som hänvisar till de handlingar som anges i artikel 3.1 och 3.5 i direktiv (EU) 2018/1673 (se vidare avsnitt 4.5.1), omfattar handlingar som inte omfattas av definitionen av penningtvätt i det nuvarande penningtvättsdirektivet. På upphandlingsområdet skulle det kunna få betydelse för frågan när en leverantör får uteslutas från en upphandling. Frågan om hänvisningarna ska uppdateras kräver analys som det inte finns utrymme för i detta lagstiftningsärende. Promemorian föreslår därför ingen ändring.

I vissa lagar, t.ex. lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton, avser hänvisningarna begreppet finansiellt institut enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och begreppet verklig huvudman enligt registerlagen. Definitionen av finansiellt institut har ändrats något i penningtvättsförordningen i förhållande till den definition av begreppet som finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet, se mer i avsnitt 5.1.1. När det gäller hänvisningar till det nuvarande penningtvättsdirektivet ska

sådana betraktas som hänvisningar till penningtvättsförordningen och till sjätte penningtvättsdirektivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga VI till penningtvättsförordningen (artikel 89 i penningtvättsförordningen). Promemorian föreslår därför att hänvisningar i svenska författningar till definitionen av finansiellt institut i det nuvarande penningtvättsdirektivet ska ersättas med hänvisning till definitionen i penningtvättsförordningen. Även när det gäller det nuvarande penningtvättsdirektivets definition av verkliga huvudman, som införlivats genom registerlagen, skiljer sig penningtvättsförordningens definition något mot den nuvarande definitionen. Promemorians uppfattning är dock att ingen ändring av begreppet i sak är avsedd i den meningen att det fortfarande är personer som kan förväntas ha ett visst inflytande över den juridiska personen eller konstruktionen i fråga som åsyftas, se mer i avsnitt 14.5.1. Mot denna bakgrund och det förhållande att EU-lagstiftarens intention får anses vara att definitionen i penningtvättsförordningen ska gälla, anser promemorian att hänvisningar till begreppet verklig huvudman som utgångspunkt bör uppdateras till hänvisningar till definitionen av begreppet i penningtvättsförordningen.

Hänvisningar till bestämmelser i penningtvättslagen och det nuvarande penningtvättsdirektivet finns även i en rad förordningar. Också dessa förordningar behöver i stor utsträckning anpassas till det nya regelverket.

I lagen om viss finansiell verksamhet finns bestämmelser om bl.a. skyldighet för styrelsen i sådana företag som omfattas av lagen att fastställa arbetsordning och i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan bolagsorganen. Dessa bestämmelser påverkas inte av den nya penningtvättsregleringen. Som en följd av att lagen om viss finansiell verksamhet upphävs och bestämmelser om registrering av de företag som i dag omfattas av den lagen kommer att ta in i den nya penningtvättslagen, bör även bestämmelser om bl.a. arbetsordning och instruktioner om arbetsfördelning mellan bolagsorganen överföras till den nya penningtvättslagen.

I lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden finns vissa bestämmelser som hänvisar till kommissionens förordning (EU) nr 1031/2010 av den 12 november 2010 om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen. Den rättsakten har ersatts av kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den 17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser. Det förslås att hänvisningarna till den först nämnda rättsakten ersätts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nu gällande rättsakten.

4.3 Hänvisningar till EU-rättsakter

Promemorians förslag

Hänvisningar till förordningar ska vara dynamiska, medan hänvisningar till direktiv ska vara statiska.

Skälen för promemorians förslag

I promemorians förslag finns vissa bestämmelser som innehåller hänvisningar till EU-rättsakter, både till direktiv och förordningar. Hänvisningar till EU-rättsakter kan göras antingen statiska eller dynamiska. Med en statisk hänvisning avses att det hänvisas till rättsakten i en viss angiven lydelse. Med en dynamisk hänvisning avses att hänvisning görs till rättsakten i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Eftersom förordningar är direkt tillämpliga bör hänvisningarna till förordningar i de föreslagna bestämmelserna vara dynamiska. Ändringar i direktiv förutsätter däremot genomförandeåtgärder från lagstiftarens sida. Hänvisningarna till direktiv i de föreslagna bestämmelserna bör därför vara statiska.

4.4 Behovet av att införa definitioner

Promemorians förslag

Termer och uttryck i de nya lagarna på området ska så långt som möjligt ha samma betydelse som i EU-förordningarna.

Skälen för promemorians förslag

I artikel 2 i penningtvätsförordningen och artikel 2 i Amla-förordningen definieras uttryck och begrepp som används i förordningarna. Eftersom förordningar är direkt tillämpliga kommer dessa – liksom övriga bestämmelser i förordningarna – att gälla i svensk rätt utan att de tas in i svenska författningar. Det är då också naturligt att dessa uttryck och begrepp har samma innebörd när de används i de lagar som kompletterar förordningarna. I något fall finns det dock behov av att i den nationella lagen göra avsteg från en definition för att bestämmelsen ska kunna fungera i en nationell kontext. I sådana situationer bör det tydligt anges att innebörden är annan än i EU-förordningen.

I sjätte penningtvätsdirektivet har de uttryck och begrepp som definieras i penningtvätsförordningen getts samma innebörd som i förordningen (artikel 2 i sjätte penningtvätsdirektivet). Därutöver finns det i sjätte penningtvätsdirektivet vissa definitioner som inte finns i penningtvätsförordningen. En del av dessa definitioner anser promemorian att det finns behov av att ta in i de nationella lagarna. I fråga om andra definitioner bedömer promemorian att innebörden är så pass klar att det inte finns något sådant behov. Precis som i fråga om uttryck och begrepp i förordningarna, finns det i något fall behov av att i den nationella lagen göra avsteg från

en definition för att bestämmelsen ska kunna fungera i en nationell kontext. I så fall framgår av den nationella lagen att uttrycket eller begreppet har en annan innebörd.

4.5 Innebörden av vissa uttryck och begrepp

4.5.1 Penningtvätt

Definitionen av penningtvätt ändras till viss del...

Begreppet penningtvätt definieras i artikel 2.1.1 i penningtvättsförordningen. I definitionen hänvisas till de handlingar som anges i artikel 3.1 och 3.5 i direktiv (EU) 2018/1673. I artikel 3.1 tas följande uppsåtliga handlingar upp.

- Omsättning eller överlåtelse av egendom med vetskap om att egendomen härrör från brottslig verksamhet, i syfte att hemlighålla eller dölja egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa någon som är inblandad i sådan verksamhet att undandra sig de rättsliga följderna av sitt handlande.
- Hemlighållande eller döljande av en viss egendoms rätta beskaffenhet eller ursprung, dess belägenhet, förfogandet över den, dess förflyttning, de rättigheter som är knutna till den eller äganderätten till den, med vetskap om att egendomen härrör från brottslig verksamhet.
- Förvärv, innehav eller användning av egendom, med vetskap om, vid tiden för mottagandet, att egendomen härrörde från brottslig verksamhet.

Det rör sig om penningtvätt oavsett om de handlingar som lett fram till brottsvinsten begåtts på en medlemsstats eller ett tredje lands territorium. Vidare anges att vetskap, uppsåt eller ändamål som utgör rekvisit för gärningarna får härledas från objektiva, faktiska omständigheter (artikel 2.1.1 i penningtvättsförordningen).

De ovan nämnda punkterna motsvarar i stort den definition av penningtvätt som finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 1.3) och som har genomförts i 1 kap. 6 § första stycket penningtvättslagen. Den svenska bestämmelsen är emellertid vidare, eftersom den inte innebär något krav på uppsåt eller visst syfte. I förarbetena till den svenska bestämmelsen diskuterades huruvida bestämmelsen skulle anpassas till definitionen av penningtvättsbrott i den straffrättsliga lagstiftningen, vilket skulle innebära att det i definitionen skulle ingå krav på gärningspersonens syfte och uppsåt. Regeringen anförde då följande (prop. 2016/17:173 s. 181 och 182).

Funktionen av definitionen av penningtvätt är annorlunda när den införs i ett administrativt regelverk jämfört med när den reglerar ett straffrättsligt ansvar. I det senare fallet är det särskilt angeläget att det straffbara området är noggrant preciserat, både när det gäller precisering av de handlingar som ska vara kriminaliserade och de subjektiva rekvisiten. När definitionen används i administrativa sammanhang såsom i penningtvättslagen syftar den däremot främst till att klargöra vilka företeelser och avvikelser som verksamhetsutövare ska vara uppmärksamma på. Genom de riskbedömningar

och riskbaserade rutiner som verksamhetsutövare ska ha kommer riskerna för att utnyttjas för penningtvätt att konkretiseras till mer handfasta beskrivningar av situationer som är relevanta för den enskilda verksamhetsutövaren. Frågan som verksamhetsutövare kommer att behöva ställa sig är således vilka produkter eller tjänster som verksamhetsutövaren tillhandahåller som kan användas för att vidta sådana åtgärder som omfattas av definitionen av penningtvätt samt på vilket sätt och i vilket sammanhang det i så fall skulle kunna ske. Den granskning av aktiviteter och transaktioner som verksamhetsutövaren ska göra för att upptäcka avvikelser eller tecken på att det förekommer penningtvätt kommer således främst att relateras till den riskbedömning och de rutiner som verksamhetsutövaren har upprättat, och således inte direkt mot definitionen av penningtvätt i penningtvättslagen.

Som *Ekobrottsmyndigheten* anför måste vidare beaktas att verksamhetsutövarnas skyldighet att lämna uppgifter till Polismyndigheten inträder redan när det föreligger skäligen misstanke om penningtvätt. Det innebär att verksamhetsutövarnas rapportering kan och ska omfatta situationer som efter en brottsutredning visar sig inte utgöra straffbar penningtvätt eller påbörjad brottslighet. Den slutliga prövningen av den straffrättsliga rubriceringen av aktiviteten ankommer därför på de brottsutredande myndigheterna och inte på verksamhetsutövarna.

Regeringen bedömer därför att det är mindre ändamålsenligt att föra in omständigheter som tar sikte på det syfte som kan finnas för att en åtgärd vidtas eller förhållanden som avser om gärningsmannen handlat med uppsåt eller varit grovt oaktsam.

Mot den bakgrunden ansåg regeringen alltså att begreppet penningtvätt inte skulle begränsas genom införande av krav på uppsåt och syfte.

Ytterligare en skillnad mellan den svenska definitionen av penningtvätt i penningtvättslagen i förhållande till både det nuvarande penningtvättsdirektivet och penningtvättsförordningen är tillägget i 1 kap. 6 § andra stycket penningtvättslagen. I det stycket jämföras åtgärder med egendom som typiskt sett är ägnade att dölja att någon avser att berika sig eller någon annan genom en framtida brottslig handling, med penningtvätt. Tillägget innebär att även åtgärder som syftar till att möjliggöra eller dölja framtida brottslig gärning omfattas av definitionen. Det tillkom mot bakgrund av att det ansågs angeläget att verksamhetsutövarna – herefter benämnda ansvariga enheter – vidtar åtgärder för att motverka, identifiera och vid misstanke rapportera sådana transaktioner som avviker och som till sin natur är sådana att det finns anledning att misstänka att de utgör ett led i ett upplägg som syftar till att dölja en brottslig handling, trots att det inte står klart att den brottsliga handlingen ägt rum. I förarbetena tas följande situationer upp som exempel.

- Att lagligt intjänade medel, genom användning av osanna fakturor, överförs till ett annat bolag än det som avser att använda svart arbetskraft. Därefter tas pengarna ut från det fakturaskrivande bolagets konto, ofta av en målvakt. Pengarna återförs därefter i kontanter till det bolag som betalat den osanna fakturan och används för kontant betalning av löner. Arbetsgivaravgifter och inkomstskatt betalas därefter inte in i behörig ordning. Den brottsliga gärningen, skattebrott, begås i dessa fall inte förrän tiden för inbetalning av skatter och avgifter har passerat, vilket tidsmässigt inträffar efter de aktiviteter och transaktioner som möjliggjort avlöningen av den

svarta arbetskraften, dvs. upprättande och betalning av osanna fakturor samt uttag av kontanter från det fakturaskrivande bolaget.

- Att lagligt intjänade medel överförs till konton i skatteparadis i syfte att dölja förekomsten av medlen och därigenom dölja och försvåra utredningen av skatteundandragandet, när överföringen sker före det att beskattningstidpunkten har inträtt.

I förarbetena till bestämmelsen framhöll regeringen vikten av tillägget för de ansvariga enheter som omfattas av sekretessbestämmelser till skydd för sina kunder. Enligt regeringen behövdes tillägget för att sådana ansvariga enheter skulle kunna rapportera misstänkta transaktioner utan att vara säkra på att den egendom som rapporteringen avser redan har varit föremål för brott, för att de inte skulle riskera att bryta mot sekretessbestämmelserna. Därtill ansåg regeringen att ett tungt vägande skäl för införande av tillägget var att det skulle skapa ett författningsstöd för Polismyndigheten att registrera rapporter om sådana förfarandena i penningtvättsregistret (prop. 2016/17:173 s. 183 och 184).

...men effekten av ändringarna bedöms få begränsad betydelse

I och med att definitionen av penningtvätt kommer att finnas i penningtvättsförordningen när den börjar tillämpas kommer det inte längre att vara möjligt att behålla den nationella definitionen av penningtvätt. Det betyder att begreppet penningtvätt i fortsättningen kommer att avgränsas bl.a. av krav på syfte och uppsåt. Det innebär även att det inte bedöms möjligt med nationella tillägg till definitionen likt det som finns i dag i 1 kap. 6 § andra stycket penningtvättslagen. I fråga om vilken betydelse dessa ändringar har i den praktiska tillämpningen gör promemorian följande överväganden.

Vad regeringen anförde om ansvariga enheters granskning och misstankerapportering i samband med genomförandet av det nuvarande penningtvättsdirektivet och som återges ovan har bäring även i dag. Det betyder att de ansvariga enheternas granskning av aktiviteter och transaktioner för att upptäcka avvikelser eller tecken på penningtvätt även fortsatt främst kommer att relatera till den riskbedömning och de rutiner som de ansvariga enheterna har upprättat, och således inte direkt mot definitionen av penningtvätt. Enligt penningtvättsförordningen gäller dessutom att rapportering av misstänkta transaktioner ska ske i de fall de ansvariga enheterna "känner till, misstänker eller har rimliga skäl att misstänka att medel eller verksamheter, oberoende av vilket belopp det gäller, utgör vinning av brottslig verksamhet eller har koppling till finansiering av terrorism eller brottslig verksamhet..." (artikel 69.1). För misstankerapportering förutsätts alltså inte att den ansvariga enheten ska kunna göra bedömning av vilken eventuell roll som en viss person har i brottsligheten eller dennes eventuella uppsåt och syfte. Att det ansvariga enheter, enligt lydelsen i artikel 69.1 i penningtvättsförordningen, ska rapportera vid misstanke om eller när det finns rimliga skäl att misstänka att medel eller verksamhet har koppling till brottslig verksamhet borde även innebära att rapportering kan ske i situationer som idag omfattas av tillägget i 1 kap. 6 § penningtvättslagen, dvs. trots att den brottsliga handlingen ännu inte ägt rum. Brottslig verksamhet definieras i

penningtvättsförordningen som brottslig verksamhet enligt bl.a. definitionen i artikel 2.1 i direktiv (EU) 2018/1673, vilket omfattar alla former av kriminell inblandning i brott som i enlighet med nationell rätt bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där maximistraffet är mer än ett år eller, i medlemsstater som har en minimitröskel för brott i sitt rättssystem, brott som bestraffas med frihetsberövande eller frihetsberövande åtgärd där lägsta straffet är mer än sex månader (artikel 2.1.3).

Sammantaget gör promemorian bedömningen att ändringen av definitionen av penningtvätt bör få begränsad effekt i den praktiska tillämpningen av regelverket.

4.5.2 Finansiering av terrorism

Finansiering av terrorism definieras i penningtvättsförordningen som de handlingar som anges i artikel 11 i direktiv (EU) 2017/541 (artikel 2.1.2). Det gäller oavsett om handlingarna begås på en medlemsstats eller ett tredje lands territorium. I motsvarande bestämmelser i det nuvarande penningtvättsdirektivet hänvisas i stället till ett rambeslut (artikel 1.5). Det rambeslutet har sedermera ersatts av direktiv (EU) 2017/541 och det är därför det nu hänvisas till det direktivet.

Artikel 11 i direktiv (EU) 2017/541 innebär i korthet att insamling av medel med avsikten att de ska användas, eller med vetskap om att de ska användas för att begå någon av de brott som räknas upp i andra artiklar ska utgöra straffbara gärningar. Direktivets bestämmelser har genomförts bl.a. genom terroristbrottslagen till vars bestämmelser definitionen av finansiering av terrorism i 1 kap. 7 § penningtvättslagen hänvisar. Dagens definition i penningtvättslagen har följaktligen redan anpassats med anledning av att rambeslutet ersatts av direktivet.

Enligt definitionen i penningtvättsförordningen innefattar uttrycket finansiering av terrorism även medhjälp, anstiftan och försök till sådana handlingar.

4.5.3 Riktade ekonomiska sanktioner

Riktade ekonomiska sanktioner definieras i artikel 2.1.49 i penningtvättsförordningen. Med riktade ekonomiska sanktioner avses frysning av tillgångar och förbud mot att ställa medel eller andra tillgångar till förfogande direkt eller indirekt, till förmån för personer och enheter som upptagits på förteckningar enligt rådsbeslut antagna på grundval av artikel 29 i EU-fördraget och rådsförfordningar antagna på grundval av artikel 215 i EUF-fördraget. Som framgår av avsnitt 3.3 omfattar det både sanktioner som beslutas av FN och av EU. Det handlar om sådana internationella sanktioner som också omfattas av lagen (2025:327) om internationella sanktioner, jfr 2 § den lagen. Överträdelse av sådana sanktioner – t.ex. att bryta mot eller kringgå ett förbud eller skyldighet enligt en rådsförfordning – är enligt svensk rätt i straffbart vissa fall.

5 Ansvariga enheter

En ansvarig enhet är en fysisk eller juridisk person som enligt penningtvättsregelverket är ålagd att agera ”grindvakt” till det finansiella systemet. Penningtvätt och finansiering av terrorism är svårt att upptäcka och bevisa. De som erbjuder sådana tjänster som bedöms innebära en ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism behöver därför ha kunskap om risken för detta i sin verksamhet. Genom penningtvättsregelverket åläggs de ansvariga enheterna att bl.a. bedöma riskerna i deras verksamhet, vidta kundkännedomsåtgärder och rapportera misstänkta transaktioner till finansunderrättelseenheten. En nyhet i penningtvättsregelverket som ska börja tillämpas under 2027 är att ansvariga enheter även behöver vidta åtgärder för att minska risken för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås.

Bestämmelserna om ansvariga enheterna som finns i penningtvättsförordningen kräver inte genomförandeåtgärder. Däremot krävs lagstiftningsåtgärder för de nationella val som det unionsrättsliga regelverket möjliggör. Det gäller både i fråga om att lägga till fler ansvariga enheter (artikel 3 i sjätte penningtvättsdirektivet), och i fråga om att göra undantag för vissa ansvariga enheter (artiklarna 4–6 i penningtvättsförordningen).

I svensk rätt används benämningen verksamhetsutövare för ansvariga enheter. Eftersom bestämmelserna i penningtvättsförordningen kommer att vara direkt tillämpliga bör den nationella regleringen som kompletterar förordningen, genomför sjätte penningtvättsdirektivet och reglerar nationella val använda samma terminologi. Verksamhetsutövare kommer därför i fortsättningen benämnas som ansvariga enheter.

5.1 Ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen

Av artikel 3 i penningtvättsförordningen framgår vilka som är ansvariga enheter. Det handlar i korthet om

- kreditinstitut, och
- finansiella institut,

samt, vid utövandet av yrkesmässig verksamhet

- revisorer, externa revisorer och skatterådgivare och vissa andra personer, exempelvis advokater, som åtar sig att ge materiellt bistånd, stöd eller rådgivning i skattefrågor som huvudsaklig affärs- eller yrkesverksamhet,
- notarier, advokater och andra oberoende jurister när de på en klients vägnar och för klientens räkning deltar i vissa transaktioner eller vid planering eller utförande av sådan transaktion, i vissa särskilt angivna situationer.
- tjänsteleverantörer till truster och bolag,

- fastighetsmäklare och andra yrkesverksamma inom fastighetsbranschen när de agerar som mellanhänder vid fastighetstransaktioner och viss uthyrning av fast egendom,
- tillhandahållare av speltjänster,
- personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar, som en regelbunden eller huvudsaklig yrkesverksamhet,
- personer som handlar med varor av högt värde som en regelbunden eller huvudsaklig verksamhet ("lyxvaruhandlare"),
- leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering,
- personer som handlar med eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål där värdet uppgår till visst belopp,
- personer som förvarar, handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när det utförs i frizoner och tullager och där värdet uppgår till visst belopp,
- kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter med vissa undantag,
- vissa aktörer inom investeringsmigration,
- icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet,
- fotbollssagenter, och
- professionella fotbollsklubbar när det gäller vissa transaktioner.

Det kan vara så att ett och samma företag omfattas av flera olika kategorier av ansvariga enheter. Vad som gäller i sådana situationer kan behövas lösas efter en bedömning i varje enskilt fall.

Generellt kan nämnas att den principiella utgångspunkten i penningtvättsregelverket är att vilka företag som omfattas utgår från "aktivitet" och inte benämningen på det företag som vidtar aktiviteten. I vissa fall blir dock benämningen avgränsande, t.ex. om det krävs tillstånd som viss typ av företag för att få utföra aktiviteten.

När det gäller holdingföretag kan situationen vara den att det inte bedrivs någon operativ verksamhet i företaget och att det saknas t.ex. kunder. I artikel 16 i penningtvättsförordningen finns vissa koncernomfattande krav som bl.a. innebär krav på riktlinjer, förfarande och kontroller och koncernomfattande riskbedömning. Syftet med att holdingföretag inkluderas som ansvarig enhet är att sådana företag ska kunna hållas ansvariga för brister i efterlevnaden av koncernomfattande krav (se skäl 33 och 44 i penningtvättsförordningen, se även skäl 11 i penningtvättsförordningen gällande kundkännedomsgåtgärder).

Nedan kommenteras vissa förändringar gällande ansvariga enheter som det nya regelverket innebär. Eftersom professionella fotbollsklubbar och fotbollssagenter ska vara ansvariga enheter först från och med den 10 juli 2029, kommer inte de kommenteras närmare här.

5.1.1 Finansiella institut

Definitionen av finansiella institut har genomgått vissa förändringar i penningtvättsförordningen i förhållande till den definition som gäller i dag enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet. Nedan kommenteras led a–i i den nya definitionen i artikel 2.6 i penningtvättsförordningen. Som framgår av led j i artikeln omfattas även filialer.

Det är ytterst EU-domstolen som tolkar unionsrätten. Det innebär att vad som framkommer genom avgöranden från EU-domstolen skulle kunna leda till att bedömningarna nedan inte gäller.

Led a och d

I dag omfattar begreppet finansiellt institut bl.a. ett företag som inte är kreditinstitut och som bedriver en eller flera av vissa verksamheter som tas upp i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU, inbegripet sådan verksamhet som bedrivs vid valutaväxlingskontor. Det rör sig bl.a. om finansiell leasing, betaltjänster, handel för egen eller kunders räkning med bl.a. värdepapper, portföljförvaltning och rådgivning och utgivning av elektroniska pengar.

Samma tjänster som nämns ovan omfattas även enligt definitionen av finansiella institut i penningtvättsförordningen. När det gäller de tjänster som anges i bilagan måste det förstås som att det handlar om de som bedriver sådana tjänster och där verksamheten i fråga har ett självständigt syfte i förhållande till den övriga verksamheten som bedrivs (jfr prop. 2022/23:124 s. 34 och 35). I praktiken kan det sägas innefatta företag som bedriver verksamhet där godkännandet för verksamheten avser någon av de tjänster som anges, dvs. det handlar inte om verksamhet som företaget får bedriva på grundval av godkännande för annan verksamhet eller med stöd av s.k. sidotillstånd. Det är alltså den huvudsakliga verksamheten som styr. Det innefattar verksamhet som betalningsinstitut enligt lagen (2010:751) om betaltjänster, institut för elektroniska pengar enligt lagen om elektroniska pengar och institut som i dag är registreringsskyldiga enligt lagen om viss finansiell verksamhet, kan bedriva. När det gäller de sist nämnda föreslås i denna promemoria att de i stället ska vara registreringsskyldiga enligt den nya penningtvättslagen och att lagen om viss finansiell verksamhet ska upphävas.

Det finns fler företag som kan bedriva sådan verksamhet som ingår i led a i definitionen av finansiellt institut, men som antingen omfattas av senare led i definitionen av finansiellt institut eller är ansvarig enhet på separat grund. I definitionen av finansiellt institut tydliggörs att värdepappersföretag som bedriver någon av dessa verksamheter inte ingår i led a när de bedriver någon av de verksamheter som anges däri. I stället tas värdepappersföretag upp i led d i definitionen av finansiellt institut och då handlar det om värdepappersföretag enligt artikel 4.1 punkt 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU. Det innefattar sådana företag som är tillståndspliktiga enligt 2 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden.

Ett exempel på företag som kan omfattas av både led a i definitionen och även kan vara ansvarig enhet på separat grund är företag som erbjuder konsumentkrediter som en underordnad del av sin verksamhet samtidigt som de även erbjuder finansiell leasing. Sådana företag är ansvariga

enheter enligt artikel 3.3 k, men omfattas även av lagen om viss finansiell verksamhet och är följaktligen även ansvarig enhet i egenskap av finansiellt institut. Vad som ska gälla i en sådan situation får, som ovan nämns, lösas efter en bedömning i det enskilda fallet.

En skillnad i definitionen av finansiellt institut i penningtvättsförordningen i förhållande till motsvarande definition i det nuvarande penningtvättsdirektivet är att det i förordningen görs undantag för de verksamheter som förtecknas i punkt 8 i bilaga I till direktiv (EU) 2015/2366. De verksamheter som anges i punkt 8 i den nämnda bilagan är kontoinformationstjänster, som är en typ av betaltjänst.

Registrerade betaltjänstleverantörer som endast tillhandahåller betaltjänster i form av kontoinformationstjänster var länge undantagna från penningtvättslagens tillämpningsområde eftersom det vid genomförandet av betaltjänstdirektivet förutsattes att sådana företag skulle undantas från penningtvättsregelverket (prop. 2017/18:77 s. 176). I ett senare lagstiftningsärende togs dock undantaget för dessa företag bort (prop. 2024/25:67 avsnitt 6.4). När penningtvättsförordningen börjar tillämpas kommer företag som tillhandahåller betaltjänster i form av kontoinformationstjänster återigen vara undantagna från penningtvättsregleringen.

En annan nyhet som följer av penningtvättsförordningen är att vissa holdingföretag omfattas. I lydelsen i penningtvättsförordningen anges företag som har som huvudverksamhet att förvärva ”holdingföretag”, men det förefaller vara en felöversättning (jfr ”acquire holdings” i den engelska språkversionen, se även skäl 10 i penningtvättsförordningen). I stället får förstås att det är just holdingföretaget som är ansvarig enhet. Det inbegriper finansiella holdingföretag, blandade finansiella holdingföretag och finansiella holdingföretag med blandad verksamhet. Samtliga tre typer av holdingföretag omfattas i svensk rätt av lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag. Det bör dock särskilt framhållas att penningtvättsförordningen bara omfattar holdingföretag där förvärvandet är huvudverksamheten.

När det gäller finansiellt holdingföretag med blandad verksamhet definieras det i penningtvättsförordningen som ett företag som inte är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och som inte är dotterföretag till ett annat företag och vars dotterföretag omfattar minst ett kreditinstitut eller finansiellt institut. I lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag kallas dessa företag för holdingföretag med blandad verksamhet.

Led b

I dagens definition av finansiella institut innefattas försäkringsföretag enligt artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG (”Solvens II direktivet”) i den mån de utför livförsäkringsverksamhet som omfattas av det direktivet. Motsvarande gäller enligt penningtvättsförordningen, men med tillägget att även försäkringsföretag som bedriver ”annan investeringsrelaterad försäkringsverksamhet” som omfattas av det direktivet innefattas. Det förtydligas även att försäkringsholdingbolag och försäkringsholdingföretag med blandad verksamhet omfattas.

När det gäller försäkringsföretag enligt artikel 13.1 i direktiv 2009/138/EG som utför livförsäkringsverksamhet – dvs. skrivningen som

motsvarar vad som redan gäller enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet – handlar det om försäkringsföretag enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) som har tillstånd att bedriva livförsäkringsrörelse. Det bör dock bara gälla de försäkringsföretag som omfattas av den EU-rättsliga regleringen, dvs de svenska bestämmelser som genomför Solvens II-direktivet. Därmed omfattar inte försäkringsföretag som är undantagna från delar av försäkringsrörelselagen, t.ex. försäkringsföreningar (understödsföreningar), se 1 kap. 19 och 19 d §§ försäkringsrörelselagen (jfr även prop. 2019/20:148 s. 44 och 45 och 1 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen).

Tjänstepensionsinstitut finns inte med i uppräkningsavtalet av finansiella institut och därmed omfattas därmed inte tjänstepensionsföretag, dvs svenska tjänstepensionsinstitut (jfr 1 kap. 2 § första stycket 2 penningtvättslagen, se även prop. 2018/19:158 s. 655–657). När det gäller tillägget om annan investeringsrelaterad försäkringsverksamhet är det enligt promemorians uppfattning inte helt tydligt vad som avses. Troligen handlar det om verksamhet som inte gäller svenska förhållanden.

Som uttryckligen anges i penningtvättsförordningen omfattas försäkringsholdingbolag och försäkringsholdingföretag med blandad verksamhet av definitionen. Det rör sig om sådana företag som definieras i 1 kap. 12 § 6 och 7 försäkringsrörelselagen. Något förenklat handlar det om företag som äger försäkringsföretag, men som inte själva är försäkringsföretag. Som promemorian uppfattar tillägget är en förutsättning att dotterföretag bedriver sådan verksamhet som beskrivs ovan, dvs. livförsäkringsverksamhet eller annan investeringsrelaterad försäkringsverksamhet som omfattas av Solvens II direktivet.

Led c

Försäkringsförmedlare som förmedlar livförsäkringar och andra investeringsrelaterade försäkringstjänster är finansiella institut både enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och penningtvättsförordningen. Definitionen av försäkringsförmedlare och de undantag som görs från att sådana ska anses utgöra finansiella institut, hänför sig dock till olika direktiv. Enligt promemorians mening rör det sig dock i huvudsak om samma företag som avses. När det gäller ”andra investeringsrelaterade försäkringstjänster” bör det troligen förstås som att det rör sig om t.ex. rådgivning om sparförsäkringar som är livförsäkringar.

Såsom regeln i det nuvarande penningtvättsdirektivet har genomförts i penningtvättslagen gäller det fysiska och juridiska personer som bedriver försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av sådana försäkringsförmedlare som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen eller bedriver verksamhet enligt 3 kap. 1 § andra stycket 2 eller 3 § den lagen. Viss ledning kring vilka företag som avses kan vidare fås genom skäl 9 i penningtvättsförordningen. Däri utvecklas bl.a. varför sådana försäkringsförmedlare som bedriver försäkringsförmedling under försäkringsföretags eller annan försäkringsförmedlares ansvar och som inte uppbär premier eller belopp som är avsedda för kunden, försäkringstagaren eller förmånstagaren inte är ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen.

Led e och f

Liksom enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet ingår företag för kollektiva investeringar i definitionen av finansiellt institut i penningtvättsförordningen. Det innebär att fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder omfattas. Vidare omfattas en alternativ investeringsfond och dess förvaltare enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Både företag som bedriver verksamhet med sådana fonder som omfattas av unionsrättslig reglering och sådana företag som bedriver annan fondverksamhet omfattas. Om fondverksamheten inte bedrivs som juridisk person är det förvaltaren som omfattas av kraven som gäller ansvariga enheter (jfr skäl 23 i penningtvättsförordningen).

Dessutom omfattas av definitionen av finansiellt institut värdepapperscentraler som bedriver verksamhet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014. I Sverige finns endast en värdepapperscentral, Euroclear Sweden AB.

Led g och h

Kreditgivare och i vissa fall även kreditförmedlare enligt definitionerna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU och Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG ingår i definitionen av finansiella institut i penningtvättsförordningen. Det handlar om sådana kreditgivare och kreditförmedlare som bedriver verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter. De omfattas redan i dag av penningtvättslagen. Tidigare fanns möjlighet att beviljas tillstånd för att bedriva verksamhet med konsumentkrediter enligt den numera upphävda lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter (se prop. 2024/25:138). Sedan den 1 juli 2025 gäller att det bara är kreditinstitut som får bedriva sådan näringsverksamhet i landet, om inte annat är särskilt föreskrivet (1 kap. 7 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Det sist nämnda innebär att det är tillåtet att bedriva sådan verksamhet inom ramen för annan verksamhet när det görs med stöd av rörelselagstiftning som reglerar den verksamheten (för en närmare redogörelse, se prop. 2024/25:138, avsnitt 5 och s. 62–63). I fråga om skyldigheten att följa penningtvättsregleringen gäller då vad som följer för de verksamheter där verksamhet med konsumentkrediter ingår, exempelvis är ett kreditinstitut ansvarig enhet enligt artikel 3.1 i penningtvättsförordningen.

När det gäller företag som erbjuder konsumentkrediter som en underordnad del i sin verksamhet, se led a. När det gäller företag som säljer varor och tjänster till konsumenter och erbjuder kreditköp där krediten tillhandahålls av en tredje part, se nedan gällande kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter.

Led i

Enligt det nuvarande penningtvättsregelverket är leverantörer som erbjuder växlingstjänster mellan virtuella valutor och fiatvalutor och tillhandahållare av plånböcker för virtuella valutor ansvariga enheter. Sedan den 30 december 2024 följer av penningtvättslagen att personer som bedriver verksamhet som leverantör av kryptotillgångstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj

2023 om marknader för kryptotillgångar är ansvariga enheter, härefter ”Mica-förordningen” (prop. 2024/25:43).

Penningtvättsförordningen innebär att leverantörer av kryptotillgångstjänster ingår i definitionen av finansiellt institut. Leverantör av kryptotillgångstjänst definieras i artikel 2.1.9, som hänvisar till artikel 3.1.15 i Mica-förordningen. Det innebär att juridiska personer eller andra företag vars sysselsättning eller affärsverksamhet består i att yrkesmässigt tillhandahålla en eller flera kryptotillgångstjänster till kunder omfattas. Som kryptotillgångstjänster räknas tillhandahållande av förvaring och administration av kryptotillgångar för kunders räkning, drift av en handelsplattform för kryptotillgångar, utbyte av kryptotillgångar mot medel, utbyte av kryptotillgångar mot andra kryptotillgångar, utförande av order avseende kryptotillgångar för kunders räkning, placering av kryptotillgångar, mottagande och överföring av order avseende kryptotillgångar för kunders räkning, tillhandahållande av rådgivning om kryptotillgångar, tillhandahållande av portföljförvaltning av kryptotillgångar och tillhandahållande av överföringstjänster för kryptotillgångar för kunders räkning. I definitionen av kryptotillgångstjänst i artikel 2.1.8 i penningtvättsförordningen undantas dock tillhandahållande av rådgivning om kryptotillgångar. För att vara leverantörer av kryptotillgångstjänster krävs enligt artikel 59 i Mica-förordningen antingen att det är fråga om en juridisk person eller ett annat företag som har auktoriserats av en medlemsstat som leverantör av kryptotillgångstjänster i enlighet med artikel 63 i samma förordning eller att det är en enhet som tillåts tillhandahålla kryptotillgångstjänster i enlighet med artikel 60 i den förordningen.

5.1.2 Revisorer, externa revisorer, skatterådgivare och vissa andra personer

Liksom enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet finns i penningtvättsförordningen en bestämmelse om att revisorer, ”externa revisorer”, skatterådgivare och varje annan person som åtar sig att tillhandahålla – antingen direkt eller genom någon som personen i fråga är kopplad till – materiellt bistånd, stöd eller rådgivning i skattefrågor som huvudsaklig affärs- eller yrkesverksamhet. Promemorian bedömer att unionslagstiftaren avsett att motsvarande personer som är ansvariga enheter i dag på grundval av detta ska vara det även fortsättningsvis. När det gäller uttrycket ”externa revisorer” vill promemorian dock förtydliga att det sannolikt handlar om andra personer än auktoriserade eller godkända revisorer eller registrerade revisionsbolag, som bedriver yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster (jfr 1 kap. 2 § första stycket 19 penningtvättslagen).

5.1.3 Notarier, advokater och andra oberoende jurister

Notarier, advokater och andra oberoende jurister är – liksom enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet – ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen. Det gäller i samma situationer som gäller i dag, med

den skillnaden att det även gäller vid förvaltning av kryptotillgångar och vid öppnande eller förvaltning av konto för kryptotillgångar.

5.1.4 Tjänsteleverantörer till trustar eller bolag

Promemorians förslag

Som tjänsteleverantör till trustar och bolag ska även räknas den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster i form av försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer.

Skälen för promemorians förslag

Tjänsteleverantörer av trustar eller bolag är ansvariga enheter enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och är, som ovan framgår, även det enligt penningtvättsförordningen. I svensk rätt har det kravet i det nuvarande penningtvättsdirektivet genomförts genom bestämmelsen i 1 kap. 2 § första stycket 23 penningtvättslagen som innebär att yrkesmässig verksamhet till den del den avser någon av följande tjänster – som bygger på uppräknningen i artikel 3.7 e i det nuvarande penningtvättsdirektivet – är ansvariga enheter.

- bildande av juridiska personer, försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer,
- fullgörande av funktion som styrelseledamot eller bolagsrättsligt ansvarig, som bolagsman i handels- eller kommanditbolag eller i någon liknande ställning i förhållande till andra juridiska personer,
- tillhandahållande av ett registrerat kontor eller en postadress och därmed sammanhängande tjänster till en fysisk person, en juridisk person eller en trust eller en liknande juridisk konstruktion,
- förvaltning av en trust eller en liknande juridisk konstruktion, eller
- funktion som nominell aktieägare för någon annans räkning eller åtgärder som syftar till att någon annan ska ha en sådan funktion, med undantag för uppdrag åt en juridisk person som är noterad på en reglerad marknad.

Om personer som bedriver verksamheten är ansvariga enheter enligt vissa andra punkter i penningtvättslagen omfattas de dock inte av punkt 23. Det gäller t.ex. advokater och revisorer.

I penningtvättsförordningen finns definitionen av tjänsteleverantör till trustar eller bolag i artikel 2.1.11. Den är i huvudsak likalydande som den som finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet. Lydelsen i penningtvättslagen innebär emellertid även att försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer omfattas. Enligt promemorians mening bör även företag som tillhandahåller sådana tjänster vara ansvariga enheter när den nya penningtvättsregleringen börjar tillämpas. Den bedömningen görs bl.a. mot bakgrund av de slutsatser som framkommer i rapporten Historikbolag som brottsverktyg från den 30 mars 2024 (Nationellt underrättelsecentrum A274.795/2024). I rapporten framkommer bl.a. att oseriösa bolagsförmedlare omsätter ett

stort antal bolag till kriminella aktörer som använder dessa i olika brottsupplägg. I rapporten framhålls vidare att en ökning av kontroll av dessa verksamheter troligen har en avskräckande effekt och kan försvåra för oseriösa bolagsförmedlare att verka i Sverige. Promemorian föreslår därför att det i den svenska regleringen anges att företag som tillhandahåller sådana tjänster också ska anses vara tjänsteleverantörer av truster eller bolag.

5.1.5 Fastighetsmäklare och andra yrkesverksamma i fastighetsbranschen

Skälen för promemorians förslag

Fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässig verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen ska i vissa fall omfattas av skyldigheterna enligt penningtvättsförordningen även när det inte anges i penningtvättsförordningen.

Skälen för promemorians förslag

Fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag

Enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet är fastighetsmäklare ansvariga enheter, inbegripet när de agerar som mellanhänder vid uthyrning av fast egendom när månadshyran uppgår till 10 000 euro eller mer. Regeln har i svensk rätt genomförts i 1 kap. 2 § 14 penningtvättslagen där det framgår att lagen gäller verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen. Ett fastighetsmäklarföretag är en juridisk person där en eller flera fastighetsmäklare bedriver sin fastighetsmäklarverksamhet.

Det finns tre kategorier av registreringar enligt fastighetsmäklarlagen (2 kap. 5 §). Med *särskild registrering* för hyresförmedling följer en rätt att förmedla hyresrätter oavsett månadshyrans belopp, och med *fullständig registrering* följer en rätt att förmedla fastigheter, delar av fastigheter, bostadsrätter, byggnader på annans mark, tomträtter, andelsrätter avseende lägenhet, arrenderätter eller hyresrätter. Den tredje kategorin, *registrering för hyresförmedling*, innebär endast rätt att förmedla hyresrätter med en månadshyra som understiger ett belopp motsvarande 10 000 euro. För fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag som enbart har registrering för detta finns det alltså ingen skyldighet att tillämpa penningtvättslagen.

Enligt penningtvättsförordningen är fastighetsmäklare och andra yrkesverksamma i fastighetsbranschen ansvariga enheter när de agerar mellanhänder vid fastighetstransaktioner, inbegripet vid uthyrning av fast egendom i fråga om transaktioner för vilka månadshyran uppgår till minst 10 000 euro, eller motsvarande belopp i nationell valuta, oavsett betalningsmedel (artikel 3.3 d).

Promemorian anser att det som gäller i dag enligt nationell rätt och som innebär att fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering är skyldiga att följa penningtvättsregleringen bör gälla även fortsättningsvis. Det betyder också att det gäller även vid förmedling som de gör av andra objekt än fastigheter. I definitionen av fastighetsmäklare i fastighetsmäklarlagen anges att fastighetsmäklare är en fysisk person som bedriver yrkesmässig förmedling av fastigheter, delar av fastigheter, bostadsrätter, byggnader på annans mark, tomträtter, andelsrätter avseende lägenhet, arrenderätter eller hyresrätter (1 kap. 2 § första stycket 1). I likhet med vad som gäller i dag enligt penningtvättslagen bör även förmedling av alla de nu nämnda objekten omfattas. Mot bakgrund av att ordalydelsen i bestämmelsen i penningtvättsförordningen om fastighetsmäklare som ansvariga enheter enbart tar upp fastighetstransaktioner anser promemorian att det i den nya penningtvättslagen bör tas in en bestämmelse som tydliggör förhållandet att fler typer av objekt omfattas.

Andra yrkesmässigt verksamma inom fastighetsbranschen som agerar mellanhänder

Penningtvättsförordningen innebär en utvidgning i förhållande till vad som gäller i dag i den meningen att den innebär att även andra än fastighetsmäklare som är yrkesmässigt verksamma inom fastighetsbranschen är ansvariga enheter när de agerar mellanhänder vid fastighetstransaktionen. Bestämmelsen omfattar exempelvis byggherrar ”när och i den mån de förmedlar köp, försäljning och uthyrning av fast egendom” (skäl 57 till penningtvättsförordningen).

Av fastighetsmäklarlagen följer att en fysisk person som bedriver yrkesmässig förmedling av fastigheter, delar av fastigheter, bostadsrätter, byggnader på annans mark, tomträtter, andelsrätter avseende lägenhet, arrenderätter eller hyresrätter i regel ska vara registrerad som fastighetsmäklare. En juridisk person i vilken en eller flera fastighetsmäklare bedriver sådan verksamhet ska i regel vara registrerad som fastighetsmäklarföretag (1 kap. 2 § första stycket 1 och 2 och 2 kap. 1 § fastighetsmäklarlagen, i 2 kap. 2 och 3 §§ finns vissa undantag). Det är straffbart att bedriva sådan verksamhet som är förbehållen fastighetsmäklare utan att vara registrerad (4 kap 18 § fastighetsmäklarlagen). Mot den bakgrunden väcks frågan i vilken utsträckning det i Sverige finns andra yrkesmässigt verksamma inom fastighetsbranschen som agerar mellanhänder vid fastighetstransaktioner.

Enligt promemorians mening är svaret på frågan beroende av vad som avses med uttrycket ”agera mellanhand”. Om det i detta ligger att det ska ske en förmedling, dvs. anvisning av kund, innebär den svenska regleringen att det inte ska finnas andra som agerar i den rollen än sådana personer som anges i fastighetsmäklarlagen – antingen som sådan person som anges omfattas av registreringsskyldighet eller som anges vara undantagen från den. Om det däremot inte är ett krav att anvisning av kund görs, utesluter inte promemorian att det kan finnas andra yrkesmässigt verksamma som agerar mellanhänder och därigenom omfattas av penningtvättsregleringen.

Enligt promemorians mening bör skrivningen om andra verksamma inom fastighetsbranschen som agerar mellanhänder förstås utifrån att bostadsmarknaderna fungerar olika i olika länder och att medlemsstaternas reglering gällande fastighetsmäklare inte är harmoniserad. Det innebär att det i andra rättsordningar skulle kunna finnas företag som agerar mellanhänder vid fastighetstransaktioner utan att vara fastighetsmäklare, men som närmast kan beskrivas som fastighetsmäklare ur ett svenskt perspektiv. Enligt promemorians mening är en rimlig tolkning att det – bortsett från de fysiska och juridiska personer som omfattas av undantag enligt fastighetsmäklarlagen – i Sverige endast är fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag som är sådana mellanhänder vid fastighetstransaktioner som innebär att de är ansvariga enheter. När det gäller undantagen från registreringskyldighet som anges i fastighetsmäklarlagen omfattar de advokater och advokatbolag. Advokater och advokatbolag omfattas redan av penningtvättsregleringen på annan grund (artikel 3.3.b i penningtvättsförordningen). Det betyder att de kommer vara tvungna att följa penningtvättsregleringen när de agerar mellanhänder vid fastighetstransaktioner.

Den tolkning av tillämpningsområdet för penningtvättsregleringen som görs ovan kan behöva justeras om exempelvis EU-domstolens praxis visar annat.

5.1.6 Personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar

Enligt penningtvättsförordningen är personer som vid utövandet av deras yrkesmässiga verksamhet handlar med ädla metaller och ädelstenar som en regelbunden eller huvudsaklig verksamhet ansvariga enheter (artikel 3.3 punkt e). Någon motsvarande regel finns inte i det nuvarande penningtvättsdirektivet. En annan sak är att dessa skulle kunna omfattas av den bestämmelse i det nuvarande penningtvättsdirektivet som innebär att personer som i utövandet av sin yrkesmässiga verksamhet handlar med varor är ansvariga enheter om betalt eller mottaget belopp är minst 10 000 euro i kontanter (artikel 2.3 punkt e, se även 1 kap. 2 § 16 penningtvättslagen där beloppsgränsen 5 000 euro i stället gäller i svensk rätt). På grund av det höga värdet på dessa, ofta små, transportabla varorna har sådana verksamheter ansetts särskilt utsatta för risker för penningtvätt och finansiering av terrorism (skäl 19 i penningtvättsförordningen).

Ädla metaller och ädelstenar definieras i artikel 2.1 punkt 55 genom hänvisning till bilaga V till förordningen. Där anges att bl.a. guld, silver, platina, diamanter, rubin, safir och smaragd omfattas.

5.1.7 Personer som handlar med varor av högt värde ("lyxvaruhandlare")

Penningtvättsförordningen innebär att personer som i handlar med varor av högt värde som en regelbunden eller huvudsaklig yrkesverksamhet är ansvariga enheter. Varor av högt värde definieras i artikel 2.1 punkt 54 i förordningen genom hänvisning till bilaga IV. Det gäller smycken och

guld- och silversmedvaror som överstiger visst belopp samt klockor, motorfordon, luftfartyg och vattenfarkoster som överstiger vissa belopp.

I skälen till förordningen lyfts särskilt fram att varornas transportabla karaktär gör dem särskilt attraktiva för penningtvätt och finansiering av terrorism, eftersom de lätt kan flyttas över landsgränser och det kan vara svårt för behöriga myndigheter att få information om dem om de är registrerade i tredje länder.

Det skulle kunna uppkomma vissa gränsdragningsfrågor när det gäller vad som är handel med varor av högt värde i form av smycken och guld- eller silversmedsvaror och vad som är handel med ädla metaller och ädelstenar. kommissionen har gett uttryck för att den först nämnda kategorin handlar om föremål som används av för personlig användning. Det kan handla om sådana varor som smyckesbutiker, även sådana som brukats tidigare (second hand). Det handlar alltså inte om sådana föremål som införskaffas för att utgöra en investering, t.ex. vissa mynt.

5.1.8 Tillhandahållare av speltjänster

Personer som yrkesmässigt tillhandahåller speltjänster är ansvariga enheter enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och kommer också att vara det när penningtvättsförordningen börjar tillämpas (artikel 3.3 g i penningtvättsförordningen). Speltjänst definieras dessutom i båda rättsakterna på samma sätt. Det är en tjänst som innebär att penningvärden satsas på slumpspel – inbegripet spel med inslag av skicklighet – exempelvis lotterier, kasinospel, pokerspel och vadhållning som tillhandahålls på en fysisk plats eller annars på distans, på elektronisk eller annan teknisk väg för att underlätta kommunikation, och på enskild begäran av en tjänstemottagare (artikel 2.1.12 i penningtvättsförordningen respektive artikel 3.14 i det nuvarande penningtvättsdirektivet).

I svensk rätt regleras verksamhet som avser tillhandahållande av spel om pengar och andra vinster med ett värde i pengar i spellagen (2018:1138). I lagen definieras spel som lotteri, vadhållning, kombinationsspel och pyramidspel. Regleringen innebär bl.a. krav på licens eller registrering för tillhandahållande av olika former av speltjänster.

Kravet i det nuvarande penningtvättsdirektivet på att tillhandahållare av speltjänster ska omfattas av penningtvättsregleringen har genomförts genom att sådan spelverksamhet som bedrivs med licens eller registrering enligt spellagen omfattas av penningtvättslagen. En sådan tolkning framstår enligt promemorians mening som rimlig även när penningtvättsförordningen börjar tillämpas.

5.1.9 Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering

Enligt penningtvättsförordningen är leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering ansvariga enheter. Ingen av dessa är ansvariga enheter enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet. Däremot omfattas leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster av penningtvättslagen som en följd av ett nationellt val (1 kap. 2 § första stycket 12 penningtvättslagen, prop. 2020/21:206).

Förmedlare av gräsrotsfinansiering avser andra företag än en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster och vars verksamhet, genom ett internet-baserat informationssystem som är öppet för allmänheten eller för ett begränsat antal finansiärer, ska sammanföra eller underlätta sammanförandet av

- a) projektägare, dvs. varje fysisk eller juridisk person som söker finansiering för projekt, bestående av en eller flera på förhand fastställda insatser som syftar till ett visst mål, inbegripet insamling av medel för ett visst ändamål eller evenemang, oavsett om projekten föreslås för allmänheten eller för ett begränsat antal finansiärer, och
- b) finansiärer, dvs. fysiska eller juridiska personer som bidrar till finansieringen av projekt genom lån, med eller utan ränta, eller gåvor, även när sådana gåvor ger givaren rätt till en icke-materiell förmån (artikel 2.1.16 i penningtvättsförordningen).

Enligt skälen i penningtvättsförordningen utsätts förmedlare av gräsrotsfinansiering som driver en digital plattform för att sammanföra eller underlätta sammanförandet av finansiärer och projektägare – dvs. exempelvis föreningar eller enskilda personer som söker finansiering – för risker för penningtvätt och finansiering av terrorism. I vissa länder är sådana företag föremål för reglering, medan i andra länder är de oreglerade (skäl 17 i penningtvättsförordningen). I svensk rätt är dessa företag inte föremål för reglering.

5.1.10 Personer som handlar eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål

Promemorians förslag

Personer som handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med andra konstverk än sådana kulturföremål som avses i penningtvättsförordningen, ska anses vara ansvariga enheter om värdet av transaktionen eller de förbundna transaktionerna uppgår till 10 000 euro eller mer.

Skälen för promemorians förslag

I det nuvarande penningtvättsdirektivet är personer som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med konstverk, även när detta utförs av konstgallerier och auktionshus, ansvariga enheter förutsatt att det handlar om ett värde om minst 10 000 euro. En bestämmelse med motsvarande innehåll har därför tagits in i penningtvättslagen (1 kap. 2 § första stycket 24). Däri anges mer precist verksamhet som avser ”förmedling, förvaring eller handel med konstverk”. Enligt penningtvättslagen är de ansvariga enheter ”om det kan antas” att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som ensamt eller, om det finns samband, tillsammans uppgår till angivet belopp eller mer.

Penningtvättsförordningen innebär en förändring mot vad som gäller i dag i det att det i stället för konstverk anges ”kulturföremål”. Med kulturföremål avses sådana varor som anges i bilaga 1 till rådets förordning (EG) nr 116/2009. För att nämna några exempel handlar det om transportmedel som är äldre än 75 år, vissa antikviteter samt fotografier, tavlor och målningar som är äldre än 50 år och inte tillhör upphovsmannen. Det finns i samma bilaga vissa beloppsmässiga gränsvärden. Kommissionen har gett uttryck för att dessa gränsvärden inte gäller.

Ändringen från konstverk till kulturföremål får bl.a. till följd att kryptokonstverk, s.k. NFT:er (Non-Fungible Tokens) och annan modern konst inte längre omfattas. Nyare formen av konst där det inte finns en historik som kan vara till hjälp att fastställa föremålets värde, kan vara särskilt attraktivt att utnyttja för penningtvätt. Genom att det påstås att värdet är högt, kan det vara enklare att dölja att det rör sig om storskalig penningtvätt. De förhållandet att det av bilaga även följer att många av föremålen inte ska tillhöra upphovsmannen, kan vidare antas att försäljning av konstnären själv i regel inte kommer omfattas.

Promemorian anser att det finns behov av att personer som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder i fråga om nyare konst bör omfattas av penningtvättsregleringen. Promemorian föreslår därför att sådana personer ska omfattas på samma sätt som gäller för de som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder när det gäller kulturföremål. Samma beloppsgräns bör gälla. En bestämmelse där detta framgår bör tas in i den nya penningtvättslagen.

Det finns, enligt promemorians bedömning inte stöd för att tillämpa reglerna på ett sådant sätt som gäller i dag och som innebär att den som bedriver verksamheten blir ansvarig enhet redan när det kan antas att det i verksamheten eller en del av verksamheten kommer att genomföras transaktioner, dvs. tillämpa reglerna med framåtsyftande innebörd.

5.1.11 Personer som handlar eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när det utförs i frizoner och tullager

Penningtvättsförordningen innebär att personer som förvarar, handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när detta utförs i frizoner och tullager och där värdet av transaktionen eller de förbundna transaktionerna uppgår till 10 000 euro eller mer, är ansvariga enheter. I det nuvarande penningtvättsdirektivet är motsvarande bestämmelse begränsad till att gälla konstverk och i stället för frizoner och tullager anges frihamnar. Den regeln har genomförts i samma bestämmelse som personer som handlar eller agerar mellanhänder vid handel med konstverk, dvs. i 1 kap. 2 § första stycket 24 penningtvättslagen. När det gäller förvaring anges i förarbetena till lagen att det omfattar olika slag av lagerhållning, t.ex. anläggningar för tillfällig lagring, tullager och frizoner enligt tullagen eller motsvarande utländska företeelser (prop. 2018/19:150 s. 100 och 101).

Både varor av högt värde och kulturföremål definieras i penningtvättsförordningen. Innebörden av dessa uttryck behandlas i avsnitt 5.1.7 och 5.1.10. Det kan övervägas om motsvarande tillägg som nu föreslås i fråga

om konstverk när det gäller sådana ansvariga enheter som redogörs för i föregående avsnitt även bör göras när det gäller ansvariga som avses i detta avsnitt. Promemorian anser dock att det inte bör göras i nuläget. Ett sådant tillägg bör föregås av att det identifierats en särskild risk som behövs åtgärdas. Någon sådan analys finns inte i dagsläget.

När det gäller tullager och frizoner är det tullförfaranden. Med tullager avses en plats som Tullverket har godkänt för lagring av varor som kommer från ett land utanför EU. Det kan t.ex. användas om den som importerar varorna för försäljning inte avser att sälja varorna på en gång och vill skjuta upp tullavgiften. Frizoner är, precis som tullager, ett område för lagring. Det handlar då om en viss yta inom EU:s tullområde som är frizon. Regeringen kan besluta att del av det svenska tullområdet är en frizon (3 kap. 8 § tullagen [2016:253]). Frizoner är inhägnader och är vidare föremål för övervakning. I dagsläget finns inga frizoner i Sverige.

Hur tullager och frizoner fungerar rent praktiskt kan antas innebära vissa begränsningar vid tillsyn. Det gäller t.ex. i fråga om platsbesök.

5.1.12 Kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter

Kreditförmedlare som vid utövandet av sin yrkesmässiga verksamhet erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter och som inte är kreditinstitut eller finansiellt institut, är ansvariga enheter enligt lydelsen i artikel 3.3 k penningtvättsförordningen. I skäl 22 i penningtvättsförordningen utvecklas närmare bakgrund till att dessa företag omfattas. Av skälen framgår bl.a. att sådana företag – beroende på sin affärsmodell – kan utsättas för betydande risker för penningtvätt och finansiering av terrorism. Vidare framkommer att det anses angeläget att också sådana företag omfattas av penningtvättsregleringen även om de inte är finansiella institut eller kreditinstitut.

Sådana kreditförmedlare som bedriver sin verksamhet under ansvar av en eller flera kreditgivare eller kreditförmedlare är undantagna enligt bestämmelsen. I dessa fall är det de kreditinstitut eller finansiella institut under vars ansvar förmedlarna agerar som omfattas av kraven i penningtvättsregleringen.

Enligt promemorians uppfattning skulle artikel 3.3 k i penningtvättsförordningen kunna omfatta sådana större kreditförmedlare som från och med den 20 november 2026 omfattas av tillståndsplikt enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter. Lagen föreslås vid samma tidpunkt byta namn till lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter (prop. 2025/26:223, bet. 2025/26:CU26 rskr. 2025/26:301). Företag som är sådana kreditförmedlare har inte *till ändamål* att förmedla krediter till konsumenter i den meningen som avses i lagen om bank- och finansieringsrörelse och omfattas därför inte av den lagen (jfr 1 kap. 7 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse, se närmare prop. 2024/25:138 s. 62 och 63). Kreditförmedlare som föreslås bli tillståndspliktiga är näringsidkare som, utan att själva vara kreditgivare och mot ersättning, exempelvis erbjuder ett kreditavtal eller bistår en konsument innan ett kreditavtal ingås och som då gör det som ett underordnat led i affärsverksamheten.

5.1.13 Aktörer inom investeringsmigration

Enligt penningtvättsförordningen är aktörer inom investeringsmigration som har tillstånd att företräda tredjelandsmedborgare eller tillhandahålla förmedlingstjänster till tredjelandsmedborgare ansvariga enheter. Under vilka förutsättningar som utlänningar kan få tillstånd att vistas i Sverige varaktigt regleras i utlänningslagen (2005:716). Enligt den lagen finns inte möjlighet att beviljas uppehållstillstånd i utbyte mot investering. Det bör därmed inte finnas aktörer inom investeringsmigration som bedriver verksamhet i landet.

5.1.14 Icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet

Enligt artikel 3.3 m i penningtvättsförordningen är icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet ansvariga enheter. Av definitionen i artikel 2.1.13 i förordningen framgår att det handlar om fall där holdingbolaget har ett dotterbolag som är ansvarig enhet men inte ett kreditinstitut eller finansiellt institut. Holdingbolaget får inte heller självt vara ett dotterbolag för att bestämmelsen ska vara tillämplig. Bestämmelsen har ingen motsvarighet i det nuvarande penningtvättsdirektivet eller i penningtvättslagen.

5.2 Möjlighet till undantag för vissa verksamheter

Promemorians förslag

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska också i fortsättningen få meddela undantag för vissa speltjänster från tillämpningen av penningtvättsförordningen och den nya penningtvättslagen eller bestämmelser i dem.

Promemorians bedömning

Möjligheten att undanta vissa finansiella verksamheter från kraven i penningtvättsförordningen bör inte utnyttjas.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Penningtvättsförordningen ger medlemsstaterna möjlighet att i vissa fall göra undantag från de krav som gäller för ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen. Det gäller i fråga om vissa som tillhandahåller speltjänster (artikel 4), vissa professionella fotbollsklubbar (artikel 5), och vissa finansiella verksamheter (artikel 6). Nedan följer en redogörelse över i vilken mån promemorian anser att undantagsmöjligheterna i fråga om speltjänster och vissa finansiella verksamheter bör utnyttjas. Frågan om undantag för vissa professionella fotbollsklubbar behandlas inte i detta lagstiftningsärende.

Undantag för vissa speltjänster

Nuvarande penningtvättsdirektiv medger att medlemsstaterna efter en lämplig riskbedömning får besluta om att helt eller delvis undanta vissa tillhandahållare av speltjänster, dock inte de som tillhandahåller kasino, om de bedöms utgöra en låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 2.2). Den undantagsmöjligheten har utnyttjats i svensk rätt. Genom bemyndigande har Spelinspektionen möjlighet att meddela föreskrifter om att fler speltjänster ska undantas från penningtvättslagens tillämpningsområde (8 kap. 1 § 1 penningtvättslagen och 20 § penningtvättsförordningen). Sådana bestämmelser finns i Spelinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (1 kap. 2 § SIFS 2019:2).

Möjlighet till undantag finns också i penningtvättsförordningen (artikel 4). Undantagsmöjligheten är dock snävare, eftersom det av den, förutom kasinon, inte heller gäller om den huvudsakliga verksamheten är att tillhandahålla onlinespeltjänster eller tjänster för vadhållning inom sport. Om onlinespeltjänsten drivs av staten eller onlinespeltjänstens organisation, drift och förvaltning regleras av staten är undantag dock möjligt. För att tillhandahållare av speltjänster ska få undantas från krav i penningtvättsförordningen förutsätts att tjänsterna innebär låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. En riskbedömning ska ligga till grund för bedömningen och det ska inrättas en övervakningsverksamhet eller vidtas andra lämpliga åtgärder för att säkerställa att undantaget inte missbrukas (artikel 4 i penningtvättsförordningen).

Enligt promemorians uppfattning ger undantagsmöjligheten i penningtvättsförordningen visst tolkningsutrymme. Den skulle å ena sidan kunna uppfattas som att den innebär att enskilda verksamheter ska kunna undantas. Den skulle dock likväl kunna tolkas som att det är möjligt att generellt undanta vissa typer av verksamheter. Det senare är så som det undantaget tillämpas i dag (jfr prop. 2016/17:173 s. 199 och 200 i fråga om vad som angetts tidigare om tolkningen).

Enligt promemorian bör Spelinspektionen även i fortsättningen kunna föreskriva om undantag inom de ramar som penningtvättsförordningen medger sådana. Spelinspektionen bör då även – likt i dag – göra den riskbedömning som undantagsmöjligheten förutsätter. Myndigheten bedöms även ha förmåga att övervaka sektorn och ingripa om den märker att sådana undantag som införts missbrukas. Spelinspektionen skulle vid risk ökad risk för att undantagsmöjligheten missbrukas kunna välja att upphäva föreskrifterna om undantag eller omformulera dem.

Undantag för vissa finansiella verksamheter

Penningtvättsförordningen medger att medlemsstaterna undantar företag som endast tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning bedriver sådan finansiell verksamhet som anges i vissa punkter i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU. Det handlar om sådan verksamhet som bedrivs av företag enligt led a i definitionen av finansiella institut, se avsnitt 5.1.1, dock är det inte tillåtet att undanta företag som bedriver penningöverföringar. En förutsättning för att undantag ska vara möjligt är

- att den finansiella verksamheten är begränsad i absoluta termer och när det gäller transaktioner,
- att den finansiella verksamheten inte är huvudverksamhet,
- att den finansiella verksamheten är en biverksamhet och direkt knuten till huvudverksamheten,
- att huvudverksamhet inte är sådan som innebär att företaget är ansvarig enhet enligt vissa bestämmelser i penningtvättsförordningen,
- att den finansiella verksamheten avser endast kunder i huvudverksamheten och är inte allmänt tillgänglig för allmänheten.

Flera av strecksatserna ovan förutsätter att bedömningen görs utifrån vissa tröskelvärden. Undantaget kan göras om risken för penningtvätt och finansiering av terrorism är liten. Undantaget förutsätter vidare att medlemsstaten inrättar en riskbaserad övervakningsverksamhet eller vidta andra lämpliga åtgärder för att säkerställa att undantag som beviljas inte missbrukas.

Undantagsmöjligheten motsvarar till stor del den undantagsmöjlighet som finns i dag enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 2.3) och som inte utnyttjats i svensk rätt. Promemorian ser inte heller behov av att undantaget utnyttjas när penningtvättsförordningen börjar tillämpas. Liksom regeringen varit inne på i tidigare förarbeten är det svårt att slå fast att någon finansiell verksamhet som skulle kunna komma i fråga för undantag (prop. 2016/17:173 s. 205).

5.3 Ytterligare ansvariga enheter och vissa närliggande frågor

5.3.1 Möjligheten att göra fler till ansvariga enheter

Det finns vissa företag som omfattas av penningtvättslagen trots att de inte är ansvariga enheter enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet. I det avseendet går svensk rätt alltså längre än vad direktivet kräver. Vissa av dessa företag har blivit ansvariga enheter inom hela unionen genom penningtvättsförordningen. Det gäller leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Andra företag som är ansvariga enheter enligt penningtvättslagen kommer fortfarande inte vara ansvariga enheter på unionsnivå när penningtvättsförordningen börjar tillämpas.

Även om syftet med det nya unionsrättsliga penningtvättsregelverket är att harmonisera regleringen på penningtvättsområdet inom unionen, ges medlemsstaterna möjlighet att genom nationella val göra hela eller delar av förordningen tillämplig för fler verksamheter. Medlemsstaterna ska då underrätta kommissionen om sin avsikt med bl.a. en motivering om den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som ligger till grund för detta, en beskrivning av vilka konsekvenser det skulle få på den inre marknaden och en redogörelse för vilka av bestämmelserna som ska vara tillämpliga för dessa. Därefter följer ett förfarande som innebär att kommissionen ska samråda med Amla och därefter yttra sig bl.a. om i fall kommissionen avser föreslå åtgärder på unionsnivå för att möta behovet. Om kommissionen meddelar att den avser vidta åtgärder på unionsnivå ska

medlemsstaten som utgångspunkt avstå från den nationella åtgärder. Liknande förfarande gäller i den situationen att medlemsstaten redan enligt befintlig nationell reglering som genomför nuvarande penningtvättsdirektiv har utsträckt reglernas tillämpningsområde till att gälla fler fysiska juridiska personer än vad som krävs enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet. I den situationen gäller dock att medlemsstaterna först i januari 2028 behöver underrätta kommissionen om dessa. Kommissionen kommer från och med sommaren 2028 årligen offentliggöra förteckningar över vilka sektorer som medlemsstaterna genom nationella val har låtit omfattas av kraven i penningtvättsregelverket (artikel 3 i sjätte penningtvättsförordningen).

I avsnitten närmast nedan behandlas frågan om de ansvariga enheter som finns i dag enligt penningtvättslagen och som inte är ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen bör kvarstå som ansvariga enheter. Dessutom föreslås att s.k. kryptohandlare blir ansvariga enheter. Promemorian har därutöver föreslagit vissa utvidgningar av vilka som är ansvariga enheter i avsnitten ovan. Slutligen lämnas förslag som gäller clearingbolag och auktionsplattformar för utsläppsrätter.

5.3.2 Pantbanker

Promemorians förslag

Företag som bedriver verksamhet enligt pantbankslagen ska även i fortsättningen omfattas av penningtvättsregleringen.

Skälen för promemorians förslag

Verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000) omfattas i dag av penningtvättslagen. Det är en följd av ett nationellt initiativ och inget som följer av vare sig det nuvarande penningtvättsdirektivet eller penningtvättsförordningen.

Med verksamhet enligt pantbankslagen avses en näringsverksamhet med ändamål att lämna krediter åt konsumenter mot panträtt huvudsakligen i lösöre. Det krävs tillstånd från länsstyrelse för att få bedriva sådan verksamhet.

Bakgrunden till att pantbanksverksamheten omfattas av penningtvättslagen är att regeringen i samband med genomförandet av fjärde penningtvättsdirektivet gjorde uppskattningen att i princip samtliga pantbanker redan skulle omfattas av penningtvättsregleringen till följd av att de också är s.k. kontanthandlare. För att förtydliga att de som bedriver pantbanksverksamhet omfattas samt för att underlätta vid länsstyrelsernas tillsyn över pantbankerna föreslog regeringen att det i penningtvättslagen uttryckligen skulle anges att pantbanksverksamhet omfattas. Det angavs även att det då skulle få till följd att kundkontroll skulle behöva göras också vid kreditgivning förenat med mottagande av lösöre eller värdepapper samt utbetalning av kreditbelopp. Enligt regeringen var det motiverat utifrån riskerna för som är förenat med sådan kreditgivning (prop. 2016/17:173 s. 202).

I den nationella riskbedömningen för 2024/2025 från juni 2026 är den sammanfattande bedömningen efter att hotet för penningtvätt inom sektorn är hög och sårbarheten för penningtvätt betydande, på en skala på låg, medel, betydande och hög. Det kan jämföras med att både hot och sårbarhet bedömts som medel på samma skala i föregående riskbedömning. I riskbedömningen för 2024/2025 anges att sektorn bedöms vara förhållandevis lättillgänglig för hotaktörer. Det konstateras vidare att även om antalet pantbanker är begränsat och de enskilda lånebeloppen generellt sett låga, kan höga belopp tvättas när frekvensen är hög. Det anges även att underrättelser bekräftar att pantbanker ofta utnyttjas inom vissa penningtvättsupplägg. Det konstateras att det inte finns några kända modus där sektorn används för att finansiera terrorism, men att sektorn bedöms ligga i riskzonen för att bli ett verktyg som används för detta.

Som framgår ovan bedöms hotet och sårbarheten för penningtvätt i pantbankssektorn högre i den senaste nationella riskbedömningen än i föregående riskbedömning. Det indikerar en försämring inom sektorn och innebär, enligt promemorians uppfattning, att det finns skäl att behålla pantbanker som ansvariga enheter. Skälen för att låta pantbanksverksamhet omfattas av penningtvättsregleringen som angavs när det infördes är giltiga fortfarande. Dessutom kan det inte uteslutas att sektorn blir mer utsatt för penningtvätt om de tas bort som ansvariga enheter. Promemorian föreslår därför att företag som bedriver verksamhet enligt pantbankslagen även fortsättningsvis ska omfattas av penningtvättsregleringen. Det blir då ett nationellt tillägg som går utöver vad penningtvättsförordningen kräver. En bestämmelse om att pantbanker omfattas bör tas in i den nya penningtvättslagen.

5.3.3 Tillhandahållande av varor i utbyte mot kontanter ("kontanthandlare")

Promemorians förslag

Företag som bedriver kontant varuhandel ska även fortsättningsvis omfattas av penningtvättsregleringen. Det ska gälla om det kan antas att det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer.

Skälen för promemorians förslag

Enligt dagens penningtvättsregelverk är de som bedriver yrkesmässig handel med varor ansvariga enheter om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till visst belopp eller mer. Det gäller även om det handlar om transaktioner som var för sig inte uppgår till beloppsgränsen, men som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till denna gräns. Denna grupp av verksamhetsutövare brukar benämnas "kontanthandlare". Enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet gäller en gräns på 10 000 euro, men

Sverige har som ett nationellt val sänkt den gränsen till 5 000 euro (artikel 2.3 e i det nuvarande penningtvättsdirektivet och 1 kap. 2 § första stycket 16 penningtvättslagen).

Regeln som innebär att kontanthandlare är ansvariga enheter har i det nya unionsrättsliga penningtvättsregelverket ersatts av ett förbud mot stora kontantbetalningar. Det har sin grund i att den befintliga regleringen som innebär att kontanthandlare är ansvariga enheter har bedömts vara ineffektiv för att minska riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i samband med stora kontantbetalningar. Det har ansetts bero på den dåliga förståelsen för och tillämpningen av kraven på bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, bristen på tillsyn och det begränsade antalet misstänkta transaktioner som rapporteras till finansunderrättelseenheten (skäl 18 i penningtvättsförordningen).

Promemorian instämmer i att nuvarande regler om kontanthandlare som ansvariga enheter innebär stora utmaningar såväl när det gäller att öka kunskapen hos de som omfattas av skyldigheterna och för tillsynsmyndigheter att överblicka och därefter utöva tillsyn över att dessa ansvariga enheter följer penningtvättsregelverket. Det är viktigt att de begränsade resurser som finns för att bedriva tillsyn används på ett sätt som innebär att tillsynen får mest verkan.

Samtidigt innebär slopandet av kontanthandlarna som ansvariga enheter att det inte längre finns krav på dem att agera ”grindvakter” mot penningtvätt och finansiering av terrorism. De kommer inte behöva bedöma riskerna i deras verksamhet, vidta kundkännedomsgärder och rapportera misstänkta transaktioner till finansunderrättelseenheten. Förutom att de riskerar leda till minskad vaksamhet och att det därmed finns risk för att dessa verksamheter blir enklare att utnyttja för penningtvätt, kan det även leda till att misstänkt penningtvätt inte längre rapporteras till finansunderrättelseenheten och, som en konsekvens av det, att det då inte heller finns grund för att inleda polisiära insatser. Personer som handlar med varor av högt värde, s.k. lyxvaruhandlare, kommer förvisso att bli ansvariga enheter när penningtvättsförordningen börjar tillämpas. Det handlar dock om ett mycket begränsat antal företag i varuhandeln.

Med hänsyn till den risk för penningtvätt som kontant varuhandel är förknippad med finns det enligt promemorians mening skäl att bevara kontanthandlarna som ansvariga enheter. Det föreslås därför att dessa företag behålls som ansvariga enheter som ett nationellt valt. Beloppsgränsen bör samtidigt ses över och uttryckas i kronor i stället för euro. Beloppsgränsen föreslås ligga på 55 000 kronor. En bestämmelse där detta framgår bör tas in i den nya penningtvättslagen.

5.3.4 Tillhandahållande av varor och vissa elektroniskt förvarade penningvärden i utbyte mot kryptotillgångar

Promemorians förslag

Personer som bedriver yrkesmässig handel med varor ska omfattas av penningtvättsregleringen om det kan antas att det i verksamheten

genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer.

Detsamma ska gälla den som yrkesmässigt ger ut sådana elektroniska pengar där det elektroniskt förvarade penningvärdet lagras på instrument som kan användas endast inom ett begränsat nätverk av leverantörer, hos en leverantör i dennes affärsställe eller i fråga om ett begränsat varu- eller tjänsteutbud. Detta ska gälla om det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att ett utbetalt mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 5 000 kronor eller mer.

Skälen för promemorians förslag

Varuhandlare som tar emot stora belopp i kontanter är, som redogörs för ovan, ansvariga enheter. Det innebär bl.a. att de behöver bedöma riskerna för penningtvätt i deras verksamhet, vidta kundkännedomsgärder och rapportera misstänkta transaktioner till finansunderrättelseenheten. Det finns ingen regel som på motsvarande sätt innebär att varuhandlare som tar emot stora belopp i kryptotillgångar är ansvariga enheter. Det förhållandet kan utnyttjas av kriminella. Ett annat tillvägagångssätt när kriminella tvättar brottsvinster i form av kryptotillgångar är att de för tillgångarna köper presentkort som går att använda i butiker. I rättslig mening handlar det då om ett sådant elektronisk lagrat penningvärde som är undantaget från tillämpningsområdet för lagen om elektroniska pengar enligt vad som följer av 1 kap. 1 § andra stycket 1 den lagen. Presentkortet kan många gånger köpas anonymt. Kundkännedomsgärder kan aktualiseras i ett senare led, exempelvis om den som tar emot kryptotillgången som betalning vänder sig till en leverantör av kryptotillgångstjänster för att växla dessa till medel. I det skedet tar kundkännedomsgärdena emellertid sikte på den personen som tog emot kryptotillgången som betalning och inte den person som ursprungligen betalade med kryptotillgången. Det är då svårt att upptäcka penningtvättsupplägget.

Det är angeläget att stoppa möjligheten för kriminella att tvätta kryptotillgångar som härrör från brott genom handeln. Promemorian föreslår därför att fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässig handel med varor ska vara ansvariga enheter, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer. Promemorian föreslår även att den som yrkesmässigt ger ut sådana elektroniska pengar där det elektroniskt förvarade penningvärdet lagras på instrument som kan användas endast inom ett begränsat nätverk av leverantörer, hos en leverantör i dennes affärsställe eller i fråga om ett begränsat varu- eller tjänsteutbud ska vara ansvariga enheter, om det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 5 000 kronor eller mer. Det handlar alltså om sådana företag som ägnar sig åt verksamhet som omfattas av det ovan nämnda undantaget i lagen om elektroniska pengar. Beloppet som utgör gräns är lägre än det belopp som föreslås gälla som

gräns vid varuhandel. Det motiveras av den höga risken för penningtvätt som köp av bl.a. presentkort innebär. Enligt uppgift från Polismyndigheten är det ett vanligt förekommande upplägg.

Det föreslås att det i den nya penningtvättslagen tas in bestämmelser om att de företag som nu redogjorts för och i vars verksamhet det kan antas genomföras transaktioner i kryptotillgångar, ska omfattas av penningtvättsregleringen. Om varuhandlaren tillhandahåller en kryptotillgångstjänst enligt Mica-förordningen är den i stället ansvarig enhet i egenskap av finansiellt institut.

5.3.5 Clearingbolag

Promemorians förslag

Clearingbolag ska även i fortsättningen omfattas av skyldighet att övervaka transaktioner, lämna viss information till clearingdeltagare och anmäla misstänka transaktioner till finansunderrättelseenheten.

Skälen för promemorians förslag

Clearingbolag är företag med tillstånd att bedriva clearingverksamhet enligt lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar. Deras verksamhet innebär att de förmedlar betalningar mellan banker i ett clearing- eller avvecklingssystem. Verksamhetens karaktär är sådana att clearingbolagen kan se olika transaktionsmönster.

Sedan den 1 juli 2025 omfattas clearingbolag av krav på att i sin clearingverksamhet övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare som är ansvariga enheter – dvs. banker – i syfte att upptäcka transaktioner som kan antas ingå som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Clearingbolagen är vidare skyldiga att lämna uppgifter om sådana transaktioner till clearingdeltagarna. Clearingbolagen är dessutom skyldiga att anmäla misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendomen annars härrör från brottslig handling till Polismyndigheten (4 kap. 3 a § penningtvättslagen). Bestämmelserna har införts mot bakgrund av att clearingbolagen i sin verksamhet har möjlighet att se transaktionsmönster. Övervakningsskyldighet för clearingbolag har därför ansetts kunna komplettera den övervakning som banker utför i egenskap av ansvariga enheter (prop. 2024/25:134 s. 23).

I en skrivelse till regeringen framför Svenska Bankföreningen att clearingbolagen bör kunna ingå i sådan samverkan som bedrivs mellan myndigheter och privata aktörer i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt och finansiering av terrorism (Fi2025/00879). Det väcker frågan om det då bör göras genom att clearingbolagen görs till ansvariga enheter genom ett nationellt tillägg.

Den verksamhet som clearingbolagen bedriver skiljer sig åt från de verksamheter som andra ansvariga enheter bedriver genom att clearingbolagen saknar kännedom om betalaren eller betalningsmottagaren och inte heller tillhandahåller några tjänster till dem. Det förhållandet innebär att det lämpar sig mindre väl att låta clearingbolag omfattas av samtliga skyldigheter som finns i penningtvättsregleringen för ansvariga enheter. I

penningtvättsförordningen finns bestämmelser som gäller informationsutbyte mellan ansvariga enheter. De krav som omgärdar sådant informationsutbyte är dock anpassade efter hur ansvariga enheters verksamhet fungerar och den information som de har tillgång till (artikel 75 i penningtvättsförordningen).

Promemorian anser att det i dagsläget är tillräckligt att clearingbolagen omfattas av de bestämmelser som gäller i dag och som beskrivs ovan. Det föreslås därför att dessa bestämmelser överförs till den nya penningtvättslagen med den redaktionella justeringen att det av lagtexten framgår att rapporteringen av misstänkta transaktioner ska göras till finansunderrättelseenheten vid Polismyndigheten.

5.3.6 Auktionsplattformar för handel med utsläppsrätter

Promemorians förslag

Vissa bestämmelser i penningtvättsförordningen ska även tillämpas på drift av en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter som en reglerad marknad. Detsamma gäller vissa bestämmelser i den nya penningtvättslagen.

Promemorians bedömning

I de fall bedömningen har gjorts att bestämmelser som genomför sjätte penningtvättsdirektivet och som ska gälla för auktionsplattformar ska genomföras på lägre nivå än lag, bör motsvarande reglering för auktionsplattformar göras på motsvarande nivå. Det avser genomförande av vissa rapporteringskrav (artikel 60) och återkoppling till finansunderrättelseenheten (artikel 28.1).

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Utsläppsrätter inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem, kallat EU ETS, i Sverige och i ytterligare 24 medlemsstater auktioneras ut på en gemensam auktionsplattform. Den närmare regleringen av auktionsplattformar finns i kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den 17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser (auktioneringsförordningen). Den gemensamma auktionsplattformen förordnas efter ett gemensamt upphandlingsförfarande mellan kommissionen och medlemsstaterna. Ett förordnande gäller som utgångspunkt för en tid om fem år (artikel 26). Det finns en skyldighet för den medlemsstat inom vars territorium en auktionsplattform har förordnats att se till att nationella genomförandeåtgärder som införlivar artiklarna 37, 38, 39 och 42, artikel 45.1 och artikel 46 i det nuvarande penningtvättsdirektivet även gäller för auktionsplattformar (artikel 46). Bestämmelsen motsvaras av artikel 55 i den tidigare förordningen (EU) nr 1031/2010. Med anledning av den tidigare auktioneringsförordningen finns det en

bestämmelse i den nuvarande penningtvättslagen som innebär att vissa bestämmelser i lagen ska tillämpas på drift av en auktionsplattform (1 kap. 5 §). Den gemensamma auktionsplattformen är för närvarande inte belägen inom Sverige. För att det ska finnas en möjlighet för svenska aktörer att delta i upphandlingsförfarandet för den gemensamma auktionsplattformen bör dock nödvändig reglering finnas på plats. Det finns därför skäl att i den nya penningtvättslagen införa motsvarande bestämmelse.

En hänvisning till nuvarande penningtvättsdirektiv ska anses som hänvisningar till det sjätte penningtvättsdirektivet och penningtvättsförordningen och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilagan till det sjätte penningtvättsdirektivet (artikel 77). Det framgår av jämförelsetabellen att de relevanta artiklarna har ersatts med reglering både i det sjätte penningtvättsdirektivet och penningtvättsförordningen.

I Sverige får en börs driva en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter som en reglerad marknad. För det krävs tillstånd av Finansinspektionen (13 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden). En börs omfattas inte av den nuvarande penningtvättslagen (1 kap. 2 §). Som framgår av avsnitt 5.1.1 har definitionen av finansiella institut utvidgats något i penningtvättsförordningen i förhållande till det nuvarande penningtvättsdirektivet. En börs omfattas dock inte av definitionen av finansiella institut. Förordningen är alltså inte direkt tillämplig på en börs som driver en auktionsplattform.

Auktioneringsförordningen är direkt tillämplig i medlemsstaterna. Det framgår dock att det är medlemsstaterna som ska se till att de nationella åtgärder som införlivar angivna artiklar i nuvarande penningtvättsdirektiv också ska tillämpas på en auktionsplattform. Det går därför inte att dra slutsatsen att de angivna artiklarna ska tillämpas direkt i förhållande till en auktionsplattform även om vissa har ersatts av reglering i penningtvättsförordningen.

För att penningtvättsförordningens bestämmelser ska bli tillämpliga även i fråga om auktionsplattformar behöver det därför anges i den nya penningtvättslagen. Det bör därför anges i den nya lagen att artiklarna 12, 14, 15, 69.7, 72, 73 och 78 i penningtvättsförordningen ska tillämpas på drift av en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter. Artikel 45.1 i nuvarande penningtvättsdirektivets motsvaras enligt jämförelsetabellen av artikel 16.1 penningtvättsförordningen. I artikeln i övrigt anges att regel efterlevnadsfunktioner ska inrättas på koncernnivå (artikel 16.2) och krav på informationsutbyte mellan ansvariga enheter (artikel 16.3 med hänvisning till artikel 16.1). För en effektiv reglering på koncernnivå bör även dessa krav omfatta auktionsplattformar. Regleringen avseende regelefterlevnad (artikel 11) bör gälla i sin helhet för auktionsplattformar, inte bara artikel 11.2 fjärde stycket och 11.4 som enligt jämförelsetabellen delvis motsvaras av artikel 38.1–38.2 i nuvarande penningtvättsdirektiv. Krav på bl.a. att tilldela efterlevnadsfunktionerna adekvata resurser och att säkerställa att den regelefterlevnadsansvarige på ett oberoende sätt kan rapportera är viktiga för att säkerställa att reglerna i penningtvättsförordningen följs.

När det gäller skydd för personer som rapporterar överträdelser så motsvarar artikel 38 i nuvarande penningtvättsdirektivets delvis av artikel 60 i det sjätte penningtvättsdirektivets. I avsnitt 9.10 görs

bedömningen att kraven i sjätte penningtvättsdirektivet gällande skydd för personer som rapporterar överträdelse är uppfyllda genom befintlig reglering. EU:s visseblåardirektiv är tillämpligt även för verksamhet som bedrivs på auktionsplattformar. Några ytterligare nationella bestämmelser behövs därför inte.

Artikel 46.2 i nuvarande penningtvättsdirektivet motsvaras enligt jämförelsetabellen av artikel 39.2 i det sjätte penningtvättsdirektivet. Artikeln anger vilken information som ett tillsynsorgan ska göra tillgängliga. Det är dock i artikel 39.1 som det faktiska kravet finns på att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen ska göra information om penningtvätt och finansiering av terrorism tillgänglig. De nationella bestämmelser som genomför både artikel 39.1 och 39.2 bör därför göras tillämpliga även i fråga om auktionsplattformar. De bestämmelser om tillsynsorganens informationsspridning till ansvariga enheter som föreslås i avsnitt 8.4.2 bör därför gälla även för auktionsplattformar.

När det gäller återkoppling till ansvariga enheter (artikel 28.1) och närmare bestämmelser om den information som tillhandahållas ansvariga enheter (artikel 39.2) görs i avsnitt 8.4.2 och 11.6.2 bedömningen att genomförandet delvis bör göras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter bör göras tillämpliga på auktionsplattformar genom en bestämmelse på samma nivå.

5.4 Möjlighet till nationella krav om åtgärder i vissa fall av högre risk

Promemorians bedömning

Möjligheten enligt penningtvättsförordningen att vid identifierade fall av högre risk i de nationella riskbedömningarna genom nationell rätt kräva att ansvariga enheter tillämpar skärpta åtgärder för kundkännedom bör inte utnyttjas.

Möjligheten att genom nationell rätt kräva att ansvariga enheter vidtar särskilda motåtgärder för att minska risker hänförliga till ett visst tredje land bör inte utnyttjas.

Skälen för promemorians bedömning

Kraven på ansvariga enheters åtgärder för kundkännedom regleras i penningtvättsförordningen. Därmed krävs som utgångspunkt inga svenska lagstiftningsåtgärder. Penningtvättsförordningen innehåller dock vissa valmöjlighet för medlemsstaterna.

Möjlighet till nationella krav på skärpta kundkännedomsåtgärder vid identifierade fall av högre risk enligt nationella riskbedömningar

Medlemsstaterna får, när de identifierar fall av högre risk i sina nationella riskbedömningar, inbegripet som en följd av sektoriella riskbedömningar som medlemsstaten har utfört, kräva att ansvariga enheter tillämpar skärpta åtgärder för kundkännedom och vid behov specificera dessa åtgärder (artikel 34.6 i penningtvättsförordningen). Kommissionen och

Amla ska underrättas om sådana beslut tillsammans med en motivering av de risker som ligger till grund för beslutet.

Av penningtvättsförordningen följer redan att ansvariga enheter ska fastställa omfattningen av åtgärder för kundkännedom med beaktande av bl.a. den ansvariga enhetens verksamhetsomfattande riskbedömning och att skärpta åtgärder för kundkännedom ska tillämpas i fall av högre risk (artiklarna 20.2 och 34.1). Ansvariga enheter ska i sin verksamhetsomfattande riskbedömning beakta resultatet av de nationella riskbedömningarna samt eventuell relevant sektorsspecifik riskbedömning som utförts i medlemsstaten (artikel 10.1 punkten c).

Detta innebär att ansvariga enheter är skyldiga att beakta de risker som har identifierats i den nationella riskbedömningen och relevanta sektorsspecifika riskbedömningar och vid högre risk tillämpa skärpta krav för kundkännedom, oavsett om den nationella valmöjligheten utnyttjas eller inte. Mot denna bakgrund anser promemorian att det inte finns skäl att utnyttja möjligheten att genom nationell rätt kräva att ansvariga enheter ska vidta skärpta åtgärder för kundkännedom när nationella riskbedömningar identifierar fall av högre risk.

Möjlighet till nationella krav på ytterligare motåtgärder i förhållande till högriskländer

Kommissionen ska i delegerade akter identifiera tredjeländer som ska betecknas som högrisktredjeländer eller som utgör hot mot unionens finansiella system och specificera vilka motåtgärder som i förekommande fall ska vidtas (artiklarna 29 och 31 i penningtvättsförordningen).

I artikel 35 i penningtvättsförordningen finns en förteckning över motåtgärder som kommissionen kan välja bland vid framtagande av dessa genomförandetakter. Det gäller dels motåtgärder som ansvariga enheter ska vidta, dels motåtgärder som medlemsstaterna ska vidta. Skyldigheten att vidta sådana åtgärder gäller från det att genomförandetakterna börjar gälla. För medlemsstaternas del finns motsvarande krav på åtgärder i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 18a.3). Av de bestämmelserna följer att åtgärder ska kunna vidtas i tillämpliga fall. I samband med genomförandet av femte penningtvättsdirektivet ansåg regeringen att den svenska tillsynsmodellen innebar att svensk rätt redan uppfyllde kraven i denna del (prop. 2018/19:150 s. 76). Promemorian bedömer att de tidigare angivna skälen alltså gör sig gällande och att tillsynsorganen har möjlighet att i förekommande fall vidta motåtgärder i enlighet med delegerade akter från kommissionen.

Medlemsstaterna får också, vid identifierad specifik risk som utgörs av ett tredjeland som kommissionen har identifierat som högrisktredjeland och som inte hanteras av de motåtgärder som kommissionen beslutat om, kräva att ansvariga enheter etablerade på dess territorium tillämpar särskilda ytterligare motåtgärder för att minska de specifika risker som härrör från det tredjelandet (artikel 29.6 i penningtvättsförordningen). Risker och motåtgärderna ska anmälas till kommissionen inom fem dagar.

Promemorian konstaterar att tillsynsorganen har möjlighet att vidta åtgärder för att säkerställa att ansvariga enheter beaktar relevanta risker i sin verksamhet, se avsnitten 8 och 9 om tillsyn över och ingripande mot ansvariga enheter. Dessutom gäller enligt penningtvättsförordningen i

förhållande till moderföretag med filialer och dotterföretag i tredjeländer att tillsynsorganen kan vidta ytterligare tillsynsåtgärder, såsom att kräva av koncernen att den inte ingår några affärsförbindelser, att den avbryter befintliga affärsförbindelser eller inte utför transaktioner eller att den avvecklar sin verksamhet i tredjelandet (artikel 17 i penningtvättsförordningen).

Promemorian bedömer att möjligheten att beslut om särskilda ytterligare motåtgärder inte bör utnyttjas i dagsläget utan att det finns skäl att invänta kommissionens delegerade akter. Det är först när dessa har antagits som det går att bedöma om det finns behov av att ställa ytterligare specifika krav på ansvariga enheter att vidta åtgärder för att minska risker förknippade med ett visst land.

5.5 Samkörning av register

Promemorians bedömning

Gällande bestämmelser om samkörning av register bör inte föras över till den nya penningtvättslagen.

Skälen för promemorians bedömning

Enligt den gällande penningtvättslagen får en ansvarig enhets register med uppgifter om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism inte samköras med motsvarande register hos någon annan (5 kap. 8 §). Undantag gäller för samkörning av register mellan ansvariga enheter som är banker eller finansiella institut och som ingår i samma koncern samt samkörning av register med filial (5 kap. 9 §). Regleringen om samkörningsförbud av register är en svensk reglering som inte har någon motsvarighet i EU-rätten.

Ansvariga enheters informationsdelning med varandra regleras numera i penningtvättsförordningen. När det gäller uppgifter om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism finns det bl.a. ett förbud för ansvariga enheter att röja att uppgifter om sådana bedömningar och om panerade eller genomförda misstankerapporteringar, liksom undantag från förbudet i förhållande till bl.a. företag i samma koncern eller filialer och dotterbolag i tredje länder (artikel 73). Ansvariga enheter får också under vissa förutsättningar inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte dela information med varandra när det är absolut nödvändigt för att fullgöra skyldigheterna i fråga om åtgärder för kundkännedom och misstankerapportering (artikel 75). Den information som får utbytas inom ett partnerskap omfattar misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Eftersom ansvariga enheters informationsdelning med varandra regleras i penningtvättsförordningen bedömer promemorian att det saknas utrymme för att föra över bestämmelserna om samkörning av register till den nya penningtvättslagen.

5.6 Ansvariga enheters personuppgiftsbehandling och lagring av uppgifter

Promemorians bedömning

Nationell rätt möjliggör den valmöjlighet som följer av penningtvättsförordningen vad gäller tillåtande av ytterligare lagringstid för ansvariga enheter av uppgifter eller handlingar som rör pågående rättsliga förfaranden som rör förebyggande, upptäckt, utredning eller lagföring av misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Skälen för promemorians bedömning

Kraven och förutsättningarna för ansvariga enheters personuppgiftsbehandling följer direkt av penningtvättsförordningen. Penningtvättsförordningen utgör den rättsliga grunden för och innehåller exempelvis bestämmelser om för vilka ändamål personuppgiftsbehandling får ske samt under vilka förutsättningar känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelse får behandlas (artikel 76). Därmed krävs som utgångspunkt inte några svenska lagstiftningsåtgärder. Se även närmare resonemang i avsnitt 3.4.

I penningtvättsförordningen finns också bestämmelser om ansvariga enheters lagring av handlingar och uppgifter (artikel 77). Utöver direkt gällande krav i förhållande till ansvariga enheters lagring av uppgifter finns en valmöjlighet för medlemsstaterna.

I förhållande till fall där det vid ikraftträdandet av penningtvättsförordningen den 10 juli 2027 i en medlemsstat pågår rättsliga förfaranden som rör förebyggande, upptäckt, utredning eller lagföring av misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, och en ansvarig enhet innehar uppgifter eller handlingar som rör dessa pågående förfaranden, får den ansvariga enheten lagra dessa uppgifter eller handlingar för en period på fem år från och med den 10 juli 2027. I förhållande till sådana fall får medlemsstaterna, utan att det påverkar nationell straffrätt om bevis som är tillämpliga på pågående brottsutredningar och rättsliga förfaranden, tillåta eller kräva att sådana uppgifter eller handlingar lagras i ytterligare fem år, om det har fastställts att en sådan ytterligare lagringstid är nödvändig och proportionerlig för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Promemorian konstaterar att den valmöjlighet som anges kan aktualiseras för uppgifter som med anledning av ett rättsligt förfarande behöver lagras av en ansvarig enhet efter den 10 juli 2032. Huruvida valmöjligheten bör utnyttjas eller inte är vidare en fråga som bör avgöras i det enskilda fallet. Integritetsskyddsmyndigheten kan besluta om tillstånd om att behandla uppgifter om lagöverträdelse i enskilda fall (3 kap. 9 § dataskyddslagen och 6 § förordningen [2018:219] med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning). Gällande rätt möjliggör därmed ett tillåtande av sådan förlängd lagringstid som avses i artikel 77.4 andra stycket penningtvättsförordningen. Det saknas därmed skäl att vidta några författningsåtgärder för att valmöjligheten ska kunna utnyttjas i Sverige.

5.7 Vissa frågor om kundkännedomsgärder

Enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet ska åtgärder för kundkännedom bl.a. innefatta identifiering av kunden och kontroll av kundens identitet (artikel 13.1, se även 3 kap. 7 och 8 §§ penningtvättslagen). Liknande bestämmelse finns i penningtvättsförordningen, men som också innehåller mer specifika bestämmelser om vilka uppgifter som den ansvariga enheten ska hämta in i samband med identifiering och kontroll. Det innefattar bl.a. uppgifter om medborgarskap (artikel 22.1).

Enligt promemorians uppfattning får bestämmelsen i penningtvättsförordningen som innebär att uppgift om medborgarskap ska hämtas in vid kundkännedomsgärder förstås som att det gäller nya kunder och när uppdatering görs av befintliga kunders uppgifter. Det innebär att det, som promemorian uppfattar det, inte finns krav på att samtliga befintliga kunders uppgifter måste uppdateras på en gång när penningtvättsförordningen börjar tillämpas. Det kan i stället göras i samband med att sedvanliga kontroller av att uppgifterna som innehas fortfarande stämmer (se artikel 26.2 och 26.3 i penningtvättsförordningen).

En kontroll av kundens medborgarskap kan göras genom kontroll av en identitetshandling, som exempelvis pass. Det finns även uppgifter om medborgarskap i folkbokföringsverksamheten, se 1 a § 9 folkbokföringslagen (1991:481). Skatteverket kan registrera uppgift om svenskt medborgarskap, utländskt medborgarskap eller uppgift om statslöshet. För en person som är svensk medborgare registrerar Skatteverket dock inte uppgifter om personens eventuella utländska medborgarskap. Enligt 22 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs, och uppgiften förekommer i verksamhet som t.ex. avser folkbokföringen. Utgångspunkten är alltså att uppgifterna som avses är offentliga.

En annan sak är att ansvariga enheter inte kommer att kunna få uppgifterna via det statliga personadressregistret (SPAR) som Skatteverket ansvarar för. Om en enskild begär personuppgifter av en myndighet för kontrolländamål ska den enskilde som utgångspunkt hänvisas till SPAR (8 § lagen [2026:129] om det statliga personadressregistret). När det gäller uppgift om svenskt medborgarskap får sådana uppgifter dock endast lämnas ut elektroniskt till myndigheter (6 § förordningen [2026:160] om det statliga personadressregistret).

6 Vissa krav för att få bedriva verksamhet som ansvarig enhet

6.1 Registrering av ansvariga enheter

6.1.1 Direktivet innebär krav på bland annat registrering

Promemorians förslag

Ansvariga enheter som inte omfattas av krav på godkännande eller dylikt som innebär att de kan identifieras, ska – likt i dag – omfattas av krav på registrering hos Bolagsverket. Det gäller även nya ansvariga enheter där motsvarande gäller.

Finansiella holdingföretag som är finansiella institut ska dock omfattas av krav på registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut. Det ska även fortsätta gälla för sådana företag som i dag är finansiella institut enligt lagen om viss finansiell verksamhet. Vidare ska tjänsteleverantörer till truster eller bolag omfattas av krav på registrering hos sin tillsynsmyndighet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en ansökan eller anmälan om registrering av verksamhet som ansvarig enhet som görs enligt den nya penningtvättslagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska även få meddela föreskrifter om avgift för en sådan anmälan om registrering av verksamheten hos Bolagsverket. Det ska även gälla anmälan om ändrade förhållanden.

Promemorians bedömning

Det kommer att finnas rättslig grund för behandlingen av personuppgifter i tillsynsmyndigheternas register över tjänsteleverantörer till truster eller bolag. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Den rättsliga grunden kommer att vara fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om myndigheters register över ansvariga enheter.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Åtgärder för att identifiera de ansvariga enheterna

En av utmaningarna för flera av tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet är att identifiera sina tillsynsobjekt. Det gäller inte minst för de länsstyrelser som bedriver tillsyn på området, eftersom flertalet av de ansvariga enheter som de utövar penningtvättstillsyn över varken bedriver tillståndspliktig verksamhet eller är föremål för särskild auktorisation eller licensering.

I sjätte penningtvättsdirektivet finns det krav på att vissa ansvariga enheter ska omfattas av minimikrav på registrering som gör det möjligt för tillsynsorganen att identifiera dem (artikel 4.3). Från kravet finns några undantag. Undantag gäller för de ansvariga enheter som omfattas av tillståndsplikt eller registreringskrav enligt andra unionsrättsakter, eller om det är möjligt att identifiera tillsynsobjekten genom att det finns regler om tillträdet till yrket eller att det finns licensierings- eller registreringskrav som gör det möjligt att identifiera tillsynsobjekten.

När det gäller valutaväxlings- och checkinlösningskontor samt tjänsteleverantörer till trustar eller bolag finns det särskilda krav i direktivet. För sådana företag gäller att de antingen ska ha tillstånd eller vara registrerade. Av direktivet följer vidare att tillhandahållare av speltjänster ska vara reglerande (artikel 4.2 och 4.3). Som promemorian uppfattar det sistnämnda handlar det inte bara om att de ska gå att identifiera de företag som bedriver sådan verksamhet, utan kraven innebär även att det ska finnas viss reglering som omgärdar verksamheten.

Förutsättningar för att identifiera ansvariga enheter i Sverige

Många ansvariga enheter i Sverige omfattas av krav på tillstånd, registrering, licensering eller auktorisation enligt regleringar som avser sektorn eller yrkesutövningen specifikt. Det gäller exempelvis för pantbanker enligt pantbankslagen, fastighetsmäklare enligt fastighetsmäklarlagen, kreditinstitut enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse och flertalet verksamheter som bedrivs av finansiella institut enligt lagar som reglerar dessa verksamheter (se t.ex. lagen om viss finansiell verksamhet, lagen om betaltjänster och lagen om försäkringsdistribution). Det innebär att det går att identifiera dessa företag genom att kontrollera vilka som har fått tillstånd, registrering, licensering auktorisation eller liknande godkännande för att få utöva sin verksamhet.

För de ansvariga enheter som inte omfattas av krav enligt annan lagstiftning som innebär att de går att identifiera, finns det i penningtvättslagen en skyldighet att anmäla verksamheten för registrering hos Bolagsverket (7 kap. 3 §). En sådan anmälningsplikt har gällt sedan 2009 års penningtvättslag, men har med tiden kommit att omfatta fler företag eftersom fler typer av ansvariga enheter har tillkommit. Anmälningsplikten infördes efter det att den svenska lagstiftningen och tillsynen på penningtvättsområdet kritiserats i en utvärderingsrapport från FATF. Kritiken gällde att det fanns grupper av aktörer som omfattas av penningtvättsregler, men som faller utanför de existerande systemen för tillsyn. Det ansågs dessutom vara nödvändigt med anmälningsplikten för att uppfylla det dåvarande penningtvättsdirektivets krav på effektiv övervakning av de aktörer som omfattas av regelverket. Att anmälan skulle göras till Bolagsverket motiverades av effektivitets- och kostnadsskäl (prop. 2008/09:70 s. 169 och 170). I dag finns det närmare 16 700 företag registrerade i Bolagsverkets register, ”registret mot penningtvätt”.

Enligt promemorians mening är det nödvändigt att behålla regleringen om registrering av dessa ansvariga enheter för att uppfylla sjätte penningtvättsdirektivets krav som innebär att tillsynsmyndigheterna ska kunna identifiera de företag som de har tillsynsansvar över. Det behöver däremot

inte nödvändigtvis innebära att regleringen ska utformas precis så som den är i dag.

Det finns flera argument som talar för att registrering bör göras hos berörda tillsynsmyndigheter i stället för hos Bolagsverket. Tillsynsmyndigheterna skulle då inte vara beroende av uppgifter om ansvariga enheter från Bolagsverket för att identifiera de företag som de utövar tillsyn över. Det skulle även kunna finnas ett pedagogiskt värde i att anmälan görs till tillsynsmyndigheten, eftersom det kan antas att det i högre grad tydliggör för den enskilde att verksamheten står under tillsyn. Tillsynsmyndigheten skulle å sin sida då ha möjlighet att i samband med anmälan informera den enskilde om dennes skyldigheter enligt penningtvättsregelverket. Det starkaste argumentet för att registrering ska göras hos tillsynsmyndigheten är dock, enligt promemorians uppfattning, att det skulle möjliggöra ett förfarande som, i stället för dagens anmälningsförfarande, innebär att företaget ansöker om registrering och att verksamheten inte får bedrivas förrän tillsynsmyndigheten bedömer att lämplighetskraven som gäller för verksamheten är uppfyllda och beviljar ansökan (se mer om lämplighetskraven i avsnitt 7). Som en jämförelse kan nämnas att ett sådant ansökningsförfarande gäller för finansiella institut enligt lagen om viss finansiell verksamhet. Den som vill bedriva verksamhet som finansiellt institut enligt den lagen ansöker om registrering hos Finansinspektionen och får inte bedriva verksamheten förrän ansökan har beviljats. När det gäller de företag som omfattas av skyldighet att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket innebär dagens reglering att ett företag som inte uppfyller lämplighetskraven som gäller för verksamheten kan bedriva sin verksamhet fram till dess att tillsynsmyndigheten gör lämplighetsprövningen och upptäcker det förhållandet. Den perioden skulle dessutom kunna förlängas om tillsynsmyndighetens ingripande resulterar i en rättsprocess.

Mot dessa argument som redogörs för ovan ska dock vägas att det inte har framkommit annat än att dagens ordning med registrering hos Bolagsverket och först därefter lämplighetsprövning hos tillsynsmyndigheterna, fungerar väl. Sett till antalet ansvariga enheter som är registrerade hos Bolagsverket rör det sig om ett omfattande register. Bolagsverkets erfarenhet kring registerföring kan antas leda till ett effektivt resursanvändande. Ett annat argument för att behålla den nuvarande ordningen är att det är möjligt att fler företag anmäler sig för registrering i registret när det kan göras i nära anslutning till att företaget registreras, dvs. syftet med registret kan antas uppnås i högre grad än om annan lösning väljs. Det är hos Bolagsverket som svenska företag registreras och ur den registrerings-skyldiges perspektiv får det anses vara en fördel att kunna vända sig till samma myndighet för både anmälan om registrering av företaget och anmälan om registrering i registret mot penningtvätt. Det skapar förutsättningar för att det ska vara enkelt att göra rätt.

Sammantaget anser promemorian att skälen för att frångå den nuvarande ordningen inte är tillräckliga för att initiera en förändring. Det skulle kräva djupare analys kring nyttan och om den uppväger kostnaden för en sådan förändring. Promemorian föreslår därför att den grupp av ansvariga enheter som det handlar om även fortsättningsvis ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. Det bör då gälla även för nya ansvariga enheter som inte omfattas av tillståndskrav, annat registreringskrav eller

liknande som gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att identifiera dem. När det gäller tjänsteleverantörer till truster eller bolag anser promemorian dock att de bör ansöka om registrering hos tillsynsmyndigheten. Skälen för det utvecklas längre ned i anslutning till att de särskilda krav som gäller för sådana företag, valutaväxlings- och checkinlösningskontor och tillhandahållare av speltjänster behandlas.

Ansvariga enheter som bör registreras hos Bolagsverket

För att säkerställa att kraven på registrering i sjätte penningtvättsdirektivet omfattar samtliga ansvariga enheter föreslår promemorian att det i den nya penningtvättslagen tas in en bestämmelse som innebär en skyldighet för alla ansvariga enheter att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket, med undantag för följande.

- Kreditinstitut,
- finansiella institut,
- auktoriserade och godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag och andra revisionsföretag enligt revisorslagen (2001:883),
- fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag,
- advokater och advokatbolag,
- företag som tillhandahåller speltjänster,
- pantbanker enligt pantbankslagen
- tjänsteleverantörer till truster och bolag,
- leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, och
- vissa kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter och som omfattas av tillståndsplikt.

Nedan kommenteras kort promemorians ställningstagande gällande registreringsskyldighet för vissa finansiella institut och revisionsföretag.

Särskilt om registreringsskyldigheten för vissa finansiella institut

I lagen om viss finansiell verksamhet finns en bestämmelse som innebär att fysiska och juridiska personer som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen om bank- och finansieringsrörelse ska ansöka om registrering av sin verksamhet hos Finansinspektionen (2 §). I dag finns drygt 280 sådana företag registrerade hos Finansinspektionen.

I avsnitt 4.1 föreslås att lagen om viss finansiell verksamhet upphävs. Det innebär att det krävs ny reglering för att dessa företag ska gå att identifiera. Enligt promemorians mening är det även fortsättningsvis lämpligt att dessa företag ska registreras hos den myndighet som utövar tillsyn över dem. Det föreslås därför gälla även fortsättningsvis och bör då framgå av den nya penningtvättslagen. Det innebär samtidigt att sådana företag inte bör omfattas av skyldighet att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Eftersom definitionen av finansiellt institut i penningtvättsförordningen i nu aktuell del hänvisar till bilagan i ett visst direktiv när det gäller vilka verksamheter som avses, anser promemorian att även den svenska lagen bör utgå från den bilagan. Det betyder att den hänvisning som i dag görs i

lagen om viss finansiell verksamhet till tjänster i 7 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse bör ersättas med hänvisning till tjänster i den aktuella bilagan. Det blir både mer pedagogiskt om regleringen läses tillsammans med penningtvättsförordningen och enklare att följa hur regler i sjätte penningtvättsdirektivet genomförts. Det föreslås vidare att betaltjänster i form av kontoinformationstjänster undantas från krav på registrering. Det hör samman med att det följer av penningtvättsförordningen att de inte längre är ansvariga enheter (2.1.6 a och 3 i penningtvättsförordningen).

Särskilt om registreringskyldigheten för vissa holdingföretag

När penningtvättsförordningen börjar tillämpas kommer vissa holdingföretag ingå i definitionen av finansiellt institut och därigenom omfattas av penningtvättsregleringen.

För vissa finansiella holdingföretag gäller krav på godkännande av Finansinspektionen enligt lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag. Sådant godkännande behövs dock inte för alla holdingföretag som omfattas av penningtvättsförordningen. Det kan antas att Finansinspektionen ändå känner till vilka holdingföretag som finns mot bakgrund av att myndigheten också utövar tillsyn över dotterbolag till holdingföretagen. Trots detta, anser promemorian att holdingföretagen bör omfattas av skyldighet att registrera sig hos sin tillsynsmyndighet. Genom ett sådant registreringskrav blir det tydligare vilka företag som omfattas av myndighetens penningtvättstillsyn. Den tydligheten som registreringen innebär kan vara av värde för både tillsynsmyndigheten och företagen i fråga, men även för utomstående. Det föreslås därför att holdingföretag som är finansiella institut ska anmäla sig för registrering hos sin tillsynsmyndighet. Det innebär samtidigt att sådana företag inte bör omfattas av skyldighet att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket.

Frågan om registreringskyldighet för revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag

Med den nya penningtvättsregleringen följer att sådana revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag kommer att omfattas av tillsyn över att de följer penningtvättsregleringen, se mer i avsnitt 8.3. I ett revisionsföretag som inte är registrerat arbetar endast revisorer (10 och 11 §§ revisorslagen). Revisorsinspektionen utövar tillsyn över revisorer (3 § första stycket 2). I samband med ansökan om auktorisation eller godkännande är revisorn skyldig att ange sin arbetsgivare. Revisorn är också skyldig att hålla uppgiften uppdaterad. Det betyder att Revisorsinspektionen har förutsättningar att identifiera vilka tillsynsobjekten är. Enligt promemorians bedömning krävs det därför inte införande av någon registreringskyldighet för att identifiera revisionsföretagen som inte är registrerade.

Särskilt om valutaväxlings- och checkinlösningskontor, tjänsteleverantörer till trustar eller bolag och tillhandahållare av speltjänster

När det gäller kraven på att växlings- och checkinlösningskontor och tjänsteleverantörer till trustar eller bolag ska ha tillstånd eller vara registrerade och att tillhandahållare av speltjänster ska vara reglerade, som

nämns ovan, finns sådana krav redan enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 47.1).

När det gäller speltjänster är de reglerade genom spellagen. Där finns bestämmelser om olika typer av spel och krav i fråga om licensering. Inlösning av checkar omfattas av lagen om viss finansiell verksamhet där det finns krav på registrering. Den lagen föreslås i avsnitt 4.1 upphävas, men samtidigt kommer sådana företag bli föremål för reglering i den nya penningtvättslagen. I enlighet med vad som anges ovan kommer sådana företag att vara fortsatt registreringsskyldiga hos Finansinspektionen.

Sedan det nuvarande penningtvättsdirektivet genomfördes har det skett viss förändring i den nationella reglering som gäller valutaväxling. Sedan den 1 juli 2025 gäller att endast betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och kreditinstitut och filialer till motsvarande utländska företag får bedriva valutaväxling, se 2 § lagen om valutaväxling (prop. 2024/25:67). Samtliga dessa företag är tillståndspliktiga. De går därför att identifiera genom tillståndet.

Tjänsteleverantörer till trustar eller bolag omfattas i dag av skyldighet att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. Som promemorian återkommer till i avsnitt 7.1 innebär sjätte penningtvättsdirektivet att det finns behov av att införa en mer omfattande lämplighetsprövning för sådana företag än vad som följer av dagens regelverk. Det mer omfattande kravet bör, enligt promemorians uppfattning, vidare leda till att tjänsteleverantörer till trustar eller bolag lämplighetsprövas före det att verksamheten påbörjas. Det gäller för andra ansvariga enheter som omfattas av motsvarande krav. Med den utgångspunkten föreslås därför att tjänsteleverantörer till trustar eller bolag i stället för att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket, ansöker om registrering hos deras tillsynsmyndigheter. Tillsynsmyndigheten får därefter pröva ansökan. Det innebär att dessa tillsynsmyndigheter även kommer att behöva införa register gällande tjänsteleverantörer till trustar eller bolag.

Behandling av personuppgifter i registret över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag

Det kan komma att finnas personuppgifter registrerade i registret över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag. Det gäller om tjänsteleverantören bedriver sin verksamhet som enskild firma. Det kan antas handla om uppgifter om namn, personnummer eller samordningsnummer, och folkbokföringsadress och andra kontaktuppgifter. EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen är då tillämplig på den personuppgiftsbehandling som kommer ske kopplat till registret.

Registerföringen är en uppgift som åläggs tillsynsmyndigheterna för tjänsteleverantörerna genom lag. Den personuppgiftsbehandling som kommer att behöva göras kopplat till registret är nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Syftet med registret är, som framgår ovan, att identifiera tjänsteleverantörer som är ansvariga enheter, bl.a. för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedriva effektiv tillsyn. Det handlar om åtgärder som i ett större perspektiv syftar till att förebygga och förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Den finns rättslig grund för behandlingen enligt EU:s dataskyddsförordning. Personuppgiftsbehand-

lingen bedöms vidare vara proportionerlig utifrån det ändamål som eftersträvas.

Enligt 3 kap. 10 § dataskyddslagen får person- och samordningsnummer behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till bl.a. ändamålet med behandlingen. I det nu aktuella fallet kan behandlingen i regel antas ske med samtycke, eftersom registreringen är en följd av en anmälan som görs av den enskilde eller dess företrädare. I enstaka fall – om en annan person än den som uppgifterna rör anmäler dem – skulle det dock kunna uppstå situationer där samtycke inte finns. I sådana situationer får behandlingen anses vara klart motiverat utifrån ändamålet. Registreringen är en åtgärd som krävs för att säkerställa att tillsynsmyndigheten har vetskap om de företag som omfattas av dess penningtvättstillsyn.

Enligt promemorian bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en anmälan om registrering av verksamhet som ansvarig enhet till tillsynsmyndighet. Det gäller även anmälan om ändrade förhållanden. Sådant bemyndigande bör även ges till Bolagsverket respektive Finansinspektionen i fråga om motsvarande register som de ansvarar för. Regeringen kan med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om personuppgiftsbehandling när det gäller myndigheternas register över ansvariga enheter.

Avgifter

Bolagsverket tar i dag ut avgift för ärenden som rör anmälan för registrering som ansvarig enhet i myndighetens register mot penningtvätt. Avgiften är i dag 1 300 kronor. Föreskrifter om det finns i penningtvättsförordningen. Promemorian föreslår att möjligheten att ta ut avgift även ska finnas fortsättningsvis. Det föreslås att det i den nya penningtvättslagen ska tas in ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifter för handläggningen av anmälningar som görs av ansvariga enheter till Bolagsverket. I fråga om avgifter för bl.a. handläggning av ansökningar och anmälningar enligt den nya penningtvättslagen som görs av tillsynsmyndigheterna hänvisas till avsnitt 12.8.

6.1.2 Förutsättningar för registrering och avregistrering

Promemorians förslag

Bolagsverket ska registrera den som anmäler sig för registrering som ansvarig enhet.

Tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska registrera den som ansöker om registrering som finansiellt institut endast om vissa krav, bl.a. lämplighetskrav, är uppfyllda. Motsvarande ska gälla för att en tillsynsmyndighet för tjänsteleverantörer till truster eller bolag ska registrera den som ansöker om att bli registrerad som sådan tjänsteleve-

rantör. Den som är registreringsskyldig ska inte få bedriva verksamheten innan registrering har gjorts.

Den registreringsskyldiga personen ska snarast möjligt anmäla varje ändring av de uppgifter som har anmälts.

Bolagsverket, tillsynsmyndigheten över finansiella institut och tillsynsmyndigheterna över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag ska kunna avregistrera en ansvarig enhet om det framkommer att den ansvariga enheten inte längre bedriver verksamheten eller om en tillsynsmyndighet beslutat om föreläggande att upphöra med verksamheten som ansvarig enhet och beslutet har fått laga kraft.

Bolagsverket ska snarast möjligt informera tillsynsmyndigheten över den ansvariga enheten som registrerats om registreringen och om ändringar av registrerade uppgifter.

Skälen för promemorians förslag

Enligt dagens reglering ska Finansinspektionen registrera den som har kommit in med en ansökan om registrering av verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen om bank- och finansieringsrörelse, under vissa förutsättningar (2 § lagen om viss finansiell verksamhet). Finansinspektionen ska ha gjort bedömningen dels att ägare och ledning är lämpliga för uppgiften, dels att det finns skäl att anta att verksamheten kommer att bedrivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Motsatsvis innebär bestämmelsen att registrering inte ska göras om dessa krav inte uppfylls.

Vad som nu beskrivits är en skillnad mot vad som gäller när Bolagsverket registrerar ansvariga enheter. De ansvariga enheter vars verksamhet ska registreras hos Bolagsverket anmäler sin verksamhet till Bolagsverket och det är i sig tillräckligt för att myndigheten ska registrera verksamheten. Även dessa ansvariga enheter omfattas av vissa krav på ledning och verkliga huvudmän (7 kap. 3 § penningtvättslagen). Kontroller av om dessa är uppfyllda görs dock i efterhand, inom ramen för tillsynsmyndighetens tillsyn. Av penningtvättsförordningen följer att Bolagsverket snarast ska meddela tillsynsmyndigheten om registreringen eller om ändringar som görs i redan registrerade uppgifter (12 §).

Enligt promemorians mening bör registrering hos tillsynsmyndigheten över finansiella institut även i fortsättningen förutsätta att ovan nämnda krav gällande instituten är uppfyllda. När det gäller lämplighetskrav bör det då handla om de lämplighetskrav som följer av sjätte penningtvättsdirektivet och som redogörs för i avsnitt 7.1. Motsvarande ordning bör gälla för finansiella holdingföretag som ska registreras hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut.

När det gäller de ansvariga enheter som ska registreras hos Bolagsverket föreslås också att det som gäller i dag ska fortsätta att gälla och då även för de nya ansvariga enheter som ska registreras hos Bolagsverket. Lämplighetskravet är då det som redogörs för i avsnitt 7.1. Det föreslås vidare att Bolagsverket även fortsättningsvis ska informera tillsynsmyndigheten för den ansvariga enheten om både den initiala registreringen och ändringar som görs. Det är nödvändigt för att tillsynsmyndigheten ska få kännedom om registrering som innebär att lämplighetsprövning bör

göras eller andra tillsynsåtgärder vidtas. Bolagsverket bör informera tillsynsmyndigheten snarast möjligt efter en registrering gjorts för att därigenom minimera det tidsspänn inom vilket den ansvariga enheten kan bedriva verksamheten utan att tillsynsmyndigheten gjort nödvändig lämplighetsprövning.

När det gäller tjänsteleverantörer till trustar eller bolag – som enligt promemorians förslag ska registreras hos sin tillsynsmyndighet – föreslås att företagen ska ansöka om registrering och att registrering ska göras först efter att lämplighetskravet som gäller för sådana företag är uppfyllda, dvs. motsvarande som föreslås gälla för de ansvariga enheter som registreras hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut.

Enligt promemorians uppfattning bör ingen av de ansvariga enheterna som ska registreras få bedriva sin verksamhet innan en registrering har gjorts. För de ansvariga enheter som registreras hos Bolagsverket är det en skillnad mot vad som gäller i dag. I dag räcker det med att anmälan har gjorts för att få bedriva verksamheten. Det väcker dock frågan vad som gäller om anmälan inte uppfyller kraven för det, t.ex. att uppgifter som krävs vid anmälan fattas. Rimligtvis borde det innebära att den ansvariga enheten inte får bedriva verksamheten. Promemorian anser att även sådana ansvariga enheter kan avvakta med att påbörja verksamheten till dess att registrering har gjorts.

Ändring av uppgifter och avregistrering

Om någon av de uppgifter som lämnats av en ansvarig enhet i en ansökan eller anmälan om registrering ändras, bör den ansvariga enheten vara skyldig att anmäla ändringen till myndigheten som registrerat den. Det bör då även göras om ändringen består i att den upphör med verksamheten. I annat fall kan tillsynsmyndigheterna vara ovetande om detta och fortsätta bedriva tillsyn utifrån de uppgifter som tidigare lämnats, exempelvis kontrollera lämplighet hos företagsledning som inte längre är aktuell. Det kan också leda till att exempelvis nya verkliga huvudmän annars undgår lämplighetskontroll. Den ansvariga enheten bör snarast möjligt efter att ändringen inträffade anmäla ändringen.

Om det framkommer att den ansvariga enheten inte längre bedriver verksamheten bör Bolagsverket, tillsynsmyndigheten över finansiella institut och tillsynsmyndigheterna över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag kunna avregistrera den ansvariga enheten. Det bör gälla oavsett hur myndigheterna får kännedom om förhållandet, dvs. oavsett om myndigheten får kännedom om förhållandet genom att den ansvariga enheten upplyser om det eller på annat sätt. Avregistrering bör även kunna göra om tillsynsmyndigheten över den ansvariga enheten beslutat om föreläggande mot den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten och beslutet fått laga kraft (jfr 2 § tredje stycket lagen om viss finansiell verksamhet).

Vad som nu föreslås motsvarar i huvudsak vad som redan gäller i dag, dock med den skillnaden att det nu även föreslås gälla hos tillsynsmyndigheten över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag.

6.1.3 Om krav på registrering inte följs ...

Promemorians förslag

Reglerna om att tillsynsmyndigheten över finansiella institut och tillsynsmyndigheterna över sådana ansvariga enheter som ska registreras hos Bolagsverket ska få förelägga ansvariga enheter som är under deras tillsyn och som inte fullgjort sin skyldighet att anmäla eller ansöka om registrering av sin verksamhet att göra det eller att upphöra med verksamheten, ska överföras till den nya penningtvättslagen. Detsamma gäller bestämmelser om att dessa tillsynsmyndigheter ska kunna förelägga en fysisk eller juridisk person att lämna upplysningar för att tillsynsmyndigheterna ska kunna bedöma om registrerings-skyldighet finns. Likt i dag ska föreläggandena få förenas med vite. Om ett föreläggande om att lämna upplysningar inte följs, ska dessa tillsynsmyndigheter – både sådana som redan har den möjligheten i dag och sådana som inte har det – kunna förelägga den fysiska eller juridiska personen att upphöra med verksamheten.

Tillsynsmyndigheten över finansiella institut och tillsynsmyndigheterna över sådana ansvariga enheter som ska registreras hos Bolagsverket ska kunna besluta att den som bedriver eller har bedrivit verksamheten utan att vara registrerad som sig bör, ska få betala en sanktionsavgift. Även detta ska gälla både för den tillsynsmyndighet som har den möjligheten i dag och för tillsynsmyndigheterna som inte har det i dag.

Tillsynsmyndigheten för tjänsteleverantörer till truster eller bolag ska ha motsvarande befogenheter att vidta åtgärder när en tjänsteleverantör till truster eller bolag inte fullgör sin registreringsplikt eller om det är osäkert om en fysisk eller juridisk person är tjänsteleverantör till truster eller bolag och omfattas av registreringsplikt, som tillsynsmyndigheten för finansiella institut som omfattas av registreringsplikt har i motsvarande situationer.

Skälen för promemorians förslag

Finns det behov av regler om tillsyn och ingripande kopplat till registreringskrav?

Artikel 4 i sjätte penningtvättsdirektivet – som innehåller bestämmelser om att medlemsstaterna ska säkerställa att ansvariga enheter omfattas av åtminstone krav på registrering – innehåller inga krav på åtgärder om sådan registrering inte görs. Det får dock förutsättas att det finns en förväntan på att det utövas tillsyn över att kravet på registrering efterlevs och att det finns åtgärder att ta till när så inte görs. Utan en ansökan om registrering görs inte någon prövning av lämplighet hos t.ex. företagsledning och det är tydligt av regelverket att medlemsstaterna ska se till att lämplighetskraven är uppfyllda när det gäller ansvariga enheters verksamhet (jfr artikel 6). Som promemorian redogör för ovan fyller registreringsplikten vidare funktionen att tillsynsmyndigheten ska få kännedom om vilka företag som omfattas av dess tillsyn. Om företag kan undgå tillsyn genom att inte registreras, riskerar det få konsekvenser för genomslaget av

penningtvättsregleringen. Mot den bakgrunden får det anses vara av central betydelse att medlemsstaternas tillsynsmyndigheter utövar tillsyn över att registreringsskyldigheten efterlevs och även vidtar åtgärder om så inte görs.

Bestämmelser som möjliggör sådan tillsyn och sådana åtgärder finns redan enligt svensk rätt, vilket kommer att redogöras för nedan. Redogörelsen begränsas till ansvariga enheter där penningtvättsregleringen leder till registreringsskyldighet. När det finns rörelsereglering som innebär krav på registrering, tillstånd, auktorisation, licensering eller dylikt, finns bestämmelser om tillsyn och åtgärder när kraven inte efterlevs i respektive rörelseregleringen. I vissa fall är åtgärden straffrättslig (se t.ex. 4 kap. 18 § fastighetsmäklarlagen).

Tillsyn och ingripande i fråga om registreringskravet enligt dagens regelverk

Till följd av den unionsrättsliga penningtvättsregleringen omfattas vissa ansvariga enheter av krav på registrering, antingen hos Bolagsverket eller tillsynsmyndigheten över finansiella institut, dvs. Finansinspektionen.

Om en ansvarig enhet som omfattas av krav på att anmäla sin verksamhet för registrering hos Bolagsverket underlåter att göra en sådan anmälan, får berörd tillsynsmyndighet – vilket är en länsstyrelse när det gäller sådana ansvariga enheter – ingripa genom att förelägga den ansvariga enheten att göra en anmälan. Det följer av 7 kap. 4 § penningtvättslagen. Vidare följer av 7 kap. 24 § samma lag att en sådant föreläggande får förenas med vite. Dessutom gäller enligt dessa bestämmelser att tillsynsmyndigheten – om den är osäker på om verksamheten som bedrivs är sådan att den ska anmälas – får förelägga den fysiska eller juridiska personen att lämna upplysningar för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma om den ska anmälas och att även ett sådant föreläggande får förenas med vite. Om någon av de ovan nämnda föreläggandena inte följs, får länsstyrelsen förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten (7 kap. 8 § penningtvättslagen).

Liknande bestämmelser finns när det gäller kravet på registrering hos Finansinspektionen. Om ett finansiellt institut enligt lagen om viss finansiell verksamhet bedriver verksamhet utan registrering, ska Finansinspektionen förelägga institutet att komma in med en ansökan. Om föreläggandet inte följs eller registrering vägras, ska Finansinspektionen förelägga institutet att upphöra med verksamheten. Föreläggandena får förenas med vite (10 och 22 § lagen om viss finansiell verksamhet). Finansinspektionen har även viss möjlighet att ingripa genom sanktionsavgift mot den som bedriver eller har bedrivit verksamhet utan att vara registrerad.

Om det är osäkert om en person bedriver sådan verksamhet som innebär att personen omfattas av registreringsplikt, får Finansinspektionen förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs. Ett sådant föreläggande får förenas med vite (10 § tredje stycket och 22 § lagen om viss finansiell verksamhet). Det saknas möjlighet för Finansinspektionen att förelägga om att den som inte följer ett föreläggande att lämna upplysningar, ska upphöra med verksamheten (jfr ovan i fråga om vad som gäller vid osäkerhet om

skyldighet finns att anmäla om registrering hos Bolagsverket). En annan sak är att sådant föreläggande kan beslutas om det står klart att företaget är ett finansiellt institut och det inte efterföljer ett föreläggande att lämna upplysningar för tillsynen (12 § lagen om viss finansiell verksamhet).

I tillägg till vad som sagts ovan ska nämnas att det sedan den 1 mars 2026 är ett brott att bedriva finansiell verksamhet utan erforderlig registrering (prop. 2025/26:42). Av 2 § lagen (2026:56) om straff för olovlig finansiell verksamhet följer att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bedriver finansiell verksamhet utan registrering hos Finansinspektionen trots att sådan registrering krävs för verksamheten, kan dömas till böter eller fängelse i högst två år. I propositionen som föregick införandet resonerar regeringen kring hur den straffrättsliga regleringen förhåller sig till tillsynsmyndighetens möjlighet att ingripa inom ramen för sin tillsyn (prop. 2025/26:42 avsnitt 6.4). Det görs bl.a. mot bakgrund av att det s.k. dubbelprövningsförbudet som följer av artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Förbudet innebär att ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd. Även sanktionsavgift räknas som straff enligt Europakonventionen (se t.ex. prop. 2018/19:4 s. 44 och 45 samt prop. 2022/23:124 s. 44–46). I förarbetena till lagen om straff för olovlig finansiell verksamhet konstaterade regeringen bl.a. att Europakonventionen inte hindrar att en fysisk person döms för brott begånget inom ramen för en juridisk persons verksamhet, samtidigt som den juridiska personen åläggs en administrativ sanktion. I lagen om straff för olovlig verksamhet finns s.k. spärregler som syftar till att undvika att dubbla förfarandena inleds i strid mot Europakonventionens dubbelprövningsförbud. En åklagare är t.ex. förhindrad att väcka åtal, utfärda strafföreläggande eller besluta om åtalsunderlåtelse för en gärning som omfattas av Finansinspektionens föreläggande eller beslut om sanktionsavgift eller ansökan om utdömande av vite (se 6 § lagen om straff för olovlig finansiell verksamhet och prop. 2025/26:42 s. 30–35).

Vad ska gälla i fråga om tillsyn och ingripande om registreringskrav i den nya penningtvättslagen inte följs?

Annat har inte framkommit än att de tillsyns- och ingripandeåtgärder som de berörda tillsynsmyndigheterna kan vidta enligt dagens regler för att säkerställa att registreringsskyldigheten fullgörs fungerar väl. Promemorian anser därför att i huvudsak motsvarande bör gälla även enligt den nya penningtvättslagen.

Promemorian föreslår dock att även tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska ha möjlighet att förelägga en fysisk eller juridisk person som inte hörssammar ett föreläggande om att lämna upplysningar om sin verksamhet för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma om personen omfattas av tillsynen, att upphöra med verksamheten. Som ovan nämns finns enligt penningtvättslagen den möjligheten för vissa andra tillsynsmyndigheter och det finns, enligt promemorians mening, ingen anledning att göra en åtskillnad mellan de aktuella tillsynsmyndigheterna när det gäller detta. Ett annat möjligt alternativ hade visserligen kunnat vara att slopa den möjligheten för de tillsynsmyndigheter som har den i dag. Det förhållandet att den borde fylla en begränsad funktion talar för

det. Även det förhållandet att åtgärden skulle kunna leda till att verksamhet som inte omfattas av tillsyn måste upphöra talar för detta. Ett sådant resultat framstår som långtgående. Å andra sidan är det önskvärt att tillsynsmyndigheter har en verktygslåda som ger visst utrymme att anpassa ingripande efter vad som i det enskilda fallet bedöms ändamålsenligt. Mot den bakgrunden anser promemorian att möjligheten bör behållas och att den även ska införas för tillsynsmyndigheten för finansiella institut.

Åtgärden bedöms vara förenlig med bestämmelsen i 2 kap. 17 § första stycket regeringsformen som innebär att näringsfriheten endast får begränsas för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte att enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Bestämmelsen införs i syfte att säkerställa att företag som omfattas av penningtvättsregleringen inte kan undgå tillsyn genom att ignorera tillsynsmyndighetens begäran om uppgifter om verksamheten. Det är ett angeläget allmänt intresse att det finns effektiva verktyg för att säkerställa att penningtvättsreglering efterföljs och, som ovan framgått, finns motsvarande verktyg redan när det gäller andra företag. Utan sådana verktyg riskerar det leda till att penningtvättsregleringen inte får avsedd effekt.

Promemorian föreslår vidare att även den som omfattas av krav på registrering hos Bolagsverket som bedriver eller har bedrivit verksamhet utan att vara registrerad ska kunna få betala en sanktionsavgift. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att besluta om sanktionsavgift får antas få störst betydelse i de fall då den ansvariga enheten gör rättelse och ansöker om registrering och det därför inte är aktuellt att förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten. Sanktionsavgift får aldrig beslutas om det riskerar att komma i konflikt med det s.k. dubbelprövningsförbudet, se ovan.

Sammantaget innebär promemorians förslag att de åtgärder som tillsynsmyndigheterna kan vidta blir mer lika.

Promemorians förslag innebär att bestämmelserna om tillsyn och ingripande som nu redogjorts för ska gälla även i förhållande till de nya ansvariga enheter som, enligt promemorians förslag, ska omfattas av registreringsskyldighet enligt den nya penningtvättslagen. Det betyder att det t.ex. kommer att gälla i fråga om personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar som, enligt promemorians förslag, är skyldiga att anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. Detsamma gäller för t.ex. förmedlare av gräsrotsfinansiering, som enligt promemorians förslag är skyldiga att anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut.

När det gäller tjänsteleverantörer till trustar eller bolag föreslår promemorian ovan att de ska bli skyldiga att ansöka om registrering hos sin tillsynsmyndighet. Det innebär att tillsynsmyndigheten kommer att göra en prövning av ansökan och först efter det att ansökan beviljats får verksamheten påbörjas. Det motsvarar vad som gäller för de ansvariga enheter som ansöker om registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut. Promemorian anser att tillsynsmyndigheterna för tjänsteleverantörer av trustar eller bolag – som i dag är länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län – ska få motsvarande möjligheter som tillsynsmyndigheten för finansiella institut att utöva tillsyn och ingripa när det gäller underlåtelse att ansöka om registrering,

inbegripet att besluta om sanktionsavgift för den bedriver eller har bedrivit verksamhet utan att vara registrerad. Detsamma föreslås gälla i fråga om åtgärder när det är osäkert om ett företag omfattas av registrerings-skyldighet. Promemorian föreslår att bestämmelser med sådan innebörd tas in i den nya penningtvättslagen.

6.1.4 Frågor om förfarande, verkställighet och överklagande

Promemorians förslag

Beslut om avregistrering av ansvarig enhet av Bolagsverket, tillsynsmyndigheten över finansiella institut eller tillsynsmyndigheten över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag som fattats sedan en tillsynsmyndighets föreläggande att upphöra med verksamhet som ansvarig enhet har fått laga kraft, ska inte få överklagas.

Däremot ska beslut av tillsynsmyndigheterna över de ansvariga enheter som enligt den nya penningtvättslagen ska registreras hos Bolagsverket, tillsynsmyndigheten över finansiella institut eller tillsynsmyndigheterna över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag, att förelägga en fysisk eller juridisk person att lämna upplysningar för att tillsynsmyndigheterna ska kunna bedöma om registreringsskyldighet finns, få överklagas. Detsamma gäller dessa tillsynsmyndigheters beslut att förelägga den fysiska eller juridiska personen att upphöra med verksamheten som beslutas som en följd av att personen inte följt föreläggande att lämna upplysningar. Sådana överklaganden ska göras till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för promemorians förslag

Reglerna som föreslås ovan innebär att tillsynsmyndigheterna ska kunna besluta om föreläggande att göra en anmälan eller ansökan, föreläggande att lämna upplysningar och föreläggande att upphöra med verksamheten. Föreläggandena ska kunna förenas med vite. Det föreslås även att tillsynsmyndigheterna ska kunna besluta om sanktionsavgift.

Promemorian redogör i avsnitten 7.2 och 9.7 för vad som gäller i fråga om överklagande av tillsynsmyndigheters förelägganden och beslut om sanktionsavgift vid vissa andra överträdelser. Motsvarande bör gälla vid överklagande av de beslut om förelägganden och sanktionsavgift som föreslås i detta kapitel. Vidare bör vad som gäller i fråga om förfarande och verkställighet vid beslut om sanktionsavgift när det gäller vissa andra överträdelser av penningtvättsregleringen och som redogörs för i avsnitt 9.5 även gälla i fråga om sådan sanktionsavgift som föreslås i detta kapitel. Promemorian hänvisar därför till dessa avsnitt.

I detta kapitel finns dock även förslag som gäller beslut om att avregistrera uppgifter ur register. Något liknande förslag finns inte i avsnitten 7 och 9. Promemorian föreslår att beslut om att avregistrera ansvariga enheter från register som fattas av Bolagsverket, tillsynsmyndigheten över finansiella institut eller tillsynsmyndigheten över

tjänsteleverantörer till trustar eller bolag sedan ett beslut om föreläggande att upphöra med verksamheten fått laga kraft, inte ska få överklagas. Det motsvarar vad som gäller i dag enligt 24 § lagen om finansiell verksamhet när det gäller finansiella institut. Skälet till förbudet är att beslutet om föreläggande att upphöra med verksamheten i sig är möjligt att överklaga (prop. 2002/03:139 Del I s 602).

I detta kapitel finns även förslag om att tillsynsmyndigheterna ska kunna förelägga en fysisk eller juridisk person att lämna upplysningar för att tillsynsmyndigheten över finansiella institut, tillsynsmyndigheterna över sådana ansvariga enheter som ska registreras hos Bolagsverket och tillsynsmyndigheterna över tjänsteleverantörer till trustar eller bolag, ska kunna bedöma om registreringsskyldighet finns. Sådana förelägganden föreslås kunna förenas med vite. Vidare föreslås tillsynsmyndigheterna kunna förelägga om upphörande av verksamheten, om föreläggandena inte följs. Sådana förelägganden bör enligt promemorians uppfattning kunna överklagas. Det är delvis en skillnad mot vad som gäller i dag enligt lagen om viss finansiell verksamhet och penningtvättslagen (jfr 10 § tredje stycket och 24 § första stycket lag om viss finansiell verksamhet och 7 kap. 4 § och 25 § första stycket penningtvättslagen). Ett överklagandeförbud för föreläggandena skulle ge ett sämre rättsskydd för den enskilde än vad som annars hade följt av förvaltningslagen. Sådana avvikelser från förvaltningslagen bör bara göras om det finns starkt bärande skaliga eller funktionella motiv (prop. 2016/17:180 s. 289). Några sådana bedöms inte finnas i detta fall.

Överklagande bör – precis som i dag – få göras till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten.

6.2 Vissa krav som gäller vid investeringsmigration

Promemorians bedömning

Reglerna som gäller investeringsmigration kräver inga åtgärder i svensk rätt.

Skälen för promemorians bedömning

Om en medlemsstat tillåter att uppehållsrätt beviljas i utbyte av investeringar uppställer sjätte penningtvättsdirektivet vissa krav i syfte att minska risken för penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism. Det krävs bl.a. ett riskhanteringsprocess och att det vidtas åtgärder för att minska riskerna för dessa brott. Vidare krävs att det årligen publiceras en rapport som bl.a. redovisar antalet ansökningar, sökandens ursprungsländer och antalet ansökningar som har beviljats respektive avslagits. Medlemsstater ska dessutom anmäla åtgärder som de vidtagit för att minska riskerna för penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism till kommissionen. Kommissionen ska kunna utfärda rekommendationer på området (artikel 5).

Under vilka förutsättningar som utlänningar kan få tillstånd att vistas i Sverige varaktigt regleras i utlänningslagen. I den lagen har uppehållsrätt en särskild betydelse. Med det avses en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd (3 a kap. 1 §). Som promemorian uppfattar sjätte penningtvättsdirektivet används begreppet uppehållsrätt i artikeln som gäller investeringsmigration med en vidare innebörd och det handlar snarare om en form av uppehållstillstånd (jfr även skäl 11 i sjätte penningtvättsdirektivet där i stället ordet uppehållstillstånd används). I svensk rätt finns inte möjlighet för utlänningar att få uppehållstillstånd i utbyte mot investeringar som gynnar landet. Som konstaterats i avsnitt 5.1.13 bör det därför inte finnas aktörer inom investeringsmigration som bedriver verksamhet i landet. Det finns därmed inte något behov av åtgärder för att genomföra artikeln som gäller investeringsmigration. Några sådana förslag lämnas inte.

7 Lämplighetskrav och kontroll av kravet

7.1 Kontroll av lämplighet

Promemorians förslag

Flertalet ansvariga enheter ska omfattas av lämplighetskrav som innebär att tillsynsorganen ska kontrollera att företagsledningen och de verkliga huvudmännen inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldiga till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet.

Vissa ansvariga enheter ska omfattas av mer omfattande lämplighetskrav som innebär att tillsynsorganen ska kontrollera att företagsledningen och de verkliga huvudmännen uppfyller det krav som anges ovan, dels att personerna har gott anseende och agerar med ärlighet och integritet. När det gäller ledningspersoner ska i dessa fall även kontrolleras att personerna har tillräcklig kunskap och kompetens för att utföra uppgifterna. Tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska göra prövningen även om det gäller sådana tillhandahållare som registreras av en kommun. Prövningen ska då göras på uppmaning av kommunen och tillsynsmyndighetens ska informera kommunen om resultatet.

Likt vad som gäller i dag ska tillsynsorganen för ansvariga enheter som registreras hos Bolagsverket göra lämplighetsprövningen efter det att de ansvariga enheterna registrerats, medan tillsynsorganen för andra ansvariga enheter som omfattas av någon av de nämnda lämplighetskraven ska göra prövningen före det godkännande eller dylikt som krävs för verksamheten.

Precis som i dag ska lämplighetsprövningar även göras vid ändrade förhållanden som kan påverka den tidigare bedömningen. Tillsynsorganen för de ansvariga enheter som omfattas av något av de

lämplighetskrav som anges ovan ska med beaktande av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism dessutom årligen välja ut ett antal ansvariga enheter och i fråga om dem utföra kontroll av att lämplighetskravet fortfarande är uppfyllt.

En ansvarig enhet som omfattas av krav på att dess ledning och verkliga huvudmän ska vara lämpliga ska snarast möjligt efter en förändring i dessa personkretsar anmäla förändringen till tillsynsorganet.

Skälen för promemorians förslag

Krav på lämplighet i sjätte penningtvättsdirektivet

I sjätte penningtvättsdirektivet finns det regler som innebär att tillsynsorganen på penningtvättsområdet ska säkerställa att personer i ledningen för ansvariga enheter och verkliga huvudmän är lämpade för sin uppgift. Liknande regler finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 47.2 och 47.3). I sjätte penningtvättsdirektivet blir reglerna dock mer specifika och omfattar fler ansvariga enheter. Reglerna innebär i huvudsak två olika typer av lämplighetsprövningar som ska göras av tillsynsorganen, där en typ av prövning gäller för vissa ansvariga enheter och den andra typen av prövning gäller för andra ansvariga enheter. Det finns även vissa ansvariga enheter som inte omfattas av någon av prövningarna. Det hör samman med att de redan är föremål för lämplighetsprövningar enligt annan lagstiftning. Det senare gäller flertalet företag som är finansiella institut enligt penningtvättsförordningen.

När det gäller ansvariga enheter som är valutaväxlings- och checkinlösningskontor, tjänsteleverantörer till trustar eller bolag, tillhandahållare av speltjänster och finansiella holdingföretag med blandad verksamhet förutsätter sjätte penningtvättsdirektivet att ledningspersoner ska

- ha gott anseende och agera med ärlighet och integritet, och
- besitta den kunskap och kompetens som de behöver för att utföra sina uppgifter.

Verkliga huvudmän till sådana ansvariga enheter ska dessutom ha gott anseende och agerar med ärlighet och integritet. Tillsynsorganen ska "verifiera" att kraven är uppfyllda (artikel 6.1). Även enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet finns lämplighetskrav för dessa, dock inte för finansiella holdingföretag med blandad verksamhet eftersom de inte är ansvariga enheter enligt det nuvarande penningtvättsregelverket.

För flertalet andra ansvariga enheter innebär sjätte penningtvättsdirektivet att ledningspersoner och verkliga huvudmän inte får ha dömts för penningtvätt, relevanta brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Som promemorian uppfattar bestämmelsen får de inte heller ha dömts för medhjälp till sådana brott (artikel 6.3). Det gäller följande ansvariga enheter.

- Revisorer, externa revisorer och skatterådgivare samt varje annan person som åtar sig att tillhandahålla materiellt bistånd, stöd eller råd rådgivning i skattefrågor som huvudsaklig affärs- eller yrkesverksamhet,
- notarier, advokater, och andra oberoende jurister,

- fastighetsmäklare och andra yrkesverksamma inom fastighetsbranschen,
- personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar
- personer som handlar med varor av högt värde,
- leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering,
- personer som handlar med eller agerar mellanhänder vid handel med kulturföremål,
- personer som förvarar, handlar eller agerar som mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när det utförs i frizoner och tullager,
- kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter och som inte är kreditinstitut eller finansiella institut,
- aktörer inom investeringsmigration,
- icke-finansiella holdingbolag med blandad verksamhet,
- fotbollsagenter, och
- professionella fotbollsklubbar.

Med andra ord handlar det om samtliga ansvariga enheter förutom kreditinstitut, finansiella institut, tjänsteleverantörer till trustar eller bolag, och tillhandahållare av speltjänster. Som en jämförelse kan nämnas att det liknande krav som finns enligt den nuvarande penningtvättsdirektivet endast gäller de som anges i de två först nämnda punkterna ovan och fastighetsmäklare. Däremot har den svenska lagstiftaren valt att gå längre och enligt svensk rätt gäller det fler.

Enligt artikeln i sjätte penningtvättsdirektivet ska tillsynsorganen ”vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra” att personer som dömts för de brott som nämns ovan får yrkeslegitimation som gör att de kan bedriva verksamhet som ansvarig enhet eller innehar ledande befattningar eller är verkliga huvudmän i en ansvarig enhet.

Beskrivningarna av tillsynsorganens uppgift i förhållande till lämplighetskraven indikerar att det ställs högre kvar på tillsynsorganen att kontrollera lämpligheten hos ledning och verkliga huvudmän i valutaväxlings- och checkinlösningskontor, tjänsteleverantörer till trustar eller bolag, tillhandahållare av speltjänster och finansiella holdingföretag med blandad verksamhet, än vad det gör när det gäller lämpligheten hos motsvarande personer i de ansvariga enheter som omfattas av den andra lämplighetsprövningen.

Promemorian kommer nedan att lämna förslag på hur reglerna som beskrivs ovan ska genomföras i svensk rätt. Som framgår ovan bör det inte finnas aktörer för investeringsmigration som omfattas av den svenska regleringen. Vidare är professionella fotbollsklubbar och fotbollsagenter ansvariga enheter först från och med sommaren 2029 och när det gäller dem ska reglerna om lämplighetsprövning börja tillämpas först vid den tidpunkten, se artikel 6.9 i sjätte penningtvättsdirektivet. Promemorian kommer följaktligen inte kommentera hur sådana ansvariga enheter berörs av lämplighetskrav och prövningar.

Lämplighetskrav och prövningar i dagens svenska reglering

Redan i dag utför tillsynsorganen på penningtvättsområdet lämplighetsprövningar. För sådana finansiella företag som omfattas av lagen om viss finansiell verksamhet handlar det om prövning av att ledningspersoner och personer med kvalificerat innehav är lämpliga för uppgiften. Vid den bedömningen ska särskilt beaktas om personen i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet (3 § lagen om viss finansiell verksamhet). När det gäller fastighetsmäklare finns bl.a. krav på att personen ska vara redbar och i övrigt lämplig för att vara verksam som fastighetsmäklare och när det gäller fastighetsmäklarföretag gäller att de som ingår i mäklarföretagets ledning och de som har ett kvalificerat innehav i mäklarföretaget inte ska ha gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet eller i väsentlig utsträckning åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet (2 kap. 8 och 9 §§ fastighetsmäklarlagen). Liknande krav finns när det gäller auktoriserade och godkända revisorer (4 och 6 §§ revisorslagen, se även 11 § i fråga om revisionsföretag). För licensering för att tillhandahålla speltjänster finns krav på att personen ska vara lämplig att driva verksamheten, vilket bl.a. innefattar att personen måste ha den kunskap och erfarenhet som krävs och kan antas komma att bedriva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar. Den som i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet får inte beviljas licens. Om det handlar om en juridisk person förutsätts att den som har ett kvalificerat innehav i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning är lämplig för uppgiften (4 kap. 1–2 §§ spellagen). När det gäller advokater finns bestämmelser i rättegångsbalken som innebär att en person endast får antas som ledamot i Sveriges advokatsamfund – och därmed ha rätt att utge sig för att vara advokat – om personen har gjort sig känd för redbarhet och i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet (8 kap. 2 och 10 §§ rättegångsbalken). När det gäller advokatbolag får den som i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller som har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet inte ha ett kvalificerat innehav av andelar i bolaget eller ingå i dess ledning (7 a kap. 3 § penningtvättslagen).

I tillägg till ovan finns även lämplighetskrav som gäller andra finansiella företag än de som omfattas av lagen om viss finansiell verksamhet, se t.ex. 3 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse).

När det gäller sådana ansvariga enheter som omfattas av tillsyn av länsstyrelse – dvs. bland annat s.k. kontanthandlare och de som bedriver yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisions-tjänster – handlar lämplighetskravet om en prövning som innebär att tillsynsmyndigheten säkerställer att den som ägnar sig åt verksamheten inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, dvs. motsvarande som gäller för advokatbolag. Om den ansvariga enheten är en juridisk person gäller lämplighetskravet personer i företagets ledning och verkliga huvudmän (7 kap. 6 § första och andra styckena penningtvättslagen). Tidigare omfattade bestämmelsen personer med kvalificerat innehav. Den inskränktes dock senare till att i stället avse verkliga huvudmän. Ändringen gjordes mot bakgrund av att prövningen av lämplighet hos de med kvali-

ficerat innehav ansågs medföra en omfattande administration för både länsstyrelser och ansvariga enheter som inte stod i rimlig proportion till mervärdet. Enligt regeringens något förenklade exempel skulle förändringen innebära att prövning gick från att avse dem som direkt eller indirekt äger minst 10 procent av aktierna i ett aktiebolag till de som direkt eller indirekt äger 25 procent av aktierna (prop. 2021/22:251 s. 103–105).

När det gäller sådana företag som förmedlar konsumentkrediter som en underordnad del av sin verksamhet finns inga lämplighetskrav. Det kommer inte heller införas när sådan verksamhet ska bli tillståndspliktig (prop. 2025/26:223, bet. 2025/26:CU26, rskr. 2025/26:301).

Behovet av förändringar när det gäller lämplighetskrav och prövningar

Det finns mot bakgrund av de förändringar som sjätte penningtvättsdirektivet innebär när det gäller lämplighetskrav och prövningar behov av vissa ändringar i nationell rätt.

För de ansvariga enheter som inte omfattas av lämplighetskrav bör det införas. Det gäller för de nya ansvariga enheterna, t.ex. finansiella holdingföretag med blandad verksamhet, förmedlare av konsumentkrediter och personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar. Befintliga lämplighetskrav bör justeras så att det är tydligt att de motsvarar direktivets krav.

I de situationer där det av det sjätte penningtvättsdirektivet följer att verkliga huvudmän ska lämplighetsprövas bör det även följa av den svenska regleringen. Som framgår ovan kan prövningen av de med kvalificerat innehav – som följer av vissa nationella bestämmelser – innebära att verkliga huvudmän lämplighetsprövas. Eftersom verkligt huvudmannaskap inte enbart tar sikte på personer med visst ägande i ett företag, kan det dock likväl innebära att vissa verkliga huvudmän som enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska lämplighetsprövas undgår sådan prövning. För att säkerställa att den svenska regleringen genomför direktivet korrekt är det därför nödvändigt att det anges att prövningen ska gälla verkliga huvudmän och inte de med kvalificerat innehav.

När det gäller de ansvariga enheter som omfattas av revisorslagen, fastighetsmäklarlagen, spellagen samt advokater som omfattas av särskilda regler som rör verksamheten i 8 kap. rättegångsbalken är lämplighetskraven som följer av penningtvättsregleringen i dag integrerade med övriga krav som finns enligt annan lagstiftning för att få bedriva verksamheten. Promemorian anser att det finns ett pedagogiskt värde i att de lämplighetskrav som följer av penningtvättsregleringen skiljs ut från sådana övriga krav. Det innebär inte att tillsynsorganen skulle vara förhindrad att göra prövningarna av kraven samtidigt. Det ger däremot en tydligare kontext till den lämplighetsprövning som myndigheten ska göra och det blir också tydligare hur de unionsrättsliga reglerna har genomförts i svensk rätt. För sådana tillhandahållare av speltjänster som är registrerade hos kommunen, anser promemorian vidare att den myndighet som utövar penningtvättstillsynen även bör göra lämplighetsprövningen. Det innebär en förändring mot vad som gäller i dag, då lämplighetsprövningen görs av kommunen.

Vissa tillhandahållare av speltjänster är i dag undantagna från penningtvättsregleringen, se mer om det i avsnitt 5.2. För dessa företag

gäller dock fortfarande de lämplighetskrav som gäller som förutsättning för licens. Det följer av att de inte är undantagna från spellagen där kraven finns reglerade (prop. 2017/18:220 s. 104).

Enligt promemorians uppfattning bör vad som gäller i dag för dessa företag i fråga om lämplighetskrav gälla även fortsättningsvis. Även i dessa verksamheter finns det risk för bl.a. penningtvätt, låt vara att risken har bedömts som låg (jfr artikel 4.1 penningtvättsförordningen). Det är därför inte motiverat att befria dem från kraven. Det bedöms vidare inte finnas hinder mot att lämplighetskrav görs enligt spellagen. Promemorian föreslår därför ingen ändring i den delen.

När det gäller de som bedriver valutaväxling föreslås inga nya regler om lämplighetskrav. Sedan den 1 juli 2025 gäller att valutaväxling endast får bedrivas av betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och kreditinstitut (2 § lagen om valutaväxling, se prop. 2024/25:67). Samtliga dessa företag är tillståndspliktiga och omfattas av reglering som genomför unionsrättslig lagstiftning. Det finns i de rörelselagar som reglerar dessa företag bestämmelser om lämplighetsprövningar (se t.ex. 2 kap. 6–88 §§ lagen om betaltjänster, 2 kap. 6 och 7 §§ och 3 kap. 4 § lagen om elektroniska pengar och 3 kap. 2 § och 14 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse). I linje med vad som angetts ovan om att sjätte penningtvättsdirektivet inte uppställer krav på lämplighet för finansiella institut där sådan prövning redan görs enligt annan reglering anser promemorian att det inte heller behövs införas något krav gällande de som bedriver valutaväxling. Kravet är uppfyllt genom lämplighetskravet för de företag som får bedriva sådan verksamhet.

Nya bestämmelser föreslås

Det föreslås att den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman i en juridisk person som bedriver verksamhet som ansvarig enhet enligt artikel 3.3 led a, b, d, e, f och i–k och m i penningtvättsförordningen, artikel 3.3 h och är förmedlare av gräsrotsfinansiering, eller 2 kap 1 § första och tredje styckena i den nya penningtvättslagen – dvs. vissa sådana ansvariga enheter som lagts till genom nationellt val – inte i väsentlig utsträckning får ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet. Detsamma föreslås gälla för en fysisk person som bedriver sådana verksamhet som innebär att företaget är sådan ansvarig enhet. Det handlar om sådana ansvariga enheter som nämns i uppräkningsdelen i inledningen ovan i avsnitt 7.1, dock inte fotbollsklubbar eller fotbollsagenter eftersom de inte är ansvariga enheter än eller aktörer inom investeringsmigration eftersom sådana företag inte finns i Sverige. Inte heller föreslås att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster omfattas. Det beror på att förutsättningarna för auktorisation som sådan aktör följer av EU-förordning som innehåller krav som avser lämplighet (artikel 12.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020). Enligt promemorians mening är det troligt att unionslagstiftaren – i likhet med vad som gäller flertalet finansiella institut – inte avsett att ett ytterligare lämplighetskrav ska gälla än vad som redan följer av det unionsrättsliga regelverk som reglerar verksamheten. Det föreslås däremot att lämplighetskravet ska

gälla för de ansvariga enheter som föreslås blir ansvariga enheter genom nationellt val, dvs. för bl.a. kontanthandlare och pantbanker.

Promemorians förslag om lämplighetskrav går längre än vad unionsrätten kräver, bl.a. genom att den som åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet kan diskvalificeras för att utöva verksamheten eller uppgiften som styrelseledamot eller verklig huvudman. Det är dock i enlighet med vad som gäller redan i dag för vissa av företagen, se t.ex. 7 kap. 3 § första och andra stycken penningtvättslagen. Promemorian har inte uppfattat att direktivet innebär att det inte tillåtet med mer långtgående reglering när det gäller lämplighetskrav och prövningen av det. I "annan allvarlig brottslighet" i lydelsen inryms bl.a. olika former av medhjälp till de nämnda brotten som bör leda till att personen inte är lämplig. Det innefattar även annan brottslighet som bör leda till att personen är diskvalificerad för uppgiften.

När det gäller de ansvariga enheter som bedriver sin verksamhet under vad som är eller kan jämföras med en yrkeslegitimation bör kravet ingå bland de krav som krävs för att registreras eller på annat sätt godkännas för yrket. Det bör gälla för auktoriserade och godkända revisorer, fastighetsmäklare, och advokater. Som promemorian nämner ovan bör kravet lagtekniskt däremot inte vara integrerat med övriga krav för yrkesutövningen utan bör ligga i den nya penningtvättslagen dit rörelselagen då hänvisar.

För många ansvariga enheter finns i rörelselagen krav på lämplighet hos ledningspersoner och personer med kvalificerat innehav i företaget. Det innebär att tillsynsmyndigheten kommer behöva göra lämplighetsprövning både enligt rörelselagen och enligt penningtvättslagen. I den utsträckning som det gäller samma personer – t.ex. när en person är verklig huvudman genom att personen har kvalificerat innehav i företaget – finns det inget som hindrar att prövningarna görs i ett sammanhang.

När det gäller de ansvariga enheter som ska vara föremål för den mer omfattande lämplighetsprövningen – dvs. finansiella holdingbolag med blandad verksamhet, checkinlösningskontor, tjänsteleverantörer till truster eller bolag och tillhandahållare av speltjänster – föreslås att det införs lämplighetskrav för motsvarande personer som enligt det lämplighetskrav som beskrivs ovan. Det föreslås att personen inte i väsentlig utsträckning ska få ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet, dvs. motsvarande som gäller för de företag som omfattas av den andra lämplighetsprövningen. I tillägg till det föreslås även att personen har gott anseende och agerar med ärlighet och integritet. Det är vad som anges i direktivet och får anses innebära en vidare prövning än granskning av belastningsregister.

Vid lämplighetsbedömningen av den som bedriver verksamheten eller som ingår i ledningen för en juridisk person som bedriver verksamheten föreslås dessutom att personen ska ha tillräcklig kunskap och kompetens. Av artikel 6.8 i sjätte penningtvättsdirektivet följer att Amla ska utfärda riktlinjer kring kriterier för att bedöma gott anseende, ärlighet och integritet samt kunskaper och kompetens. Promemorian kommer därför inte utveckla den närmare innebörden av det här.

Enligt promemorians mening bör även sådana ansvariga enheter som är finansiella institut och som ska vara registrerade hos Finansinspektionen

omfattas av att det mer omfattande lämplighetskravet och prövningen. Det kan jämföras med vad som i dag gäller enligt lagen om viss finansiell verksamhet.

Som nämns ovan, är det i dag kommunen som gör lämplighetsprövningen för vissa tillhandahållare av speltjänster. Med den nya regleringen anser promemorian att tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster bör göra lämplighetsprövningen även när det gäller en sådana tillhandahållare av speltjänster. Det bör införas en bestämmelse som innebär att tillsynsmyndigheten på uppmaning av kommunen ska göra prövningen och informera kommunen om resultatet.

När lämplighetsprövningen ska göras

Sjätte penningtvättsdirektivet får anses förutsätta att en första lämplighetsprövning görs av tillsynsorganen i samband med att den ansvariga enheten startar upp sin verksamhet. Den närmare tidpunkten för den inledande prövningen specificeras däremot inte.

När det gäller sådana ansvariga enheter som i dag registreras hos Bolagsverket görs den prövningen, som ovan nämns, efter det att de registrerats. För andra ansvariga enheter som omfattas av lämplighetskrav i dag görs den i stället före det att verksamheten som ansvarig enhet påbörjas. Att lämplighetsprövningen faller ut i godkänt resultat är då en förutsättning för att verksamheten ska få bedrivas.

Som också framgår av promemorians förslag i avsnitt 6.1.2 anser promemorian att det som gäller i dag i fråga om när lämplighetsprövningen ska göras, även kan gälla fortsättningsvis. Det betyder att tillsynsorganen för ansvariga enheter som registreras hos Bolagsverket gör lämplighetsprövningen i ett senare skede än när andra tillsynsorgan gör sina sådana prövningar. Liksom i dag bör lämplighetsprövningar även göras vid ändrade förhållanden som kan påverka den tidigare bedömningen.

Enligt sjätte penningtvättsdirektivet förväntas tillsynsorganen, utifrån riskkänslighetsanalyser verifiera att lämplighetskraven är fortsatt uppfyllda. Vad som avses med riskkänslighetsanalys utvecklas varken i sjätte penningtvättsdirektivet eller penningtvättsförordningen. Enligt promemorian uppfattning är en rimlig tolkning att innebörden är att tillsynsorganet ska beakta riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. Med den bedömningen som grund ska tillsynsorganet därefter utföra kontroller. Promemorian anser att det tydligt bör framgå av bestämmelserna om tillsynsorganets kontroller. Det kan enligt promemorians mening formuleras som att tillsynsorganen med beaktande av risken för penningtvätt och finansiering av terrorism årligen ska välja ut ett antal ansvariga enheter och i fråga om dem utföra kontroll av lämplighetskravet. Det kan finnas behov av att regeringen med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen i förordning anger föreskrifter om det årliga urvalet av ansvariga enheter för kontroll av lämplighetskrav.

En ansvarig enhet bör vara skyldig att snarast möjligt efter en förändring i den personkrets som lämplighetskraven anmäla förändringen till den som utövar tillsyn över att kraven uppfylls.

7.2 Om lämplighetskraven inte uppfylls

Promemorians förslag

Vad som gäller i dag i fråga om ingripande om lämplighetskraven inte är uppfyllda ska, med några justeringar och förtydliganden, i huvudsak fortsätta gälla. Till skillnad från i dag ska tillsynsorganet vara skyldigt att förelägga en verklig huvudman som inte uppfyller lämplighetskravet att vidta de åtgärder som behövs för att personen inte längre ska vara verkliga huvudman. Vidare ska bestämmelserna omfatta sådana ansvariga enheter som inte tidigare omfattats av lämplighetskrav, men som nu ska göra det. Även Advokatsamfundet ska ingripa genom föreläggande om lämplighetskrav inte uppfylls. Advokatsamfundets förelägganden ska dock inte få förenas med vite.

Om verksamheten som bedrivs förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt för yrkesutövningen eller verksamheten ska tillsynsorganet återkalla godkännandet eller motsvarande om föreläggande om rättelse inte följs eller inte är aktuellt att besluta. I fråga om advokater ska Advokatsamfundet i stället uppmana advokaten att träda ur samfundet. Om det inte görs, ska Advokatsamfundet besluta om hans eller hennes uteslutning.

När det gäller tillhandahållare av speltjänster som är registrerade hos en kommun ska tillsynsorganet ingripa om lämplighetskravet inte uppfylls.

Tillsynsorganets beslut om åtgärder när lämplighetskraven inte är uppfyllda ska kunna överklagas. Tillsynsmyndigheters beslut ska – likt i dag – kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut av Advokatsamfundet att utesluta en person ur samfundet på grundval av penningtvättsregleringen ska få överklagas till Högsta domstolen. Förelägganden av Advokatsamfundet om att göra rättelse ska, precis som tillsynsmyndigheternas motsvarande förelägganden, få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det ska krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för promemorians förslag

Åtgärder om företagsledning eller verklig huvudman inte är lämplig

Av sjätte penningtvättsdirektivet följer att tillsynsorganen ska ha befogenhet att begära att personer som dömts för sådana brott som innebär att lämplighetskraven inte är uppfyllda ska entledigas från ledande befattningar. I fråga om sådan verksamhet där det även finns krav på att ledningspersoner har gott anseende, agerar med ärlighet och integritet och innehar de kunskaper och den kompetens som behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter – dvs. verksamheter som är föremål för den mer omfattande lämplighetsprövningen – ska tillsynsorganen vidare ha befogenhet att entlediga eller tillfällig förbjuda att personerna är ledningspersoner om de inte uppfyller kraven (artikel 6.4).

När det gäller verkliga huvudmän som dömts för sådana brott som innebär att lämplighetskraven inte är uppfyllda innebär sjätte penning-

tvättsdirektivet att tillsynsorganen ska ha befogenhet att ”bryta alla kopplingar” mellan den verkliga huvudmannen och den ansvariga enheten. Det innefattar bl.a. att tillsynsorganen ska kunna begära att den verkliga huvudmannens innehav i den ansvariga enheten avyttras (artikel 6.5).

Det finns i sjätte penningtvättsdirektivet ingen regel om vilken befogenhet tillsynsorganet ska ha om en verklig huvudman inte har gott anseende och agerar med ärlighet och integritet i enlighet med vad lämplighetskravet som ingår i den mer omfattande lämplighetsprövningen förutsätter. Mot bakgrund av att det finns en regel om tillsynsorganen befogenheter när motsvarande krav för ledningspersoner inte är uppfyllt kan det inte uteslutas att det är av förbiseende som det inte anges när det gäller verkliga huvudmän.

I dag finns vissa regler om tillsynsmyndigheters möjlighet att ingripa när lämplighetskrav inte är uppfyllda i penningtvättslagen. Enligt 7 kap. 9 § den lagen ska tillsynsmyndigheten förelägga en ansvarig enhet som är en fysisk person och som inte uppfyller lämplighetskraven att upphöra med verksamheten. Om det i stället rör sig om en ansvarig enhet som är juridisk person ska tillsynsmyndigheten förelägga den juridiska personen att vidta rättelse och, om rättelse inte vidtas, upphöra med verksamheten. Om det är en verklig huvudman som inte uppfyller lämplighetskraven får tillsynsmyndigheten förelägga att vidta de åtgärder som behövs för att personen inte längre ska vara en verklig huvudman. Med ”får” indikeras att tillsynsmyndigheten inte måste vidta åtgärden. Föreläggandena – både till ansvariga enheter och verkliga huvudmän – får förenas med vite som påtryckningsmedel (7 kap. 24 §).

Liknande regler som de som nu beskrivits finns i 11 § lagen om viss finansiell verksamhet.

Enligt promemorians uppfattning uppfyller befintliga bestämmelser i huvudsak kraven på tillsynsorganets befogenheter i sjätte penningtvättsdirektivet. Vissa förändringar föreslås dock.

I de flesta fall kommer en fysisk person som bedriver verksamhet inte kunna göra rättelse. Den enda åtgärden som då står till buds är att han eller hon upphör med verksamheten. En tjänsteleverantör till trustar eller bolag skulle dock kunna bedriva sin verksamhet som en enskild firma och vara diskvalificerad på grund av att kravet på tillräcklig kunskap och kompetens inte uppfylls. I en sådan situation går det inte att utesluta att personen kan göra rättelse genom att inhämta den kunskap och kompetens som behövs. Promemorian anser därför att förelägganden om rättelse kan bli aktuellt även för en fysisk person som bedriver verksamheten och inte uppfyller lämplighetskraven. Ett tillsynsorgan bör i den situationen därmed även kunna förelägga om rättelse. Om rättelse inte är aktuellt eller ett föreläggande om det inte följs, bör tillsynsorganet förelägga personen att upphöra med verksamheten.

För att uppfylla direktivets krav måste bestämmelserna utsträckas till att gälla i fråga om samtliga ansvariga enheter som omfattas av lämplighetskrav. Även Advokatsamfundet bör kunna ingripa genom förelägganden om en advokat inte uppfyller lämplighetskrav. Likt i dag bör tillsynsmyndigheten kunna förena sina förelägganden med vite. Det bör dock inte gälla förelägganden av Advokatsamfundet.

Promemorian anser vidare att tillsynsorganen *ska* förelägga en verklig huvudman som inte uppfyller lämplighetskraven att vidta de åtgärder som

behövs för att personen inte längre ska vara verklig huvudman. Det innebär då att det inte längre är valfritt för tillsynsorganet att vidta åtgärden. Även detta bedöms vara nödvändigt för att uppfylla direktivets krav.

När det gäller fysiska och juridiska personer som utövar verksamheten efter godkännandeförfarande eller dylikt och som inte uppfyller lämplighetskravet föreslås dessutom att tillsynsorganet ska återkalla godkännandet eller motsvarande. En sådan åtgärd är ingripande, men bedöms rimligt utifrån att den ansvariga enheten inte längre uppfyller de krav som gäller för att få bedriva verksamheten. Det innebär bl.a. att Advokatsamfundet ska kunna besluta om uteslutning av advokat, att Fastighetsmäklarinspektionen ska kunna besluta om återkallelse av registrering som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag och att Revisorsinspektionen ska kunna besluta om upphävande av auktorisation eller godkännande som revisor eller upphävande av registrering som revisionsbolag. Åtgärden bör ses som en yttersta åtgärd och bör inte vidtas om rättelse fortfarande kan vara aktuellt.

När det gäller tillhandahållare av speltjänster som är registrerade hos en kommun gäller i dag att det är kommunen som gör lämplighetsprövningen och ingriper om det inte uppfylls. I linje med de ändringar som föreslagits i föregående avsnitt och som innebär att det är tillsynsorganet som utövar penningtvättstillsyn som gör lämplighetsprövningen, föreslås även att det organet ska ingripa när kravet inte uppfylls. Det innebär att det finns behov av att införa bestämmelser om att tillsynsorganet ska underrätta kommunen i vissa fall. Det beror på att kommunen måste få kännedom om åtgärder som vidtas för att kunna ta ställning till om beslut om avregistrering ska fattas.

Möjligheten till överprövning

Tillsynsorganens beslut om förelägganden och om återkallelse av godkännande eller dylikt för att kunna bedriva verksamheten eller utöva yrket är ingripande och bör kunna överprövas. Det är också ett krav enligt sjätte penningtvättsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att besluten är föremål för effektiva överklagandeförfaranden, inbegripet rättslig prövning.

Enligt promemorians mening bör kravet på överklagandemöjlighet uppfyllas genom att besluten får överklagas på samma sätt som normalt gäller för tillsynsorganens beslut. Det betyder att överklagandeförfarandet kan skilja sig åt beroende på vilket tillsynsorgan som fattat beslutet.

Tillsynsmyndigheternas beslut föreslås kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut av Advokatsamfundet om avslag på en ansökan om inträde i samfundet kommer att vara överklagbara enligt 8 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken. Sådana beslut får överklagas till Högsta domstolen. Beslut om uteslutning ur samfundet på grundval av penningtvättsregleringen bör också överklagas till Högsta domstolen. Föreläggande av Advokatsamfundet om att exempelvis en verklig huvudman ska vidta åtgärder för att det verkliga huvudmannaskapet bör upphöra, bör däremot kunna överklagas till förvaltningsdomstol på motsvarande sätt som motsvarande förelägganden som tillsynsmyndigheterna beslutat om. Vidare bör det krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

7.3 Möjligheten att inhämta uppgifter och vissa frågor om sekretess

Promemorians förslag

Sekretess ska gälla i ärende om kontroll av lämplighet för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som inhämtats från Amlas centrala databas, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst femtio år.

Promemorians bedömning

Regeringen kan meddela föreskrifter om att tillsynsorganen på penningtvättsområdet ska inhämta uppgifter från Amlas centrala databas för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och från belastningsregistret i samband med sina kontroller av lämplighet.

Regeringen kan meddela föreskrifter som innebär att tillsynsorgan får utökad tillgång till uppgifter ur belastningsregister i samband med sina lämplighetsprövningar.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Medlemsstaterna ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet säkerställa att tillsynsorganen eller andra myndigheter som gör lämplighetsprövningar i enlighet med nationell rätt kontrollerar

- Amlas centrala databasen för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, och
- om en relevant fällande dom finns i kriminalregistret för den person som prövningen avser.

Vidare anges att utbyte av information för dessa ändamål ska ske i enlighet med rambeslut 2009/315/RIF och beslut 2009/316/RIF i den form som de har genomförts i nationell rätt. (artikel 6.6). En till viss del motsvarande bestämmelse finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 62.2). Även i den nämns rambesluten. I fråga om rambesluten bör befintlig reglering därmed redan uppfylla direktivets krav. Amlas centrala databas är något nytt som tillkommit i och med att Amla inrättats och kräver genomförandeåtgärd.

Kontroller mot Amlas centrala databas

Amlas centrala databas för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism ska bl.a. uppgifter som tillsynsmyndigheterna överför till Amla (artikel 11 i Amla-förordningen). Det gäller bl.a. statistik över kategorier av och antal ansvariga enheter som omfattas av tillsynsorganens tillsyn och grundläggande information om de ansvariga enheternas riskprofil samt sanktionsavgifter som beslutats för överträdelse av penningtvättsregleringen. I databasen ska även finnas uppgifter från vissa

andra myndigheter och organ som inte har ansvar på penningtvättsområdet och som är relevant för tillsynen över att penningtvättsregleringen efterföljs. Det gäller bl.a. uppgifter om fall då myndigheten eller organet misstänker att försök till eller utförande av penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att det finns en ökad risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism kopplat till en ansvarig enhet. Vidare ska databasen innehålla uppgifter från myndigheter och organ som utövar tillsyn över kreditinstitut som de har inhämtat inom ramen för sin tillsyn, t.ex. information om bedömningar av affärsmodeller, bedömningar av förvärv av kvalificerade innehav och lämplighetsbedömningar.

Bland annat de myndigheter som utövar penningtvättstillsyn ska på begäran kunna få del av uppgifter ur databasen om villkoren för tillgång till uppgifterna bedöms vara uppfyllda. Promemorian uppfattar däremot inte att självreglerande organ som utövar penningtvättstillsyn ska få tillgång. I det avseendet finns det en inkonsekvens mellan vad som anges i sjätte penningtvättsdirektivet om vilken information som ska inhämtas vid tillsynsorganens kontroll av lämplighet och vad som anges i Amla-förordningen om vilka som ska kunna få del av uppgifter ur databasen.

Som nämns ovan följer det av sjätte penningtvättsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen kontrollerar Amlas centrala databas. För att få del av uppgifter därifrån får det – som bestämmelserna i Amla-förordningen får förstås – dock förutsättas att det finns ett behov.

Promemorian föreslår därför att det endast är om det finns behov av det som tillsynsorganen ska inhämta uppgifter från Amla-förordningen för sina lämplighetsprövningar. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter med sådant innehåll. Det kommer att finnas rättslig grund för den behandling av personuppgifter som sådan uppgiftsinhämtning skulle kunna innebära (artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning).

Kontroller mot belastningsregister

Belastningsregistret förs av Polismyndigheten. Det är ett register som innehåller uppgifter om bl.a. den som ålagts påföljd för brott. Uppgifterna i registret omfattas av sekretess enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, och endast när det är särskilt föreskrivet kan uppgifter lämnas ut. Tillsynsorganen på penningtvättsområdet har redan i dag möjlighet att få del av uppgifter ur belastningsregistret (6 § första stycket 4 och 9 a § lagen [1998:620] om belastningsregister och 10–13, och 21 a §§ förordningen [1999:1134] om belastningsregister). Uppgiftsinhämtningen från belastningsregister ska inte ske slentrianmässigt. En myndighet som har rätt att få uppgifter ur registret ska i varje särskilt fall noga pröva behovet av information. En begäran om att få ta del av uppgifter ur registret får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (7 § lagen om belastningsregister).

När det gäller tillgång till uppgifter ur belastningsregistret för vissa av tillsynsorganen finns vissa begränsningar när det gäller vilka brott som de kan få uppgift om. Mot bakgrund av de förändringar som föreslås gälla när det gäller lämplighetsprövningen finns det, enligt promemorians uppfattning, även behov av att låta tillsynsorganen få uppgifter om fler

brott. Det kan även noteras att det finns myndigheter som har tillgång till fler uppgifter om brott när de gör liknande lämplighetsprövningar enligt andra regelverk. Det gäller bl.a. för Finansinspektionen. Enligt promemorians mening finns det skäl att överväga om motsvarande bör gälla vid lämplighetsprövningar enligt penningtvättsregleringen. Sådana justeringar kan regeringen göra i enlighet med den rätt att meddela föreskrifter som anges i 6 § första stycket 4 och 9 a § lagen om belastningsregister.

För att genomföra direktivets krav på att uppgifter från kriminalregister ska hämtas in vid kontroll av lämplighet kan även övervägas om en bestämmelse om det bör tas in i författning. Även en sådan föreskrift kan regeringen meddela. Det kan göras med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Sekretess för uppgifter som inhämtas

Av 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen följer rätten att ta del av allmänna handlingar. Bestämmelsen innebär att var och en har rätt att ta del av sådana handlingar som förvaras hos en myndighet och är antingen inkommen till eller upprättad hos myndigheten (2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen). En begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar kan endast göras av hänsyn till vissa intressen som också följer av tryckfrihetsförordningen. Det handlar bl.a. om situationer då det krävs med hänsyn till myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn eller skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (2 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen). En sådan begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar görs vanligen genom bestämmelser i OSL. Det är även möjligt att föra in sådana begränsningar genom en lag som OSL hänvisar till.

Inom ramen för sina lämplighetsprövningar kommer tillsynsmyndigheterna att inhämta uppgifter som kan vara känsliga för den enskilde ur integritetssynpunkt. Det handlar bl.a. om uppgifter från belastningsregister och uppgifter från Amlas centrala databas.

När det gäller uppgifter från belastningsregister är det inget nytt mot vad som redan gäller i dag förutom att tillsynsmyndigheter kommer att behöva hämta in sådana uppgifter när det gäller fler ansvariga enheter. Sådana uppgifter omfattas av absolut sekretess vid verksamheten som avser förande av eller uttag ur belastningsregistret (35 kap. 3 § OSL), dvs. oavsett om röjandet av uppgiften kan antas innebära skada eller inte. I vilken utsträckning uppgifter från registret får lämnas ut framgår bl.a. av (1998:620) om belastningsregister och anslutande förordning, se 35 kap. 3 § första stycket, andra meningen OSL. Av dessa bestämmelser följer bl.a. att tillsynsorgan på penningtvättsområdet har rätt att få del av vissa uppgifter.

När uppgifterna tas ut från registret – antingen via direktåtkomst eller på annat sätt – av en myndighet för att användas den inom sin verksamhet får frågan om uppgifterna omfattas av sekretess bedömas utifrån vad som gäller i den verksamheten. Om uppgifterna omfattas av sekretess eller inte skulle därmed kunna variera beroende på i vilken verksamhet som uppgifterna hämtas in till.

Promemorian har övervägt om det finns behov av att uppgifter från belastningsregistret som hämtas in av tillsynsmyndigheterna i samband

med prövning av lämplighet omfattas av sekretess hos tillsynsmyndigheterna i de situationer då det inte redan följer av befintlig reglering. Domar är dock offentliga och det kan ifrågasättas vilket behov det finns att sekretessbelägga sådana uppgifter. Det kan som en jämförelse dock nämnas att uppgifter från bl.a. belastningsregistret som inhämtas av Finansinspektionen vid ägarprövningar omfattas av sekretess t.ex. se 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen. Vidare finns visst sekretesskydd t.ex. om uppgift ur belastningsregistret förekommer i ett ärende om kontroll av lämplighet i samband med ett ärende om godkännande eller auktorisation av revisor (30 kap. 17 § första stycket OSL). Promemorian anser dock inte att detta är skäl för att uppgifter från belastningsregistret som finns hos tillsynsmyndigheterna ska omfattas av sekretess även vid lämplighetsprövningar som görs enligt penningtvättsregleringen. Någon sådan sekretess föreslås därför inte.

När det gäller uppgifterna från Amlas centrala databas kan det, som promemorian uppfattar det, bl.a. handla om uppgifter om att andra företag fattat misstanke om försök till eller utförande av penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att det finns en ökad risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism kopplat till en ansvarig enhet. Sådana misstankar kan få stora konsekvenser för den som det rör och dennes närstående om uppgifterna sprids. Enligt promemorians mening bör sådana uppgifter kunna skyddas av sekretess. För en juridisk person skulle det kunna leda till att kunder och affärspartners väljer bort företaget. Eftersom tröskeln för att en uppgift ska registreras i Amlas centrala databas är förhållandevis låg finns även en risk för att obefogade anmälningar om misstankar görs i syfte att försämra t.ex. en konkurrens rykte. Dessa förhållanden talar för att det finns ett behov av att kunna sekretessbelägga uppgifter som tillsynsmyndigheterna inhämtar från databasen. Hos en del av tillsynsmyndigheterna kan visst skydd finnas enligt andra bestämmelser, t.ex. enligt de bestämmelser som angetts ovan. Det finns dock ingen bestämmelse som skyddar uppgifter som inhämtas från Amlas databas hos samtliga tillsynsmyndigheter.

När en sekretessbestämmelse övervägs ska en avvägning göras mellan intresset av sekretess och intresset av insyn. Intresset av insyn när det gäller uppgifter från Amlas centrala databas bedöms vara begränsat. Uppgifterna från databasen rör inte myndighetens verksamhet som sådan, utan förhållanden som rör enskilda. Av de skäl som redovisats ovan bedöms däremot intresset av sekretess av hänsyn till enskildas personliga och ekonomiska förhållanden vara desto större. Det bedöms därmed vara motiverat att införa en ny sekretessbestämmelse i OSL som innebär att uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i en statlig myndighets ärende om kontroll av lämplighet ska kunna omfattas av sekretess. Ett rakt skaderekvisit bedöms vara tillräckligt för att tillgodose intresset av sekretess. Amlas databas kan förväntas innehålla en mängd uppgifter, varav en del som rör enskildas personliga och ekonomiska förhållanden kan antas vara harmlösa. Det föreslagna skaderekvisitet innebär att utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga, vilket innebär att skadebedömningen i huvudsak ska göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Om uppgiften är sådan att den genomsnittligt sett måste betraktas som harmlös ska den normalt anses falla utanför sekretessen. Om uppgiften i stället typiskt sett måste betraktas

som känslig omfattas den normalt av sekretess. För att sekretessen inte ska bli mer långtgående än vad som krävs med hänsyn till skyddsintresset bör den alltså endast gälla om det kan antas att den enskilde eller en närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling bör sekretessen gälla i högst 50 år.

8 Tillsyn

8.1 Verksamheter under svensk behörighet

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige.

Tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska, oavsett hur speltjänsterna tillhandahålls i Sverige, utöva tillsyn över sådan verksamhet som är licenspliktig enligt spellagen. Om en utländsk ansvarig enhet bedriver sådan licenspliktig spelverksamhet i Sverige ska tillsynen anmälas till tillsynsorganet i den ansvariga enhetens hemland.

Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster ska som utgångspunkt utöva tillsyn över verksamhet som sådana utländska ansvariga enheter bedriver gränsöverskridande genom agenter eller ombud i Sverige. Tillsynsmyndigheten ska få besluta att inte utöva tillsyn över sådan verksamhet om kriterierna i de tekniska standarderna för tillsyn inte är uppfyllda och tillsynsmyndigheten bedömer att den ansvariga enhetens verksamhet i Sverige är begränsad. Hemlandets tillsynsmyndighet ska underrättas om ett beslut att inte utöva tillsyn.

Tillsynsmyndigheten ska som utgångspunkt inte utöva tillsyn över verksamhet som svenska utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster bedriver gränsöverskridande genom agenter eller ombud i ett annat land inom EES. Tillsynsmyndigheten ska dock utöva tillsyn över sådan verksamhet om de tekniska standarderna för tillsyn inte är uppfyllda och värdlandets tillsynsorgan beslutat att inte utöva tillsyn. Tillsynsmyndigheten ska inom två veckor från mottagandet av ett sådant beslut från värdlandets tillsynsmyndighet informera den ansvariga enheten om att verksamheten i värdlandet står under tillsynsmyndigheten tillsyn. Den ansvariga enheten ska även informeras om förändringar av tillsynsansvaret.

Tillsynsmyndigheten får besluta att utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster som hör hemma i ett annat land inom EES och som i Sverige bedriver verksamhet genom agent eller ombud ska utse en central kontaktpunkt i Sverige som företrädare för den ansvariga enheten här i landet.

Tillsynsorganen ska inte utöva tillsyn över sådan verksamhet som står under Amlas tillsyn.

Promemorians bedömning

Det nuvarande bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den centrala kontaktpunktens organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende bör inte föras över till den nya penningtvättslagen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillsyn av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige

Utgångspunkten i sjätte penningtvättsdirektivet är att tillsyn över ansvariga enheter ska bedrivas av tillsynsorgan i den medlemsstat där verksamheten bedrivs. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla ansvariga enheter etablerade på deras territorium, med vissa angivna undantag, är föremål för lämplig och effektiv tillsyn (artikel 37.1 i sjätte penningtvättsförordningen). Detta gäller dock inte om Amla agerar som tillsynsorgan.

Med etablering avses en ansvarig enhets faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet som omfattas av artikel 3 i penningtvättsförordningen i en annan medlemsstat eller ett annat tredjeland än det land där dess huvudkontor är beläget på obestämd tid och genom en stabil infrastruktur, inbegripet en filial eller ett dotterföretag, eller när det gäller kreditinstitut och finansiella institut, en infrastruktur som betraktas som en etablering enligt en stabilitetsreglering (artikel 2.1.18 i penningtvättsförordningen). I skälen till penningtvättsförordningen anges att i enlighet med rättspraxis från Europeiska unionens domstol behöver etableringen inte ske i form av ett dotterföretag, en filial eller en agentur, såvida det inte uttryckligen anges i rörelselagstiftningen, utan kan bestå av ett kontor som sköts av en ansvarig enhets egen personal eller av någon fristående person som har stående fullmakt att agera för den ansvariga enhetens räkning. Enligt den definitionen, som kräver att tjänsteleverantören faktiskt bedriver ekonomisk verksamhet på etableringsorten, utgör enbart en postadress inte en etablering. På motsvarande sätt utgör inte kontor eller annan infrastruktur som används för stödverksamhet, såsom enbart back-officeverksamhet, it-knutpunkter eller datacentraler som drivs av ansvariga enheter, en etablering. Däremot utgör verksamhet såsom tillhandahållande av kryptotillgångstjänster via uttagsautomater en etablering med hänsyn till den begränsade fysiska utrustning som behövs för operatörer som huvudsakligen betjänar sina kunder via internet, vilket är fallet för leverantörer av kryptotillgångstjänster (skäl 27 till penningtvättsförordningen).

Formerna för näringsverksamhet som bedrivs i Sverige av utländska företag och utomlands bosatta svenska eller utländska medborgare regleras i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. Som utgångspunkt gäller att ett utländskt företag får bedriva näringsverksamhet i Sverige genom filial, dotterbolag eller agentur. Från detta finns dock undantag, bl.a. gäller det inte näringsverksamhet som omfattas av den fria rörligheten för varor och tjänster och för finansiella företags rätt att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser i rörelselagstiftningarna (2 och 3 §§).

Enligt penningtvättsförordningens definition av etablering omfattas inte ansvariga enheter som hör hemma i landet, dvs. som har säte eller huvudkontor där. Utöver tillsyn över utländska ansvariga enheter etablerade i Sverige konstaterar promemorian att svenska tillsynsorgan fortsatt även ska utöva tillsyn över ansvariga enheter som hör hemma i Sverige. Tillsynen omfattar sådan verksamhet som bedrivs i landet och som utgångspunkt sådan verksamhet som bedrivs gränsöverskridande härifrån.

Av artikel 37 följer att tillsynsorganen ska säkerställa att ansvariga enheter etablerade i landet är föremål för tillsyn över att de efterlever tillämpliga krav. Kravet enligt artikeln är dock inte att det är tillsynsorganet i det land där verksamheten bedrivs som alltid ensamt ska vidta åtgärder. Vid tillsyn av gränsöverskridande verksamheter inom EES kan eller ska tillsyn också bedrivas i samarbete med det andra landets tillsynsorgan. Tillsynsorganens samarbete med varandra vid gränsöverskridande verksamhet behandlas i avsnitt 8.10.

Mot denna bakgrund och promemorians förslag om en sammanhållen reglering för penningtvättsområdet föreslår promemorian att artikel 37.1 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet genomförs genom att det införs en bestämmelse i penningtvättslagen om att tillsynsorganen ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige.

Tillsyn av verksamhet med särskilda tillståndskrav

Innebörden av artikel 37.1 första stycket är att sådan verksamhet som i Sverige bedrivs av utländska ansvariga enheter inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster, som utgångspunkt inte står under tillsyn av svenska tillsynsorgan. Från detta finns dock undantag varav ett gäller verksamhet för vilka det enligt nationell rätt gäller särskilda tillståndskrav. På områden som inte är harmoniserade på unionsnivå kan medlemsstaterna anta nationella åtgärder, även om dessa åtgärder utgör inskränkningar av friheterna på den inre marknaden. Det gäller exempelvis åtgärder som vidtas för att reglera tillhandahållandet av speltjänster, särskilt när denna verksamhet bedrivs online, utan någon infrastruktur i medlemsstaten (skäl 95 till sjätte penningtvättsdirektivet). Om medlemsstaterna på grund av ett överordnat allmänintresse har infört särskilda tillståndskrav för ansvariga enheter att bedriva verksamhet på deras territorium inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster, ska de säkerställa att verksamheten som bedrivs av de ansvariga enheterna med de särskilda tillstånden är föremål för tillsyn av deras nationella tillsynsorgan. Detta gäller oavsett om den verksamhet som har tillstånd bedrivs via infrastruktur på deras territorium eller på distans. Denna tillsyn ska anmälas till tillsynsorganen i den medlemsstat där den ansvariga enhetens huvudkontor ligger (artikel 37.1 andra stycket). Detta gäller dock inte om Amla agerar som tillsynsorgan.

Med undantag för när Amla agerar som tillsynsorgan ska alltså svenska tillsynsorgan som utövar tillsyn över verksamheter med särskilda tillståndskrav, såsom erhållande av licens, utöva tillsyn över sådana verksamheter som i Sverige bedrivs genom ombud eller annan typ av infrastruktur eller på distans. Sådana särskilda krav finns enligt spellagen. Promemorian bedömer därför att detta ansvar bör regleras och föreslår att

en bestämmelse införs om att tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska utöva tillsyn över sådan licenspliktig verksamhet enligt spellagen som ansvariga enheter tillhandahåller i Sverige. Av bestämmelsen bör också framgå att sådan tillsyn ska anmälas till tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland.

Tillsyn av viss gränsöverskridande verksamhet

Verksamhet som bedrivs av utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster är kopplade till särskilda sårbarheter vad gäller penningtvätt. Med hänsyn till detta finns särskilda tillsynsbestämmelser avseende de ansvariga enheter som gränsöverskrider med sådan verksamhet, vilka ska tillämpas med undantag för när Amla agerar som tillsynsorgan.

Tillsynen över den verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som är utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster i en annan medlemsstat genom infrastruktur som inte är en etablering ska, även när verksamheten bedrivs inom ramen för en auktorisation som kreditinstitut, som utgångspunkt utövas av tillsynsorgan i den medlemsstat där verksamheten bedrivs, dvs. av värdmedlemsstaten (artikel 38.1). Undantag från detta kan göras om kriterierna i de tekniska standarder för tillsyn som Amla enligt artikel 41.2 ska utarbeta förslag till och som ska antas av kommissionen inte är uppfyllda och tillsynsorganet i värdmedlemsstaten underrättar tillsynsorganet i hemmedlemsstaten om att tillsynen, med tanke på den ansvariga enhetens begränsade infrastruktur på värdmedlemsstatens territorium, ska utövas av hemmedlemsstaten (artikel 38.2)

Tillsynsorganen i hem- och värdmedlemsstaten ska förse varandra med all information som krävs för att bedöma huruvida kriterierna i de tekniska standarderna är uppfyllda och om eventuella förändringar i den ansvariga enhetens omständigheter som kan påverka uppfyllelsen av kriterierna (artikel 38.3). Inom två veckor från mottagandet av en underrättelse från värdmedlemsstaten om att kriterierna i den tekniska standarden för tillsyn inte är uppfyllda ska tillsynsorganet i hemmedlemsstaten informera den ansvariga enheten om att den kommer utöva tillsyn även över verksamheten som bedrivs inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat, och om alla senare ändringar i tillsynen av enheten (artikel 38.4).

Av artikeln följer alltså att den svenska tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över angiven verksamhet när den inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster bedrivs av svenska ansvariga enheter i ett annat land inom EES genom någon form av fysisk närvaro som inte utgör etablering, om kriterierna i de tekniska standarderna för tillsyn inte är uppfyllda och värdlandets tillsynsorgan beslutat att inte utöva tillsyn. På motsvarande sätt följer också av artikeln att den svenska tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över sådan verksamhet när den bedrivs i Sverige inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster, förutom om denna verksamhet inte uppfyller kriterierna i de tekniska standarderna för tillsyn och tillsynsmyndigheten mot bakgrund av den ansvariga enhetens begränsade infrastruktur i Sverige beslutar att inte utöva tillsyn och meddelar detta till hemlandets tillsynsmyndighet.

Promemorian bedömer att direktivet får antas ta sikte på verksamhet som bedrivs genom agenter eller ombud och att förutsättningarna för den svenska tillsynsmyndighetens skyldighet att i dessa fall utöva tillsyn bör regleras. För att samla bestämmelserna om tillsynsorganens tillsynsbehörigheter föreslår promemorian att artikel 38 genomförs genom bestämmelser i penningtvättslagen.

Tillsynsorganens samarbete med varandra vid gränsöverskridande verksamhet behandlas i avsnitt 8.10.

Central kontaktpunkt

En annan särreglering avseende utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster är att det vid tillämpningen av artikel 37.1 och 38.1 ska vara möjligt för medlemsstaterna att kräva att sådana aktörer, som på deras territorium driver andra etableringar än dotterföretag eller filial, eller som bedriver verksamhet på deras territorier genom ombud eller distributörer eller genom andra typer av infrastruktur inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster, utser en central kontaktpunkt. Den centrala kontaktpunkten ska som företrädare för den ansvariga enheten säkerställa att reglerna för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism efterlevs och underlätta tillsynsorganens utövande av tillsyn, bl.a. genom att på begäran förse tillsynsorganen med dokument och information (artikel 41.1). Den ansvariga enheten skyldighet att säkerställa att den centrala kontaktpunkten kan säkerställa efterlevnad av tillämplig rätt på den ansvariga enhetens vägnar framgår av artikel 8 i penningtvättsförordningen.

Sjätte penningtvättsdirektivet förtydligar och utökar tillämpningsområdet för motsvarande regel i det nuvarande direktivet (artikel 45.9). Förtydligandet avser att skyldigheten att utse en central kontaktpunkt gäller all verksamhet som utförs genom någon form av fysisk närvaro som inte utgör dotterbolag eller filial, oavsett om det är genom ombud, distributör eller annan form av infrastruktur som faller under friheten att tillhandahålla tjänster eller inte. Utökningen avser tillägget att leverantörer av kryptotillgångstjänster omfattas. Det nuvarande direktivet genomförs i denna del genom bestämmelser i 6 kap. 3 § penningtvättslagen om när en central kontaktpunkt ska utses och 8 kap. 1 § penningtvättslagen som innehåller bemyndigande att meddela föreskrifter den centrala kontaktpunktens organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende. De svenska bestämmelserna går utöver det nuvarande direktivet och omfattar redan kryptotillgångstjänster liksom det förtydligande som görs genom sjätte penningtvättsdirektivet.

Promemorian bedömer att det fortsatt finns behov för tillsynsmyndigheten att kunna besluta om att dessa ansvariga enheter ska utse centrala kontaktpunkter och föreslår därför att bestämmelsen i 6 kap. 3 § penningtvättslagen i huvudsak förs över till den nya penningtvättslagen. Eftersom den centrala kontaktpunktens ansvar regleras av penningtvättsförordningen bedömer promemorian att det inte bör framgå av nationell rätt. Att den centrala kontaktpunkten företräder den ansvariga enheten medför att denne på begäran ska förse tillsynsorganet med dokument och information, se avsnitt 8.5.

Amla ska utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn som ska innehålla kriterier för att avgöra under vilka omständigheter det är lämpligt att utse en central kontaktpunkt och för att fastställa dess funktioner. Dessa standarder ska sedan överlämnas till kommissionen för antagande (artikel 41.2). Bestämmelsen riktar sig till Amla och kommissionen. Eftersom de tekniska standarderna ska fastställa den centrala kontaktpunktens funktioner bör gällande bemyndigande om fastställande av den centrala kontaktpunktens organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende inte föras över till den nya penningtvättslagen. Som ovan nämnts kommer de tekniska standarderna också ha betydelse vid bedömningen av om en central kontaktpunkt bör utses och för bedömningen av om det är hem- eller värdmedlemsstatens tillsynsmyndighet som ska utöva tillsyn.

8.2 Tillsynsorgan

Promemorians förslag

Regeringen ska bestämma vilka myndigheter som ska utöva tillsyn över att ansvariga enheter uppfyller sina skyldigheter på området.

Advokatsamfundet ska också i fortsättningen utöva tillsyn över att advokater och advokatbolag uppfyller sina skyldigheter på området.

Promemorians bedömning

Den nuvarande myndighetsstrukturen bör som utgångspunkt kvarstå oförändrad.

Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län bör utöva tillsyn över att personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar, personer som handlar med varor av högt värde och tillhandahållare av varor i utbyte mot kryptotillgångar följer penningtvättsregleringen.

Finansinspektionen bör utöva tillsyn över att förmedlare av gräsrotsfinansiering, tillståndspliktiga kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter, och finansiella institut som är holdingföretag följer penningtvättsregleringen.

Tillsynen över att icke-finansiella holdingbolag med blandad verksamhet följer penningtvättsregleringen bör utövas av den myndighet som utövar tillsyn över att dotterbolaget följer det regelverket.

Framöver bör länsstyrelsernas uppgifter att ansvara för penningtvättstillsynen fördelas till fler länsstyrelser enligt den geografiska struktur som följer av förordningen om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning. Tillsynen på penningtvättsområdet som utövas av länsstyrelser bör på sikt utövas av länsstyrelserna i Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västra Götalands, Örebro och Östergötlands län.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

En samlad reglering

Medlemsstaterna ska som utgångspunkt säkerställa att alla ansvariga enheter etablerade på dess territorium är föremål för lämplig och effektiv tillsyn. För detta ändamål ska ett eller flera tillsynsorgan utses. Begreppet tillsynsorgan omfattar både tillsynsmyndigheter och självreglerande organ (artikel 2.1.45– 2.1.47 i penningtvättsförordningen).

När det gäller sådana ansvariga enheter som redan i dag omfattas av regelverket finns det redan tillsynsorgan utsedda på området. Dessa tillsynsorgan består av sju tillsynsmyndigheter och ett självreglerande organ (Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen samt Advokatsamfundet).

Den nuvarande tillsynsstrukturen innebär att det tillsynsorgan som utövar den ordinarie tillsynen över en ansvarig enhet också utövar tillsynen över att enheten uppfyller sina skyldigheter på området medan länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län utövar tillsyn över de ansvariga enheter som inte står under ordinarie tillsyn. Den nuvarande strukturen bör som utgångspunkt kvarstå oförändrad.

När det särskilt gäller frågan om vilka länsstyrelser som utövar tillsyn på penningtvättsområdet har regeringen i propositionen Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet (prop. 2025/26:176 s. 16) uttalat att det, i syfte att skapa tydlighet och enhetlighet i statens regionala indelning, är av stor vikt att koncentration av viss verksamhet till ett färre antal länsstyrelser som huvudregel ska utgå från den geografiska struktur som följer av förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning, och att det bör krävas starka skäl som talar emot denna huvudregel för att en annan ansvarsfördelning ska väljas. Dessa principer bör få genomslag också på penningtvättsområdet. En sådan ordning är också i linje med Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer i Statens tillsyn för att motverka penningtvätt – bristande omfattning och effektivitet i linje med den tillsyn (RiR 2024:8). Uppgiften bör på sikt utföras av länsstyrelserna i Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västra Götalands, Örebro och Östergötlands län. Det finns anledning att återkomma till frågan om vilka länsstyrelser som ska ansvara för penningtvättstillsynen. Frågan behandlas alltså inte i denna promemoria.

Det bör i sammanhanget uppmärksammas att promemorian En myndighet för redovisning och revision, Fi2026/01008, har föreslagit organisationsändringar för Revisorsinspektionen. I promemorian föreslås bl.a. att Bokföringsnämndens uppgifter ska föras över till, och inordnas i, Revisorsinspektionen, att myndigheten ska byta namn till Myndigheten för redovisning och revision och att det inom myndigheten ska inrättas ett särskilt beslutsorgan, Nämnden för god redovisningssed. I huvudsak innebär förslagen att myndigheternas uppgifter enligt respektive instruktioner ska vara oförändrade (se promemorian s. 83 och 86). Mot bakgrund av att förslagen för närvarande remissbehandlas hänvisas i denna promemoria till Revisorsinspektionen och gällande rätt.

Vissa tillsynsorgan, Finansinspektionen, pekas ut i föreskrifter på lagnivå medan andra tillsynsorgan, t.ex. Spelinspektionen, pekas ut i föreskrifter på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer därför att det är en

ändamålsenlig ordning att de myndigheter som ska utöva tillsyn samt vilka kategorier av ansvariga enheter respektive myndighet ska utöva tillsyn över, framgår av författning på lägre nivå än lag. Det bör dock liksom i dag framgå av lag att Advokatsamfundet utövar tillsyn över advokater och advokatbolag. Promemorian föreslår därför att tillsyn på området ska utövas av de myndigheter som regeringen bestämmer och, i fråga om advokater och advokatbolag, av Advokatsamfundet.

Tillsynsmyndighet för nya ansvariga enheter

Penningtvätsförordningen innebär att fler typer av verksamheter kommer att omfattas av krav på att följa penningtvätsregleringen. Därmed finns det även behov av att utse vilka tillsynsorgan som ska utöva tillsyn över dessa nya ansvariga enheter. Som konstaterats i föregående underavsnitt föreslås att tillsynsorganen för dessa utses av regeringen. I underavsnitten nedan följer en redogörelse över promemorians bedömningar när det gäller vilka tillsynsmyndigheter som bör utses.

Icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet

Bakgrunden till att icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet är ansvariga enheter är att de har dotterbolag som är ansvarig enhet och att de då ska omfattas av de koncernomfattande kraven som finns i penningtvätsförordningen. Enligt promemorians mening framstår det som naturligt att den myndighet som bedriver penningtvättstillsyn över dotterbolaget också gör det över holdingföretaget. Det innebär att tillsynen över icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet enligt promemorians mening bör fördelas mellan flera myndigheter.

Personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar och personer som handlar med varor av högt värde

De ansvariga enheter som inte omfattas av någon ordinarie tillsyn enligt rörelselagstiftning står under länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands läns tillsyn att de följer penningtvätsregleringen. Promemorians förslag nedan innebär att den systematiken frångås till viss del. När det gäller personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar och personer som handlar med varor av högt värde anser promemorian dock att länsstyrelserna bör utöva tillsyn. Det handlar om företag som samtidigt även skulle kunna vara tillhandahållare av varor i utbyte mot kontanter, som redan omfattas av länsstyrelsernas penningtvättstillsyn. Det är också svårt att se vilken annan myndighet som skulle vara bättre lämpad för uppgiften. Promemorian anser därför att länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län även bör utöva tillsyn över personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar, och personer som handlar med varor av högt värde.

Förmedlare av gräsrotsfinansiering och finansiella institut som är holdingföretag

Finansinspektionen bedriver i dag tillsyn över att leverantörer av gräsrotsfinansiering följer penningtvätsregleringen. Enligt promemorians uppfattning bör Finansinspektionen även utöva motsvarande tillsyn när det

gäller förmedlare av gräsrotsfinansiering. Dels finns det fördelar med att en myndighet som redan har kunskap om sektorn ges uppdraget, dels finns det fördelar med att en och samma tillsynsmyndighet bedriver tillsyn över företag som verkar inom samma sektor. Det innebär bl.a. att företag inom sektorn – där vissa kan antas bedriva flera verksamheter inom samma sektor – bara har en tillsynsmyndighet att förhålla sig till.

De argument som nu framförts anser promemorian även är skäl för att Finansinspektionen bör utses som tillsynsmyndighet för finansiella institut som är holdingföretag. Finansinspektionen utövar i dag tillsyn över andra finansiella institut och bör då även göra det över dessa företag. Det bedöms ändamålsenligt att den myndighet som utövar tillsyn över dotterbolaget även utövar tillsyn över holdingföretaget.

Kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter

Kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter skulle, enligt promemorians uppfattning, kunna omfatta sådana större kreditförmedlare som från och med den 20 november 2026 omfattas av krav på tillstånd från Finansinspektionen (prop. 2025/26:223, bet. 2025/26:CU26 rskr. 2025/26:301). Tillsynen över sådana tillståndspliktiga företag utövas av Finansinspektionen.

I enlighet med den tillsynsstruktur som finns och som innebär att det tillsynsorgan som utövar den ordinarie tillsynen även utövar tillsyn över att penningtvätsregleringen efterlevs, bör Finansinspektionen utöva penningtvästs tillsyn över kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter.

Tillhandahållare av varor och vissa elektroniskt förvarande penningvärden i utbyte mot kryptotillgångar

Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län utövar i dag tillsyn över att s.k. kontanthandlare, dvs. sådana företag som tillhandahåller varor och där det kan antas att det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att det tas emot eller lämnas ut kontanter som uppgår till eller överstiger visst belopp. Ansvariga enheter som tillhandahåller varor i utbyte mot kryptotillgångar – ”kryptohandlare” – har stora likheter med kontanthandlarna. Skillnaden mellan dessa företag består endast i att kontanthandlarna kan antas göra transaktioner med kontanter, medan kryptohandlarna kan antas göra transaktioner med kryptotillgångar. Det är inte otänkbart att en del av de företag som är kontanthandlare också är kryptohandlare. Med dessa utgångspunkter anser promemorian att det är ändamålsenligt att de står under tillsyn av samma tillsynsmyndighet. Promemorian anser därför att länsstyrelserna som utövar tillsyn över kontanthandlare också bör utöva tillsyn över kryptohandlare.

När det gäller sådana företag som yrkesmässig bedriver verksamhet med utgivning av sådana elektroniskt förvarade penningvärden som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1 lagen om elektroniska pengar och där det kan antas att det i verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner som innebär att det tas emot eller lämnas ut kryptotillgångar som uppgår till eller överstiger visst belopp, har sådana företag likheter med varuhandlare och kryptohandlare. För kunden uppfattas företaget

troligen som andra företag i handeln. Det handlar inte heller om företag som bedriver sådan verksamhet som förutsätter att tillsynsmyndigheten har expertkunskap på det finansiella området. Promemorian anser att de nämnda länsstyrelserna även bör utöva penningtvättstillsyn över dessa företag.

Tillsyn över vissa andra ansvariga enheter

Som redogörs för i avsnitt 5 innebär penningtvättsförordningen att det görs vissa förändringar i hur vissa ansvariga enheter definieras eller avgränsas. Dessa förändringar bedömer promemorian inte leder till att det finns behov av förändring vad gäller tillsynsmyndighet. Den befintliga tillsynsmyndigheten bör alltså kvarstå som sådana.

8.3 Särskilt om revisionsföretag som inte är registrerade

Promemorians förslag

Revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag ska stå under tillsyn.

Skälen för promemorians förslag

Kraven riktas mot den juridiska personen och inte den anställda...

Bland de fysiska personer som utövar sådan yrkesmässig verksamhet som innebär skyldighet att följa penningtvätsregleringen är en del av dem anställda i företag. Det kan exempelvis handla om en fastighetsmäklare, advokat eller auktoriserad revisor som utövar verksamhet i egenskap av anställd i en juridisk person.

Penningtvättsförordningen innebär att det i dessa fall är den juridiska personen som omfattas av kraven i förordningen att och inte den anställda (artikel 15). En liknande regel finns i det nuvarande penningtvätsdirektivet, men den är – till skillnad från bestämmelsen i penningtvättsförordningen – begränsad till att endast gälla vissa krav i direktivet (artikel 46.1). I korthet rör det sig om sådana krav som har med interna rutiner och riktlinjer för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism att göra. När penningtvättsförordningen börjar tillämpas kommer, som nämns ovan, i stället samtliga krav på den ansvariga enheten att riktas mot den juridiska personen och inte den anställda. Penningtvättsförordningen kan i den meningen sägas innebära att ansvaret för att regelverket efterlevs i högre grad förskjuts från fysiska personer till juridiska personer. I situationer där en fysisk person är ansvarig enhet utan att vara anställd riktas dock kraven fortfarande mot den fysiska personen. Det gäller när den ansvariga enheten är en enskild näringsidkare.

...och därmed bör tillsynen riktas mot den juridiska personen

Det förhållandet att kraven på ansvariga enheter i penningtvättsförordningen gäller den juridiska personen om verksamheten utövas av en anställd, får till följd att tillsynen enligt penningtvättsregleringen bör riktas mot den juridiska personen. Det innebär en förändring i hur tillsynen i många fall bedrivs i dag när det handlar om reglerade yrken.

Advokater, fastighetsmäklare och revisorer har vid sin yrkesutövning ett tydligt, utpekat ansvar för sin kund. Tillsynen som bedrivs över dessa yrkesgrupper är, av naturliga skäl, då ofta inriktad på granskning av att regleringen följs av den personen som utför uppdraget i fråga. Promemorian anser att granskning av specifika uppdrag kan vara relevant även inom ramen för den tillsyn som ska bedrivas över att den juridiska personen följer penningtvättsregleringen. Att ansvaret ligger på den juridiska personen om advokaten, fastighetsmäklaren eller revisorn är anställd i ett företag, kan dock påverka tillsynen. Dessutom ska eventuella sanktioner *enligt penningtvättsregleringen* riktas mot den juridiska personen och – i de fall regelverket tillåter det – personer i ledningen. Promemorian utvecklar detta närmare i avsnitt 9.

Särskilt påtaglig blir förändringen i tillsynen i Revisorsinspektionens verksamhet. Som promemorian redogör för under nästföljande rubrik innebär det att det finns behov av att Revisorsinspektionens tillsyn omfattar även revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag.

Revisorsinspektionen bör utöva tillsyn över revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag

Revisorer kan bedriva sin revisionsverksamhet i registrerade revisionsbolag och i revisionsföretag som inte är registrerade. Av dessa är det bara registrerade revisionsbolag som står under Revisorsinspektionens tillsyn (3 § första stycket 2 och 3 a § första stycket revisorslagen). Det finns historiska förklaringar till att tillsynen bedrivs över registrerade revisionsbolag och inte enbart mot revisorerna i bolaget (se mer prop. 2000/01:146 s. 70). Av betydelse är också att ett registrerat revisionsbolag kan utses som revisor (se t.ex. 9 kap. 19 § första stycket aktiebolagslagen), vilket inte är fallet när det gäller ett revisionsföretag som inte är registrerat.

Revisionsföretag som inte är registrerade kan vara enskilda näringsidkare. Det förekommer även att revisionsföretag är handelsbolag eller aktiebolag. I ledningen för sådana företag får ingå endast revisorer (10 §, jfr 13 och 14 §§ i fråga om vad som gäller för registrerade revisionsbolag). Dessa personer omfattas då av Revisorsinspektionens tillsyn över revisorer. Revisionsföretagen som inte är registrerade kan därigenom sägas bli föremål för indirekt tillsyn.

Det förhållandet att kraven på ansvariga enheter i penningtvättsförordningen riktas mot den juridiska personen och inte den anställda, innebär att det – när det gäller revisionsföretag som inte är registrerade – är revisionsföretaget och inte revisorn som är ansvarigt för efterlevnaden av penningtvättsförordningen. Enligt promemorians mening får det till följd att det är nödvändigt att utöka Revisorsinspektionens penningtvättstillsyn till att även omfatta revisionsföretag som inte är registrerade. När det gäller sådana företag kommer de alltså omfattas av

tillsyn att de följer penningtvättsregleringen, men däremot inte tillsyn enligt rörelselagstiftningen för revisorer. En annan lösning skulle, enligt promemorians bedömning, förutsätta ett vidare grepp om lagstiftningen för revisorer än vad som är möjlig inom ramen för detta lagstiftningsärende.

8.4 Tillsynsorganens uppgifter

8.4.1 Tillsynsbestämmelser samlas i penningtvättslagen

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska utöva tillsyn över ansvariga enheters efterlevnad av TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen. Det ska framgå av penningtvättslagen.

Det ska i rörelselagar som reglerar ansvariga enheter upplysas om att bestämmelser om tillsyn över efterlevnaden av penningtvättsförordningen, TFR-förordningen och den nya penningtvättslagen finns i nämnda lagar och föreskrifter som meddelats i anslutning till penningtvättslagen.

Befintliga bestämmelser om tillsyn av efterlevnaden av TFR-förordningen ska upphävas.

Skälen för promemorians förslag

Tillsynen avser TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen

Av artikel 37.1 framgår att tillsynsorganen effektivt ska övervaka och vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ansvariga enheter efterlever både penningtvättsförordningen och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84 (vilken brukar kallas TFR-förordningen).

Reglerna om tillsyn som finns i sjätte penningtvättsdirektivet handlar därmed inte bara om tillsyn över efterlevnaden av penningtvättsförordningen, utan också av TFR-förordningen. TFR-förordningen ingick inledningsvis i samma lagstiftningspaket som penningtvättsförordningen, sjätte penningtvättsdirektivet och Amla-förordningen som presenterades av kommissionen, men bröts ut och förhandlades därefter separat. TFR-förordningen är en omarbetning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/847 av den 20 maj 2015 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och om upphävande av förordning (EG) nr 1781/2006. Förordning (EU) 2015/847 antogs i syfte att medlemsstaterna på ett enhetligt sätt skulle leva upp till FATF:s rekommendationer gällande elektroniska överföringar och innebär krav på ökad spårbarhet vid överföring av medel för att förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism. I och med omarbetningen infördes även krav som syftar till att öka spårbarheten vid överföring av kryptotillgångar.

Bestämmelser som kompletterar TFR-förordningen behandlas i propositionen En ny EU-reglering om marknader för kryptotillgångar (prop. 2024/25:43). I detta lagstiftningsärende behandlas endast de krav på tillsyn och ingripande vid överträdelse av TFR-förordningen som finns i sjätte penningtvättsdirektivet, varav tillsyn redogörs för i detta avsnitt.

Promemorian anser att tillsynsorganen också, i den utsträckning nationell rätt föreskriver kompletterande krav på ansvariga enheter i fråga om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, även ska utöva tillsyn över efterlevnaden av sådan nationell regleringen. Sådana bestämmelser framgår av den nya penningtvättslagen och föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen. Tillsynsorganen bör därmed även utöva tillsyn över att dessa nationella regleringar följs.

Bestämmelser om tillsynsorganens tillsynsarbete ska samlas

Som redogörs för i avsnitt 4.1 innebär promemorians förslag att bestämmelser som genomför penningtvättsdirektiv utmönstras från rörelselagar och att sådana bestämmelser i högre grad tas in i den nya penningtvättslagen. Det gäller bl.a. bestämmelser om tillsyn.

I dag finns bestämmelser om tillsyn över ansvariga enheter i både penningtvättslagen och i rörelselagar. För de ansvariga enheter där det finns rörelselagar finns regleringen i dessa lagar och för de ansvariga enheter där sådana lagar inte finns, finns regler i stället i penningtvättslagen. Dagens reglering innebär att tillsynen över penningtvättsregleringen delvis kan skilja sig åt beroende på vilken rörelselagstiftning som den ansvariga enheten omfattas av. I den utsträckning tillsynsbefogenheterna är jämförbara kan den terminologi som gäller för tillsynen enligt rörelselagarna skilja sig åt.

För tillsyn över ansvariga enheters efterlevnad av penningtvättsregleringen är det önskvärt att det finns en enhetlighet i hur tillsynen utformas, även om de ansvariga enheterna omfattas av olika rörelselagstiftningar. Det är också önskvärt att det finns en enhetlig terminologi. Den ökade detaljgraden när det gäller tillsyn enligt sjätte penningtvättsdirektivet och att det från EU:s håll – inte minst genom Amla – finns en ökad ambition att kunna följa upp i vilken utsträckning och hur tillsynsorganen utövar tillsyn gör också att det finns fördelar med att tillsynsorganens regler för tillsyn likformas. En annan fördel med att skilja ut tillsyn över penningtvättsregelverket från tillsyn över andra regler som den ansvariga enheten är skyldig att följa är att det kan antas innebära att det blir enklare för tillsynsorganen att anpassa sina åtgärder efter vad som framkommer genom tekniska standarder på området, om de inte behöver ta hänsyn till att samma bestämmelse även ska tillämpas när det gäller tillsynsåtgärder som inte har med penningtvättsregleringen att göra.

Sammanfattningsvis anser promemorian att framför allt rättsutvecklingen på EU-nivå gör att det är motiverat att skilja ut tillsynen enligt penningtvättsregleringen från annan tillsyn enligt rörelselagstiftning. Promemorian föreslår därför att det i rörelselagarna tas in upplysningar om att tillsyn över efterlevnaden av penningtvättsregleringen görs enligt den nya penningtvättslagen.

TFR-förordningen har – som nämns inledningsvis – tillkommit i syfte att öka transparensen vid överföringar och därigenom förebygga och

bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns därmed på så sätt en koppling mellan den förordningen och sjätte penningtvättsdirektivet. Av sjätte penningtvättsdirektivet och Amla-förordningen följer vidare att de nationella tillsynsorganen respektive Amla inom ramen för sitt mandat, utövar tillsyn både när det gäller skyldigheter enligt penningtvättsförordningen och TFR-förordningen. Den kopplingen som finns mellan de EU-rättsliga regelverken motiverar att bestämmelser om tillsyn av ansvariga enheters efterlevnad av TFR-förordningen regleras samlat med tillsyn över de andra skyldigheterna på penningtvättsområdet.

Den nya penningtvättslagen föreslås därför även innehålla bestämmelser om tillsyn av TFR-förordningen. Det betyder att befintliga bestämmelser om tillsyn enligt TFR-förordningen samtidigt ska upphöra att gälla. Sådana finns i dag i lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om betaltjänster, lagen om elektroniska pengar och lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.

8.4.2 Informationsspridning till ansvariga enheter

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska säkerställa att relevant information om penningtvätt, finansiering av terrorism och riktade ekonomiska sanktioner finns tillgänglig för ansvariga enheter under deras tillsyn och vid behov informera ansvariga enheter om deras skyldigheter. Information om personer eller enheter som angetts i samband med riktade ekonomiska sanktioner och Förenta nationernas ekonomiska sanktioner ska vara omedelbart tillgänglig för ansvariga enheter.

Promemorians bedömning

Närmare specificeringar av kraven på tillsynsorganens informations-spridning bör regleras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Informationsspridning är av yttersta vikt för att den privata sektorn ska få tillräcklig förståelse om hur riskerna som de är utsatta för vad gäller penningtvätt och finansiering av terrorism är beskaffade och på vilken nivå de ligger. I det nuvarande penningtvättsdirektivet finns en regel om att medlemsstaterna ska se till att ansvariga enheter har tillgång till aktuell information om tillvägagångssätt för penningtvätt och finansiering av terrorism och om uppgifter som gör det möjligt att upptäcka misstänkta transaktioner (artikel 46.2). Av artikel 37.5 punkt a) och artikel 39 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår mer detaljerade och delvis nya regler om krav på informationsspridning till ansvariga enheter.

Av sjätte penningtvättsdirektivet följer att det är tillsynsorganen som ska ansvarar för informationsspridning till ansvariga enheter. Kommissionen har uttryckt att tillsynsorganens ansvar inte innebär krav på att den information som omfattas ska ges direkt av tillsynsorganen men att det

innebär krav på att de ska säkerställa att relevant information finns tillgänglig. Den information om penningtvätt och finansiering av terrorism som tillsynsorganen har ansvar för att göra tillgänglig ska omfatta riskbedömningar på unionsnivå och tillhörande rekommendationer från kommissionen (artikel 39.2 punkt a), nationella och sektoriella riskbedömningar (artikel 39.2 punkt b), relevanta riktlinjer, rekommendationer och yttranden från Amla (artikel 39.2 punkt c) samt information om identifierade högriskredjeländer (artikel 39.2 punkt d). Informationen ska också omfatta riktlinjer och rapporter från Amla, andra relevanta behöriga myndigheter eller internationella organisationer och normgivare när det gäller metoder för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan vara tillämpliga på en sektor och indikatorer som kan underlätta identifieringen av transaktioner eller aktiviteter som riskerar att kopplas till penningtvätt och finansiering av terrorism i den sektorn, samt riktlinjer om ansvariga enheters skyldigheter när det gäller riktade ekonomiska sanktioner (artikel 39.2 punkt e). När det är lämpligt ska tillsynsorganen bedriva informationsspridning för att informera de ansvariga enheter som står under deras tillsyn om deras skyldigheter (artikel 39.3). Information om personer eller enheter som angetts i samband med riktade ekonomiska sanktioner och FN:s ekonomiska sanktioner ska göras tillgänglig omedelbart (artikel 39.4).

I linje med promemorians utgångspunkt att samla de uppgifter som tillsynsorganen är skyldiga att fullgöra i sin tillsynsverksamhet bör artikel 39 genomföras genom bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen ska säkerställa att relevant information om penningtvätt, finansiering av terrorism och riktade ekonomiska sanktioner finns tillgänglig för ansvariga enheter under deras tillsyn. Det bör även framgå att tillsynsorganen vid behov ska informera ansvariga enheter om deras skyldigheter och att information om personer eller enheter som angetts i samband med riktade ekonomiska sanktioner och Förenta nationernas ekonomiska sanktioner ska vara omedelbart tillgänglig för ansvariga enheter.

De närmare specificeringarna av den information som enligt artikel 39 ska spridas kan regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Som konstaterats ovan behöver relevant information inte lämnas direkt från tillsynsorganen till ansvariga enheter men tillsynsorganen ska säkerställa att relevant information finns tillgänglig. Promemorian konstaterar vidare att den information som omfattas till stor del ingår i den informationsspridning som samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, i vilken tillsynsorganen ingår, redan har i uppgift att utföra. Samordningsfunktionen ansvarar för nationella och sektoriella riskbedömningar och har i uppdrag att i syfte att öka medvetenhet och kunskap ge information till ansvariga enheter som kan vara till nytta för dem vid deras allmänna riskbedömning, riskklassificering av kunder samt övervakning och rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner (4 § förordningen [2024:1367] om samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism).

8.4.3 Beslut om undantag från dokumenterade enskilda riskbedömningar

Promemorians bedömning

Tillsynsorganens befogenhet att besluta att enskilda dokumenterade verksamhetsomfattande riskbedömningar inte krävs framgår av penningtvättsförordningen. Det saknas skäl att vidta författningsåtgärder för att säkerställa att tillsynsorganen fullgör uppgiften.

Skälen för promemorians bedömning

Av artikel 10.3 i penningtvättsförordningen följer att tillsynsorgan, med undantag för kreditinstitut, finansiella institut, leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och förmedlare av gräsrotsfinansiering, får besluta att enskilda dokumenterade verksamhetsomfattande riskbedömningar inte krävs. Detta under förutsättning att de specifika risker som är förenade med sektorn är uppenbara och väl kända. Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 8.2), vilka i svensk rätt genomförts genom bemyndigande i 8 kap. 1 § 3 penningtvättslagen och föreskrifter på lägre nivå än lag.

Med koppling till penningtvättsförordningens bestämmelse följer också av penningtvättsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen fullgör uppgiften att besluta om fall där de specifika risker som är förenade med en sektor är uppenbara och väl kända och enskilda dokumenterade riskbedömningar enligt artikel 10 i penningtvättsförordningen inte krävs (artikel 37.5 punkt b).

Eftersom tillsynsorganens möjlighet att göra undantag från kravet på enskilda dokumenterade riskbedömningar följer direkt av penningtvättsförordningen finns det inte skäl att föra över bemyndigandet i 8 kap. 1 § 3 penningtvättslagen. Promemorian bedömer att det inte heller finns skäl i övrigt att införa reglering i detta avseende i svensk rätt för att säkerställa att tillsynsorganen fullgör uppgiften.

8.4.4 Utkontraktering till tjänsteleverantörer

Promemorians förslag

Det ska i rörelselagar som reglerar ansvariga enheter upplysas om att bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i penningtvättsförordningen.

Promemorians bedömning

Finansinspektionens befogenhet att godkänna att ett för företag för kollektiva investeringar får utkontraktera uppgifter till en tjänsteleverantör följer av penningtvättsförordningen. Det saknas skäl att vidta författningsåtgärder för att säkerställa att Finansinspektionen fullgör uppgiften.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Ansvariga enheters rätt att utkontraktera uppgifter som härrör från penningtvättsförordningen till tjänsteleverantörer och förutsättningarna för detta regleras i penningtvättsförordningen (artikel 18).

För de flesta ansvariga enheter inom det finansmarknadsrättsliga området och för verksamhetsutövare som tillhandahåller spel finns nationella bestämmelser om uppdragsavtal i rörelselagstiftningarna. Penningtvättsförordningen är direkt tillämplig och bestämmelserna i artikel 18 har företräde framför nationell rätt. Bestämmelser om uppdragsavtal i rörelselagarna ska därmed inte gälla uppdrag åt någon annan att utföra en uppgift eller funktion som regleras i penningtvättsförordningen. Mot denna bakgrund föreslår promemorian att det i rörelselagarna införs en bestämmelse som upplyser om att bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i penningtvättsförordningen.

När det gäller vissa uppgifter som följer av penningtvättsförordningen får de som utgångspunkt inte utkontrakteras. Det gäller bl.a. uppgifter som består i att besluta om den riskprofil som ska tilldelas kunden, besluta om att ingå en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktioner med en klient och rapportering till finansunderrättelseenheten (artikel 18.3). För vissa företag för kollektiva investeringar gäller dock att dessa uppgifter får utkontrakteras, om företaget för kollektiva investeringar har meddelat sin avsikt till tillsynsorganet och tillsynsorganet har godkänt utkontrakteringen med beaktande av tjänsteleverantörens resurser, erfarenhet och kunskap när det gäller att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tjänsteleverantörens kunskap om den typ av verksamhet eller transaktioner som utförs av företaget för kollektiva investeringar (artikel 18.7).

Med koppling till penningtvättsförordningens bestämmelse följer av sjätte penningtvättsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorgan för företag för kollektiva investeringar fullgör uppgiften att besluta om de fall då företag för kollektiva investeringar får utkontraktera rapporteringen av misstänkt verksamhet enligt artikel 18.7 i penningtvättsförordningen till en tjänsteleverantör (artikel 37.5 punkt c) andra delen). Det kan i denna del noteras att direktivet inte hänvisar till uppgifterna som består i att besluta om den riskprofil som ska tilldelas en kund eller om att ingå en affärsförbindelse eller utföra enstaka transaktioner.

Eftersom befogenheten att godkänna utkontraktering av samtliga dessa tre uppgifter, liksom de omständigheter som Finansinspektionen ska beakta, enligt promemorians mening framgår av penningtvättsförordningen saknas det behov av att också reglera detta nationellt. Det saknas även skäl att införa reglering i detta avseende för att säkerställa att Finansinspektionen fullgör uppgiften.

8.4.5 Kontroll av ansvariga enheter

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska genom riskbaserad tillsyn kontrollera ansvariga enheters efterlevnad av TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, den nya penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen. Denna tillsyn ska inkludera kontroll av lämpligheten med och genomförandet av ansvariga enheters interna riktlinjer, förfaranden, kontroller och personalresurser.

Tillsynsorganen ska regelbundet bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism och för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs.

Regeringen ska ha rätt att meddela föreskrifter om periodisk rapportering för ansvariga enheter.

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att tillsynsorganen ska upprätta årliga övervakningsprogram och årliga verksamhetsrapporter bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillsynsorganens kontroll av ansvariga enheter

Enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet gäller att tillsynsorganen effektivt ska kunna övervaka och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det direktivet efterlevs (artikel 48.1), vilket inkluderar befogenheter att genomföra tillsyn på plats och på distans (artikel 48.1a tredje stycket). Vidare följer även sedan tidigare krav på tillsynsmyndigheterna att tillämpa en riskbaserad tillsynsmetod (artikel 48.6).

De nuvarande nationella bestämmelserna om tillsynsmyndigheternas tillsynsarbete finns i 7 kap. penningtvättslagen och i motsvarande bestämmelser i olika sektorsspecifika rörelselagar. Advokatsamfundets tillsynsarbete regleras i 8 kap. rättegångsbalken och 7 a kap. penningtvättslagen. Genom dessa bestämmelser har tillsynsorganen bl.a. möjlighet att kontrollera att ansvariga enheter följer penningtvättslagen, inhämta uppgifter från ansvariga enheter och utföra platsundersökningar.

För kontroll av ansvariga enheter specificeras i artikel 37.5 i sjätte penningtvättsdirektivet att tillsynsorganen ska verifiera lämpligheten med och genomförandet av ansvariga enheters interna riktlinjer, förfaranden och kontroller enligt penningtvättsförordningen och vilka personalresurser som avsatts för utförandet av uppgifterna enligt den förordningen (punkt c första delen). Tillsynsorganen ska också regelbundet bedöma och övervaka de risker som de ansvariga enheterna utsätts för när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism och för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs (punkt d) samt övervaka ansvariga enheters efterlevnad i fråga om deras skyldigheter när det gäller riktade ekonomiska sanktioner (punkt e). Tillsynsorganen ska utföra alla nödvändiga utredningar på distans, inspektioner på plats och tematiska

kontroller och andra eventuella undersökningar, bedömningar och analyser som är nödvändiga för att verifiera att ansvariga enheter efterlever penningtvättsförordningen och eventuella administrativa åtgärder (punkt f).

De tillsynsuppgifter som anges i artikel 37.5 punkt c–f är inte nya utan kan i Sverige vidtas inom ramen för gällande nationell reglering, med det tillägget att tillsynsuppdraget enligt sjätte penningtvättsdirektivet, i linje med kraven på ansvariga enheter i penningtvättsförordningen, även omfattar bedömning och övervakning avseende riktade ekonomiska sanktioner. Det skulle därmed vara möjligt att i den nya penningtvättslagen, i likhet med 7 kap. 2 § penningtvättslagen, endast ange att tillsynsorganen genom tillsyn ska kontrollera att ansvariga enheter bedriver verksamhet i enlighet med TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen. Samtidigt är det rimligt att anta att en sådan mer generell skrivning kan tolkas och tillämpas olika av tillsynsorganen. Mot bakgrund av de specificeringar av tillsynsuppdraget som framgår av penningtvättsdirektivet att en av ambitionerna med sjätte penningtvättsdirektivet är att säkerställa att tillsynsorganen får klarhet i vilka deras rättigheter och skyldigheter är, bedömer promemorian att de uppgifter som tillsynsorganen ska utföra enligt artikel 37.5 punkt c–f bör framgå av nationell reglering. I linje med promemorians utgångspunkt att samla de uppgifter som tillsynsorganen är skyldiga att fullgöra i sin tillsynsverksamhet bör detta framgå av penningtvättslagen.

Promemorian föreslår därför att det, i jämförelse med gällande bestämmelser, införs något mer specificerade bestämmelser om tillsynsorganens kontrolluppgifter i den nya penningtvättslagen. Bestämmelserna bör ange att tillsynsorganen genom sin tillsyn ska kontrollera att ansvariga enheter bedriver verksamhet i enlighet med TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen samt att sådan tillsyn omfattar kontroll av lämplighet med och genomförande av ansvariga enheters riktlinjer, förfaranden och kontroller samt personalresurser som avsatts för utförande av uppgifter enligt penningtvättsförordningen.

Promemorian föreslår också att det tydliggörs att tillsynen, när en ansvarig enhet är moderbolag i en koncern, omfattar kontroll av genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller. Vidare bör det införas bestämmelser om att tillsynsorganen regelbundet ska bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för när det gäller penningtvätt, finansiering av terrorism och för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs.

Samtidigt saknas skäl att införa en allt för detaljerad reglering avseende tillsynsorganens uppgifter i dessa delar eftersom kommissionen respektive Amla kommer att meddela tekniska standarder och riktlinjer för tillsynsorganens tillsyn, se efterföljande underavsnitt.

Tillsynsorganen har även till uppgift att vidta tillämpliga tillsynsåtgärder vid ansvariga enheters överträdelse av tillämpliga krav som identifierats under tillsynsbedömningen och följa upp genomförandet av sådana åtgärder (artikel 37.5 punkt g). Tillämpliga åtgärder regleras i artikel 53–58 i sjätte penningtvättsdirektivet. Promemorians bedömningar och förslag i dessa delar framgår av avsnitt 9.

Tillsynsmetoden ska vara riskbaserad

I sjätte penningtvättsdirektivet framgår krav på att tillsynsorganen ska tillämpa en riskbaserad tillsynsmetod (artikel 40). Detta krav gäller sedan tidigare (artikel 48.6 det nuvarande direktivet) och den svenska tillsynsmodellen innebär att en riskbaserad tillsynsmetod ska tillämpas och att tillsynsorganen utifrån detta har möjlighet att utföra och vidta en uppsättning av uppgifter och åtgärder för att åstadkomma ändamålsenlig tillsyn. Utöver de faktiska möjligheter som finns för tillsynsorganen att tillämpa en riskbaserad tillsynsmetod bedömer dock promemorian att denna grundläggande utgångspunkt för tillsynsarbetet uttryckligen bör framgå av nationell reglering. Promemorian föreslår därför att det av penningtvättslagen framgår att tillsynsorganen genom riskbaserad tillsyn ska kontrollera att ansvariga enheter bedriver verksamhet i enlighet med penningtvättsförordningen, TFR-förordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

För att kunna tillämpa en riskbaserad tillsynsmetod anges i sjätte penningtvättsdirektivet, i likhet med tidigare direktiv, att tillsynsorganen ska ha en klar uppfattning om riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i sin medlemsstat och bedöma all relevant information om de specifika nationella och internationella risker som är kopplade till de ansvariga enheternas kunder, produkter och tjänster. Den riskbaserade tillsynsmetoden innebär också att tillsynsorganen ska basera den interna, externa och tematiska tillsynens frekvens och intensitet på de ansvariga enheternas riskprofil och på risker för penningtvätt och finansiering av terrorism i medlemsstaten (artikel 40.1 första stycket).

För att tillsynsorganen ska kunna tillämpa en riskbaserad tillsynsmetod är en av förutsättningarna att de har en klar uppfattning om var riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism finns så att de koncentrerar sina resurser till de områden där riskerna är som störst. För detta ändamål behöver tillsynsorganen ha tillgång till uppgifter som gör det möjligt för dem att riskklassificera tillsynsobjekten. I samband med genomförandet av det nuvarande direktivet uttalade regeringen generellt att det som talar emot att införa en rätt för tillsynsmyndigheterna att begära in information från sina tillsynsobjekt i syfte att kunna göra en relevant riskklassificering framför allt är den administrativa börda som ansvariga enheter åläggs genom att tvingas förse tillsynsmyndigheter med allmän information som verksamheten. För att det ska anses motiverat att införa måste det enligt regeringen stå klart att informationen kan vara till nytta för tillsynsmyndigheten, inbegripet att denna har möjlighet att använda informationen på ett ändamålsenligt sätt och att den tillkommande informationen är en nödvändig förutsättning för att myndigheten ska kunna bedriva en riskbaserad tillsyn (prop. 2016/17:173 s. 354).

Regeringen konstaterade också att Finansinspektionen, mot bakgrund av myndighetens stora antal tillsynsobjekt, vars verksamhet varierar i art och omfattning, har svårt att skaffa sig tillräcklig kännedom om sina tillsynsobjekt genom den löpande tillsynen och på annat sätt, vilket i sin tur försvårar en adekvat riskklassificering. Mot den bakgrunden och kravet på Finansinspektionens förstärkta tillsynsbefogenheter, ansåg regeringen att det skulle införas ett bemyndigande i penningtvättslagen enligt vilket regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna

föreskriva om skyldigheter för kreditinstitut och finansiella institut att lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att Finansinspektionen ska bedöma den risk som kan förknippas med de ansvariga enheter som står under tillsyn (prop. 2016/17:173 s. 354 och 355). Regeringen har senare även bedömt att detsamma ska gälla de ansvariga enheter som står under Spelinspektionens och länsstyrelsernas tillsyn (prop. 2021/22:251 s. 101–103 och prop. 2024/25:73 s. 32–35). Bestämmelsen finns i 8 kap. 1 § 21 penningtvättslagen. Det har överlämnats till Finansinspektionen, Spelinspektionen och de aktuella länsstyrelserna att få meddela sådana föreskrifter (19 § 2 2009 års penningtvättsförordning). I kravet på nödvändighet ligger dels en bedömning av relevansen hos de begärda uppgifterna, dels ett krav på myndigheten att göra en bedömning av proportionaliteten i begäran. Nyttan med att få in uppgiften får således vägas mot de kostnader och andra olägenheter som det innebär för den ansvariga enheten att ta fram och lämna över uppgifterna.

Promemorian bedömer att bemyndigandet i 8 kap. 1 § 21 penningtvättslagen i huvudsak bör föras över till den nya penningtvättslagen. Bemyndigandet bör enligt promemorian justeras på så vis att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet för ansvariga enheter att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med den ansvariga enheten.

Vilka ansvariga enheter som omfattas bör bedömas av regeringen. Promemorian bedömer dock att det fortsatt bör vara ansvariga enheter som står under tillsyn av Finansinspektionen, Spelinspektionen och de aktuella länsstyrelserna. Enligt promemorian får de verksamheter som bedrivs av Fastighetsmäklarinspektionens, Revisorsinspektionens och Advokatsamfundets tillsynsobjekt fortsatt generellt sett inte anses vara av sådan art och omfattning att det är motiverat med periodisk rapportering.

Tillsynsorganen ska vidare beakta den ansvariga enhetens manöverutrymme och adekvat granska de underliggande riskbedömningarna, samt ändamålsenligheten i dess interna riktlinjer, förfaranden och kontroller (artikel 40.5). Motsvarande gäller för tillsynsmyndigheternas del även enligt det nuvarande direktivet (artikel 48.8), men har inte uttryckligen reglerats i nationell lagstiftning. Promemorian anser att detta följer av kraven på objektivitet och proportionalitet som gäller för tillsynsmyndigheterna och att det därutöver får anses ingå i tillsynsorganens tillsynsuppdrag utan att närmare behöva regleras.

Den riskbaserade tillsynsmetoden omfattar ett nytt krav på att upprätta årliga övervakningsprogram...

En nyhet som följer av sjätte penningtvättsdirektivet är att tillsynsorganen, vid tillämpningen av kravet på att basera tillsynens frekvens och intensitet på de ansvariga enheternas riskprofil och på risker för penningtvätt och finansiering av terrorism i medlemsstaten, ska upprätta årliga övervakningsprogram där hänsyn ska tas till de tidsramar och resurser som krävs för att reagera snabbt i händelse av objektiva och betydande

indikationer på överträdelse av TFR-förordningen och penningtvättsförordningen (artikel 40.1 andra stycket).

Promemorian bedömer att kravet på att upprätta sådana årliga övervakningsprogram bör regleras och att detta kan göras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

...och ett nytt krav på att ta fram en årlig verksamhetsrapport

I tillsynsuppdraget ingår enligt sjätte penningtvättsdirektivet även att ta fram en detaljerad årlig verksamhetsrapport och att offentliggöra en sammanfattning av rapporten (artikel 40.5). Sammanfattningen får inte innehålla sekretessbelagda uppgifter. Sammanfattningen ska innehålla en översikt över den tillsynsverksamhet som bedrivs, uppgifter om de kategorier av ansvariga enheter som står under tillsyn och antalet ansvariga enheter per kategori samt en beskrivning av tillsynsorganens befogenheter, tilldelade uppdrag och deltagande i samordningsmekanismer. Om ett ledande tillsynsorgan utsetts ska det göra en sammanfattning av den samordningsverksamhet som bedrivs.

Kommissionen har uttalat att den aktuella årsrapporten kan utformas som en separat rapport eller inkluderas i en bredare rapport, förutsatt att innehållet lever upp till angivna krav. Promemorian konstaterar därmed att tillsynsorganen har möjlighet att besluta om lämpligt format för rapporten och exempelvis överväga om den ska inkluderas i tillsynsorganets allmänna årsrapport.

Självreglerande organ har sedan tidigare ett krav på att offentliggöra en årsrapport med vissa uppgifter (artikel 34.3 i det nuvarande direktivet) men kravet om en årlig verksamhetsrapport för alla tillsynsorgan och dess innehåll är i övrigt nytt. För att genomföra direktivets krav i denna del bedömer promemorian att en skyldighet för tillsynsorganen att ta fram en sådan verksamhetsrapport bör införas och att detta bör regleras på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Tekniska standarder för tillsyn

Kommissionen och Amla ska meddela tekniska standarder för tillsyn och riktlinjer för tillsynsorganens arbete utifrån en riskbaserad tillsynsmetod (artikel 40.2 och 40.3). De tekniska standarderna ska fastställa riktmärken och en metod för att bedöma och klassificera den inneboende och kvarstående riskprofilen för ansvariga enheter, samt med vilken frekvens sådana riskprofiler ska ses över. Frekvensen ska ta hänsyn till alla större händelser eller förändringar i den ansvariga enhetens ledning och drift, samt verksamhetens art och storlek. Riktlinjerna ska innehålla de utmärkande dragen för en riskbaserad tillsynsmetod, de åtgärder som ska vidtas inom tillsynsorganet för att säkerställa adekvat och effektiv tillsyn, inbegripet utbildning av dess personal, samt vilka åtgärder som ska vidtas vid tillsyn som grundar sig på en riskkänslighetsanalys. Detta är riktat till

Amla och kommissionen och medför inga lagstiftningsåtgärder. Promemorian konstaterar dock att det därmed också saknas skäl att närmare gå in på dessa frågor inom ramen för denna produkt.

8.5 Tillsynsorganens verktyg vid tillsyn

Promemorians förslag

Ansvariga enheter ska på begäran lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen, vilket i sak motsvarar vad som gäller enligt de finansmarknadsrättsliga rörelselagarna.

Även gällande bestämmelser som ger tillsynsorgan befogenhet att, när det bedöms nödvändigt, genomföra en undersökning på plats hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn ska i sak föras över till den nya penningtvättslagen. Det ska införas en kompletterande bestämmelse som anger när tillsynsorganen får genomföra en platsundersökning utan förhandsanmälan. Det ska också införas kompletterande bestämmelser som tydliggör tillsynsorganens befogenheter vid platsundersökningar och begränsningar av tillsynsorganens möjlighet att ta del av handlingar som omfattas av advokats tystnadsplikt.

Det ska i penningtvättslagen föras in bestämmelser som innebär att de tillsynsorgan som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer, utöver att begära uppgifter från den ansvariga enheten, får begära uppgifter om den ansvariga enhetens verksamhet av personer som är anställda hos den ansvariga enheten och av personer som är anställda i enheter som den ansvariga enheten enligt penningtvättsförordningen har utkontrakterat uppdrag till. Det ska också framgå att tillsynsorganen vid tillsyn över dessa ansvariga enheter får höra andra personer, om det finns skäl för det och den enskilde samtycker till att lämna uppgifter.

Skälen för promemorians förslag

Befogenhet att begära upplysningar

Tillsynsorganen ska ha tillräckliga befogenheter för att kunna fullgöra sina uppgifter. Tillsynsorganens befogenheter ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet omfatta att kunna kräva att ansvariga enheter lämnar uppgifter som är relevanta för övervakning och verifiering av efterlevnaden av kraven enligt TFR-förordningen och penningtvättsförordningen för att utföra kontroller, även från tjänstleverantörer till vilka den ansvariga enheten har utkontrakterat delar av sitt uppdrag för att uppfylla kraven i de förordningarna (artikel 37.6 punkten a).

Tillsynsorganens befogenhet att från ansvariga enheter hämta in uppgifter som behövs för tillsynen regleras något olika i gällande rätt. Av penningtvättslagen och vissa rörelselagar framgår att tillsynsorganet får förelägga den ansvariga enheten att lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen (exempelvis 7 kap. 5 § första

stycket, 7 a kap. 2 § penningtvättslagen och 4 kap. 2 § fastighetsmäklarlagen). Ett föreläggande enligt penningtvättslagen får förenas med vite och om ett föreläggande om att lämna uppgifter inte följs kan den ansvariga enheten föreläggas att upphöra med verksamheten. Av andra rörelselagar framgår att den ansvariga enheten ska lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som tillsynsorganet begär (exempelvis 13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 8 kap. 2 § lagen om betaltjänster).

Sjätte penningtvättsdirektivet innehåller inte krav om föreläggande eller vite. Promemorian anser vidare att det får förutsättas att samtliga ansvariga enheter rättar sig efter en begäran från ett tillsynsorgan om att vidta de åtgärder som behövs för tillsyn utan att det behöver begäras genom ett föreläggande. Promemorian föreslår därför att det i den nya penningtvättslagen anges att ansvariga enheter på begäran ska lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen.

Den nuvarande penningtvättslagens bestämmelser om vite och om möjlighet att föreläggande den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten om begärda uppgifter inte lämnas föreslås därmed inte föras över till den nya penningtvättslagen. Dels gäller dessa bestämmelser som ovan konstaterats inte samtliga ansvariga enheter enligt gällande rätt och ett sådant krav framgår inte av sjätte penningtvättsdirektivet, dels har tillsynsorganen möjlighet att ingripa genom sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder mot ansvariga enheter som inte följer penningtvättslagen, se vidare avsnitt 9.

Befogenheten enligt direktivet att kunna begära att relevanta uppgifter för tillsynen lämnas gäller enligt promemorians bedömning fortsatt gentemot den ansvariga enheten, dvs. att tillsynsorganet ska begära sådana uppgifter från den ansvariga enheten, men omfattar enligt förtydligandet även uppgifter från tjänsteleverantörer. I sammanhanget bör nämnas att tjänsteleverantörer vid utförande av uppgifter som härrör från penningtvättsförordningen ska betraktas som en del av den ansvariga enheten och att ansvariga enheter ska säkerställa att utkontraktering inte sker på ett sätt som väsentligt försämrar tillsynsmyndigheternas möjlighet att övervaka och följa upp den ansvariga enhetens efterlevnad av TFR-förordningen och penningtvättsförordningen (artikel 18 i penningtvättsförordningen). Promemorian bedömer att rätten att från den ansvariga enheten få uppgifter från tjänsteleverantörer till vilka en ansvarig enheten har utkontrakterat delar av sitt uppdrag till redan omfattas av de nationella tillsynsorganens befogenheter att begära in de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen och att det saknas behov av att specificera att detta även gäller uppgifter från tjänsteleverantörer.

Befogenhet att genomföra platsundersökning

Sjätte penningtvättsdirektivet ställer inte som krav att samtliga tillsynsorgan ska kunna göra platsundersökningar utan detta krav ställs i förhållande till tillsynsorgan som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer (artikel 37.7 första stycket). Det är en specificering av de förstärkta tillsynsbefogenheter som dessa tillsynsorgan ska ha enligt det nuvarande direktivet (artikel 48.3). Enligt gällande nationell rätt har dock samtliga tillsynsorgan möjlighet att, när

det anses nödvändigt, genomföra undersökning på plats hos den som är föremål för tillsyn (7 kap. 5 § andra stycket, 7 a kap. 4 § penningtvättslagen och motsvarande bestämmelser i respektive rörelselagstiftning).

I kravet på nödvändighet ligger dels en bedömning av relevansen av att göra under sökning på plats, dels ett krav på tillsynsorganen att göra en bedömning av proportionaliteten med en platsundersökning. Nyttan med platsundersökningen ska vägas mot de olägenheter som det innebär för den ansvariga enheten att sådan genomförs.

För att tillsynsorganen ska ha tillräckliga befogenheter att fullgöra sina tillsynsuppdrag bedömer promemorian att samtliga tillsynsorgan även fortsättningsvis bör ha befogenhet att göra platsundersökningar. Promemorian föreslår därför att gällande bestämmelse i 7 kap. 5 § andra stycket penningtvättslagen i sak förs över till den nya penningtvättslagen. Bestämmelsen ger därmed samtliga tillsynsorgan befogenhet att, när tillsynsorganet anser det nödvändigt, genomföra en undersökning på plats hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn.

Platsundersökningar utan förhandsanmälan

Enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska tillsynsorgan som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer ha befogenhet och nödvändiga resurser för att kunna inspektera den ansvariga enhetens affärslokaler utan förhandsanmälan när det är nödvändigt för ett korrekt och effektivt genomförande av inspektionen (artikel 37.7 första stycket).

När det gäller uttrycket affärslokaler måste det förstås som de platser där den ansvariga enhetens verksamheten bedrivs. Det anges inte något i sjätte penningtvättsdirektivet om vad som gäller för platsundersökningar om affärslokalen sammanfaller med en privatbostad. Mot bakgrund av att platsundersökning är en ingripande åtgärd och att direktivet inte ställer upp något krav på att platsundersökning ska vara möjligt om affärslokalen sammanfaller med en privatbostad anser promemorian att en undersökning på plats inte bör få genomföras i dessa fall.

När det gäller möjligheten att kunna göra platsundersökning utan förhandsanmälan innebär det att åtgärden ska kunna genomföras utan att den ansvariga enheten dessförinnan har underrättats och fått möjlighet att yttra sig i frågan. Därigenom går det att undvika att den ansvariga enheten vidtar åtgärder som innebär att syftet med platsundersökningen inte uppnås. Av direktivet följer att detta ska vara möjligt när det är nödvändigt för ett korrekt och effektivt genomförande av inspektionen.

I kravet på nödvändighet i denna del ligger enligt promemorian dels en bedömning av relevansen av att göra under sökning på plats utan att den ansvariga enheten informeras på förhand, dels ett krav på tillsynsorganen att göra en bedömning av proportionaliteten med en sådan platsundersökning. Nyttan med att platsundersökningen görs utan förhandsanmälan ska vägas mot de olägenheter som det innebär för den ansvariga enheten.

Enligt promemorian kan det mot bakgrund av att platsundersökningars ingripande karaktär finnas skäl att vara återhållsam med att i denna del gå längre än vad sjätte penningtvättsdirektivet kräver. Promemorian har därför övervägt om möjligheten att genomföra platsundersökningar utan

förhandsanmälan endast ska vara möjligt för det finansiella tillsynsorganet och tillsynsorganet med ansvar för speltjänstleverantörer. Mot bakgrund av nödvändighetskravet av en sådan åtgärd och att det i förekommande fall kan finnas behov även för övriga tillsynsorgan att genomföra platsundersökning utan förhandsanmälan föreslås ändå att denna möjlighet ska gälla för samtliga tillsynsorgan. En bestämmelse med denna innebörd bör enligt promemorian utformas i linje med 5 kap. 7 § konkurrenslagen (2008:579) och ange att tillsynsorganen får genomföra en undersökning på plats utan förhandsanmälan, om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

Förfarandet vid platsundersökning

Vid en platsundersökning ska tillsynsorganen som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer kunna granska, ta kopior av eller utdrag ur den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar (artikel 37.7 andra stycket punkt a). De ska även kunna få tillgång till eventuell mjukvara, databaser, it-verktyg eller andra elektroniska medel för uppgiftsregistrering som den ansvariga enheten använder (artikel 37.7 andra stycket punkt b). Dessutom ska de kunna begära skriftliga och muntliga uppgifter från den person som ansvarar för interna riktlinjer, förfaranden och kontroller för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism eller deras representanter eller personal, samt eventuella representanter eller personal vid enheter till vilka den ansvariga enheten har utkontrakterat uppdraget, och kunna höra alla personer som går med på att höras i syfte att samla in uppgifter som rör föremålet för en utredning (artikel 37.7 andra stycket punkt c).

När det gäller de åtgärder som ska kunna vidtas i förhållande till ansvariga enheter (artikel 37.7 andra stycket punkterna a och b) kan dessa anses omfattas av den föreslagna bestämmelsen om tillsynsorganens rätt att genomföra undersökning på plats hos den som är föremål för tillsyn. Det är dock rimligt att anta att en sådan mer generell skrivning kan tolkas och tillämpas olika av tillsynsorganen. Mot bakgrund av att en av ambitionerna med sjätte penningtvättsdirektivet är att säkerställa att tillsynsorganen får klarhet i vilka deras rättigheter och skyldigheter är bedömer promemorian att de befogenheter som tillsynsorganen enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska ha vid en platsundersökning bör framgå av nationell reglering. Promemorian föreslår därför att det i den nya penningtvättslagen införs bestämmelser som specificerar dessa befogenheter. Eftersom samtliga tillsynsorgan har rätt att genomföra platsundersökningar bör även dessa specificeringar gälla för samtliga tillsynsorgan, inte endast tillsynsorganen som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer.

Bestämmelserna bör enligt promemorian utformas i linje med 5 kap. 6 § konkurrenslagen i tillämpliga delar. Promemorian föreslår att följande befogenheter bör framgå. Det bör framgå att tillsynsorganen har rätt att få tillträde till affärslokaler där den ansvariga enhetens verksamhet bedrivs. Privatbostäder bör därmed inte omfattas. Det bör också framgå att tillsynsorganen har rätt att ta del av all information som är tillgänglig för den ansvariga enheten, oavsett i vilken form den finns. Det innebär bl.a. rätt att få tillgång till eventuell mjukvara, databaser, it-verktyg eller andra

elektroniska medel för uppgiftsregistrering som den ansvariga enheten använder. Det bör också framgå att tillsynsorganen har rätt att granska och ta kopior av eller utdrag ur den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar. Genom rätten att ta kopior eller utdrag av uppgifter kan den ansvariga enheten fortsätta att använda originaluppgifterna och de medier på vilka uppgifterna finns. Slutligen bör också framgå att tillsynsorganen ska ha rätt att begära muntliga förklaringar direkt på platsen. Det innebär att någon hos den ansvariga enheten på begäran ska medverka genom att lämna förklaringar till sakförhållanden eller dokument som har samband med föremålet för och syftet med undersökningen, i syfte att tillsynsorganen ska kunna genomföra en effektiv platsundersökning. Tillsynsorganen bör dock inte enligt denna bestämmelse kunna kräva uppgifter från en specifik person.

I förhållande till de uppgifter som ska kunna efterfrågas av specifika enskilda personer (artikel 37.7 punkt c) bedömer promemorian att det saknas skäl att gå utöver direktivets krav. Promemorian föreslår därför inte att samtliga tillsynsorgan bör kunna inhämta skriftliga eller muntliga uppgifter från enskilda personer.

Promemorian anser att det utifrån direktivets lydelse inte är helt klart om syftet är att befogenheten i denna del ska vara knuten till en undersökning på plats hos en ansvarig enhet. En rimlig tolkning av bestämmelsen är dock enligt promemorian att denna befogenhet inte ska vara knuten till ett platsbesök. Om ett tillsynsorgan för sin tillsyn bedömer att det är tillräckligt att begära uppgifter från vissa personer framstår det som rimligt att den möjligheten kan utnyttjas utan att även utföra platsbesök.

För att genomföra direktivet i denna del bör nya bestämmelser föras in i penningtvättslagen och utformas i linje med 13 kap. 3 § andra stycket bank- och finansieringsrörelselagen med hänvisning. Av bestämmelsen bör därmed framgå att sådana uppgifter som tillsynsorganen som utövar tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer får begära av den ansvariga enheten, även får begäras från personer anställda hos den ansvariga enheten och personer anställda hos enheter till vilka den ansvariga enheten utkontrakterat uppdrag till.

När det gäller rätten att kunna höra alla personer som går med på att höras i syfte att samla in uppgifter som rör föremålet för en utredning är det enligt promemorians uppfattning inte utifrån direktivet helt klart vilka personer som avses omfattas. Kommissionen har uttalat att ”alla personer” avser att omfatta tidigare anställda hos den ansvariga enheten, klienter, externa tjänstleverantörer såsom revisorer, it-experten, företag som tillhandahållit tjänster för kundkännedom, visselblåsare, externa experter m.fl. och att det centrala är att ett sådant hörande förutsätter samtycke från den som tillsynsorganet vill höra. Promemorian föreslår att det i penningtvättslagen förs in en bestämmelse som anger att tillsynsorganen i samband med platsundersökning hos kreditinstitut, finansiella institut och speltjänstleverantörer får höra andra personer än personer anställda hos den ansvariga enheten och personer anställda hos enheter till vilka den ansvariga enheten utkontrakterat uppdrag till, om det finns skäl för det och den enskilde samtycker till att lämna uppgifter.

Skydd av konfidentiell information vid platsundersökning

På liknande sätt som gäller vid exempelvis Konkurrensverkets platsundersökningar enligt konkurrenslagen bör det, enligt promemorians bedömning, enligt den nya penningtvättslagen gälla att tillsynsorganen vid sina platsundersökningar inte ska kunna ta del av handlingar med uppgifter som omfattas av advokats tystnadsplikt (5 kap. 11 första stycket konkurrenslagen, jfr även 27 kap. 2 § rättegångsbalken om beslag). Det bör gälla dels om handlingen innehas av advokaten eller dennes biträde, dels om handlingen innehas av den som tystnadsplikten gäller till förmån för. Det bör inte heller ha någon betydelse om uppgifterna finns i en pappershandling eller på annat medium.

I konkurrenslagen finns en bestämmelse om vad som gäller om myndigheten och den som berörs av undersökningen har olika uppfattning om huruvida handlingen omfattas av undersökningen. I den situationen ska handlingen förseglas och överlämnas till domstolen för prövning av frågan (5 kap. 11 § andra och tredje styckena). Det finns inte något motsvarande krav på förfarande i sjätte penningtvätsdirektivet. Det är också tveksamt i vilken grad sådana situationer kommer uppstå vid tillsynsorganens platsundersökningar. I dagsläget bedöms det inte finnas behov av att införa ett sådant förfarande. Om den situationen ändå skulle uppkomma att en handling påstås omfattas av sådan sekretess, kan viss ledning kring hur påståendet ska bedömas hämtas från praxis gällande 27 kap. 2 § rättegångsbalken om beslagsförbud. Högsta domstolen har när det gäller den bestämmelsen uttalat att när det gäller frågan om vilket stöd domstolen bör kräva för att godta en advokats påstående att hinder för beslag föreligger får det, för att inte advokatsekretessen ska bli alltför urholkad, anses vara tillräckligt med ett blygsamt mått av bevisning (se t.ex. NJA 1990 s. 537 och NJA 2010 s. 122).

Befogenhet att vidta åtgärder för att avhjälpa överträdelse

Tillsynsorganens befogenheter ska också omfatta att kunna tillämpa lämpliga och proportionella administrativa åtgärder för att avhjälpa situationen vid överträdelse, inbegripet att kunna ålägga sanktionsavgifter artikel 37.6 punkten b). Promemorians bedömningar och förslag avseende sanktionsavgifter och övriga administrativa åtgärder framgår av avsnitt 9.

8.6 Resurser

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvätsdirektivets krav på tillsynsorganens förutsättningar för att fullgöra sina uppdrag kräver inga författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

För att tillsynsorganen ska kunna fullgöra sitt uppdrag och sina särskilt angivna uppgifter ska de ha tillräckliga ekonomiska, personella och tekniska resurser. Tillsynsorganens personal ska vidare ha stor integritet och rätt kompetens och hålla hög yrkesmässig standard, inbegripet när det

gäller konfidentialitet, dataskydd och standarder för att hantera intressekonflikter (artikel 37.2 och 37.3).

Motsvarande regler finns i det nuvarande direktivet (artikel 48). De uppgifter som tillsynsorganen ska ha förutsättningar för att fullgöra är dock utökade och mer utförligt angivna jämfört med tidigare direktiv.

Den offentliga makten utövas under lagarna (1 kap. 1 § regeringsformen). Förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen). I förvaltningslagen (2017:900) finns dessutom bestämmelser om grunderna för god förvaltning och handläggning av förvaltningsärenden.

Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet (12 kap. 5 § regeringsformen och 4 § lagen [1994:260] om offentlig anställning).

Riksdagen beslutar om statens budget på förslag från regeringen (9 kap. 1 och 2 §§ regeringsformen).

Regeringen – som är ansvarig inför riksdagen – styr riket (1 kap. 6 § regeringsformen). För förvaltningsmyndigheter under regeringen gäller de allmänna bestämmelserna i myndighetsförordningen (2007:515) och de särskilda bestämmelserna i respektive myndighets instruktion, t.ex. förordning (2023:910) med instruktion för Finansinspektionen. Som en allmän utgångspunkt gäller att myndighetens ledning, inför regeringen, ansvarar för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel (1 § myndighetsförordningen). En myndighet ska se till att de anställda är väl förtrodda med målen för verksamheten och skapa goda arbetsförhållanden och ta till vara och utveckla de anställdas kompetens och erfarenhet (8 § myndighetsförordningen).

Advokatsamfundets stadgar fastställs av regeringen (8 kap. 1 § rättegångsbalken).

Promemorian bedömer därför att det saknas skäl att vidta författningsåtgärder för att genomföra sjätte penningtvättsdirektivet i dessa delar.

8.7 Sekretess och tystnadsplikt

Promemorians förslag

Personer med anställning eller uppdrag hos Advokatsamfundet får inte obehörigen röja en uppgift som samfundet tagit emot av andra nationella och utländska tillsynsorgan liksom andra nationella och utländska behöriga myndigheter i samfundets tillsynsverksamhet enligt penningtvättslagen.

Promemorians bedömning

Svensk rätt uppfyller de krav på tystnadsplikt som sjätte penningtvättsdirektivet ställer i förhållande till myndigheter.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Artikel 67 och 68 innehåller bestämmelser om tystnadsplikt och utbyte av konfidentiell information mellan tillsynsorgan och myndigheter som övervakar självreglerande organ och mellan dessa och andra myndigheter. Bestämmelserna utvidgar artikel 57 a och 57 b i det nuvarande direktivet genom att gälla alla tillsynsorgan samt myndigheter som utövar tillsyn över självreglerande organ, inte bara sådana med tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut.

Av artikel 67.1 följer att medlemsstaterna ska kräva att personer som arbetar eller har arbetat för tillsynsorgan och myndigheter som utövar tillsyn över självreglerande organ samt revisorer och experter som är verksamma för dessa tillsynsorgans eller myndigheters räkning ska omfattas av tystnadsplikt. Utan att det påverkar fall som omfattas av utredning och lagföring av brott och uppgifter som lämnats till finansunderrättelseenheten enligt artiklarna 42 och 43, får konfidentiell information som dessa personer tagit emot i tjänsten enligt sjätte penningtvättsdirektivet röjas endast i sammanhang eller i sammanställning på ett sätt som gör att det är omöjligt att identifiera enskilda ansvariga enheter.

För svensk del omfattar bestämmelserna tillsynsmyndigheterna Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen samt det självreglerande organet Advokatsamfundet. I denna del hänvisas i promemorians bedömningar till dessa tillsynsorgan. Länsstyrelsen i Stockholm föreslås av promemorian att i sin tillsynsverksamhet, utöver rollen som tillsynsorgan, även vara övervakningsmyndighet för Advokatsamfundets tillsynsverksamhet. Det som i denna del anges i förhållande till tillsynsorganen gäller i tillämpliga delar även Länsstyrelsen i Stockholms verksamhet som övervakningsmyndighet. När det gäller sekretess i länsstyrelsens övervakningsverksamhet, se även avsnitt 10.8.

Myndigheternas verksamheter omfattas redan av tillräckliga krav på sekretess

I Sverige gäller offentlighetsprincipen, som innebär att allmänheten och massmedia ska ha insyn i det allmännas verksamhet. Principen kommer till uttryck på olika sätt, bl.a. genom yttrande- och meddelarfrihet för tjänstemän och genom allmänna handlingars offentlighet. Rätten att ta del av allmänna handlingar får enligt 2 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen begränsas endast om det krävs med hänsyn till vissa intressen, bl.a. myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, intresset av att förebygga eller beivra brott, det allmännas ekonomiska intresse samt skyddet för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Enligt andra stycket ska en sådan begränsning anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses

lämpligare i vissa fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som avses i 2 kap. 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen är OSL. Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas av bestämmelser om sekretess. Sekretess innebär ett förbud mot att röja uppgift vare sig det sker muntligen eller genom att allmän handling lämnas ut eller det sker på annat sätt (1 kap. 1 § OSL). En bestämmelse om sekretess innebär därmed inte bara handlingssekretess för de handlingar som omfattas av bestämmelsen utan även en tystnadsplikt för de personer som har en skyldighet att följa den. I det avseendet innebär sekretessbestämmelserna en begränsning av den grundlagsskyddade yttrandefriheten. Förbud att röja eller utnyttja sekretessbelagd uppgift gäller, utöver myndigheter, för en person som fått kännedom om uppgiften genom att för det allmännas räkning delta i en myndighets verksamhet på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten, på grund av tjänsteplikt, eller på annan liknande grund (2 kap. 1 § OSL). Om det inte framgår uttryckligen av lag har emellertid rätten enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter företräde framför tystnadsplikten.

För uppgifter som finns hos tillsynsmyndigheter är ofta bestämmelsen i 17 kap. 1 § OSL tillämplig. Sekretess enligt bestämmelsen gäller för uppgifter om planläggning eller andra förberedelser för sådan inspektion, revision eller annan granskning som en myndighet ska göra, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs. Bland annat kan uppgifter om de personer som ska bli föremål för granskning, tiden för granskningen och granskningsplaner omfattas av sekretess.

I Finansinspektionens verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn över bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet gäller sekretess för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser (dvs. ansvariga enheten), om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs, och för uppgift om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser (dvs. de ansvariga enheternas kunder) (30 kap. 4 § OSL). Det gäller också sekretess för verksamhet som består i övervakning eller kontroll för sådan uppgift om en enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som på begäran har lämnats av någon som är skyldig att lämna uppgifter till Finansinspektionen, om övervakningen eller kontrollen sker enligt vissa angivna lagar på finansmarknadsområdet (30 kap. 6 § OSL). För uppgifter hos en svensk myndighet i viss verksamhet, vilken inkluderar Finansinspektionens och Revisorsinspektionens verksamheter, gäller också sekretess i den utsträckning riksdagen godkänt ett avtal om det med en annan stat eller med en mellanfolklig organisation för uppgift om affärs- eller driftförhållanden och ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten fått enligt avtalet. Den gäller även Finansinspektionen, när inspektionen fått uppgifter från en utländsk myndighet eller ett utländskt organ enligt något annat avtal, om regeringen meddelar föreskrifter om sekretess (30 kap. 7 § OSL).

När det gäller sekretessbestämmelser till skydd för enskilda är sekretesskyddet som utgångspunkt lika omfattande hos övriga

tillsynsmyndigheters verksamhet som består i bl.a. tillsyn med avseende på näringslivet (30 kap. 23 § OSL och 9 § offentlighets- och sekretessförordningen [2009:641] samt punkterna 21, 88, 103, 104 och 145 i bilagan till förordningen). Gemensamt är att sekretess gäller för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs. Sekretess gäller även för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser. I den utsträckning riksdagen godkänt ett avtal om det med en annan stat eller med en mellanfolklig organisation gäller sekretess även hos tillsynsmyndigheternas tillsynsverksamhet för sådan uppgift om enskilda ekonomiska eller personliga förhållanden, vilket inkluderar affärs- och driftförhållanden, som myndigheten förfogar över på grund av avtalet (30 kap. 24 § OSL).

Det finns också en särskild bestämmelse om att sekretess gäller i tillsynsmyndigheternas tillsynsverksamhet över efterlevnaden av penningtvättslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet (30 kap. 23 a § OSL).

Sekretessbestämmelserna innebär att de personer som på grund av anställning eller uppdrag har fått kännedom om sådana uppgifter i tillsynsmyndigheternas tillsynsverksamhet redan omfattas av ett förbud att röja eller utnyttja uppgifterna. Vid genomförandet av motsvarande bestämmelser i det nuvarande direktivet, som gällde uppgifter i Finansinspektionens tillsynsverksamhet, bedömde regeringen att svensk rätt uppfyllde de krav på tystnadsplikt för de personer som arbetar eller har arbetat vid Finansinspektionen som ändringsdirektivet kräver (prop. 2018/19:150 s. 69). Enligt promemorians bedömning uppfyller svensk rätt också redan de krav på tystnadsplikt för de personer som arbetar eller har arbetat vid övriga tillsynsmyndigheter som sjätte penningtvättsdirektivet kräver. I fråga om uppgift om ekonomiska eller personliga förhållanden för någon som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som tillsynen avser och uppgift som kan avslöja identiteten för den som anmält en överträdelse av penningtvättsregelverket är dessutom rätten att meddela och offentliggöra sådana uppgifter enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen inskränkt (30 kap. 30 § OSL).

Bestämmelser om tystnadsplikt bör införas avseende Advokatsamfundets tillsynsverksamhet

Personer verksamma vid Advokatsamfundet omfattas varken av offentlighetsprincipen eller bestämmelser i OSL om handlingssekretess och tystnadsplikt. I förhållande till Advokatsamfundet framgår av 8 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken att den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos Advokatsamfundet inte obehörigen får röja vad han eller hon då har fått veta om någons personliga eller ekonomiska förhållanden. Även av samfundets stadgar framgår viss tystnadsplikt av vilken följer att ledamöter och suppleanter i styrelsen, ledamöter av disciplinnämnden, generalsekreteraren och andra advokater

som deltagit i handläggningen av tillsynsärenden hos samfundet inte obehörigen får röja för någon annan vad de på grund av en samfundledamots skyldighet att lämna uppgifter och tillhandahålla handlingar har fått veta om honom eller henne och dennes verksamhet (47 § stadgarna för Sveriges advokatsamfund). Tystnadsplikten är inte absolut utan gäller obehörigt röjande. Exempel på när ett röjande av någons personliga eller ekonomiska förhållanden inte är obehörigt är när det sker inom ramen för Advokatsamfundets uppgiftsskyldighet till Länsstyrelsen i Stockholm när det behövs för länsstyrelsens prövning av ett överlämnat ärende. Advokatsamfundet ska i dessa fall lämna de uppgifter till länsstyrelsen som behövs för prövningen (7 a kap. 6 § penningtvättslagen).

Promemorian konstaterar att endast sådana uppgifter som ingår i ett tillsynsärende hos Advokatsamfundet omfattas av tystnadsplikt. Den tystnadsplikt som föreskrivs i artikel 67 i sjätte penningtvättsdirektivet, och som medlemsstaterna ska kräva att personer verksamma vid tillsynsorganen omfattas av, är dock inte begränsad till uppgifter som förekommer i ett tillsynsorgans egna tillsynsärenden. Sjätte penningtvättsdirektivet innehåller också bestämmelser om informationsutbyte som medför att Advokatsamfundet kan komma att ta emot uppgifter som omfattas av direktivets krav på tystnadsplikt men som inte omfattas av ett tillsynsärende hos samfundet. I dessa fall skyddas inte uppgifterna av gällande bestämmelser om tystnadsplikt för samfundet.

För att uppfylla direktivets krav bedömer promemorian därför att en mer generell tystnadsplikt bör regleras för den tillsynsverksamhet som Advokatsamfundet bedriver enligt penningtvättslagen. En bestämmelse om tystnadsplikt utgör en begränsning av yttrandefriheten (2 kap. 1 § första stycket 1 regeringsformen). En sådan begränsning får enligt regeringsformen enbart göras om vissa förutsättningar är uppfyllda. Begränsningen måste t.ex. ske genom lag. Vidare får en begränsning endast ske med hänsyn till vissa särskilt angivna ändamål, bl.a. förebyggandet och beivrandet av brott. Begränsningen måste också tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En begränsning av yttrandefriheten får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den (2 kap. 20, 21 och 23 §§ regeringsformen).

Yttrandefriheten skyddas även enligt Europakonventionen. Enligt artikel 10 har var och en rätt till yttrandefrihet, vilket innefattar frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning. Yttrandefriheten får inte inskränkas av det allmänna annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till vissa närmare angivna ändamål. Motsvarande skydd för yttrandefriheten finns i EU:s rättighetsstadga.

I det nu aktuella fallet motiveras begränsningen av hänsyn till skyddet av förebyggandet av brott och följer av ett krav enligt sjätte penningtvättsdirektivet. Rätten till yttrandefrihet måste ibland vika till förmån för intresset att förebygga brott. Vid utformningen av sådana bestämmelser behöver det dock ske en avvägning mellan dessa intressen. Tystnadsplikten bör utformas så specifikt som möjligt och endast omfatta uppgifter av skyddsvärd karaktär så att inskränkningen i yttrandefriheten inte blir större än vad som är nödvändigt med hänsyn till dess ändamål.

Promemorian anser därför att endast sådana uppgifter som avser uppgifter som tagits emot av andra nationella och utländska tillsynsorgan liksom andra nationella och utländska behöriga myndigheter bör omfattas av tystnadsplikten. Vidare bör tystnadsplikten endast omfatta personer som deltar i Advokatsamfundets tillsynsverksamhet, vilket gör att personkretsen är begränsad. Tystnadsplikten bör också endast omfatta obehörigt röjande, och därmed inte vara absolut.

Begränsningen går inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till regleringens ändamål, vilket är att åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska kunna vidtas. Vid en samlad bedömning anses fördelarna med den föreslagna tystnadsplikten uppväga det intrång i yttrandefriheten som den innebär. Mot bakgrund av sjätte penningtvättsdirektivets krav och med hänsyn till de begränsningar som föreslås avseende bestämmelsens tillämpningsområde, bedömer promemorian att tystnadsplikten utgör en godtagbar begränsning av yttrandefriheten enligt såväl regeringsformen som motsvarande reglering i Europakonventionen och EU-stadgan.

Sammanfattningsvis bedömer promemorian, för att uppfylla direktivets krav, att en mer generell tystnadsplikt än den som gäller i dag bör regleras för personer som deltar i Advokatsamfundets tillsynsverksamhet och att detta bör regleras i penningtvättslagen. Av bestämmelsen bör framgå att personer med anställning eller uppdrag hos samfundet inte obehörigen får röja en uppgift som tagits emot av andra nationella och utländska tillsynsorgan liksom andra nationella och utländska behöriga myndigheter i samfundets tillsynsverksamhet enligt penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

8.8 Undantag från sekretess och tystnadsplikt

8.8.1 Undantag för samarbete inom EES

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med varandra, övervakningsmyndigheten, finansunderrättelseenheten, övriga nationella behöriga myndigheter, tillsynsorgan i andra länder inom EES, Amla och andra myndigheter i andra länder inom EES med ansvar för ordinarie tillsyn över ansvariga enheter. Tillsynsorganen får i samma utsträckning men med vissa undantag, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ. De uppgifter som inte ska utbytas motsvarar de uppgifter som är undantagna från notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivares uppgiftsskyldighet i förhållande till finansunderrättelseenheten.

Övervakningsmyndigheten ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin verksamhet samarbeta och utbyta information med tillsynsorganen,

finansunderrättelseenheten, övriga behöriga myndigheter och Amla. I samma utsträckning och med samma undantag som gäller för tillsynsorganen får övervakningsmyndigheten samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES och myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ.

Det ska i offentlighets- och sekretesslagen införas en sekretessbrytande bestämmelse för att möjliggöra myndigheternas uppgiftslämnande till enskilda, med vilket avses Advokatsamfundet och utländska självreglerande organ.

Skälen för promemorians förslag

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på informationsutbyte och användarbegränsningar

Sjätte penningtvättsdirektivet reglerar genom flertalet artiklar att tillsynsorganen och övervakningsmyndigheten ska samarbeta och utbyta information med varandra och vissa andra aktörer, vilket promemorian återkommer till i efterföljande underavsnitt. För att klargöra att det samarbete och utbyte av information som sjätte penningtvättsdirektivet föreskriver inte ska hindras av krav på tystnadsplikt framgår det av artikel 67.2 att kravet på tystnadsplikt inte får utgöra ett hinder för utbyte av information mellan följande aktörer

- tillsynsorgan, inom en medlemsstat eller i olika medlemsstater, inbegripet Amla när den agerar som tillsynsorgan och de myndigheter som utövar tillsyn över självreglerande organ,
- tillsynsorgan samt de myndigheter som utövar tillsyn över självreglerande organ och finansunderrättelseenheter,
- tillsynsorgan samt de myndigheter som utövar tillsyn över självreglerande organ och de behöriga myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller som har till uppgift att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott, eller som har specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, och
- finansiella tillsynsorgan och myndigheter med ansvar för tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut i enlighet med andra unionsakter som rör tillsyn av kreditinstitut och finansiella institut, inbegripet ECB när den agerar i enlighet med förordning (EU) nr 1024/2013, inom en medlemsstat eller i olika medlemsstater.

För tillämpningen av sista punkten ska utbytet av information omfattas av kraven på tystnadsplikt som anges i artikel 67.1.

De som tar emot konfidentiell information enligt artikel 67.2 får endast använda informationen för vissa angivna ändamål (artikel 67.3). Informationen får endast användas

- för att fullgöra skyldigheter enligt sjätte penningtvättsdirektivet eller andra unionsakter inom ramen för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, tillsynsreglering och tillsyn över

kreditinstitut och finansiella institut, inbegripet påförande av sanktioner,

- vid överklagande av myndighetens eller det självreglerande organets beslut, inbegripet domstolsförfaranden, och
- vid domstolsförfaranden som har inletts enligt särskilda bestämmelser i unionsrätt antagen på området för sjätte penningtvättsdirektivet eller på området för tillsynsreglering eller tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut.

Genom artikel 67.2 klargörs som nämnts att det samarbete och utbyte av information som ska genomföras enligt andra artiklar i direktivet inte hindras av krav på tystnadsplikt. När tillsynsorganen och myndigheter som övervakar självreglerande organ utför sina uppgifter enligt direktivet får de även del av uppgifter som kan vara relevanta för andra myndigheter och organ och som, även utan koppling till krav på samarbete enligt direktivet, bör få delas med dessa. Därför listas i artikel 68.1 även vissa andra myndigheter och organ som tenderar att omfattas av tystnadsplikt och som tillsynsorganen och myndigheter som övervakar självreglerande organ ska ha möjlighet att utbyta information med. Medlemsstaterna ska, med undantag för de fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, godkänna utbyte av information mellan

- tillsynsorgan och de myndigheter som övervakar självreglerande organ, inom samma medlemsstat eller i olika medlemsstater,
- tillsynsorgan och de myndigheter som enligt lag har ansvar för tillsynen över finansmarknaderna inom ramen för deras respektive tillsynsfunktioner, och
- tillsynsorgan med ansvar för revisorer och, i tillämpliga fall, myndigheter som övervakar självreglerande organ, och myndigheter med behörighet att övervaka lagstadgade revisorer och revisionsföretag enligt artikel 32 i direktiv 2006/43/EG och artikel 20 i förordning (EU) nr 537/2014, inbegripet myndigheter i olika medlemsstater.

Undantaget för de fall som avses i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, gäller sådan information som notaries, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare fått från eller mottagit om en klient i samband med utredning av denne rättsliga ställning försvarar eller företräder denne i eller rörande rättsliga förfaranden. Undantag ska dock inte tillämpas när dessa ansvariga enheter deltar i, ger juridisk rådgivning för eller har vetskap om att klienten söker juridisk rådgivning för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Kraven på tystnadsplikt som fastställs i artikel 67.1 och 67.3 får inte utgöra hinder för utbyte av information enligt artikel 68.1. Konfidentiell information som utbyts mellan dessa får endast användas vid fullgörande av berörda myndigheters uppgifter, och i samband med administrativa och rättsliga förfaranden med specifik koppling till utövandet av dessa funktioner. Den information som mottagits ska i samtliga fall omfattas av krav i fråga om tystnadsplikt som är minst likvärdiga med dem som avses i artikel 67.1.

Utöver det informationsutbyte med Amla som det finns behov av i tillsynsorganens tillsynsverksamhet gäller för tillsynsmyndigheternas del

även ett mer omfattande krav på samarbete och informationsutbyte med Amla. Tillsynsmyndigheterna ska enligt artikel 63 samarbeta med och tillhandahålla Amla alla nödvändiga uppgifter för att Amla ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt sjätte penningtvättsdirektivet, penningtvätsförordningen och Amla-förordningen. Självreglerande organ omfattas inte av denna skyldighet. Det närmare samarbetet med Amla regleras i Amla-förordningen.

Svenska tillsynsorgans möjlighet till informationsutbyte

Artikel 67.2 och artikel 68.1 medför inte valmöjligheter för lagstiftaren att tillåta visst informationsutbyte utan informationsutbyte mellan de aktörer som framgår av artiklarna ska möjliggöras i nationell rätt (jfr med artikel 57 b i ändringsdirektivet som är valbar). I svensk rätt är utgångspunkten att en myndighet varken för andra svenska myndigheter, enskilda, utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer får röja en uppgift för vilken sekretess gäller (8 kap. 1 och 3 §§ OSL). Det finns dock sekretessbrytande bestämmelser som innebär att en myndighet under vissa omständigheter får lämna ut en sekretessbelagd uppgift.

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan svensk myndighet om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). Även utan uppgiftsskyldighet finns möjlighet för tillsynsmyndigheterna att under vissa omständigheter och efter en sekretessprövning lämna ut en sekretessbelagd uppgift till en annan myndighet.

När det gäller utlämnande till enskilda, vilket genom direktivet aktualiseras i förhållande till Advokatsamfundet och andra medlemsstaters självreglerande organ, behöver det finnas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 § OSL).

I förhållande till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation får uppgifter som omfattas av sekretess lämnas om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning, eller uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till en svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller den mellanfolkliga organisationen (8 kap. 3 § OSL).

Eftersom sjätte penningtvättsdirektivet reglerar att viss information ska kunna lämnas till såväl nationella myndigheter, enskilda i form av nationella och utländska självreglerande organ och till utländska myndigheter bedömer promemorian att det bör möjliggöras genom författningsreglerade uppgiftsskyldigheter.

Avseende exempelvis verksamheter under Finansinspektionens tillsyn har det i de relevanta rörelselagarna införts bestämmelser om internationellt samarbete och informationsutbyte (se exempelvis 13 kap. 6 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Genom dessa bestämmelser har Finansinspektionen en skyldighet att, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med en rad myndigheter. I linje med promemorians förslag om överflyttning av

bestämmelser som reglerar åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism till den nya penningtvättslagen bör motsvarande bestämmelser om samarbete och informationsutbyte som ska gälla inom ramen för tillsynsverksamheten på penningtvättsområdet införas för tillsynsmyndigheterna i penningtvättslagen.

Även för Advokatsamfundet innebär artikel 67.2 och 68.1 att samfundet utan hinder av tystnadsplikt ska kunna utbyta information med de aktörer som anges i dessa artiklar. Promemorian föreslår därför att även Advokatsamfundet ska omfattas av bestämmelser i penningtvättslagen om informationsutbyte. Ett uppgiftslämnande som sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning är inte obehörigt och strider därmed inte mot tystnadsplikten.

Promemorian föreslår därför att det införs bestämmelser om informationsutbyte i penningtvättslagen på så vis att respektive tillsynsorgan och övervakningsmyndigheten, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska respektive får samarbeta och utbyta information med de aktörer som anges i artikel 67.2 och 68.1. Det bör framgå att informationsutbyte med de aktörer som anges i artikel 68.1 dock inte ska omfatta sådana fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen.

Genom sådana bestämmelser tillåts att myndigheterna till andra nationella och utländska myndigheter, med angivna undantag, lämnar uppgifter som omfattas av sekretess (8 kap. 1 och 3 §§ OSL). För Advokatsamfundets del innebär det att uppgiftslämnande enligt bestämmelsen inte är obehörigt.

I förhållande till enskilda behöver bestämmelserna, som konstateras ovan, för myndigheternas del kompletteras med sekretessbrytande bestämmelse. Promemorian konstaterar härvid att 10 kap. 2 § OSL, som anger att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet, ska tillämpas restriktivt. Eftersom sjätte penningtvättsdirektivet reglerar att tillsynsmyndigheterna ska kunna lämna viss information till enskilda i form av nationella och utländska självreglerande organ bedömer promemorian att det bör finnas tydligt lagstöd för uppgiftslämnandet. Inom området för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 5 c § OSL till förmån för enskild för uppgift som lämnas enligt 4 a kap. 3 § penningtvättslagen. Den sekretessbrytande bestämmelsen innebär att myndigheter inom ramen för bestämmelserna om samverkan får lämna uppgifter som omfattas av sekretess till kreditinstitut. Motsvarande lagstöd bör enligt promemorian finnas i förhållande till självreglerande organ, vilka har motsvarande uppdrag som tillsynsmyndigheterna. För att samla de sekretessbrytande bestämmelser som gäller för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism föreslår promemorian att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 5 c § OSL utvidgas till att även gälla sådant uppgiftslämnande till enskilda, dvs. Advokatsamfundet och andra utländska självreglerande organ, som följer av kraven på informationsutbyte enligt sjätte penningtvättsdirektivet. Bestämmelsen bör enligt promemorian genomföras genom en komplettering av 10 kap. 5 c § OSL med

hänvisning till de nya bestämmelser om uppgiftslämnande till dessa enskilda som föreslås i denna promemoria.

Användning av uppgifter som omfattas av sekretess och tystnadsplikt

Sekretess gäller för uppgift som en myndighet har fått från ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt eller ett av EU ingånget eller av riksdagen godkänt avtal med en stat eller med en mellanfolklig organisation om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten eller avtalet försämrats om uppgiften röjs (15 kap. 1 a § OSL). Motsvarande sekretess gäller för uppgift som en myndighet har inhämtat i syfte att överlämna den till ett utländskt organ i enlighet med en sådan rättsakt eller ett sådant avtal. Med uttrycket bindande EU-rättsakt avses förordningar, direktiv och beslut.

Sekretessbestämmelsen blir därmed tillämplig på en uppgift som myndigheterna har mottagit på grund av direktivet. Detta innebär att det är myndigheterna som ska göra en bedömning av vilka konsekvenser ett röjande skulle kunna antas få för det fortsatta samarbetet (se prop. 2012/13:192 s. 44). Det förhållandet att det uttryckligen anges i direktivet att uppgifter inte ska vara möjliga att sprida annat än vid vissa specifikt angivna situationer torde i praktiken innebära att det kan antas att det internationella samarbetet skulle försämrats om myndigheterna använde uppgifterna i strid med direktivet (jfr prop. 2018/19:150 s. 70).

Om sekretess enligt 15 kap. 1 a § OSL gäller, får de sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 5 c §, 15–27 §§ och 28 § första stycket samma lag inte tillämpas. Detta innebär att möjligheterna att använda uppgifter som omfattas av sekretess på annat sätt än vad som anges är starkt begränsade.

När det gäller informationsutbyte mellan svenska myndigheter, finns ingen motsvarande bestämmelse men som utgångspunkt får sekretessbelagd information hos en myndighet inte röjas för andra delar av samma myndighet om den innehåller självständiga verksamhetsgrenar, andra nationella eller utländska myndigheter, mellanfolkliga organisationer eller enskilda (8 kap. 1–3 §§ OSL). För att andra ska få del av sekretessbelagd information som mottagits krävs att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig. I den mån sådan bestämmelse finns beror det på att den aktören har ett legitimt behov av att ta del av informationen och behovet får då anses vara förenligt med sjätte penningtvättsdirektivets syfte, att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism samt att genomföra riktade ekonomiska sanktioner.

Promemorian bedömer att motsvarande även gäller för Advokatsamfundet genom den föreslagna bestämmelsen om tystnadsplikt med innebörden att uppgifter som tagits emot i samfundets tillsynsverksamhet inte obehörigen får röjas. En sådan bestämmelse innebär att möjligheterna för samfundet att använda uppgifter som omfattas av tystnadsplikt på annat sätt än vad som följer av samfundets reglerade tillsynsuppgifter och i samband med administrativa och rättsliga förfaranden är starkt begränsade. Promemorian bedömer därför att någon bestämmelse som reglerar i vilka situationer som mottagna uppgifter får användas inte behöver införas för att genomföra artikel 67.3 och 68.1 andra stycket.

Möjlighet att tillåta ytterligare undantag i förhållande till nationella myndigheter

Artikel 68 innehåller två punkter med nationella valmöjligheter. Medlemsstaterna får enligt artikel 68.2 tillåta att viss information lämnas ut från tillsynsorganen till andra nationella myndigheter som enligt lag har ansvar för tillsyn över finansmarknaderna, eller med specifikt ansvar för att bekämpa eller utreda penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. De krav i fråga om tystnadsplikt som fastställs i artikel 67.1 och 67.3 får inte utgöra ett hinder för sådant utlämnande. Konfidentiell information som utbyts får i dessa fall dock enbart användas för berörda myndigheters rättsliga uppgifter. Personer med tillgång till sådan information ska omfattas av krav i fråga om tystnadsplikt som är åtminstone likvärdiga med dem som avses i artikel 67.1.

Andra nationella myndigheter med ansvar för tillsyn över finansmarknaderna än Finansinspektionen finns inte. Finansinspektionen omfattas redan, genom sin roll som tillsynsorgan enligt penningtvättsregelverket, av bestämmelser om informationsutbyte med övriga tillsynsorgan. När det gäller andra myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa eller utreda penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism saknas behov av att reglera informationsdelning för tillsynsorganen med andra myndigheter än vad som redan följer av andra bestämmelser i direktivet. Svensk rätt tillåter dock informationsutbyte med behöriga myndigheter i större utsträckning än vad som krävs enligt direktivet, exempelvis genom bestämmelserna om samverkan i penningtvättslagen (samverkan behandlas i avsnitt 21.5).

Enligt artikel 68.3 får medlemsstaterna tillåta att viss information som rör tillsyn över att ansvariga efterlever penningtvättsförordningen lämnas ut till parlamentariska undersökningskommittéer, revisionsrätter och andra enheter med ansvar för undersökningar i den egna medlemsstaten. Det ska gälla under följande villkor.

- Enheterna har ett klart definierat mandat enligt nationell rätt att undersöka eller granska agerandet hos tillsynsorgan eller myndigheter med ansvar för lagar och föreskrifter om en sådan tillsyn.
- Informationen är strikt nödvändig för fullgörandet av det mandat som avses i punkten a.
- De personer som har tillgång till informationen omfattas enligt nationell rätt av krav i fråga om tystnadsplikt som minst är likvärdiga med dem som avses i punkt 1.
- Information som har sitt ursprung i en annan medlemsstat inte får lämnas ut utan uttryckligt medgivande från det tillsynsorgan som har lämnat ut den, och endast för de ändamål för vilka det tillsynsorganet har medgett att den lämnas ut.

Medlemsstaterna får också tillåta att information lämnas ut till tillfälliga undersökningskommittéer som Europaparlamentet har tillsatt i enlighet med artikel 226 i EUF-fördraget och artikel 2 i Europaparlamentets, rådets och kommissionens beslut 95/167/EG, Euratom, EKSG, om detta utlämnande är nödvändigt för dessa kommittéers verksamhet.

Enligt svensk rätt hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för tillsyn över eller revision hos den

myndighet där uppgiften förekommer. Sekretessen förs i dessa fall över till den myndigheten (10 kap. 17 § och 11 kap. 1 § OSL). Vid genomförandet av ändringsdirektivets motsvarande bestämmelse i det nuvarande direktivet ansåg regeringen att det saknades skäl att ytterligare reglera dessa frågor (prop. 2018/19:150 s. 72). Promemorian ser inte skäl att nu göra en annan bedömning.

Sammanfattningsvis saknas enligt promemorian skäl att mot bakgrund av artikel 68.2 och 68.3 införa ytterligare möjligheter till informationsutbyte.

8.8.2 Undantag för samarbete med tredjeländer

Promemorians bedömning

Förutsättningarna för tillsynsorganen att ingå samarbetsavtal för samarbete och utbyte av konfidentiell information med motsvarande tillsynsorgan i tredjeländer bör regleras på lägre nivå än lag.

En skyldighet för tillsynsorganen att anmäla eventuella ingångna avtal till Amla inom en månad från undertecknandet bör regleras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Alla tillsynsorgan ska ha möjlighet att ingå samarbetsavtal för samarbete och utbyte av konfidentiell information med sina motsvarigheter i tredjeländer. Samarbetsavtalen ska vara i överensstämmelse med tillämpliga regler om dataskydd och ingås på ömsesidig grund och omfattas av en garanti om krav i fråga om tystnadsplikt som är åtminstone likvärdig med den som avses i artikel 67.1. Konfidentiell information som utbyts i enlighet med dessa samarbetsavtal ska endast användas för utförandet av dessa myndigheters tillsynsuppdrag. Om informationen som utbyts har sitt ursprung i en annan medlemsstat får den inte lämnas ut utan uttryckligt medgivande från det tillsynsorgan som har delat med sig av den och, i tillämpliga fall, endast för de ändamål för vilka det tillsynsorganet har medgett att den lämnas ut (artikel 51.1).

Regleringen utvidgar vad som gällt sedan genomförandet av femte penningtvättsdirektivet för behöriga myndigheter som utövar tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut till att gälla alla tillsynsorgan. Även om användningsbegränsningen i direktivtexten hänvisar till myndigheternas tillsynsuppdrag framgår enligt promemorian av artikeln i övrigt att tillsynsorganen, dvs. även självreglerande organ, ska kunna ingå samarbetsavtal med sina motsvarigheter i tredje länder.

Regeringen kan bemyndiga förvaltningsmyndigheter att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (10 kap. 2 § regeringsformen). För Finansinspektionens del har så skett i exempelvis 6 § punkt 3 förordningen med instruktion för Finansinspektionen. Promemorian bedömer att möjligheten för tillsynsmyndigheterna att ingå samarbetsavtal med sina motsvarigheter i tredjeländer i enlighet med artikel 51 på motsvarande sätt bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå

än lag och att det inte krävs någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Advokatsamfundets möjlighet att ingå samarbetsavtal med andra organ kräver inte ett bemyndigande. Däremot finns det anledning att genom reglering medge för Advokatsamfundet att inom ramen för ett sådant samarbetsavtal lämna ut uppgifter som annars omfattas av tystnadsplikt. Promemorian bedömer att även sådan reglering bör genomföras på lägre nivå än lag.

När det gäller kraven på tystnadsplikt och utbyte av information som har sitt ursprung i en annan medlemsstat kan konstateras att sekretess gäller enligt 15 kap. 1 a § OSL hos tillsynsmyndigheterna för uppgifter som de fått från ett utländskt organ på grund av sjätte penningtvättsdirektivet, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i direktivet försämras om uppgiften röjs. Motsvarande sekretess gäller även för uppgift som en tillsynsmyndighet hämtar in i syfte att överlämna den till ett utländskt organ i enlighet med sjätte penningtvättsdirektivet.

Sekretessbestämmelsen innebär att det är tillsynsmyndigheterna som ska göra en bedömning av vilka konsekvenser ett röjande skulle kunna antas få för det fortsatta samarbetet. Det förhållandet att det uttryckligen anges i direktivet att information som utbyts i enlighet med dessa samarbetsavtal endast ska användas för utförande av dessa myndigheters tillsynsuppdrag och att information som har sitt ursprung i en annan medlemsstat inte får lämnas ut utan uttryckligt medgivande från den medlemsstatens tillsynsorgan torde i praktiken innebära att det kan antas att det internationella samarbetet skulle försämras om tillsynsmyndigheterna använde uppgifterna i strid med direktivet.

Om sekretess enligt 15 kap. 1 a § OSL gäller, får de sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 5 c §, 15–27 §§ och 28 § första stycket samma lag inte tillämpas. Detta innebär att möjligheterna att använda uppgifter som omfattas av sekretess på annat sätt än vad som anges är starkt begränsade.

Tillsynsorganen är skyldiga att anmäla ingångna avtal till Amla inom en månad från undertecknandet (artikel 51.3). Denna anmälningsskyldighet bör enligt promemorian regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Amla ska vara behjälplig med bedömningen av likvärdigheten av de krav i fråga om tystnadsplikt som är tillämpliga på motsvarigheten i tredjelandet (artikel 51.2) och ska även utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande som ska antas av kommissionen (artikel 51.4). Dessa förslag till tekniska standarder ska ange den mall som ska användas för det ingående av samarbetsavtal som avses i första punkten. Detta är riktat till Amla och kommissionen och medför inga lagstiftningsåtgärder.

8.9 Samarbete och samordning

8.9.1 Tillsynsorganen ska vara samordnade

Promemorians bedömning

Det bör på lägre nivå än lag regleras att länsstyrelserna ska samordna sin tillsynsverksamhet i syfte att säkerställa konsekvent och effektiv tillsyn över de kategorier av ansvariga enheter som står under deras tillsyn. I övrigt tillgodoses direktivets krav på samordning av gällande rätt.

Skälen för promemorians bedömning

Länsstyrelserna utövar tillsyn över samma kategorier av ansvariga enheter, men inom olika geografiska områden. När så är fallet finns ett nytt krav i artikel 37.4 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet på att medlemsstaten ska säkerställa att tillsynen över ansvariga enheter utövas på ett konsekvent och effektivt sätt inom hela sektorn. För detta ändamål ska medlemsstaten utse ett ledande tillsynsorgan eller inrätta en samordningsmekanism.

För svenska myndigheter finns ett generellt krav på samverkan med andra myndigheter som innebär att en myndighet inom sitt verksamhetsområde ska samverka med andra myndigheter och genom detta verka för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet (8 § förvaltningslagen och 6 § andra stycket myndighetsförordningen). Regleringen bör ses som ett uttryck för intresset av att förvaltningen är effektiv och det har ansetts som mycket väsentligt att myndigheterna strävar efter att uppnå samstämmighet och konsekvens (prop. 1985/86:80 s. 23). Formerna för samverkan kan vara av många olika slag och variera med hänsyn till ändamålet. Räckvidden begränsas dock genom att den endast gäller inom ramen för myndighetens verksamhetsområde och det ligger i princip alltid på den myndighet som får en begäran om att bistå någon annan myndighet att själv avgöra i vilken utsträckning som den egna arbetssituationen ger utrymme för att resurser avsätts (jfr prop. 1985/86:80 s. 23).

Länsstyrelserna i Skåne, Västra Götalands och Stockholms län har redan ett nära samarbete med varandra genom bl.a. samverkansgrupper och gemensamma styrdokument inom ramen för aktuellt tillsynsuppdrag. Utifrån detta bedömer promemorian att den samordning som föreskrivs i penningtvättsdirektivet fortsatt bör ordnas genom samordning och att det saknas skäl för att utse ett ledande tillsynsorgan bland länsstyrelserna. Promemorian bedömer vidare att kraven på samordning i artikel 37.4 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet i hög utsträckning tillgodoses genom de generella kraven på samverkan som följer av gällande rätt. Mot bakgrund av de begränsningar som trots allt finns av gällande krav på samverkan och det krav på löpande samordning som följer av direktivet, bedömer promemorian att det bör regleras att länsstyrelserna ska samordna sin tillsynsverksamhet i syfte att säkerställa konsekvent och effektiv tillsyn över de kategorier av ansvariga enheter som står under deras tillsyn. Promemorian bedömer att detta bör regleras på lägre nivå än lag och att

sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Kravet på samordning genom en samordningsmekanism gäller även för samtliga tillsynsorgan för att säkerställa att ansvariga enheter omfattas av effektiv tillsyn av högsta standard (artikel 37.4 andra stycket). I denna mekanism är det, om tillsyn anförts trots ett självreglerande organ, det självreglerande organets övervakningsmyndighet som ska ingå i mekanismen. I de fall tillsynen över en kategori av ansvariga enheter utförs av flera tillsynsorgan är det vidare tillräckligt att det ledande tillsynsorganet eller en företrädare för dessa tillsynsorgan ingår i mekanismen.

Detta krav på samordning tillgodoses enligt promemorian genom den redan befintliga samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samordningsfunktionen består av representanter för samtliga tillsynsmyndigheter och vissa andra myndigheter, bl.a. brottsbekämpande myndigheter, och Advokatsamfundet får delta i arbetet (3 § förordningen om en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). Samordningsfunktionen ska bl.a. löpande identifiera, kartlägga och analysera risker och metoder för penningtvätt och finansiering av terrorism, ge användbar information till ansvariga enheter och främja erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring samt vid behov identifiera brister (4 § samma förordning). En annan befintlig samordningsmekanism som finns att tillgå för tillsynsmyndigheterna och övervakningsmyndigheten (som är en utav tillsynsmyndigheterna) är bestämmelserna om samverkan i penningtvättslagen.

8.9.2 Tillsynsorganen ska samarbeta med varandra

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets allmänna princip om tillsynsorganens samarbete med varandra tillgodoses av gällande rätt och av promemorian föreslagna bestämmelser om att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med varandra.

Skälen för promemorians bedömning

I skäl 90 till sjätte penningtvättsdirektivet anges att samarbete mellan de nationella tillsynsorganen är viktigt för att säkerställa ett enhetligt tillvägagångssätt i fråga om tillsyn i hela unionen. För att detta samarbete ska vara verkningsfullt måste det användas så mycket det går oavsett hur de olika tillsynsorganen är beskaffade och vilken ställning de har. I linje med dessa skäl framgår det av artikel 44 i sjätte penningtvättsdirektivet att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen i största möjliga utsträckning samarbetar med varandra, oavsett deras respektive karaktär eller ställning. Samarbetet kan innefatta utförandet, inom ramen för det anmodade tillsynsorganet, av utredningar på ett anmodande tillsynsorgans

vägnar, och det påföljande utbytet av information som erhållits genom sådana utredningar, eller underlättandet av utförandet av sådana utredningar av det anmodande tillsynsorganet.

Som konstaterats i föregående avsnitt finns för svenska myndigheter ett generellt krav på samverkan med andra myndigheter som innebär att en myndighet inom sitt verksamhetsområde ska samverka med andra myndigheter och genom detta verka för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet (8 § förvaltningslagen och 6 § andra stycket myndighetsförordningen). Regleringen bör ses som ett uttryck för intresset av att förvaltningen är effektiv och det har ansetts som mycket väsentligt att myndigheterna strävar efter att uppnå samstämmighet och konsekvens (prop. 1985/86:80 s. 23).

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs sekretessbrytande bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med varandra. Det föreslås också att sekretessbrytande bestämmelser införs i OSL som medför att myndigheterna kan lämna sekretessreglerade uppgifter till Advokatsamfundet. Den allmänna principen om tillsynsorganens samarbete med varandra som följer av artikel 44 omfattas även av de föreslagna bestämmelserna.

Sammanfattningsvis bedömer promemorian att sjätte penningtvättsdirektivets princip om tillsynsorganens samarbete med varandra tillgodoses av gällande rätt och föreslagna bestämmelser.

8.10 Tillsyn vid gränsöverskridande förhållanden

8.10.1 Informationslämnande vid gränsöverskridande verksamhet

Promemorians bedömning

I promemorian föreslås bestämmelser om att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES. Bestämmelserna omfattar sjätte penningtvättsdirektivets krav på tillsynsorganens informationslämnande när ansvariga enheter avser att bedriva eller bedriver gränsöverskridande verksamhet.

Skälen för promemorians bedömning

Av penningtvättsförordningen följer att ansvariga enheter som för första gången vill bedriva verksamhet på en annan medlemsstats territorium ska göra en anmälan till sina hemmedlemsstaters tillsynsorgan om detta. Anmälan ska göras så snart som den ansvariga enheten vidtar åtgärder för att bedriva denna verksamhet och, när det gäller etableringar, åtminstone tre månader innan den verksamheten inleds. När verksamheten inleds i den andra medlemsstaten ska ansvariga enheter omedelbart anmäla detta till

sina hemmedlemsstaters tillsynsorgan. Det sagda gäller inte för ansvariga enheter som omfattas av särskilda anmälningsförfaranden för utövande av etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster enligt andra unionsrättsakter eller om den ansvariga enheten omfattas av särskilda tillståndskrav för att bedriva verksamhet på den andra medlemsstatens territorium (artikel 8.1 i penningtvättsförordningen). Minst en månad innan en ändring görs av den information som meddelats ska ansvariga enheter meddela tillsynsorganen i hemmedlemsstaten (artikel 8.2 i penningtvättsförordningen).

Med koppling till denna anmälningsplikt för vissa ansvariga enheter innehåller sjätte penningtvättsdirektivet en ny regel om att tillsynsorganen i hemmedlemsstaten, när de tagit emot en sådan anmälan, så snart som möjligt och senast inom tre månader från mottagandet ska informera tillsynsorganen i värdmedlemsstaten om den verksamhet som den ansvariga enheten avser att bedriva i värdmedlemsstaten. Eventuella senare ändringar som anmäls till tillsynsorganen i hemmedlemsstaten ska anmälas till tillsynsorgan i värdmedlemsstaten så snart som möjligt och senast inom en månad från mottagandet (artikel 45.1).

Tillsynsorgan i hemmedlemsstaten ska även till värdmedlemsstatens tillsynsorgan dela med sig av sådan information om den faktiska verksamhet som bedrivs av den ansvariga enheten på värdmedlemsstatens territorium som de får del av i samband med sin tillsynsverksamhet. Den information som ska lämnas ska omfatta sådan information som de ansvariga enheterna lämnat som svar på tillsynsfrågeformulär och all relevant information med anknytning till den verksamhet som bedrivs i värdmedlemsstaten. Informationen ska lämnas minst en gång per år. Om informationen lämnas i aggregerad form ska tillsynsorganen i hemmedlemsstaten snabbt kunna besvara varje begäran om ytterligare information från tillsynsorganen i värdmedlemsstaten. Anmälan från en ansvarig enhet om att verksamhet inletts i värdmedlemsstaten ska dock lämnas till värdmedlemsstatens tillsynsorgan omedelbart efter att hemmedlemsstatens tillsynsorgan mottagit anmälan (artikel 45.2).

Vissa svenska ansvariga enheter som avser att bedriva verksamhet i en annan medlemsstat ska alltså underrätta sitt tillsynsorgan om detta. När sådan underrättelse lämnats ska det aktuella tillsynsorganet inom viss tid vidarebefordra informationen till sina utländska motsvarigheter. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i tidigare direktiv. Till följd av annan EU-reglering finns dock liknande bestämmelser för vissa ansvariga enheter och Finansinspektionen i de finansmarknadsrättsliga rörelselagarna (exempelvis 5 kap. bank- och finansieringsrörelselagen).

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs sekretessbrytande bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES. De krav på tillsynsorganen att tillhandahålla information om gränsöverskridande verksamhet som följer av artikel 45 omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte penningtvättsdirektivets krav på tillsynsorganen i denna del tillgodoses genom angiven föreslagna bestämmelse.

8.10.2 Samarbete vid tillsyn av kreditinstituts och finansiella instituts gränsöverskridande verksamhet

Promemorians förslag

Finansinspektionen ska kunna be Amla om hjälp att lösa menings-skiljaktigheter vid tillsynssamarbeten som gäller kreditinstitut och finansiella institut som bedriver gränsöverskridande verksamhet.

Promemorians bedömning

I promemorian föreslås bestämmelser om att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES. Bestämmelserna omfattar sjätte penningtvättsdirektivets krav på samarbete och informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut och tillsynsorgan i andra länder inom EES vid tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut som bedriver gränsöverskridande verksamhet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillsynssamarbete när ansvaret för tillsynen delas mellan hem- och värdlandets tillsynsorgan

Artikel 47 i sjätte penningtvättsdirektivet reglerar samarbetet mellan hem- och värdmedlemsstaternas finansiella tillsynsorgan när det gäller tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut som inte ingår i koncerner som bedriver gränsöverskridande verksamhet enligt artiklarna 37.1 och 38.1 och när tillsynskollegier inte är inrättade. Angående tillsynssamarbete gällande koncerner och inom tillsynskollegier, se efterföljande avsnitt.

Om kreditinstitut och finansiella institut som inte ingår i en koncern bedriver gränsöverskridande verksamhet och tillsynen delas mellan tillsynsorganen i hem- och värdmedlemsstaterna ska dessa tillsynsorgan i största möjliga utsträckning samarbeta med varandra och bistå varandra vid utövandet av tillsynen (artikel 47.1 första stycket).

Tillsynsorganen ska ge varandra alla uppgifter de behöver för att utföra sina tillsynsuppdrag, oavsett om det sker på begäran eller på eget initiativ. Detta omfattar beskrivning av rättsliga strukturer och styrnings- och organisationsstrukturer, relevant information om verkliga huvudmän och företagsledning och information om kundkännedom, om denna information är nödvändig för utförandet av tillsynsuppdraget. Det omfattar även att informera varandra om det finns negativa utvecklingar när det gäller den ansvariga enheten, dess etableringar eller typer av infrastruktur som allvarligt skulle kunna påverka enhetens efterlevnad av tillämpliga krav och om administrativa åtgärder, inklusive sanktionsavgifter, som tillsynsorgan avser att ålägga. Tillsynsorganen ska också inom ramen för sina befogenheter kunna utföra utredningar på ett anmodande tillsynsorgans vägnar och dela med sig av uppgifter som inhämtats genom

sådana utredningar eller underlätta utförandet av sådana utredningar av det anmodande tillsynsorganet (artikel 47.1 andra stycket).

Det sagda ska också tillämpas på ansvariga enheter som är etablerade i en enda medlemsstat och som bedriver verksamhet inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat utan någon infrastruktur där, om verksamheten i den andra medlemsstaten på grund av ett överordnat allmänintresse omfattas av särskilda tillståndskrav och tillsynen av verksamheten därmed i enlighet med artikel 37.1 andra stycket utövas av tillsynsorganen i den medlemsstaten (artikel 47.1 tredje stycket). Promemorian konstaterar att regleringen skulle kunna tolkas som att den även gäller andra ansvariga enheter än kreditinstitut och finansiella institut, såsom exempelvis tillhandahållare av speltjänster. Av första stycket framgår dock att regleringen gäller kreditinstitut och finansiella institut och kommissionen har också uttryckt att artikel 47 endast reglerar kreditinstitut och finansiella institut.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES. De krav på samarbete och informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut och tillsynsorgan i andra länder inom EES som följer av artikel 47.1 i direktivet omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer att sjätte penningtvättsdirektivets krav på samarbete i denna del tillgodoses därigenom.

Tillsynssamarbete när hemlandets tillsynsorgan ansvarar för tillsynen av utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster

Om tillsynsorganet i en värdmedlemsstat i enlighet med artikel 38.2 avstått från att utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs av utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster, finns bara ett tillsynsorgan för dessa ansvariga enheter. I artikel 47.2 finns regler för att säkerställa att tillsynsorganet i värdmedlemsstaten fortfarande har krav på sig att bistå hemmedlemsstatens tillsynsorgan.

Tillsynsorganet i hemmedlemsstaten ska i dessa situationer regelbundet informera tillsynsorganet i värdmedlemsstaten om de åtgärder som vidtagits inom den ansvariga enheten och om den enhetens efterlevnad av tillämpliga krav, inbegripet dem som gäller i värdmedlemsstaten. Om allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelse identifieras, ska tillsynsorganet i hemmedlemsstaten snabbt informera tillsynsorganet i värdmedlemsstaten om dessa överträdelse och om eventuella administrativa åtgärder, inklusive sanktionsavgifter, som de avser att ålägga (artikel 47.2 första stycket).

Tillsynsorganet i värdmedlemsstaten ska tillhandahålla hjälp till hemmedlemsstatens tillsynsorgan för att säkerställa verifieringen av den ansvariga enhetens efterlevnad av rättsliga krav. Tillsynsorganet i värdmedlemsstaten ska informera tillsynsorganet i hemmedlemsstaten om eventuella allvarliga tvivel om den ansvariga enhetens efterlevnad av

tillämpliga karv och dela med sig av all information de innehar i detta avseende (artikel 47.2 andra stycket).

Det sagda ska också tillämpas på utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster som är etablerade i en enda medlemsstat och som bedriver verksamhet inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat utan någon infrastruktur där, utom i de fall verksamheten i den andra medlemsstaten på grund av ett överordnat allmänintresse omfattas av särskilda tillståndskrav och tillsynen av verksamheten därmed i enlighet med artikel 37.1 andra stycket utövas av tillsynsorganen i den medlemsstaten (artikel 47.2 tredje stycket). I det senare nämnda fallet är tillsynen över den ansvariga enhetens verksamhet delad mellan tillsynsorganen.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES. De krav på samarbete och informationsutbyte mellan tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut och tillsynsorgan i andra länder inom EES som följer av artikel 47.2 i direktivet omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte penningtvättsdirektivets krav på Finansinspektionens samarbete i denna del tillgodoses genom angiven föreslagna bestämmelse.

Hänskjutande av fråga till Amla

Liksom vid gränsöverskridande tillsyn över ansvariga enheter som ingår i koncerner kan tillsynsorganen vid tillsynssamarbete vid övrig gränsöverskridande verksamhet vända sig till Amla som, i enlighet med bestämmelser i Amla-förordningen, kan vidta åtgärder. De situationer som omfattas är om ett tillsynsorgan inte har lämnat vissa uppgifter de har skyldighet att lämna, om en begäran om samarbete har avslagits eller inte lett till åtgärder inom rimlig tid, och om det råder oenighet på grundval av objektiva skäl om identifierade överträdelser och om de åtgärder som ska tillämpas på enheten för att avhjälpa överträdelserna (artikel 47.3).

Möjligheten för Finansinspektionen att i dessa situationer kunna vända sig till Amla för tvistelösning bör regleras. Promemorian föreslår att sådana bestämmelser genomförs i penningtvättslagen.

8.10.3 Samarbete vid tillsyn av gränsöverskridande koncerner och vissa andra strukturer

Promemorians förslag

Vid tillsyn över en ansvarig enhet som är moderbolag i en koncern, omfattar tillsynen genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller.

Tillsynsmyndigheterna ska kunna be Amla om hjälp att lösa meningsskiljaktigheter vid tillsynssamarbeten som gäller gränsöverskridande koncerner.

Promemorians bedömning

I promemorian föreslås bestämmelser om att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES och Amla. Bestämmelserna omfattar sjätte penningtvättsdirektivets krav på tillsynsorganens samarbete och informationsutbyte med tillsynsorgan i andra länder inom EES och Amla vid tillsyn av gränsöverskridande koncerner och strukturer för vilka koncernomfattande krav gäller samt när tredjelands rätt inte tillåter genomförande av de riktlinjer, förfaranden och kontroller som krävs enligt penningtvättsförordningen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Koncerner som omfattar kreditinstitut och finansiella institut

Om kreditinstitut och finansiella institut ingår i en koncern ska de finansiella tillsynsorganen i hem- och värdmedlemsstaten i största möjliga utsträckning kunna samarbeta med varandra, oavsett deras karaktär och ställning, för att säkerställa en lämplig och effektiv tillsyn. De ska också samarbeta med Amla när Amla agerar som tillsynsorgan (artikel 46.1). Skyldigheten att samarbeta med Amla är ny men skyldigheten för finansiella tillsynsmyndigheter att samarbeta med varandra gäller sedan tidigare (artikel 48.4 i det nuvarande direktivet). Definitionen av koncern följer reglerna för redovisning. Om en ansvarig enhet inte har dotterföretag i en annan medlemsstat utan endast filialer är det inte en koncern. En koncern existerar endast om det finns ett moderföretag och minst ett dotterföretag.

Hemmedlemsstatens finansiella tillsynsorgan ska, i de fall Amla inte utövar tillsyn, utöva tillsyn över det effektiva genomförandet av koncernens riktlinjer, rutiner och kontroller som gäller enligt penningtvättsförordningen. Världmedlemsstatens finansiella tillsynsorgan ska utöva tillsyn över efterlevnaden av penningtvättsförordningen och TFR-förordningen hos de etableringar som finns på deras territorium (artikel 46.2). Promemorian konstaterar att dessa krav inte är nya och att de även får anses följa av artikel 37. Att hemmedlemsstatens tillsynsorgans tillsynsuppdrag omfattar att utöva tillsyn över genomförandet av koncernomfattande krav följer även av att kraven på moderföretaget enligt penningtvättsförordningen omfattar att säkerställa genomförandet av dessa krav. I linje med ambitionen med sjätte penningtvättsdirektivet om förtydliganden av tillsynsorganens uppgifter bedömer promemorian dock att det bör framgå av föreskrifter att tillsynen, om en ansvarig enhet är moderföretag i en koncern, omfattar tillsyn av genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller. Promemorian föreslår att en sådan bestämmelse ska tas in i penningtvättslagen.

I direktivet specificeras samarbetsmekanismerna mellan de finansiella tillsynsorganen i hem- och värdmedlemsstaterna vid tillsyn av koncerner i

de fall där tillsynskollegier för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism inte är inrättade (artikel 46.3). Det specificeras att de finansiella tillsynsorganen ska ge varandra alla uppgifter de behöver för att utföra sina tillsynsuppdrag, oavsett om det sker på begäran eller på eget initiativ. Det gäller i synnerhet alla uppgifter som på ett betydande sätt kan påverka bedömningen av exponeringen för inneboende och kvarstående risk i ett kreditinstitut eller finansiellt institut i en annan medlemsstat. Detta omfattar beskrivning av koncernens struktur i olika avseenden, relevant information om verkliga huvudmän och företagsledning, riktlinjer, förfaranden och kontroller inom koncernen, information om kundkännedom, om det finns negativa utvecklingar i moderbolag, dotterbolag eller filial som allvarligt skulle kunna påverka andra delar av koncernen, och administrativa åtgärder, inklusive sanktionsavgifter som finansiella tillsynsorgan avser att ålägga. Tillsynsorganen ska också kunna utföra utredningar på ett anmodande tillsynsorgans vägnar och dela med sig av uppgifter som inhämtats genom sådana utredningar eller underlätta utförandet av sådana utredningar av det anmodande tillsynsorganet.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra länder inom EES och Amla.

De krav på samarbete och informationsutbyte med andra medlemsstaters finansiella tillsynsorgan och Amla vid tillsyn av koncerner som följer av artikel 46.1–3 i direktivet omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte penningtvättsdirektivets krav på samarbete mellan tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut och andra tillsynsorgan i denna del tillgodoses genom angiven föreslagna bestämmelse.

Av artikel 46.4 framgår vidare att Amla ska föreslå och att kommissionen ges befogenhet att komplettera med tekniska standarder för tillsyn som ska beskriva hem- och värdmedlemsstaternas tillsynsorgans respektive uppgifter och formerna för samarbetet mellan dem. Detta riktar sig till Amla och kommissionen och föranleder därför inga författningsåtgärder. Promemorian konstaterar dock att det därmed också saknas skäl att närmare gå in på dessa frågor inom ramen för denna produkt.

Koncerner som omfattar ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn

Reglerna i artikel 46 ska även tillämpas på tillsyn av koncerner som består av ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn (artikel 46.6 första stycket).

Endast advokat får vara bolagsman i advokatverksamhet som drivs i bolagsform om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag (8 kap. 4 § rättegångsbalken och 38 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund). Undantag kan medges för verkställande direktör som inte är advokat under tiden för dennes anställning. Sådant ägande får endast utgöra mindre än tio procent av kapitalet och representera mindre än tio procent av röstvärdet. Även om Advokatsamfundets styrelse har möjlighet att även medge andra

undantag gäller också att advokatverksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att advokatens oberoende inte äventyras, vilket bl.a. tar sikte på hur advokatverksamhet får ägas och ledas (regel 7.1 och 7.5.3 i Advokatsamfundets vägledande regler om god advokatsed). Promemorian konstaterar därmed att reglerna avseende koncerntillsyn inte blir tillämpliga för ansvariga enheter under Advokatsamfundets tillsyn utan för svensk del endast i förhållande till de icke-finansiella tillsynsmyndigheterna.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen och OSL som anger att tillsynsorganen ska respektive medföra att de kan, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES och Amla. De krav på tillsynsmyndigheternas samarbete och informationsutbyte med andra medlemsstaters tillsynsorgan och Amla vid tillsyn av koncerner som följer av artikel 46.1–3 och 46.6 omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte penningtvättsdirektivets krav på tillsynsmyndigheternas samarbete i denna del tillgodoses genom angiven föreslagen bestämmelse.

Vissa strukturer som omfattar ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn

Icke-finansiella tillsynsorgan ska också samarbeta och utbyta information i fall där ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn ingår i strukturer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll, inbegripet nätverk och partnerskap. Detta torde enligt promemorian gälla samma strukturer som i artikel 50.1 andra stycket anges med hänvisning till artikel 16 i penningtvättsförordningen. Enligt artikel 16.4 i penningtvättsförordningen ska Amla utarbeta tekniska standarder där det ska anges under vilka förhållanden de koncernomfattande kraven gäller för enheter som ingår i sådana strukturer.

Innan närmare ledning kommer från Amla är det svårt att med säkerhet bedöma vilka strukturer av ansvariga enheter som kan komma att omfattas och om exempelvis ansvariga enheter under Advokatsamfundets tillsyn kan komma att anses ingå i sådana gränsöverskridande nätverk eller partnerskap som avses. När det gäller advokater och advokatbolag får de endast bedriva närmare samarbete med utländska advokater eller advokatbyråer efter särskilt tillstånd av Advokatsamfundet (regel 7.7.2 i Vägledande regler om god advokatsed).

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES. Detta innebär att även Advokatsamfundet kan samarbeta och vid behov får dela information utan hinder av tystnadsplikt. De krav på tillsynsorganens samarbete och informationsutbyte med andra medlemsstaters tillsynsorgan vid tillsyn av koncerner som följer av artikel 46.6 tredje stycket i direktivet omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte

penningtvättsdirektivets krav på tillsynsorganens samarbete i denna del tillgodoses genom angiven föreslagen bestämmelse.

Hänskjutande av frågor till Amla

Penningtvättsdirektivet innehåller nya regler om situationer vid tillsyn av koncerner där tillsynsmyndigheterna kan vända sig till Amla för tvistelösning (artikel 46.5 och 46.6). Advokatsamfundet behöver inte ges möjlighet att vända sig till Amla eftersom Advokatsamfundet inte kommer att utöva gränsöverskridande tillsyn av ansvariga enheter som ingår i koncerner.

De situationer som omfattas är om tillsynsmyndigheterna vid tillsyn av koncerner inte har fått information från sin utländska motsvarighet eller om en begäran om samarbete har avslagits eller inte lett till åtgärd inom rimlig tid. Det omfattar också situationen att det råder oenighet på grundval av objektiva skäl om identifierade överträdelser och om de sanktionsavgifter som ska åläggas eller de administrativa åtgärder som ska tillämpas på enheten eller koncernen för att avhjälpa överträdelser. I sådana fall kan Amla vidta åtgärder i enlighet med bestämmelser i Amla-förordningen. Amlas befogenhet att lösa meningsskiljaktigheter framgår av Amla-förordningen.

Möjligheten för tillsynsmyndigheterna att som en del av det gränsöverskridande samarbetet kunna vända sig till Amla för tvistelösning bör regleras. Promemorian föreslår att sådana bestämmelser genomförs i penningtvättslagen.

Utbyte av information vid genomförande av koncernomfattande krav i tredjeländer

Enligt artikel 48 ska tillsynsorgan, inklusive Amla, informera varandra om fall där ett tredjelands rätt inte tillåter genomförandet av de koncernomfattande riktlinjer, förfaranden och kontroller som krävs enligt artikel 16 i penningtvättsförordningen. I dessa fall får samordnade åtgärder vidtas av tillsynsorganen för att finna en lösning. Vid bedömningen ska tillsynsorganen beakta eventuella rättsliga hinder som kan stå i vägen för ett korrekt genomförande, inbegripet tystnadsplikt, en otillräcklig nivå av dataskydd och andra begränsningar för utbyte av information som kan vara relevant för detta ändamål.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att tillsynsorganen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES och Amla. De krav på tillsynsorganen som följer av artikel 48 i direktivet om att informera om fall där tredjelands rätt inte tillåter genomförande i enlighet med artikel 16 i penningtvättsförordningen omfattas av den föreslagna bestämmelsen. Promemorian bedömer därmed att sjätte penningtvättsdirektivets krav på tillsynsorganens samarbete och informationsutbyte i denna del tillgodoses genom angiven föreslagen bestämmelse.

8.10.4 Tillsynskollegier för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet få samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter inom EES.

Tillsynsorganen ska kunna be Amla om hjälp att lösa menings-skiljaktigheter som rör samarbetet inom tillsynskollegier.

Promemorians bedömning

Tillsynsorganens skyldigheter respektive möjligheter att delta i tillsynskollegier bör regleras på lägre nivå än lag.

Tillsynsmyndigheterna bör på lägre nivå än lag bemyndigas att ingå samarbetsavtal med motsvarande tillsynsorgan i tredjeländer för samarbete och utbyte av konfidentiell information inom ramen för ett tillsynskollegium. I förhållande till Advokatsamfundet bör regleras att samfundet, inom ramen för ett samarbetsavtal med motsvarande tillsynsorgan i tredjeländ, får lämna de uppgifter som behövs för det tillsynsorganets tillsyn av den struktur som tillsynskollegiet inrättats för.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillsynskollegier i den finansiella sektorn

Av artikel 49 framgår regler för tillsynskollegier i den finansiella sektorn. Artikel 49 ska inte tillämpas när Amla agerar som tillsynsorgan (artikel 49.3). I övriga fall ska ett tillsynskollegium inrättas om ett kreditinstitut eller finansiellt institut, inbegripet koncerner av sådana, har inrättat etableringar i minst två olika medlemsstater utöver den medlemsstat där dess huvudkontor ligger eller om ett kreditinstitut eller finansiellt institut i ett tredje land har inrättat etableringar i minst tre medlemsstater (artikel 49.1 och 49.5). Det är det finansiella tillsynsorgan som ansvarar för moderföretaget för en koncern eller för kreditinstitutets eller det finansiella institutets huvudkontor som ansvarar för att inrätta tillsynskollegiet (i det följande benämnt ansvarigt finansiellt tillsynsorgan).

Medlemsstaterna får också tillåta att tillsynskollegier inrättas i de fall ett kreditinstitut eller finansiellt institut etablerat inom unionen har inrättat etableringar i minst två tredjeländer. Finansiella tillsynsorgan får då anmoda sina motsvarigheter i dessa tredjeländer att inrätta ett sådant kollegium. De finansiella tillsynsorgan som deltar i kollegiet ska i dessa fall upprätta ett skriftligt avtal som beskriver villkor och förfaranden för samarbetet och utbytet av information (artikel 49.8).

Av direktivet följer att de ständiga medlemmarna i tillsynskollegierna ska bestå av ansvarigt finansiellt tillsynsorgan, finansiella tillsynsorgan som utövar tillsyn över etableringar i värdmedlemsstater och tillsynsorgan som utövar tillsyn över infrastrukturer i värdmedlemsstater i enlighet med

artikel 38 (artikel 49.2). Därutöver får Amla närvara vid mötena som observatör och under vissa förutsättningar får andra tillsynsorgan, tillsynsmyndigheter inbegripet ECB, europeiska tillsynsmyndigheter och finansunderrättelseenheter bjudas in att delta som medlemmar eller observatörer (artikel 49.6, 49.7 och 49.10–49.12). För att de finansiella tillsynsorganens motsvarigheter i tredjeländer ska få delta som observatörer måste bl.a. skriftliga avtal upprättas som beskriver villkor och förfaranden för samarbetet och utbytet av information.

Verksamheten i kollegierna ska stå i proportion till nivån på de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kreditinstitutet, det finansiella institutet eller koncernen exponeras för och till omfattningen på dess gränsöverskridande verksamhet (artikel 49.4). Kollegierna ska bl.a. användas för att utbyta information, erbjuda ömsesidigt bistånd och samordna metoden för tillsyn av koncernen eller institutet och för att vid behov vidta lämpliga och proportionella åtgärder för att komma till rätta med allvarliga överträdelser av penningtvättsförordningen och TFR-förordningen (artikel 49.9).

Promemorian konstaterar att reglerna för tillsynskollegier i den finansiella sektorn inte blir tillämpliga för tillsyn över ansvariga enheter under Advokatsamfundets tillsyn utan för svensk del endast gäller i förhållande till tillsynsmyndigheterna.

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen och OSL som anger att tillsynsorganen ska respektive medför att de kan, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES och Amla. För att även samarbete med sådana observatörer som får bjudas in till ett tillsynskollegium ska omfattas bör av bestämmelserna även framgå att tillsynsorganen i samma utsträckning får samarbeta och utbyta information med andra behöriga myndigheter inom EES.

Promemorian bedömer att skyldigheten för Finansinspektionen att identifiera när inspektionen är ansvarigt finansiellt tillsynsorgan och i förekommande fall inrätta eller annars delta i tillsynskollegier i den finansiella sektorn liksom de övriga tillsynsmyndigheternas möjlighet att delta i sådana kollegier som följer av artikel 49 bör genomföras på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

I övrigt bedömer promemorian att den föreslagna bestämmelsen om tillsynsorganens samarbete och informationsutbyte i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen omfattar det samarbete som ska kunna genomföras inom tillsynskollegierna.

Närmare information som specificerar de allmänna villkoren för tillsynskollegiernas funktionssätt, mallen för skriftliga avtal, eventuella ytterligare åtgärder när kollegierna omfattar ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn och villkor för deltagande av finansiella tillsynsorgan från tredje länder kommer vidare att framgå av tekniska standarder som Amla ska utarbeta förslag till och som ska antas av kommissionen (artikel 49.14).

När det gäller samarbete med tredjeländer får regeringen ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (10 kap. 2 § regeringsformen), exempelvis samarbetsavtal för samarbete och utbyte av konfidentiell information. Finansinspektionen har bemyndigats att ingå vissa internationella överenskommelser, bl.a. samarbetsavtal som följer av det nuvarande direktivet för samarbete och utbyte av konfidentiell information med motsvarande behöriga myndigheter i tredjeländer (6 § förordningen med instruktion för Finansinspektionen). Ett bemyndigande som gäller artikel 49 i sjätte penningtvättsdirektivet bör enligt promemorian även fortsättningsvis regleras på lägre nivå än lag och kräver inte någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Promemorian bedömer att samarbetet med tredjeländer kan ske inom ramen för de överenskommelser som Finansinspektionen träffar med stöd av sitt bemyndigande. Någon allmän regel om informationsutbyte med tredjeländer har av regeringen i tidigare lagstiftningsärenden inte bedömts nödvändigt (prop. 2010/11:110 s. 84 och prop. 2006/07:5 s. 349). Det saknas skäl för promemorian att nu göra någon annan bedömning.

Direktivet innehåller också en regel om att medlemmarna i ett kollegium får hänskjuta ett ärende till Amla om de är oeniga om de åtgärder som ska vidtas (artikel 49.13). Rätten att vid behov kunna vända sig till Amla för tvistlösning bör enligt promemorian regleras. I enlighet med bedömningarna i förhållande till samarbeten utanför tillsynskollegier föreslår promemorian att sådana bestämmelser genomförs i penningtvättslagen.

Tillsynskollegier i den icke-finansiella sektorn

Av artikel 50 framgår regler för tillsynskollegier i den icke-finansiella sektorn. Reglerna följer i stort det som gäller för den finansiella sektorn, men är valbara och anpassade till den icke-finansiella sektorns förutsättningar.

Det icke-finansiella tillsynsorgan som ansvarar för moderbolaget för en koncern av ansvariga enheter i den icke-finansiella sektorn eller för huvudkontoret för en ansvarig enhet i den icke-finansiella sektorn (i det följande benämnt ansvarigt tillsynsorgan) ska kunna inrätta särskilda tillsynskollegier för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism om en ansvarig enhet i den icke-finansiella sektorn eller en grupp av sådana har inrättat etableringar i minst två olika medlemsstater utöver den medlemsstat där dess huvudkontor ligger. Detsamma gäller om en tredjelandsenhet som omfattas av krav på bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och som inte är ett kreditinstitut eller finansiellt institut har inrättat etableringar i minst tre medlemsstater (artikel 50.1).

Det angivna ska också tillämpas på strukturer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll, inbegripet nätverk eller partnerskap, för vilka koncernomfattande krav gäller enligt artikel 16 i penningtvättsförordningen. Enligt artikel 16.4 i penningtvättsförordningen ska Amla utarbeta tekniska standarder där det ska anges under vilka förhållanden de koncernomfattande kraven gäller för enheter som ingår i sådana strukturer. Det är svårt att med säkerhet

bedöma om ansvariga enheter under Advokatsamfundets tillsyn kan komma att anses ingå i sådana gränsöverskridande nätverk eller partnerskap som avses. Promemorian konstaterar dock att det mot denna bakgrund finns skäl att möjliggöra för Advokatsamfundet att, i tillämpliga fall och i likhet med tillsynsmyndigheterna, omfattas av möjligheten att delta i tillsynskollegier enligt artikel 50.

Medlemsstaterna får också tillåta att tillsynskollegier inrättas i de fall en ansvarig enhet i den icke-finansiella sektorn etablerad inom unionen har inrättat etableringar i minst två tredjeländer. Tillsynsorgan får då anmoda sina motsvarigheter i dessa tredjeländer att inrätta ett sådant kollegium. De tillsynsorgan som deltar i kollegiet ska i dessa fall upprätta ett skriftligt avtal som beskriver villkor och förfaranden för samarbetet och utbytet av information. Avser tillsynen revisorer, externa revisorer, skatterådgivare, oberoende jurister, notarier, advokater som avses i artikel 3.3 a och b i penningtvättsförordningen eller grupper av sådana ska det skriftliga avtalet också inbegripa förfaranden för att säkerställa att ingen information som samlas in i enlighet med artikel 21.2 i penningtvättsförordningen delas, såvida inte andra stycket i artikel 21.2 är tillämpligt (artikel 50.7).

Av direktivet följer att de ständiga medlemmarna i tillsynskollegierna ska bestå av ansvarigt tillsynsorgan och tillsynsorgan som utövar tillsyn över etableringar i värdmedlemsstater eller för tillsyn över den ansvariga enheten i andra medlemsstater i de fall verksamheten på grund av ett överordnat allmänintresse omfattas av särskilda tillståndskrav och tillsynen av verksamheten utövas av tillsynsorganen i den medlemsstaten (artikel 50.1 tredje stycket). Amla får närvara vid mötena som observatör och under vissa förutsättningar får vissa andra organ bjudas in att delta som medlemmar eller observatörer (artikel 50.5, 50.6, 50.10 och 50.11). För att tillsynsorganens motsvarigheter i tredjeländer ska få delta som observatörer måste bl.a. skriftliga avtal upprättas som beskriver villkor och förfaranden för samarbetet och utbytet av information.

Direktivet anger vidare att kollegierna kan användas för att utbyta information, erbjuda ömsesidigt bistånd och samordna metoden för tillsyn av koncernen eller den ansvariga enheten och för att vid behov vidta lämpliga och proportionella åtgärder för att komma till rätta med allvarliga överträdelse av penningtvättsförordningen och TFR-förordningen (artikel 50.8) och förfaranden för de fall det tillsynsorgan som ansvarar för moderföretaget i en koncern eller för en ansvarig enhets huvudkontor inte inrättar ett kollegium (artikel 50.2 och 50.3).

Som närmare redovisas i avsnitt 8.8 föreslår promemorian att det införs bestämmelser i penningtvättslagen och offentlighets- och sekretesslagen som anger att tillsynsorganen ska respektive medför att de kan, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med tillsynsorgan i andra stater inom EES och Amla.

Promemorian bedömer att möjligheten för tillsynsorganen att i förekommande fall inrätta och delta i tillsynskollegier i den icke-finansiella sektorn som följer av artikel 50 bör genomföras på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

I övrigt bedömer promemorian att den föreslagna bestämmelsen om tillsynsorganens samarbete och informationsutbyte i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen omfattar det samarbete som ska kunna genomföras inom tillsynskollegierna.

Närmare specificeringar av de allmänna villkoren för tillsynskollegiernas funktionssätt, mallen för skriftliga avtal, villkor för deltagande av icke-finansiella tillsynsorgan från tredje länder och eventuella ytterligare åtgärder som ska genomföras när koncerner omfattar kreditinstitut eller finansiella institut, kommer vidare att framgå av tekniska standarder som Amla ska utarbeta förslag till och som ska antas av kommissionen (artikel 50.13).

När det gäller samarbete med tredjeländer får regeringen ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (10 kap. 2 § regeringsformen). Promemorian bedömer att tillsynsmyndigheterna bör få bemyndiganden som omfattar överenskommelser enligt 50 i sjätte penningtvättsdirektivet. Promemorian bedömer att detta bör regleras på lägre nivå än lag och att det inte kräver någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen. Samarbetet med tredjeländer bedöms kunna ske inom ramen för de överenskommelser som tillsynsmyndigheterna träffar med stöd av sitt bemyndigande. Någon allmän regel om informationsutbyte med tredjeländer har av regeringen i tidigare lagstiftningsärenden inte bedömts nödvändigt (prop. 2010/11:110 s. 84 och prop. 2006/07:5 s. 349). Det saknas skäl för promemorian att nu göra någon annan bedömning.

I förhållande till Advokatsamfundet bör på lägre nivå än lag regleras att samfundet, inom ramen för ett samarbetsavtal med motsvarande tillsynsorgan i tredjeland som följer av artikel 50, får lämna de uppgifter som behövs för det tillsynsorganets tillsyn av den struktur som tillsynskollegiet inrättats för.

Även medlemmarna i ett kollegium i den icke-finansiella sektorn får hänskjuta ett ärende till Amla om de är oeniga om de åtgärder som ska vidtas (artikel 50.12). Rätten att vid behov kunna vända sig till Amla för tvistelösning bör enligt promemorian regleras. I enlighet med tidigare motsvarande bedömningar föreslår promemorian att sådana bestämmelser genomförs i penningtvättslagen.

Amla ska vartannat år ska avge yttranden om hur tillsynskollegierna fungerar (artikel 50.14).

8.10.5 Särskilda tillsynsåtgärder vid viss gränsöverskridande finansiell verksamhet

Promemorians förslag

Tillsynsmyndigheten ska begära att ett kreditinstitut eller finansiellt institut som hör hemma i ett annat land inom EES och som i Sverige bedriver verksamhet genom agent eller ombud ska vidta rättelse om dess verksamhet i Sverige inte drivs enligt gällande bestämmelser.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland om dess begäran och om rättelse inte sker.

Om rättelse inte sker och de överträdelser som identifierats är allvarliga, upprepade eller systematiska och kräver omedelbart avhjälpande, ska tillsynsmyndigheten få förelägga den ansvariga enheten att inom viss tid vidta en viss åtgärd eller upphöra med ett visst agerande här i landet.

Tillsynsmyndigheten ska så snart det är möjligt underrätta hemlandets tillsynsmyndighet och de avhjälpande åtgärderna ska avbrytas när överträdelserna rättats.

Tillsynsmyndigheten ska kunna be Amla om hjälp att lösa meningsskiljaktigheter som rör de åtgärder som ska vidtas.

Skälen för promemorians förslag

Vid tillsyn av kreditinstituts och finansiella instituts gränsöverskridande etableringar som inte i sig uppfyller kraven för att betraktas som kreditinstitut eller finansiella institut ska särskilda tillsynsåtgärder tillämpas vid identifierade överträdelser. Kommissionen har uttryckt att med etableringar av ansvariga enheter som inte i sig uppfyller kraven för att betraktas som kreditinstitut eller finansiella institut avses verksamhet som ett kreditinstitut eller finansiellt institut bedriver i en annan medlemsstat genom etablering som inte är dotterbolag eller filial, exempelvis genom ombud, distributörer eller genom andra typer av infrastruktur.

Särskilda tillsynsåtgärder vid identifierade överträdelser ska också tillämpas när värddmedlemsstatens tillsynsorgan utövar tillsyn över sådan verksamhet som utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster bedriver gränsöverskridande inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster genom ombud eller distributörer eller genom andra typer av infrastruktur, även när verksamheten bedrivs inom ramen för en auktorisation som kreditinstitut.

I båda nämnda fall eftersträvas att tillsyn utövas av värddmedlemsstatens tillsynsorgan. Tillsyn över och vidtagande av tillsynsåtgärder i förhållande till sådana verksamheter kan dock vara utmanande att utöva i praktiken med tanke på avsaknaden av traditionella centraliserade etableringar. Därför regleras i artikel 54 i sjätte penningtvättsdirektivet rättigheter och skyldigheter som hem- och värddmedlemsstaterna ska ha vid identifiering av överträdelser av tillämpliga regelverk.

Om värddmedlemsstatens tillsynsorgan identifierar överträdelser ska de i första hand begära att de ansvariga enheter som bedriver verksamhet genom sådana externa etableringar eller typer av infrastrukturer rättar sig efter tillämpliga krav och informera hemmedlemsstatens tillsynsorgan om identifierade överträdelser och om begäran om rättelse (artikel 54.2).

Om de ansvariga enheterna inte vidtar nödvändiga åtgärder ska värddmedlemsstatens tillsynsorgan informera hemmedlemsstatens tillsynsorgan om det. Det ligger därefter på hemmedlemsstatens tillsynsorgan att agera skyndsamt och vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att den ansvariga enheten åtgärdar upptäckta överträdelser i dess etableringar eller typer av infrastrukturer i värddmedlemsstaten. Hemmedlemsstatens tillsynsorgan ska också informera värddmedlemsstatens tillsynsorgan om alla åtgärder som vidtas med anledning av överträdelser (artikel 54.3).

Om överträdelserna är allvarliga, upprepade eller systematiska och kräver omedelbart avhjälpande ska värmedlemsstatens tillsynsorgan dock ha rätt att på eget initiativ vidta lämpliga och proportionella åtgärder för att komma till rätta med överträdelserna. Åtgärderna ska vara tillfälliga och avbrytas när de identifierade överträdelserna rättats till, inbegripet med bistånd från eller i samarbete med tillsynsorganen i den ansvariga enhetens hemmedlemsstat. Värmedlemsstatens tillsynsorgan ska omedelbart informera hemmedlemsstatens tillsynsorgan efter det att allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser har identifierats och efter att en avhjälpande åtgärd vidtagits, om inte åtgärderna föreskrivs i samarbete med hemmedlemsstatens tillsynsorgan (artikel 54.4).

Liksom vid andra gränsöverskridande tillsynssamarbeten får tillsynsorganen i hem- och värmedlemsstaterna vända sig till Amla om de är oeniga om de åtgärder som ska vidtas med avseende på en ansvarig enhet (artikel 54.5).

Liknande bestämmelser finns i förhållande till finansiella EES-företags gränsöverskridande verksamhet enligt rörelselagar (ex. 15 kap. 15 a § lagen om bank och finansieringsrörelse, 25 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden, 8 kap. 21 § lagen om betaltjänster och 5 kap. 21 § lagen om elektroniska pengar).

Mot bakgrund av promemorians förslag om en sammanhållen reglering för penningtvättsområdet föreslår promemorian att tillsynsmyndighetens ovan beskrivna rättigheter och skyldigheter att såsom tillsynsmyndighet i värdlandet vidta åtgärder bör genomföras genom bestämmelser i penningtvättslagen.

I avsnitt 9 behandlas sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder som tillsynsorganen i övriga fall ska kunna vidta, vilket omfattar tillsynsmyndighetens möjligheter att såsom hemlandets tillsynsmyndighet kunna vidta lämpliga åtgärder.

8.11 Tillsynsorganen och andra myndigheter ska tillhandahålla information till finansunderrättelseenheten

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska underrätta finansunderrättelseenheten om de vid inspektion eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Underrättelsen ska göras snarast möjligt.

Andra myndigheter ska, om det inte hindras av sekretess, underrätta finanspolisen om omständigheter som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism. Denna skyldighet ska, till skillnad mot nuvarande ordning, inte bara gälla vid hantering av kontanter.

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets regler om skyldighet för tillsynsorganen att tillhandahålla finanspolisen viss övrig tillsynsinformation bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen utan dröjsmål upplyser finansunderrättelseenheten om de vid kontrollerna av de ansvariga enheterna, eller på annat sätt, upptäcker omständigheter som kan ha samband med penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 42.1). Medlemsstaterna ska också säkerställa att tillsynsorgan som har befogenhet att utöva tillsyn över aktiehandeln, valutahandeln och den finansiell derivatmarknaden informerar finansunderrättelseenheten om de upptäcker omständigheter som kan ha samband med penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 42.2). Efterlevnaden av dessa krav ska inte ersätta någon skyldighet för tillsynsorganen att till relevanta behöriga myndigheter rapportera brottslig verksamhet som de upptäcker eller får kännedom om i samband med sin tillsynsverksamhet (artikel 42.3).

Kravet motsvarar i princip vad som för tillsynsmyndigheternas del gäller enligt det nuvarande direktivet (artikel 36) och som genomförs i 4 kap. 4 § första stycket i den nuvarande penningtvättslagen. Enligt den bestämmelsen ska en tillsynsmyndighet om den vid inspektion eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt eller finansiering av terrorism utan dröjsmål underrätta Polismyndigheten om detta.

Enligt andra stycket samma paragraf finns en svensk reglering som går utöver vad EU-rätten kräver. Av den framgår att även andra myndigheter än tillsynsmyndigheterna ska underrätta Polismyndigheten om de i sin verksamhet vid hantering av kontanter upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt eller finansiering av terrorism. Skyldigheten för andra myndigheter att underrätta Polismyndigheten gäller dock bara om det inte hindras av sekretess. Vid en sådan bedömning kan generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL aktualiseras. Utredningen har i sitt betänkande fört fram att det inte kommit fram några bärande skäl för att låta myndigheternas underrättelseskyldighet stanna vid kontanthantering. Tvärtom anser utredningen att det framstår som lämpligt att andra myndigheter underrättar finanspolisen vid all misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism, om detta inte hindras av sekretess (betänkandet s. 773). Promemorian saknar skäl att göra någon annan bedömning.

För att uppfylla kravet i sjätte penningtvättsdirektivet bedömer promemorian att bestämmelsen i 4 kap. 4 § första stycket penningtvättslagen förs över med vissa justeringar. Enligt sjätte penningtvättsdirektivet omfattar uppgiftsskyldigheten även omständigheter som kan ha samband med förbrott till penningtvätt. Den nya bestämmelsen behöver därmed kompletteras i detta avseende. Till skillnad från tidigare omfattas även självreglerande organ av uppgiftsskyldigheten. Därmed behöver Advokatsamfundet omfattas av den nya bestämmelsen.

Promemorian föreslår därför att det av den nya bestämmelsen framgår att om ett tillsynsorgan vid inspektion eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tillsynsorganet snarast möjligt underrätta finanspolisen om detta. Eftersom Finansinspektionen både är tillsynsmyndighet enligt penningtvättsregelverket och utövar tillsyn över aktiehandeln, valutahandeln och den finansiella derivatmarknaden är det tillräckligt att det anges att upplysningsplikten gäller tillsynsorganen. Uppgiftsskyldigheten innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till finanspolisen (10 kap. 28 § OSL).

Promemorian bedömer vidare att den nationella regleringen om underrättelseskyldighet för andra myndigheter är förenlig med direktivet och föreslår att bestämmelsen i 4 kap. 4 § första stycket penningtvättslagen förs över med den ändringen att den inte bara ska gälla vid kontanthantering.

Promemorian föreslår att det inte ska finnas någon befintlig skyldighet för tillsynsorganen att till relevanta behöriga myndigheter rapportera brottslig verksamhet som de upptäcker eller får kännedom om i samband med sin tillsynsverksamhet ersätts.

Sjätte penningtvättsdirektivet innehåller också en ny regel om att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsorganen åtminstone informerar finansunderrättelseenheten om alla relevanta iakttagelser som tyder på allvarliga brister i de ansvariga enheternas rapporteringssystem och resultaten av de riskbedömningar som utförts, i aggregerad form. Avseende utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster, ska även en förteckning över dem som är verksamma i medlemsstaten inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster och en förteckning över dem som står under deras tillsyn, samt eventuella ändringar i dessa förteckningar, lämnas (artikel 43).

För att genomföra direktivets krav i denna del bedömer promemorian att en skyldighet för tillsynsorganen att tillhandahålla sådan information till finanspolisen bör införas och att detta bör regleras på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

8.12 Särskilt om samarbete som rör kreditinstitut eller finansiella institut

Promemorian föreslår

Det finansiella tillsynsorganet ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med Europeiska bankmyndigheten, Europeiska centralbanken och Riksgäldskontoret.

Promemorians bedömning

Det finansiella tillsynsorganets skyldighet att lämna in en årsrapport till Amla om samarbete och informationsutbyte mellan myndigheter som rör kreditinstitut och finansiella institut bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Samarbete mellan tillsynsmyndigheter för kreditinstitut och finansunderrättelseenheten

Enligt artikel 64.1 i sjätte penningtvättsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att finansiella tillsynsorgan, finansunderrättelseenheter och myndigheter som är behöriga att utöva tillsyn över kreditinstitut eller finansiella institut enligt andra unionsakter fungerar i nära samarbete med varandra inom sina ansvarsområden och ger varandra uppgifter som är relevanta för att de ska kunna fullgöra sina respektive uppdrag. Sådant samarbete och informationsutbyte får inte inkräkta på pågående utredningar, analyser av en finansunderrättelseenhet, straffrättsliga eller förvaltningsrättsliga undersökningar eller förfaranden i medlemsstaten där det finansiella tillsynsorganet eller tillsynsmyndigheten enligt andra rättsakter är belägen. Det ska inte heller påverka de krav på tystnadsplikt som avses i artikel 67.1.

För svensk del innebär detta att Finansinspektionen, som är både finansiellt tillsynsorgan och utövar tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut enligt rörelselagstiftningarna, och finanspolisen som är finansunderrättelseenhet, ska ha ett nära samarbete och informationsutbyte. Samarbetet och informationsutbytet mellan dessa regleras även på annat håll i sjätte penningtvättsdirektivet. Av artikel 23 framgår bestämmelser om finansunderrättelseenhetens tillhandahållande av information till tillsynsorganen. Finanspolisen omfattas alltså redan av krav på informationsspridning och på att lämna sådan information till Finansinspektionen som kan vara relevant för deras tillsynsverksamhet. Detta behandlas i promemorians avsnitt 11.3.2. Av artikel 42.1 och artikel 43 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår bestämmelser om tillsynsorganens upplysnings- och informationsplikt gentemot finansunderrättelseenheten. Finansinspektionen omfattas alltså i sin tur också redan av en uppgiftsskyldighet gentemot finanspolisen. Dessa bestämmelser behandlas i promemorians avsnitt 8.11.

Därutöver kan konstateras att Finansinspektionen och finanspolisen redan i dag fungerar i nära samarbete med varandra och har ett operativt samarbete med varandra kring penningtvätt och finansiering av terrorism inom den svenska finansiella sektorn. Som exempel på sekretessbrytande bestämmelser omfattas Finansinspektionen av den uppgiftsskyldighet gentemot bl.a. Polismyndigheten som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Samarbete och visst informationsutbyte mellan myndigheterna sker också inom ramen för samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och myndigheterna har möjlighet att samverka med varandra, inbegripet genom att dela sekretessreglerad information, inom ramen för

samverkan enligt penningtvättslagen. Samverkan mellan myndigheterna föreslås även vara möjligt enligt den nya penningtvättslagen. Sammanfattningsvis bedömer promemorian att det inte behöver vidtas några ytterligare författningsåtgärder för att uppfylla kraven i artikel 64.1.

Samarbete med andra myndigheter

I artikel 64.2–64.4 regleras när det finansiella tillsynsorganet ska samarbeta med och underrätta myndigheter som enligt andra unionsregelverk eller nationell rätt utövar tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut. Finansinspektionen är både finansiellt tillsynsorgan och nationell tillsynsmyndighet enligt rörelselagstiftningarna. När Finansinspektionen innehar båda rollerna behövs ingen reglering om samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter. Utöver dessa fall gäller att Finansinspektionen ska samarbeta med och i vissa fall underrätta Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska centralbanken (ECB) och Riksgäldskontoret som är resolutionsmyndighet och garanti-myndighet, det vill säga den myndighet som handlägger frågor om insättningsgarantin (1 kap. 3 § lagen [2015:1016] om resolution och 1 § förordningen [2007:1447] med instruktion för Riksgäldskontoret) samt hålla Amla underrättad.

Av artikel 64.6 följer att Amla, i samråd med EBA, ska utfärda riktlinjer om samarbetet mellan finansiella tillsynsorgan och de myndigheter som avses i artikel 64.2–4. Bestämmelsen riktar sig mot Amla och föranleder därmed inga författningsåtgärder. Däremot medför de kommande riktlinjerna att det saknas skäl att närmare reglera det finansiella tillsynsorganets samarbete med dessa myndigheter.

Det bör dock regleras att det finansiella tillsynsorganet ska samarbeta och dela information med nämnda myndigheter. Finansinspektionens skyldighet att såsom behörig myndighet enligt rörelselagstiftning samarbeta med EBA, ECB och Riksgäldskontoret är redan reglerat (13 kap. 6 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 28 kap. 5 § lagen om resolution och 17 b § lagen [1995:1571] om insättningsgaranti). Mot bakgrund av förslaget att samla bestämmelser om penningtvättstillsyn i penningtvättslagen anser promemorian att motsvarande samarbets-skyldighet även bör framgå i den lagstiftningen. Promemorian föreslår därför att det införs bestämmelser i penningtvättslagen som anger att Finansinspektionen, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med EBA, ECB och Riksgäldskontoret.

Rapportering och riktlinjer

Finansiella tillsynsorgan ska enligt artikel 64.5 i sjätte penningtvätts-direktivet lämna en årsrapport till Amla om sitt samarbete med andra myndigheter enligt artikeln, inbegripet om finansunderrättelseenheternas deltagande i samarbetet.

Finansinspektionen ska därmed, i egenskap av finansiellt tillsynsorgan, lämna in en årlig rapport om samarbetet och informationsutbytet med andra myndigheter enligt artikel 64. Promemorian bedömer att en sådan skyldighet bör regleras och att det med hänsyn till bestämmelsens karaktär bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller

enlig promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

8.13 Särskilt om samarbete som rör revisorer

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets bestämmelser om samarbete som rör revisorer föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Av artikel 65 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår bestämmelser om samarbete som rör revisorer. Tillsynsorgan med ansvar för revisorer, myndigheter som övervakar självreglerande organ, finansunderrättelseenheten och myndigheter med behörighet att utöva tillsyn över lagstadgade revisorer och revisionsföretag ska fungera i nära samarbete med varandra inom sina ansvarsområden och ge varandra uppgifter som är relevanta för att de ska kunna fullgöra sina respektive uppdrag. Konfidentiell information som utbyts enligt artikeln ska användas av myndigheterna endast för att utöva sina funktioner inom ramen för sjätte penningtvättsdirektivet eller vissa specificerade unionsakter och i samband med administrativa eller rättsliga förfaranden med specifik koppling till utövandet av dessa funktioner (artikel 65.1).

Medlemsstaterna får förbjuda aktuella myndigheter att samarbeta när sådant samarbete, inbegripet utbyte av information, skulle inkräkta på pågående utredningar, undersökningar, analyser av en finansunderrättelseenhet eller straffrättsliga och förvaltningsrättsliga förfaranden i den medlemsstat där myndigheterna är belägna (artikel 65.2).

Revisorsinspektionen är både tillsynsorgan för revisorer enligt penningtvättsregelverket och behörig myndighet att utöva tillsyn över lagstadgade revisorer och revisionsföretag, inklusive när dessa utför revision av företag av allmänt intresse (3 §2 och 3 a § revisorslagen och 1 § andra stycket 2 och 9 förordningen [2007:1077] med instruktion för Revisorsinspektionen). I Sverige finns alltså inte något självreglerande organ för revisorer. Det är därmed Revisorsinspektionen och finanspolisen, som är finansunderrättelseenhet, som ska fungera i nära samarbete och ge varandra uppgifter som är relevanta för att de ska kunna utföra sina respektive uppdrag.

För svensk del omfattar alltså bestämmelserna i artikel 65 i sjätte penningtvättsdirektivet endast aktörer vars samarbete också regleras på annat håll i direktivet. Av artikel 23 framgår bestämmelser om finansunderrättelseenhetens tillhandahållande av information till tillsynsorganen. Detta behandlas i promemorians avsnitt 11.3.2. Av artikel 42.1 och artikel 43 framgår bestämmelser om tillsynsorganens upplysnings- och informationsplikt gentemot finansunderrättelseenheten. Dessa bestämmelser behandlas i promemorians avsnitt 8.11.

Därutöver kan konstateras samarbete och visst informationsutbyte mellan myndigheterna redan sker inom ramen för samordningsfunktionen

för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och att myndigheterna har möjlighet att samverka med varandra, inbegripet genom att dela sekretessreglerad information, inom ramen för samverkan enligt penningtvättslagen. Sådan samverkan mellan myndigheterna föreslås även vara möjligt enligt den nya penningtvättslagen.

Mot denna bakgrund bedömer promemorian att samarbetet mellan Revisorsinspektionen och finanspolisen inte behöver regleras ytterligare för att uppfylla kraven i artikel 65.1 och att det saknas skäl att utnyttja undantaget i artikel 65.2.

9 Ingripande

Medlemsstaterna tillämpar i dag en stor mängd olika sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder för överträdelser av penningtvättsregleringen. Hur överträdelser utreds och bestraffas skiljer sig dessutom åt mellan medlemsstaterna (skäl 102 till sjätte penningtvättsdirektivet). Med sjätte penningtvättsdirektivet följer mer detaljerade krav gällande ingripanden vid överträdelser av penningtvättsregleringen. I direktivet anges mer specifikt vilka administrativa åtgärder som ska kunna vidtas och till viss del även vad som ska uppnås med sådana. Reglerna kommer att kompletteras med tekniska standarder som kommer att utarbetas av Amla. Standarderna kommer att innehålla bl.a. indikatorer på klassificering av överträdelsernas allvarlighetsgrad och kriterier som ska beaktas när nivån på sanktionsavgift bestäms. Av central betydelse i sjätte penningtvättsdirektivet är att befogenheterna till att ingripa som medlemsstaterna ger till sina tillsynsorgan leder till att penningtvättsreglerna efterföljs. De åtgärder som ska finnas att ta till vid överträdelser ska vara effektiva, avskräckande och proportionella.

I likhet med vad som gäller för tillsynen handlar reglerna om ingripande som finns i sjätte penningtvättsdirektivet inte bara om ingripande vid överträdelser av penningtvättsförordningen, utan också av TFR-förordningen. Bestämmelser som kompletterar TFR-förordningen behandlas i propositionen En ny EU-reglering om marknader för kryptotillgångar (prop. 2024/25:43). I denna promemoria behandlas endast de krav på tillsyn och ingripande vid överträdelse av TFR-förordningen som finns i sjätte penningtvättsdirektivet, varav ingripande redogörs för i detta avsnitt.

Nedan följer inledningsvis en redogörelse över ingripandemöjligheter enligt dagens regelverk och, därefter förslag på ändringar som behövs göras för att uppfylla sjätte penningtvättsdirektivets mer detaljerade krav. När begreppet ”penningtvättregleringen” används i detta kapitel räknas inte TFR-förordningen in. TFR-förordningen har också till syfte att förhindra och bekämpa penningtvätt och skulle likväl kunna anses som penningtvättsreglering. Trots det används inte sällan uttrycket ”penningtvättsregleringen” utan att TFR-förordningen avses.

I redogörelsen nedan används, liksom i andra delar av denna promemoria, begreppet ”tillsynsorgan” om både tillsynsmyndigheter och självreglerande organ som utövar tillsyn. Om enbart tillsynsmyndigheter

avses anges ”tillsynsmyndighet”. När promemorian avviker från det anges det i texten. Det gäller i delar av avsnitt 9.4.

9.1 Ingripanden enligt dagens regelverk

I dag finns bestämmelser om ingripanden när ansvariga enheter inte följer penningtvättsregleringen både i penningtvättslagen och i rörelselagar. För de ansvariga enheter där det finns rörelselagar finns regleringen i dessa lagar, och för de ansvariga enheter där sådana lagar saknas finns regleringen i stället i penningtvättslagen. Reglerna innebär bl.a. att tillsynsmyndigheten kan förelägga en ansvarig enhet som överträder penningtvättsregleringens krav att göra rättelse. Vid överträdelser som inte är ringa kan tillsynsmyndigheten dessutom besluta om sanktionsavgift. När det gäller verksamhet som förutsätter godkännande eller dylikt efter visst förfarande för att få bedriva verksamheten eller sådan verksamhet som innebär att ett reglerat yrke utövas, finns vidare regler som innebär att tillsynsmyndigheten – antingen som enda åtgärd eller i förening med sanktionsavgift – kan besluta om erinran, anmärkning eller varning (se t.ex. 32 § revisorslagen och 3 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar).

I särskilt allvarliga fall får tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten (se t.ex. 7 kap. 11 § penningtvättslagen och 13 § lagen om viss finansiell verksamhet). För företag som omfattas av krav på godkännande eller dylikt genom visst förfarande för att få bedriva verksamheten finns regler som innebär att tillsynsmyndigheten kan besluta om återkallelse (se t.ex. 4 kap. 4 § fastighetsmäklarlagen när det gäller fastighetsmäklarföretag och 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Motsvarande gäller om det krävs någon form av godkännande för att få bedriva yrket som verksamheten förutsätter. Exempelvis kan en fastighetsmäklares registrering återkallas (4 kap. 4 § fastighetsmäklarlagen).

Därutöver finns bestämmelser om ingripande mot ledningspersoner i juridiska personer. Dessa bestämmelser innebär att tillsynsmyndigheten i allvarliga fall kan ingripa mot personer i företagsledningen (se t.ex. 7 kap. 12 § penningtvättslagen, 14 § lagen om viss finansiell verksamhet och 15 kap. 1 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Det förutsätter att personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelser. Ingripande kan göras genom beslut om att förbjuda personen att under viss tid behålla sin funktion hos den ansvariga enheten. Tillsynsmyndigheten kan även beslut att ledningspersonen ska betala en sanktionsavgift.

När det gäller ingripande mot advokater och advokatbolag, där tillsynen utövas av ett självreglerande organ, finns särskilda bestämmelser i 8 kap. rättegångsbalken och i 7 a kap. penningtvättslagen. I huvudsak motsvarande ingripandemöjligheter som beskrivs ovan finns även i förhållande till advokater och advokatbolag. Vid allvarliga överträdelser kan en advokat uteslutas ur advokatsamfundet, vilket innebär att personen i fråga inte kan vara yrkesverksam som advokat längre.

9.2 Möjlighet till ingripanden enligt flera lagar och avstående från ingripande

Promemorians förslag

Bestämmelser om ingripande mot ansvariga enheter vid överträdelser av penningtvättsregleringen ska samlas i den nya penningtvättslagen.

I den utsträckning som det bedöms finnas behov av det, ska det av de rörelselagar som reglerar ansvariga enheters verksamhet framgå att bestämmelser om ingripande mot den ansvariga enheten även finns i den nya penningtvättslagen.

Tillsynsorganet ska kunna avstå från ingripande enligt den nya penningtvättslagen om ingripande redan har skett med anledning av

- samma överträdelse, eller
- en annan överträdelse och resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

Skälen för promemorians förslag

Det är motiverat att skilja ut ingripande vid överträdelse av penningtvättsregleringen och TFR-förordningen från andra ingripanden

Att bestämmelser om sanktioner vid överträdelser av penningtvättsregleringen företrädesvis finns i den rörelselag som reglerar den ansvariga enhetens verksamhet har flera fördelar. Regler som gäller för verksamheten är då samlade i en och samma lag, vilket kan underlätta för både den ansvariga enheten och för tillsynsorganet.

Fördelen är också att innehållet blir mer enhetligt, t.ex. är tillsynsorganets befogenheter vid tillsyn i regel desamma oavsett om det utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen följs eller andra regler som gäller för verksamheten. Det innebär också att det inte nödvändigtvis måste göras en uppdelning mellan en överträdelse av penningtvättsregleringen och en överträdelse av de regler som gäller för yrkesutövningen när det handlar om ett reglerat yrke, t.ex. revisor eller advokat. Ingripandet vid överträdelse av penningtvättsregleringen kan då samtidigt vara ett s.k. disciplinärt ingripande. Mot den bakgrunden framstår systematiken i dagens reglering – som innebär att ingripande mot en överträdelse enligt penningtvättsregleringen görs enligt rörelselagstiftningen – som ändamålsenlig.

Samtidigt innebär dagens reglering att ingripanden som görs vid överträdelser av penningtvättsregleringen delvis kan skilja sig åt beroende på vilken rörelselagstiftning som den ansvariga enheten omfattas av. I den utsträckning ingripandena är jämförbara kan ändå det förhållandet att den terminologi som gäller för ingripanden skiljer sig åt mellan rörelselagarna göra att ingripandena inte upplevs jämförbara. För att nämna några exempel kan tillsynsmyndigheten enligt revisorslagen besluta om erinran och varning. Vid varning kan tillsynsmyndigheten även besluta om sanktionsavgift. Enligt fastighetsmäklarlagen kan tillsynsmyndigheten också besluta om erinran och varning, men till skillnad från vad som gäller enligt revisorslagen kan sanktionsavgift beslutas både vid erinran och varning. Enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse kan tillsyns-

myndigheten besluta om anmärkning eller varning och i båda dessa fallen kan sanktionsavgift beslutas. Motsvarande gäller enligt spellagen när en licens- eller tillståndsinnehavare överträder det regelverket. En advokat som överträder penningtvättsregleringen kan tilldelas erinran eller varning. Tillsynsorganet kan även göra ett s.k. uttalande. Endast om en advokat tilldelas varning kan sanktionsavgift bli aktuellt.

När ansvariga enheter överträder penningtvättsregleringen är det önskvärt att det finns en enhetlighet i hur ingripande görs, även om de ansvariga enheterna omfattas av olika rörelselagar. Det är vidare eftersträvänsvärt att så långt som möjligt uppnå en enhetlig terminologi. Den ökade detaljgraden när det gäller ingripanden som finns i sjätte penningtvättsdirektivet och att det från EU:s håll – inte minst genom Amla – finns en ökad ambition att kunna följa upp i vilken utsträckning och hur tillsynsorganen ingriper vid överträdelser gör också att det finns fördelar med att tillsynsorganens regler vid ingripande likformas.

Enligt promemorians uppfattning innebär rättsutvecklingen på EU-nivå med ökad detaljgrad och styrning därför att det är motiverat att skilja ut ingripanden vid överträdelser av penningtvättregleringen och TFR-förordningen från andra ingripanden enligt rörelselagarna (se mer om TFR-förordningen nedan). Det är då möjligt att i högre utsträckning likforma ingripandemöjligheterna vid överträdelser av dessa regelverk och säkerställa att de följer kraven i sjätte penningtvättsdirektivet. En annan fördel med det är att det kan antas innebära att det blir enklare för tillsynsorganen att anpassa sina bedömningar efter vad som gäller genom tekniska standarder på området, om den inte behöver ta hänsyn till att samma nationella bestämmelse även ska tillämpas när det gäller överträdelser som inte har med penningtvättsregleringen att göra. Rörelselagstiftning som tillkommit som ett nationellt initiativ kan å sin sida förväntas bli mindre påverkad av den unionsrättsliga regleringen, om penningtvättsregleringen hålls mer åtskild.

I avsnitt 4.1 föreslår promemorian att bestämmelser som genomför - penningtvättsdirektiv ska utmönstras från rörelselagar och i högre grad tas in i den nya penningtvättslagen. Det är bl.a. de argument som redogjorts för nu som ligger till grund för det förslaget. I den utsträckning som det bedöms finnas behov av det, bör det i rörelselagarna upplysas att bestämmelser om ingripande mot den ansvariga enheten vid överträdelser av penningtvättsregleringen finns i den nya penningtvättslagen.

Ingripande i den praktiska tillämpningen

Det förhållandet att bestämmelser som genomför den unionsrättsliga penningtvättsregleringen utmönstras från rörelselagar och placeras i en egen lag kan komma att leda till att det uppkommer situationer där tillsynsorganen behöver välja mellan att tillämpa antingen bestämmelser i den nya penningtvättslagen eller i rörelselagen. Det kan illustreras med följande exempel.

En revisor som underlåter att fullgöra kundkännedomsgärder överträder penningtvättsregelverket. Revisorn kan samtidigt ha åsidosatt sina skyldigheter som revisor enligt revisorslagen. Frågan uppkommer då enligt vilket regelverk som tillsynsmyndigheten ska ingripa.

I situationer där tillsynsorganen behöver välja mellan regelverken bör ingripande, enligt promemorians mening, i första hand göras enligt den nya penningtvättslagen. Det beror på att det finns en skyldighet enligt unionsrätten att ingripande görs vid överträdelse av penningtvättsregleringen och att det även finns regler kring på vilket sätt det ska göras. Ingripande bör då lämpligen göras med stöd av regler som genomför unionsrätten.

Om det handlar om överträdelse av både penningtvättsregleringen och andra regler som den ansvariga enheten omfattas av som utgör olika gärningar finns det, enligt promemorians uppfattning, ingenting som hindrar att ingripande görs enligt båda regelverken. Det är exempelvis möjligt att förelägga den ansvariga enheten att vidta rättelse enligt båda regelverken. Om det däremot rör sig om att det finns behov av bestraffande åtgärder enligt båda regelverken, bör tillsynsorganet säkerställa att resultatet blir proportionerligt. Det är i linje med synsätt som redan finns i den svenska lagstiftningen. Tillsynsmyndigheter ska vid både handläggning av och beslutsfattande i enskilda ärenden förhålla sig till den allmänna proportionalitetsprincipen.

Det skulle kunna uppstå situationer där det inte går eller inte framstår som rimligt att besluta om ingripande, trots att det gäller olika gärningar. Det skulle exempelvis kunna vara så att myndigheten redan har beslutat om ingripande enligt rörelselagen och det enda alternativet för att uppnå ett proportionerligt ingripande är att avstå ingripande enligt penningtvättslagen. En sådan situation skulle även kunna uppkomma om tillsynsorganet redan har beslutat om återkallelse av tillstånd eller dylikt för en av gärningarna. I sammanhanget ska dock förtydligas att det inte finns något hinder mot att tillsynsorgan först beslutar om exempelvis varning och sanktionsavgift till följd av en gärning, och därefter beslutar om återkallelse av tillstånd för verksamheten till följd av en annan gärning. I t.ex. fastighetsmäklarlagen finns i dag en bestämmelse som uttryckligen anger att tillsynsmyndigheten kan göra på det sättet (4 kap. 16 § första stycket fastighetsmäklarlagen).

Enligt promemorians uppfattning bör det av den nya penningtvättslagen tydligt framgå att tillsynsorgan får avstå från att ingripa i vissa fall. Det bör gälla om ingripande redan har skett med anledning av samma överträdelse. Det bör även gälla om ingripandet görs med anledning av en annan överträdelse och resultatet annars inte skulle bli proportionerligt. En sådan bestämmelse ger även tydligt uttryck för de begränsningar som det s.k. dubbelprövningsförbudet innebär, se mer om det nedan. Promemorian anser även att det finns behov av att förtydliga möjligheten att avstå ingripande enligt vissa rörelselagar när ingripande gjorts enligt penningtvättslagen.

Dubbelprövningsförbudet

Av artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen framgår, som ovan nämns, rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger för samma gärning, det s.k. dubbelprövningsförbudet. Det sjunde tilläggsprotokollet har införlivats i svensk rätt genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Det gäller därför som

svensk lag. Dubbelprövningsförbudet innebär att ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd. Dubbelprövningsförbudet gäller om det handlar om *samma* gärning. En liknande bestämmelse finns i artikel 50 i EU-stadgan. Bestämmelserna rör brott och straff, men begreppet brott är autonomt, vilket innebär att det inte är avgörande om det enligt nationell lagstiftning räknas som ett brott eller inte. Vidare har regeringen i tidigare lagstiftningsärende konstaterat att sanktionsavgift kan räknas som straff i Europakonventionens och EU-stadgans mening (se t.ex. prop. 2018/19:4 s. 44 och 45 samt 2022/23:124 s. 44–46). Även vite har regeringen konstaterat är att anse som ett straff i den mening som avses i Europakonventionen (se t.ex. prop. 2012/13:143 s. 69 och 70, prop. 2016/17:22 s. 228, prop. 2020/21:51 s. 110 och 11 och prop. 2021/22:174 s. 120 och 121). Det bör särskilt framhållas att även om Europakonventionen till sin titel avser just mänskliga rättigheter framgår direkt av vissa bestämmelser i konventionen och genom Europadomstolens praxis att flera av rättigheterna även gäller juridiska personer.

Dubbelprövningsförbudet gäller utan att någon bestämmelse om det tas in i den nationella lagstiftningen. Trots det kan det vara av värde att det finns regler – så som den som föreslås i avsnittet ovan – där möjligheten att avstå ingripande i en situation där ingripande redan skett för överträdelsen framgår. Av den bestämmelsen bör det, enligt promemorians uppfattning, även framgå att den också gäller vid ingripande mot en ledningsperson.

I förhållande till dubbelprövningsförbudet skulle frågan kunna uppkomma om ingripande mot en ledningsperson ska räknas som ingripande mot den ansvariga enheten, ledningspersonen eller båda, med följderna att det kan behöva beaktas vid övervägande av om annat ingripande ska göras. Enligt promemorians mening bör frågan lämpligen hanteras av rätts-tillämparen. Det bör dock framhållas att regeringen i ett annat lagstiftningsärende ansett att ett ingripande mot en person i ledningen för en juridisk person bör ses som ett ingripande mot den ansvariga enheten (prop. 2025/26:28 s. 149). Det skulle då innebära att även ett sådant ingripande kan behöva tas i beaktande när tillsynsorganet överväger att också på annat sätt ingripa mot den ansvariga enheten. En förutsättning för att dubbelprövningsförbudet ska aktualiseras är dock att det handlar om åtgärder som utgör straff i Europakonventionens mening. Som redogörs närmare i avsnitt 9.4.4. har ett disciplinärt ingripande som görs mot en person som utövar ett reglerat yrke, t.ex. en fastighetsmäklare eller advokat, inte ansetts utgöra straff i Europakonventionens mening.

Möjlighet att avstå ingripande när annat tillsynsorgan redan har agerat

Det skulle kunna uppkomma situationer där en överträdelse av en ansvarig enhet kan angripas av flera tillsynsorgan. Det gäller t.ex. om det handlar om en ansvarig enhet som bedriver verksamhet i landet inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster. Av artikel 54.4 i sjätte penningtvättsdirektivet följer att värmedlemsstatens tillsynsorgan – dvs. berört tillsynsorgan i det land där tjänsten erbjuds – i vissa fall kan vidta åtgärder för att komma till rätta med överträdelser. Samtidigt är fortfarande

utgångspunkten att det är tillsynsorganet i den ansvariga enhetens hemmedlemsstat som ska ingripa i en sådan situation.

Den bestämmelse som föreslås i avsnittet ovan ger även utrymme för tillsynsorganet att kunna avstå från ett ingripande i en sådan situation. Som behandlas ovan, kan det också vara nödvändigt att tillsynsorganet avstår ingripande för att respektera dubbelprövningsförbudet.

9.3 Ingripanden vid överträdelse av TFR-förordningen

Promemorians förslag

Befintliga bestämmelser om ingripande vid överträdelse av TFR-förordningen ska upphävas. Ingripanden vid överträdelse av TFR-förordningen ska i stället regleras i den nya penningtvättslagen.

Skälen för promemorians förslag

TFR-förordningen har tillkommit i syfte att öka transparensen vid överföringar och därigenom förebygga och bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns därmed en koppling mellan den förordningen och sjätte penningtvättsdirektivet. Reglerna om ingripande som finns i sjätte penningtvättsdirektivet gäller även överträdelse av TFR-förordningen. Av Amla-förordningen följer vidare att Amla, inom ramen för sitt mandat, kan ingripa både när det gäller överträdelser av penningtvättsförordningen och TFR-förordningen.

Den kopplingen som finns mellan å ena sidan TFR-förordningen och å andra sidan sjätte penningtvättsdirektivet, penningtvättsförordningen och Amla-förordning, motiverar att bestämmelser om ingripande vid överträdelse av TFR-förordningen regleras samlat med ingripande vid överträdelser av de andra reglerna på penningtvättsområdet. Den nya penningtvättslagen föreslås därför även innehålla bestämmelser om ingripande vid överträdelser av TFR-förordningen. Det betyder att befintliga bestämmelser om ingripande vid överträdelser av TFR-förordningen samtidigt föreslås upphöra att gälla. Sådana finns i dag i lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om betaltjänster, lagen om elektroniska pengar och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.

9.4 Olika alternativ för ingripande

9.4.1 Valet av ingripande

Promemorians förslag

Vid överträdelser av penningtvättsregleringen och TFR-förordningen ska ingripande, precis som i dag, kunna göras genom sanktionsavgift och andra administrativa sanktioner. Samtliga tillsynsorgan ska ha

möjlighet att besluta om antingen erinran eller anmärkning, och varning. Det ska finnas möjlighet till en större bredd av förelägganden och att besluta om rekommendationer i enskilt fall.

Vid valet ingripande ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är. Vid bedömningen ska särskilt beaktas

- överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet,
- antalet gånger samma överträdelse upprepas,
- den ekonomiska fördel som överträdelsen har inneburit för den ansvariga enheten,
- den ekonomiska förlust som överträdelsen kan ha orsakat annan, och
- graden av ansvar hos den som är föremål för ingripande.

Vid valet av ingripande ska dessutom i försvårande riktning beaktas om den som är föremål för ingripande tidigare har begått en överträdelse, eller, om det gäller en ledningsperson, orsakat en sådan överträdelse. I förmildrande riktning ska beaktas om den som är föremål för ingripande

- i väsentlig utsträckning genom aktivt samarbete har underlättat tillsynsorganets utredning om överträdelsen, eller
- snabbt upphört med överträdelsen eller, om det gäller en ledningsperson, snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsorganet.

Promemorians bedömning

Om en person som agerar på den ansvariga enhetens vägnar åsidosätter skyldigheter enligt penningtvätsregleringen eller TFR-förordningen kan den ansvariga enheten hållas ansvarig i enlighet med vad som krävs enligt sjätte penningtvätsdirektivet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Fler möjligheter till ingripande

För att uppfylla kravet på att åtgärder mot den som bryter mot penningtvätsregleringen ska vara både proportionella och avskräckande finns det – likt i dag – behov av flera typer av åtgärder för tillsynsorganen att välja mellan. Det finns behov av både åtgärder som är av bestraffande karaktär och därmed avskräckande, och åtgärder som är mer inriktade på att verka handlingsdirigerande än bestraffande.

Regeringen har i förarbeten till genomförandet av det nuvarande penningtvätsdirektivet resonerat kring frågan om kriminalisering, men funnit att det saknas anledning att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelser av de bestämmelser som i svensk rätt genomför det nuvarande direktivet (prop. 2016/17:173 s. 358). Promemorian ser inte skäl att frånga den tidigare bedömningen.

Enligt promemorians uppfattning uppfyller dagens ingripandemöjligheter till stor del redan sjätte penningtvätsdirektivets krav. Ingripandemöjligheterna i dag består, som beskrivs ovan, bl.a. av möjlighet att besluta om förelägganden att göra rättelse som kan förenas med vite, sanktionsavgift och ingripande mot en ledningspersonen genom tillfälligt förbud för personen att inneha ledningsfunktionen eller sanktionsavgift.

Även föreläggande om att upphöra med verksamheten eller återkallelse av tillstånd eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen finns som ingripandemöjlighet. De ingripandemöjligheter som nu nämnts bör enligt promemorians mening behållas och då framgå av den nya penningtvättslagen.

Det förhållandet att ingripande föreslås göras enligt den nya penningtvättslagen och inte rörelselagen som reglerar den ansvariga enhetens verksamhet innebär att det bedöms finns behov av att i penningtvättslagen även införa möjlighet för tillsynsorgan att besluta om erinran eller anmärkning och varning. Som redogörs för ovan finns sådana möjligheter för vissa tillsynsorgan i dag. Nu föreslås det finnas för samtliga tillsynsorgan. I de fall sådan möjlighet redan finns enligt den rörelselag som den ansvariga enheten omfattas av bidrar införande av sådan möjlighet enligt den nya penningtvättslagen till ökad enhetlighet vad gäller ingripande mot den ansvariga enheten. I de fall det blir en ny möjlighet till ingripande bidrar det till större möjlighet för tillsynsorganet att ingripa utan att besluta om sanktionsavgift. Ett sådant behov kan särskilt finnas i situationer där det inte heller är aktuellt att ingripa genom föreläggande att göra rättelse, t.ex. eftersom överträdelsen inte längre pågår. Utan något ingripande riskerar det att uppfattas som att det är acceptabelt att inte efterfölja kraven som finns i penningtvättsregleringen. Att tillsynsorganet kan besluta om ingripande genom exempelvis erinran i en sådan situation visar på vikten av att följa penningtvättsreglerna. Det möjliggör även att det går att få en bild av en ansvarig enhets överträdelser över tid samt bidrar till statistik över överträdelser som begås av den specifika gruppen av ansvariga enheter. Det sist nämnda är angeläget för att kunna följa utvecklingen när det gäller regelefterlevnad och för att bedöma risker inom olika sektorer. Redan när det nuvarande penningtvättsdirektivet genomfördes angav regeringen att införande av möjlighet till anmärkning för överträdelser av penningtvättsregleringen skulle skapa en heltäckande och proportionerlig sanktionsregim vid överträdelser av penningtvättsregelverket, men det ansågs då inte kunna göras inom ramen för det lagstiftningsärendet (prop. 2016/17:173 s. 404). Den möjligheten anser promemorian däremot finns nu.

Vid valet av ingripandeåtgärd bör föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse av godkännande eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen anses som den mest ingripande åtgärden. Sådana beslut bör inte kunna kombineras med sanktionsavgift mot den ansvariga enheten. I allmänhet gäller att förelägganden inte anses kunna kombineras med en sanktionsavgift (se t.ex. prop. 2002/03:139 s. 551 och 2016/17:173 s. 404). Möjligen har det sin grund i att förelägganden ofta förenas med vite och risken för dubbelbestraffning.

Regeringen har i tidigare förarbeten utvecklat i vilka situationer ingripande ska göras genom sanktionsavgift och i vilka situationer det ska göras genom vitesföreläggande. Regeringen angav då att tillsynsmyndigheten vid det valet särskilt bör beakta om överträdelsen upphört eller inte. Vid pågående överträdelser ansåg regeringen att ett föreläggande om rättelse i regel skulle beslutas. Samtidigt framhöll regeringen att frågan om ingripande bör ske genom sanktionsavgift eller ett föreläggande om rättelse i förening med vite i hög grad är beroende av förhållandena i det enskilda fallet och att det därför inte är lämpligt att i lagen ange mer

detaljerade föreskrifter om när den ena eller andra ingripandemöjligheten bör utnyttjas (prop. 2016/17:173 s. 404).

Det som regeringen angett i tidigare förarbeten är, enligt promemorians mening, giltigt fortfarande. Det förhållandet att beslut om erinran eller anmärkning nu föreslås införas som möjlighet till ingripande mot samtliga ansvariga enheter innebär dock att det också finns en möjlighet att besluta om detta som ett alternativ till föreläggande. Det bör framför allt kunna användas när överträdelsen inte är pågående, men där sanktionsavgift bedöms vara alltför ingripande.

Som promemorian kommer att redogöra närmare för nedan finns det, vid sidan av de nya ingripandemöjligheterna som nämns ovan, även behov av att införa vissa utökade möjligheter att använda sig av en större bredd av förelägganden och särskilda bestämmelser gällande löpande vite. Dessutom finns det – för att uppfylla sjätte penningtvättsdirektivets krav – behov av att införa möjlighet för tillsynsorgan att utfärda rekommendationer i enskilda fall. Tillsammans blir detta en utökad verktygslåda för tillsynsorganen, där ingripandemöjligheterna kan anpassas i högre grad efter den situation som gäller. Av såväl nationell lagstiftning som unionslagstiftningen följer att tillsynsmyndigheten ska säkerställa att åtgärder som vidtas är proportionerliga (se t.ex. artikel 53.2 i sjätte penningtvättsdirektivet och 5 § tredje stycket förvaltningslagen). Det kan innebära att vissa ingripandemöjligheter som föreslås nedan endast kommer att kunna användas i mycket få fall.

En närmare redogörelse över ingripandemöjligheterna finns i avsnitten 9.4.2–9.4.7. Före promemorian redogör närmare för ingripandemöjligheterna kommer promemorian nedan att nämna något om omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande och vad som gäller när överträdelser begås av någon som agerar för den ansvariga enhetens räkning.

Omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande

För att uppnå en större enhetlighet i hur medlemsstaterna bedömer allvarligheten i och ingriper mot överträdelser av penningtvättsregleringen finns det i sjätte penningtvättsdirektivet ett antal kriterier som ska beaktas av tillsynsorganen. Tillsynsorganen ska ta hänsyn till dessa kriterier både vid bedömningen av vilken ingripandeåtgärd som ska vidtas och när de bestämmer nivån på en sanktionsavgift. Det handlar i korthet om följande kriterier:

- överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet,
- antalet gånger samma överträdelse upprepas,
- graden av ansvar för överträdelsen,
- den finansiella ställningen hos den ansvariga,
- den vinst som fåtts genom överträdelsen,
- förluster för tredje man som överträdelsen lett till,
- viljan att samarbeta med tillsynsmyndigheten, och
- tidigare överträdelser som begåtts.

Listan på omständigheter är inte uttömmande, utan alla relevanta omständigheter ska beaktas (artikel 53.6 i sjätte penningtvättsdirektivet). Liknande bestämmelse finns i nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 60.4)

Av förvaltningslagen följer att en myndighet ska se till att ärendet blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver (23 § förvaltningslagen). Redan genom den bestämmelsen får det anses ligga på tillsynsmyndigheten att vid valet av ingripande och när storleken på en sanktionsavgift fastställs ta hänsyn till alla relevanta omständigheter. Enligt promemorian kan det dock vara av värde att omständigheter som lagstiftaren identifierat som relevanta tas in i författning. Det kan bidra till ökad förutsebarhet för den enskilde. Det kan också skapa bättre förutsättningar för enhetlig tillämpning. Promemorian föreslår därför att kriterierna tas in i den nya penningtvättslagen. I tillägg till de kriterier som anges ovan föreslås att det i lagen anges att det ska beaktas om den som är föremål för ingripande snabbt upphör med överträdelsen, eller, om det gäller en ledningsperson, snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra. Ett sådant kriterium finns i dag enligt t.ex. lagen om viss finansiell verksamhet och penningtvättslagen.

I och med att förslaget i huvudsak motsvarar vad som redan gäller i dag enligt t.ex. penningtvättslagen kan tidigare förarbeten tjäna som ledning i fråga om innebörden. I propositionen som gällde genomförandet av det nuvarande penningtvättsdirektivet hänvisades till vad som angetts i fråga om liknande bestämmelser som införts i lagen om bank- och finansieringsrörelse som en följd av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 239–242). Även dessa förarbeten kan således tjäna som ledning i relevanta delar.

I fråga om de kriterier som nu föreslås tas in i den nya penningtvättslagen konstaterar promemorian att överträdelsens svårighetsgrad rimligtvis måste bedömas framför allt utifrån den risk för penningtvätt, finansiering av terrorism eller kringgående av riktade ekonomiska sanktioner som den innebär. När det gäller varaktighet gäller att en överträdelse som pågått under lång tid är mer klandervärd än den som varat endast tillfälligt.

När det gäller antalet gånger som samma överträdelse upprepas skulle det exempelvis kunna handla om hur många gånger den ansvariga enheten underlåtit att vidta kundkännedomsgärder. Med "samma överträdelse" bör inte krävas att det måste handla om en identisk överträdelse. Det bör snarare handla om att det är samma typ av skyldighet som åsidosätts. När det gäller graden av ansvar, bör avsiktliga överträdelser anses som allvarigare än sådana som begåtts utan någon avsikt. Det är ofta svårt att bevisa en avsikt och vid bedömning av graden av ansvar kommer troligen den ansvariga enhetens egna uppgifter få stor betydelse.

Den finansiella ställningen hos den som är ansvarig för överträdelsen har, enligt promemorian, betydelse när storleken på sanktionsavgift bestäms. Utan att den finansiella ställningen beaktas finns det risk för att sanktionsavgiften varken blir tillräckligt avskräckande eller effektiv. Det skulle även kunna leda till högre sanktionsavgifter än vad som kan anses proportionerligt. I förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse anges att med finansiell ställning avses exempelvis institutets årsomsättning, men att även andra faktorer kan tillmätas betydelse, t.ex. ett utdömt skadestånd eller ålagd företagsbot (prop. 2013/14:228 s. 240).

När det gäller viljan att samarbeta med tillsynsmyndigheten bör det handla om den vilja som finns att i samma ärende samarbeta vid utredningen kring överträdelsen. Det kan exempelvis handla om att den

ansvariga enheten bidrar till att tillsynsorganet får så goda förutsättningar som möjligt att utreda och bedöma överträdelsen i situationer där det finns omständigheter som gör utredningsarbetet komplext. Som också anges i förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse bör viljan att samarbeta endast tillämpas i lindrande riktning. Vidare bör vara fråga om samarbete av väsentlig betydelse. Som anges i de nämnda förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse bör det förhållandet att ett företag och dess företrädare endast inställer sig till förhör och svarar på frågor inte innebära att de i väsentlig mån underlättat utredningen, utan det bör för regelns tillämpning krävas att institutet självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte själv redan förfogar över eller med lätthet kan få fram (prop. 2013/14:228 s. 241)

För att tidigare överträdelser ska ha betydelse bör det handla om sådana som är identiska eller liknande som den som nu är föremål för bedömning. Liksom konstateras i förarbeten till lagen om bank- och finansieringsrörelse bör det även i andra fall finnas utrymme för att, i mindre grad, beakta tidigare överträdelser. Även den tid som förflutit mellan olika överträdelser bör tillmätas betydelse (jfr. prop. 2013/14:228 s 240 och 241).

Det är EU-domstolen som ytterst har att tolka unionsrätten. Om den ger uttryck för något annat än vad som anges ovan är det vad som gäller. Det närmare innebörden av kriterierna kan även komma att utvecklas exempelvis i de tekniska standarder som Amla ska lämna förslag på enligt artikel 53.4 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Den som agerar för den ansvariga enhetens räkning kan hållas ansvarig

I skälen i sjätte penningtvättsdirektivet utvecklas att en ansvarig enhet bör kunna hållas ansvarig för överträdelser som begås av ombud, distributörer och andra personer som agerar för den ansvariga enhetens räkning. Det bör gälla oavsett om personerna som agerar för den ansvariga enhetens räkning begår överträdelsen uppsåtligt eller genom vårdslöshet (skäl 103). I artikel 53.7 och 53.8 i direktivet finns bestämmelser som bl.a. tar sikte på den situationen, dvs. att det är någon som kan kopplas till den ansvariga enheten som begår överträdelsen. I huvudsak motsvarande bestämmelse finns i nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 60.5 och 60.6).

Den svenska lagstiftningen i dag, liksom den lagstiftning som föreslås, utgår från att det är den ansvariga enheten som omfattas av skyldigheterna. Ett tillsynsorgans ingripanden kommer följaktligen riktas mot den ansvariga enheten oavsett om överträdelsen i sig begåtts av någon som den juridiska personen har anlitat. Detsamma gäller om det är en anställd inom den juridiska personen som rent faktiskt begår överträdelsen. Fortfarande hålls den ansvariga enheten ansvarig. Det finns enligt dagens reglering möjlighet att ingripa mot ledningspersoner. Sådan möjlighet kommer, enligt promemorians förslag, även finnas fortsättningsvis. Därigenom tillgodoses direktivets krav i denna del.

9.4.2 Ingripande genom förelägganden, rekommendationer och offentliggörande

Promemorians förslag

Ett tillsynsorgan ska i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse kunna ingripa mot en ansvarig enhet genom att

- utfärda rekommendationer till den, eller
- förelägga den att lämna uppgifter för tillsynsmyndighetens uppföljning.

Tillsynsorganet ska också kunna ingripa genom att förelägga den ansvariga enheten att göra rättelse eller göra förändringar i styrningsfunktionen.

Tillsynsorganet ska kunna förelägga en ansvarig enhet som begått en överträdelse av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen att begränsa eller minska risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism genom att begränsa verksamheten eller avyttra delar av verksamheten.

I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas.

Ett föreläggande ska kunna förenas med vite. Det gäller även löpande vite, om det bedöms lämpligt med hänsyn till omständigheterna. Det löpande vitet ska inte få vara högre än viss procent av den genomsnittliga dagliga omsättningen under föregående räkenskapsår om den ansvariga enheten är en juridisk person. Om den ansvariga enheten är en fysisk person ska det löpande vitet inte få vara högre än viss procent av personens genomsnittliga dagsinkomst under föregående kalenderår. Om det saknas tillförlitlig uppgift om den dagliga omsättningen eller dagsinkomsten ska den få uppskattas.

Löpande vite ska inte få föreläggas under en längre period än sex månader, med rätt till förlängning med ytterligare en period om sex månader.

Tillsynsorganet ska få bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart, dock inte i fråga om sådan förelägganden som beslutas i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse.

Skälen för promemorians förslag

Flera av de krav som finns gällande sanktioner och andra ingripande-åtgärder i sjätte penningtvättsdirektivet uppfylls redan genom den reglering som finns i dag. Tillsynsmyndigheter kan exempelvis förelägga ansvariga enheter att göra rättelse i enlighet med vad som bl.a. får anses följa av ingripandebestämmelserna i sjätte penningtvättsdirektivet. Som promemorian har varit inne på ovan är kraven i sjätte penningtvättsdirektivet dock detaljerade och det väcker frågan i vilken utsträckning reglerna också behöver genomföras med motsvarande detaljgrad i den nationella regleringen. Enligt artikel 56 i sjätte penningtvättsdirektivet ska tillsynsorganen åtminstone kunna vidta följande administrativa åtgärder.

- a. utfärda rekommendationer,

- b. kräva efterlevnad från ansvariga enheter, inbegripet att genomföra specifika korrigerande åtgärder,
- c. utfärda ett offentligt meddelande vari den fysiska eller juridiska personen liksom överträdelsens karaktär anges,
- d. utfärda ett föreläggande enligt vilken det krävs att den fysiska eller juridiska personen upphör med sitt beteende och inte upprepar detta beteende,
- e. begränsa den ansvariga enhetens verksamhet, drift eller institut, eller kräva avyttring av verksamheter,
- f. återkalla eller tillfälligt upphäva auktorisering, om en ansvarig enhet är föremål för en auktorisation, och
- g. kräva ändringar i styrningsstrukturen.

Som promemorian uppfattar artikeln handlar det om åtgärder som ska kunna vidtas för att korrigera vid en överträdelse, men åtminstone till viss del även för att förhindra överträdelse. I inledningen av artikeln framgår att administrativa åtgärder – som de som räknas upp ovan – ska kunna användas av tillsynsorganen vid överträdelser av penningtvättsförordning eller TFR-förordning, vid brister i den ansvariga enhetens interna riktlinjer, förfaranden och kontroller som sannolikt kommer att leda till överträdelser av kraven i penningtvättsförordningen och TFR-förordningen eller om den ansvariga enheten har interna riktlinjer, förfaranden och kontroller som inte står i proportion till de risker för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism som enheten exponeras för (artikel 56.1). Det kan noteras att i allt väsentligt motsvarande åtgärder ska kunna vidtas av Amla när Amla utövar tillsyn (artikel 21.2 i Amla-förordningen).

Genom de administrativa åtgärderna som nämns ovan ska tillsynsorganen kunna kräva bl.a. information och ytterligare eller mer rapportering, kräva förstärkning av riktlinjer, förfaranden och kontroller, kräva att ansvariga enheter tillämpar specifika rutiner eller krav när det gäller bl.a. enskilda klienter eller transaktioner med hög risk, kräva att åtgärder vidtas för att minska inneboende risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism i ansvariga enheters aktiviteter eller produkter och påföra tillfälliga förbud för personer att i vissa fall utöva ledningsfunktioner inom ansvariga enheter (artikel 56.3).

I efterföljande underavsnitten och avsnitt 9.4.3–9.4.7 redogörs närmare för ingripandemöjligheter. I avsnitt 9.6 behandlas därefter frågan i vilken utsträckning som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd (som i denna promemoria benämns ”Advokatsamfundet”) – i egenskap av tillsynsorgan för advokater och advokatbolag – har möjlighet att besluta om ingripandet eller om det måste göras av myndighet. För att inte tynga texten med att växla mellan ”tillsynsorgan” och ”tillsynsmyndighet” i efterföljande underavsnitt och avsnitten 9.4.3–9.4.7 kommer promemorian där genomgående använda benämningen ”tillsynsorgan” oavsett vem som beslutar om åtgärden i förhållande till advokater och advokatbolag, dvs. oavsett om det är en myndighet eller ett organ.

Åtgärd för att förebygga eller förhindra överträdelse

Tillsynsorganens möjlighet att utfärda rekommendationer, som nämns ovan, kan enligt promemorians mening endast komma att aktualiseras i syfte att förebygga eller förhindra framtida överträdelser. Det skulle exempelvis kunna finnas behov av en sådan åtgärd om tillsynsorganet vid sin tillsyn upptäcker omständigheter som inte är en överträdelse, men där det finns en risk för att det skulle kunna utvecklas till en sådan. Tillsynsorganet skulle då kunna rekommendera den ansvariga enheten att vidta en åtgärd för att komma till rätta med den brist som det handlar om. För att det ska vara tydligt att tillsynsorganet har möjlighet att ge rekommendationer i enskilda fall anser promemorian att det bör framgå av författning att den möjligheten finns. En rekommendation skulle kunna lämnas i exempelvis en rapport som tillsynsorganet upprättar i samband med tillsynen av en ansvarig enhet. Det skulle även kunna göras mer likt formatet för andra beslut, exempelvis i ett dokument där det redogörs för bakgrunden till frågan följt av rekommendationen och skälen för det.

Andra exempel på åtgärder för att förebygga eller förhindra överträdelse skulle kunna vara att tillsynsorganet, mot bakgrund av en överträdelse som den ansvariga enheten har begått, ser behov av ökad uppföljning på ett visst område. Tillsynsorganet skulle då kunna ha behov av att förelägga den ansvariga enheten att inom en viss tidsperiod lämna uppgifter för tillsynsorganets uppföljning. Ett tillsynsorgan har möjlighet att begära in uppgifter som behövs för dess tillsyn. I den situation som nu nämnts kan det dock handla om att tillsynsorganet, som svar på en sårbarhet som upptäckts hos den ansvariga enheten, ser behov av ökad uppföljning.

Liksom föreslagits när det gäller rekommendationer, anser promemorian att det av författning även bör framgå att tillsynsorganet i syfte att förebygga eller förhindra att en överträdelse inträffar, kan förelägga den ansvariga enheten att lämna uppgifter för tillsynsorganets uppföljning. I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas. Med hänsyn till att syftet är att förebygga eller förhindra en överträdelse – inte att ingripa mot en pågående sådan – bör det inte finnas behov av att tillsynsorganet kan besluta att föreläggandet ska gälla omedelbart, dvs. gälla även i väntan på utfall av överklagande.

En rekommendation är, till skillnad från ett föreläggande, inte bindande för den ansvariga enheten. För en ansvarig enhet som får en rekommendation kan den, pga. att den ges av tillsynsorganet, dock uppfattas som det. Det är angeläget att tillsynsorganet använder en sådan åtgärd med urskiljning och att den inte går längre än vad som är proportionerligt. Det är möjligt att åtgärden lämpar sig bättre när den ansvariga enheten är advokat, revisor eller fastighetsmäklare och där det finns en etisk standard inom yrkeskåren som ska upprätthållas, än vad den åtgärden gör i förhållande till andra ansvariga enheter. Promemorian utesluter dock inte att åtgärden kan vara av värde även i förhållande till de sist nämnda. Även föreläggande att lämna uppgifter för uppföljning bör användas med urskiljning och får inte gå längre än vad som är proportionerligt.

Åtgärder för att komma till rätta med pågående överträdelse

I uppräknningen av åtgärder som tillsynsorganen ska kunna vidta finns även att kräva efterlevnad från ansvariga enheter, inbegripet att genomföra specifika korrigerande åtgärder, och att utfärda ett föreläggande enligt vilket det krävs att den fysiska eller juridiska personen upphör med sitt beteende och inte upprepar detta beteende (punkterna b och d i uppräknningen ovan). Det handlar då om åtgärder som innebär att den ansvariga enheten gör rättelse. Promemorian anser att den möjlighet som redan i dag finns att förelägga den ansvariga enheten att göra rättelse bör behållas. Ett sådant föreläggande bör kunna gälla omedelbart, dvs. även före det att det har vunnit laga kraft. Det kan vara nödvändigt för att stoppa en pågående överträdelse.

Ändringar i styrningsstrukturen

I dag saknas en generell möjlighet för tillsynsorganen att begära att en ansvarig enhet gör ändringar i styrningsstrukturen. Finansinspektionen har dock möjlighet att i vissa fall begära en sådan åtgärd av kreditinstitut och värdepappersbolag (6 kap. 7 § andra stycket 5 lagen om bank- och finansieringsrörelse respektive 8 a kap. 8 andra stycket 5 lagen om värdepappersmarknaden). Det handlar då om bestämmelser som införts som en följd av EU:s krishanteringsdirektiv och som innebär att en sådan åtgärd kan vidtas om i allvarliga fall av brister i en kreditinstituts eller värdepappersbolags återhämtningsplan som är avsedd att kunna användas vid betydande försämringar av den finansiella situationen. Föreläggande om ändring i styrningsstrukturen är då en åtgärd som det, trots tidigare förelägganden, fortfarande finns väsentliga brister i en återhämtningsplan eller väsentliga hinder mot att genomföra planen. Enligt penningtvättslagen och rörelselagar som reglerar ansvariga enheters verksamhet finns även möjlighet att ingripa mot personer i ledningen för ansvariga enheter vid överträdelse genom att tillfälligt förbjuda en sådan person att inneha en ledningsfunktion. Någon vidare möjlighet att åstadkomma ändringar i styrningsstrukturen finns dock inte.

Ett föreläggande om att ändra styrningsstrukturen är ingripande och enligt promemorians uppfattning kan en sådan åtgärd sällan anses proportionerlig. Det borde rimligtvis då handla om situationer där styrningen av företaget leder till allvarliga brister i efterlevnaden av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen som leder till betydande risk för att företaget utnyttjas för penningtvätt, finansiering av terrorism eller att riktade ekonomiska sanktioner kan kringgå eller inte genomförs. Det kan antas att åtgärden har störst betydelse inom den finansiella sektorn, där det kan finnas risk att andra åtgärder får effekter på den finansiella stabiliteten. I sjätte penningtvättsdirektivet är åtgärden dock inte förbehållen tillsynsorganen över ansvariga enheter inom den finansiella sektorn, utan det är ett krav att möjligheten även ska finnas för andra tillsynsorgan.

Promemorian föreslår att möjligheten för tillsynsorganen att förelägga om förändringar av styrningsstruktur framgår av den nya penningtvättslagen.

Begränsningar eller upphörande av verksamhet

Tillsynsorganen ska, som ovan nämns, kunna begränsa en ansvarig enhets verksamhet. Även om det inte anges uttryckligen i bestämmelsen uppfattar promemorian det är en åtgärd som ska kunna användas först om den ansvariga enheten gör sig skyldig till överträdelser av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen, dvs. inte i förebyggande syfte. För att en sådan åtgärd ska vara meningsfull måste tillsynsorganet ha anledning att anta att begränsning av verksamheten kommer att leda till ökad efterlevnad av regelverken och, som följd av det, minskad risk för penningtvätt och finansiering av terrorism.

I dag finns möjlighet att begränsa verksamhet i t.ex. 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Den bestämmelsen innebär att Finansinspektionen kan förelägga ett kreditinstitut att upphöra med verksamheten antingen på obestämd tid eller under en viss begränsad tid. Avsikten är att ett kreditinstitut ska förhindras att bedriva verksamhet på ett sätt som strider mot regelverket. I förarbetena framhålls dock att möjligheten är bara tillgänglig för sådana överträdelser som inte är allvarliga. För allvarliga överträdelser ska tillståndet återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas (prop. 2006/07:5 s. 437).

Det föreslås att det i den nya penningtvättslagen tas in en bestämmelse som innebär att tillsynsorganen ska kunna förelägga en ansvarig enhet som gjort sig skyldig till överträdelse att begränsa eller minska riskerna för penningtvätt eller finansiering av terrorism genom att begränsa verksamheten eller avyttra delar av verksamheten. Ett föreläggande att upphöra med verksamheten bör, likt föreläggande enligt 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, kunna innebära att verksamheten ska upphöra antingen på obestämd tid eller under en viss begränsad tid (jfr prop. 2006/07:5 s. 437).

Vite

I skälen i sjätte penningtvättsdirektivet framhålls behovet av att tillsynsorganen kan sätta press på ansvariga enheter som inte i tid följer de administrativa åtgärder som har beslutats (skäl 106). I sjätte penningtvättsdirektivet införs därför krav på att löpande vite ska kunna användas för att ansvariga enheter ska efterleva vissa administrativa åtgärder. Med löpande vite avses att myndigheten bestämmer ett visst belopp som plussas på allteftersom, antingen varje gång en viss tidsperiod löper ut eller varje gång en viss händelse eller underlåtenhet inträffar. Det betyder att samma föreläggande kan ligga till grund för flera vite som döms ut.

I sjätte penningtvättsdirektivet finns specifika bestämmelser som innebär att vitet inte får vara högre än en viss procent av den ansvariga enhetens genomsnittliga dagliga omsättning under föregående räkenskapsår. Om den ansvariga enheten är en fysisk person gäller i stället att vitet inte får vara högre än en viss procent av personens genomsnittliga dagsinkomst under föregående kalenderår. Av sjätte penningtvättsdirektivet följer dessutom att tillsynsorganet inte ska få förelägga löpande vite för en längre period än sex månader, men att den sedan den perioden löpt ut ska kunna förelägga löpande vite ytterligare en period. Det betyder att den maximala tidsperioden för löpande vite blir 12 månader.

I en svensk kontext är det inte ovanligt att en myndighets föreläggande förenas med vite. Det är dock mer sällan som löpande vite används. Enligt lagen (1985:206) om viten, härafter benämnd viteslagen, får vite föreläggas som löpande vite, endast om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna. I fråga om lämpligheten i löpande vite, har det bl.a. betydelse om den som föreläggandet riktas mot kan antas komma att åsidosätta det som gäller enligt föreläggandet upprepade gånger.

För att genomföra penningtvättsdirektivets krav, bl.a. i fråga om högsta belopp vid löpande vite, föreslår promemorian att det ska tas in bestämmelser som gäller vite i den nya penningtvättslagen. I den utsträckningen som sådana bestämmelser avviker från viteslagen har de företräde. Av bestämmelserna bör det framgå att tillsynsorganet får förena de förelägganden som redogörs för ovan med vite. Den begränsning gällande löpande vite som finns i viteslagen och som gäller att sådant vite endast får användas om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, bör även framgå av den nya penningtvättslagen. Dessutom bör de beloppsgränser och tidsgränser som följer av direktivet tas in i den nya lagen. Om uppgift om daglig omsättning eller dagsinkomst saknas eller är bristfällig, bör beloppet kunna uppskattas. Detsamma gäller om överträdelsen skett under den juridiska personens första verksamhetsår. Liknande bestämmelser finns i andra lagar, se t.ex. 15 kap. 8 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse i fråga om fastställande av sanktionsavgift.

I vitelagen finns särskilda processuella regler som gäller viten som är tillämpliga.

Offentligt meddelande vari den ansvariga enheten liksom överträdelsens karaktär anges

Offentliga meddelanden från tillsynsorganet där den ansvariga enheten och dess överträdelser anges är en åtgärd som får antas ha till syfte att verka bestraffande. Ett sådant meddelande kan få stora effekter för den enskilde och det är viktigt att det utformas på ett sätt där det går att överklaga att den ansvariga enheten gjort sig skyldig till en överträdelse.

Det kan noteras att motsvarande krav på offentligt meddelande finns redan enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 59.2 a). Vid genomförandet av det direktivet ansågs det kravet redan uppfyllt genom befintlig reglering (prop. 2016/17:173 s. 359 och 401).

Promemorian ser inte skäl att frånga tidigare bedömning att kravet är uppfyllt. Promemorian anser att kravet på offentliga meddelanden är uppfyllt genom att tillsynsorganet, genom ett beslut som blir offentligt, kan slå fast att den ansvariga enheten har gjort sig skyldig till en överträdelse. Det kan t.ex. ske genom beslut om erinran eller anmärkning och då även utan att den kombineras med ett beslut av om sanktionsavgift.

9.4.3 Beslut om erinran, anmärkning eller varning

Promemorians förslag

Ett tillsynsorgan ska kunna ingripa mot en ansvarig enhet som överträtt penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen genom beslut om anmärkning eller varning. Om det gäller

1. en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett revisionsföretag,
 2. en registrerad fastighetsmäklare eller ett registrerat fastighetsmäklarföretag, eller
 3. en advokat eller advokatbolag,
- ska tillsynsorganet i stället kunna ingripa genom erinran eller varning. Varning ska få beslutas vid allvarigare överträdelser eller upprepade eller systematiska överträdelser.

Promemorians bedömning

Tillsynsorganet för advokater och advokatbolag bör inte få ingripa genom uttalande när en advokat eller advokatbolag överträder penningtvättsregleringen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

När det gäller de ansvariga enheter som i dag kan tilldelas en erinran, anmärkning eller varning av sina tillsynsorgan används erinran eller anmärkning när överträdelsen inte är av sådan allvarlighetsgrad att det krävs varning eller att verksamheten upphör. Promemorian anser att motsvarande bör gälla när ingripande görs enligt den nya penningtvättslagen.

Uttrycker erinran används i rörelselagar där det handlar om en disciplinåtgärd mot en person bedriver verksamheten under s.k. skyddad titel, t.ex. som auktoriserad revisor, fastighetsmäklare eller advokat. Det kan vara av värde att det uttrycket används även om det handlar om att den som utövar yrket överträtt penningtvättsregleringen. Promemorian föreslår därför att tillsynsorganen ska få besluta att en ansvarig enhet ska få en anmärkning och varning eller – om det gäller en auktoriserad eller godkänd revisor, revisionsföretag, en advokat, ett advokatbolag, en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag – en erinran eller varning, om den ansvariga enheten har åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen. Ett revisionsföretag kan inte få erinran enligt revisorslagens bestämmelser, men det framstår mer enhetligt att det ska kunna ges en erinran än anmärkning i och med att erinran är vad som gäller för revisorer.

När det gäller advokater och advokatbolag kan tillsynsorganet enligt rättegångsbalken och bestämmelser i penningtvättslagen besluta att göra ett uttalande i stället för en erinran, om det bedöms tillräckligt (8 kap. 7 § rättegångsbalken och 7 a kap. 2 § penningtvättslagen). Med uttalande avses att tillsynsorganet gör ett uttalande om att advokaten eller advokatbolagets åtgärd är felaktig eller olämplig.

Promemorian föreslår inte att tillsynsorganet ska kunna göra uttalanden vid överträdelser av penningtvättsregleringen i fortsättningen. Att ha en ingripandemöjlighet för mindre allvarliga överträdelser som begås av advokater eller advokatbolag och som inte finns för andra ansvariga enheter skulle riskera att leda till att det sker en förskjutning där jämförbara överträdelser av penningtvättsregleringen resulterar i ett uttalande när det gäller en advokat och en erinran när det gäller en annan ansvarig enhet. Det är i sig problematiskt om jämförbara gärningar inte behandlas lika, men

det riskerar även skada förtroendet för advokater som yrkeskår om en gärning inte anses fullt lika allvarlig när en advokat begår den.

Vid allvarligare, upprepade eller systematisk överträdelse bör varning väljas framför erinran eller anmärkning.

9.4.4 Sanktionsavgifter

Promemorians förslag

Om tillsynsorganet beslutar att ge en ansvarig enhet – oavsett om det är en fysisk eller juridisk person – en varning för överträdelse av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen ska tillsynsorganet även besluta att den ansvariga enheten ska betala en sanktionsavgift. Tillsynsorganet ska även få besluta om en sådan avgift vid ett beslut om att ge en ansvarig enhet en erinran eller varning.

Det ska inte krävas att en ansvarig enhet som är fysisk person begått överträdelsen uppsåtligt eller av oaktsamhet för att sanktionsavgift ska kunna beslutas.

Sanktionsavgiften för ett kreditinstitut eller finansiellt institut som är en juridisk person ska som högst bestämmas till det högsta av

1. tio procent av institutets omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande tio miljoner euro.

Sanktionsavgiften får däremot aldrig bestämmas till ett så stort belopp att krav som gäller likviditet eller soliditet därefter inte längre uppfylls.

För ett finansiellt institut som är en fysisk person ska sanktionsavgiften som högst få bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro.

För andra ansvariga enheter än kreditinstitut eller finansiella institut ska sanktionsavgiften – oavsett om det gäller en fysisk eller juridisk person – som högst bestämmas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den ansvariga enheten har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.

Om sanktionsavgiften gäller en tillhandahållare av speltjänster ska sanktionsavgiften även kunna bestämmas till högst tio procent av tillhandahållarens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår.

När tillsynsorganet bestämmer avgiftens storlek ska den ta hänsyn till omständigheter som också har betydelse vid valet av ingripande. Dessutom ska tillsynsorganet ta hänsyn till den ansvariga enhetens finansiella ställning. Tillsynsorganet ska ha möjlighet att jämka eller efterge sanktionsavgiften, om det finns särskilda skäl.

En sanktionsavgift ska inte få beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande om vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Promemorians bedömning

Det krävs inga lagstiftningsåtgärder för att uppfylla kravet på att sanktionsavgift ska kunna beslutas om administrativa sanktioner inte efterföljs.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Överträdelser som kan leda till sanktionsavgift

Av sjätte penningtvättsdirektivet följer att sanktionsavgifter ska kunna beslutas för ansvariga enheter vid allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser av bestämmelserna i kapitel II, III och V i penningtvättsförordningen samt artikel 77 i samma förordning. Det avser bestämmelser om

- ansvariga enheters interna riktlinjer, förfaranden och kontroller,
- åtgärder för kundkännedom,
- rapporteringsskyldigheter, och
- lagring av uppgifter.

En sanktionsavgift ska kunna beslutas oavsett om överträdelserna begåtts uppsåtligt eller vårdslöst.

Dessutom anges i direktivet att sanktionsavgifter ska kunna beslutas för ansvariga enheter som inte har rättat sig efter administrativa åtgärder – dvs. bl.a. föreläggande att vidta rättelse – och för överträdelser som inte är allvarliga, upprepade eller systematiska (artikel 55.1). Det sist nämnda är svårt att förstå utifrån att inledningen av samma artikel ger bilden av att det endast är vid allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser som sanktionsavgifter ska tillämpas. Promemorian tolkar dock reglerna på så sätt att allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser alltid ska leda till sanktionsavgift, men att regelverket också kräver att det ska gå att besluta i situationer där någon av dessa omständigheter inte gäller. Regelverket lämnar öppet i vilka situationer det är.

I dag är det, som ovan nämns, möjligt att besluta om sanktionsavgift. När det gäller juridiska personer gäller det för vissa ansvariga enheter förutsatt att överträdelserna inte är ringa (se t.ex. 7 kap. 11 § penningtvättslagen). För andra ansvariga enheter finns det begränsningar som är liknande. Exempelvis gäller för fastighetsmäklarföretag att sanktionsavgift endast kan beslutas om företaget ges en varning eller erinran. Vid överträdelser som är ringa får tillsynsmyndigheten – Fastighetsmäklarinspektionen – dock avstå från att besluta om erinran eller varning (4 kap. 4 och 6 §§). Även i det fallet får lagstiftningen alltså i följd att sanktionsavgift inte behöver beslutas vid ringa överträdelser. Begränsningarna som finns i regleringen kan antas ge uttryck för att lagstiftaren inte bedömer sanktionsavgift som proportionerligt vid sådana överträdelser.

När det gäller fysiska personer som är ansvariga enheter finns det i penningtvättslagen regler som innebär att sanktionsavgift endast får beslutas om överträdelserna är allvarliga, upprepade eller systematiska och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelserna (7 kap. 11 §). Sådan begränsning gäller inte för alla typer av ansvariga enheter. Om exempelvis en advokat begår överträdelserna gäller i stället att

sanktionsavgift endast får beslutas om advokaten getts en varning och utan krav på att advokaten måste ha begått överträdelsen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. I det förhållandet att sanktionsavgift får beslutas först om advokaten tilldelas en varning ligger dock att överträdelsen måste uppnå en viss nivå i fråga om allvarlighetsgrad (7 a kap. 7 § penningtvättslagen). Promemorian kommer längre ned återkomma till bakgrunden till att något krav på uppsåt eller oaktsamhet inte finns.

Enligt promemorians mening finns det behov av att anpassa de nuvarande reglerna om sanktionsuppgifter till de nya kraven som följer av sjätte penningtvättsdirektivet. Det bör av lagstiftningen tydligare komma till uttryck att sanktionsavgift ska beslutas vid allvarliga, upprepade och systematiska överträdelser.

För att sanktionsavgift även ska kunna beslutas för överträdelser inom en större spännvidd sett till allvarlighetsgrad, anser promemorian också att sanktionsavgift ska få beslutas för samtliga ansvariga enheter inte bara vid beslut om varning utan också vid beslut om erinran eller anmärkning.

När det gäller kravet på att sanktionsavgift ska kunna åläggas om en administrativ åtgärd inte efterföljs tolkar promemorian det inte som att det handlar om att underlåtenheten att följa den administrativa åtgärden ska kunna bestraffas. Troligen handlar det snarare om att det ska gå att skala upp åtgärderna om en åtgärd som vidtagits inte gett önskat resultat eller inte är tillräcklig.

Enligt promemorians uppfattning finns det ingenting som hindrar att ett tillsynsorgan både beslutar om en administrativ åtgärd – t.ex. om föreläggande att göra rättelse – och sanktionsavgift, förutsatt att resultatet är proportionerligt och att det inte står i strid med det förbud som bl.a. följer av Europakonventionen och som gäller mot att bli lagförd eller straffad två gånger får samma omständighet, (jfr även skäl 102 i sjätte penningtvättsdirektivet). Det skulle kunna uppkomma en konflikt med det förbudet om tillsynsorganet har beslutat ett föreläggande som förenats med vite och det har inletts en domstolsprocess för att döma ut vite. I en sådan situation ska tillsynsorganet alltså inte besluta om sanktionsavgift (jfr prop. 2025/26:28 s. 174, se även skäl 102 i sjätte penningtvättsdirektivet). I många lagar finns bestämmelser som anger förbud mot det. En sådan finns bl.a. i lagen om viss finansiell verksamhet. Promemorian föreslår att en sådan bestämmelse även ska tas in i den nya penningtvättslagen.

Frågan om subjektivt krav för sanktionsavgift

För att en fysisk person ska åläggas sanktionsavgift för en överträdelse av dagens penningtvättsreglering förutsatt i de flesta fall antingen uppsåt eller grov oaktsamhet. Det gäller både i fråga om sanktionsavgift för en ansvarig enhet som är fysisk person och för en ledningsperson i en juridisk person. Som promemorian nämner ovan gäller det dock inte för advokater. Det gäller inte heller för auktoriserade eller godkände revisorer eller fastighetsmäklare.

I sjätte penningtvättsdirektivet anges uttryckligen att sanktionsavgift ska kunna åläggas ansvariga enheter som begått överträdelser av viss allvarlighetsgrad, oavsett om överträdelserna begåtts uppsåtligen eller genom vårdslöshet. Det väcker frågan om uppsåt eller grov oaktsamhet bör slopas

som krav för sanktionsavgift även mot andra fysiska personer som är ansvariga enheter än advokater, fastighetsmäklare och revisorer.

Sanktionsavgifter kan, som ovan nämns, utgöra straff i Europakonventionens mening. Följden av att en åtgärd betraktas som ett straff är att straffprocessuella rättigheter kan bli tillämpliga. Det gäller t.ex. dubbelprövningsförbudet som nämns ovan. Det gäller även bl.a. den rätt att betraktas som oskyldig till dess att skuld har fastställts som följer av artikel 6 i Europakonventionen. Utan ett subjektivt rekvisit, dvs. krav på uppsåt eller oaktsamhet, finns dock ingen skuld att fastställa.

Av Europadomstolens praxis framkommer att det inte behöver vara otillåtet med straff utan att den skyldige visats ha handlat med uppsåt eller oaktsamhet (se t.ex. Janosevic mot Sverige och Västberga Taxi Aktiebolag och Vulic mot Sverige). Båda rättsfallen gällde skattetillägg. Det kan också konstateras att en fysisk person kan åläggas sanktionsavgift med stöd av bestämmelser i lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning, utan uppsåt eller oaktsamhet som förutsättning.

Trots vad som redogörs för ovan är det vanligt att bestämmelser om sanktionsavgift uppställer krav på att antingen uppsåt eller oaktsamhet ska finnas för att sanktionsavgift mot en fysisk person ska beslutas. Bakgrunden till att det inte gäller som förutsättning för sanktionsavgift mot advokater, revisorer och fastighetsmäklare är att regeringen gjort bedömningen att sanktionsavgift inte utgör ett straff i Europakonventionens mening när sanktionsavgiften gäller fysiska personer som är ansvariga enheter i egenskap av utövare av dessa yrken. Regeringen har vid den bedömningen framhållit att sanktionsavgift inte kan omvandlas till en frihetsberövande påföljd, att den beslutas inom ramen för ett disciplinförfarande som syftar till att upprätthålla förtroendet för ett reglerat yrke och att personen i fråga frivilligt underkastat sig den tillsyn och disciplinära ingripanden som följer av att rätten att utöva yrket (prop. 2016/17:173 s. 406 och prop. 2018/19:125 s. 29 och 30).

Att tillåta att sanktionsavgift kan beslutas utan krav på uppsåt eller oaktsamhet även för andra ansvariga enheter som är fysiska personer än advokater, revisorer och fastighetsmäklare skulle leda till ökad enhetlighet i regleringen. Graden av ansvar – inbegripet om personen agerat med uppsåt eller av grov oaktsamhet – hos den som är föremål för ingripande kommer dessutom fortfarande kunna ges betydelse vid bedömningen i och med att det är en omständighet som ska beaktas vid valet av ingripande, se ovan. I detta fall kräver även sjätte penningtvättsdirektivet att uppsåt eller oaktsamhet (vårdslöshet) inte ska vara förutsättning för sanktionsavgift mot ansvariga enheter. Något undantag för fysiska personer som är ansvariga enheter görs inte. Det bedöms mot bakgrund av den praxis som redogörs för ovan inte heller oförenligt med Europakonventionen att subjektivt rekvisit inte finns. Promemorian föreslår därför att uppsåt eller grov oaktsamhet inte längre ska utgöra förutsättning för sanktionsavgift för fysiska personer som är ansvariga enheter.

Även om det subjektiva rekvisitet tas bort, gäller fortfarande kravet på proportionalitet som kan förväntas ge en återhållande verkan.

Möjlighet till jämkning av sanktionsavgift

Även om oskuldspresumtionen i Europakonventionen, som framgår ovan, inte kan anses innebära något principiellt hinder mot regler om sanktionsavgift utan krav på uppsåt eller oaktsamhet, framkommer av Europadomstolens praxis att det har viss betydelse att sådana omständigheter kan beaktas. Det gäller eftersom det annars finns risk för resultat som inte kan anses proportionerliga.

I det ovan nämnda rättsfallet Janosevic mot Sverige nådde Europadomstolen slutsatsen att regleringen gällande skattetillägg – som inte innehåller krav på uppsåt eller oaktsamhet – inte stod i strid med oskuldspresumtionen, men att det generellt sett förutsätter att domstolen i varje enskilt fall gör en nyanserad och inte alltför restriktiv bedömning av om förutsättningar för att medge befrielse från skattetillägget finns (p. 104, se även RÅ 2000 ref. 66 I, Västberga Taxi Aktiebolag och Vulic mot Sverige och RÅ 2007:65).

Reglerna om sanktionsavgift som nu föreslås ger möjlighet för tillsynsorganet och – om beslutet överklagas – domstolen att göra en nyanserad bedömning utifrån samtliga relevanta omständigheter, bl.a. graden av ansvar hos den som sanktionsavgiften gäller. För att möjligheten att jämka eller efterge sanktionsavgift grundat på omständigheter i det enskilda fallet ska komma tydligare till uttryck lagen anser promemorian dock att det i lagen bör tas in en bestämmelse där det anges att sanktionsavgiften i särskilda fall kan sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl. Motsvarande eller likande bestämmelser finns i vissa andra lagar, se 6 kap. 5 § brottsdatalogen och 39 § lagen [2023:254] om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet). Bestämmelsen är avsedd att fungera som en säkerhetsventil där resultatet annars inte skulle uppfylla kravet på proportionalitet. Att regler om jämkning tas in i lagen ligger även i linje med straffrättsanvändningsutredningens ståndpunkt i utredningen ”Vad bör straffas?”. Utredningen gjorde däri bedömningen att skyldigheten att betala sanktionsavgift som huvudregel bör bygga på strikt ansvar med möjlighet till jämkning och överprövning i domstol (SOU 2013:38 s. 544 och 545).

Särskilt om sanktionsavgift vid överträdelse av TFR-förordningen

I den artikel i sjätte penningtvättsdirektivet som avser ingripande genom sanktionsavgift nämns inte TFR-förordningen. Det skulle kunna förstås som att sanktionsavgiften enbart ska kunna beslutas vid överträdelser av penningtvättsförordningen och inte vid överträdelser av TFR-förordningen. Enligt promemorians mening är dock en rimligare tolkning att sanktionsavgifter även ska kunna beslutas i det sist nämnda fallet. Det framgår t.ex. av artikel 53.4 i sjätte penningtvättsdirektivet att sanktionsavgift ska kunna beslutas för företagsledningen i en ansvarig enhet om den ansvariga enheten inte följer TFR-förordningen. Det borde då även innebära att en sådan kan beslutas för den ansvariga enheten.

I svensk lagstiftning finns det redan i dag möjlighet att besluta om sanktionsavgift vid överträdelsen av TFR-förordningen. Det föreslås därmed att den möjligheten bibehålls, men – som nämns ovan – bör reglerna om ingripande av överträdelse av TFR-förordningen samlas i den nya penningtvättslagen. Vad som anges ovan om sanktionsavgift vid

överträdelse av penningtvättsförordningen föreslås även gälla vid överträdelser av TFR-förordningen.

Sanktionsavgiftens storlek

I syfte att förstärka sanktionsavgifternas avskräckande effekt har miniminivån för vad som får vara det högsta belopp som en sanktionsavgift får uppgå till höjts i sjätte penningtvättsdirektivet i förhållande till vad som gäller enligt det nuvarande direktivet (artikel 55 och skäl 102 i sjätte penningtvättsdirektivet). Miniminivån för den högsta sanktionsavgiften är i sjätte penningtvättsdirektivet två gånger den vinst som fås genom överträdelsen eller minst 1 miljon euro, beroende på vilket belopp som är högst. Om sanktionsavgiften gäller ett kreditinstitut eller finansiellt institut är miniminivån på taket ännu högre. Då gäller i stället att den maximala sanktionsavgiften inte får vara lägre än tio miljoner euro eller 10 procent av årsomsättningen, beroende på vilket som är högst. Om den ansvariga enheten är ett dotterföretag eller moderföretag ska beräkningen av årsomsättningen eller motsvarande typ av inkomst enligt relevanta redovisningsregler utgå från koncernredovisningen. Om företaget är en fysisk person gäller i stället att den maximala sanktionsavgiften ska vara minst fem miljoner euro. Reglerna ger medlemsstaterna utrymme att införa regler som innebär att avgifter får vara högre än så.

Promemorian anser att nivåerna på de högsta sanktionsavgifterna som redogörs för ovan kan tillämpas i svensk rätt när det gäller flertalet ansvariga enheter. Vid en jämförelse med motsvarande nivåer enligt dagens regelverk kan t.ex. nämnas att för kreditinstitut gäller ett belopp motsvarande fem miljoner euro. Det belopp som följer av sjätte penningtvättsdirektivet innebär då en väsentlig höjning. När det gäller tillhandahållare av speltjänster anser promemorian dock att det finns skäl att gå längre än vad direktivet kräver. Enligt dagens reglering finns möjlighet för tillsynsmyndigheten att bestämma sanktionsavgiften till som högst det högsta av

- tio procent av tillhandahållarens omsättning det närmast föregående räkenskapsåret
- två gånger den vinst som tillhandahållaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller
- ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.

Förutom de grunder som anges i direktivet och som är snarlika andra och tredje punkten anser promemorian att tillsynsmyndigheten även bör kunna bestämma sanktionsavgiften enligt punkten 3. När den grunden infördes anförde regeringen att det i inom spelsektorn tillhandahålls tjänster som typiskt sett kan vara attraktiva för att försöka tvätta pengar, bl.a. med anledning av tillgången till spelkonto, många och snabba transaktioner, olika betalsätt och att kundförhållandena ingås på distans. Regeringen framhöll att det med hänsyn till detta även är viktigt att det finns tillräckligt effektiva och avskräckande ingripandemöjligheter. Det ansågs otillfredsställande att vissa överträdelser av spellagen kunde leda till högre sanktionsavgifter än överträdelser av penningtvättslagen (prop. 2023/24:53 s.30). Samma skäl anser promemorian motiverar att beräkningsgrunden kvarstår. Promemorian föreslår därför att en

bestämmelse som medger att denna beräkningsgrund används för sanktionsavgifter när det gäller tillhandahållare av speltjänster införs.

Av EU-lagstiftningen följer inget krav på lägsta belopp. I vissa fall finns dock sådana i nationell rätt. Exempelvis gäller enligt 15 kap. 8 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse ett lägsta belopp om 5 000 kronor för kreditinstitut. Promemorian har övervägt om det även bör införas i de bestämmelser om sanktionsavgift som nu föreslås, särskilt när det gäller juridiska personer. Eftersom Amla ska komma med riktlinjer om bl.a. grundbelopp vad gäller sanktionsavgifter som kan få betydelse när det gäller detta anser promemorian dock att det inte bör göras (se artikel 53.11 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Förutom att de omständigheter som redogörs för ovan har betydelse för valet av ingripande, bör tillsynsmyndigheten beakta den ansvariga enhetens finansiella ställning. Det sist nämna är nödvändigt för att uppnå en proportionerlig, men samtidigt avskräckande, sanktion.

9.4.5 Krav på att verksamheten upphör

Promemorians förslag

Tillsynsorganen ska – likt vad som gäller i dag – kunna ingripa vid överträdelser genom att förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten och, om verksamheten förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen, återkalla godkännandet eller motsvarande. Ett beslut om återkallelse ska få förenas med ett förbud att fortsätta rörelsen, om motsvarande bestämmelser finns enligt en lag som reglerar verksamheten. Förbudet ska få förenas med vite.

Föreläggande om att upphöra med verksamheten eller återkallelse ska endast få beslutas vid överträdelser som är allvarliga, upprepade eller systematiska.

Tillsynsmyndigheten ska vid beslut om återkallelse få besluta hur rörelsen ska avvecklas, om motsvarande bestämmelser finns enligt en lag som reglerar verksamheten. Om beslutet gäller en leverantör av kryptotillgångstjänster, ska tillsynsmyndighetent dessutom få förelägga en leverantör av kryptotillgångstjänster att överlåta sina avtal med kunder till en annan leverantör. Det ska då framgå av föreläggandet att överlåtelse förutsätter samtycke från kunden och det mottagande företaget.

Om en annan myndighet har gett tillstånd eller dylikt till att den ansvariga enhetens verksamhet får bedrivas, ska tillsynsorganet informera den myndigheten om när ett beslut att förelägga den ansvariga enheten att upphöra med sin verksamhet har fattats och när beslutet har fått laga kraft. På motsvarande sätt ska tillsynsorganet, likt vad som gäller i dag, informera en kommun om beslut om sådant föreläggande som riktas till en person som tillhandahåller speltjänster efter registrering av kommunen.

Skälen för promemorians förslag

Det är inte otänkbart att det kan uppkomma situationer där den enda möjligheten att få en ansvarig enhet att upphöra med överträdelse av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen är att besluta att verksamheten ska upphöra. Av sjätte penningtvättsdirektivet följer att tillsynsorganen ska kunna återkalla eller tillfälligt upphäva auktorisering, om en ansvarig enhet är föremål för auktorisation. Motsvarande krav finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artikel 59.2 d). Ett sådant beslut får till följd att den ansvariga enheten är förhindrad att driva verksamheten vidare.

I nationell lagstiftning finns det bestämmelser som innebär att bl.a. fastighetsmäklare och auktoriserade och godkända revisorer kan få sin registrering, auktorisering eller sitt godkännande för yrkesutövningen återkallat eller upphävt, om de åsidosätter sina skyldigheter enligt penningtvättslagen. Av motsvarande anledning kan t.ex. ett tillstånd för en bank att få bedriva bankverksamheten återkallas. I dagens reglering finns även regler som innebär att ansvariga enheter vars verksamhet inte omfattas av krav på någon form av godkännande eller dylikt kan föreläggas att upphöra med sin verksamhet som en följd av att den ansvariga enheten åsidosatt skyldigheter enligt penningtvättsregleringen.

Enligt promemorians mening uppfyller dagens bestämmelser sjätte penningtvättsdirektivets krav i ovan nämnda del. Det föreslås därför att reglerna bör gälla även fortsättningsvis, dock med skillnaden att dessa möjligheter till ingripanden bör följa av den nya penningtvättslagen. Det bör krävas att det handlar om allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser för att föreläggande om upphörande av verksamheten eller återkallelse av godkännande eller dylikt ska bli aktuellt. För ansvariga enheter som omfattas av TFR-förordningens krav, bör den även kunna aktualiseras vid allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser av den förordningen.

I vissa lagar på finansmarknadsområdet som gäller ansvariga enheter finns det möjlighet för tillsynsmyndigheten att förena beslut om återkallelse med förbud att fortsätta rörelsen som kan förenas med vite, se t.ex. 15 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden. Eftersom ett beslut om återkallelse av registrering eller tillstånd som utgångspunkt kan verkställas omedelbart (35 § förvaltningslagen), kan det sättas i fråga vilken funktion som ett förbud att fortsätta verksamheten fyller. Till det kommer att tillsynsmyndigheten kan ingripa mot den som bedriver verksamhet utan registrering eller tillstånd enligt rörelselagstiftningen, se t.ex. 15 kap. 18 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Det är sedan den 1 mars 2026 vidare straffbart att bedriva finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering enligt lagen (2026:56) om straff för olovlig finansiell verksamhet. Mot denna bakgrund uppkommer fråga om tillsynsmyndighetens möjlighet att förena ett beslut om återkallelse med förbud att fortsätta rörelsen bör slopas i den nya penningtvättslagen.

Att slopa möjligheten vid återkallelse som görs med stöd av den nya penningtvättslagen och samtidigt låta den möjligheten kvarstå i rörelselagarna framstår dock som inkonsekvent. Enligt promemorians mening är det fördelaktigt om frågan om slopande av sådana möjligheter hanteras samlat. Med hänsyn härtill och till att det inte kan uteslutas att ett

förbud kan fylla sin funktion, föreslår promemorian därför att en möjlighet att förena beslut om återkallelse med ett förbud att fortsätta rörelsen bör finnas även enligt den nya penningtvättslagen, men med begränsningen att den endast ska gälla om det enligt rörelselagen finns en sådan möjlighet. En bestämmelse med sådan innebörd föreslås därför tas in i den nya penningtvättslagen. I många rörelselagar på finansmarknadsområdet finns det bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att bestämma hur en verksamhet ska avvecklas, om den fattar beslut som innebär att verksamheten inte kan fortsätta. Sådana bestämmelser syftar till att verksamheten ska avvecklas ordnat till skydd för borgenärer och konsumenter. Promemorian anser att sådana bestämmelser kan fylla en funktion även när avveckling sker till följd av tillsynsmyndighetens ingripanden med anledning av överträdelser av penningtvätsregleringen och TFR-förordningen. I vissa rörelselagar finns det även bestämmelser som innebär att tillsynsmyndigheten kan förelägga den ansvariga enheten att överlåta avtal till kunder till ett annat företag som bedriver liknande verksamhet. Även sådana bestämmelser har till syfte att skydda konsumenter. För leverantörer av kryptogångstjänster gäller det enligt 3 kap. 4 § tredje stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar oavsett på vilken grund återkallelse av auktorisationen för leverantören av kryptotillgångstjänster görs (jfr 3 kap. 4 § tredje stycket lagen [2021:899] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det bör då även gälla när sådan verksamhet avvecklas som en följd av att penningtvätsregleringen inte efterlevts. Det föreslås att även en sådan bestämmelse tas in i den nya penningtvättslagen.

I likhet med vad som gäller i dag, bör tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster underrätta den kommun som är registreringsmyndighet när en ansvarig enhet som tillhandahåller spel efter registrering har förelagts att upphöra med verksamheten (jfr 18 kap. 22 § spellagen). På liknande sätt bör den tillsynsmyndighet som utövar penningtvättstillsyn över den som bedriver pantbanksverksamhet underrätta den myndighet som har beviljat tillståndet för verksamheten om ett föreläggande att upphöra med verksamheten som organet fattat, om det inte är samma myndighet. En bestämmelse om informationsskyldighet i förhållande till den som fattat beslutet om tillstånd eller dylikt för verksamheten föreslås därmed tas in i den nya penningtvättslagen. En tillsynsmyndighet för pantbanker som både utövar penningtvättstillsyn och har beslutat om tillståndet för verksamheten kan, i stället för att förelägga om att verksamheten ska upphöra, återkalla tillståndet.

9.4.6 Ingripande mot ledningspersoner

Promemorians förslag

Vid överträdelser av penningtvätsregleringen och TFR-förordningen ska ingripande även kunna göras mot en juridisk persons ledning. Det ska kunna göras på motsvarande sätt som gäller i dag vid överträdelser av penningtvättslagen, dvs. genom beslut om sanktionsavgift eller tillfälligt förbud för en ledningsperson att inneha en ledningsfunktion.

Det maximala belopp som gäller för sanktionsavgift för en ledningsperson ska motsvara vad som hade gällt för den ansvariga enheten om den hade varit en fysisk person. När det gäller ledningspersoner i kreditinstitut ska den maximala sanktionsavgiften vara vad som gäller för finansiella institut som är fysiska personer.

Om det finns särskilda skäl eller om det annars är påkallat med hänsyn till omständigheterna ska tillsynsorganet få sätta ned sanktionsavgiften helt eller delvis.

Skälen för promemorians förslag

Vid överträdelse av penningtvättsregleringen och TFR-förordningen ska tillsynsorganet, vid sidan av ingripande mot den ansvariga enheten som begått överträdelsen, även kunna ingripa mot personer i den ansvariga enhetens ledning. Det ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet kunna göras genom att sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder beslutas för företagsledning och andra fysiska personer som enligt nationell rätt bär ansvar för överträdelsen (artikel 53.4).

Liknande bestämmelser finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet och som en följd av det finns det i nationell rätt möjlighet att, när ingripande görs mot en juridisk person, även ingripa mot dess företagsledning. Kretsen av personer som ingripande kan göras mot har avgränsats till personer som ingår den ansvariga enhetens styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den ansvariga enheten, eller är ersättare för någon av dem (se t.ex. 7 kap. 12 § penningtvättslagen).

Promemorian anser att det även fortsättningsvis är dessa personer som bör kunna komma i fråga för ingripande på grundval av den ansvariga enhetens överträdelse. I fråga om vilka åtgärder som ska kunna vidtas mot dessa personer framgår inte av sjätte penningtvättsdirektivet specifikt vilka administrativa sanktioner som avses förutom sanktionsavgift. Möjligheten att kunna påföra ett tillfälligt förbud för sådana personer att utöva ledningsfunktioner, som nämns i artikel 56.3 e, bör dock vara en sådan administrativ åtgärd. Det är också dessa två åtgärder som kan vidtas mot ledningspersoner enligt dagens reglering i nationell rätt. Promemorian föreslår att dessa möjligheter bibehålls. Det betyder att ingripande ska kunna göras genom beslut om att personen under viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får inneha en ledningsfunktion och beslut om sanktionsavgift. Sådana åtgärder bör, likt vad som gäller i dag enligt penningtvättslagen, endast kunna beslutas om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaksamhet har orsakat överträdelsen. I motsats till vad som gäller vid ingripande genom beslut om sanktionsavgift mot ansvariga enheter finns det inget hinder mot krav på uppsåt eller oaksamhet som förutsättning för ingripande mot ledningspersoner.

När det gäller begränsning av sanktionsavgiftens storlek gäller i dag olika begränsningar beroende på vilken typ av ansvarig enhet som personen är ledningsperson i. Promemorian anser att gränsen för sanktionsavgiften för en ledningsperson bör motsvara gränsen som finns för den ansvariga enheten som person ingår i ledningen för. Det betyder att det kommer att finnas viss skillnad i vilka maximala belopp som kan

bestämmas även fortsättningsvis. När det gäller kreditinstitut, som enbart kan vara juridiska personer, finns det ingen gräns i fråga om sanktionsavgift som gäller fysiska personer. Enligt promemorians uppfattning är en rimlig avvägning dock att samma beloppsgränser som gäller för fysiska personer i ledningen för finansiella institut även bör gälla för sådana personer i kreditinstitut. Det blir då en gräns som också är förhållandevis lik vad som gäller i dag (jfr 15 kap. 8 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek bör tillsynsorganet ta hänsyn till den enskildes finansiella ställning och de omständigheter som också har betydelse vid valet av ingripande mot den juridiska personen. I likhet med vad som föreslås gälla i fråga om sanktionsavgift för den ansvariga enheten bör sanktionsavgift för en ledningsperson kunna sättas ned helt eller delvis, om det finns särskilda skäl eller om det annars är påkallat med hänsyn till omständigheterna.

Sammantaget innebär promemorians förslag att i huvudsak samma åtgärder mot ledningspersoner som gäller i dag även bör gälla fortsättningsvis. Vissa justeringar föreslås i fråga om det maximala beloppet för sanktionsavgift och i fråga om jämkning.

9.4.7 Möjligheten till disciplinära åtgärder när en juridisk person bär ansvaret för överträdelsen

Promemorians förslag

Om ett ingripande görs enligt den nya penningtvättslagen mot en juridisk person i vilken en auktoriserad eller godkänd revisor, en fastighetsmäklare eller en advokat är anställd, ska det inte hindra att ett disciplinärt ingripande kan göras mot revisorn, fastighetsmäklaren eller advokaten.

Skälen för promemorians förslag

Auktoriserade eller godkända revisorer som inte följer de skyldigheter som de är ålagda för att få utöva yrket riskerar att få sin auktorisation eller godkännande som revisor upphävt (32 § första stycket revisorslagen). För fastighetsmäklare gäller på liknande sätt att de kan få sin registrering som fastighetsmäklare återkallad om de inte följer sina skyldigheter för yrkesutövningen (4 kap. 4 § första stycket 3 och 4 fastighetsmäklarlagen). För en advokat gäller att han eller hon ytterst riskerar att uteslutas ur Sveriges advokatsamfund, om han eller hon i sin verksamhet uppsåtligt gör orätt eller som annars förfar oredligt (8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken). För samtliga som nu nämns skulle åsidosättande av deras skyldigheter enligt penningtvättslagen kunna leda till upphävande, återkallelse eller uteslutning.

Av artikel 15 i penningtvättsförordningen följer att om en fysisk person tillhör någon av de kategorier av ansvariga enheter som anges i artikel 3.3. i samma förordning och utövar sitt yrke som anställd hos en juridisk person, gäller kraven den juridiska och inte den fysiska personen. I artikel 3.3 ingår bl.a. advokater, fastighetsmäklare och revisorer.

Det förhållandet att det är den juridiska personen som kraven i penningtvättsförordningen gäller och inte den anställde väcker frågan om det vid sidan av den juridiska personen också går att hålla revisorer, fastighetsmäklare och advokater som är anställda i juridiska personer ansvariga för överträdelse av penningtvätsregleringen.

Som nämns ovan går det att vid ingripande mot en juridisk person även att ingripa mot både styrelseledamöter och verkställande direktör. Det gäller även om ledningspersonen är t.ex. en revisor. Ett sådant ingripande kan dock inte resultera i återkallelse av det godkännande som finns för yrkesutövningen, dvs. auktorisation, godkännande, registrering eller, för advokaters del, möjligheten att få ingå i Sveriges advokatsamfund.

Som promemorian tolkar artikel 15 i penningtvättsförordningen innebär den inte att advokater, revisorer eller fastighetsmäklare som är anställda inte längre behöver följa penningtvättsförordningen. Däremot är det tydligare att det är den juridiska personen som advokaten, revisorn eller fastighetsmäklaren är anställd i som bär det yttersta ansvaret för att så görs.

Promemorian bedömer inte heller att artikel 15 innebär hinder disciplinärt ingripande mot den anställde på grundval av regler som gäller för yrkesutövningen. Artikel 15 bör möjligen förstås utifrån att den unionsrättsliga penningtvätsregleringen inte tar sin utgångspunkt i överväganden som rör standarderna för yrket, vilket dessutom kan skilja sig åt mellan olika länder. Ur EU-lagstiftarens synpunkt har det möjligen därför ansetts saknas skäl att i artikel 15 särbehandla dessa yrkesgrupper i förhållande till andra som omfattas av penningtvätsregleringen när det gäller frågan vem som ingripande ska göras mot.

Det är angeläget att revisorer, fastighetsmäklare och advokater i sin yrkesverksamhet håller en hög yrkesstandard och att deras verksamheter inte kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Polismyndigheten har i sin rapport om s.k. professionella penningtvättare, lyft fram att sådana bl.a. kan finnas bland advokater, revisorer och fastighetsmäklare (Polismyndighetens rapport Professionella penningtvättare, mars 2024). Samtliga dessa tre yrkesgrupper bedriver verksamhet som kan utnyttjas för penningtvätt på ett sätt som utifrån är svårt att upptäcka. Bland annat innebär klientmedelskonton som advokater och fastighetsmäklare har särskilda risker när det gäller penningtvätt. När det gäller revisorer kan de t.ex. möjliggöra penningtvätt genom att felaktigt tillstyrka ett företags årsredovisning och därigenom dölja penningtvätt.

Utan möjlighet till disciplinära åtgärder på individnivå när en advokat, fastighetsmäklare eller revisor som är anställd i en juridisk person brister i efterlevnaden av penningtvätsregleringen ges utrymme för sådana personer att – genom att vara anställda i en juridisk person – kunna fortgå att ägna sig åt att möjliggöra penningtvätt i sin yrkesutövning även sedan överträdelseerna upptäckts. Personen i fråga kan då bli anställd i en annan juridisk person. Detta blir då en allvarlig brist i det regelsystem som skapats för att förebygga och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Det riskerar även att leda till att förtroendet för dessa yrkeskärar minskar.

För att det inte ska finnas någon tveksamhet kring att ingripande enligt den nya penningtvättslagen inte hindrar att disciplinära åtgärder vidtas mot advokater, auktoriserade och godkända revisorer och fastighetsmäklare som är begått överträdelsen men som är anställda i juridiska personer, bör

det tydligt framgå i lagstiftningen. Regeringen har, som ovan nämnts, i tidigare lagstiftningsärenden funnit att ingripande mot dessa yrkesgrupper inte innebär straff i Europakonventionens mening. Det får i så fall rimligen även få till följd att dubbelprövningsförbudet i Europakonventionen inte heller är tillämpligt. Om t.ex. en advokat är styrelseledamot i en juridisk person och ett beslut om sanktionsavgift beslutas mot denne i egenskap av ledningsperson, bör det följaktligen inte hindra att denne, som en följd av samma överträdelse, också uteslutas ur Sveriges advokatsamfund.

9.5 Regler om förfarandet kopplat till vissa beslut och verkställighet

Promemorians förslag

Liksom i dag ska beslut om sanktionsavgift mot fysiska personer och förbud mot ledningspersoner tas upp genom sanktionsföreläggande. Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom den tid som gäller för det, ska tillsynsmyndigheten, i likhet med vad som gäller i dag, få ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska, precis som i dag, göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av tillsynsmyndighetens beslut om ingripande mot den ansvariga enheten.

Liksom i dag ska ett sanktionsföreläggande vara utan verkan, om föreläggandet inte har delgetts den som det riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

En sanktionsavgift ska, precis som i dag, betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

Även i fortsättningen ska sanktionsavgiften tillfalla staten.

I liket med vad som gäller i dag, ska sanktionsavgiften falla bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts.

Skälen för promemorians förslag

I rörelselagarna för ansvariga enheter och penningtvättslagen finns vissa allmänna bestämmelser om sanktionsavgift och förfarandet kopplat till beslut om sanktionsavgift. Av bestämmelserna framgår bl.a. att sanktionsavgiften tillfaller staten, att beslut om sanktionsavgift mot fysiska personer och förbud mot ledningspersoner tas upp genom sanktionsföreläggande som innebär att personen föreläggs att inom viss tid godkänna sanktionen och att det, om det godkänns inom den tid som gäller för det, gäller som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Vidare finns bestämmelser om vilka uppgifter sanktionsföreläggandet ska innehålla, vad som händer om det inte godkänns och preskription. Det finns även bestämmelser om verkställighet av beslut om sanktionsavgift, t.ex. inom vilken tid som sanktionsavgiften ska betalas. Det finns även en bestämmelse som innebär

att sanktionsavgiften faller bort om den inte verkställs inom viss tid från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Promemorian ser inte skäl att ändra vad som gäller i dag i någon av nu nämnda avseenden. Det föreslås att regler med motsvarande innehåll ska tas in i den nya penningtvättslagen. Eftersom det framgår av 4 § fjärde stycket indrivningsförfordningen (1993:1229) att fordringar ska lämnas till indrivning finns det inte behov av att i den nya penningtvättslagen reglera att obetalda fordringar på sanktionsavgift ska lämnas till indrivning.

9.6 Särskilt om vissa ingripanden mot advokater och advokatbolag

Promemorians förslag

Advokatsamfundet ska även fortsättningsvis överlämna ärenden om ingripande mot advokater och advokatbolag till Länsstyrelsen i Stockholms län, om Advokatsamfundet anser att det finns skäl att överväga ingripande genom sanktionsavgift eller förbud mot ledningspersoner att ingå i ett advokatbolags ledning. I dessa fall ska frågan om erinran eller varning ska beslutas även prövas av länsstyrelsen.

Advokatsamfundet ska dessutom överlämna ärenden som gäller frågan om förelägganden förenat med vite mot en advokat eller advokatbolag ska beslutas, till länsstyrelsen för prövning.

Om Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer att det saknas förutsättningar för vite eller sanktionsavgift, ska länsstyrelsen få besluta föreläggande eller erinran utan vite respektive sanktionsavgift.

Styrelsen och disciplinnämnden ska, likt i dag, ge länsstyrelsen de uppgifter som länsstyrelsen behöver för prövningen.

Skälen för promemorians förslag

Tillsynen över att advokater och advokatbolag efterlever penningtvättsregleringen utövas, som tidigare redogörs för, av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd som i denna promemoria benämns ”Advokatsamfundet”. Det är ingen myndighet utan ett självreglerande organ som genom författning tilldelats vissa uppgifter som vanligen utförs av myndigheter. Den svenska lagstiftaren har emellertid gjort vägvalet att Advokatsamfundet inte bör besluta om sanktionsavgift eller beslut om tillfälligt förbud för en ledningsperson att ingå i ett advokatbolags ledning. Om Advokatsamfundet anser att det finns skäl att överväga sådana beslut vid ingripande med anledning av överträdelser av penningtvättsregleringen, ska Advokatsamfundet därför överlämna ärendet till Länsstyrelsen i Stockholms län som getts uppgiften att besluta i frågan (7 a kap. 6 § penningtvättslagen). Överlämnandet sker då i anslutning till att Advokatsamfundet beslutar om varning (prop. 2018/19:125 s. 46).

Som skäl för ett det ovan nämnda förfarandet infördes framhöll regeringen i förarbeten till penningtvättslagen Advokatsamfundets dubbla roller – både som den som utövar tillsyn över och som den som tillvaratar

advokaters och advokatbolags intressen – och att det krävs balans mellan dessa roller för att advokater och allmänheten ska ha förtroende för Advokatsamfundet. Om Advokatsamfundet skulle ges möjlighet att ingripa mot advokater och advokatbolag genom beslut om höga sanktionsavgifter ansågs det riskera att rubba den balansen (prop. 2018/19:125 s. 31).

Promemorian ser inte skäl att ändra på vad som gäller i dag om att vissa frågor bör överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län för prövning. Mot bakgrund av de förslag som lämnas ovan vad gäller utökade möjligheter att ingripa vid överträdelser av penningtvättsregleringen och som även gäller i förhållande till advokater och advokatbolag finns det däremot skäl att överväga om fler frågor bör överlämnas till länsstyrelsen.

Promemorian anser att Advokatsamfundet bör kunna ges motsvarande befogenheter att använda de typer av förelägganden som tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet får, men att det bör gälla endast så länge föreläggandet inte förenas med vite. Av samma anledning som anförts som skäl för att bl.a. frågan om sanktionsavgift ska överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län för prövning, bör även frågor som rör förelägganden som förenas med vite överlämnas dit.

Eftersom ingripande – enligt promemorians förslag – görs med stöd av penningtvättslagen och inte grundat på de bestämmelser som rör advokatverksamheten i rättegångsbalken, dvs. disciplinära bestämmelser, anser promemorian att hela frågan om ingripande bör överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län om sanktionsavgift eller vite övervägs, dvs. även frågan om föreläggande eller erinran eller varning ska beslutas. Det betyder också att om Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer att det saknas förutsättningar för vite eller sanktionsavgift, bör länsstyrelsen inte vara förhindrad att besluta om föreläggande eller erinran utan vite respektive sanktionsavgift. Varning ska, enligt promemorians förslag, alltid förenas med sanktionsavgift. En annan sak är att det kan finnas skäl att sätta ned sanktionsavgiften. Om Länsstyrelsen i Stockholms län finner att förutsättningar för varning inte finns, bör myndigheten inte vara förhindrad att ta ställning till om erinran ska beslutas i stället.

I likhet med vad som gäller i dag bör Advokatsamfundet ge Länsstyrelsen i Stockholms län de uppgifter som länsstyrelsen behöver för sin prövning.

I nästföljande avsnitt behandlar promemorian bl.a. frågan om överklagande av beslut av Advokatsamfundet och Länsstyrelsen i Stockholms län.

9.7 Överklagande av beslut om ingripande

Promemorians förslag

Tillsynsmyndigheterna beslut om ingripande vid överträdelser av penningtvättsregleringen ska, likt i dag, kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Även beslut om ingripanden som fattas av Länsstyrelsen i Stockholms län sedan ärendet överlämnats av Advokatsamfundet ska, likt i dag, kunna överklagas till allmän

förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten. Precis som i dag ska dock inte beslut om sanktionsföreläggande vara överklagbara.

Beslut av Advokatsamfundet som fattas med stöd av den nya penningtvättslagen och som innebär att en advokat utesluts från Sveriges advokatsamfundet ska få överklagas till Högsta domstolen. Ett sådant beslut ska inte få överklagas av Justitiekanslern.

Övriga beslut om ingripande som fattas av Advokatsamfundet med stöd av den nya penningtvättslagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande av beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse respektive disciplinnämnd ska styrelsen och disciplinnämnden vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Skälen för promemorians förslag

Vad som i dag gäller i fråga om överklagande av tillsynsmyndigheternas beslut om ingripande bör, enligt promemorians mening, fortsätta att gälla. Det betyder att tillsynsmyndighetens beslut om ingripande som enligt förvaltningslagens bestämmelser är överklagbara, kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vidare krävs prövningstillstånd för kammarrättens prövning. För sanktionsföreläggande gäller särskilda regler som innebär att sådana beslut inte är överklagbara (se t.ex. 7 kap. 25 § penningtvättslagen). Motsvarande föreslås, precis som i dag, även gälla när det är Länsstyrelsen i Stockholms län som beslutar om ingripande efter det att ärendet överlämnats från Advokatsamfundet.

När det gäller Advokatsamfundets ingripande mot en advokat pga. överträdelse av penningtvättslagen är det bara beslut om att en advokat ska uteslutas ur samfundet som i dag kan överklagas till domstol av advokaten. Advokatsamfundets beslut om erinran eller varning kan alltså inte överklagas av advokaten, men däremot av Justitiekanslern. Överklaganden görs till Högsta domstolen (8 kap. 8 § första stycket rättegångsbalken).

När nu ingripande mot advokater för överträdelse av penningtvättsregleringen, enligt promemorians förslag, ska göras enligt penningtvättslagen, bör sådana ingripanden kunna överklagas i motsvarande omfattning som när tillsynsmyndigheterna fattar sådana beslut. När Advokatsamfundet utövar penningtvättstillsyn utför Advokatsamfundet myndighetsuppgifter, och advokater bör då ha motsvarande möjlighet till överprövning som andra ansvariga enheter har. När ingripandet inte på samma sätt vilar på disciplinär grund, så som det gör i dagens lagstiftning, utan på penningtvättslagstiftningen, kan även en rätt till domstolsprövning finnas enligt artikel 6 i Europakonventionen (jfr. NJA 2021 s. 576 punkt 14 och 15). Sådan rätt finns bl.a. om det gäller en anklagelse om brott. För en närmare redogörelse kring vad som avses med anklagelse för brott, se avsnitt 9.2. Sammanfattningsvis föreslås alltså att beslut från Advokatsamfundet i fråga om överträdelse av penningtvättsregleringen ska vara överklagbart i motsvarande utsträckning som beslut av tillsynsmyndigheterna är det. Det är då naturligt att åtgärderna som utgångspunkt också kan överklagas enligt samma förfarande som gäller för motsvarande beslut som myndigheterna fattar. Det betyder att beslut om ingripande bör få

överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det betyder även att lagen (1986:1142) om överklagande av beslut av enskilda organ med vissa förvaltningsuppgifter blir tillämplig. I den lagen regleras bl.a. inom vilken tid ett överklagande ska ges in och vad ett överklagande ska innehålla. I fråga om partsställning bör Advokatsamfundet vara part på samma sätt som en förvaltningsmyndighet i motsvarande situation (jfr. 7 a § förvaltningsprocesslagen [1971:291]).

När det gäller just frågan om uteslutning ur Sveriges advokatsamfund anser promemorian dock att det finns skäl att följa vad som gäller i dag, dvs. att överklagande görs till Högsta domstolen. Det är svårt att se varför uteslutning ur samfundet med stöd av penningtvätsregleringen skulle motivera ett annat förfarande.

Promemorian anser inte att det finns behov av att Justitiekanslern kan överklaga på samma sätt som när det gäller disciplinärt ingripande mot en advokat enligt rättegångsbalken. Den myndighet som övervakar den penningtvättstillsyn som Advokatsamfundet utövar kommer att granska bl.a. ingripanden som Advokatsamfundet gör.

9.8 Offentliggörande av beslut

Promemorians bedömning

Regeringen bör besluta om föreskrifter om offentliggörande av administrativa sanktioner.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska, enligt sjätte penningtvätsdirektivet, säkerställa att beslut om sanktionsavgift publiceras webbplatsen för det tillsynsorgan som fattat beslutet (artikel 58). Motsvarande gäller i fråga om beslut om flera typer av andra beslut om administrativa åtgärder, dock inte vid utfärdandet av rekommendationer eller om tillsynsorganet krävt efterlevnad av den ansvariga enheten genom exempelvis korrigerande åtgärder, dvs. vid förläggande om rättelse. Däremot omnämns löpande viten.

Offentliggörandet ska enligt direktivet göras omedelbart efter det att den som beslutet gäller har underrättats om beslutet. I vissa situationer kan tillsynsorganet dock skjuta upp offentliggörandet. På webbplatsen ska även publiceras information om överklagande och resultatet av överklagandet. Även överprövningsinstansens beslut som innebär att tillsynsorganets beslut ogiltigförklaras ska publiceras. I samma artikel finns även krav på minimiinformation som ska offentliggöras. Tillsynsorganen ska åtminstone ange vilken typ och art av överträdelse som det rör sig om, vilka personer som är ansvariga och, när det gäller sanktionsavgifter och löpande viten, beloppen. Det finns enligt artikeln visst utrymme att skjuta upp offentliggörandet av identiteten på ansvariga personer eller andra personuppgifter. Det gäller om tillsynsorganet bedömer att offentliggörandet skulle vara oproportionellt eller om det riskerar att äventyra finansmarknadens stabilitet eller en pågående utredning. Tillsynsorganet kan i en sådan situation även välja att

”offentliggöra beslutet på anonym grund”. I vissa fall är det möjligt att helt avstå offentliggörande på webbplatsen. Det gäller om varken uppskjutning eller anonymisering skulle anses tillräckligt för att inte äventyra finansmarknadens stabilitet eller om offentliggörandet inte är proportionellt för överträdelse som är ringa. I direktivet uppställs även krav på hur länge informationen ska vara offentligt på webbplatsen.

Även i det nuvarande penningtvättsdirektivet finns bestämmelser som gäller offentliggörande av beslut med i huvudsak motsvarande innehåll. (artikel 60). Den har då genomförts genom föreskrifter på lägre nivå än lag, se 17 b § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det bedöms även kunna göras fortsättningsvis med stöd av 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen.

9.9 Informationsutbyte om sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder

Promemorians bedömning

Regeringen bör meddela föreskrifter om skyldighet för de tillsynsorgan som utövar tillsyn på penningtvättsområdet att lämna uppgifter som rör sanktioner och andra administrativa åtgärder till Amla och berörda tillsynsorgan i andra medlemsstater.

Skälen för promemorians bedömning

Tillsynsorganen – dvs. både tillsynsmyndigheter och självreglerande organ som utövar tillsyn – och, vid behov, den myndighet som övervakar tillsynen som bedrivs av självreglerande organ, ska informera Amla om sanktionsavgifter och andra administrativa åtgärder som beslutas, eventuella överklaganden och utfallet vid prövningen av överklagandet. Om ett beslut om sanktionsavgift eller annan administrativ åtgärd gäller en ansvarig enhet med verksamhet i fler medlemsstater ska information även lämnas till tillsynsorgan i det landet. Amla ska på sin webbplats länka till tillsynsorganens offentliggörande av ingripandena (artikel 59 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Bestämmelsen innebär att det bör införas en skyldighet för tillsynsorganen att rapportera till Amla. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen meddela sådan föreskrift. Det gäller även i fråga om sådan skyldighet för Advokatsamfundet. Det beror på att skyldigheten får anses vara en följd av uppgiften att utöva tillsyn över advokater och advokatbolag där Advokatsamfundet får anses representera det allmänna (jfr prop. 2000/01:129 s. 57 och 131 och 132).

9.10 Skydd för personer som rapporterar överträdelser och misstanke om brott

Promemorians bedömning

Regeringen bör meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheter inom den icke-finansiella sektorn årligen ska lämna viss statistik om rapporter om missförhållanden till Amla.

Regeringen bör meddela föreskrifter som klargör att det i tillsynsmyndigheternas uppgift att utöva tillsyn över att penningtvättsregleringen efterlevs också ingår att utöva tillsyn över att ansvariga enheter inrättar interna rapporteringskanaler. Regeringen bör även meddela föreskrifter som klargör att Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att det kravet efterföljs av de advokatbolag som omfattas av kravet.

Kraven i sjätte penningtvättsdirektivet gällande skydd för personer som rapporterar överträdelser tillgodoses genom gällande rätt. Detsamma gäller kravet som gäller att identiteten inte får röjas på rapporterande personer när statistik lämnas till Amla.

Skälen för promemorians bedömning

Skyddet för personer som rapporterar överträdelser och misstankar enligt dagens regelverk

I det nuvarande penningtvättsdirektivet finns det flera bestämmelser som syftar till att skydda personer som rapporterar överträdelser av den reglering som genomför direktivet och de personer som berörs av rapporterna. Bestämmelserna har delvis genomförts i förordningen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och förordningen med instruktion för Revisorsinspektionen. När det gäller Finansinspektionen finns bestämmelser som rör anmälningar av överträdelser av regelverk på Finansinspektionens område i förordningen (2016:1318) om Finansinspektionens rutiner för mottagande av anmälningar om regelöverträdelser. Som promemorian kommer att återkomma till nedan finns även vissa bestämmelser som rör tillsynsmyndigheterna i lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, "visselblåsarlagen", och förordningen (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, "visselblåsarförordningen".

Utöver vad som nu nämnts finns också i penningtvättslagen vissa bestämmelser som syftar till att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten hos en ansvarig enhet och som rapporterar överträdelser av penningtvättregleringen eller misstankar om penningtvätt eller finansiering av terrorism, mot repressalier (2 kap. 15 § andra stycket och 6 kap. 4 a § andra stycket). I 6 a kap. penningtvättslagen finns bestämmelser om att en ansvarig enhet som bryter mot förbud mot repressalier kan bli skadeståndsskyldig. Bestämmelserna om skadestånd infördes mot bakgrund av att regeringen ansåg att det behövdes möjlighet till sanktioner mot den ansvariga enheten, för att skyddet mot repressalier skulle bli effektivt (prop. 2018/19:150 s. 57 och 58).

EU:s visselblåsarordirektiv är tillämpligt för tillsynsmyndigheter

De ovan nämnda bestämmelserna i det nuvarande penningtvättsdirektivet har i det nya penningtvättsregelverket ersatts med bl.a. en upplysning i sjätte penningtvättsdirektivet om att Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten (EU:s visselblåsarordirektiv”) ska tillämpas på rapportering av överträdelse av penningtvättsförfordningen, TFR-förfordningen och sjätte penningtvättsdirektivet. Vidare anges att tillsynsmyndigheterna ska vara de myndigheter som är behöriga att inrätta externa kanaler och följa upp rapporter när det gäller krav som är tillämpliga på ansvariga enheter. Dessutom framgår att övervakningsmyndigheter för självreglerande organs penningtvättstillsyn ska vara behöriga att inrätta externa kanaler och följa upp rapporter från självreglerande organ och deras personal när det gäller krav som är tillämpliga på självreglerande organ vid utövandet av tillsyn (artikel 60.1–60.3). Som promemorian återkommer till nedan, finns även vissa bestämmelser om skydd mot repressalier i penningtvättsförfordningen.

I visselblåsarlagen och visselblåsarförfordning finns bestämmelser som genomför EU:s visselblåsarordirektiv

EU:s visselblåsarordirektiv som hänvisas till i sjätte penningtvättsdirektivet har i svensk rätt genomförts i visselblåsarlagen och visselblåsarförfordningen (prop. 2020/21:193). Visselblåsarlagen gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden bl.a. om missförhållandet utgörs av handlade eller en underlåtenhet som

- strider mot en direkt tillämplig unionsrättsakt,
- strider mot bestämmelser som genomför eller kompletterar en unionsrättsakt, eller
- motverkar målet eller syfte med bestämmelserna i en unionsrättsakt.

I samtliga tre nämnda situationer är det förutsatt att den aktuella unionsrättsakten omfattas av tillämpningsområdet för EU:s visselblåsarordirektiv. Med arbetsrelaterat sammanhang avses en persons nuvarande eller tidigare arbete i privat eller offentlig verksamhet, i vilken personen kan eller har kunnat förvärva information om missförhållanden och utsättas för repressalier om informationen rapporteras (prop. 2020/21:193 s 266).

Av 2 kap. 2 § visselblåsarförfordningen och bilagan till den nämnda förfordningen framgår att tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet – dvs. Finansinspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen – är behöriga att genom externa rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter om missförhållanden. I bilagan anges mer specifikt på vilket område det gäller och det avser bl.a. på området förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism som omfattas av myndighetens tillsynsansvar.

Enligt promemorians förslag i avsnitt 10.4 kommer Länsstyrelsen i Stockholms län att vara övervakningsmyndighet för den penningtvätts-tillsyn som Advokatsamfundet utövar över advokater och advokatbolag, dvs. länsstyrelsen kommer utöva tillsyn över Advokatsamfundets

penningtvättstillsyn. Genom de bestämmelser i visselblåsarlagen och visselblåsarförordningen som redovisas ovan bedöms kraven i sjätte penningtvättsdirektivet i fråga om skydd av personer som rapporterar överträdelse även uppfyllt när det gäller krav som är tillämpliga på självreglerande organs penningtvättstillsyn. Det bedöms därför inte krävas några ytterligare författningsåtgärder.

Rapportering av statistik i fråga om rapporteringar

I samma artikel som bestämmelserna om skydd för rapporterande personer finns bestämmelser som gäller att tillsynsmyndigheterna i den icke-finansiella sektorn årligen ska lämna viss statistik till Amla gällande överträdelser som rapporterats (artikel 60.4). Tillsynsmyndigheterna ska bl.a. rapportera antalet rapporter om överträdelser och hur de har hanterats, vilken typ av överträdelse som har rapporterats. Rapporterna ska inte innehålla information som skulle kunna röja identiteten på den person som rapporterat överträdelsen.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen meddela föreskrifter om sådan statistik som ska lämnas enligt direktivet. Sådana föreskrifter kan alltså meddelas på lägre nivå än lag.

I OSL finns det en bestämmelse som innebär att sekretess gäller för uppgift som kan avslöja den rapporterande personens identitet i ett ärende om uppföljning enligt visselblåsarlagen (32 kap. 3 b §). I visselblåsarlagen definieras uppföljningsärende som bl.a. ett ärende som består i att via en extern rapporteringskanal ta emot en rapport och ha kontakt med den rapporterande personen (1 kap. 8§). Sekretessen är absolut, dvs. den gäller oavsett eventuell skada av att uppgiften röjs förutsatt att ingen sekretessbrytande bestämmelse gäller. Enligt promemorians bedömning gäller sekretessskyddet som ges genom den ovan nämnda bestämmelsen i OSL även i förhållande till Amla. Befintlig reglering bedöms därmed tillräcklig för att uppfylla sjätte penningtvättsdirektivet krav att identiteten på rapporterande personer inte ska röjas vid rapportering till Amla.

EU:s visselblåsardirektiv är tillämpligt för ansvariga enheter

Vid sidan av de bestämmelser som finns i sjätte penningtvättsdirektivet och som beskrivs ovan har det, som ovan nämns, även införts regler i penningtvättsförordningen som syftar till att skydda personer som rapporterar överträdelser av penningtvättsregleringen och misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Dessa bestämmelser riktar sig mot ansvariga enheter och är direkt tillämpliga.

Av artikel 14 i penningtvättsförordningen följer att EU:s visselblåsardirektiv ska gälla också i ansvariga enheters verksamhet. De ansvariga enheterna är skyldiga att inrätta interna rapporteringskanaler i enlighet med EU:s visselblåsardirektiv, dock inte om den ansvariga enheten är en fysisk person eller en juridisk person vars verksamhet bedrivs av en enda fysisk person. Artikeln innebär att visselblåsarlagen och anslutande förordning, i relevanta delar, även blir tillämplig i fråga om de ansvariga enheternas verksamhet.

Enligt 10 kap. 1 § visselblåsarlagen ska den eller de myndigheter som regeringen utser se till att verksamhetsutövare följer lagens bestämmelser om interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och

uppföljning. Av visselblåsarförordningen framgår vidare att Arbetsmiljöverket är tillsynsmyndighet när det gäller se till att verksamhetsutövare uppfyller sina skyldigheter att ha interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt visselblåsarlagen, dock inte om skyldigheten följer av annan lag eller förordning och en annan myndighet är utsedd att utöva tillsyn över den skyldigheten (3 kap. 1 §).

När det gäller ansvariga enheter följer skyldigheten att inrätta interna rapporteringskanaler, som ovan nämns, av penningtvättsförordningen. Det bör då vara de myndigheter som utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen efterföljs, som också utövat tillsyn över att den skyldigheten följs. Det framstår även som rimligt utifrån att det i vissa fall finns annan reglering genom vilket vissa av tillsynsmyndigheterna är skyldiga att utöva tillsyn över att visselblåsarfunktionen finns (jfr. 2020/21:193 s. 231). Det gäller t.ex. för Finansinspektionen. Enligt promemorians uppfattning kan det dock finnas behov av att tydliggöra det. Det kan i så fall göras i författning på lägre nivå än lag.

När det gäller advokater och advokatbolag finns det ingen tillsynsmyndighet utsedd. En annan sak är att Advokatsamfundet utövar tillsyn i egenskap av självreglerande organ och att Justitiekanslern utövar tillsyn över Advokatsamfundets disciplinverksamhet. I tillsynsuppdraget när det gäller inrättandet av rapporteringskanaler ingår att se till att det finns en ordning för rapportering och uppföljning som tillgodoser visselblåsarlagens krav. Tillsynen bör inte vara inriktad på att hantera enskilda ärenden (prop. 2020/21:193 s. 230 och 305). Med bakgrund av vad tillsynen gäller anser promemorian inte att det finns behov av att Advokatsamfundet utövar den tillsynen. Att överlåta en sådan tillsyn till självreglerande organ kräver vidare överväganden i fråga om det är tillåtet enligt visselblåsarlagstiftningen. Enligt promemorians uppfattning bör tillsynen kunna utövas av Arbetsmiljöverket. Även detta kan behöva tydliggöras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Vissa andra bestämmelser i penningtvättsförordningen till skydd för visselblåsare

Av penningtvättsförordningen följer av artikel 11.2 vissa begränsningar kring hur en regelefterlevnadsansvarig – som ansvarar bl.a. för misstankerapporteringen – får skiljas från sin anställning. Bland annat krävs att tillsynsorganet ska få information om entledigandet. Bestämmelsen är avsedd att skydda mot att en regelefterlevnadsansvarig skiljs från sin anställning som en följd av att han eller hon gjort vad som krävs i sin roll, dvs. bl.a. rapporterat misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. I artikel 11.4 finns vidare bestämmelser som innebär att den ansvariga enheten måste vidta åtgärder för att säkerställa att den regelefterlevnadsansvarige är skyddad mot repressalier, diskriminering och annan orättvis behandling.

I artikel 69.7 i penningtvättsförordningen finns krav på att ansvariga enheter säkerställer att personer som deltar i uppgifter som gäller rapportering av misstankar skyddas mot repressalier, diskriminering och annan orättvis behandling. Den bestämmelsen är vidare än den tidigare nämnda bestämmelsen i artikel 11.4 eftersom den även skyddar alla

anställda och personer i motsvarande ställning som deltar i det aktuella arbetet som gäller misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism.

I jämförelse med dagens regelverk får det nya penningtvättsregelverket anses innebära att det läggs ett ökat ansvar på de ansvariga enheterna att säkerställa att personer som synliggör misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism skyddas. Med dessa bestämmelser bedömer promemorian att det varken är nödvändigt eller möjligt att behålla de regler som finns i dag kring skadestånd. Det föreslås därför inte att de överförs till den nya penningtvättslagen. Med det följer att det i stället kommer att vara de ansvariga enheterna som bär ansvaret för att skyddet är effektivt.

9.11 Särskilt om tillsyn och ingripande när Amla agerar som tillsynsorgan

Amlas uppgifter och befogenheter framgår av Amla-förordningen. EU-förordningar är till alla delar direkt bindande och direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Nationella författningsåtgärder bör därmed bara vidtas i den utsträckning Amla-förordningen förutsätter att kompletterande bestämmelser införs i svensk rätt eller det annars är nödvändigt för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt förordningen. Även bestämmelser som i nationell rätt kommer i konflikt med förordningen bör ändras. Nedan följer de åtgärder som promemorian bedömer behöver vidtas i svensk rätt med anledning av Amla-förordningen. Promemorian bedömer att det inte finns behov av andra författningsåtgärder för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt denna förordning. För en närmare genomgång av Amlas uppgifter på tillsynsområdet och ansvarsfördelningen mellan Amla och nationella organ hänvisas till kapitel 18 i betänkandet SOU 2024:58.

9.11.1 Det finansiella tillsynsorganet ska kunna vidta tillsynsåtgärder efter begäran

Promemorians förslag

Om Amla begär det ska det finansiella tillsynsorganet utöva tillsyn över sådan verksamhet som Amla agerar som tillsynsorgan för.

Skälen för promemorians förslag

Nationella tillsynsmyndigheter ska inte utöva tillsyn när Amla agerar som tillsynsorgan (artikel 37.1 tredje stycket sjätte penningtvättsdirektivet). Promemorian har mot denna bakgrund föreslagit att det av penningtvättslagen ska framgå att svenska tillsynsorgan inte ska utöva tillsyn över sådan verksamhet som Amla agerar som tillsynsorgan för, se avsnitt 8.1. Bestämmelsen innebär även att tillsynsorganen inte ska ingripa mot sådana ansvariga enheter som Amla utövar tillsyn över. Av Amla-

förordningen följer dock att Amla kan begära att finansiella tillsynsorgan i förhållande till ansvariga enheter under Amlas tillsyn (utvalda ansvariga enheter), ska använda sina befogenheter om det är nödvändigt för att Amla ska kunna utföra de uppgifter som följer av Amla-förordningen (artikel 6.1 tredje stycket Amla-förordningen). Amla kan också begära att finansiella tillsynsorgan inleder ett förfarande i förhållande till en ansvarig enhet under Amlas tillsyn i syfte att vidta åtgärder för att säkerställa att lämpliga sanktionsavgifter åläggs i enlighet med nationell rätt (artikel 22.9).

Mot denna bakgrund föreslår promemorian att det av penningtvättslagen ska framgå att tillsynsorgan inte ska utöva tillsyn över sådan verksamhet som Amla agerar som tillsynsorgan för, förutom om Amla begär det.

9.11.2 Bistånd genom handräckning vid platsundersökningar

Promemorians förslag

Tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut ska få begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platsundersökning enligt Amla-förordningen ska kunna genomföras.

Vid handräckning bör bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande gälla. Om tillsynsmyndigheten begär det ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den som kontrollen ska genomföras hos.

Skälen för promemorians förslag

Amla ska ha möjlighet att genomföra utredningar avseende och platsundersökningar i affärslokaler tillhörande ansvariga enheter under Amlas tillsyn och vissa fysiska och juridiska personer kopplade till dessa (artikel 18 och 19 i Amla-förordningen). Om en person hindrar genomförandet av en utredning ska det finansiella tillsynsorganet i den medlemsstat där lokalen är belägen ge nödvändigt stöd i enlighet med nationell rätt, inbegripet göra det lättare för myndigheten att få tillgång till affärslokaler (artikel 18.2). Även om en person motsätter sig en platsundersökning som beslutats av Amla ska det finansiella tillsynsorganet i den berörda medlemsstaten tillhandahålla nödvändigt bistånd i enlighet med nationell lagstiftning. I den omfattning det är nödvändigt för platsundersökningen ska biståndet innefatta försegling av företagslokaler, räkenskaper och register. Om det finansiella tillsynsorganet saknar denna befogenhet ska det begära nödvändigt bistånd från andra nationella myndigheter (artikel 19.6).

Sådant biträde som kan behövas för platsundersökning kan i Sverige lämnas i form av handräckning. För att uppfylla skyldigheten om biträde i Amla-förordningen bör därmed tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut ges möjlighet att begära handräckning av en verkställande myndighet om någon motsätter sig platsundersökning.

Handräckning är en åtgärd som utgör ingrepp i en enskilds personlig eller ekonomiska förhållanden och kräver därför lagstöd (8 kap. 2 § första

stycket 2 regeringsformen). Kronofogdemyndigheten har vid liknande behov av handräckning utsetts till den myndighet som får lämna handräckning för att platsundersökningar ska kunna göras (3 § lagen [2010:1010] om kreditvärderingsinstitut, 3 kap. 1 § lagen [2013:287] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och 3 kap. 5 a § lagen [2018:2024] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden). Kronofogdemyndighetens befogenheter uppfyller Amla-förordningens krav på bistånd (2 kap. 17 § utsökningsbalken). Kronofogdemyndigheten kan också vid behov begära biträde av Polismyndigheten (3 kap. 3 § utsökningsförordningen [1981:891]).

Mot denna bakgrund bedömer promemorian att Kronofogdemyndigheten bör utses till den myndighet som får lämna handräckning för att platsundersökningar enligt Amla-förordningen ska kunna genomföras. En bestämmelse med den innebörden föreslås införas i den nya penningtvättslagen. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande.

Enligt Amla-förordningen får Amla genomföra en platsundersökning utan föranmälan, om det behövs för att en platsundersökning ska kunna genomföras korrekt och effektivt (artikel 19.1). Eftersom huvudreglerna vid aktuell form av handräckning är att den som är föremål för handräckningen ska underrättas i förväg (16 kap. 11 § utsökningsbalken) bör det i den nya penningtvättslagen införas en bestämmelse som anger att Kronofogdemyndigheten inte i förväg ska underrätta den som kontrollen ska genomföras hos, om tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut begär det.

Om en inspektion på plats kräver tillstånd från en rättslig myndighet i enlighet med nationell rätt, ska Amla ansöka om ett sådant (artikel 20.1). En sådan prövning är i förekommande fall begränsad till äktheten i Amlas beslut och huruvida tvångsåtgärderna är proportionerliga. Prövningen får inte avse behovet av platsundersökning, det kan i stället prövas av EU-domstolen (artikel 20.2). Med hänsyn till den begränsade prövningen bedömer promemorian att det inte är motiverat att införa krav på nationell prövning i domstol eller annan rättslig myndighet. Motsvarande bedömning har tidigare gjorts av regeringen för de platsundersökningar som kan göras enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden (prop. 2011/12:40 s. 23 och prop. 2020/21:24 s. 56). Promemorian bedömer därför att inte bör införas krav på tillstånd innan Amla genomför platsundersökning eller innan handräckning lämnas vid platsundersökning.

9.11.3 Äkthetskontroll och verkställighet

Promemorians förslag

Kronofogdemyndigheten ska vara ansvarig myndighet för äkthetskontroll enligt Amla-förordningen.

Beslut om avgifter eller viten enligt Amla-förordningen ska få verkställas enligt utökningsbalkens bestämmelser på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte annat följer av förordningen.

Promemorians bedömning

Det bör inte införas något krav på tillstånd från en domstol eller annan rättslig myndighet innan Amla genomför platsundersökning eller innan handräckning lämnas vid sådan platsundersökning.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Amla har befogenhet att i förhållande till ansvariga enheter under Amlas tillsyn tillämpa administrativa åtgärder, ålägga sanktionsavgifter och besluta om löpande viten i enlighet med Amla-förordningen. Sanktionsavgifter och löpande viten ska vara verkställbara (artikel 26.1). Verkställigheten ska regleras av de civilrättsliga bestämmelser som gäller i den medlemsstat på vars territorium verkställigheten äger rum. Avgörandet om verkställighet ska bifogas beslutet om åläggande av sanktionsavgift eller löpande vite utan andra formaliteter än kontroll av beslutets äkthet genom en myndighet som medlemsstatens regering ska utse för detta ändamål och meddela Amla och Europeiska unionens domstol. När dessa formaliteter har slutförts på begäran av den berörda parten, får denna part fullfölja verkställigheten i enlighet med nationell rätt genom att hänskjuta ärendet direkt till det behöriga organet. Verkställighet får endast skjutas upp genom avgörande av Europeiska unionens domstol. Domstolarna i den berörda medlemsstaten ska dock vara behöriga beträffande klagomål om att verkställigheten inte genomförs på ett regelrätt sätt.

Det belopp som drivs in i form av sanktionsavgifter och löpande viten ska tillfalla unionens allmänna budget (artikel 26.2).

Amla har vidare rätt att ta ut tillsynsavgifter från ansvariga enheter (artikel 77). Medlemsstaterna ska se till att skyldigheten att betala tillsynsavgifter är bindande enligt nationell rätt och att förfallna avgifter betalas helt (artikel 77.4). Eftersom Amla-förordningen är bindande och direkt tillämplig saknas skäl för nationell regel om att ansvariga enheter är skyldiga att betala beslutade avgifter. Det bör dock enligt promemorian framgå av nationell rätt att beslut om tillsynsavgifter är verkställbara.

Medlemsstaterna ska alltså dels utse en myndighet som ska pröva om ett beslut av Amla om sanktionsavgift eller vite är äkta. Kronofogdemyndigheten har vid liknande behov av äkthetskontroll utsetts till den myndighet som ska ansvara för äkthetskontroll (4 § lagen om kreditvärderingsinstitut och 3 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Som regeringen konstaterar i förarbetena vid dessa val av Kronofogdemyndigheten som ansvarig myndighet finns kompetens och viss vana vid liknande frågor vid Kronofogdemyndigheten och myndigheten är också den som kommer ansvara för den praktiska verkställigheten (prop. 2011/12:40 s. 24 och 25 och prop. 2012/13:72 s. 28 och 29). Promemorian bedömer att det nu saknas skäl att göra någon annan

bedömning och föreslår därför att Kronofogdemyndigheten ska vara ansvarig myndighet att utföra äkthetskontroller enligt Amla-förordningen. Bestämmelser med den innebörden bör införas i den nya penningtvättslagen.

Amlas beslut om tillsynsavgifter, sanktionsavgifter och viten ska vara verkställbara i Sverige och bör enligt promemorian anses som en sådan utländsk exekutionstitel som är verkställbar i Sverige enligt 3 kap. 2 § utsökningsbalken. Samma regler som gäller för verkställighet av en svensk dom som har fått laga kraft bör gälla. Beslut om avgifter och viten enligt Amla-förordningen bör därför få verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft. Detta bör framgå av penningtvättslagen. Regeringen har gjort motsvarande bedömning i tidigare lagstiftningsärenden om verkställighet av Esmas beslut (exempelvis prop. 2011/12:40 s. 24 och 25 och prop. 2012/13:72 s. 28 och 29).

Amla-förordningens regler om verkställighet ska dock ha företräde i förhållande till utsökningsbalken, vilket får betydelse när det gäller uppskjuten verkställighet av beslut om sanktionsavgifter eller viten. Även detta bör framgå av penningtvättslagen.

10 Krav på övervakning av självreglerande organs tillsyn

Enligt EU:s penningtvättsreglering är det tillåtet att tillsynen över vissa ansvariga enheter utförs av självreglerande organ. Det gäller bl.a. tillsynen över advokater och revisorer.

Den penningtvättstillsyn som bedrivs av självreglerande organ inom unionen har emellertid ansetts vara bristfällig. Enligt den unionsrättsliga lagstiftaren har den inte varit tillräckligt bra eller skett tillräckligt ofta. Den har även framförts att den inneburit väldigt liten, eller ingen, offentlig insyn. För att komma till rätta med det har det i sjätte penningtvättsdirektivet införts regler som innebär att medlemsstaterna ska utse myndigheter som övervakar de självreglerande organens penningtvättstillsyn. Reglerna innebär däremot inte att övervakningsmyndigheten ska utöva någon egen tillsyn över ansvariga enheter eller besluta i tillsynsärenden mot sådana (skäl 100 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Amla – den nya EU-myndigheten på penningtvättsområdet – ska i viss utsträckning övervaka att övervakningsmyndigheten utför sin uppgift och kan vidare rikta rekommendationer till övervakningsmyndigheten om den anser att det finns brister i fullgörandet av uppgiften (artikel 37 i Amla-förordningen). Dessutom kan övervakningsmyndighetens övervakning bli föremål för s.k. inbördes utvärdering. Det innebär att Amlas personal tillsammans med personal från medlemsstaters tillsyns- eller övervakningsmyndigheter utvärderar verksamheten (artikel 35 i Amla-förordningen).

10.1 Tillsynen över advokater och advokatbolag utförs av självreglerande organ

Advokater är ansvariga enheter när de utför vissa uppdrag (artikel 3.3.a och 3.3.b i penningtvättsförordningen). Även advokatbolag får anses vara ansvariga enheter (jfr prop. 2003/04:156 s. 48 och 2018/19:125 s. 20–21). Av artikel 15 i penningtvättsförordningen följer dessutom att det är den juridiska personen som omfattas av kraven i penningtvättsförordningen, om advokaten är anställd i en juridisk person.

Enligt svensk rätt utövar Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd tillsyn över att advokater och advokatbolag följer penningtvättsregleringen (8 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken och 7 a kap. 2 § första stycket penningtvättslagen). Som tidigare angetts benämns Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd i denna promemoria som "Advokatsamfundet". Det är det enda självreglerande organet som utövar penningtvättstillsyn. Som utredningen redogör för har det sin grund i principen om ett oberoende advokatväsende och risken för att advokaters oberoende ställning skulle kunna komma i fara genom myndighetstillsyn (se betänkandet s. 693).

10.2 Övervakningsmyndighetens uppgifter och befogenheter

Promemorians förslag

Övervakningsmyndigheten ska få kontrollera att Advokatsamfundet

1. har tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag och att dess personal har den integritet och kompetens som krävs för uppgiften, och
2. bedriver sin penningtvättstillsyn på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Övervakningsmyndigheten ska även få

1. granska de undantag som Advokatsamfundet beviljar för ansvariga enheter från skyldighet att upprätta riskbedömning, och
2. informera Advokatsamfundet om sådant arbete som Amla bedriver.

Övervakningsmyndigheten ska få ge vägledning i fråga om tillsyn.

Advokatsamfundet ska lämna de uppgifter som övervakningsmyndigheten begär för att övervaka den penningtvättstillsyn som Advokatsamfundet bedriver. Samfundet ska dock inte vara skyldigt att lämna uppgifter som anförtrots en advokat när den försvarar eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande. Detsamma gäller information som avser en klient och som advokaten har fått del av i samband med att den bedömer klientens rättsliga situation.

Övervakningsmyndighetens ska få utfärda instruktioner i fråga om tillsynen. Instruktionerna ska inte få gälla enskilda fall.

Promemorians bedömning

Det finns inte behov av att övervakningsmyndigheten ska kunna meddela sanktioner eller vidta andra åtgärder om Advokatsamfundet inte lämnar ut uppgifter, efterföljer instruktion eller på annat sätt inte gör vad övervakningsmyndigheten uppmanar till.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Uppgifter och befogenheter enligt unionsrätten

Övervakningsmyndigheten ansvarar för att säkerställa ett adekvat och effektivt tillsynssystem över de ansvariga enheter som står under penningtvättstillsyn av självreglerande organ. Övervakningsmyndighetens uppgifter beskrivs närmare i artikel 52.2 i sjätte penningtvätsdirektivet. Det handlar om i huvudsak om följande.

- Verifiera att det självreglerande organet har tillräckliga ekonomiska, personella och tekniska resurser för att fullgöra sitt uppdrag samt säkerställa att det självreglerande organets personal har stor integritet och rätt kompetens och håller hög yrkesmässig standard.
- Utfärda riktlinjer gällande utförandet av tillsynsuppdraget.
- Säkerställa att tillsynen bedrivs på ett adekvat och effektivt sätt.
- Granska undantag som det självreglerande organet beviljar i fråga om ansvariga enheters skyldighet att upprätta riskbedömning.
- Informera det självreglerande organet om arbete som Amla bedriver och som är relevant för organet.

I fråga om uppgiften att utfärda riktlinjer måste det, som utredningen är inne på, i en svensk kontext närmast förstås som vägledning och inte någon bindande föreskrift (se betänkandet s. 708, jfr ordet "guidance" som används i den engelska språkversionen).

Av direktivet följer att övervakningsmyndigheten ska ha tillräckliga befogenheter för att utföra sitt uppdrag. Övervakningsmyndigheten ska åtminstone kunna kräva att det självreglerande organet lämnar in de uppgifter som är relevanta för övervakningen. Det gäller dock inte sådana uppgifter som har anförtratts en advokat när den försvarar eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inbegripet rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande. Detsamma gäller information som avser en klient och som advokaten har fått del av i samband med att den bedömer klientens rättsliga situation.

Övervakningsmyndigheten ska vidare kunna utfärda instruktioner till det självreglerande organet i syfte att avhjälpa en brist i det självreglerande organets penningtvättstillsyn eller för att förmå den självreglerande organet att begära in uppgifter från ansvariga enheter som är relevanta för tillsynen över dem eller vidta administrativa åtgärder för att avhjälpa överträdelser av penningtvätsregleringen (artikel 52.3). Som promemorian uppfattar det handlar det om att övervakningsmyndigheten ska kunna instruera det självreglerande organet att använda sina befogenheter för att tillsynsuppdraget ska fullgöras på ett fullgott sätt.

Det föreslås att det i den nya penningtvättslagen tas in bestämmelser om övervakningsmyndighetens uppgifter och befogenheter i enlighet med vad direktivet kräver. Promemorian föreslår inte att fler uppgifter ges till övervakningsmyndigheten än vad direktivet kräver (jfr skäl 100 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Möjligheten till sanktioner

Medlemsstaterna får införa effektiva, proportionella och avskräckande åtgärder eller sanktioner om det självreglerande organet inte följer en begäran eller instruktion eller någon annan av de åtgärder som övervakningsmyndigheter vidtar inom ramen för dess uppgifter (artikel 52.5). Promemorian uppfattar regeln som frivillig, dvs. medlemsstaterna måste inte införa sådana åtgärder eller sanktioner.

Enligt promemorian finns det inte anledning att tro att Advokatsamfundet – som är det enda självreglerande organet i Sverige som utövar penningtvättstillsyn – inte skulle hörsamma övervakningsmyndighetens begäran eller instruktion eller på annat sätt underlåta att göra vad övervakningsmyndigheten uppmanar till. Något behov av att införa åtgärder eller sanktioner bedöms därmed inte finnas. Promemorian lämnar därför inte något sådant förslag.

10.3 Valet av övervakningsmyndighet

Promemorians förslag

Länsstyrelsen i Stockholms län ska få i uppgift att övervaka Advokatsamfundets penningtvättstillsyn.

Skälen för promemorians förslag

Olika alternativ vid valet av övervakningsmyndighet

Promemorian anser att antingen Justitiekanslern eller Länsstyrelsen i Stockholms län (härefter "Länsstyrelsen") bör utses som övervakningsmyndighet för Advokatsamfundets penningtvättstillsyn. Båda myndigheterna har i dag uppgifter som har koppling till verksamhet som Advokatsamfundet bedriver.

I Justitiekanslerns uppgifter ingår att utöva tillsyn över advokatväsendet som företrädare för det allmänna. Justitiekanslern får del av Advokatsamfundets beslut i disciplinärenden mot advokater och har möjlighet att klaga på besluten. Justitiekanslern kan även begära att Advokatsamfundet vidtar åtgärd mot en advokat som inte uppfyller sina skyldigheter.

Om Advokatsamfundet beslutat att tilldela en varning på grund av överträdelse av penningtvättsregleringen, prövar Länsstyrelsen om advokaten eller advokatbolaget ska tilldelas sanktionsavgift. Länsstyrelsen kan även besluta om sanktionsavgift för advokatbolagets ledning eller tillfälligt förbud för dem att ingå i ledningen. För att dessa frågor ska komma under Länsstyrelsens prövning förutsätts dock att Advokatsamfundet beslutar att överlämna ärendet till Länsstyrelsen.

Enligt den information som promemorian har fått del av är de uppgifter som har koppling till Advokatsamfundets ärenden inte något större inslag i vare sig Justitiekanslerns eller Länsstyrelsens verksamhet. Det är i mer principiella frågor som Justitiekanslern anser sig ha anledning att överklaga beslut i disciplinärenden. Advokatsamfundet har – från att inte tidigare ha överlämnat något ärende – våren 2025 överlämnat tre ärenden till Länsstyrelsen. Efter det har inga ärenden överlämnats.

Länsstyrelsen i Stockholms län föreslås som övervakningsmyndighet

De uppgifter som övervakningsmyndigheten ska utföra handlar i grunden om att säkerställa en adekvat och effektiv penningtvättstillsyn på ett övergripande plan. I dag bedrivs tillsyn av självreglerande organ utan insyn av staten vilket också innebär att det från statens sida är svårt att utvärdera om penningtvättstillsynen fungerar tillfredsställande.

Inom den svenska statliga förvaltningen finns gedigen kunskap om tillsyn. Inte minst länsstyrelserna bedriver tillsyn på en rad områden. Förutom att tillsyn tillhör länsstyrelsernas kärnverksamhet, bedriver vissa länsstyrelser också tillsyn på just penningtvättsområdet. Det sist nämnda gäller bl.a. Länsstyrelsen i Stockholms län. Sådana tillsyn bedrivs t.ex. över andra oberoende jurister än advokater. Länsstyrelsen har kunskap om penningtvättsregelverket och deltar även i expertgrupper som Amla har. Länsstyrelsen är följaktligen också väl insatt i det arbete som bedrivs på EU-nivå på området och följer därigenom rättsutvecklingen.

Justitiekanslern har i dag inga uppgifter som har med penningtvättsregleringen att göra. Justitiekanslern har däremot kunskap om advokaters särskilda roll och de etiska regler som gäller för advokater (regler om god advokatsed).

Enligt promemorians uppfattning bör övervakningsmyndighetens uppdrag vara inriktat på att identifiera eventuella förbättringsåtgärder som kan vidtas i Advokatsamfundets penningtvättstillsyn. För att nämna ett exempel skulle det kunna handla om att övervakningsmyndigheten tar del av de metoder för urval av tillsynsobjekt som Advokatsamfundet använder och utifrån sin erfarenhet ge vägledning kring hur urvalsmetoden skulle kunna förbättras.

Länsstyrelserna bedöms både utifrån sin erfarenhet av tillsyn generellt och sin kunskap om penningtvättsregleringen och utmaningarna som finns när det gäller penningtvättstillsyn, ha bättre förutsättningar att bidra till att Advokatsamfundets tillsyn stärks än vad Justitiekanslern har.

Utredningen har som ett argument mot att annan myndighet än Justitiekanslern utses som övervakningsmyndighet framhållit att det skulle kunna leda till en gränsdragningsproblematik i fråga om vilken myndighet som ska agera om samma handlande eller omständigheter utgör överträdelse av penningtvättsregelverket och det advokatetiska disciplinära regelverket (se betänkandet s. 705 och 706). Eftersom övervakningsmyndighetens verksamhet ska vara inriktat på att övervaka tillsynen generellt och inte enskilda fall, ser promemorian dock inte någon sådan risk.

Enligt promemorians mening bör Länsstyrelsen – likväl som Justitiekanslern – kunna förstå advokatens roll och Advokatsamfundets uppdrag samt inom ramen för en övervakande uppgift kunna agera på ett sätt som upprätthåller advokatväsendets oberoende och självständighet.

Som inledningsvis nämns kommer övervakningsmyndighetens övervakning i sin tur granskas. Amla kommer dessutom kunna utfärda rekommendationer till övervakningsmyndigheten där Amla anger vad övervakningsmyndigheten bör vidta för åtgärd för att komma till rätta med en brist ("överträdelse") i tillämpningen.

Det ingår i Justitiekanslerns uppgift att utöva tillsyn över myndigheter. De skulle enligt promemorians mening framstå som främmande att ett utländskt organ övervakar verksamhet som Justitiekanslern bedriver.

Sammantaget gör promemorian bedömningen att Länsstyrelsen bör få uppgiften att övervaka Advokatsamfundets penningtvättstillsyn. Promemorian når därmed en annan slutsats än utredningen och föreslår att uppgiften ges till Länsstyrelsen.

10.4 Informationsskyldighet om misstänkt brottslighet

Promemorians förslag

Länsstyrelsen ska utan dröjsmål informera finansunderrättelseenheten om den vid sin övervakning upptäcker vad som kan antas ha samband med penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Skälen för promemorians förslag

Det kan inte uteslutas att Länsstyrelsen vid sin övervakning av den tillsyn enligt penningtvättsregleringen som Advokatsamfundet bedriver fattar misstanke om att brott har begåtts av en advokat eller advokatbolag. I en sådan situation förutsätter sjätte penningtvättsdirektivet att övervakningsmyndigheten informerar brottsbekämpande myndighet om det, antingen direkt eller via finansunderrättelseenheten. Det ska göras med nödvändig skyndsamhet (artikel 52.6).

Länsstyrelsen är, enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, skyldig att lämna en uppgift till en brottsbekämpande myndighet, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten. Undantag från detta gäller om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Uppgiftsskyldigheten gäller dels utan föregående begäran, dvs. på eget initiativ, dels på begäran av en brottsbekämpande myndighet. Att uppgiften behövs innebär att tröskeln för utlämnande är förhållandevis låg. Det omfattar uppgifter om misstänkta begångna brott. Uttrycket står klart innebär att det finns en stark presumtion för att en uppgift ska lämnas ut (prop. 2024/25:65 s. 205 och 206). Mot denna bakgrund bedömer promemorian att sjätte penningtvättsdirektivets krav i denna del uppfylls av gällande rätt. Promemorian anser dock att det framstår som rimligt att Länsstyrelsen, i sin roll som övervakningsmyndighet, har samma uppgiftsskyldighet gentemot just finansunderrättelseenheten som gäller för Länsstyrelsen i dess roll som

tillsynsorgan. Tillsynsorganens uppgiftsskyldighet gentemot finanspolisen behandlas i avsnitt 8.11. Promemorian föreslår därför att det i den nya penningtvättslagen tas in en motsvarande bestämmelse som den som gäller för tillsynsorganen och som innebär en skyldighet för Länsstyrelsen att, i sin övervakningsverksamhet, utan dröjsmål underrätta finanspolisen om omständigheter som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

10.5 Övervakningsmyndighetens årsrapportering

Promemorians bedömning

Regeringen bör meddela föreskrifter om att Länsstyrelsen ska ta fram en årsrapport och dess innehåll.

Skälen för promemorians bedömning

Varje år ska övervakningsmyndigheten offentliggöra en årsrapport med uppgifter relaterat till det självreglerande organets tillsyn och den övervakning som myndigheter utför över den. Årsrapporten ska publiceras på myndighetens webbplats och även lämnas till kommissionen och Amla. Årsrapporten ska innehålla information om följande.

- Antalet och arten av de överträdelser som upptäcks av det självreglerande organet och de åtgärder som vidtagits till följd av överträdelserna, exempelvis sanktionsavgifter.
- Antalet misstänka transaktioner som rapporterats till finansunderrättelseenheten av de ansvariga enheterna som det självreglerande organet utövar tillsyn över,
- Antalet och beskrivning av åtgärder, t.ex. sanktionsavgifter, som det självreglerande organet vidtagit för att säkerställa att de ansvariga enheterna följer penningtvättsregleringen.
- Antalet och beskrivning av åtgärder som övervakningsmyndigheten vidtagit och antalet instruktioner som utfärdats i förhållande till det självreglerande organet (artikel 52.7 i penningtvättsförordningen).

I korthet handlar det om statistik som kan ge viss bild av det självreglerande organets tillsyn och övervakningsmyndighetens övervakning av tillsynen. I en svensk kontext innebär reglerna att Länsstyrelsen ska offentliggöra en årsrapport som gäller statistik och annan information kopplat till den penningtvättstillsyn som Advokatsamfundet utövar över advokater och advokatbolag samt sin egen övervakning av den tillsynen.

Det är inte nödvändigt med lagreglering gällande årsrapporten. Promemorian anser att regeringen med stöd av 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen kan meddela närmare föreskrifter som gäller Länsstyrelsens årsrapport och som genomför kraven i sjätte penningtvättsdirektivet.

10.6 Överklagande

Promemorians förslag

Länsstyrelsens beslut i egenskap av övervakningsmyndighet ska vara överklagbara i den utsträckning som följer av förvaltningslagen.

Skälen för promemorians förslag

Utgångspunkten i svensk rätt är myndigheters beslut får överklagas om beslutet kan antas påverka någon situation på ett inte obetydligt sätt. Det framgår av förvaltningslagen och gäller om inte annat följer av lag eller förordning. Bestämmelsen innebär att det är ett besluts faktiska verkningar som är avgörande för om beslutet får överklagas.

Promemorian anser inte att det finns skäl att införa särreglering gällande de beslut som Länsstyrelsen fattar i egenskap av övervakningsmyndighet. Det betyder att en del av Länsstyrelsens beslut kan vara överklagbara enligt den bestämmelse som anges ovan.

I förvaltningslagen finns närmare bestämmelser om bl.a. hur överklagande ska göras och prövningstillstånd till högre instans. Även dessa bör gälla i fråga om beslut som Länsstyrelsen fattar i egenskap av övervakningsmyndighet.

10.7 Sekretess för uppgifter i övervakningsverksamheten

Promemorians förslag

Sekretess ska gälla i Länsstyrelsens övervakningsverksamhet av den penningtvättstillsyn som Advokatsamfundet utövar för uppgift om advokat eller advokatbolags ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst femtio år.

Skälen för promemorians förslag

Vid den tillsyn som Advokatsamfundet utför över advokater och advokatbolag gäller tystnadsplikt. Tystnadsplikten innebär att den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende inte obehörigen får röja vad han eller hon då har fått veta om någons personliga eller ekonomiska förhållanden (8 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken). Bestämmelsen innebär att uppgifter om såväl advokatens som klienters personliga och ekonomiska förhållanden skyddas mot obehörigt röjande.

Om Advokatsamfundet anser att det på grund av en advokats eller advokatbolags överträdelse av penningtvättsregleringen finns skäl att överväga sanktionsavgift ska ärendet överlämnas till Länsstyrelsen. Det är sedan Länsstyrelsen som beslutar i frågan (7 a kap. 6 § andra stycket

penningtvättslagen). I sådana ärenden skyddas uppgifter om en advokats ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs. En advokats personliga förhållanden skyddas inte (30 kap. 16 § OSL). Det får förstås mot bakgrund av ställningstaganden i äldre förarbeten gällande sådana uppgifter där det angetts att en advokats sätt att sköta sina klienters uppdrag bör vara offentliga, även om uppgifternas röjande skulle vara menligt för advokaten (prop. 1979/80:2 Del A s. 279). Även om utgångspunkten bör vara att Länsstyrelsen ska bedriva sitt uppdrag som övervakningsmyndighet på ett sådant sätt att myndigheten inte tar del av uppgifter om advokatens ekonomiska ställning eller annans personliga och ekonomiska förhållanden, kan det inte uteslutas att det kan vara nödvändigt i vissa fall. Så skulle exempelvis kunna vara fallet vid granskning av att Advokatsamfundet utför sitt tillsynsuppdrag på ett adekvat och effektivt sätt.

Enligt promemorians mening bör uppgifter om ekonomisk ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden skyddas även när Länsstyrelsen får del av sådana uppgifter inom ramen för sitt övervakningsuppdrag. Det kan antas vara av central betydelse för klientens förtroende för advokaten att uppgifter som lämnas till advokaten skyddas om advokaten blir föremål för tillsyn och om den tillsynen senare granskas. Det är också nödvändigt för att skydda den enskildes integritet. Även advokatens ekonomiska ställning bör kunna skyddas av integritetsskäl. Det föreslås därför att motsvarande sekretesskydd införs för uppgifter som Länsstyrelsen får del av i sin övervakande roll som när Länsstyrelsen får del av uppgifterna efter det att ett ärende överlämnats för ingripande enligt penningtvättsregleringen.

För den sekretess som nu föreslås införas bör ett rakt skaderekvisit gälla. Det innebär en presumtion för offentlighet och motsvarar vad som gäller i fråga om sekretess i ärenden som överlämnas till Länsstyrelsen för ingripande. Ett rakt skaderekvisit bedöms vara en ändamålsenlig avvägning mellan intresset av sekretess och intresset av insyn i Länsstyrelsens verksamhet. Sekretessen bör gälla i högst 50 år.

Genom förslaget uppfylls även sjätte penningtvätsdirektivets krav på tystnadsplikt för anställda vid övervakningsmyndigheten (artikel 52.4).

Länsstyrelsen ska dock i sin roll som övervakningsmyndighet ha möjlighet att samarbeta och utbyta information med vissa angivna aktörer (artiklarna 67 och 68 innehåller), vilket behandlas i avsnitt 8.5 och 8.6.

10.8 Behandling av personuppgifter

Vid behandling av personuppgifter är Länsstyrelsen skyldig att följa EU:s dataskyddsförordning och nationell reglering som kompletterar den förordningen. Det gäller även i sin roll som övervakningsmyndighet för den penningtvättstillsyn som Advokatsamfundet bedriver.

Det är inte möjligt att i förväg uttömmade ange vilka personuppgifter som kan komma att behandlas i övervakningsverksamheten. Som exempel kan dock nämnas namn på anställda hos Advokatsamfundet som finns i elektroniska handlingar och som begärs in för att kontrollera att de

anställda har rätt kompetens för tillsynsuppgiften. För att nämna ytterligare ett exempel kan informationsskyldigheten till finansunderrättelseenheten vid misstanke om brott leda till personuppgiftsbehandling som omfattas av den ovan nämnda regleringen.

För att personuppgiftsbehandling ska vara tillåten enligt EU:s dataskyddsförordning krävs att den ryms inom någon av de lagliga grunder för behandling som anges i artikel 6.1 i förordningen. Personuppgiftsbehandling är bl.a. tillåten om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Dessa rättsliga grunder ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt, som i sin tur behöver vara proportionerlig (artikel 6.3). Om behandlingen gäller person- eller samordningsnummer och sker utan samtycke krävs vidare att det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl (3 kap. 10 § dataskyddslagen).

Enligt promemorians förslag ges Länsstyrelsen i författning uppdraget som övervakningsmyndighet. När Länsstyrelsen behandlar personuppgifter vid utförandet av uppdraget som övervakningsmyndighet är det för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig i den bemärkelse som avses i artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning. Enligt promemorians förslag kommer de uppgifter som Länsstyrelsen ska utföra anges i författning. I den utsträckning som personnummer eller samoordningsnummer kommer att behandlas utan samtycke det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, dvs. att förebygga och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

10.9 Övervakningsmyndigheten oberoende och anställdas integritet

Promemorians bedömning

Kravet i sjätte penningtvättsdirektivet på övervakningsmyndighetens oberoende och dess anställdas integritet tillgodoses genom gällande rätt.

Skälen för promemorians bedömning

I sjätte penningtvättsdirektivet anges att medlemsstaterna ska säkerställa att övervakningsmyndigheten utför sitt uppdrag utan otillbörlig påverkan. Dessutom ska säkerställas att personal vid övervakningsmyndigheten håller hög yrkesmässig standard, bl.a. i fråga om konfidentialitet och dataskydd, och har stor integritet. Övervakningsmyndigheten ska ha förfaranden som hanterar intressekonflikter (artikel 52.4).

De svenska förvaltningsmyndigheterna är självständiga. Av regeringsformen följer att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns

beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag (12 kap. 2 §). Det betyder att sådan styrning inte kan utövas när det gäller hur Länsstyrelsen tillämpar regleringen om övervakningen av penningtvättstillsynen som bedrivs av Advokatsamfundet eller vilka beslut som Länsstyrelsen fattar i ett specifikt ärende.

Av regeringsformen följer dessutom att förvaltningsmyndigheter ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet (1 kap. 9 §). Den som är jävig får enligt förvaltningslagen inte ta del i handläggningen av ett ärende hos en förvaltningsmyndighet och inte heller närvara när ärendet avgörs (17 § förvaltningslagen, se även 16 och 18 §§ samma lag). Det finns dessutom straffrättsliga regler om olika former av mutbrott (10 kap 5 a–5 e §§ brottsbalken, se betänkandet s. 497). Det finns även en straffrättslig bestämmelse som gäller om någon röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt bl.a. lag eller annan författning (20 kap. 3 § brottsbalken). Den som begår en sådan gärning kan dömas för brott mot tystnadsplikten.

Sammantaget bedömer promemorian att de krav som direktivet uppställer i denna del redan är uppfyllda genom befintlig reglering. Några lagstiftningsåtgärder bedöms därför inte krävas.

11 Finansunderrättelseenheten

11.1 Finansunderrättelseenhetens roll, organisation och övergripande ansvar

11.1.1 Polismyndigheten är finansunderrättelseenhet

Promemorians förslag

För att fullgöra uppgiften att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism ska det även fortsättningsvis finnas en finansunderrättelseenhet vid Polismyndigheten.

Promemorians bedömning

Nödvändiga följdändringar bör göras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Alla medlemsstater ska inrätta en finansunderrättelseenhet för att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 19.1 i sjätte penningtvättsdirektivet). Motsvarande bestämmelse finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.1).

I Sverige är redan Polismyndigheten finansunderrättelseenhet (4 kap. 5 § penningtvättslagen).

Finansunderrättelseenheten vid Polismyndigheten betecknas finanspolissektionen (32 § förordningen [2022:1718]) med instruktion för Polismyndigheten), i det följande benämnd finanspolisen.

För att i svensk rätt genomföra artikel 19.1 i sjätte penningtvättsdirektivet bör det i den nya penningtvättslagen införas en bestämmelse om att det vid Polismyndigheten ska finnas en finansunderrättelseenhet för att fullgöra uppgiften att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Nödvändiga följdändringar bör vidtas i 32 § förordningen med instruktion för Polismyndigheten.

11.1.2 Övergripande ansvar

Promemorians bedömning

Finansunderrättelseenhetens uppgift att göra analyser och sprida dessa bör fortsatt regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Direktivets övriga bestämmelser om finansunderrättelseenhetens ansvar kräver inte några författningsändringar.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ansvarar för att ta emot och analysera information

Finansunderrättelseenheten ska vara den enda centrala nationella enhet som ansvarar för att ta emot och analysera ansvariga enheters misstankerapporter, tröskelvärdebaserade rapporter och rapporter om betalningar eller insättningar som görs i lokaler tillhörande kreditinstitut, utgivare av elektroniska pengar och betaltjänsteleverantörer som ligger ovanför kontantförbudsgränsen enligt artiklarna 69, 74 respektive 80 i penningtvättsförordningen och annan information som är relevant för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, inbegripet information som lämnas av tullmyndigheter enligt artikel 9 i förordning (EU) 2018/1672 samt information som lämnats av tillsynsmyndigheter eller av andra myndigheter (artikel 19.2 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.3 i). Syftet med de ändringar som har gjorts genom sjätte penningtvättsdirektivet är att betona finansunderrättelseenhetens roll som den enda centrala nationella enhet som är ansvarig för att ta emot och analysera rapporter om misstänkta transaktioner, om fysiska gränsöverskridande pengaflöden genom tullinformationssystemet och om transaktioner som rapporteras när vissa gränser har överskridits (tröskelvärdebaserade upplysningar), såväl som annan information som är relevant för penningtvätt, brott till penningtvätt och finansiering av terrorism, och som lämnas av ansvariga enheter, tillsynsmyndigheter och andra myndigheter.

Det får anses ligga i sakens natur att uppgiften att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism, omfattar att ta emot och analysera den information som lämnas av andra aktörer. Någon uttrycklig bestämmelse om finansunderrättelseenhetens ansvar för

att ta emot och analysera rapporter och annan relevant information som lämnas till enheten infördes inte heller i samband med genomförandet av det nuvarande direktivet. Mot den bakgrunden bedömer promemorian att det saknas behov av en bestämmelse som anger att finanspolisen ska ansvara för att ta emot och analysera angivna rapporter och annan information som är relevant för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Analysernas innehåll och spridning

Finansunderrättelseenheten ska ansvara för spridningen av resultaten av sina analyser och eventuella ytterligare uppgifter till relevanta behöriga myndigheter, när det finns skäl att misstänka penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Finansunderrättelseenheten ska också kunna erhålla ytterligare uppgifter från ansvariga enheter (artikel 19.3 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet). Motsvarande bestämmelse om att finansunderrättelseenheten ska kunna erhålla ytterligare uppgifter från ansvariga enheter finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.3 första stycket).

Att en ansvarig enhet på finansunderrättelseenhetens begäran ska lämna all nödvändig information följer också av penningtvättsförordningen (artikel 69.1 b). Mot denna bakgrund anser promemorian att Finansunderrättelseenhetens rätt att få uppgifter från ansvariga enheter inte behöver regleras i nationell rätt.

Finansunderrättelseenhetens finansiella analys ska bestå av både en operativ och en strategisk analys. Den operativa analysen ska vara inriktad på enskilda fall och särskilda mål eller på lämpliga utvalda uppgifter, prioriterade på grundval av risk, de mottagna upplysningarnas typ och volym och den förväntade användningen av uppgifterna efter spridningen. Den strategiska analysen ska avse trender och mönster i penningtvätt och finansiering av terrorism och utvecklingen av dessa (artikel 19.3 andra stycket i direktivet).

Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.3 första stycket och 32.8), som i svensk rätt implementerats genom 17 d § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Den huvudsakliga justeringen i sak är tillägget ”prioriterade på grundval av risk” som gjorts i syfte att betona vikten av att finansunderrättelseenheten tillämpar ett riskbaserat förhållningssätt i sitt operativa analytiska arbete. En ytterligare skillnad mot tidigare är att det införts en definition av begreppet behörig myndighet (artikel 2.1 punkten 44 i penningtvättsförordningen). Mot bakgrund av den definitionen gäller att de svenska relevanta behöriga myndigheter som finansunderrättelseenheten ska sprida uppgifter till omfattar både tillsynsmyndigheter och andra behöriga myndigheter.

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten kan vidta arrangemang för informationsutbyte med andra behöriga myndigheter på nationell nivå i enlighet med de allmänna bestämmelserna om samarbete i artikel 46 i direktivet (artikel 19.9). Kommissionen har meddelat att hänvisningen till artikel 46 är fel och att en uppdaterad version ska komma med justerad hänvisning till artikel 61. Artikel 61 behandlas i avsnitt 12.1 i denna promemoria.

Promemorian bedömer att regleringen om att finanspolisen ska göra analyser och sprida dessa även fortsättningsvis bör ske i föreskrifter på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Amla ska utfärda riktlinjer för finansunderrättelseenheterna om den operativa och strategiska analysens karaktär, egenskaper och mål samt verktyg och metoder för användning och korskontroll av finansiell och administrativ information och information om brottsbekämpning som finansunderrättelseenheterna har tillgång till (artikel 19.10). Det saknas därmed skäl att närmare specificera detta i nationell rätt.

11.1.3 Oberoende och resurser

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på finansunderrättelseenhetens oberoende och resurser kräver inga författningssåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska vara oberoende

Finansunderrättelseenheten ska vara operativt oberoende och självständig. Den ska ha behörighet och kapacitet att utföra sina uppgifter fritt, inbegripet att kunna fatta självständiga beslut om att analysera, begära och sprida specifik information (artikel 19.4 i sjätte penningtvättsdirektivet). Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.3).

Genom det nya direktivet förtydligas bestämmelserna om finansunderrättelseenhetens oberoende. Finansunderrättelseenheten ska vara fri från otillbörlig politisk, statlig och industriell påverkan eller inblandning. När en finansunderrättelseenhet existerar inom en annan myndighets befintliga struktur ska finansunderrättelseenhetens kärnfunktioner vara oberoende och operativt avskilda från värdmyndighetens andra funktioner.

Regeringen bedömde i samband med genomförandet av det nuvarande direktivet att befintlig reglering uppfyllde direktivets krav på finansunderrättelseenhetens oberoende och självständighet och hänvisade bl.a. till svenska förvaltningsmyndigheters självständighet enligt regeringsformen (prop. 2016/17:173 s. 441). I 12 kap. 2 § regeringsformen finns ett förbud för bl.a.t regeringen och riksdagen att bestämma hur en myndighet ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot enskild. Det saknas skäl för promemorian att nu göra någon annan bedömning. Mot denna bakgrund anser även promemorian att befintlig reglering tillgodoser direktivets generella krav på att finansunderrättelseenheten ska vara operativt oberoende och självständig, samt kravet på att finansunderrättelseenheten ska vara fri från politisk och statlig påverkan eller inblandning.

Svensk rätt uppfyller också direktivets krav på att finansunderrättelseenheten ska vara fri från otillbörlig påverkan eller inblandning från näringslivet. I regeringsformen finns krav på att förvaltningsmyndigheter

ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet (1 kap. 9 §). Dessa krav preciseras i andra författningar. I exempelvis förvaltningslagen finns bestämmelser om jäv (16–18 §§). Dessa bestämmelser syftar till att hindra en jävig handläggare från att ta del i handläggningen av ett ärende. Därutöver finns straffrättsliga regler om olika former av mutbrott (10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken).

När det gäller kravet på att finansunderrättelseenhetens kärnfunktioner ska vara oberoende och operativt åtskilda från värdmyndighetens andra funktioner kan konstateras att finanspolisen redan är en självständig funktion inom Polismyndigheten och en egen organisatorisk enhet som är fristående från övriga enheter inom Polismyndigheten (32 § förordningen med instruktion för Polismyndigheten). Enheten har en egen chef. Det är bara tjänstemän vid finanspolisen som får ha tillgång till uppgifter i penningtvättsregistret som innehåller finanspolisens underrättelseinformation (2 § första stycket förordning [2018:1942] om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område). Det är finanspolisen som utifrån gällande regelverk avgör om andra delar av Polismyndigheten ska få tillgång till uppgifter i registret. I praktiken kan detta sägas få samma effekt som en sekretessgräns mellan finanspolisen och övriga delar av Polismyndigheten. I samband med genomförandet av det nuvarande direktivet framhöll regeringen också att finanspolisen är utsedd att vara en självständig funktion inom Polismyndigheten (prop. 2016/17:173 s. 441).

Mot denna bakgrund konstaterar promemorian att direktivets krav på att finansunderrättelseenhetens kärnfunktioner ska vara oberoende och operativt avskilda från värdmyndighetens andra funktioner inte kräver några författningsåtgärder.

Amla ska utfärda riktlinjer för finansunderrättelseenheterna om åtgärder som ska vidtas för att bevara finansunderrättelseenhetens operativa självständighet och oberoende, inbegripet åtgärder för att förhindra att intressekonflikter påverkar dess operativa självständighet och oberoende (artikel 19.10 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Finansunderrättelseenheten ska ha tillräckliga resurser

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenhetens personal har stor integritet och rätt kompetens samt håller hög yrkesmässig standard, bl.a. när det gäller sekretess och dataskydd (artikel 19.6). Finansunderrättelseenheten ska tilldelas tillräckliga finansiella, personella och tekniska resurser för att kunna utföra sina uppdrag (artikel 19.5 i sjätte penningtvättsdirektivet). Motsvarande bestämmelse finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.3 andra stycket). Promemorian gör samma bedömning som i avsnitt 8.6.

11.1.4 Tystnadsplikt och informationssäkerhet

Promemorians bedömning

Direktivets bestämmelser om tystnadsplikt och informationssäkerhet i finansunderrättelseenhetens verksamhet kräver inte några författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Tystnadsplikt och informationssäkerhet

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenhetens personal är bunden av krav i fråga om tystnadsplikt som är likvärdiga med dem som fastställs i artikel 67 och att finansunderrättelseenheterna har inrättat regler för informationens säkerhet och konfidentiella behandling (artikel 19.6 och 19.7). Motsvarande bestämmelser saknas i det nuvarande direktivet.

Som närmare redogörs för i avsnitt 8.7 i denna promemoria gäller i Sverige offentlighetsprincipen. Principen kommer till uttryck på olika sätt, bl.a. genom yttrande- och meddelarfrihet för tjänstemän och genom allmänna handlingars offentlighet. Svensk rätt ger ingen möjlighet för myndigheter att anta egna regler om sekretess eller tystnadsplikt. Sekretessregleringen i det allmännas verksamhet är förbehållen riksdagens och regeringens normgivning. I de fall uppgifter omfattas av sekretess gäller sekretessen i det allmännas verksamhet mot enskilda, andra myndigheter, mellan olika självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet samt mot utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer (8 kap. 1–3 §§ OSL). För de uppgifter som förekommer i finanspolisens verksamhet gäller sekretess enligt bl.a. 18 kap. 2 § och 35 kap. 1 § OSL. Direktivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha regler om konfidentialitet tillgodoses därför av offentlighets- och sekretessregleringen som gäller för finanspolisen. Därtill har bara tjänstemän vid finanspolisen tillgång till uppgifter i penningtvätsregistret som innehåller enhetens underrättelseinformation (2 § första stycket polisens brottsdataförordning).

Sekretessbestämmelserna innebär att de personer som på grund av anställning eller uppdrag har fått kännedom om sekretesskyddade uppgifter i finanspolisens verksamhet redan omfattas av ett förbud att röja eller utnyttja uppgifterna. Vid genomförandet av liknande bestämmelser i det nuvarande direktivet, som gällde uppgifter i Finansinspektionens tillsynsverksamhet, bedömde regeringen att svensk rätt uppfyllde de krav på tystnadsplikt för de personer som arbetar eller har arbetat vid Finansinspektionen som ändringsdirektivet kräver (prop. 2018/19:150 s. 69). Enligt promemorians bedömning uppfyller svensk rätt också redan de krav på tystnadsplikt för de personer som arbetar eller har arbetat vid finanspolisen.

Det bör i sammanhanget konstateras att sjätte penningtvätsdirektivet genom flertalet artiklar reglerar att finansunderrättelseenheten ska samarbeta och utbyta information med andra finansunderrättelseenheter och vissa andra aktörer. Eftersom kraven i fråga om tystnadsplikt ska vara likvärdiga med dem som fastställs i artikel 67 konstaterar promemorian att

det samarbete och utbyte av information som ska genomföras enligt olika artiklar i direktivet inte ska hindras av tystnadsplikt (jfr artikel 19.6 och artikel 67.2).

När det gäller kravet på säkerhet ligger det närmast till hands att tolka detta som att det avser informationssäkerhet. Informationssäkerhet är en naturlig del i myndigheternas säkerhetsarbete och det är vanligt förekommande med interna regelverk om informationssäkerhet. Varje myndighet ansvarar för att sekretessbelagda uppgifter hanteras på ett sådant sätt att sekretesskyddet upprätthålls. Det saknas skäl att införa bestämmelser om att finanspolisen ska inrätta regler för informationens säkerhet.

Mot denna bakgrund bedömer promemorian att direktivets bestämmelser om att finansunderrättelseenheten ska ha regler för informationens säkerhet och konfidentiella behandling inte kräver några författningsåtgärder.

11.1.5 Skyddade kommunikationskanaler

Promemorians bedömning Det saknas behov av att författningsreglera finansunderrättelseenhetens skyldighet att använda FIU.net eller andra skyddade kommunikationskanaler. Föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas till finansunderrättelseenheten bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Nationella kommunikationskanaler

Medlemsstaterna ska se till att finansunderrättelseenheten har inrättat säkra och skyddade kanaler för kommunikation och utbyte av information på elektronisk väg med behöriga myndigheter och ansvariga enheter (artikel 19.8). Motsvarande bestämmelser saknas i det nuvarande direktivet.

Polismyndigheten har efter bemyndigande enligt 8 kap. 1 § penningtvättslagen och 19 § penningtvättsförordningen meddelat föreskrifter om hur rapportering av misstankar och lämnande av uppgifter ska göras av ansvariga enheter och clearingbolag (PMFS 2026:1). Av Polismyndighetens föreskrifter framgår att sådan kommunikering till finanspolisen ska göras genom en specifik webbportal.

Promemorian bedömer att det även fortsättningsvis är Polismyndigheten som är bäst lämpad att bedöma lämpliga förfaranden för kommunikation och meddela eventuella föreskrifter om hur säker kommunikation och utbyte av information på elektronisk väg med finanspolisen ska gå till i praktiken. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Kommunikationskanaler mellan finansunderrättelseenheter och andra aktörer

I fråga om gränsöverskridande kommunikationskanaler framgår bl.a. att utbyte av information mellan medlemsstaternas finansunderrättelseenheter och Amla i första hand ska ske genom kommunikationssystemet FIU.net (artikel 30). FIU.net får också användas för kommunikation med finansunderrättelseenheter i tredje länder och med andra myndigheter och med unionsorgan och unionsbyråer. I händelse av tekniskt fel på FIU.net ska finansunderrättelseenheter vidarebefordra information på annat lämpligt sätt och informationsutbyte med en motsvarighet i tredje land som inte är kopplad till FIU.net ska ske genom skyddade kommunikationskanaler. Finansunderrättelseenheter ska samarbeta vid tillämpningen av den senaste tekniken. FIU.net ska hanteras av Amla. Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 56).

Kommissionen har uttryckt att kraven på finansunderrättelseenheter att utbyta information via FIU.net respektive via andra skyddade kommunikationskanaler bör genomföras genom reglering i nationell rätt. Promemorian konstaterar att finanspolisen redan i dagsläget använder FIU.net vid utbyte av information med finansunderrättelseenheter i andra medlemsstater. I de fall FIU.net inte kan användas som kommunikationskanal anser promemorian att det är Polismyndigheten som, utifrån förutsättningarna i de enskilda fallen, är bäst lämpad att bedöma lämpliga förfaranden för kommunikation. Användandet av säkra kommunikationskanaler är en naturlig del i myndighetens säkerhetsarbete. I likhet med regeringens tidigare bedömning av finanspolisens användning av FIU.net (prop. 2016/17:173 s. 442) saknas det enligt promemorians bedömning behov av att författningsreglera finanspolisens skyldighet att använda FIU.net eller andra skyddade kommunikationskanaler.

11.1.6 Rapporteringsskydd

Promemorians bedömning

Finansunderrättelseenhetens informationsskyldighet när den besvarar begäranden om information från behöriga myndigheter eller när enheten sprider resultaten av sina analyser omfattar inte identiteten på de fysiska och juridiska personer som har rapporterat misstankar.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten har mekanismer för att skydda identiteten på de ansvariga enheter och deras anställda, eller personer i en likvärdig ställning, inbegripet ombud och distributörer, som rapporterar misstankar till finansunderrättelseenheten (artikel 36.1). Källan till en misstankerapport får inte heller lämnas ut av finansunderrättelseenheten när de besvarar begäranden om information från behöriga myndigheter eller när de sprider resultaten av sina analyser (artikel 36.2). Det sagda ska dock inte påverka tillämplig nationell

straffprocessrätt. Motsvarande bestämmelser saknas i det nuvarande - direktivet.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att identiteten på dem som rapporterar misstankar inte lämnas till någon utanför finansunderrättelseenheten. Sådant utlämnande skulle kunna utsätta uppgiftslämnaren för skada. För att säkerställa skyddet för rapportörernas identitet och för att stärka deras förtroende för konfidentiell rapportering bör kraven i denna del uttryckligen framgå.

Som ovan konstaterats i förgående avsnitt gäller sekretessen för uppgifter i finanspolisens verksamhet. Direktivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha mekanismer för att skydda identiteten på dem som rapporterar misstankar tillgodoses av offentlighets- och sekretessregleringen. Finanspolisen har därigenom ett ansvar för att hanteringen av sekretessskyddade uppgifter sker på ett sådant sätt att sekretessskyddet upprätthålls. Det saknas skäl att införa bestämmelser om att finanspolisen ska ha mekanismer för att skydda identiteten på dem som rapporterar.

I förhållande till de situationer då finanspolisen ska lämna ut uppgifter bör det enligt promemorians bedömning förtydligas att respektive informationsskyldighet inte omfattar källorna till de misstankerapporter som lämnats in. Promemorian föreslår därför att bestämmelser införs om att finanspolisens informationsskyldighet, när de besvarar begäranden om information från behöriga myndigheter eller sprider resultatet av sina analyser, inte omfattar källan till de misstankerapporter som lämnats. Promemorian bedömer att detta bör regleras på lägre nivå än lag och att sådana föreskrifter faller inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

11.1.7 Ombud för grundläggande rättigheter

Promemorians bedömning

Kraven på finansunderrättelseenheten att ha ett ombud för grundläggande rättigheter och vilka uppgifter ombudet ska ha bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheterna har tillgång till stora mängder känslig information och deras verksamhet kan få konsekvenser för enskilda personers grundläggande rättigheter, såsom rätten till skydd av personuppgifter, rätten till privatliv och rätten till egendom. Genom det nya direktivet införs krav på att finanspolisen ska ha ett ombud för grundläggande rättigheter och vad ombudet ska göra (artikel 20). Införandet görs i syfte att stärka finansunderrättelseenheternas förmåga att säkerställa att grundläggande rättigheter respekteras och skyddas avseende dem som är föremål för finansunderrättelseenhetens åtgärder. Motsvarande bestämmelser saknas i det nuvarande direktivet.

Ombudet får vara en medlem av finansunderrättelseenhetens befintliga personal och ska

- ge råd till finansunderrättelseenhetens personal om all verksamhet som utförs av finansunderrättelseenheten när ombudet för grundläggande rättigheter anser det nödvändigt eller på begäran av personalen, utan att hindra eller försena denna verksamhet,
- främja och övervaka finansunderrättelseenhetens efterlevnad av de grundläggande rättigheterna,
- avge icke-bindande yttranden om huruvida finansunderrättelseenhetens verksamhet är förenlig med de grundläggande rättigheterna, och
- informera finansunderrättelseenhetens chef om eventuella kränkningar av grundläggande rättigheter inom ramen för finansunderrättelseenhetens verksamhet.

Finansunderrättelseenheten ska säkerställa att ombudet för grundläggande rättigheter inte tar emot instruktioner som gäller utförandet av ombudets uppgifter.

Promemorian noterar att de uppgifter som ombudet för grundläggande rättigheter ska ha ligger nära de som gäller för ett dataskyddsombud enligt dataskyddsförordningen och konstaterar att det inte finns några hinder mot att utse samma person som både dataskyddsombud och ombud för grundläggande rättigheter. Det föreslås dock enligt promemorian att den valmöjlighet som anges i direktivet ska behållas. Det bör vara upp till finanspolisen att bestämma om någon i befintlig personal eller annan extern person ska utses till ombud för grundläggande rättigheter.

Promemorian konstaterar att finanspolisens skyldighet att respektera och skydda de grundläggande rättigheterna framgår av bestämmelser i 2 kapitlet regeringsformen. Direktivets bestämmelser om att finanspolisen ska ha ett ombud för grundläggande rättigheter, vad ombudet övergripande ska göra och vad finanspolisen ska säkerställa bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Närmare bestämmelser om hur arbetet för ombudet för grundläggande rättigheter ska ordnas bör överlämnas till Polismyndigheten.

11.1.8 Årsrapport

Promemorians bedömning

Kraven på att finansunderrättelseenheten ska ta fram en årsrapport och vad den ska innehålla bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten offentliggör en årlig rapport om sin verksamhet (artikel 27 i sjätte penningtvättsdirektivet). Rapporten ska innehålla statistik över följande:

- Finansunderrättelseenhetens uppföljning av rapporter om misstänkta transaktioner och aktiviteter som den har mottagit.
- Misstänkta transaktioner som lämnats in av ansvariga enheter.

- Upplysningar från tillsynsorgan och centrala register.
- Spridning till behöriga myndigheter och uppföljning av denna spridning.
- Begäranden som skickats till och mottagits från andra finansunderrättelseenheter.
- Begäranden som skickats in till och mottagits från behöriga myndigheter.
- Tilldelade personalresurser.
- Uppgifter om gränsöverskridande fysiska förflyttningar av kontanter som skickats in av tullmyndigheter.

Rapporten ska också innehålla information om de trender och typer som identifierats i de filer som spridits till andra behöriga myndigheter. Informationen i rapporten får inte göra det möjligt att identifiera någon fysisk eller juridisk person. Med typer som identifierats tolkar promemorian det som att det avser de mönster i penningtvätt och finansiering av terrorism som den strategiska analysen ska innehålla.

Finanspolisen publicerar redan i dagsläget årsrapporter om sin verksamhet. Rapporterna innehåller delvis den statistisk som föreskrivs i direktivet. Detta är något som enheten gör på eget initiativ.

Polismyndigheten omfattas av krav på att lämna årsredovisning till regeringen (förrordningen [1993:134] om myndigheters årsredovisning och anslagsframställning). Promemorian bedömer att kravet på årsredovisning inte är tillräckligt för att uppfylla sjätte penningtvättsdirektivets krav.

Promemorian bedömer att kraven på finanspolisens årsrapporter bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter rymms enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

11.2 Finansunderrättelseenhets tillgång till information

11.2.1 Inledning

Medlemsstaterna ska säkerställa att deras finansunderrättelseenhet har tillgång till den information som enheten behöver för att kunna utföra sina uppgifter (artikel 21.1 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet). Den information som finansunderrättelseenheten minst ska ha tillgång till enligt direktivet delas in i tre kategorier: finansiell information, administrativ information och brottsbekämpningsrelaterad information.

Finansunderrättelseenhets tillgång till den finansiella och administrativa informationen ska vara omedelbar och direkt. Tillgången till information ska anses vara omedelbar och direkt om informationen finns i en it-databas, ett register eller ett datasöksystem från vilket finansunderrättelseenheten kan hämta informationen utan några mellanliggande steg. Informationen ska också anses vara direkt och omedelbart tillgänglig om de enheter eller myndigheter som innehar informationen tillhandahåller den snabbt till finansunderrättelseenheten

och ingen enhet, myndighet eller tredje part kan påverka de begärda uppgifterna eller den information som ska lämnas (artikel 21.2).

Enhetens tillgång till brottsbekämpningsrelaterad information ska när det är möjligt vara direkt och annars indirekt. Den information som ges indirekt ska tillhandahållas med nödvändig skyndsamhet (artikel 21.3).

Sjätte penningtvättsdirektivets bestämmelser om finansunderrättelseenhetens tillgång till information är både omfattande och detaljerade, till skillnad från motsvarande bestämmelse i det nuvarande direktivet (artikel 32.4). Någon direkt motsvarighet till finns inte i svensk rätt. Det huvudsakliga skälet till utvecklingen av bestämmelsen är att de generella skrivningarna i det nuvarande direktivet medfört att tillgången till information för finansunderrättelseenheterna i vissa medlemsstater varit otillräcklig. Bestämmelserna innebär inte krav på att medlemsstaterna ska införa nya register eller databaser. Det som avses är att finansunderrättelseenheten ska få tillgång till sådan information som omfattas av bestämmelserna och som redan finns. I avsnitten 11.2.3–11.2.27 redogörs för promemorians bedömningar och förslag i dessa delar.

11.2.2 Utgångspunkter

Utlämnande av uppgifter till en annan myndighet

Den information som finanspolisen ska ha tillgång till enligt direktivet finns för svensk del huvudsakligen hos andra myndigheter än Polismyndigheten. Alla myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning det kan ske. Detta är en allmän princip som kommer till uttryck i bl.a. 8 § första stycket förvaltningslagen. Regleringen motiveras av att det är väsentligt att alla myndigheters samlade ansträngningar riktas mot det gemensamma målet att erbjuda samhällsmedborgarna goda levnadsvillkor. Det förutsätter att en myndighet inte ser sin uppgift som strikt isolerad från vad en annan myndighet sysslar med utan att båda gör vad de kan för att underlätta för varandra (prop. 2016/17:180 s. 70).

Denna samverkansskyldighet är generell men inte obegränsad. Inte heller innebär den en sådan uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen mellan myndigheter. Bestämmelserna om sekretess i OSL gäller inte bara i förhållande till enskilda utan även i förhållande till andra myndigheter och andra verksamhetsgrenar inom myndigheten (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Den generella samarbetsskyldigheten kommer också till uttryck i OSL på så vis att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna en uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång (6 kap. 5 § OSL). Denna uppgiftsskyldighet omfattar varje uppgift som en myndighet förfogar över och inte bara uppgifter ur allmänna handlingar. Det är den myndighet som förfogar över uppgifterna som ska avgöra om förutsättningar föreligger för utlämnande.

När det gäller sekretessbrytande bestämmelser bör i sammanhanget nämnas att sekretess som regleras i 21–40 kap. OSL, det vill säga sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften (10 kap. 15 a § OSL). Ett sådant angivet syfte

är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet. En uppgift får dock inte lämnas enligt nämnda bestämmelse om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Den sekretessbrytande bestämmelsen gäller vidare inte i fråga om viss närmare angiven sekretess till skydd för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Innebörden av att det krävs övervägande skäl för att en uppgift inte ska få lämnas ut är att det råder presumtion för att en uppgift får lämnas ut om det behövs för något av de syften som anges (prop. 2024/25:180 s. 90). Ett annat exempel på sekretessbrytande bestämmelse är generalklausulen om att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda (10 kap. 27 § OSL).

Sekretess hindrar inte heller att en uppgift lämnas om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). En uppgiftsskyldighet innebär att berörda myndigheter ska lämna ut uppgifter till finansunderrättelseenheten utan att göra en sekretessprövning. För enskilda aktörer, det vill säga organisationer som inte är myndigheter, innebär en uppgiftsskyldighet att ett utlämnande inte anses vara ett obehörigt röjande av uppgifter i strid med regler om tystnadsplikt.

Bestämmelser om sådan sekretessbrytande uppgiftsskyldighet finns bl.a. i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Lagen innehåller bestämmelser om skyldigheter för statliga myndigheter, kommuner, regioner och vissa andra att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i deras brottsbekämpande verksamhet (1 §). Med brottsbekämpande myndigheter avses bl.a. Polismyndigheten (2 §) och därmed omfattas finanspolisen. Samtliga myndigheter ska på begäran lämna en fysisk persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet, om uppgifterna behövs i den brottsbekämpande verksamheten. Med kontaktuppgift avses bostadsadress, telefonnummer eller e-postadress, arbetsplats, ombud eller företrädare, användarnamn eller ip-adress och en uppgift som är jämförbar med någon av dessa uppgifter (4 §). En sådan uppgift ska dock inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. De statliga myndigheter som särskilt anges ska därutöver lämna en uppgift till en brottsbekämpande myndighet om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten (5 §). En sådan uppgift ska dock inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Av förarbetena till lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna framgår att uttrycket synnerliga skäl innebär att en intresseavvägning endast i undantagsfall kan resultera i att en uppgift inte lämnas ut. Omständigheten att en uppgift skyddas av absolut sekretess kan tala för men innebär inte ensamt att synnerliga skäl föreligger utan det krävs en bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet (prop. 2024/25:65 s. 201–204). Vidare framgår av samma förarbeten att uttrycket står klart syftar till att åstadkomma en ordning med en

förhållandevis stark presumtion för att uppgiften ska lämnas ut. Ett utlämnande ska dock föregås av en avvägning mellan de motstående intressena. Det krävs inte att det görs en prövning i varje enskilt fall utan en bedömning kan som regel göras utifrån de behov av sekretess eller tystnadsplikt som typiskt sett finns för en viss kategori av uppgifter. För att avstå från att lämna ut en uppgift krävs det att sekretessintresset är betydande eller att den förväntade nyttan för brottsbekämpningen är klart begränsad. Vid utlämnande enligt uppgiftsskyldigheten ersätts menprövningen enligt OSL av den föreskrivna intresseavvägningen. I likhet med vad som gäller vid en menprövning ska hänsyn dock tas till omständigheterna i den konkreta situationen (prop. 2024/25:65 s. 94–96 och 204–206).

Skyndsamhetskravet

Promemorian konstaterar att de sätt som information kan lämnas på till finanspolisen kommer, liksom hur det ser ut i dag, variera beroende på vad informationen gäller och var den kommer från. Kravet på att viss information ska tillhandahållas snabbt och kravet på att viss information ska tillhandahållas med nödvändig skyndsamhet bör enligt promemorian i båda fallen kunna beskrivas som att informationen ska tillhandahållas skyndsamt. Det saknas mot bakgrund av syftet med bestämmelserna skäl att fastställa olika skyndsamhetskrav för den information som ska tillhandahållas. Vad som kan anses vara ett skyndsamt tillhandahållande beror på omständigheterna i det enskilda fallet, såsom arten av och mängden information som finanspolisen begär ut. I uttrycket ligger att förfrågan ska hanteras så snart som möjligt och utan omotiverad fördröjning.

När det gäller andra myndigheters skyndsamma tillhandahållande av information kan konstateras att uppgiftsskyldigheten enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna inte innehåller något skyndsamhetskrav. Regeringen har i förarbetena redogjort för att det i den lagen inte är motiverat att införa ett uttryckligt skyndsamhetskrav för utlämnande (prop. 2024/25:65 s. 107). Regeringen hänvisar i sammanhanget till att en parallell kan dras till myndigheternas uppgiftsskyldighet enligt 6 kap. 5 § OSL och att en prövning enligt den bestämmelsen som utgångspunkt ska göras med skyndsamhet, men att det bör finnas ett förhållandevis stort utrymme att beakta omständigheterna i det enskilda fallet vid bedömningen av hur skyndsamt handläggningen ska vara. Vidare anges att den begärande myndigheten för att underlätta och snabba på hanteringen kan ange hur snart den efterfrågade uppgiften eller handlingen behövs. Den myndighet som förvarar uppgifterna eller handlingen kan också fråga den begärande myndigheten om behovet och anpassa sin handläggning efter svaret.

Det saknas enligt promemorian skäl att nu göra en annan bedömning i fråga om att myndigheter ska hantera en begäran om utlämnande av en annan myndighet med skyndsamhet. Som utgångspunkt saknas det därmed även skäl att uttryckligen ange ett krav på skyndsamhet för att genomföra direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar tillgång till aktuell information när den ska lämnas av andra myndigheter.

11.2.3 Konto- och värdefackssystem samt bankkontoregistrens sammankopplingssystem

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till informationen i de nationella centraliserade automatiserade mekanismerna över bankkonton och värdefack kräver inga författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till finansiell information som finns i de nationella centraliserade automatiserade mekanismerna enligt direktivets artikel 16 (artikel 21.1 a punkten i) i sjätte penningtvättsdirektivet). Finansunderrättelseenheten ska också ha omedelbar och direkt tillgång till bl.a. administrativ information från bankkontoregistrens sammankopplingssystem, som avses i artikel 16, punkten omfattar även fastighetsinformation (artikel 21.1 b punkten iii).

Med de nationella centraliserade mekanismerna avses medlemsstaternas konto- och värdefackssystemet. Det svenska konto- och värdefackssystemet behandlas i avsnitt 15. Genom systemet kan vissa myndigheter – framför allt brottsbekämpande myndigheter – få uppgifter om innehavare till bl.a. konton och värdefack hos kreditinstitut och vissa finansiella institut. Med bankkontoregistrens sammankopplingssystem avses den sammankoppling av medlemsstaternas konto- och värdefackssystem som ska vara på plats i juli 2029.

Det svenska konto- och värdefackssystemet förvaltas av Skatteverket. Det regleras i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem. Enligt promemorians förslag kommer lagen att upphävas och ersättas med en ny lag om ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN. Polismyndigheten kommer enligt promemorians förslag ha rätt att, på begäran, ta del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet bl.a. om uppgifterna behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda brott, eller besvara en begäran från Europol. Skatteverket ska då lämna uppgifterna till Polismyndigheten omedelbart.

Enligt promemorians bedömning tillgodoses kraven i artikel 21.1 a punkten i) i direktivet av gällande rätt och av de förslag som promemorian lämnar. När det gäller bankkontoregistrens sammankopplingssystem handlar det bl.a. om att ge utländska finansunderrättelseenheter möjlighet att söka fram uppgifter i det svenska konto- och värdefackssystemet genom sammankopplingen. I avsnitt 15.2 lämnar promemorian förslag som innebär att det är möjligt. Även i denna del gör därför promemorian bedömningen att direktivets krav tillgodoses.

11.2.4 Information hos ansvariga enheter

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till informationen från ansvariga enheter kräver inga författningsåtgärder.

De möjligheter som följer av penningtvättsförordningen att tillåta advokater att överföra uppgifter till Advokatsamfundet i stället för till finansunderrättelseenheten och att införa ytterligare rapporteringsskyldigheter för vissa ansvariga enheter bör inte utnyttjas.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till finansiell information från ansvariga enheter, inbegripet information om överföringar av medel enligt definitionen i artikel 3.9 i TFR-förordningen och överföringar av kryptotillgångar enligt definitionen i artikel 3.10 i TFR-förordningen (artikel 21.1 a punkten ii) i sjätte penningtvättsdirektivet).

Finansunderrättelseenheten ska från varje ansvarig enhet också kunna begära, inhämta och använda information för att utföra sina uppgifter enligt artikel 19.3 i direktivet, även om ingen rapport om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism först lämnats in enligt artikel 69.1 första stycket a eller artikel 70.1 i penningtvättsförordningen. Ansvariga enheter ska inte vara skyldiga att uppfylla begäranden om information som görs enligt punkten om det gäller information som inhämtats i de situationer som avses i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen (artikel 21.4).

Enligt artikel 70.1 i penningtvättsförordningen får medlemsstaterna med undantag från artikel 69.1 tillåta att notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare överför uppgifter till ett självreglerande organ i stället för till finansunderrättelseenheten. Det självreglerande organet ska då skyndsamt och i obearbetat skick vidarebefordra uppgifterna till finansunderrättelseenheten.

Enligt artikel 70.2 första stycket undantas notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare från kraven i artikel 69.1 om att lämna begärd information om det gäller information som dessa får från eller mottar om en klient i samband med att de utreder dennes rättsliga ställning, försvarar eller företräder denne i eller rörande rättsliga förfaranden, inbegripet tillhandahåller rådgivning om att inleda eller undvika sådana förfaranden, oavsett om sådana uppgifter fås eller inhämtas före, under eller efter sådana förfaranden.

Av artikel 70.2 andra stycket framgår att undantaget inte ska tillämpas när de ansvariga enheterna deltar i penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, tillhandahåller juridisk rådgivning för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller har vetskap om att klienten söker juridisk rådgivning för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism; vetskap eller syfte får härledas ur objektiva, faktiska omständigheter. Medlemsstaterna får dock enligt artikel 70.3 besluta att undantaget inte ska vara tillämpligt på

vissa transaktioner och införa ytterligare rapporteringsskyldigheter för de ansvariga enheter som avses.

Promemorian konstaterar inledningsvis att samtliga ansvariga enheter enligt gällande rätt har motsvarande rapporteringsskyldighet direkt till finansunderrättelseenheten, med undantag för vissa uppgifter hos advokater och andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare. Promemorian ser inte skäl att ändra denna ordning och anser därför att den möjlighet som penningtvättsförordningen ger att för svensk del låta advokater överföra uppgifter till Advokatsamfundet i stället för till finansunderrättelseenheten inte bör utnyttjas (artikel 70.1). Promemorian ser inte heller skäl att utnyttja möjligheten att utvidga rapporteringsskyldigheten för advokater och andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer eller skatterådgivare (artikel 70.3)

Enligt artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen ska därmed samtliga ansvariga enheter på begäran av finansunderrättelseenheten lämna all nödvändig information. En sådan begäran ska besvaras utan dröjsmål, inom den tid som finansunderrättelseenheten bestämmer.

Finanspolisen kan därmed med stöd av artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen få tillgång till finansiell och annan information från ansvariga enheter inom den tid som föreskrivs i direktivet. Från uppgiftsskyldigheten undantas sådan information som avses i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen. Ansvariga enheters uppgiftsskyldighet, och undantagen från denna, följer alltså direkt av penningtvättsförordningen. Svensk rätt hindrar inte finanspolisen från att begära, hämta in och använda information som har begärts från ansvariga enheter på det sätt som anges i penningtvättsförordningen och sjätte penningtvättsdirektivet.

Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga lagstiftningsåtgärder för att i svensk rätt genomföra artikel 21.1 a punkten ii) och artikel 21.4 i direktivet.

Det är tillsynsorganen som i enlighet med de föreslagna bestämmelserna om tillsyn och ingripanden ska säkerställa att ansvariga enheter uppfyller uppgiftsskyldigheten i förhållande till finansunderrättelseenheten.

11.2.5 Hypotekslån och andra lån

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information om hypotekslån och lån kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till omedelbar och direkt finansiell information om hypotekslån och lån (artikel 21.1 a punkten iii) i sjätte penningtvättsdirektivet).

Företag som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att lämna eller förmedla krediter – kreditinstitut, bostadskreditinstitut och finansiella

institut – står under Finansinspektionens tillsyn. Därutöver kan krediter lämnas och förmedlas vid sidan av det finansiella systemet.

Promemorian instämmer i utredningens bedömning (se betänkandet s. 511) att en rimlig avgränsning av rätten till information om hypotekslån och andra lån är sådan information som finns hos företag som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att lämna eller förmedla krediter.

Dessa företag är ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen. På motsvarande sätt som när det gäller information om överföringar av medel och kryptotillgångar kan därmed finanspolisen med stöd av artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen få tillgång till information om hypotekslån och andra lån inom den tid som föreskrivs i direktivet direkt från verksamhetsutövarna. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga lagstiftningsåtgärder för att i svensk rätt genomföra artikel 21.1 a punkten iii).

11.2.6 Databaser för nationell valuta och valutaväxling

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i databaser för nationell valuta och valutaväxling kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till finansiell information som finns i databaserna för nationell valuta och valutaväxling (artikel 21.1 a punkten iv) i sjätte penningtvättsdirektivet).

För svensk del finns inte några databaser för nationell valuta (svenska kronor) och valutaväxling. Den enda databas som rör valuta som promemorian har kunnat finna är Sveriges riksbanks databas med räntor och valutakurser. Informationen i databasen är offentlig och direkt tillgänglig via myndighetens webbplats.

Yrkesmässig verksamhet som består i olika former av valutaväxling bedrivs av finansiella företag under Finansinspektionens tillsyn (lagen [2025:250] om valutaväxling och lagen om betaltjänster, beroende på betalningsmedel). Dessa företag är ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen). På motsvarande sätt som gäller finanspolisens tillgång till information om överföringar av medel och kryptotillgångar samt hypotekslån och andra lån har alltså finanspolisen möjlighet att med stöd av artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen begära uppgifter som rör valutaväxling från ansvariga enheter. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga lagstiftningsåtgärder för att i svensk rätt genomföra artikel 21.1 a punkten iv).

11.2.7 Värdepapper

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information om värdepapper kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till finansiell information om värdepapper (artikel 21.1 a punkten v) i sjätte penningtvättsdirektivet). Det som för svensk del närmast motsvarar information om värdepapper är information om kontoförda finansiella instrument.

Bestämmelser om kontoföring av finansiella instrument finns i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (kontoföringslagen). Med kontoföring avses registrering i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats eller, där sådan handling har utfärdats, det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp (1 kap. 3 § kontoföringslagen). Det är värdepapperscentralerna som ansvarar för kontoföring av finansiella instrument (1 kap. 4 § kontoföringslagen). I Sverige är Euroclear Sweden AB den enda värdepapperscentralen.

Värdepapperscentraler ingår i definitionen av finansiellt institut och är ansvariga enheter. Finanspolisen har möjlighet att med stöd av artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen begära uppgifter som rör värdepapper från ansvariga enheter. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga lagstiftningsåtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 a punkten v) i svensk rätt.

11.2.8 Skatteuppgifter

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till skatteuppgifter kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information om skatteuppgifter, inbegripet uppgifter som innehas av skattemyndigheterna samt uppgifter som erhålls i enlighet med artikel 8.3a i Rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG (artikel 21.1 b punkten i) i sjätte penningtvätts-

direktivet). Det som ligger närmast till hands för svensk del är uppgifter som finns i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

Det är inte helt klart vad som avses med uttrycket skatteuppgifter i direktivet. Det som ligger närmast till hands vid en tolkning är enligt promemorians uppfattning att uttrycket avser uppgifter som ligger till grund för fastställande av skatt. Sådana uppgifter finns i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Vilka personuppgifter som får behandlas regleras i beskattningsdatalagen (2026:125). Exempelvis avser uppgifter i beskattningsverksamheten uppgifter om underlag för samt bestämmande, redovisning, betalning och återbetalning av skatter och avgifter, bestämmande av pensionsgrundande inkomst, fastighetstaxering samt revision och annan kontroll eller analys (3 § beskattningsdatalagen).

Promemorian utgår vidare från att de uppgifter som enligt direktivets artikel 21.1 b punkten i) ska omfattas rätteligen ska vara sådana som erhålls i enlighet med artikel 8.1 i rådets direktiv 2011/16/EU. Den punkten avser uppgifter om inkomst från anställning som medlemsstaternas behöriga myndigheter automatiskt ska dela med varandra avseende personer bosatta i den andra medlemsstaten.

Uppgifter i verksamhet som rör skatt kan omfattas av sekretess (27 kap. OSL). Skatteverket omfattas dock bl.a. av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Skatteverket därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Skatteverket. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till skatteuppgifter. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten i) i svensk rätt.

11.2.9 Offentlig upphandling

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information om offentlig upphandling kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information om offentliga upphandlingsförfaranden för varor eller tjänster, eller koncessioner (artikel 21.1 b punkten ii) i sjätte penningtvättsdirektivet).

All annonsering enligt upphandlingslagarna ska göras i registrerade annonsdatabaser enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik. Den som driver en registrerad annonsdatabas är skyldig att lämna obearbetade uppgifter från och om annonser om upphandling till statistikmyndigheten (8 § lagen om upphandlingsstatistik).

Det är Upphandlingsmyndigheten som är statistikmyndighet och som för en nationell databas för statistik på upphandlingsområdet som innehåller uppgifter från och om annonser om upphandling (3 och 4 §§ lagen om upphandlingsstatistik och 1 § förordningen [2015:527] med instruktion för Upphandlingsmyndigheten). Med annonser om upphandling avses förhandsannons, anbudsinfordran, efterannons, frivillig förhandsinsyn eller annons om avsikt att tilldela kontrakt genom direktupphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen om upphandling av koncessioner, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70.

Rapportering till statistikmyndigheten ska ske löpande i samband med att en annons publiceras i en registrerad annonsdatabas, dock senast inom 24 timmar från den tidpunkten (5 § i Upphandlingsmyndighetens föreskrifter [UFS 2020:1] om insamling av uppgifter för statistikändamål). I bilaga A till Upphandlingsmyndighetens föreskrifter (UFS 2020:1) om insamling av uppgifter för statistikändamål framgår vilka uppgifter från och om annonser om upphandling som ska lämnas till Upphandlingsmyndigheten. Innehållet i statistikdatabasen ska kostnadsfritt hållas tillgängligt via internet (2 § förordningen [2020:332] om upphandlingsstatistik).

I den mån finanspolisen har behov av tillgång till uppgift som inte är sökbar kan i tillägg konstateras att Upphandlingsmyndigheten på begäran av finanspolisen ska lämna en uppgift som den förfogar över om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång (6 kap. 5 § OSL), samt att exempelvis den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL även i förekommande fall torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till information om offentliga upphandlingsförfaranden för varor eller

tjänster och koncessioner. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra 21.1 b punkten ii) i svensk rätt.

11.2.10 Fastighetsregistret

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvätsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information från nationella fastighetsregister eller elektroniska datasöksystem kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information från nationella fastighetsregister eller elektroniska datasöksystem (artikel 21.1 b punkten iii) i sjätte penningtvätsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av information i fastighetsregistret.

Fastighetsregistret är Sveriges offentliga register över hur marken i landet är indelad och vem som äger vad. Fastighetsregistret regleras i lagen (2000:224) om fastighetsregister och förordningen (2000:308) om fastighetsregister. Lantmäteriet ansvarar för driften och förvaltningen av registret (2 § förordningen om fastighetsregister). Syftet med registret är att ge offentlighet åt information om fastigheter. Med hänsyn till fastighetsregistrets syfte ligger det i sakens natur att uppgifterna i registret i huvudsak är offentliga även om vissa uppgifter i registret kan omfattas av sekretess.

Utöver de bestämmelser för utlämnande som följer av lagen och förordningen om fastighetsregistret omfattas lantmäteriet av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Lantmäteriet därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Lantmäteriet. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser Nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information från nationella fastighetsregister eller elektroniska datasöksystem. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten iii) i denna del i svensk rätt.

11.2.11 Folkbokföring

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information i medborgar- och befolkningsregister kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella medborgar- och befolkningsregister över fysiska personer (artikel 21.1 b punkten iv) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av information i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet.

Folkbokföringen är den grundläggande registreringen av befolkningen i Sverige och styrs av regleringen i folkbokföringslagen (1991:481) och folkbokföringsförordningen (1991:749). Skatteverket ansvarar för frågor om folkbokföring (2 § förordningen [2017:154] med instruktion för Skatteverket). Skatteverkets behandling av personuppgifter i myndighetens folkbokföringsverksamhet regleras i folkbokföringsdatalagen (2026:126) och folkbokföringsdataförordningen (2026:157).

Skatteverket ska bl.a. registrera uppgifter om person- och samordningsnummer, namn, adress, medborgarskap, civilstånd, make, barn, föräldrar och vårdnadshavare, inflyttning och uppehållsrätt (1 a § folkbokföringslagen).

Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt om det inte är olämpligt (14 § folkbokföringsdatalagen). Huruvida Skatteverket har rätt eller möjlighet att lämna ut personuppgifter följer av andra bestämmelser. Uppgifter om folkbokföring kan exempelvis omfattas av folkbokföringssekretess (22 kap. 1 § första stycket punkten 1 OSL). Skatteverket omfattas exempelvis av uppgiftsskyldighet enligt 4 och 5 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Skatteverket därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att inte synnerliga skäl talar för att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse eller tystnadsplikt ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut (4 §) respektive att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut (5 §).

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Skatteverket. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och

direkt tillgång till information i medborgar- och befolkningsregister över fysiska personer. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten iv) i svensk rätt.

11.2.12 Register över pass och visum

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i passregister kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella register över pass och visum (artikel 21.1 b punkten v) i sjätte penningtvättsdirektivet). Bestämmelserna avser med andra ord uppgifter om resehandlingar och visum. Vad gäller resehandlingar motsvaras det för svensk del närmast av passregistret och registret över nationella identitetskort. Något svenskt register över visum finns inte. Däremot finns sådana uppgifter i det EU-gemensamma informationssystemet för viseringar, se avsnitt 11.2.13. Uppgifter om nationella viseringar finns också i den centrala utlänningsdatabasen, se avsnitt 11.2.22.

I Sverige är pass och nationellt identitetskort de giltiga resehandlingarna. Pass kan användas vid samtliga resor. Nationellt identitetskort kan användas vid resa inom EU/Schengen.

I passlagen (1978:302) och passförordningen (1979:664) finns bestämmelser om pass för svenska medborgare. Polismyndigheten är passmyndighet. Av 23 § passförordningen framgår att Polismyndigheten ska föra ett passregister.

Polismyndigheten kan i egenskap av passmyndighet även utfärda nationella identitetskort (1 § förordningen [2005:661] om nationellt identitetskort). Polismyndigheten ska även föra ett register över nationella identitetskort (14 § förordningen om nationellt identitetskort).

Finanspolisen har därmed redan i dagsläget tillgång till uppgifter i passregistret och registret över nationella identitetskort. Kravet på finanspolisens tillgång till information i passregister i artikel 21.1 b punkten v) tillgodoses således av gällande rätt.

11.2.13 Databaser över gränsöverskridande resor

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till databaser över gränsöverskridande resor kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i databaser över gränsöverskridande resor (artikel 21.1 b punkten vi) i sjätte penningtvättsdirektivet). Detta motsvaras närmast av informationssystemet för viseringar, in- och utresesystemet, systemet för reseuppgifter och resetillstånd, Schengens informationssystem samt PNR-databasen.

Informationssystemet för viseringar (VIS)

Informationssystemet för viseringar (VIS) är ett system för utbyte av viseringsuppgifter mellan medlemsstaterna som regleras genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen). I syfte att reformera VIS antogs i juli 2021 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1134 av den 7 juli 2021 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EG) nr 810/2009, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861, (EU) 2019/817 och (EU) 2019/1896 och om upphävande av rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF, i syfte att reformera Informationssystemet för viseringar (VIS-förordningen). I rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. (VIS-rådsbeslutet), fastställs de villkor som ska gälla för att brottsbekämpande myndigheter ska få tillgång till uppgifter i VIS i syfte att förebygga, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott.

Den svenska regleringen om informationsutbyte enligt VIS-rådsbeslutet finns i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete (9 kap.) och förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete (7 kap.). Förslag till nödvändiga anpassningar av svensk rätt till VIS-förordningen föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer (prop. 2024/25:176). Merparten av bestämmelserna ska börja tillämpas först när VIS tas i drift enligt ändringsförordningen, vilket ska ske det datum som kommissionen bestämmer.

Myndigheter som är behöriga att begära sökning i VIS är Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket och Kustbevakningen. Endast en eller flera särskilt utsedda enheter vid dessa myndigheter är behöriga att framställa en begäran om sökning i VIS (7 kap. 1 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Det ankommer på de berörda myndigheterna att bestämma vilken eller vilka enheter som ska ha sådan behörighet. Myndigheterna får inte göra egna sökningar i VIS utan måste framställa en begäran till den så kallade centrala åtkomstpunkten som genom direktåtkomst får göra sökningar i VIS. Det är Polismyndigheten som är central åtkomstpunkt (7 kap. 1 § andra stycket förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Inom Polismyndigheten är det endast särskilt utsedda tjänstemän som är

behöriga att göra sökningar i VIS (7 kap. 4 § första stycket förordningen om internationellt polisiärt samarbete).

Det är alltså endast Polismyndigheten i sitt uppdrag som central åtkomstpunkt som kan ges direktåtkomst till VIS. Finanspolisen kan därför inte ges möjlighet att göra egna sökningar i VIS. Som framgår ovan kan däremot Polismyndigheten utse finanspolisen till en sådan enhet som ska vara behörig att framställa en begäran om sökning i VIS. Promemorian bedömer därför att några ytterligare författningsåtgärder inte behöver vidtas.

In- och utresesystemet

In- och utresesystemet är ett system för elektronisk registrering av uppgifter om in- och utresa samt uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna för kortare vistelser. Systemet inrättas genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (in- och utreseförordningen). In- och utresesystemet ska kunna användas av de brottsbekämpande myndigheterna för att förstärka den inre säkerheten samt i kampen mot allvarlig brottslighet och terrorism.

Sedan den 12 oktober 2025 är bl.a. Polismyndigheten behörig myndighet att begära sökningar enligt in- och utreseförordningen för brottsbekämpande ändamål. Polismyndigheten är också central åtkomstpunkt enligt in- och utreseförordningen. Endast en eller flera särskilt utsedda enheter vid de behöriga myndigheterna är behöriga att framställa en begäran om sökning. Den centrala åtkomstpunkten ska löpande föra en förteckning över enheterna (11 kap. 1 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete).

Det är alltså endast Polismyndigheten som i sitt uppdrag som central åtkomstpunkt kan ges direktåtkomst till in- och utresesystemet. Finanspolisen kan därför inte ges möjlighet att göra egna sökningar i in- och utresesystemet. Som framgår ovan kan däremot Polismyndigheten utse finanspolisen till en sådan enhet som ska vara behörig att framställa en begäran om sökning i in- och utresesystemet. Promemorian bedömer därför att några ytterligare författningsåtgärder inte behöver vidtas.

Systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias-förordningen)

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226 (Etias-förordningen), inrättas ett EU-gemensamt system för reseuppgifter och resetillstånd. Etias är en förkortning av European travel information and authorisation system. Systemet gäller för tredjelandsmedborgare som är undantagna från kravet på visering för kortare vistelse för att passera de yttre gränserna. Etias-

förordningen trädde i kraft den 9 oktober 2018 men merparten av bestämmelserna ska börja tillämpas först när systemet tas i drift. Kommissionen ska fastställa driftsdatum när vissa villkor är uppfyllda.

I likhet med VIS-förordningen samt in- och utreseförordningen ska medlemsstaterna utse de myndigheter som har rätt att begära sökning i Etias centrala system för brottsbekämpande ändamål och en eller flera centrala åtkomstpunkter som ska tillhandahålla åtkomsten för de utsedda myndigheterna (artikel 50.1 och 50.2 i Etias-förordningen). Endast vederbörligen bemyndigad personal vid de centrala åtkomstpunkterna ska ha åtkomstbehörighet till Etias centrala system (artikel 50.4 i förordningen).

För att anpassa svensk rätt till Etias har ändringar gjorts i bl.a. utlänningslagen, utlänningsdatalagen och polisens brottsdatalag. Dessa lagändringar har dock ännu inte trätt i kraft. De träder i kraft den dag regeringen bestämmer. Några regler om vilka myndigheter som ska ha rätt att hämta in uppgifter i Etias centrala system för brottsbekämpande ändamål och vilken myndighet som ska utses till central åtkomstpunkt har ännu inte införts i svensk rätt. I departementspromemorian Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd (Ds 2021:19) föreslås att Polismyndigheten ska vara central åtkomstpunkt samt att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Försvarsmakten ska ha behörighet att begära sökning i Etias centrala system för brottsbekämpande ändamål. Enligt promemorian bör uppgiften att utse en eller flera operativa enheter som ska ha behörighet att begära sökning i Etias ankomma på varje behörig myndighet, vilket bör framgå av förordning (Ds 2021:19 s. 92–94). Regeringen avser att återkomma i denna fråga i kommande förordningsarbete (prop. 2022/23:66 s. 33).

Under förutsättning att föreslagna förordningsändringar genomförs kan finanspolisen utses till en sådan enhet som ska vara behörig att begära sökning i Etias. Promemorian bedömer att det i dagsläget saknas skäl att vidta några ytterligare författningsåtgärder.

EU:s regelverk om Schengens informationssystem

Schengens informationssystem (SIS) är ett system som Schengenländerna använder för att utbyta information med varandra inom ramen för polissamarbete, straffrättsligt samarbete och migrationskontroll. I mars 2023 började de tre nya EU-förordningar om SIS att gälla:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (återvändandeförordningen),
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006 (gränsförordningen), och

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533 /RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU (polisförordningen).

SIS består dels av ett centralt datasystem, dels av nationella datasystem i de deltagande medlemsstaterna. De nationella datasystemen står i direkt förbindelse med det centrala datasystemet och innehåller en kopia av den information som vid varje tidpunkt finns i detta. Medlemsstaterna använder sitt nationella system för sökning mot centrala SIS eller mot den nationella kopian. Det är även i den nationella kopian som medlemsstaterna för in, uppdaterar och raderar registreringar i SIS.

Polismyndigheten är ansvarig för den svenska nationella delen av SIS. Myndigheten ska föra ett register som ska vara den svenska nationella delen av SIS (4 § lagen [2021:1187] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem).

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, åklagarmyndigheter, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket ska ha åtkomst till uppgifter som förts in i SIS och rätt att söka i sådana uppgifter direkt eller i en kopia när de vidtar åtgärder i sin verksamhet för att förebygga, förhindra, avslöja, utreda eller lagföra terroristbrott eller andra grova brott (11 § 3 förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem).

Finanspolisen har alltså redan åtkomst till uppgifter som förts in i SIS och rätt att söka i sådana uppgifter direkt eller i en kopia. Promemorian bedömer därför att några ytterligare författningsåtgärder inte behöver vidtas.

Flygpassageraruppgifter

PNR är en förkortning av den engelska benämningen Passenger Name Record och avser uppgifter som passagerare lämnar vid bokning av flygresor och vid incheckning, till exempel namn, resedatum, resväg, bagageinformation och betalningssätt. PNR-uppgifterna kan till exempel användas för att sälla ut tidigare okända passagerare som skulle kunna vara intressanta för myndigheterna att kontrollera. Uppgifterna kan även användas i samband med brottsutredningar eller för att analysera och fastställa misstänkta rese- och beteendemönster (prop. 2017/18:234 s. 24.).

Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2016/681 om användning av passageraruppgiftssamlingar (PNR-uppgifter) för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet, (PNR-direktivet) utgör ett unionsgemensamt regelverk för insamling och användning av PNR-uppgifter i viss brottsbekämpande verksamhet. Direktivet har i svensk rätt genomförts i lagen (2018:1180) om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen (PNR-lagen). Lagen innehåller bestämmelser om lufttrafikföretags skyldigheter att överföra PNR-uppgifter till enheten för passagerarinformation vid Polismyndigheten och om behandling av PNR-uppgifter i verksamhet för att

förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra terroristbrottslighet eller annan allvarlig brottslighet. Med annan allvarlig brottslighet avses de brott som anges i bilaga II till PNR-direktivet och för vilka det i Sverige eller andra medlemsstater är föreskrivet fängelse i tre år eller mer (1 kap. 1 § fjärde stycket PNR-lagen). Kravet innebär att brott i flera fall måste bedömas som grova för att de ska omfattas av tillämpningsområdet även om de i och för sig finns förtecknade i listan. Så är exempelvis fallet med penningtvättsbrott och näringspenningtvätt.

PNR-uppgifter som överförts från lufttrafikföretagen ska bevaras i en databas vid enheten för passagerarinformation vid Polismyndigheten (3 kap. 1 § PNR-lagen). Endast den som tjänstgör vid enheten för passagerarinformation och den som fullgör uppgifter enligt lagen får ha tillgång till PNR-information som behandlas vid enheten (3 kap. 7 § PNR-lagen). PNR-information ska under vissa omständigheter överföras till behöriga myndigheter så snart som möjligt (4 kap. 1 § PNR-lagen). Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Försvarsmakten är behöriga myndigheter enligt PNR-lagen (3 § förordningen [2018:1181] om flygpassageraruppgifter i brottsbekämpningen).

Finanspolisen har alltså redan möjlighet att så snart som möjligt efter begäran få PNR-information från enheten för passagerarinformation vid Polismyndigheten. Promemorian bedömer därför att några ytterligare författningsåtgärder inte behöver vidtas.

11.2.14 Register över kommersiella och ideella aktörer

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till uppgifter i kommersiella databaser och register över ideella organisationer samt information om företags årsredovisning kräver inga författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i kommersiella databaser, inbegripet företags- och handelsregister samt databaser över personer i politiskt utsatt ställning (artikel 21.1 b punkten vii) i sjätte penningtvättsdirektivet). Finansunderrättelseenheten ska också ha sådan tillgång till information i register över ideella organisationer (artikel 21.1 b punkten xiv) och till information om företags årsredovisning (artikel 21.1 b punkten xvii).

För svensk del motsvaras detta närmast av uppgifter i aktiebolagsregistret, bankregistret, europabolagsregistret, europakooperativregistret, filialregistret, föreningsregistret, försäkringsförmedlarregistret, försäkringsregistret och handelsregistret som alla förs av Bolagsverket. Eftersom stiftelser kan driva näringsverksamhet bör även uppgifter som finns i stiftelseregister som förs av länsstyrelserna träffas av regleringen. Däremot finns för svensk del inte något samlat register över

ideella organisationer. Det finns inte heller någon reglering om databaser över personer i politiskt utsatt ställning.

Aktiebolagsregistret

Bolagsverket ska föra ett aktiebolagsregister för registrering enligt aktiebolagslagen (2005:551) eller annan författning (27 kap. 1 § aktiebolagslagen). Registret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket. Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (2 kap. 1 § första stycket aktiebolagsförordning [2005:559]).

I aktiebolagsförordningen regleras vilka uppgifter som ska antecknas i registret. Registret ska även innehålla vissa handlingar, bl.a. årsredovisningar, revisionsberättelser, koncernredovisningar, koncernrevisionsberättelser och delårsrapporter (2 kap. 15 a §).

Bankregistret

Bolagsverket ska föra ett bankregister för banker och utländska banker med filial i Sverige (13 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 4 kap. 1 § förordningen [2004:329] om bank- och finansieringsrörelse). Bankregistret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket (4 kap. 2 § förordningen om bank- och finansieringsrörelse). Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (4 kap. 3 § första stycket förordningen om bank- och finansieringsrörelse).

I registret skrivs de uppgifter in som enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse, aktiebolagslagen, sparbankslagen (1987:619), lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar (föreningslagen), lagen om utländska filialer m.m. eller andra författningar ska anmälas för registrering eller i övrigt ska tas in i registret (13 kap. 1 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse). För bankaktiebolag ska registret innehålla bl.a. års- och koncernredovisningar, revisions- och koncernrevisionsberättelser samt delårsrapporter (20 a § förordningen om bank- och finansieringsrörelse).

Europabolagsregistret

Bolagsverket ska föra europabolagsregistret som är ett register över europabolag (7 § första stycket lagen [2004:575] om europabolag). I fråga om registrering i europabolagsregistret tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen och andra författningar om registrering i aktiebolagsregistret eller, om europabolaget driver bankrörelse, bankregistret. Om europabolaget är ett försäkringsföretag eller ett tjänstepensionsföretag tillämpas i stället bestämmelserna i aktiebolagslagen och andra författningar om registrering i försäkringsregistret.

Europakooperativregistret

Bolagsverket ska även föra europakooperativsregistret som är ett register över europakooperativ (10 § första stycket lagen [2006:595] om europakooperativ). I fråga om registrering i europakooperativsregistret tillämpas bestämmelserna i aktiebolagslagen och andra författningar om registrering

i aktiebolagsregistret eller, om europakooperativet är ett försäkringsföretag eller ett tjänstepensionsföretag, försäkringsregistret.

Filialregistret

Bolagsverket ansvarar för registreringsärenden som gäller utländska filialer och ska föra ett filialregister. Registret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket (13 § förordningen [1992:308] om utländska filialer och 1 § 1 förordningen [2007:1110] med instruktion för Bolagsverket). Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (13 a § förordningen om utländska filialer). I förordningen om utländska filialer regleras vilka uppgifter som ska föras in i filialregistret.

Föreningsregistret

Bolagsverket ska föra ett föreningsregister för registrering enligt föreningslagen eller annan författning (19 kap. 1 § föreningslagen). Föreningsregistret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket (3 kap. 7 § förordningen [2018:759] om ekonomiska föreningar). Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (3 kap. 1 § förordningen om ekonomiska föreningar). I förordningen om ekonomiska föreningar regleras vilka uppgifter som ska föras in eller antecknas i registret.

Försäkringsförmedlarregistret

Registrering av försäkringsförmedlare görs i försäkringsförmedlarregistret som förs av Bolagsverket (8 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsdistribution och 5 kap. 1 § första stycket förordningen [2018:1231] om försäkringsdistribution). Registret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket (5 kap. 1 § första stycket förordningen om försäkringsdistribution). Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (5 kap. 2 § förordning om försäkringsdistribution).

I försäkringsförmedlarregistret skrivs de uppgifter in som enligt lag eller andra författningar ska tas in i register (8 kap. 1 § första stycket lagen om försäkringsdistribution).

Försäkringsregistret

Bolagsverket ska föra ett försäkringsregister för försäkringsföretag och tjänstepensionsföretag (17 kap. 1 § försäkringsrörelselagen, 14 kap. 2 § lagen om tjänstepensionsföretag, 4 kap. 1 § försäkringsrörelseförordningen [2011:257] och 1 kap. 3 § förordningen [2019:809] om tjänstepensionsföretag). Försäkringsregistret förs med hjälp av automatiserad behandling (2 § första stycket försäkringsrörelseförordningen). Syftet med registret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (4 kap. 5 § försäkringsrörelseförordningen).

I försäkringsregistret skrivs de uppgifter in som enligt försäkringsrörelselagen, lagen om tjänstepensionsföretag aktiebolagslagen, föreningslagen eller andra författningar ska anmälas för registrering (17 kap. 1 § försäkringsrörelselagen och 14 kap. 2 § lagen om tjänste-

pensionsföretag). Försäkringsregistret ska bl.a. innehålla års- och koncernredovisningar, revisions- och koncernrevisionsberättelser samt delårsrapporter (19, 25 och 29 §§ försäkringsrörelseförordningen).

Handelsregistret

Handelsregistret förs av Bolagsverket. Registret förs med hjälp av automatiserad behandling och ska hållas tillgängligt hos Bolagsverket. Syftet med handelsregistret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (1 § handelsregisterlagen [1974:157] samt 1 och 1 a § handelsregisterförordningen [1974:188]).

Näringsidkare som kan registreras i registret är enskilda personer som utövar eller avser att utöva näringsverksamhet (enskilda näringsidkare), handelsbolag, ideella föreningar som utövar eller avser att utöva näringsverksamhet, registrerade trossamfund som utövar eller avser att utöva näringsverksamhet och bolagsmän i enkla bolag, om bolagsmännen utövar eller avser att utöva näringsverksamhet i bolaget. De näringsidkare som enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldiga att upprätta en årsredovisning är skyldiga ansöka om registrering (2 § handelsregisterlagen). Vilka uppgifter som ska registreras i handelsregistret framgår av handelsregisterlagen (4 §).

Stiftelseregister

Registrering av stiftelser görs i de stiftelseregister som förs av registreringsmyndigheterna. Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som regeringen har bestämt är tillsynsmyndighet i länet (10 kap. 1 § stiftelselagen [1994:1220]).

Stiftelseregistren förs med hjälp av automatiserad behandling. Syftet med registren är att ge offentlighet åt den information som ingår i registren. Registren får innehålla de uppgifter som framgår av 10 kap. stiftelselagen eller 31 b § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (2 och 2 a §§ stiftelseförordningen [1995:1280]).

Ideella föreningar

Ideella föreningar omfattas som utgångspunkt inte av någon registreringsskyldighet och det finns inte heller något samlat register över sådana föreningar, se dock avsnitt 14 där registreringsskyldighet föreslås. Däremot förekommer också att ideella föreningar registreras i olika register på frivillig basis.

Ideella föreningar som har tilldelats organisationsnummer registreras hos Skatteverket (5 § lagen [1974:174] om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.). För att en ideell förening ska få tillgång till banktjänster krävs i regel att föreningen har ett organisationsnummer. Ett stort antal ideella föreningar finns därför registrerade hos Skatteverket.

Handelsregistret innehåller uppgifter om ideella föreningar som driver näringsverksamhet. Registreringen är som huvudregel frivillig. Ideella föreningar som är skyldiga att upprätta en årsredovisning enligt bokföringslagen ska dock ansöka om registrering i handelsregistret (2 § andra stycket handelsregisterlagen).

Ideella föreningar kan även registreras i registret över idéburna organisationer och registret över trossamfund som förs av Kammar-

kollegiet (lagen [2022:900] om registrering av idéburna organisationer och lagen [1998:1593] om trossamfund). Sådana registreringar är frivilliga.

Ideella föreningar saknar i regel en verklig huvudman och ska därför enligt artikel 63.4 i penningtvättsförordningen registrera sig och sina ledande befattningshavare i registret över verkliga huvudmän.

Genomförande av direktivet i svensk rätt

Uppgifterna i nu aktuella register, varav vissa innehåller företags årsredovisningar, är som utgångspunkt offentliga. De myndigheter som för registren är därmed skyldiga att efter finanspolisens begäran lämna ut uppgifterna enligt 6 kap. 5 § OSL. Bolagsverket, länsstyrelserna och Skatteverket omfattas därtill av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska de myndigheterna därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från andra myndigheter. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

När det gäller ideella föreningar ska finanspolisen därtill enligt artikel 21.1 b punkterna xii) och xiii) i penningtvättsdirektivet ha direkt och omedelbar tillgång till uppgifter om ideella föreningar i det nationella och de sammankopplade registren över verkliga huvudmän (promemorian förslag till genomförande av denna artikel behandlas i avsnitt 11.2.19).

När det gäller kravet på att finanspolisen ska ha tillgång till uppgifter om personer i politiskt utsatt ställning finns ingen svensk reglering som innebär att någon myndighet förfogar över sådana uppgifter. En ansvarig enhet måste bedöma om en kund eller en kunds verkliga huvudman är en person i politiskt utsatt ställning för att fullgöra sina skyldigheter avseende kundkännedom. Finanspolisen kan med stöd av artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen begära att en ansvarig enhet lämnar ut uppgifter om kunder eller kunders verkliga huvudmän som den ansvariga enheten har bedömt är personer i politiskt utsatt ställning. I övrigt innehåller svensk rätt inga krav på vare sig myndigheter eller andra organisationer att ha uppgifter om personer i politiskt utsatt ställning.

Sammanfattningsvis anser promemorian att det inte krävs några lagstiftningsåtgärder för att uppfylla kraven i artikel 21.1 b punkterna vii), xiv) och xvii). Kraven tillgodoses av gällande rätt.

11.2.15 Vägtrafikregister, luftfartygregister och fartygsregister

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information i nationella register över motorfordon, flygplan och vattenfarkoster kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella register över motorfordon, flygplan och vattenfarkoster (artikel 21.1 b viii) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av vägtrafikregistret, luftfartygsregistret och fartygsregistret.

Vägtrafikregistret utgör ett samlat trafikadministrativt system som fungerar som en viktig samhällsresurs för hela vägtrafiksektorn. Ett av syftena med registret är att bistå enskilda, företag och offentliga organ med uppgifter som dessa aktörer i stor utsträckning är beroende av i sin dagliga verksamhet. Transportstyrelsen är registreringsmyndighet för vägtrafikregistret (2 kap. 1 § vägtrafikdatalagen [2019:369], 1 kap. 6 § vägtrafikdataförordningen [2019:382] och 5 § 6 förordningen [2008:1300] med instruktion för Transportstyrelsen). Vilka uppgifter som ska registreras i vägtrafikregistret framgår av vägtrafikdatalagen (2 kap. 1 §) och vägtrafikförordningen (2 kap. 1 §).

Transportstyrelsen för också register över luftfartyg, benämnt luftfartygsregistret (2 kap. 1 § luftfartslagen [2010:500] och 5 § 2 förordningen med instruktion för Transportstyrelsen). I registret ska uppgifter om motordrivna luftfartyg och segelflygplan föras in. Detsamma gäller andra luftfartyg som ska användas till luftfart utom svenskt område. Registrering i luftfartygsregistret är en förutsättning för att ett luftfartyg ska få användas vid luftfart. Registret används i huvudsak för olika offentliga ändamål. Bestämmelser om registrering i luftfartsregistret, bl.a. vilka uppgifter om varje luftfartyg som ska föras in i registret, finns i förordningen (1986:172) om luftfartygsregistret m.m.

Fartygsregistret är inrättat för registrering av skepp, skeppsbyggen och båtar. Transportstyrelsen är registreringsmyndighet även för detta register (1 kap. 2 § sjölagen [1994:1009], 1 kap. 1 § fartygsregisterförordningen [1975:927] och 5 § 3 förordningen med instruktion för Transportstyrelsen). Syftet med fartygsregistret är att ge offentlighet åt den information som ingår i registret (1 kap. 2 a § sjölagen). I fartygsregisterförordningen regleras vilka uppgifter som ska föras in i fartygsregistret.

Vid sidan av vissa regleringar om utlämnande av uppgifter som gäller för respektive register omfattas Transportstyrelsen av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Transportstyrelsen därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten,

förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Transportstyrelsen. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till information i nationella register över motorfordon, flygplan och vattenfarkoster. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkt viii) i svensk rätt.

11.2.16 Socialförsäkringsförmåner

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information i socialförsäkringsregister kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella socialförsäkringsregister (artikel 21.1 b ix) i sjätte penningtvättsdirektivet).

Svensk rätt innehåller inte någon reglering om socialförsäkringsregister men Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten behandlar uppgifter om socialförsäkringsförmåner i sina verksamheter (114 kap. socialförsäkringsbalken).

Försäkringskassan administrerar en stor del av den svenska socialförsäkringen och hanterar därutöver ett antal andra bidrag och ersättningar. Försäkringskassans verksamhet omfattar bl.a. familjeförmåner, förmåner vid sjukdom eller arbetsskada, särskilda förmåner vid funktionsnedsättning, förmåner vid ålderdom, förmåner till efterlevande och bostadsstöd. Pensionsmyndigheten har i uppdrag att administrera och betala ut pensioner och andra förmåner som administreras av myndigheten.

Både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten omfattas av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots den sekretessreglering som gäller för vissa uppgifter i dessa myndigheters verksamhet ska de därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det

intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att finanspolisen ska ha tillgång till information om socialförsäkringsförmåner. Det krävs därmed inga åtgärder för att genomföra direktivets artikel 21.1 b punkt ix) i svensk rätt.

11.2.17 Tulluppgifter

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till tulluppgifter kräver inga ytterligare författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha direkt och omedelbar tillgång till administrativ information om tulluppgifter, inbegripet uppgifter om gränsöverskridande fysiska överföringar av kontanter (artikel 21.1 b punkten x) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av uppgifter i Tullverkets verksamhet.

Tullverket har bl.a. till uppgift att fastställa och ta ut tullar, skatter och avgifter samt övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs (förordning [2016:1332] med instruktion för Tullverket).

Vid sidan av kontrollverksamheten bedriver Tullverket också en brottsbekämpande verksamhet som ska förebygga, upptäcka, förhindra, utreda och lagföra tullrelaterad brottslighet. När det föreligger misstanke om brott eller brottslig verksamhet, som Tullverket har i uppdrag att bekämpa, övergår kontrollverksamheten till brottsbekämpande verksamheten. För en bedömning i förhållande till uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, se avsnitt 11.2.27.

För uppgifter som inte faller inom Tullverkets brottsbekämpande verksamhet tillämpas tulldatalagen (2026:127). Som utgångspunkt omfattas uppgifter hos Tullverket av sekretess (27 kap. 3 § OSL). För att finanspolisen i dessa fall ska få tillgång till uppgifter behöver det därmed finnas sekretessbrytande bestämmelser. När det gäller uppgifter som behandlas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1672 av den 23 oktober 2018 om kontroller av kontanta medel som

förs in i eller ut ur unionen och om upphävande av förordning (EG) nr 1889/2005 (kontantkontrollsförordningen), följer det direkt av förordningen att Tullverket ska rapportera uppgifter om kontanta medel som förs in eller ut ur EU till finansunderrättelseenheten (artikel 9.1). Motsvarande skyldighet gäller även vid den inre gränsen (1 d § inregränsförordningen [1996:702]).

Tullverket omfattas även av den skyldighet att på begäran lämna en fysisk persons kontaktuppgifter till en brottsbekämpande myndighet som gäller för myndigheter enligt 4 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Trots den sekretessreglering som gäller för vissa uppgifter ska Tullverket därmed skyndsamt lämna en kontaktuppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i finanspolisens brottsbekämpande verksamhet, förutsatt att det inte finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

För andra uppgifter än kontaktuppgifter och uppgifter om in- och utförsel av kontanta medel har inte Tullverket i dagsläget någon generell uppgiftsskyldighet i förhållande till Polismyndigheten och finanspolisen. I utredningen En ny organisation av ekobrottsbekämpningen (SOU 2025:81) föreslås dock att Tullverket ska omfattas av 5 § i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Förslaget innebär att Tullverket därigenom skulle omfattas av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Bestämmelsen skulle innebära att Tullverket trots eventuell sekretessreglering blir skyldigt att skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Tullverket. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet.

Mot bakgrund av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL och de redan föreslagna författningsändringarna bedömer promemorian att inga ytterligare författningsåtgärder krävs för att genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten x).

Särskilt om tullinformationssystemet TIS

Tullinformationssystemet (TIS) är en gemensam internationell databas som syftar till att underlätta informationsutbytet mellan EU:s medlemsstater i syfte att effektivisera bekämpningen av brott inom tullområdet. Systemet grundar sig på dels rådets förordning (EG) nr 515/97 av den 13

mars 1997 om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen (rådsförordningen), dels rådets beslut 2009/917/RIF av den 30 november 2009 om användning av informationsteknik för tulländamål (rådsbeslutet).

TIS består av två databaser – TIS-EU som myndigheter som har befogenhet att vidta åtgärder för att förebygga, utreda och beivra överträdelse av EU:s tull- eller jordbrukslagstiftning får använda och TIS-MS som får användas av vissa myndigheter som har i uppgift att beivra överträdelse av nationell lagstiftning.

Förordningen (2016:904) om tullinformationssystemet innehåller kompletterande bestämmelser till rådsförordningen avseende svenska myndigheters användning av TIS samt genomför rådsbeslutet (1 §).

Tillgång till uppgifter i TIS får ges till de nationella myndigheter som medlemsstaterna har utsett. För svensk del är det Tullverket som får föra in uppgifter i TIS i enlighet med rådsförordningen och rådsbeslutet (3 § förordningen om tullinformationssystemet). Tullverket är också behörig myndighet enligt rådsbeslutet (4 § förordningen om tullinformationssystemet). Uppgifter ur TIS-EU får användas av bl.a. Polismyndigheten för att vidta åtgärder för att förebygga, utreda och beivra överträdelse av EU:s tull- eller jordbrukslagstiftning (5 §). Uppgifter ur TIS-MS får användas av bl.a. Polismyndigheten för att vidta åtgärder för att förebygga, utreda och beivra överträdelse av nationell lagstiftning (6 §). Myndigheterna får ha direktåtkomst till TIS i den utsträckning som följer av 7–9 §§ förordningen om tullinformationssystemet.

Polismyndigheten har alltså redan tillgång till uppgifter i TIS men EU-rätten gör det inte möjligt att utvidga Polismyndighetens tillgång till TIS för att kunna fullgöra andra uppgifter än de som anges i rådsförordningen och rådsbeslutet (förebygga, utreda och beivra aktiviteter som strider mot tull- eller jordbrukslagstiftningen eller nationell tulllagstiftning). Mot den bakgrunden anser promemorian att det inte skulle vara förenligt med EU-rätten att i svensk rätt införa en reglering som ger finanspolisen tillgång till uppgifter i TIS för några andra syften än de som anges i nuvarande reglering.

11.2.18 Vapenregistret

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i nationella vapenregister kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella vapenregister (artikel 21.1 b punkten xi) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av de register som regleras i 16 kap. vapenlagen (2026:408).

Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra vapeninnehavarregister, vapenregister, register över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer samt register över auktoriserade sammanslutningar för målskytte (se 16 kap. vapenlagen). I vapenförordningen (2026:409) finns ytterligare bestämmelser om registrens innehåll (18 kap. 1 §).

Vapenregistren ska ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen samt tillhandahålla sådana uppgifter som behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att utreda eller beivra brott med anknytning till skjutvapen (18 kap. 7 § vapenlagen).

Hos Polismyndigheten får uppgifter i vapenregister ges till 1) anställda som handlägger vapenärenden, 2) anställda som arbetar vid myndighetens ledningscentraler och 3) de särskilt angivna tjänstemän vid myndigheten som avses i 3 kap. 6 § andra stycket polisens brottsdatalog (18 kap. 5 § vapenförordningen).

Bestämmelserna i 3 kap. 6 § andra stycket polisens brottsdatalog gäller för sökningar som görs av särskilt utvalda tjänstemän 1) när de utför beredningsuppgifter i underrättelseverksamhet och arbetet befinner sig i ett inledande skede, 2) i syfte att i underrättelseverksamhet bearbeta och analysera personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 § första stycket 1 eller 2 polisens brottsdatalog och som enbart dessa tjänstemän har tillgång till, 3) i syfte att utreda brott för vilket det är föreskrivet fängelse i fyra år eller mer, eller 4) i syfte att samordna utredningar om brott som kan vara systematiska och för vilka det är föreskrivet fängelse i två år eller mer.

Anställda hos finanspolisen tillhör de särskilt angivna tjänstemän som avses i 3 kap. 6 § andra stycket polisens brottsdatalog. Finanspolisen har därmed direkt tillgång till uppgifter i vapenregistren enligt vapenlagen och vapenförordningen. Direktivets krav på att finanspolisen ska ha tillgång till uppgifter i vapenregister kräver inga åtgärder.

11.2.19 Verkligt huvudmannaskap

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till administrativ information i nationella register över verkligt huvudmannaskap och till uppgifter som finns tillgängliga via sammankoppling av centrala register över verkligt huvudmannaskap kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella register över verkligt huvudmannaskap och till uppgifter som finns tillgängliga via sammankoppling av centrala register över verkligt huvudmannaskap i enlighet med artikel 10.19 i direktivet (artikel 21.1 b punkten xii) och punkten xiii) i sjätte penningtvättsdirektivet).

Reglerna i sjätte penningtvättsdirektivet innebär att medlemsstaterna är skyldiga att även fortsättningsvis ha centrala register med uppgifter om verkligt huvudmannaskap (artikel 10.1). Bolagsverket har ansvarat för det svenska registret ända sedan kravet på ett centralt register över verkliga huvudmän infördes genom det nuvarande penningtvättsdirektivet och promemorian föreslår att Bolagsverket även i fortsättningen ska vara registreringsmyndighet i fråga om registret över verkliga huvudmän (se avsnitt 14.3).

Uppgifterna i registret över verkliga huvudmän omfattas som utgångspunkt inte av sekretess. Det skulle dock kunna finnas fall där uppgift om bostadsadress som finns i registret skyddas av sekretess på grund av att den registrerade eller någon närstående till denne riskerar att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs (21 kap. 3 § OSL). I propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän gör regeringen emellertid bedömningen att brottsbekämpande myndigheter kommer ha möjlighet att få del också av sådana uppgifter utan hinder av sekretess (prop. 2025/26:129 s. 29 och 30). Uppgift om bostadsadress är en sådan kontaktuppgift som omfattas av uppgiftsskyldigheten i 4 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Bolagsverket därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och synnerliga skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Som anges i den ovan nämnda propositionen är synnerliga skäl ett högt ställt krav och intresseavvägning kan enbart i undantagsfall förväntas resultera i att en uppgift inte lämnas ut. Det är, som regeringen också konstaterar i samma proposition, svårt att se att det skulle aktualiseras i fråga om bostadsadress i registret över verkliga huvudmän, om en sådan uppgift efterfrågas av brottsbekämpande myndigheter (s. 29).

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Bolagsverket. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2. Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till nationell information om verkligt huvudmannaskap. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten xii) i svensk rätt.

Promemorian bedömer att det inte behöver vidtas några lagstiftningsåtgärder för att genomföra artikel 21.1 b punkten xiii) avseende tillgång till uppgifter som finns tillgängliga via sammankoppling av centrala register över verkligt huvudmannaskap via den centrala europeiska plattformen. När det gäller utländska brottsbekämpande myndigheter finns det en bestämmelse som gäller från och med juli 2026 och som bryter

sekretess för uppgift om bostadsadress i registret över verkliga huvudmän, se 21 kap. 4 b § OSL (prop. 2025/26:129, bet. 2025/26:FiU35, rskr. 2025/26:202).

11.2.20 Information hos Finansinspektionen

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som innehas av finansiella tillsynsorgan kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som innehas av finansiella tillsynsorgan, i enlighet med artiklarna 61 och 67.2 i direktivet (artikel 21.1 b punkten xv) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del är Finansinspektionen finansiell tillsynsmyndighet.

Enligt artikel 61.1 i direktivet har behöriga myndigheter, vilket för svensk del omfattar såväl finanspolisen som Finansinspektionen, en generell samarbetskyldighet i förhållande till varandra för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Av artikel 67.2 framgår att sekretess inte ska hindra utbyte av information mellan tillsynsorgan och finansunderrättelseenheten. Mot den bakgrunden får artikel 21.1 b punkten xv) anses innebära att finanspolisen ska ha tillgång till de uppgifter hos finansiella tillsynsorgan som finanspolisen behöver för att kunna utföra sina uppgifter med avseende på bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Finansinspektionen omfattas av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Finansinspektionen därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Finansinspektionen. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till information som innehas av finansiella tillsynsorgan. Det krävs därmed

inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten xv) i svensk rätt.

11.2.21 Handel med utsläppsrätter

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvätsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i databaser som lagrar uppgifter om handel med utsläppsrätter för koldioxid kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som finns i databaser som lagrar uppgifter om handel med utsläppsrätter för koldioxid som inrättats enligt Kommissionens förordning (EU) nr 389/2013 av den 2 maj 2013 om upprättande av ett unionsregister i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG och Europaparlamentets och rådets beslut nr 280/2004/EG och nr 406/2009/EG samt om upphävande av kommissionens förordningar (EU) nr 920/2010 och (EU) nr 1193/2011 (artikel 21.1 b punkten xvi) i sjätte penningtvätsdirektivet). Detta får antas avse det så kallade unionsregistret som har inrättats enligt nämnda förordning.

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växt husgaser inom unionen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG (utsläppshandelsdirektivet) inrättades ett system för handel med utsläppsrätter inom EU. Utsläppsrätterna inom EU hålls i ett gemensamt register som kallas för unionsregistret. Förordning (EU) 389/2013 har ersatts av Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/1122 av den 12 mars 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG vad gäller unionsregistrets funktion (registerförordningen).

De svenska bestämmelserna om kontoföring i unionsregistret finns i lagen (2020:1173) om vissa utsläpp av växthusgaser och förordningen (2020:1180) om vissa utsläpp av växthusgaser som kompletterar EU-förordningar som har antagits med stöd av utsläppshandelsdirektivet, till exempel registerförordningen. Statens energimyndighet är nationell administratör enligt registerförordningen, så kallad kontoföringsmyndighet (19 § andra stycket lagen om vissa utsläpp av växthusgaser och 2 kap. 4 § förordningen om vissa utsläpp av växthusgaser).

Enligt artikel 67.3 i registerförordningen ska den nationella administratören, samt dess verksamhetsledare och anställda, samarbeta fullt ut med den finansunderrättelseenhet som avses i artikel 32 i det nuvarande direktivet genom att snarast både misstankerapportera på eget initiativ och på begäran ge finansunderrättelseenheten all nödvändig information enligt de förfaranden som inrättats genom tillämplig lagstiftning. Hänvisningar till det nuvarande direktivet ska anses som hänvisningar till penningtvätsförordningen och sjätte penningtvätsdirektivet (artikel 89 i penningtvätsförordningen).

Det följer alltså direkt av registerförordningen att den nationella administratören, för svensk del Statens energimyndighet, efter begäran snarast ska ge finanspolisen all nödvändig information. Detta inbegriper uppgifter som finns i unionsregistret.

Enligt 31 kap. 11 § OSL gäller sekretess i verksamhet som avser förande av det unionsregister för utsläppsrätter som avses i lagen om vissa utsläpp av växthusgaser för uppgift som lämnar eller bidrar till upplysning om ställningen på ett konto i registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att kontoinnehavaren lider skada. Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. En föreskrift i en EU-förordning är att jämställa med en föreskrift i lag eller förordning. Nuvarande reglering gör det således möjligt för Statens energimyndighet att fullgöra sin uppgiftsskyldighet i förhållande till finanspolisen enligt registerförordningen.

Mot denna bakgrund anser promemorian att nuvarande reglering tillgodoser direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till information i databaser som lagrar uppgifter om handel med utsläppsrätter för koldioxid. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkt xvi) i svensk rätt.

11.2.22 Nationella register över migration och immigration

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvätsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i nationella register över migration och immigration kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella register över migration och immigration (artikel 21.1 b punkten xviii) i sjätte penningtvätsdirektivet). För svensk del motsvaras det närmast av centrala utlänningsdatabasen och Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.

Centrala utlänningsdatabasen (CUD) är den centrala databasen som innehåller samtliga Migrationsverkets enheters ärendehantering av bl.a. tillståndsärenden, medborgarskapsärenden, diarieföring, asylprövningar, flyktigmottagning, bidragshantering och kommunplaceringar. CUD innehåller en mängd personuppgifter, även känsliga sådana. För Migrationsverkets behandling av personuppgifter i CUD gäller bl.a.t utlänningsdatalagen (2016:27) och utlänningsdataförordningen (2016:30).

Migrationsverkets personuppgiftsbehandling avseende fingeravtryck och fotografier är särreglerad. Av 15 § utlänningsdatalagen framgår att Migrationsverket i vissa fall får föra separata register över fingeravtryck och fotografier. Registrens uppgifter om fingeravtryck eller fotografier får endast användas i vissa särskilt utpekade verksamheter eller situationer (15 § andra stycket utlänningsdatalagen).

Vid sidan av Polismyndighetens direktåtkomst till vissa uppgifter är Migrationsverket skyldig att på Polismyndighetens begäran lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2 och 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6 eller 7 utlänningsdatalagen (20 § andra stycket utlänningsdatalagen). Migrationsverkets uppgiftsskyldighet i förhållande till Polismyndigheten enligt bestämmelsen ställer inte upp något krav på att uppgifterna behövs för ett visst ändamål.

Migrationsverket omfattas bl.a. av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska Migrationsverket därmed skyndsamt lämna en uppgift till finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

I tillägg kan konstateras att den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL också torde innebära goda möjligheter för finanspolisen att få ut sekretessbelagda uppgifter från Migrationsverket. Enligt bestämmelsen hindrar inte sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften. Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet, se ovan avsnitt 11.2.2.

Enligt promemorians bedömning tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information i nationella register över migration och immigration. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten xviii) i svensk rätt.

11.2.23 Information som innehas av handelsdomstolar

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns hos handelsdomstolar kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som innehas av handelsdomstolar (artikel 21.1 b punkten xix) i sjätte penningtvättsdirektivet).

Handelsdomstolar är en form av specialdomstolar som enbart prövar mål och ärenden inom de rättsligt avgränsade områden som de ansvarar för. I Sverige finns inte några handelsdomstolar, men det förekommer i andra länder. Direktivets bestämmelser om att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns hos handelsdomstolar blir därför inte tillämpliga för svensk del. Några lagstiftningsåtgärder för att genomföra artikel 21.1 b punkten xix) i svensk rätt krävs därför inte.

De mål som prövas av handelsdomstolar motsvaras för svensk del i huvudsak av dispositiva tvistemål som prövas av allmän domstol samt mål som prövas av patent- och marknadsdomstolen. Uppgifter i sådana mål är som huvudregel offentliga. För vissa uppgifter gäller dock sekretess, se till exempel 36 kap. 2 § OSL. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om en myndighets eller en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Uppgifter som omfattas av sekretess enligt 36 kap. 2 § OSL bör som regel kunna lämnas ut till finanspolisen med stöd av exempelvis generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

11.2.24 Insolvensdatabaser

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information som finns i insolvensdatabaser kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som finns i insolvensdatabaser (artikel 21.1 b punkten xx) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras detta närmast av insolvensregistret.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 av den 20 maj 2015 om insolvensförfaranden (omarbetning), ska medlemsstaterna upprätta nationella insolvensregister där uppgifter om insolvensförfaranden offentliggörs. I registren ska vissa uppgifter om de nationella insolvensförfaranden som förordningen tillämpas på föras in. Syftet med insolvensregister är att ge offentlighet åt uppgifter i registren.

Svenska bestämmelser om insolvensregister finns i lagen (2017:473) med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensförordning. Av lagen framgår att Bolagsverket ska föra ett insolvensregister över konkurser och ett insolvensregister över företagsrekonstruktioner. Kronofogdemyndigheten ska föra ett insolvensregister över skuldsaneringar och F-skuldsaneringar (13 § andra stycket).

Medlemsstaterna ska enligt 2015 års insolvensförordning tillgängliggöra föreskriven information i insolvensregistren kostnadsfritt via systemet för sammankoppling av insolvensregister (artikel 27.1). Detta innebär att informationen ska vara sökbar på den europeiska e-juridikportalen. För svensk del ansvarar Bolagsverket för att göra uppgifter i insolvensregistren tillgängliga på den europeiska e-juridikportalen (14 § förordningen [2017:485] med kompletterande bestämmelser till 2015 års insolvensregister).

Uppgifterna i insolvensregistren är offentliga samt tillgängliga och sökbara på den europeiska e-juridikportalen. Finanspolisen kan således

redan enligt gällande rätt få omedelbar och direkt tillgång till information i registren.

Mot denna bakgrund tillgodoser nuvarande reglering direktivets krav på att finanspolisen ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som finns i insolvensdatabaser. Det krävs därmed inga åtgärder för att i svensk rätt genomföra direktivets artikel 21.1 b punkten xx) i svensk rätt.

11.2.25 Konkursförvaltare och rekonstruktörer

Promemorians förslag

På finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens begäran ska en konkursförvaltare lämna upplysningar om konkursboet och dess förvaltning. En sådan begäran ska behandlas snarast möjligt. Detsamma ska gälla för en rekonstruktör i företagsrekonstruktion i fråga om uppgifter om gäldenären och dess verksamhet.

Uppgiftslämnandet till finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska omfattas av tystnadsplikt.

Skälen för promemorians förslag

Konkursförvaltares och rekonstruktörers uppgiftsskyldighet

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information som finns hos insolvensförvaltare (artikel 21.1 b punkten xx) i sjätte penningtvättsdirektivet). För svensk del motsvaras det av sådan information som finns hos konkursförvaltare och rekonstruktörer i företagsrekonstruktion.

Bestämmelser om konkurser och konkursförvaltare finns i konkurslagen (1987:672) och konkursförordningen (1987:916). Förvaltningen av ett konkursbo sköts av en eller flera förvaltare. En konkursförvaltare är skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till rätten, borgenärer, granskningsmän, gäldenären eller tillsynsmyndigheten (7 kap. 9 § konkurslagen). Kronofogdemyndigheten är tillsynsmyndighet (7 kap. 25 § konkurslagen).

Bestämmelser om företagsrekonstruktion och rekonstruktörer finns i lagen (2022:964) om företagsrekonstruktion. Under företagsrekonstruktionen ska rekonstruktören undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsätta helt eller delvis och i så fall på vilket sätt. Rekonstruktören ska dessutom bl.a. biträda gäldenären med att upprätta en rekonstruktionsplan (2 kap. 16 §). Kronofogdemyndigheten är tillsynsmyndighet över rekonstruktörer (7 kap. 1 §).

Konkursförvaltare och rekonstruktörer är inga myndigheter och omfattas därför inte av tryckfrihetsförordningen eller bestämmelser om offentlighet och sekretess i OSL. Undantag gäller för verksamhet i en konkurs som rör bekräftelse av bouppteckning. För handlingar som hör till sådan verksamhet gäller det som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet (2 kap. 4 § OSL och bilagan till OSL). Från och med den 1 juli 2026 gäller detta även för verksamhet som

rör medgivande av undantag från reseförbudet (SFS 2025:805 och prop. 2024/25:135 s. 90 och 91).

I praktiken är det ofta advokater som utses till konkursförvaltare eller rekonstruktör. Advokater är ansvariga enheter enligt penningtvättsregleringen och har enligt artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen en uppgiftsskyldighet i förhållande till finansunderrättelseenheten. All advokatverksamhet omfattas dock inte av penningtvättsregleringen utan endast sådana tjänster som anges i artikel 3.3 b i penningtvättsförordningen. Det handlar i huvudsak om tjänster som rör finansiella transaktioner samt företags- och fastighetstransaktioner. En advokat har alltså inte någon uppgiftsskyldighet i förhållande till finanspolisen i ett uppdrag som konkursförvaltare eller rekonstruktör.

Den uppgiftsskyldighet som en konkursförvaltare har enligt nuvarande reglering gäller i huvudsak i förhållande till dem som berörs av en konkurs, se 7 kap. 9 § konkurslagen. Nuvarande reglering tillgodoser inte direktivets krav på finanspolisens tillgång till uppgifter som finns hos en konkursförvaltare. Någon motsvarande reglering finns inte heller för rekonstruktörer.

För att genomföra artikel 21.1 b punkten xx) i svensk rätt bör det därför införas nya bestämmelser om uppgiftsskyldighet för konkursförvaltare och rekonstruktörer. Promemorian anser att sådana bestämmelser lämpligen bör införas i penningtvättslagen. Av bestämmelserna bör framgå att en konkursförvaltare på finanspolisens begäran snarast möjligt ska lämna upplysningar om konkursboet och dess förvaltning samt att detsamma ska gälla för en rekonstruktör i fråga om uppgifter om gäldenären och dess verksamhet.

Som ett nationellt tillval har Säkerhetspolisen fått motsvarande frågerätt som finanspolisen i förhållande till ansvariga enheter och vissa andra fysiska och juridiska personer. Det gäller clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och den som driver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål. I avsnitt 11.5 redogör promemorian för sin bedömning att denna frågerätt ska föras över till den nya penningtvättslagen. Promemorian bedömer att motsvarande även bör gälla i förhållande till konkursförvaltare och rekonstruktörer och föreslår därför att det av bestämmelserna även framgår att en konkursförvaltare eller en rekonstruktör på Säkerhetspolisens begäran snarast möjligt ska lämna upplysningar om konkursboet och dess förvaltning eller, i fråga om rekonstruktörer, uppgifter om gäldenären och dess verksamhet.

En myndighet som med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse lämnar en sekretessbelagd uppgift till en konkursförvaltare får vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker konkursförvaltarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den (21 kap. 4 §, 27 kap. 8 §, 30 kap. 12 f §, 34 kap. 5 § och 35 kap. 9 § OSL). Ett sådant förbehåll får inte innebära ett förbud att utnyttja uppgiften om den behövs för att förvaltaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter med anledning av konkursen. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten innebär att ett sådant förbehåll inte heller medför ett förbud för förvaltaren att lämna uppgiften vidare till finanspolisen eller Säkerhetspolisen.

Tystnadsplikt

Det är mycket viktigt att det förblir hemligt att finanspolisen eller Säkerhetspolisen har begärt uppgifter om en viss person eller företeelse och att sådana uppgifter har lämnats.

För ansvariga enheter regleras tystnadsplikt vid uppgiftslämnande till finansunderrättelseenheten i artikel 73 penningtvättsförordningen. I huvudsak motsvarande bestämmelser gäller även enligt det nuvarande direktivet, vilket i svensk rätt genomförs genom 4 kap. 9 § penningtvättslagen. Penningtvättslagens bestämmelser går också utöver EU:s krav genom att föreskriva uppgiftsskyldighet och tillhörande tystnadsplikt vid begäran från Säkerhetspolisen och i förhållande till att uppgifter lämnats av vissa andra fysiska och juridiska personer enligt 4 kap. 6 och 9 a §§ penningtvättslagen. Det gäller clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och den som driver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål. Promemorian bedömer att gällande bestämmelser i dessa delar i sak ska föras över till den nya penningtvättslagen, se avsnitt 11.5.3.

För att finanspolisens och Säkerhetspolisens arbete inte ska motverkas bedömer promemorian att motsvarande tystnadsplikt som gäller för andra fysiska och juridiska personer med uppgiftsskyldighet även bör gälla för konkursförvaltare och rekonstruktörer som på begäran ska lämna uppgifter till finanspolisen eller Säkerhetspolisen. Promemorian föreslår därför att det införs en bestämmelse om tystnadsplikt för konkursförvaltare och rekonstruktörer i den nya penningtvättslagen. Bestämmelsen bör utformas med förebild i 4 kap. 9 a § penningtvättslagen.

11.2.26 Tillgångar som frysts eller immobiliserats enligt riktade ekonomiska sanktioner

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till administrativ information om medel och andra tillgångar som frysts eller immobiliserats enligt riktade ekonomiska sanktioner kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar och direkt tillgång till administrativ information om medel och andra tillgångar som frysts eller immobiliserats enligt riktade ekonomiska sanktioner (artikel 21.1 b punkten xxi) i sjätte penningtvättsdirektivet).

I artikel 2.1 punkt 49 i penningtvättsförordningen definieras riktade ekonomiska sanktioner som frysning av tillgångar och förbud mot att ställa medel eller andra tillgångar till förfogande, direkt eller indirekt, till förmån för personer och enheter som upptagits på förteckningar enligt rådsbeslut antagna på grundval av artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen och rådsförordningar antagna på grundval av artikel 215 i EUF-fördraget.

De internationella sanktioner som gäller i Sverige är beslutade av FN eller EU. I svensk rätt regleras överträdelser av internationella sanktioner genom lagen om internationella sanktioner. Om FN beslutat om frysning och beslutet ska genomföras av EU genom ändring i en redan antagen förordning om internationella sanktioner ska Finansinspektionen fatta interimistiska beslut om motsvarande åtgärder (20 § lagen om internationella sanktioner). Beslut om frysning av tillgångar ska följas av alla fysiska och juridiska personer. En rimlig avgränsning av finansunderrättelseenhetens rätt till information om medel och andra tillgångar som frysts eller immobiliserats är dock till sådan information som finns hos ansvariga enheter. Promemorian bedömer dock att direktivets bestämmelse främst kommer aktualiseras för kreditinstitut och andra finansiella företag som står under den finansiella tillsynsmyndigheten Finansinspektionens tillsyn.

Enligt artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen ska en ansvarig enhet på begäran av finansunderrättelseenheten lämna all nödvändig information. En sådan begäran ska besvaras utan dröjsmål, inom den tid som finansunderrättelseenheten bestämmer. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga lagstiftningsåtgärder för att i svensk rätt genomföra artikel 21.1 b punkten xxi) i svensk rätt.

11.2.27 Information relaterad till brottsbekämpning

Promemorians bedömning

Vilka myndigheter som ska anses vara behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till information relaterad till brottsbekämpningen kräver i övrigt inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivet

Finansunderrättelseenheten ska ha direkt eller indirekt tillgång till brottsbekämpningsrelaterad information (artikel 21.1 c) i sjätte penningtvättsdirektivet). Den information som avses omfattar:

- all slags information eller data som redan innehas av behöriga myndigheter i samband med förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott, och
- all slags information eller data som innehas av offentliga myndigheter eller privata enheter i samband med förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott och som är tillgänglig för behöriga myndigheter utan vidtagande av tvångsåtgärder enligt nationell rätt.

Informationen ska inkludera utdrag ur belastningsregister, information om utredningar, information om frysning eller beslagtagande av tillgångar, eller om andra utredningsåtgärder eller interimistiska åtgärder och information om fällande domar och förverkade tillgångar.

Medlemsstaterna får tillåta begränsning av tillgången till den brottsbekämpningsrelaterade informationen från fall till fall, om tillhandahållandet av sådana uppgifter sannolikt kommer att äventyra en pågående utredning.

Med behörig myndighet avses enligt artikel 2 första stycket i direktivet och artikel 2.1.44 i penningtvättsförordningen finansunderrättelseenheten, tillsynsmyndigheter, offentliga myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller som har till uppgift att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott och offentliga myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Medlemsstaterna ska enligt direktivet säkerställa att finansunderrättelseenheten när så är möjligt beviljas direkt tillgång till den brottsbekämpningsrelaterade informationen. I del fall tillgången ges indirekt ska den enhet eller myndighet som innehar den begärda informationen tillhandahålla den med nödvändig skyndsamhet (artikel 21.3). Till skillnad från den information som finansunderrättelseenheten ska ha tillgång till enligt artikel 21.1 a (finansiell information) och 21.1 b (administrativ information) ställer direktivet inte upp något krav på att finansunderrättelseenheten ska ha omedelbar tillgång till den information som nu är i fråga.

Behöriga myndigheter

Den information som finanspolisen i denna del ska ha tillgång till är för svensk del i huvudsak uppgifter som brottsbekämpande myndigheter förfogar över. Vilka svenska myndigheter som omfattas får dock avgöras av penningtvättsförordningens definition av behörig myndighet. Enligt denna definition omfattas, utöver finansunderrättelseenheten och tillsynsmyndigheterna, myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller som har till uppgift att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott samt myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 2 första stycket i direktivet och artikel 2.1.44 i penningtvättsförordningen).

Regeringen har tidigare bedömt att de myndigheter som omfattas är Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen samt Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten (prop. 2025/26:129 s. 46). Promemorian ser inte skäl att nu göra någon annan bedömning. Vilka myndigheter som ska anses vara behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c bör dock enligt promemorian bedömas av regeringen på lägre författningsnivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Finansunderrättelseenheten har möjlighet att få tillgång till uppgifter från de behöriga myndigheterna

De uppgifter som finanspolisen ska ha tillgång till enligt artikel 21.1 c i direktivet omfattas i stor utsträckning av sekretess hos de behöriga myndigheterna. Det finns därför behov av författningsreglerade uppgiftsskyldigheter eller andra sekretessbrytande bestämmelser för att de behöriga myndigheterna ska kunna lämna relevant information till finanspolisen.

Som närmare framgår av avsnitt 11.2.2 är myndigheter skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning det kan ske och ska på begäran av en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång (8 § första stycket förvaltningslagen och 6 kap. 5 § OSL). I praktiken innebär detta att en sekretessbrytande bestämmelse får samma effekt som en uppgiftsskyldighet. En myndighet ska vidare på begäran av en annan myndighet som utgångspunkt lämna begärda uppgifter skyndsamt.

I polislagen (1984:387) finns också flera bestämmelser om samarbete mellan Polismyndigheten och andra myndigheter (6 §). Förordningen med instruktion för Polismyndigheten innehåller också generella bestämmelser om Polismyndighetens samarbete med andra myndigheter och organ inom rättsväsendet (19–27 §§). För Säkerhetspolisens del finns generella bestämmelser om myndighetens samarbete med Polismyndigheten i förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen (11–15 §§).

I den nu gällande penningtvättslagen finns reglering om särskilt beslutad samverkan mellan bl.a. tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt och finansiering av terrorism. Den som deltar i samverkan ska som utgångspunkt, trots sekretess eller tystnadsplikt, lämna en uppgift till en annan deltagare om det behövs för mottagarens deltagande i samverkan. En uppgift ska inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, när den bedriver åklagarverksamhet, är inte skyldiga att lämna en uppgift men får trots sekretess lämna en uppgift till en samverkansdeltagare. Denna samverkan föreslås även, med viss justering, gälla enligt den nya penningtvättslagen och samtliga behöriga myndigheter föreslås få delta i samverkan, se avsnitt 12.4.

I lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet finns också viss reglering om särskilt beslutad samverkan mellan myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av allvarlig eller omfattande karaktär och bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer. En myndighet ska i vissa fall, trots sekretess, lämna uppgift till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan (2 §). I förordningen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet anges vilka myndigheter som är skyldiga att lämna uppgifter enligt nyss nämnda lag (2 §). Det gäller bl.a.

Ekobrottsmyndigheten när den bedriver polisiär verksamhet, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen och Tullverket.

Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, länsstyrelserna och Skatteverket omfattas av den uppgiftsskyldighet som gäller för vissa statliga myndigheter enligt 5 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna, se ovan avsnitt 11.2.2. Trots eventuell sekretessreglering ska de därmed skyndsamt lämna en uppgift till bl.a. finanspolisen om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, förutsatt att det inte står klart att det intresse som en eventuell sekretessbestämmelse ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL till skydd för enskild i verksamhet som syftar till att förebygga eller beivra brott hindrar inte att en uppgift lämnas ut enligt vad som föreskrivs i de brottsbekämpande myndigheternas registerförfattningar (35 kap. 10 § 4 OSL).

Därutöver gäller att sekretess som regleras i 21–40 kap. OSL, det vill säga sekretess till skydd för enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det behövs för vissa särskilt angivna syften (10 kap. 15 a § OSL). Ett sådant angivet syfte är att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilket omfattar underrättelseverksamhet. En uppgift får dock inte lämnas enligt nämnda bestämmelse om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Innebörden av att det krävs övervägande skäl för att en uppgift inte ska få lämnas ut är att det råder presumtion för att en uppgift får lämnas ut om det behövs för något av de syften som anges (prop. 2024/25:180 s. 90).

Eftersom nationell säkerhet enligt artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen faller utanför EU:s kompetensområde omfattar inte direktivets bestämmelser om finansunderrättelseenhetens tillgång till information som finns hos behöriga myndigheter sådana uppgifter som rör nationell säkerhet och som Säkerhetspolisen förfogar över. Säkerhetspolisens bedriver även viss brottsbekämpande verksamhet som inte rör nationell säkerhet. Finanspolisen torde inte ha behov av uppgifter som förekommer i Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet som inte rör nationell säkerhet för att kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism. Däremot kan finanspolisen ha behov av uppgifter som Säkerhetspolisen förfogar över i sin verksamhet som rör nationell säkerhet och som således faller utanför EU:s kompetensområde. För uppgiftslämnande mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns en särskild sekretessbrytande bestämmelse i 35 kap. 10 a § OSL. Enligt den paragrafen hindrar inte sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet.

Sammantaget bedömer promemorian att finansunderrättelseenheten, genom befintliga uppgiftsskyldigheter och andra sekretessbrytande bestämmelser som gäller för de behöriga myndigheterna, har möjlighet att få tillgång till uppgifter i enlighet med sjätte penningtvättsdirektivets krav. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga

författningssåtgärder för att genomföra artikel 21.1 c punkten i) i svensk rätt.

Information som innehas av andra myndigheter och privata aktörer

Finansunderrättelseenheten ska enligt artikel 21.1 c punkten ii) också ha tillgång till all slags information som innehas av offentliga myndigheter eller privata enheter i samband med förebyggande, förhindrande, upptäckt, utredning eller lagföring av brott. När det gäller myndigheter som inte är behöriga myndigheter och privata aktörer ställs det krav på att informationen, för att omfattas av bestämmelsen, ska vara tillgänglig för behöriga myndigheter utan att de behöver vidta tvångsåtgärder.

Det är inte helt klart vad detta innebär för svensk del eftersom det handlar om verksamhet som typiskt sett bedrivs av brottsbekämpande myndigheter. Som exempel på information som omfattas anges i direktivet belastningsregister, information om utredningar, information om frysning eller beslagtagande av tillgångar eller om andra utredningsåtgärder eller interimistiska åtgärder och information om fällande domar och förverkade tillgångar (artikel 21.1 c andra stycket i direktivet). För svensk del är detta uppgifter som brottsbekämpande myndigheter typiskt sett förfogar över, även om andra myndigheter också kan ha tillgång till sådana uppgifter, till exempel uppgifter i belastningsregistret (2 § första stycket 4 lagen om belastningsregister).

Promemorian gör bedömningen att den information som omfattas av artikel 21.1 c första stycket punkten ii) i direktivet för svensk del är sådan information som brottsbekämpande myndigheter och andra behöriga myndigheter förfogar över. Promemorians utgångspunkt är att det saknas skäl för finanspolisen att vända sig till annan aktör när finanspolisen kan vända sig direkt till de behöriga myndigheterna för att få ta del av informationen. Mot denna bakgrund anser promemorian att bestämmelserna finanspolisens tillgång till information som andra myndigheter än behöriga myndigheter och privata aktörer förfogar över enligt artikel 21.1 c första stycket punkten ii) inte blir tillämpliga för svensk del. Det kan dock konstateras att samtliga myndigheter omfattas av ovan nämnda sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 15 a § OSL.

11.2.28 Sekretess

Promemorians bedömning

Det behövs inga nya bestämmelser om sekretess till skydd för uppgifter som lämnas ut till finansunderrättelseenheten enligt föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet. Detsamma gäller för utlämnande av uppgifter som promemorian bedömer kan regleras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

En viktig fråga när det gäller föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet är om de uppgifter som ska lämnas ut omfattas av sekretess hos finanspolisen.

Ett utlämnande av uppgifter enligt de föreslagna bestämmelserna om uppgiftsskyldighet förutsätter att finanspolisen har behov av uppgifterna för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism, det vill säga att uppgifterna behövs i underrättelseverksamheten. Det kan därför antas att de flesta uppgifter kommer att omfattas av sekretess enligt 18 kap. 2 § OSL hos finanspolisen. Trots att bestämmelsen om sekretess för uppgifter i underrättelseverksamhet inte syftar till att skydda enskildas intressen får en tillämpning av bestämmelsen ändå till effekt att uppgifter om enskilda indirekt skyddas, om uppgifterna hänför sig till underrättelseverksamhet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas. Uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden hos finanspolisen omfattas vidare i regel av sekretess enligt 35 kap. 1 § första stycket 4 och 5 OSL. För vissa uppgifter som förvaras hos finanspolisen kan även andra sekretessbestämmelser bli tillämpliga.

Sammantaget gör promemorian bedömningen att de uppgifter som ska lämnas ut enligt föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet kommer att omfattas av sekretess hos finanspolisen. Detsamma gäller för uppgifter som lämnas ut enligt en reglering som genomför direktivets bestämmelser om finanspolisens tillgång till information på lägre nivå än lag. Det finns därför inte ett behov av att införa nya bestämmelser om sekretess till skydd för allmänna intressen eller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

11.2.29 Skyddet för den personliga integriteten

Promemorians bedömning

Föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet är förenliga med skyddet för den personliga integriteten. Detsamma gäller för utlämnande av uppgifter som promemorian bedömer kan regleras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

När det införs bestämmelser som anger att personuppgifter ska eller får lämnas ut, ska det göras en avvägning mellan intresset av att personuppgiften lämnas ut och intresset av att skydda enskilda personers integritet. En reglering om uppgiftsskyldighet innebär ett ökat intrång i den enskildes personliga integritet. Promemorian bedömer att föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet får till följd att fler personuppgifter kommer att lämnas ut till finanspolisen än i dagsläget, vilket innebär en ökad behandling av personuppgifter. Samtidigt bör framhållas att det är ett begränsat antal nya uppgiftsskyldigheter som föreslås i förhållande till finanspolisen. De nya uppgiftsskyldigheter som föreslås gäller information om konkursboet och dess förvaltning från konkursförvaltare och om gäldenären och dess verksamhet från en rekonstruktör.

Föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet syftar till att stärka och effektivisera finanspolisens arbete med att förebygga, förhindra och

upptäcka penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns ett mycket starkt samhälleligt intresse av att bekämpa sådan brottslighet. En aspekt på integritet som regeringen har lyft fram i tidigare lagstiftningsärenden är att medborgare kan kräva att staten vidtar effektiva åtgärder för att skydda deras säkerhet. I detta ligger att staten måste anstränga sig för att se till att brott förebyggs, förhindras och utreds och att gärningsmän ställs till svars för sina brottsliga handlingar. En väl fungerande samhällsorganisation kommer således att medföra vissa intrång i enskildas personliga integritet (prop. 2021/22:251 s. 36 och 37).

Föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyldighet är begränsad till att endast avse sådana uppgifter som finanspolisen behöver för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism. Personuppgifter kommer endast att lämnas ut efter begäran, vilket innebär att risken för att fler uppgifter sprids än vad som behövs för finanspolisens verksamhet motverkas. Det innebär att det inte är möjligt att vanemässigt lämna ut uppgifter. Antalet personuppgifter som kan lämnas ut med stöd av de föreslagna bestämmelserna är således genom utformningen av förslagen begränsade och får bara behandlas om de behövs i finanspolisens verksamhet.

Föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet kommer att avse både offentliga uppgifter och uppgifter som är sekretessbelagda enligt OSL. Promemorian bedömer att de sekretessbelagda uppgifter som kan lämnas ut med stöd av de föreslagna bestämmelserna kommer att omfattas av ett tillfredsställande sekretesskydd hos finanspolisen, se avsnitt 11.2.28.

Den som lämnar ut uppgifter är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftsbehandling som utförs vid utlämnandet. Med det följer ett ansvar för att dataskyddsregleringen följs. Personuppgiftsansvarig måste även kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningsenlig och att den registrerades rättigheter skyddas genom att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder. Det ansvar som följer av det personuppgiftsansvar som utlämnande myndighet och konkursförvaltare respektive finanspolisen omfattas av innebär att skyddet mot omotiverat intrång i den personliga integriteten upprätthålls, även vid en ökad spridning av personuppgifter.

Sammantaget får det integritetsintrång som föreslagen bestämmelse om uppgiftsskyldighet innebär vid en intresseavvägning accepteras och anses vara godtagbart. Det intrång som ett uppgiftslämnande innebär står i proportion till nyttan med informationsutbytet och till behovet av att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Detsamma gäller för en reglering som genomför direktivets bestämmelser om finanspolisens tillgång till information på lägre nivå än lag.

Finanspolisens rätt att få tillgång till de uppgifter som omfattas följer av EU-rätten. Bindande regler med den innebörden är därför nödvändiga för att genomföra direktivet i svensk rätt.

11.2.30 Personuppgiftsbehandling

Promemorians bedömning

Det finns författningsstöd för den behandling av personuppgifter som krävs för att de föreslagna uppgiftsskyldigheterna ska kunna fullgöras. Detsamma gäller för den behandling av personuppgifter som krävs för att fullgöra en uppgiftsskyldighet som promemorian bedömer kan regleras på lägre nivå än lag. Det finns även författningsstöd för den behandling av personuppgifter som krävs för att finansunderrättelse-enheten ska kunna behandla de mottagna uppgifterna i sin verksamhet.

Skälen för promemorians bedömning

I avsnitt 4 redogörs för regleringen om behandling av personuppgifter. Som redovisas där kräver reglerna att behandling av personuppgifter ska vara nödvändig i förhållande till den rättsliga grund som behandlingen stöder sig på och att behandlingen ska följa vissa grundläggande principer.

De föreslagna bestämmelserna innebär att information om konkursboet och dess förvaltning från konkursförvaltare och information om gäldenären och dess verksamhet från en rekonstruktör ska lämnas till finanspolisen efter begäran. Vid fullgörandet av dessa uppgiftsskyldigheter, och vid finanspolisens mottagande av uppgifterna, kommer personuppgifter att behandlas.

Enligt de föreslagna bestämmelserna om uppgiftsskyldighet ska uppgifter lämnas ut till finanspolisen om det behövs för att finanspolisen ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism. För konkursförvaltare och rekonstruktörer behöver de villkor som anges i artikel 6 i EU:s dataskydds-förordning vara uppfyllda.

Att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism anses utgöra en uppgift av allmänt intresse. De föreslagna personuppgiftsbehandlingarna avser därmed sådan behandling som är nödvändig för att konkursförvaltare och rekonstruktörer ska kunna utföra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e). Uppgifterna åläggs genom bestämmelser i lag och som genomför sjätte penningtvättsdirektivet (artikel 6.3), se avsnitt 11.2.5. Promemorian bedömer därmed att det som utgångspunkt finns en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som sker till följd av ett fullgörande av uppgiftsskyldigheterna.

Eftersom de föreslagna bestämmelserna innebär att uppgifter ska lämnas ut om finanspolisen behöver uppgifterna för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism finns även en rättslig grund för finanspolisens behandling av de personuppgifter som tas emot till följd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna.

Uppgifter som behandlas för ett godtagbart ändamål får därefter inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med detta ändamål. Eftersom konkursförvaltare och rekonstruktörer föreslås ha en lagstadgad uppgiftsskyldighet bör de inte behöva pröva om det också finns en rättslig grund för den nya behandlingen som utlämnandet innebär när de lämnar ut uppgifter till finanspolisen. Som framgår av avsnitt 3.4.2 bör en behandling för nya ändamål vara tillåtet under förutsättning att

behandlingen är fastställd i nationell rätt och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd. Ett utlämnande av uppgifter till finanspolisen bör därför som utgångspunkt vara tillåtet och inte stå i strid med den s.k. finalitetsprincipen (artikel 5.1 b).

Promemorian bedömer att det även finns författningsstöd för den behandling av uppgifter om lagöverträdelse som den nya regleringens krav uppgiftsskyldigheter kan ge upphov till. Utredningar om penningtvätt kan ha samband med nästan alla typer av brottslighet eftersom penningtvätt omfattar åtgärder som syftar till att dölja eller omsätta vinning från brottslig verksamhet, oavsett förbrott. De föreslagna uppgiftsskyldigheterna förutsätter att finanspolisen har behov av en viss uppgift, vilket i sig innebär en spärr mot onödig behandling. Mot denna bakgrund bedömer promemorian att det inte bör införas några begränsningar av vilka personuppgifter som får lämnas ut till finanspolisen.

11.3 Samarbete med behöriga myndigheter och självreglerande organ

11.3.1 Behöriga myndigheters begäran om information

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska svara på begäran om information från behöriga myndigheter kräver inga författningsstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivet

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten med nödvändig skyndsamhet kan svara på motiverade begäranden om information som grundas på farhågor om penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism från behöriga myndigheter som avses i artikel 2.1.44 c och d i penningtvättsförordningen i medlemsstaten, där denna information redan innehas av finansunderrättelseenheten och är nödvändig från fall till fall (artikel 22.1 första stycket). Det är finansunderrättelseenheten som ska besluta om spridande av informationen.

I artikel 2.1.44 a–d i penningtvättsförordningen definieras vilka myndigheter som är behöriga myndigheter. Enligt artikel 2.1.44 c omfattas offentliga myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller som har till uppgift att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott. Enligt artikel 2.1.44 d omfattas också offentliga myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Finansunderrättelseenheten ska inte vara skyldig att tillmötesgå en begäran om information om det finns objektiva grunder att anta att ett utlämnande av uppgifterna skulle inverka negativt på pågående

utredningar eller analyser. Detsamma gäller om uppgiftslämnandet i undantagsfall skulle vara klart oproportionerligt i förhållande till en fysisk eller juridisk persons legitima intressen eller också irrelevant för det ändamål som det har begärts. I sådana fall ska finansunderrättelseenheten skriftligen informera den begärande myndigheten om skälen till detta (artikel 22.1 andra och tredje stycket).

Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.4 och 32.5).

Finansunderrättelseenheten har möjlighet att lämna uppgifter till de behöriga myndigheterna

Promemorian bedömer att de myndigheter som ska kunna få uppgifter från finanspolisen i denna del är de myndigheter som omfattas av artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen. Vilka dessa är bör enligt promemorian bedömas av regeringen på lägre författningsnivå men föreslås omfatta Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. De myndigheter som föreslås omfattas är därmed desamma som finanspolisen ska kunna få uppgifter från och som behandlas i avsnitt 11.2.27. Vad som i nämnda avsnitt anges om möjlighet för de behöriga myndigheterna att lämna uppgifter till finanspolisen gäller även i tillämpliga delar i förhållande till finanspolisens möjlighet att lämna uppgifter till de övriga behöriga myndigheterna, se därför avsnitt 11.2.27.

Sammanfattningsvis bedömer promemorian att finanspolisen, genom befintliga uppgiftsskyldigheter och andra sekretessbrytande bestämmelser, har möjlighet att skyndsamt ge tillgång till uppgifter i enlighet med artikel 22.1 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Gällande rätt gör det också möjligt för finanspolisen att, under de omständigheter som anges i artikelns andra stycke, avstå från att lämna ut uppgifter som begärs. I fråga om kravet i artikelns tredje stycke på skriftlig information om skälen till ett nekande av att lämna ut information följer det av förvaltningslagen att myndigheternas handläggning som utgångspunkt ska vara skriftlig (9 §). Sammantaget krävs det mot denna bakgrund enligt promemorians uppfattning inga författningssåtgärder för att genomföra artikel 22.1 i svensk rätt.

11.3.2 Tillhandahållande av information till tillsynsorgan

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten ska underrätta tillsynsorganen om information som tyder på att en ansvarig enhet eventuellt bryter mot penningtvättsförordningen, TFR-förordningen, penningtvättslagen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten på eget initiativ eller på begäran ska tillhandahålla tillsynsorganen

lämplig information i övrigt som kan vara relevant för deras tillsyn bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivet

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten på eget initiativ eller på begäran tillhandahåller tillsynsorganen information som kan vara relevant för tillsynen enligt kapitel IV i direktivet, inbegripet åtminstone information om följande (artikel 23.1).

- Kvaliteten på och kvantiteten av de rapporter om misstänkta transaktioner som lämnats in av ansvariga enheter.
- Kvaliteten på de svar, och hur snabbt de lämnas in, som ansvariga enheter lämnar på finansunderrättelseenheters begäranden enligt artikel 69.1 första stycket b i penningtvättsförordningen.
- Relevanta resultat av strategiska analyser som utförts enligt artikel 19.3 b i sjätte penningtvättsdirektivet samt all relevant information om trender och metoder för penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism, inbegripet geografiska, gränsöverskridande och framväxande risker.

Medlemsstaterna ska också säkerställa att finansunderrättelseenheterna underrättar tillsynsorganen närhelst information som de förfogar över tyder på att ansvariga enheter eventuellt bryter mot penningtvättsförordningen och TFR-förordningen (artikel 23.2).

Utom när det är absolut nödvändigt för tillämpningen av punkt 2 får den information som tillhandahålls av finansunderrättelseenheter enligt artikel 23 inte innehålla några uppgifter om specifika fysiska eller juridiska personer eller fall, inbegripet fysiska eller juridiska personer som är föremål för en pågående analys eller utredning, eller som kan leda till identifiering av fysiska eller juridiska personer (artikel 23.3).

Genomförande av direktivet i svensk rätt

För att tillgodose kraven i artikel 23.1 i sjätte penningtvättsdirektivet bör bestämmelser införas om att finanspolisen på eget initiativ eller på begäran ska tillhandahålla tillsynsorganen sådan information som kan vara relevant för deras tillsyn och vad den åtminstone ska innehålla. Promemorian bedömer att det är finanspolisen som bäst kan bedöma när det finns behov av att tillhandahålla information till tillsynsorganen och närmare vilken information som är relevant. Det är upp till finanspolisen att bestämma på vilket sätt informationen ska tillhandahållas. Promemorian föreslår att bestämmelser om finanspolisens tillhandahållande av information till tillsynsorganen genomförs i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Därmed behöver det inte införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Kravet enligt artikel 23.2 om att tillsynsorganen ska underrättas när information som finansunderrättelseenheten förfogar över tyder på att en ansvarig enhet eventuellt bryter mot penningtvättsförordningen och TFR-förordningen, bör också framgå uttryckligen. Promemorian bedömer att

finansunderrättelseenheten också bör underrätta tillsynsorganen om överträdelse av kompletterande bestämmelser i nationell rätt, dvs. av penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Promemorian bedömer att direktivet även i denna del kan genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Även den begränsning som framgår av artikel 23.3 av den information som får lämnas bör införas. Enligt promemorians bedömning kan det göras genom att det av bestämmelserna framgår att den information som finanspolisen lämnar ska vara lämplig. Information som innehåller uppgifter om specifika fysiska eller juridiska personer eller fall, inbegripet fysiska eller juridiska personer som är föremål för en pågående analys eller utredning, eller som kan leda till identifiering av fysiska eller juridiska personer, bör som utgångspunkt inte vara nödvändig i tillsynsarbetet och därmed inte anses lämplig att lämna ut till tillsynsorganen. Sådan information får dock anses vara lämplig att lämna om det är absolut nödvändig för tillämpningen av informationen som lämnas enligt artikel 23.2. Så kan enligt promemorian exempelvis vara fallet om det annars inte går att identifiera på vilket sätt en ansvarig enhet eventuellt bryter mot de angivna förordningarna.

Sekretess hos tillsynsmyndigheterna

Ett utlämnande av uppgifter enligt de föreslagna bestämmelserna om uppgiftsskyldighet förutsätter att informationen tyder på att ansvariga enheter bryter mot tillämpliga regelverk. Det kan därför antas att de flesta uppgifter som kommer att lämnas är sådana som hos finanspolisen omfattas av underrättelsesekretess enligt 18 kap. 1 och 2 §§ OSL.

I förhållande till tillsynsmyndigheterna kan det därför också antas att de flesta uppgifter kommer att omfattas av underrättelsesekretess enligt 18 kap. 1 och 2 §§ OSL hos tillsynsmyndigheterna. För uppgifter som finns hos tillsynsmyndigheter och som skyddas deras egen verksamhet är ofta bestämmelsen i 17 kap. 1 § OSL tillämplig. Sekretess enligt bestämmelsen gäller för uppgifter om planläggning eller andra förberedelser för sådan inspektion, revision eller annan granskning som en myndighet ska göra, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs. Bland annat kan uppgifter om de personer som ska bli föremål för granskning, tiden för granskningen och granskningsplaner omfattas av sekretess. När det gäller sekretessbestämmelser till skydd för enskilda är sekretessskyddet som utgångspunkt lika omfattande hos tillsynsmyndigheterna (30 kap. 4 och 23 §§ OSL och 9 § offentlighets- och sekretessförordningen [2009:641] samt bilagan till förordningen). Gemensamt är att sekretess gäller uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser (dvs. ansvariga enheten), om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs. Sekretess gäller även för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser, dvs. de ansvariga enheternas kunder.

Sammantaget gör promemorian bedömningen att de uppgifter som ska lämnas ut kommer att omfattas av sekretess hos tillsynsmyndigheterna. Det finns därför inte ett behov av att införa nya bestämmelser om sekretess

till skydd för allmänna intressen eller för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden.

Behandling av personuppgifter

Som utgångspunkt får inte några uppgifter om specifika fysiska eller juridiska personer lämnas enligt de bestämmelser som föreslås. Undantag från detta gäller när det är absolut nödvändigt för att finanspolisen ska kunna underrätta tillsynsorganen om information som tyder på att ansvariga enheter eventuellt bryter mot TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Antalet personuppgifter som kan lämnas ut är därmed mycket begränsade. Uppgifterna kommer genom tillämpliga sekretessbestämmelser dessutom att omfattas av ett tillfredsställande sekretesskydd hos tillsynsmyndigheterna.

Sammantaget får det integritetsintrång som den föreslagna bestämmelsen kan innebära accepteras och anses godtagbart. Det intrång som ett uppgiftslämnande innebär står enligt promemorians uppfattning i proportion till nyttan med informationsutbytet och till behovet av att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism.

Uppgiftsskyldigheten som nu är i fråga baseras på EU-rätten och kommer att framgå av författning. Personuppgiftsbehandlingen som sker i samband med fullgörandet av uppgiftsskyldigheterna är nödvändig för att fullgöra uppgiftsskyldigheterna och får tydliga ramar genom utformningen av de föreslagna bestämmelserna. Därmed finns det som utgångspunkt en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som sker till följd av ett fullgörande av uppgiftsskyldigheten. Promemorian bedömer att det finns stöd i gällande rätt för den personuppgiftsbehandling som sker med anledning av uppgiftsskyldigheten.

11.3.3 Återkoppling till tullmyndigheter

Promemorians bedömning

Krav gällande finansunderrättelseenhetens återkoppling till tullmyndigheter bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheterna ger tullmyndigheter återkoppling, åtminstone på årsbasis, avseende effektiviteten och uppföljningen av den information som skickats in enligt artikel 9 i kontantkontrollsförordningen (artikel 28.2 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Av artikel 9 i kontantkontrollsförordningen framgår att de behöriga myndigheterna ska registrera och översända viss angiven information till finansunderrättelseenheten i den medlemsstat där informationen erhöles. Behöriga myndigheter är medlemsstaternas tullmyndigheter och alla andra myndigheter som har bemyndigats av medlemsstaterna att tillämpa denna förordning (artikel 2.1 g i kontantkontrollsförordningen). Tullverket samt

Polismyndigheten och Kustbevakningen, när dessa myndigheter medverkar i Tullverkets kontrollverksamhet, är behöriga myndigheter vid tillämpningen av kontantkontrollsförordningen (prop. 2020/21:184 s. 23 och 24.). För det fall Polismyndigheten eller Kustbevakningen biträder Tullverket vid en kontroll av kontanta medel, ska de uppgifter som registreras enligt kontantkontrollsförordningen lämnas till Tullverket. Det är sedan Tullverket som lämnar uppgifterna till finanspolisen (2 kap. 6 § tullbefogenhetsförordningen [2024:759]). Promemorian bedömer därför att det är Tullverket som avses i artikel 28.2 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Bestämmelserna i artikel 28.2 i direktivet bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter rymms enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Därmed behöver det inte införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

11.3.4 Återkoppling till finansunderrättelseenheten

Promemorians bedömning

Krav på behöriga myndigheters återkoppling till finansunderrättelseenheten bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Behöriga myndigheter ska lämna återkoppling till finansunderrättelseenheten om användningen och användbarheten av den information som lämnats i enlighet med artikel 19.3 och artikel 22 i direktivet samt om resultatet av de åtgärder som vidtagits och de utredningar som genomförts på grundval av denna information (22.2). Sådan återkoppling ska lämnas så snart som möjligt och i varje fall, i aggregerad form, åtminstone en gång per år, på ett sådant sätt att finansunderrättelseenheten kan förbättra sin operativa analysfunktion.

Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.6). I den artikeln anges att medlemsstaterna ska kräva att behöriga myndigheter lämnar återkoppling till finansunderrättelseenheten om användningen av de analyser och andra relevanta uppgifter som lämnats av finansunderrättelseenheten och om resultatet av de undersökningar eller inspektioner som genomförts på grundval av de uppgifterna. Artikel 17 d § 2 i penningtvättsförordningen i fråga om tillsynsmyndigheters återkoppling.

Enligt promemorian är det inte helt klart om de behöriga myndigheter som avses i artikel 22.2 är desamma som avses i artikel 22.1, det vill säga de behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, eller om avsikten är att artikeln ska omfatta samtliga behöriga myndigheter vilket enligt definitionen i artikel 2.1.44 i penningtvättsförordningen även omfattar tillsynsmyndigheter. Mot bakgrund av utformningen av motsvarande bestämmelse i det nuvarande direktivet samt att omfattningen av artikel 22.2 i sjätte

penningtvättsdirektivet inte uttryckligen begränsats, bedömer promemorian att samtliga behöriga myndigheter ska omfattas.

Sjätte penningtvättsdirektivets bestämmelser om myndigheters återkoppling till finanspolisen bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Därmed behöver det inte införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

11.4 Samarbete med andra finansunderrättelseenheter och Amla

11.4.1 Samarbete och utbyte av information

Promemorians bedömning

Finanspolisens skyldigheter att samarbeta och utbyta information med andra finansunderrättelseenheter, inbegripet krav på iakttagande av specifika tidsfrister för att besvara begäranden om information, bör i likhet med enligt gällande ordning genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Även finanspolisens skyldighet att samarbeta och utbyta information med Amla och de tredje parter, såsom Europol, som bjudits in att delta i ett team för gemensam analys bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Polismyndigheten bör fortsatt vara kontaktpunkt med ansvar för att ta emot begäranden om information från finansunderrättelseenheter i andra medlemsstater. Nödvändiga justeringar av hänvisningar i bilagan till förordningen med instruktion för Polismyndigheten kan göras utan föreskriftsbemyndigande.

Skälen för promemorians bedömning

Finanspolisen ska samarbeta och utbyta information med andra finansunderrättelseenheter

Medlemsstaterna har en generell skyldighet att säkerställa att finansunderrättelseenheter i största möjliga utsträckning samarbetar med varandra, oavsett organisatorisk ställning (artikel 29). Motsvarande bestämmelse finns i det nuvarande direktivet (artiklarna 52) som i svensk rätt genomfördes genom bestämmelser i 17 e § penningtvätsförordning. Enligt nämnda paragraf ska finanspolisen samarbeta och utbyta information med andra finansunderrättelseenheter i den utsträckning som följer av bl.a. artikel 52 i det nuvarande direktivet.

Liksom tidigare reglerar sjätte penningtvättsdirektivet att finansunderrättelseenheter har en långtgående skyldighet att dela information med andra finansunderrättelseenheter, både på eget initiativ och efter begäran (artikel 31). Delvis motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artiklarna 53) och föranledde inga lagstiftningsåtgärder (prop. 2016/17:173 s. 440–442).

I tillägg till tidigare omfattas även uttryckligen information om förbrott till penningtvätt (artikel 31.1). Tillägget har gjorts i syfte att tydliggöra att finansunderrättelseenheterna inte bara ska utbyta information om penningtvätt och finansiering av terrorism utan även om förbrott till penningtvätt, vilket möjliggör ytterligare informationsdelning. En ytterligare justering gäller vad finansunderrättelseenheten ska vidarebefordra till en annan medlemsstats finansunderrättelseenhet om en inkommen rapport enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen berör en annan medlemsstat. Sjätte penningtvättsdirektivet ger en flexibilitet i tillämpningen på så vis att finansunderrättelseenheten kan välja om hela rapporten eller endast relevant information från rapporten ska vidarebefordras. Det senare alternativet kan vara tillämpligt om endast en del av rapporten berör den andra medlemsstaten. Finansunderrättelseenheten får inte underlåta att vidarebefordra relevant information.

En nyhet i regleringen är krav på införande av tidsfrister för finansunderrättelseenheternas svar på begäran om information (artikel 31.6 och 31.7). När det gäller uppgifter som finansunderrättelseenheten antingen förfogar över eller som finns i en databas eller ett register som är direkt tillgängligt för finansunderrättelseenheten ska begäran om uppgifter som utgångspunkt besvaras så snart som möjligt och senast fem arbetsdagar efter det att begäran mottagits. Om det finns skäl för det får tidsfristen undantagsvis förlängas till högst tio arbetsdagar. Om finansunderrättelseenheten inte kan inhämta de begärda uppgifterna ska den informera den anmodande finansunderrättelseenheten om detta. I motiverade och brådskande undantagsfall ska uppgifter som finansunderrättelseenheten antingen förfogar över eller som finns i en databas eller ett register som är direkt tillgängligt för finansunderrättelseenheten på begäran tillhandahållas inom en arbetsdag efter att begäran mottagits. Om finansunderrättelseenheten inte kan svara inom en arbetsdag eller inte kan få direkt tillgång till uppgifterna ska den lämna en motivering. Om tillhandahållandet inom en arbetsdag skulle innebära en oproportionerlig börda får den skjuta upp tillhandahållandet och ska i sådana fall omedelbart informera den anmodande finansunderrättelseenheten. Tidsfristen får i dessa fall förlängas till högst tre arbetsdagar.

Liksom tidigare ges en möjlighet att i undantagsfall vägra att utbyta information, om ett informationsutbyte skulle strida mot de grundläggande principerna i nationell rätt (artikel 31.8). Dessa undantagsfall ska i sådana fall specificeras på ett sådant sätt att missbruk och onödiga begränsningar av det fria utbytet av information för analysändamål förhindras och underrättas kommissionen. Enligt promemorian framstår det inte som en ändamålsenlig ordning att fastställa sådana omständigheter.

Reglerna om finansunderrättelseenheternas informationsutbyte kommer att kompletteras genom tekniska standarder och riktlinjer från Amla och kommissionen (artikel 31.2–4).

Promemorian bedömer att finanspolisens skyldighet att, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, samarbeta och utbyta information med andra finansunderrättelseenheter, bör regleras. I likhet med vad som gäller enligt gällande rätt bör detta regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Även de specifika krav avseende iakttagande av angivna tidsfrister för att besvara begäranden om

information som följer av artikel 31 bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Promemorian bedömer att sådana föreskrifter ryms inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Därmed behöver det inte införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Det får antas att de uppgifter som finanspolisen kommer att utbyta med andra finansunderrättelseenheter i stor utsträckning kommer att omfattas av sekretess. Som utgångspunkt gäller sekretessen mot utländska myndigheter. Eventuell sekretess bryts dock enligt 8 kap. 3 § första punkten OSL om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning. Regleringen kan därmed finnas i förordning. Sekretessen för sådana uppgifter som finanspolisen tar emot från en finansunderrättelseenhet i en annan medlemsstat kan enligt promemorian behållas med stöd av bestämmelserna i 15 kap. 1 a § OSL om sekretess i det internationella samarbetet.

Finansunderrättelseenheten ska samarbeta med Amla

Finansunderrättelseenheten ska också samarbeta med Amla och tillhandahålla Amla alla nödvändiga uppgifter för att Amla ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt sjätte penningtvättsdirektivet, penningtvätsförordningen och Amla-förordningen (artikel 63 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att)

Finanspolisens skyldighet att samarbeta med andra finansunderrättelseenheter föreslås som ovan anges fortsatt regleras i förordning. Promemorian anser att det är lämpligt att även skyldigheten att, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, samarbeta och utbyta information med Amla regleras i förordning för att bryta eventuell sekretess (jfr 8 kap. 3 § OSL) och att det saknas behov av bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Samarbetet mellan finansunderrättelseenheterna och Amla regleras också av Amla-förordningen. Amla-förordningen är till alla delar direkt bindande och direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Promemorian bedömer att det inte finns behov av ytterligare författningsåtgärder för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt i denna del. För en närmare genomgång av samarbetet mellan finansunderrättelseenheterna och Amla hänvisas till kapitel 18 i betänkandet SOU 2024:58.

Gemensamma analyser

En nyhet i sjätte penningtvättsdirektivet är regleringen om att finansunderrättelseenheterna ska kunna genomföra gemensamma analyser av misstänkta transaktioner och aktiviteter (artikel 32). Finansunderrättelseenheter ska, biträdda av Amla i enlighet med artikel 40 i Amla-förordningen, kunna inrätta team för gemensam analys för visst ändamål och under begränsad period, som kan förlängas med ömsesidigt samtycke, för att genomföra operativa analyser av misstänkta transaktioner eller aktiviteter som innefattar en eller flera av de finansunderrättelseenheter som inrättat teamet. Varje berörd finansunderrättelseenhet eller Amla får begära inrättande av ett team för gemensam analys enligt artikel 40 i Amla-förordningen (promemorian konstaterar härvid att artikel 32.2 felaktigt hänvisar till artikel 44 i Amla-förordningen). Ett team för gemensam

analys får inrättas om en finansunderrättelseenhets operativa analyser kräver svåra och krävande analyser med kopplingar till andra medlemsstater eller om flera finansunderrättelseenheter genomför operativa analyser där omständigheterna motiverar samordnade, gemensamma åtgärder i de berörda medlemsstaterna. Vid behov kan även andra finansunderrättelseenheter eller tredje parter, inbegripet unionens organ och byråer, bjudas in att delta.

Utöver regleringen i sjätte penningtvättsdirektivet regleras genomförandet av gemensamma analyser i Amla-förordningen. Av Amla-förordningen framgår exempelvis att en finansunderrättelseenhet som enligt artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet identifierar ett möjligt behov av gemensam analys ska meddela det till Amla (artikel 40). Det är Amla som ska bjuda in andra relevanta finansunderrättelseenheter att delta i den gemensamma analysen. Av Amla-förordningen följer också att Amla ska fastställa metoder och förfaranden för genomförande av gemensamma analyser (artikel 43).

Även av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 av den 31 maj 2024 om ändring av (EU) 2019/1153 vad gäller behöriga myndigheters åtkomst till centraliserade bankkontoregister via sammankopplingssystemet och tekniska åtgärder för att underlätta användningen av transaktionsuppgifter följer att medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten i relevanta fall och under vissa förutsättningar kan uppmana unionens byrå Europol att stödja dem när de utför gemensamma analyser enligt artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet och artikel 40 i Amla-förordningen (artikel 1.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv EU 2024/1654). Bestämmelsen motsvarar vad som följer av sjätte penningtvättsdirektivet (artikel 32.6).

Kommissionen har uttryckt att involveringen av tredje parter och förutsättningarna för detta inte uttryckligen behöver genomföras i nationell rätt. Skälet för det är att det omfattas av de metoder och förfaranden för genomförande av gemensamma analyser som Amla ska fastställa (artikel 43.1 i Amla-förordningen). Det gäller dock under förutsättning att nationell rätt inte innebär hinder mot att finansunderrättelseenheten bjuder in, godkänner ett deltagande av eller samarbetar med tredje part inom ramen för ett team för gemensam analys.

Finanspolisens skyldighet att samarbeta med andra finansunderrättelseenheter och Amla föreslås som ovan anges regleras i förordning. Promemorian bedömer att finanspolisen även ska vara skyldig att, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, samarbeta och utbyta information med tredje parter, vilket omfattar Europol, som deltar i ett team för gemensam analys. Uppgiftsskyldigheten bör regleras i förordning för att bryta eventuell sekretess (jfr 8 kap. 3 § OSL) och det saknas behov av bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Kommissionen har uttryckt att rätten för finansunderrättelseenheterna att enligt artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet begära inrättandet av ett team för gemensam analys bör regleras i nationell rätt. Promemorian konstaterar dock att det av Amla-förordningen, som är direkt bindande och tillämplig, framgår att en finansunderrättelseenhet som enligt artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet identifierar ett möjligt behov av gemensam analys ska meddela det till Amla (artikel 40 i Amla-förordningen). Mot

bakgrund av regleringen i Amla-förordningen och att svensk rätt enligt promemorians bedömning inte innebär hinder för finanspolisen att göra en begäran om gemensam analys, saknas enligt promemorians bedömning behov av nationell reglering för genomförande av artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Finansunderrättelseenhetens användning av information som har lämnats av en utländsk finansunderrättelseenhet

Av artikel 33 första stycket första meningen i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att upplysningar och handlingar som finansunderrättelseenheten tar emot enligt artiklarna 29, 31 och 32 ska användas för att fullgöra finansunderrättelseenhetens uppgifter enligt direktivet.

Av 32 § förordningen med instruktion för Polismyndigheten framgår att finanspolisen fullgör de uppgifter som ankommer på enheten enligt det nuvarande direktivet. Finanspolisens främsta uppgift är att ta emot och analysera rapporter från ansvariga enheter samt samla in och analysera annan underrättelseinformation inom det finansiella området. När det gäller finansiering av terrorism sker detta arbete i samråd med Säkerhetspolisen, som har det huvudsakliga ansvaret för terrorismbekämpning. Arbetet har till syfte att förse andra myndigheter med information för att dessa i sin tur ska kunna förebygga och beivra brott.

Uppgifter som finanspolisen tar emot från en utländsk finansunderrättelseenhet registreras i penningtvättsregistret. Endast tjänstemän vid finanspolisen får direkt tillgång till uppgifterna i registret (2 § första stycket polisens brottsdataförordning). Sekretess för uppgifter som utbyts mellan länder inom ramen för internationellt samarbete regleras i exempelvis 15 kap. 1 a § OSL (sekretess i det internationella samarbetet) och 18 kap. 17 a § OSL (internationellt polisiärt samarbete). Som utgångspunkt får sekretessbelagd information hos en myndighet inte röjas för andra myndigheter (8 kap. 1 § OSL). För att andra myndigheter ska få del av uppgifterna krävs att en sekretessbrytande regel är tillämplig. Ett utlämnande av uppgiften grundas då som utgångspunkt på att den mottagande myndigheten har behov av informationen i sin verksamhet. Utlämnandet sker som ett led i finanspolisens arbete med att förse andra myndigheter med information för att dessa i sin tur ska kunna förebygga och beivra brott. Mot denna bakgrund krävs det enligt promemorians uppfattning inga författningssåtgärder för att i svensk rätt genomföra artikel 33 första stycket första meningen i direktivet.

Användningsbegränsningar

Enligt artikel 34.1 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att den information som utbyts enligt artiklarna 29, 31 och 32 endast används för det ändamål för vilket den begärdes eller lämnades ut och att all spridning av informationen av den mottagande finansunderrättelseenheten till en annan myndighet, annat organ eller annan avdelning, samt all användning av denna information för andra ändamål än de som ursprungligen godkännts behöver godkännas på förhand av den finansunderrättelseenhet som lämnat upplysningarna. Av artikel 34.2 framgår att finansunderrättelseenheterna som huvudregel ska lämna förhandsgodkännande till spridning

av uppgifter till behöriga myndigheter, oavsett typen av förbrott och om förbrottet har identifierats eller inte, samt under vilka omständigheter ett godkännande får vägras.

Av artikel 33 första stycket andra meningen i direktivet framgår vidare att den finansunderrättelseenhet som lämnar upplysningar och handlingar enligt artiklarna 29 och 31 får ställa upp restriktioner och villkor för användningen av upplysningarna. Det gäller dock inte om överföringen består i att en rapport lämnas in av en ansvarig enhet enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen eller upplysningar som härrör därifrån, som gäller en annan medlemsstat där den ansvariga enheten verkar inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster och som inte inbegriper någon koppling till den överförande finansunderrättelseenhetens medlemsstat. Den finansunderrättelseenhet som tar emot informationen ska följa dessa begränsningar och villkor.

Delvis motsvarande bestämmelser finns i artiklarna 54 och 55.1 i det nuvarande direktivet. Några särskilda bestämmelser som i svensk rätt genomför dessa artiklar har dock inte införts. Av förarbetena framgår att regeringen bedömer att finanspolisen har legala förutsättningar och system för att kunna utbyta information på det sätt som direktivet kräver. Det upplyses om att bestämmelser som reglerar finanspolisens informationsutbyte finns i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete samt polisdatalagen (2010:361), polisdataförordningen (2010:115) och personuppgiftslagen (1998:204) (prop. 2016/17:173 s. 441 och 442.). Dessa lagar är numera upphävida och ersatta av nya lagar.

Regleringen i artiklarna 33 och 34.1 i sjätte penningtvättsdirektivet innebär att det kan finnas en begränsning av eller villkor för användningen av de uppgifter som finansunderrättelseenheten får från en finansunderrättelseenhet i en annan medlemsstat. Villkor om användningsbegränsning likt de som föreskrivs i direktivet får som utgångspunkt till följd att andra myndigheter inte kan utnyttja uppgifterna i sina verksamheter. Att lämna uppgifterna till andra myndigheter med stöd av sekretessbrytande bestämmelser torde därför inte bli aktuellt. Villkor om användningsbegränsning begränsar dock inte allmänhetens rätt att ta del av allmänna handlingar, utan det behöver göras en bedömning av om det finns någon tillämplig sekretessbestämmelse som hindrar ett sådant utlämnande. (prop. 1990/91:131 s. 24 och 25 samt prop. 2021/22:127 s. 43) Sekretess för uppgifter som utbyts mellan länder inom ramen för internationellt samarbete regleras som framgår ovan i exempelvis 15 kap. 1 a § och 18 kap. 17 a § OSL.

Gällande rätt innehåller fortfarande bestämmelser om användningsbegränsningar. I exempelvis 6 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete anges att om en svensk myndighet har fått uppgifter eller bevisning från en annan stat för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda brott eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, ska svenska myndigheter följa villkor som begränsar möjligheterna att använda uppgifterna eller bevisningen, om villkoren gäller på grund av en överenskommelse med den andra staten eller en mellanfolklig organisation. Av 6 kap. 4 § samma lag följer att en svensk brottsbekämpande myndighet i enskilda fall får ställa upp villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifter eller bevisning som lämnas till en annan stat eller en mellanfolklig organisation, om det krävs med

hänsyn till enskildas rätt eller från allmän synpunkt. Dessa villkor får dock inte strida mot en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. Lagen om internationellt polisiärt samarbete tillämpas främst på samarbete enligt vissa i lagen omnämnda överenskommelser men bestämmelser om användningsbegränsningar ska tillämpas vid samarbete enligt överenskommelser som inte räknas upp i lagen (prop. 2016/17:139 s. 41).

Det finns också villkor om användningsbegränsning när det gäller behandlingen av personuppgifter i brottsdatalagen. Av 2 kap. 20 § brottsdatalagen följer att om det inte är särskilt föreskrivet får villkor för behandling av personuppgifter inte ställas upp i förhållande till en mottagare i en annan medlemsstat eller ett EU-organ, om det inte i motsvarande fall får ställas upp samma typ av villkor i förhållande till en svensk mottagare. I 2 kap. 20 a § samma lag anges vidare att om en svensk behörig myndighet har fått personuppgifter från en annan medlemsstat eller ett EU-organ och det finns villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifterna, ska svenska myndigheter följa villkoren oavsett vad som är föreskrivet i lag eller annan författning. Viss reglering i förhållande till tredjeland och internationella organisationer finns också i 8 kap. 9 och 10 §§ brottsdatalagen.

Även lagen om finansiell information i brottsbekämpningen innehåller en bestämmelse om användningsbegränsningar. I förarbetena till den lagen bedömde regeringen, med hänvisning till vad som föreslagits i den föregående promemorian (Ds 2021:5), att det trots de villkor om användningsbegränsningar som finns när det gäller internationellt polisiärt samarbete, behövde införas en särskild bestämmelse i den nya lagen för att uppfylla direktivets reglering när det gäller villkor om användningsbegränsning som kommer från utländska behöriga myndigheter eller en finansunderrättelseenhet i en annan medlemsstat (prop. 2021/22:127 s. 41–44). I 6 § lagen om finansiell information i brottsbekämpningen anges att om en behörig myndighet eller finansunderrättelseenhet har fått finansiell information eller finansiell analys från en utländsk behörig myndighet eller en finansunderrättelseenhet i en annan stat och det finns villkor som begränsar möjligheten att använda informationen eller analysen, ska myndigheten eller finansunderrättelseenheten följa villkoren. Med finansiell information avses enligt lagens 2 § all information eller data som innehas av en finansunderrättelseenhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Promemorian konstaterar att de skäl som i förarbetena till lagen om finansiell information i brottsbekämpningen förs fram för att i den lagen särskilt reglera förutsättningarna för användningsbegränsningar främst utgörs av tydlighetsskäl kopplade till behöriga myndigheter (Ds 2021:5 s. 152–154 och 159–165). Dessa skäl gör sig inte gällande på motsvarande sett när det gäller bestämmelserna i sjätte penningtvättsdirektivet om finansunderrättelseenheternas användning av information som utbytt mellan varandra.

Promemorian bedömer att sjätte penningtvättsdirektivets krav i artikel 33 och 34 om användningsbegränsningar för finanspolisen tillgodoses av gällande rätt i lagen om internationellt polisiärt samarbete, brottsdatalagen och till viss del även lagen om finansiell information i

brottsbekämpningen. När det gäller aktuell bestämmelse i lagen om finansiell information i brottsbekämpningen kan konstateras att förbrott till penningtvätt inte omfattas av lagens definition av finansiell information och inte heller definieras i sjätte penningtvättsdirektivet. Det är därför oklart om just den bestämmelsen fullt ut uppfyller kraven i sjätte penningtvättsdirektivet. Mot bakgrund av redovisad gällande rätt i övrigt bedömer promemorian att finanspolisen fortsatt har legala förutsättningar för att kunna utbyta information med iakttagande av eventuella villkor på det sätt som direktivet kräver.

Kontaktpunkt för mottagande av begäran om uppgifter från utländska finansunderrättelseenheter

Enligt artikel 33 andra stycket i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att finansunderrättelseenheten utser åtminstone en kontaktperson eller kontaktpunkt som ansvarar för att ta emot begäranden om information från finansunderrättelseenheter i andra medlemsstater.

Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 54 andra stycket). Dessa bestämmelser har i svensk rätt genomförts i punkt 2 k) i bilagan till förordningen med instruktion för Polismyndigheten. Där anges att Polismyndigheten ska vara nationell kontaktpunkt enligt artikel 54 i det nuvarande direktivet. Svensk rätt tillgodoser således i stor utsträckning kraven i artikel 33 andra stycket.

Denna reglering bör även fortsättningsvis ske i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen göra de ändringar i punkt 2 k) i bilagan till förordningen med instruktion för Polismyndigheten som artikel 33 andra stycket i sjätte penningtvättsdirektivet kräver. Något föreskriftsbemyndigande krävs därför inte.

11.4.2 Verkan av straffbestämmelser

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets bestämmelser om verkan av straffbestämmelser kräver inga författningssåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Enligt artikel 35 i direktivet får skillnader i definitioner av förbrott i nationell rätt inte begränsa finansunderrättelseenhetens förmåga att ge stöd åt en annan finansunderrättelseenhet och får inte begränsa utbyte, spridning eller användning av information i enlighet med artiklarna 31–34. Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 57).

Svensk rätt innehåller inte några bestämmelser som begränsar samarbetet eller informationsutbytet med andra finansunderrättelseenheter på det sätt som anges i artikel 35 på grund av skillnader i definitionerna av förbrott i medlemsstaternas nationella rätt. Direktivets bestämmelser om verkan av straffbestämmelser kräver därför inga lagstiftningsåtgärder.

11.5 Ansvariga enheters rapporteringsskyldighet

11.5.1 Rapportering på eget initiativ till finansunderrättelseenheten

Ansvariga enheters skyldighet att rapportera misstankar till finansunderrättelseenheten regleras i artikel 69 i penningtvättsförordningen. Av artikel 69 följer bl.a. att ansvariga enheter utan dröjsmål och på eget initiativ ska underrätta finansunderrättelseenheten i de fall den ansvariga enheten känner till, misstänker eller har rimliga skäl att misstänka att medel eller verksamheter, oberoende av vilket belopp det gäller, utgör vinning av brottslig verksamhet eller har koppling till finansiering av terrorism eller brottslig verksamhet, och genom att svara på finansunderrättelseenhetens begäran om ytterligare uppgifter i sådana fall. Alla misstänkta transaktioner, inbegripet försök till sådana och misstankar till följd av oförmåga att utföra åtgärder för kundkännedom, ska rapporteras.

Motsvarande bestämmelser finns i artikel 33 i det nuvarande penningtvättsdirektivet som har genomförts i 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

Penningtvättsförordningen anger inte vad en misstankerapport ska innehålla, men för att en misstankerapport ska uppfylla sitt syfte får det antas handla om uppgifter som är av värde för finansunderrättelseenheten. Det skulle exempelvis kunna handla om information om skälen för den ansvariga enhetens misstanke och alla relevanta uppgifter om de medel och verksamheter som misstanken gäller och som den ansvariga enheten känner till. Uppgiftsskyldigheten innebär att det inte är fråga om obehörigt röjande enligt t.ex. 1 kap. 10 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse. Amla ska utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande som ska överlämnas till kommissionen för antagande. I förslaget till tekniska standarder ska anges det format som ska användas för rapporteringen av misstankar och tillhandahållande av transaktionsuppgifter på finansunderrättelseenhetens begäran (artikel 69.3 och 69.4). I skälen till penningtvättsförordningen beskrivs det format som Amla ska utarbeta som en gemensam mall för rapportering av misstänkta transaktioner (skäl 139 och 140). Mot denna bakgrund saknas det förutsättningar att i svensk rätt närmare reglera innehållet i en misstankerapport.

Som framgår av avsnitt 11.1.5 föreslår promemorian att finansunderrättelseenheten, i enlighet med vad som gäller i dag, ska ha rätt att meddela föreskrifter om hur rapportering av misstankar ska göras av ansvariga enheter. Hur en rapportering ska lämnas till finansunderrättelseenheten är inte något som regleras i penningtvättsförordningen. Förordningen innehåller inte heller något bemyndigande för kommissionen att anta tekniska standarder på det området.

11.5.2 Rapportering på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen

Promemorians förslag

Den frågerätt som finanspolisen har enligt penningtvättsförordningen i förhållande till ansvariga enheter ska också gälla för Säkerhetspolisen.

Gällande bestämmelser om finanspolisens och Säkerhetspolisens frågerätt i förhållande till clearingsbolag och insamlingsrörelser ska i sak föras över till den nya penningtvättslagen.

Promemorians bedömning

Föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas till finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Utöver skyldigheten att på eget initiativ rapportera misstankar har ansvariga enheter enligt artikel 69 i penningtvättsförordningen en skyldighet att lämna all nödvändig information, inbegripet information om transaktionsuppgifter, som finansunderrättelseenheten begär. En sådan skyldighet framgår även av det nuvarande direktivet, vilket i svensk rätt genomförs genom 4 kap. 6 § penningtvättslagen. Den svenska bestämmelsen innebär att ansvariga enheter, clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och den som driver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål (fortsättningsvis benämnt insamlingsrörelser) har en skyldighet att lämna uppgifter till finanspolisen och Säkerhetspolisen.

Genom att föreskriva att den så kallade frågerätten ska innefatta även Säkerhetspolisen och att den kan utövas mot clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och insamlingsrörelser går svensk rätt utöver vad det nuvarande direktivet kräver (jfr prop. 2018/19:150 s. 51, 52, 105 och 106). Bestämmelsen innebär att de angivna aktörerna är skyldiga att svara på frågor från finanspolisen och Säkerhetspolisen, även om de inte själva har rapporterat ett misstänkt förhållande.

Skyldigheten att på begäran lämna uppgifter enligt förordningen omfattar bara ansvariga enheter, vilket clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och insamlingsrörelser inte är. Promemorian bedömer att det är förenligt med förordningen att, i likhet med dagens ordning, utvidga finanspolisens frågerätt även till andra än ansvariga enheter. Promemorian föreslår därför att nuvarande bestämmelser om skyldighet för clearingbolag och insamlingsrörelser att på begäran lämna uppgifter till finanspolisen förs över till den nya penningtvättslagen. Det saknas skäl att till den nya penningtvättslagen föra över motsvarande för tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar. Några sådana svenska företag finns inte längre.

Beträffande uppgiftsskyldigheten till Säkerhetspolisen gör promemorian bl.a. följande överväganden. Till Säkerhetspolisens

uppgifter hör att förebygga, förhindra och upptäcka viss brottslig verksamhet, inbegripet brott mot terroristbrottslagen. Det finns flera tillämpliga sekretessbrytande bestämmelser som är tillämpliga vid informationsutbyte mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Exempelvis hindrar sekretess inte att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet (35 kap. 10 a § OSL). Om Säkerhetspolisen inte skulle ha egen frågerätt skulle Säkerhetspolisen behöva begära de uppgifter från ansvariga enheter som behövs för att utreda finansiering av terrorism genom finanspolisen. Vissa uppgifter kan vara känsliga i Säkerhetspolisens verksamhet. En sådan ordning skulle kunna leda till att Säkerhetspolisen underlåter att begära uppgifter. Av dessa skäl bedömde regeringen att uppgiftsskyldigheten skulle gälla även i förhållande till Säkerhetspolisen (prop. 2018/19:150 s. 51 och 52). Regeringen förutsatte även att finanspolisen så långt som möjligt hålls informerad av Säkerhetspolisen så att finanspolisen kan fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet, till exempel att genomföra analyser av risker för finansiering av terrorism (prop. 2018/19:150 s. 52). Promemorian delar regeringens uppfattning och bedömer skälen för att tillåta att frågerätten även omfattar Säkerhetspolisen alltjämt är starka. Promemorian bedömer att en sådan ordning också är förenlig med EU-rätten.

Promemorian föreslår därför att det i den nya penningtvättslagen införs en bestämmelse om att uppgiftsskyldigheten enligt artikel 69 i penningtvätsförordningen även gäller i förhållande till och efter begäran av Säkerhetspolisen samt att nuvarande bestämmelse om Säkerhetspolisens frågerätt i förhållande till clearingbolag och insamlingsrörelser förs över till den nya penningtvättslagen.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har med stöd av 8 kap. 1 § 13 penningtvättslagen och föreskrifter på lägre nivå än lag bemyndigats att utfärda föreskrifter om hur uppgifter på begäran av finanspolisen och Säkerhetspolisen ska lämnas av ansvariga enheter, clearingbolag, tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar och insamlingsrörelser. Det finns fortsatt ett behov av sådana föreskrifter i förhållande till de aktörer som regleras i den nya penningtvättslagen. Promemorian bedömer dock att sådana föreskrifter faller inom 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Som konstaterats i föregående avsnitt ska Amla utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande som ska överlämnas till kommissionen för antagande, vilka bl.a. ska innehålla det format som ska användas för tillhandahållande av transaktionsuppgifter på finansunderrättelseenhetens begäran. Mot denna bakgrund saknas det förutsättningar att i svensk rätt närmare reglera innehållet för sådant informationslämnande.

11.5.3 Tystnadsplikt

Promemorians förslag

Uppgiftslämnandet till finanspolisen och Säkerhetspolisen ska även fortsättningsvis omfattas av tystnadsplikt. Tystnadsplikten ska också gälla för insamlingsrörelser. Det ska fortsatt upplysas om att bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten finns i brottsbalken.

Skälen för promemorians förslag

Det är viktigt att det förblir hemligt att finanspolisen och Säkerhetspolisen har begärt uppgifter om en viss person eller företeelse och att sådana uppgifter har lämnats. Tystnadsplikten för sådana uppgifter som lämnas av ansvariga enheter regleras i dag i 4 kap. 9 § penningtvättslagen. För clearingbolag och tillhandahållare av finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar finns regleringen i 4 kap. 9 a § penningtvättslagen. Bestämmelserna innebär att det inte obehörigen får röjas att uppgifter har lämnats till finanspolisen eller Säkerhetspolisen.

Tystnadsplikt för ansvariga enheter vid uppgiftslämnande till finanspolisen regleras nu i artikel 73 i penningtvättsförordningen. Promemorian anser att samma regler bör gälla för ansvariga enheter som lämnar uppgifter till Säkerhetspolisen.

För de aktörer som inte är ansvariga enheter, men som är skyldiga att lämna uppgifter, bör en bestämmelse motsvarande 4 kap. 9 a § penningtvättslagen fortsatt gälla. Detta omfattar även upplysningsbestämmelsen i 4 kap. 9 a § andra stycket penningtvättslagen som anger att straffrättsliga bestämmelser vid brott mot tystnadsplikten finns i brottsbalken. Sammanfattningsvis bedömer promemorian att den gällande ordningen ska fortsätta att gälla i relevanta delar. De aktörer som är skyldiga att lämna uppgifter till finanspolisen och Säkerhetspolisen bör fortsatt omfattas av en tystnadsplikt. Detta bör också gälla för insamlingsrörelser, som tidigare inte omfattats av tystnadsplikten.

Promemorian föreslår därför att en motsvarande reglering till artikel 73 i penningtvättsförordningen införs i den nya penningtvättslagen gällande ansvariga enheters uppgiftslämnande till Säkerhetspolisen. Det bör också i samma lag införas en bestämmelse, i likhet med nuvarande reglering, som innebär att uppgiftslämnande till finanspolisen och Säkerhetspolisen från de aktörer som inte är ansvariga enheter, men som är skyldiga att lämna uppgifter, ska omfattas av tystnadsplikt samt en upplysning om att straffrättsliga bestämmelser vid överträdelser finns i brottsbalken.

11.5.4 Behandling av personuppgifter

Promemorians bedömning

Det behöver inte införas någon ytterligare reglering av den personuppgiftsbehandling som följer av bestämmelserna om uppgiftsskyldighet.

Skälen för promemorians bedömning

I avsnitt 3.4 behandlas allmänna förutsättningar om personuppgiftsbehandling. EU:s dataskyddsförordning är tillämplig på den personuppgiftsbehandling som sker hos de aktörer som är uppgiftsskyldiga. Regeringen har i tidigare lagstiftningsärendet bedömt att den svenska regleringen är förenlig med EU:s dataskyddsförordning (prop. 2021/22:251 s. 94 och 95). Promemorian delar den bedömningen. Promemorians förslag innebär inte några förändringar ur ett personuppgiftsmässigt perspektiv. Promemorian bedömer därför att förslaget är förenligt med dataskyddsförordningen.

För att finanspolisens och Säkerhetspolisens arbete inte ska motverkas har det ansetts viktigt att besked om att personuppgifter behandlas till följd av frågerätten inte lämnas ut till den registrerade (5 kap. 7 och 11–13 §§ penningtvättslagen). Penningtvättsförordningen reglerar inte särskilt tystnadsplikten vid behandling av personuppgifter till följd av förordningens bestämmelser. Sedan införandet av nämnda nationella bestämmelser har medlemsstaterna antagit EU:s dataskyddsförordning. I artiklarna 13–15 i EU:s dataskyddsförordning finns bestämmelser om enskildas rätt att få information om att deras personuppgifter behandlas och att få tillgång till uppgifterna. Enligt artikel 14.5 punkten d) i EU:s dataskyddsförordning följer att information om personuppgifter som erhållits från annan inte behöver lämnas ut till den registrerade om personuppgifterna måste förbli konfidentiella till följd av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, inbegripet andra lagstadgade sekretessförpliktelser. Även av 5 kap. 1 § dataskyddslagen följer att rätten till information och tillgång inte gäller sådana uppgifter som den personuppgiftsansvarige inte får lämna ut till den registrerade enligt lag eller annan författning eller enligt ett beslut som har meddelats med stöd av författning. Detta innebär att de som omfattas av den föreslagna tystnadsplikten inte är skyldiga att lämna ut sådana uppgifter om personuppgiftsbehandling som omfattas av tystnadsplikt enligt de föreslagna bestämmelserna. Promemorian bedömer mot denna bakgrund att det saknas skäl att föra över bestämmelserna i 5 kap. 7 och 11–13 §§ penningtvättslagen till den nya penningtvättslagen.

11.6 Information till ansvariga enheter

11.6.1 Underrättelser till ansvariga enheter

Promemorians förslag

Det ska införas en bestämmelse i penningtvättslagen om att finansunderrättelseenheten trots sekretess får underrätta ansvariga enheter om typer av transaktioner eller aktiviteter, specifika fysiska eller juridiska personer och specifika geografiska områden som bedöms medföra eller utgöra betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism och som kan antas vara relevant för utförandet av åtgärder för kundkännedom. Informationen i en sådan underrättelse ska anses vara relevant för kundkännedomsåtgärder under sex månader från underrättelsen.

En ansvarig enhet eller den som är verksam hos den ansvariga enheten får inte för en kund eller utomstående obehörigen röja en uppgift om specifika personer som utgör en betydande risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som har tagits emot från finansunderrättelseenheten.

Det ska upplysas om att bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten finns i brottsbalken.

Det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som medför att sekretess inte hindrar att finansunderrättelseenheten lämnar en uppgift om en fysisk eller juridisk person som kan förknippas med en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism till en ansvarig enhet.

Promemorians bedömning

Bestämmelserna om att finansunderrättelseenheten minst årligen ska förse ansvariga enheter med strategisk information kan genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Finansunderrättelseenheten ska få underrätta ansvariga enheter om relevant information

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten kan underrätta ansvariga enheter om information som är relevant för utförandet av åtgärder för kundkännedom enligt kapitel III i penningtvättsförordningen (artikel 26.1 i sjätte penningtvättsdirektivet). Den informationen ska omfatta följande.

- Typer av transaktioner eller aktiviteter som medför en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.
- Specifika personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.
- Specifika geografiska områden som medför en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Kravet som avses i punkt 1 ska tillämpas under en period som fastställs i nationell rätt och som inte får överstiga sex månader (artikel 26.2).

Finansunderrättelseenheterna ska årligen förse ansvariga enheter med strategisk information om typer, riskindikatorer och trender inom penningtvätt och finansiering av terrorism (artikel 26.3).

Några motsvarande bestämmelser finns inte i det nuvarande direktivet.

Det är inte helt klart hur bestämmelserna ska tillämpas. En rimlig tolkning är enligt promemorian att finansunderrättelseenheten ska ha möjlighet att underrätta ansvariga enheter om information om de betydande risker som listas i punkterna a–c som den förfogar över och kan anta är relevanta för utförandet av åtgärder för kundkännedom. Enligt promemorians bedömning kan information antas vara relevant för en ansvarig enhets utförande av kundkännedomsåtgärder även om den ansvariga enheten, vid tiden för finansunderrättelseenhetens underrättelse, inte har en affärsförbindelse med den specifika fysiska eller juridiska personen.

Begreppet ”underrätta” i den svenska direktivtexten motsvaras i den engelska versionen av begreppet ”alert”. Det engelska begreppet antyder enligt promemorian att avsikten är att finansunderrättelseenheten ska kunna särskilt varna och uppmärksamma ansvariga enheter om viss information i syfte att de ansvariga enheterna på ett effektivt sätt ska kunna vidta relevanta kundkännedomsåtgärder.

Promemorian tolkar vidare punkt 2 som att när finansunderrättelseenheten väljer att underrätta ansvariga enheter i enlighet med bestämmelserna i artikeln, ska den ansvariga enheten beakta den information som lämnats under den tidsperiod som fastställts i nationell rätt.

Finanspolisen kan redan i dag på en övergripande nivå lämna uppgifter om typer av transaktioner eller aktiviteter och geografiska områden som kan utgöra en betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism till ansvariga enheter. Det saknas enligt promemorian i och för sig skäl att i föreskrift ange en generell underrättelsemöjlighet för finanspolisen för att den ska kunna underrätta ansvariga enheter om information som inte omfattas av sekretess. Sådana uppgifter kan dock omfattas av sekretess och för att aktualiteten av sådan underrättelse ska kunna tidsbegränsas bör en bestämmelse införas om finanspolisens underrättelsemöjlighet.

När det gäller information om personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism bör begreppet person innefatta både fysiska som juridiska personer. En rimlig tolkning är vidare att den information om fysiska och juridiska personer som kan vara relevant att underrätta ansvariga enheter om, till stor del utgörs av sådan underrättelseinformation som omfattas av sekretess enligt 18 kap. 2 § OSL. För att finanspolisen ska kunna lämna ut sådan information bör det införas en bestämmelse i penningtvättslagen som anger att finanspolisen, trots sekretess, får lämna angivna uppgifter till ansvariga enheter. Promemorian konstaterar härvid att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § OSL bara gäller för uppgifter som lämnas till en annan myndighet och att 10 kap. 2 § OSL ska tillämpas restriktivt. Mot bakgrund av att finanspolisen bedöms ha ett löpande intresse av att kunna lämna uppgifter till ansvariga enheter

bedömer promemorian att det finns behov av tydligt lagstöd för uppgiftslämnandet. Det bör därför införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL som anger att sekretess inte hindrar att finanspolisen lämnar en uppgift om en fysisk eller juridisk person som kan förknippas med en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism till en ansvarig enhet. Inom området för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 5 c § OSL till förmån för enskild för uppgift som lämnas enligt 4 a kap. 3 § penningtvättslagen. Den nya sekretessbrytande bestämmelsen bör enligt promemorian genomföras genom en kompletterande hänvisning i 10 kap. 5 c § OSL till den nya bestämmelse om uppgiftslämnande till ansvariga enheter som föreslås i denna promemoria. Bestämmelsen bör, i enlighet med vad som gäller för nuvarande sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 5 c § OSL, inte gälla i de fall där ett utlämnande av en uppgift skulle vara i strid med vissa avtal som träffats med en utländsk myndighet eller ett utländskt organ (15 kap. 1 a § och 37 kap. 2 § OSL, jfr prop. 2021/22:251 s. 67).

När det gäller den tillämpningsperiod som ska gälla för lämnade uppgifter ska den enligt direktivet fastställas i nationell rätt och får inte överstiga sex månader. Utan en begränsning i tiden skulle mottagandet av uppgifterna kunna innebära att en kunds tillgång till tjänster begränsas även efter att uppgifterna kan ha förlorat sin betydelse. Dessutom skulle ansvariga enheter behöva lägga tid och resurser på skärpta åtgärder för kundkännedom trots att det inte behövs. Det är angeläget att ansvariga enheter ges bästa möjliga förutsättningar att bedriva ett effektivt arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka att deras verksamheter utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Den tid under vilken finanspolisens uppgifter ska gälla bör därför bestämmas till den längsta möjliga, det vill säga sex månader. Om finanspolisen vid tidens slut bedömer att informationen fortfarande är relevant kan beslut om underrättelse fattas på nytt.

Bestämmelser om ansvariga enheters åtgärder för kundkännedom framgår av penningtvätsförordningen. Det bör därför inte införas någon nationell bestämmelse om hur ansvariga enheter vid utförandet av kundkännedsåtgärder ska hantera den information som lämnas av finansunderrättelseenheten i enlighet med artikel 26.

Bestämmelserna om att finanspolisen minst årligen ska förse ansvariga enheter med strategisk information, kan enligt promemorian genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter ryms enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Tystnadsplikt

Bestämmelserna om sekretess i OSL gäller inte för ansvariga enheter. Den tystnadsplikt som framgår av artikel 73 i penningtvätsförordningen, som i allt väsentligt motsvarar nuvarande 4 kap. 9 § penningtvättslagen, innebär inte heller ett skydd för uppgifter som förekommer i finansunderrättelseenhetens underrättelseverksamhet och som kan komma att lämnas vidare med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

Det finns ett mycket starkt intresse av att sekretessbelagda uppgifter skyddas även om de lämnas vidare till en ansvarig enhet. Att uppgifter i ansvariga enheters verksamhet omfattas av tystnadsplikt innebär som framhålls i förarbetena till regleringen om samverkan enligt 4 a kap. penningtvättslagen ingen nyhet utan det är tvärtom utgångspunkten att uppgifter om enskilda eller som har samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism omfattas av tystnadsplikt hos ansvariga enheter (prop. 2021/22:251 s. 76).

Promemorian anser att det i den nya penningtvättslagen bör införas en bestämmelse om tystnadsplikt för de uppgifter om fysiska eller juridiska personer som utgör en betydande risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism som en ansvarig enhet tar emot från finanspolisen. Därigenom kommer uppgifter som lämnas till de ansvariga enheterna få ett i huvudsak likvärdigt skydd som uppgifter som lämnas till myndigheter.

Bestämmelsen bör utformas med tystnadsplikten i 4 a kap. 5 § penningtvättslagen som förebild. Det bör av bestämmelsen framgå att en ansvarig enhet, eller den som är verksam hos den ansvariga enheten, inte för en kund eller utomstående obehörigen får röja en uppgift som har tagits emot av finanspolisen.

Tystnadsplikten hindrar därmed inte ett röjande som är behörigt, som när en ansvarig enhet måste röja en uppgift för att uppfylla en i författning angiven uppgiftsskyldighet. Vidare bör en uppgift som lämnas till en tillsynsmyndighet för att användas i myndighetens tillsyn inte anses obehörigen röjd. Eftersom tystnadsplikten skyddar finanspolisens underrättelseverksamhet bör däremot utrymmet att till en enskild kund röja en uppgift om kunden som tagits emot från finanspolisen typiskt sett vara mycket litet (prop. 2021/22:251 s. 126 och 127.). Ett röjande är också behörigt om finanspolisen godkänner att viss information lämnas till kunden eller annan.

Den begränsning av yttrandefriheten som den föreslagna tystnadsplikten innebär går inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism och är även i övrigt förenlig med det skydd för yttrandefriheten som regeringsformen innebär.

Den som bryter mot en tystnadsplikt enligt lag eller annan författning kan som utgångspunkt dömas för brott mot tystnadsplikten (20 kap. 3 § brottsbalken). På motsvarande sätt som i fråga om tystnadsplikten i nuvarande 4 kap. 9 § och 4 a kap. 5 § penningtvättslagen bör straffansvar följa för den som bryter mot den tystnadsplikt som nu föreslås (prop. 1998/99:19 s. 63). En upplysning om att brott mot tystnadsplikten kan medföra ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken bör därför tas in i den nya penningtvättslagen.

Skyddet för den personliga integriteten

Möjligheten för finanspolisen att lämna ut uppgifter om personer som kan förknippas med en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism kan innebära ett integritetsintrång för enskilda. Mot detta intrång måste samhällets intresse av att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism ställas, se ovan resonemang i avsnitt 11.2.29. Samma resonemang som förs där gör sig i allt väsentligt gällande även beträffande finanspolisens möjlighet att

lämna ut uppgifter om personer som kan förknippas med en betydande risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism till ansvariga enheter.

Den föreslagna bestämmelsen syftar till att förbättra förutsättningarna för ansvariga enheter att förebygga, förhindra och upptäcka att deras verksamheter utnyttjas för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Uppgifterna ska endast lämnas ut om det är relevant för de ansvariga enheternas åtgärder för kundkännedom. De uppgifter som kan komma att lämnas ut bör därför i praktiken begränsas till identitet på den person som avses, eventuella kontaktuppgifter till denne samt anledningen till att personen i fråga utgör en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Antalet personuppgifter som kan lämnas ut är således genom utformningen av förslaget begränsade. Uppgifterna kommer genom den föreslagna tystnadsplikten dessutom att omfattas av ett tillfredsställande sekretesskydd hos de ansvariga enheterna.

Sammantaget får det integritetsintrång som den föreslagna bestämmelsen innebär vid en intresseavvägning accepteras och anses godtagbart. Det intrång som ett uppgiftslämnande innebär står enligt promemorians uppfattning i proportion till nyttan med informationsutbytet och till behovet av att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism.

Behandling av personuppgifter

Den föreslagna bestämmelsen innebär att finanspolisen kan lämna ut uppgifter om personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Vid ett sådant utlämnande kommer personuppgifter att behandlas. Enligt regelverket om personuppgiftsbehandling ska behandling av personuppgifter vara nödvändig i förhållande till den rättsliga grund som behandlingen stöder sig på och följa vissa grundläggande principer. För en mer utförlig redogörelse för regelverket om personuppgiftsbehandling hänvisas till avsnitt 3.4.

Finanspolisen får enligt brottsdatalagen behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet (2 kap 1 §). Finanspolisens utlämnande av uppgifter till ansvariga enheter innebär dock att personuppgifter kommer att behandlas för ett ändamål utanför brottsdatalagens område. Ansvariga enheter ska tillämpa EU:s dataskyddsförordning vid behandling av personuppgifter. En rättslig grund enligt EU:s dataskyddsförordning är att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e). Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism anses vara en uppgift av allmänt intresse. En annan rättslig grund är att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den som är personuppgiftsansvarig (artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen). Uppgifterna åläggs genom bestämmelser i lag och som genomför sjätte penningtvättsdirektivet (artikel 6.3).

Innan personuppgifter som behandlas med stöd av brottsdatalagen behandlas för ett nytt ändamål utanför lagens tillämpningsområde ska det som utgångspunkt säkerställas att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet. Detta gäller utöver

de krav som sedan gäller enligt EU:s dataskyddsförordning. Eftersom finanspolisens uppgiftsskyldighet kommer att framgå av lag behöver de dock inte bedöma om det finns förutsättningar att behandla personuppgifterna för nya ändamål (2 kap. 22 § brottsdatalogen). Trots detta konstaterar promemorian att det som utgångspunkt får anses både nödvändigt och proportionerligt för finanspolisen att lämna ut uppgifter om personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism till en ansvarig enhet om denne behöver uppgifterna i sin verksamhet för att vidta relevanta kundkännedomsåtgärder i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt eller finansiering av terrorism. Ansvariga enheter ska vidare enligt artikel 34.2 i penningtvättsförordningen beakta alla indikatorer för högre risk, såsom underrättelser utfärdade av finanspolisen, när de vidtar skärpta åtgärder för kundkännedom.

Mot denna bakgrund bedömer promemorian att det som utgångspunkt finns rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som sker med anledning av finanspolisens utlämnande av uppgifter till ansvariga enheter.

I artiklarna 13–15 i EU:s dataskyddsförordning finns bestämmelser om enskildas rätt att få information om att deras personuppgifter behandlas och att få tillgång till uppgifterna. Enligt artikel 14.5 punkten d) i EU:s dataskyddsförordning följer att information om personuppgifter som erhållits från annan inte behöver lämnas till den registrerade om personuppgifterna måste förbli konfidentiella till följd av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, inbegripet andra lagstadgade sekretessförpliktelser. Även av 5 kap. 1 § dataskyddslagen följer att rätten till information och tillgång inte gäller sådana uppgifter som den personuppgiftsansvarige inte får lämna ut till den registrerade enligt lag eller annan författning eller enligt ett beslut som har meddelats med stöd av författning. Detta innebär att de som omfattas av tystnadsplikten inte är skyldiga att lämna ut sådana uppgifter om personuppgiftsbehandling som omfattas av tystnadsplikt enligt de föreslagna bestämmelserna.

De uppgifter om en person som kan komma att lämnas ut till ansvariga enheter med stöd av den föreslagna bestämmelsen torde vara begränsade till identitet och kontaktuppgifter samt anledningen till att personen kan förknippas med en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det bör därmed inte bli fråga om att lämna ut känsliga personuppgifter med stöd av bestämmelsen. Däremot bedömer promemorian att finanspolisen kan komma att lämna ut personuppgifter om lagöverträdelser.

Av artikel 76 i penningtvättsförordningen framgår att ansvariga enheter har rätt att behandla personuppgifter om lagöverträdelser under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda, bl.a. att uppgifterna rör penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Sammanfattningsvis innebär detta enligt promemorians uppfattning att det finns författningsstöd för den personuppgiftsbehandling som sker till följd av ett utlämnande av uppgifter om personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt den föreslagna bestämmelsen.

11.6.2 Återkoppling till ansvariga enheter

Promemorians bedömning

Krav gällande finansunderrättelseenhetens återkoppling på misstankerapportering till ansvariga enheter och tillhörande rapportering till Amla bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska se till att finansunderrättelseenheten ger ansvariga enheter återkoppling på rapporteringen om misstankar enligt artikel 69 penningtvättsförordningen (artikel 28.1 i sjätte penningtvättsdirektivet). Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 46.3) som i svensk rätt har genomförts i 4 kap. 3 b § penningtvättslagen.

I sjätte penningtvättsdirektivet preciseras bestämmelserna om finansunderrättelseenhetens återkoppling till de ansvariga enheterna. Återkopplingen ska åtminstone omfatta kvaliteten på informationen som tillhandahålls, rapporteringens läglighet, beskrivningen av misstanken och dokumentationen som tillhandahölls vid inlämningen. Kravet ska inte tolkas som att återkopplingen ska omfatta varje rapport som lämnas av ansvariga enheter. Finansunderrättelseenheten ska ge återkoppling minst en gång om året, oavsett om det gäller en enskild eller grupper eller kategorier av ansvariga enheter, med hänsyn till det samlade antalet misstänkta transaktioner som rapporterats av de ansvariga enheterna. Finansunderrättelseenheten ska också göra återkopplingen tillgänglig för tillsynsorgan för att göra det möjligt för dem att utföra riskbaserad tillsyn i enlighet med artikel 40 i direktivet.

Finansunderrättelseenheterna ska vidare årligen rapportera till Amla om tillhandahållandet av återkoppling till ansvariga enheter och ska tillhandahålla statistik om antalet rapporter om misstänkta transaktioner som lämnats in av de olika kategorierna av ansvariga enheter. Amla ska i juli 2018 utfärda rekommendationer till finansunderrättelseenheterna om bästa praxis och strategier för att ge återkoppling, inbegripet återkopplingens typ och frekvens.

Finansunderrättelseenhetens återkoppling fyller flera syften. En ändamålsenlig återkoppling förbättrar förutsättningarna för de som rapporterar till finansunderrättelseenheten att utveckla sin förmåga att övervaka affärsförbindelser och enstaka transaktioner. Aktuella rapporter av hög kvalitet förbättrar finansunderrättelseenhetens förutsättningar att bedriva en effektiv underrättelseverksamhet. En ändamålsenlig återkoppling skapar och sprider vidare kunskap och medvetenhet om penningtvätt och finansiering av terrorism. När finansunderrättelseenheten fastställer återkopplingens typ och frekvens bör de i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till områden där rapporteringsverksamheten kan behöva förbättras.

Promemorian bedömer att det bör införas bestämmelser om finanspolisens skyldighet att ge återkoppling till ansvariga enheter, vad återkopplingen ska innehålla, hur ofta återkoppling ska ske, när återkopplingen ska göras tillgänglig för tillsynsorganen och att

finanspolisen är skyldig att årligen rapportera om återkopplingen samt statistik till Amla.

Skyldigheten för finansunderrättelseenheten att ge återkoppling ska inte äventyra eventuellt pågående analytiskt arbete som utförs av finansunderrättelseenheten eller eventuella utredningar eller administrativa åtgärder som följer på finansunderrättelseenhetens spridning. Skyldigheten att ge återkoppling ska inte heller påverka tillämpningen av kraven på uppgiftsskydd eller sekretess. Även detta behöver enligt promemorians uppfattning komma till uttryck i bestämmelsen. Promemorian föreslår att det anges att finanspolisen ska ge lämplig återkoppling till ansvariga enheter, vilket är i linje med nuvarande reglering. Återkoppling som skulle äventyra eventuellt pågående analytiskt arbete hos finanspolisen eller eventuella utredningar eller administrativa åtgärder som följer på finansunderrättelseenhetens spridning kan inte anses lämplig. Samma sak gäller för återkoppling som skulle strida mot reglerna om dataskydd eller sekretess.

Bestämmelserna bör enligt promemorian genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter ryms enligt promemorians uppfattning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Därmed behöver det inte införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

11.7 Instruktioner för övervakning

Promemorians förslag

Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska få instruera ansvariga enheter att under en viss tid övervaka transaktioner eller aktiviteter som utförs via ett eller flera konton eller andra affärsförbindelser som förvaltas av den ansvariga enheten. Sådan instruktion ska endast få lämnas i förhållande till en fysisk eller juridisk person som myndigheten bedömt utgör en betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska även få instruera den ansvariga enheten om återrapportering av resultaten av övervakningen.

Finansunderrättelseenheten ska få instruera ansvariga enheter om övervakningsåtgärder på begäran av en finansunderrättelseenhet från en annan medlemsstat.

Skälen för promemorians förslag

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten har befogenhet att instruera ansvariga enheter att, under en period som ska fastställas av finansunderrättelseenheten, övervaka de transaktioner eller aktiviteter som utförs via ett eller flera bankkonton eller betalkonton eller konton för kryptotillgångar eller andra affärsförbindelser som förvaltas av den ansvariga enheten för personer som utgör en betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism

(artikel 25 i sjätte penningtvättsdirektivet). Medlemsstaterna ska också säkerställa att finansunderrättelseenheten har befogenhet att instruera den ansvariga enheten att rapportera om resultaten av övervakningen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheterna har befogenhet att förelägga om övervakningsåtgärder på begäran av en finansunderrättelseenhet från en annan medlemsstat.

Några motsvarande bestämmelser finns inte i det nuvarande direktivet.

Av artikel 19.10 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att Amla senast den 10 juli 2028 ska utfärda riktlinjer för finansunderrättelseenheterna om praxis och förfaranden för att övervaka ett konto eller en affärsförbindelse i enlighet med artikel 25.

Möjligheten att besluta om övervakningsåtgärder är en ny befogenhet för finanspolisen. Dessa övervakningsåtgärder får användas i förhållande till konton som innehas av eller andra affärsförbindelser med både fysiska och juridiska personer som bedöms utgöra en högre risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Bedömningen kan exempelvis göras mot bakgrund av rapporter om misstänkta transaktioner kopplade till dessa konton eller affärsförbindelser, finanspolisens analytiska arbete eller information som lämnats av annan behörig myndighet eller finansunderrättelseenhet från annan medlemsstat. Genom övervakningsåtgärderna ges finanspolisen möjlighet att proaktivt fokusera på en specifik fysisk eller juridisk persons transaktionsmönster eller beteende vilket ökar möjligheten att snabbt upptäcka avvikande eller misstänkta aktiviteter och vidta åtgärder.

För att genomföra bestämmelserna i svensk rätt bör det i den nya penningtvättslagen införas bestämmelser som anger att finanspolisen, på eget initiativ eller på begäran av en finansunderrättelseenhet från en annan medlemsstat, får instruera ansvariga enheter att under en viss tid övervaka transaktioner eller aktiviteter som utförs via ett eller flera konton eller andra affärsförbindelser som förvaltas av en ansvarig enhet. Sådan instruktion får endast lämnas i förhållande till en fysisk eller juridisk person som finanspolisen bedömt utgöra en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det bör också framgå att finanspolisen får instruera den ansvariga enheten om återrapportering av resultaten av övervakningen. En instruktion om övervakning bör inte påverka den ansvariga enhetens skyldigheter i övrigt, såsom exempelvis skyldigheten att rapportera misstankar enligt artikel 69 i penningtvättsförordningen.

Vid sidan av EU-rättens reglering avseende finansunderrättelseenheten har Säkerhetspolisen sedan tidigare getts motsvarande befogenheter som finanspolisen att ställa frågor till verksamhetsutövare och fatta beslut om dispositionsförbud. Dessa möjligheter infördes bl.a. mot bakgrund av att det till Säkerhetspolisens uppgifter hör att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar finansiering av terrorism (prop. 2014/15:94 s. 107 och prop. 2018/19:150 s. 51 och 52). I linje med detta och de övriga skäl som regeringen tidigare fört fram i förhållande till dessa befogenheter anser promemorian att Säkerhetspolisen även bör ges motsvarande befogenhet som finanspolisen att på eget initiativ instruera om övervakningsåtgärder. Promemorian föreslår därför att Säkerhetspolisen omfattas av befogenheten i den nya bestämmelsen.

För att syftet med en övervakningsåtgärd inte ska gå förlorat ska den fysiska eller juridiska personen som övervakas inte informeras om åtgärden. Först om övervakningsåtgärderna leder vidare till ett beslut om dispositionsförbud uppstår enligt promemorian sådan inskränkning i rätten till egendom som innebär att den drabbade enligt Europakonventionen kan ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet (jfr art. 13 i konventionen med art. 1 i dess första tilläggsprotokoll), se avsnitt 11.8.7. Promemorian bedömer därför att det saknas skäl att införa en överklagandemöjlighet avseende finanspolisens och Säkerhetspolisens instruktioner om övervakningsåtgärder.

11.8 Dispositionsförbud

11.8.1 Dispositionsförbud avseende transaktioner

Promemorians förslag

Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska få besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avbryta eller inte får genomföra en transaktion, om det finns skäl att misstänka att transaktionen är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Beslut om dispositionsförbud ska få meddelas endast meddelas om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Skälen för promemorians förslag

Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen får besluta om dispositionsförbud avseende transaktioner

Medlemsstaterna ska enligt artikel 24.1 i sjätte penningtvättsdirektivet se till att finansunderrättelseenheten, vid misstanke om att en transaktion är kopplad till penningtvätt eller finansiering av terrorism, har befogenheter att direkt eller indirekt vidta brådskande åtgärder och tillfälligt avbryta eller vägra samtycke till transaktionen, s.k. dispositionsförbud. Kommissionen har angett att artikel 24 fått en felaktig utformning och kommer att justeras genom en rättelse där det tydliggörs att finansunderrättelseenhetens befogenhet även ska gälla vid misstanke om att en transaktion är kopplad till förbrott till penningtvätt. Promemorian har därför utformat sina förslag i denna del utifrån att finansunderrättelseenhetens möjlighet att meddela dispositionsförbud ska gälla vid misstanke om penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett dispositionsförbud ska föreläggas av finansunderrättelseenheten i syfte att bevara medlen, utföra analyser, inbegripet analysen av transaktionen, för att bedöma huruvida misstanken är bekräftad och om så är fallet, för att sprida resultaten av analyserna till relevanta behöriga myndigheter så att tillbörliga åtgärder kan vidtas.

Artikeln förtydligar och utvecklar motsvarande bestämmelser i det nuvarande direktivet (artikel 32.7).

Av artikel 19.10 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att Amla senast den 10 juli 2028 ska utfärda riktlinjer för finansunderrättelseenheter om praxis och förfaranden för att meddela dispositionsförbud i enlighet med artikel 24.

Ett dispositionsförbud är ett kortvarigt förstadium till ett straffprocessuellt tvångsmedel. Syftet med åtgärden är att kunna ingripa redan innan det föreligger en brottsmisstanke som är tillräcklig för att inleda förundersökning, vilket är en förutsättning för att få besluta om tvångsmedel enligt rättegångsbalken.

Enligt nuvarande nationell reglering är det Polismyndigheten, genom finanspolisen, och Säkerhetspolisen som får besluta om dispositionsförbud. Myndigheternas befogenheter motsvarar i stor utsträckning kraven i artikel 24.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Det finns enligt promemorians uppfattning inte anledning att ändra på den ordning som gäller för närvarande. Finanspolisen är även fortsättningsvis beslutsfattare mot bakgrund av EU-rätten.

Möjligheten för Säkerhetspolisen att fatta beslut om dispositionsförbud är en svensk reglering som har införts vid sidan av EU-rätten mot bakgrund av att det till Säkerhetspolisens uppgifter hör att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar finansiering av terrorism (prop. 2014/15:94 s. 107). Promemorian bedömer att Säkerhetspolisen även fortsatt bör ha samma befogenhet som finanspolisen att besluta om dispositionsförbud som grundas på misstanke som har uppkommit till följd av egna utredningsåtgärder.

Mer detaljerade regler om dispositionsförbud som avser transaktioner

Bestämmelserna i artikel 24.1 i sjätte penningtvättsdirektivet om dispositionsförbud avseende transaktioner är till största del att betrakta som förtydliganden av motsvarande bestämmelse i det nuvarande direktivet (artikel 32.7).

Nuvarande reglering om dispositionsförbud finns i 4 kap. 11–13 §§ penningtvättslagen. Enligt 4 kap. 11 § första stycket penningtvättslagen får Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen besluta om dispositionsförbud om det finns skäl att misstänka att egendom i form av pengar, fordran eller någon annan rättighet är föremål för penningtvätt eller avsedd för finansiering av terrorism och egendomen finns hos en ansvarig enhet. I paragrafens andra stycke anges att ett beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befarias att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Sjätte penningtvättsdirektivet reglerar två olika typer av dispositionsförbud: förbud som avser transaktioner och förbud som avser konton och affärsförbindelser (se avsnitt 11.8.2). Det finns därför skäl att utforma regleringen om dispositionsförbud på ett sätt som är mer i linje med direktivets ordalydelse än vad nuvarande reglering är.

Promemorian föreslår att det i den nya penningtvättslagen införs bestämmelser som anger att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får besluta att en ansvarig enhet inte får genomföra en transaktion om det finns

skäl att misstänka att transaktionen är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Förtydligandet som uttryckligen anger att dispositionsförbud ska kunna meddelas även vid misstanke om att en transaktion är kopplad till förbrott till penningtvätt bör anges i bestämmelsen men torde inte innebära någon ändring i praktiken.

Bestämmelserna i 4 kap. 11 § andra stycket penningtvättslagen, som innehåller de ytterligare förutsättningarna för ett beslut om dispositionsförbud, bör föras över oförändrade till den nya penningtvättslagen. Att beslutet behövs för att bevara medlen motsvarar enligt promemorian formuleringen i den gällande penningtvättslagen om att det ska vara fara i dröjsmål och att det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas. Det kravet, tillsammans med att beslutet behövs för finanspolisens analytiska arbete, för att bedöma om misstanken är bekräftad och för att i förekommande fall sprida resultaten av analyserna till behöriga myndigheter omfattas av skrivningen att skälen för åtgärden uppväger det intrång som den innebär.

Egendom som inte har varit föremål för brottslig handling

När det nuvarande direktivet genomfördes i svensk rätt utvidgades begreppet penningtvätt till att även avse åtgärder med egendom som typiskt sett är ägnade att dölja att någon avser att berika sig eller någon annan genom en framtida brottslig handling. Det är en reglering som går utöver det nuvarande direktivet. Som en konsekvens av utvidgningen av begreppet penningtvätt infördes en bestämmelse som innebär att beslut om dispositionsförbud med anledning av misstänkt penningtvätt endast får avse sådan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet (4 kap. 13 § penningtvättslagen). Det ansågs nämligen inte komma i fråga att meddela dispositionsförbud avseende egendom som ännu inte varit föremål för en brottslig handling (prop. 2026/17:173 s. 306.).

Begreppet penningtvätt kommer fortsättningsvis att definieras i penningtvättsförordningen (artikel 2.1). Den definitionen omfattar endast egendom som har varit föremål för brottslig handling. I likhet med utredningen anser promemorian att det därför inte finns skäl att behålla regleringen om egendom som undantas från ett dispositionsförbud.

11.8.2 Dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser

Promemorians förslag

Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen ska få besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avstå från att vidta åtgärder eller fullgöra förpliktelser i förhållande till ett bankkonto eller betalkonto, ett konto för kryptotillgångar eller som följer av en affärsförbindelse, om det finns skäl att misstänka att användandet av kontot eller affärsförbindelsen har koppling till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Beslut om dispositionsförbud ska få meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer

att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Skälen för promemorians förslag

Finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen får besluta om dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser

Medlemsstaterna ska enligt artikel 24.2 i sjätte penningtvättsdirektivet se till att finansunderrättelseenheten, vid misstanke om att ett bankkonto eller betalkonto, ett konto för kryptotillgångar eller en affärsförbindelse är kopplad till penningtvätt eller finansiering av terrorism, har befogenhet att direkt eller indirekt vidta brådskande åtgärder för att tillfälligt avbryta användandet av det kontot eller tillfälligt avbryta affärsförbindelsen för att bevara medlen, utföra analyserna, bedöma huruvida misstanken är bekräftad och om så är fallet, för att sprida resultaten av analyserna till relevanta behöriga myndigheter så att tillbörliga åtgärder kan vidtas.

Kommissionen har angett att artikel 24 fått en felaktig utformning och kommer att justeras genom en rättelse där det tydliggörs att finansunderrättelseenhetens befogenhet även ska gälla vid misstanke om att ett konto eller en affärsförbindelse är kopplad till förbrott till penningtvätt. Promemorian har därför utformat sina förslag i denna del utifrån att finansunderrättelseenhetens möjlighet att meddela dispositionsförbud ska gälla vid misstanke om penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism.

Några motsvarande bestämmelser finns inte i det nuvarande direktivet.

Av artikel 19.10 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att Amla senast den 10 juli 2028 ska utfärda riktlinjer för finansunderrättelseenheterna om praxis och förfaranden för att meddela dispositionsförbud i enlighet med artikel 24.

Promemorian bedömer att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, på motsvarande sätt som i förhållande till transaktioner, bör vara beslutsfattare i fråga om dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser.

Vad som omfattas av ett beslut om dispositionsförbud som avser bankkonton, betalkonton, konton för kryptotillgångar och affärsförbindelser

Det är inte helt klart vad det innebär att finansunderrättelseenheten ska kunna tillfälligt stoppa användandet av ett bankkonto, betalkonto, konto för kryptotillgångar eller en affärsförbindelse. Enligt promemorians uppfattning ligger det vid en tolkning närmast till hands att anse ett tillfälligt avbrytande av användandet av ett visst konto som att kunden inte ska ges åtkomst till kontot och att den ansvariga enheten ska avhålla sig från att vidta nya åtgärder i förhållande till kontot. I förhållande till en affärsförbindelse ligger det enligt promemorian närmast till hands att anse ett tillfälligt förbud så som att den ansvariga enheten ska avhålla sig från att vidta nya åtgärder eller fullgöra förpliktelser som enheten har åtagit sig eller blir ombedd att utföra i förhållande till en kund inom ramen för en affärsförbindelse.

Det framgår uttryckligen av definitionen av affärsförbindelse (artikel 2.1.19 i penningtvättsförordningen) att det inte krävs något skriftligt avtal för att en affärsförbindelse ska anses ha etablerats. En affärsförbindelse måste inte nödvändigtvis uppkomma den första gången som kunden och verksamhetsutövaren har kontakt med varandra. En affärsförbindelse kan även uppstå genom parternas konkludenta handlade.

Skillnaden mot ett dispositionsförbud som avser en viss transaktion är att ett dispositionsförbud som avser ett konto gäller alla transaktioner och övrig hantering av det kontot och att ett dispositionsförbud som avser en affärsförbindelse kan avse alla produkter och tjänster hos den ansvariga enheten. Dessa dispositionsförbud är således betydligt mer omfattande, och därmed också mer ingripande för den enskilde, än ett dispositionsförbud som avser en transaktion.

Vad som kan omfattas av ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser kommer att skilja sig åt mellan ansvariga enheter beroende på vilken typ av verksamhet som bedrivs.

När det gäller banker ingås normalt sett flera avtal om olika produkter och tjänster inom ramen för en och samma affärsförbindelse. Det kan dels gälla konton som räknas upp i direktivet, men också avtal om till exempel bolån och andra krediter, förmedling av betaltjänster som Swish samt tillgång till och signering genom BankID. Om kunden är en juridisk person kan affärsförbindelsen även omfatta avtal om hantering av löneutbetalningar, ekonomisystem, koncerngemensamma konton samt andra företagsspecifika tjänster av olika slag.

För en bankkund kan ett dispositionsförbud som avser konton och andra affärsförbindelser få långtgående konsekvenser. Det kan leda till att kunden snabbt hamnar i finansiella svårigheter och inte kan göra nödvändiga inköp eller fullgöra betalningsförpliktelser. För en företagskund kan ett sådant förbud få till följd att kunden inte kan betala ut löner eller fullgöra betalningsförpliktelser. Det kan i sin tur få långsiktiga konsekvenser i form av skadat förtroende. Ett dispositionsförbud kan även drabba tredje man, som i exemplet med att löner inte betalas ut.

För kunder till andra finansiella företag än banker, till exempel värdepappersbolag och fondförvaltare, kan ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser få till följd att kunden inte kan köpa eller sälja värdepapper. Om förbudet avser hela affärsförbindelsen kan all handel i en kunds värdepappersdepå stoppas. För kunder till försäkringsbolag som driver livförsäkringsrörelse kan ett dispositionsförbud leda till att kunden inte kan ändra förmånstagare eller att ersättning från försäkringen inte kan betalas ut. Beträffande kreditgivare som driver verksamhet som avser bostadskrediter kan ett dispositionsförbud innebära att ett köp eller en försäljning av fast egendom stoppas.

Fastighetsmäklare ingår i regel avtal med sina kunder om antingen förmedling av en bostad eller så kallade skrivuppdrag. Ett skrivuppdrag innebär att mäklaren upprättat köpehandlingar åt en kund utan att ha förmedlat bostaden. Bostadsköp genomförs normalt sett snabbt när köparen och säljaren väl är överens. Ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser kan därför få till följd att köprocessen stoppas. Det kan i sin tur leda till att handpenning betalas för sent eller att köparen inte fullföljer köpet. Ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser kan således få

långtgående konsekvenser både för fastighetsmäklarens kund och för köparen.

För ansvariga enheter som omfattas av spellagen och som tillhandahåller så kallade onlinespel kan ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser innebära att spelkontot blir fryst, vilket innebär att den ansvariga enheten inte får ta emot insatser för deltagande i spel eller genomföra utbetalningar av vinster från det spelkonto som omfattas av förbudet. För spelverksamhet som bedrivs utan krav på spelkonto kan fråga aktualiseras om när en affärsförbindelse kan anses uppstå. Det framgår av definitionen av begreppet affärsförbindelse att förbindelsen ska ha viss varaktighet. Om det kan konstateras att en affärsförbindelse har etablerats torde ett dispositionsförbud, där spelplatsen tillfälligt åläggs att inte fullgöra sina förpliktelser gentemot en kund, innebära att kunden nekas tillträde till spelplatsen.

När det gäller revisorers verksamhet torde ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser sällan få långtgående konsekvenser. Ett sådant förbud kan exempelvis leda till att en revisionsberättelse, ett revisorsintyg eller en granskningsrapport inte lämnas in i rätt tid. För en kund kan det också få till följd att årsredovisningen inte ges in i rätt tid. Beträffande vissa typer av revisorsintyg, exempelvis intyg över en apportemission, kan dock konsekvenserna av ett dispositionsförbud bli påtagliga. Revisorn ska i dessa fall intyga att egendomen faktiskt har överlämnats från aktietecknare till bolaget. Ett dispositionsförbud skulle i en sådan situation kunna låsa affärshändelsen precis när intyget ska ges in. Det kan få till följd att hela affären stoppas.

När det gäller advokatverksamhet kan ett dispositionsförbud som avser affärsförbindelser exempelvis innebära att en advokat är förhindrad att upprätta avtal eller andra handlingar åt en klient. Eftersom endast vissa tjänster som tillhandahålls av advokater omfattas av penningtvättsregleringens tillämpningsområde kan det uppstå situationer där en advokat utför flera uppdrag för en och samma klient, men bara ett uppdrag avser tjänster som faller inom penningtvättsregleringens tillämpningsområde. En advokat kan till exempel bistå en klient vid en fastighetsförsäljning, vilket omfattas av tillämpningsområdet, och samtidigt företräda denne i en familjerättslig tvist, som faller utanför tillämpningsområdet. För advokaters del bör ett dispositionsförbud endast kunna avse sådana tjänster som omfattas av penningtvättsregleringens tillämpningsområde. Detsamma bör gälla för andra verksamhetsutövare som tillhandahåller tjänster som endast delvis omfattas av penningtvättsregleringen.

Gemensamt för de ansvariga enheterna är att ett dispositionsförbud kan leda till att kunden avslutar affärsförbindelsen om den ansvariga enheten inte kan fullgöra sina förpliktelser. När det gäller mindre ansvariga enheter, som i regel är mer beroende av varje enskild kundrelation än vad exempelvis en bank är, kan det innebära ett kännbart ekonomiskt bortfall.

En ny reglering om dispositionsförbud som avser konton och affärsförbindelser

För att i svensk rätt genomföra regleringen om dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser bör det i den nya penningtvättslagen införas bestämmelser som anger att finanspolisen

tillfälligt får besluta att en ansvarig enhet inte ska vidta åtgärder eller fullgöra förpliktelser i förhållande till ett bankkonto eller betalkonto, ett konto för kryptotillgångar eller som följer av en affärsförbindelse, om det finns en misstanke om att kontot eller affärsförbindelsen är kopplad till penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. I likhet med dispositionsförbud som avser transaktioner bör det framgå att ett sådant förbud endast får meddelas om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

I likhet med det som föreslås avseende dispositionsförbud avseende transaktioner bedömer promemorian att Säkerhetspolisen bör ha samma befogenhet som finanspolisen att besluta om dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser som grundas på misstanke som har uppkommit till följd egna utredningsåtgärder.

11.8.3 Dispositionsförbud på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet

Promemorians förslag

Om förutsättningarna för att meddela ett dispositionsförbud är uppfyllda ska finansunderrättelseenheten få besluta om en sådan åtgärd på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet. För ett sådant beslut ska samma regler ska gälla som för ett beslut som finansunderrättelseenheten fattar på eget initiativ.

Skälen för promemorians förslag

Medlemsstaterna ska säkerställa att finansunderrättelseenheten har befogenhet att meddela dispositionsförbud på begäran av en finansunderrättelseenhet från en annan medlemsstat (artikel 24.1 sjätte stycket och 24.2 fjärde stycket). Motsvarande bestämmelser finns i det nuvarande direktivet (artikel 32.7).

I 4 kap. 11 § tredje stycket penningtvättslagen anges att Polismyndigheten får fatta beslut om dispositionsförbud även på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet, om förutsättningarna för ett sådant beslut är uppfyllda. De bestämmelserna tillgodoser direktivets krav på att finansunderrättelseenheten ska ha befogenhet att fatta beslut om dispositionsförbud på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet. Bestämmelserna i 4 kap. 11 § tredje stycket penningtvättslagen bör därför, med nödvändiga justeringar, föras över till den nya penningtvättslagen. Av bestämmelsen bör också framgå att samma regler ska gälla för ett beslut som finanspolisen fattar efter begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet som för ett beslut som finanspolisen fattar på eget initiativ.

11.8.4 Åklagares prövning av ett dispositionsförbud

Promemorians förslag

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå.

Skälen för promemorians förslag

Enligt 4 kap. 12 § första stycket penningtvättslagen ska ett beslut om dispositionsförbud så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Något motsvarande krav finns varken i fjärde eller sjätte penningtvättsdirektivet.

Som konstateras i förarbetena till nuvarande reglering deltar åklagare normalt sett inte i den verksamhet som bedrivs i skedet före en förundersökning. Som skäl för regleringen angav regeringen att i de fall den misstanke som föranlett ett beslut om dispositionsförbud var välgrundad, kommer beslutet att följas av en förundersökning och ett beslut om ett straffprocessuellt tvångsmedel. Regeringen påpekade vidare att ett beslut om dispositionsförbud i tid ligger mycket nära ett eventuellt beslut om att inleda förundersökning. Mot den bakgrunden – och då ett beslut om dispositionsförbud av rättssäkerhetsskäl bör kunna överprövas – ansåg regeringen att ett beslut om dispositionsförbud bör underställas åklagare för prövning av om åtgärden ska bestå (prop. 2013/14:121 s. 79).

Promemorian konstaterar att de skäl som tidigare förts fram för att åklagare ska överpröva beslut om dispositionsförbud fortfarande är gällande. Ett beslut om dispositionsförbud bör därför även fortsättningsvis så snart som möjligt anmälas till åklagare som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå. Bestämmelserna i 4 kap. 12 § första stycket penningtvättslagen föreslås därför föras över till den nya penningtvättslagen.

11.8.5 När ett dispositionsförbud upphör att gälla

Promemorians förslag

Finns det inte längre skäl för ett dispositionsförbud ska det hävas omedelbart. Om åtgärden inte har hävts dessförinnan ska den upphöra att gälla när två arbetsdagar har gått från finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens beslut.

Skälen för promemorians förslag

Förbudstiden

När det gäller dispositionsförbud för transaktioner ska medlemsstaterna fastställa en period för dispositionsförbudet om maximalt tio arbetsdagar som ska gälla för finansunderrättelseenhetens analytiska arbete (artikel 24.1 fjärde stycket).

När det gäller dispositionsförbud för konton och affärsförbindelser ska medlemsstaterna fastställa en period om maximalt fem arbetsdagar för det

dispositionsförbud som ska gälla för finansunderrättelseenhetens analytiska arbete (artikel 24.2 andra stycket).

I båda fallen får medlemsstaterna fastställa en längre period om finansunderrättelseenheten, i enlighet med nationell rätt, utför uppgiften att spåra, beslagta, frysa eller förverka tillgångar som härrör från brott. Om en längre period fastställs för dispositionsförbudet ska medlemsstaterna säkerställa att finansunderrättelseenheten utför sina uppgifter med iakttagande av lämpliga nationella skyddsåtgärder, såsom möjligheten för den person vars transaktion, konto eller affärsförbindelse tillfälligt avbryts att få avbrytandet prövat i domstol.

Motsvarande bestämmelser finns inte i det nuvarande direktivet men i den svenska penningtvättslagen finns bestämmelser om att ett dispositionsförbud upphör att gälla när två arbetsdagar har gått från Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens beslut, om det inte har hävts dessförinnan (4 kap. 12 § andra stycket penningtvättslagen). Den korta förbudstiden har motiverats av den låga misstankegrad som räcker för ett beslut om dispositionsförbud. Tiden ska enligt förarbetena inte vara längre än att polis och åklagare hinner utföra ändamålsenliga utredningsåtgärder och få fram ett tillräckligt underlag för ett eventuellt beslut om att inleda förundersökning och besluta om straffprocessuella tvångsmedel (prop. 2013/14:121 s. 83). Eftersom det nya direktivet inte ställer upp en minsta giltighetstid för ett dispositionsförbud är den nuvarande svenska bestämmelsen om giltighetstid fortsatt förenlig med EU-rätten.

Liksom vid tvångsmedelsanvändning bör utgångspunkten vara att ett dispositionsförbuds varaktighet ska begränsas i möjligaste mån utan att syftet med åtgärden går förlorat. Ett dispositionsförbud innebär inskränkningar i den enskildes möjligheter att förfoga över sin egendom. Förbudet kan få ekonomiska konsekvenser för såväl den enskilde som andra som är beroende av att en viss transaktion genomförs eller att ett belopp kan disponeras. Ett dispositionsförbud som avser konton och affärsförbindelser kan som framgår ovan få långtgående konsekvenser för de ansvariga enheternas kunder, men också för andra som drabbas av ett sådant förbud, till exempel motparter till kunderna. Ju kortare tid förbudet gäller, desto lägre är risken för att den enskilde drabbas av skada. Även den låga misstankegrad som föreslås räcka för ett beslut om dispositionsförbud talar för att förbudstiden bör vara kort (jfr prop. 2013/14:121 s. 83).

Mot den enskildes intressen står intresset av att polis och åklagare ska hinna genomföra utförliga och ändamålsenliga utredningsåtgärder och få fram ett tillräckligt underlag för ett eventuellt beslut om att inleda förundersökning och besluta om straffprocessuella tvångsmedel (jfr prop. 2013/14:121 s. 83 och 84). Med beaktande av de intressen som gör sig gällande – och med hänsyn till att förbudstiden enligt nuvarande reglering är två arbetsdagar – anser promemorian att giltighetstiden för ett dispositionsförbud som avser transaktioner även fortsatt bör bestämmas till två arbetsdagar.

När ett dispositionsförbud ska hävas

Medlemsstaterna ska se till att finansunderrättelseenheten har befogenhet att när som helst häva ett dispositionsförbud om det inte längre är

nödvändigt för att bevara medlen, utföra analyserna, bedöma huruvida misstanken är bekräftad eller sprida resultaten av analyserna till relevanta behöriga myndigheter (artikel 24.1 femte stycket och 24.2 tredje stycket). Så kan det exempelvis vara om det inte längre finns risk för att medlen, klienten eller en misstänkt lämnar landet, om den ansvariga enheten eller finansunderrättelseenheten inte längre effektivt kan förhindra att klienten eller den misstänkta uppmärksammas på åtgärden, om medlen säkrats genom beslut om straffprocessuellt tvångsmedel, om medlens lagliga ursprung konstaterats eller syftet med en transaktion eller affärsförbindelse har klarlagts. Motsvarande bestämmelser finns inte i det nuvarande direktivet.

14 kap. 12 § andra stycket första meningen penningtvättslagen anges att ett dispositionsförbud ska hävas när det inte längre finns skäl för åtgärden. De bestämmelserna uppfyller enligt promemorians uppfattning direktivets krav på när ett dispositionsförbud ska hävas. Promemorian bedömer dock att det bör förtydligas att hävningen ska göras omedelbart. Bestämmelserna i 4 kap. 12 § andra stycket första meningen penningtvättslagen föreslås därför i sak föras över till den nya penningtvättslagen med det tillägget att förbudet ska hävas omedelbart när det inte längre finns skäl för det. Viss språklig justering bör även göras för att terminologin bättre ska överensstämja med direktivets.

I direktivet anges att finansunderrättelseenheten ska ha befogenhet att när som helst återkalla ett dispositionsförbud. Efter att åklagare har fastställt ett beslut om dispositionsförbud övergår enligt det svenska rättssystemet möjligheten att häva dispositionsförbudet till åklagaren. Förvaltningslagens bestämmelser som anger under vilka förutsättningar en myndighet får och ska ändra ett beslut som den har meddelat som första instans (37 och 38 §§ förvaltningslagen) är inte tillämpliga i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet (3 § förvaltningslagen). Om finanspolisen vid den fortsatta utredningen, efter att ett beslut om dispositionsförbud har fastställts av åklagaren, får del av uppgifter som innebär att det inte längre finns anledning att misstänka penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, måste uppgifterna och finanspolisens reviderade bedömning genast förmedlas vidare till åklagaren som då måste göra en ny bedömning. Mot bakgrund av det nära samarbete som finns mellan myndigheterna, samt att ett dispositionsförbud alltid upphör att gälla efter två arbetsdagar, torde det i praktiken inte medföra en oskälig fördröjning av hävandet.

11.8.6 Underrättelse om beslut om dispositionsförbud

Promemorians förslag

En ansvarig enhet ska omedelbart underrättas om att ett dispositionsförbud har beslutats eller hävts. När en ansvarig enhet har rapporterat till finansunderrättelseenheten enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen och ett beslut om dispositionsförbud grundas på rapporterade uppgifter, ska underrättelse om beslutat dispositionsförbud ske inom tre arbetsdagar från rapporteringen.

Den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Skälen för promemorians förslag

Underrättelse till ansvarig enhet

Om en ansvarig enhet i enlighet med artikel 69 i penningtvättsförordningen har rapporterat en misstänkt transaktion till finansunderrättelseenheten får den ansvariga enheten enligt artikel 71 i penningtvättsförordningen som huvudregel inte genomföra transaktionen. Transaktionen får genomföras när tre dagar har passerat från det att rapporten överlämnades, om ansvarig enhet inte inom den tiden har fått instruktioner om motsatsen från finansunderrättelseenheten.

Enligt artikel 24.1 i sjätte penningtvättsdirektivet ska ansvarig enhet föreläggas om ett dispositionsförbud för transaktioner, som grundas på en rapporterad misstanke, inom den period som avses i artikel 71 i förordningen, det vill säga inom tre dagar från rapporteringen. Dispositionsförbud som grundar sig på analytiskt arbete ska, oavsett om en tidigare rapport har lämnats av den ansvariga enheten, föreläggas så snart som möjligt. För att i svensk rätt genomföra direktivet i denna del bör en bestämmelse med den innebörden införas i den nya penningtvättslagen.

Direktivet innehåller inte någon motsvarande bestämmelse om inom vilken tid som finansunderrättelseenheten ska förelägga en ansvarig enhet om dispositionsförbud för konton och affärsförbindelser. Promemorian anser att det trots det finns skäl att i svensk rätt reglera detta och föreslår att tiden bestäms på motsvarande sätt som för dispositionsförbud för transaktioner. En sådan ordning får antas underlätta tillämpningen för både ansvariga enheter, finanspolisen och Säkerhetspolisen.

Enligt 4 kap. 12 § tredje stycket penningtvättslagen ska en ansvarig enhet omedelbart underrättas om att ett dispositionsförbud har beslutats eller hävts. Promemorian föreslår att bestämmelsen förs över till den nya penningtvättslagen. En kompletterande bestämmelse bör enligt promemorian också införas om att när en ansvarig enhet har rapporterat till finanspolisen enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen och ett beslut om dispositionsförbud grundas på rapporterade uppgifter, ska beslut om dispositionsförbud fattas inom tre arbetsdagar från rapporteringen. I andra fall ska beslut om dispositionsförbud fattas så snart som möjligt.

Underrättelse till enskild

Av 4 kap. 12 § fjärde stycket penningtvättslagen framgår att den som har drabbats av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver

inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Som huvudregel gäller att den som blir föremål för myndighetsutövning ska underrättas om detta. Senast genom underrättelsen får den enskilde kännedom om åtgärden och kan i efterhand angripa lagligheten av denna samt i förekommande fall begära skadestånd. Rättegångsbalken innehåller också regler om att underrättelse ska ske efter en vidtagen tvångsåtgärd, till exempel i fråga om beslag (27 kap. 11 § rättegångsbalken). När en sådan underrättelse ska ske skiljer sig åt mellan olika situationer.

När det gäller frågan om när en underrättelse ska lämnas till den som drabbats av ett dispositionsförbud framhålls i förarbetena till nuvarande reglering att ett dispositionsförbud innebär ett tidsbegränsat ingrepp i en enskilds möjlighet att förfoga över viss egendom. Regeringen påtalar att det, i och med den korta giltighetstiden för ett sådant beslut, inte är uteslutet att den enskilde kommer att vara omedveten om att egendomen har varit belagd med ett dispositionsförbud. I andra fall kan beslutet få ekonomiska konsekvenser för såväl den enskilde som andra som är beroende av att en viss transaktion genomförs eller att ett belopp kan disponeras. Regeringen framhåller att om underrättelse lämnas redan i samband med beslutet får den berörde möjlighet att begränsa de skadeverkningar som kan uppstå till följd av beslutet. I den situationen finns, som regeringen påpekar, samtidigt en beaktansvärd risk för att ett beslut om dispositionsförbud inte blir meningsfullt och att den fortsatta utredningen försvåras eller till och med förstörs. Med beaktande av de motstående intressena ansåg regeringen att underrättelse ska ske så snart det kan antas att syftet med dispositionsförbudet inte motverkas och utredningen inte skadas om uppgiften röjs (prop. 2013/14:121 s. 84 och 85).

Dessa skäl gör sig alltså gällande. Det finns därför inte anledning att frångå den ordning som gäller för närvarande. Bestämmelserna i 4 kap. 12 § fjärde stycket penningtvättslagen bör därför i sak föras över oförändrade till den nya penningtvättslagen.

11.8.7 Rättslig prövning

Promemorians förslag

Ett beslut om dispositionsförbud ska inte få överklagas.

Skälen för promemorians förslag

Direktivet föreskriver en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa lämpliga nationella skyddsåtgärder, såsom möjligheten för den person som dispositionsförbudet gäller att få avbrytandet prövat i domstol, om och för den tid som medlemsstaterna fastställt att dispositionsförbud får gälla utöver de maximalt tio dagar (transaktioner) respektive fem dagar (konton och affärsförbindelser) som ska fastställas för finansunderrättelseenheternas analytiska arbete.

I 4 kap. 12 § andra stycket andra meningen i den nuvarande penningtvättslagen anges att åklagarens beslut om dispositionsförbud inte får

överklagas. Ett dispositionsförbud upphör enligt nuvarande reglering att gälla när två arbetsdagar gått från det att beslutet fattades. I dagsläget innebär således ett dispositionsförbud en tämligen kortvarig inskränkning av en enskilds möjlighet att förfoga över viss egendom.

Som skäl för att inte införa en särskild överklagandemöjlighet för beslut om dispositionsförbud angav regeringen i förarbetena till nuvarande reglering bl.a. att ett sådant beslut ska underställas åklagare för prövning av om åtgärden ska bestå, att skälen för ett dispositionsförbud löpande ska omprövas och att förbudet ska hävas om det inte längre finns skäl för det. Regeringen påtalade vidare att tvångsmedel som i likhet med ett dispositionsförbud är kortvariga varken kan överklagas eller på annat sätt bringas under rättens prövning (prop. 2013/14:121 s. 85 och 86).

Regeringen konstaterade även att en underrättelse om ett dispositionsförbud normalt sett kommer att ske först sedan tiden för förbudet har löpt ut, varför den enskilde i de flesta fall inte kommer att bli medveten om ett dispositionsförbud förrän i efterhand. En överklagandemöjlighet skulle enligt regeringen i dessa fall sakna betydelse. I de fall då en transaktion vägrats blir den enskilde däremot varse dispositionsförbudet och kan vilja ifrågasätta det. Om det i samband därmed kommer fram information som gör att det inte längre finns skäl för åtgärden ska den hävas. I de fall ett dispositionsförbud i stället ersätts med ett straffprocessuellt tvångsmedel kommer detta att kunna överprövas eller överklagas på sedvanligt sätt. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att regleringen av ett dispositionsförbud, även med beaktande av Europakonventionen, är omgärdad av tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier och att det därför saknades skäl att införa en särskild överklagandemöjlighet (prop. 2013/14:121 s. 85 och 86).

Den utvidgning av dispositionsförbudet som ska genomföras till följd av sjätte penningtvättsdirektivet innebär visserligen, som närmare redogörs för i avsnitt 11.8.2, en större inskränkning i egendomsskyddet än vad som är fallet i dag. Egendomsskyddet skyddas genom artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen. Där anges att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Dessa bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.

Enligt Europadomstolens praxis ska ett ingrepp i egendomsskyddet vara proportionerligt. Även om det finns ett allmänt intresse som kan motivera ingreppet, måste det göras en avvägning mellan detta och den enskildes intresse, och åtgärden måste genomföras på ett sådant sätt att den inte innebär en oskälig börda för den enskilde.

Intresset av att i brottsbekämpningen kunna vidta åtgärder i ett tidigt skede om det finns skäl att misstänka att en transaktion, ett konto eller en affärsförbindelse är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism väger tungt. Beslut om dispositionsförbud får därtill endast meddelas om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendomen annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär. Enligt

promemorians bedömning medför den föreslagna regleringen en lämplig balans mellan intresset av att bekämpa brott och den enskildes egendomsskydd. Den föreslagna utvidgningen av dispositionsförbudet bedöms därmed förenlig med egendomsskyddet enligt Europakonventionen.

Enligt promemorians bedömning innebär utvidgningen inte heller att det behöver införas en särskild överklagandemöjlighet för att uppfylla kraven i Europakonventionen.

En enskild som drabbats av ett dispositionsförbud, vilket som angetts är en inskränkning i rätten till egendom, ska enligt Europakonventionen ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet (artikel 13 i konventionen jämförd med artikel 1 i dess första tilläggsprotokoll). Rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol framgår även av EU:s rättighetsstadga (artikel 47 som grundar sig på artikel 13 i Europakonventionen).

Avgörande för om ett rättsmedel är effektivt för att komma till rätta med en konventionsöverträdelse är sammanfattningsvis att rättsmedlet kan leda till att överträdelsen upphör eller att den som utsatts för överträdelsen får gottgörelse för den. Att överklaga en dom eller ett beslut till högre instans kan vara effektivt om överklagandet ger en reell möjlighet för den enskilde att få till stånd en ändring i sak. När detta inte är möjligt kan i stället ett kompensatoriskt rättsmedel som skadestånd vara det mest ändamålsenliga och effektiva rättsmedlet. Promemorian anser även fortsatt att ett kompensatoriskt rättsmedel bör utgöra det mest effektiva rättsmedlet när det gäller ett beslut om dispositionsförbud. Nuvarande reglering om statens skadeståndsansvar uppfyller kravet på ett effektivt rättsmedel i Europakonventionen. Mot denna bakgrund föreslås att överklagandeförbudet avseende beslut om dispositionsförbud ska föras över till den nya lagen. Förbudet bör gälla alla former av dispositionsförbud och omfatta såväl åklagares beslut som finansunderrättelseenhetens och Säkerhetspolisens föregående beslut.

11.8.8 Inget ansvar för finansunderrättelseenheten eller dess ledning och anställda

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att finansunderrättelseenheten inte ska kunna åläggas skadeståndsansvar kräver inga lagstiftningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Ett beslut om dispositionsförbud ska inte medföra ansvar av något slag för finansunderrättelseenheten, dess ledning eller anställda (artikel 24.3 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Enligt svensk rätt har staten ett skadeståndsansvar för skada som vållats i verksamhet som staten svarar för. Av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) framgår att staten ska ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållats genom fel eller försummelse vid myndig-

hetsutövning i sådan verksamhet som staten svarar för. Av 3 kap. 4 § skadeståndslagen följer att staten också har ett skadeståndsansvar för skada som uppkommit till följd av att den skadelidandes grundläggande fri- och rättigheter enligt 2 kap. regeringsformen eller enligt Europakonventionen har överträtts från statens sida.

Staten kan således bli skyldig att ersätta skada som uppkommit till följd av ett beslut om dispositionsförbud om villkoren för skadeståndsskyldighet är uppfyllda. Ett skadeståndsansvar kommer inte att drabba finanspolisen, Säkerhetspolisen eller dess anställda. Därmed krävs inga författningsåtgärder i denna del.

11.9 Penningtvätsregistret

Promemorians bedömning

Det finns inte något behov av att göra författningsändringar för att utöka tillgången till uppgifter i penningtvätsregistret för brottsbekämpande myndigheter.

Skälen för promemorians bedömning

Penningtvätsregistret förs av finansunderrättelseenheten

Inom Polismyndigheten förs det vid finanspolisen ett särskilt penningtvätsregister (5 kap. 18 och 19 §§ lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område). I registret behandlas den finansiella underrättelseinformation som finanspolisen mottagit och inhämtat från olika aktörer, såsom uppgifter om aktiviteter och transaktioner som ansvariga enheter har bedömt kan utgöra ett led i penningtvätt eller finansiering av terrorism. Även underrättelseinformation från andra brottsbekämpande myndigheter, tillsynsmyndigheter och utländska finansunderrättelseenheter eller som hämtas in på annat sätt behandlas i registret. På grund av den låga misstankegrad som krävs för rapportering till finanspolisen anses informationen särskilt känslig ur integritetssynpunkt.

Syftet med registret är bl.a. att finanspolisen ska kunna analysera och bedöma om de avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner som rapporterats, antingen ensamt eller i kombination med annan tillgänglig information, kan misstänkas utgöra ett led i brottslig verksamhet. Om detta är fallet ska finanspolisen föra informationen vidare till andra delar inom Polismyndigheten eller till andra brottsbekämpande myndigheter som har till uppgift att vidta åtgärder med anledning av den misstänkta brottsliga verksamheten. Finanspolisen gör vidare analyser på olika nivåer som grund för planering och åtgärder, både nationellt och internationellt, och återkopplar också information om nya risker och trender till ansvariga enheter och tillsynsmyndigheter.

Tillgång till uppgifter i registret enligt nuvarande reglering

Enligt gällande författningar har endast tjänstemän vid finanspolisen tillgång till uppgifterna i penningtvätsregistret (2 § första stycket

förordningen [2018:1942] om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område och 32 § förordningen med instruktion för Polismyndigheten). Andra delar av Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter har inte möjlighet att göra egna sökningar i registret men kan få ut uppgifter från penningtvätsregistret genom att göra förfrågningar till finanspolisen. Finanspolisen får lämna ut uppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om det inte är olämpligt (2 kap. 12 § andra stycket polisens brottsdatalog).

De uppgifter som förekommer i penningtvätsregistret kan omfattas av sekretess, till exempel enligt 18 kap. 2 § OSL. Enligt den paragrafen gäller sekretess för uppgift som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 polisens brottsdatalog, det vill säga att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas. Enligt 35 kap. 1 § första stycket 5 OSL gäller vidare sekretess för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i penningtvätsregistret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men. Uppgifter som finanspolisen har tagit emot inom ramen för internationella samarbeten kan även omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 § OSL (utrikessekretess).

Av 10 kap. 28 § OSL följer att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Den bestämmelsen innebär att om det finns en författningsreglerad skyldighet för en myndighet att lämna ut en viss uppgift till en annan myndighet, så ska uppgiften lämnas ut.

I dagsläget är Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket och Tullverket behöriga myndigheter att enligt lagen om finansiell information i brottsbekämpningen begära finansiell information eller finansiell analys från finanspolisen. Finanspolisen ska efter sådan begäran lämna ut en uppgift om den behövs i myndighetens verksamhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra allvarliga brott. Med allvarliga brott avses i lagen de former av brottslighet som förtecknas i bilaga I till Europolförordningen. Bland annat penningtvätt, organiserad brottslighet, svindleri och bedrägeri, it-brottslighet och korruption omfattas av begreppet. Andra brott än de förtecknade omfattas inte av uppgiftsskyldigheten. En uppgift ska inte heller lämnas ut om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Detsamma gäller om finanspolisen, med villkor som begränsar möjligheten att använda informationen eller analysen, fått informationen eller analysen i fråga från en finansunderrättelseenhet i en annan stat eller en utländsk myndighet som är behörig myndighet enligt direktivet om finansiell information.

Finanspolisens utlämnande av uppgifter från penningtvätsregistret kan också ske med stöd av 6 kap. 5 § OSL och sekretessbrytande bestämmelser, exempelvis 10 kap. 15 a § och 35 kap. 10 a § OSL.

Utlämnande av uppgifter enligt sjätte penningtvättsdirektivet

Finansunderrättelseenheten ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet vara den enda centrala nationella enhet som ansvarar för att ta emot och analysera misstankerapporter och annan information som är relevant för penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism, och som lämnas av ansvariga enheter, tillsynsmyndigheter och andra myndigheter (artikel 19.2). För svensk del motsvaras detta av den information som samlas i penningtvättsregistret. Finansunderrättelseenheten ansvarar för spridningen av resultaten av sina analyser och eventuella ytterligare uppgifter (artikel 19.3) och ska vara operativt oberoende och självständig, vilket innebär att den ska ha behörighet och kapacitet att utföra sina uppgifter fritt, inbegripet att kunna fatta självständiga beslut om att bl.a. sprida specifik information (artikel 19.4).

Direktivet innehåller inte någon reglering av formerna för spridningen av information men föreskriver att finansunderrättelseenheten ska ha säkra och skyddade kanaler för kommunikation och informationsutbyte på elektronisk väg med behöriga myndigheter och ansvariga enheter (artikel 19.8).

Direktivet anger också att finansunderrättelseenheten i förhållande till andra behöriga myndigheter ska kunna vidta arrangemang för informationsutbyte på nationell nivå enligt artikel 61 (artikel 19.9) och med nödvändig skyndsamhet kunna svara på begäranden om information (artikel 22.1). En sådan begäran ska motiveras av överväganden som rör penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism och vara nödvändig från fall till fall. Under vissa omständigheter behöver begäran inte tillmötesgå. Det är enligt bestämmelsen finansunderrättelseenheten som ska besluta om spridande av informationen.

Även tillsynsmyndigheter ska underrättas om och tillhandahållas information (artikel 23). Sådan information får som utgångspunkt inte innehålla uppgifter om specifika fysiska eller juridiska personer eller fall eller som kan leda till identifiering av fysiska eller juridiska personer.

Identiteten på de ansvariga enheter och deras anställda, eller personer i en likvärdig ställning, som rapporterat misstankar till finansunderrättelseenheten omfattas av rapporteringsskydd (artikel 36). Källan till mottagna misstankerapporter får inte lämnas ut när finansunderrättelseenheten besvarar begäranden om information från andra behöriga myndigheter eller i annat fall sprider resultaten av sina analyser.

Uppgifter i penningtvättsregistret som tagits emot från en annan medlemsstat kan vidare innehålla villkor om användningsbegränsningar som innebär att uppgifterna inte får spridas utanför finansunderrättelseenheten (artikel 33).

Tidigare ställningstaganden i frågan om utökad tillgång till penningtvättsregistret

Frågan om andra än finanspolisen ska ha tillgång till penningtvättsregistret har övervägts i tidigare lagstiftningsärenden. I samband med införandet av den numera upphävda polisdatalagen (2010:361) påtalade Ekobrottsmyndigheten att myndigheten behöver direktåtkomst till uppgifterna i penningtvättsregistret. Regeringen ansåg att dessa uppgifter är av sådan art att andra myndigheter inte bör kunna få direktåtkomst till

dem och betonade att registret innehåller känslig ekonomisk information och speciell underrättelseinformation som enligt gällande regler inte ens är åtkomlig för andra delar av polisorganisationen. Regeringen framhöll vidare att det i stor utsträckning är fråga om obearbetad information som tagits emot från finanssektorn som ett resultat av vissa företags rapporteringsskyldighet. Regeringen pekade även på att uppgifterna får registreras innan någon analys av uppgifternas relevans ur brottsbekämpningsperspektiv har gjorts och att värdet av sådant underrättelsematerial är svårt att bedöma utan tillgång till specialkunskaper. Mot denna bakgrund ansåg regeringen att andra myndigheter inte borde ges direktåtkomst till uppgifter som behandlas i penningtvätsregistret och konstaterade att det inte finns något hinder mot att uppgifter som finns i penningtvätsregistret lämnas till andra brottsbekämpande myndigheter på annat sätt än genom direktåtkomst (prop. 2009/10:85 s. 179 och 241–243). Samma bedömning gjordes även senare i samband med omorganisationen av polisen (prop. 2013/14:110 s. 449 och 450).

Riksrevisionen har påtalat i en rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade brottsligheten att avsaknaden av direkt tillgång till penningtvätsregistret bidrar till att underrättelseverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten inte kan bedrivas effektivt (Riksrevisionen, Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade brottsligheten, RiR 2021:30, s. 33, 34 och 51).

Mot bakgrund av att det anses vara angeläget att brottsbekämpande myndigheter har bästa möjliga förutsättningar för att bedriva ett effektivt arbete fick 2022 års penningtvätsutredning i uppdrag att på nytt överväga om andra delar av Polismyndigheten än finanspolisen och andra brottsbekämpande myndigheter bör få en utökad tillgång till uppgifter i penningtvätsregistret och, i så fall, i vilka former (dir. 2022:76).

För en heltäckande beskrivning av utredningens bedömningar hänvisas till avsnitt 11 i betänkandet Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism, SOU 2024:58. Som närmare framgår av betänkandet är utredningens bedömning att tillgången till uppgifter i penningtvätsregistret inte bör utökas. Utredningens slutsats är att de brottsbekämpande myndigheterna visserligen har ett behov av informationen i registret men att detta behov delvis kan tillgodoses genom förfrågningar till finanspolisen, tillgång till uppgifterna i registret på annat sätt och genom finanspolisens utlämnande av uppgifter på eget initiativ. Det behov som kvarstår är åtkomst till sådana uppgifter i penningtvätsregistret som myndigheterna inte vet finns i registret och därför inte ber om att få ta del av, och som finanspolisen inte heller lämnar ut på eget initiativ. Utredningens bedömning är att det inte framkommit så starka behov av direktåtkomst för andra brottsbekämpande myndigheter att behoven uppväger de nackdelar samt faktiska och juridiska svårigheter som en direktåtkomst till uppgifter i registret innebär. Utredningen överväger varianter av direktåtkomst till delar av informationen i registret. Tillåtande av sökningar i ansvariga enheters rapporter avstyrks med hänvisning till riskerna för att känsliga uppgifter om finanspolisens källor röjs. Tillåtande av förekomstkontroller avstyrks med hänvisning till risken för falska träffar och behovet av att ändå kombinera sådana med en kompletterande förfrågan till finanspolisen. Mot bakgrund av att

personuppgifter får lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst om det inte är olämpligt finns enligt utredningen utrymme för de berörda myndigheterna att se över om utlämnandet av uppgifter i penningtvättsregistret kan effektiviseras genom andra elektroniska lösningar.

Frågan har också behandlats i betänkandet En ny organisation av ekobrottsbekämpningen, SOU 2025:81, som delvis har remitterats. För en heltäckande beskrivning av utredningens bedömningar hänvisas till avsnitt 8.3 i betänkandet. Som närmare framgår av betänkandet är utredningens bedömning att finanspolisens uppdrag och uppgifter inom Polismyndigheten bör ses över för att underlätta ett ökat informationsutbyte mellan finanspolisen och Polismyndighetens övriga verksamhet och andra brottsbekämpande myndigheter på ekoområdet. Utan att ompröva 2022 års penningtvätsutrednings bedömning av de gränser som bl.a. EU-rätten sätter, framhålls vikten av att reglerna inte tolkas striktare än nödvändigt. Utredningen framhåller bl.a. att behovet av informationen i registret är mycket tydligt när det gäller bekämpningen av ekobrottslighet, vilken i hög grad anknyter till och överlappar bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Det dröjsmål och den administration som kringgärdar den frågerätt som finns gentemot finanspolisen utgör ett uppenbart hinder i underrättelseverksamheten. Finanspolisen kan inte heller på ett effektivt sätt på eget initiativ delge de brottsbekämpande myndigheterna den information som de behöver i enskilda fall, eftersom enheten av naturliga skäl inte kan bedöma vilken information som behövs. I sammanfattning anser utredningen att inriktningen måste vara att utarbeta rutiner som möjliggör att finanspolisen får del av andra enheters och andra myndigheters behov av information och kan tillgodose det behovet.

Allmänt om former för utlämnande

När det gäller elektroniskt utlämnande är det i svensk lagstiftning vanligt att det görs en åtskillnad mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande. Med direktåtkomst avses att någon har direkt tillgång till information hos någon annan och på egen hand kan söka i den, men utan att själv kunna påverka innehållet. Med direktåtkomsten kan även följa en möjlighet för den som medgetts åtkomsten att hämta hem informationen till sitt eget system och bearbeta den där. Eftersom den som innehar uppgifterna inte styr vilka uppgifter som den som medgetts direktåtkomsten söker fram, förutsätter direktåtkomst att den som innehar uppgifterna säkerställer att utlämnandet är förenligt med bestämmelserna i OSL före det att direktåtkomsten medges (se t.ex. prop. 2007/08:160 s. 57 f., prop. 2016/17:158 s. 112 och prop. 2022/23:34 s. 140).

Annat elektroniskt utlämnande (än direktåtkomst) kan exempelvis handla om utlämnande genom e-post eller usb-minne eller genom direkt överföring från ett datorsystem till ett annat. Den s.k. fråga-svar-tekniken som en del myndigheter använder sig av förutsätter inte direktåtkomst, utan kan anordnas på ett sätt som gör att det fungerar som annat elektroniskt utlämnande (prop. 2022/23:34 s. 141). I likhet med vad som gäller för direktåtkomst kan prövningen av frågan om utlämnandet är förenligt med offentlighets- och sekretesslagstiftningen även vid annat

elektroniskt utlämnande ske före det att möjligheten till utlämnandet medges (prop. 2007/08:160 s. 58 och HFD 2015 ref. 61).

Skillnaderna mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande har minskat i takt med att tekniken gått framåt. Som ovan framgår går det inte att särskilja dessa sätt för utlämnande genom att dra skiljelinjen vid i vilket skede förenlighet med offentlighets- och sekretesslagstiftningen måste bedömas. Även i vissa fall av annat elektroniskt utlämnande sker det i samband med att förbindelsen för utlämnande upprättas, dvs. före det att det faktiska utlämnandet efterfrågas. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i rättsfallet HFD 2015 ref. 61 går skiljelinjen mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande i stället vid huruvida upptagningen kan anses förvarad hos den mottagande myndigheten enligt tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Vid direktåtkomst anses handlingar hos den utlämnande myndigheten vara förvarade även hos den myndighet som har tillgång till dessa via direktåtkomst.

Direktåtkomst innebär i regel att uppgiftsmottagaren får viss överskottsinformation. Det beror på att tillgång ges till en samling uppgifter och inte till enskilda uppgifter. Den utlämnande myndigheten har i det enskilda fallet inte heller kontroll över exakt vilka uppgifter som mottagaren väljer att ta del av från uppgiftssamlingen. Direktåtkomst anses därför generellt sett vara förenat med större risker för integritetsintrång än andra former av utlämnande (prop. 2022/23:34 s. 140).

Vid ställningstagande till om direktåtkomst ska medges mellan myndigheter krävs överväganden både i fråga om riskerna för integritetsintrång och följderna av att upptagningen enligt tryckfrihetsförordningen bestämmelser anses vara förvarad även hos den mottagande myndigheten

Brottsbekämpande myndigheters åtkomst till uppgifter i penningtvätsregistret behöver inte utökas genom författningsändringar

Promemorian anser att de skäl som regeringen tidigare fört fram mot att andra än finanspolisen ges direktåtkomst till uppgifter som behandlas i penningtvätsregistret fortfarande gör sig gällande. Mot den bakgrunden och utifrån de ramar som penningtvätsregelverket sätter avseende finansunderrättelseenhetens självständighet i valet av vilken information som ska spridas och den begränsning som gäller för utlämnande av viss information bedömer promemorian att det endast är finanspolisen som kan tillåtas ha obegränsad tillgång till enhetens underrättelseinformation, det vill säga till uppgifterna i penningtvätsregistret. Promemorian bedömer vidare att det som utgångspunkt är finanspolisen som har att bedöma hur uppgifter kan lämnas ut på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Det finns flera regelverk som gör det möjligt för andra delar av Polismyndigheten än finanspolisen och andra brottsbekämpande myndigheter att få tillgång till uppgifter i penningtvätsregistret. Utöver finanspolisens spridande av uppgifter på eget initiativ och olika samverkansformer mellan de brottsbekämpande myndigheterna har Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket och Tullverket frågerätt gentemot finanspolisen enligt lagen om finansiell information i brottsbekämpningen. Finanspolisen har också möjlighet att lämna ut uppgifter från registret till brottsbekämpande myndigheter med stöd av

OSL. Sekretess hindrar som regel inte dessa myndigheter från att ta del av uppgifter i penningtvätsregistret.

I föregående utredningar har konstaterats att de uppgifter som myndigheterna inte får tillgång till enligt nuvarande reglering i huvudsak är uppgifter som myndigheterna inte vet finns i registret och därför inte ber om att få ta del av, och som finanspolisen inte heller lämnar ut på eget initiativ. Det har också förts fram att den administration som kringgärdar frågerätten gentemot finanspolisen utgör ett hinder i underrättelseverksamheten. I sammanhanget bör noteras att lagen om finansiell information i brottsbekämpningen trädde i kraft efter Riksrevisionens rapport i vilken det påtalades att avsaknaden av direkt tillgång till penningtvätsregistret bidrar till att underrättelseverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten inte kan bedrivas effektivt. En ytterligare åtgärd som sedan dess vidtagits är att Polismyndigheten sedan den 1 april 2025 har inrättat ett finansiellt underrättelsecentrum (Finuc). Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket deltar i arbetet som syftar till att fördjupa samverkan mellan de tre myndigheterna, samt privata aktörer, för att bekämpa brottslighet i det finansiella systemet, bl.a. penningtvätt. Finanspolisen har en central roll inom Finuc. För att underlätta samverkan har deltagarna bl.a. gemensamma lokaler hos Polismyndigheten.

Promemorian konstaterar att samarbetet vid Finuc inrättats inom ramen för redan gällande rätt och att det får förväntas ge bl.a. finanspolisen bättre förutsättningar för att på ett effektivt sätt, både på eget initiativ och efter förfrågan, kunna delge information som de samverkande myndigheterna behöver i enskilda fall.

Inom ramen för gällande regelverk finns det även utrymme för finanspolisen och andra berörda myndigheter att se över om utlämnandet av uppgifter i penningtvätsregistret kan effektiviseras på andra sätt, exempelvis genom olika elektroniska lösningar (2 kap. 12 § andra stycket polisens brottsdatalog).

Mot bakgrund av de skäl som talar emot en utökad tillgång till penningtvätsregistret och det utrymme för ytterligare effektiviseringsåtgärder som finns inom ramen för gällande rätt bedömer promemorian att det saknas skäl att göra författningsändringar som innebär att tillgången till uppgifter i penningtvätsregistret utökas.

12 Särskilda frågor

12.1 Allmänna bestämmelser om samarbete

Promemorians bedömning

Kravet på att en samarbets- eller samordningsmekanism för förhindrande av att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Sjätte penningtvätsdirektivets krav på att behöriga myndigheter i andra stater inom EES med nödvändig skyndsamhet och utan avgift ska få tillgång till uppgifter om verkligt huvudmannaskap tillgodoses av

gällande rätt. Motsvarande krav i förhållande till behöriga myndigheter i tredjeländer bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

I artikel 61 anges de allmänna bestämmelserna om samarbete för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Bestämmelserna är uppdelade i tre delar.

Den första delen handlar om medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att det finns en samarbets- och samordningsmekanism för att på nationell nivå genomföra politik och åtgärder för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och för att förhindra att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs (artikel 61.1). Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt nuvarande regelverk med tillägg av att Amla räknas upp som behörig myndighet och att syftet med samarbetet även omfattar att förhindra att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Promemorian bedömer att kravet på en samarbets- och samordningsmekanism när det gäller bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism bl.a. uppfylls genom samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (förordningen om en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). Även åtgärder för att förhindra att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag, se även avsnitt 12.5.

Den andra delen berör skyldigheten att säkerställa att behöriga myndigheter med nödvändig skyndsamhet och utan avgift kan tillhandahålla uppgifter om verkligt huvudmannaskap till motsvarande behöriga myndigheter i andra medlemsstater eller tredjeländer (artikel 61.2). Genom bestämmelsen utvidgas motsvarande gällande bestämmelser genom att även omfatta tillhandahållande till behöriga myndigheter i tredje länder. Behöriga myndigheter i tredjeländer anses ha ett berättigat intresse av att få tillgång till information om verkliga huvudmän (artikel 12.2 punkten e). Vid tillgång till information mot bakgrund av ett berättigat intresse kan mottagaren dock behöva betala en avgift till Bolagsverket som ansvarar för registret.

Nationella behöriga myndigheter ska utan avgift ges omedelbar och obegränsad tillgång till uppgifterna i registret (3 kap. 9 c § i lagen [2017:631] om registrering av verkliga huvudmän och 4 kap. 3 § andra stycket i förordningen [2017:667] om registrering av verkliga huvudmän). Bolagsverket får lämna ut uppgifter elektroniskt, bl.a. genom direktåtkomst. Myndigheter som medges direktåtkomst till registret ska snarast möjligt på begäran tillhandahålla behöriga myndigheter och finansunderrättelseenheter inom EES uppgifter ur registret (3 kap. 5 § andra stycket i förordningen om registrering av verkliga huvudmän). Promemorian konstaterar därmed att sätta penningtvättsdirektivets krav tillgodoses av gällande rätt när det gäller utlämnande av aktuella uppgifter till myndigheter inom EES. Promemorian bedömer att även rätten för motsvarande myndigheter i tredjeländer att få sådan tillgång till uppgifter om verkligt huvudmannaskap bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag och att det med fördel kan ske genom en komplettering i förordningen om registrering av verkliga huvudmän.

Enligt den tredje delen får medlemsstaterna inte förbjuda, eller föreskriva orimliga eller onödigt restriktiva villkor för, informationsutbyte eller bistånd mellan behöriga myndigheter (artikel 61.3). Begäran om bistånd får inte avslås för att den rör skattefrågor eller som utgångspunkt för att nationell rätt kräver att ansvariga enheter bevarar tystnadsplikt eller konfidentialitet. Begäran får inte heller avslås för att en utredning, undersökning, ett förfarande eller analys av en finansunderrättelseenhet pågår i medlemsstaten, om inte biståndet skulle hindra utredningen, undersökningen, förfarandet eller analysen. Inte heller får en begäran om bistånd avslås för att relevanta myndigheter i de aktuella medlemsstaterna skiljer sig till karaktär eller ställning. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt nuvarande regelverk med tillägg av en uttrycklig hänvisning till finansunderrättelseenhetens analys. Promemorian bedömer att gällande rätt och de förslag på bestämmelser om samarbete och informationsutbyte som lämnas i denna produkt uppfyller sjätte penningtvättsdirektivets krav i denna del. För att EU:s regelverk för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism ska bli ändamålsenligt måste en rad olika behöriga myndigheter samarbeta. För att underlätta sådant samarbete har Amla enligt artikel 69 i sjätte penningtvättsdirektivet fått i uppdrag att i samverkan med ECB, de europeiska tillsynsmyndigheterna, Europol, Eurojust och Eppo utfärda riktlinjer om samarbete mellan alla behöriga myndigheter och andra myndigheter som omfattas av sjätte penningtvättsdirektivet. Riktlinjerna ska också ange förfaranden som ska användas av myndigheter med behörighet att utöva tillsyn över eller övervaka ansvariga enheter enligt andra unionsakter för att beakta farhågor för penningtvätt och finansiering av terrorism när de fullgör sina uppgifter enligt sina respektive unionsakter.

Artikel 69 i sjätte penningtvättsdirektivet riktar sig till Amla och föranleder därför inga författningsstiftningsåtgärder i svensk rätt.

12.2 Kommunikation av förteckningen över de behöriga myndigheterna

Promemorians bedömning

Det krävs inga författningsåtgärder för att uppfylla kravet på kommunikation av en förteckning över behöriga myndigheter.

Skälen för promemorians bedömning

För att underlätta och främja ett effektivt samarbete, särskilt informationsutbyte, ska medlemsstaterna till kommissionen och Amla lämna en förteckning över och kontaktuppgifter till medlemsstatens tillsynsorgan samt eventuella myndigheter som övervakar självreglerande organ i utförandet av deras tillsynsuppdrag, kontaktuppgifter till finansunderrättelseenheten och en förteckning över andra behöriga nationella myndigheter (artikel 62.1 i sjätte penningtvättsdirektivet).

De kontaktuppgifter som ska tillhandahållas är i första hand en kontaktpunkt men om det inte är möjligt, en kontaktpersons namn och

ställning samt kontaktpunktens eller kontaktpersonens e-postadress och telefonnummer (artikel 62.2). De uppgifter som lämnas ska hållas uppdaterade (artikel 62.3). Amla kommer att offentliggöra ett register över de behöriga myndigheterna på sin webbplats och underlätta utbyte av kontaktuppgifter mellan behöriga myndigheter. Myndigheterna i registret ska fungera som kontaktpunkt för motsvarande behöriga myndigheter, finansunderrättelseenheten och tillsynsmyndigheter ska därutöver fungera som kontaktpunkt för Amla (artikel 62.4).

Bestämmelserna avseende de uppgifter som ska lämnas motsvarar vad som gäller enligt nuvarande regelverk avseende behöriga myndigheter med tillägg av att informationen även ska lämnas till Amla. Några författningsåtgärder har tidigare inte bedömts nödvändiga för att kunna lämna den efterfrågade informationen. Promemorian bedömer att det inte heller är nödvändigt för att genomföra artikel 61 i sjätte penningtvättsdirektivet.

12.3 Särskilt om samarbete med myndigheter med ansvar för att genomföra riktade ekonomiska sanktioner

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets bestämmelser om samarbete och informationsutbyte mellan tillsynsorgan, finansunderrättelseenheten och myndigheter med ansvar för att genomföra riktade ekonomiska sanktioner föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för promemorians bedömning

Det nya penningtvättsregelverket innefattar bestämmelser som syftar till att motverka att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Det är en nyhet i förhållande till tidigare penningtvättsdirektiv.

I artikel 2.1 punkt 49 i penningtvättsförordningen definieras riktade ekonomiska sanktioner som frysning av tillgångar och förbud mot att ställa medel eller andra tillgångar till förfogande, direkt eller indirekt, till förmån för personer och enheter som upptagits på förteckningar enligt rådsbeslut antagna på grundval av artikel 29 i fördraget om Europeiska unionen och rådsförordningar antagna på grundval av artikel 215 i EUF-fördraget.

De internationella sanktioner som gäller i Sverige är beslutade av FN eller EU. FN-sanktioner genomförs normalt via EU genom att rådet antar rådsbeslut om hela eller delar av sanktionerna inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (Gusp), enligt artikel 29 i EU-fördraget. Under förutsättning att sanktionerna rör ekonomiska eller finansiella förbindelser, som exempelvis frysning av tillgångar, måste dessa åtgärder genomföras. Det sker genom att rådet antar en förordning enligt artikel 215 i EUF-fördraget. Rådsförordningar är till alla delar bindande och direkt tillämpliga på nationell nivå. Alla fysiska och juridiska personer i Sverige ska därmed följa dessa förordningar.

Enligt artikel 66 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet ska tillsynsorgan, finansunderrättelseenheten och myndigheter med ansvar för att genomföra riktade ekonomiska sanktioner fungera i nära samarbete med varandra inom sina ansvarsområden och ge varandra uppgifter som är relevanta för att de ska kunna fullgöra sina respektive uppdrag.

När det gäller frågan om vilka som omfattas kan till en början konstateras att det anges att tillsynsorganen ska omfattas av detta samarbete. Även om artikeln i övrigt endast hänvisar till myndigheter konstaterar promemorian därmed att både Advokatsamfundet och tillsynsmyndigheterna omfattas i denna del. Även finanspolisen vid Polismyndigheten omfattas av bestämmelsen i sin roll som finansunderrättelseenhet. Regeringen har bedömt att de myndigheter som har ett specifikt ansvar för att genomföra riktade ekonomiska sanktioner är Ekobrottsmyndigheten, Energimarknadsinspektionen, Finansinspektionen, Försäkringskassan, Inspektionen för strategiska produkter, Kommerskollegium, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Strålsäkerhetsmyndigheten, Transportstyrelsen, Tullverket och Åklagarmyndigheten (prop. 2025/26:129 s. 46 och 47 och 3 kap. 15 § förordningen om registrering av verkliga huvudmän).

Myndigheterna omfattas av den generella samverkansskyldigheten som framgår av bl.a. 8 § förvaltningslagen. Genom regeringsbeslut gavs dessutom under 2024 nio myndigheter i uppdrag att skapa ett sanktionssamverkansråd som bl.a. har i uppdrag att identifiera behov av åtgärder för att säkerställa ett effektivt arbete för att öka efterlevnaden av sanktioner (Uppdrag att stärka efterlevnaden av internationella sanktioner Ju2024/01094). Mot denna bakgrund och de möjligheter för myndigheterna som finns att även dela uppgifter som omfattas av sekretess (se nedan), bedömer promemorian att det saknas skäl att i nuläget föreslå ytterligare särskilda samverkansformer för att säkerställa det samarbete som föreskrivs i artikel 66.1. Även om Advokatsamfundet inte omfattas av en samarbetsskyldighet finns det inget som hindrar samarbete eller informationsutbyte som involverar Advokatsamfundet. Det kan vidare förutsättas att sådant samarbete sker utan särskild reglering i den utsträckning det är relevant inom ramen för samfundets ansvarsområden och som inte hindras av bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt.

Övriga delar av artikel 66 hänvisar till de myndigheter som avses i första stycket, dvs. samtliga uppräknade utom Advokatsamfundet. Av artikel 66.1 andra stycket framgår att konfidentiell information som utbyts enligt artikeln ska användas av myndigheterna endast för att utöva sina funktioner inom ramen för sjätte penningtvättsdirektivet eller andra unionsakter och i samband med administrativa eller rättsliga förfaranden med specifik koppling till utövandet av dessa funktioner. Av detta följer dels att det förutsätts att myndigheterna ska ha möjlighet att dela sådana uppgifter som omfattas av sekretess, dels en användarbegränsning av de uppgifter som delas.

För myndigheterna gäller som konstaterats en generell samverkansskyldighet. Med tillämpning av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL kommer också eventuell sekretess sannolikt att brytas i förhållande till dessa myndigheter när det gäller samarbete för att säkerställa att riktade ekonomiska sanktioner genomförs. I dessa fall handlar det om att uppgiften kan behövas i syfte att antingen

förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda överträdelse av regler. Mot bakgrund av sammanhanget kan det antas att en intresseavvägning i princip alltid kommer att resultera i att uppgifter kan lämnas ut. Promemorian bedömer därmed att det finns goda möjligheter för informationsutbyte mellan aktuella myndigheter på det sätt som avses i artikel 66.

Som utgångspunkt gäller att sekretessbelagd information hos en myndighet inte får röjas för andra myndigheter eller till andra delar av samma myndighet om den innehåller självständiga verksamhetsgrenar (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). För att andra myndigheter än den myndighet som mottagit informationen ska få del av denna krävs att en sekretessbrytande regel är tillämplig. I den mån det finns en sådan uppgiftsskyldighet beror det på att myndigheten har ett legitimt behov av att ta del av informationen. Myndighetens behov är då förenligt med sjätte penningtvättsdirektivets syfte, att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism samt att genomföra riktade ekonomiska sanktioner. Promemorian bedömer därför att det inte finns behov av någon bestämmelse som begränsar i vilken utsträckning en myndighet får använda information som den fått från en annan myndighet.

Av artikel 66.2 följer slutligen att medlemsstaterna får förbjuda aktuella myndigheter att samarbeta när sådant samarbete, inbegripet utbyte av information, skulle inkräkta på pågående utredningar, undersökningar eller straffrättsliga och förvaltningsrättsliga förfaranden i den medlemsstat där myndigheterna är belägna. Promemorian bedömer att det saknas behov av att uttryckligen införa detta undantag. Den information som i och för sig kan vara relevant att lämna till andra myndigheter kan också vara sådan som ingår i pågående förundersökningar om brott och utredningar i tillsynsärenden samt pågående straffrättsliga och förvaltningsrättsliga förfaranden. För sådana uppgifter finns redan sekretessbestämmelser till skydd för myndighetens egen verksamhet, se exempelvis 17 kap. 1 § eller 18 kap. 1 och 2 §§ OSL. Det finns därmed redan möjlighet för brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter att inte lämna ut uppgifter om syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder därigenom skulle kunna motverkas.

12.4 Samverkan

12.4.1 Samverkan inom ramen för partnerskap för informationsutbyte

Eftersom kriminella ofta flyttar vinster från olaglig verksamhet via flera mellanhänder för att undgå upptäckt är det viktigt att ansvariga enheter tillåts utbyta information inte bara inom en och samma koncern, utan också i vissa fall mellan kreditinstitut och finansiella institut och andra enheter som verkar inom nätverk, med vederbörlig hänsyn till dataskyddsreglerna. Informationsutbytet mellan ansvariga enheter och, i tillämpliga fall, behöriga myndigheter kan öka möjligheterna att upptäcka olagliga finansiella flöden som rör penningtvätt, finansiering av terrorism och vinning av brott (skäl 146 och 147 till penningtvättsförordningen).

Behovet av ett effektivt informationsutbyte mellan såväl ansvariga enheter som myndigheter i arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism har sedan tidigare uppmärksammats av den svenska regeringen och resulterat i införandet av nationella bestämmelser om samverkan i 4 a kap. penningtvättslagen.

Mot bakgrund av behovet av såväl nationell som gränsöverskridande samverkan som involverar ansvariga enheter införs på EU-rättslig nivå, genom artikel 75 i penningtvättsförordningen, en möjlighet att inrätta s.k. partnerskap för informationsutbyte. Partnerskap för informationsutbyte definieras som en mekanism som gör det möjligt att dela och behandla information mellan ansvariga enheter och, i tillämpliga fall, de behöriga myndigheter som avses i artikel 2.1.44 a, b och c i penningtvättsförordningen, i syfte att förebygga och bekämpa penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism, oavsett om det sker på nationell nivå eller över gränserna, och oavsett form av partnerskap (artikel 2.1.57). De svenska behöriga myndigheter som omfattas är finanspolisen, tillsynsmyndigheterna och behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen (sistnämnda myndigheter redogörs för i avsnitt 11.2.27).

Artikel 75 i penningtvättsförordningen möjliggör alltså dels inrättande av partnerskap där medlemmarna uteslutande består av ansvariga enheter, dels inrättandet av partnerskap där både ansvariga enheter och behöriga myndigheter deltar som medlemmar. Bestämmelserna tar i stor utsträckning sikte på ansvariga enheters möjligheter att vid behov utbyta information mellan varandra och de skyddsmekanismer som ska omgärda sådant informationsutbyte. En utgångspunkt för att medlemmarna i ett partnerskap ska få utbyta information med varandra är bl.a. att det är absolut nödvändigt för att fullgöra skyldigheterna avseende kundkännedomsåtgärder och rapportering av misstankar (artikel 75.1). Denna utgångspunkt bör enligt promemorian ses i ljuset av att ett partnerskap dels förutsätter deltagande av en ansvarig enhet, dels tillåter partnerskap som endast består av ansvariga enheter. För behöriga myndigheter gäller i motsvarande del att de endast ska erhålla, tillhandahålla och utbyta information i den utsträckning det krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter enligt relevant unionsrätt eller nationell rätt (artikel 75.4 i).

Ytterligare förutsättningar för informationsutbyte inom ramen för ett partnerskap, varav vissa enbart riktar sig till ansvariga enheter och andra även gäller behöriga myndigheter, framgår av övriga bestämmelser i artikeln. Bestämmelserna i penningtvättsförordningen behöver inte implementeras i nationell rätt utan är direkt tillämpliga. I den mån bestämmelserna i artikel 75 ger utrymme för tolkning är det därmed även som utgångspunkt en fråga för rättstillämpningen och ytterst EU-domstolen, som har att tolka unionsrätten. För myndigheternas del kan exempelvis konstateras att penningtvättsförordningen inte närmare reglerar det förfarande för kontroll av ett partnerskap som enligt artikel 75.2 ska äga rum innan verksamheten inom ett partnerskap inleds. Promemorian bedömer att det saknas utrymme för att i nationell rätt närmare reglera förfarandet. En grundläggande utgångspunkt är dock att kontrollförfaranden ska genomföras i enlighet med förvaltningslagen, vilket bl.a. innebär en så snabb, enkel och kostnadseffektiv handläggning

som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (9 § förvaltningslagen). I enlighet därmed får det vidare antas att förfarandet kan komma att se olika ut från fall till fall, beroende på sammansättningen i det enskilda partnerskapet, exempelvis beroende på om partnerskapet uteslutande består av ansvariga enheter eller av både ansvariga enheter och myndigheter, antalet deltagare och om partnerskapet är gränsöverskridande eller nationellt.

Däremot kan nationella genomförandeåtgärder krävas för att nationell rätt inte ska stå i strid med eller utgöra hinder för tillämpningen av penningtvättsförordningens bestämmelser och för att dessa ska komplettera varandra på ett effektivt sätt. Sådana åtgärder består enligt promemorian för svensk del i en justering av bestämmelserna om samverkan enligt nuvarande 4 a kap. penningtvättslagen och en komplettering av sekretessbrytande bestämmelser i OSL för att möjliggöra för relevanta myndigheter att lämna ut sekretessreglerade uppgifter inom ramen för ett partnerskap. Promemorians överväganden och förslag i dessa delar framgår av avsnitten nedan. Det saknas dock utrymme för att i denna produkt göra andra överväganden avseende formerna för nationell samverkan än vad som följer med anledning av det nya EU-rättsliga penningtvättsregelverket.

12.4.2 Samverkan enligt penningtvättslagen

Promemorians förslag

Nuvarande bestämmelser om samverkan ska föras över till den nya penningtvättslagen med vissa justeringar.

Deltagarkretsen ska begränsas på så vis att endast ett kreditinstitut får delta i samverkan.

Deltagarkretsen ska utökas på så vis att Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen, i likhet med övriga behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, får delta i samverkan.

Samverkan ska få ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, brott till penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig.

Det ska upplysas om att förutsättningar för nationellt och gränsöverskridande informationsutbyte inom ramen för partnerskap för informationsutbyte framgår av artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Promemorians bedömning

Mot bakgrund av föreslagen begränsning av deltagarkretsen saknas det behov av att ange krav på myndighetsdeltagande som en förutsättning för samverkan.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Bestämmelserna om samverkan bör, i justerad form, föras över till den nya penningtvättslagen

Samverkan enligt gällande rätt bygger på frivillighet och innebär en möjlighet för deltagarna att dela information med varandra om en avgränsad företeelse i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig. Utgångspunkten är att den som deltar i samverkan trots sekretess eller tystnadsplikt ska lämna en uppgift till en annan deltagare om det behövs för mottagarens deltagande i samverkan.

De skäl som fördes fram för att införa bestämmelser om samverkan (prop. 2021/22:251) gör sig enligt promemorian i huvudsak alltjämt gällande. Samverkan har också visat sig vara en effektiv konstruktion för att förebygga och bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Promemorian bedömer att samverkan även fortsatt, vid sidan av och utöver de samarbets- och uppgiftsskyldigheter som finns mot bakgrund av penningtvättsförordningen och sjätte penningtvättsdirektivet, kan vara ett effektivt sätt att möjliggöra informationsutbyte. Frivilligheten att delta och de förutsättningar som gäller för samverkan medför att samverkanskonstruktionen också är förenlig med sjätte penningtvättsdirektivets reglering om begränsningar i vissa fall av den information som får lämnas ut (se exempelvis avseende finanspolisen artikel 23.3 och artikel 36, vilka behandlas i avsnitt 11.1.6 och 11.3.2). Samverkan bedöms därför även fortsatt vara ett ändamålsenligt verktyg för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism och samverkansreglerna föreslås, i den utsträckning det är möjligt och i linje med den utveckling som skett på EU-nivå, föras över till den nya penningtvättslagen. I de delar ingen justering föreslås kommenteras inte samverkansbestämmelserna närmare i denna promemoria.

Fler än ett kreditinstitut får inte delta i samverkan enligt penningtvättslagen

Av 4 a kap. 1 § första stycket penningtvättslagen framgår enligt punkt 1 att brottsbekämpande myndigheter, Finansinspektionen och vissa ansvariga enheter (kreditinstitut) får samverka med varandra, och enligt punkt 2 att brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter får samverka med varandra. Av andra och tredje stycket samma paragraf framgår att med brottsbekämpande myndigheter avses Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten samt att med tillsynsmyndigheter avses myndigheter som utövar tillsyn enligt penningtvättslagen.

Samverkan enligt gällande rätt tillåter alltså att flera kreditinstitut deltar i samma samverkan. I en skrivelse till regeringen framför Svenska Bankföreningen att kretsen av samverkansdeltagare från den privata sektorn bör utökas, både genom att fler ansvariga enheter än kreditinstitut tillåts delta och genom att vissa andra företag såsom clearingbolag, e-legitimationsföretag och telekomföretag tillåts delta (dnr Fi2025/00879).

Med anledning av att informationsutbyte mellan ansvariga enheter som görs i syfte att förebygga och bekämpa penningtvätt, förbrott till

penningtvätt och finansiering av terrorism regleras av artikel 75 i penningtvättsförordningen saknas det utrymme för att i nationell rätt fortsatt reglera samverkan mellan kreditinstitut. Mot samma bakgrund saknas det enligt promemorians bedömning också skäl att utöka deltagarkretsen på så vis att ytterligare kategorier av ansvariga enheter eller andra företag tillåts delta i samverkan enligt penningtvättslagen.

Däremot bedömer promemorian att det inte finns hinder mot att i nationell rätt fortsatt reglera informationsutbyte genom samverkan som sker mellan myndigheter eller mellan myndigheter och ett enskilt kreditinstitut. Utöver de möjligheter som ges genom artikel 75 i penningtvättsförordningen följer det av andra delar av penningtvättsregelverket att behöriga myndigheter i vissa fall ska eller ska ha möjlighet att utbyta information med varandra och ansvariga enheter, liksom att ansvariga enheter i vissa fall ska utbyta information med behöriga myndigheter. Finansunderrättelseenheten ska exempelvis kunna underrätta ansvariga enheter om information som är relevant för utförandet av åtgärder för kundkännedom och instruera ansvariga enheter om övervakning och återrapportering av vissa transaktioner, aktiviteter eller andra affärsförbindelser (artikel 25 och 26 i sjätte penningtvättsdirektivet). Även annan informationsdelning mellan behöriga myndigheter och i förhållande till ansvariga enheter regleras i sjätte penningtvättsdirektivet, vilket närmare redogörs för i andra delar av denna promemoria. Ett föregående inrättande av ett partnerskap är inte en förutsättning för informationsutbyte i dessa fall och faller inte inom ramen för artikel 75 i penningtvättsförordningen utan ska regleras genom och i enlighet med nationell rätt. Enligt promemorian kan samverkan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, vara ett lämpligt forum för sådant samarbete och sådan underrättelse och informationsspridning som följer av sjätte penningtvättsdirektivets krav eller som av annat skäl bedöms lämpligt.

Därmed föreslås att bestämmelsen i 4 a kap. 1 § första stycket penningtvättslagen förs över till den nya penningtvättslagen med den justeringen av punkten 1 att *ett* kreditinstitut får delta i samverkan.

I dag sker samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism bl.a. inom ramen för verksamheten i finansiellt underrättelsecentrum (Finuc), vilken bedrivs med stöd av 4 a kap. penningtvättslagen. Samverkan mellan kreditinstitut inom ramen för Finuc får i fortsättningen i stället ske med stöd av artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Med anledning av att förutsättningarna för viss samverkan som enligt gällande rätt regleras av nationell lagstiftning övergår till att regleras av penningtvättsförordningen bedömer promemorian att det i anslutning till samverkansbestämmelserna i den nya penningtvättslagen bör upplysas om att förutsättningar för nationellt och gränsöverskridande informationsutbyte inom ramen för partnerskap för informationsutbyte framgår av artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen bör få delta i samverkan enligt penningtvättslagen

Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen ingår inte i den krets av brottsbekämpande myndigheter som får delta i samverkan enligt gällande

bestämmelser. Vid införandet av samverkansbestämmelserna i 4 a kap. penningtvättslagen övervägdes om båda dessa myndigheter skulle få delta i samverkan men sammantaget bedömdes vid den tiden att det inte fanns tillräckliga skäl för det (prop. 2021/22:251 s. 21, 47, 49 och 50).

Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen omfattas dock enligt regeringens bedömning av penningtvättsförordningens definition av behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, se avsnitt 11.2.27. Följden av den bedömningen är bl.a. att Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen bör ingå i den krets av myndigheter som enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska kunna utbyta viss information med bl.a. finanspolisen, tillsynsorgan och övriga behöriga myndigheter samt som bör kunna delta som medlem i ett partnerskap för informationsutbyte enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Enligt promemorians bedömning framstår det som lämpligt att samtliga myndigheter som regeringen bedömer är behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen också får delta i samverkan. Dessa omfattar enligt promemorians bedömning de brottsbekämpande myndigheter som enligt gällande penningtvättslag får delta i samverkan, Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen.

Eftersom promemorian föreslår att regeringen ska bedöma vilka myndigheter som är behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheter bör det i den nya penningtvättslagens motsvarighet till 4 a kap. 1 § framgå att behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheten för kreditinstitut får delta i samverkan med ett kreditinstitut enligt första punkten och att behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheter får delta i samverkan enligt andra punkten. Till skillnad från tidigare bör alltså inte de aktuella myndigheterna anges i samverkansbestämmelserna. Förutom tillägget av Kronofogdemyndigheten och Kustbevakningen föreslår dock promemorian att detta inte ska medföra någon övrig ändring i sak av de myndigheter som kan delta i samverkan.

Samverkan ska få ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism

Samverkan enligt gällande rätt får ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig (nuvarande 4 a kap. 1 § och 2 § första stycket penningtvättslagen). Eftersom penningtvätt i de flesta fall förutsätter att det begåtts ett förbrott är det också möjligt att behandla uppgifter om annan brottslighet i samverkan (prop. 2021/22:251 s. 120).

Genom EU:s nya penningtvättspaket förtydligas att de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism även omfattar åtgärder för att förhindra och bekämpa förbrott till penningtvätt. Som framgår på flertalet ställen i denna promemoria konkretiseras det genom att sjätte penningtvättsdirektivets regler om samarbete och informations-spridning mellan tillsynsorganen, finansunderrättelseenheten och övriga behöriga myndigheter omfattar information om förbrott till penningtvätt

och genom regler om underrättelser från finansunderrättelseenheten till ansvariga enheter om betydande risker för förbrott till penningtvätt. Det gäller också genom att finansunderrättelseenheten har möjlighet att instruera ansvariga enheter om övervakning av transaktioner eller andra affärsförbindelser som utgör betydande risk för förbrott till penningtvätt och möjlighet att besluta om dispositionsförbud om det finns skäl att misstänka att en transaktion, ett användande av ett konto eller en affärsförbindelse har koppling till förbrott till penningtvätt. Även de ansvariga enheternas rapporteringsskyldighet till finansunderrättelseenheten enligt penningtvättsförordningen omfattar misstankar om brottslig verksamhet utöver penningtvätt och finansiering av terrorism. Som konstaterats i föregående avsnitt kan partnerskap för informationsutbyte uttryckligen användas för att dela och behandla information mellan ansvariga enheter och behöriga myndigheter i syfte att förebygga och bekämpa förbrott till penningtvätt.

Eftersom de aktörer som får delta i samverkan, utanför samverkan kan och ska utbyta information om förbrott till penningtvätt enligt det nya penningtvättsregelverket, bör det även uttryckligen vara möjligt inom ramen för samverkan. Som konstaterats ovan är det redan möjligt att inom ramen för gällande samverkan behandla uppgifter om annan brottslighet än penningtvätt och finansiering av terrorism. I linje med de regler om informationsutbyte som följer av sjätte penningtvättsdirektivet och på motsvarande sätt som följer av penningtvättsförordningens bestämmelser om informationsutbyte mellan aktuella aktörer inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte, anser promemorian att det av den nya penningtvättslagen bör framgå att samverkan får ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka förbrott till penningtvätt. En sådan justering av samverkansbestämmelserna innebär inte en utvidgning i praktiken av aktuella aktörers möjligheter till informationsdelning med varandra men medför att de inte behöver använda flera olika samarbetsmekanismer.

Mot denna bakgrund föreslår promemorian att det av den nya penningtvättslagen framgår att samverkan får ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig.

Krav på myndighetsdeltagande behöver inte anges som förutsättning för samverkan

Av 4 a kap. 2 § tredje stycket penningtvättslagen framgår att minst en myndighet ska delta i samverkan mellan brottsbekämpande myndigheter, Finansinspektionen och kreditinstitut. Eftersom den nya formen av samverkan inte medger att fler än ett kreditinstitut deltar i samverkan saknas det behov av att ange krav på myndighetsdeltagande som en förutsättning för samverkan. Promemorian föreslår därför att den förutsättningen inte förs över till den nya penningtvättslagen.

12.4.3 Sekretess ska inte hindra samverkan

Promemorians förslag

Den sekretessbrytande bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen ska justeras med hänvisning till relevant samverkansbestämmelse i den nya penningtvättslagen och kompletteras på så vis att sekretess inte heller hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller myndighet vid sådan samverkan som sker inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Skälen för promemorians förslag

Den sekretessbrytande bestämmelsen bör justeras...

Som huvudregel får en myndighet inte för en annan svensk myndighet eller för enskilda röja en uppgift för vilken sekretess gäller. Med undantag från detta får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en enskild eller annan svensk myndighet om det anges i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 § OSL). Med annan lag likställs EU-förordningar. Sekretess hindrar dock inte att en uppgift lämnas till en annan svensk myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § första stycket OSL). Det innebär att det i förhållande till andra svenska myndigheter inte behöver finnas någon uttrycklig hänvisning i OSL till en viss uppgiftsskyldighet i en annan lag eller förordning för att uppgiftsskyldigheten ska bryta sekretessen.

Som konstaterats vid införandet av samverkansbestämmelserna innebär ett beslut om samverkan att samtliga myndigheter som deltar i samverkan utom åklagare omfattas av en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet i förhållande till varandra. Med anledning av att den sekretessbrytande bestämmelsen inte omfattar åklagare eller uppgifter som utbyts mellan myndigheter och kreditinstitut infördes en ny sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 5 c § OSL (prop. 2021/22:251 s. 66 och 67). Av 10 kap. 5 c § OSL framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild (med vilket avses kreditinstitut) eller en myndighet (vilket medför att åklagare utan uppgiftsskyldighet kan lämna ut uppgifter till andra myndigheter) enligt 4 a kap. 3 § penningtvättslagen.

Promemorian konstaterar att överföringen av samverkansbestämmelserna till den nya penningtvättslagen medför att hänvisningen i 10 kap. 5 c § OSL till 4 a kap. 3 § penningtvättslagen behöver justeras med en hänvisning till motsvarande bestämmelse i den nya penningtvättslagen.

...och kompletteras för att möjliggöra samverkan enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen

Bestämmelserna i artikel 75 i penningtvättsförordningen om informationsutbyte inom ramen för partnerskap för informationsutbyte medför som konstaterats ett behov av att begränsa deltagarkretsen i den svenska samverkansformen. Möjligheten till informationsutbyte mellan flera kreditinstitut och svenska myndigheter som i dagsläget kan genomföras inom ramen för bestämmelserna i 4 a kap. penningtvättslagen försvinner

dock inte utan övergår till att kunna genomföras inom ramen för ett partnerskap enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen. Bestämmelserna om partnerskap för informationsutbyte innebär också att både kreditinstitut och behöriga svenska myndigheter kan samverka med andra kategorier av ansvariga enheter och med utländska behöriga myndigheter.

Till skillnad från samverkan enligt penningtvättslagen innebär inte ett beslut om deltagande i ett partnerskap för informationsutbyte att de svenska myndigheter som deltar omfattas av en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet i förhållande till varandra. För att svenska myndigheter ska kunna dela information med varandra och enskilda (kreditinstitut och andra ansvariga enheter) inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen behöver det finnas en sekretessbrytande bestämmelse i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 § OSL).

I förhållande till en utländsk myndighet får en uppgift röjas trots sekretess om utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning (8 kap. 3 § OSL). Som konstaterats ovan likställs EU-förordningar med lag. Eftersom ett utlämnande av uppgifter inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte sker i enlighet med artikel 75 i penningtvättsförordningen saknas behov av ytterligare sekretessbrytande bestämmelse i förhållande till deltagande utländska myndigheter.

Promemorian bedömer därmed att det bör införas en sekretessbrytande bestämmelse som innebär att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller en myndighet vid sådan samverkan som sker inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen. Promemorian föreslår att en sådan sekretessbrytande bestämmelse införs genom att 10 kap. 5 c § OSL, som redan reglerar den nationella samverkansformen, kompletteras med en hänvisning till artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Ansvariga enheter omfattas inte av sekretessbestämmelser i OSL men kan i stället omfattas av tystnadsplikt (ex. 1 kap. 10 § bank- och finansieringsrörelselagen). Eftersom bestämmelserna i artikel 75 i penningtvättsförordningen reglerar att vissa uppgifter får lämnas inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte är ett uppgiftslämnande inom ramen för ett sådant partnerskap inte att anse som ett obehörigt röjande. I annat fall skulle syftet med partnerskapen gå förlorat (se även prop. 2002/03:139 s. 478 och 479).

12.5 Nationell riskbedömning

Promemorians bedömning

Kraven gällande nationell riskbedömning som finns i sjätte penningtvättsdirektivet tillgodoses genom gällande rätt i fråga om riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kravet på att det även ska tas fram nationell riskbedömning gällande riskerna för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Länsstyrelsen i Stockholms län bör vara representerad i samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism också i egenskap av övervakningsmyndighet för penningtvättstillsyn.

Skälen för promemorians bedömning

Krav på bland annat nationell riskbedömning

I sjätte penningtvättsdirektivet finns det krav på att varje medlemsstat ska utse en myndighet eller inrätta en mekanism för att samordna de nationella åtgärderna mot riskerna för penningtvätt, finansiering av terrorism och riskerna för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs (artikel 8.2). Vidare finns krav på att medlemsstaterna ska genomföra nationella riskbedömningar för att identifiera, bedöma, förstå och minska riskerna för penningtvätt, finansiering av terrorism och för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs (artikel 8.1). Riskbedömningarna ska även innehålla uppgifter om den institutionella strukturen, de allmänna förfarandena i systemet för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, mekanismer för samarbete med motparter inom unionen eller tredje länder och de personella och finansiella resurser som tilldelats i den mån den informationen finns tillgänglig (artikel 8.4).

Syftet med de nationella riskbedömningarna är att medlemsstaterna ska kunna använda dem för att bl.a.

- identifiera sektorer eller områden där det finns större eller minde risk för penningtvätt och finansiering av terrorism,
- bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism hos de olika typer av juridiska personer eller konstruktioner som är verksamma inom territoriet och få en förståelse för den riskexponering som härrör från utländska juridiska personer och konstruktioner,
- säkerställa att lämpliga regler utarbetas för varje sektor eller område, och
- förbättra sina åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Riskbedömningarna ska även användas som underlag för att besluta om fördelning och prioritering av resurser. Dessutom ska behöriga myndigheter och ansvariga enheter genom riskbedömningarna få tillgång till information som kan hjälpa dem i deras bedömningar av riskerna i deras verksamhet (artikel 8.4).

Sammanfattningsvis kan avsikten med de nationella riskbedömningarna sägas vara att de ska utgöra ett verktyg för regering, myndigheter och ansvariga enheter i arbetet mot penningtvätt, finansiering av terrorism och icke genomförande eller kringgående av riktade ekonomiska sanktioner.

Framtagande av nationell riskbedömning och rekommendationer från kommissionen

Medlemsstaterna ska säkerställa ett lämpligt deltagande av behöriga myndigheter och berörda parter när de tar fram sina nationella riskbedömningar (artikel 8.5). När den nationella riskbedömningen är färdig ska Amla och de övriga medlemsstaterna få del av resultatet. Sammanfattningar av de nationella riskbedömningarna ska dessutom offentliggöras

(artikel 8.6). Resultatet av de nationella riskbedömningarna ska vidare komma kommissionen till del, som i sin tur har i uppgift att med viss regelbundenhet göra bedömningar av motsvarande risker på unionsnivå (artikel 7).

Den nationella riskbedömningen ska uppdateras och ses över minst vart fjärde år. Om medlemsstaterna ser behov av det får de därutöver göra särskilda sektoriella riskbedömningar (artikel 8.1). Om kommissionen i sin unionsövergripande riskbedömning identifierar nya risker får den rekommendera medlemsstaterna att överväga att uppdatera sina nationella riskbedömningar eller genomföra sektorsspecifika riskbedömningar (artikel 7.2). Kommissionen ska, mot bakgrund av sin riskbedömning, även utfärda rekommendationer om lämpliga åtgärder för att ta itu med de identifierade riskerna. Om medlemsstaterna väljer att inte vidta de åtgärder som anges i rekommendationerna, ska de anmäla detta till kommissionen och tillhandahålla en detaljerad motivering och ange skälen för detta (artikel 7.4).

Den svenska regleringen om nationell riskbedömning

Bestämmelserna om riskbedömningar som finns i sjätte penningtvättsdirektivet motsvarar till stor del regler som finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artiklarna 6 och 7). Reglerna om krav på nationell riskbedömning genomförs i förordningen om en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (förordningen om samordningsfunktionen).

Samordningsfunktionen – en mekanism för att samordna de nationella åtgärderna för penningtvätt och finansiering av terrorism – består av representanter för ett antal myndigheter med ansvar på området: Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet, Ekobrottsmyndigheten, Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län, Spelinspektionen, Polismyndigheten, Revisorsinspektionen, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Dess kansli är placerat hos Polismyndigheten.

Med anledning av att Länsstyrelsen i Stockholms län i avsnitt 10.4 föreslås få i uppdrag att övervaka den tillsyn som Advokatsamfundet utövar över att advokater och advokatbolag följer penningtvättsregleringen bedömer promemorian dock att Länsstyrelsen i Stockholms län bör vara representerad i samordningsfunktionen också i egenskap av övervakningsmyndighet. Det bedöms inte kräva några författningsändringar.

Enligt 4 § första stycket 1 och 2 förordningen om samordningsfunktionen har samordningsfunktionen i uppgift bl.a. att löpande identifiera, kartlägga och analysera riskerna och metoderna för penningtvätt och finansiering av terrorism samt minst vart fjärde år utarbeta och offentliggöra en nationell riskbedömning. Samordningsfunktionen ska enligt samma paragraf även vid behov uppdatera riskbedömningen och utarbeta riskbedömningar som är inriktade på vissa sektorer eller teman (första stycket 3 och 4). Regleringen bedöms innebära att direktivets krav på riskbedömningar är tillgodosett i fråga om riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. När det gäller kravet på att riskbedömningarna

även ska avse risken för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs bör den frågan regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

12.6 Statistik

Promemorians bedömning

Kravet på att det ska tas fram statistik som ska ges in till kommissionen och Amla bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivet innehåller krav på att medlemsstaterna ska föra, sammanställa och till kommissionen och Amla ge in viss statistik (artikel 9). Kraven motsvarar delvis vad som gäller enligt det nuvarande direktivet (artikel 44). I förhållande till dagens krav ligger uppgiften att samla in och lämna över statistik på samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (4 § 10 förordningen om samordningsfunktionen). Samordningsfunktionen får tillgång till relevant statistik via deltagande myndigheter och Domstolsverket (7 § förordningen om samordningsfunktionen).

Kraven enligt sjätte penningtvättsdirektivet innehåller några ytterligare delar jämfört med tidigare och statistik ska i vissa delar även överlämnas till Amla. Den nya statistik som ska föras och överlämnas omfattar uppgifter om antalet begäranden om ömsesidig rättshjälp rörande verkliga huvudmän och bankkontouppgifter, tillsatta personalresurser, tillsynsåtgärder och ingripanden, överträdelser och avvikelser, viss information om genomförandet av bestämmelser om tillgång till registret över verkliga huvudmannaskap för personer med berättigat intresse, sökningar som gjorts i bankkontoregister och vissa uppgifter om genomförandet av riktade ekonomiska sanktioner.

Promemorian bedömer att kraven i förhållande till den statistik som ska ges in fortsatt kan regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Sådana föreskrifter faller enligt promemorians bedömning inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen och det saknas därmed behov av bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

12.7 Personer i politiskt utsatt ställning

Promemorians förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om vilka funktioner som anses vara svenska viktiga offentliga funktioner.

Promemorians bedömning

Vilka funktioner som är viktiga offentliga funktioner i internationella organisationer som är godkända i Sverige behöver inte regleras i författning.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

En förteckning över svenska viktiga offentliga funktioner ska tas fram

Personer som innehar eller har innehaft en viktig offentlig funktion anses vara personer i politiskt utsatt ställning eftersom de genom sin position och sitt inflytande har en ställning som i sig utgör en risk för korruption och tillhörande penningtvätt. Det anses därför motiverat med förebyggande åtgärder i förhållande till sådana personer genom att dessa uppmärksammas särskilt och att lämpliga skärpta åtgärder för kundkännedom vidtas av ansvariga enheter. Eftersom nära privata och yrkesmässiga relationer kan missbrukas i syfte att tvätta pengar och finansiera terrorism ska åtgärder också vidtas gentemot en politiskt utsatt persons familjemedlemmar och kända nära medarbetare. Bestämmelserna har sin grund i regler från FATF vilket innebär att reglerna delvis är utformade för länder och regioner med stora problem med korruption. Vilka närmare åtgärder som ansvariga enheter ska vidta i förhållande till personer i politiskt utsatt ställning samt deras familjemedlemmar och nära medarbetare regleras i penningtvättsförordningen och berörs därmed inte närmare i denna promemoria.

För att identifiera personer i politiskt utsatt ställning ska medlemsstaterna utfärda och uppdatera en förteckning som anger exakt vilka funktioner som i enlighet med medlemsstatens nationella lagar och andra författningar betecknas som viktiga offentliga funktioner vid tillämpningen av bestämmelsen med penningtvättsförordningens definition av person i politiskt utsatt ställning (enligt artikel 43.1 i penningtvättsförordningen). Medlemsstaterna ska också kräva att varje internationell organisation som är godkänd inom deras territorium utfärdar och uppdaterar en förteckning över viktiga offentliga funktioner vid tillämpningen av samma bestämmelse. Dessa förteckningar ska också innehålla alla funktioner som kan komma att anförtros åt företrädare för tredje länder och internationella organ som har godkänts på medlemsstatsnivå. Förteckningarna och eventuella ändringar ska anmälas till kommissionen och Amla. I huvudsak motsvarande bestämmelser finns i fjärde penningtvättsdirektivet.

Med person i politiskt utsatt ställning avses enligt artikel 2.1.34 i penningtvättsförordningen en person som innehar eller har innehaft viktiga offentliga funktioner inbegripet följande i en medlemsstat:

- Stats- eller regeringschefer, ministrar samt ställföreträdande och biträdande ministrar.
- Parlamentsledamöter eller ledamöter av liknande lagstiftande organ.
- Ledamöter i politiska partiers styrande organ som innehar platser i nationella verkställande eller lagstiftande organ eller i regionala eller lokala verkställande eller lagstiftande organ som företrädare valkretsar med minst 50 000 invånare.
- Domare i högsta domstolar, författningsdomstolar eller andra rättsliga organ på hög nivå vars beslut inte kan överklagas, utom under exceptionella omständigheter.
- Ledamöter i revisionsrätter eller styrelseledamöter i centralbanker.
- Ambassadörer, chargés d'affaires samt höga officerare inom försvarsmakten.
- Ledamöter i förvaltnings-, lednings-, och tillsynsorgan i företag som, enligt någon av de förbindelser som förtecknas i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU, kontrolleras antingen av staten eller, om dessa företag räknas som medelstora eller stora företag eller medelstora eller stora koncerner enligt definitionerna i artikel 3.3, 3.4, 3.6 och 3.7 i det direktivet, av regionala eller lokala myndigheter.
- Chefer för regionala och lokala myndigheter, inbegripet kommungrupperingar och storstadsregioner med minst 50 000 invånare.
- Andra viktiga offentliga funktioner som medlemsstaterna tillhandahåller.

I en internationell organisation omfattas:

- De högsta tjänstemännen, deras ställföreträdare samt ledamöter av en internationell organisations styrelse eller motsvarande funktion.
- Företrädare i en medlemsstat eller unionen.

Även vissa motsvarande funktioner på unionsnivå och i ett tredjeland omfattas.

De viktiga offentliga funktionerna ska inte anses omfatta tjänstemän på mellannivå eller lägre tjänstemän (artikel 2.2). Om det är motiverat med beaktande av deras administrativa organisation och av risk får medlemsstaterna fastställa lägre tröskelvärden för ledamöter i styrande organ för politiska partier som är representerade på regional eller lokal nivå och för chefer för regionala och lokala myndigheter. Om så sker ska medlemsstaten underrätta kommissionen om dessa lägre tröskelvärden (artikel 2.3). Medlemsstaterna får också, om det är motiverat med beaktande av deras administrativa organisation och av risk, fastställa lägre tröskelvärden för identifiering av andra företag som kontrolleras av regionala eller lokala myndigheter än de som definieras i artikel 3.3, 3.4, 3.6 och 3.7 i direktiv 2013/34/EU. Även i detta fall ska medlemsstaten underrätta kommissionen om dessa lägre tröskelvärden. (artikel 2.4).

Vilka som anses vara familjemedlemmar och kända nära medarbetare till en person i politiskt utsatt ställning definieras också i penningtvätsförordningen (artikel 2.1.35 och 2.1.36). Uppräkningarna motsvarar vad som gäller enligt gällande rätt, med det tillägget att även syskon till stats- eller regeringschefer, ministrar samt ställföreträdande och biträdande ministrar omfattas. Om det med anledning av sociala och kulturella strukturer och risker är motiverat får medlemsstaterna tillämpa ett mer omfattande tillämpningsområde för att betrakta syskon som familje-

medlemmar till personer i politiskt utsatt ställning och ska i sådana fall underrätta kommissionen om detta (artikel 2.5).

Till stor del motsvarande uppräkningslista finns i fjärde penningtvättsdirektivet och har i Sverige tagits in i 1 kap. 9 § penningtvättslagen utan anpassning till svenska förhållanden. Jämfört med penningtvättsförordningens lista är den inte heller lika detaljerad vad gäller ledamöter i politiska partiers styrande organ och omfattar inte ledamöter i företag som kontrolleras av regionala eller lokala myndigheter eller chefer för regionala och lokala myndigheter, inbegripet kommungrupperingar och storstadsregioner med minst 50 000 invånare. Eftersom den gällande uppräkningslistan i penningtvättslagen inte är anpassad till svenska förhållanden finns det inte några föreskrifter eller allmänna råd som ger vägledning i fråga om vilka svenska funktioner som – i de fall det inte är självklart – motsvarar de funktioner som anges i direktivet. Det innebär i praktiken att det är de ansvariga enheterna som avgör om en person kan anses vara en person i politiskt utsatt ställning eller familjemedlem eller känd medarbetare till en sådan person när de tillämpar penningtvättslagen.

Promemorian bedömer att artikel 43.2 i penningtvättsförordningen ställer krav på genomförande av en nationell förteckning som anger de svenska viktiga offentliga funktioner som anses medföra att innehavaren är en person i politiskt utsatt ställning. Till skillnad från nuvarande bestämmelse i penningtvättslagen kommer det genom en sådan anpassad förteckning bli tydligare och enklare att avgöra vilka personer som innehar sådana funktioner som medför att de anses vara personer i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller känd nära medarbetare. Promemorian bedömer att det inte behöver regleras att Sverige ska anmäla förteckningen och eventuella ändringar till kommissionen och Amla eftersom det redan framgår av penningtvättsförordningen.

Förteckningen över viktiga offentliga funktioner i Sverige bör regleras på lägre nivå än lag

För att förteckningen, i linje med det riskbaserade förhållningssätt som ska tillämpas i förhållande till risker för penningtvätt och finansiering av terrorism, ska kunna justeras vid behov bör den tas in i föreskrifter på lägre nivå än lag. Även om promemorian bedömer att listan inte bör vara föremål för återkommande justeringar kan sådan krävas om kommissionen genom delegerade akter kompletterar penningtvättsförordningen med ytterligare gemensamma kategorier av viktiga offentliga funktioner (i enlighet med artikel 43.3). Promemorian föreslår därför att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka funktioner som ska anses vara svenska viktiga offentliga funktioner.

Vid identifieringen av vilka svenska viktiga offentliga funktioner som ska anses omfattas är en utgångspunkt enligt penningtvättsförordningen att inga av de offentliga tjänster som avses ska anses omfatta tjänstemän på mellannivå eller lägre tjänstemän. Promemorian konstaterar därmed att samma utgångspunkt som tidigare bör gälla för de svenska funktioner som nu ska identifieras (prop. 2008/09:70 s. 104 och 105). Det handlar om funktioner och ämbeten vars maktställning skulle kunna missbrukas på ett särskilt allvarligt sätt.

Vid identifieringen av vilka svenska viktiga offentliga funktioner som ska anses omfattas bör även bakgrunden till och ändamålet med bestämmelserna beaktas. Dessa har i stort sin grund i regler från FATF och ska kunna tillämpas av ett stort antal länder med olika statsförvaltningar och skiftande samhällsförhållanden. Promemorian bedömer därför att det inte är givet att den svenska statsförvaltningen bör anses omfatta fler viktiga offentliga funktioner än vad som följer av de funktioner som listas särskilt i penningtvättsförordningen. Kraven på ansvariga enheter att tillämpa skärpta kundkännedomsgärder i förhållande till personer i politiskt utsatt ställning, som finns i syfte att skydda det finansiella systemet, får antas fylla en begränsad funktion i förhållande till personer som innehar viktiga svenska offentliga funktioner och det finns risk för att det snarare bidrar till en statisk tillämpning av regelverket i stället för en riskbaserad tillämpning. Promemorian bedömer därmed att en ytterligare utgångspunkt vid identifieringen av vilka funktioner som ska anses vara svenska viktiga offentliga funktioner bör vara att inga andra funktioner ska omfattas än de som följer av en återhållsam anpassning av förteckningen i artikel 2.1.34 i penningtvättsförordningen till svenska förhållanden. Därmed bör som utgångspunkt inte heller några lägre tröskelvärden fastställas än de som framgår av penningtvättsförordningen. Promemorian ser inte heller skäl att tillämpa ett mer omfattande tillämpningsområde för att betrakta syskon som familjemedlemmar till personer i politiskt utsatt ställning än vad som följer av penningtvättsförordningen.

I linje med dessa utgångspunkter för identifieringen gör promemorian följande bedömningar av hur funktionerna i penningtvättsförordningens lista över viktiga offentliga funktioner som utgångspunkt bör anpassas till svenska förutsättningar.

Statschefen bör som utgångspunkt omfattas av den svenska förteckningen., Sveriges statschef är konungen eller drottning som enligt successionsordningen innehar Sveriges tron (1 kap. 5 § regeringsformen).

Statsråd bör som utgångspunkt omfattas av den svenska förteckningen (6 kap. 1 § regeringsformen). Ett statsråd kan vara biträdande minister. Ett statsråd kan utses till ställföreträdare för statsministern eller annars i särskild ordning tilldelas att fullgöra statsministerns uppgifter om statsministern har förhinder (6 kap. 10 § regeringsformen). För övriga statsråd saknas bestämmelse om ställföreträdare.

Ledamöter i riksdagen, inklusive talmannen bör som utgångspunkt omfattas av den svenska förteckningen. Med parlamentsledamöter eller ledamöter av liknande lagstiftande organ, vilka anges i penningtvättsförordningen, bör avses ledamöter i ett lands högsta lagstiftande organ. Det svenska folkstyret förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse (1 kap. 1 § regeringsformen). Det är riksdagen som är folkets främsta företrädare och som stiftar lagar (1 kap. 4 § regeringsformen). Därmed bör ledamöter i riksdagen omfattas. Talmannen är riksdagsledamot men som talman ledig från uppdraget som ordinarie ledamot. Promemorian bedömer att talmannen bör omfattas och att det därmed finns skäl att förtydliga detta.

Däremot bedömer promemorian att ledamöter i andra förtroendevalda organ, t.ex. Sametinget eller fullmäktige i kommuner och regioner, inte bör omfattas. Fullmäktige i kommuner och regioner beslutar visserligen om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens

eller regionens område eller deras medlemmar (2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § kommunallagen [2017:725]). Promemorian bedömer dock att dessa i sammanhanget inte bör anses vara lagstiftande. Riksdagen är det enda lagstiftande organet (jfr 1 kap. 4 § regeringsformen).

Styrelseledamöter eller ledamöter i motsvarande styrande organ i politiska partier som är representerade i riksdagen bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. Som konstaterats ovan bedöms det inte finnas något lagstiftande organ på regional och lokal nivå utan riksdagen är det enda lagstiftande organet. Kommunala och regionala verkställande organ utgörs av de nämnder som fullmäktige tillsätter för att fullgöra kommunens eller regionens uppgifter och för övrig verksamhet (3 kap. 4 § kommunallagen). Eftersom kommuners och regioners fullmäktige i sammanhanget inte bedömts vara lagstiftare bedöms kommunala nämnder inte vara sådana organ som ansvara för verkställigheten av det lagstiftande organets lagstiftning. Av motsvarande skäl och eftersom ingen räkning av valkretsen görs vid val till Sametinget bör inte heller ledamöter i politiska partier som är representerade i Sametinget omfattas. För svensk del bör därmed endast ledamöter i politiska partiets styrande organ som är representerade i riksdagen och regeringen omfattas. Regeringspartierna utgörs av ett eller flera riksdagspartier. Det bör därmed enligt promemorian vara tillräckligt att koppla denna punkt till politiska partier som är representerade i riksdagen. Mot bakgrund av promemorians allmänna utgångspunkter och bedömning i denna del saknas skäl för att utnyttja möjligheten att fastställa lägre tröskelvärden för ledamöter i styrande organ för politiska partier som är representerade på regional eller lokal nivå (artikel 2.3 i penningtvättsförordningen).

Politiska partier är ideella föreningar vars sammansättning och organisation inte regleras i lag. Det finns inte något krav på att politiska partier ska ha en styrelse. I praktiken finns det dock likheter mellan politiska partier och andra associationsformer. De leds av en eller flera partiledare, har ett högsta beslutande organ (ofta benämnd, stämma, årsmöte eller partikongress) samt ett organ som är underställt det högsta beslutande organet och som leder partiets verksamhet och inriktning. Det senare organet kallas ofta för partistyreelse och kan i princip sägas motsvara styrelsen i andra föreningar. Ledamöter i partistyrelser bör anses inneha en viktig offentlig funktion. Även ledamöter som ingår i annat styrande organ som utför uppgifter som vanligen ligger på föreningens styrelse, t.ex. att utöva ledningen av ett partis verksamhet, bör omfattas. Det är inte benämningen av organet som är avgörande utan dess styrande funktion. Endast ledamöter i de politiska partiernas högsta styrande organ bör omfattas av denna punkt.

Justitieråd bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. De högsta domstolarna i Sverige är Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen, vilka båda regleras i regeringsformen (11 kap. 1, 8 och 13 §§). Även om det finns flertalet andra domstolar eller avdelningar vid domstolar vars avgöranden i vissa måltyper regelmässigt inte kan överklagas bedömer promemorian att endast ordinarie domare vid de högsta domstolarna, dvs. justitieråd, bör omfattas.

Riksrevisorn vid Riksrevisionen bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan (2 § lagen [2002:1023] med instruktion för Riksrevisionen).

Ledamöter i Riksbankens direktion bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. Riksbankens fullmäktige utser Riksbankens direktion och följer dess arbete men det är direktionen som leder Riksbanken och som ska ansvara för Riksbankens verksamhet (9 kap. 16 § regeringsformen och 7 kap. 8 § lagen [2022:1568] om Sveriges riksbank). Styrelseledamöter i centralbanker bör därmed för svensk del motsvaras av ledamöter i Riksbankens direktion men inte omfatta Riksbankens fullmäktige.

Beskickningschefer och biståndsråd bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. Avsikten med förordningens bestämmelse får antas vara att fånga upp de diplomatiska poster med högst rang som företräder ett land. I Sverige har chefen för en beskickning titeln ambassadör eller *chargés d'affaires* (2 kap. 2 § förordningen [2014:115] med instruktion för utrikesrepresentationen). *Chargés d'affaires* är en diplomatisk titel för en person som leder en beskickning i avsaknad av en ambassadör. I Sverige har även vissa personer som inte är beskickningschefer titeln ambassadör, exempelvis tematiska ambassadörer. Som utgångspunkt bör inte dessa omfattas. Ett biståndsråd är chef för utvecklingssamarbetet, ansvarar bl.a. för biståndsportföljen och företräder Sverige i frågor som rör utvecklingssamarbeten. Därmed bedömer promemorian att biståndsråd är en sådan funktion som bör omfattas.

Officerare inom Försvarsmakten med graderna general och amiral bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan såsom de svenska motsvarigheterna till penningtvättsförordningens utpekande av höga officerare inom försvarsmakten. Regeringen beslutar om utnämningar till dessa två officersgrader, vilka är de högsta officersgraderna i Sverige (46 § första stycket förordningen [2024:1333] med instruktion för Försvarsmakten och 21 § och bilagan till officersförordningen [2007:1268]).

Verkställande direktörer och styrelseledamöter i företag som staten har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över på något av de sätt som anges i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. Den svenska listan bör också som utgångspunkt omfatta *verkställande direktörer och styrelseledamöter i medelstora eller stora företag eller medelstora eller stora koncerner enligt definitionerna i artikel 3.3, 3.4, 3.6 och 3.7 i direktiv 2013/34/EU som en region eller kommun har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över på något av de sätt som anges i artikel 22 i det direktivet*. Promemorian bedömer att de funktioner som kan omfattas bör inkludera verkställande direktörer och styrelseledamöter i aktuella företag. Mot bakgrund av promemorians allmänna utgångspunkter bedömer promemorian att det saknas skäl för att utnyttja möjligheten att fastställa lägre tröskelvärden för identifiering av andra företag som kontrolleras av regionala eller lokala myndigheter än de som definieras i artikel 3.3, 3.4, 3.6 och 3.7 i direktiv 2013/34/EU (artikel 2.4 i penningtvättsförordningen).

Nämndledamöter eller den som i annat fall ansvarar för ledningen av en regional eller kommunal myndighet i en region eller kommun med minst 50 000 invånare bör som utgångspunkt omfattas av den svenska listan. Den svenska listan bör också som utgångspunkt omfatta *nämndledamöter eller den som i annat fall ansvarar för ledningen av en gemensam*

myndighet om de samverkande kommunerna eller regionerna gemensamt har minst 50 000 invånare. Antalet myndigheter och hur de är organiserade ser olika ut inom landets kommuner och regioner. Gemensamt är bl.a. att fullmäktige för varje kommun och region ska tillsätta en styrelse och därutöver får tillsätta de övriga nämnder som behövs för att fullgöra kommunens eller regionens uppgifter enligt lag eller annan författning och för övrig verksamhet (3 kap. 3 och 4 §§ kommunallagen). Nämnderna är kommunala respektive regionala myndigheter. En nämnd är endast beslutsför om fler än hälften av ledamöterna är närvarande (6 kap. 27 § kommunallagen). Eftersom ledamöterna i nämnderna fattar beslut gemensamt bör, i de fall myndigheten leds av en nämnd, samtliga ledamöter anses ha en viktig offentlig funktion. En regional eller kommunal myndighet kan dock även vara organiserad på annat vis. Exempelvis kan en överförmyndare utses i stället för en överförmyndarnämnd (19 kap. 1, 2 och 5 §§ föräldrabalken). Med hänsyn till det stora antal myndigheter som omfattas och att dessa kan organiseras på olika sätt bedömer promemorian att avgränsningen bör anges som nämndledamöter eller den som i annat fall ansvarar för ledningen av en regional eller kommunal myndighet i en region eller kommun med minst 50 000 invånare. Regionala och kommunala myndigheter kan vidare uppstå inom ramen för kommunal samverkan, t.ex. i form av kommunalförbund eller gemensamma nämnder (jfr 9 kap. kommunallagen). Detsamma bör därför gälla avseende nämndledamöter eller den som i annat fall ansvarar för ledningen av en gemensam myndighet om de samverkande kommunerna eller regionerna gemensamt har minst 50 000 invånare.

Medlemsstaterna har även möjlighet att bedöma att andra viktiga offentliga funktioner som medlemsstaten tillhandahåller ska omfattas. Mot bakgrund av promemorians allmänna utgångspunkter bedömer promemorian att den möjligheten inte bör utnyttjas.

Viktiga offentliga funktioner i internationella organisationer som är godkända i Sverige behöver inte regleras i författning

När det gäller förteckningar över viktiga offentliga funktioner i internationella organisationer som är godkända inom varje medlemsstats territorium är det respektive internationell organisation som ska utfärda och uppdatera en förteckning över relevanta funktioner. Det finns därmed inte behov av att i författning ange vilka viktiga offentliga funktioner som omfattas. Det finns enligt promemorian inte heller behov av att reglera att Sverige ska anmäla dessa förteckningar och eventuella ändringar till kommissionen och Amla eftersom det redan framgår av penningtvättsförordningen.

Det finns 15 internationella organisationer med säte eller huvudkontor i Sverige. Organisationernas förhållande till svenska staten regleras i s.k. värdlandsavtal, som bl.a. anger organisationernas ställning, immunitet och privilegier. I regel anges även i avtalen vilka funktioner som ingår i organisationernas ledning och organisationerna anmäler också dessa uppgifter till Utrikesdepartementet. De uppgifter som krävs enligt penningtvättsförordningen finns alltså i stor utsträckning tillgängliga inom Regeringskansliet och är också lätta att ta reda på för ansvariga enheter. I

syfte att kunna anmäla de internationella organisationernas förteckningar till kommissionen och Amla finns det inte heller hinder mot att begära förteckningar från de internationella organisationerna. Promemorian bedömer att möjligheten att begära att de internationella organisationerna ska utfärda och uppdatera en förteckning över viktiga offentliga funktioner inte behöver författningsregleras.

12.8 Avgifter för ansvariga enheter

Promemorians förslag

Tillsynsmyndigheter för ansvariga enheter vars verksamhet finansieras genom avgifter, ska få ta ut avgift för sin verksamhet enligt den nya penningtvättslagen. Det gäller även för prövning av ansökningar och anmälningar enligt den nya lagen. Avgift för penningtvättstillsyn över pantbanker ska dock även fortsättningsvis regleras i rörelselagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifter.

Skälen för promemorians förslag

Den tillsyn som bedrivs över att ansvariga enheter följer penningtvättsregleringen och TFR-förordningen finansieras i vissa fall av avgifter som betalas in av ansvariga enheter. Det gäller i fråga om den tillsyn som Finansinspektionen, Revisorsinspektionen, Fastighetsmäklarinspektionen och Spelinspektionen bedriver. När det gäller tillsynen över sådana ansvariga enheter som bedriver pantbanksverksamhet gäller det även i fråga om den tillsyn som länsstyrelser bedriver. Bestämmelser om tillsynsmyndighetens rätt att ta ut avgifter finns i dessa fall i rörelselagarna, se 33 § pantbankslagen, 39 § revisorslagen, 20 kap. 1 § spellagen och 2 kap. 10 § fastighetsmäklarlagen, samt, när det gäller Finansinspektionens tillsyn, bl.a. 25 § lagen om viss finansiell verksamhet, lagen om bank- och finansieringsrörelse och 1 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Promemorians förslag innebär att bestämmelser om t.ex. lämplighetsprövning, tillsyn och ingripande som genomför penningtvättsreglering till stor del utmönstras ur rörelselagarna och i stället ersätts med bestämmelser i den nya penningtvättslagen. Det är då inte självklart att avgifter kan tas ut enligt rörelselagarna för att täcka kostnader för uppgifter som myndigheten utför enligt den nya penningtvättslagen. Dessutom tillkommer nya ansvariga enheter och, i något fall, upphävs avgiftsbestämmelser för befintliga ansvariga enheter. Det sist nämnda gäller ansvariga enheter enligt lagen om viss finansiell verksamhet där hela lagen kommer upphöra att gälla.

Mot denna bakgrund föreslås att det i den nya penningtvättslagen tas in en bestämmelse om avgiftsuttag. Det bör inte hindra att avgift enligt rörelselagen och avgift enligt penningtvättslagen behandlas som ett samlat belopp, om det bedöms lämpligt. Bestämmelsen bör följas av ett

bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifterna.

När det gäller avgift för penningtvättstillsynen över pantbanker anser promemorian dock att den även fortsättningsvis bör regleras i pantbankslagen. Det innebär visst behov av att förtydliga det i den lagen.

När det gäller sådan tillsynsverksamhet som inte finansieras genom avgifter föreslås ingen ändring i förhållande till vad som gäller i dag.

13 Kontantförbud

Det förhållandet att transaktioner med kontanter innebär begränsad spårbarhet gör kontanter användbara för att dölja transaktioner i kriminella syften. Att kontanter används för penningtvätt är sedan länge väl känt och det var också mot den bakgrunden som de s.k. kontanthandlarna blev ansvariga enheter enligt det unionsrättsliga penningtvättsregelverket. Enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet är personer som bedriver yrkesmässig handel med varor ansvariga enheter, i den utsträckning som betalt eller mottaget belopp är minst 10 000 euro i kontanter (artikel 2.3 e i det nuvarande penningtvättsdirektivet). Det innebär att dessa företag är skyldiga att följa regelverket krav på bl.a. kundkännedomsgärder, riskbedömningar och misstankerapportering. Regelverket tillåter att medlemsstater i sina nationella lagstiftningar anger en lägre beloppsgräns och i svensk rätt gäller i stället 5 000 euro som gräns (1 kap. 2 § 16 penningtvättslagen).

Av flera skäl har den ovan nämnda regeln som innebär att varuhandlare är ansvariga enheter vid kontanthandel bedömts vara ineffektiv. De ansvariga enheterna har ansetts ha bristande förståelse för tillämpningen av penningtvättsregelverket. Vidare har bristen på tillsyn och det begränsade antalet misstänkta transaktioner som rapporterats till medlemsstaternas finansunderrättelseenheter bidragit till ineffektiviteten (skäl 18 i penningtvättsförordningen). Som en följd av den kritik som funnits har regeln som innebär att dessa varuhandlare är ansvariga enheter i det nya penningtvättsregelverket ersatts med ett förbud mot stora kontantbetalningar. Vid sidan om kontantförbudet har det i penningtvättsförordningen även tagits in bestämmelser där endast vissa verksamheter inom varuhandelssektorn, som anses särskilt riskutsatta för risk för penningtvätt, är ansvariga enheter. Det sist nämnda gäller fysiska och juridiska personer som handlar med ädla metaller, ädelstenar, vissa varor med högt värde och kulturföremål.

I detta avsnitt behandlar promemorian frågor som gäller kontantförbudet, tillsyn över att det efterföljs och sanktioner.

13.1 Utformningen av kontantförbudet

Promemorians bedömning

Möjligheten att införa en lägre gräns för kontantförbudet som följer av penningtvättsförordningen bör inte utnyttjas.

Överträdelser av kontantförbudet bör inte utgöra ett brott enligt svensk lagstiftning.

Skälen för promemorians bedömning

Vilken gräns för kontantförbudet bör gälla i Sverige?

Kontantförbudet i det nya penningtvättsregelverket innebär att personer som yrkesmässigt handlar med varor eller tillhandahåller tjänster endast får godta eller göra en kontantbetalning upp till ett belopp om 10 000 euro eller motsvarande belopp i annan valuta (artikel 80 i penningtvättsförordningen). Det gäller oavsett om transaktionen utförs vid ett tillfälle eller flera tillfällen men där det finns ett samband. Det finns möjlighet för medlemsstaterna att besluta om lägre beloppsgräns efter samråd med Europeiska centralbanken. För de medlemsstaterna som redan har kontantförbud finns vidare en särskild bestämmelse som innebär att förbuden kan behållas förutsatt att gränsen inte är högre än den som följer av penningtvättsregleringen. Någon sådan befintlig kontantförbud finns dock inte enligt svensk lagstiftning.

Användningen av kontanter och andra manuella betalsätt har i Sverige sedan länge varit del av en sjunkande trend. I dag är den svenska betalningsmarknaden nästintill helt digital (Riksbankens betalningsrapport för 2026 s. 6). Sedan 2020 har Riksbanken regelbundet undersökt svenska folket betalningsvanor och av den senaste undersökningen, som redovisas i betalningsrapporten för 2026, framkommer att endast fem procent av de som svarade på enkäten hade använt kontanter vid sitt senast köp i butik. Det kan jämföras med närmare 40 procent år 2010. Sedan 2024 har Riksbanken även undersökt småföretagarens syn på betalningar. Av betalningsrapporten framkommer att var tredje företag som tillfrågats i undersökningen inte accepterar kontanter. Undersökningarna säger ingenting om storleken på de betalningar i kontanter som görs, men den ger ändå en viss bild av kontantanvändningen på den svenska betalningsmarknaden. Att en person har kontanter i storleksordningen 10 000 euro tillgängligt för köp borde vara mycket ovanligt. En kontantförbudsgräns på 10 000 euro framstår, enligt promemorians mening, därmed som hög sett mot bakgrund av hur den svenska betalningsmarknaden ser ut.

Som utredningen är inne på är det viktigt att kontanta betalningar kan göras. Det kan, som utredningen också framhåller, finnas behov av att göra större betalningar kontant, t.ex. om krissituationer inträffar som drabbar betalningssystemet (se betänkandet s. 329). Regeringen har också nyligen lämnat förslag i syfte att slå vakt om kontanternas funktionalitet som betalningsmedel (prop. 2025/26:199). Det finns trots det skäl att överväga om gränsen för förbudet mot kontanta betalningar bör sänkas.

I Riksbankens ansvarsområde ingår bl.a. att främja ett väl fungerande betalningssystem. Redan i sin betalningsrapport för 2025 rekommende-

rade Riksbanken att det skulle införas en högsta beloppsgräns för kontantköp i Sverige för att motverka att kontanter används i kriminella syften och för att försvåra penningtvätt. I sin betalningsrapport för 2026 stärker Riksbanken sin tidigare rekommendation och rekommenderar regeringen och riksdagen att införa en högsta beloppsgräns vid kontantköp i handeln på 10 000 kronor. Det är just för att göra det svårare att använda kontanter i kriminella syften, som penningtvätt och skatteundandragande, och att omsätta vinsterna från brott i varor som Riksbanken föreslår att beloppsgränsen införs. Samtidigt menar Riksbanken att beloppet skulle utgöra en lämplig nivå för att personer som vill och behöver använda kontanter ska kunna fortsätta att göra det.

Vid en utblick till vad som gäller i fråga om kontantförbud i andra medlemsstater, kan konstateras att lägre kontantförbudsgränser är vanligt förekommande. I Danmark är kontanta betalningar på 15 000 danska kronor eller mer är förbjudet. Vidare gäller i Grekland en gräns på 500 euro, i Spanien en gräns på 1 000 euro, i Italien en gräns om 5 000 euro och i Slovenien en gräns om 5 000 euro. I en europeisk kontext skulle en lägre kontantförbudsgräns än den som är ett krav enligt penningtvättsregleringen därmed inte framstå som udda.

Enligt regeln som kontantförbud i EU-regelverket finns möjlighet för medlemsstaten att tillfälligt besluta att kontantförbudet inte ska gälla, om det på grund av force majeure inte är möjligt att betala med andra betalningsmedel än sedlar och mynt (artikel 80.7). I en sådan krissituation finns det alltså möjlighet att tillfälligt lyfta kontantförbudet.

Mot en sänkning av gränsen för kontantförbudet talar dock det förhållandet att kontantförbudet är något nytt och att det därav kan finnas skäl till viss återhållsamhet. Även det förhållandet att de s.k. kontanthandlarna föreslås behållas som ansvariga enheter talar för detta (se avsnitt 5.3.3). En större sänkning av kontantförbudsgränsen skulle innebära att dessa företag inte kan behållas som ansvariga enheter. Gränsen för kontanthandlare respektive gränsen för förbudet mot kontanta betalningar behöver förhålla sig till varandra.

Enligt promemorians mening är det angeläget att företag i varuhandeln som tar emot höga belopp i kontanter fortsätter ha en skyldighet att agera ”grindvakter” mot penningtvätt. Det gäller t.ex. företag i skrothandlarbranschen. Med en redan så pass digitaliserad betalningsmarknad som finns i Sverige är det dessutom tveksamt om en lägre beloppsnivå på kontantförbudet än den som följer av penningtvättsförordningen skulle ge någon ytterligare effekt. Enligt promemorians uppfattning kan signalvärdet av kontantförbudet uppnås även med en beloppsgräns på den nivå som följer av penningtvättsförordningen. Enbart det förhållandet att det finns en gräns för kontanta betalningar kan förväntas innebära att företag blir mer vaksamma när det gäller risken för penningtvätt och den kan även leda till att företag på egen hand och utifrån de risker som de bedömer finns för att deras verksamhet utnyttjas för penningtvätt, väljer en egen lägre nivå.

Vid en samlad bedömning anser promemorian att möjligheten att sänka kontantförbudsgränsen inte bör utnyttjas. Det innebär då att gränsen för kontanta betalningar blir 10 000 euro.

Överträdelse av kontantförbudet bör inte kriminaliseras

För att säkerställa att kontantförbudet efterföljs förutsätts att medlemsstaterna inför åtgärder mot dem som bryter mot det (artikel 80.5 i penningtvättsförordningen). Sådana åtgärder kan se ut på olika sätt. Det kan handla om att överträdelsen kriminaliseras och därmed kan bestraffas. Det skulle också kunna handla om att överträdelse kan resultera i administrativa sanktioner.

Promemorian har övervägt om överträdelser av kontantförbudsgränsen bör kriminaliseras. En sådan ordning gäller exempelvis i Danmark och på Malta. Av flera skäl anser promemorian dock att så inte bör göras i Sverige.

Att kriminalisera en handling är i och för sig ett tydligt sätt att markera att handlingen inte är önskvärd ur samhällssynpunkt. I en kriminalisering får dock anses ligga att handlingen också betraktas som särskilt klandervärd. Det förhållandet att en person är dömd för brott kan i vissa fall få effekter i personens liv också på områden som inte har något med själva brottet att göra, exempelvis svårigheter att få anställning. Kriminalisering bör därför användas med försiktighet.

Kriminalisering av en handling innebär vidare en betydande resursåtgång. Det involverar såväl brottsbekämpande myndigheter som rättsväsendet. Vilka gärningar som kriminaliseras kan vidare påverka trovärdigheten för rättssystemet. Det finns en risk för att kriminalisering av mindre klandervärda handlingar kan leda till att det inte längre betraktas som särskilt allvarligt att begå ett brott, dvs. att straffsystemets brottsavhållande verkan undergrävs. Även dessa förhållanden talar för viss återhållsamhet när det gäller kriminalisering av handlingar.

Under 2011 fick Straffrättsanvändningsutredningen i uppdrag att bl.a. analysera och ta ställning till vilka kriterier som bör gälla för att kriminalisering ska anses vara befogad. I betänkandet Vad bör straffas? (SOU 2013:38) presenterade utredningen ett antal grundläggande kriterier ska vara uppfyllda för att kriminalisering ska övervägas. I korthet handlar det om följande.

1. Det tänkta straffbudet måste avse ett identifierat och konkretiserat intresse som är skyddsvärt (godtagbart skyddsintresse).
2. Det beteende som avses bli kriminaliserat måste kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset.
3. Endast den som har visat skuld – varit klandervärd – bör träffas av straffansvar, vilket innebär att kriminaliseringen inte får äventyra tillämpningen av skuldprincipen.
4. Det får inte finnas något tillräckligt värdefullt motstående intresse.
5. Det får inte finnas någon alternativ metod som är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med det oönskade beteendet (s. 498).

Promemorians analys av kontantförbudsgränsen utifrån de ovan angivna kriterier talar för att kriminalisering inte är en ändamålsenlig väg att gå när det gäller överträdelse av kontantförbudet. Skyddsintresset får anses vara vitt. Promemorian anser inte att det är helt lätt att konkretisera skyddsintresset, men bedömer att det skulle kunna sammanfattas i att

skydda samhället från brottslighet. Syftet med kontantförbudet är att göra det svårare att begå penningtvätt, vilket på flera sätt kan vara centralt för att brottsligheten ska kunna fortgå.

För att kriminalisering ska komma i fråga bör det beteende som avses bli kriminaliserat, enligt punkten 2, vidare kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset. Enligt promemorians mening är ”länken” mellan en överträdelse av kontantförbudet och påverkan på brottsligheten som samhället ska skyddas mot inte uppenbar. En överträdelse av kontantförbudet behöver inte i sig innebära att penningtvätt begås. Överträdelse av kontantförbudet kan således begås utan någon som helst påverkan eller fara för påverkan på skyddsintresset.

Om överträdelser av kontantförbudet kriminaliseras, skulle det brottet dessutom troligen bli lågt prioriterat för brottsbekämpande myndigheter givet brottets karaktär. När sådana gärningar utreds av brottsbekämpande myndighet skulle det dock innebära resursåtgång. Det krävs, som Straffrättsanvändningsutredningen framhåller, betydande resurser för att utreda och lagföra brott, inte minst med hänsyn till de rättssäkerhetskrav som omgärdar processen (s. 492).

Enligt promemorians mening finns det andra metoder som skulle kunna vara lika effektiva – och kanske till och med effektivare – för att säkerställa att kontantförbudet efterlevs än att kriminalisera överträdelser. Exempelvis skulle en tillsynsmyndighet eller Skatteverket kunna utöva tillsyn över att gränsen följs. Det är skulle också kunna införas möjlighet för tillsynsmyndigheten att besluta om administrativa sanktioner. Det bör dock framhållas att även användning av administrativa åtgärder innebär krav på rättssäkerhet, inte minst utifrån att vissa sådana betraktas som straff enligt Europakonventionen.

Sammanfattningsvis anser promemorian att det finns flera skäl som talar emot att kriminalisera överträdelser av kontantförbudet. Något sådant förslag lämnas därför inte.

13.2 Tillsyn gällande kontantförbudet

Promemorians förslag

Regeringen ska bestämma vilken eller vilka myndigheter som ska utöva tillsyn över att kontantförbudsgränsen efterföljs.

Promemorians bedömning

Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län bör utöva tillsyn över att kontantförbudsgränsen efterlevs.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Länsstyrelserna som utövar penningtvättstillsyn bör även utöva tillsyn över kontantförbudet

I flera medlemsstater som redan har infört kontantförbud är det ländernas skattemyndigheter som ansvarar för att ingripa om kontantförbuden inte

efterföljs. Det gäller t.ex. i Spanien och Rumänien. Eventuellt har det sin grund i att kontantförbudet införts som en åtgärd mot skatteundragande. I vissa länder delas tillsynsansvaret mellan flera myndigheter. I Frankrike har såväl landets skattemyndighet som landets tullmyndighet och konkurrensmyndighet möjlighet att ingripa mot överträdelser av kontantförbudet.

Ett argument för att låta Skatteverket ansvara för att kontantförbudet i Sverige efterföljs är att Skatteverket i samband med sin tillsyn över kassaregister skulle kunna kontrollera om stora belopp i kontanter tagits emot. Av skattelagstiftningen följer att den som i näringsverksamhet säljer varor eller tjänster mot kontant betalning eller mot betalning med kontokort är skyldig att använda kassaregister där bl.a. all försäljning ska registreras (39 kap. 4 § och 7 § första stycket skatteförfarandelagen [2011:1244]). Syftet med kassaregister är att det ska gå att kontrollera att bl.a. försäljningen registreras rätt och upptäcka eventuellt skatteundragande. Enligt promemorians uppfattning är det svårt att se vilken annan myndighet än Skatteverket som har motsvarande eller bättre förutsättningar att i sin befintliga verksamhet upptäcka överträdelser av kontantförbudet än vad Skatteverket har inom ramen för sin tillsyn av kassaregistren.

Samtidigt bör framhållas att Skatteverkets verksamhet är inriktad på beskattning och inte att motverka penningtvätt. Även om det finnas beröringspunkter – t.ex. att transaktioner med kontanter kan vara tecken på såväl skatteundragande som penningtvätt – skulle uppgiften att säkerställa att kontantförbudet efterlevs utifrån penningtvättsregleringen vara en udda uppgift i Skatteverkets verksamhet.

Kretsen av tillsynsobjekt när det gäller Skatteverkets tillsyn över kassaregister stämmer vidare inte helt och hållet överens med kretsen av tillsynsobjekt i fråga om kontantförbudet. Det beror på att tillsynen över kassaregister snävats in genom olika undantag. För att nämna några exempel är de som bara i obetydlig omfattning säljer varor eller tjänster mot kontant betalning eller mot betalning med kontokort undantagna, liksom de som bedriver taxitrafik (39 kap. 5 § skatteförfarandelagen). Vidare har Skatteverket möjlighet att besluta om undantag i enskilda fall. Det gäller bl.a. om behovet av tillförlitligt underlag för skattekontroll kan tillgodoses på annat sätt (39 kap. 9 § skatteförfarandelagen). Om uppgiften att utöva tillsyn över att kontantförbudet efterföljs skulle ges till Skatteverket, skulle tillsynen behöva utformas så att den även fångar upp verksamheter som inte är omfattas av tillsynen över kassaregister.

Ett alternativ till att ge Skatteverket uppgiften att utöva tillsyn över kontantförbudet är att låta de länsstyrelser som utövar tillsyn på penningtvättsområdet få uppgiften, dvs. länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län. Det huvudsakliga skälet för det skulle i så fall vara att dessa myndigheter utövar tillsyn över de s.k. kontanthandlarna – dvs. företag i varuhandeln som i sin verksamhet tar emot eller betalar ut stora belopp i kontanter – och att samma företag även omfattas av kontantsförbudet. Det är därmed inte otänkbart att tillsyn över att kontantförbudet efterföljs och tillsynen över kontanthandlare kan ske samlat. Det ska dock framhållas att kontantförbudet även är tillämpligt på andra företag än kontanthandlarna och att länsstyrelserna då även skulle behöva göra insatser för att fånga upp dessa företag i sin tillsyn.

Att ansvara för tillsyn över att kontantförbudet efterföljs är en utmanande uppgift. Överträdelse av kontantförbudet skulle i princip kunna begås i vilken verksamhet inom varuhandeln och tjänstesektorn som helst. Antalet tillsynsobjekt är många. Uppgiften kräver att det finns en genomtänkt strategi för hur resurserna för tillsynen bör fördelas för att uppnå störst nytta. De länsstyrelser som utövar tillsyn på penningtvättsområdet i dag har redan utmanande uppgifter i sin penningtvättstillsyn. Det förhållandet att de redan mött på problematiken kring svårigheten kring att identifiera sina tillsynsobjekt och utföra sin uppgift med begränsade resurser kan innebära en fördel när det handlar om att ta sig an andra utmanande tillsynsuppdrag. Tidigare erfarenheter skulle kunna komma till nytta.

Vid en samlad bedömning anser promemorian att länsstyrelserna med ansvar på penningtvättområdet är bäst lämpade för uppgiften att utöva tillsyn över att kontantförbudet efterföljs. Att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen hindrar dock inte att Skatteverket och andra myndigheter kan informera länsstyrelserna om överträdelser som de upptäcker, så länge det håller sig inom vad som är tillåtet enligt annan lagstiftning. Sedan en tid tillbaka har myndigheter genom den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL utökade möjligheter att lämna uppgifter till varandra. I den utsträckning som länsstyrelserna och Skatteverket finner det lämpligt, skulle ett möjligt tillvägagångssätt även kunna vara att Skatteverket och länsstyrelserna väljer att planera sin respektive tillsyn så att de samtidigt utför tillsyn hos samma företag. Ett sådant tillvägagångssätt förutsätter att myndigheterna fortfarande agerar inom de befogenheter som de har för sin tillsyn.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen meddela föreskrifter om vilken eller vilka myndigheter som ska få uppgiften att utöva tillsyn över att kontantförbudet efterföljs. Det föreslås därför att sådana föreskrifter meddelas på lägre nivå än lag.

13.2.1 Tillsynsmyndighetens befogenheter

Promemorias förslag

Det ska i den nya penningtvättslagen upplysas om att det enligt penningtvättsförordningen finns en skyldighet att till finansunderrättelseenheten rapportera betalningar och insättningar som överstiger gränsen för kontantförbudet och som görs i lokaler som tillhör kreditinstitut, utgivare av elektroniska pengar och betaltjänstleverantörer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om inom vilken tid rapportering till finansunderrättelseenheten ska göras.

Tillsynsmyndigheten ska få förelägga den som omfattas av kontantförbudet att lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten ska även få förelägga en person som det är osäkert om den omfattas av tillsynen, att lämna de upplysningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma frågan. Föreläggandena ska få förenas med vite.

Tillsynsmyndigheten ska dessutom kunna genomföra platsundersökning hos en person som omfattas av kontantförbudet. Vid en sådan

undersökning ska tillsynsmyndigheten dock inte få ta del av handlingar som omfattas av en advokats tystnadsplikt.

Promemorians bedömning

Föreskrifter om hur uppgifter ska lämnas till finansunderrättelseenheten bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Något om förväntan på tillsyn och identifiering av tillsynsobjekt

Varken sjätte penningtvättsdirektivet eller penningtvättsförordningen innehåller några bestämmelser som specifikt reglerar tillsynen över att kontantförbudet efterföljs. Av penningtvättsförordningen framgår dock att medlemsstaterna förväntas säkerställa att åtgärder vidtas mot den som bryter mot förbudet. Det i sig får anses förutsätta någon form av tillsyn. En tänkbar förklaring till att specifika bestämmelser om tillsyn saknas kan möjligen vara att EU-lagstiftaren inte velat införa alltför styrande regler när vissa medlemsstater redan i dag har kontantförbud i sin lagstiftning och där sådana överträdelser i vissa länder är kriminaliserade.

De som omfattas av kontantförbudet är företag som handlar med varor eller tillhandahåller tjänster. Det är, som också framhålls ovan, en stor krets potentiella tillsynsobjekt. I praktiken är det dock inte säkert att det är så många företag som tar emot eller betalar ut belopp i kontanter ens i närheten av de nivåer som det handlar om. En utmaning för tillsynsmyndigheterna är bl.a. att rikta sin tillsyn rätt. När det gäller varuhandlare kommer tillsynsmyndigheterna kunna använda sig av Bolagsverkets register mot penningtvätt för att identifiera tillsynsobjekt. Varuhandlare som i sin verksamhet tar emot eller betalar ut höga belopp i kontanter är skyldiga att anmäla sig för registrering i det registret (se avsnitt 6.1.1.). Det finns däremot inget motsvarande krav när det gäller företag som tillhandahåller tjänster.

Utredningen föreslår att även sådana företag som tillhandahåller tjänster och som tar emot större kontantbetalningar registrerar sig i Bolagsverkets register mot penningtvätt (se betänkandet s. 798–800). Enligt promemorians uppfattning kan effekterna av en sådan åtgärd dock ifrågasättas. I den utsträckningen som tjänsteföretag är beredda att ta emot eller betala ut belopp i kontanter på de nivåer som det handlar om är det troligt att de inte vill visa det, antingen pga. att det sker i illegala syften eller pga. att det kan leda till att kriminella intresserar sig för verksamheten. Till skillnad från vad som gäller för ansvariga enheter finns det enligt den unionsrättsliga penningtvättsregleringen inte heller något krav på att tillsynsobjekten ska identifieras genom t.ex. registrering.

Promemorians slutsats innebär att tillsynsmyndigheterna lämnas utan något konkret förslag på hur identifieringen av tillsynsobjekten ska gå till. Arbetet med att hitta metoder för det kommer därför behöva ta form utanför detta lagstiftningsärende. Eventuellt skulle den information som finansunderrättelseenheten ska få från kreditinstitut och vissa finansiella institut om insättningar och uttag kunna bidra till att tillsynsmyndigheterna kan rikta sin tillsyn till rätt tillsynsobjekt. Av samma artikel i penningtvättsförordningen som kontantförbudet följer att betalningar och

insättningar som görs i lokaler hos kreditinstitut, utgivare av elektroniska pengar och betaltjänstleverantörer som överstiger kontantförbudsgränsen ska rapporterats till finansunderrättelseenheten.

Finansunderrättelseenheten ska analysera rapporterna och sprida resultaten av sina operativa och strategiska analyser och eventuella ytterligare uppgifter till relevanta behöriga myndigheter, vilken omfattar tillsynsmyndigheterna, när det finns skäl att misstänka penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. I avsnitt 11.1.2 föreslår promemorian att finansunderrättelseenhetens uppgift att göra analyser och sprida dessa, i enlighet med vad som gäller i dag, bör regleras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Mot bakgrund av kraven i sjätte penningtvättsdirektivet på att finansunderrättelseenheten självständigt ska kunna besluta om spridande av specifik information bör det i varje enskilt fall vara en fråga för finansunderrättelseenheten om den anser sig kunna förmedla viss information vidare. Mot bakgrund av finansunderrättelseenhetens uppdrag att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt eller finansiering av terrorism får det dock förutsättas att sådan information som kan antas vara relevant för tillsynsmyndigheternas arbete som utgångspunkt förmedlas vidare.

När det gäller bestämmelsen om rapporteringen till finansunderrättelseenheten finns den i penningtvättsförordningen och kräver därmed inget genomförande. Promemorian föreslår dock att det tas in en upplysning om bestämmelsen i den nya penningtvättslagen. Det framgår inte av penningtvättsförordningen exakt vilka uppgifter som ska rapporteras, men det får antas handla om sådana uppgifter som är av värde för finansunderrättelseenheten. Det skulle exempelvis kunna handla om uppgifter om insättare och storleken på beloppet. Uppgiftsskyldigheten innebär att det inte är fråga om obehörigt röjande enligt t.ex. 1 kap. 10 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse. För de uppgifter som förekommer i finansunderrättelseenhetens verksamhet gäller i vissa fall sekretess enligt och 35 kap. 1 § OSL. Vidare föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om inom vilken tid rapportering till finansunderrättelseenheten ska göras. I likhet med vad som redan gäller och som fortsatt föreslås gälla i förhållande till annan rapportering som ska göras till finansunderrättelseenheten, bedömer promemorian att Polismyndigheten bör få meddela föreskrifter om hur rapporteringen till myndigheten ska göras (se avsnitt 11.1.5 och 11.5.1). Promemorian bedömer att sådana föreskrifter faller inom 8 kap. 7 § regeringsformen och att det därmed inte behöver införas någon bestämmelse om föreskriftsrätt för regeringen.

Tillsynsmyndigheternas befogenheter

När myndigheterna utför sin tillsyn över att kontantförbudet efterföljs behöver de kunna vidta åtgärder för att förmå en person som omfattas av kontantförbudet att samarbeta. I likhet med vad som gäller vid tillsyn på andra områden, bör tillsynsmyndigheterna över kontantförbudet kunna förlägga den som tillsynen gäller att lämna upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen (jfr t.ex. 7 kap. 5 § första stycket penningtvättslagen). Om tillsynsmyndigheten tvekar i frågan om personen omfattas av tillsynen bör den i stället kunna förelägga personen att lämna de upplys-

ningar som behövs för att tillsynsmyndighetens ska få klarhet i frågan. I båda fallen bör ett föreläggande kunna förenas med vite som påtryckningsmedel. Till skillnad från vad som föreslås gälla om ett sådant föreläggande inte efterföljs när det handlar om att en tillsynsmyndighet tvekar kring om en fysisk eller juridisk person omfattas av registreringsskyldighet enligt den nya penningtvättslagen (se avsnitt 6.1.3), ska myndigheten som utövar tillsyn över att kontantförbudet efterföljs inte få förelägga om upphörande av verksamheten. Att en sådan möjlighet föreslås när det handlar om registreringsskyldighet är att det i dessa fall inte är tillåtet att bedriva verksamheten om registrering inte gjorts. Det är alltså inte helt jämförbart med situation som gäller när det handlar om kontantförbudet.

Det är vanligt att tillsynsmyndigheter kan göra undersökningar på plats hos den som omfattas av dess tillsyn. En platsundersökning kan leda till att tillsynsmyndigheten få kännedom om förhållanden av värde för tillsynen som den annars inte hade fått. Möjligheten kan framför allt vara betydelsefull i situationer där den som omfattas av tillsynen misstänkts undanhålla omständigheter. När det gäller tillsynsmyndigheterna över kontantförbudet har promemorian ovan varit inne på att tillsyn på plats samtidigt som Skatteverket bedriver tillsyn på plats, möjligen skulle kunna vara ett tillvägagångssätt för att upptäcka förekomsten av stora kontantbetalningar i en verksamhet. Platsundersökning kan alltså vara ett viktigt verktyg. Samtidigt är undersökningar på plats ingripande och får aldrig användas på ett sätt som inte är proportionerligt. Mer likt hur det uttrycks i förvaltningslagen, får åtgärden aldrig vara mer långtgående än vad som behövs. Den får endast vidtas om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot (5 § andra stycket förvaltningslagen). Om åtgärden kan vidtas eller inte, kräver följaktligen en bedömning i varje enskilt fall.

Promemorian föreslår att tillsynsmyndigheterna över kontantförbudet ges befogenhet att genomföra undersökning på plats. En sådan undersökning bör då endast få omfatta verksamhet där kontantförbudet gäller. När det gäller kravet på proportionalitet följer det redan av förvaltningslagen och kräver inga ytterligare åtgärder för att gälla.

Nedan kommer promemoria behandla frågan om begränsning av tillsynsmyndighetens möjlighet att ta del av handlingar vid en platsundersökning.

Handlingar som omfattas av en advokats tystnadsplikt

I avsnitt 14.14.2 föreslås en begränsning av Bolagsverkets möjlighet att ta del av handlingar som omfattas av advokaters tystnadsplikt vid sina platsundersökningar. Enligt promemorians uppfattning bör motsvarande gälla vid platsundersökningar inom ramen för tillsyn av att kontantförbudet efterlevs. Det föreslås därför att en bestämmelse med motsvarande innehåll tas in i den nya penningtvättslagen och som ska gälla vid tillsyn över kontantförbudet.

13.2.2 Ingripande vid överträdelse av kontantförbudet

Promemorians förslag

Vid överträdelser av kontantförbudet ska tillsynsmyndigheten kunna besluta om sanktionsavgift. När sanktionsavgiftens storlek fastställs ska tillsynsmyndigheten särskilt beakta om överträdelsen varit allvarlig, upprepad eller systematisk.

Sanktionsavgiften för en fysisk person ska bestämmas till lägst 10 000 kronor och högst 30 000 kronor. Om sanktionsavgiften avser en juridisk person ska den bestämmas till

- lägst 20 000 kronor och högst 60 000 kronor om den juridiska personens omsättning är mindre än 1 miljon kronor.
- lägst 40 000 kronor och högst 120 000 kronor om den juridiska personens omsättning är 10 miljoner kronor.
- lägst 60 000 kronor och högst 180 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till 50 miljoner kronor.
- lägst 80 000 kronor och högst 240 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till över 50 miljoner kronor.

Med omsättning ska avses den juridiska personens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, ska tillsynsmyndigheten få göra en uppskattning av omsättningen.

Vid flera överträdelser av kontantförbudet ska tillsynsmyndigheten kunna bestämma en gemensam sanktionsavgift. Sanktionsavgiften ska då få bestämmas till ett högre belopp än det högsta belopp som gäller vid en överträdelse, dock aldrig högre än två gånger det högsta beloppet.

Tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att sätta ned sanktionsavgiften om det finns särskilda skäl.

Skälen för promemorians förslag

Tillsynsmyndigheten bör få ingripa genom sanktionsavgift

Med bakgrund av syftet med att kontantförbudet införs anser promemorian att den sanktion som införs bör ha en bestraffande verkan. Den bör samtidigt kunna vara relativt standardiserad, sett till att överträdelserna till sin karaktär borde vara förhållandevis lika. Det kan konstateras att det också förefaller vara så många andra medlemsstater som redan har infört kontantförbud i sina rättsordningar har utformat sina sanktioner.

I andra medlemsstater där kontantförbud införts verkar sanktionsavgift eller böter vara den vanligaste sanktionen vid överträdelser även om även andra typer av ingripande förekommer. Som exempel på det sist nämnda kan t.ex. nämnas att det i Danmark – där överträdelser av kontantförbudet är kriminaliserat – i straffskalan ryms både fängelse och böter. I Slovenien finns även möjlighet till ingripande genom återkallelse av tillstånd för

verksamhet eller sanktioner mot företagsledning. Det är möjligt att sådana ingripandemöjligheter även finns i fler medlemsstater.

I fråga om hur storleken på sanktionsavgift eller böter bestäms finns det exempel på att den sätts efter en skala av olika nivåer grundat på omsättningen hos företaget. Det finns även exempel på att det räknas fram utifrån en viss procentsats, antingen av det belopp som överstiger kontantförbudsgränsen eller av hela det belopp som den kontanta betalningen uppgår till.

Vilka storleksnivåer som beloppen ligger på är skiftande. Exempelvis tillämpar Italien skalor knutna till kontanttransaktionens storlek som innebär att sanktionsavgift kan bestämmas till ett belopp som uppgår till lägst 1 000 euro och högst 250 000 euro. I Slovenien kan en juridisk person som gör sig skyldig till överträdelse av kontantförbudet få betala 3 000 euro–120 000 euro, allt efter vilken omsättning företaget har. I särskilt allvarliga fall kan högre belopp komma i fråga. I Danmark – där överträdelse av kontantförbudsgränsen ytterst kan leda till tvåårigt fängelsestraff, är det vanligt att påföljden blir böter motsvarande 25 procent av det belopp som överstiger gränsen, dock inte lägre än 10 000 danska kronor. I Frankrike uppgår sanktionen till ett belopp som motsvarar fem procent av det belopp som överstiger kontantförbudsgränsen. I Lettland leder överträdelse av kontantförbudet till böter motsvarande 15 procent av hela transaktionsbeloppet.

Enligt promemorians uppfattning bör – i likhet med vad som gäller i många andra medlemsstater – en överträdelse av kontantförbudet resultera i en sanktionsavgift. Om tillsynsmyndigheten upptäcker flera överträdelser bör en gemensam sanktionsavgift bestämmas för samtliga överträdelser.

När det gäller avgiftens storlek anser promemorian att det finns skäl till viss återhållsamhet. Kontantförbudet är nytt i svensk rätt och det finns ännu ingen utvärdering gällande dess effekter. En rimlig utgångspunkt bör vara att hellre skärpa sanktionen senare, om det bedöms finnas skäl för det, än att sanktionen initialt är så pass hög att den snart finns behov av sänkning. Samtidigt ligger sanktionsavgifterna i många andra medlemsstater på förhållandevis höga nivåer. Det är inte otänkbart att vissa medlemsstater ser över sin lagstiftning i och med det nya regelverket. Promemorian utesluter inte att sådan översyn kommer leda till att vissa medlemsstater som redan har kontantförbud skärper sina sanktioner. När nu sanktionerna har sin bakgrund i ett gemensamt regelverk, anser promemorian att det finns skäl att eftersträva nivåer när det gäller styrkan i sanktionen som inte ligger alltför långt ifrån hur det ser ut i andra medlemsstater, så länge det inte framstår som orimligt eller annars främmande. Mot bakgrund av den nästintill digitala betalningsmarknaden i Sverige handlar redan en till beloppet mindre överträdelse av kontantförbudet om ett förhållandevis stort totalt transaktionsbelopp i kontanter som det är svårt att se att ett företag vare sig har ett legalt behov av eller vill genomföra i kontant.

Promemorian föreslår att sanktionsavgiften ska få bestämmas inom vissa spann, varav ett spann gäller för företag som är fysiska personer och fyra olika spann gäller för företag som är juridiska personer. Inom vilket spann sanktionsavgiften för en juridisk person ska bestämmas bör vara beroende av vilken årsomsättning företaget har. En sådan differentiering

bör vara möjlig att göra för att därigenom åstadkomma en kännbar och avskräckande sanktion även för företag med högre omsättning.

För ett företag som är fysiska personer, dvs. enskilda firmor, bör det lägsta beloppet ligga på 10 000 kronor. För en juridisk person föreslås motsvarande belopp vara 20 000, 40 000, 60 000 respektive 80 000 kronor. De högsta beloppen föreslås motsvara tre gånger de lägsta beloppen i samma kategori. Det betyder att det högsta belopp som en person kan få i sanktionsavgift för en överträdelse av kontantförbudet är 240 000 kronor. Promemorian anser att ett högre tak för sanktionsavgift än så – som det finns exempel på från andra medlemsstaters lagstiftning – inte bör införas. Redan de sanktionsavgifterna som föreslås uppgår till betydande belopp.

I fråga om på vilken nivå inom respektive spann som sanktionsavgiften ska bestämmas borde framför allt storleken på det belopp som överstiger kontantförbudsgränsen ha betydelse. Hur högt det beloppet är får anses återspegla hur allvarlig överträdelsen är, även om också andra omständigheter skulle kunna ha betydelse. Vidare bör sådana förhållanden som att överträdelsen begåtts upprepade gånger eller systematiskt kunna resultera i att det finns skäl att ingripa med ett en mer kännbar sanktion. Sådana omständigheter kommer troligen att vara svåra att upptäcka i samband med tillsyn, men det kan inte uteslutas att det kommer finnas fall där de framkommer. Enligt promemorian bör det av lagstiftningen framgå att sådana omständigheter har betydelse vid bedömningen av sanktionsavgiftens storlek.

Som nämns ovan bör flera överträdelser av kontantförbudet resultera i en gemensam sanktionsavgift. Det bör då vara tillåtet för tillsynsmyndigheten att bestämma sanktionsavgiften till ett högre belopp. För att uppnå proportionalitet föreslås att det inte ska uppgå till högre belopp än två gånger det högsta belopp som kan bestämmas för en överträdelse av företaget i fråga.

Frågor om subjektivt rekvisit och jämkning

Enligt lydelsen i den bestämmelse i penningtvättsförordningen som anger kravet på åtgärder vid överträdelser av kontantförbudet ska medlemsstaterna säkerställa att lämpliga åtgärder ska vidtas mot personer ”som misstänks bryta” mot kontantförbudet. Som promemorian redogör för ovan är sanktionsavgift i Europakonventionens mening ett straff, vilket ställer särskilda krav bl.a. i fråga om oskuldspresumtion och proportionalitet.

Promemorian uppfattar inte att innebörden av bestämmelsen skulle vara att enbart misstanke om att kontantförbudsgränsen överträtts skulle vara tillräckligt för att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta om sanktionsavgift. Motsvarande beviskrav som gäller i dag när tillsynsmyndigheterna ingriper mot överträdelser av penningtvätsregleringen bör även gälla i fråga om överträdelse av kontantförbudet.

Bestämmelsen om kontantförbudet uppställer inget krav på uppsåt eller oaktsamhet. Som konstateras i avsnitt 9.4.4. är det tillåtet enligt Europakonventionen, men generellt sett förutsätter att det i vart fall vid överprövning finns möjlighet till att i varje enskilt fall göra en nyanserad och inte alltför restriktiv bedömning av om förutsättningar för att medge

befrielse från avgiften. I likhet med vad som ovan föreslås i fråga om sanktionsavgift för ansvariga enheter föreslår promemorian att det även i fråga om sådan avgift för personer som överträder kontantförbudsförbudet tydligt ska framgå av lag att det finns möjlighet till jämkning eller eftergift av sanktionsavgiften.

Ingripande mot ledningspersoner

När en ansvarig enhet som är juridisk person överträder krav som följer av penningtvättsregleringen kan ingripande, under vissa förutsättningar, även göras i förhållande till företagsledning. Tillsynsmyndigheten har bl.a. möjlighet att besluta ett en ledningsperson – t.ex. en styrelseledamot, eller verkställande direktör – ska få betala en sanktionsavgift. Promemorian föreslår inte att det införs bestämmelser med liknande innehåll när det handlar om överträdelser av kontantförbudet. Bakgrunden till det ställningstagandet är dels på att det inte krävas enligt unionslagstiftningen, dels att det enligt promemorians uppfattning finns skäl till viss återhållsamhet när en ny regel införs. Det gäller inte minst när det handlar om regler som införs som en följd av unionsrättslig lagstiftning och inte som en följd av ett nationellt initiativ.

Förhållandet till förbudet mot dubbla prövningar och bestraffningar

Det förhållandet att transaktioner med kontanter innebär begränsad spårbarhet gör, som inledningsvis nämnts, kontanter användbara för att dölja transaktioner i kriminella syften. Det skulle kunna uppkomma situationer där överträdelser av kontantförbudet som tillsynsmyndigheten upptäcker är ett led i en brottslig gärning. Det kan t.ex. handla om att stora belopp i kontanter tas emot som en del i ett penningtvättsbrott.

Promemorian redogör i avsnitt 9.2 för det s.k. dubbelprövningsförbudet som följer av bl.a. Europakonventionen. Förbudet innebär i korthet att ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd. Även sanktionsavgift räknas som straff enligt Europakonventionen (se t.ex. prop. 2018/19:4 s. 44 och 45 samt 2022/23:124 s. 44–46).

Att åklagare väcker åtal mot en fysisk person som har anknytning till ett företag som är juridisk person innebär, som regeringen även konstaterat i andra lagstiftningsärendet, inte att en tillsynsmyndighet är förhindrad att ingripa mot den juridiska personen (se prop. 2016/17:22 s. 135 och 2025/26:42 s. 12). Dubbelprövningsförbudet skulle däremot kunna aktualiseras om den juridiska personen påförts företagsbot. Det skulle även kunna aktualiseras om företaget är en fysisk person och både åklagarens och tillsynsmyndighetens åtgärder avser den fysiska personen.

På vissa områden finns det konfliktlösningsregler i lagstiftningen för att undvika att någon drabbas av dubbla sanktioner. Sådan finns t.ex. i 19 kap. 7 och 12 §§ spellagen och 6–11 §§ lagen om straff för olovlig finansiell verksamhet. I dessa fall handlar det, på grund av reglernas utformning, om en mer överhängande risk för att dubbelprövningsförbudet ska komma att överträdas. I det fall som det nu gäller – överträdelser av kontantförbudet – är situationen något annorlunda. Som promemorian nämner ovan, skulle det kunna vara så att t.ex. mottagande av höga belopp i kontanter är del i ett penningtvättsbrott, men överträdelse kan också ske utan att ett brott

begåtts. Promemorian ser mot den bakgrunden inte samma behov av konfliktlösningsregler eller spärregler som det funnits kopplat till bestämmelser i spellagen och lagen om straff för olovlig finansiell verksamhet. Dubbelprovningsförbudet gäller även om uttryckliga bestämmelser om det saknas. Det förhållandet att det inte föreslås särskilda regler för att säkerställa att det följs, innebär inte att tillsynsmyndigheten kan bortse från det.

13.2.3 Frågor om förfarande, verkställighet och överklagande

Promemorians förslag

Det som gäller i fråga om förfarandet vid beslut om sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift när sådan beslutas för ansvariga enheter, ska även gälla när sanktionsavgift beslutas för överträdelse av kontantförbudet. Det innefattar även att sanktionsavgiften ska tillfalla staten. Dessutom bör motsvarande regler i fråga om överklagande av beslut om sanktionsavgift och sanktionsföreläggande gälla.

Tillsynsmyndighetens beslut att begära in upplysningar och handlingar för sin tillsyn eller upplysningar för att bedöma om en person omfattas av tillsynen ska få överklagas. Överklagande ska får göras till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätt.

Skälen för promemorians förslag

Promemorian lämnar i avsnitt 9.5 förslag som gäller förfarandet vid beslut om sanktionsavgift mot en ansvarig enhet och verkställighet av beslut om sanktionsavgift. Förslagen innebär att vad som redan gäller i dag när en tillsynsmyndighet beslutar sanktionsavgift mot en ansvarig enhet ska fortsätta att gälla. Det betyder bl.a. att sanktionsavgiften ska tillfalla staten, att beslut om sanktionsavgift mot fysiska personer ska tas upp genom sanktionsföreläggande som innebär att personen föreläggs att inom viss tid godkänna sanktionen och att det, om det godkänns inom den tid som gäller för det, gäller som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Vidare finns regler om vad som händer om det inte godkänns och vad som gäller i fråga om preskription. Det finns även bestämmelser om verkställighet av beslut om sanktionsavgift, t.ex. inom vilken tid som sanktionsavgiften ska betalas och vad som händer om så inte har skett. Det finns även en bestämmelse som innebär att sanktionsavgiften faller bort om den inte verkställs inom viss tid från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes. Promemorian anser att dessa regler även kan gälla vid beslut om sanktionsavgift med anledning av att kontantförbudet inte har efterföljts. Likaså bör samma regler gälla i fråga om överklagande av beslut om sanktionsavgift och sanktionsföreläggande, se avsnitt 9.7. Det föreslås därför att det i den nya penningtvättslagen tas in bestämmelser där detta framgår.

När det gäller tillsynsmyndighetens beslut att förelägga en fysisk eller juridisk person som omfattas av kontantförbudet om upplysningar och handlingar för sin tillsyn liksom myndighetens beslut att förelägga om upplysningar som behövs för bedömningen av om personen omfattas av tillsynen, bör sådana beslut få överklagas. Det sist nämnda motsvarar vad som föreslås i avsnitt 6.1.4, men när det handlar om uppgifter begärs för att bedöma om en fysisk eller juridisk person är en sådan ansvarig enhet som omfattas av registreringsskyldighet enligt den nya penningtvättslagen. Överklagande bör få göras till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätt.

13.3 Tillfällig upphävande av förbudet

Promemorians förslag

Regeringen ska bemyndigas att få besluta om att tillfälligt upphäva kontantförbudsgränsen i händelse av krissituationer som innebär att betalningar inte kan genomföras på annat sätt än i kontanter.

Skälen för promemorians förslag

Penningtvättsförordningen ger medlemsstaterna möjlighet att tillfälligt upphäva kontantförbudsgränsen i situationer av force majeure där andra betalningsmedel än sedlar och mynt inte nationellt finns att tillgå (artikel 80.7). Om en sådan situation uppkommer kan det finnas behov av att skyndsamt fatta beslut.

Enligt utredningens bedömning är en kris som innefattar att de nationella betalningssystemen helt ligger nere på en sådan nivå att beslut om upphävande av kontantförbudsgränsen bör fattas av regeringen. Promemorian gör ingen annan bedömning. I tillägg till detta kan även nämnas att det vid tillfälligt upphävande av kontantförbudet finns en rapporteringsskyldighet till kommissionen där det bl.a. ska anges hur länge upphävandet kan förväntas pågå och vilka åtgärder som vidtagits för att återställa möjligheten till andra betalningsmedel. Det är, enligt promemorians uppfattning, frågor som regeringen bör rapportera om. Även det förhållandet talar i någon utsträckning för att regeringen bör vara den som beslutar om ett upphävande av kontantförbudsgränsen. Promemorian föreslår att det tas in ett bemyndigande för regeringen att besluta om tillfälligt upphävande av kontantförbudsgränsen.

13.4 Behandling av personuppgifter

Den eller de myndigheter som ges uppgiften att utöva tillsyn över att kontantförbudet efterlevs kommer att vid utförandet av sina uppgifter säkerställa att behandling av personuppgifter görs på ett sätt som inte står i strid med EU:s dataskyddsförordning och nationell reglering som kompletterar den förordningen.

Det är inte möjligt att i förväg uttömmande ange vilka personuppgifter som kan komma att behandlas vid tillsynen, men för att nämna något exempel skulle det kunna handla om namn på den som omfattas av förbudet om det är en fysisk person eller namn på styrelseledamöter och verkställande direktör om det rör sig om en juridisk person.

Enligt promemorians förslag kommer det i författning anges vilken eller vilka myndigheter som får uppgiften att utöva tillsyn. Det föreslås även att de uppgifter som tillsynsmyndigheten ska utföra anges i författning. När tillsynsmyndigheten behandlar personuppgifter vid utförandet av sina tillsynsuppgifter är det för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. Personuppgiftsbehandlingen får då även förutsättas vara nödvändig i den bemärkelse som avses i EU:s dataskyddsförordningen. Enligt promemorians mening finns en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning. Även grunden i artikel 6.1 c i samma förordning – att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige – skulle kunna vara tillämplig i vissa fall.

14 Verkligt huvudmannaskap

Genom det nuvarande penningtvättsdirektivet infördes krav på att varje medlemsstat skulle upprätta centrala register med uppgifter om juridiska personers, trusters och trustliknande juridiska konstruktioners verkliga huvudmän. Syftet med registren är att öka transparensen i fråga om vilka fysiska personer som ytterst har inflytande över juridiska personer, trusters och trustliknande juridiska konstruktionen och därigenom göra det svårare att utnyttja sådana för penningtvätt och finansiering av terrorism.

De svenska bestämmelserna som genomför det nuvarande direktivet i denna del finns i lagen om registrering av verkliga huvudmän – som i denna promemoria benämns registerlagen – och förordningen om registrering av verkliga huvudmän (registerförordningen). Reglerna innebär att juridiska personer och förvaltare av trusters eller motsvarande personer när det gäller trustliknande juridiska konstruktioner är skyldiga att ha tillförlitliga uppgifter om vem eller vilka som är den juridiska personens, trustens eller trustliknande juridiska konstruktionens verkliga huvudmän, på begäran lämna ut dessa uppgifter till en myndighet eller till en ansvarig enhet som vidtar åtgärder för kundkännedom, och anmäla uppgifterna för registrering i registret över verkliga huvudmän.

De tre ovan nämnda skyldigheterna – som i den fortsatta redogörelsen kommer att refereras till som skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap – är även centrala i reglerna om verklig verkligt huvudmannaskap i det nya penningtvättsregelverket. Av skälen i penningtvättsförordningen framgår att det har varierat vilken grad av transparens i fråga om verkligt huvudmannaskap som medlemsstaterna krävt på grundval av reglerna i det nuvarande direktivet. Medlemsstaterna har tolkat reglerna om verkligt huvudmannaskap på olika sätt, vilket har resulterat i olika metoder för att

identifiera verkliga huvudmän. Det har ansetts lägga hinder i vägen för den transparens som åsyftats med reglerna (skäl 104). Genom det nya penningtvättsregelverket införs mer detaljerade regler om verkliga huvudmän och registret. I och med att bestämmelserna om hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas tagits in i förordning uppnås full harmonisering i den delen. De bestämmelser om verkligt huvudmannaskap som kräver genomförande avser främst registret över verkliga huvudmän. I viss utsträckning finns det även behov av kompletterande bestämmelser till penningtvättsförordningens bestämmelser, bl.a. i fråga om sanktioner för bristande efterlevnad av bestämmelserna.

Promemorian kommer att redogöra för sina förslag relaterat till verkligt huvudmannaskap i avsnitten som följer nedan. Frågor om tillgången till uppgifter i registret över verkliga huvudmän och sekretess för uppgifter i registret behandlas i propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän (prop.2025/26:129). I den propositionen redogörs i viss utsträckning även för sammankopplingen av det svenska registret med andra medlemsstaters motsvarande register. När det gäller dessa frågor hänvisas därför till den propositionen, se dock även avsnitt 14.21.

14.1 Särskilt om terminologin i kapitlet

När det gäller vissa uttryck och begrepp som används i redogörelsen i detta kapitel gäller följande.

En person som innehar en funktion i en juridisk konstruktion som kan jämföras med förvaltarens funktion benämns i reglerna om verkligt huvudmannaskap som en person som innehar en likvärdig ställning. När promemorian använder begreppet ”förvaltare” avses även personer som innehar en likvärdig ställning som förvaltare i en juridisk konstruktion, om inte annat framkommer. Med uttrycket ”juridisk konstruktion” avser promemorian trustar och andra juridiska konstruktioner som liknar trustar. Det är i enlighet med den definition av uttrycket som finns i artikel 2.1 punkt 32 i penningtvättsförordningen.

Uttrycket ”uppgifter om verkligt huvudmannaskap” är rubriken till artikel 62 i penningtvättsförordningen. Det förefaller dock som att samma uttryck på andra ställen i penningtvättsregelverket kan innefatta också andra uppgifter än de som anges i den artikeln. I promemorian används därför uttrycket ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap” för sådana uppgifter som enligt penningtvättsförordningen ska innehas, lämnas ut eller anmälas för registrering i registret över verkliga huvudmän av den som omfattas av skyldigheten i fråga. Exakt vilka uppgifter detta är kan variera, exempelvis till följd av om det är en juridisk person eller en förvaltare av juridisk konstruktion som omfattas av skyldigheten. Uttrycket används framför allt i sammanhang där en viss skyldighet beskrivs och inte själva uppgifterna i sig.

I vissa avsnitt finns det behov av att ange de som omfattas av skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. Promemorian kommer att använda sig av följande uttryck: ”den dokumenteringsskyldiga personen”, ”den utlämningskyldiga personen” och ”den registreringskyldiga personen”. Med

det avses den som i den specifika situationen omfattas av skyldigheten. Eftersom den som är registreringsskyldig inte alltid är exempelvis dokumenteringsskyldig har promemorian valt att inte använda sig av ett och samma uttryck genomgående i texten.

14.2 En upplysning om att bestämmelser finns i förordningen

Promemorians förslag

Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om

- verkliga huvudmän, och
- uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap samt skyldigheterna att inneha, på begäran lämna ut och till registermyndigheten anmäla sådana uppgifter.

Skälen för promemorians förslag

Penningtvättsförordningen innehåller bl.a. bestämmelser om vad som kännetecknar en verklig huvudman och hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas. Förordningen innehåller även bestämmelser om skyldigheterna att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap samt på begäran lämna ut och till registermyndigheten anmäla sådana uppgifter för registrering.

I sjätte penningtvättsdirektivet finns närmare bestämmelser om registret över verkliga huvudmän och registermyndighetens ansvar och befogenheter. Promemorians förslag innebär att direktivets bestämmelser i denna del kommer att genomföras i en ny lag om verkliga huvudmän (se avsnitt 4.1).

För att tydliggöra förhållandet mellan bestämmelserna i den nya lagen om verkliga huvudmän och de som finns i penningtvättsförordningen bör det i den nya lagen tas in upplysningar om bestämmelserna i penningtvättsförordningen där det bedöms vara av pedagogiskt värde.

14.3 Registermyndighet

Regeringens förslag

Bolagsverket ska även i fortsättningen vara registermyndighet i fråga om registret över verkliga huvudmän.

Skälen för promemorians förslag

Reglerna i sjätte penningtvättsdirektivet innebär att medlemsstaterna även fortsättningsvis är skyldiga att ha centrala register med uppgifter om verkligt huvudmannaskap (artikel 10.1). Bolagsverket har ansvarat för det svenska registret ända sedan kravet på ett centralt register över verkliga

huvudmän infördes genom det nuvarande penningtvättsdirektivet. Som utredningen anger finns det inte anledning att ändra på den ordningen (se betänkandet s. 368). Det föreslås därför att Bolagsverket även ska fortsätta vara registermyndighet i fråga om registret över verkliga huvudmän.

14.4 Vilka som omfattas av skyldigheterna

Promemorians förslag

Det ska av den nya lagen om verkliga huvudmän framgå att skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap gäller

1. svenska juridiska personer, och,
2. om det finns viss anknytning till Sverige, förvaltare av juridiska konstruktioner.

Det ska av den nya lagen dessutom framgå att bestämmelserna i vissa fall gäller för

1. juridiska personer som bildats i stater utanför EES, och
2. förvaltare av juridiska konstruktioner som inte har någon anknytning till Sverige.

Det ska av lagen framgå att vissa företag vars papper är upptagna till handel på en reglerad marknad och offentligrättsliga organ är undantagna från tillämpningsområdet. Det ska vidare framgå att konkursbon, dödsbon och ideella föreningar utan organisationsnummer är undantagna.

Skälen för promemorians förslag

Skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap gäller enligt penningtvättsförordningen för

- juridiska enheter,
- juridiska enheter som liknar truster, och
- förvaltare av truster och personer i likvärdig ställning i förhållande till liknande juridiska konstruktioner.

De tre ovan nämnda kategorierna avser enheter som i grunden är av olika karaktär. Olikheterna har fått till följd att det varit nödvändigt att i penningtvättsförordningen införa specifika regler om vilka som är verkliga huvudmän för respektive kategori (artiklarna 51, 57 och 58 i penningtvättsförordningen).

Samtliga kategorier omfattas redan i dag av de ovan nämnda skyldigheterna (artiklarna 30 och 31 i det nuvarande penningtvättsdirektivet, se även 1 kap. 1 och 2 §§ registerlagen). De två förstnämnda kategorierna avser sådana enheter som har rättskapacitet och behandlas i ett sammanhang i registerlagen (1 kap. 2 § första stycket registerlagen). Det handlar om juridiska personer. Truster och liknande juridiska konstruktioner – som gemensamt benämns juridiska konstruktioner – saknar däremot rätts-

kapacitet. Det är då en förvaltare eller en person i likvärdig ställning som är ansvarig för att fullgöra skyldigheterna.

Som exempel på sådana som omfattas av den förstnämnda kategorin kan nämnas aktiebolag, ekonomiska föreningar, ideella föreningar, handelsbolag och trossamfund. I fråga om juridiska enheter som liknar truster kan stiftelser nämnas (för en närmare redogörelse se prop. 2016/17:173 s. 457 ff.)

När det gäller truster anförde regeringen i samband med genomförandet av det nuvarande penningtvättsdirektivet att med trust och liknande juridisk konstruktion avses företeelser som har bildats enligt utländsk rätt (prop. 2016/17:173 s. 459 och prop. 2018/19:150 s. 78). Som promemorian återkommer till nedan får dock även kontraktsrättsliga fonder räknas till kategorin juridiska konstruktioner som liknar truster.

Anmälan av enheter till kommissionen

Av penningtvättsförordningen följer att medlemsstaterna är skyldiga att till kommissionen anmäla vilka nationella enheter som bedöms omfattas av respektive kategori som nämns under rubriken ovan (artiklarna 56, 57.3 och 58.4). När det gäller juridiska personer som liknar truster samt truster och liknande juridiska konstruktioner får kommissionen – troligen med medlemsstaterna anmälningar som underlag – genom genomförandeakter anta förteckningar över sådana enheter som ingår i respektive kategori (artiklarna 57.4 och 58.5). Penningtvättsförordningens bestämmelser med krav på anmälan till kommissionen bedöms inte kräva några lagstiftningsåtgärder.

Enheter som är undantagna från skyldigheterna

Det nuvarande penningtvättsdirektivet tillåter att medlemsstaterna från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap undantar bolag som är noterade på en reglerad marknad och som omfattas av informationsskyldighet som säkerställer tillräcklig öppenhet gällande information om ägande (artikel 3.6 a). Den möjligheten har utnyttjats i registerlagen (1 kap. 2 § andra stycket 2). I samma bestämmelse i registerlagen har även dödsbon och konkursbon undantagits från tillämpningsområdet (andra stycket 3 och 4). Dessutom har från tillämpningsområdet undantagits staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över (andra stycket 1). I förarbetena till lagen konstaterade regeringen att direktivet inte uttryckligen medger andra undantag än det som avser noterade bolag, men anförde samtidigt att det skulle framstå som främmande utifrån direktivets syfte och definition av vad en verklig huvudman är att staten, kommuner och landsting ska anses ha en verklig huvudman, dvs. en person som kan anses utöva den yttersta kontrollen. Detsamma ansågs gälla för kommunalförbund och samverkansorgan som består av landsting och kommuner. Regeringen ansåg inte heller att juridiska personer i vilka det offentliga har ett bestämmande inflytande skulle omfattas av tillämpningsområdet. När det gäller dödsbon och konkursbon angav regeringen att det föreligger god genomlysning i fråga

om vem som kontrollerar konkursbon och dödsbon. Med hänsyn till detta och till döds- och konkursbons särskilda syften ansåg regeringen att det även fanns skäl att undanta dessa från lagens tillämpningsområde (prop. 2016/17:173 s. 449–451).

I penningtvättsförordningen finns undantag från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap i artikel 65. Av den bestämmelsen framgår att skyldigheterna inte gäller för företag vars papper är upptagna till handel på en reglerad marknad, om kontrollen över företaget utövas uteslutande av fysiska personer som innehar rösträtter och inga andra juridiska enheter eller juridiska konstruktioner ingår i företagets ägar- eller kontrollstruktur. När det gäller utländska juridiska personer förutsätter undantaget att likvärdiga krav som de nu nämnda kraven finns enligt internationella standarder och är uppfyllda.

Undantaget i artikel 65 i penningtvättsförordningen är snävare än det undantag för noterade bolag som finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet och som har genomförts i registerlagen. Det beror bl.a. på att noterade bolag som har juridiska personer eller konstruktioner som äger eller på annat sätt utövar kontroll över bolaget utesluts från undantagsmöjligheten. Det innebär att undantaget troligen sällan kommer att kunna tillämpas.

I artikel 65 i penningtvättsförordningen finns det ytterligare ett undantag från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap. Av bestämmelsen följer att skyldigheterna inte är tillämpliga på offentligrättsliga organ. Med offentligrättsliga organ avses samma sak som när uttrycket används i den unionsrättsliga lagstiftningen på upphandlingsområdet. I svensk rätt finns definitionen av offentligrättsligt organ – eller offentligt styrt organ som det där kallas – i 1 kap. 18 § lagen om offentlig upphandling, som genomför den unionsrättsliga regleringen i fråga. Enligt definitionen avses det en juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

- som till största delen är finansierad av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet,
- vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet, eller
- i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet.

Vid bedömning av vad som avses med offentligrättsligt organ i penningtvättsförordningen bör förarbeten och praxis gällande den bestämmelsen kunna tjäna som ledning.

Penningtvättsförordningen gäller som lag i Sverige. Det är därmed inte möjligt att i nationell rätt införa ytterligare undantag från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap än de som följer av penningtvättsförordningen. Det framstår däremot som rimligt att tolka skyldigheterna i förordningen utifrån ändamålen med regelverket.

Enligt promemorians uppfattning bör en rimlig hållning vara att staten, regioner, kommuner och kommunalförbund även fortsättningsvis är undantagna från skyldigheterna. Det kan knappast vara avsikten att dessa ska omfattas utifrån ändamålen med bestämmelserna. I enlighet med vad som konstateras i förarbetena till registerlagen och som har redogjorts för ovan framstår det som främmande utifrån regelverkets syfte och definition av vad en verklig huvudman är att staten, kommuner, regioner och kommunalförbund ska anses ha en verklig huvudman, dvs. en person som kan anses utöva den yttersta kontrollen. Det skulle vidare framstå som märkligt om de skulle omfattas samtidigt som offentligt styrda organ undantas.

Vidare bör även konkursbon och dödsbon vara fortsatt undantagna från skyldigheterna. I tillägg till de skäl som fördes fram i förarbetena till registerlagen och som redogörs för ovan bör framhållas att konkursbon och dödsbon i regel endast existerar under en begränsad tid och som en följd av en särskild händelse – dödsfall eller konkurs. Det är svårt att se hur dessa juridiska personer skulle kunna användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. En annan sak är att t.ex. penningtvätt och andra brott kan vara faktorer som leder till fram till en konkurs.

När det gäller ideella föreningar anser promemorian att ändamålen med sjätte penningtvättsdirektivet talar för att endast sådana föreningar som har organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. ska omfattas. Utan en sådan avgränsning skulle det innebära att även föreningar som aldrig gör ekonomiska transaktioner omfattas av skyldigheterna. Det kan knappast vara syftet med reglerna i direktivet. Avsaknad av organisationsnummer borde innebära att det är svårt för en förening att bedriva ekonomisk verksamhet. Det kan också antas innebära svårigheter med att ta emot bidrag. Enligt promemorians bedömning bör mot den bakgrunden ideella föreningar som saknar organisationsnummer kunna undantas från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap.

Särskilt om företag för kollektiva investeringar

Av artikel 61 i penningtvättsförordningen finns vissa specialbestämmelser som gäller företag för kollektiva investeringar. Vad bestämmelserna innebär redogörs närmare för i avsnitt 14.5.2. I detta sammanhang ska endast nämnas att det inte finns några bestämmelser i penningtvättsförordningen som generellt undantar dessa företag från skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap.

Vad som avses med företag för kollektiva investeringar anges i definitionen i artikel 2.1.6 led e i samma förordning. Det innefattar bl.a. företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper – fondföretag enligt den terminologi som används i rättsakten – och alternativa investeringsfonder och deras förvaltare.

Svenska fondföretag är kontraktsrättsliga fonder och benämns värdepappersfonder i lagen om värdepappersfonder (1 kap. 1 § första stycket 25). Begreppet fondföretag är i den lagen i stället förbehållet motsvarande utländska företag (1 kap. 1 § första stycket 9).

Värdepappersfonder är inte självständiga rättssubjekt och de kan därmed inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter (4 kap. 1 § första stycket lagen om värdepappersfonder). Värdepappersfonden i sig kan alltså inte omfattas av krav på att anmäla uppgifter för registrering. Frågan uppkommer då om regelverket i stället ska förstås som att det är förvaltaren för en sådan fond som är skyldig att registrera uppgifter om verkligt huvudmannaskap. En sådan ordning gäller för juridiska konstruktioner. Frågan är alltså om förvaltaren av en kontraktsrättslig fond kan anses vara förvaltare av en juridisk konstruktion enligt penningtvättsregelverkets terminologi.

Enligt promemorians uppfattning är det rimligt att betrakta kontraktsrättsliga fonder som juridiska konstruktioner i detta fall. Reglerna om verkligt huvudmannaskap är då tillämpliga på dessa, men det är förvaltaren som är skyldig att följa dem. En ordning där kontraktsrättsliga fonder inte omfattas skulle innebära att det gäller olika regler för dessa och motsvarande utländska fonder som bedrivs som juridisk person. Det är enligt promemorians uppfattning svårt att se att behovet av att identifiera verkliga huvudmän är större i associationsrättsliga fonder än i kontraktsrättsliga. Sammantaget gör alltså promemorian bedömningen att även kontraktsrättsliga fonder omfattas av regleringen.

Territoriella begränsningar

Såsom det nuvarande penningtvättsdirektivet har genomförts i registerlagen är reglerna om skyldigheterna att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap tillämpliga på bl.a. svenska juridiska personer och fysiska personer med hemvist i Sverige som bedriver verksamhet som avser förvaltning av en juridisk konstruktion. Reglerna är även tillämpliga på fysiska personer med hemvist i utlandet som bedriver verksamhet i Sverige som avser förvaltning av en juridisk konstruktion (1 kap. 2 § första stycket 1, 3 och 4, se även 1 kap. 1 § andra stycket). I fråga om vad som i dag gäller för utländska juridiska personer, se nästa avsnitt.

Motsvarande skyldigheter i penningtvättsförordningen gäller för bl.a. följande.

- juridiska personer som har bildats inom unionen, och
- förvaltare av juridiska konstruktioner, om förvaltaren har sitt säte eller hemvist i, eller administrerar den juridiska konstruktionen från en medlemsstat inom unionen.

När det gäller förvaltare handlar det alltså – liksom i dag – om förvaltare av juridiska konstruktioner som har viss ”anknytning” till medlemsstater i unionen. I fråga om vad som gäller för bl.a. sådana förvaltare som saknar anknytning, se nästa avsnitt.

De ovan beskrivna innebär att avgränsningen av tillämpningsområdet för den nya lagen om verkliga huvudmän i huvudsak kan motsvara vad som redan gäller i dag enligt registerlagen för de personer som angetts ovan. Som promemorian uppfattar bestämmelserna i penningtvättsförordningen måste dock även en utländsk juridisk person som förvaltar juridiska konstruktioner omfattas av lagen, om den juridiska personen har sitt säte i Sverige. Situationen borde vara sällsynt, men bör ändå nämnas.

I fråga om vad som gäller för juridiska personer från länder utanför unionen nämns inte dessa specifikt i det nuvarande penningtvättsdirektivet. Så som direktivet har genomförts har registerlagen emellertid gjorts tillämplig även på utländska juridiska personer som bedriver verksamhet i Sverige (1 kap. 2 § första stycket 2). Det betyder att samtliga skyldigheter – dvs. skyldigheten att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap – även gäller för dessa enligt registerlagen. När det gäller registreringsskyldigheten handlar det om utländska juridiska personer från länder utanför EES. Om den utländska juridiska personen har bildats i ett land inom EES är den registreringsskyldig i det landet. Det följer då av 2 kap. 8 § registerlagen att den då inte samtidigt även är registreringsskyldig i Sverige. Genom bestämmelsen undviks bl.a. den situationen att juridiska personer med gränsöverskridande verksamhet måste vara registrerade i samtliga stater där de är verksamma (prop. 2016/17:173 s. 466 och 571).

När penningtvättsförordningen börjar att tillämpas kommer juridiska personer som har bildats utanför unionen i regel inte att omfattas av skyldigheterna att inneha och lämna ut uppgifter om verkligt huvudmannaskap (jfr vad som anges i avsnittet ovan om utländska personer som förvaltar en juridisk konstruktion). De kommer däremot omfattas av skyldigheten att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i vissa fall (artiklarna 67.1 och 67.2). Det gäller då även förvaltare av juridiska konstruktioner som saknar anknytning till unionen. Det gäller i följande fall. När de i den medlemsstaten

- ingår en affärsförbindelse med en ansvarig enhet. När det gäller juridiska personer gäller det endast förutsatt att antingen de själva tillhör en kategori eller sektor som enligt den unionsövergripande riskbedömningen eller den nationella riskbedömningen är förenad med en medelhög eller hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism, eller den ansvariga enheten i fråga enligt någon av de nämnda riskbedömningarna är förenad med motsvarande risk (artikel 67.2 i penningtvättsförordningen).
- direkt eller genom mellanhänder förvärvar fast egendom.
- direkt eller genom mellanhänder förvärvar motorfordon, vattenfarkoster eller luftfartyg för icke-kommersiella ändamål som uppgår till vissa belopp från
 - i) ansvariga enheter som handlar med varor av högt värde som en regelbunden och huvudsaklig yrkesverksamhet, eller
 - ii) ansvariga enheter som förvarar, handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med kulturföremål och varor av högt värde när detta utförs i frizoner och tullager, där värdet av transaktionerna eller de förbundna transaktionerna – dvs. transaktioner med visst samband – uppgår till motsvarande 10 000 euro eller mer.
- tilldelas ett offentligt kontrakt för varor eller tjänster eller koncessioner av en upphandlande myndighet.

Av skälen i penningtvättsförordningen framgår att begränsningen som gäller i vilka situationer skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering

gäller har införts i syfte att registreringskravet inte ska vara mer långtgående än vad som står i proportion till de risker som är förknippade med utländska juridiska personers och konstruktioners verksamhet inom unionen (skäl 133). Förändring kan komma att innebära att färre juridiska personer från länder utanför unionen kommer att finnas registrerade i medlemsstaternas register.

Det bedöms inte finnas behov av att i nationell rätt gå längre än vad direktivet kräver och föreskriva fortsatt skyldighet att registrera verkligt huvudmannaskap för de som i dag omfattas, men inte kommer att göra det fortsättningsvis. Artikel 67 i penningtvättsförordningen får anses innebära att de uppgifter som det kan förväntas finnas behov av för ansvariga enheter, myndigheter inom unionen och andra intressenter att få del av kommer att finnas i registret. Det förhållandet att registret över verkliga huvudmän ska kopplas samman med andra medlemsstaters register innebär också att det är påkallat med viss försiktighet när det gäller att lägga till fler uppgifter än vad unionsrätten kräver.

När det gäller förvaltare av juridiska konstruktioner innebär penningtvättsförordningen en utvidgning i jämförelse med vad som gäller i dag enligt registerlagen i den meningen att även sådana förvaltare som inte har anknytning till landet kommer att omfattas av krav på registrering i vissa fall.

När artikel 67.1 i penningtvättsförordningen utgår från att exempelvis en affärsförbindelse ska *ingås i* en medlemsstat för att registreringsskyldighet ska uppkomma, måste det förstås som att det inte förutsätter att den fysiska platsen för där avtalet ingås är i den medlemsstaten. Detsamma måste gälla när artikeln utgår från att ett offentligt kontrakt *tilldelas i* eller fastigheter, vissa motorfordon, vattenfarkoster eller luftfartyg *förvärvas i* den medlemsstaten. En troligare tolkning av bestämmelserna är att registreringsskyldighet vid förvärv av fast egendom uppkommer om egendomen ligger i medlemsstaten samt registreringsskyldighet vid ingående av affärsförbindelse, tilldelning av offentligt kontrakt och förvärv av motorfordon, vattenfarkost eller luftfartyg, uppkommer om motparten har viss anknytning till den medlemsstaten genom att verksamheten i fråga bedrivs där. Det innebär att registreringsskyldigheten är förhållandevis omfattande, vilket också bör återspeglas när det gäller tillämpningsområdet för den nya lagen om verkliga huvudmän som föreslås. I sammanhanget bör dock påminnas om att det är EU-domstolen som ytterst tolkar unionsrätten.

Bestämmelser om tillämpningsområdet föreslås

Det bör av den svenska författning som genomför sjätte penningtvättsdirektivet och kompletterar penningtvättsförordningen när det regler om verkligt huvudmannaskap framgå vilka som omfattas av bestämmelserna. Det föreslås därför att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in bestämmelser där det framgår att lagen är tillämplig på svenska juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner om det finns viss anknytning till Sverige. Det bör av den nya lagen om verkliga huvudmän dessutom framgå att bestämmelserna i vissa fall även gäller för juridiska personer som bildats i en stat utanför EES samt förvaltare av juridiska konstruktioner trots att det saknas anknytning till Sverige.

Det bör av lagen framgå att vissa företag vars papper är upptagna till handel på en reglerad marknad och offentligrättsliga organ är undantagna från lagens tillämpningsområde.

14.5 Vilka som är verkliga huvudmän

14.5.1 Definitionen av verklig huvudman

Med verklig huvudman avses enligt dagens penningtvättsreglering den fysiska person som, ensam eller tillsammans med någon annan, ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person, eller en fysisk person till vars förmån någon annan handlar (artikel 3.6 i det nuvarande penningtvättsdirektivet och 1 kap. 3 § första stycket registerlagen).

En liknande definition finns i penningtvättsförordningen. Enligt definitionen i penningtvättsförordningen är en verklig huvudman ”en fysisk person som ytterst äger eller kontrollerar en juridisk enhet eller en uttrycklig trust eller liknande juridisk person” (artikel 2.1.28). Även om definitionen skiljer sig något åt mot den nuvarande definitionen är promemorians uppfattning att ingen ändring i sak är avsedd i den meningen att det fortfarande är personer som kan förväntas ha ett visst inflytande över den juridiska personen eller konstruktionen i fråga som åsyftas. Däremot kommer bestämmelserna kring hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas i viss utsträckning innebära att personer som inte tidigare ansetts vara verkliga huvudmän i svensk rätt nu kan komma att bedömas som det. Nedan följer en översiktlig redogörelse för hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas enligt penningtvättsförordningen.

14.5.2 Hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas

Verkliga huvudmän i juridiska personer

I det nuvarande penningtvättsdirektivet finns det regler som anger bl.a. vad som ska anses som indikationer på direkt respektive indirekt ägande i ett företag samt hur kontroll av företaget genom andra medel ska fastställas (artikel 3.6 a). Reglerna har genomförts i 1 kap. 4 §§ registerlagen och innebär bl.a. att en fysisk person ska antas utöva den yttersta kontrollen över en juridisk person – och därmed presumeras vara verklig huvudman – om han eller hon kontrollerar mer än 25 procent av det totala antalet röster i den juridiska personen eller har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av den juridiska personens styrelseledamöter eller motsvarande befattningshavare. Vidare ska en fysisk person som på grund av avtal med ägare, medlem eller den juridiska personen, föreskrift i bolagsordning, bolagsavtal och därmed jämförbara handlingar, kan utöva kontroll på någon av de sätt som nu nämnts även presumeras vara verklig huvudman. Av paragrafen framgår även att om en fysisk person ska antas utöva den yttersta kontrollen över en eller flera juridiska personer som utövar kontroll över en annan juridisk person på något av de sätt som nu nämnts, ska han eller hon antas utöva den yttersta kontrollen också över den senare juridiska personen.

En förändring som följer med det nya penningtvättsregelverket är att det innehåller mer detaljerade bestämmelser om hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas. De nya reglerna innebär att det ställs förhållandevis höga krav på de som ska identifiera verkliga huvudmän att kunna utföra de analyser som reglerna förutsätter. Bestämmelserna om vilka som är verkliga huvudmän och hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas finns i penningtvättsförordningen och gäller därmed som lag utan några genomförandeåtgärder.

Vid fastställande av direkt eller indirekt ägarintresse anges i artikel 52.1 i penningtvättsförordning ett visst tröskelvärde om minst 25 procent av aktierna, rösträtterna eller annat ägarintresse i företaget. Det betyder att det direkta eller indirekta ägandet ska uppgå till minst denna procentsats för att det ska vara fråga om en verklig huvudman på grund av ägarskap. I samma punkt finns anvisningar om hur beräkningen ska göras.

Av artikel 52.2 i samma förordning framgår att kommissionen genom att anta delegerade akter under vissa förutsättningar kan sänka tröskelvärdet för kategorier av företag som bedöms vara förknippade med högre risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Utgångspunkten är att det lägre tröskelvärdet i så fall ska vara högst 15 procent. Ett tröskelvärde över denna nivå – men under 25 procent – kan dock fastställas om det bedöms mer proportionerligt med hänsyn till risken. Det har ansetts nödvändigt att i situationer då det finns företag som är utsatta för en högre risk för att missbrukas för penningtvätt eller finansiering av terrorism kunna skärpa åtgärderna för att på så sätt avskräcka kriminella från att bilda sådana företag eller utnyttja sådana företag som redan existerar. Medlemsstaterna förväntas informera kommissionen om de identifierar kategorier av företag som är utsatta för en sådan högre risk. Vidare kommer nationella och unionsövergripande riskbedömningar samt rapporter från Amla, Europol och andra unionsorgan som har en roll i att förebygga och bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism få betydelse för kommissionens bedömning (skäl 107 i penningtvättsförordningen).

Om kommissionen sänker tröskelvärdet kan det innebära att fler personer är att anse som verkliga huvudmän för juridiska personer än vad som var fallet när det högre tröskelvärdet gällde. Bestämmelsen innebär att Bolagsverket och de som omfattas av skyldigheten att anmäla verkliga huvudmän måste ha viss beredskap för att kunna uppdatera uppgifterna till följd av en ändring av tröskelvärdet. När det gäller de som omfattas av anmälningsskyldigheten förutsätter det i sin tur att de får kännedom om att tröskelvärdet ändrats. Det får förutsättas att Bolagsverket överväger behovet av informationsinsatser i sådana situationer.

I artikel 53 i penningtvättsförordningen exemplifieras vad verkligt huvudmannaskap genom direkt eller indirekt kontroll på annat sätt än genom ägarintresse kan vara. I skälen i förordningen framhålls att kontroll kan utövas med alla medel, både rättsliga och icke-rättsliga (skäl 110). Av artikel 53 framgår att kontroll på annat sätt än genom ägarintresse kan handla om bl.a. situationer då personen i fråga har rätt att utse eller avsätta en majoritet av styrelseledamöterna, ledamöter i förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet eller liknande tjänstemän i den juridiska personen. Av punkten 4 framgår att det också kan inkludera situationer då en fysisk person utövar kontroll på grund av bl.a. avtal med ägare, medlem eller den

juridiska personen, föreskrift i bolagsordning, partnerskapsavtal, syndikeringsavtal och därmed jämförbara handlingar samt omröstningsbestämmelser, förhållanden mellan familjemedlemmar, och användning av formella eller informella arrangemang för nominella företrädare. Bestämmelsen liknar till viss del vad som gäller redan i dag enligt registerlagen.

Av artikel 54 i penningtvättsförordningen följer vad som gäller när både ägarintresse och kontroll på annat sätt existerar samtidigt i en ägarstruktur på flera nivåer. Av artikel 55 i samma förordning framgår vad som gäller om en juridisk person som liknar en trust (exempelvis en stiftelse) eller en juridisk konstruktion har visst ägarintresse eller på annat sätt kontrollerar den juridiska personen i fråga. I sådana situationer är det de verkliga huvudmännen i den juridiska personen som liknar en trust respektive den juridiska konstruktionen som är att anse som verkliga huvudmän i den juridiska personen i fråga.

Som framgår under nedanstående rubrik finns det specialregler för juridiska personer som liknar trustar, exempelvis stiftelser. För sådana juridiska personer gäller regler för att fastställa verkligt huvudmannaskap som inte utgår från ägande. Penningtvättsförordningens bestämmelser om fastställande av verkligt huvudmannaskap ger även visst utrymme för att också i andra fall tillåta att juridiska personer inte anger verkligt huvudmannaskap grundat på ägande. Om det på grund av den juridiska personens form eller struktur inte är lämpligt eller möjligt att fastställa verkligt huvudmannaskap genom ägande, ska de verkliga huvudmännen enbart vara de som utövar kontroll på annat sätt (jfr skäl 110 till penningtvättsförordningen).

Verkliga huvudmän i juridiska konstruktioner och juridiska personer som liknar trustar

För juridiska konstruktioner och juridiska personer som liknar trustar, exempelvis stiftelser, finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet särskilda regler om hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas (artikel 3.6.b och 3.6.c). Dessa har genomförts i registerlagen och innebär exempelvis att bl.a. en styrelseledamot eller annan motsvarande befattningshavare antas utöva kontrollen över en stiftelse på så sätt att han eller hon presumeras vara verklig huvudman och att bl.a. instiftare, förvaltare och förmånstagare ska presumeras vara verklig huvudman i en juridisk konstruktion (1 kap. 6 och 7 §§).

I penningtvättsförordningen finns bestämmelser som gäller fastställande av verkliga huvudmän i juridiska personer som liknar trustar i artikel 57. I artikel 58 i samma förordning finns bestämmelser som gäller fastställande av verkligt huvudmannaskap i juridiska konstruktioner. Till skillnad från juridiska personer saknar, som ovan nämns, juridiska konstruktioner rättskapacitet.

I juridiska personer som liknar trustar är grundarna, ledamöter i ledningsorganet i dess ledningsfunktion respektive tillsynsfunktion, förmånstagare samt varje annan fysisk person som direkt eller indirekt kontrollerar den juridiska personen verkliga huvudmän. Det finns dock en särskild bestämmelse om vad som gäller i den situationen att den juridiska personen tillhör kontrollstrukturer med flera nivåer.

Juridiska konstruktioner kan delas upp i truster och trustliknade juridiska konstruktioner. Verkliga huvudmän för en trust är instiftare, förvaltare, beskyddarna om sådana finns, förmånstagare samt eventuella andra fysiska personer som utövar den yttersta kontrollen genom direkt eller indirekt ägande eller genom andra medel, inbegripet genom en kedja av kontroll eller ägande. I trustliknande juridiska konstruktioner är de fysiska personer som innehar likvärdiga eller liknande ställningar som de som nu räknats upp i fråga om truster verkliga huvudmän. På motsvarande sätt som gäller för juridiska personer som liknar truster finns det även när det gäller juridiska konstruktioner en särskild bestämmelse om vad som gäller i den situationen att den juridiska konstruktionen tillhör kontrollstrukturer med flera nivåer.

Vissa förenklade krav

I vissa fall kan det vara omöjligt att fastställa vilka som är förmånstagare och därmed verkliga huvudmän. Så kan vara fallet om förmånstagarna i exempelvis en trust eller stiftelse ännu inte har identifierats eller utsetts. I sådana situationer ska i stället kategorin av förmånstagare och vad som kännetecknar dessa anges. Så snart de har identifierats eller utsetts ska de fysiska personerna anges (artikel 59 penningtvättsförordningen). När det gäller s.k. diskretionära truster finns även vissa specialbestämmelser i artikel 60.

Även i vissa andra fall gäller förenklade krav som innebär att endast kategorier av förmånstagare och deras kännetecken behöver anges. Dessa situationer framgår av artikel 59.2 i penningtvättsförordningen och handlar bl.a. om pensionsplaner som omfattas av direktiv (EU) 2016/2341 och system för anställdas finansiella ägande under vissa förutsättningar.

Medlemsstaterna ska enligt punkten 3 i samma artikel underrätta kommissionen om sådana juridiska personer som liknar truster och juridiska konstruktioner som omfattas av de förenklade kraven. Sådan underrättelse bedöms inte kräva lagstiftningsåtgärder.

Enligt artikel 61 i penningtvättsförordningen finns särskilda bestämmelser som gäller för företag för kollektiva investeringar vid identifiering av verkliga huvudmän. Med företag för kollektiva investeringar avses bl.a. fondföretag (artikel 2.1 led 6 e i förordningen). De särskilda bestämmelserna som gäller för dessa företag innebär att de verkliga huvudmännen för företag för kollektiva investeringar är de fysiska personer som uppfyller ett eller flera av följande krav. De innehar direkt eller indirekt minst 25 procent av andelarna i företaget, har möjlighet att fastställa eller påverka investeringspolicyn för företaget, eller kontrollerar verksamheten i företaget på annat sätt.

14.5.3 Om verkliga huvudmän i en juridisk person inte kan identifieras

Om en juridisk person inte kan identifiera sina verkliga huvudmän ska den enligt penningtvättsförordningen dokumentera de åtgärder som har vidtagits för att identifiera de verkliga huvudmännen. Detsamma gäller om det råder betydande och välgrundat tvivel om rätt personer har identifierats

som verkliga huvudmän (artikel 63.3). Den juridiska personen ska även – i samband med att uppgifter efterfrågas inom ramen för åtgärder för kundkännedom samt för att uppfylla kravet på att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till registermyndigheten – lämna en förklaring om detta förhållande. Förklaringen ska åtföljas av en motivering till varför det verkliga huvudmannaskapet inte varit möjligt att fastställa och vad tvivlet består i. Dessutom ska den juridiska personen lämna uppgifter om de fysiska personer som är ledande befattningshavare i den juridiska personen. Det rör sig då om motsvarande uppgifter om de ledande befattningshavarna som skulle ha lämnats om de verkliga huvudmännen, det vill säga bl.a. för- och efternamn födelseort, födelsedatum, bostadsadress, hemvistland och medborgarskap (artikel 63.4).

Om det i strukturen för en juridisk konstruktion finns en juridisk person vars verkliga huvudmän förvaltaren i den juridiska konstruktionen inte kan identifiera gäller motsvarande som det som redogörs för ovan (artikel 64.6 och 64.7).

Bestämmelser med delvis liknande innehåll som de som nu beskrivits finns redan enligt dagens regelverk (artikel 3.6 b led ii i nuvarande penningtvättsdirektivet). Av 2 kap. 1 § första stycket registerlagen framgår bl.a. att om en verklig huvudman saknas eller om det inte finns tillförlitliga uppgifter om vem som är verklig huvudman, ska den juridiska personen i stället ha uppgift om detta. Av samma kapitel framgår att uppgifterna om detta på begäran ska lämnas ut till myndigheter och ansvariga enheter i vissa fall, samt att uppgifterna ska anmälas för registrering i registret (2 § första och andra styckena respektive 3 § första stycket, se även 3 kap. 8 § tredje stycket penningtvättslagen om vad som gäller när en ansvarig enhet vidtar kundkännedomsåtgärder). Registerlagen innebär däremot inget krav på att ledande befattningshavare ska registreras i den situationen. I det avseendet innebär reglerna i penningtvättsförordningen alltså en förändring.

Innebörden av ledande befattningshavare

Med ledande befattningshavare ("senior management officials") i penningtvättsförordningen, avses de fysiska personer som är verkställande ledamöter i ledningsorganet och de fysiska personer som utövar verkställande funktioner inom en juridisk person och som är ansvariga inför ledningsorganet för den dagliga ledningen av företaget i förhållande till ledningsorganet (artikel 63.4 andra stycket).

Utredningen har utvecklat närmare vilka funktioner i svenska juridiska personer som närmast kan anses motsvara ledande befattningshavare enligt penningtvättsförordningen (se betänkandet s. 354 och 355.). Enligt utredningen avses med det förstnämnda, det vill säga verkställande ledamöter i ledningsorganet, vanligtvis styrelseledamöter som deltar i den dagliga ledningen av företaget. Sådana ledamöter ingår, enligt utredningen, ofta i företagets ledningsgrupp och är således anställda i företaget. Det sistnämnda motsvaras, enligt utredningens uppfattning, närmast av verkställande direktör eller motsvarande befattning. Promemorian gör ingen annan bedömning.

Som utredningen anger är definitionen av ledande befattningshavare inte helt enkel att tillämpa på ideella föreningar och registrerade trossamfund.

Enligt utredningens bedömning bör de personer som utifrån penningtvättsförfordningens definition ska anses som ledande befattningshavare i en ideell förening eller ett registrerat trossamfund vara den eller de personer i organisationens ledning som kan anses utöva mest kontroll över verksamheten, eftersom sådana personer genom sin ställning har störst likheter med en verklig huvudman enligt definitionen i penningtvättsförfordningen. Enligt utredningens bedömning är det bara styrelsens ordförande som i de allra flesta ideella organisationer har en sådan operativ roll som är en förutsättning för att en person ska betraktas som ledande befattningshavare enligt definitionen i penningtvättsförfordningen. Utredningen gör dock bedömningen att även sådana personer som i större ideella föreningar innehar en funktion som motsvarar den verkställande direktören i ett aktiebolag, t.ex. generalsekreterare, kan betraktas som ledande befattningshavare. Bedömningen av vem eller vilka som ska anses som ledande befattningshavare måste, enligt utredningen, avgöras av förhållandena i det enskilda fallet (se betänkandet s.355). Promemorian delar de bedömningar som utredningen gör i dessa avseenden.

14.6 Skyldigheten att inneha uppgifter och dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap

Promemorians förslag

Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att det i penningtvättsförfordningen finns bestämmelser om skyldighet för juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner att inneha tillförlitliga och aktuella uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. Det ska även upplysas om att sådana uppgifter ska ses över i vart fall årligen.

Skälen för promemorians förslag

Bestämmelserna om verkligt huvudmannaskap innefattar, som ovan nämns, bl.a. en skyldighet för juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. Skyldigheten framgår direkt av penningtvättsförfordningen och kräver därmed inte nationellt genomförande (artiklarna 62.2, 63.1 och 64.1). Om det är så att det inte är möjligt att med säkerhet identifiera någon verklig huvudman i en juridisk person följer – som bl.a. nämns ovan – av penningtvättsförfordningen att det i stället ska finnas uppgifter om det förhållandet och de ledande befattningshavarna samt dokumentation av de åtgärder som har vidtagits i syfte att identifiera verkliga huvudmän (artiklarna 63.3 och 64.6). Av penningtvättsförfordningen följer vidare att de som omfattas av skyldigheten att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap årligen ska se över uppgifterna för att säkerställa att de fortfarande stämmer (artiklarna 62.2 och 63.2).

Redan i dag finns delvis motsvarande skyldighet att dokumentera verkligt huvudmannaskap (artiklarna 30.1 och 31.1 i det nuvarande penning-

tvättsdirektivet, se även artikel 3.6 a led ii) i samma direktiv om vad som gäller om en verklig huvudman inte kan identifieras). Såsom bestämmelserna i det nuvarande direktivet har genomförts i registerlagen innebär de att juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner ska ha tillförlitliga uppgifter om vilka som är verkliga huvudmän och om arten och omfattningen av de verkliga huvudmännens intresse i den juridiska personen eller konstruktionen i fråga. Om en verklig huvudman saknas eller om det inte finns tillförlitliga uppgifter om vem som är verklig huvudman, ska den juridiska personen eller förvaltaren i stället ha uppgift om detta. Informationen ska hållas aktuell och kontrolleras i den utsträckning som omständigheterna kräver det. Den juridiska personen eller förvaltaren ska dessutom dokumentera uppgifterna och den utredning som görs för att bedöma vem som är verklig huvudman, om det inte är uppenbart obehövligt (2 kap. 1 § registerlagen, se även 7 § samma kapitel och lag).

När de ovan nämnda bestämmelserna i registerlagen infördes konstaterade regeringen att det i kravet på dokumentation måste ligga att det ska finnas ett dokument som redovisar vem som är verkliga huvudman, eller uppgift om att en sådan saknas. Regeringen konstaterade vidare att det i dokumentationen också ska redovisas vilka överväganden som har gjorts för att komma fram till resultatet. Enligt regeringen innebar dokumentationskravet att de skriftliga handlingar som utgjort underlaget vid den bedömningen ska bevaras. Av samma lagstiftningsärende framgår att undantaget från dokumentationskravet – som gäller om dokumentering av uppgifterna skulle vara uppenbart obehövligt – infördes mot bakgrund av att sådan uttrycklig dokumentation bedömdes sakna funktion bl.a. för ideella och ekonomiska föreningar. I många fall följer det av föreningens stadgar att varje medlem har en röst och regeringen ansåg då att det är lätt att konstatera att någon verklig huvudman inte finns redan utifrån stadgarna och en uppgift om antalet medlemmar i föreningen (prop. 2016/17:173 s. 462).

Som inledningsvis framgår kommer skyldigheten att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap i fortsättningen att följa av penningtvättsförordningen. I penningtvättsförordningen anges inte uttryckligen att den utredning som gjorts för att bedöma vem som är verklig huvudman ska dokumenteras. Utifrån att syftet med utredningen bl.a. är att uppgifterna ska kunna lämnas till myndigheter utan dröjsmål och till ansvariga enheter som genomför åtgärder för kundkännedom samt att dessa mottagare kan behöva känna till hur den som omfattas av skyldigheten har kommit fram till sina slutsatser, är det dock rimligt att tolka in att sådan dokumentation behövs även fortsättningsvis. Det bör alltså inte enbart vara uppgifterna relaterat till verkligt huvudmannaskap som ska innehas, utan även dokumentation kring hur man kommit fram till slutsatserna. När det handlar om åtgärder för att identifiera verkliga huvudmän i fall där det möter på svårigheter, är det ett uttryckligt krav enligt penningtvättsförordningen att dokumentera åtgärderna (artiklarna 63.3 och 64.6).

När det gäller det undantag från kravet på dokumentation som i dag gäller när dokumentationen är uppenbart obehövligt, saknas det stöd för att bibehålla ett sådant undantag. Det är enligt promemorians mening dock rimligt att utgå från att kravet på dokumentation påverkas av om det är lätt att konstatera vilka som är verkliga huvudmän. Om det är lätt och

utredningsåtgärderna därmed har varit i princip obefintliga, kan det inte heller finnas särskilt mycket att dokumentera.

När det gäller kravet på att hålla uppgifterna aktuella konstaterades det i förarbetena till registerlagen att en undersökning ska vidtas när den juridiska personen får anledning att anta att förhållandena har ändrats. Vidare uttalades att en årlig undersökning i samband med bolags- eller föreningsstämma sannolikt är ett enkelt och effektivt sätt att säkerställa att uppgifterna är uppdaterade och aktuella (prop. 2016/17:173 s. 461).

I den utsträckning sådan årlig undersökning redan görs i dag innebär bestämmelserna i penningtvättsförordningen om årlig kontroll inte någon förändring. För de som ännu inte har en upparbetad rutin kring årlig kontroll kommer reglerna innebära att de måste införa det. Som regeringen varit inne på i tidigare förarbeten skulle en lämplig rutin kunna vara att göra kontrollen åtminstone i samband med bolags- eller föreningsstämma eller som ett led i andra återkommande, befintliga processer. Det är dock upp till de som omfattas av skyldigheten att avgöra vilken rutin som passar bäst i deras verksamhet. Något krav på i vilket sammanhang det ska göras finns inte enligt penningtvättsförordningen.

Det föreslås att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in bestämmelser som upplyser om skyldigheten att inneha tillförlitliga och aktuella uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap och att se över dessa i vart fall årligen.

14.7 Skyldigheten att lämna ut dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap

Promemorians förslag

Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om skyldigheten för juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner att lämna ut

1. viss dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap till en behörig myndighet som begär det, och
2. vissa uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till en ansvarig enhet som begär det i samband med åtgärder för kundkännedom.

Skälen för promemorians förslag

Information och uppgifter ska lämnas ut

Juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner är enligt penningtvättsförordningen skyldiga att utan dröjsmål lämna ut ”information” som samlats in relaterat till verkligt huvudmannaskap till behöriga myndigheter som begär det. De är också skyldiga att på begäran lämna ut ”uppgifter” relaterat till verkligt huvudmannaskap till ansvariga enheter när de ansvariga enheterna genomför åtgärder för kundkännedom (artiklarna 63.1, 63.4, 63.5, 64.3, 64.5 och 64.7).

Bestämmelser med i huvudsak motsvarande innehåll finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet och har genomförts i 2 kap. 2 § registerlagen. I den paragrafen anges dock att ”dokumentation” som gäller verkligt huvudmannaskap ska lämnas ut. Det gäller både till myndigheter och ansvariga enheter.

Det är inte tydligt om den unionsrättsliga lagstiftaren i penningtvättsförordningen avsett att göra en åtskillnad mellan vad som ska lämnas ut till en myndighet respektive en ansvarig enhet genom att ange ”information” respektive ”uppgifter”. Uppdelningen skulle dock kunna förstås utifrån att en del av den information relaterat till verkligt huvudmannaskap som samlats in inte är relevant för ansvariga enheter vid åtgärder för kundkännedom. Vid en jämförelse med artikel 10.5 i sjätte penningtvättsdirektivet, som bl.a. innebär att ansvariga enheters tillgång till de förklaringar som registreringsskyldiga personer gjort om att det inte finns någon verklig huvudman begränsas, skulle en möjlig tolkning även kunna vara att den ansvariga enheten inte kan kräva att få del av sådana. Enligt promemorians mening bör ordet ”dokumentation” anges i stället för ”information” i den svenska författningstexten när det gäller vad som ska lämnas till behörig myndighet, eftersom det tydligare ger uttryck för vad som avses (jfr ”information collected pursuant to this Article” i den engelska språkversionen).

Skyldigheten gäller enbart i förhållande till behöriga myndigheter

Skyldigheten att lämna ut dokumentation till myndigheter gäller enligt registerlagen i förhållande till samtliga myndigheter, trots att det nuvarande direktivet endast kräver att den ska gälla i förhållande till s.k. behöriga myndigheter. Vid genomförandet av det nuvarande direktivet framhöll regeringen att behöriga myndigheter bör ges en vid tolkning eftersom det bäst uppfyller syftet att försvåra att juridiska personer utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Regeringen konstaterade att arbete för att motverka och försvåra penningtvätt och finansiering av terrorism inte endast bedrivs av Polismyndigheten och andra myndigheter som typiskt sett ses som brottsbekämpande, utan att även bl.a. Skatteverket och Tullverket har viktiga uppgifter att fylla i det avseendet. Detsamma ansågs gälla för Kronofogdemyndigheten, Försäkringskassan och andra myndigheter som kommer i kontakt med grov organiserad brottslighet, ekonomisk brottslighet och finansiering av terrorism. Regeringen ansåg därför att någon begränsning av den krets av myndigheter som ska kunna få del av uppgifter om verkligt huvudmannaskap inte skulle införas (prop. 2016/17:173 s. 463).

Till skillnad från vad som gäller i det nuvarande penningtvättsdirektivet finns det i penningtvättsförordningen en definition av behörig myndighet. Definitionen finns i artikel 2.1.44 och innebär att följande omfattas: finansunderrättelseenheter, tillsynsmyndigheter, offentliga myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller som har till uppgift att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott, och offentliga myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism.

Med tillsynsmyndigheter avses sådana myndigheter som bedriver tillsyn på penningtvättsområdet. Regeringen har i propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän gjort bedömningen att uttrycket behöriga myndigheter för svensk del innefattar den svenska finansunderrättelseenheten (finanspolisen), de myndigheter som utövar tillsyn över penningtvättslagen – dvs. Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen – samt Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten (prop. 2025/62:129 s. 46). I tillägg till dessa bör även den myndighet som övervakar den penningtvättstillsyn som bedrivs av Advokatsamfundet ingå i egenskap av tillsynsmyndighet. Som framgår av avsnitt 10.4 föreslår promemorian att Länsstyrelsen i Stockholms län utses för uppdraget. Den myndigheten finns redan med bland de myndigheter som nämnts.

Definitionen av behöriga myndigheter bedöms innebära att de svenska myndigheterna som kan förväntas ha behov av dokumentationen har möjlighet att få del av den.

Författningsförslag

Det föreslås att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in en bestämmelse som upplyser om skyldigheten i penningtvättsförordningen att lämna ut dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap till behöriga myndigheter utan dröjsmål och uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till ansvariga enheter som utför åtgärder för kundkännedom.

I linje med de slutsatser som görs i avsnitt 14.10 bedöms det inte finnas behov av att i den nya lagen om verkliga huvudmän särskilt upplysa om skyldigheten för juridiska personer att till ansvariga enheter lämna information om nominella företrädare (jfr artikel 66 i penningtvättsförordningen).

14.8 Skyldigheten för verkliga huvudmän att lämna ut uppgifter och dokument

Promemorians förslag

Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om skyldigheten enligt penningtvättsförordningen för vissa personer med koppling till en juridisk person eller konstruktion att, på begäran av den juridiska personen eller förvaltaren av den juridiska konstruktionen i fråga, lämna ut vissa uppgifter och dokument.

Skälen för promemorians förslag

För att en juridisk person eller en förvaltare av en juridisk konstruktion ska kunna fullgöra sina skyldigheter att inneha, lämna ut och för registrering anmäla uppgifter relaterat verkligt huvudmannaskap kan de behöva

inhämta uppgifter och dokument från andra. Det kan också behövas för att tillmötesgå och besvara registermyndighetens förfrågningar i samband med kontroller av verkligt huvudmannaskap, exempelvis förfrågningar om att få del av trustavtal, protokoll från möten och avtal om partnerskap (jfr artikel 10.4 i penningtvättsdirektivet). I penningtvättsförordningen finns det därför bestämmelser som innebär att verkliga huvudmän samt juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktionen som finns i ägar- eller kontrollstrukturen ska ge de ”uppgifter” och den ”dokumentation” till den juridiska personen eller förvaltare av den juridiska konstruktionen i fråga som krävs för att de i sin tur ska kunna fullgöra sina skyldigheter (artiklarna 63.2 respektive 64.4). Som promemorian uppfattar bestämmelserna inbegriper det även utlämnande av dokument.

Liknande bestämmelse som de som beskrivs ovan finns i dagens regelverk, men de är inte fullt lika långtgående (artikel 30.1 och 2 kap. 2 § tredje stycket registerlagen). Medan dagens reglering endast innebär skyldighet för verkliga huvudmän att lämna ut uppgifter, gäller skyldigheten enligt penningtvättsförordningen fler personkategorier. Förutom verkliga huvudmän riktar den sig, som ovan framgår, bl.a. till sådana personer som ingår i ägar- eller kontrollkedjan i situationer där den verkliga huvudmannen utövar indirekt kontroll över den juridiska personen eller konstruktionen. Penningtvättsförordningens bestämmelser kan även förväntas tillämpas oftare än vad som gäller i dag. Det hör samman med att registermyndigheten kommer få ett större ansvar för att uppgifterna i registret stämmer och vid sådana kontroller kan komma att begära in dokument.

När det gäller de verkliga huvudmännen har regeringen i tidigare arbeten uttalat att uppgiftsskyldigheten förutsätter att den juridiska personen med stöd av presumptionsreglerna kan peka ut en viss person som verklig huvudman i den juridiska personen och att ett blankt påstående om att en viss person är verklig huvudman i den juridiska personen inte kan vara tillräckligt för att en person ska omfattas av uppgiftsskyldigheten (prop. 2018/19:150 s. 112). Det borde enligt promemorians mening vara en rimlig utgångspunkt även fortsättningsvis. I penningtvättsförordningen uttrycks förvisso inte presumptionsregler på samma sätt som i registerlagen. Innebörden blir ändå densamma, dvs. att skyldigheten gäller den som kan pekas ut som verklig huvudman enligt den reglering som gäller.

En skyldighet att lämna ut dokument kan enligt promemorians mening främst antas komma i fråga om registreringsmyndigheten har begärt att en juridisk person eller förvaltare av en juridisk konstruktion ska ge in dokument som innehas av någon av de personer som bestämmelserna om utlämnande riktar sig till. En sådan begäran från registermyndigheten förutsätter att myndigheten har bedömt att åtgärden är proportionerlig (jfr 5 § tredje stycket förvaltningslagen). Det kan knappast komma i fråga att kräva att originalhandlingar begärs in. Vidimerade kopior bör vara tillräckligt.

Om den som omfattas av bestämmelsen vägrar att lämna uppgifterna eller dokumenten till den juridiska personen eller förvaltare av trusten som efterfrågar dessa, kan frågan bli föremål för Bolagsverkets prövning (se avsnitt 14.16.4). Om Bolagsverket förelägger personen att lämna ut uppgifterna eller dokumenten, kan beslutet om föreläggande överklagas

till domstol. Därigenom kan den som omfattas av skyldigheten få saken överprövad.

Det förslås att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in en bestämmelse som upplyser om skyldigheten enligt penningtvättsförordningen för vissa personer med koppling till en juridisk person eller konstruktion att, på begäran av den juridiska personen eller förvaltaren av konstruktionen i fråga, lämna ut vissa uppgifter och dokument.

14.9 Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering

Promemorians förslag

Svenska juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner med viss anknytning till Sverige ska till Bolagsverket anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering. Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att det följer av penningtvättsförordningen inom vilka tidsfrister en sådan anmälan ska ges in.

Juridiska personer som har bildats i stater utanför EES och förvaltare av juridiska konstruktioner som inte har viss anknytning till Sverige ska när de avser att vidta vissa rättshandlingar anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till Bolagsverket. Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att ansvariga enheter i vissa fall ska informera utländska motparter om sin skyldighet att anmäla uppgifter för registrering.

Skyldigheten att anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap ska inte gälla om uppgifterna redan finns i ett centralt register över verkliga huvudmän i en annan stat inom EES.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en anmälan om registrering och ändrade förhållanden.

Skälen för promemorians förslag

Vad som gäller vid anmälan

I avsnitt 14.4 redogörs bl.a. för vilka som omfattas av skyldigheten att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i det svenska registret över verkliga huvudmän. Det handlar om juridiska personer som har bildats i Sverige. I fråga om förvaltare av juridiska konstruktioner gäller skyldigheten i stället när det finns anknytning till Sverige på grund av säte eller hemvist eller att den juridiska konstruktionen administreras från Sverige. När det gäller dessa personer framgår direkt av penningtvättsförordningen vilka tidsfrister som gäller för en anmälan (artiklarna 63.2 respektive 64.2). Bolagsverket är, som ovan nämnts, den svenska registermyndigheten. De personer som omfattas av skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering ska alltså anmäla uppgifterna till Bolagsverket.

I vissa fall omfattas även juridiska personer som bildats i stater utanför EES och förvaltare av juridiska konstruktioner som inte har anknytning till Sverige av skyldigheten att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i det svenska registret över verkliga huvudmän. Även detta förhållande har redogjorts för i avsnitt 14.4 och också i dessa fall är Bolagsverket registermyndighet. Skyldigheten gäller om sådana personer avser att vidta vissa rättshandlingar, exempelvis förvärva fast egendom i landet eller ingå vissa andra affärsförbindelser. Närmare om vilka situationer som registreringsskyldigheten gäller anges i artikel 67 i penningtvättsförordningen. Registreringsskyldigheten uppkommer före det att affärsförbindelsen inleds, köpet slutförs eller avtalet undertecknas (artikel 67.3), dvs. när parterna avser vidta någon av dessa åtgärder. Som promemorian uppfattar skyldigheten uppkommer den först när det finns en förhållandevis konkret avsikt att vidta rättshandlingen. Om det handlar om överenskommelser som kan ingås muntligen, borde skyldigheten inträda först när parterna är i slutfasen av förhandlingarna och det står klart att det med stor sannolikhet kommer att bli en överenskommelse med ett visst innehåll. Om det handlar om en fastighet som ska förvärfvas kan skyldigheten anses uppkomma exempelvis när det står klart att personen i fråga vunnit budgivningen och avser fullfölja förvärvet.

Det kan vara svårt för en utländsk juridisk person som saknar anknytning till Sverige att känna till att skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering finns. Det gäller inte minst om skyldigheten grundas i att avsikten är att ingå en affärsförbindelse med en ansvarig enhet enligt artikel 67.1 led a i penningtvättsförordningen. I sådana situationer gäller skyldigheten endast om antingen den juridiska personen med anknytning till tredje land eller den ansvariga enheten enligt riskbedömningar bedömts vara förknippade med viss ökad risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 67.2 i penningtvättsförordningen). Mot bakgrunden av svårigheten för den utländska juridiska personen att känna till skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering har det i artikel 67.4 i penningtvättsförordningen tagits in en bestämmelse som innebär att det åligger den ansvariga enheten att informera den juridiska personen om huruvida villkoren är uppfyllda och även kräva intyg eller bevis på registrering från motparten innan affärsförbindelsen inleds. Det bör i den nya lagen om verkliga huvudmän införas en bestämmelse som upplyser om den ansvariga enhetens skyldighet i det avseendet.

Bemyndigande för föreskrifter om anmälan

Kommissionen ska genom genomförandeakter bl.a. fastställa formatet för inlämnandet av uppgifter (artikel 10.6 i penningtvättsdirektivet). Det är dock troligt att det även finns behov av att komplettera bestämmelserna i penningtvättsdirektivet och penningtvättsförordningen med nationella bestämmelser om sådana anmälningar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden.

Undantag för att undvika dubbelregistrering

Medlemsstaternas register över verkliga huvudman ska kopplas samman. Mot den bakgrunden är det onödigt att samma uppgifter finns registrerade i flera sådana register. Av artikel 10.3 i sjätte penningtvättsdirektivet framgår att om förhållandena är sådana att skyldighet att anmäla uppgifter för registrering finns i flera medlemsstater, räcker det att uppgifterna registreras i ett av registren. För att styrka att uppgifterna redan finns registrerade ska, enligt samma artikel, ett intyg eller registerutdrag från registermyndigheten där uppgifterna finns vara tillräckligt. Det föreslås mot den bakgrunden ett undantag från skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän, om uppgifterna redan finns registrerade i ett centralt register över verkliga huvudmän i en annan stat inom EES.

14.10 Skyldigheten för nominella företrädare

Penningtvättsförordningen innebär vissa särskilda bestämmelser som gäller nominella företrädare. Med en nominell företrädare får förstås en person som instrueras av någon annan att agera för dennes räkning (jfr definitionen av formellt arrangemang för nominella företrädare i artikel 53.4 i förordningen). Som framgår av skälen till penningtvättsförordningen behöver den som är nominell företrädare inte nödvändigtvis ange vem som har nominerat denne och det innebär därför att det verkliga huvudmannaskapet och kontrollstrukturen kan döljas (skäl 131).

Av artikel 66 i penningtvättsförordningen framgår att det med nominella företrädare i den artikeln avses nominella aktieägare respektive nominella styrelseledamöter. De ska, enligt artikeln, inneha uppgifter om den person som nominerar och dennes verkliga huvudmän samt offentliggöra dessa och deras status för den juridiska personen. Den juridiska personen ska i sin tur uppges dessa uppgifter för ansvariga enheter i samband med åtgärder för kundkännedom.

Utredningen har kommit fram till att det i svensk rätt inte bör finnas sådana som är nominella företrädare i den bemärkelsen som avses i penningtvättsförordningen (se betänkandet s. 373–375). När det gäller nominella aktieägare grundas slutsatsen på att det i de rättsordningar där nominella aktieägare förekommer inte är möjligt att få veta vem som är den verkliga ägaren till de aktier som står registrerade på den nominella aktieägaren och att sådana förhållanden inte gäller enligt svensk rätt. När det gäller nominella styrelseledamöter grundas den på att det svårligen går att förena arrangemang med nominella styrelseledamöter med den lojalitetsplikt som får anses vara en grundläggande associationsrättslig princip enligt svensk rätt.

Promemorian delar utredningens bedömning att det inte bör finnas nominella företrädare i svensk rätt. Det får till följd att bestämmelsen inte bedöms vara relevant för svenska juridiska personer. När det gäller utländska juridiska personer som är skyldiga att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän kan artikeln emellertid ha viss betydelse. Det får däremot anses ligga utanför det territoriella tillämpningsområdet som följer av penningtvättsförordningen att det från

svenskt håll skulle säkerställas att nominella företrädare för sådana juridiska personer innehar uppgifter enligt artikel 66 i penningtvättsförordningen. Det föreslås därför inte någon bestämmelse som upplyser om skyldigheten i den nya lagen om verkliga huvudmän.

14.11 Vilka uppgifter som ska finnas i registret

14.11.1 Uppgifter som ska anmälas

Vilka uppgifter som finns i registret över verkliga huvudmän i dag regleras i 3 kap. 2 § registerförordningen (se även artiklarna 30 och 31 i det nuvarande penningtvättsdirektivet). Det handlar om

- företagsnamn eller namn och, i förekommande fall, organisationsnummer,
- namn, medborgarskap, bosättningsland och personnummer eller samordningsnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum för verkliga huvudmän,
- uppgifter om arten och omfattningen av de verkliga huvudmännens intresse.
- uppgifter om det förhållandet att en verklig huvudman saknas eller inte kunnat fastställas, och
- uppgifter om mellanliggande juridiska personers, trusters eller liknande juridiska konstruktioners företagsnamn eller namn och, i förekommande fall, organisationsnummer, i situationer av indirekt kontroll,
- uppgifter om att en juridisk person ägnar sig åt insamlingsverksamhet samt fullständigt namn, personnummer eller samordningsnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum för styrelseledamöter eller motsvarande befattningshavare och firmatecknare, och
- uppgifter om att en verklig huvudman finns, i situationer då det enligt 2 kap. 6 § registerlagen finns undantag för att ange verklig huvudman.

Det nya penningtvättsregelverket innebär framför allt att fler uppgifter ska anmälas till registermyndigheten. Vilka uppgifter som ska finnas i registret regleras främst i andra stycket i artikel 62.1 i penningtvättsförordningen. Av bestämmelsen framgår att det dels ska finnas uppgifter om de juridiska personerna och konstruktionerna i sig, dels uppgifter om deras verkliga huvudmän.

Genom hänvisningen i led c till artikel 22.1.b följer att nedanstående uppgifter ska finnas i registret i fråga om juridiska personer.

- Juridisk form och namn.
- Adress till stadseenligt eller officiellt säte, samt om dessa skiljer sig åt från den adressen, huvudsakligt verksamhetsställe och land där den juridiska personen bildades,
- Namn på de rättsliga företrädarna för den juridiska personen samt, i mån av tillgänglighet, registreringsnummer, skatteregistreringsnummer och identifieringskod för juridiska personer,

- Namn på personer som innehar aktier eller en styrelsepost i form av nominella aktieägare, inbegripet uppgift om deras ställning som nominella aktieägare eller styrelseledamöter.

Informationen motsvarar till stor del vad som anges som grundläggande information enligt artikel 2.33.a i penningtvättsförordningen, men inte helt och hållet.

Om det i stället handlar om en juridisk konstruktion ska enligt artikel 62.1 andra stycket i förordningen grundläggande information anges. Vad som är grundläggande information om juridiska konstruktioner anges i artikel 2.33.b i samma förordning. Det handlar om följande uppgifter.

- Den juridiska konstruktionens namn eller unika identifieringskod.
- Trusturkund för trusten eller motsvarande handling.
- Den juridiska konstruktionens syfte, om ett sådant finns.
- De tillgångar som innehas i den juridiska konstruktionen eller som förvaltas genom den.
- Den plats där de uttryckliga trusternas förvaltare eller personer som innehar likvärdiga ställningar i den liknande juridiska konstruktionen har sin hemvist och, om denna är en annan, den plats från vilken den uttryckliga trusten eller den liknande juridiska konstruktionen förvaltas.

När det gäller de verkliga huvudmännen ska följande uppgifter finnas i registret. Den verkliga huvudmannens

- samtliga för- och efternamn,
- födelseort,
- fullständiga födelsedatum,
- bostadsadress,
- hemvistland och medborgarskap, och
- nummer på identitetshandlingen, t.ex. ett pass eller en nationell identitetshandling, och om det finns, det unika personliga identifieringsnummer som tilldelats personen i det land där personen är stadigvarande bosatt samt en allmän beskrivning av källan till detta nummer.

Dessutom ska det finnas uppgift om arten och omfattningen av det intresse som den verkliga huvudmannen har i den juridiska personen eller konstruktionen samt den dag från vilken intresset innehas.

Om ägar- och kontrollstrukturen i en juridisk person eller konstruktion innehåller mer än en juridisk person eller konstruktion, ska det finnas en beskrivning av den strukturen. En sådan beskrivning ska innefatta namnen på och, om det finns, identifieringsnummer för de juridiska personer eller konstruktioner som ingår i den strukturen och en beskrivning av förhållandet mellan dem, inbegripet andelen av det intresse som innehas.

I vissa situationer finns det specialbestämmelser. Som framgår av avsnitt 14.5.2 räcker det i vissa fall uppgiften om kategorin av förmånstagare i stället för uppgifter om de fysiska personer som faktiskt är verkliga huvudmän. Om kategorin av förmånstagare är tillräckligt, ska det finnas en allmän beskrivning av egenskaperna för kategorin av förmånstagare (artikel 62.1 andra stycket e i penningtvättsförordningen). Det finns även

en särskild bestämmelse som gäller vid uteblivet utövande av befogenheter i diskretionära truster, se artikel 62.1 andra stycket f i penningtvättsförordningen.

Som redogörs för i avsnitt 14.5.3 ska, om ingen person kan identifieras som verklig huvudman eller om det råder betydande och välgrundat tvivel om den eller de som har identifierats som verkliga huvudmän är det, i stället motsvarande uppgifter för ledande befattningshavare finnas i registret samt en förklaring till varför det inte finns någon verklig huvudman eller denne inte kunnat identifieras och, i de fall där det är aktuellt, varför det finns tvivel kring om den som identifierats som verklig huvudman är det (artiklarna 63.4 och 64.7 i penningtvättsförordningen och 10.5 i sjätte penningtvättsdirektivet). För förvaltare av juridiska konstruktioner kan detta bli aktuellt om den juridiska konstruktionen har s.k. parter som är juridiska personer (artikel 64.6 i penningtvättsförordningen).

Om det handlar om en utländsk juridisk person eller förvaltare av en juridisk konstruktion som varken har sitt säte eller hemvist i landet eller administrerar trusten från landet – det vill säga saknar anknytning – ska uppgifterna åtföljas av en förklaring gällande på vilken grund registrering görs. För dessa gäller registreringsskyldigheten endast i samband med vissa rättshandlingar. Dessutom ska relevanta dokument ges in till registermyndigheten (artikel 67.3 i penningtvättsförordningen).

Sammanfattningsvis innebär det nya regelverket att fler uppgifter kommer att finnas i registret över verkliga huvudmän än vad som finns i dag. Dessutom innebär det att fler uppgiftstyper kommer att tillkomma. I vissa fall ska uppgifter i stället tas bort. Det gäller exempelvis om de nya territoriella begränsningarna innebär att vissa utländska juridiska personer inte längre ska finnas i registret. Reglerna ställer ökade krav på såväl de som omfattas av skyldigheten att registrera verkliga huvudmän, som Bolagsverket.

Särskilt om vad som avses med rättsliga företrädare

En av de uppgifter som ska lämnas om juridiska personer gäller rättsliga företrädare. Vad som avses med rättsliga företrädare får bedömas utifrån vad det handlar om för juridisk person. Nedan följer några exempel.

När det gäller aktiebolag är det styrelsen som företräder aktiebolaget och tecknar dess firma (8 kap. 35 § aktiebolagslagen). Likaså får den verkställande direktören företräda aktiebolaget och teckna dess firma, förutsatt att det gäller uppgifter som han eller hon får sköta (8 kap. 36 § aktiebolagslagen, se även 29 § samma kapitel angående vilka uppgifter som det gäller). Dessutom får styrelsen bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma (8 kap. 37 § första stycket aktiebolagslagen). Liknande gäller för ekonomiska föreningar (7 kap. 35–37 §§lagen om ekonomiska föreningar). I dessa fall handlar det alltså också om styrelse, verkställande direktör och sådan person som bemyndigats att företräda föreningen och teckna dess firma (särskild firmatecknare).

När det gäller stiftelser är det styrelsen eller förvaltaren som företräder den och tecknar dess firma (2 kap. 16 § och 23 § första stycket stiftelselagen). Förvaltaren får under vissa förutsättningar bemyndiga en annan

person att företräda stiftelsen och teckna dess firma (2 kap. 23 § andra stycket stiftelselagen).

14.11.2 Registret ska innehålla uppgifter om riktade ekonomiska sanktioner

Promemorians bedömning

Direktivets bestämmelser som innebär att det i registret ska finnas noteringar som anger om en juridisk person eller konstruktion är föremål för riktade ekonomiska sanktioner eller har koppling till personer eller enheter som är det, bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

Syftet med registret över verkliga huvudmän är att identifiera vilka som är juridiska personers och konstruktioners verkliga huvudmän. Genom det nya penningtvättsregelverket kommer registret över verkliga huvudmän även att innehålla uppgifter som gör det möjligt att identifiera vilka juridiska personer och konstruktioner som antingen själva är eller som har koppling till personer eller enheter som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner. Registermyndigheterna förväntas bevaka att uppgifter om riktade ekonomiska sanktioner som finns i registret överensstämmer med beslut om riktade ekonomiska sanktioner. Registermyndigheten förutsätts även kunna upptäcka om förändringar i ägar- eller kontrollstrukturerna hos juridiska personer eller konstruktioner som finns registrerade i registret bidrar till risk för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås (jfr skäl 31 i direktivet).

Det ska i registret finnas en ”indikation” som synliggör när någon av situationerna gällande riktade ekonomiska sanktioner gäller. Det gäller mer exakt om

- den juridiska personen eller konstruktionen är föremål för riktade ekonomiska sanktioner,
- den kontrolleras av en fysisk eller juridisk person som är det, eller den har en verklig huvudman som är det.

Indikationen – dvs. noteringen – ska vara synlig för de som ska ha ”tillgång” till uppgifterna i registret enligt artikel 11 eller 12 i penningtvättsdirektivet (artikel 10.9 i direktivet). Noteringarna ska alltså vara synliga för bl.a. vissa myndigheter, ansvariga enheter och fysiska och juridiska personer med s.k. berättigat intresse av uppgifterna. Noteringarna kan antas vara till en hjälp för myndigheter som har ansvar på sanktionsområdet. Det kan även antas bidra till att ansvariga enheter enkelt kan få kännedom om huruvida någon som de överväger att ingå affärsförbindelse med är föremål för riktade ekonomiska sanktioner.

Direktivet bör inte förstås som att det innebär att andra än de som anges i artiklarna 11 och 12 i direktivet inte kan få del av noteringen. Vilka som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner är offentliga uppgifter. Någon grund för Bolagsverket att hemlighålla noteringarna finns alltså inte. Det är också svårt att se något skäl till en sådan ordning. Enligt

promemorians uppfattning måste bestämmelserna i direktivet förstås som att det handlar om att säkerställa att åtminstone de som anges i artiklarna ska kunna se noteringarna. En annan sak är att dataskyddsrättslig reglering kan påverka vad som gäller i fråga om formerna för utlämnande.

Reglerna i penningtvättsdirektivet som innebär att det i registret ska finnas noteringar när någon av de ovan nämnda förhållandena gäller bör genomföras på lägre nivå än lag. Föreskrifter om detta ryms inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen.

14.12 Särskilt om den ideella sektorn och trossamfund

14.12.1 Den ideella sektorn och trossamfund ska inte längre omfattas av särreglering

Promemorians bedömning

Den regel som gäller i dag för ideella föreningar och trossamfund och som innebär att verkligt huvudmannaskap i vissa fall inte behöver anmälas förrän när en uppgift om verklig huvudman lämnas till en ansvarig enhet med anledning av åtgärder för kundkännedom, är inte förenlig med EU:s nya penningtvättsreglering. Detsamma gäller den regel som innebär att uppgift om att en verklig huvudman saknas inte behöver anmälas för registrering.

Skälen för promemorians bedömning

Både enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och det nya penningtvättsregelverket gäller skyldigheterna att inneha och registrera uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap alla juridiska personer. Det betyder att skyldigheterna även omfattar exempelvis ideella föreningar och trossamfund som är juridiska personer. När det nuvarande penningtvättsdirektivet genomfördes gjorde regeringen emellertid bedömningen att direktivet tillåter en ordning som innebär att en anmälan om registrering av verkligt huvudmannaskap ska göras av en ideell förening eller annan juridisk person som inte omfattas av ett krav på registrering av grundläggande information om den juridiska personen, först när en uppgift om verklig huvudman har lämnats till en ansvarig enhet med anledning av åtgärder för kundkännedom. Dessutom gjordes bedömningen att bestämmelserna i det nuvarande direktivet inte kan tolkas på ett sådant sätt att sådana personer är skyldiga att anmäla uppgifter för registrering om verkliga huvudmän saknas. Regeringen konstaterade bl.a. att ideella föreningar endast i undantagsfall kommer att ha en verklig huvudman. Om anmälningsskyldighet skulle gälla för dessa skulle det betyda att ett stort antal ideella föreningar skulle anmäla namn och eventuellt organisationsnummer till registret, samt uppgiften om att föreningen inte har någon verklig huvudman. Enligt regeringen skulle uppgifterna i de flesta fall sakna relevans i förhållande till syftet med registreringen och ha ett mycket

begränsat värde för verksamhetsutövare (ansvariga enheter) och myndigheter (prop. 2016/17:173 s. 469 och 470). De bestämmelser om registreringsskyldighet som infördes i registerlagen, återspeglar dessa tolkningar (2 kap. 4 § registerlagen). Samtidigt infördes en paragraf som innebär att om en sådan juridisk person tar emot eller samlar in pengar eller annan egendom i syfte att främja ett varaktigt ändamål som innebär att pengar eller egendom överförs till en annan fysisk eller juridisk person, ska uppgifter om den juridiska personens styrelseledamöter eller motsvarande befattningshavare och firmatecknare anmälas (2 kap. 5 § registerlagen). Det var mot bakgrund av riskerna för framför allt finansiering av terrorism, FATF:s rekommendationer och myndigheternas bristande insyn i insamlingsorganisationer som regeringen ansåg det motiverat att införa regler som ökar möjligheterna att få kännedom om och insyn i dessa organisationer (prop. 2016/17:173 s. 472). Det var alltså inte ett led i genomförandet av det nuvarande penningtvättsdirektivet.

Den svenska regleringen som redogörs för ovan och som innebär att juridiska personer i vissa fall inte är skyldiga att anmäla verkligt huvudmannaskap är inte förenlig med penningtvättsförordningen. I penningtvättsförordningen anges att en juridisk person *utan onödigt dröjsmål efter skapandet* ska rapportera in uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till det centrala registret (artikel 63.2), dvs. inte först i samband med att sådana uppgifter lämnas till en ansvarig enhet. En liknande bestämmelse finns gällande juridiska konstruktioner. För dem gäller att förvaltare ska rapportera uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap *utan onödigt dröjsmål efter upprättandet* av den juridiska konstruktionen, och under alla omständigheter *inom 28 kalenderdagar därefter*. Det är rimligt att tolka regelverket som så att 28 dagar gäller som en yttersta tidsfrist även i fråga om juridiska personer eftersom den fristen enligt en annan bestämmelse gäller för juridiska personer och konstruktioner att ha korrekta uppgifter om verkligt huvudmannaskap (artikel 62.2).

Sammanfattningsvis innebär det som redogjorts för ovan att bl.a. ideella föreningar och trossamfund som är juridiska personer och som inte omfattas av krav på registrering av grundläggande information, inte kommer att kunna vänta med att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering till dess att uppgifterna lämnas till en ansvarig enhet med anledning av åtgärder för kundkännedom. Det innebär också att skyldigheten att anmäla uppgifter även gäller om verkliga huvudmän saknas. I den situationen ska, som ovan nämns, i stället ledande befattningshavare registreras. Under dessa förhållanden finns det inte behov av den särskilda bestämmelse om insamlingsverksamhet som finns i dag i registerlagen.

14.12.2 Registreringsskyldighetens förenlighet med grundlag

Promemorians bedömning

Den regel som finns i dag och som innebär att vissa ideella föreningar som har ett politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant ändamål och vissa trossamfund inte är skyldiga att i anmälan om registrering ange

uppgifter om medlemmar, om en sådan anmälan medför att medlemmens åskådning i något av dessa avseenden blir känd, är inte förenlig med EU:s penningtvättsreglering.

Det strider inte mot regeringsformen att sådana uppgifter måste anmälas för registrering i registret.

Skälen för promemorians bedömning

Undantagen som gäller i dag kan inte behållas

När registerlagen infördes konstaterade regeringen att skyldigheten att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering även omfattar juridiska personer som inte sedan tidigare omfattats av något krav på registrering. Bland dessa personer fanns bl.a. juridiska personer som bedriver verksamhet med viss politisk, religiös eller kulturell inriktning. Mot bakgrund av att det av 2 kap. 2 § första meningen regeringsformen framgår att ingen av det allmänna får tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende, ansåg regeringen att kravet på registrering av verkliga huvudmän skulle utformas med viss återhållsamhet (prop. 2016/17:173 s. 473). Det infördes därför en paragraf som innebär att juridiska personer som inte omfattas av något krav på registrering av grundläggande information i andra registren än registret över verkliga huvudmän och som har ett politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant ändamål och trossamfund som inte registrerats i handelsregistret enligt handelsregisterlagen inte är skyldiga att i sin anmälan om verkligt huvudmannaskap ange uppgifter om fysiska personer som är medlemmar i den juridiska personen, om medlemmens åskådning därigenom blir känd. Undantaget gäller även om anmälan annars avslöjar känsliga personuppgifter (2 kap. 6 § registerlagen). Vilka typer av uppgifter det handlar om framgår av artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning. Det gäller bl.a. uppgifter om hälsotillstånd och sexualliv. Undantagsregeln innebär att de som inte undantas från registreringsskyldighet enligt den regel som beskrivs i föregående avsnitt – och därmed alltså ska anmäla uppgifter för registrering, i vissa fall inte behöver lämna uppgifter om fysiska personer som är medlemmar.

När bestämmelserna i penningtvättsförordningen börjar tillämpas kommer fler ideella föreningar att behöva anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap. Om en verklig huvudman saknas eller inte med säkerhet kan fastställas ska i stället ledande befattningshavare anmälas för registrering. Den situationen kan framför allt antas aktualiseras för ideella föreningar, eftersom det när det gäller sådana föreningar är vanligt att det inte finns någon person knuten till föreningen som har mer kontroll eller inflytande över föreningen än någon annan. Sammantaget får dessa förhållanden troligen till följd att medlemmar i ideella föreningar kommer att registreras i större utsträckning än tidigare.

Det förhållandet att skyldigheten att registrera verkliga huvudmän nu tagits in i en EU-förordning – penningtvättsförordningen – innebär att den gäller som lag i Sverige. Den ska med andra ord inte genomföras i nationell rätt. Det betyder samtidigt att det inte finns möjlighet för nationella lösningar likt de undantag som beskrivits ovan. Frågan är då vad det innebär för det skydd som den enskilde garanteras genom 2 kap. 2 § första menin-

gen regeringsformen att inte av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende samt det skydd som svenska medborgare garanteras enligt 2 kap. 3 § regeringsformen att inte utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning. För svenska medborgare är skydden absoluta och kan endast inskränkas genom ändringar i grundlag (jfr 2 kap. 25 § första stycket 2 regeringsformen).

Registreringen bedöms vara tillåten

Registreringen av verkliga huvudmän eller ledande befattningshavare sker av andra syften än för att det allmänna ska få kännedom om personers åskådning. Regleringen syftar till att öka transparensen i fråga om vem eller vilka som står bakom juridiska personer och konstruktioner för att därigenom förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Som utredningen redogör för kan det endast handla om en rättighetsinskränkning om det handlar om att den enskilde tvingas att ge till känna sin åskådning (se betänkandet s. 360). I detta fall är juridiska personer förvisso skyldiga att registrera uppgifter om verkligt huvudmannaskap. De finns dock ingen tvingande regel för den enskilde som innebär att denne måste vara verklig huvudman eller ledande befattningshavare för den juridiska personen. Liknande resonemang fördes när lagen (2018:90) om insyn i finansiering av partier infördes. Enligt den lagen finns en skyldighet för partier att redovisa var intäkterna kommer ifrån och att inte tillåta anonyma bidrag över en viss beloppsnivå. Eftersom en bidragsgivare i många fall kan antas sympatisera med det partiets politiska idéer, kan det innebära att bidragsgivarens politiska åskådning avslöjas. I förarbetena till den lagen konstaterade regeringen att det står det var och en fritt att lämna bidrag av valfri storlek eller att avstå från det på samma sätt som det står var och en fritt att ställa upp som valkandidat för ett parti, att skriva en politisk debattartikel eller på något annat sätt ge ett uttryck för sin rätt till fri åsiktsbildning. Lagen bedömdes inte innebära att det allmänna tvingar någon enskild att ge till känna sin åskådning i politiskt hänseende (prop. 2013/14:70 avsnitt 8.2.2, se även prop. 2025/26:258 avsnitt 7.8.1).

Som framhålls i det ovan nämnda lagstiftningsärendet och som även utredningen redogör för förekommer det också i andra sammanhang regler som innebär att enskildas koppling organisationer med politiska, religiösa eller kulturella ändamål avslöjas, utan att det ansetts innebära strida mot bestämmelserna i regeringsformen (se prop. 2013/14:70 s. 101 och betänkandet s. 362). Exempelvis förekommer regler med en sådan effekt inom skattelagstiftningen.

Sammanfattningsvis gör alltså promemorian – i likhet med utredningen – bedömningen att penningtvättsförordningens krav på registrering av ledande befattningshavare i en juridisk person som saknar en verklig huvudman inte innebär att det allmänna tvingar någon enskild att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende.

När det gäller skyddet mot åsiktsregistrering som finns i 2 kap. 3 § regeringsformen konstaterar promemorian att registreringen av verkliga huvudmän inte sker *enbart* på grund av den politiska åskådningen. Även om den verkliga huvudmannens politiska åskådning i vissa fall kommer

att framgå, är det inte den som är skälet till registreringskravet. Syftet är i stället att öka transparensen i fråga om vem eller vilka som är huvudmän i juridiska personer och vissa juridiska konstruktioner. Som utredningen redogör för handlar det alltså inte om någon otillåten åsiktsregistrering (se betänkandet s. 363 och 364.).

14.12.3 Särskilt om konsekvenser för den ideella sektorn

Det civila samhället är av central betydelse för demokratin. Som redogörs för i propositionen En politik för det civila samhället är civilsamhällets organisationer ofta aktiva i samhällsdebatten och riktar många gånger kritik mot myndigheter och andra beslutsfattare (prop. 2009/10:55 s. 8). Inom det civila samhället finns verksamheter som bidrar till att ge människor – såväl barn som vuxna – en meningsfull fritid och kan på så sätt bidra till en mer välmående befolkning. Det är även ett sammanhang som kan vara grogrund för nya idéer, bryta ensamhet, minska polarisering och stärka tilltron till den egna förmågan att påverka sin livssituation. Formerna för hur verksamheten bedrivs kan bidra till att befolkningen redan från unga år lär sig demokratiska värden. Den verksamhet som bedrivs i det civila samhället kan även ha positiva indirekta effekter, exempelvis minskad brottslighet och ökad försvarsvilja (för fler exempel se prop. 2023/24:119 s. 25)

Med det civila samhället avses, med den definition som ges i propositionen En politik för det civila samhället, en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen (s. 28). Inom det civila samhället verkar olika associationsformer, bl.a. ideella föreningar och trossamfund. Det är angeläget att tröskeln för att engagera sig i verksamhet inom det civila samhället får vara låg. Det fastslagna målet för politiken på området är att förbättra villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195).

Som framgår under föregående rubriker innebär det nya penningtvättsregelverket att bl.a. ideella föreningar och trossamfund som inte tidigare har omfattats av skyldighet att anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap för registrering kommer att omfattas av det. Registreringsskyldigheten avser både grundläggande uppgifter om den juridiska personen – exempelvis vem som är dess rättsliga företrädare – och uppgifter om verkliga huvudmän eller, om det saknas, ledande befattningshavare. De kommer även vara skyldiga att minst årligen se över att de uppgifter om verkligt huvudmannaskap som innehas fortfarande stämmer samt, när det blir aktuellt, till Bolagsverket anmäla ändrade förhållanden av de uppgifter som registrerats. Som framgår av senare avsnitt kan bristande efterlevnad av skyldigheterna innebära risk för att åläggas vite.

Kravet på att registrera verkligt huvudmannaskap kommer att öka den administrativ bördan för bl.a. ideella föreningar och trossamfund inom det civila samhället. Det inte osannolikt att en ökad administrativ börda kan få effekter på människors vilja att på sin fritid engagera sig i verksamheten. Det kan även innebära att det upplevs som alltför svårt att fullgöra registreringskyldigheten, även om viljan finns. För en del personer

kommer det att bli första gången de behöver se till att uppgifter anmäls till en myndighet. Det kan exempelvis vara fallet för en underårig person som valt att engagera sig i en förening. Det kan inte uteslutas att personer väljer att avstå från att engagera sig i verksamheten på grund av risken för att föreningen eller de själva ska åläggas vite vid bristande efterlevnad av reglerna om verkligt huvudmannaskap.

För en del individer kan det verka avskräckande att vara verklig huvudman eller ta en ledande ställning i en ideell förening eller trossamfund av det skälet att det kan innebära att personen kan komma att registreras i registret. Det är inte otänkbart att sådana överväganden i vissa fall kan komma att aktualiseras exempelvis när det handlar om ideella föreningar eller trossamfund där registrering av personen skulle innebära att dennes sexuella läggning eller åskådning i politiskt, religiöst, eller kulturellt hänseende kan bli känt för en större krets.

Som positiva effekter av registreringskyldigheten kan nämnas att den kan bidra till att bl.a. ideella föreningar och trossamfund får bättre förutsättningar när det gäller att få tillgång till finansiella tjänster, exempelvis bankkonto. För att exempelvis kreditinstitut ska kunna ingå avtal om bankkonto förutsatt att institutet har tillräckligt god kännedom om den tilltänkta kunden. Om kundkännedomskraven inte går att uppfylla ska kreditinstitutet, enligt penningtvättsregelverket, avstå från att ingå affärsförbindelsen. Uppgifterna i registret kan då bidra till att kreditinstitutens informationsunderlag blir bättre.

Kravet på registrering i registret över verkliga huvudmän kan även bidra till att myndigheter som ansvarar för att utbetala statligt stöd får bättre förutsättningar att förhindra att statliga medel används i kriminella syften. Exempelvis skulle myndigheten genom registret kunna upptäcka att den som är verklig huvudman för en ideell förening som ansökt om stöd är en person med nära koppling till kriminell verksamhet.

Behovet av ett register med uppgifter om företrädare för ideella föreningar – dvs. ett register likt registret över verkliga huvudmän – har lyfts i flera sammanhang, bl.a. har Statskontoret i rapporten Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer (2023:19) föreslagit att ett företrädarregister för ideella föreningar som uppbär offentliga bidrag utreds. Ett sådant register har vidare rekommenderats av Riksrevisionen i sin rapport Allmänna arvsfonden – pengar som söker mening (RiR 2024:2). I propositionen Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (prop. 2014/25:157) framhålls att det är centralt för välfärdssystemens legitimitet att myndigheter har förutsättningar att verkställa återkrav vid felaktiga utbetalningar eller utreda misstanke om brott samt att ett register över företrädare för ideella föreningar skulle kunna vara ett verktyg i ett sådant arbete (s. 68). Uppgifterna om bl.a. ideella föreningar i registret över verkliga huvudmän skulle kunna användas för att förebygga brott, men kan även antas få betydelse i brottsbekämpande myndigheters arbete med att utreda brott.

Sammanfattningsvis finns det både för- och nackdelar med att skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän kommer att omfatta fler och mer uppgifter. Detta är också något som till viss del har belysts på det sakråd som hållits med ett antal civilsamhällesorganisationer under arbetet med promemorian. Det är

angeläget att dra nytta av fördelarna och att samtidigt verka för att i möjligaste mån överbygga nackdelarna.

Om det kan antas att en verklig huvudman eller ledande befattningshavare som ska finnas registrerad i registret över verkliga huvudmän kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften om dennes bostadsadress röjs, finns det möjlighet att sekretessbelägga bostadsadressen med stöd av 21 kap. 3 § första stycket OSL, se dock även 21 kap. 4 b § samma lag. Möjligheten skulle i viss mån kunna motverka att personer känner sig tvungna att avstå från att vara verklig huvudman eller ledande befattningshavare på grund av sådana risker. Det bör dock framhållas att bestämmelsen innehåller ett kvalificerat rakt skaderekvisit. Med andra ord gäller en extra stark presumtion för att uppgifterna är offentliga. Det kan därför antas att det endast är i undantagsfall som den kommer att kunna tillämpas.

När det gäller hinder i form av att det upplevs alltför svårt att fullgöra registreringsskyldigheten är det inte uteslutet att det kan behövas insatser, exempelvis informationsinsatser, för att hjälpa de som berörs av förändringarna att möta de nya kraven. I det arbetet bör särskilt beaktas att behoven kan variera mellan olika grupper inom det civila samhället. Det kan antas att behovet av insatser är större till en början än när det har gått en tid. Det är till Bolagsverket som anmälningar om registrering av uppgifter i registret över verkliga huvudmän ska ges sin. Bolagsverket kan därmed behöva svara på frågor och ge viss vägledning till personer som undrar över hur de ska kunna fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering. Under sakrådet med ett antal civilsamhällesorganisationer framförde deltagare bl.a. vikten av bred, tydlig och regelbunden kommunikation kring skyldigheten att anmäla uppgifter. En deltagare framförde förslag om att information om registret skulle lämnas i samband med andra myndighetskontakter, t.ex. i samband med ansökan om organisationsnummer.

När det sedan gäller åtgärder vid bristande efterlevnad av skyldigheten att registrera uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap ska dessa vara proportionerliga. Det kan exempelvis betyda att det skulle kunna vara tillräckligt att Bolagsverket påminner om skyldigheten, utan att förena ett föreläggande med vite. Om åtgärderna vid bristande efterlevnad upplevs som proportionerliga skulle det kunna motverka att personer avstår från att engagera sig på grund av risken för att bli föremål för en sådan åtgärd. Under sakrådet med ett antal civilsamhällesorganisationer framförde flera deltagare att det vore oproportionerligt att utfärda förelägganden vid vite eller vidta sanktionsåtgärder mot enskilda företrädare eller mot organisationer som inte har någon ekonomisk verksamhet. Frågor om åtgärder vid bristande efterlevnad behandlas i avsnitt 14.16.

14.13 Anmälan av ändrade förhållanden

Promemorians förslag

En registreringsskyldig person ska till Bolagsverket anmäla varje ändring av uppgifterna som har registrerats. Det ska i den nya lagen om

verkliga huvudmän upplysas om att det följer av penningtvättsförordningen inom vilka tidsfrister en sådan anmälan ska ges in.

Det ska i den nya lagen även upplysas om att det av penningtvättsförordningen följer hur länge skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden gäller för utländska juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner som saknar viss anknytning till Sverige och som finns registrerade på grund av att det haft för avsikt att vidta vissa rättshandlingar. Om en sådan person inte längre avser att vidta rättshandlingen i fråga, ska den underrätta Bolagsverket om detta.

Skälen för promemorians förslag

I det nuvarande penningtvättsdirektivet finns krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att uppgifterna i deras register över verkliga huvudmän är adekvata, korrekta och aktuella (artiklarna 30.4 och 31.5). För att uppfylla de kraven har i registerlagen införts bl.a. skyldighet för de som anmäler uppgifter för registrering att även anmäla ändrade förhållanden (2 kap. 3 § tredje stycket och 7 § första stycket).

Penningtvättsdirektivet innehåller motsvarande krav på att uppgifterna i registren ska vara adekvata, korrekta och aktuella (artikel 10.7). Det anges dessutom uttryckligen att medlemsstaterna ska säkerställa att uppgifterna i deras registren innehåller de ändringar av uppgifterna som sker efter det att registreringen har gjorts (artikel 10.8). I linje med det finns det i penningtvättsförordningen bestämmelser som – likt de ovan nämnda bestämmelserna i registerlagen – innebär att juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner och är skyldiga att till registermyndigheten anmäla varje ändring av uppgifterna som sker efter den ursprungliga registreringen. Ändringar ska rapporteras utan onödigt dröjsmål och allra senast inom 28 dagar (artiklarna 63.2, 64.2 och 67.5). Det är rimligt att tolka bestämmelserna på så sätt att tidsfristen gäller från det att den juridiska personen eller förvaltare får kännedom om ändringen (jfr 2 kap. 3 § tredje stycket registerlagen).

När det gäller utländska juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner som saknar särskild anknytning till Sverige – dvs. sådana personer som endast är skyldiga att anmäla uppgifter för registrering när de avser vidta vissa rättshandlingar – har kravet på att anmäla ändrade förhållanden begränsats. I dessa fall gäller kravet endast så länge

- affärsförbindelsen med en ansvarig enhet varar,
- den juridiska personen eller konstruktionen äger fastigheten, eller
- avtalstiden i det offentliga kontraktet som tilldelats genom offentlig upphandling löper.

Vid köp av motorfordon, vattenfarkoster och luftfartyg gäller det i stället endast från det att den första informationen om det avsedda köpet lämnas till registermyndigheter till dess att köpet slutförs (artikel 67.5).

Det föreslås att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in bestämmelser som innebär att de som omfattas av skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän även är skyldiga att anmäla varje ändring av uppgifterna. Det föreslås även att det i

lagen tas in upplysningar om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om dels inom vilka tidsfrister anmälan ska göras, dels hur länge skyldighet gäller.

Eftersom skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering för utländska juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner som saknar särskild anknytning till Sverige uppkommer redan när det finns en konkret avsikt att vidta en viss rättshandling, kan det inte uteslutas att det i registret kommer att finnas uppgifter som det i efterhand går att säga inte hade behövts registreras. Det kan exempelvis handla om fastighetsköp som aldrig blev av eller affärsförbindelser med ansvariga enheter som aldrig ingåtts. Enligt promemorians uppfattning bör i skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden även ligga att den som har anmält uppgifter för registrering också ska underrätta Bolagsverket om det senare visar sig att uppgifterna aldrig hade behövts registreras.

14.14 Bolagsverkets åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är korrekta

14.14.1 Kontroller vid anmälan och senare

Promemorians förslag

Bolagsverket ska kontrollera riktigheten i uppgifterna som anmäls för registrering i registret över verkliga huvudmän. Myndigheten ska dessutom kontrollera om någon av följande är föremål för riktade ekonomiska sanktioner:

1. den juridiska personen eller konstruktionen i fråga,
2. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar den juridiska personen eller konstruktion, eller
3. en verklig huvudman till den juridiska personen eller konstruktionen.

Bolagsverket ska regelbundet kontrollera riktigheten i de uppgifter som finns i registret. Myndigheten ska omedelbart efter det att ett beslut om riktade ekonomiska sanktioner meddelats kontrollera om det har skett förändringar i fråga om vilka som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner som gäller personer som finns registrerade i registret och, i så fall, uppdatera registret på grundval av den nya informationen.

Om det kan antas att en uppgift i registret är felaktig, ska Bolagsverket så snart som möjligt utreda misstanken och, om uppgiften är felaktig, korrigera uppgiften. Det ska göras inom 30 arbetsdagar, om det inte är omöjligt till följd av ärendets komplexitet.

Bolagsverket ska få förelägga den registreringsskyldiga personen som uppgiften gäller att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare. Om föreläggandet inte följs, ska myndigheten få besluta att ta bort uppgiften från registret. Föreläggandet ska få förenas med vite.

Bolagsverket ska även självmant få rätta en felaktig uppgift.

Promemorians bedömning

Direktivets regler som innebär att det i registret ska finnas noteringar som anger om uppgifter har rapporterats vara felaktiga bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Det krävs att uppgifterna kontrolleras

I skälen i sjätte penningtvättsdirektivet framhålls att det är av grundläggande betydelse att uppgifterna i medlemsstaternas register över verkliga huvudmän är korrekta. Det gäller inte minst för att välgrundade och lagenliga beslut ska kunna fattas utifrån dem. Medlemsstaterna bör därför säkerställa att registermyndigheterna inom rimlig tid efter det att uppgifterna om verkligt huvudmannaskap lämnas in och därefter regelbundet verifierar att uppgifterna är adekvata, korrekta och aktuella (skäl 27). Dessutom framhålls i skälen vikten av att registermyndigheterna granskar uppgifterna om verkligt huvudmannaskap mot uppgifter om personer som utpekats i samband med riktade ekonomiska sanktioner. Syftet är att upptäcka om förändringar i den juridiska enhetens eller konstruktionens ägar- eller kontrollstruktur innebär risk för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås (skäl 31).

Den specifika regeln om registermyndigheternas kontroll av att uppgifterna i registren är adekvata, korrekta och aktuella finns i artikel 10.7 a i sjätte penningtvättsdirektivet. Av artikel 10.9 i samma direktiv följer att registermyndigheterna ska kontrollera om uppgifterna avser en person eller enhet som utpekats i samband med riktade ekonomiska sanktioner. Det ska göras dels omedelbart efter utpekande och därefter med jämna mellanrum. Bestämmelsen hör samman med att registren, vid sidan av de uppgifter som anmäls för registrering, även ska innehålla ”indikationer” om den juridiska personen eller konstruktionen har samröre med personer eller enheter som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner (artikel 10.9 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Några motsvarande krav på kontroll av uppgifter som de som nu beskrivits finns inte i det nuvarande penningtvättsdirektivet. Inte heller finns det någon bestämmelse i registerlagen som innebär att Bolagsverket är skyldigt att kontrollera riktigheten i uppgifterna. En annan sak är att Bolagsverket ska vidta åtgärd om det uppkommer misstanke om att en uppgift är felaktig.

Utredningen är inne på en skyldighet att verka för att uppgifterna är att korrekta och göra vissa kontroller av anmälda uppgifter följer av myndighetens utredningsansvar enligt 23 § första stycket förvaltningslagen (se betänkandet s. 416). Av den bestämmelsen följer att en myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. Sedan den 1 april 2024 följer dessutom av 5 a § första stycket förordningen med instruktion för Bolagsverket att myndigheten aktivt ska verka för att uppgifterna i myndighetens register är korrekta och överensstämmer med verkliga förhållanden. Bestämmelsen – som har tillkommit i syfte att motverka att juridiska personer används i brottsliga syften – innebär att Bolagsverket fått ett tydligare ansvar för att kontrollera att uppgifter i

myndighetens register är korrekta och har möjlighet att prioritera den uppgiften bland andra uppgifter.

Med tanke på vilken typ av ärende som det gäller kan beredningskravet som följer av förvaltningslagen enligt promemorians mening inte förväntas leda till några mer omfattande kontroller av uppgifterna i registret över verkliga huvudmän. Inte heller med beaktande av tillägget i myndighetens instruktion kan den befintliga regleringen anses tillräcklig för att uppfylla direktivets mer specifika krav på registermyndigheten. Det föreslås därför att Bolagsverket i den nya lagen om verkliga huvudmän ges ett tydligare ansvar för att kontrollera uppgifter. Bolagsverket ska dels kontrollera uppgifterna som anmäls. Bolagsverket ska få även kontrollera om den juridiska personen eller konstruktionen, dess verkliga huvudmän eller en fysisk eller juridisk person som kontrollerar den juridiska personen eller konstruktionen är föremål för riktade ekonomiska sanktioner.

Det föreslås dessutom att Bolagsverket därefter regelbundet ska kontrollerar riktigheten i de uppgifter som finns i registret, inbegripet riktigheten i vad som framgår av registret när det gäller sanktioner. Myndigheten ska när nya beslut om riktade ekonomiska sanktioner meddelas kontrollera om det innebär att någon ändring i uppgifterna måste göras. Myndigheten ska uppdatera registret på grundval av den nya informationen.

Omfattningen av kontrollerna

Utredningen anser att Bolagsverkets utvidgade kontrollerande roll inte innebär att alla uppgifter ska kontrolleras (se betänkandet s. 419). Slutsatsen kan förstås utifrån den stora mängd uppgifter som finns i registret. I sammanhanget kan även nämnas att regeringen i förarbetena till registerlagen konstaterade att registret över verkliga huvudmän kan väntas innehålla hundratusentals poster och att det därför inte är möjligt att ålägga Bolagsverket eller någon annan myndighet att utöva tillsyn över att uppgifterna i registret är korrekta, adekvata och aktuella (prop. 2016/17:173 s. 480). Samtidigt ger ordalydelsen i artikel 10.7 a i sjätte penningtvättsdirektivet, där det bl.a. anges att verifiering av uppgifterna ska ske inom rimlig tid efter det att uppgifterna lämnats in, snarast intryck av att direktivet kräver att kontroll ska göras i samtliga fall. Denna tolkning bekräftas av artikel 10.13 i samma direktiv där det tydligt anges att verifieringen ska ske vid tidpunkten för inlämnandet av uppgifterna (se även artikel 10.14). Därefter ska uppgifter, enligt artikel 10.7 a i sjätte penningtvättsdirektivet, kontrolleras regelbundet. Av artikel 10.9 i sjätte penningtvättsdirektivet följer att kontroll av om uppgifterna avser personer som utpekats i samband med riktade ekonomiska sanktioner ska ske omedelbart efter utpekandet och därefter med jämna mellanrum.

Bestämmelserna som gäller registermyndigheternas kontroller måste förstås utifrån bestämmelsen i artikel 10.12 i samma direktiv. Där anges att medlemsstaterna ska säkerställa att registermyndigheterna förfogar över de automatiserade mekanismer som är nödvändiga för att utföra den verifiering som avses i artiklarna 10.7 a och 10.9, även genom att jämföra de uppgifter som finns i sådana register med information från andra källor. Direktivet verkar utgå från att kontrollerna görs med hjälp av automatiserade processer, exempelvis samkörning med andra register. När det

gäller kontroller av uppgifter om verkligt huvudmannaskap anges även att omfattningen och frekvensen av kontrollerna bör stå i proportion till de risker som är förknippade med de kategorier av juridiska personer och enheter som det gäller (artikel 10.7 andra stycket). Det handlar då om de risker som har identifierats genom den unionsövergripande riskbedömningen och den nationella riskbedömningen som regleras i artiklarna 7 och 8 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Bolagsverket bör verka för att kontrollerna kan göras på ett så resurseffektivt och samtidigt träffsäkert sätt som möjligt. Bolagsverket kan då överväga om automatiserade lösningar kan användas. Enligt tredje stycket i artikel 10.7 i sjätte penningtvättsdirektivet ska kommissionen utfärda rekommendationer om de metoder och förfaranden som ska användas av registermyndigheterna för att kontrollera uppgifterna om verkligt huvudmannaskap. Viss ledning kring hur kontrollerna kan utföras bör alltså kunna fås från dessa rekommendationer.

Om uppgifterna i registret inte stämmer

Om Bolagsverket vid kontroll av uppgifter i en anmälan fattar misstanke om att någon av uppgifterna inte stämmer bör myndigheten kunna vidta åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är eller blir korrekta. Detsamma gäller om Bolagsverket vid sina senare kontroller fattar sådan misstanke eller uppmärksammas på eventuella felaktigheter av utomstående. Medan den först nämnda kommer att behandlas i längre ned, kommer promemorian i det följande behandla frågan om vilka åtgärder som får vidtas vid misstanke om att en uppgift som redan finns i registret är felaktig.

I dag gäller enligt registerlagen att Bolagsverket får förelägga den registreringsskyldiga personen att rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Föreläggandet får förenas med vite. Om det inte följs får Bolagsverket besluta att uppgiften inte ska registreras eller att uppgiften ska tas bort från registret och förelägga den registreringsskyldiga personen att lämna in en ny anmälan. Föreläggandet vid vite får även ställas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare (3 kap. 4, 6 och 9 §§ registerlagen, se även i artiklarna 30.4 och 31.5 i det nuvarande penningtvättsdirektivet).

Som ovan nämns kan en misstanke om att en uppgift är felaktig uppkomma både vid Bolagsverkets egna kontroller och till följd av att Bolagsverket uppmärksammas på felaktigheten av någon annan, exempelvis en ansvarig enhet eller annan myndighet. I sjätte penningtvättsdirektivet finns krav på att registermyndigheten ska vidta åtgärder för att korrigera den felaktiga uppgiften inom en viss tidsfrist, om det är en ansvarig enhet eller behörig myndighet som har rapporterat felaktigheten. Bestämmelsen knyter an till den rapporteringsskyldighet som ansvariga enheter och behöriga myndigheter har om de upptäcker avvikelser mellan uppgifterna i registret och de uppgifter som de själva har (se avsnitt 14.15.2). Det bedöms inte finnas skäl att uppställa olika krav på Bolagsverket att agera i situationer då myndigheten själv upptäcker en eventuell felaktighet mot situationer då myndigheten att någon utomstående uppmärksammas på felaktigheten. Det föreslås därför att en samma tidsfrist ska gälla för att vidta åtgärder för att korrigera uppgiften i samtliga fall då Bolagsverket blir varse om eventuella felaktigheter i uppgifter som finns i registret. Sjätte penning-

tvättsdirektivet tillåter en längre tidsfrist om den avvikelse som upptäcks är komplex. Även detta bör gälla för Bolagsverket. I enlighet med vad som nu angetts föreslås därför att Bolagsverket så snart som möjligt ska utreda misstanken och, om uppgiften är felaktig, korrigera denna. Vidare föreslås att det ska göras senast inom tidsfristen 30 arbetsdagar, om det inte är omöjligt till följd av ärendets komplexitet.

Bolagsverket bör som åtgärd vid misstanke om felaktiga uppgifter i registret, precis som i dag, även kunna förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande bör även kunna riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare. På samma sätt som gäller i dag, bör Bolagsverket även kunna få besluta att ta bort uppgiften från registret, om föreläggandet inte följs. Som påtryckningsmedel bör Bolagsverket kunna förena föreläggandet om att rätta uppgiften med vite.

Utöver vad som nu angetts bör Bolagsverket dessutom självmant kunna rätta en felaktig uppgift i registret. Om Bolagsverket känner till vad uppgiften rätteligen ska vara, bör det vara den mest tidsbesparande och minst kostsamma åtgärden.

Om tidsfristen om 30 arbetsdagar inte kan hållas förutsätter sjätte penningtvättsdirektivet att registermyndigheten dokumenterar de åtgärder som myndigheten vidtar i syfte att utreda och korrigera felaktigheten (artikel 10.10). De utredningsåtgärder som Bolagsverket vidtar i en situation där det finns misstanke om felaktighet kan, som ovan framgår, framför allt vara att förelägga den registreringsskyldiga personen att rätta uppgiften eller visa att uppgiften inte är felaktig. Förelägganden som expedierats är allmänna handlingar (2 kap. 3 och 4 §§ och 10 § första stycket tryckfrihetsförordningen). Eftersom det redan av OSL följer att allmänna handlingar ska registreras finns det inte behov av att införa särskilda bestämmelser för att säkerställa att kravet på dokumentation uppfylls (5 kap. 1 § första stycket). I den delen uppfylls alltså redan kravet på dokumentation i sjätte penningtvättsdirektivet av gällande rätt.

Bolagsverkets roll att säkerställa att uppgifterna är korrekta

Reglerna i sjätte penningtvättsdirektivet innebär att Bolagsverket kommer att få en mer aktiv roll i att kontrollera att uppgifterna i registret över verkliga huvudmän är korrekta. Som utredningen framhåller bör dock utgångspunkten också i fortsättningen vara att det är den registrerings-skyldiga personen som ska se till att uppgifterna i registret är korrekta (se betänkandet s. 384 och 385). Dels skulle det vara svårt för Bolagsverket att fullgöra ett sådant ansvar, dels skulle det kräva stora resurser. Bolagsverkets åtgärder bör därför främst bestå i att förelägga den registrerings-skyldiga personen att rätta uppgifterna. Ansvarsfördelningen innebär dock inte att Bolagsverket ska vara förhindrad att på egen hand rätta uppgifter om myndigheten har tillförlitliga uppgifter om vad som är korrekt.

Det bör framgå av registret att en uppgift rapporterats felaktig

Sjätte penningtvättsdirektivet uppställer krav på att det i registret ska finnas särskilda omnämmanden – det vill säga noteringar – om uppgifter har rapporterats innehålla avvikelser. En notering ska vara synlig för de

personer som beviljats ”tillgång” till uppgiften enligt artiklarna 11 och 12 fram till dess att uppgiften har korrigerats (artikel 10.10). Noteringarna ska alltså vara synliga för bl.a. vissa myndigheter, ansvariga enheter och fysiska och juridiska personer med s.k. berättigat intresse av uppgifterna. Genom noteringarna kan de som använder sig av uppgifterna i registret uppmärksammas på att det finns tveksamheter kring om uppgifterna i fråga stämmer. De får i sig anses innebära att det kan finnas anledning för den som använder sig av registret att gå vidare med mer omfattande efterforskningar kring verkligt huvudmannaskap. Det gäller inte minst för ansvariga enheter i samband med att de utför åtgärder för kundkännedom. Eftersom nyttan av sådan information är densamma oberoende av på vilket sätt tveksamheten kring om uppgiften är korrekt uppkommer bör noteringen finnas i samtliga fall som tveksamhet finns. Det gäller alltså både i situationer då utomstående rapporterat avvikelse och då Bolagsverket på egen hand upptäckt att uppgiften kan antas vara felaktig.

Direktivet bör inte förstås på ett sådant sätt att *endast* de som anges i artiklarna 11 och 12 i samma direktiv ska kunna se noteringarna. Någon grund för Bolagsverket att hemlighålla noteringarna finns heller inte. Reglerna i direktivet bör förstås som att det handlar om att säkerställa att *åtminstone* de som anges i artiklarna ska kunna se noteringarna.

Reglerna i sjätte penningtvättsdirektivet som innebär att det i registret ska finnas noteringar som anger om uppgifter har rapporterats vara felaktiga bör genomföras på lägre nivå än lag. Föreskrifter om detta rymms inom regeringens restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen.

14.14.2 Bolagsverkets verktyg vid kontroll

Promemorians förslag

Bolagsverket ska i samband med sina kontroller av uppgifter i en anmälan om registrering eller i registret få förelägga

1. en registreringsskyldig person, och
2. verkliga huvudmän och ägare till den juridiska personen eller konstruktionen som kontrollen gäller,

att lämna de uppgifter och ge tillgång till de dokument som myndigheten behöver för sina kontroller. Ett föreläggande om att lämna uppgifter eller ge tillgång till dokument ska få förenas med vite.

Bolagsverket ska, när det är nödvändigt för myndighetens kontroller av uppgifterna i en anmälan eller i registret, få genomföra en undersökning på plats hos en registreringsskyldig person om en sådan undersökning är proportionerlig. Bolagsverkets beslut ska få överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Om platsen är en bostad ska Förvaltningsrätten i Stockholm, på ansökan av Bolagsverket, besluta om åtgärden ska få vidtas. Förvaltningsrättens beslut om att åtgärden ska tillåtas ska innehålla uppgift om

1. föremålet för och syftet med undersökningen, och
2. tidpunkten för när undersökningen ska börja.

Förvaltningsrätten i Stockholms beslut i fråga om platsundersökning – både som överklagandeinstans och som första instans – ska kunna

överklagas till kammarrätten. Det ska krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Vid en platsundersökning ska Bolagsverket inte ta del av handlingar som omfattas av en advokats tystnadsplikt och som innehas av en advokat eller biträdet till en advokat eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Om det behövs för att säkerställa en verklig huvudmans identitet, ska Bolagsverket få förelägga en verklig huvudman eller ledande befattningshavare att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

Promemorians bedömning

Bolagsverket kan inhämta information från andra register i den utsträckning som det är nödvändigt för att Bolagsverket ska kunna fullgöra sina uppgifter.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Det finns ett behov av verktyg

En av ambitionerna med sjätte penningtvättsdirektivet är att säkerställa att registermyndigheterna har de förutsättningar som krävs för att mer aktivt verka för att uppgifterna i medlemsstaternas register över verkliga huvudmän är korrekta. Genom regler som innebär att registermyndigheterna har befogenhet att begära in uppgifter och dokument samt vidta kontroller, inbegripet undersökningar på plats, får registermyndigheterna verktyg att utöva sin roll. Bestämmelserna är inte valfria, utan innebär att medlemsstaterna är skyldiga att se till att deras registermyndigheter har just dessa verktyg. När det gäller kontroller i form av platsundersökningar, tillåter direktivet dock att registermyndigheten får genomföra sådana först efter att en annan myndighet har gett sitt godkännande.

Några bestämmelser om att registermyndigheten ska få begära in dokument och genomföra platsundersökningar finns inte i det nuvarande penningtvättsdirektivet. Det har inte heller tagits något nationellt initiativ till sådana bestämmelser.

Inhämtning av uppgifter och dokument

Enligt penningtvättsdirektivet ska registermyndigheterna av registrerings-skyldiga personer samt av deras juridiska och verkliga huvudmän kunna inhämta alla uppgifter och dokument som krävs för att identifiera och verifiera deras verkliga huvudmän (artikel 10.4). Det handlar exempelvis om styrelsens resolutioner och protokoll från deras möten, avtal om partnerskap, trustavtal, fullmakt och andra avtalsmässiga överenskommelser och dokumentation. Uppräkningen är inte uttömmande. För att nämna fler exempel skulle, som utredningen anger, exempelvis en kopia av pass-handling kunna begäras in i syfte att kontrollera en verklig huvudmans identitet (se betänkandet s. 386). Med juridiska huvudmän avses, enligt promemorians uppfattning, ägare till den som kontrollen gäller.

Vid myndigheters handläggning av ärenden gäller generellt att ärenden ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt (9 §

förvaltningslagen). Det innebär att det kan vara påkallat med viss återhållsamhet när det gäller att inhämta uppgifter eller begära tillgång till dokument. Inhämtande av olika typer av dokument kan antas innebära ökad administrativ börda och eventuellt även kostnader för den enskilde. Det kan även förväntas leda till fördröjningar i ärendet. Möjligheten bör därför inte utnyttjas om det inte finns ett reellt behov av det. Det kan vidare innebära att Bolagsverket – i de fall där det bedöms finnas ett behov – kan behöva fundera över vilken typ av dokument som bör begäras. Om flera olika typer av dokument kan ge de svar som eftersöks kan myndigheten behöva fundera över vilken typ av dokument som är minst ingripande för den enskilde att ge myndigheten tillgång till. Som påtryckningsmedel för att förfrågningar om uppgifter och dokument ska besvaras bör Bolagsverket ha möjlighet att kunna förelägga om vite.

Sammanfattningsvis föreslås att Bolagsverket ska få förelägga en registreringskyldig person att lämna de upplysningar och ge tillgång till de dokument som myndigheten behöver för sina kontroller. Det föreslås vidare att myndigheten ska få förelägga verkliga huvudmän och ägare till den juridiska personen eller konstruktionen som kontrollen gäller att lämna sådana upplysningar och ge tillgång till sådana dokument. Det föreslås dessutom att de ovan nämnda föreläggandena ska få förenas med vite.

Inhämtning av information från andra register

Enligt artikel 10.10 i sjätte penningtvättsdirektivet ska registermyndigheterna ha befogenhet att begära in information från andra register – även sådana som finns i tredje länder – i den utsträckning sådan information är nödvändig för att registermyndigheten ska kunna utföra sina uppgifter. Bestämmelsen får antas vara relevant i samma situationer som bestämmelsen i artikel 10.4 i samma direktiv, dvs. när Bolagsverket vidtar åtgärder för att kontrollera att uppgifter om verkligt huvudmannaskap stämmer.

Det finns ingenting i svensk rätt som hindrar Bolagsverket från att hämta in sådana uppgifter om det bedöms krävas inom ramen för myndighetens utredningsskyldighet enligt 23 § första stycket förvaltningslagen, sina åtgärder för att verka för att uppgifterna i verkets register är korrekta och överensstämmer med verkliga förhållanden enligt 5 a § första stycket förordningen med instruktion för Bolagsverket eller sina kontroller av riktigheten i uppgifter i en anmälan eller registret enligt den nya lagen om verkliga huvudmän. Genom dessa bestämmelser finns en rättslig grund i nationell rätt för den personuppgiftsbehandling som inhämtandet av sådana uppgifter eller dokument kan innebära (jfr. artikel 6.1 e och 6.3 i EU:s dataskyddsförordning). Enligt promemorians uppfattning krävs alltså inte några lagstiftningsåtgärder för att genomföra bestämmelsen i artikel 10.10 i sjätte penningtvättsdirektivet om befogenheten att begära in information från andra register.

Direktivets krav på möjlighet till platsundersökning

Genom sjätte penningtvättsdirektivet införs bl.a. krav på att registermyndigheterna ska ha befogenhet att genomföra kontroller på plats hos registreringskyldiga juridiska personers affärslokaler eller säten. Syftet med sådana platsundersökningar är att fastställa verkligt huvudmannaskap och

verifiera att de uppgifter som har anmälts för registrering är korrekta, adekvata och aktuella (artikel 10.11).

När det gäller affärslokal måste de förstås som den plats där verksamheten bedrivs. Som utredningen redogör för är det utifrån ändamålet med regeln rimligt att tolka säte som att det är den plats där den juridiska personen har registrerad adress som avses, exempelvis huvudkontor, och inte den ort där styrelsen finns, det vill säga där bolags- eller föreningsstämman ska hållas (se betänkandet s. 418). När det gäller exempelvis aktiebolag finns det enbart krav på att det av bolagsordningen ska framgå orten för bolagets säte (3 kap. 1 § första stycket 2 aktiebolagslagen). En platsundersökning måste dock utföras på en specifik plats. Trots den tolkning som promemorian gör i fråga om innebörden av säte kommer promemorian att nedan fortsätta använda begreppet säte när reglerna beskrivs.

När det gäller förvaltare till juridiska konstruktioner som också är ansvariga enheter enligt artikel 3.3 a, b eller c i penningtvätsförordningen – det vill säga vissa revisorer och skatterådgivare, vissa notaries, advokater och jurister, samt tjänsteleverantörer till trustar eller bolag – gäller motsvarande regler som de som beskrivs ovan, men i tillägg till det förutsätts att platsundersökningen ska vara förenligt med åtminstone följande krav.

- Att det getts förhandstillstånd till åtgärden från rättsliga myndigheter, om den registreringsskyldige är en fysisk person och affärslokalen eller sätet samtidigt är personens privata bostad.
- Att åtgärden genomförs med respekt för de förfarandegarantier som finns i medlemsstaten för att skydda konfidentialitet vid juridisk rådgivning och att det inte ges tillgång till information som skyddas av sådan konfidentialitet.

Direktivets bestämmelse om platsundersökning väcker flera frågor. Dels aktualiseras frågan om det över huvud taget är tillåtet med platsundersökning hos förvaltare som inte tillhör någon av de nämnda yrkeskategorierna. Om det är det, väcks frågan om förhandstillstånd krävs från rättsliga myndigheter när platsen är en privatbostad. När det gäller juridiska personer är det, som ovan framgår, tillåtet med platsundersökningar. Med anledning av de särskilda bestämmelser som gäller platsundersökningar i vissa förvaltares privatbostäder uppkommer dock frågan vad som gäller om den juridiska personens affärslokal eller säte sammanfaller med en privatbostad.

När det gäller den förstnämnda frågan kan inledningsvis konstateras att platsundersökning är en ingripande åtgärd. Förvaltare av juridiska konstruktioner kan vara fysiska personer. Enligt promemorians mening framstår det som rimligt att den unionsrättsliga lagstiftaren inte har velat införa krav på platsundersökning hos förvaltare i andra fall än då det är klart att personen i fråga omfattas av reglerna om verkligt huvudmannaskap till följd av uppgifter som han eller hon utför inom ramen för sin yrkesutövning. Något uttryckligt hinder mot att medlemsstaterna väljer att införa möjlighet till platsundersökning även i andra fall finns dock inte i direktivet. En sådan möjlighet får dock inte införas, om det skulle stå i strid med Europakonventionen, se mer om detta nedan.

Det förhållandet att direktivet inte uppställer något krav på att platsundersökning ska vara möjligt hos andra förvaltare förklarar varför det i direktivet inte anges något om vad som gäller för platsundersökningar hos sådana förvaltare när sätet eller affärslokalen sammanfaller med en privatbostad. Om möjlighet till sådana platsundersökningar införs bör – när det gäller privatbostäder – motsvarande gälla som för andra förvaltare. Det betyder att förhandstillstånd från rättsliga myndigheter bör krävas.

När det gäller den andra frågan anser promemorian att en tänkbar förklaring till varför det inte finns några särskilda regler kring vad som gäller vid platsundersökningar i juridiska personers affärslokaler eller säten som sammanfaller med en privatbostad är att den unionsrättsliga lagstiftaren kan ha haft bilden av att det enbart är i situationen med förvaltare som privatbostäder aktualiseras. Promemorian delar därmed inte utredningens uppfattning att det förhållandet att det finns specialreglering om när platsundersökning är tillåtet i privatbostäder i sjätte penningtvättsdirektivet talar för att det inte är tillåtet att göra platsundersökningar i privatbostäder i andra fall än när det är uttryckligen reglerat (se betänkandet s. 419). Det finns, som promemorian ser det, inte något ändamål som skulle kunna motivera att det är tillåtet med platsundersökning i en förvaltares affärslokal eller säte när den sammanfaller med en privatbostad, men inte när en juridisk persons affärslokal eller säte sammanfaller med en privatbostad. Promemorian anser därför att en rimlig tolkning av direktivet är att det inte utesluter platsundersökning även i den sistnämnda situationen. I linje med vad som angetts ovan förutsätter det dock att bedömningen görs att det är förenligt med Europakonventionen.

Med den bedömningen aktualiseras frågan om det endast är platsundersökning i en förvaltares privatbostad som enligt direktivet förutsätter förhandstillstånd från rättsliga myndigheter. Med den tolkningen som gjorts ovan – att specialregleringen om platsundersökning i förvaltares privatbostäder troligen är ett utflöde av att lagstiftaren utgått från att det endast är i förhållande till förvaltare som platsundersökning i privatbostad blir aktuellt – bör direktivet inte tolkas som att förhandstillstånd endast krävs om platsundersökning ska göras förvaltares privatbostäder. Enligt promemorians mening är en rimligare tolkning att det bör krävas även i andra fall när platsundersökning ska göras i privatbostad. I sammanhanget bör nämnas att det i vart fall inte finns något som hindrar att krav på förhandstillstånd införs även i andra fall. Av artikel 10.11 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet följer att det är tillåtet för medlemsstaterna att föreskriva krav på godkännande av rättslig myndighet för att registermyndigheten ska få genomföra platsundersökning och det gäller oavsett om det handlar om platsundersökning där affärslokalen eller sätet sammanfaller med privatbostad eller inte.

Sammanfattningsvis är promemorians bedömning att reglerna bör tolkas på följande sätt.

- Platsundersökning ska kunna göras hos juridiska personer och förvaltare som är ansvariga enheter i sin yrkesroll som revisor, skatterådgivare, notarie, advokat och jurist eller tjänsteleverantör till truster eller bolag. Det är även tillåtet att även införa regler om platsundersökning hos förvaltare som inte tillhör någon av de nämnda yrkeskategorierna.

- Om affärslokalen eller sätet sammanfaller med en förvaltares privatbostad, ska förhandstillstånd krävas från rättsliga myndigheter. Motsvarande krav gäller om en juridisk persons affärslokal eller säte sammanfaller med en privatbostad.

Det föreslås en bestämmelse om platsundersökningar

Mot bakgrund av de slutsatser som redogörs för ovan föreslår promemorian att Bolagsverket ska få genomföra en undersökning på plats hos en registreringsskyldig person i syfte att kontrollera uppgifterna i en anmälan om registrering i registret över verkliga huvudmän eller i registret över verkliga huvudmän. Som ovan nämns förutsätter det att det är tillåtet enligt Europakonventionen. Enligt artikel 8 har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Från rättspraxis finns exempel på att begreppet "hem" även ansetts innefatta kontor, se rättsfallet Niemietz mot Tyskland där advokatkontor ansågs innefattas. Begreppet bör följaktligen inte tolkas alltför snävt. En offentlig myndighets ingripande i rättigheten enligt artikel 8 i Europakonventionen får inte ske annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt utifrån vissa ändamål, bl.a. till förebyggande av oordning eller brott.

Om platsundersökningen sker på ett sådant sätt att enskildas rätt enligt artikel 8 i Europakonventionen berörs, krävs även i det enskilda fallet en bedömning av om undersökningen är tillåten. Syftet med platsundersökningen bör rymmas under ändamålet förebyggande av oordning eller brott, men för att åtgärden ska vara tillåten enligt Europakonventionen förutsätts även att den är nödvändig. Om det handlar om att åtgärden inkräktar på en advokats tystnadsplikt kan vissa hänsynstagande även behöva göras utifrån det (se exempelvis det ovan nämnda rättsfallet Niemietz mot Tyskland).

För att säkerställa att platsundersökning inte sker utan att det behövs föreslås att platsundersökning enbart ska få göras när det är nödvändigt, jfr artikel 8.2 Europakonventionen. Det bör gälla generellt, dvs. även i situationer då platsundersökningen inte berör enskildas rätt enligt artikel 8 i Europakonventionen. För införande av ett nödvändighetskriterium talar också det förhållandet att en sådan åtgärd kan förväntas vara mer kostsam för myndigheten än en kontroll som görs hos myndigheten. Åtgärden skulle exempelvis kunna vara förenad med resekostnader för personal. I nödvändighetskriteriet som föreslås införas ligger alltså att platsundersökning inte ska vidtas om kontrollen av uppgifterna kan göras på annat sätt med motsvarande tillförlitlighet i fråga om resultat. Förslaget om platsundersökning kan utgöra en begränsning av skyddet mot husrannsakan och liknande intrång i 2 kap. 6 § regeringsformen. Åtgärden behövs dock för att säkerställa att uppgifter i registret över verkliga huvudmän är korrekta och, i förlängningen, för att förhindra bl.a. penningtvätt. Några mindre ingripande alternativ än att införa möjlighet till platsundersökning finns inte för att uppnå vad som avses. Begränsningen bedöms därmed som proportionerlig.

Enligt 5 § tredje stycket förvaltningslagen får en myndighets ingripande i ett enskilt intresse aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får endast vidtas om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de

olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Bestämmelsen ger uttryck för proportionalitetsprincipen. Den principen gäller även i fråga om platsundersökningar och begränsar när sådana undersökningar får vidtas. Den gäller även om det inte uttryckligen anges i bestämmelsen. Enligt promemorians uppfattning bör undersökning på plats där affärslokalen eller sätet i fråga sammanfaller med en privatbostad sällan vara proportionerlig vid en avvägning mellan syftet med åtgärden och den olägenhet som kan antas uppstå för den som är bosatt på adressen.

Det föreslås att det ska krävas tillstånd från domstol före det att åtgärden inleds om platsen är en privatbostad. Förvaltningsrätten i Stockholm har, enligt promemorians uppfattning, den erfarenheten som krävs för att handlägga den typen av förfrågningar som nu kan bli aktuellt och framstår därför som lämplig för uppgiften. Mot bakgrund av att det uppskattas röra sig om förhållandevis få ansökningar om tillstånd för platsundersökningar är det ändamålsenligt att endast en förvaltningsrätt prövar dessa frågor.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att Bolagsverket ska få genomföra en undersökning på plats hos en registreringsskyldig person, om det är nödvändigt för myndighetens kontroller av riktigheten i uppgifterna i en anmälan eller i registret. Om den platsen är en bostad bör det krävas tillstånd från Förvaltningsrätten i Stockholm före det att åtgärden inleds.

Befogenheten i fråga om platsundersökning bör, i linje med skäl 28 i sjätte penningtvättsdirektivet, även kunna göras hos förvaltare till truster eller personer i likvärdig ställning i liknande juridiska konstruktioner om de har sitt säte eller hemvist i, eller administrerar den juridiska konstruktionen från Sverige (jfr föreslagna 1 kap. 4 § i den nya lagen om verkliga huvudmän).

Vissa frågor om förfarandet gällande platsundersökning

Promemorian har övervägt om det bör införas särskilda bestämmelser som innebär att platsundersökning enligt penningtvättsregleringen ska kunna genomföras utan att den registreringsskyldiga personen som berörs dessförinnan har underrättats och fått möjlighet att yttra sig i frågan. Därigenom skulle det gå att undvika att den registreringsskyldiga personen vidtar åtgärder som innebär att syftet med platsundersökningen inte uppnås. Det kan exempelvis handla om att den registreringsskyldiga personen vidtar åtgärder för att dölja de riktiga förhållandena eller ge sken av att förhållandena är andra än vad de är.

Enligt promemorian finns det mot bakgrund av att platsundersökningars ingripande karaktär skäl att vara återhållsam med att gå längre än vad sjätte penningtvättsdirektivet kräver. Några särskilda bestämmelser som innebär att platsundersökning ska få genomföras utan att den registreringsskyldiga personen dessförinnan underrättats och fått möjlighet att yttra sig föreslås därför inte. Bolagsverket och Förvaltningsrätten i Stockholm är därmed i stället hänvisade till det begränsade utrymme för det som följer av förvaltningslagen respektive förvaltningsprocesslagen (25 § första stycket förvaltningslagen och 10 § andra stycket förvaltningsprocesslagen).

När det gäller överklagande föreslås att Bolagsverkets beslut gällande platsundersökning ska kunna överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Beslut som meddelats av Förvaltningsrätten i Stockholm bör enligt promemorians mening vidare kunna överklagas till kammarrätten.

Det gäller både beslut som domstolen har fattat som första instans och som överinstans efter det att Bolagsverkets beslut överklagats. Det föreslås att prövningstillstånd ska krävas för att kammarrätten ska ta upp saken för prövning.

Skydd av konfidentiell information vid platsundersökning

Som nämns ovan uppställer sjätte penningtvättsdirektivet krav på att platsundersökningar hos förvaltare ska vara förenliga med de förfarandegarantier som finns i landet för att skydda konfidentialitet vid juridisk rådgivning och att det inte ges tillgång till information som skyddas av sådan konfidentialitet. Som promemorian uppfattar direktivet kan avsikten dock inte vara att detta ska gälla enbart i situationer då platsundersökningar görs hos en förvaltare. Däremot kan unionslagstiftaren ha funnit det angeläget att särskilt betona detta i förhållande till dem. Det gäller inte minst eftersom det troligtvis inte är ovanligt att förvaltarskapet utövas inom ramen för yrkesutövning som advokat.

Enligt 8 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken är en advokat skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta. En advokat som bryter mot bestämmelsen kan dömas för brott mot tystnadsplikten (20 kap. 3 § brottsbalken). Av 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken följer vidare att advokater och deras biträden får höras som vittnen om något som i deras yrkesutövning anförtratts dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är tillåtet enligt lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Från den regeln finns vissa undantag som innebär att skyldighet att vittna ändå finns i mål om brott av viss allvarlighetsgrad sett till straffskalan som gäller för brottet.

På liknande sätt som gäller vid exempelvis Konkurrensverkets platsundersökningar enligt konkurrenslagen bör det enligt den nya lagen om verkliga huvudmän gälla att Bolagsverket vid sina platsundersökningar inte ska kunna ta del av handlingar med uppgifter som omfattas av en advokats tystnadsplikt (5 kap. 11 första stycket konkurrenslagen, jfr även 27 kap. 2 § rättegångsbalken om beslag). Det bör gälla dels om handlingen innehas av advokaten eller dennes biträde, dels om handlingen innehas av den som tystnadsplikten gäller till förmån för. Det bör inte heller ha någon betydelse om uppgifterna finns i en pappershandling eller på annat medium.

I konkurrenslagen finns en bestämmelse om vad som gäller om myndigheten och den som berörs av undersökningen har olika uppfattning om huruvida handlingen omfattas av undersökningen. I den situationen ska handlingen förseglas och överlämnas till domstolen för prövning av frågan (5 kap. 11 § andra och tredje styckena). Det finns inte något motsvarande krav på förfarande i sjätte penningtvättsdirektivet. Det är också tveksamt i vilken grad sådana situationer kommer uppstå vid Bolagsverkets platsundersökningar. I dagsläget bedöms det inte finnas behov av att införa ett sådant förfarande. Om den situationen ändå skulle uppkomma att en handling påstås omfattas av sådan sekretess, kan viss ledning kring hur påståendet ska bedömas hämtas från praxis gällande 27 kap. 2 § rättegångsbalken om beslagsförbud. Högsta domstolen har när det gäller den bestämmelsen uttalat att när det gäller frågan om vilket stöd domstolen bör kräva för att godta en advokats påstående att hinder för beslag föreligger får det, för att

inte advokatsekretessen ska bli alltför urholkad, anses vara tillräckligt med ett blygsamt mått av bevisning (se t.ex. NJA 1990 s. 537 och NJA 2010 s. 122).

Personlig inställelse

Sedan januari 2025 har Bolagsverket möjlighet att begära personlig inställelse för att säkerställa identiteter i samband med bl.a. registrering i aktiebolagsregistret, föreningsregistret och handelsregistret. Det gäller även vid misstanke om att en uppgift om identitet som finns registrerad är felaktig (11 och 15 c §§ handelsregisterlagen, 27 kap. 2 och 6 a §§ aktiebolagslagen och 19 kap. 3 och 9 a §§ lagen om ekonomiska föreningar). Åtgärderna syftar till att motverka användning av målvakter eller fiktiva identiteter. Eftersom anmälningar för registrering i dessa register prövas på det skriftliga underlag som ges in är det svårt för Bolagsverket att upptäcka om falska identiteter används. Det är mot den bakgrunden som det har ansetts finnas behov av att myndigheten ska kunna kräva personlig inställelse (prop. 2024/25:8 avsnitt 5.3).

Det saknas någon närmare information om i vilken utsträckning falska identiteter används i registret över verkliga huvudmän. I och med att registret delvis innefattar samma uppgifter som de register som nämns ovan kan det dock antas att falska identiteter också finns i registret över verkliga huvudmän. Det kan finns registreringsskyldiga personer som ser fördelar med att ange andra än de verkliga huvudmännen, om det finns risk för att dessa personer skulle innebära att ansvariga enheter tvekar inför att ingå affärsförbindelser med den registreringsskyldiga personen. Ett annat incitament för att anmäla falska identiteter är att försvåra för brottsbekämpande myndigheter att få information om vem eller vilka som står bakom den juridiska personen eller konstruktionen. Det kan alltså vara ett sätt att förhindra den transparens som reglerna om verkligt huvudmannaskap syftar till att uppnå. På motsvarande sätt som framhållits gällande aktiebolagsregistret, föreningsregistret och handelsregistret är det även när det gäller registret över verkliga huvudmän svårt att upptäcka falska identiteter.

I propositionen Bolag och brott framhöll regeringen att registermyndigheten kan göra en jämförelse mellan den anmälde och hans eller hennes identitetshandlingar i syfte att utreda om personen är den han eller hon utger sig för att vara, om den anmälde inställer sig personligen. Ett föreläggande om personlig inställelse framhölls även kunna ha en preventiv verkan, eftersom det kan antas att oseriösa aktörer i många fall skulle avstå från att infinna sig om de får ett föreläggande om att inställa sig personligen. Det ansågs även finnas behov av möjlighet att begära personlig inställelse vid prövningen av om en redan registrerad uppgift om företrädare är oriktig (prop. 2024/25:8 avsnitt 5.3).

De användningsområden för föreläggande om personlig inställelse som regeringen framhöll i det lagstiftningsärendet, borde även vara relevanta i fråga om register över verkliga huvudmän. Sjätte penningtvättsdirektivet tillåter att medlemsstaterna inför fler åtgärder än de som direktivet särskilt föreskriver för att säkerställa att uppgifterna i medlemsstaterna register över verkliga huvudmän är korrekta (artikel 10.7). Unionsrätten hindrar

alltså inte att det som ett nationellt tillägg införs möjlighet för Bolagsverket att begära personlig inställelse.

I likhet med utredningen föreslår promemorian att en sådan möjlighet införs (se betänkandet avsnitt 8.8.5). Det föreslås alltså att det in införs en bestämmelse som innebär att Bolagsverket ska få förelägga en verklig huvudman att inställa sig personligen om den behövs för att säkerställa dennes identitet. Bolagsverket föreslås även få motsvarande möjlighet när det gäller ledande befattningshavare som ska registreras i registret.

Som utredningen framhåller bör föreläggande om personlig inställelse inte användas regelmässigt (se betänkandet s. 388). Ett sådant föreläggande skulle kunna aktualiseras när det finns skäl att misstänka att den verkliga huvudmannens eller den ledande befattningshavarens identitetshandlingar är förfalskade eller att den person som anmälts som verklig huvudman eller ledande befattningshavare agerar målvakt. Det bör kunna användas endast i situationer där det behövs för att säkerställa identitet och där utredningen i övrigt inte utgör ett tillräckligt underlag och andra mindre ingripande utredningsmetoder inte kan användas.

Om ett föreläggande om personlig inställelse inte följs får det anses vara en indikation på att uppgifterna som lämnats inte stämmer. Utredningen har föreslagit att Bolagsverket i den situationen ska kunna besluta att registrering inte ska ske eller att en uppgift som har registrerats ska tas bort från registret. Det skulle dock innebära att underlåtelse från en person som själv inte är ansvarig för registreringsskyldighet, exempelvis en verklig huvudman, kan leda till att registreringsskyldigheten inte fullgörs.

Promemorian föreslår i stället att Bolagsverket i den situationen bör överväga att förelägga den registreringsskyldiga personen att rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig vid påföljd av att uppgiften i fråga annars inte registreras eller, om den redan finns registrerad, tas bort. En möjlighet för Bolagsverket att skicka sådana förelägganden föreslås i avsnitt 14.16.5. Det skulle i så fall kräva att Bolagsverket skickar ut ett nytt föreläggande. Ett sådant förfarande kan möjligen uppfattas som "ett steg tillbaka" eller en upprepning i och med att Bolagsverket redan kan ha skickat ut ett sådant föreläggande före det att föreläggande om personlig inställelse skickades ut. I vissa fall kan föreläggande om personlig inställelse vara ett svar på att Bolagsverket i samband med att föreläggande om att rätta uppgiften eller visa att uppgiften inte är felaktig fått ett svar som bekräftar att uppgifterna stämmer men där Bolagsverkets misstanke ändå kvarstår. Promemorian anser dock att det ändå är att föredra att Bolagsverket skickar ett föreläggande om att rätta uppgifterna på nytt framför att ett föreläggande om personlig inställelse som riktas till annan än den registreringsskyldiga personen och som inte efterföljs ska leda till konsekvensen att registreringsskyldigheten inte fullgörs. Det bör emellertid framhållas att det förhållandet att ett föreläggande om personlig inställelse inte efterlevs i regel får antas innebära att misstanken om felaktigheten förstärks.

På samma sätt som gäller när föreläggande om inställelse används enligt aktiebolagslagen, föreningslagen och handelsregisterlagen bör Bolagsverket få besluta om att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring. Det skulle exempelvis kunna aktualiseras av tids- och kostnads-mässiga skäl om personen som ska inställa sig är bosatt långt från Bolagsverket. Det bör då gå att besluta om att inställelse ska ske från en plats som

Bolagsverket bestämmer. Det bör även kunna få ske från en ospecificerad plats (jfr prop. 2024/25:8 s. 106). Det senare skulle exempelvis kunna aktualiseras om det rör en person som har skyddad adress och där det även finns anledning att inte röja i vilken del av landet som personen befinner sig. En förutsättning för att personlig inställelse ska kunna ske via ljud- och bildöverföring är att syftet med den personliga inställelsen kan uppnås.

Som redogörs för i propositionen Bolag och brott och som även utredningen nämner gäller förvaltningslagens regler vid handläggningen, bl.a. 27 § som avser dokumentation (prop. 2024/25:8 s. 106–107, se även betänkandet s. 389). Av den paragrafen följer bl.a. att en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast ska dokumentera dem, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det kan exempelvis gälla vad som framkommer vid personlig inställelse.

14.15 Andras åtgärder för att säkerställa att uppgifterna är korrekta

14.15.1 Det bör inte införas krav på årlig bekräftelse av uppgifterna

Promemorians bedömning

Det bör inte införas något krav på att en registreringsskyldig person årligen ska anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap på nytt eller bekräfta att de uppgifter som registrerats i registret över verkliga huvudmän är korrekta.

Skälen för promemorians bedömning

Juridiska personer samt förvaltare av juridiska konstruktioner ska enligt penningtvättsförordningen regelbundet kontrollera att de uppgifter som innehas om verkligt huvudmannaskap fortfarande stämmer. En sådan kontroll ska som ett minimum genomföras åtminstone årligen (artiklarna 63.2 och 64.2). Något krav på att de, utan specifik förfrågan, också ska bekräfta för registermyndigheten att uppgifterna som finns registrerade i registret över verkliga huvudmän stämmer finns däremot inte. Något sådant krav finns inte heller enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet.

Frågan om ett krav på årlig anmälan skulle införas diskuterades i samband med att registerlagen infördes. Regeringen uttalade då att ett sådant krav skulle öka möjligheterna att åstadkomma ett register som innehåller adekvata, korrekta och aktuella uppgifter, men framhöll samtidigt att det skulle innebära en kraftigt ökad administration för registermyndigheten och de juridiska personer som träffas av regleringen. Den ökade administrativa bördan bedömdes inte uppvägas av den nytta som en årlig anmälan skulle medföra, särskilt som det i majoriteten av de årliga anmälningarna sannolikt skulle framgå att ingen ändring skett jämfört med föregående års anmälan (prop. 2016/17:173 s. 468).

Utredningen har kommit till liknande slutsats i frågan. Enligt utredningen innebär det förhållandet att det följer av penningtvättsförordningen

att en registreringsskyldig minst årligen ska följa upp sitt huvudmannaskap och att ändringar ska anmälas för registrering utan dröjsmål, att ett krav på årligen bekräftelse skulle ha en liten praktisk effekt (se betänkandet avsnitt 8.8.6). Promemorian gör ingen annan bedömning. Ett sådant krav bör inte införas.

14.15.2 Rapportering av avvikelser

Promemorians förslag

Myndigheter som använder registret ska anmäla till Bolagsverket om det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktig, eller om det saknas en uppgift som borde ha funnits i registret. Brottsbekämpande myndigheter som använder registret ska göra en sådan anmälan när det kan ske med hänsyn till utredning av brott.

Det ska upplysas om att det följer av penningtvättsförordningen under vilka förhållanden och inom vilken tidsfrist som en ansvarig enhet ska anmäla till Bolagsverket när det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktigt. En ansvarig enhet ska även göra en sådan anmälan om det i registret saknas en uppgift som borde ha funnits i registret. En anmälan om att en uppgift saknas ska göras inom samma tidsfrist som enligt penningtvättsförordningen gäller för en anmälan om avvikelse. Det undantag från anmälningsskyldighet som finns i penningtvättsförordningen och som gäller i vissa särskilda situationer för notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare, ska gälla även när det gäller att en uppgift saknas.

Promemorians bedömning

Det finns inte behov av sekretess för uppgifter i en ansvarig enhets anmälan om avvikelse.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Myndigheter ska anmäla avvikelser

Förutom att medlemsstaterna ska säkerställa att uppgifterna i registret är adekvata, korrekta och aktuella genom att registermyndigheterna utför kontroller av uppgifterna, kräver sjätte penningtvättsdirektivet att detta även ska ske genom att behöriga myndigheter anmäler eventuella avvikelser som de upptäcker mellan uppgifterna i registret och de uppgifter som de har (artikel 10.7). Direktivet uppställer endast krav på att avvikelserna ska rapporteras om det är lämpligt och i den mån kravet inte i onödan inverkar på myndigheternas funktion. Det finns inget krav på att den behöriga myndigheten ska känna till om det är de egna uppgifterna eller uppgifterna i registret som är felaktiga när en avvikelserapportering görs. Det handlar endast om att rapportera det förhållandet att en avvikelse finns. I det får även anses ligga att myndigheten även förväntas upplysa om vad avvikelserna består i.

Som redogörs för ovan avses med behöriga myndigheter finansunderrättelseenheter, tillsynsmyndigheter, myndigheter som har till uppgift att utreda eller lagföra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism eller som har till uppgifter att spåra, beslagta eller frysa och förverka tillgångar som härrör från brott, samt myndigheter med specifikt ansvar för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Av definitionen av tillsynsmyndighet framgår att det även omfattar den myndigheten som övervakar att självreglerande organ utför sina tillsynsfunktioner (artikel 2 första stycket och artikel 2.1 punkterna 44 och 45 i penningtvättsförordningen). I en svensk kontext innebär det att följande myndigheter ska vara skyldiga att rapportera avvikelser. Den svenska finansunderrättelseenheten (finanspolisen), de myndigheter som utövar tillsyn över penningtvättslagen – dvs. Fastighetsmäklarinspektionen, Finansinspektionen, länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län, Revisorsinspektionen och Spelinspektionen – samt Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Liknande bestämmelser som den som beskrivs ovan finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artiklarna 30.4 och 31.5). Vid genomförandet gavs bestämmelserna i registerlagen en något vidare innebörd än vad som följer av direktivet och i dag gäller att samtliga myndigheter som använder registret över verkliga huvudmän ska anmäla till Bolagsverket om det finns anledning att misstänka att uppgifterna i registret är felaktiga. När det gäller brottsbekämpande myndigheter ska det göras först när det kan ske med hänsyn till utredning av brott (3 kap. 5 § första stycket registerlagen). Därutöver gäller att en anmälan även ska göras om en registreringsskyldig juridisk person inte har gjort en anmälan inom den tid krävs, dvs. en anmälan till Bolagsverket ska ske om en myndighet upptäcker att det saknas uppgifter i registret (prop. 2016/17:173 s. 573).

I likhet med utredningen anser promemorian att samtliga myndigheter som använder registret även fortsättningsvis ska anmäla avvikelser (se betänkandet avsnitt 8.8.7). De bör även vara skyldiga att anmäla om det saknas uppgifter som borde finnas i registret. Det motsvarar vad som gäller i dag.

Ansvariga enheter ska anmäla avvikelser

Av penningtvättsförordningen följer att även ansvariga enheter som huvudregel är skyldiga att rapportera avvikelser i uppgifter om verkligt huvudmannaskap som de upptäcker när de utför kundkännedomsgärder (artikel 24). Ansvariga enheter förväntas använda sig av registret över verkliga huvudmän i samband med sina kundkännedomsgärder (artikel 22.2). En ansvarig enhet får i regel dock inte enbart förlita sig på uppgifterna i registret, utan kan även behöva begära in handlingar från kunden eller hämta in uppgifter från andra register. Det förhållandet att ansvariga enheter kommer att inhämta information från flera källor innebär att de kan upptäcka att uppgifterna inte stämmer överens.

De ansvariga enheterna ska anmäla avvikelser som de upptäcker till registermyndigheten utan onödigt dröjsmål och under alla omständigheter senast 14 dagar efter upptäckten. Om det rör sig om en mindre avvikelse

– ett skrivfel eller liknande som inte påverkar identifieringen av den verkliga huvudmannen eller dennes ställning – krävs dock inte att avvikelserna anmäls. Detsamma gäller om det handlar om att uppgifterna är gamla, men den ansvariga enheten känner till de verkliga huvudmännen genom annan tillförlitlig källa och inte har anledning att misstänka att det finns en avsikt att dölja uppgifter. I båda fallen gäller också som förutsättning att det inte får vara fråga om situationer där det finns skärpta krav på kundkännedom. Om något av ovan nämnda situationer är för handen räcker det att den ansvariga enheten uppmanar den registreringsskyldiga personen att utan dröjsmål och under alla omständigheter inom 14 dagar anmäla korrekta uppgifter till registermyndigheten. Om den registreringsskyldiga personen inte följer uppmaningen, ska den ansvariga enheten dock rapportera avvikelserna.

I vissa situationer är vissa yrkesgrupper som är ansvariga enheter undantagna från skyldigheten att rapportera avvikelser. Notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare behöver inte anmäla avvikelser när det handlar om sådan information som de har fått från en klient eller som avser en klient och som de har fått i vissa särskilda sammanhang, bl.a. när de försvarar eller företräder klienten i eller rörande ett rättslig förfarande (se avsnitt 5.1.2 i fråga om innebörden av "externa revisorer"). Om den ansvariga enheten själv deltar i penningtvätt, förbrott till penningtvätt och eller finansiering av terrorism, eller klienten söker juridisk rådgivning i syfte att begå penningtvätt kan den ansvariga enheten dock inte stödja sig på undantaget.

Eftersom skyldigheten att anmäla avvikelser eller uppmana den registreringsskyldiga personen att registrera uppgifter i registret över verkliga huvudmän följer av penningtvättsförordningen krävs inga lagstiftningsåtgärder. Det föreslås dock att en upplysning om skyldigheten tas in i den nya lagen om verkliga huvudmän.

Enligt promemorians mening är det önskvärt att ansvariga enheter också anmäler till Bolagsverket om de upptäcker att en registreringsskyldig person inte finns registrerad. Det finns ingen anledning att särskilja den situationen från då uppgifterna inte är uppdaterade. I båda fallen handlar det om att den registreringsskyldiga personen inte har fullgjort sin registreringsskyldighet och att registret inte blir tillförlitligt som informationskälla. Det är viktigt att det finns en tydlig bestämmelse som anger att den ansvariga enheten är skyldig att anmäla detta. Det gäller inte minst eftersom det utan en sådan skyldighet kan finnas situationer där uppgiften annars omfattas av sekretess. Promemorian föreslår därför att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in en bestämmelse om att en ansvarig enhet även ska anmäla om det i registret saknas uppgifter om den registreringsskyldiga personen som den ansvariga enheten samlar in uppgifter om. Det undantag som gäller enligt artikel 24 i penningtvättsförordningen och som gäller i vissa särskilda situationer för notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare, föreslås även gälla i den senare situationen. Detsamma gäller den tidsfrist som enligt penningtvättsförordningen gäller för avvikelserapportering, se ovan.

Sekretess hindrar inte att anmälan görs

I vissa fall kan uppgifter om avvikelser som en myndighet eller en ansvarig enhet ska anmäla omfattas av sekretess eller annan tystnadsplikt.

Bestämmelser som tystnadsplikt för ansvariga enheter finns t.ex. i följande lagar och bestämmelser. För ansvariga enheter inom den finansiella sektorn finns det i 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 1 kap. 11 § lagen om värdepappersmarknaden, 3 kap. 12 § lagen om elektroniska pengar, 2 kap. 19 § lagen om värdepappersfonder, 3 kap. 12 § lagen om betaltjänster, 8 kap. 24 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, och 4 kap. 15 § lagen om verksamhet med bostadskrediter. Samtliga dessa bestämmelser innebär förbud mot *obehörigt* röjande. Liknande bestämmelse finns för revisorer i 26 § revisorslagen där det i första stycket bl.a. anges att en revisor inte får, till fördel för sig själv eller till skada eller nytta för någon annan, använda uppgifter som revisorn har fått i sin yrkesutövning samt att revisorn får inte heller obehörigen röja sådana uppgifter. När det gäller advokater följer av 8 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken att en advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

Promemorian delar utredningen uppfattning att de inte är fråga om ett obehörigt röjande när en ansvarig enhet måste röja en uppgift för att uppfylla en uppgiftsskyldighet som följer av författning (se betänkandet s. 394). När det gäller advokater finns som ovan beskrivits ett undantag från anmälningsskyldigheten som gäller i vissa fall. Bestämmelserna om anmälningsskyldigheten och undantaget bör kunna tillämpas på ett sådant sätt att god advokatsed efterlevs.

För myndigheters del finns en sekretessbrytande bestämmelse som innebär att sekretessen bryts om det finns en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning (10 kap. 28 § första stycket OSL). Skyldigheten att anmäla avvikelser kommer följaktligen att innebära att sekretessen bryts.

Det behövs ingen sekretess för uppgifter i en anmälan

Utredningen har gjort bedömningen att det finns behov av att införa en sekretessbestämmelse som skyddar de uppgifter som Bolagsverket får del av i sådana anmälningar om avvikelser från ansvariga enheter som redogörs för ovan. Den bedömningen grundar sig i den tystnadsplikten som gäller för många ansvariga enheter i fråga om uppgifter om enskildas förhållande till den ansvariga enheten och att de uppgifter som ansvariga enheter kan bli skyldiga att lämna till Bolagsverket med all sannolikhet kommer att innefatta sådana uppgifter. Enligt utredningen är syftet med tystnadsplikten som gäller för vissa ansvariga enheter att tillgodose kundernas integritetsintresse. Enligt utredningen kan det antas att kunder i regel har ett intresse av att deras personliga integritet och ekonomiska intressen respekteras genom att den information som till exempel en bank eller ett annat finansiellt företag har om deras privata och ekonomiska angelägenheter inte sprids. Eftersom utredningen bedömer att det i dag inte finns någon tillämplig sekretess för sådana uppgifter som finns i en anmälan om avvikelse hos Bolagsverket, föreslår utredningen att en ny bestämmelse med sådant innehåll införs. Förslaget innebär att uppgifter

om en enskilds förhållande till den som har gjort anmälan skyddas (se betänkandet s. 395 och 396).

Som utredningen är inne på kommer en anmälan om avvikelse som görs av en ansvarig enhet gällande en registreringsskyldig person att avslöja att den registreringsskyldiga personen antingen är eller överväger att bli kund eller ingå annan typ av affärsförbindelse med den ansvariga enheten. Informationen om avvikelsen i sig handlar om att det finns en diskrepans mellan de uppgifter som den ansvariga enheten har samlat in, vad diskrepansen består i och vad den ansvariga enheten bedömer är de korrekta uppgifterna (artikel 24.1 i penningtvättsförordningen).

Vad de korrekta uppgifterna bedöms vara är sannolikt inte känsligt. Det kan i de flesta fall antas handla om uppgifter som den registreringsskyldiga personen själv har lämnat. Förutsatt att dessa uppgifter stämmer är det också de som egentligen ska finnas i registret och då vara offentliga. Även om de skulle vara felaktiga är det, enligt promemorians mening, svårt att de varför dessa uppgifter skulle vara så skyddsvärda att de ska omfattas av sekretess hos Bolagsverket.

När det gäller det förhållandet att det av anmälan om avvikelse går att dra slutsatsen att det finns ett kundförhållande eller annan typ av affärsrelation mellan den ansvariga enheten och den registreringsskyldiga personen, konstaterar promemorian följande. Detta förhållande skyddas i och för sig av sådan tystnadsplikt hos många ansvariga enheter som avser att en enskilds förhållanden till en ansvarig enhet inte obehörigen får röjas (se exv. 10 kap. 1 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse). En tystnadsplikt som är utformad på det sättet är dock vid och inrymmer en mängd uppgifter av mer eller mindre integritetskänslig karaktär. Exempelvis kan tillgodohavandet på ett bankkonto i regel antas mer känsligt än enbart uppgiften om att ett kundförhållande finns. Förutom juridiska personer gäller tystnadsplikten hos den ansvariga enheten även kunder som är fysiska personer. Registreringsskyldiga personer är juridiska personer och eller förvaltare till truster. Till skillnad från fysiska personer har juridiska personer ingen personlig integritet som det kan finnas behov att skydda.

När uppgifterna finns hos en myndighet finns ett insynsintresse. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan bara begränsas genom sekretess av hänsyn till vissa särskilda intressen.

Enligt promemorians mening finns det inte tillräckliga skäl för att skydda uppgifter i en ansvarig enhets anmälan om avvikelse med sekretess. Promemorian gör alltså en annan bedömning än utredningen och lämnar inget förslag på sekretessbestämmelse.

14.16 Bolagsverkets ingripanden när skyldigheter inte efterlevs

14.16.1 Det ska finnas effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner

Medlemsstaterna förutsätts enligt penningtvättsregleringen att införa sanktioner som ska gälla vid överträdelser av bestämmelserna om verkligt huvudmannaskap. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande (artikel 68.1 i penningtvättsförordningen och artikel 10.15 i sjätte penningtvättsdirektivet). Kommissionen ska senast i juli 2026 anta delegerade akter med bestämmelser om de kategorier av överträdelser som är föremål för sanktioner och de personer som är ansvariga för sådana överträdelser, indikationer för att klassificera allvarlighetsgraden i överträdelserna, och de kriterier som ska beaktas när sanktionsnivån fastställs (artikel 68.2 i penningtvättsförordningen). I och med att införande av sanktioner kräver nationella lagstiftningsåtgärder är det nödvändigt att redan i detta skede, före det att kommissionen har antagit sina delegerade akter, presentera förslag på sanktioner som ska gälla i svensk rätt.

Som regeringen beskriver i propositionen Bolag och brott har under senare år uppmärksamats att företag allt oftare används för brottsliga ändamål. Företag utnyttjas systematiskt inom den organiserade brottsligheten och företag skapas ibland enbart i syfte att användas som ett verktyg för att begå brott (prop. 2024/25:8 s. 37).

Mot bakgrund av att reglerna kring verkliga huvudmän syftar till att förhindra att juridiska personer och juridiska konstruktioner används för bl.a. penningtvätt och därmed göra det svårare för kriminella att omsätta sina brottsvinster, finns det anledning att överväga om det bör införas skärpta åtgärder i situationer när de som omfattas av kraven inte gör vad som krävs av dem. En sådan åtgärd skulle kunna vara att ge Bolagsverket möjlighet att besluta om likvidation i vissa sådana situationer.

Det förhållandet att penningtvättsförordningen innebär att fler kommer att omfattas av skyldigheterna relaterat till verkligt huvudmannaskap – exempelvis sådana ideella föreningar som inte har någon verklig huvudman och som inte tidigare omfattas av krav på registrering av verkliga huvudmän enligt registerlagen – påkallar dock särskild försiktighet med skärpta sanktioner. Det är angeläget att åtgärderna utformas på ett sådant sätt att Bolagsverket har utrymme att välja en åtgärd som är effektiv och avskräckande, men som samtidigt är proportionerlig i det specifika fallet. Sanktionen bör inte vara mer ingripande än vad som är nödvändigt.

I de närmast följande avsnitten redogörs för åtgärder när någon av skyldigheterna att inneha, lämna ut eller för registrering anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap inte efterlevs. Därefter behandlas mer specifikt frågor om likvidation och avregistrering samt sanktionsavgift, förseningsavgift och straff.

14.16.2 Åtgärder enligt gällande rätt

I de allra flesta fall som Bolagsverket har anledning att förelägga en juridisk person att komma in med en anmälan eller andra uppgifter enligt regleringen om verkligt huvudmannaskap bör ett föreläggande vara tillräckligt. Som regeringen konstaterat i tidigare förarbeten kan det emellertid inte uteslutas att det finns registreringsskyldiga personer som av olika skäl inte vill förekomma med uppgifter i registret (prop. 2016/17:173 s. 479). I sådana situationer kan det då finnas behov av sanktioner som kan fungera som påtryckningsmedel.

I begreppet sanktion ryms bl.a. vite. Allt sedan registerlagen infördes finns det möjlighet för Bolagsverket att använda vite som påtryckningsmedel för att förmå en registreringsskyldig person att följa ett föreläggande om att

- lämna in en anmälan om registrering av uppgifter om verkligt huvudmannaskap,
- yttra sig eller vidta rättelse när det gäller brister i en anmälan, eller
- rätta uppgifter i registret som är felaktiga eller att visa att de är korrekta.

Ett sådant föreläggande vid vite som gäller något av det som nu nämnts kan också riktas mot den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Utöver vite kan Bolagsverket enligt registerlagen vägra registrering av uppgifter respektive ta bort uppgifter ur registret. Om en registreringsskyldig person inte följer ett föreläggande om rättelse av en anmälan, kan Bolagsverket vägra registrering av uppgifterna i anmälan. Bolagsverket har även möjlighet att vägra registrering eller ta bort redan registrerade uppgifter, om det kan antas att uppgiften är felaktig och ett föreläggande om att rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig inte följs.

När det gäller juridiska personer som inte lämnar ut dokumentation om verkligt huvudmannaskap till en myndighet enligt vad som följer av registerlagen, ska Bolagsverket på begäran av myndigheten förelägga den juridiska personen, den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare att vid vite lämna ut dokumentationen. Ett liknande föreläggande vid vite kan riktas mot en verklig huvudman som inte på begäran tillhandahåller uppgifter om verkligt huvudmannaskap till den juridiska personen så att den juridiska personen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt registerlagen.

Det är Bolagsverket som prövar frågor om vite och har även möjlighet att i samband med att vite döms ut förelägga ett nytt, förhöjt vite. Sanktionen i form av vite kan följaktligen få en stegvis ökad kännbar effekt. Bestämmelserna i viteslagen innebär att beloppet ska fastställas med hänsyn till vad som är känt om mottagarens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt.

14.16.3 Åtgärder i fråga om underlåtelse att inneha dokumentation

Promemorians förslag

Om den som omfattas av skyldigheten att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap underlåter att göra vad som krävs, ska Bolagsverket få förelägga personen att inom viss tid göra rättelse. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag

Såsom det nuvarande penningtvättsdirektivet har tolkats har det inte ansetts innebära något krav på att registermyndigheten ska kunna vidta åtgärder för det fall den som är skyldig att inneha uppgifter om verkligt huvudmannaskap – dvs. den dokumenteringsskyldiga personen enligt den terminologi som används i promemorian – brister i det hänseendet.

Som ovan nämns ska kommissionen senast i juli 2026 anta delegerade akter med bestämmelser om de kategorier av överträdelser som ska vara föremål för sanktioner och de personer som är ansvariga för sådana överträdelser. Promemorian känner i dagsläget inte till hur dessa kommer att utformas, men kan konstatera att det frågematerial som skickats ut från kommissionen om vilka åtgärder medlemsstaterna har i dag bl.a. innehåller frågor om medlemsstaternas sanktioner i de fall en dokumenteringsskyldig person brister i att inneha adekvata, korrekta och aktuella uppgifter om verkligt huvudmannaskap. Det är troligt att kommissionen har tolkat reglerna i det nuvarande penningtvättsdirektivet som att sådana åtgärder ska finnas. En sådan tolkning är då även trolig i fråga om det nya penningtvättsregelverket. Mot den bakgrunden bedömer promemorian att sådana åtgärder bör övervägas.

Bolagsverket föreslås inte bedriva någon tillsyn över att skyldigheten att inneha uppgifter om verkligt huvudmannaskap följs. Det är däremot inte otänkbart att utomstående kan komma att uppmärksamma Bolagsverket på sådana brister. Exempelvis skulle sådana brister kunna uppdagas vid tillsyn som bedrivs av en annan myndighet. Det skulle också kunna uppdagas genom att en myndighet begär uppgifterna av en dokumenteringsskyldig person och det visar sig att uppgifterna inte finns tillgängliga för att kunna lämnas ut utan dröjsmål (se artiklarna 63.5 och 64.5 i penningtvättsförordningen).

Promemorian föreslår att Bolagsverket ska kunna förlägga en dokumenteringsskyldig person som underlåter att göra vad som krävs, att inom viss tid göra rättelse. Promemorian anser även att föreläggandet ska få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Bolagsverket bör – oavsett om föreläggandet riktas till den som omfattas av skyldigheten eller den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare – få förena föreläggandet med vite.

14.16.4 Åtgärder i fråga om underlåtelse att lämna ut uppgifter och dokumentation

Promemorians förslag

Om den som omfattas av skyldigheten att lämna ut dokumentation relaterat till verkligt huvudmannaskap till en myndighet inte gör vad som krävs, ska Bolagsverket på begäran av myndigheten förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid lämna ut dokumentationen. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Om den som omfattas av skyldigheten att lämna ut uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till en ansvarig enhet inte gör vad som krävs, får Bolagsverket på begäran av den ansvariga enheten förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid lämna ut uppgifterna. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Om en verklig huvudman eller en annan person i kontroll- eller ägarstrukturen som omfattas av skyldigheten att lämna ut uppgifter eller dokumentation inte gör vad som krävs, ska Bolagsverket på begäran av den som efterfrågat uppgifterna eller dokumentationen få förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid lämna ut uppgifterna eller dokumentationen. Föreläggandet ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag

Om dokumentation inte lämnas till myndighet

Enligt registerlagen ska Bolagsverket ingripa mot en juridisk person som omfattas av skyldigheten att på begäran av en myndighet lämna ut dokumentation om verkligt huvudmannaskap, men som inte gör det. Bolagsverket ska, på begäran av myndigheten som begärt dokumentationen, förelägga den juridiska personen, den verkställande direktören, en styrelseledamot eller motsvarande befattningshavare att vid vite att lämna ut dokumentationen (3 kap. 7 § första stycket registerlagen). Bakgrunden till att det är Bolagsverket som ska meddela föreläggandet och inte myndigheten som vill få del av dokumentationen är bl.a. att det därigenom undviks att flera myndigheter samtidigt meddelar vitesförelägganden som i allt väsentligt rör samma fråga. Genom att myndigheterna i stället får begära att Bolagsverket meddelar föreläggande säkerställs dessutom att Bolagsverket får kännedom om situationen. Det kan antas att en person som inte lämnar ut uppgifterna inte heller har anmält dessa till Bolagsverket för registrering i registret över verkliga huvudmän som sig bör (prop. 2016/17:173 s. 464 och 465). Av registerlagen följer att Bolagsverket ska förena föreläggandet med vite, dvs. att det inte någon valmöjlighet (prop. 2016/17:173 s. 573).

Som beskrivs ovan finns skyldighet att lämna ut dokumentation även i penningtvättsförordningen. Promemorian anser att den åtgärd som finns i dag när dokumentationen inte lämnas ut – dvs. att Bolagsverket på begäran av myndigheten ska förelägga den utlämningsskyldiga personen och vissa ledningspersoner att lämna ut dokumentationen – bör gälla alltjämt. Åtgärden att förena föreläggande med vite framstår som både effektiv, avskräckande och proportionerlig. Det senare gäller inte minst eftersom vitesbeloppet, i enlighet med bestämmelserna i viteslagen, ska anpassas så att det uppgår till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om mottagarens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa föreläggandet. Det har inte heller i övrigt framkommit att föreläggande vid vite inte skulle fungera tillfredställande som påtryckningsmedel för att förmå personen att lämna ut dokumentationen. Till skillnad mot vad som gäller i dag bör Bolagsverket dock kunna välja om föreläggandet ska förenas med vite eller inte. Det kan inte uteslutas att det finns situationer där Bolagsverket kan behöva avstå vite, t.ex. pga. av omständigheter framkommit om varför personen som föreläggandet riktas till inte besvarat den andra myndighetens begäran.

Det föreslås därför att Bolagsverket ska förelägga en utlämningsskyldig person som inte fullgör sin skyldighet, eller den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare, att inom viss tid lämna ut dokumentationen. Det gäller förutsatt att myndigheten som har begärt dokumentationen vill att Bolagsverket meddelar ett sådant föreläggande. Det föreslås att ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

Om uppgifter inte lämnas till en ansvarig enhet

Det finns enligt dagens reglering i registerlagen inga sanktioner när en registreringsskyldig underlåter att besvara en begäran från en ansvarig enhet om sådana uppgifter och dokument som enheten behöver inom ramen för sina åtgärder för kundkännedom. Det hör samman med att det inte har ansetts finnas något sådant behov. När registerlagen infördes framhöll regeringen att en vägran att på begäran av en ansvarig enhet tillhandahålla dokumentationen i regel medför att den ansvarige enheten, med hänsyn till kraven på kundkännedom, är förhindrad att ingå affärsförbindelse eller utföra en enstaka transaktion med den juridiska personen (prop. 2016/17:173 s. 465). Det ansågs alltså i sig vara ett tillräckligt påtryckningsmedel för att säkerställa att ansvariga enheter får del av dokumentation om det verkliga huvudmannaskapet.

Det resonemang som förts i tidigare proposition och som återges ovan borde enligt promemorians mening vara giltigt alltjämt. Penningtvättsförordningen skulle dock kunna tolkas som att den innebär att det finns krav på sanktion också i den situationen att uppgifter inte lämnas ut till ansvariga enheter. Som inledningsvis nämnts ska kommissionen senast i juli 2026 fastställa de kategorier av överträdelser som är föremål för sanktioner och det är följaktligen först då som det med säkerhet går att säga om det är ett krav eller inte. Under dessa förutsättningar delar promemorian utredningens bedömning att sådana sanktioner bör införas (se betänkandet s. 432 f). Det föreslås därför att Bolagsverket ska få förelägga en utlämningsskyldig person som inte fullgör sin skyldighet, eller den verkställan-

de direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare, att inom viss tid lämna ut uppgifterna till den ansvariga enheten. Det förutsätter att den ansvariga enheten begär att Bolagsverket meddelar ett sådant föreläggande. Det föreslås att ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

Om en verklig huvudman inte lämnar uppgifter till en registreringsskyldig

Promemorian redogör ovan för skyldigheten för verkliga huvudmän och andra i ägar- eller kontrollkedjan att på begäran av en registreringsskyldig person lämna uppgifter och dokumentation som är nödvändiga för att den registreringsskyldiga personen ska kunna fullgöra sin skyldighet enligt penningtvättsförordningen samt besvara sådana begäranden som kan göras av registermyndigheten enligt penningtvättsdirektivet. Det sist nämnda handlar om sådan begäran om information som registermyndigheten kan göra inom ramen för sina kontroller för att identifiera och verifiera verkliga huvudmän enligt artikel 10.4 i sjätte penningtvättsdirektivet.

För att säkerställa att uppgifterna och dokumenten lämnas ut på begäran, behövs ett påtryckningsmedel. Utredningen har inte sett skäl att ändra vad som redan gäller registerlagen i dag och som innebär att Bolagsverket, på begäran av en registreringsskyldig person, får förelägga den verkliga huvudmannen att vid vite lämna ut uppgifterna (3 kap. 7 § andra stycket). Utredningen har därför föreslagit att det ska gälla även fortsättningsvis, dock med skillnaden att ett sådant föreläggande även ska få riktas till varje person i ägar- eller kontrollkedjan om den verkliga huvudmannen utövar indirekt kontroll över den registreringsskyldige (se betänkandet s. 433 och 434). Promemorian instämmer i den bedömning som utredningen gör i denna del. Promemorian föreslår därför att Bolagsverket ska få förelägga en utlämningsskyldig person som är verklig huvudman eller annan person i ägar- eller kontrollkedjan och som inte fullgör sin skyldighet att inom viss tid lämna ut uppgifterna eller dokumenten till den registreringsskyldiga personen. Det förutsätter att den registreringsskyldiga personen begär att Bolagsverket meddelar ett sådant föreläggande. Det föreslås att ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

14.16.5 Åtgärder i fråga om underlåtelse som gäller anmälan av uppgifter eller felaktiga uppgifter

Promemorians förslag

Om den som omfattas av skyldigheterna att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering respektive anmäla ändrade förhållande underlåter att göra vad som krävs, ska Bolagsverket få förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid ge in anmälan. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Om den som har gjort en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden inte har följt de krav som gäller för en sådan, ska Bolagsverket få förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid rätta till bristen. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Bolagsverket ska dessutom få vägra registrering om föreläggandet inte följs. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Om det kan antas att en uppgift i en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden är felaktig, ska Bolagsverket få förelägga den som omfattas av skyldigheterna att anmäla uppgifter för registrering respektive anmäla ändrade förhållanden att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare. Om föreläggandet inte följs, ska Bolagsverket få besluta att uppgiften inte ska registreras. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Om det kan antas att en uppgift i registret är felaktig, ska Bolagsverket få förelägga den som omfattas av skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering, att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande ska även få riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare.

Föreläggandet ska få förenas med vite.

Bolagsverket ska dessutom få besluta att ta bort uppgiften från registret, om föreläggandet inte följs. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Skälen för promemorians förslag

Avsaknad av eller brister i anmälan av uppgifter

Enligt dagens reglering får Bolagsverket förelägga en registreringsskyldig person som har gett in en anmälan om registrering av uppgifter i registret över verkliga huvudmän men som inte följt de krav som gäller för en sådan, att yttra sig i frågan eller rätta till bristen inom en viss tid. Om föreläggandet inte följs, får Bolagsverket vägra registrering. Bolagsverket får då även förelägga personen att lämna in en ny anmälan inom viss tid (3 kap 2 och 3 §§ registerlagen). Om en registreringsskyldig person över huvud taget inte gjort någon anmälan om registrering får Bolagsverket förelägga den registreringsskyldiga personen att lämna in en sådan anmälan (3 kap. 3 § registerlagen). Med anmälan om registrering avses även en anmälan om ändrande förhållanden.

Om någon av de nu nämnda föreläggandena inte följs får Bolagsverket, förelägga den registreringsskyldiga på nytt och då förena föreläggandet med vite. Ett sådant föreläggande kan även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare (3 kap. 6 § registerlagen).

Förutom det mer allmänna kravet på effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner vid överträdelser av bestämmelserna om verkligt

huvudmannaskap som finns i både penningtvättsförordningen och sjätte penningtvättsdirektivet finns det i direktivet krav på att registreringsmyndigheten i vissa fall ska kunna vägra registrering ("vägra att utfärda ett giltigt intyg om registrering" enligt lydelsen i artikel 10.13). Det gäller om registreringsmyndigheten bedömer att en anmälan innehåller fel eller inkonsekvenser i uppgifterna om verkligt huvudmannaskap. Enligt promemorians mening är det inte tydligt om bestämmelsen endast avser faktiska fel eller om den även inbegriper formella fel, exempelvis att vissa uppgifter som ska finnas med i en anmälan saknas.

Enligt promemorians bedömning uppfylls de ovan nämnda kraven genom de åtgärder som redan i dag står till buds. Det gäller även kravet på att registreringsmyndigheten ska kunna vägra registrering, om det ska förstås som att det också gäller i situationer då en anmälan inte uppfyller de krav som gäller för en sådan.

Promemorian föreslår att de åtgärder som finns i dag – förläggande om vite och vägran av registrering – ska gälla även fortsättningsvis. Om den som har gjort en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden och inte har följt de krav som gäller för det, föreslås att Bolagsverket ska få förelägga den personen, den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare att rätta till bristen inom en viss tid. Ett sådant föreläggande föreslås bör få förenas med vite. Promemorian anser inte att det finns behov av att – likt i dag – förelägga personen att yttra sig i frågan. Om föreläggandet om rättelse inte följs, föreslår promemorian att Bolagsverket ska få vägra registrering. En upplysning om det ska då finnas i föreläggandet.

Om en registreringsskyldig person inte har anmält uppgifter om verkligt huvudmannaskap eller om ändrade förhållande för registrering inom den tid som gäller för det, föreslås att Bolagsverket ska få förelägga personen, den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare att inom en viss tid ge in en sådan anmälan. Ett sådant föreläggande bör få förenas med vite.

I avsnitt 14.6.7 behandlas frågan om Bolagsverket även ska få besluta om likvidation och avregistrering i de situationer som nu redogjorts för.

Felaktiga uppgifter i en anmälan eller i registret

I och med genomförandet av sjätte penningtvättsdirektivet kommer Bolagsverket att få ett större ansvar att kontrollera att uppgifterna i registret över verkliga huvudmän stämmer. Dels kommer Bolagsverket att göra en första kontroll av uppgifterna i samband med att anmälan om registrering ges in, dels kommer myndigheten att återkommande göra kontroller av att uppgifter som finns registrerade i registret fortfarande stämmer. Det är troligt att Bolagsverket vid sina kontroller kommer att upptäcka vad som kan misstänkas vara felaktigheter. Bolagsverket kan därtill få kännedom om eventuella felaktigheter genom att myndigheten uppmärksammas på sådana av utomstående, exempelvis av ansvariga enheter som använder sig av registret.

På liknande sätt som föreslås gälla om en anmälan om registrering inte följer de krav som gäller för en sådan, bör Bolagsverket när myndigheten upptäcker eventuella felaktigheter i en anmälan kunna förelägga den registreringsskyldiga personen, den verkställande direktören, en styrelse-

ledamot eller en motsvarande befattningshavare att rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig inom en viss tid. Ett sådant föreläggande bör få förenas med vite. Om föreläggandet inte följs, bör Bolagsverket få vägra registrering.

Dessutom bör Bolagsverket – om en uppgift som redan finns i registret kan antas vara felaktig – få förelägga den registreringsskyldiga personen, den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare att rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Även ett föreläggande i den situationen bör få förenas med vite. Om föreläggandet inte följs, bör Bolagsverket få besluta att ta bort uppgiften från registret.

De föreslagna ingripandemöjligheterna motsvarar de typer av åtgärder som finns i dag, dvs. förelägganden som kan förenas med vite och att Bolagsverket kan fatta beslut om att inte registrera uppgifter eller att redan registrerade uppgifter ska tas bort (3 kap. 4 §registerlagen). I avsnitt 14.6.7 behandlas frågan om Bolagsverket även ska få besluta om likvidation och avregistrering i de situationer som nu redogjorts för.

14.16.6 Åtgärder i förhållande till nominella aktieägare eller styrelseledamöter

Promemorians bedömning

Det behövs inga åtgärder i fråga om nominella aktieägare eller styrelseledamöter som underlåter att göra vad som krävs.

Skälen för promemorians bedömning

Promemorian redogör i avsnitt 14.10 för den skyldighet enligt penningtvättsförordningen som gäller för nominella aktieägare och nominella styrelseledamöter att spara uppgifter om identiteten på den person som nominerar och dennes verkliga huvudmän och offentliggöra dessa och deras status för den juridiska personen i fråga. Promemorian gör bedömningen att det i svensk rätt inte bör finnas sådana som är nominella företrädare i den bemärkelsen som avses i penningtvättsförordningen. Med den slutsatsen och utifrån tillämpningsområdet för den lag om verkliga huvudmän som föreslås, bedömer promemorian att det inte finns behov av att införa bestämmelser om åtgärder mot nominella aktieägare eller styrelseledamöter som underlåter att göra vad som krävs. Något sådant förslag lämnas därför inte.

14.16.7 Likvidation och avregistrering

Promemorians förslag

Bolagsverket ska få besluta att ett aktiebolag ska gå i likvidation om bolaget inte har följt ett föreläggande

1. att anmäla nya eller ändrade uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän, eller,

2. om aktiebolaget i sin anmälan om registrering inte följt de krav som gäller för en anmälan, att yttra sig i frågan eller rätta till bristen.

Detsamma gäller om aktiebolaget inte har följt ett föreläggande

1. att rätta en uppgift i en anmälan om registrering eller visa att uppgiften inte är felaktig, eller

2. att rätta en uppgift i registret eller visa att uppgiften inte är felaktig.

På motsvarande grunder ska Bolagsverket även få besluta att en ekonomisk förening ska gå i likvidation.

Frågor om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar ska prövas av Bolagsverket självmant. Ett likvidationsföreläggande ska endast kunna riktas mot bolaget eller föreningen. Om Bolagsverket beslutar om likvidation ska bolaget eller föreningen förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Det ska i den nya lagen om verkliga huvudmän upplysas om att det i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om likvidation av ett aktiebolag respektive en ekonomisk förening, om någon av de ovan nämnda föreläggandena inte följs.

Skälen för promemorians förslag

Utredningen föreslår att Bolagsverket, förutom de åtgärder som redogjorts för ovan, när det gäller aktiebolag och ekonomiska föreningar i vissa fall även ska få besluta om tvångslikvidation när reglerna om verkligt huvudmannaskap inte efterlevs. När det gäller handelsbolag föreslår utredningen att Bolagsverket i motsvarande situationer ska få besluta om avregistrering från handelsregistret (se betänkandet avsnitten 8.11.7, 8.11.8 och 8.11.9). Som utredningen anger kan ett aktiebolag som tvingas att gå i likvidation inte längre användas som brottsverktyg. Det kan, som utredningen framhåller, vidare bidra till att minska intresset hos kriminella att använda bolag som brottsverktyg. Detsamma gäller i fråga om ekonomiska föreningar som likvideras (se betänkandet s. 438 och 441). När det gäller handelsbolag gör utredningen bedömningen att avregistrering i praktiken förhindrar att bolaget drivs vidare eftersom det exempelvis kan påverka möjligheten för handelsbolaget att få tillgång till banktjänster (se betänkandet s. 444).

Nedan följer promemorians överväganden kring om det bör införas möjlighet till likvidation respektive avregistrering vid överträdelser av reglerna om verkligt huvudmannaskap. Redan inledningsvis ska dock nämnas att en ekonomisk förening inte är samma sak som en ideell förening. Båda är juridiska personer, men skiljer sig åt bl.a. på så sätt att ekonomiska föreningar har till syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen och ideella föreningar har ideella ändamål. Förslagen i detta avsnitt gäller inte ideella föreningar.

Det bör införas möjlighet till likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar...

Som utredningen redogör för kan aktiebolag och ekonomiska föreningar redan i dag bli föremål för tvångslikvidation i vissa fall. Exempelvis kan Bolagsverket besluta om tvångslikvidation om bolaget inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan om behörig styrelse, verkställande

direktör, särskild delgivningsmottagare eller revisor (25 kap. 11 § första stycket 1 aktiebolagslagen). På motsvarande vis kan Bolagsverket besluta att en ekonomisk förening ska gå i likvidation om föreningen inte på föreskrivet sätt har anmält behörig styrelse, särskild delgivningsmottagare eller revisor (17 kap. 11 § första stycket 1 lagen om ekonomiska föreningar, härafter "föreningslagen"). Utredningen föreslår att grunderna för tvångslikvidation ska utökas till att också innefatta möjlighet för Bolagsverket att besluta om det i situationer då ett aktiebolag eller en ekonomisk förening inte efterföljer reglerna kring verkligt huvudmannaskap. Möjligheten till tvångslikvidation föreslås gälla om ett aktiebolag eller ekonomisk förening inte har följt ett föreläggande om att

- på föreskrivet sätt göra en anmälan om registrering i registret över verkliga huvudmän, eller
- ge in uppgifter som de är skyldigt att lämna enligt regleringen om verkligt huvudmannaskap.

Bakgrunden till att utredningen anser att möjligheten bör begränsas till just dessa situationer är att det är framför allt i de situationerna som en underlåtenhet att uppfylla kraven kan syfta till att dölja vem som är verklig huvudman (se betänkandet s. 437–439).

Promemorian instämmer i utredningens bedömning att Bolagsverkets verktygslåda bör utökas till att även omfatta möjlighet att besluta om tvångslikvidation i de ovan nämnda situationerna när föreläggande om vite inte har gett avsedd effekt. Det skulle kunna invändas att det inte finns behov av den möjligheten när en anmälan om verkligt huvudmannaskap brister på formella grunder, eftersom registrering i sådant fall får vägras. Under sådana förhållanden kan Bolagsverket då förelägga den registreringsskyldiga personen att göra en ny anmäla om registrering och sedan därefter besluta om tvångslikvidation om föreläggandet inte följs på grunden att ingen anmälan inte getts in. Eftersom det inte kan uteslutas att registreringsskyldiga efterföljer föreläggandet men med en anmälan som återigen brister av formell karaktär samt sätter detta i system, bör möjligheten till tvångslikvidation dock även finnas vid formella brister.

Tvångslikvidation bedöms vara en effektiv och avskräckande åtgärd. Det får även anses vara en proportionerlig åtgärd i situationer då mindre ingripande åtgärder inte gett resultat och det kan antas att bolaget eller föreningen medvetet försöker att dölja de verkliga huvudmännen. I likhet med utredningen föreslår alltså promemorian att det införs en möjlighet för Bolagsverket att besluta om tvångslikvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar som inte följer reglerna om verkligt huvudmannaskap i nämnda avseende.

Bolagsverket bör, som utredningen föreslår, endast kunna pröva frågor om likvidation självmant. Ett likvidationsföreläggande bör vidare endast kunna riktas mot bolaget eller föreningen, dvs. inte mot exempelvis ägare. Som utredningen framhåller bör det dessutom vara möjligt för aktiebolaget eller föreningen att vidta rättelse under ärendets handläggning och därmed undgå likvidation förutsatt att också avgift för likvidationen betalas (se betänkandet s. 439 och 442, jfr även 25 kap. 11 § andra stycket och 17 kap. 11 § andra stycket föreningslagen).

Bolaget eller föreningen bör, som utredningen föreslår, kunna förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet (se betänkandet s. 439 och 442, jfr även 25 kap. 26 § första stycket aktiebolagslagen och 17 kap. 14 § första stycket föreningslagen. På samma sätt som gäller vid tvångslikvidation på andra grunder enligt aktiebolagslagen och föreningslagen bör aktiebolaget respektive föreningen kunna befrias från avgift eller ett avgiftsbeslut kunna upphävas i vissa fall (se aktiebolagen 25 kap. 26 § tredje stycket och 27 § första stycket samt 17 kap 15 § föreningslagen). Ett avgiftsbeslut bör exempelvis kunna upphävas om det i likvidationsärendet framkommer att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggandet meddelades.

Bestämmelser med det innehåll som redogörs för ovan bör tas in i aktiebolagslagen respektive föreningslagen. Det bör i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in upplysningar om att det i dessa lagar finns bestämmelser om likvidation, om någon av de ovan nämnda föreläggandena inte följs.

...men det bör inte införas möjlighet till likvidation eller avregistrering av handelsbolag

Bildande av ett handelsbolag förutsätter att minst två har ingått avtal om att gemensamt utöva näringsverksamhet i ett bolag och att bolaget har registrerats i handelsregistret (1 kap. 1 § första stycket lagen [1980:1102] om handelsbolag och enkla bolag, härafter "handelsbolagslagen"). Ett handelsbolag kan gå i likvidation, men bolaget upplöses i regel först när bolagsskiftet har gjorts eller en likvidator har delgett bolagsmännen sin slutredovisning (2 kap 44 § första stycket handelsbolagslagen).

Under likvidationen är bolaget fortfarande ett rättssubjekt och kan drivas vidare, bl.a. om det krävs för en ändamålsenlig avveckling (2 kap. 33 § handelsbolagslagen). Om det är bolagsmännen som ansvarar för förvaltningen av bolaget under likvidationen och de är överens, skulle de kunna innebära att verksamheten drivs vidare under lång tid med målet att den så småningom ska avvecklas. Dessutom kan likvidationen i vissa fall avbrytas, om bolagsmännen är överens om det.

Reglerna om likvidation av handelsbolag innehåller inte på samma sätt som reglerna om likvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar bestämmelser som innebär att bolaget tvingas till likvidation. Det har bl.a. sin grund i att bolagsmännen själva genom uppsägning av bolagsavtalet kan tvinga igenom likvidation. Ur den aspekten finns det inte samma behov av tvångslikvidation. Att införa en möjlighet till tvångslikvidation i situationer där ett handelsbolag inte efterlever reglerna om verkligt huvudmannaskap skulle därför kräva större lagstiftningsmässiga överväganden än vad som gäller i fråga om tvångslikvidation för aktiebolag och ekonomiska föreningar där det redan finns liknande bestämmelser. Om sådana regler ska införas i handelsbolagslagen bör det, enligt promemorians uppfattning, lämpligen göras inom ramen för en större översyn av lagen.

Som ovan nämns har utredningen i stället för möjlighet till likvidation föreslagit att Bolagsverket ska kunna besluta om avregistrering av handelsbolag som inte efterlever reglerna om verkligt huvudmannaskap. Enligt utredningen skulle avregistrering i praktiken få till följd att bolagsmännen förhindras att driva bolaget vidare eftersom det exempelvis kan

påverka möjligheten för bolaget att få tillgång till banktjänster (se betänkandet s. 444).

Kravet på registrering av handelsbolag fyller framför allt en funktion när det gäller att dra gränsen mellan enkla bolag och handelsbolag. Eftersom registrering är en förutsättning för handelsbolaget, innebär en avregistrering att handelsbolaget inte längre finns kvar.

Att införa en möjlighet för Bolagsverket att besluta om avregistrering av handelsbolag i nu aktuella situationer väcker frågor om vad som händer efter avregistrering, särskilt eftersom inget bolagsskifte då har gjorts. Bolagsmännens avtal sinsemellan vilar på förutsättningen att det finns ett handelsbolag som under sådana förhållanden då inte längre finns kvar. Samtidigt saknas möjlighet för en bolagsman att begära att en likvidator utses om bolagsskiftet oskäligt uppehålls på grund av att bolagsmännen inte kan komma överens (jfr 2 kap. 37 § andra stycket handelsbolagslagen). Det finns vidare ingenting som hindrar att bolagsmännen ansöker om att verksamheten ska registreras som ett handelsbolag på nytt. Det blir i så fall i och för sig ett nytt bolag, men med samma verksamhet som tidigare. Till skillnad från vad som gäller när ett nytt aktiebolag ska startas upp är detta inte förenat med krav på kapital (jfr 1 kap. 4 och 5 §§ aktiebolagslagen). Mot bakgrund av den osäkerhet som kan uppkomma till följd av avregistrering samt det förhållandet att effekten kan ifrågasättas, anser promemorians att avregistrering inte är en ändamålsenlig åtgärd i de situationer som är i fråga. I tillägg till vad som angetts ovan kan även framhållas att likvidation eller avregistrering troligen sällan skulle anses proportionerligt när det gäller handelsbolag. Det är mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för handelsbolag – framför allt det förhållandet att bolagsmännen svarar solidariskt för bolagets förpliktelser enligt 2 kap. 20 § handelsbolagslagen – rimligt att anta att de är mer sällsynt att handelsbolag används som brottsverktyg än exempelvis aktiebolag. Det hör bl.a. samman med att om handelsbolaget försätts i konkurs kan en fordringsägare vända sig till en bolagsman med sin fordran. När det gäller handelsbolag bör det således sällan finnas en avsikt att dölja vem som är verklig huvudman på så sätt som inte är ovanligt när företag används som brottsverktyg.

Enligt promemorian bör inte genomförandet av penningtvättsregleringen innebära att det införs möjlighet till tvångslikvidering eller avregistrering av handelsbolag vid bristande efterföljelse av reglerna om verkligt huvudmannaskap. Några sådana bestämmelser föreslås därför inte.

14.16.8 Sanktionsavgift, förseningsavgift och straff bör inte införas

Promemorians bedömning

Det bör inte införas sanktionsavgift, förseningsavgift och straff som åtgärd mot överträdelser av bestämmelser i den föreslagna lagen om verkliga huvudmän.

Skälen för promemorians bedömning

Ovan lämnar promemorian förslag på vilka åtgärder som promemorian anser bör kunna vidtas om skyldigheterna att inneha, lämna ut och anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering inte efterlevs. De motsvarar i huvudsak vad som redan gäller i dag, men vitesföreläggande kommer att kunna användas något vidare. Dessutom föreslås möjlighet att besluta om tvångslikvidation av aktiebolag och ekonomiska föreningar. I likhet med utredningen anser promemorian att det därutöver inte bör införas åtgärder i form av sanktionsavgift, förseningsavgift och straff (se betänkandet s. 446–450).

Som utredningen redogör för har frågan om straff bör införas om skyldigheten att lämna ut dokumentation inte följs diskuteras i förarbetena till registerlagen (prop. 2016:17:173 s. 464, se betänkandet s. 449). Det konstaterades då att en straffsanktion sannolikt inte är det mest effektiva sättet att förmå den som omfattas av skyldigheten att lämna ut uppgifter om verkligt huvudmannaskap att göra vad som krävs. Den bedömningen grundades bl.a. på att det inte kan bli aktuellt med särskilt höga straff för förseelser av aktuellt slag.

Enligt promemorians uppfattning gäller motsvarande även vid andra överträdelse av regleringen om verkligt huvudmannaskap, dvs. att överträdelsen inte skulle resultera i särskilt höga straff. Promemorian instämmer även i utredningens bedömning att straff i form av dagsböter – vilket det troligen skulle handla om – sannolikt inte är effektivt och avskräckande i en situation där den juridiska personen används för brottsliga ändamål och att tvångslikvidation eller avregistrering i stället bör vara ett alternativ (se betänkandet s. 449 och 450). Det föreslås därför inte att straffsanktion införas som åtgärd vid överträdelse av regleringen om verkligt huvudmannaskap.

När det gäller sanktionsavgift delar promemorians utredningens uppfattning och även det ställningstagande som gjorts i tidigare förarbeten att en sådan åtgärd inte fyller någon funktion vid sidan av vite (se betänkandet s. 446 och 447 och prop. 2016/17:173 s. 479).

När det sedan gäller förseningsavgift förutsätter det, som utredningen redogör för, att det finns en tydlig tidpunkt för när åtgärden i fråga ska vidtas (se betänkandet s. 447 och 448). I penningtvättsförordningen finns vissa tidsangivelser, exempelvis ”utan onödigt dröjsmål efter skapandet” och ”utan onödigt dröjsmål och i vart fall, inom 28 kalenderdagar därefter” (artikel 63.2, jfr även artikel 64.2). Även om det finns tidpunkter angivna i penningtvättsförordningen för när olika åtgärder senast ska vidtas kommer det, som utredningen är inne på, i regel krävas utredning från Bolagsverkets sida för att i det enskilda fallet fastställa när åtgärden skulle ha vidtagits med mer exakthet. Promemorian instämmer därför i utredningens bedömning att förseningsavgift lämpar sig mindre väl i dessa situationer. Det bedöms inte heller finnas något behov av en sådan vid sidan av möjligheten att förelägga vid vite. Någon möjlighet för Bolagsverket att besluta om förseningsavgift föreslås därför inte.

14.17 Särskilt om vite och förelägganden till flera

Promemorians förslag

Bolagsverket ska pröva frågor om utdömande av vite enligt den nya lagen om verkliga huvudmän. Bolagsverket ska i anslutning till att vite döms få förelägga om nytt vite.

Ett föreläggande som riktas mot en fysisk person som är underårig får inte förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag

I tidigare avsnitt har promemorian lämnat förslag som innebär att vite ska få användas som påtryckningsmedel dels i samband med sådana åtgärder som Bolagsverket vidtar inom ramen för sina kontroller av att uppgifter i en anmälan eller i registret stämmer, dels i samband med ingripande till följd av att skyldigheterna att inneha uppgifter, skyldigheten att lämna ut uppgifter och skyldigheten att för registrering anmäla uppgifter om verkligt huvudmannaskap inte efterlevs. I detta avsnitt behandlar promemorian gemensamma bestämmelser som föreslås gälla när Bolagsverket förelägger vid vite.

I dag följer av registerlagen att det är Bolagsverket som prövar frågor om utdömande av vite enligt den lagen (3 kap. 8 §). Promemorian anser inte att det finns skäl att ändra på det. Det föreslås därför att det ska gälla även enligt den nya lagen om verkliga huvudmän.

Det föreslås även att Bolagsverket, precis som i dag, i anslutning till att vite döms ut ska få förelägga om nytt vite. Reglering innebär att Bolagsverket ges möjlighet att öka kraften i påtryckningsmedlet genom att besluta om att förelägga om förhöjt vite, om det visar sig att det tidigare föreläggandet inte gett effekt. Det finns därigenom goda förutsättningar att kunna uppnå en effektiv, proportionell och avskräckande sanktion även om det första föreläggandet inte gett avsett resultat.

När inte annat anges i den nya lagen om verkliga huvudmän gäller i fråga om vite bestämmelserna i viteslagen (1 § andra stycket viteslagen). De innebär bl.a. att det av ett föreläggande som innebär en skyldighet för adressaten att vidta en viss åtgärd ska framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsfrist åtgärden ska vidtas (2 § första stycket). Vidare följer av den lagen att ett vite inte får föreläggas, om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet (2 § andra stycket). Det betyder att Bolagsverket exempelvis inte får förelägga en person som myndigheten vet är intagen på sjukhus om personlig inställelse hos Bolagsverket vid vite. Av viteslagen följer vidare att ett vitesföreläggande ska delges adressaten (2 § tredje stycket).

När det sedan gäller vitesbeloppet ska det, enligt viteslagen, fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa föreläggandet. Det innebär att Bolagsverket får goda möjligheter att anpassa vitet för att uppnå en sanktion som är effektiv, proportionell och avskräckande. Om vite föreläggs flera personer gemensamt, ska ett särskilt belopp fastställas för var och en av dem (3 §).

Kommissionen har befogenhet att genom delegerade akter fastställa indikatorer för att klassificera allvarighetsgraden av en underlåtenhet att rapportera adekvata, korrekta och aktuella uppgifter om verkligt huvudmannaskap till registermyndigheten, även när underlåtenheten är återkommande (artikel 10.16 i sjätte penningtvättsdirektivet). Promemorian känner i dagsläget inte till vad bestämmelserna i de delegerade akterna kommer att innehålla. Det förhållandet att Bolagsverket kan besluta om förhöjt vite innebär dock att Bolagsverket har möjlighet att anpassa vitet efter om den enskilde, trots föreläggande, underlåter att göra vad som krävs.

Ett inledande föreläggande bör kunna förenas med vite

Promemorian förslaget ovan innebär en förändring mot vad som i de flesta fall gäller i dag enligt registerlagen när det gäller i vilket skede ett föreläggande får förenas med vite. Enligt dagens bestämmelser gäller i de flesta fall att Bolagsverket får förena ett föreläggande med vite först sedan ett tidigare föreläggande gällande samma fråga inte har följts. Undantag gäller om juridisk person inte lämnar ut dokumentation till en myndighet, men i dessa fall har myndigheten först begärt uppgifterna av den juridiska personen (2 kap 2 § första stycket och 3 kap. 7 § första stycket registerlagen). Enligt de bestämmelser som förslås ska Bolagsverket ha möjlighet att förena även ett inledande föreläggande med vite.

Enligt grunderna för god förvaltning har Bolagsverket att iakttä att åtgärder inte är mer långtgående än vad som behövs (5 § tredje stycket förvaltningslagen). Dessutom ska Bolagsverket handlägga ärenden så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt (9 § första stycket förvaltningslagen). Bolagsverket bör utifrån dessa ramar kunna avgöra när det är lämpligt att förena föreläggandet med vite och när det inte är det.

Enligt promemorian mening borde Bolagsverket i regel kunna utgå från att den registreringsskyldige efterföljer ett föreläggande utan att det förenas med vite. Att ett första föreläggande förenas med vite kan därför antas bli aktuellt enbart i sådana situationer där Bolagsverket har kännedom om omständigheter som ger myndigheten skäl att utgå från att föreläggandet inte kommer efterföljas utan påtryckningsmedel. Det kan exempelvis handla om att Bolagsverket i ett annat ärende har förelagt samma person och att denne då inte har efterföljt föreläggandet utan påtryckningsmedel.

Det finns inget krav på att Bolagsverket ska förena ett nytt föreläggande med vite, om ett första föreläggande inte har efterföljts. Bolagsverket har även då att bedöma om det är lämpligt att förena föreläggandet med vite.

Ett föreläggande om vite ska inte kunna riktas mot en underårig

Den nya penningtvättsregleringen kan förväntas få till följd att fler underåriga personer kommer att finnas registrerade i registret över verkliga huvudmän. Det beror bl.a. på bestämmelsen som innebär att den juridiska personens ledande befattningshavare ska registreras, om den juridiska personen inte kan identifiera någon verklig huvudman. Det kan innebära att exempelvis ledande befattningshavare i en skolförening kan behöva registreras.

Av 2 § andra stycket viteslagen följer att vite inte får föreläggas, om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Som utredningen redogör för bör en underårig som utgångspunkt ha möjlighet att följa ett föreläggande som meddelas av Bolagsverket. I de flesta fall kommer föreläggandet sannolikt att innebära att den underårige ska göra en anmälan om registrering (se betänkandet s. 436). I likhet med utredningen anser promemorian dock att ett vitesföreläggande som riktar sig till en underårig i de situationer som det nu gäller inte är proportionerligt. Det måste beaktas att det handlar om unga personer som kanske för första gången förväntas fullgöra skyldigheter i förhållande till en myndighet. Det handlar alltså om personer som troligtvis har mycket begränsad erfarenhet av myndighetskontakt och som inte heller kan förväntas ha samma förmåga att sätta sig in i vad som krävs som en vuxen person har. Promemorian delar utredningens bedömning att ett föreläggande som riktas mot en fysisk person som är underårig inte ska få förenas med vite. Det bör framgå uttryckligen av den nya lagen om verkliga huvudmän som föreslås.

Föreläggandet kan riktas till flera

Regeringen har i förarbetena till registerlagen uttalat att det inte finns något hinder mot att rikta föreläggande mot flera fysiska personer eller att förelägga både en eller flera fysiska personer och den juridiska personen. Regeringen har i samma förarbeten även framhållit att Bolagsverkets val av adressater för vitesföreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska personen att rätta sig efter föreläggandet (prop. 2016/17:173 s. 573).

Bolagsverket ska enligt förslagen i avsnitten ovan kunna rikta föreläggande både till den registreringsskyldiga personen och till dess ledningspersoner. Till skillnad från vad som gäller i dag enligt registerlagen ska även det inledande föreläggandet vid brister i en anmälan, utebliven anmälan eller felaktiga uppgifter kunna riktas till ledningspersoner. Det innebär att Bolagsverket troligen oftare kommer att ställas inför frågan om samtliga potentiella mottagare bör föreläggas eller enbart någon eller några av dem samt om föreläggandena bör förenas med vite.

Frågan kan antas få särskild betydelse för ideella föreningar. När det gäller dessa föreningar utför ledningspersonerna ofta sina uppgifter ideellt på sin fritid. Risken för att föreläggas och då även eventuellt vid vite skulle kunna få negativ inverkan på enskildas vilja att engagera sig i ledningen för en sådan förening.

Som promemorian redogör för ovan måste Bolagsverket bedöma vad som är proportionerligt. Det skulle exempelvis kunna innebära att det i en del fall där föreläggande skickas även till ledningspersoner bedöms vara proportionerligt att förena föreläggandet till den juridiska personen med vite, men inte ett motsvarande föreläggande till ledningspersonerna.

14.17.1 Ansvariga enheter som underlåter att säkerställa motparts registrering

Promemorians bedömning

Det krävs inte att särskilda sanktioner införs för ansvariga enheter som avser att ingå en affärsförbindelse med en utländsk juridisk person eller genomföra en transaktion med den personen och som underlåter att vidta åtgärder för att säkerställa att den personen fullgör sin skyldighet att registrera verkligt huvudmannaskap.

Skälen för promemorians bedömning

Juridiska personer som har bildats i stater utanför EES och förvaltare av juridiska konstruktioner som inte har viss anknytning till Sverige är, som ovan beskrivs, skyldiga att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän bl.a. när de avser att ingå en affärsförbindelse med en ansvarig enhet. För de utländska juridiska personerna gäller detta dock endast i följande två situationer.

- Om den ansvariga enheten är förknippad med en medelhög eller hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism enligt den unionsövergripande eller den nationella riskbedömningen.
- Om den utländska juridiska personens kategori eller sektor enligt den unionsövergripande eller den nationella riskbedömningen är förknippad med en medelhög eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 67.2. i penningtvättsförordningen).

På grund av svårigheterna för de utländska juridiska personerna att känna till sådana förhållanden har det införts en skyldighet för den ansvariga enheten att informera sin motpart. Den ansvariga enheten ska även kräva bevis på registrering från den utländska juridiska personen för att fortsätta med affärsförbindelsen eller transaktionen (artikel 67.4 i penningtvättsförordningen). Det kan exempelvis handla om ett intyg eller ett registerutdrag.

Av artikel 68.1 i penningtvättsförordningen följer att medlemsstaterna ska införa sanktioner som ska gälla vid överträdelse av bestämmelserna i det kapitlet, dvs. i det kapitlet som bl.a. bestämmelserna om den ansvariga enhetens skyldigheter som redogörs för ovan finns. Mot den bakgrunden uppkommer frågan om det bör införas en sanktion för ansvariga enheter som underlåter att informera sin motpart om att denne är registreringsskyldig till följd av de bedömningar som gjorts i riskbedömningarna eller underlåter att kräva bevis på registrering före det att affärsförbindelsen ingås eller transaktionen i fråga genomförs. I sammanhanget kan framhållas att det då inte behöver handla om att den ansvariga enheten inte har tillräcklig kännedom om kunden (motparten), utan endast att den ansvariga enheten inte har verkat för att motparten registrerar sig i registret över verkliga huvudmän.

Å ena sidan kan det hävdas att det krävs särskilda sanktioner för att säkerställa att de ansvariga enheterna följer sin skyldighet. Det skulle då

handla om sanktioner av bestraffande karaktär, eftersom underlåtelsen kommer vara ett faktum först efter det att det är för sent att vidta rättelse.

Å andra sidan talar systematiken i penningtvättsförordningen för att artikel 68.1 inte ska förstås som att det krävs särskilda sanktioner för de överträdelse som det nu handlar om. Ansvariga enheter står under tillsyn av att de följer penningtvättsregleringen i dess helhet. Det gäller bl.a. om kundkännedomsglerna som finns i kapitel III i penningtvättsförordningen. Det är i samband med eller i nära anslutning till kundkännedomsgärder som de skyldigheter som redogörs för ovan uppkommer. Tillsynsmyndigheterna har befogenhet att ingripa om ansvariga enheter brister i efterlevnaden av penningtvättsregleringen. Det betyder att tillsynsmyndigheterna kommer kunna ingripa om de upptäcker att en ansvarig enhet inte fullgjort någon av de nu aktuella skyldigheterna. Promemorian föreslår därmed inte att några mer specifika åtgärder införs.

14.18 Rätten att inte belasta sig själv

I tidigare förarbeten till regleringen om verkligt huvudmannaskap har regeringen tagit upp bl.a. principen som innebär att den enskilde har rätt att inte belasta sig själv. Regeringen konstaterade då att den principen eventuellt skulle kunna aktualiseras i en situation då en myndighet begär att få del av dokumentation om den verkliga huvudmannen i en juridisk person och detta verkställs genom ett föreläggande vid vite (prop. 2016/17:173 s. 465, se även s. 433 och 434).

Rätten att inte belasta sig själv, som också brukar benämnas rätten att inte vittna mot sig själv, ingår i rätten till en rättvis rättegång i artikel 6 i Europakonventionen. Artiklarna 47 och 48 i EU-rättighetsstadga innehåller en motsvarighet till rätten till en rättvis rättegång. Rätten att inte belasta sig själv innebär att den misstänkte inte ska behöva bidra till utredningen eller bevisningen i målet genom att göra medgivanden eller tillhandahålla för denne belastande material (se Saunders mot Förenade kungariket den 17 december 1996). Den som tvingas lämna uppgifter som belastar personen själv kan samtidigt även ha fått sin rätt att tåga kränkt. Den sist nämnda rättigheten ingår också i rätten till en rättvis rättegång och innebär bl.a. att en misstänkt har rätt att inte uttala sig alls eller i övrigt underlätta utredningsarbetet kopplat till misstanken.

Situationer där en enskild kan behöva lämna uppgifter som är belastande för denne kan uppkomma vid tillämpningen av regleringen gällande verkligt huvudmannaskap även efter de ändringar som görs i detta lagstiftningsärende. Det skulle dessutom kunna bli vanligare i och med att det nya penningtvättsregelverket innebär att det tillkommer bestämmelser där den situationen skulle kunna aktualiseras. Situationen skulle kunna uppstå när Bolagsverket inom ramen för sina kontroller av uppgifter som anmälts för registrering eller som finns i registret begär uppgifter eller tillgång till dokument. I något avseende förefaller penningtvättsförordningen till och med kräva att en enskild lämnar uppgifter där i och för sig inte uppgifterna i sig men däremot det förhållandet att uppgifterna lämnas skulle kunna uppfattas som en slags självangivelse. Av artikel 24 i penningtvättsförordningen, som gäller ansvariga enheters skyldighet att anmäla avvikel-

ser som de upptäcker, följer av punkten 4 att skyldigheten inte gäller bl.a. advokater i fråga om viss sådan information som de fått från en klient. Av sista meningen i den punkten anges dock att kraven i artikeln, dvs. skyldigheten att anmäla avvikelser, ska tillämpas vid tillhandahållande av juridisk rådgivning i någon av de situationer som omfattas av artikel 21.2 andra stycket i samma förordning. I det stycket tas bl.a. situationerna upp att personen i fråga själv deltar i brott eller ger juridisk rådgivning för brott. Sammantaget skulle hänvisningen från artikel 24.4 till 21.1 andra stycket kunna förstås som att bl.a. advokater är skyldiga att anmäla avvikelser mellan uppgifter i registret och de uppgifter som samlats in vid kundkännedomsgärder, om denne själv deltar i brott tillsammans med kunden. Enbart det förhållandet att en sådan anmälan görs skulle alltså indikera att den som gör anmälan är involverad i brott, vilket då skulle kunna anses belastande för den enskilde. Enligt promemorians mening måste de nu beskrivna bestämmelserna förstås utifrån att syftet är att klargöra att det inte rör sig om en sådan situation där konfidentialiteten mellan den som tillhandahåller tjänsten och dennes klient är skyddsvärd. Enligt promemorians mening kan syftet knappast vara att slå fast en anmälningsskyldighet om förhållandena är sådana att det skulle stå i konflikt med rätten att inte belasta sig själv.

Rätten att inte belasta sig själv uppkommer först när det finns en anklagelse om brott. Regeringen har i ett tidigare lagstiftningsärende beskrivit att typsituationer för när rätten att inte belasta sig själv gäller kan vara när det har gjorts eller ska göras en anmälan om brott eller när en förundersökning pågår eller på goda grunder framstår som nära förestående (prop. 2022/23:124 s. 41). I förarbetena till registerlagen framhöll regeringen att det förhållandet att principen kan aktualiseras inte innebär att regelsystemet som sådant är oförenligt med principen, men att det däremot är viktigt att tillämpningen sker med beaktande av denna möjliga motsättning (prop. 2016/17:173 s. 465). Promemorian delar den syn som regeringen tidigare har gett uttryck för och anser att det gäller alltfjämt. Bolagsverket måste vid sin tillämpning av regelverket därmed iakttäta att reglerna tillämpas så ett sätt som är förenligt med Europakonventionen och EU-rättighetsstadga samt beakta den utveckling som kan komma att ske i rättspraxis på detta område.

14.19 Bolagsverkets underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten

Promemorians förslag

Om Bolagsverket vid en kontroll eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

Skälen för promemorians förslag

Registermyndigheten ska, enligt sjätte penningtvättsdirektivet, utan dröjsmål informera finansunderrättelseenheten om myndigheten vid sina kontroller upptäcker omständigheter som kan ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 10.17). Det finns ingen motsvarande bestämmelse i det nuvarande penningtvättsdirektivet och inte heller i registerlagen. Frågan om anmälan till Polismyndigheten, där den svenska finansunderrättelseenheten finns, har emellertid berörts i tidigare förarbeten där det konstaterats att Bolagsverket i vissa fall kan behöva göra en sådan (prop. 2016/17:173 s. 478).

För att uppfylla direktivets krav i denna del föreslår promemorian att det införs en skyldighet för Bolagsverket att utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten, om Bolagsverket vid sina kontroller eller på annat sätt upptäcker en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt och finansiering av terrorism.

14.20 Registermyndighetens oberoende och anställdas integritet

Promemorians bedömning

Kravet i sjätte penningtvättsdirektivet på registermyndighetens oberoende och dess anställdas integritet tillgodoses genom gällande rätt.

Skälen för promemorians bedömning

Medlemsstaterna ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet säkerställa att registermyndigheten utför sina arbetsuppgifter utan otillbörlig påverkan och tillämpar standarder för sina anställda när det gäller intressekonflikter och strikt konfidentialitet (artikel 10.18 i sjätte penningtvättsdirektivet). Den närmare innebörden av bestämmelsen utvecklas i skäl 30 till direktivet. Däri framgår bl.a. att otillbörlig påverkan inbegriper sådan påverkan från politiker eller näringslivet när det gäller kontroll av uppgifter, åtgärder eller sanktioner som beslutas och åtkomst som beviljas för personer med berättigat intresse.

Liknande regler finns gällande övervakningsmyndigheten över självreglerande organs penningtvättstillsyn och behandlas i avsnitt 10.9. I det avsnittet konstateras att de svenska förvaltningsmyndigheterna är självständiga och att det i regeringsformen anges uttryckligen att ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpningen av lag (12 kap. 2 §). Det betyder bl.a. att sådan styrning inte kan utövas när det gäller hur Bolagsverket tillämpar regleringen om verkligt huvudmannaskap eller vilka beslut som Bolagsverket fattar i ett specifikt ärende gällande verkligt huvudmannaskap. Av regeringsformen följer dessutom att förvaltningsmyndigheter ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet (1 kap. 9 §). Den som är jävig får enligt förvaltningslagen inte ta del i handläggningen av ett ärende

hos en förvaltningsmyndighet och inte heller närvara när ärendet avgörs (17 § förvaltningslagen, se även 16 och 18 §§ samma lag). Som utredningen anger finns dessutom straffrättsliga regler om olika former av mutbrott (10 kap 5 a–5 e §§ brottsbalken, se betänkandet s. 497). Det finns även en straffrättslig bestämmelse som gäller om någon röjer en uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt bl.a. lag eller annan författning (20 kap. 3 § brottsbalken). Den som begår en sådan gärning kan dömas för brott mot tystnadsplikten.

Sammantaget bedömer promemorian att de krav som direktivet uppställer i denna del redan är uppfyllda genom befintlig reglering. Några lagstiftningsåtgärder bedöms därför inte krävas.

14.21 Tillgången till uppgifter från registret över verkliga huvudmän.

Promemorians förslag

Bestämmelserna i registerlagen som gäller olika mottagares elektroniska tillgång till uppgifter ur registret över verkliga huvudmän ska överföras till den nya lagen om verkliga huvudmän.

Bolagsverket ska elektroniskt få lämna ut en registreringsskyldig persons förklaring till varför en verklig huvudman inte kunnat identifieras till en ansvarig enhet endast om den ansvariga enheten har

- rapporterat en avvikelse i uppgifterna om verkligt huvudmannaskap, eller
- lagt fram bevis för åtgärder som den har vidtagit för att identifiera verkliga huvudmän för den registreringsskyldiga personen.

Skälen för promemorians förslag

Bestämmelser om tillgång till uppgifter och sekretess

Artiklarna 11–13 och 15 i sjätte penningtvättsdirektivet rör olika mottagares tillgång till uppgifter ur registret över verkliga huvudmän och sekretess. Flera bestämmelser är resultatet av anpassningar som gjorts med anledning av en dom från EU-domstolen där bestämmelser i det nuvarande penningtvättsdirektivet om allmänhetens tillgång till uppgifterna underkändes. Eftersom dessa artiklar ska genomföras tidigare än övriga delar i penningtvättsdirektivet har de behandlats i ett separat lagstiftningsärende (prop. 2025/26:129). Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2026. Det föreslås att de bestämmelser som införts i registerlagen genom det lagstiftningsärendet överförs till den nya lagen om verkliga huvudmän i samband med att registerlagen upphävs. När det gäller bestämmelsen i OSL som införts genom det lagstiftningsärendet krävs följdändringar i form av att hänvisningen till registerlagen måste uppdateras, se avsnitt 4.2.

Särskilt om uppgifter om att verklig huvudman saknas

Om den registreringsskyldiga personen inte kan identifiera någon verklig huvudman eller det råder betydande och välgrundat tvivel om den eller de

personer som har identifierats är den eller de verkliga huvudmännen, ska den registreringsskyldiga personen dokumentera de åtgärder som vidtas för att identifiera den eller de verkliga huvudmännen (artiklarna 63.3 och 64.6 i penningtvättsdirektivet). Den registreringsskyldiga personen ska då till registermyndigheten ge in en förklaring om att det inte finns någon verklig huvudman åtföljt av en motivering om varför den inte varit möjligt att fastställa verkligt huvudmannaskap samt vad tvivlet kring uppgifterna består i. Dessutom ska i stället uppgifter om ledande befattningshavare anges (artiklarna 63.4 och 64.7 i penningtvättsförordningen). Promemorian redogör närmare för detta i avsnitt 14.5.3.

I artikel 10.5 i sjätte penningtvättsdirektivet finns en bestämmelse som gäller tillgången till den förklaring som den registreringsskyldiga personen har lämnat till registermyndigheten i den situation som beskrivs ovan. Enligt den bestämmelsen ska ansvariga enheter som använder registret endast ha tillgång till förklaringen om de har rapporterat en avvikelse gällande uppgifterna i registret eller om de själva lägger fram bevis för de åtgärder som de har vidtagit för att fastställa de verkliga huvudmännen. Som promemorian redogör för i avsnitt 14.15.2 är ansvariga enheter, enligt artikel 24 i penningtvättsförordningen, i regel skyldiga att anmäla avvikelser som de upptäcker mellan uppgifter i registret och de uppgifter som de själva samlat in inom ramen för sina kundkännedomsgärder.

I propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän redogör regeringen för sin syn på hur uttrycket "tillgång till" bör förstås i den kontext i sjätte penningtvättsdirektivet som gäller registret över verkliga huvudmän. Regeringen gör tolkningen att det med detta uttryck i vissa fall snarare handlar om elektronisk tillgång än sådan tillgång som har med offentlighet och sekretess att göra (prop. 2025/26:129 s. 20).

Enligt promemorians mening är det svårt att se varför det skulle finnas behov av att sekretessbelägga förklaringen. I linje med den tolkning som gjorts i det tidigare lagstiftningsärendet anser promemorian att begränsningen som gäller förklaringen måste förstås som att den innebär att Bolagsverket är förhindrad lämna ut förklaringen elektroniskt till ansvariga enheter i andra fall än de som anges i artikel. Promemorian föreslår att det i bestämmelsen som gäller ansvariga enheters tillgång till uppgifter i registret tydliggörs att den begränsningen gäller i fråga om elektroniskt utlämnande.

14.22 Personuppgiftsbehandling

Promemorians bedömning

De föreslagna bestämmelserna som gäller verkligt huvudmannaskap och registret över verkliga huvudmän kommer att leda till ökad personuppgiftsbehandling och även viss behandling av känsliga personuppgifter. Behandlingen är förenlig med dataskyddsregleringen.

Skälen för promemorians bedömning

Utgångspunkter vid promemorians bedömning

Registret över verkliga huvudmän finns redan i dag. Även om det i denna promemoria föreslås en ny lag är förändringarna i fråga om personuppgiftsbehandling begränsade. Promemorian kommer därför främst behandla förändringarna.

Ytterligare behandling av personuppgifter

Bestämmelserna i sjätte penningtvättsdirektivet som rör registret över verkliga huvudmän kommer att innebära ytterligare personuppgiftsbehandling i förhållande till vad som gäller i dag. Frågan har redan berörts i propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän när det gäller de delar som rör tillgången till uppgifter ur registret (prop. 2025/26:129 s. 78 och 79). Det hänvisas därför till den propositionen i de delarna. När det gäller andra delar av genomförandet av reglerna om registret över verkliga huvudmän i sjätte penningtvättsdirektivet bedömer promemorian att ökad personuppgiftsbehandling kommer att ske i följande avseenden.

De bestämmelser som föreslås kommer att innebära att fler personuppgifter finns i registret över verkliga huvudmän. Det hör samman med att fler kommer att omfattas av registreringsskyldigheten och att fler typer av personuppgifter kommer att registreras. När det gäller registreringsskyldigheten kommer den bl.a. omfatta ideella föreningar som, enligt svensk rätt, tidigare i många fall varit undantagna. När det gäller fler typer av personuppgifter handlar det t.ex. om krav på registrering av rättsliga företrädare samt krav på registrering av ledande befattningshavare när verkliga huvudmän inte har kunnat fastställas. Bolagsverket kommer även att behöva inhämta information om personer som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner, vilket också kan förväntas leda till ökad personuppgiftsbehandling.

Ökad personuppgiftsbehandling kan dessutom förväntas bli en följd av bestämmelserna som gäller Bolagsverkets kontroller och utredning av misstänkta felaktigheter vad gäller uppgifter i registret samt användning av de verktyg som står till Bolagsverkets förfogande. Det sist nämnda kan bl.a. handla om att Bolagsverket begär in fler uppgifter och dokument från registreringsskyldiga personer, verkliga huvudmän och ägare. Den mer aktiva rollen som ges Bolagsverket för att säkerställa att uppgifterna i registret är korrekta kan vidare i sig förväntas leda till att fler förelägganden skickas ut och ökad personuppgiftsbehandling som en följd av det. Bolagsverket föreslås dessutom få större verktygslåda. Exempelvis kommer Bolagsverket kunna förelägga om personlig inställelse, utföra platsundersökningar och besluta om likvidation i vissa fall. Även detta kan antas resultera i ökad personuppgiftsbehandling. När det gäller platsundersökningar kan det även innebära viss personuppgiftsbehandling hos Förvaltningsrätten i Stockholm och eventuellt även överinstanser, eftersom prövningen av om platsundersökningen ska tillåtas i vissa fall kommer att göras av domstol.

Bolagsverkets skyldighet att underrätta Polismyndigheten om Bolagsverket vid en kontroll eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism

kommer vidare att leda till ökad personuppgiftsbehandling. När det gäller personer som inte fullgör sin skyldighet att inneha uppgifter och dokumentation om verkligt huvudmannaskap kommer Bolagsverket kunna ingripa genom att förelägga om vite och döma ut vite. Även detta innebär ökad personuppgiftsbehandling. Slutligen kommer den förslagna bestämmelsen som innebär att den som ansvarar för att bevara uppgifter efter det att en juridisk person har upplösts eller upphört att existera ska anmäla sitt namn och kontaktuppgifter till Bolagsverket leda till personuppgiftsbehandling.

EU:s dataskyddsförordning är i regel tillämplig på sådan behandling av personuppgifter som företas på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1 i den förordningen, se även undantagen i punkt 2 i samma artikel). Av artikel 6.1 i den förordningen framgår på vilka grunder som personuppgiftsbehandling är laglig. När det gäller Bolagsverkets ökade personuppgiftsbehandling till följd av de bestämmelser relaterat till registret över verkliga huvudmän som införs genom detta lagstiftningsärende rör det sig om sådan behandling som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning). Detsamma gäller den personuppgiftsbehandling som bestämmelserna om platsundersökning och överklaganden av Bolagsverkets beslut kan resultera i hos domstolarna. I detta fall handlar det om reglering som syftar till att förebygga och bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism samt att förhindra att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs, där det är tydligt att det finns ett allmänt intresse. Det bör dessutom gå att utgå från att alla uppgifter som riksdag eller regering har gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra är av allmänt intresse, eftersom myndigheten annars inte skulle ha ålagts att utföra dem (prop. 2017/18:105 s. 56 f.). Enligt promemorians mening är även den rättsliga grunden som avser att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige uppfylld när det gäller personuppgiftsbehandlingen (artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning).

De handlar om personuppgiftsbehandling till följd av uppgifter som åläggs genom bestämmelser i den föreslagna lagen om verkliga huvudmän som genomför sjätte penningtvättsdirektivet (jfr artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning).

Enligt promemorians bedömning är konsekvenserna ur integritetssynpunkt av personuppgiftsbehandlingen förhållandevis begränsad förutom i det avseendet att den ökade registreringen av framför allt ideella föreningar kan leda till att s.k. känsliga uppgifter – dvs. sådana uppgifter som avslöjar exempelvis etniskt ursprung eller politisk eller religiös åskådning – framgår av registret.

När det gäller integritetsintrånget får det förhållandet att det står var och en fritt att inta en sådan roll som innebär att dennes personuppgifter kommer att finnas i registret anses ha viss mildrande verkan. Att en enskilds personuppgifter behandlas i sammanhanget är alltså en följd av val som gjorts av den enskilde. Det är vidare svårt att se hur syftet med bestämmelserna skulle kunna uppnås, utan den ökade personuppgiftsbehandlingen och utan att sådana känsliga uppgifter eller uppgifter om sanktioner

som nämnts ovan finns i registret. Enligt promemorians bedömning är personuppgiftsbehandlingen proportionerlig.

Av den s.k. finalitetsprincipen i artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning följer att personuppgifter endast får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Bolagsverket är skyldig att följa den principen. Den ökade personuppgiftsbehandlingen som beskrivs ovan bedöms inte stå i strid med finalitetsprincipen.

Särskilt om behandling av känsliga personuppgifter

Vissa uppgifter som kommer att finnas i registret över verkliga huvudmän till följd av de regler som föreslås i denna promemoria är, som ovan nämns, s.k. känsliga personuppgifter. Det handlar om sådana uppgifter som omfattas av artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning. För dessa gäller att behandling endast är tillåtet under vissa särskilda förutsättningar.

Artikel 9.1. i EU:s dataskyddsförordning gäller personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa och uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Behandling av sådana uppgifter är förbjudet, om inte någon av de undantag som anges i artikel 9.2 är tillämpligt. Bland dessa undantag finns led g som är av intresse i sammanhanget. Den bestämmelsen avser situationer där behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

När det gäller kravet på att behandlingen ska vara nödvändigt med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse har regeringen i tidigare förarbeten uttalat att det är svårt att på ett generellt plan definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. När det gäller myndigheters personuppgiftsbehandling ansåg regeringen dock att det måste utgöra ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83). För att behandlingen av känsliga personuppgifter ska vara tillåten enligt den ovan nämnda grunden i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordningen förutsätts, som ovan också nämns, även att det rättsliga stödet ska vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd. I förarbetena till dataskyddslagen ifrågasätts om detta krav som går utöver de krav som redan gäller enligt artikel 6 i samma förordning och som måste vara uppfyllda vid all behandling av personuppgifter i allmänt intresse (prop. 2016/17:105 s. 84).

I lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning finns det, som namnet på lagen anger, bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. I den lagen finns bl.a. kompletterande bestämmelser till just undantaget i artikel 9.2 g som redogörs

för ovan (3 kap. 3 §). Av dessa bestämmelser framgår att det finns ett viktigt allmänt intresse enligt artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning bl.a.

- om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, eller
- om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende.

Regeringen har i förarbetena till lagen utvecklat närmare vilka situationer som detta avser. När det gäller den först nämnda punkten får behandling av känsliga personuppgifter bara ske om uppgifterna har lämnats till myndigheten. I förarbetena till dataskyddslagen anförde regeringen att den grundlagsfästa rätten att ta del av allmänna handlingar måste anses utgöra ett viktigt allmänt intresse samt att ordning och reda bland allmänna handlingar är en förutsättning för att handlingsoffentligheten ska fungera och fylla sitt syfte. Regeringen konstaterade att den hantering av allmänna handlingar som krävs enligt svensk rätt därför är motiverad med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 86). Enligt promemorians mening kommer en del av den behandling av känsliga personuppgifter som Bolagsverket kommer att behöva göra till följd av de regler som nu föreslås omfattas av den punkten. Behandlingen kommer i de flesta fall även omfattas av andra punkten eftersom uppgifterna behövs för handläggningen av de ärenden som uppgifterna finns i. I nödvändighetskravet ligger inte att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (prop. 2017/18:105 s. 194).

I fråga om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades rättigheter finns i dataskyddsförordningen en bestämmelse som innebär att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket). En bestämmelse med liknande innebörd finns i registerförordningen. Av 3 kap. 9 § registerförordningen följer att känsliga personuppgifter inte får användas som sökbegrepp (3 kap. 9 §).

Enligt promemorians bedömning är den behandlingen av känsliga personuppgifter som kan komma att göras hos Bolagsverket förenlig med EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Det är enligt promemorians mening dessutom möjligt för regeringen att med stöd av sin restkompetens införa bestämmelser om ytterligare åtgärder för att säkerställa den registrerades rättigheter, exempelvis sådan som i dag finns i 3 kap. 4 § registerförordningen och som anger att Bolagsverket ska se till att det inte uppkommer något otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet eller några risker från säkerhetssynpunkt.

Särskilt om behandling av uppgifter om riktade ekonomiska sanktioner

EU:s dataskyddsförordning innehåller särskilda bestämmelser som gäller behandlingen av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelse som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder. Sådan behandling får endast utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs (artikel 10).

Det förhållandet att register över verkliga huvudmän kommer att innehålla uppgifter om vilka som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner väcker frågan om artikel 10 är tillämplig gällande personuppgiftsbehandlingen.

Enligt promemorians uppfattning omfattas inte uppgifter om riktade ekonomiska sanktioner av lydelsen i artikel 10. En person kan vara föremål för en riktad ekonomisk sanktion av olika skäl. Förhållandet att personen är föremål för riktad ekonomisk sanktion innebär inte i sig att personen är misstänkt för eller har begått ett brott eller är föremål för en säkerhetsåtgärd som hänger samman med något av detta. Med begreppet säkerhetsåtgärd avses straffprocessuella tvångsmedel (prop. 2017/18:105 s. 98).

14.23 Gallring

Promemorians bedömning

Sjätte penningtvättsdirektivets regel om gallring bör genomföras på lägre nivå än lag.

Skälen för promemorians bedömning

När registret över verkliga huvudmän kopplas samman med utländska register genom den centrala europeiska plattformen som kommissionen tillhandahåller kommer det att finnas krav på att uppgifterna i registret som följer av unionsrätten ska vara tillgängliga genom sammankopplings-systemet i fem år efter det att enheten har upplöst eller på annat sätt upphört att existera (artikel 10.20 i sjätte penningtvättsförordningen). Enligt lydelse avser det dock endast uppgifter enligt artikel 10.1 i penningtvättsförordningen, dvs. uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap och arrangemang för nominella företrädare enligt artiklarna 62, 63.4 samt 66 i samma förordning. Promemorian uppfattar dock att avsikten även är att exempelvis en sådan förklaring som anges i artikel 64.7 i förordningen ska omfattas. Det är möjligt för medlemsstaterna att i konkreta fall och under vissa förutsättningar föreskriva lagring av uppgifterna under en längre period. Det gäller bl.a. om det är nödvändigt för att lagföra misstänkt penningtvätt.

Liknande bestämmelser finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet (artiklarna 30.10 tredje stycket och 31.9 fjärde stycket). Det är följaktligen också den tidsfrist som redan i dag gäller för gallring av uppgifter som inte längre är aktuella enligt registerförordningen (5 kap. 4 §). Promemorian anser att bestämmelser om gallring av uppgifter om verkliga huvudmän i sjätte penningtvättsdirektivet bör genomföras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen kan meddela sådana föreskrifter med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § första stycket regeringsformen.

14.24 Bevarande av uppgifter

Promemorians förslag

Det ska i den nya lagen om registrering av verkliga huvudmän upplysas om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vad som gäller i fråga om bevarande av uppgifter efter det att en registrerings-skyldig juridisk person har upplösts eller på annat sätt upphört att existera.

Den som ansvarar för att bevara uppgifterna ska anmäla sitt namn och sina kontaktuppgifter till Bolagsverket.

Skälen för promemorians förslag

I avsnitt 14.5.3 har redogjorts för att en juridisk person som inte har några verkliga huvudmän eller inte med säkerhet kunnat fastställa några sådan i sin anmälan om registrering i registret över verkliga huvudmän ska ange detta och sina ledande befattningshavare (artikel 63.4 i penningtvättsförordningen). Om en sådan juridisk person upplöses eller på annat sätt upphör att existera, ska dessa uppgifter bevaras under viss tid (artikel 63.6 i penningtvättsförordningen). Det måste då finnas en person som ska se till att det görs. Det kan vara konkursförvaltaren, någon som har medverkat till upplösningen eller en annan person som den juridiska personen – före det att den upphörde att existera – utsåg för detta. Namnet på den personen och dennes kontaktuppgifter ska rapporteras till registermyndigheten.

Något motsvarande krav som det som beskrivits ovan finns inte enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet och heller inte enligt nationell rätt. Bestämmelsen kan förväntas bli aktuell för bl.a. ideella föreningar, där det sällan finns någon verklig huvudman. Promemorian föreslår att det i den nya lagen om verkliga huvudmän tas in en upplysning om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vad som gäller i fråga om bevarande av uppgifter efter det att en registreringsskyldig juridisk person har upplösts eller på annat sätt upphört att existera. Vidare föreslås att den som ansvarar för att bevara uppgifterna ska anmäla sitt namn och sina kontaktuppgifter till Bolagsverket.

Promemorian har övervägt om det ska införas någon sanktion för den som inte följer kravet, men anser att det inte behövs. Om det senare framkommer genom exempelvis kommissionen delegerade akter enligt artikel 68.2 i penningtvättsförordningen att sådan sanktion behövs, kan det vara nödvändigt att återkomma till frågan.

14.25 Avgifter

Promemorians förslag

Bolagsverket ska få ta ut avgifter för handläggningen av ärenden enligt den nya lagen om verkliga huvudmän.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgifter som avser handläggning av ärenden enligt den lagen.

Skälen för promemorians förslag

Frågan om avgifter för elektronisk tillgång till uppgifter ur registret över verkliga huvudmän behandlas i propositionen Utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän (prop. 2025/26:129). I den delen hänvisas därför till det lagstiftningsärendet.

När det gäller frågan om avgifter för handläggning av andra ärenden enligt bestämmelserna om registret över verkliga huvudmän har utredningen föreslagit att Bolagsverket – i likhet med vad som gäller i dag – ska få ta ut sådana avgifter. Det skulle i så fall betyda att den nuvarande ordningen där Bolagsverket får ta ut avgift för handläggning anmälan om registrering och anmälan om ändrade förhållanden samt prövning av ansökningar om att undantas från krav på elektronisk anmälan och handläggning av anmälan som inte getts in elektroniskt skulle kunna behållas förutsatt att regeringen efter bemyndigande meddelar sådana föreskrifter (jfr 4 kap. 1 och 2 §§ registerförordningen). I fråga om ideella föreningar har utredningen dock föreslagit att de ska vara befriade från sådana avgifter, om det handlar om sådana föreningar som ska vara registrerade i handelsregistret.

Enligt utredningens bedömning skulle avgifterna för Bolagsverkets handläggning kunna innebära betydande kostnader för framför allt ideella föreningar som i regel har små inkomster och i vilka det ofta sker förändringar av ledande befattningshavare. För vissa ideella föreningar, exempelvis ungdomsföreningar, kan det enligt utredningen vara svårt att uppfylla kravet på att ge in anmälan elektroniskt eftersom det förutsätter att den person som företräder föreningen har tillgång till bankID eller en liknande elektronisk identifiering. Om föreningen inte använder ombud för att underteckna anmälan kan det, förutom avgiften för handläggning av anmälan, alltså även bli fråga om avgift för prövning av undantag från kravet på elektronisk anmälan och handläggning av anmälan som inte getts in elektroniskt. Enligt utredningen skulle avgifter kunna få negativ påverkan på förutsättningarna för att bilda och driva ideella föreningar. Det är enligt utredningen angeläget att sådana konsekvenser motverkas (se betänkandet s. 465).

Promemorian instämmer att det är viktigt att konsekvenser i form av negativ påverkan på förutsättningarna för att bilda och driva förening motverkas. Som redogörs för i avsnitt 14.12.3 fyller föreningslivet en viktig funktion i samhället och det bör därför värnas. Avgift för registrering skulle i praktiken innebära att staten tar betalt för att ideella föreningar ska få bedriva sin verksamhet. Det bör enligt promemorians mening undvikas. Promemorian delar utredningens bedömning att ideella föreningar som inte är skyldiga att ansöka om registrering i handelsregistret bör vara befriade från avgift. Det gäller då ideella föreningar som inte bedriver näringsverksamhet och är bokföringsskyldiga. Föreskrifter med sådant innehåll ryms inom det föreslagna bemyndigandet.

Bolagsverket är i huvudsak en avgiftsfinansierad myndighet. En konsekvens av att vissa ideella föreningar befrias från avgift skulle bli att andra

registreringsskyldiga personer får en högre avgift. Enligt promemorians mening är det i detta fall en godtagbar konsekvens.

14.26 Överklagande

Promemorians förslag

Bolagsverkets beslut enligt den nya lagen om verkliga huvudmän ska också i fortsättningen vara överklagbara till allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för promemorians förslag

Bolagsverkets beslut enligt regleringen om verkligt huvudmannaskap bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det bör krävas prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Frågan om överklagande av beslut av Förvaltningsrätten i Stockholm gällande platsundersökning behandlas i avsnitt 14.14.2.

15 Konto- och värdefackssystemet

I det nuvarande penningtvättsdirektivet finns krav på medlemsstaterna ska ha centraliserade automatiserade mekanismer genom vilka innehavare till bank- och betalkonton och värdefack ska kunna identifieras. Syftet med mekanismerna är fram för allt att underlätta för finansunderrättelseenheterna vid utredning av misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

I Sverige genomförs direktivets krav i lagen om konto- och värdefacks-system. De kreditinstitut och värdepappersbolag som omfattas av lagen är skyldiga att se till att uppgifter om konton och värdefack som de tillhandahåller samt innehavarna till dessa är tillgängliga för sökning i systemet.

Ursprungligen var det endast Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, undersökningsledare och åklagare som fick ta del av uppgifter i konto- och värdefackssystemet och då i vissa situationer eller för vissa syften. Med tiden har det skett vissa ändringar i fråga om tillgången till uppgifter genom systemet. Dels har fler brottsbekämpande myndigheter fått tillgång, dels har det skett en utökning av i vilka situationer eller för vilka syften som uppgifter får inhämtas genom systemet (för en närmare redogörelse, se prop. 2021/22:127 och 2023/24:144). Sedan mars 2025 har även Utbetalningsmyndigheten rätt att få viss tillgång till uppgifterna i systemet (prop. 2024/25:45).

Sjätte penningtvättsdirektivet innebär bl.a. att uppgifter från fler institut och ännu fler uppgiftstyper ska tillgängliggöras i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Dessutom innehåller det bestämmelser som innebär att medlemsstaternas system så småningom ska kopplas samman. Skatteverket har i en skrivelse till regeringen, mot bakgrund av de

kommande förändringarna, föreslagit att det svenska systemet ska ändras från ett datasöksystem till ett centralt register (dnr Fi2024/02452).

I redogörelsen nedan använder promemorian konto- och värdefackssystemet som benämning vid beskrivning av den mekanism som ska finnas enligt regelverket. Benämningen används alltså oavsett om det handlar om det datasöksystem som finns i dag eller det register som Skatteverket anser bör införas.

15.1 Den tekniska utformningen av konto- och värdefackssystemet

15.1.1 Dagens system är ett datasöksystem

Unionsrätten lämnar till varje medlemsstat att bestämma hur deras konto- och värdefackssystem ska vara utformat. När det svenska konto- och värdefackssystemet infördes togs beslutet att uppgifter om innehavare av konton och värdefack hos institut skulle vara direkt och omedelbart tillgängliga för sökning på en teknisk plattform, dvs. att det skulle utformas som ett datasöksystem. Systemet innebär att frågor och svar förmedlas mellan myndigheter och institut med hjälp av elektroniska gränssnitt, såsom API-lösningar (Application Program Interfaces). I förarbetena jämfördes datasöksystemet med en posthanteringscentral som tar emot en sluten förfrågan från den frågeställande myndigheten, vidarebefordrar den öppnad till instituten, för att sedan ta emot ett slutet svar och vidarebefordra det till den som ställt frågan. Uppgifterna förmedlas då mellan frågeställande myndigheter och institut utan att det sker någon central lagring av uppgifterna hos den systemansvariga myndigheten (prop. 2019/20:83 s. 27).

Skatteverket anser att det nuvarande datasöksystemet bör ersättas med ett centralt register. Även Svenska Bankföreningen har yttrat sig i frågan. Svenska Bankföreningen förslår i stället att den nuvarande datasöksystemet kvarstår och i stället utvecklas för att svara upp mot de nya krav som ställs genom sjätte penningtvättsdirektivet (dnr Fi2024/02452).

15.1.2 Argument som förts fram för ett datasöksystem

När det föreslogs att konto- och värdefackssystemet skulle utformas som ett datasöksystem framfördes flera argument för det. Det framfördes att datasöksystem skulle vara effektivare som verktyg för en frågeställande myndighet än ett manuellt register eftersom ett datasöksystem kan ge nära nog realtidsinformation om innehav av konton och värdefack. Ett manuellt register ansågs innebära att informationen för en viss förfrågan skulle riskera att vara inaktuell redan vid tidpunkten för när frågan ställs (prop. 2019/20:83 s. 28). Enligt vad Skatteverket framfört i sin skrivelse ställer myndigheten emellertid inte högre krav på instituten än att uppgifter uppdateras en gång per dygn. Det tidskravet kan enligt Skatteverket uppnås även om ett register införs.

I samband med att datasöksystemet infördes framhölls vidare att manuell rapportering av uppgifter till ett register skulle vara administrativt

betungande, framför allt för större institut där en mängd konton öppnas och avslutas varje dag. Det framhölls även att med ett datasöksystem, som t.ex. baseras på användandet av API-lösningar, sker hanteringen av förfrågningar i stor utsträckning helt automatiserat. Ett sådant system bedömdes på sikt kunna förväntas utgöra ett kostnadsbesparande alternativ jämfört med ett manuellt register (prop. 2019/20:83 s. 28). Enligt promemorians uppfattning bör dock även registreringen av uppgifter i ett register kunna automatiseras, både för Skatteverket och för de institut som lämnar uppgifter. Med den utgångspunkten kan det ifrågasättas om ett datasöksystem är mindre administrativt betungande än vad ett register skulle vara.

Ett datasöksystem innebär att färre uppgifter behandlas, vilket – som framhölls i förarbetena till lagen om konto- och värdefackssystem – möjliggör en bättre överensstämmelse med bl.a. principerna om integritet och konfidentialitet, och uppgiftsminimering (prop. 2019/20:83 s. 28). Det beror på att inga uppgifter registreras och lagras hos Skatteverket, utan de uppgifter som förmedlas genom systemet är sådana som förmedlas med anledning av en föregeställande myndighets begäran. Promemorian delar bedömningen att ett datasöksystem innebär fördelar i det avseendet. Att fler personuppgifter skulle behandlas inom ramen för ett register än vad som följer av ett datasöksystem, innebär dock inte att ett register som angreppssätt för konto- och värdefackssystem skulle vara oförenligt med EU:s allmänna dataskyddsförordning. Det står inte heller i konflikt med den tystnadsplikt som innebär att enskildas förhållanden till instituten inte obehörigen får röjas. Ett institut som lämnar ut upplysningar om en kund på grund av att institutet enligt lag är skyldigt att göra det anses inte handla obehörigt (prop. 2002/03:139 Del 1 s. 479). Om register väljs som angreppssätt för konto- och värdefackssystemet skulle institutens skyldighet att lämna uppgifter till Skatteverket för registrering i registret framgå av lag. Även om datasöksystemet har fördelar i det att det innebär mer begränsad personuppgiftsbehandling innebär det alltså inte att ett register skulle vara otillåtet.

Ytterligare ett argument för datasöksystem som framfördes i tidigare förarbeten var att ett datasöksystem inte medför samma behov av administrativt underhåll som ett manuellt register, såsom att kontrollera uppgifters riktighet och att gallra uppgifter som det inte längre finns behov av att behandla (prop. 2019/20:83 s. 28). Promemorian instämmer delvis i detta. Införande av ett register skulle få till följd att staten får ett större ansvar för att underhålla konto- och värdefackssystemet, dock inte nödvändigtvis så pass stort ansvar som förutsattes i förarbetena till lagen om konto- och värdefackssystem. Ett register behöver t.ex. inte förenas med krav på att den myndighet som ansvarar för registret kontrollerar riktigheten i uppgifterna som registreras.

Sammantaget finns vissa fördelar med datasöksystem jämfört med ett register. Som följer nedan finns det dock även nackdelar.

15.1.3 Argument som förts fram för att ersätta datasöksystemet med ett register

Säkerhetsrisker

Bakgrunden till Skatteverkets skrivelse är att myndigheten har identifierat flera brister med datasöksystemet, varav en är säkerhetsrisker. Så som datasöksystemet fungerar går frågor som ställs i systemet ut till samtliga institut som är anslutna till systemet. Det betyder, enligt Skatteverket, att samtliga institut får kännedom om att någon av de myndigheter som har rätt att ta del av uppgifter ur systemet har efterfrågat uppgifter om en viss person. Enligt Skatteverket kan kännedom om innehållet, eller delar av innehållet i frågorna, avslöja skyddsvärda uppgifter för bl.a. brottsutredningar och på så sätt motverka den frågeställande myndighetens åtgärder.

Skatteverket framhåller att det ur it-säkerhetssynpunkt är viktigt att minimera de s.k. attackytorna, dvs. punkterna där angripare har möjlighet att ta sig igenom ett säkerhetsskydd. Det räcker med en svag länk för att säkerheten ska röjas. Medan datasöksystemet innebär ca 122 attackytor (brottsutredande myndigheter, Skatteverket och ca 120 institut), skulle ett centralt register innebära endast två (brottsutredande myndigheter och Skatteverket). Dessutom skulle datasöksystemet innebära ännu fler attackytor efter det att sju penningtvättsdirektivet genomförts fullt ut eftersom direktivet innebär att fler aktörer ska lämna uppgifter till systemet. Enligt Skatteverket är skillnaden i antalet attackytor mellan register och datasöksystem således drastisk.

Svenska Bankföreningen framhåller, å sin sida, att instituten som är anslutna till konto- och värdefackssystemet inte får kännedom om vilken myndighet som efterfrågar uppgifter ur systemet och vet om att det handlar om flertalet myndigheter som kan efterfråga informationen. Bankföreningen anser därför inte att det baserat på en fråga i systemet går att dra säkra slutsatser om ärendets karaktär eller personens eventuella inblandning i ett specifikt ärende på ett sådant sätt att det skulle kunna innebära en påtaglig risk för obehörig spridning eller någon annan säkerhetsrisk. Bankföreningen framhåller även att svaren sker via automatiserade gränssnitt som instituten har utvecklat och inte av manuella processer eller personer. Dessutom framhåller Bankföreningen att instituten arbetar prioriterat och målmedvetet med frågor som rör förebyggande av ekonomisk brottslighet och interna möjliggörare.

Svenska Bankföreningen är vidare av uppfattningen att säkerhetsrisken och hot och risk för intrång och cyberrisker avsevärt skulle öka om all information om kontohavare i de stora svenska instituten samlas i *ett* register hos en myndighet. I och med det nuvarande datasöksystemet sprids riskerna till de enskilda instituten, och därmed är risken för att kunduppgifter blir föremål för angrepp, intrång och läckage betydligt mindre än om den stora mängden data samlas i ett register. Enligt Bankföreningen skulle överflyttning av kunduppgifterna till ett centralt register innebära att en myndighet registerför en stor mängd data om instituten och deras kunder som vid intrång eller andra angrepp kan drabba både kunder och institut på ett negativt sätt. Bankföreningen framhåller även att instituten då frångår möjligheten att skydda dessa uppgifter från obehörig tillgång och de konsekvenser som det kan få för både kunder, institut och kundrelationer.

Enligt promemorians mening är båda de typer av risker som Skatteverket och Svenska Bankföreningen lyfter viktiga att beakta. När det gäller risken för att frågor som ställs inom systemet röjs – dvs. bl.a. uppgifter om vilka kunders uppgifter som efterfrågas – anser promemorian att Skatteverkets redogörelse visar att det finns många ”punkter” i datasöksystemet där intrång eller läckage skulle vara möjligt. Samtidigt som Svenska Bankföreningen har angett att svaret på frågorna sker automatiserat har promemorian inte uppfattat annat än att frågorna ändå skulle kunna ses av vissa personer som arbetar på instituten. Vilken skada som röjande av informationen som Skatteverket nämner skulle innebära är svårt att förutse.

Risk för att uppgifterna i konto- och värdefackssystemet nås genom intrång eller cyberattacker kommer att finnas oavsett om konto- och värdefackssystemet utformas som ett centralt register eller som ett datasöksystem. Genom att uppgifterna samlas på ett och samma ställe bör risken för att fler uppgifter nås vid ett intrång eller cyberattack dock vara större än vad som annars är fallet. Skatteverket ansvarar för andra register med skyddsvärd information och har därmed upparbetad kunskap och erfarenhet kring hur uppgifter skyddas. Skatteverket bör därför kunna hantera sådana säkerhetsrisker.

Säkerställer inte förmedling av rätt uppgifter

Eftersom datasöksystemet innebär att Skatteverket inte ser vilka uppgifter som frågeställande myndighet efterfrågar eller vilka uppgifter som lämnas som svar, finns det ingen ”funktion” som säkerställer att frågeställande myndighet inte får del av mer information än vad den har rätt till. Den nuvarande tekniska lösningen medger, enligt Skatteverket, endast mycket begränsade möjligheter för frågeställande myndighet att begränsa vad som efterfrågas.

Om en myndighet får del av för mycket information kan den, som Skatteverket nämner, ta bort uppgifterna som myndigheten inte har rätt att få del av och därmed inte har rätt att behandla. Enligt Skatteverket kan det tillvägagångssättet dock ifrågasättas, eftersom det ändå medför att en myndighet får tillgång till fler uppgifter än vad den i grunden har befogenhet att begära. Det väcker, enligt Skatteverket, således frågor vad gäller förenligheten med proportionalitetsprincipen, principerna om laglighet och uppgiftsminimering samt principerna om inbyggt dataskydd och dataskydd som standard enligt EU:s dataskyddsförordning (se artiklarna 5.1 c och 25).

Vidare lyfter Skatteverket att en sådan lösning kompliceras utifrån att det svenska konto- och värdefackssystemet ska kopplas samman med andra medlemsstaters motsvarande register. Det betyder att även utländska myndigheter som har rätt att efterfråga uppgifter i systemet kan komma att få del av för mycket information.

Enligt Skatteverket skulle det vara förenat med betydande tekniska och praktiska svårigheter samt kostnadsdrivande att konstruera datasöksystemet så att det finns en funktionalitet som säkerställer att ett institut i det enskilda fallet endast lämnar de uppgifter som frågeställande myndighet har rätt att inhämta. En lösning som i stället innebär att instituten ska han-

tera olika frågerätter medför enligt Skatteverket en ökad risk för fel, eftersom det är beroende av att *alla* institut gör rätt.

Om konto- och värdefackssystemet även fortsättningsvis ska vara utformat som ett datasöksystem anser Skatteverket att det behöver övervägas om Skatteverket i egenskap av systemansvarig bör kunna få begränsa uppgifterna som lämnas ut. Det skulle enligt Skatteverket kunna ske genom att instituten alltid lämnar samtliga uppgifter om t.ex. en person vars uppgifter efterfrågas och att Skatteverket därefter tar bort överskottsinformationen före det att svaret lämnas. Som ett alternativ till det förslaget lyfter Skatteverket att den frågeställande myndigheten skulle kunna säkerställa att åtkomsten begränsas till de uppgifter som omfattas av dess frågerätt och att eventuell överskottsinformation omedelbart raderas. Ytterligare ett alternativ som Skatteverket nämner är att samtliga frågeställande myndigheter får samma frågerätt. Det får då till följd att de frågeställande myndigheterna inte får fler uppgifter än vad de har rätt till enligt sin frågerätt. Frågeställande myndigheter kan däremot fortfarande komma att få del av fler uppgifter än vad de behöver. Enligt Skatteverket får det då förutsättas att den frågeställande myndighet fullgör sitt ansvar att bara behandla de uppgifter som behövs i sin verksamhet.

Enligt promemorians mening framgår det av Skatteverkets redogörelse att det nuvarande datasöksystemet är mindre lämpligt när det finns olika frågerätter att förhålla sig till. Som Skatteverket redogör för kan systemet som innebär att mottagare får del av fler uppgifter än vad de har rätt att behandla ifrågasättas ur dataskyddssynpunkt. Enskildas förhållande till instituten omfattas dessutom av tystnadsplikt som innebär att uppgifterna inte obehörigen får röjas. Enligt promemorians mening framstår det mot den bakgrunden även som tveksamt med hänsyn till den enskildes personliga integritet att – trots att det ansetts finnas skäl att låta dessa uppgifter omfattas av tystnadsplikt – sprida dessa utan anledning.

Det förhållandet att instituten inte ser vilken myndighet som ställer frågor i systemet innebär att det inte är möjligt för dem att anpassa sina svar utifrån frågerätten som den myndigheten har. Det framstår heller inte som lämpligt att ge instituten den möjligheten, eftersom det kan avslöja i vilket syfte som uppgifterna efterfrågas (jfr avsnittet ovan om säkerhetsrisker). Vidare innebär, som Skatteverket anger, en sådan ordning ökad risk för fel, eftersom den är beroende av att alla institut gör rätt.

De lösningar som Skatteverket nämner och som går ut på att de frågeställande myndigheterna ska säkerställa att överskottsinformation tas bort löser inte problemet att de ändå fått för mycket information. Dessa lösningar skulle enligt promemorians mening vidare fungera mindre väl när konto- och värdefackssystemet kopplas samman med motsvarande system i andra medlemsstater. Det skulle förutsätta att ett krav på att ta bort överskottsinformation kan uppställas även i förhållande till frågeställande utländska myndigheter, vilket inte bedöms möjligt.

I likhet med Skatteverket anser promemorian att det – om datasöksystemet behålls – finns anledning att överväga om Skatteverket bör få ett större ansvar för uppgifterna som lämnas ut. Om Skatteverket skulle få det ansvaret innebär det, enligt promemorians mening, en väsentligt förändrad roll. Från att Skatteverket enbart agerar ”postcentral” kommer myndigheten ta del av frågorna som ställs och uppgifterna som ges från kreditinstituten samt ansvara för att utifrån de uppgifter som kreditinstituten

lämnar skilja ut de uppgifter som efterfrågats, kontrollera att de ingår i frågerätten och lämna svaret. Det kan jämföras med den roll som Skatteverket skulle ha om ett centralt register infördes i stället för datasöksystemet. Med ett register som angreppssätt för konto- och värdefackssystemet skulle Skatteverket ansvara för vilka uppgifter som lämnas ut från registret.

Säkerställer inte att mottagare får del av rätt information

Med ett datasöksystem saknas möjlighet för Skatteverket att säkerställa att den myndighet som efterfrågar uppgifter i systemet får svar och att svaret innehåller rätt uppgifter. Enligt Skatteverket innebär ett datasöksystem att det kommer att vara vissa institut som inte kan lämna något svar inom utsatt tid, exempelvis pga. driftstörningar eller mängden av eller storleken på de system som ska letas igenom. Med ett centralt register skulle svaret lämnas från Skatteverket som systemansvarig, vilket enligt Skatteverket ökar möjligheterna för att svaret avser samtliga institut. Dessutom skulle enligt Skatteverket ett centralt register ge bättre förutsättningar för att säkerställa att rätt uppgifter lämnas, även vid sökningar som görs av myndigheter från andra medlemsstater.

Promemorian uppfattar att Skatteverket med rätt uppgifter avser att rätt uppgiftstyper avseende rätt person lämnas ut och inte att uppgifterna är korrekta i sig. Promemorian instämmer i Skatteverkets bedömningar som gäller det nuvarande datasöksystemets begränsningar i det avseendet och fördelarna med ett centralt register. Promemorian gör alltså bedömningen att ett centralt register är att föredra framför ett datasöksystem för att säkerställa att frågeställande myndigheter får del av rätt information. När det gäller kontroll av att rätt uppgiftstyper avseende rätt person lämnas ut, skulle det emellertid kunna uppnås även med ett datasöksystem om Skatteverket gavs möjlighet att ta del av de frågor och svar som förmedlas i systemet. Det skulle dock fortfarande inte säkerställa att svar ges från samtliga institut inom utsatt tid.

Tekniska utmaningar

Enligt Skatteverkets beskrivning har konto- och värdefackssystemet redan i dag problem med att framställa kompletta svar pga. den direkta kopplingen till kreditinstituten. Bristerna har, enligt Skatteverket, påtalats av de myndigheter som använder systemet. Skatteverket framhåller att ju fler institut som ansluts, desto svårare blir det att framställa kompletta svar. Samtidigt ställer de myndigheter som har rätt att ställa frågor i systemet ökade krav på att kunna ställa fler frågor och i snabbare följd. Det innebär, enligt Skatteverket, att det är närmast omöjligt att kunna producera kompletta svar med ett datasöksystem. Att höja frågefrekvens och antal institut anser Skatteverket kommer att bli kostnadsdrivande, både för Skatteverket, men även för instituten som kommer att drabbas av skärpta prestandakrav. En del institut har, enligt Skatteverket, redan i dag problem med att leva upp till dagens prestandakrav vilket i sig orsakar störningar. Sammantaget bedömer Skatteverket att det ur ett tekniskt perspektiv är mycket svårt att behålla datasöksystemet som angreppssätt.

Skatteverket gör motsvarande bedömningen när det gäller att behålla datasöksystemet som angreppssätt på sikt, dvs. att det skulle vara mycket svårt ur ett tekniskt perspektiv. Enligt Skatteverket har myndigheten redan erfårit utmaningar när det gäller anslutningar av institut. Anslutningarna är kostsamma och tidskrävande. Erfarenheterna från de anslutningar som har gjorts är att de tar mellan sex månader och tre år att genomföra. Med ett datasöksystem behöver varje uppgiftslämnare återanslutas och verifieras på nytt efter varje nytt krav som innebär förändring av systemet. Ett centralt register skulle enligt Skatteverket innebära kraftig förenkling i det att uppgiftslämnarna inte behöver återanslutas, eller endast behöver återanslutas med små förändringar i form av tillägg i den datamängd som sänds till konto- och värdefackssystemet. Enligt Skatteverkets bedömning är datasöksystem ur det perspektivet följaktligen mindre robust än ett centralt register.

Av de utmaningar som Skatteverket redogör för när det gäller datasöksystemet drar promemorian slutsatsen att ett centralt register ur ett tekniskt perspektiv skulle vara att föredra framför ett datasöksystem. Det gäller både i ett kortare tidsperspektiv och på längre sikt. Sjätte penningtvättsdirektivet innebär bl.a. att fler uppgifter kommer att finnas i systemet, att fler ska lämna uppgifter till systemet och att fler ska få del av uppgifter. Dessutom innebär det att systemet ska kopplas samman med andra medlemsstaters motsvarigheter. Dessa förändringar får antas innebära ökad belastning på systemet. För att konto- och värdefackssystemet fullt ut ska fylla sin funktion måste det klara av att frågeställande myndigheter inom rimlig tid får svar på de frågor som ställs. Om det inte går kan det förväntas resultera i minskade effektivitet i de frågeställande myndigheternas arbete.

Det förhållandet att Skatteverket bedömer att det är tids- och kostnadskrävande att anpassa datasöksystemet efter nya krav talar också för att det kan vara bättre att välja ett annat angreppssätt för konto- och värdefackssystemet. Promemorian anser att det finns behov av att ta i beaktande att det längre fram kan komma nya krav som systemet behöver anpassas till, inte minst eftersom systemet har sin grund i unionsrätten och att den kan komma att innebära nya krav. Det är därmed viktigt att det angreppssätt som väljs för konto- och värdefackssystemet innebär ett visst mått av flexibilitet att kunna anpassas till nya eller förändrade behov.

Loggning

Artikel 6.1 i direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 (direktivet om finansiell information) innebär krav på att de myndigheter som förvaltar de centraliserade bankkontoregistren säkerställer att det förs loggar varje gång behöriga myndigheter enligt det direktivet får åtkomst till och söker i uppgifter om bankkonton. Med centraliserade bankkontoregistren avses bl.a. det svenska konto- och värdefackssystemet. Lydelsen i artikel 6.1 skulle kunna tolkas som att det är Skatteverket som ska föra loggarna i egenskap av förvaltare av systemet. I svensk rätt loggar dock de brottsbekämpande myndigheterna sina sökningar i systemet (prop. 2021/22:127 s. 29).

Skatteverket resonerar i sin skrivelse kring behovet av klargörande i fråga om vem som ska logga utländska myndigheters sökningar i konto- och värdefackssystemet efter det att systemet kopplats samman med andra

medlemsstaters motsvarigheter (angående sammankopplingen, se avsnitt 15.2). Enligt Skatteverkets uppfattning bör utgångspunkten vara att respektive land övervakar sina egna myndigheter och inte andra länders myndigheter.

Kommissionen får i genomförandeakter fastställa de tekniska specifikationer som anger skyddsåtgärder för datasäkerhet, dataskydd, användning och skydd av de uppgifter som finns sökbara och tillgängliga genom bankkontoregistrens sammankopplingssystem. (artikel 17.2 c i sjätte penningtvättsdirektivet). Sådana tekniska specifikationer skulle kunna få betydelse i frågan om loggning. I dagsläget finns det ännu ingen sådan genomförandeakt antagen. Det betyder att det finns viss oklarhet kring vilka krav som kommer att följa av unionsrätten.

Mot bakgrund av vad som nu redogjorts för konstaterar promemorian att det finns en risk att utformningen av den svenska datasöksystemet – där Skatteverket inte får del av frågor och svar som ställs inom systemet – skulle kunna innebära att det är omöjligt att uppfylla kravet på loggning vid sökningar av utländska myndigheter. En sådan eventuell problematik borde inte uppkomma om Skatteverket kan ta del av frågor och svar i datasöksystemet eller om ett centralt register i stället införs.

Vissa andra nackdelar

Skatteverket anser att det är en påtaglig brist i den nuvarande regleringen kring konto- och värdefackssystemet att myndigheten inte på ett mer effektivt sätt genom samverkan kan bidra till att öka kvaliteten i värdekedjan och därmed bli en aktiv del i kedjan mellan anslutna myndigheter och institut. Eftersom Skatteverkets roll består i att hantera ”oöppnade” frågor och svar, är möjligheten att bistå vid exempelvis personuppgiftsincidenter och support vid misstänkta brister i svar enligt Skatteverket mycket begränsade.

Dessutom anser Skatteverket att det vid anslutningen av institut till systemet finns ett starkt behov för myndigheten att i egenskap av systemansvarig ta en aktivare roll, t.ex. genom att kunna verifiera innehållet och bidra till att rätt uppgifter från början skickas från institut och är tekniskt korrekt kopplade.

Vidare lyfter Skatteverket behov av att kunna få tillgång till t.ex. uppgifter om anslutningar och beteenden hos institut och myndigheter samt kontroll över systemet och dess användning. Detta för att kunna underrätta tillsynsmyndigheten över instituten, dvs. Finansinspektionen, om instituten inte uppfyller sina skyldigheter. Det förutsätter enligt Skatteverket att myndigheten kan se uppgifter i systemet.

Promemorian uppfattar att de brister som Skatteverket beskriver i grunden handlar om att myndigheten inte kan ta del av uppgifterna som efterfrågas och förmedlas i systemet och att det därmed inte är möjligt att ge myndigheten de uppgifter, eller för myndigheten att ta det ansvar som redogörs för ovan. Bristerna skulle därmed kunna åtgärdas genom att konto- och värdefackssystemet utformas som ett register. I så fall har Skatteverket tillgång till uppgifterna i registret. Som promemorian uppfattar Skatteverket är det däremot inte möjligt att åtgärda de brister som myndigheten nämner om det nuvarande datasöksystemet behålls med mindre än att Skatteverket får en utökad roll och får del av uppgifterna i

systemet. Att behålla nuvarande ordning skulle följaktligen inte åtgärda de brister som Skatteverket tar upp.

Slutsats

Enligt promemorians mening innebär datasöksystemet flera nackdelar i förhållande till ett register. Det gäller i följande avseenden. Att datasöksystemet innebär

- fler s.k. attacktor och därmed större säkerhetsrisk i det avseendet,
- att frågeställaren kan få del av mer information än vad den har rätt till och det skulle vara förenat med betydande tekniska och praktiska svårigheter samt kostnadsdrivande att konstruera datasöksystemet så att det åtgärdas,
- ingen möjlighet för Skatteverket att se till att svar ges i tid och att säkerställa att rätt uppgifter lämnas,
- tekniska utmaningar framför allt i form av att anslutningarna är kostsamma och tidskrävande,
- ingen möjlighet för Skatteverket att ta en mer aktiv roll som systemansvarig, t.ex. vid misstänkta brister i ett instituts svar.

Dessutom kan tilläggas att det i dagsläget är oklart om datasöksystemets funktion kan innebära svårigheter för Sverige att leva upp till krav på loggning vid sökningar i systemet som görs av utländska myndigheter via sammankopplingen.

När det gäller samtliga dessa nackdelar utom de som har med säkerhetsrisk, tekniska utmaningar och avsaknad av möjlighet att se till att svar lämnas i tid, har de sin grund i att Skatteverket inte kan se de frågor som ställs eller svar som lämnas.

15.1.4 Kostnader förenat med datasöksystem respektive register

Enligt Skatteverkets beskrivning är konto- och värdefackssystemet kostnadsdrivande för både Skatteverket och kreditinstituten oavsett om ett datasöksystem eller centralt register väljs som angreppssätt, dock på olika sätt. Skatteverket beskriver att grunden för ett angreppssätt med centralt register är att bl.a. verksamhetslogik, säkerhet och kravhantering ska hanteras centralt, och inte av de anslutna instituten. Angreppssättet med ett centralt register är alltså ett sätt att inte bara centralisera data utan även databearbetning. Därmed bedömer Skatteverket att större delen av kostnaderna kommer att hanteras centralt, dvs. av Skatteverket och inte av instituten.

Promemorian har ombett Skatteverket att närmare uppskatta kostnaderna för att behålla det nuvarande datasöksystemet respektive införa ett centralt register. Skatteverket har uppskattat Skatteverkets kostnader. Enligt Skatteverkets uppskattning skulle datasöksystemet kosta 210 miljoner kronor. Ett centralt register uppskattas kosta 220 miljoner kronor. Därutöver uppskattas de löpande förvaltningskostnaderna från och med projektavslut i juli 2030 uppgå till 30–40 miljoner kronor per år oavsett

vald lösning. Skatteverkets uppskattning bygger på att det rör sig om ca 120 befintliga institut och ca 80 nya institut som ska lämna uppgifter i systemet. Skatteverket framhåller särskilt att siffran om 80 nya institut är osäker eftersom antalet institut bl.a. är beroende av hur vissa bestämmelser i sjätte penningtvättsdirektivet ska tolkas. Enligt promemorian väcker det frågan om ett högre antal institut än uppskattat antal skulle innebära att skillnaden mellan kostnaden för centralt register respektive datasöksystem minskar. Som promemorian har uppfattat Skatteverket är det framför allt anslutningarna av instituten till systemet som är kostnadsdrivande. I Skatteverkets budgetunderlag för 2027 har de löpande förvaltningskostnader justeras till 40 miljoner kronor per år.

Som Skatteverket anger har även de myndigheter som är frågeställare i systemet utvecklat sina egna frågetjänster med gränssnitt som respektive myndighet har bestämt. Promemorian saknar i dagsläget uppgift om vad kostnaden för dessa myndigheter kan förväntas bli vid datasöksystem respektive register.

Instituten som är uppgiftslämnare i konto- och värdefackssystemet har haft kostnader för att ansluta sig till datasöksystemet. Enligt Svenska Bankföreningen har instituten som lämnar uppgifter till systemet under lång tid investerat i att bygga lösningar och utveckla IT-system som svarar mot kraven i lagen om konto- och värdefackssystem inklusive Skatteverkets tekniska krav. Att ersätta datasöksystemet med ett centralt register skulle enligt Bankföreningen återigen kräva enorma investeringar och utvecklingar för instituten. Enligt Bankföreningen vore det därmed en oproportionerlig åtgärd att ställa sådana krav på instituten.

Att ersätta datasöksystemet med ett centralt register skulle, enligt Bankföreningen, för instituten innebära ett byte från att exportera data till att synkronisera data. Enligt Bankföreningens uppfattning handlar det då om ett skifte av arkitektoniskt upplägg till en väsentlig kostnad. Bankföreningen uppskattar att det skulle kräva ett omfattande och flerårigt projekt. Det ska jämföras med att Bankföreningen bedömer att instituten skulle kunna anpassa sig till de nya kraven som följer av sjätte penningtvättsdirektivet inom ramen för datasöksystemet på ett år. Anpassningen till övergång till en registerlösning bedömer Bankföreningen skulle kosta instituten åtskilliga miljoner per institut.

När det sedan gäller kostnaden för den drift och förvaltning som institutens uppgiftslämnande till konto- och värdefackssystemet innebär för instituten har Bankföreningen angett att en registerlösning troligtvis kräver mer tekniska resurser pga. att den ökade volymen data som ska huseras. Det bedöms troligtvis öka behovet av servicepersonal.

Enligt Bankföreningen har vissa institut uttryckt sig försiktigt positiva till en registerlösning överlag och anser att det i det långa loppet borde leda till mindre arbete och kostnader om institutet inte behöver skapa dynamiska svar och beakta det tidskrav på svar som finns i dag. Andra institut har, enligt Bankföreningen, meddelat att det inte finns tillräcklig information tillgänglig om registerlösningen för att kunna bilda sig en uppfattning.

I tillägg till vad som redogjorts för ovan har Bankföreningen framhållit att institut som bedriver gränsoverskridande verksamhet förutsätts uppfylla kraven på att lämna ut uppgifter till varje enskilda medlemsstats konto- och värdefackssystem där institutet är verksam. Det är enligt Bank-

föreningen dyrt och ytterst ineffektivt att behöva ha olika processer för varje land. Mot den bakgrunden är det enligt Bankföreningen önskvärt med en EU-gemensam strategi gällande detta.

Utöver de institut som redan i dag lämnar uppgifter för att besvara förfrågningar i konto- och värdefackssystemet, kommer de nya uppgiftslämnarna som tillkommer i och med sjätte penningtvättsdirektivet få kostnader relaterat till uppgiftslämnandet. Promemorian saknar i dagsläget uppskattningar kring vilka belopp det kan handla om både i fråga om initiala kostnader och för drift och förvaltning.

15.1.5 Ett register föreslås

Promemorians förslag

Konto- och värdefackssystem ska utformas som ett centralt register. Skatteverket ska vara registermyndighet.

Skälen för promemorians förslag

Nuvarande angreppssätt bör inte behållas

Flertalet av nackdelarna med ett datasöksystem i jämförelse med ett centralt register har sin grund i att Skatteverket inom ramen för dagens datasöksystem inte kan ta del av de frågor och svar som förmedlas i systemet. Genom att låta Skatteverket ta del av frågorna till och svaren från instituten och även ges rollen att sammanställa svaren skulle problemet med att frågeställande myndigheter får del av uppgifter som de inte har rätt till åtgärdas. Skatteverket skulle då kunna ta bort uppgifter som frågeställande myndighet inte har rätt till före det att svar förmedlas. Skatteverket skulle kunna säkerställa att rätt uppgifter lämnas och även ta en aktivare roll som systemansvarig vid exempelvis misstänkta brister i instituts svar. Dessutom skulle troligen ett eventuellt problem att uppfylla krav på loggning åtgärdas.

Även om Skatteverket inom ramen för det nuvarande datasöksystemet skulle ges en roll där myndigheten får del av frågor och svar skulle datasöksystemet fortfarande innebära säkerhetsrisker till följd av många attacktyper. Det beror på att instituten fortfarande skulle behöva veta vems konton och värdefack som efterfrågas för att veta vilka uppgifter som ska skickas. Vidare skulle datasöksystemet fortfarande vara mer tekniskt utmanande än ett centralt register. Det hör samman med den tid och kostnad som bl.a. behövs för att ansluta institut. Vidare skulle det förhållandet att Skatteverket kan se frågor och svar inte råda bot på att det med datasöksystemet finns svårigheter att klara de prestandakrav som ställs. Medan frågeställande myndigheter ställer ökade krav på att kunna ställa fler frågor i systemet och i snabbare följd, finns det redan idag institut som har svårt att leva upp till kraven. Dessutom finns det inte ens om Skatteverket får del av frågor och svar, möjlighet för Skatteverket att se till att svar till frågeställande myndigheter ges i tid i datasöksystemet, eftersom Skatteverket då är beroende av institutens svar. Det gäller även om det skulle utformas så att Skatteverket samlar in svaren och förmedlar

rätt uppgifter vidare till frågeställande myndighet, dvs. även då det är Skatteverket som lämnar svaret.

Enligt promemorians bedömning är de nackdelar som inte kan åtgärdas med en förändrad roll för Skatteverket inom ramen för datasöksystemet besvärande. De innebär att konto- och värdefackssystemet inte kan fungera tillfredsställande och till fullo ge de frågeställande myndigheterna avsedd nytta. Att datasöksystem innebär mindre underhåll och mer begränsad personuppgiftsbehandling är fördelaktigt gentemot ett register, men bedöms inte uppväga för de nackdelar som datasöksystemet innebär.

När det sedan gäller kostnader bedöms ett centralt register innebära något högre kostnad initialt för Skatteverket. I sammanhanget får den uppskattade skillnaden på 10 miljoner kronor mellan respektive lösning emellertid anses förhållandevis liten.

Vilka kostnader som instituten fram till i dag har lagt ned på att anpassa sig till datasöksystemet bör, enligt promemorians mening, inte vara styrande för vägvalet mellan fortsatt datasöksystem och register. Det samma gäller i fråga om de kostnader som frågeställande myndigheter troligen haft. Det gäller även om instituten och frågeställande myndigheter – om ett register väljs som angreppssätt – kommer att ha lagt ned kostnader för åtgärder som de då inte längre kommer att ha användning av. I sammanhanget bör även nämnas att det av Svenska Bankföreningens yttrande framgår att vissa institut uttryck sig försiktigt positiva till ett register överlag och anser att det i det långa loppet borde leda till mindre arbete och kostnader.

Ett register förefaller vara mer flexibelt som verktyg än ett datasöksystem i den meningen att det är enklare att anpassa till nya krav. Ett datasöksystem skulle i värsta fall kunna innebära att ytterligare kostnader läggs ned på detta – både av Skatteverket, institut och frågeställande myndigheter – men att systemet senare måste slopas till följd av att det inte går att leva upp till de krav som ställs på systemet. Ett register framstår mer flexibelt och framtidsäkert i den meningen. Flertalet andra medlemsstater har infört register. För de institut som bedriver gränsöverskridande verksamhet kan det, som Svenska Bankföreningen är inne på, vara fördelaktigt att samma angreppssätt används för det svenska konto- och värdefackssystemet.

I avsnitt 15.4.2 föreslås att uppgifter om spelkonton ska läggas till i konto- och värdefackssystemet. Om ett datasöksystem väljs kan de tekniska utmaningarna som är förenat med systemet innebära att det inte bedöms lämpligt att ta in dessa i konto- och värdefackssystemet. Även detta talar i viss utsträckning för att ett centralt register bör väljas.

Skatteverket anger att myndigheten starkt rekommenderar att konto- och värdefackssystemet utformas som ett centralt register. Myndigheten bör utifrån sin kunskap och erfarenhet kring att skydda uppgifter kunna hantera risker för t.ex. cyberangrepp.

Av de skäl som anges ovan anser promemorian att införande av ett centralt register är mest ändamålsenligt utifrån de behov som finns gällande konto- och värdefackssystemet. Det föreslås därför att det nuvarande datasöksystemet ersätts med ett centralt register som Skatteverket ska ansvara för. Registret kommer nedan att benämnas registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

15.2 Sammankoppling med andra medlemsstaters mekanismer

Promemorians bedömning

Skatteverket bör arbeta med inriktningen att registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska kopplas samman med motsvarande utländska centraliserade automatiserade mekanismer via bankkontoregistrens sammankopplingssystem samt att de uppgifter som direktivet anger ska finnas sökbara genom sammankopplingen.

Skälen för promemorians bedömning

Senast den 10 juli 2029 ska medlemsstaternas centraliserade automatiserade mekanismer gällande konton och värdefack kopplas samman via bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Systemet ska utvecklas och drivas av kommissionen som genom genomförandeakter får fastställa de tekniska specifikationerna och förfarandena för sammankopplingen (artikel 16.6 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Syftet med sammankopplingen av medlemsstaternas mekanismer för konto- och värdefack är att myndigheter i en medlemsstat enklare och snabbare ska kunna få information om vilka personer som äger konton respektive värdefack som finns registrerade i en annan medlemsstats register. Det sammankopplade systemet ska även kunna användas av Amla.

Processen kring sammankopplingen leds av kommissionen. Skatteverket kommer att behöva följa det arbetet och delta i den mån som det förväntas av de nationella myndigheterna som ansvarar för medlemsstaternas mekanismer. Enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska endast de uppgifter som direktivet kräver ska finnas i medlemsstaternas mekanismer för konton och värdefack vara tillgängliga genom bankkontoregistrens sammankopplingssystem (artikel 16.7 andra stycket). Det betyder att de uppgifter som medlemsstaterna genom nationella initiativ lagt till i sina mekanismer för konton och värdefack inte ska ingå i sammankopplingen. Skatteverket kommer därmed behöva utforma en lösning som uppfyller detta.

15.3 Dagens konto- och värdefackssystem

15.3.1 Uppgifter som kan fås genom systemet

Konto- och värdefackssystemet omfattar i dag uppgifter om de fysiska och juridiska personer som innehar konton eller värdefack hos kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige, och värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto (2 § lagen om konto- och värdefackssystem).

Om den som innehar kontot eller värdefacket är en fysisk person ska konto- och värdefackssystemet kunna ge uppgifter om innehavarens namn

och person- eller samordningsnummer eller, om sådana nummer saknas, innehavarens födelsedatum. Om innehavaren till kontot eller värdefacket har en företrädare ska systemet även omfatta motsvarande uppgifter om denne. Med företrädare avses vårdnadshavare, förmyndare, förvaltare, god man och fullmaktshavare (prop. 2019/20:83 s. 18).

Om den som innehar eller i övrigt kontrollerar kontot eller värdefacket är en juridisk person ska konto- och värdefackssystemet i stället kunna ge information om företagsnamn, särskilt företagsnamn och i förekommande fall organisationsnummer för samtliga innehavare av ett konto eller värdefack samt namn och person- eller samordningsnummer eller, om sådant nummer saknas, födelsedatum för innehavares verkliga huvudmän och fullmaktshavare.

Genom konto- och värdefackssystemet ska det även gå att få uppgifter om kontots IBAN-nummer (International Bank Account Number) eller, om sådant nummer saknas, annat nummer som identifierar kontot, samt uppgifter om datumet för när kontot öppnades eller avslutades. När det gäller värdefack ska systemet i stället kunna ge uppgift om hyresperiodens varaktighet.

Det är företaget som tillhandahåller kontot eller värdefacket som bär ansvaret för att uppgifterna är tillgängliga i systemet. I det avseendet krävs att uppgifterna ska vara tillgängliga inom systemet till dessa att det gått fem år från det att tjänsten avslutades (2 § lagen om konto- och värdefackssystem).

15.3.2 Konto- och värdefackssystemet omfattar fler uppgifter än vad unionsrätten kräver

Det nuvarande penningtvättsdirektivet tillåter att medlemsstaterna låter fler uppgifter ingå i deras konton- och värdefackssystem om det bedöms vara av värde för finansunderrättelseenheter och behöriga myndigheter när de fullgör skyldigheter enligt direktivet (artikel 32 a punkt 4 i det nuvarande direktivet). Den möjligheten har utnyttjats i svensk rätt.

I det svenska konto- och värdefackssystemet ingår uppgifter från fler företag än vad unionsrätten kräver. Det nuvarande penningtvättsdirektivet kräver enbart att uppgifter om konton och värdefack hos kreditinstitut görs tillgängliga för sökning i systemet. Av lagen om konto- och värdefackssystem följer dock att även värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto, ska tillgängliggöra uppgifter i systemet (1 § andra stycket).

I det svenska konto- och värdefackssystemet ingår även uppgifter om fler typer av konton än vad unionsrätten kräver. Det nuvarande penningtvättsdirektivet innebär i fråga om konton endast att betalkonton och bankkonton med IBAN-nummer ska finnas i systemet. Lagen om konto- och värdefackssystem innebär i stället att konton med inlåning, dvs. mottagande av återbetalningspliktiga medel från allmänheten, omfattas (jfr 1 kap. 7 § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Det kan t.ex. vara olika former av löne-, spar- och betalkonton hos kreditinstitut och konton som har anslutits till depåer hos värdepappersbolag. Också investerings-

sparkonton hos kreditinstitut och värdepappersbolag omfattas (prop. 2019/20:83 s 44).

15.4 Skyldigheten att lämna uppgifter för registrering

15.4.1 Företagen som omfattas av registreringsskyldigheten

Promemorians förslag

Kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, leverantörer av kryptotillgångstjänster, värdepappersbolag, fondbolag, förvaltare av alternativa investeringsfonder, värdepapperscentraler och vissa fysiska och juridiska personer som bedriver finansiell verksamhet som innebär registreringsskyldighet enligt penningtvättslagen, samt utländska filialer som bedriver motsvarande verksamhet som dessa i Sverige ska omfattas av skyldighet att anmäla uppgifter som gäller bl.a. konton och värdefack till Skatteverket för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering gäller fram till dess att fem år har gått från det att tjänsten som avser kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN avlutades.

Licenshavare enligt spellagen som har licens för onlinespel och som för varje registrerad spelare ska öppna ett spelkonto, ska omfattas av skyldighet att anmäla uppgifter om dessa spelare och deras spelkonton.

Skälen för promemorians förslag

Institut som ska anmäla uppgifter för registrering i det svenska registret

Sjätte penningtvättsdirektivet innebär att medlemsstaternas ska säkerställa att deras konto- och värdefackssystem innehåller uppgifter om bl.a. innehav av konton och värdefack hos kreditinstitut, men också hos finansiella institut. Det senare är en nyhet mot vad som gäller i dag enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet.

Finansiellt institut definieras i artikel 2.1 punkt 6 i penningtvättsförordningen (se artikel 2 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. För en närmare redogörelse av definitionen i en svensk kontext, se avsnitt 5.1.1).

Det kan konstateras att enbart vissa av de typer av företag som ska förse konto- och värdefackssystemet tillhandahåller sådana tjänster som innebär att de berörs av kravet. Med ledning av vad kommissionen har gett uttryck för, men placerat i en svensk kontext, handlar det i Sverige om följande företag.

- Svenska värdepapperscentraler enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014,
- fondbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder
- kreditinstitut enligt lagen (2004:297) bank- och finansieringsrörelse,

- värdepappersbolag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- betalningsinstitut enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,
- institut för elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
- leverantörer av kryptotillgångstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023,
- finansiella institut enligt lagen om viss finansiell verksamhet som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 7 d), 8, 12 och 14 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013, dvs.
 - i) handel för egen eller kunders räkning med valuta- och ränteinstrument,
 - ii) medverkan i värdepappersemissioner och tillhandahållande av tjänster i samband därmed,
 - iii) förvaring och förvaltning av värdepapper, eller
 - iv) bankfackstjänster, eller
- förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt 3 kap. 1 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

När det gäller finansiella institut enligt lagen om viss finansiell verksamhet bör framhållas att den lagen föreslås upphävas, se avsnitt 4.1. Emligt förslaget ska de finansiella institut som omfattas av den lagen i stället omfattas av registreringsskyldighet enligt den nya penningtvättslagen. Denna kategori av företag som ska anmäla uppgifter för registrering i registret kan definieras som fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 7 d), 8, 12 och 14 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU.

Avgränsningen till institut inom medlemsstaternas respektive territorium som finns i sjätte penningtvättsdirektivet får förstås som att det handlar om institut som är verksamma inom medlemsstaten. Det betyder att även utländska företag som bedriver motsvarande verksamhet från filial omfattas.

Promemorian föreslår att det införs en skyldighet för ovan nämnda svenska och utländska företag att anmäla uppgifter för registrering i det register över konton, värdefack och virtuella IBAN som ovan föreslås införas. Uppgifterna bör anmälas till Skatteverket. Nedan behandlar promemorian mer exakt vilka uppgiftstyper som det handlar om. I korthet handlar det för institutens del om uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN. Avsikten är att uppgifterna ska finnas lagrade hos Skatteverket, oavsett om de rent faktiskt efterfrågas av en frågeställande myndighet eller inte. För att uppfylla kravet i direktivet på att uppgifterna ska finnas tillgängliga i fem år efter det att kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN upphörde (artikel 16.8 i sjätte penningtvättsdirektivet), bör skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering gälla för institut fram till dess att fem år har gått från det att tjänsten avslutades. Hur den

skyldigheten fullgörs är delvis beroende av den tekniska lösningen för registret. Antingen kan instituten behöva göra en anmälan för samtliga uppgifter – även historiska – med vissa intervall eller innebär lösningen att redan registrerade uppgifter som inte förändras ligger kvar i registret.

I den fortsatta redogörelsen i avsnitt 15 används begreppet ”institut” som gemensamt namn för de företag som nämns ovan.

Även vissa spellicenshavare ska lämna uppgifter för registrering i det svenska registret

Sjätte penningtvättsdirektivet tillåter att medlemsstaterna för in fler uppgifter än de som krävs enligt direktivet i sina konto- och värdefackssystem, om uppgifterna bedöms viktiga för deras finansunderrättelseenheter, tillsynsmyndigheter och Amla (artikel 16.5). Sådana uppgifter ska dock inte vara tillgängliga i det sammankopplade systemet (artikel 10.7).

Redan i regeringens proposition 2019/20:83 om Ett nytt konto- och värdefackssystem framförde Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Spelinspektionen att spelkonton borde omfattas av förslaget. Myndigheterna framförde detta önskemål med hänvisning till den höga risken för penningtvätt med anknytning till spelkonton. Regeringen konstaterade dock då att det saknades beredningsunderlag för att kunna överväga förslagen. Den höga risken för att spelkonton används i penningtvättssyfte har senare lyfts i en rapport av Samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (dnr A052.211/2021). I rapporten föreslogs att licenshavare enligt spellagen (2018:1138) borde omfattas av lagen om konto- och värdefackssystem. I en annan rapport (dnr A102.215/2021) beskrev Polismyndigheten vanliga penningtvättsupplägg och tog återigen upp möjligheten att spelkonton skulle kunna vara sökbara genom konto- och värdefackssystemet. Samordningsfunktionens rapport föranledde att Spelinspektionen fick i uppdrag att bl.a. analysera och beskriva riskerna för att spelkonton används för penningtvätt eller annan kriminell verksamhet (Fi2023/03186). Spelinspektionen fann att konto- och värdefackssystemet borde utökas till att även innefatta uppgifter om spelkonton.

Spelinspektionen framförde i sin slutredovisning av uppdraget om åtgärder för att motverka att spelkonton används för kriminell verksamhet att det fanns stora risker för att spelkonton används för penningtvätt eller annan kriminell verksamhet samt att spridningen i samhället kunde bli omfattande (Fi2023/03186). Myndigheten bedömde även att det fanns en stark koppling mellan penningtvätt i spelbranschen och allvarlig organiserad brottslighet. De huvudsakliga riskerna som identifierades var att spelkonton används för förvaring, överföring och omsättning av brottsvinster. Enkelheten i förfarandena innebar vidare att det inte behövdes någon direkt kunskap om komplexa penningtvättsupplägg för att tvätta relativt stora summor genom spelkonton. I syfte att minska riskerna för att spelkonton används för kriminell verksamhet ansåg Spelinspektionen att konto- och värdefackssystemet borde utökas till att även innefatta uppgifter om spelkonton, då en sådan förändring skulle ge myndigheter med tillgång till systemet direkt åtkomst till information om förekomsten av spelkonton hos samtliga licensierade spelbolag. Sådan information

bedömdes förbättra myndigheternas möjligheter att förebygga och utreda brott samt för beskattning och utmätning.

Under arbetets gång tog Spelinspektionen emot synpunkter från flera myndigheter som har tillgång till konto- och värdefackssystemet, såsom Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och Kronofogdemyndigheten. Samtliga dessa myndigheter ställde sig positiva till att konto- och värdefackssystemet utökas till att omfatta uppgifter om spelkonton.

I såväl det brottsbekämpande som det brottsutredande arbetet är det av central betydelse att myndigheter snabbt och effektivt kan få tillgång till uppgifter om en persons tillgångar och transaktioner. Säkerhetspolisen har särskilt framhållit att kännedom om spelkonton är avgörande för att kunna kartlägga ekonomiska flöden och identifiera illegitima tillgångar.

Införandet av spelkonton i det nya registret som nu föreslås skulle innebära samma fördelar som Spelinspektionen pekat på gällande en anslutning till konto- och värdefackssystemet. Relevanta myndigheter skulle få direkt och strukturerad tillgång till information om förekomsten av spelkonton. Det bedöms kunna förbättra möjligheterna att spåra, säkra och återta brottsvinster, vilket även Åklagarmyndigheten har lyft fram som en viktig aspekt. En ökad tillgång till uppgifter om spelkonton skulle dessutom underlätta indrivning av skulder, effektivisera finansiella utredningar och bidra till en mer korrekt beskattning.

Det bör även lyftas fram att Spelinspektionen bedömt att införandet av spelkonton i registret skulle kunna få en preventiv effekt. Vetskapen om att myndigheter har tillgång till uppgifter om spelkonton kan i sig antas minska deras attraktivitet som verktyg för att förvara, dölja eller omsätta brottsvinster. Det skulle i sin tur kunna leda till att spelkonton i lägre utsträckning används som ett led i kriminell verksamhet.

Sammanfattningsvis bedöms mot denna bakgrund att de samhälls-ekonomiska effekterna av ett införande vara potentiellt mycket stora. Genom att stärka myndigheternas möjligheter att förebygga och utreda brott, samt att säkra statens intressen i form av beskattning och återtagande av brottsvinster, skulle införandet av spelkonton i registret utgöra ett betydelsefullt steg mot ett mer transparent och rättssäkert finansiellt system. Det föreslås därför att spelkonton ska föras in i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN och att sådana licenshavare som tillhandahåller spelkonton ska ha en motsvarande skyldighet som instituten.

I sammanhanget finns det skäl att beröra ett förslag från Ålands penningautomatförening (Paf) om att det för allt onlinespel på den svenska marknaden borde införas en nationell insättningsgräns genom ett system som motsvarar det nationella självavstängningsregistret Spelpaus.se (Fi2024/02306). Paf motiverar förslaget inte enbart utifrån att sådana insättningsgränser kan skydda spelarna, utan även att det kan skapa en mer samlad bild av kundernas totala spelande. Förslaget om att spelkonton ska ingå i registret för konton och värdefack syftar bl.a. till att just etablera effektiva metoder i arbetet mot penningtvätt och Paf:s förslag är därigenom till viss del omhändertaget.

15.4.2 Uppgifter som ska finnas i registret

Promemorians förslag

Institutens skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska omfatta uppgifter om

- betalkonton,
- konton för kryptotillgångar,
- värdepapperskonton,
- andra konton än de som anges ovan och som tillhandahålls av kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige,
- andra konton än de som anges ovan och som tillhandahålls av värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto,
- virtuella IBAN, och
- värdefack.

Dessutom ska skyldigheten omfatta uppgifter om innehavare till dessa och företrädare för och verkliga huvudmän för innehavare.

Om ett konto – även ett sådant som virtuella IBAN omdirigerar betalningar till – avslutas, eller att en företrädare eller verkliga huvudman för en innehavare upphör att vara det, ska även datumet för det anmälas. Detsamma gäller om hyresperioden för ett värdefack avslutas.

Ett institut ska inte anmäla uppgifter om konton vars innehavare är ett annat institut.

De som har licens för onlinespel enligt spellagen och som enligt samma lag är skyldiga att tillhandahålla spelkonton ska vara skyldiga att anmäla uppgifter om de registrerade spelarna och deras spelkonton till registret.

Tystnadsplikt ska inte hindra att ett institut lämnar uppgift om enskildas förhållanden till ett annat institut, om

1. institutet som uppgiften lämnas till har utfärdat ett virtuellt IBAN,
2. institutet som lämnar uppgiften är innehavare till det virtuella IBAN, och
3. institutet som uppgiften lämnas till har begärt uppgiften i syfte att det ska kunna fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret.

Promemorians bedömning

Det finns inte behov att uppgifter om hyresperiodens varaktighet när det gäller värdefack som finns registrerat i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN i större utsträckning än vad som följer av sjätte penningtvättsdirektivet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Fler slag av uppgifter ska finnas i systemet

I jämförelse med det nuvarande penningtvättsdirektivet görs i sjätte penningtvättsdirektivet en utvidgning av vilka uppgiftstyper som ska göras tillgängliga i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem (artikel 16.1). Sjätte penningtvättsdirektivet innebär att det genom systemet ska vara möjligt att fastställa identiteten på personer som innehar eller kontrollerar följande som finns hos institut.

- Betalkonton,
- bankkonton med IBAN-nummer,
- värdepapperskonton.
- konton för kryptotillgångar,
- värdefack ("bankfack" enligt direktivets lydelse), och
- virtuella IBAN.

Det innebär förändring mot vad som gäller enligt det nuvarande penningtvättsdirektivet i det att även uppgifter om betalkonton utan IBAN-nummer, värdepapperskonton och konton för kryptotillgångar ska tillgängliggöras i systemet. Ytterligare en förändring är att uppgifter om virtuella IBAN ska ingå.

Med virtuella IBAN avses "identifierare" som leder till att betalningar omdirigeras till ett betalkonto som identifieras av ett annat IBAN-nummer (artikel 2.1 punkt 26 i penningtvättsförordningen, se även mer nedan). Eftersom det virtuella IBAN-numret har samma funktionalitet och form som ett vanligt IBAN, är det inte möjligt för den som betalar att se att betalningen omdirigeras genom virtuellt IBAN. När det gäller kravet på att uppgifter om virtuella IBAN ska ingå i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem, får virtuella IBAN anses utgöra självständiga poster i den meningen att kravet inte är avhängigt om det virtuella IBAN är kopplat till ett konto vars uppgifter finns tillgängliga i medlemsstatens system.

Enligt den tolkning som kommissionen har gett uttryck för, ska uppgifter om ett virtuellt IBAN tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet i den medlemsstaten där institutet som utfärdat det virtuella IBAN i fråga har tillstånd för sin verksamhet. Om det virtuella IBAN har utfärdats genom en filial till ett institut ska det virtuella IBAN finnas i konto- och värdefackssystemet i medlemsstaten där filialen finns. Med den tolkningen betyder det att svenska institut och utländska institut som bedriver verksamhet genom filial i Sverige ska anmäla uppgifter om virtuella IBAN som de utfärdar för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Nedan redogör promemorian närmare för de uppgifter som föreslås ska registreras i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Uppgifter om betalkonton och bankkonton

Sjätte penningtvättsdirektivet innebär, som ovan nämns, att uppgifter om betalkonton hos kreditinstitut och finansiella institut ska göras tillgängliga i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Utvidgningen till att även omfatta betalkonton hos finansiella institut får bl.a. till följd att

uppgifter om betalkonton hos betalningsinstitut ska tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet.

Om betalkonton inte identifieras med IBAN-nummer ska, enligt direktivet, i stället kontots unika identifieringskod anges. Som exempel kan nämnas att det förekommer att företag använder kundens e-postadress för att identifiera betalkontot. I de fallen är då e-postadressen den unika identifieringskoden.

Likt det nuvarande penningtvättsdirektivet ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet även uppgifter om bankkonton som inte är betalkonton, tillgängliggöras i systemet. Det gäller dock endast om bankkontot har ett IBAN-nummer. I det avseendet går den nuvarande svenska regleringen längre än vad direktivet kräver och någon sådan begränsning finns inte.

Annat har inte framkommit än att det finns fortsatt behov av att även bankkonton utan IBAN-nummer, t.ex. sparkonton, ingår i konto- och värdefackssystemet. Det kan förväntas fortsatt bidra till att bl.a. ökad effektivitet för finansunderrättelseenheten i dess arbete. Promemorian föreslår därför att även dessa uppgifter ska finans i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. I likhet med vad som föreslås i fråga om betalkonton bör både kontonummer och IBAN-nummer finnas i registret om båda uppgifterna finns.

För samtliga bank- och betalkonton som ska registreras i registret bör – i enlighet med direktivets krav – även datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades finnas i registret.

Värdepapperskonton

Sjätte penningtvättsdirektivet innebär att uppgifter om värdepapperskonton ska tillgängliggöras i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Med värdepapperskonto avses ett konto på vilket värdepapper kan krediteras eller debiteras (artikel 2.10 i sjätte penningtvättsdirektivet som hänvisar till definitionen i Europaparlamentet och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014). Det omfattar investeringssparkonton enligt lagen (2011:1268) om investeringssparkonto och aktie- och fondkonton (depå). En kapitalförsäkring omfattas inte. En annan sak är att den depå som kapitalförsäkringen är kopplad till omfattas. Det är då försäkringsbolaget som är innehavare av depån.

För värdepapperskonton ska kontots unika identifieringskod samt datum för öppnande och, i förekommande fall, avslutande tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet.

Uppgifter om vissa andra konton

Lagen om konto- och värdefackssystem innebär att även andra konton än värdepapperskonton som tillhandahålls av värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto, ska tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet. Regeln går längre än vad det nuvarande penningtvättsdirektivet kräver. Det går även längre än vad som krävs enligt sjätte penningtvättsdirektivet. De skäl som låg till grund för att uppgifterna ska tillgängliggöras i dagens konto- och värdefackssystem bör fortfarande vara giltiga (se prop. 2019/20:83 s. 14–16). Promemorian föreslår därför att det även införs krav på att uppgifter om

sådana konton anmäls för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. För sådana konton ska kontots unika identifieringskod samt datum för öppnande och, i förekommande fall, avslutande tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet.

Konton för kryptotillgångar

Enligt sjätte penningtvättsdirektivet ska även uppgifter om konton för kryptotillgångar göras tillgängliga i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem.

För konton för kryptotillgångar ska kontots unika identifieringskod samt datum för öppnande och, i förekommande fall, avslutande tillgängliggöras i konto- och värdefackssystemet. Sådana uppgifter bör alltså registreras i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. När det gäller den unika identifieringskoden är det, enligt promemorians uppfattning, rimligt att utgå från att det i regel handlar om kryptoadressen som används för att ta emot kryptovaluta.

Uppgifter om värdefack

Sjätte penningtvättsdirektivet innebär att uppgifter om ”bankfack” ska tillgängliggöras i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Promemorian uppfattar att bestämmelsen, trots benämningen ”bankfack”, omfattar både värdefack hos kreditinstitut som finansiella institut (jfr ”safe-deposit boxes” i den engelska versionen). Liknande bestämmelse finns i det nuvarande penningtvättsdirektivet, dock med skillnaden att det enligt det direktivet endast krävs att värdefack hos kreditinstitut ska ingå i systemet. Den svenska lagstiftaren har dock valt att gå längre och kravet i lagen om konto- och värdefackssystem har utvidgats till att omfatta även värdefack hos värdepappersbolag och vissa utländska värdepappersföretag (1 § andra stycket 2 lagen om konto- och värdefackssystem, se även prop. 2019/20:83 s. 14 och 15). Sjätte penningtvättsdirektivet går ännu längre och innebär att även värdefack hos andra finansiella institut omfattas.

För värdefack finns i sjätte penningtvättsdirektivet en skillnad gentemot dagens reglering i det att det inte är hyresperiodens varaktighet som ska anges, utan när hyresperioden påbörjades, och endast i förekommande fall, när den avslutades. Promemorian anser att de uppgifter om hyresperioden som krävs enligt direktivet är tillräckliga. Det föreslås därför inte att det införs mer långgående krav i den svenska regleringen än vad direktivet kräver.

Uppgifter om virtuella IBAN

Virtuella IBAN används, som ovan nämns, för att omdirigera betalningar. De har samma funktionalitet och form som ”vanliga” IBAN som hör till ett särskilt konto. Ett virtuellt IBAN hör däremot inte till ett särskilt konto utan kan snarare beskrivas vara kopplat till ett konto med ett eget IBAN. Virtuella IBAN kan användas bl.a. i syfte att underlätta vid gränsöverskridande betalningar.

Användning av virtuella IBAN är förknippat med ökad risk för penningtvätt, brott till penningtvätt och finansiering av terrorism, eftersom det kan utnyttjas för att dölja kontoinnehavarens identitet. Mot bakgrund av riskerna med användningen av virtuella IBAN innehåller sjätte

penningtvättsdirektivet krav på att medlemsstaternas konto- och värdefackssystem ska kunna tillgängliggöra information om virtuella IBAN kopplade till ett bank- eller betalkonto (skäl 58 i sjätte penningtvättsdirektivet). Det handlar då om uppgifter om det virtuella IBAN-numret, och den unika identifieringskoden för det konto till vilket betalningar till det virtuella IBAN-numret automatiskt omdirigeras och datumet för när kontot öppnades respektive avslutades. Det bör således införas krav på att sådana uppgifter anmäls till registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Uppgifter om innehavare samt företrädare och verkliga huvudmän för innehavare

I medlemsstaternas konto- och värdefackssystem ska, enligt sjätte penningtvättsdirektivet, uppgifter om innehavare till sådana konton, värdefack och virtuella IBAN som anges ovan tillgängliggöras. Vidare ska uppgifter om företrädare för innehavare tillgängliggöras. Om innehavaren är en juridisk person ska dessutom uppgifter verkliga huvudmän för innehavaren tillgängliggöras.

När det gäller uppgifter om innehavare samt företrädare och verkliga huvudmän för innehavare rör det sig i huvudsak om samma uppgifter som ingår i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem redan idag (jfr artikel 32 a punkt 3 i det nuvarande penningtvättsdirektivet, se även prop. 2019/20:83 s. 17–19). Om ett unikt identifieringsnummer – exempelvis ett personnummer – saknas, finns det i sjätte penningtvättsdirektivet dock ett mer specifikt krav på att ange uppgifter som syftar till att identifiera personen än vad som följer av det nuvarande penningtvättsdirektivet. I sådana situationer gäller att de uppgifter som följer av artikel 22.1 i penningtvättsförordningen ska anges, vilket för fysiska personer innebär bl.a. födelseort, födelsedatum, medborgarskap, stadigvarande bostadsort. När det gäller företrädare följer vidare att det ska anges under vilken period som den befogenheten gäller. Liknande gäller för verkliga huvudmän där det finns krav på att ange när personen blev verklig huvudman och, i förekommande fall, upphörde att vara det. Några motsvarande krav finns alltså inte enligt det nuvarande direktivet.

För virtuella IBAN-nummer avses med innehavare den person som innehar det konto till vilket betalningar till det virtuella IBAN-numret automatiskt omdirigeras. Med verklig huvudman avses den person som använder det virtuella IBAN-numret. Som promemorian har uppfattat det, kan det i denna kontext även avse en juridisk person (jfr definitionen av verklig huvudman i artikel 2.1.28 i penningtvättsförordningen). Det bör således gälla förutsatt att annat inte framkommer genom den unionsrättsliga regleringen eller EU-domstolens praxis.

Den som utfärdar det virtuella IBAN-numret kan behöva begära uppgifter från sin kund för att institutet ska kunna fullgöra sin skyldighet att tillgängliggöra uppgifter i konto- och värdefackssystemet. I vissa fall kan kunden vara ett annat institut. Det förekommer t.ex. att betalningsinstitut innehar det konto som det virtuella IBAN omdirigerar sina betalningar till och att det används för att samla betalningar från flera virtuella IBAN för att sedan förmedlas till betalningsinstitutets kund. Om kunden är ett annat institut och det instituten då ska lämna uppgifter om

de som använder det virtuella IBAN – dvs. verkliga huvudmän – kan frågan uppkomma om det är tillåtet att röja sådana uppgifter.

Som redogörs för i avsnitt 15.5.1 gäller som utgångspunkt tystnadsplikt hos instituten om förhållandet till kunden enligt svensk rätt. Tystnadsplikten gäller i regel endast obehörigt röjande. Det skulle kunna hävdas att det inte rör sig om ett obehörigt röjande i den situation som det nu gäller, eftersom det i grunden handlar om att en skyldighet enligt lag som ska fullgöras. Å andra sidan är det inte institutet som lämnar uppgiften om verkliga huvudmän som omfattas av skyldigheten som anges i lag, utan det institut som tar emot uppgifter och sedan ska anmäla det för registrering. För att det inte ska råda några tvivel om att uppgiften kan lämnas föreslår promemorian att det införs en bestämmelse om att tystnadsplikten inte hindrar att uppgiften lämnas.

Om ett institut utfärdar virtuella IBAN till ett utländskt institut behöver det först nämnda institutet säkerställa att det går att få del av de uppgifter som det behöver. Exempelvis kan det behövas avtal som reglerar detta.

Uppgifter om registrerade spelare och deras spelkonton ska ingå i registret

Det föreslagna registret syftar till att enkelt identifiera innehavare av olika slags konton hos instituten. Samma syfte gör sig gällande för licenshavarnas del. De uppgifter som licenshavare ska bli skyldiga att anmäla bör därför så långt som möjligt avse samma slags uppgifter som de uppgifter som instituten ska anmäla. De olikheter som finns i de bakomliggande lagar som reglerar respektive verksamhet medför dock att det inte går att uppnå total överensstämmelse gällande vilka uppgifter som ska anmälas.

Regleringen av registrering av spelare finns huvudsakligen i 12 kap. spellagen. Bestämmelserna i nämnda kapitel ställer upp krav på licenshavarna att kunna identifiera och registrera spelare för att kunna upprätthålla kravet på åldersgräns och för att kunna övervaka spelen i syfte att motverka och förhindra fusk, bedrägeri och annan brottslig verksamhet. I 12 kap. spellagen föreskrivs bl.a. att en licenshavare ska registrera den som vill delta i spel och att endast fysiska personer som är bosatta eller stadigvarande vistas i Sverige får registreras för onlinespel. Vidare föreskrivs att spelaren vid registreringen ska uppge namn, adress och personnummer eller motsvarande.

Av förarbetena till spellagen följer att vara bosatt i Sverige har samma betydelse som i 3 § folkbokföringslagen (1991:481) och att stadigvarande vistelse har samma innebörd som i 3 kap. 3 § 2 inkomstskattelagen (1999:1229), dvs. en sammanhängande vistelse på sex månader eller mer. En förutsättning är att dygnsvilan är i Sverige. Vistelsen räknas som stadigvarande bara om den är sammanhängande, dvs. utan annat än tillfälliga avbrott. Vad gäller uttrycket motsvarande utgör det sådant som t.ex. samordningsnummer eller data om när personen är född.

Gällande registrerade spelare är det därför namn, adress och personnummer eller motsvarande som är de uppgifter som licenshavarna har registrerade och som överensstämmer med de uppgifter som instituten ska anmäla för registrering. Det föreslås därför att det är sådana uppgifter som

licenshavarna ska bli skyldiga att anmäla. Adressuppgifter ska dock endast anmälas när personnummer eller motsvarande saknas.

Regleringen av registrering av spelkonton finns huvudsakligen i 13 kap. spellagen, som bl.a. uppställer krav på att licenshavare med licens för onlinespel, med undantag för så kallade prenumerationslotterier, ska öppna ett spelkonto för varje registrerad spelare. Kontona används bl.a. för att spelarna ska kunna göra insättningar, som i sin tur kan användas för att betala för spel. Ett spelkonto är, enkelt uttryckt, en visualisering av spelarens ekonomiska transaktioner inklusive saldo hos en specifik licenshavare. De tillgångar som är knutna till spelkontot förvaltas avskilda på licenshavarens egna bankkonton. Det finns ingen detaljerad reglering i författning om hur ett spelkonto ska utformas. Det är i stället licenshavarens skyldighet att utforma spelkonton så att de lever upp till de generella krav som ställs i lagstiftningen.

Innan en spelares identitet har kontrollerats, har licenshavaren möjlighet att öppna ett så kallat tillfälligt konto för spelaren. För sådana konton följer av Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:5) om kommersiellt onlinespel och vadhållning vissa begränsningar av hur mycket pengar som får sättas in, hur länge ett tillfälligt spelkonto får användas samt inom vilken tid efter en uppmaning från licenshavaren som spelaren måste styrka sin identitet. Genom Spelinspektionens föreskrifter och allmänna råd (SIFS 2022:3) om tekniska krav samt ackreditering av organ för den som ska kontrollera, prova och certifiera spelverksamhet uppställs bl.a. vissa krav på licenshavarna att kunna sammanställa information som ett spelsystem ska kunna generera om spelkonton, såsom vilka konton som är inaktiva och avslutade.

Antalet licenshavare som har spelkonton varierar utifrån att licenser tillkommer eller bortfaller. Under 2025 fanns det 79 licenshavare med skyldighet att tillhandahålla spelkonton. Tre licenshavare som har spelkonton har licens för allmännyttigt ändamål eller licens för statligt lotteri. Huvuddelen av licenshavarna, 76 stycken, har dock licens för antingen kommersiellt onlinespel eller vadhållning, eller för båda dessa spelformer. Enligt Spelinspektionen hade dessa 76 licenshavare totalt 14 691 239 registrerade spelare under andra halvåret 2025.

Antalet registrerade spelare motsvarar dock inte antalet spelkonton, eftersom en spelare kan ha flera konton hos samma licenshavare, Se 4 § Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:5) om kommersiellt onlinespel och vadhållning och 7 kap. 1 § Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:4) om statligt lotteri och lotteri för allmännyttiga ändamål. Siffran bör därför tolkas som en nedre gräns för antalet spelkonton inom licenssystemet.

Gällande registrerade spelkonton föreslås att licenshavarna ska vara skyldiga att anmäla uppgifter om samtliga befintliga spelkonton, som inte är tillfälliga. Licenshavarna ska således även anmäla inaktiva konton. Det är inte känt hur många tillfälliga konton som finns, men värdet av att införa en skyldighet att anmäla dem bedöms vara begränsat utifrån syftet att bekämpa penningtvätt. En sådan skyldighet skulle därtill öka licenshavarnas administrativa börda ytterligare, vilket bör undvikas när möjligt. Samma resonemang gör sig gällande avseende avslutade spelkonton, som inte tidigare har varit föremål för anmälningsplikt enligt den föreslagna lagen. Avslutade spelkonton ska således inte heller anmälas.

Undantag för vissa uppgifter

Det förekommer att ett konto hos ett institut som ska anmälas för registrering i registret innehas av ett annat institut. Det förekommer t.ex. när det gäller konton som den svenska värdepapperscentralen, Euroclear Sweden AB, tillhandahåller. I dess verksamhet finns bl.a. värdepapperskonton (VP-konton) som antingen kan vara ägarkonton eller förvaltar-konton. När det gäller förvaltar-konton är det förvaltaren – t.ex. en bank – som innehar ett eller flera s.k. avstämningskonton för de finansiella instrumenten som institutet förvaltar. Förvaltaren ansvarar sedan för att hålla ordning på kunders innehav. Det görs genom konton som det tillhandahåller till sina kunder. Ägarna till de finansiella instrumenten i fråga framgår då genom att dessa är innehavare till konton hos förvaltaren.

Enligt promemorians uppfattning kan uppgifter om andra institut som är innehavare till värdepapperskonton vara av begränsat värde för brottsbekämpande myndigheter. I situationen som redogörs för ovan borde det i stället vara innehavarna till värdepapperskonton hos förvaltaren som är av intresse. De kommer också registreras i registret genom att förvaltaren är skyldig att anmäla dessa uppgifter för registrering. Mot denna bakgrund föreslår promemorian att det i den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN införs ett undantag som innebär att ett institut inte ska anmäla uppgifter om värdepapperskonton vars innehavare är ett annat institut.

Registreringsskyldighetens förenlighet med grundlag

I avsnittet som gäller registret över verkliga huvudmän behandlas frågan skyldigheten för bl.a. ideella föreningar att registrera sig i registret över verkliga huvudmän är förenlig med grundlag. Liknande frågeställningar gör sig även gällande i fråga om registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, dock med den skillnaden att uppgifterna ges in av instituten och aldrig av den som de gäller.

Som redogörs för i avsnitt 14.12.2 följer av regeringsformen att ingen av det allmänna får tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Vidare följer att ingen svensk medborgare får utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning.

Det kan antas att det kommer att finnas juridiska personer registrerade i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN där det av namnet framgår att den verksamhet den bedriver stödjer viss åskådning. Det kan exempelvis handla om ett trossamfund eller en förening med politiska intressen som har ett bankkonto och därmed finns registrerade. Det är rimligt att anta att verkliga huvudmän för en sådan juridisk person i regel sympatiserar med den åskådning som den juridiska personen står för. Det innebär att det genom registreringen går att dra slutsatser om den enskildes åskådning.

Som också inledningsvis nämns är det inte den enskilde vars åskådning avslöjas som omfattas av skyldighet att anmäla uppgifter för registrering. Effekten av en annan persons skyldighet – institutens – blir dock att den avslöjas. Det är en konsekvens av att den enskilde självvalt valt att vara verklig huvudman i en juridisk person. Det finns ingen tvingande regel som innebär att den enskilde måste vara verklig huvudman.

När det gäller skyddet mot åsiktsregistrering kan – i likhet med vad som anges i avsnitt 14.12.2 i fråga om registret över verkliga huvudmän – konstateras att registreringen i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN inte kommer ske *enbart* på grund av den politiska åskådningen. Syftet är att snabbt kunna ge bl.a. brottsbekämpande myndigheter uppgifter om bl.a. innehavare och verkliga huvudmän till konton, värdefack och virtuella IBAN, dvs. syftet har inte med den politiska åskådningen att göra.

Sammanfattningsvis bedöms registreringen i registret över verkliga huvudmän inte stå i konflikt med de ovan nämnda bestämmelserna i regeringsformen.

Författningsförslag

Sammanfattningsvis innebär sjätte penningtvättsdirektivet att fler uppgiftstyper ska vara tillgängliga för sökning i medlemsstaternas konto- och värdefackssystemet än vad som gäller i dag. Det föreslås att skyldigheten för instituten att anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska omfatta uppgifter om betalkonton, konton för kryptotillgångar, värdepapperskonton, andra konton som tillhandahålls av kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige, andra konton som tillhandahålls av värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto, virtuella IBAN och värdefack, samt innehavare till dessa och företrädare och verkliga huvudmän för innehavarna. När det gäller kreditinstitut och värdepappersbolag samt filialer till utländska motsvarigheter innebär förslaget att anmälningsskyldigheten omfattar fler uppgifter än vad direktivet kräver, eftersom den även omfattar inlåningskonton som inte har IBAN-nummer. För värdepappersbolagens del handlar det om inlåningskonton som tillhandahålls i syfte att ta emot kunders medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen (2 kap. 2 § första stycket 8 lagen om värdepappersmarknaden).

Det föreslås att licenshavares skyldighet att anmäla uppgifter för registrering ska omfatta registrerade spelare och deras spelkonton.

15.4.3 Anmälan om registrering

Promemorians förslag

Kreditinstitut och finansiella institut som omfattas av lagen ska regelbundet anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Samma skyldigheter ska gälla för licenshavare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om krav på anmälan om registrering och vid vilken tidpunkt och hur ofta anmälningar om registrering ska göras.

Skälen för promemorians förslag

För att registret ska fylla sin funktion som verktyg för bl.a. de brottsbekämpande myndigheterna i deras utredningsarbete är det angeläget att uppgifterna i registret är aktuella. Det föreslås därför att instituten och licenshavarna regelbundet ska anmäla uppgifter för registrering i registret. Det innebär att uppgifterna i registret hålls uppdaterade.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör be- myndigas att få meddela föreskrifter om krav på anmälan om registrering och vid vilken tidpunkt och hur ofta anmälningar om registrering ska göras. Det innefattar bl.a. om alla uppgifter ska anmälas på nytt inom vissa intervall, eller om det handlar om att enbart nya uppgifter och sådana uppgifter som ändrats ska uppdateras.

Sannolikt kommer det att vara möjligt att bygga tekniska lösningar som innebär att instituten och licenshavarna automatiskt anmäler uppgifter för registrering med vissa intervall. Enligt artikel 16.4 i sjätte penningtvättsdirektivet får kommissionen genom genomförandetakter fastställa formatet för inlämnandet av uppgifterna.

15.5 Sekretess för uppgifterna

15.5.1 Tystnadsplikt hindrar inte att uppgifterna anmäls

Promemorians bedömning

Institutens tystnadsplikt och licenshavarnas skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen hindrar inte att uppgifter anmäls till Skatteverket för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Skälen för promemorians bedömning

Tystnadsplikt hindrar inte att instituten anmäler uppgifterna till Skatteverket

Uppgifter som finns hos institut som rör enskildas förhållande till instituten omfattas i regel av tystnadsplikt (se 1 kap. 10 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse, 1 kap. 11 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden, 3 kap. 12 § första stycket lagen om betaltjänster, 3 kap. 12 § första stycket lagen om elektroniska pengar, 1 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar).

Bestämmelserna om tystnadsplikt går i huvudsak ut på att enskildas förhållanden till instituten – eller med den något vidare formulering som finns i vissa av lagarna, vad en anställd eller uppdragstagare fått veta om andras affärsförhållanden eller personliga förhållanden – till instituten inte obehörigen får röjas. I fråga om värdepapperscentraler innebär tystnadsplikt att en anställd eller tidigare anställd inte obehörigen får röja bl.a. uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister (8 kap. 2 § första stycket lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument). Det finns uppgifter om värdepapperskonton i avstäm-

ningsregister. Det betyder att även sådana uppgifter omfattas av tystnadsplikten.

I förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse som reglerar kreditinstituts verksamhet, framhåller regeringen att det kan antas att bankkunder i regel har ett intresse av att deras personliga integritet och ekonomiska intressen (integritetsintresse) respekteras genom att den information som en bank har om deras privata och ekonomiska angelägenheter inte sprids (prop. 2002/03:139 Del 1 s. 480). Detsamma kan antas gälla i fråga om kunder till finansiella institut.

När det gäller kreditinstitut kan vidare tilläggas att kunders förtroende för att kreditinstituten inte sprider integritetskänsliga uppgifter om dem ökar sannolikheten för att de ska ge en korrekt bild av sin situation i samband med kreditgivning. Det skapar, som också framhålls i förarbetena till lagen om bank- och finansieringsrörelse, möjligheter för en god riskhantering i kreditinstitutet (2002/03:139 Del 1 s. 480).

De bestämmelser om tystnadsplikt som redogörs för ovan innebär att uppgifterna i fråga inte får röjas obehörigen. Det gäller oberoende av eventuell skada av ett röjande. Samtidigt tillåts röjande som inte är obehörigt.

Enligt promemorians förslag kommer instituten enligt lag att vara skyldiga att till Skatteverket anmäla uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN som de tillhandahåller, innehavarna av dessa samt eventuella företrädare och verkliga huvudmän, för registrering. Det handlar inte om något obehörigt röjande när instituten anmäler uppgifterna för registrering i enlighet med en skyldighet som följer av författning. Den tystnadsplikt som gäller för institut i fråga om enskildas förhållanden till instituten hindrar därmed inte att uppgifterna anmäls för registrering.

Licenshavare är inte förhindrade att lämna uppgifter till Skatteverket

Licenshavare omfattas inte av någon särskild lagreglerad tystnadsplikt motsvarande den som gäller för instituten. De är dock bundna av den allmänna dataskyddsförordningen, vilken bl.a. innebär att ett utlämnande förutsätter att det finns en rättslig grund. Möjligheten att lämna ut licenshavares uppgifter om registrerade spelare och deras spelkonton är därför begränsad och kräver stöd i dataskyddsförordningen, exempelvis i form av en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c.

För licenshavare föreligger dock redan i dag flera fall av sådana rättsliga förpliktelser. Enligt 14 kap. 16 § tredje stycket spellagen får en licenshavare till Polismyndigheten eller åklagare lämna uppgifter som kan tyda på brott i samband med spel. Vidare följer av 14 kap. 17 § första stycket samma lag att en licenshavare på begäran av Polismyndigheten snarast ska lämna de uppgifter som myndigheten behöver för en utredning om brott som en spelare kan ha begått i samband med spel. Därutöver gäller enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism att verksamhetsutövare är skyldiga att på begäran av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen utan dröjsmål lämna de uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism (4 kap. 6 §). Licenshavare utgör verksamhetsutövare i denna lagstiftnings mening. Licenshavare måste dessutom lämna ut de uppgifter som krävs

vid Spelinspektionens tillsynsarbete, som bl.a. omfattar penning-tvättstillsyn.

Utöver dessa situationer kan licenshavare även behöva lämna ut uppgifter till andra myndigheter. Skatteverket har exempelvis enligt 37 kap. 9 § skatteförfarandelagen (2011:1244) möjlighet att begära in uppgifter från tredje man, såsom licenshavare, som behövs för kontroll av beskattning. Även Kronofogdemyndigheten kan, inom ramen för verkställighet och tillgångsutredning, begära uppgifter från licenshavare. Enligt exempelvis 4 kap. 15 § utsökningsbalken är tredje man, till exempel licenshavare, skyldiga att lämna uppgifter om en gäldenärs tillgångar, vilket kan inkludera uppgifter om spelkonton och inestående medel.

Även andra myndigheter kan få tillgång till uppgifter från licenshavare. Ekobrottsmyndigheten kan således inom ramen för en förundersökning om ekonomisk brottslighet få tillgång till uppgifter genom åklagare med stöd av bestämmelser i rättegångsbalken, exempelvis genom beslut om edition. Tullverket har motsvarande möjligheter vid brottsutredningar.

Mot denna bakgrund konstateras att majoriteten av de myndigheter som ska få tillgång till det föreslagna registret redan i dag har en frågerätt gentemot licenshavare. Vid utövandet av denna frågerätt torde identiteten på den registrerade spelaren och information om dess spelkonto regelmässigt lämnas ut. Genom de föreslagna reglerna avseende de uppgifter som licenshavare blir skyldiga att anmäla för registrering skapas en rättslig förpliktelse som ger myndigheterna nära nog en omedelbar tillgång till de uppgifter som de redan i dag har rätt att begära, dock utan vissa av de begränsningar som följer av de ovan nämnda bestämmelser, såsom frågerätt vid en förundersökning. Det intrång i den personliga integriteten som registret innebär bedöms uppvägas av de positiva effekter som det innebär för möjligheterna att effektivare kunna bekämpa brott, avslöja skatteundandraganden och driva in skulder. Förslaget bedöms därför inte utgöra ett oproportionerligt ingrepp i den enskildes integritet. Dessa överväganden utvecklas i avsnittet nedan.

15.5.2 Uppgifterna i registret bör omfattas av sekretess

Promemorians förslag

Sekretess ska gälla i Skatteverkets verksamhet som avser förande av eller uttag ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

I fråga om uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst tjugo år.

Tystnadsplikten som följer av den nya sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Skälen för promemorians förslag

Rätten att ta del av allmänna handlingar innebär att uppgifter kan begäras ut

Av central betydelse i den svenska rättsordningen är offentlighetsprincipen. Den består i sin tur av flera delar, däribland enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar och få del av uppgifter från sådana handlingar (2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen). Genom den rättigheten garanteras insyn i den statliga och kommunala verksamheten.

En handling är allmän om den förvaras hos myndigheten och antingen har inkommit dit eller upprättats hos myndigheten (2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen). Det betyder att när instituten eller licenshavarna anmäler uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN blir det en allmän handling. Även uppgifterna som finns i registret kan begäras ut med stöd av rätten att ta del av allmänna handlingar.

Rätten att ta del av allmänna handlingar kan endast begränsas om det krävs av hänsyn till någon av de intressen som anges i 2 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen. Bland de grunder som räknas upp finns bl.a. intresset av att förebygga eller beivra brott, det allmännas ekonomiska intresse och, av särskilt intresse när det gäller uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.

Begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar ska göras genom bestämmelser i en särskild lag eller i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till (2 kap. 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen). Sådana bestämmelser finns i OSL där det finns bestämmelser om sekretess i olika verksamheter hos myndigheter. Med sekretess avses ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker muntligen, genom utlämnande av allmän handling eller på annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Om en uppgift skyddas av sekretess begränsar det inte bara enskildas möjlighet att få del av uppgiften. Sekretessen gäller som utgångspunkt även i förhållande till andra myndigheter (8 kap. 1 § OSL).

Promemorian kommer nedan att behandla frågor om offentlighet och sekretess gällande uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Av betydelse i det sammanhanget är i vilken grad registreringen innebär integritetsintrång. Även frågan om integritetsintrång kommer att behandlas nedan.

Registret kommer att innehålla uppgifter som det finns behov av att skydda...

I registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer det att finnas uppgifter som gäller enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. En del av uppgifterna är sådana som generellt sett och var för sig inte är känsliga, exempelvis namn. Andra uppgifterna som kommer att behandlas är däremot mer integritetskänsliga. Det förhållandet att en fysisk person har en viss typ av konto, exempelvis värdepapperskonto, ger indikationer på hur personen investerar. Det förhållandet att det finns institut som har tjänster som framför allt riktar sig till en viss målgrupp – exempelvis lån till personer med svagare ekonomi – innebär också att uppgifter om konto hos ett sådant institut skulle kunna ge vissa indikationer. Förutom att uppgifterna kan ge en bild av en persons

ekonomiska angelägenheter skulle vissa uppgifter kunna ge indikationer på sårbarheter. Exempelvis skulle ett stort antal spelkonton kunna tyda på ett spelmissbruk. För en fysisk person kan det vidare vara integritetskänsligt att avslöja att någon annan har rätt att företräda personen i ekonomiska sammanhang. Det förhållandet att det finns en företrädare för en fysisk person i ekonomiska angelägenheter kan i sig ge indikationer gällande personens livssituation.

Vissa uppgifter, exempelvis om kontonummer och sådana som indikerar sårbarheter, skulle kunna vara av intresse för kriminella. När det gäller bedrägerier kan just tillgången till detaljerad information om offret göra att det blir betydligt enklare att vilseleda offret. Ett exempel på hur uppgifterna i registret skulle kunna missbrukas i kriminella syften är att en gärningsperson, med vetskap om brottsoffrets kontonummer, skulle kunna utge sig för att representera brottsoffrets bank och därigenom skapa trovärdighet för att förmå brottsoffret att genomföra en transaktion. Andra exempel på hur uppgifter om konton skulle kunna missbrukas är för att utöva påtryckningar mot en partner i en relation där det förekommer våld eller annat förtryck.

Till skillnad från fysiska personer har juridiska personer inte någon personlig integritet som kan innebära att det finns behov av att sekretessskydda uppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Det kan däremot finnas uppgifter som berör juridiska personers ekonomiska förhållanden som ger anledning att överväga sekretess. Precis som fysiska personer som finns registrerade kan även juridiska personer som finns registrerade ha intresse av att uppgifter om deras ekonomiska angelägenheter inte röjs. Exempelvis skulle uppgifterna om kontonummer kunna utnyttjas av illasinnade personer för att begå bedrägeri eller annan typ av brottslighet även mot juridiska personer. Institutet kan därmed antas ha intresse av att sådana uppgifter inte sprids för att minska risken för att uppgifterna används i brottsliga syften. För institutens och licenshavarnas del kan det dessutom antas finnas affärsmässiga skäl att inte avslöja vilka som är deras kunder. Genom registret över konton, värdefack och virtuella IBAN skulle uppgifter om institutens kundkrets kunna fås. Enligt promemorians mening bör det i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN gälla sekretess också för enskildas ekonomiska förhållanden.

Sammantaget gör promemorian bedömningen att det finns uppgifter i registret som det kan finnas behov av att skydda med hänsyn till enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.

Det finns ingen befintlig sekretess som ger tillräckligt skydd

Det finns ingen befintlig sekretessbestämmelse som omfattar uppgifterna i registret mer än i undantagsfall. Som exempel på undantagsfall kan nämnas att bostadsadress i vissa fall skulle kunna skyddas genom 21 kap. 3 § OSL. Det förutsätter att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men om uppgiften röjs. Ett annat exempel är att sekretess under vissa omständigheter skulle kunna gälla för uppgift i registret som rör en utlänning, se 21 kap. 5 § OSL. Majoriteten av de uppgifter som kommer finnas i registret omfattas dock inte av någon

befintlig sekretessreglering. Promemorian gör därför bedömningen att den befintliga sekretessregleringen inte fullt ut tillgodoser det behov av sekretesskydd som finns för uppgifter i registret.

Uppgifter om enskildas ekonomiska och personliga förhållanden bör omfattas av absolut sekretess

När en ny sekretessbestämmelse övervägs måste intresset av sekretessen vägas mot intresset av insyn. Om sekretess införs återspeglas intresseavvägningen även i det skaderekvisit som vanligen införs i sekretessbestämmelsen. Av skaderekvisitet följer hur stark sekretessen är. Det handlar om att det finns en mer eller mindre stark presumtion för eller emot sekretess. I vissa sekretessbestämmelser saknas skaderekvisit. Det innebär att sekretessen är absolut, dvs. att sekretess gäller oavsett eventuell skada av att uppgiften röjs. Även avsaknaden av ett skaderekvisit kan sägas återspegla den avvägning som gjorts mellan skyddsintresset som resulterat i sekretessen och intresset av insyn hos myndigheten där uppgiften finns (för en närmare redogörelse, se prop. 2012/13:192 s. 33 och 34).

Som ovan redogörs för kan både de personer som uppgifterna gäller och de institut och licenshavare som lämnar uppgifterna för registrering ha ett intresse av att uppgifterna inte röjs. Som framgår ovan anser promemorian att det finns behov av att skydda uppgifterna i registret med hänsyn till enskildas personliga och ekonomiska förhållanden och intresset att förebygga brott. Vissa av uppgifterna är integritetskänsliga. Andra uppgifter finns det behov av att skydda eftersom de skulle kunna sammanställas och utnyttjas i syfte att begå t.ex. olika former av bedrägeri. Det finns också uppgifter som det finns behov av att skydda av hänsyn till instituten och licenshavarna då registret kommer innehålla uppgifter om deras kundkrets. Insynsintresset när det gäller uppgifterna i registret är begränsat. Uppgifterna kommer inte att finnas hos Skatteverket till följd av handläggning av en viss typ av ärende som finns hos myndigheten. Bakgrunden till att de kommer att finnas registrerade hos Skatteverket har, som framkommer ovan, över huvud taget inte med Skatteverkets verksamhet att göra. Med det följer att intresset av insynen för att granska Skatteverket verksamhet är litet.

Promemorian föreslår att uppgifterna omfattas av absolut sekretess. Det motiveras både utifrån uppgifternas karaktär och det begränsade insynsintresset. Att uppgifterna omfattas av absolut sekretess skulle vidare vara en viktig skyddsåtgärd i den personuppgiftsbehandling som registret leder till (jfr 2 kap. 6 § TF, jfr prop. 2022/23:41 s. 48).

Sammanfattningsvis anser promemorian alltså att uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN bör skyddas av absolut sekretess. Som en jämförelse kan nämnas att absolut sekretess gäller för uppgifter i Skatteverkets verksamhet som avser bl.a. bestämmande av skatt enligt 27 kap. 1 § samma lag.

Sekretessen bör gälla för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i Skatteverkets verksamhet som avser förande av eller uttag ur register. Det sist nämnda innebär att räckvidden av bestämmelsen begränsas till att gälla hos Skatteverket och eventuellt

direktanslutna myndigheter och då så länge uppgiften är kvar i registret. Om en myndighet tar ut en uppgift för att använda den i sin egen verksamhet gäller i stället den sekretess som gäller i den verksamheten (jfr t.ex. prop. 1999/2000:67 s. 25 och 26).

Sekretessens begränsning i tiden

Sekretessen som följer av bestämmelserna i OSL är i de flesta fall begränsad i tiden. Den angivna tiden är en då en maximitid.

För sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden gäller vanligtvis en sekretesstid om högst 70 år. Det beror på att det finns behov av att sådan sekretess gäller för uppgifterna under större delen av den enskildes livstid (prop. 2005/06:61 s. 41). När det gäller sekretess till skydd för enskildas ekonomiska förhållanden gäller i stället oftast en sekretesstid om högst 20 år (jfr prop. 1979/80:2 del A s. 87).

De uppgifter som kommer att finnas i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN avser framför allt uppgifter om ekonomiska förhållanden. Ett ekonomiskt förhållande kan i och för sig även vara ett personligt förhållande, men skiljer sig till sin karaktär åt från exempelvis personliga förhållanden som hälsotillstånd. Enligt promemorian mening finns inte anledning att uträcka den maximala tiden för sekretessen till mer än vad som normalt gäller för ekonomiska förhållanden. Promemorian föreslår därför att sekretessen ska i gälla högst 20 år.

Om rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

Enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen finns i svensk rätt en s.k. meddelarfrihet. Den innebär en rätt att lämna uppgifter i vilket ämne som helst i syfte att de ska publiceras eller på annat sätt offentliggöras i de medier som lagarna gäller. Det gäller som utgångspunkt även uppgifter som normalt omfattas av sekretess.

Syftet med meddelarfriheten är att förverkliga offentlighetsprincipen. Ett annat sätt att beskriva det är att meddelarfriheten syftar till att motverka oönskade resultat av sekretessregleringen. Såsom beskrivs i förarbetena till den tidigare sekretesslagen ger sekretessbestämmelsen uttryck för allmänna avvägningar mellan insynsintresset och det intresse som sekretessen är avsedd att skydda. I ett särskilt fall kan dock önskemålet om insyn vara starkare än det intresse som har lett fram till sekretessen. Det kan också vara så att den en regel om skydd t.ex. för ett enskilt intresse ibland på ett olämpligt sätt hindrar insyn i en myndighets sätt att fullgöra sina uppgifter. Offentlighetsprincipen skulle inte förverkligas till fullo om det finns hinder mot att de som arbetar inom det offentliga bidrar med uppgifter till den offentliga debatten. (prop. 1979/80:2 Del A s. 104 och 105).

Det förekommer att meddelarfriheten inskränks när det gäller vissa uppgifter som skyddas av sekretess. Det gäller exempelvis i fråga om sådan sekretess för bl.a. bostadsadress till förföljda personer som följer av 21 kap. 3 § OSL till skydd för förföljda och den sekretess som enligt 40 kap. 7 d § gäller för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden i Utbetalningsmyndighetens verksamhet med att bl.a. administrera systemet med transaktionskonto (21 kap. 8 § respektive 40 kap. 8 § OSL).

Utgångspunkten är dock, som ovan framgått, att meddelarfriheten har företräde framför den tystnadsplikt som sekretess innebär.

Promemorian föreslår ovan att uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska omfattas av absolut sekretess. När det gäller bestämmelser som innebär absolut sekretess finns det i regel större anledning att överväga undantag från meddelarfrihet. Promemorian anser att meddelarfriheten bör inskränkas.

Sekretess för uppgifter från utländska konto- och värdefackssystem

Senast under sommaren 2029 ska medlemsstaternas konto- och värdefackssystem kopplas samman. Det är i dagsläget inte klart hur den sammankopplingen kommer att fungera tekniskt och på vilket sätt uppgifterna kommer att utbytas. Redan nu kan konstateras att 15 kap. 1 a § OSL skulle kunna bli tillämplig för uppgifter som fås från sådana register. Av bestämmelsen följer bl.a. att sekretess gäller för uppgift som en myndighet har fått från ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten försämras om uppgiften röjs. Med bindande EU-rättsakt avses bl.a. direktiv (prop. 2012/13:192 s. 31). Om andra stater och mellanfolkliga organisationer inte kan förlita sig på att svenska myndigheter kan fullgöra sin skyldighet att i enlighet med rättsakter sekretessbelägga uppgifter som utbyts inom ramen för samarbetet, finns en uppenbar risk att dessa skulle bli mindre benägna att lämna uppgifter till Sverige (prop. 2012/13:192 s. 25). Beroende på vad som framkommer i arbetet med sammankopplingen kan det finnas behov av att återkomma till frågan om sekretesskydd för uppgifter från andra medlemsstaters konto- och värdefackssystem.

15.5.3 Förhållandet till skyddet mot intrång i personlig integritet

Promemorians bedömning

Registrering av uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan innebära ett sådant intrång i den personliga integriteten som den enskilde skyddas mot. Intrånget är förenligt med Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och svensk grundlag.

Skälen för promemorians bedömning

Skälen för registrering och möjligheten för enskilda att undvika registrering

I dagens samhälle är det svårt att leva utan att ha ett bankkonto. Det innebär att en övervägande majoritet av den vuxna svenska befolkningen kommer att finnas registrerade i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, åtminstone i egenskap av innehavare av bankkonto.

Det kan uppfattas som ett integritetsintrång att uppgifter som lämnas till en privat aktör och som bl.a. rör ekonomiska förhållanden vidareförmedlas till en myndighet. I många fall är det troligen inte vad kunden har haft i åtanke när den ingick avtalet om tjänsten med institutet eller

licenshavaren. Som framgår ovan skulle den enskilde sannolikt också möta på stora utmaningar om den enskilde valde att avstå från bankkonto för att därigenom undgå registrering hos myndighet. Den faktiska möjligheten att undgå registrering får därmed anses ytterst begränsad.

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN införs som en följd av EU-reglering och inte utifrån att det finns behov av uppgifterna hos Skatteverket. Det är över huvud taget inte ett krav enligt sjätte penningtvättsdirektivet att uppgifterna gällande konton, värdefack och virtuella IBAN finns hos en myndighet. Det finns andra lösningar, vilket bl.a. det nuvarande datasöksystemet visar. Det är också så att de myndigheter som ska kunna få del av uppgifterna skulle kunna få dessa direkt från instituten, antingen genom befintliga möjligheter att ställa frågor till instituten eller genom att lagstiftaren inför nya sådana möjligheter i de fall det saknas. Med en sådan ordning är det bara de uppgifter som faktiskt efterfrågas av de myndigheter som har rätt att ställa frågor till instituten som lämnas ut. Motsvarande gäller i fråga om spelkonton, dvs. att frågor om spelkonton skulle kunna ställas direkt till licenshavarna.

Penningtvättsregleringens krav på konto- och värdefackssystem har tillkommit i syfte att garantera finansunderrättelseenheten och tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet effektiv tillgång till uppgifterna. I direktivet om finansiell information finns det bestämmelser som syftar till att garantera brottsbekämpande myndigheter sådan tillgång. Genom konto- och värdefackssystemen får de aktuella myndigheter del av uppgifterna snabbare och – beroende på hur medlemsstaten anordnat sitt system – eventuellt också utan att institutet får kännedom om exakt vilken myndighet som efterfrågat uppgifter. Av betydelse i detta sammanhang är dock att det inte är uppgifterna i sig som gör att de ska finnas registrerade hos en myndighet när nu ett register föreslås som angreppsätt för konto- och värdefackssystemet (se avsnitt 15.1).

Den enskilde skyddas mot integritetsintrång

Både Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga innehåller bestämmelser som innebär att var och en har rätt att få sitt privatliv fredat (artikel 8 i Europakonventionen respektive artikel 7 i EU:s rättighetsstadga). I EU:s rättighetsstadga finns dessutom bestämmelser som uttryckligen anger att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne samt att personuppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund (artikel 8).

Även genom regeringsformen ges skydd mot integritetsintrång. Av regeringsformen följer att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen). Genom den bestämmelsen betonas vikten av respekt för individens rätt att själv förfoga över och ta ställning till det allmännas tillgång till sådan information som rör hans eller hennes privata förhållanden (prop. 2009/10:80 s. 176).

Av både Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och regeringsformen framgår att de skydd eller rättigheter som ges enligt de ovan nämnda bestämmelserna under vissa förutsättningar kan inskränkas. Rätten till respekt för privatliv enligt Europakonventionen kan inskränkas om det sker med stöd av lag och i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. förebyggande av oordning eller brott (artikel 8.2). Enligt EU:s rättighetsstadga kan begränsningar göras om de föreskrivs i lag och är förenliga med det väsentliga innehållet i rättigheten. Ytterligare en förutsättning är att begränsningar, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast får göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52.1). Skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten som följer av regeringsformen får endast begränsas för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. En begränsning måste dessutom göras genom lag (2 kap. 20 första stycket 2,21,22 och 25 §§ regeringsformen).

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan innebära sådant integritetsintrång som enskilda skyddas mot

Som ovan framgår ställer regeringsformen upp flera krav för att det ska rör sig om sådant intrång i enskildas personliga integritet som skyddas genom grundlagen. Dels ska intrånget ske utan samtycke. Dels ska det innebära aningen övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Dessutom krävs att det rör sig om ett betydande intrång, dvs. det ska vara fråga om ett kvalificerat intrång.

En enskild som vänder sig till exempelvis en bank för att öppna ett konto får antas göra det på frivillig basis. Detsamma får antas gälla om en enskild vänder sig till en licenshavare för ett spelkonto eller ingår avtal om värdefack eller virtuellt IBAN. Att enskilda – som en följd av att avtalet om kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN ingås – också registreras i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN hos Skatteverket kommer däremot att ske utan samtycke från de enskilda som berörs. Det är inte något som enskilda behöver samtycka till för att avtal med institut eller licenshavare ska blir giltiga. Registreringen är inte heller beroende av att de enskilda som berörs först informeras om registreringen och samtycker till den (för en närmare redogörelse av samtyckeskravet, se prop. 2009/10:80 s. 178 och 179).

Kartläggning av enskildas personliga förhållanden kan ske i många delar inom den statliga förvaltningen. I förarbetena till bestämmelsen om skydd mot betydande integritetsintrång nämns bl.a. att uppgiftssamlingar som myndigheter förfogar över kan innebära sådan kartläggning. Det gäller t.ex. sådana uppgiftssamlingar som Skatteverket, Tullverket, Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten förfogar över och det gäller även om avsikten inte är att kartlägga enskilda (prop. 2009/10:80 s. 180).

Registreringen av uppgifter om enskildas konton, värdefack och virtuella IBAN i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN anser promemorian innebära en kartläggning av enskildas personliga förhållan-

den. Även de sammanställningar av uppgifter som skulle kunna tas fram utifrån registret får anses innebära kartläggning.

När det gäller frågan om intrånget i enskildas personliga förhållanden är betydande i den mening som avses i bestämmelsen i regleringsformen ska, i enlighet med vad regering uttalat i förarbetena till bestämmelsen, bedömningen göras utifrån rådande samhällsvärderingar vid varje givet tillfälle. Flera omständigheter bör vägas in, däribland uppgifternas karaktär och omfattning. Även ändamålet med behandlingen av uppgifterna och omfattningen av utlämnandet av uppgifter till andra som sker utan omedelbart stöd av offentlighetsprincipen kan vara av betydelse vid bedömningen (prop. 2009/10:80 s. 184 och 185).

I registret kommer det att behandlas uppgifter som gäller enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Som ovan framgår är promemorian bedömning att vissa av uppgifterna är integritetskänsliga i sig. Tillsammans, exempelvis i en sammanställning gällande en enskild, skulle uppgifterna i registret kunna vara mycket integritetskänsliga. Syftet med att uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN ska finnas i ett register är att de ska kunna användas av myndigheter för att förebygga och bekämpa bl.a. penningtvätt, upptäcka felaktiga utbetalningar av bidrag och spåra tillgångar som kan tas i anspråk för exempelvis utmätning. Utlämnande kan komma att ske genom direktåtkomst och i stor omfattning. Exempelvis kan Polismyndigheten komma att göra stora mängdsökningar. Enligt promemorian kan registreringen av uppgifterna i registret och de sammanställningar som kan göras av uppgifterna utgöra ett betydande intrång i enskildas personliga integritet som den enskilde som utgångspunkt är skyddad mot.

Integritetsintrånget är godtagbart...

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer att vara ett viktigt verktyg i de brottsbekämpande myndigheternas arbete med att förebygga och förhindra bl.a. penningtvätt och finansiering av terrorism. Det nuvarande datasöksystemet innebär tekniska utmaningar som får till följd att systemets potential som verktyg begränsas. Exempelvis fungerar inte datasöksystemet tillfredsställande vid större mängdsökningar. Det är inte ovanligt att svaren som ges inte är fullständiga. I andra fall kan brottsbekämpande myndigheter anse sig vara förhindrade att använda datasöksystemet av risk för att innehållet i deras frågor sprids till obehöriga. Registret kan även förväntas få betydelse inom ramen för det arbete som andra myndigheterna med rätt att söka i systemet bedriver.

Enligt promemorian mening är den begränsning av de skydd och rättigheter som redogörs för ovan, för de ändamål som registret är avsett att användas för godtagbart i ett demokratiskt samhälle och proportionerligt. Att förebygga och förhindra bl.a. penningtvätt, som det ytterst handlar om, är ett allmänt samhällsintresse. Registret är vidare nödvändigt för att uppnå avsedd effektivitet i det brottsbekämpande arbetet. Som ovan framkommit har datasöksystem – som inte innebär lika omfattande personuppgiftsbehandling – prövats, men med följden att datasöksystemet inte fungerat tillfredsställande för brottsbekämpande myndigheter. Det avsedda ändamålet kan följaktligen inte uppnås med mindre ingripande åtgärder.

Däremot finns skäl att begränsa integritetsintrånget genom sekretessreglering

Syftet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är inte att enskilda ska kunna få del av uppgifterna. I den utsträckning som uppgifterna inte skyddas av sekretess kommer dock enskilda att kunna begära att få del av dessa med stöd av rätten att ta del av allmänna handlingar. Att också enskilda kan få del av uppgifterna innebär att intrånget i de registrerade fysiska personerna personliga integritet blir större.

Som ovan nämns får begränsningar av det grundlagsfästa skyddet för betydande intrång i den personliga integriteten aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. Även Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga innehåller proportionalitetskrav när det gäller begränsningar av de ovan nämnda rättigheterna och skydden som följer av de regelverken.

I förarbetena till regeringsformens bestämmelse om skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten gjorde regeringen bedömningen att det inte var lämpligt att utforma bestämmelsen på ett sådant sätt att den inskränker myndigheternas skyldighet att lämna ut handlingar med stöd av offentlighetsprincipen. I stället ansåg regeringen att ett balanserat och effektivt integritetsskydd när det gäller begränsningar av den grundlagsskyddade handlingsoffentligheten borde åstadkommas genom en väl avvägd sekretessreglering (prop. 2009/10:80 s. 179 och 180). Promemorian föreslår ovan att uppgifterna i registret omfattas av absolut sekretess. Enligt promemorians mening är det nödvändigt att skydda uppgifter om enskildas personliga förhållanden i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN med sekretess för att det integritetsintrång som registret leder till ska anses proportionerligt. Utan sekretess skulle integritetsintrånget gå utöver vad som föranleds av de ändamål som registret är avsett för.

15.6 Myndigheters behov av uppgifter ur registret

Promemorians bedömning

De myndigheter som har rätt att söka i konto- och värdefackssystemet i dag har behov av att kunna göra det även fortsättningsvis. Även tillsynsmyndigheter på penningtvättsområdet kan ha behov av det.

Skälen för promemorians bedömning

Frågerätterna i dagens konto- och värdefackssystem

Ursprungligen var lagstiftningen kring konto- och värdefackssystemet uppbyggd på så sätt att den endast föreskrev tillgång till konto- och värdefackssystemet för myndigheter som redan hade rätt att få del av uppgifterna enligt annan författning. Genom tillgången till konto- och värdefackssystemet gavs dessa myndigheter möjlighet att hämta in uppgifterna på ett mer effektivt sätt. I stället för att exempelvis skicka ut paraply-

förfrågningar till instituten, gavs möjlighet att själva söka fram uppgifterna.

I samband med genomförandet av Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019, härafter ”direktivet om finansiell information”, frångicks delvis denna utgångspunkt. Direktivet syftar bl.a. till att underlätta brottsbekämpande myndigheters åtkomst till finansiell information för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra allvarliga brott. Det ansågs inte vara en lämplig lösning att genomföra direktivet genom att generellt utöka uppgiftsskyldigheten i de olika rörelselagarna. Reglerna genomfördes i stället bl.a. genom att det i konto- och värdefackssystemet infördes specifika bestämmelser om brottsbekämpande myndigheters rätt att ta del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet, utan koppling till möjlighet att begära uppgifterna från instituten enligt annan författning (prop. 2021/22:127 s. 24). Brottsbekämpande myndigheter fick rätt att ta del av uppgifter om det behövs i en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål eller för att besvara en förfrågan från Europol. Dessutom fick vissa av dem rätt att ta del av uppgifter för att förebygga, förhindra eller upptäcka viss brottslighet som följer av bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794. Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten gavs därtill rätt att ta del av uppgifter i vissa fall när uppgifterna behövs i deras verksamhet som kontor för återvinning av tillgångar. Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten fick viss rätt att ta del av uppgifter om de behövs i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder (3 § lagen om konto- och värdefackssystem). Genom ett senare lagstiftningsärende har vissa av de brottsbekämpande myndigheterna även fått rätt att ta del av uppgifter i systemet om uppgifterna behövs i utredningar om självständigt förverkande (prop. 2023/24:144 och prop. 2025/26:81).

I andra fall förutsätts fortfarande enligt lagen om konto- och värdefackssystem att den som får del av uppgifter genom systemet har rätt att begära uppgifter av instituten enligt annan författning. Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Utbetalningsmyndigheten ska enligt 3 a § för vissa syften få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet, om de enligt annan författning har rätt att begära att ta del av uppgifterna. För Skatteverkets del gäller det bl.a. för att utföra viss revision. För Kronofogdemyndighetens gäller det bl.a. för att utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning. För Utbetalningsmyndighetens del gäller det för att genomföra fördjupade granskningar.

Krav på tillgång till uppgifter som finns i den unionsrättsliga penningtvättsregleringen

Av sjätte penningtvättsdirektivet följer att medlemsstaterna ska säkerställa att uppgifterna i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem är ”direkt tillgängliga på ett omedelbart och ofiltrerat sätt” för finansunderrättelseenheter och för Amla för s.k. gemensamma analyser. Vidare följer att uppgifterna även ska vara tillgängliga för tillsynsmyndigheter för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet (artikel 16.2). Promemorian uppfattar att kravet gäller den nationella finansunderrättelseenheten respektive de nationella tillsynsmyndigheterna. Begreppet

tillsynsmyndighet definieras i penningtvättsförordningen (se artikel 2.1 i sjätte penningtvättsdirektivet och artikel 2.1.46 i penningtvättsförordningen). Det handlar om de myndigheter som bedriver penningtvättstillsyn och de myndigheter som övervakar självreglerande organs tillsyn samt Amla när det agerar tillsynsorgan.

När medlemsstaternas konto- och värdefackssystem så småningom kopplas samman finns det även krav på att andra medlemsstaters finansunderrättelseenheter och tillsynsmyndigheter ska kunna ta del av uppgifter ur det svenska konto- och värdefackssystemet via sammankopplingen (artikel 16.9 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Krav på tillgång till uppgifter som finns i den unionsrättsliga regleringen om tillgång till finansiell information

Av direktivet om finansiell information följer att det bland de myndigheter som är behöriga att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra brott, ska utses myndigheter som ska ha tillgång till medlemstatens konto- och värdefackssystem för att direkt och omedelbar sökning (artikel 4). Det gäller om det finns behov av uppgifterna för att fullgöra deras uppgifter i syfte att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra allvarliga brott eller stödja en brottsutredning som rör ett allvarligt brott, inbegripet identifiering, spårning och frysning av tillgångar i samband med en sådan utredning. Om medlemsstaten har lagt till ytterligare uppgiftstyper än vad det nuvarande penningtvättsdirektivet kräver, finns det ingen skyldighet enligt direktivet om finansiell information att de behöriga myndigheterna enligt det direktivet även har tillgång till dessa.

De myndigheter i Sverige som har getts rätt att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet till följd av kraven i direktivet om finansiell information är Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Åklagarmyndigheten (3 § lagen om konto- och värdefackssystem, prop. 2021/22:127 s. 22 och 23).

Den 31 maj 2024 – samma dag som sjätte penningtvättsdirektivet antogs – beslutades även ett ändringsdirektiv till direktivet om finansiell information, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 av den 31 maj 2024. Ändringsdirektivet innebär bl.a. att de behöriga myndigheterna enligt det direktivet ska kunna få del av de nya uppgifter som kommer att läggas till i konto- och värdefackssystemet (se ändring av definitionen i artikel 2.7). I det direktivet finns krav på att andra medlemsstaters behöriga myndigheter enligt det direktivet ska kunna få del av de uppgifter i det sammankopplade konto- och värdefackssystemet när sammankopplingen är på plats sommaren 2029 (punkten 1a som införs i artikel 4). En medlemsstat får begränsa möjligheten för sina behöriga myndigheter att söka i andra medlemsstatens konto- och värdefackssystem via sammankopplingen till situationer där det finns motiverade skäl att anta att det kan finnas relevanta uppgifter om bankkonton i andra medlemsstaters konto- och värdefackssystem (punkten 1b som införs i artikel 4).

Kronofogdemyndighetens, Skatteverkets och Utbetalningsmyndighetens behov av uppgifter

Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Utbetalningsmyndigheten har rätt att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet för vissa syften, om myndigheterna enligt annan författning har rätt att begära uppgifterna från instituten. För Skatteverkets del gäller det bl.a. för att utföra revision och annan kontrollverksamhet. För Kronofogdemyndighetens del gäller det bl.a. för att utreda om någon har egendom som kan utmätas eller för att utöva tillsyn över meddelade näringsförbud. För båda myndigheterna gäller det också för att fullgöra vissa åtaganden som Sveriges har internationellt. Utbetalningsmyndigheten har rätt att få del av uppgifter genom systemet för att genomföra sina fördjupade granskningar (3 a § lagen om konto- och värdefackssystem). Som nämns ovan grundas rätten på att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet på den rätt som de har att ställa frågor till instituten enligt annan reglering (se mer i prop. 2019/20:83 s. 20, 21 och 45 och prop. 2024/25:45 s. 36). Enligt promemorians mening är det även fortsättningsvis av värde att dessa myndigheter ges tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet för att därigenom kunna utföra sina uppgifter mer effektivt.

De myndigheter som kan få del av uppgifter i dag bör även få det fortsättningsvis...

Promemorian ser inte skäl att frångå de tidigare bedömningarna som gjorts gällande vilka myndigheter som ska ha rätt att kunna ta del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet. De myndigheter som har rätt att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet i dag bör enligt promemorians mening också ha sådan möjlighet när systemet utformas som ett register och när fler uppgifter läggs till. Som framgår nedan innebär det däremot inte att samtliga myndigheter ska få del av samtliga uppgifter, dvs. oavsett faktiskt behov.

Dessutom bör vissa tillsynsmyndigheter kunna få del av uppgifter

När konto- och värdefackssystemet infördes gjordes bedömningen att tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet inte skulle ges tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet. Det konstaterades att det inte låg inom deras uppdrag att granska de ansvariga enheternas kunder och kundernas verkliga huvudmän. Sådana uppgifter bedömdes inte heller i övrigt nödvändiga för att tillsynsmyndigheterna skulle kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet (prop. 2019/20:83 s. 26).

I sjätte penningtvättsdirektivet förutsätts att tillsynsmyndigheter på penningtvättsområdet ges tillgång till medlemsstatens konto- och värdefackssystem för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt direktivet (artikel 16.3). Det förutsätts dessutom att även att medlemsstaters tillsynsmyndigheter på penningtvättsområdet ska få tillgång till andra medlemsstaters konto- och värdefackssystem genom sammankopplingen (artikel 16.9).

Enskildas integritet bör värnas. Tillgång till konto- och värdefackssystemet bör därmed inte ges om något faktiskt behov av det inte finns. Till skillnad från den bedömning som gjordes av regeringen i samband med att konto- och värdefackssystemet infördes anser promemorian dock

att det inte kan uteslutas att det finns behov av uppgifterna för tillsynsmyndigheter när de utövar tillsyn enligt penningtvättsregleringen. Ett exempel på det är att uppgifter om virtuella IBAN skulle kunna vara av värde för den myndighet som utövar penningtvättstillsyn över kreditinstitut som utfärdar virtuella IBAN. Det förhållandet att en ansvarig enhet utfärdar virtuella IBAN kan ge anledning att inom ramen för penningtvättstillsynen kontrollera att de risker för bl.a. penningtvätt som är förknippade med användningen av virtuella IBAN hanteras som sig bör i verksamheten. I dagsläget kan sådana uppgifter visserligen fås i samband med tillsynen, men det kan också vara av värde att få del av sådana uppgifter i ett tidigare skede än när tillsyn inletts. Det skulle exempelvis kunna vara ett sådant förhållande som kan få betydelse när tillsynsmyndigheten utifrån en riskbaserad metod gör ett urval av vilka verksamheter som ska granskas.

Ett annat exempel är att uppgifter om att en ansvarig enhet har konton för kryptotillgångar och tar emot betalningar på sådana från kunder skulle kunna innebära att tillsynsmyndigheten kontrollerar att den ansvariga enheten hanterar riskerna för bl.a. penningtvätt som det kan innebära.

Promemorian gör alltså en annan bedömning än vad som gjorts tidigare angående tillsynsmyndigheternas behov av uppgifter. Att inte ge tillsynsmyndigheterna denna möjlighet skulle också innebära att direktivet inte genomförs fullt ut. Det skulle vidare framstå som inkonsekvent om utländska myndigheter med ansvar för penningtvättstillsyn skulle ges tillgång till uppgifter i det svenska registret genom sammankopplingen utan att svenska tillsynsmyndigheter har det. Det får förutsättas att tillsynsmyndigheterna inte begär att få ta del av uppgifter som de inte har behov av. Motsatt förhållningssätt skulle inte heller vara förenligt med de grundläggande principerna i EU:s dataskyddsförordning, om det handlar om personuppgifter (jfr artikel 5.1 b och 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning).

15.7 Sekretessbrytande bestämmelser

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är – som framgår ovan – avsett att fungera som ett verktyg för bl.a. brottsbekämpande myndigheter att snabbt kunna få information om bl.a. innehavare till konton och värdefack. Samma information skulle kunna fås genom att frågor ställs till instituten. Att uppgifterna finns samlade i registret fyller framför allt funktionen att svaren kan fås snabbare, även vid större förfrågningar. Enligt promemorians mening innebär bakgrunden till att uppgifterna finns i registret hos Skatteverket att frågan väcks om det är rimligt att andra myndigheter med stöd av generella sekretessbrytande bestämmelser ska kunna få del av dessa. Förhållandet till befintliga sekretessbrytande bestämmelser behandlas i avsnitt 15.7.1. I avsnitt 15.7.2 behandlas frågan om uppgiftsskyldigheter för Skatteverket i förhållande till de myndigheter och utländska organ som ovan har identifierats ha behov av uppgifterna.

15.7.1 Befintliga sekretessbrytande bestämmelser

Promemorians bedömning

Det bör inte göras undantag från befintliga sekretessbrytande bestämmelser när det gäller uppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Skälen för promemorians bedömning

Vissa sekretessbrytande bestämmelser i OSL

I 10 kap. OSL finns sekretessbrytande bestämmelser som är generellt tillämpliga om inget annat anges. Det handlar om bestämmelser som under vissa förutsättningar innebär att sekretessen bryts. Av dessa bestämmelser är de som finns i 10 kap. 15 a, 27 och 28 §§ av särskilt intresse i detta sammanhang.

Den först nämnda paragrafen innebär att sekretess mellan myndigheter i vissa fall bryts när det gäller uppgifter om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden (se mer prop. 2024/2025:180). Bestämmelsen innebär att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för nedanstående syften:

- Förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet.
- Utredda brott.
- Förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar.
- Förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda fusk och olika typer av överträdelser.

Före en uppgift lämnas ut ska det dock göras en intresseavvägning.

Av de andra paragrafen, 10 kap. 28 § OSL, följer att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Den tredje paragrafen, 10 kap. 27 § OSL och som också kallas ”generalklausulen”, innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Från de sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap, 15 a § respektive 27 § finns i samma paragrafer vissa undantag.

Uppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN bör inte undantas från tillämpningsområdet för sekretessbrytande bestämmelser

Som promemorian beskriver ovan finns uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN hos Skatteverket i syfte att framför allt underlätta för brottsbekämpande myndigheter att få del av uppgifterna. Det är ett krav som följer av EU-rätten att det ska finnas en ”mekanism” som möjliggör att med nödvändig skyndsamhet fastställa identiteten till innehavare av olika konton, värdefack och virtuella IBAN. Det kravet skulle dock likväl kunna uppfyllas genom andra tekniska lösningar som inte innebär att uppgifterna finns hos en myndighet. En annan sak är att

det kan finnas andra skäl för att inte välja en sådan utformning (se mer i avsnitt 15.1).

Enligt promemorians mening kan redan det förhållandet att företag är skyldiga att lämna uppgifter till en myndighet – inte på grund av att behovet av uppgifterna i sig, utan av effektivitetsskäl – anses förhållandevis långtgående. Det skulle kunna tala för återhållsamhet kring att tillåta att uppgifterna dessutom sprids vidare till andra myndigheter genom de sekretessbrytande bestämmelser som beskrivs ovan.

Samtidigt har den sekretessbrytande bestämmelsen 10 kap. 15 a § OSL införts mot bakgrund av att det bedömts finnas behov av en mindre restriktiv hållning kring utbyte av uppgifter mellan myndigheter. Vidare finns det i den bestämmelsen tydliga avgränsningar som gäller för i vilka syften uppgiftsutlämnandet får ske. Det är syften som innebär att det i praktiken i huvudsak får antas vara framför allt de myndigheter som redan i dag får söka i konto- och värdefackssystemet som uppgifter kan lämna ut till med stöd av 10 kap. 15 a § OSL.

Uppgiftsskyldigheter som innebär att sekretessen bryts med stöd av 10 kap. 28 § OSL finns i flera lagar. Sådana uppgiftsskyldigheter finns i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. Eftersom avsikten är att medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter ska kunna få del av uppgifter ur medlemsstaternas konto- och värdefackssystem finns det – som promemorian ser det – inte någon konflikt mellan den nationella regleringen i detta avseende och unionsrätten. Uppgiftsskyldigheter finns även enligt lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Enligt 2 § den lagen ska Skatteverket i vissa fall lämna en uppgift som den förfogar över till vissa andra myndigheter, en kommun eller en arbetslöshetskassa, om uppgiften behövs i den mottagande aktörens författningsreglerade verksamhet för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Enligt 4 § samma lag ska Skatteverket i vissa fall lämna en uppgift som den förfogar över till vissa andra myndigheter om uppgiften behövs i den mottagande myndighetens författningsreglerade verksamhet för att planera, genomföra eller följa upp myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser inom ramen för sådan samverkan som regeringen beslutar för att motverka fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet. Enligt promemorians uppfattning ligger dessa ändamål nära de motiv som ligger bakom att konto- och värdefackssystem införts och de syften för vilket uppgifterna i systemet får inhämtas i dag.

Viss möjlighet till uppgiftsutlämnande finns genom generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Av den följer att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Promemorian anser att varken den sist nämnda eller de övrigt nämnda paragraferna riskerar att innebära ett uppgiftslämnande som motiverar att det görs undantag från bestämmelserna i paragraferna när det gäller uppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

15.7.2 Uppgiftsskyldigheter som innebär att sekretess bryts

Promemorians förslag

Skatteverket ska i vissa fall vara skyldig att lämna ut uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, om följande myndigheter har behov av uppgifterna.

- Brottsbekämpande myndigheter,
- myndigheter som utövar tillsyn på penningtvättsområdet,
- Kronofogdemyndigheten,
- Utbetalningsmyndigheten, och
- Skatteverket.

Skatteverket ska i vissa fall även vara skyldig att lämna ut uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN till Amla.

Skälen för promemorians förslag

Myndigheters möjligheter att få del av uppgifter ur registret

Det finns behov av att införa bestämmelser som ger förutsättningar för att uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan lämnas ut i enlighet med syftet med registret. Det är angeläget att sådana bestämmelser utformas med hänsyn till behovet av att utlämnande ska kunna ske snabbt samtidigt som den enskildes integritet värnas. Som nämns ovan följer det av 10 kap. 28 § OSL att sekretess bryts om det finns en skyldighet enligt lag eller förordning att lämna uppgifterna till en annan myndighet. Promemorian anser att ett lämpligt sätt att möjliggöra att uppgifter kan lämnas ut från registret till de myndigheter som bör kunna få del av uppgifterna är att införa skyldigheter för Skatteverket att lämna ut uppgifterna.

De bestämmelser i lagen om konto- och värdefackssystem som finns i dag och som gäller utlämnande av uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna är utformade på så vis att den brottsbekämpande myndigheten i fråga har rätt att ta del av uppgifter genom konton- och värdefackssystem "om uppgifterna behövs" i vissa särskilt angivna syften. Enligt promemorians mening framstår avgränsningen "om uppgifterna behövs" ändamålsenlig även fortsättningsvis. På likande sätt regleras uppgiftsskyldigheten till brottsbekämpande myndigheter i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. I den lagen finns bl.a. bestämmelser som innebär att en uppgift ska lämnas till en brottsbekämpande myndighet "om uppgiften behövs" i den brottsbekämpande verksamheten. Liknande formulering finns även i den generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL där det anges att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet "om det behövs" i vissa syften. Formulering "om uppgiften behövs" innebär att sekretessen bara bryts om det finns ett behov av uppgifterna utifrån angivna syften. I förarbetena till 10 kap. 15 a § OSL uttalar regeringen att det förhållandet att en uppgift får lämnas om det behövs för något av de i paragrafen angivna syftena innebär att tröskeln

för ett utlämnande är förhållandevis låg. Det måste dock finnas någon omständighet som ger stöd för bedömningen att uppgiften behövs hos den mottagande myndigheten. Detta innebär inte att den utlämnande myndigheten i varje enskilt fall behöver konstatera att behovet finns hos den mottagande myndigheten. Det är tillräckligt att en uppgift kan kopplas till ett konkret behov eller ett behov som typiskt sett kan förväntas finnas i mottagarens verksamhet och som överensstämmer med de syften som anges i bestämmelsen. En myndighet kan som regel utgå från att uppgifter som begärs ut med stöd av bestämmelsen också behövs hos den myndighet som begär uppgifterna. (prop. 2024/25:180 s. 21 och 88, jfr prop. 2024/25:65 s. 205). Enligt promemorians mening bör motsvarande synsätt gälla i fråga om de uppgiftsskyldigheter som nu övervägs när det gäller uppgifterna i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

De angivna syftena i 10 kap. 15 a § OSL är, i jämförelse med uppräknningen i lagen om konto- och värdefackssystem om i vilka syften brottsbekämpande myndigheter ska kunna få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet, förhållandevis brett formulerade. Det ger anledning att överväga om syftena även bör formuleras vidare när det gäller registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. För att bibehålla dagens mer avgränsade syften talar vikten av att skydda enskildas integritet. Den rättsutveckling som skett i fråga om myndigheters möjligheter att dela information sedan lagen om konto- och värdefackssystem infördes och senare även ändrades med anledning av direktivet om finansiell information – framför allt den utveckling som skett genom införandet av 10 kap. 15 a § OSL – talar dock för att vidare syften.

Avgränsningen till ”om uppgifterna behövs” tillsammans med vidare formulerade syften bedömer promemorian skapa förutsättningar för att uppgifter blir direkt tillgängliga ”omedelbart och ofiltrerat” för finansunderrättelseenheten, dvs. Polismyndigheten (jfr artikel 16.2 i sjätte penningtvättsdirektivet). Det bedöms även skapa förutsättningar för att de brottsbekämpande myndigheterna ”direkt och omedelbart” kan få del av uppgifter i registret i enlighet med vad direktivet om finansiell information kräver (artikel 4.1). Promemorian föreslår därför att uppgiftsskyldigheterna utformas i enlighet med det.

Till skillnad från vad som gäller enligt 10 kap. 15 a § OSL föreslås ingen intresseavvägning. Någon sådan finns inte heller enligt dagens reglering gällande konto- och värdefackssystemet.

Mot bakgrund av vad som redogörs för ovan föreslår promemorian att det införs uppgiftsskyldigheter i förhållande till de myndigheter som i avsnitt 15.6 identifieras ha behov av uppgifterna i registret och som då får till följd att sekretessen bryts. Uppgiftsskyldigheten ska gälla i förhållande till de brottsbekämpande myndigheterna om uppgiften behövs i dessa myndigheters verksamhet med att

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet,
- utreda brott, eller
- besvara en begäran från Europol.

Den förstnämnda punkten bör i huvudsak motsvara vad som redan gäller enligt den nuvarande regleringen. En skillnad är dock att uppgifterna kan härröra från fler finansiella institut än vad som följer av dagens reglering

samt att den begränsning i fråga om vilka brottstyper misstanken ska gälla när uppgifter begärs in för underrättelseändamål tas bort.

Skatteverket bör även vara skyldig att lämna uppgift från registret till Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten om uppgiften behövs i en utredning om självständigt förverkande, och till Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten om uppgiften behövs i deras verksamhet som kontor för återvinning av tillgångar. Dessutom bör Skatteverket vara skyldig att lämna uppgift från registret till Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten om uppgifterna behövs för att besvara en framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder. Även detta motsvarar vad som redan gäller i dag enligt lagen om konto- och värdefackssystem, men med skillnaden att den kan gälla uppgifter från finansiella institut som inte i dag lämnar uppgifter till konto- och värdefackssystemet.

Vidare föreslår promemorian att Skatteverket bör vara skyldig att lämna uppgift från registret till de myndigheter som utövar tillsyn enligt den nya penningtvättslagen, om uppgiften behövs i deras tillsynsverksamhet.

I likhet med vad som gäller i dag bör även Kronofogdemyndigheten och Utbetalningsmyndigheten samt Skatteverket i andra delar av sin verksamhet än den förebyggande eller brottsbekämpande verksamheten, kunna ta del av uppgifter utan hinder av sekretess. För dessa myndigheters del gäller i dag en begränsning som innebär att de har rätt att få del av uppgifter genom systemet när rätt att få del av uppgifterna finns enligt annan reglering. Regleringen i lagen om konto- och värdefackssystem har för dessa verksamheter då enbart handlat om *sättet* som de kan få del av uppgifterna, dvs. genom konto- och värdefackssystemet i stället för att ställa frågor till kreditinstituten genom exempelvis paraplyförfrågningar.

För Kronofogdemyndigheten del innebär det att frågerätten då begränsats bl.a. genom vad som följer av 4 § lagen (2016:757) om kvarstad på bankmedel inom EU. Vidare har Kronofogdemyndighetens möjlighet att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet som grundas på 45 § andra stycket lagen (2014:836) om näringsförbuden inneburit en begränsning i det att den enbart gäller i förhållande till kreditinstitut och inte får avse uppgifter som är äldre än ett år.

När nu uppgifterna föreslås finnas registrerade hos Skatteverket gör promemorian ovan bedömningen att skälen för att endast följa den frågerätt som finns enligt annan reglering inte gör sig lika starkt gällande. Det är viktigt att regleringen blir enkel att tillämpa och att knyta uppgiftsskyldigheten till frågerätt enligt annan reglering anser promemorian skulle medföra att reglerna och tillämpningen blir onödigt krånglig. Dessutom talar den rättsutveckling som skett när det gäller informationsutbytet mellan myndigheter för en vidare möjlighet att ta del av uppgifter ur registret. Kronofogdemyndigheten bedöms dessutom ha ett behov av att kunna ta del av uppgifter när det behövs för det internationella samarbete och informationsutbyte som följer av Sveriges medlemskap i EU och andra internationella åtaganden. Det handlar framför allt om Kronofogdemyndighetens skyldighet att lämna upplysningar för indrivningsändamål enligt rådets direktiv 2010/24/EU av den 16 mars 2010 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar som avser skatter,

avgifter och andra åtgärder (artikel 5). Det föreslås därför att Kronofogdemyndigheten även ska kunna få ta del av uppgifter i dessa situationer.

När det gäller Utbetalningsmyndighetens möjlighet att få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet gäller enligt nuvarande reglering att den motsvarar den uppgiftsskyldighet som kreditinstitut har enligt 10 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Skyldigheten innebär att kreditinstitut på begäran av Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet, om uppgifterna är nödvändiga vid en fördjupad granskning. Nödvändighetskravet verkar begränsande på så sätt att uppgifter som i och för sig är av betydelse för utredningen inte kan begäras ut med stöd av bestämmelsen, om den granskning som Utbetalningsmyndigheten ska göra kan genomföras på annat sätt, utan tillgång till uppgifterna (prop. 2022/23:34 s. 201).

Skatteverket har också en uppgiftsskyldighet till Utbetalningsmyndigheten enligt samma lag och som är vidare än den om kreditinstitut har, se 9 §. Till skillnad från kreditinstitutens skyldighet gäller den om uppgifterna ”behövs” och inte om uppgifterna är ”nödvändig”. Promemorian anser att det nu – när uppgifterna kommer att finnas hos Skatteverket – är rimligt att utgå från den uppgiftsskyldighet som Skatteverket redan har, dvs. den något vidare uppgiftsskyldigheten. Som framgår ovan föreslås dock fortfarande att det ska krävas att det måste finnas ett behov av uppgiften för att Skatteverket ska vara skyldigt att lämna ut uppgiften. Utlämnande av uppgifter bör dessutom endast kunna motiveras utifrån den mottagande myndighetens behov och på den myndighetens initiativ (jfr vad som gäller i fråga om 10 kap. 15 a § OSL, prop. 2025/25:180 s. 80). I tillägg till ovan anser promemorian inte heller ska krävas att Utbetalningsmyndighetens förfrågan gäller en namngiven fysisk eller juridisk person. Att ta bort den begränsningen får anses ligga i linje med den rättsutveckling som skett på området och då särskilt införandet av den nya sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL.

Utländska organs möjlighet att få del av uppgifter ur registret

Amla och vissa utländska myndigheter ska, enligt vad som redogörs för ovan, kunna få del av vissa uppgifter ur registret som följer av sjätte penningtvättsdirektivet och ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information. När det gäller Amlas tillgång gäller det, som promemorian tolkar det, redan innan sammankopplingen är på plats. När det gäller vissa övriga utländska uppgiftsmottagare är sjätte penningtvättsdirektivet inte helt tydligt vid vilken tidpunkt som de ska kunna få del av uppgifter. En rimlig tolkning av artikel 16.2 i direktivet är att den endast åsyftar medlemsstaternas egen finansunderrättelseenhet och egna tillsynsmyndigheter och att det är först när sammankopplingen är på plats som direktivet innebär att även utländska motsvarigheter ska kunna få del av uppgifter (jfr artikel 16.9). Promemorians tolkning är alltså att direktivet inte kräver att utländska finansunderrättelseenheter och tillsynsmyndigheter ska kunna få uppgifter förrän när sammankopplingen är på plats. När det gäller

bestämmelserna i ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information som avser utländska behöriga myndigheters tillgång till uppgifter i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem ska de ha genomförts senast den 10 juli 2029, dvs. i samband med att sammankopplingen ska vara på plats (se artikel 1.4 och 2.1).

Av 8 kap. 3 § OSL framgår motsatsvis att en uppgift som omfattas av sekretess får röjas för en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation, om utlämnande sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning. Promemorian föreslår att det införs en sådan bestämmelse som innebär att sekretessen inte hindrar att Skatteverket lämnar ut uppgifter till Amla i enlighet med vad som krävs enligt unionsrätten. Det innebär att enbart de uppgifter som ska finnas i registret som en följd av sjätte penningtvättsdirektivet ska lämnas ut (jfr artikel 16.7 i sjätte penningtvättsdirektivet).

15.7.3 Krav vid utlämnande av uppgifter

Promemorians förslag

Skatteverket ska lämna ut uppgifter till brottsbekämpande myndigheter och Amla omedelbart.

Promemorians bedömning

Andra krav i sjätte penningtvättsdirektivet på att uppgifter ur registret ska lämnas ut på visst sätt och som gäller redan 2027 bedöms vara tillgodosedda genom befintlig reglering.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Både sjätte penningtvättsdirektivet och direktivet om finansiell information uppställer vissa krav på hur snabbt uppgifter ska lämnas ut från medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Finansunderrättelseenheter och Amla samt behöriga myndigheter enligt direktivet om finansiell information ska kunna få del av uppgifter direkt och omedelbart. I sjätte penningtvättsdirektivet finns dessutom krav på att finansunderrättelser och Amla ska kunna få uppgifterna ofiltrerat. I förhållande till tillsynsmyndigheter på penningtvättsområde finns krav på att uppgifterna ska lämnas ut i god tid.

I skälen i direktivet om finansiell information utvecklas innebörden av direkt åtkomst. Däri uttrycks att direkt åtkomst är den snabbaste typen av åtkomst till de uppgifterna (skäl 8). I skälen i sjätte penningtvättsdirektivet anges i fråga om finansunderrättelseenheter tillgång till uppgifter generellt – dvs. inte bara genom konto- och värdefackssystem – att tillgången bör anses vara direkt och omedelbar när informationen finns i en databas, ett register eller ett elektroniskt datasöksystem som gör det möjligt för finansunderrättelseenheten att erhålla den direkt, genom en automatiserad mekanism och utan medverkan av en mellanhand. Vidare förtydligas att om informationen innehåses av en annan myndighet innebär

direkt tillgång att den myndigheten snabbt överför den till finansunderrättelseenheten utan att påverka innehållet (skäl 70).

Mot bakgrund av vad som följer av skälen i sjätte penningtvättsdirektivet uppfattar promemorian att kravet på direkt tillgång inte ska förstås som att mottagaren måste ha vad som i svensk rätt brukar benämnas direktåtkomst.

Kravet på ofiltrerat i sjätte penningtvättsdirektivet uppfattar promemorian i den nu aktuella kontexten innebär att det inte ska vidtas någon åtgärd som påverkar uppgifterna som mottagaren har rätt att ta del av, exempelvis anpassa innehållet till vad avsändaren tänker är av intresse för mottagaren.

Som promemorian uppfattar det är det centrala med uttrycken ”direkt”, ”omedelbart” och ”ofiltrerat” att utlämnanden ska ske skyndsamt och utan att den utlämnande myndigheten påverkar innehållet. Det följer av förvaltningslagen att en myndighet ska handlägga ärenden så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Utifrån den typ av ärende som det handlar om bör det innebära att kravet på skyndsamhet i förhållande till tillsynsmyndigheterna uppfylls. Även kravet på ofiltrerat bedöms tillgodosett. När det gäller omedelbarhetskravet föreslår däremot promemorian att det i tas in en sådant krav i den nya lagen gällande registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. I det bör det framgå i förhållande till vilka mottagare som det gäller.

15.8 Om skyldigheter att anmäla uppgifter för registrering inte fullgörs

Promemorians förslag

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut och licenshavare anmäler uppgifter för registrering i registret.

Om ett institut eller en licenshavare inte anmäler uppgifter för registrering i registret enligt vad som krävs, ska tillsynsmyndigheten få förelägga institutet eller licenshavaren att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet ska få förenas med vite.

Beslut om föreläggande ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det ska krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Promemorians bedömning

Finansinspektionen bör utöva tillsyn över att institut anmäler uppgifter för registrering i registret.

Spelinspektionen bör utöva tillsyn över att licenshavare anmäler uppgifter för registrering i registret.

Regeringen kan meddela föreskrifter om att Skatteverket ska meddela tillsynsmyndigheten om ett företag som står under dess tillsyn inte anmäler uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN enligt vad som krävs.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillsyn och ingripande

Enligt promemorians förslag kommer instituten och licenshavarna att vara skyldiga att regelbundet anmäla uppgifter om bl.a. konton, värdefack och virtuella IBAN som de tillhandahåller och deras innehavare till Skatteverket för registrering. Om skyldigheten inte fullgörs riskerar det att leda till att konto- och värdefackssystemet inte kan fungera som det verktyg som det är tänkt att vara för bl.a. brottsbekämpande myndigheter. I kravet på att uppgifterna ska anmälas ligger även att instituten och licenshavarna måste lämna korrekta uppgifter. Även mindre felaktigheter kan få konsekvenser för konto- och värdefackssystemet som verktyg. Exempelvis skulle felstavningar av namn riskera att leda till att den myndighet som är behörig att söka i registret inte får träff vid sökning.

För att säkerställa att institut och licenshavare fullgör sina skyldigheter att anmäla uppgifter i enlighet med vad som krävs, bör det vara föremål för tillsyn. En sådan tillsyn skulle kunna utövas av Skatteverket som ansvarar för registret och som kan förväntas ha godast insyn i om instituten och licenshavarna gör vad som krävs. En annan möjlighet är att de myndigheter som utövar den ordinarie tillsynen över institut och licenshavare, även utövar tillsyn över att skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret efterföljs. För det sist nämnda alternativet talar det förhållandet att det då skulle kunna kontrolleras i anslutning till den ordinarie tillsynen. Även det förhållandet att Skatteverkets verksamhet inte främst är inriktad på tillsyn talar i någon mån för att det sist nämnda alternativet bör väljas. Vad gäller Spelinspektionen har myndigheten i samband med redovisningen av uppdraget om åtgärder för att motverka att spelkonton används för kriminell verksamhet (Fi2023/03186) påtalat vikten av att myndigheten tilldelas ett tydligt och verkningsfullt tillsynsmandat vid eventuell utökning av konto- och värdefackssystemet.

Sammantaget anser promemorian att de myndigheter som utövar den ordinarie tillsynen – dvs. Finansinspektionen och Spelinspektionen – även bör utöva tillsyn över att registreringskyldigheten efterlevs. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om tillsynsmyndigheter.

Underrättelse till tillsynsmyndighet vid brister

Det är viktigt att det kommer till tillsynsmyndighetens kännedom om ett institut brister i att fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret eller anmäla ändrade förhållanden. Mot den bakgrunden bör Skatteverket vara skyldig att underrätta tillsynsmyndigheten i den situationen. Sådana bestämmelser kan meddelas av regeringen med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Ingripande

Om ett institut eller licenshavare inte anmäler uppgifter enligt vad som krävs bör tillsynsmyndigheten kunna ingripa. Enligt promemorians mening bör det kunna göras genom föreläggande att göra rättelse. Ett sådant föreläggande bör kunna förenas med vite som påtryckningsmedel. I fråga om bl.a. storleken på vitet gäller bestämmelserna i lagen (1985:206)

om viten. Bestämmelserna innebär bl.a. att vitet ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om institutets eller licenshavarens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas det eller den att följa förelägandet.

För Spelinspektionens del är den nu föreslagna möjligheten till ingripande något begränsad i förhållande till vilka åtgärder myndigheten i andra fall kan vidta i förhållande till licenshavare som inte följer spelagens bestämmelser. Bestämmelsen bedöms utgöra en tillräcklig åtgärd, särskilt med beaktande av att licens enligt spellagen endast får ges till den som kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten (4 kap. 1 § nämnda lag), vilket vid bristande uppfyllelse under licenstiden ger Spelinspektionen ytterligare möjligheter att ingripa enligt 18 kap. 12 § spellagen.

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande att vidta rättelse bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande till kammarrätten bör det krävas prövningstillstånd.

15.9 Sekretess gällande förfrågningar

Promemorians förslag

Sekretess ska gälla för uppgifter om brottsbekämpande myndigheters förfrågningar om uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, om det kan antas att syftet med förfrågan motverkas om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst fem år.

Tystnadsplikten som följer av den nya sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Skälen för promemorians förslag

Sekretess för brottsbekämpande myndigheters förfrågningar föreslås

Som redogörs för ovan innebär 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen en rätt för var och en att ta del av allmänna handlingar. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och antingen har inkommit dit eller upprättats hos myndigheten (2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen). Under vissa förutsättningar är det möjligt att begränsa rätten att ta del av handlingar. Vad som gäller i fråga om begränsning regleras i 2 kap. 2 § första stycket tryckfrihetsförordningen. Däri anges att begränsning får ske om det kärvs med hänsyn till bl.a. intresset av att förebygga eller beivra brott. Innehållet i de förfrågningar som görs om uppgifter i konto- och värdefackssystemet är många gånger känsliga. Innehållet i frågor från brottsbekämpande myndigheter skulle exempelvis kunna ge indikationer på vem eller vilka personer som är intressanta i brottsutredningar. Om personen i fråga får vetskap om det, kan det i sin tur leda till att brottsvinster flyttas vidare och blir svårare att spåra. Mot den bakgrunden bedömer promemorian att det med hänsyn till intresset av att förebygga

och bevisa brott finns behov av sekretess för de förfrågningar som brottsbekämpandemyndigheter gör om uppgifter ur registret.

Det finns ingen befintlig sekretessbestämmelse som tillgodoser behovet av sekretess för uppgifterna om förfrågningar. Det sekretesskydd som fås genom 18 kap. 2 § OSL gäller bara uppgifter som hänför sig till verksamhet inom brottsdatalogens område. Som framgår av avsnitt 15.11.2 bedömer promemorian att EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen kommer att vara tillämpliga på Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, dvs. inte brottsdatalogen. Promemorian anser att det finns behov av att en ny sekretessbestämmelse förs in.

Sekretessbestämmelsen som föreslås bör skydda både uppgifter om vad som efterfrågas och av vem. Promemorian utesluter inte att en sådan logg som Skatteverket föreslås föra gällande sökningar i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan vara en allmän handling (jfr t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom i mål nr 4362-18). Sekretessen som föreslås kommer då skydda uppgifter om förfrågningar som finns i en sådan logg.

En avvägning mellan intresset av sekretess och intresset av insyn i Skatteverkets verksamhet motiverar inte mer långtgående sekretess än vad ett rakt skaderekvisit innebär. Sekretessen bör gälla om det kan antas att syftet med förfrågan motverkas om uppgiften röjs. Det bedöms inte finnas behov av att sekretessen ska gälla längre än fem år.

Om rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

Som redogörs närmare för ovan gäller meddelarfrihet. Utgångspunkten är att meddelarfriheten har företräde framför den tystnadsplikt som sekretess innebär.

Vid en avvägning mellan insynsintresset i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN och intresset av att uppgifter om brottsbekämpande myndigheters förfrågningar inte röjs, anser promemorian att intresset av att skydda uppgifterna har företräde. Det föreslås därför att meddelarfriheten inskränks.

15.10 Tekniska specifikationer för att tillhandahålla transaktionsuppgifter

Promemorians bedömning

Krav på tekniska specifikationer för att tillhandahålla transaktionskontouppgifter i ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information uppfylls redan genom befintlig reglering.

Skälen för promemorians bedömning

Av ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information följer att medlemsstaterna ska säkerställa att finansiella institut och kreditinstitut, inbegripet leverantörer av kryptotillgångstjänster, följer de tekniska specifikationer som fastställts av kommissionen när de i enlighet med

nationell rätt svarar på begäranden om transaktionsuppgifter som ställts av behöriga myndigheter som en del av en brottsutredning, inbegripet identifiering, spårning och frysning av tillgångar med koppling till en sådan utredning (artikel 1.7 i ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information).

I rörelselagarna på finansmarknadsområdet och i vissa andra författningar finns i stort sett likalydande bestämmelser som innebär att ansvariga enheter är skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till respektive företag, bl.a. inom ramen för bestämmelserna om förundersökning i brottmål eller om uppgifterna behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka viss brottslig verksamhet. Exempel på denna typ av bestämmelser finns i 1 kap. 10 b och 11 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse och 2 kap. 19 a och 20 §§ lagen om värdepappersfonder. Uppgifterna ska enligt bestämmelserna lämnas utan dröjsmål och i elektronisk form. I rörelselagarna finns vidare bemyndiganden till regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om hur uppgifterna ska lämnas, se t.ex. 16 kap. 1 § 2 lagen om bank- och finansieringsrörelse och 13 kap. 1 § 13 lagen om värdepappersfonder. Den föreskriftsrätten har lämnats till Polismyndigheten. Mot denna bakgrund gör promemorian bedömningen att befintligt regelverk är tillräckligt för att uppfylla kraven i artikel 1.7 i ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information.

15.11 Behandling av personuppgifter

15.11.1 Utgångspunkter vid promemorians bedömning

När konto- och värdefackssystemet infördes behandlade regeringen frågor gällande den personuppgiftsbehandling som systemet skulle innebära. Det system som infördes då, och som fortfarande gäller, skiljer sig dock åt mot vad som nu föreslås. Det register över konton, värdefack och virtuella IBAN som nu föreslås ska införas kommer att innebära att uppgifter finns registrerade hos Skatteverket. Personuppgiftsbehandlingen blir delvis annan och dessutom mer omfattande. Promemorian anser därför att det finns behov av att ta ställning till frågor gällande personuppgiftsbehandling på nytt. Sådana frågor behandlas nedan. I avsnitt 3.4 finns en allmän beskrivning av relevant reglering på personuppgiftsområdet.

15.11.2 Tillämpligt regelverk för Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret

Promemorians bedömning

EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen kommer att vara tillämpliga på Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Skälen för promemorians bedömning

Som beskrivit i avsnitt 3.4 finns den generella regleringen gällande behandling av personuppgifter i EU:s dataskyddsförordning som kompletteras av dataskyddslagen. EU:s dataskyddsförordning är tillämplig när det gäller uppgifter om fysiska personer som är i livet. Den är inte tillämplig när det gäller juridiska personer, vilket framgår uttryckligen av skäl 14 i förordningen. Regelverket är tillämpligt på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1 i EU:s dataskyddsförordning). Från tillämpningsområdet undantas bl.a. sådan personuppgiftsbehandling som görs av behöriga myndigheter i brottsbekämpande syfte (artikel 2.2 d i EU:s dataskyddsförordning). För sådan personuppgiftsbehandling gäller i stället EU:s dataskyddsdirektiv som genomförts genom bl.a. brottsdatalagen.

Eftersom den personuppgiftsbehandling som Skatteverket kommer att göra i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN innebär personuppgiftsbehandling som sker på automatisk väg och vidare även rör bl.a. personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register är EU:s dataskyddsförordning tillämplig, förutsatt att brottsdatalagen inte gäller. I förarbetena till brottsdatalagen uttalade regeringen att EU:s dataskyddsförordning och brottsdatalagen inte kan vara tillämpliga på samma behandling för samma syfte. Däremot menade regeringen att regelverken skulle kunna vara tillämpliga parallellt om samma behandling har flera olika syften. I sådant fall bör det betraktas som olika behandlingar av personuppgifter som var och en måste ha stöd i och följa gällande regelverk (prop. 2017/18:232 s. 101).

När det gäller det övergripande syftet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN konstaterar promemorian att det kan anses vara brottsbekämpande. Skatteverket kommer emellertid inte att behandla personuppgifter i registret i egenskap av s.k. behörig myndighet. Som ovan nämns gäller brottsdatalagen endast personuppgiftsbehandling av behöriga myndigheter enligt den lagen. Med behörig myndighet avses en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte. Vidare avses även en annan aktör som har anförtrodd myndighetsutövning för något av dessa syften, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte (1 kap. 6 § brottsdatalagen, artikel 3.7 i EU:s dataskyddsdirektiv). I verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN behandlar inte Skatteverket personuppgifter i någon av nämnda syften (jfr likande bedömning som gjorts avseende Utbetalningsmyndigheten i dess verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto i prop. 2022/23:34 s. 112 och 113). En annan sak är att sådant syfte kan finnas när Skatteverket i sin brottsbekämpande verksamhet är frågeställare i systemet se mer om det nedan.

Med ovanstående bedömning följer att EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen är tillämplig gällande Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Det innebär att promemorian kommer till en delvis annan

slutsats än vad regeringen gjorde vid införandet av konto- och värdefackssystemet (prop. 2019/20:83 s. 33). Frågan om tillämpligt regelverk när Skatteverket i andra delar av sin verksamhet begär uppgifter från registret behandlas nedan.

15.11.3 Personuppgiftsansvarig

Promemorians förslag

Skatteverket ska vara personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Skälen för promemorians förslag

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer medföra att det i Skatteverkets verksamhet med registret behandlas en mängd personuppgifter. Skatteverket föreslås vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför när det gäller den verksamheten. Den personuppgiftsansvarige ansvarar för att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att bl.a. säkerställa att personuppgiftsbehandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning (artikel 24 i EU:s dataskyddsförordning).

15.11.4 Rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen

Promemorians bedömning

Det kommer att finnas rättslig grund för behandlingen av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Personuppgiftsbehandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Delar av myndighetens personuppgiftsbehandling kommer även att vara nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som myndigheten har. Den rättsliga grunden kommer att vara fastställd i nationell rätt på det sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen.

Skälen för promemorians bedömning

Rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen

För att behandling av personuppgifter ska vara tillåten enligt EU:s dataskyddsförordning förutsätts, som beskrivs i avsnitt 3.4, att behandlingen har stöd i en rättslig grund. I artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordningen finns en uttömmande uppräknings av rättsliga grunder, som innefattar bl.a. att den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för visst ändamål (led a) och att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (led c).

När det gäller myndigheters verksamhet brukar i regel den rättsliga grunden i led e vara tillämplig. Flera grunder skulle emellertid kunna vara tillämpliga samtidigt. Exempelvis skulle även led c kunna vara tillämplig i en myndighets verksamhet, om myndigheten har ålagts att i visst avseende behandla personuppgifter.

Enligt led e är behandlingen tillåten om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Det krävs att grunden för behandlingen är fastställd i enlighet med unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Det gäller även i fråga om led c (artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning). Det ska inte förstås som att den rättsliga grunden nödvändigtvis måste fastställas i eller i enlighet med en av riksdagen beslutad lag. Grunden måste däremot vara fastställd i laga ordning, på ett konstitutionellt korrekt sätt (prop. 2017/18:105 s. 51, se även skäl 41 till EU:s dataskyddsförordning). I dataskyddslagen preciseras att personuppgifter får behandlas med stöd av led c respektive e i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning (2 kap. 1 § och 2 § 1).

Konto- och värdefackssystemet har inrättats som ett verktyg i arbetet för att bekämpa och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Att bekämpa och förhindra brottslighet är av allmänt intresse. Enligt vad regeringen uttalat i tidigare förarbeten är dessutom alla uppgifter som riksdag eller regering gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra av allmänt intresse. Uppgiften skulle annars inte ha ålagts myndigheten (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Enligt promemorians förslag kommer Skatteverket genom författning åläggas att ansvara för det svenska konto- och värdefackssystemet, registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. I det ligger bl.a. att Skatteverket ska ta emot de uppgifter som instituten lämnar för registrering i registret, lämna ut uppgifter ur registret till frågeställande myndigheter samt utföra visst underhåll av registret, bl.a. gallring. Skatteverkets behandling av personuppgifter i verksamheten med registret över konton- och värdefack bedöms vara nödvändig för att utföra den uppgift som föreslås åläggas Skatteverket genom författning och som är av allmänt intresse. Att föra registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är dessutom en rättslig förpliktelse som åläggs Skatteverket genom författning (jfr prop. 2017/18:105 s. 105).

Med detta följer att det finns rättslig grund för Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

15.11.5 Ändamålet med behandlingen

Promemorians förslag

Skatteverket ska i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN få behandla personuppgifter om det är nödvändigt

för att utföra sina uppgifter med registret och för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Skatteverket ska i den verksamheten även få behandla personuppgifter för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenlig med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Skälen för promemorians förslag

Om ändamålet för behandlingen

Av EU:s dataskyddsförordning följer att personuppgifter endast får samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (artikel 5.1 b). Medan den första delen av bestämmelsen ger uttryck för principen om ändamålsbegränsning, ger den sista delen uttryck för den s.k. finalitetsprincipen.

När det gäller de rättsliga grunderna i artikel 6.1 c och e – som ovan bedömts vara tillämpliga när det gäller behandlingen av personuppgifter i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN – framgår av EU:s dataskyddsförordning att de kan innehålla bestämmelser som anpassar tillämpningen av bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning (artikel 6.3). Som exempel kan nämnas ändamålsbestämmelser som anger för vilka ändamål personuppgiftsbehandlingen är tillåten.

Det finns inget krav på att skriva ut ändamålen i författning. I svensk rätt har det emellertid varit vanligt att i författning ange ändamålen. När sådana ändamål anges blir effekten vanligen begränsande. Finalitetsprincipen tillåter ytterligare behandling så länge det inte är *oförenligt* med de ursprungliga ändamålen. Ändamål som anges i författning får i stället ofta effekten att endast behandling som är *förenlig* med de angivna ändamålen är tillåten. Sådana begränsningar kan i vissa fall bli problematiska om det senare framkommer behov av personuppgiftsbehandling som inte från början förutsetts. Även om det är möjligt att justera ändamål kräver det den process som en ändring i författning innebär. Det blir följaktligen mindre flexibelt.

Promemorian föreslår att Skatteverket i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska få behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter med registret och att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Det är en brett formulerad ändamålsbestämmelse som innebär viss flexibilitet. Det kan jämföras med de ändamålsbestämmelser som införts i andra lagar gällande Skatteverkets personuppgiftsbehandling (se bl.a. beskattningsdatalagen och folkbokföringsdatalagen, se även prop. 2025/26:88 s. 130–133). I likhet med ändamålsbestämmelserna i dessa lagar föreslås att begreppet ”nödvändigt” används. Det är då samma begrepp som används i artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning, som anger när en personuppgiftsbehandling är laglig. Begränsningen som ligger i det ordet innebär inte ett krav på att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig. I fråga om vad som avses med myndighetens uppgifter med registret handlar det om sådana uppgifter som har sin grund i unionsrättslig reglering eller nationell författning.

Det kan finnas behov av att Skatteverket utformar sökfunktionen i registret på ett sådant sätt att sökträffar även ges vid t.ex. mindre felstavning av namn. Om exakt matchning mellan sökfråga och svar krävs skulle det kunna leda till att de myndigheter som har rätt att få del av uppgifter går miste om det pga. att t.ex. ett namn inte registrerats korrekt till följd av att institutet inte angett det så som det ska vara. Den utökade behandling av personuppgifter som det kan innebära bör enligt promemorian vara tillåten utifrån ändamålet med behandlingen. Om annat framkommer, t.ex. av de genomförandeakter som så småningom kommer att antas enligt artikel 17.2 i sjätte penningtvättsdirektivet, gäller dock det.

Promemorian föreslår att finalitetsprincipen ska utgöra den yttersta ramen för personuppgiftsbehandlingen. Enligt promemorians mening finns det inte anledning att begränsa Skatteverkets personuppgiftsbehandling ytterligare än vad som redan följer av finalitetsprincipen. Skatteverket föreslås därför i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN även få behandla personuppgifter för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenlig med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

15.11.6 Särskilt om vissa typer av uppgifter

Regeringens förslag

Det finns inte behov av att utsträcka regleringen om Skatteverkets personuppgiftsbehandling till att omfatta även uppgifter om avlidna fysiska personer i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Person- och samordningsnummer ska kunna behandlas i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Regeringens bedömning

De föreslagna bestämmelserna kan leda till viss behandling av känsliga personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Behandlingen är förenlig med dataskyddsregleringen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Uppgifter om avlidna

I registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer det att finnas uppgifter om avlidna fysiska personer. Det handlar bl.a. om innehavare till konton eller värdefack som har avlidit och hör samman med att uppgifterna bevaras under viss tid (se nedan om hur länge uppgifterna ska bevaras).

EU:s dataskyddsförordning är, som ovan nämns, tillämplig när det gäller uppgifter om fysiska personer som är i livet. Den är inte tillämplig när det gäller avlidna personer, vilket även framgår uttryckligen av skäl 14 till förordningen. Regleringen om skydd av personuppgifter kan emellertid utsträckas till att även omfatta uppgifter gällande avlidna personer. Så har

exempelvis gjorts i fråga om personuppgiftsbehandling som sker i Utbetalningsmyndighetens verksamhet (1 kap 2 § tredje stycket lagen [2023:457] om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten). Någon liknande bestämmelse finns emellertid inte i lagen om konto- och värdefackssystem som gäller i dag. Enligt promemorians bedömning finns heller inte behov av det när uppgifterna tas in i registret. Det gäller även att registret också kommer att innehålla fler uppgifter än vad som gäller i dagens konto- och värdefackssystem. Det lämnas därför inte något sådant förslag.

Uppgifter om person- och samordningsnummer

I registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer bl.a. person- och samordningsnummer att registreras. Enligt 3 kap. 10 § dataskyddslagen får person- och samordningsnummer behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till bl.a. ändamålet med behandlingen.

Syftet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är att identifiera innehavare och verkliga huvudmän till konton, värdefack och virtuella IBAN bl.a. för att förbygga och förhindra brottslighet. Enligt promemorians mening väger behovet av att i det syftet behandla person- och samordningsnummer tyngre än den integritetsrisk som det innebär för den enskilde. Person- och samordningsnummer är av central betydelse för att kunna identifiera en person. Sådana uppgifter behandlas redan i dagens konto- och värdefackssystem och bör kunna behandlas även när systemet blir ett register.

Känsliga personuppgifter

Vad som gäller i frågan om känsliga personuppgifter regleras i artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning. Det finns även vissa kompletterande bestämmelser som gäller det i dataskyddslagen. Med känsliga personuppgifter avses personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller att behandla genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa och uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Som promemorian varit inne på ovan kan det antas att det kommer att finnas trossamfund registrerade i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, exempelvis i egenskap av innehavare till bankkonto. De regler som ovan föreslås gälla innebär att bl.a. verkliga huvudmän till innehavaren av konton ska registreras. Genom uppgifterna skulle den verkliga huvudmannens religiösa åskådning kunna avslöjas. Motsvarande gäller i fråga om andra känsliga personuppgifter. För att nämna ytterligare exempel kan registreringen av en ideell förening med politiska ändamål som innehar ett konto innebära att en verklig huvudmans – i regel en ledande befattningshavare – politiska åskådning avslöjas.

Även registrering i registret över verkliga huvudmän kan leda till sådana konsekvenser. Promemorian har redogjort närmare för relevanta bestämmelser i avsnitt 14.22 och för en redogörelse gällande dessa hänvisas till det avsnittet. Här ska endast kort nämnas att behandling av känsliga personuppgifter är tillåtet bl.a. om det är nödvändigt av hänsyn till ett

viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning).

Det är ett viktigt allmänt intresse att Skatteverket kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (jfr prop. 2017/18:105 s. 83).

Av dataskyddslagen följer att det är ett viktigt allmänt intresse om

- uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,
- behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller
- i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (3 kap. 3 § första stycket).

Enligt promemorians uppfattning kommer det behov som Skatteverket har av att behandla känsliga personuppgifter inom ramen för verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN att omfattas av ovan nämnda strecksatserna och då framför allt de två först nämnda. Institutet lämnar uppgifterna till Skatteverket och när uppgifterna lämnas ut är det nödvändigt i handläggningen av ärendet. I nödvändighetskravet ligger inte att behandlingsåtgärden ska vara oundgänglig (prop. 2017/18:105 s. 194). Behandlingen av uppgifterna bedöms vidare stå i proportion till det syfte som eftersträvas och vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd.

När det gäller lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades rättigheter finns det, som också redogörs för i tidigare avsnitt, i dataskyddsförordningen en bestämmelse som innebär att det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (3 kap. 3 § andra stycket). Det är därutöver möjligt att införa fler bestämmelser som gäller dessa, exempelvis begränsningar i fråga om sökbegrepp och bestämmelse om att Skatteverket ska se till att det inte uppkommer något otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet eller några risker från säkerhetssynpunkt. Sådana bestämmelser kan regeringen meddela med stöd av sin restkompetens enligt 8 kap. 7 § regeringsformen.

Sammantaget anser promemorian att den behandling av känsliga personuppgifter som kan komma att göras i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är förenlig med dataskyddsregleringen.

15.11.7 Säkerhetsåtgärder gällande tillgången till uppgifter

Promemorians förslag

Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Det ska även gälla när registret ingår i sammankopplingen av medlemsstaternas konto- och värdefackssystem. Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Skatteverket ska föra loggar över personuppgifter som behandlas i samband med sökningar som görs i registret. Det ska även gälla när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Loggar-na ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Promemorians bedömning

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om tillgången till personuppgifter och loggar.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Tillgången till uppgifter

Det är den personuppgiftsansvariges ansvar att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning. Den personuppgiftsansvarige ska bl.a. vidta åtgärder för att säkerställa att fysiska personer som utför arbete under den personuppgiftsansvariges överinseende, och som får tillgång till personuppgifter – exempelvis anställda – endast behandlar uppgifterna på instruktion från den personuppgiftsansvarige, om inte unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ålägger honom eller henne att göra det (artiklarna 24.1 och 32.4 i EU:s dataskyddsförordning). Ett exempel på det sist nämnda skulle kunna vara om den anställde har en författningsreglerad skyldighet att lämna uppgiften till Polismyndigheten.

I flera författningar som rör personuppgiftsbehandling i myndigheters verksamhet finns bestämmelser som reglerar tillgången till uppgifter inom verksamheten. Sådana bestämmelser finns t.ex. i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, beskattningsdatalagen och folkbokföringsdatalagen. Som konstateras i förarbetena till de två sistnämnda lagarna innebär spridning av personuppgifter ökad risk för att uppgifterna kan användas på ett sätt som medför integritetsintrång. Att begränsa tillgången till personuppgifter är en viktig åtgärd för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (prop. 2025/26:88 s. 121).

Promemorian anser att en bestämmelse som reglerar tillgången till personuppgifterna inom verksamheten bör införas även i den nya lagen om registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Av bestämmelsen bör

följa att tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

I likhet med den bedömning som gjorts av regeringen i förarbetena till beskattningsdatalagen och folkbokföringsdatalagen anser promemorian att uttrycket var och en inkluderar såväl tillsvidareanställd personal som personer med en tidsbegränsad anställning och konsulter (prop. 2025/26:88 s. 122. Avsikten är att alla som vid arbete hos myndigheterna kommer i kontakt med personuppgifter ska omfattas av bestämmelsen och alltså endast få tillgång till de personuppgifter som behövs för att utföra arbetsuppgifterna.

Enligt promemorians mening bör vidare åtkomsten till personuppgifter kontrolleras och följas upp regelbundet. I likhet med vad som gjorts i t.ex. lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, beskattningsdatalagen och folkbokföringsdatalagen bör det tydliggöras i lagstiftningen.

Det föreslås att bestämmelser som gäller tillgången till uppgifter tas in i den ny lagen om registren över konton, värdefack och virtuella IBAN. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om tillgången.

Loggning

I direktivet om finansiell information finns krav på medlemsstaterna ska se till att de myndigheter som förvaltar konto- och värdefackssystemet säkerställer att det förs loggar varje gång någon av de myndigheter som är behöriga enligt det direktivet gör sökningar i systemet. Dessutom finns närmare krav på vad som ska loggas. Det gäller bl.a. datum och tidpunkt för sökningen och den unika användaridentiteten på den tjänsteman som gjorde förfrågan eller sökningen (artikel 6). I svensk rätt finns i dag krav på loggning över behandling av personuppgifter i konto- och värdefackssystem i 7 § lagen om konto- och värdefackssystem respektive 4 § förordningen (2020:521) om konto- och värdefackssystem. Den först nämnda bestämmelsen reglerar Skatteverkets loggning. Den sist nämnda bestämmelsen innehåller krav på att de brottsbekämpande myndigheterna som gör sökningar i konto- och värdefackssystemet för loggar över personuppgiftsbehandlingen. Något motsvarande krav finns inte för t.ex. Utbetalningsmyndigheten när den gör sökningar i samma system. Den inkonsekvens som det innebär beror troligtvis på att brottsbekämpande myndigheters möjlighet att få uppgifter ur systemet härrör från unionslagstiftning där även krav på loggning finns. Utbetalningsmyndighetens möjlighet att få uppgifter ur systemet har å sin sida tillkommit som ett nationellt initiativ.

När det gäller brottsbekämpande myndigheters sökningar i systemet har det genom ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information tillkommit krav på att loggning även ska göras när sådana myndigheter söker inom ramen för det sammankopplade konto- och värdefackssystemet (bankkontoregistrens sammankopplingssystem).

Syftet med loggning är att kontrollera att begränsningar som gäller tillgång till personuppgifter efterlevs. Loggen – som visar behandlingshistoriken – kan då utgöra underlag för att utreda felaktig eller obehörig behandling av uppgifterna. Att sökningar loggas kan även ha en åter-

hållande verkan på de som använder systemet, dvs. att de inte begär att ta del av uppgifter som de inte har rätt till.

Enligt promemorians mening bör det i den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN tas in bestämmelser som gäller loggning. Det innefattar även bestämmelse om kontroll och uppföljning av logg. Det bör framgå att krav på loggning även gäller när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Loggning bör gälla alla sökningar som görs i systemet, dvs. även sådana sökningar som görs av andra än brottsbekämpande myndigheter.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om loggning i enlighet med vad som anges i direktivet om finansiell information och ändringsdirektivet till det direktivet.

15.11.8 Elektroniskt utlämnande av personuppgifter

Promemorians förslag

Elektroniskt utlämnande av personuppgifter ska vara tillåtet.

Promemorians bedömning

Det bör inte göras någon åtskillnad mellan direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnande.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Syftet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är att tillgodose vissa myndigheters behov av att snabbt få tillgång till uppgifterna. Mot bakgrund av den sekretess som föreslås gälla för uppgifterna är det rimligt att utgå från att de som mottar uppgifter ur registret är myndigheter.

Att lämna ut uppgifter elektroniskt till andra myndigheter är normalt sett inte olämpligt (se t.ex. prop. 2017/18:269 s. 136 och prop. 2025/26:88 s. 155). Skatteverket bör därför kunna utgå från att elektroniskt utlämnande är tillåtet. De unionsrättsliga regelverken uppställer vidare krav på att uppgifterna ska vara omedelbart tillgängliga för finansunderrättelseenheter, Amla och behöriga myndigheter enligt direktivet om finansiell information. Omedelbarhetskravet i sig indikerar att det från unionslagstiftarens sida finns en förväntan på att uppgifterna ska kunna lämnas ut elektroniskt. För Skatteverkets del är det viktigt att kunna använda ett digitaliserat arbetssätt för att uppnå effektivitet i sina arbetsuppgifter. När registret så småningom kopplas samman med andra medlemsstaters motsvarande system görs det genom en elektronisk plattform. Det innebär att uppgifterna kommer att förmedlas elektroniskt genom den plattformen. Enligt promemorians mening bör det mot den bakgrunden vara möjligt att i författning ange att elektroniskt utlämnande av personuppgifter ska vara tillåtet. Det föreslås därför att en sådan bestämmelse tas in i den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN.

I en del andra författningar som innehåller bestämmelser om att elektroniskt utlämnande är tillåtet finns även tillägget ”om det inte är olämpligt” (se t.ex. 15 § beskattningsdatalagen och 14 § tulldatalagen, jfr dock 1 kap. 12 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten). Promemorian har övervägt om ett sådant tillägg bör tas in även i den bestämmelse om elektronisk utlämnande gällande registret över konton, värdefack och virtuella IBAN som föreslås. Mot bakgrund av mottagarkretsen till uppgifterna är det emellertid svårt att se när elektroniskt utlämnande skulle vara olämpligt. Promemorian vill i stället framhålla att bestämmelsen inte innebär en skyldighet att lämna ut uppgifter elektroniskt. Om Skatteverket mot förmodan anser att elektroniskt utlämnande är olämpligt får det förutsättas att Skatteverket inte lämnar ut uppgifter elektroniskt.

I vissa författningar finns vidare bestämmelser som anger om det är tillåtet att lämna ut uppgifter elektroniskt genom s.k. direktåtkomst. Det förekommer också att det i författning finns uttryckligt förbud mot direktåtkomst. Med direktåtkomst avses en teknisk lösning som innebär att uppgiftsmottagaren har direkt tillgång till information hos någon annan och på egen hand kan söka i den, men utan att själv kunna påverka innehållet. Det finns dock även tekniska lösningar som ligger nära direktåtkomst, men som inte räknas som det.

När nu en ny lag införs finns det anledning att reflektera över lämpligheten att i lagtext särskilja direktåtkomst från annat elektroniskt utlämnande. Regeringen har i förarbeten till de nya lagarna gällande personuppgiftsbehandling i verksamheter inom Skatteverket valt att inte göra någon sådan åtskillnad. I förarbetena till de lagarna konstaterar regeringen bl.a. att det är mer teknikneutralt att inte göra någon skillnad på direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnande (prop. 2025/26:88 s. 157). Promemorian ser ingen anledning att ha ett annat förhållningssätt när det gäller regleringen av formerna för hur uppgifter får lämnas ut från registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Några särskilda bestämmelser om direktåtkomst föreslås därför inte. Det betyder att det lämnas till Skatteverket att i sin roll som personuppgiftsansvarig bestämma när uppgiftsutlämnande kan göras genom direktåtkomst.

15.11.9 Enskildas rättigheter

Promemorians förslag

Besked om att personuppgifter har lämnats eller ska lämnas ut till en mottagare ska inte få lämnas ut till den registrerade.

Registrerades rätt att göra invändningar mot personuppgiftsbehandling ska inte gälla vid sådan behandling som är tillåten enligt den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Promemorians bedömning

Det finns inte behov av att begränsa den registrerades rätt till information om personuppgiftsbehandlingen.

Promemorians förslag och bedömning

Rätten till information bör inte begränsas...

Av EU:s dataskyddsförordning följer bl.a. att den personuppgiftsansvarige själv måste informera den registrerade om personuppgiftsbehandlingen. Utan att den registrerade får kännedom om personuppgiftsbehandlingen är det svårt för honom eller henne att utöva sina rättigheter enligt samma förordning.

Informationsskyldigheten i situationer då det inte är den registrerade som själv lämnat uppgifterna till den personuppgiftsansvarige regleras i artikel 14. Eftersom det är instituten och inte den registrerade som ska anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN är artikeln aktuell när det gäller registreringen i det registret. Av den artikeln följer bl.a. att informationen ska ges till den registrerade senast när uppgifterna lämnas ut till annan mottagare första gången. Det gäller bl.a. information om mottagare eller kategorier av mottagare. Dessutom har den registrerade, enligt artikel 15 i samma förordning, på begäran rätt att få veta om personuppgifter som rör honom eller henne behandlas och i så fall få tillgång till personuppgifterna och viss information om behandlingen.

Under vilka förhållanden rätten till information i artikel 14 kan begränsas följer av artikel 23 i samma förordning. I propositionen som föregick införandet av konto- och värdefackssystemet anförde regeringen att information om personuppgiftsbehandling till den enskilde när en myndighet gör en sökning i systemet skulle innebära stor risk för att syftet med konto- och värdefackssystemet motverkas. Sådan information ansågs kunna leda till att den enskilde vidtar åtgärder som att flytta pengar från konton eller värdefack eller i övrigt försvåra en utredning om brottslighet, beskattning eller indrivning av skulder (prop. 2019/20:83 s. 36). För att inte försvåra eller avslöja en utredning genom att röja myndigheters tillgång till uppgifter om innehavare av konton eller värdefack, infördes en bestämmelse som begränsar möjligheten för den enskilde att få kännedom om att dennes personuppgifter behandlas (6 § första stycket lagen om konto- och värdefackssystem).

En skillnad mellan det nuvarande konto- och värdefackssystemet och det som nu föreslås, dvs. registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, är att uppgifterna nu kommer att finnas hos Skatteverket oavsett om de har efterfrågats av en frågeställande myndighet eller inte. Det betyder att information till den registrerade om att dennes personuppgifter behandlas inte avslöjar att det gjorts sökningar på personen av exempelvis en brottsbekämpande myndighet, förutsatt att informationen alltid ges före det att sökning gjorts och uppgifter lämnats ut (jfr artikel 14.3 c i EU:s dataskyddsförordning). Promemorian anser därför att det inte längre finns behov av en bestämmelse som begränsar Skatteverkets informationsskyldighet.

... men däremot rätten till tillgång

Rätten till tillgång enligt artikel 15 i EU:s dataskyddsförordning innebär bl.a. att den registrerade ska kunna få besked om huruvida uppgifterna har lämnats ut eller ska lämnas ut till en mottagare. Den bestämmelsen anser

promemorian även efter övergång från datasöksystem till register aktualiserar den problematisk som beskrivs i propositionen som föregick införandet av konto- och värdefackssystemet och som redogörs för ovan. Rätten till tillgång bedöms alltså kunna leda till att myndigheters utredningar försvåras.

Det är tillåtet att begränsa rätten till tillgång genom nationell rätt. Det förutsätter att det sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle. Dessutom förutsätts att det i så fall sker för vissa särskilt angivna syften, däribland förebyggande, förhindrande, utredning, avslöjande eller lagföring av brott (artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning).

Det föreslås att den registrerades rätt till tillgång när det gäller besked om huruvida dennes personuppgifter som finns i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN har lämnats eller ska lämnas ut begränsas med hänsyn till frågeställande myndigheters utredningar som görs i syfte att förebygga, förhindra och utreda brott. Att begränsa rätten till tillgång bedöms var en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle och bedöms vara förenligt med andemeningen i rättigheten.

Rätten att göra invändningar

Den registrerade har rätt att göra invändningar mot behandling av personuppgifter som rör honom eller henne (artikel 21 i EU:s dataskyddsförordning). Det gäller bl.a. om den rättsliga grunden är artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning. Den grunden är, som redogörs för ovan, bl.a. tillämplig i fråga om Skatteverkets personuppgiftsbehandling i verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Följden av en sådan invändning är att den personuppgiftsansvarige inte längre får behandla personuppgifterna såvida denne inte kan påvisa avgörande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter eller om det sker för fastställande, utövande eller försvar av rättsliga anspråk.

Precis som när det gäller rätten till information och tillgång, kan rätten att göra invändningar begränsas. Det gäller under samma förutsättningar som när det gäller de andra rättigheterna som anges ovan, dvs. att det sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle samt att det i så fall sker för vissa särskilt angivna syften. Sådan begränsning finns i dagens reglering gällande Skatteverkets personuppgiftsbehandling kopplat till konto- och värdefackssystemet (6 § andra stycket lagen om konto- och värdefackssystem). För att konto- och värdefackssystemet ska fylla sitt syfte anser promemorian att sådan begränsning även behövs om systemet har formen av ett register. Som regeringen konstateras i förarbetena till den nuvarande lagen skulle syftet med konto- och värdefackssystemet inte uppnås om Skatteverkets behandling av personuppgifter i systemet gjordes beroende av inställningen hos den enskilde (prop. 2019/20:83 s. 36 och 37). Den nuvarande begränsningen bör alltså även gälla fortsättningsvis och för samma syfte som tidigare. En sådan begränsning måste anses utgöra en nödvändig och

proportionell åtgärd för att syftet med konto- och värdefackssystemet ska säkerställas.

15.11.10 Längsta tid för behandlingen

Promemorians förslag

Personuppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska med hänsyn till ändamålet med registret få behandlas i fem år efter det att det konto, värdefack eller virtuella IBAN som uppgifterna hör till har avslutats eller på annat sätt upphört. Därefter ska personuppgifterna inte längre få behandlas.

Promemorians bedömning

Regeringen kan meddela föreskrifter om bevarande och gallring.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

En av de grundläggande principerna i EU:s dataskyddsförordning är att personuppgifter inte ska lagras under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (principen om lagringsminimering i artikel 5.1 e). Principen syftar till att personuppgifter inte ska behandlas i onödan. Genom att uppgifter inte behandlas i onödan skyddas även den enskilde från onödiga risker för integritetsintrång. I vissa situationer får personuppgifter behandlas längre tid än vad som är nödvändigt för ändamålet. Det gäller om personuppgifter enbart behandlas för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller vissa statistiska ändamål.

Enligt sjätte penningtvätsdirektivet ska, som ovan nämns, medlemsstaterna säkerställa att informationen om konton, virtuella IBAN och värdefack samt deras innehavare ska vara tillgängliga via deras konto- och värdefackssystem samt det sammankopplade systemet till dess att fem år passerat från det att kontot eller värdefacket avslutades. Det är dock tillåtet att i konkreta fall lagra uppgifterna i ytterligare maximalt fem år, om det bedöms nödvändigt och proportionerligt för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism (artikel 16.8).

Enligt promemorians mening måste bestämmelsen förstås mot bakgrund av principen om uppgiftsminimering. Bestämmelsen ger uttryck för att det är nödvändigt för ändamålet med behandlingen att personuppgifterna finns i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem viss tid och att behandlingen därefter ska upphöra.

I flera andra lagar som gäller personuppgiftsbehandling finns bestämmelser i vilka det kommer till uttryck att personuppgifter inte får behandlas under längre tid än vad som behövs med hänsyn till ändamålet. I t.ex. lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten finns dessutom vissa tidsfrister angivna. Enligt promemorians mening kan det vara av värde när uppgifter finns i register och där det för rättstillämparen möjligen inte är tydligt när uppgifterna inte längre får behandlas med

hänsyn till ändamålet. Promemorian föreslår att en sådan bestämmelse tas in i den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN. Den bör formuleras så att det tidskrav som följer av sjätte penningtvättsdirektivet kommer till uttryck.

Möjligheten enligt sjätte penningtvättsdirektivet att tillåta att personuppgifterna behandlas längre än den angivna tiden gäller inte generellt utan i konkreta fall. Promemorian ser inte behov av att den möjligheten utnyttjas.

Förhållandet till gallring

Bestämmelser om längsta tid för behandling av personuppgifterna ska inte förväxlas med regler om bevarande och gallring. Medan det först nämna är bestämmelser som syftar till att skydda enskildas integritet, är utgångspunkten i arkivlagen att handlingar ska bevaras. Arkivbildningen syftar till att myndigheters arkiv ska bevaras, hållas ordnande och vårdas, bl.a. för att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar (3 § tredje stycket arkivlagen [1990:782]). Som promemorian uttrycker ovan tolkar promemorian bestämmelserna i sjätte penningtvättsdirektivet om hur länge uppgifterna ska finans i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem som ett uttryck för avvägningen mellan integritetsintresset och intresset av att ändamålet med konto och värdefackssystem uppnås. Det är svårt att se att unionslagstiftaren ser som sin uppgift att reglera för arkivändamål. Däremot kan unionslagstiftaren ha sett behov av att säkerställa att uppgifter inte gallras så snart att registret mister sin funktion.

När det gäller bevarande och gallring gäller arkivlagen om inte annat anges. I den utsträckning som det finns behov av särskilda bestämmelser kan regeringen med stöd av sin restkompetens meddela föreskrifter om bevarande och gallring.

15.11.11 Frågor om personuppgiftsbehandling bör regleras i lag

Promemorians förslag

Bestämmelser som avser personuppgiftsbehandling kopplat till verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska i huvudsak tas in i lag.

Skälen för promemorians förslag

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer att innehålla en stor mängd personuppgifter där en del är av integritetskänslig karaktär. Av uppgifterna går dessutom att göra sammanställningar som är integritetskänsliga. Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan innebära sådant integritetsintrång som den enskilde skyddas mot bl.a. genom regeringsformen. Personuppgiftsbehandling som innebär betydande intrång i den enskildes integritet, görs utan samtycke och innebär kartläggning av den enskildes personliga förhållanden ska regleras i lag (2 kap. 6 § andra stycket och 2 kap. 20 § regeringsformen, se även prop. 2017/18:105 s. 26). Även i situationer då det inte handlar om sådant

betydande integritetsintrång kan det finnas anledning att ta in bestämmelser om personuppgiftsbehandling i lag. Konstitutionsutskottet har framhållit att en målsättningen bör vara att föreskrifter som gäller myndighetsregister som innehåller ett stort antal registrerade och har ett särskilt känsligt innehåll ska regleras i lag (se t.ex. bet. 1990/91:KU11 s. 11 och 1997/98:KU18 s. 43). Regeringen har delat den bedömningen (se. tex. 1997/98:44 s. 41 och 1999/2000:39 s. 78).

Enligt promemorians mening bör bestämmelser som avser personuppgiftsbehandling kopplat till verksamheten med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN i huvudsak tas in i lag.

15.11.12 Tillämpligt regelverk för Skatteverkets personuppgiftsbehandling i andra verksamheter än verksamheten med registret

Skatteverket kommer enligt promemorians förslag att i egenskap av frågeställande myndighet kunna begära uppgifter från registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Det gäller om Skatteverket behöver uppgiften för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda brott, eller besvara en begäran från Europol, eller i en utredning om självständigt förverkande. Det gäller även om beskattningsverksamheten inom myndigheten behöver uppgiften för att utföra revision och annan kontrollverksamhet, eller för att fullgöra vissa internationella åtaganden som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden. När uppgifter från registret behandlas inom dessa verksamheter gäller den dataskyddsreglering som är tillämplig i de verksamheterna. Det betyder exempelvis att brottsdatalagen och lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område är tillämpliga, om Skatteverket i egenskap av behörig myndighet inhämtar personuppgifter från registret över konton, värdefack och virtuella IBAN i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda brott. Vidare gäller beskattningsdatalagen (2026:125) om Skatteverkets beskattningsverksamhet inhämtar uppgifter från registret över konton, värdefack och virtuella IBAN för att utföra sådan revisions- eller annan kontrollverksamhet eller sådana internationella åtaganden som innebär att uppgifter han inhämtas.

15.12 Några avslutande ord ur dataskyddsynpunkt...

De nya reglerna som föreslås innebär utökad behandling av personuppgifter. Det beror på att fler institut ska lämna uppgifter, att fler uppgiftstyper ska lämnas och att uppgifterna kommer att finnas registrerade hos Skatteverket oavsett om de efterfrågas av någon av de som har rätt att ta del av uppgifter eller inte. Dessutom ska fler myndigheter och även vissa utländska organ kunna få del av uppgifterna. För vissa myndigheter som redan i dag kan få del av uppgifter ur konto- och värdefackssystem utökas möjligheten att ta del av uppgifter i viss grad genom de vidare formuleringarna som föreslås om Skatteverkets skyldighet att lämna ut uppgifterna.

Promemorian redogör ovan för ställningstagandet att uppgifterna ska finnas registrerade i ett register och har då kommit fram till att det integritetsintrånget som registret innebär är godtagbart och proportionerligt utifrån det avsedda ändamålet. Samtidigt som intrånget i enskildas integritet bedöms öka genom vad som redogjorts för ovan föreslår promemorian flera åtgärder för att skydda personuppgifterna.

För det första föreslås att uppgifterna i registret omfattas av absolut sekretess och att meddelarfriheten begränsas. Avsaknaden av skaderekvisit får till följd att uppgifterna inte kommer gå att få ut om det inte finns en sekretessbrytande bestämmelse som medger det. Ytterligare skydd ges genom att förslaget om att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL inte ska vara tillämplig i fråga om uppgifter i registret. Det innebär att kretsen av myndigheter som kan ta del av uppgifter ur registret krymper. Det föreslås i stället att mer specifika bestämmelser om att Skatteverket ska vara skyldig att lämna ut uppgifter till vissa utpekade myndigheter införs. Dessa bestämmelser får effekten att sekretessen bryts i de fall där det finns behov av uppgifterna utifrån ändamålet med registret. För samtliga myndigheter som Skatteverket föreslås ha uppgiftsskyldighet i förhållande till föreslås att det måste finnas ett behov av uppgifterna i vissa syften för att uppgiftsskyldigheten ska finnas. Det är avsett att ge återhållande verkan och säkerställa att uppgifter inte begärs in i onödan. Det får vidare förutsättas att dessa myndigheter inte begär att få del av personuppgifter ur registret om det inte finns en rättslig grund för myndigheten i fråga att behandla personuppgifterna. Även dataskyddsregleringen bedöms därmed ge återhållande verkan.

För det andra föreslås flera åtgärder för att skydda mot obehörigt eller felaktig behandling av uppgifterna. Promemorian föreslår att Skatteverket ska vara skyldig att begränsa tillgången till personuppgifterna till det som var och en behöver för sina arbetsuppgifter. Dessutom föreslås att Skatteverket ska föra loggar över personuppgifter som behandlas i samband med sökningar i registret. Tillgången och loggarna ska enligt promemorians förslag följas upp. Bestämmelserna syftar till att minska spridningen av personuppgifter. Det ska göras även utan misstanke om obehörig eller felaktig behandling. Det skapar bättre förutsättningar att i ett tidigt skede upptäcka och åtgärda obehörig eller felaktig behandling.

Slutligen ska nämnas att det förhållandet att uppgifter om större delen av Sveriges befolkning kommer att finnas registrerade på ett och samma ställe skulle kunna innebära att informationen är av intresse för andra aktörer, exempelvis för främmande makt. Skatteverket kommer att behöva göra bedömningen om säkerhetsskyddslagen (2018:585) är tillämplig när det verksamheten med registret. Det kan i så fall innebära att verksamheten omfattas av ytterligare krav på skyddsåtgärder. Även sådana åtgärder kan utgöra skydd mot att uppgifter sprids.

16 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

16.1 Den nya penningtvättslagen

Promemorians förslag

Den nya penningtvättslagen ska träda i kraft den 10 juli 2027.

Äldre bestämmelser ska gälla för överträdelser som har inträffat före ikraftträdandet.

Skälen för promemorians förslag

De bestämmelser i sjätte penningtvättsdirektivet som behandlas i detta lagstiftningsärende ska ha genomförts senast den 10 juli 2027. Vid samma tidpunkt ska penningtvättsförordningen börja tillämpas. Det föreslås därför att även den nya penningtvättslagen ska träda i kraft den 10 juli 2027.

Äldre bestämmelser bör gälla för överträdelser som har inträffat före ikraftträdandet.

16.2 Den nya lagen om register över verkliga huvudmän

Promemorians förslag

Den nya lagen om verkliga huvudmän ska träda i kraft den 10 juli 2027. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Bestämmelsen om att ansvariga enheter ska anmäla när uppgifter om registreringsskyldig person saknas i registret ska tillämpas från och med den 10 januari 2028.

Promemorians bedömning

Det finns inte anledning av att utvidga omfattningen av skyldigheten att registrera uppgifter i registret över verkliga huvudmän genom att justera datum i övergångsbestämmelserna i penningtvättsförordningen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

De bestämmelser i sjätte penningtvättsdirektivet som gäller registret över verkliga huvudmän och som behandlas i detta lagstiftningsärende ska ha genomförts senast den 10 juli 2027. Vid samma tidpunkt ska penningtvättsförordningen, som innehåller bestämmelser om verkliga huvudmän, börja tillämpas. Det föreslås därför att även den nya lagen om verkliga huvudmän ska träda i kraft den 10 juli 2027.

I den nya lagen finns en bestämmelse som innebär att ansvariga enheter ska anmäla om den upptäcker att det saknas uppgifter om en registreringskyldig person i registret. I och med att penningtvättsförordningen innebär att fler uppgifter ska finnas i registret kan under en övergångsperiod den situationen antas gälla för ett stort antal registrerade innan de har hunnit anmäla de tillkommande uppgifterna. Promemorian anser därför att bestämmelsen som innebär skyldighet att anmäla att uppgifter saknas ska börja tillämpas först från och med den 10 januari 2028. En övergångsbestämmelse med sådan innebörd föreslås.

När det gäller sådana juridiska personer och förvaltare till juridiska konstruktioner som är skyldiga att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän till följd av att förvärv av fasta egendom i landet, finns i penningtvättsförordningen vissa övergångsbestämmelser (artikel 67.7). Av dessa bestämmelser följer att om personen vid tidpunkten för ikraftträdandet redan äger den fasta egendomen ska uppgifterna relaterat till verkligt huvudmannaskap anmälas för registrering senast den 10 januari 2028. Detta gäller dock inte sådana personer som har förvärvat den fasta egendomen före den 1 januari 2014. Enligt samma artikel har medlemsstaterna möjlighet att besluta om ett tidigare datum än detta, om risken för penningtvätt kräver det.

Av penningtvättsförordningen följer vidare att medlemsstaterna även har möjlighet att kräva att sådana utländska juridiska personer som omfattas av registreringskrav till följd av affärsförbindelse som ingås med en ansvarig enhet i landet (som inte rör förvärv av fast egendom), ska utsträckas till att även gälla affärsförbindelser som pågår vid tidpunkten för ikraftträdandet av lagen. Det får ske om risken för penningtvätt motiverar det (artikel 67.8).

Det har enligt promemorias uppfattning inte framkommit några skäl som ger anledning att utvidga omfattningen av skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i det svenska registret över verkliga huvudmän genom att justera datumen i övergångsbestämmelserna. Promemorian föreslår därför inga sådana bestämmelser. Det betyder att de datum som anges i penningtvättsförordningen gäller.

För överträdelser som inträffar före den nya lagen om verkliga huvudmän trätt i kraft ska äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

16.3 Den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

Promemorias förslag

Den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN ska träda i kraft den 10 juli 2027. För licenshavarnas del ska de nya skyldigheterna träda i kraft den 1 maj 2028.

Lagen om konto- och värdefackssystem ska vid samma tidpunkt upphävas, men vara fortsatt tillämplig för vissa institut under en övergångsperiod.

Skälen för promemorians förslag

De bestämmelser i sjätte penningtvättsdirektivet gällande konto- och värdefackssystemet som behandlas i detta lagstiftningsärende ska ha genomförts senast den 10 juli 2027. Vid samma tidpunkt ska även vissa artiklar i ändringsdirektivet till direktivet om finansiell information som gäller konto- och värdefackssystemet ha genomförts. Det föreslås därför att den nya lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN ska träda i kraft den 10 juli 2027.

Förslaget i promemorian innebär bl.a. att Skatteverket ska inrätta ett nytt register. Det innebär att instituten som omfattas av regleringen måste anmäla samtliga uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN för registrering en första gång och därefter fortsätta anmäla uppgifter med viss regelbundenhet. För att anmälningar av uppgifter ska kunna göras krävs tekniska åtgärder – både för Skatteverket och för instituten – som kan förväntas ta viss tid. Efter ikraftträdandetidpunkten av lagen förväntas instituten följa Skatteverkets instruktioner med målet att uppgifterna ska kunna lämnas för registrering i registret i enlighet med vad lagen kräver. För de institut som i dag tillgängliggör uppgifter i det nuvarande konto- och värdefackssystemet, dvs. datasöksystemet, bör skyldigheten att göra detta kvarstå till dess att uppgifterna kan fås genom registret. Det föreslås att det införs övergångsbestämmelser med den innebörden.

I den del lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN genomför det nationella initiativet att även licenshavare ska bli skyldiga att anmäla registrerade spelare och spelkonton, bör de nya skyldigheterna för licenshavarna träda i kraft senare än vad som gäller för instituten, vilket lämpligen sker genom en ändringsförfattning. Ett senare ikraftträdande bedöms lämpligt utifrån att underlätta Skatteverkets administrativa börda som uppstår vid ikraftträdandet av den del av lagen om genomför sjätte penningtvättsdirektivet. Dessutom motiveras ett senare ikraftträdande utifrån att licenshavarna får en helt ny skyldighet, som det får förmodas kommer kräva viss tid att anpassa sig till. Som framgår av konsekvensanalysen kommer därtill de föreslagna reglerna utgöra en sådan teknisk föreskrift som måste anmälas till kommissionen och som medför en s.k. frysningsperiod, under vilken ett införande måste avvaktas.

17 Konsekvenser

Promemorians bedömning

Förslaget innebär att tillsynsmyndigheterna på penningtvättsområdet kommer att få ökade kostnader. Det gäller framför allt för Finansinspektionen, Länsstyrelsen i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län och Revisorsinspektionen som kommer att få fler tillsynsobjekt. Förslaget innebär även att Skatteverket kommer få ökade kostnader för utveckling och förvaltning av registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Eventuella ökade kostnader för andra myndigheter och domstolarna som förslaget kan komma att leda till, bedöms kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget kommer att leda till ökade kostnader för företag och andra juridiska personer.

För företag som är nya som ansvariga enheter kan förslaget förväntas leda till ökad administration. För vissa av dessa företag kan förslaget även komma att leda till att de behöver betala avgift till sin tillsynsmyndighet.

Förslaget kommer även innebära ökade administration för de juridiska personer som genom förslaget blir skyldiga att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän. Det gäller även för de personer som enligt promemorians förslag kommer att behöva anmäla fler uppgifter.

De företag som enligt förslaget ska anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer att få kostnader, bl.a. för att utforma tekniska lösningar som möjliggör uppgiftslämnande i enlighet med vad som krävs.

Förslaget kommer att innebära konsekvenser för den personliga integriteten. Det gäller bl.a. förslaget om registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Förslaget bedöms vara förenligt med EU:s rättighetsstadga och EU:s dataskyddsförordning.

Skälen för promemorians bedömning

Ramen för konsekvensanalysen

Förslagen i denna promemoria genomför huvudsakligen bestämmelser i sjätte penningtvätsdirektivet och direktivet om finansiell information samt kompletterar penningtvätsförordningen och Amla-förordningen. När det gäller den först nämnda rättsakterna kräver de genomförande. När det gäller de två sist nämnda rättsakterna är de direkt tillämpliga i Sverige på samma sätt som lag.

Konsekvenserna av de unionsrättsliga regelverken har redan analyserats på EU-nivå i samband med framtagande av rättsakterna. Av den anledningen begränsas konsekvensanalysen nedan till de effekter som promemorians förslag på bestämmelser som genomför eller kompletterar EU-rättsakterna får.

Förslaget om att licenshavare enligt spellagen ska bli skyldiga att anmäla uppgifter om spelkonton och registrerade spelare är däremot ett nationellt initiativ. Det syftar till att mot bakgrund av den risk som flera myndigheter har identifierat – att spelkonton används för kriminell verksamhet – förbättra möjligheterna till att förebygga och utreda brott samt underlätta vid beskattning och utmätning.

Problembild och alternativa lösningar

Med medlemskapet i EU följer att Sverige är skyldigt att genomföra och tillämpa det unionsrättsliga regelverket som finns på området och som Sverige också har varit del i att förhandla fram. Vid framtagandet av regelverket har målsättningen hos medlemsstaterna även varit att reglerna

ska uppfylla FATF:s rekommendationer på åtgärder för att förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och finansiering av massförestörelsevapen. Som medlem i FATF har Sverige åtagit sig att även följa dem. Målet med det nya penningtvättsregelverket skulle kunna beskrivas som att stärka medlemsstaternas gemensamma förmåga att förebygga och förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt, finansiering av terrorism samt att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Målet med förslaget i denna promemoria är att de unionsrättsliga reglerna genomförs enligt vad som förväntas och på ett sätt som bidrar till att syftet med EU-regleringen uppnås.

Reglerna i sjätte penningtvättsdirektivet är i jämförelse med många andra EU-direktiv detaljerade. I stor utsträckning finns dessutom ett samspel med bestämmelserna i penningtvättsförordningen och Amla-förordningen. Tillsammans innebär det att utrymmet för alternativa lösningar är begränsat. I några avseenden går dock förslaget längre än vad unionsrätten kräver. Det föreslås t.ex. att fler företag ska omfattas av reglerna än vad direktivet kräver. Det gäller dock delvis företag som redan i dag omfattas, men som inte kommer att göra det enligt det nya unionsrättsliga regelverket. Dessutom föreslås, inom ett område som saknar sekundärrätt, att licenshavare enligt spellagen ska anmäla uppgifter till registret. Därvid kan noteras att en del av målet för spelmarknaden är att den ska vara under offentlig kontroll, samt inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2025/26:1 utg.omr. 17, bet. 2025/26:KrU1, rskr. 2025/26:81). Promemorians förslag utgör en sådan åtgärd som kan bidra till att förhindra att spelmarknaden missbrukas för kriminell verksamhet. Några alternativa åtgärder som ger myndigheter tillgång till en nästintill omedelbar inblick i spelare och deras spelkonton har inte identifierats – i vart fall inga som kan göras med samma kostnadseffektivitet som den nu föreslagna åtgärden. Förslaget bör vidare jämföras med alternativet att endast låta myndigheternas nuvarande frågemöjligheter finnas kvar, vilket bedöms medföra att spelkonton fortsatt kommer att kunna användas för att förvara, dölja, överföra och omsätta pengar från kriminell verksamhet, potentiellt i än högre grad än vad fallet är idag då åtgärderna som föreslås i promemorian kommer att försvåra dylik verksamhet inom andra områden.

Samtliga åtgärder som föreslås och som går utöver vad som krävs enligt det unionsrättsliga regelverket bedöms bidra till kampen mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Samhällsekonomiska effekter

Den kriminella ekonomin i Sverige är omfattande. I rapporten Svarta siffror uppskattar författarna att den kriminella ekonomin bara i Sverige omsätter omkring 352 miljarder kronor per år och genererar vinster på 185 miljarder kronor per år, beroende på val av intervall och antaganden om marginaler (Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2026:1). Penningtvätt beskrivs i rapporten som en nödvändig möjliggörare och det konstateras vidare att utan effektiva tvättningskanaler förlorar många brottstyper sin ekonomiska bärkraft.

Om reglerna får avsedd effekt – att stärka medlemsstaternas förmåga att förebygga och förhindra att det finansiella systemet används för bl.a.

penningtvätt – kan det förväntas få samhällsekonomiska effekter. Om det blir svårare för kriminella att integrera brottsvinster i den legala ekonomin kan det förväntas ge effekter i form av att brottsligheten minskar. Det innebär i sin tur stora samhällsvinster, bl.a. i form av minskade kostnader för rättsväsendet och ökad trygghet för medborgarna.

Förslaget som innebär att fler uppgifter ska registreras i registret över verkliga huvudmän samt att det i högre grad än vad som görs i dag ska säkerställas att uppgifterna är korrekta kan, i tillägg till ovan, även bidra till att myndigheter får ett bättre verktyg att använda för att förhindra att t.ex. statligt stöd hamnar fel. Även detta kan förväntas innebära samhällsekonomiska vinster.

Effekter för skyddet av den personliga integriteten

Flera av förslagen får effekter på enskildas personliga integritet. Det gäller t.ex. förslaget om att det ska upprättas ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN. Ett annat exempel är förslagen som innebär att fler personuppgifter kommer att finnas i registret över verkliga huvudmän. Ytterligare ett exempel är att finanspolisen tillåts lämna relevanta uppgifter till företag om personer som bedöms utgöra betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Samtidigt införs ett krav på att finanspolisen ska ha ett ombud för grundläggande rättigheter i syfte att stärka förmågan att säkerställa att grundläggande rättigheter respekteras och skyddas avseende dem som är föremål för finanspolisens åtgärder.

Promemorian redogör löpande i texten för frågor om behandling av personuppgifter och skydd för enskildas personliga integritet. För en närmare redogörelse hänvisas därför till berörda avsnitt, se bl.a. avsnitten 11.6.1, 14.22, 15.5.2 och 15.11.

Effekter för förvaltningsmyndigheterna, kommuner och regioner

Förslaget bedöms få effekter för flera myndigheter, det gäller inte minst för myndigheterna som bedriver tillsyn över att penningtvätsregleringen efterlevs. Sjätte penningtvätsdirektivets utökade krav på de uppgifter som tillsynsorganen ska vidta innefattar bl.a. detaljerade krav på den information som ska hållas tillgänglig för och krav på informationsspridning avseende tillämpliga krav till dem som står under tillsyn. Det innefattar också krav på upprättande av årliga övervakningsprogram och årliga verksamhetsrapporter avseende tillsynsarbetet. Även det förhållandet att de aktörer som står under myndigheternas tillsyn, i vart fall till en början, kan förväntas vara i behov av ökad vägledning kan antas leda till effekter i form av ökad arbetsbörda och resursbehov.

När det gäller vissa tillsynsmyndigheter innebär förslaget att de kommer att få ett ökat antal tillsynsobjekt. Det gäller framför allt länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län och Finansinspektionen. I viss utsträckning gäller det även Revisorsinspektionen vars penningtväts-tillsyn kommer att behöva utvidgas till att även omfattas revisionsföretag som inte är registrerade. Samtliga tillsynsmyndigheter på det icke finansiella området kommer dessutom dela på tillsynen över icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet.

Länsstyrelserna uppskattar att myndigheterna får ökade kostnader om 29 miljoner kronor årligen per länsstyrelse, bl.a. till följd av ett större antal tillsynsobjekt. För Länsstyrelsen i Stockholms län tillkommer dessutom uppgiften att övervaka Advokatsamfundets tillsyn över att advokater och advokatbolag efterlever penningtvättsregleringen. Den sist nämnda uppgiften uppskattar promemorian innebär kostnader om 2,5–3 miljoner kronor årligen. Kostnader ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Finansinspektionens tillsynsverksamhet finansieras via anslag i statens budget. Finansinspektionens avgiftsintäkter för tillsyn redovisas mot inkomsttitel. För Finansinspektionens del föranleder förslaget ändringar i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen och förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Revisorsinspektionens tillsynsverksamhet finansieras av avgifter som disponeras av Revisorsinspektionen. Även för Revisorsinspektionens del kan det finnas behov av justerade avgifter.

När det gäller Fastighetsmäklarinspektionen och Spelinspektionen tillkommer, som nämns ovan, icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet som tillsynsobjekt. Utöver den resursåtgång som det innebär bedöms de ökade krav som generellt ställs på tillsynsmyndigheter kunna leda till ett ökat resursbehov. Om Fastighetsmäklarinspektionens och Spelinspektionens anslag utökas för att täcka detta resursbehov uppstår ett behov av att justera de avgifter myndigheterna tar ut.

När det gäller andra förvaltningsmyndigheter kan nämnas att promemorians förslag i den del det innebär att fler uppgifter ska registreras i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän och att Bolagsverket kommer att få en större roll i att säkerställa att uppgifterna i registret är korrekta, kommer att leda till kostnadsökning. Bolagsverket är avgiftsfinansierat och de ökade kostnader som förslaget leder till kan förväntas leda till kompensering genom höjda avgifter. Bolagsverket har i sitt budgetunderlag för 2027 emellertid föreslagit att det under en övergångsperiod ska vara avgiftsfritt för de som omfattas av registreringsskyldighet att anmäla uppgifter för registrering.

Sjätte penningtvättsdirektivets krav på att fler företag och fler uppgifter ska registreras i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem och det förhållandet att det nuvarande konto- och värdefackssystemet – bl.a. som en följd av de ökade kraven – föreslås ersättas med ett register leder till behov av teknisk utveckling för Skatteverket. Skatteverket uppskattar att kostnaden för att utveckla konto- och värdefackssystemet enligt promemorians förslag uppgår till totalt 220 miljoner kronor. Till det kommer kostnad för förvaltning om 40 miljoner kronor årligen. Om det kommer att behövas parallella system under en övergångsperiod, dvs. både register och datasöksystem, kan det leda till ytterligare kostnader. Om spelkonton senare läggs till kan även det innebära viss kostnad, Skatteverket uppskattar engångskostnaden för denna del till totalt 15 miljoner kronor och årliga förvaltningskostnader till 2 miljoner kronor. Det är också viktigt att påpeka att Skatteverket bedömer att kostnaderna skulle bli ännu högre om spelkontona läggs till i registret senare än vad som föreslås i promemorian. Det beror bl.a. på att Skatteverket då inte kommer att ha samma personalresurser tillgängliga.

Samtidigt som förslaget som gäller konto- och värdefackssystemet är förenat med kostnader, förväntas det leda till att t.ex. de brottsbekämpande myndigheterna kommer kunna göra betydligt mer omfattande sökningar än vad som är möjligt i dagens system, vilket kan leda till effektivitetsvinster.

För finanspolisen innebär förslaget i promemorian även till utökade krav på informationsspridning och upprättande av årliga verksamhetsrapporter. Förslaget innebär också utökade möjligheter till informationsinhämtning och nya befogenheter att besluta om övervakningsåtgärder och dispositionsförbud avseende konton och affärsförbindelser som förvaltas av företag som omfattas av penningtvättsreglerna. Förslaget går även utöver kraven i sjätte penningtvättsdirektivet genom att, i linje med gällande bestämmelser, ge motsvarande befogenheter till Säkerhetspolisen. Förslagen förväntas bidra till bättre förutsättningar i myndigheternas underrättelseverksamhet.

I den utsträckning som förslaget leder till ökade kostnader för de brottsbekämpande myndigheterna bör det kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslaget bedöms inte ha någon större påverkan på kommuner och regioner. Det föreslås dock att den myndighet som utövar penningtvättstillsyn kommer att utföra lämplighetsprövning även i fråga om sådana tillhandahållare av speltjänster som är registrerade. Det bör innebära att kommunernas arbete i samband med ansökningar om registrering bör minska

Effekter för domstolarna

Förslagets effekter för domstolarna bedöms vara begränsad. Kontantförbudet och möjligheten för tillsynsmyndigheten att besluta om sanktionsavgift vid överträdelse av den skulle visserligen kunna leda till mål i allmän domstol. Med hänsyn till att den svenska betalningsmarknaden är nästintill helt digitaliserad, kan dock måltillströmningen förväntas bli ytterst begränsad. Vidare skulle de ökade befogenheter och ingripande-möjligheter som ges till myndigheter, t.ex. för Bolagsverket att genomföra platsundersökning, kunna leda till överklaganden. Detsamma gäller möjligheten för tillsynsmyndigheten att förelägga ett institut att anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Inte heller i dessa fall bedöms det dock handla om någon större måltillströmning. Enligt promemorians uppfattning bör den ökade resursåtgång som förslaget kan förväntas leda till kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Effekter för företag och konkurrensen

EU:s nya penningtvättsregelverk bedöms få effekter för de företag som omfattas av reglerna. Regelverket innebär en administrativ börda. Att följa regelverken tar både tid och resurser i anspråk. Reglerna som företagen är skyldiga att följa finns dock framför allt i penningtvättsförordningen som är direkt tillämplig och gäller som lag. Den ökade bördan är därför framför allt en konsekvens av de reglerna och inte av förslaget som lämnas i denna produkt. Det finns dock även vissa förslag i promemorian som gäller företag.

Penningtvättsförordningen – och även promemorians förslag när det gäller t.ex. de som bedriver pantbanksverksamhet och s.k. krypto-handlare – innebär att fler företag blir ansvariga enheter. Dessa företag kommer, med något undantag, att behöva registreras för att tillsynsmyndighetens ska få kännedom om att de står under dess tillsyn. I den utsträckningen som tillsynsmyndighetens verksamhet är avgiftsfinansierad kan det leda till en kostnad för företaget. Kostnader kan även tillkomma hänförligt till den lämplighetsprövning som ska göras, t.ex. om det sker en förändring vad gäller ledningspersoner som innebär att tillsynsmyndigheten behöver pröva lämplighet.

Som en följd av att det i penningtvättsförordningen uppställs krav på att fler uppgifter ska finnas registrerade i registret över verkliga huvudmän, kommer företagen även behöva anmäla fler uppgifter till Bolagsverket för registrering. Det förhållandet att fler uppgifter kommer att finnas i registret kan vidare leda till att det i jämförelse med i dag oftare kommer att finnas behov av att anmäla ändrade förhållanden. För företagens del handlar det både om en ökad administrativ börda och kostnad.

För de företag som, enligt promemorians förslag, är skyldiga att anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kommer förslaget dessutom att innebära kostnader för anpassning av verksamhet och teknisk utveckling för att kunna fullgöra kraven. Sådana kostnader skulle dock även uppkomma om det nuvarande datasöksystemet behålls. Att det blir kostnader är följaktligen oundvikligt till den del det handlar om att tillgodose kraven i sjätte penningtvättsdirektivet.

För licenshavarnas del – som också berörs av förslaget om register över konton, värdefack och virtuella IBAN – kommer anpassningarna att ta tid och resurser i anspråk på grund av de förslag som lämnas. Förslaget kan därför inledningsvis förväntas medföra en kostnadsökning för dem. Uppgifterna som ska bli anmälningspliktiga är dock de aktuella licenshavarna är redan i dag skyldiga att samla in.

Det har tidigare konstaterats att licenshavarnas storlek, bedömt utifrån hur stor andel av spelskatten som de betalar, varierar avsevärt (jfr Finansdepartementets promemoria om Avvecklande av statliga kasinon och en effektivare penningtvättstillsyn), vilket alltså är korrekt. De större licenshavarna bedöms ha större resurser, såväl ekonomiska som personella, än de mindre att bära denna kostnadsökning. Vilka merkostnader som anmälningsskyldigheten kan medföra för licenshavarna förväntas vidare variera utifrån hur licenshavarnas spelssystem är utformade. Det är av det skälet svårt att uppskatta dessa kostnader. För att begränsa licenshavarnas administrativa börda föreslås att tillfälliga spelkonton inte ska anmälas, vilket i vart fall bedöms minska kostnaderna i viss mån. Kostnaderna förväntas över tid att minska och den automatisering som systemet innebär kommer att öka effektiviteten vid lämnande av uppgifter till myndigheter samt på sikt minska licenshavarnas administrativa börda.

Som en positiv effekt av förslaget i promemorian kan nämnas att införandet av en nationell förteckning över personer i politisk utsatt ställning kan förväntas vara resursbesparande för företagen. Tidigare har det i praktiken varit respektive företag som fått bedöma vilka svenska offentliga funktioner som omfattas av definitionen av person i politiskt

utsatt ställning. Genom förteckningen som införs kommer det bli enklare att avgöra om en kund, eller en familjemedlem eller känd nära medarbetare till en kund, är en person i politiskt utsatt ställning och risken för att företag lägger resurser på att hantera fler kunder som hög risk än vad regelverket kräver minskar.

Konkurrensen mellan företag kan förväntas påverkas på så sätt att de företag som omfattas av reglerna drabbas av den administration och resursgång som följer med det. Eftersom kraven i regel gäller företag i hela sektorer – t.ex. företagen i finanssektorn – borde påverkan på konkurrensen dock bli begränsad. När det gäller licenshavare verkar de under samma förutsättningar, och registret över konton, värdefack och virtuella IBAN bedöms därför inte påverka konkurrensen mellan dem. Däremot finns en risk att hårdare krav driver licensierade spelbolag från licenssystemet på grund av konkurrens- och kostnadmässiga skäl.

Förslaget innebär att den som bedriver auktionsplattformar för utsläppsrätter omfattas av vissa bestämmelser i penningtvättsregleringen. Ändringarna rör de företag som har intresse att lämna anbud för förordnande för denna gemensamma auktionsplattform. Ändringarna beräknas inte medföra kostnader för företagen och inte heller påverka konkurrensförhållandena på annat sätt än att svenska företag har möjlighet att lämna sådana anbud.

Effekter för allmänheten, inbegripet det civila samhällets organisationer

Allmänheten, inbegripet det civila samhällets organisationer, berörs av förslaget som innebär att fler ska registrera uppgifter i registret över verkliga huvudmän. Förslaget innebär bl.a. att ideella organisationer och trossamfund kommer att behöva registrera verkliga huvudmän eller, om sådana inte finns, ledande befattningshavare. Dessutom ska rättsliga företrädare registreras. En stor del av den svenska befolkningen är aktiv i verksamheter som bedrivs av ideella föreningar och trossamfund. I den utsträckning de har en sådan roll att de tillhör den kretsen av personer som ska finnas registrerad i registret, är de direkt berörda av reglerna. Om de inte tillhör den kretsen kan de ändå vara indirekt berörda av förslaget, t.ex. genom att deras förening eller trossamfund kan behöva betala en avgift i samband med registreringen eller den ökade administration som reglerna leder till. Det kan inte uteslutas att förslaget kan få effekten att en del personer väljer att avstå från att inneha en sådan funktion att han eller hon ska registreras i registret, dvs. att det leder till minskat engagemang. Ett sätt att försöka mildra sådana effekter är genom informationsinsatser som syftar till att göra det enkelt att registrera uppgifter.

Allmänheten berörs även av förslaget som innebär att regeringen bemyndigas att ange vilka svenska viktiga offentliga funktioner som ska anses innebära att innehavaren är en person i politiskt utsatt ställning. Kravet på att ta fram en förteckning över sådana nationella viktiga offentliga funktioner följer av penningtvättsförordningen. Tidigare har det, som ovan nämns, i praktiken varit respektive företag som ska tillämpa penningtvättsreglerna som fått bedöma vilka svenska offentliga funktioner som omfattas av definitionen av person i politiskt utsatt ställning. För enskilda förväntas införandet av en nationell förteckningen ge bättre

förutsebarhet och bättre förutsättningar för likabehandling hos de företag som ska tillämpa penningtvättsreglerna.

Vidare berörs allmänheten av förslaget om att uppgifter om bl.a. konton ska finnas registrerade i ett register, register över konton, värdefack och virtuella IBAN. Det handlar då främst om att de berörs ur integritetssynpunkt, se ovan.

Informationsinsatser

Det nya penningtvättsregelverket innebär ökade krav, varav många följer av EU-förordning. Det kan antas innebära viss utmaning för de företag och organisationer som omfattas av reglerna att sätta sig in i vad de innebär och anpassa sin verksamhet i enlighet med dem.

De organ som utövar tillsyn på penningtvättsområdet kommer att ha skyldighet att när så är lämpligt bedriva informationsspridning om företagens skyldigheter och kommer inledningsvis troligen att behöva lägga både tid och resurser på att vägleda företagen i anpassningen till de nya kraven. På samma sätt kommer Bolagsverket behöva informera de företag och organisationer som för första gången ska registrera sig i Bolagsverkets register om reglerna och deras innebörd. Även de företag och organisationer som redan finns i registret behöver nås av informationen att de behöver registrera fler uppgifter. Behovet av informationsinsatser bedöms sammantaget vara stort i samband med att reglerna träder i kraft. Det gäller inte minst i förhållande till dem som inte omfattats av reglerna tidigare.

När det gäller registreringen hos Bolagsverket behöver Bolagsverket även informera och tillhandahålla stöd för företag och organisationer löpande, dvs. inte enbart i samband med att regelverket börjar tillämpas. Bolagsverket har i sitt regleringsbrev för 2026 fått i uppdrag att med stöd av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor verka för att utvecklingen av registret över verkliga huvudmän sker med hänsyn tagen till behovet av informationsinsatser i förhållande till det civila samhällets aktörer.

Jämställdheten mellan kvinnor och män

Förslaget i promemorian bedöms inte ha någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förenligheten med unionslagstiftningen

Förslaget i promemorian genomför sjätte penningtvättsdirektivet och kompletterar penningtvättsförordningen och Amla-förordningen. Förslaget bedöms vara i överensstämmelse med EU:s rättighetsstadga och EU:s dataskyddsförordning.

Enligt det sjätte penningtvättsdirektivet ges medlemsstaterna ett visst utrymme att själva utforma sina nationella system, vilket innebär att det går att utvidga registret till att omfatta även spelkonton. Skyldigheten att lämna uppgifter om spelkonton har utformats att gälla samtliga licenshavare med skyldighet att för varje registrerad spelare öppna ett spelkonto på ett icke-diskriminerande sätt och motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, såsom bekämpning av brottslighet. Förslaget bedöms därför vara tillåtet enligt EU-rätten.

Författningsbestämmelser på spelområdet är ofta att se som tekniska föreskrifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informations-samhällets tjänster (anmälningdirektivet). Förslag som utgör tekniska föreskrifter ska enligt anmälningdirektivet anmälas till kommissionen. En teknisk föreskrift är enligt artikel 1.1 f i anmälningdirektivet bl.a. krav på varors egenskaper eller provning, begränsningar av varuansvändning, bestämmelser om återvinning av varor samt vissa förbudsbestämmelser. Tekniska föreskrifter kan även vara regler för etablering av e-tjänsteleverantörer eller leverans av e-tjänster.

Den föreslagna regleringen innebär ett nytt krav som är rättsligt bindande och tvingande för de licenshavare som bedriver spelverksamhet i Sverige. Det innebär att de föreslagna reglerna utgör en sådan teknisk föreskrift som enligt anmälningdirektivet måste anmälas till kommissionen.

Utvärdering av förslaget

Förslaget i promemorian genomför sjätte penningtvättsdirektivet och kompletterar penningtvättsförordningen och Amla-förordningen. Det förhållandet att förslaget har sin grund i EU-reglering innebär att en utvärdering av den nya ordningen lämpligen bör ske på EU-nivå. Till grund för en sådan utvärdering kan ligga den statistik som ska tas fram enligt sjätte penningtvättsdirektivet.

Under 2027–2028 kommer FATF att utvärdera Sveriges penningtvättsreglering. Sådan utvärdering görs med jämna mellanrum och nu är det alltså återigen dags för svensk del. Förslaget som lämnas i denna promemoria kommer då ingå i den utvärderingen.

Bolagsverkets utveckling av registret över verklig huvudman och informationsarbete gentemot företag och organisationer kommer att följas upp inom ramen för regeringens löpande styrning och kontakt med myndigheten.

18 Författningskommentar

18.1 Förslaget till lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Lagen – som i författningskommentaren benämns penningtvättslagen – är ny och ersätter lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, som fortsättningsvis benämns 2017 års penningtvättslag. Lagen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 (TFR-förordningen), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 om inrättande av myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av

terrorism och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 (Amla-förordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen). Lagen genomför även delvis Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, som i författningskommentaren benämns sjätte penningtvättsdirektivet.

Lagen är indelad i 11 kapitel. I kapitel 1 finns inledande bestämmelser. I kapitel 2 finns bestämmelser om ansvariga enheter och deras skyldigheter. Med ansvariga enheter avses vad som i 2017 års penningtvättslag benämns som ”verksamhetsutövare”. Det handlar om de företag som omfattas av penningtvättsregleringen. Genom penningtvättsförordningen och denna lag görs vissa förändringar när det gäller kretsen av företag som omfattas av regleringen. I kapitel 3 finns bestämmelser om registrerings-skyldighet för vissa ansvariga enheter. I det efterföljande kapitel 4 finns bestämmelser om lämplighetskrav för ansvariga enheter. Kapitel 5 och 6 behandlar tillsyn respektive ingripande. I kapitel 7 finns bestämmelser om övervakning av den tillsyn som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar enligt lagen. I kapitel 8 och 9 finns bestämmelser om underrättelseverksamhet och samverkan. Det sist nämnda innefattar bestämmelser om vad som ibland benämns ”4 a samverkan”. I kapitel 10 finns bestämmelser om kontantförbud. Kontantförbudet omfattar delvis andra företag än sådana som är ansvariga enheter. I samma kapitel finns även bestämmelser om tillsyn och ingripande om kontantförbudet inte efterföljs. Slutligen finns i kapitel 11 avslutande bestämmelser. I det kapitlet finns bl.a. bestämmelser om avgifter och bemyndiganden.

1 kap.

1 § I denna lag finns bestämmelser som

1. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 (TFR-förordningen),

2. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 om inrättande av myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010 (Amla-förordningen),

3. kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen), och

4. genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet).

Paragrafen upplyser om att lagen kompletterar TFR-förordningen, Amla-förordningen, penningtvättsförordningen samt genomför penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 41 och 4.3.

Hänvisningarna till EU-förordningarna i *punkterna 1–3*, liksom hänvisningarna i lagen i övrigt till EU-förordningar, avser förordningarna i de vid varje tidpunkt gällande lydelse, s.k. dynamisk hänvisning.

Hänvisningen till EU-direktivet i *punkt 4*, precis som övriga hänvisningar till det direktivet i lagen, avser direktivet i den ursprungliga lydelsen, s.k. statisk hänvisning.

2 § I denna lag betyder

ansvarig enhet: detsamma som i artikel 3 i penningtvättsförordningen och 2 kap.

1 §,

behörigmyndighet enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen: en sådan myndighet som regeringen bestämmer,

EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

hemland: det land inom EES där den ansvariga enhetens säte eller huvudkontor ligger,

tillsynsmyndighet: en sådan myndighet som regeringen bestämmer,

tillsynsorgan: en tillsynsmyndighet eller Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd, och

vårdland: ett annat land inom EES än hemlandet där den ansvariga enheten bedriver verksamhet.

Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i Amla-förordningen och penningtvättsförordningen.

Paragrafen innehåller definitioner av vissa uttryck som används i lagen.

I fråga om ansvarig enhet avses med hänvisningen till 2 kap. 1 § både de ansvariga enheter som följer av penningtvättsförordningen och som omnämns i den paragrafen och sådana företag som blir ansvariga enheter genom den paragrafen.

Hänvisningarna till förordningarna är dynamiska och avser därmed förordningarna i de vid varje tidpunkt gällande lydelse.

3 § Följande artiklar i penningtvättsförordningen ska tillämpas på drift av en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den 17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser:

- artikel 11,
- artikel 12,
- artikel 14,
- artikel 15,
- artikel 16.1–16.3,
- artikel 69.7,
- artikel 72,
- artikel 73, och
- artikel 78.

Paragrafen kompletterar artikel 46 i auktionsförordningen och innebär att vissa bestämmelser i penningtvättsförordningen ska tillämpas på drift av en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.6.

I förhållande till auktionsplattformar gäller även 5 kap. 9 §.

4 § TFR-förordningen ska inte tillämpas på överföringar av medel inom Sverige till en betalningsmottagares betalkonto som uteslutande möjliggör betalning för tillhandahållande av varor eller tjänster, om förutsättningarna enligt artikel 2.5 a–c i den förordningen är uppfyllda.

Paragrafen upplyser om att TFR-förordningen inte ska tillämpas på vissa betalningstransaktioner. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 8 § lagen (2010:751) om betaltjänster (jfr prop. 2024/25:43 s. 101).

Hänvisningarna till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

2 kap.

1 § I artikel 3 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vilka fysiska och juridiska personer som är ansvariga enheter vid tillämpningen av förordningen. Därutöver är fysiska och juridiska personer ansvariga enheter om de bedriver

1. verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516) även vid förmedling av annan egendom än fast egendom eller hyresrätt och som anges i 2 kap. 1 § 1 den lagen,

2. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer,

3. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 55 000 kronor eller mer, utan att det är en sådan kryptotillgångstjänst som omfattas av definitionen i artikel 3.1.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937,

4. yrkesmässig verksamhet med utgivning av sådana elektroniskt förvarade penningvärden som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1 lagen (2011:755) om elektroniska pengar, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kryptotillgång uppgår till motsvarande 5 000 kronor eller mer, utan att det är en sådan kryptotillgångstjänst som omfattas av definitionen i artikel 3.1.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023, eller

5. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000).

Ansvariga enheter i form av tjänsteleverantör till trustar eller bolag enligt artikel 3.3 c i penningtvättsförordningen ska även omfatta den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster i form av försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer.

Personer som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder enligt artikel 3.3 i i penningtvättsförordningen ska även omfatta den som på motsvarande sätt och där transaktionen eller transaktionerna uppgår till motsvarande belopp, handlar med eller agerar mellanhand vid handel med andra konstverk.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansvariga enheter. Övervägandena finns i avsnitten 5.1 och 5.3.

I artikel 3 i penningtvättsförordningen anges vilka företag som omfattas av penningtvättsregleringen, s.k. ansvariga enheter. Av dessa är det några som är ansvariga enheter först från och med den 10 juli 2029. Det betyder att de inte är föremål för t.ex. tillsyn enligt denna lag förrän efter den tidpunkten.

Första stycket innebär att fler företag än de som anges i penningtvättsförordningen blir ansvariga enheter. Enligt *punkt 1* gäller det även vid förmedling av andra objekt än fastigheter eller hyresrätter som görs av fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag med fullständig registrering. Det kan t.ex. handla om förmedling av bostadsrätt eller tomträtt. Fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling tas inte upp i bestämmelsen eftersom den förmedling som de bedriver omfattas av lydelsen i penningtvättsförordningen. Enligt *punkterna 2 och 3* gäller det även vissa varuhandlare i vars verksamhet det kan antas att det kommer att genomföras transaktioner med kontanter eller kryptotillgångar som uppgår till vissa belopp. Med transaktioner som kan antas ha samband avses motsvarande som med "förbundna transaktioner" enligt penningtvättsförordningen, dvs. två eller flera transaktioner som med identiskt eller liknande ursprung, destinationer eller syften, eller andra relevanta särdrag, under en specifik period (artikel 2.1.20). Enligt *punkt 4* är även den som ger ut vissa elektroniskt förvarade penningvärden ansvariga enheter. Det kan t.ex. handla om företag som ger ut presentkort som om kan användas endast inom ett begränsat nätverk av leverantörer. Enligt *punkt 5* är även den som bedriver verksamhet enligt pantbankslagen ansvarig enhet.

Genom *andra och tredje styckena* utsträcks tillämpningsområdet till att även omfatta tjänsteleverantörer till truster eller bolag och personer som yrkesmässigt handlar med eller agerar som mellanhänder enligt artikel 3.3 i i penningtvättsförordningen, som erbjuder vissa andra tjänster än de som anges i penningtvättsförordningen. När det gäller "andra konstverk" kan det t.ex. gälla modern konst och som inte omfattas av definitionen av kulturföremål i artikel 2.1.56 i penningtvättsförordningen.

2 § Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av penningtvättsförordningen och denna lag enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 11 kap. 7 § 1.

Paragrafen innehåller en upplysning om att vissa speltjänster kan undantas från tillämpningsområdet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I 11 kap. 7 § 1 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om undantag för vissa speltjänster från tillämpningen av penningtvättsförordningen och denna lag eller bestämmelser i dem. Speltjänster definieras i artikel 2.1.12 i penningtvättsförordningen.

3 § I TFR-förordningen och penningtvättsförordningen finns bestämmelser om ansvariga enheters skyldigheter att förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner. I 4–7 §§ finns bestämmelser som kompletterar vad som följer av förordningarna.

Paragrafen upplyser om regelverk och bestämmelser som reglerar ansvariga enheters skyldigheter när det gäller att förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner.

4 § Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i artikel 69.1 b och undantag från uppgiftsskyldighet i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen ska tillämpas även vid begäran om uppgifter som görs av Säkerhetspolisen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om ansvariga enheters skyldighet att lämna information på begäran av Säkerhetspolisen. Överväganden finns i avsnitt 11.5.2.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 6 och 8 §§ 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 545–546, prop. 2018/19:150 s. 104, prop. 2018/19:125 s. 43 och prop. 2021/22:251 s. 116). Paragrafen är inte avsedd att innebära någon ändring i sak i förhållande till ansvariga enheters uppgiftsskyldighet i förhållande till Säkerhetspolisen. Paragrafen innebär att den uppgiftsskyldigheten som numera enligt artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen gäller i förhållande till finansunderrättelseenheten också gäller i förhållande till Säkerhetspolisen.

Från uppgiftsskyldigheten undantas i enlighet med artikel 70.2 i penningtvättsförordningen viss information som notaries, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare får eller mottar om en klient. Undantaget i artikel 70.2 i penningtvättsförordningen motsvarar undantaget enligt 4 kap. 8 § 2017 års penningtvättslag men gäller inte om de ansvariga enheterna deltar i eller tillhandahåller juridisk rådgivning för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism eller har vetskap om att klienten söker juridisk rådgivning för dessa syften. Vetskap eller syfte får härledas ur objektiva faktiska omständigheter.

Hänvisningarna till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

5 § Bestämmelserna om tystnadsplikt och uppgiftslämnande i god tro i artikel 72 och 73 i penningtvättsförordningen ska även gälla vid uppgiftslämnande till Säkerhetspolisen enligt 4 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt och uppgiftslämnande i god tro för ansvariga enheter. Övervägandena finns i avsnitt 11.5.3.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 9 och 10 §§ 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 546, prop. 2018/19:125 s. 43 och prop. 2021/22:251 s. 117–118). Paragrafen är inte avsedd att innebära någon ändring i sak. Justeringarna föranleds av att tystnadsplikt och uppgiftslämnande i god tro i förhållande till finansunderrättelseenheten regleras i penningtvättsförordningen. Paragrafen innebär att penningtvättsförordningens bestämmelser om tystnadsplikt och uppgiftslämnande i god tro som gäller i förhållande till uppgifter som lämnats till finansunderrättelseenheten också gäller i förhållande till uppgifter som lämnats till Säkerhetspolisen.

Hänvisningarna till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 § En ansvarig enhet eller den som är verksam hos den ansvariga enheten får inte obehörigen röja en uppgift som tagits emot av finansunderrättelseenheten enligt 8 kap. 2 §.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt för ansvariga enheter. Paragrafen utformas efter förebild av 4 a kap. 5 § första stycket 2017 års penningtvättslag. Övervägandena finns i avsnitt 11.6.1.

Paragrafen motsvarar i allt väsentligt 4 kap. 9 § samma lag (jfr prop. 2016/17:173 s. 546, prop. 2018/19:125 s. 43 och prop. 2021/22:251 s. 117).

Paragrafen kompletterar den tystnadsplikt som gäller enligt artikel 73 i penningtvättsförordningen.

Av 8 kap. 2 § framgår att finansunderrättelseenheten får lämna vissa uppgifter till ansvariga enheter om de kan antas vara relevanta vid den ansvariga enhetens vidtagande av åtgärder för kundkännedom. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretessreglering och det kan finnas starkt intresse av att uppgifter skyddas även om de lämnas vidare till en ansvarig enhet. Den tystnadsplikt som framgår av artikel 73 i penningtvättsförordningen innebär inte ett skydd för uppgifter som förekommer i finansunderrättelseenhetens underrättelseverksamhet och som kan komma att lämnas vidare med stöd 8 kap. 2 §.

Av paragrafen framgår att uppgifter som tagits emot från finansunderrättelseenheten enligt 8 kap. 2 § inte obehörigen får röjas av den ansvariga enheten eller den som är verksam hos den ansvariga enheten. Tystnadsplikten hindrar inte ett röjande som är behörigt.

7 § Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt 5 och 6 §§ och artikel 73 i penningtvättsförordningen finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller en upplysning att brott mot tystnadsplikten enligt 5 och 6 §§ kan medföra lagföring enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Övervägandena finns i avsnitten 11.5.3 och 11.6.1.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 9 § tredje stycket och 4 a kap. 5 § andra stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 546, prop. 2018/19:125 s. 43 och prop. 2021/22:251 s. 117 och 126–127).

8 § Skyldigheten enligt 8 kap. 46 a § aktiebolagslagen (2005:551) för styrelsen i ett publikt aktiebolag att årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete gäller för styrelsen i ett sådant finansiellt institut som omfattas av registreringsskyldighet enligt 3 kap. 4 § första stycket 1 om det är ett privat aktiebolag och styrelsen har mer än en ledamot.

Skyldigheten enligt 8 kap. 46 b § aktiebolagslagen för styrelsen i ett publikt aktiebolag att i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan bolagsorganen gäller även för styrelsen i ett sådant finansiellt institut som avses i första stycket och som är ett privat aktiebolag.

Styrelsens ordförande ska bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i denna paragraf.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för vissa finansiella institut att fastställa arbetsordning för styrelsen och instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Paragrafen motsvarar 4 § lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet (jfr prop. 2016/17:173 s. 587 och 588 och prop. 2022/23:124 s. 73). Ingen ändring i sak är avsedd.

3 kap.

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet för vissa ansvariga enheter att registrera sig hos Bolagsverket, tillsynsmyndigheten för finansiella institut eller den myndighet som regeringen bestämmer. I fråga om övriga ansvariga enheter finns bestämmelser om godkännande eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen i de lagar som reglerar verksamheten.

Paragrafen upplyser om innehållet i kapitlet. I det finns bestämmelser om vissa ansvariga enheters skyldigheter att anmäla sig för registrering.

2 § Fysiska och juridiska personer som avser att bedriva sådan verksamhet som innebär att de är ansvariga enheter ska anmäla det till Bolagsverket för registrering. Det gäller inte den som avser bedriva verksamhet som

1. kreditinstitut,
2. finansiellt institut,
3. auktoriserad eller godkänd revisor, registrerat revisionsbolag eller andra revisionsföretag enligt revisorslagen (2001:883),
4. fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag,
5. advokat eller advokatbolag,
6. tillhandahållare av speltjänster,
7. verksamhet enligt pantbankslagen,
8. leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster,
9. tjänsteleverantör till trustar eller bolag, eller
10. kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter och som omfattas av tillståndsplikt enligt 3 a kap. 1 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ansvariga enheter som ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. Paragrafen genomför delvis artikel 4.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

Av paragrafen framgår vilka ansvariga enheter som ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket. Det handlar om ansvariga enheter som följer av artikel 3 i penningtvättsförordningen och sådana som lagts till enligt 2 kap. 1 §, med undantag för de ansvariga enheter som räknas upp i denna paragraf. Eftersom professionella fotbollsklubbar och fotbollsagenter blir ansvariga enheter först i juli 2029 omfattas de inte av skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering förrän då.

3 § Bolagsverket ska registrera uppgifter om ansvariga enheter som anmäls enligt 2 §.

Bolagsverket ska snarast möjligt efter registrering av uppgifter eller ändring av tidigare registrerade uppgifter, informera den myndighet som utövar tillsyn över den ansvariga enheten om de uppgifter som har förts in eller strukits ur registret.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om Bolagsverkets skyldighet att registrera uppgifter som anmäls och myndighetens skyldighet att informera tillsynsmyndigheten om registreringar. Paragrafen genomför delvis artikel 4.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1 och 6.1.2.

Enligt *första stycket* ska Bolagsverket registrera uppgifter som anmäls för registrering av ansvariga enheter förutsatt att kraven för anmälan är uppfyllda. Det gäller både en första anmälan om registrering och senare anmälan om ändring av uppgifterna. Bolagsverkets prövning av en anmälan är begränsad till att avse om de formella kraven är uppfyllda. I 11 kap. 7 § 4 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en anmälan. Det kan exempelvis handla om krav på underskrift.

Andra stycket innebär Bolagsverket löpande kommer att behöva lämna information till tillsynsmyndigheterna. Det ska göras med viss skyndsamhet efter det att en förändring gjorts, vilket indikeras med ordet ”snarast möjligt”. Skyldigheten att informera tillsynsmyndigheten gäller både vid nyregistreringar och ändringar som görs.

4 § Följande fysiska och juridiska personer ska ansöka om registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut:

1. fysiska och juridiska personer som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 2–12, 14 och 15 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, och

2. juridiska personer som avser bedriva verksamhet som sådana holdingföretag som avses i artikel 2.1.6 a i penningtvättsförordningen.

Första stycket 1 gäller inte en fysisk eller juridisk person som bedriver betaltjänster i form av kontoinformationstjänster. Det gäller inte heller om personen har tillstånd eller auktorisation för verksamheten enligt annan författning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ansvariga enheter som ska anmäla sig för registrering hos tillsynsmyndigheten för finansiella institut. Paragrafen genomför delvis artiklarna 4.1 och 4.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

I *första stycket* anges finansiella institut som omfattas av registreringskyldigheten.

Punkt 1 omfattar t.ex. företag som erbjuder leasing.

Punkt 2 avser sådana holdingföretag som är finansiella institut enligt penningtvättsförordningen. Det inbegriper verksamhet som finansiellt holdingföretag, blandat finansiellt holdingföretag och finansiellt holdingföretag med blandad verksamhet. Vad som avses med finansiellt holdingbolag med blandad verksamhet anges i artikel 2.1.10 i penningtvättsförordningen.

Samtliga tre typer av holdingföretag omfattas i svensk rätt av lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, men när det gäller finansiellt holdingföretag med blandad verksamhet kallas sådana företag i den lagen för holdingföretag med blandad verksamhet. Holdingföretagen som är finansiella institut är skyldiga att

ansöka om registrering oavsett om de omfattas av krav på godkännande enligt lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

I *andra stycket* finns undantag från registreringsskyldigheten. Från skyldigheten undantas tillhandahållande av kontoinformationstjänster. Det beror på att de inte omfattas av penningtvättsförordningen, varken som del av definitionen av finansiellt institut eller på annan grund (jfr. artiklarna 2.1.6 a och 3 i penningtvättsförordningen). Med kontoinformationstjänst avses vad som anges i 1 kap. 4 § lagen om betaltjänster.

Från skyldigheten undantas även företag som i och för sig utför sådana tjänster som anges i första stycket, men som har auktorisation eller tillstånd för verksamheten. Det kan exempelvis handla om banker som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller betaltjänstinstitut som har tillstånd enligt lagen om betaltjänster.

5 § Tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska registrera den som har kommit in med ansökan enligt 4 §, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att bedrivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och

2. kraven på ledning och verkliga huvudmän i 4 kap. 3 § är uppfyllda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska registrera den ansvariga enheten. Paragrafen genomför delvis artikel 4.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.2.

Tillsynsmyndigheten för finansiella institut ska registrera den ansvariga enheten förutsatt att vissa krav är uppfyllda. *Punkterna 1 och 2* motsvarar i huvudsak vad som gäller i dag enligt 2 § andra stycket lagen om viss finansiell verksamhet (jfr prop. 2016/17:173 s. 587). En skillnad är dock att den om nu även omfattar ansökningar från vissa holdingföretag. Vidare har kraven på ägare i punkt 2 ersatts av krav på verkliga huvudmän. Med verklig huvudman avses vad som anges av artikel 2.1.28 i penningtvättsförordningen.

I 11 kap. 7 § 4 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. innehållet i och övriga krav på en ansökan.

6 § En fysisk eller juridisk person som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet som tjänsteleverantör till truster eller bolag, ska ansöka om registrering hos sin tillsynsmyndighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten för den som avser bedriva verksamhet som tjänsteleverantör till trust eller bolag att anmäla sig för registrering hos sin tillsynsmyndighet. Paragrafen genomför delvis artikel 4.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

Enligt paragrafen är den som avser bedriva verksamhet som tjänsteleverantör till truster eller bolag skyldig att ansöka om registrering. Vad som avses med en tjänsteleverantör till truster eller bolag anges i artikel 2.1.11 i penningtvättsförordningen. Det handlar om fysiska eller juridiska personer som affärsmässigt tillhandahåller tredje parter vissa tjänster, exempelvis bildande av en juridisk person eller förvaltning av

trust. I svensk rätt har dessutom definitionen av tjänsteleverantör till truster eller bolag utsträckts till att även omfatta den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster i form av försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer, se 2 kap. 1 § andra stycket.

Tillsynsmyndigheten är den myndighet som följer av 5 kap. 1 §. Det är i dag Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms och Västra Götalands län som utövar tillsyn över att tjänsteleverantörer till truster eller bolag följer penningtvättsregleringen.

7 § Tillsynsmyndigheten för tjänsteleverantörer till truster eller bolag ska registrera den som har kommit in med ansökan enligt 6 §, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att bedrivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och

2. kraven på ledning och verkliga huvudmän i 4 kap. 3 § är uppfyllda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tillsynsmyndigheten ska bevilja ansökan och registrera tjänsteleverantören till truster eller bolag. Paragrafen genomför delvis artikel 4.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.2.

Tillsynsmyndigheten ska registrera tjänsteleverantören förutsatt att vissa krav är uppfyllda. Paragrafen motsvarar vad som gäller för finansiella institut som är skyldiga att ansöka om registrering hos Finansinspektionen, se författningskommentaren till 5 §

8 § Den som är registreringsskyldig enligt 2, 4 eller 6 § får inte bedriva verksamhet innan registrering har skett.

Paragrafen innehåller ett förbud mot att bedriva verksamheten innan registrering. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.2.

I paragrafen klargörs att det inte är tillåtet att bedriva verksamheten innan registreringen har skett. Det räcker därmed inte med att endast en anmälan eller ansökan har gjorts. När det gäller holdingföretag – där företaget kan komma att bli ansvarig enhet genom förvärv av ett finansiellt företag – kan det betyda att holdingföretaget redan före det att förvärvet slutförts kan behöva ansöka om registrering hos Finansinspektionen.

9 § Om något av de förhållanden som ligger till grund för en registrering har ändrats, ska den registrerade snarast möjligt anmäla detta till tillsynsmyndigheten.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.2.

Paragrafen innebär att den ansvariga enheten är skyldig att anmäla varje ändring av uppgifterna som har registrerats. Det kan t.ex. handla om ändring av ledningspersoner. Det innefattar även det förhållandet att verksamheten som ansvarig enheter inte längre bedrivs. I 11 kap. 7 § 4 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om innehållet i och övriga krav på en ansökan eller anmälan. Vad som anges i sådana föreskrifter gällande anmälan eller ansökans innehåll blir styrande för vilka uppgifter som ska lämnas och följaktligen även vilka ändringar som kräver anmälan. En anmälan om

ändrade förhållanden ska göras snarast möjligt efter det att förändringen inträder.

10 § En ansvarig enhet ska avregistreras om den inte längre bedriver verksamheten. Detsamma gäller om tillsynsmyndigheten har beslutat ett föreläggande att upphöra med verksamheten och beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller om skyldighet att avregistrera en ansvarig enhet från registret. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.2.

Paragrafen innebär att avregistrering kan ske både när den registrerade själv anmäler att verksamheten upphört och när det framkommer på annat sätt. Det kan även ske sedan tillsynsmyndigheten beslutat om att verksamheten ska upphöra.

När det gäller Bolagsverkets registrering av ansvariga enheter motsvarar paragrafen delvis 7 kap. 3 § andra stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 550).

När det gäller ansvariga enheter som ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen enligt 4 § första stycket 1 innebär ändrad verksamhetsinriktning till någon av de andra verksamheterna som omfattas av krav på registrering enligt samma bestämmelse att den ansvariga enheten inte längre bedriver den verksamhet som registrerats. Om den ansvariga enheten enligt 9 § anmäler att den ändrat verksamhetsinriktning bör det därför resultera i avregistrering enligt denna paragraf. Det finansiella institutet måste samtidigt ge in en ny ansökan om att den avser bedriva den nya verksamhet som omfattas av krav på registrering. Den nya verksamheten får då inte påbörjas före registrering har gjorts.

11 § Om en ansvarig enhet bedriver verksamhet utan att vara registrerad, ska tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att göra en ansökan eller anmälan om registrering. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett föreläggande enligt första stycket inte följs eller om registrering vägras, ska tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande om en ansvarig enhet åsidosätter sin skyldighet att anmäla eller ansöka om registrering. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Första stycket innebär att tillsynsmyndigheten ska förelägga den ansvariga enheten som inte har gjort en anmälan eller ansökan om registrering att göra det. I fråga om vite gäller lagen (1985:206) om viten. Stycket motsvarar vad som redan i dag gäller för flera av de ansvariga enheterna enligt 7 kap. 4 och 8 § 2017 års penningtvättslag och 10 § första stycket första meningen lagen om viss finansiell verksamhet, (jfr prop. 2016/17:173 s. 550 och 551 samt prop. 2022/23:124 s. 74 och 75). Enligt lagen (2026:56) om straff för olovlig finansiell verksamhet kan den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bedriver finansiell verksamhet utan tillstånd eller registrering trots att det krävs, i vissa fall dömas för olovlig finansiell verksamhet, se 2 § den lagen. I 8 § samma lag finns bestämmelser som innebär att tillsynsmyndigheten inte ska ansöka om utdömande av vite (prop. 2025/26:42, se författningskommentaren till 8 § på s. 52 och 53).

Enligt *andra stycket* ska tillsynsmyndigheten förelägga en ansvarig enhet som inte följer ett föreläggande att göra ansökan eller anmälan att upphöra med verksamheten. Motsvarande gäller om en ansökan eller anmälan i och för sig har gjorts, men registrering vägrats. För vissa ansvariga enheter motsvarar stycket i huvudsak 10 § första stycket andra meningen lagen om viss finansiell verksamhet (jfr prop. 2022/23:124 s. 74 och 75).

12 § Tillsynsmyndigheten får besluta att en ansvarig enhet som bedriver eller har bedrivit verksamhet utan att vara registrerad ska betala en sanktionsavgift.

I fråga om sanktionsavgiftens storlek gäller 6 kap. 14–17 §§ och i fråga om förfarandet och verkställighet av beslut om sanktionsavgift 8 kap. 28–34 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslut om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Första stycket motsvarar nuvarande 10 § andra stycket lagen om viss finansiell verksamhet, men gäller fler ansvariga enheter (jfr prop. 2022/23:124 s. 74). Sanktionsavgift kan beslutas både för den som bedriver verksamheten utan att registreras sig, men även för den som upphör att bedriva sådan verksamhet i nära anslutning till att tillsynsmyndigheten kontrollerar verksamheten.

I *andra stycket* upplyses om att bestämmelser om sanktionsavgiftens storlek, förfarandet kopplat till beslut om sanktionsavgift och verkställighet finns i andra paragrafer i samma lag.

13 § Tillsynsmyndigheten får vid osäkerhet om en fysisk eller juridisk person bedriver sådan verksamhet som innebär krav på registrering förelägga personen att lämna de upplysningar som behövs för att bedöma om så är fallet. Föreläggandet får förenas med vite.

Om ett föreläggande enligt första stycket inte följs, får myndigheten förelägga personen att upphöra med verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndigheten befogenhet att begär upplysningar i syfte att utröna om en verksamhet omfattas av dess tillsyn. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Första stycket motsvarar delvis nuvarande 7 kap. 4 § andra meningen 2017 års penningtvättslag och 10 § tredje stycket lagen om viss finansiell verksamhet, men gäller fler ansvariga enheter (jfr prop. 2016/17:173 s. 550 och 551 och prop. 2022/23:124 s. 74 och 75). I fråga om vite gäller lagen (1985:206) om viten.

Andra stycket motsvarar i huvudsak nuvarande 7 kap. 8 § 2017 års penningtvättslag, men gäller fler ansvariga enheter (jfr prop. 2016/17:173 s. 551).

4 kap.

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om krav på lämplighet hos ledningspersoner i och verkliga huvudmän för vissa ansvariga enheter. I fråga om övriga ansvariga enheter finns bestämmelser om krav på lämplighet i de lagar som reglerar verksamheten.

Paragrafen upplyser om innehållet i kapitlet. I det finns bestämmelser om krav på lämplighet hos företagsledning och verkliga huvudmän.

2 § Den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman för en juridisk person som bedriver verksamhet som ansvarig enhet enligt 1–3 får inte i väsentlig utsträckning ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet:

1. artikel 3.3 a, b, d, e, f och i–k, och m i penningtvättsförordningen,
2. artikel 3.3 h och är förmedlare av gräsrotsfinansiering, eller
3. 2 kap. 1 § första och tredje styckena.

Detsamma gäller en fysisk person som bedriver verksamhet som innebär att företaget är en sådan ansvarig enhet som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighet hos företagsledning och verkliga huvudmän. Paragrafen genomför artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt *första stycket* får den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman till vissa ansvariga enheter inte ha åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till viss brottslighet. Paragrafen motsvarar till stor del nuvarande 7 kap. 6 § första och andra styckena 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 551 och 2021/22:251 s. 129), men avser fler ansvariga enheter och specificerar närmare vad som diskvalificerar personen som ledningsperson eller verklig huvudman.

Verkliga huvudman definieras i artikel 2.1.28 i penningtvättsförordningen som en fysisk person som ytterst äger eller kontrollerar en juridisk enhet eller en uttrycklig trust eller liknande juridisk konstruktion. Vidare finns detaljerade regler om hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas i artiklarna 51–55 och 57–61 i penningtvättsförordningen.

Med förbrott till penningtvättsbrott avses sådana brott som ger ekonomisk vinning som sedan skulle kunna bli föremål för penningtvätt. Det kan exempelvis handla om bedrägeri eller tagande av muta. I uttrycket ”allvarlig brottslighet”, som även finns i den nuvarande bestämmelsen i 7 kap. 6 § första stycket penningtvättslagen, ryms annan typ av allvarligare brottslighet än den som specificeras i paragrafen, inbegripet medhjälp till brott (jfr ”medhjälpare” i artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Punkt 1 avser bl.a. auktoriserade respektive godkända revisorer, advokater, fastighetsmäklare och personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar.

Enligt *punkt 2* omfattas även förmedlare av gräsrotsfinansiering av paragrafen. Vidare omfattas, enligt *punkt 3*, vissa företag som är ansvariga enheter enligt nationell lagstiftning, men inte enligt penningtvättsförordningen.

I *andra stycket* innebär att en fysisk person som bedriver sådan verksamhet som omfattas av första stycket och är enskild näringsidkare, omfattas av kravet som följer av samma stycke.

3 § Den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman för en juridisk person som bedriver verksamhet som ansvarig enhet enligt 1–3 ska uppfylla vissa krav enligt 4 §:

1. artikel 3.2 i penningtvättsförordningen och bedriver verksamhet som består i att utföra en verksamhet som anges i punkterna 2–12, 14 och 15 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och

värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, eller är finansiella holdingföretag med blandad verksamhet,

2. artikel 3.3 c i penningtvättsförordningen, inbegripet personer som bedriver verksamhet enligt 2 kap. 1 § andra stycket, eller

3. artikel 3.3 g i penningtvättsförordningen.

Detsamma gäller en fysisk person som bedriver verksamhet som innebär att företaget är sådan ansvarig enhet som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighet hos företagsledning och verkliga huvudmän. Paragrafen genomför delvis artikel 6.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt *första stycket* ska den som ingår i ledningen för eller är verklig huvudman för vissa ansvariga enheter uppfylla vissa krav på lämplighet som följer av 4 §.

Punkt 1 avser flertalet av de företag som bedriver sådan finansiell verksamhet som innebär att det omfattas av nuvarande 1 § 1 lagen om viss finansiell verksamhet. Det rör sig även om finansiella holdingbolag med blandad verksamhet. I fråga om vad som avses med det, se definitionen i artikel 2.1.10 i penningtvättsförordningen.

Punkt 2 avser tjänsteleverantörer till truster eller bolag. I artikel 2.1.11 i penningtvättsförordningen definieras vad det är. Det handlar om fysiska eller juridiska personer som affärsmässigt tillhandahåller tredje parter vissa tjänster, bl.a. bildande av juridiska personer eller fullgörande av funktion som styrelseledamot. I 2 kap. 1 § andra stycket görs ett tillägg som innebär att som tjänsteleverantör till truster eller bolag även räknas den som yrkesmässigt tillhandahåller tjänster i form av försäljning av nybildade aktiebolag och för-medling av svenska eller utländska juridiska personer.

Punkt 3 avser tillhandahållare av speltjänster. En definition av speltjänster finns i artikel 2.1.12 i penningtvättsförordningen. I en svensk kontext avser tillhandahållare av speltjänster aktörer som omfattas av spellagen (2018:1138).

I fråga om vad som avses med verklig huvudman, se författningskommentaren till 1 §.

I *andra stycket* klargörs att vad som sägs i första stycket även gäller för en fysisk person som bedriver sådan verksamhet som anges i första stycket. Det innebär att en fysisk person som bedriver sådan verksamhet som omfattas av första stycket i enskild firma, omfattas av kravet som följer av samma stycke.

4 § En person som avses i 3 §

1. får inte i väsentlig utsträckning ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, brott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet, och

2. ska ha gott anseende och agera med ärlighet och integritet.

Den som bedriver verksamheten eller som ingår i ledningen för en juridisk person som bedriver verksamheten ska dessutom ha tillräcklig kunskap och kompetens för att utföra uppgiften.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som ska beaktas vid lämplighetsprövningen enligt 2 §. Paragrafen genomför delvis artikel 6.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

I *första stycket* anges krav som måste vara uppfyllda vad gäller ledningspersoner och verkliga huvudmän.

Punkt 1 innehåller motsvarande krav som gäller enligt 1 §, se författningskommentaren till den paragrafen.

Enligt *punkt 2* krävs även att personen har gott anseende och agerar med ärlighet och integritet. Enligt artikel 6.8 i sjätte penningtvättsdirektivet ska Amla – EU:s myndighet för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism – utfärda riktlinjer med kriterier för att bedöma detta.

Av *andra stycket* följer att ledningspersoner även ska ha tillräcklig kunskap och kompetens för att utföra uppgiften. Enligt artikel 6.8 i sjätte penningtvättsdirektivet ska Amla även utfärda riktlinjer med kriterier för att bedöma detta.

5 § En ansvarig enhet som avses i 2 och 3 §§ ska snarast möjligt efter en förändring i den personkrets som avses i samma paragrafer anmäla förändringen till tillsynsorganet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att anmäla ändringar när det gäller de personer vars lämplighet ska prövas. Paragrafen genomför delvis artikel 6.3 i sjätte penningtvättsdirektivet och utformas efter förebild av 4 kap. 11 § spellagen (2018:1138). Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen innebär en skyldighet för ansvariga enheter vars ledning eller verkliga huvudmän måste uppfylla krav på lämplighet, att anmäla ändringar i personkretsen.

6 § Ett tillsynsorgan för ansvariga enheter som omfattas av registreringsskyldighet enligt 3 kap. 2 §, revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag enligt 2 § 5 revisorslagen (2001:883) eller advokatbolag ska, när det får kännedom om en ansvarig enhet som omfattas av dess tillsynsansvar, kontrollera att kravet på lämplighet är uppfyllt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganets lämplighetsprövningar och när sådana ska göras. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen avser sådana ansvariga enheter som ska anmäla sig för registrering hos Bolagsverket, revisionsföretag som inte är registrerade revisionsbolag och advokatbolag. För sådana ansvariga enheter gäller lämplighetskravet i 2 §. Enligt 3 kap. 3 § *andra stycket* ska Bolagsverket informera den berörda tillsynsmyndigheten om nya ansvariga enheter som registrerats.

7 § Ett tillsynsorgan för sådana ansvariga enheter som omfattas av godkännandeförfarande eller dylikt för att få bedriva verksamheten eller yrkesutövningen ska, vid en ansökan, kontrollera att kravet på lämplighet är uppfyllt. Det gäller även i fråga om ansökningar om inträde i Sveriges advokatsamfund.

Om prövningen av ansökan ska göras av en annan myndighet eller av en kommun, ska tillsynsorganet på uppmaning av den andra myndigheten eller kommunen göra kontrollen och informera om resultatet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorgans lämplighetsprövningar och när sådana ska göras. Paragrafen genomför delvis artikel 6.1 och 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen avser vissa ansvariga enheter som är föremål för godkännandeförande, t.ex. förfarande för auktorisering, licensering eller tillstånd, och samtidigt omfattas av lämplighetskrav enligt 2 § eller 3 och 4 §§. Paragrafen avser även advokater. Yrkesutövningen som advokat förutsätter att personen är antagen som ledamot i Sveriges advokatsamfund. Även advokater är föremål för lämplighetskrav enligt denna lag, se 2 §.

För de ansvariga enheterna som avses i denna paragraf finns det antingen i rörelselagar eller 3 kap 5 eller 7 §§ bestämmelser som innebär att tillsynsmyndighetens prövning enligt denna paragraf måste falla ut i att lämplighetskravet är uppfyllt för att registreringen, godkännandet, auktoriseringen, licensering eller tillståndet ska beviljas. Det gäller bl.a. fastighetsmäklare, pantbanker och tjänsteleverantörer till truster eller bolag. För advokaters del är det en förutsättning för att beviljas inträde i advokatsamfundet.

I *andra stycket* regleras vad som gäller bl.a. om det är olika myndigheter som bedömer om verksamheten får bedrivas och som utövar penningtvättstillsyn. Den situationen kan uppkomma när det gäller pantbanker. Det gäller även om det är en kommun som bedömer om verksamheten får bedrivas. Det gäller i fråga om registrerade tillhandahållare av speltjänster.

8 § Kontroll av krav på lämplighet ska göras när tillsynsorganet får kännedom om ändrade förhållanden som kan påverka bedömningen och när det annars finns skäl för det. Tillsynsorganet ska med hänsyn till riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism dessutom årligen välja ut ett antal ansvariga enheter för kontroll av om kraven på lämplighet är uppfyllda.

Om en annan myndighet eller en kommun beviljat ansökan att få bedriva verksamheten ska tillsynsorganet informera den om resultatet av kontrollerna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppföljande kontroll av krav på lämplighet. Paragrafen genomför artikel 6.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Enligt *första stycket* ska tillsynsorganet kontrollera att lämplighetskravet är uppfyllt vid ändrade förhållanden. En ansvarig enhet som omfattas av lämplighetskravet är, enligt 5 §, skyldig att anmäla ändrade förhållanden till tillsynsorganet. Av första stycket följer även att uppföljande kontroll också ska göras när det annars finns skäl för det. Det ska exempelvis initieras om det framkommer omständigheter som gör att det finns anledning att misstänka att kravet på lämplighet inte är uppfyllt. Kontroller ska vidare göras efter ett riskbaserat urval. Vid den bedömningen kan tillsynsmyndigheten bl.a. ta hänsyn till vad som framkommer om risker i den riskbedömning på unionsnivå som ska göras av kommissionen enligt artikel 7.1 i sjätte penningtvättsdirektivet och den nationella riskbedömningen som görs av Samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt

och finansiering av terrorism (se bl.a. artikel 8.1 i sjätte penningtvättsdirektivet).

I vissa fall kan det vara olika myndigheter som ger tillstånd till verksamheten och som utövar penningtvättstillsyn. En sådan situation kan uppkomma när det gäller pantbanksverksamhet. I vissa fall kan det även vara en kommun som registrerar verksamheten. Det gäller i fråga om registrerade tillhandahållare av speltjänster. *Andra stycket* innebär att myndigheten som utövar penningtvättstillsyn ska informera myndigheten som beviljat tillstånd eller registrering om resultatet av sin kontroll. Bestämmelsen innebär en sådan uppgiftsskyldighet som bryter sekretess enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om det årliga urvalet av ansvariga enheter för kontroll av lämplighetskrav.

Paragrafen upplyser om att det kan finnas ytterligare föreskrifter på området på lägre nivå än lag. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Av paragrafen framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, kan meddela ytterligare föreskrifter på området. Det kan t.ex. gälla bestämmelser om omfattningen på urvalet.

10 § Om kraven i 2 § eller 3 och 4 §§ på en ledningsperson inte är uppfyllda, ska tillsynsorganet förelägga den ansvariga enheten att inom viss tid göra rättelse. Om föreläggandet inte följs eller omständigheterna är sådana att rättelse inte kan göras, ska tillsynsorganet förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten eller, om verksamheten eller yrkesutövningen förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt, återkalla godkännandet eller motsvarande.

Om en annan myndighet eller en kommun har beviljat tillståndet eller registreringen ska tillsynsorganet i stället informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga den ansvariga enheten att upphöra enligt första stycket har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

Om det gäller verksamhet som advokat, ska Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd, i stället för vad som anges i första stycket om upphörande och återkallelse, uppmåna advokaten att träda ur advokatsamfundet och, om det inte görs, besluta om hans eller hennes uteslutning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder om lämplighetskrav för ledningspersoner inte uppfylls. Paragrafen genomför delvis artikel 7.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Av *första stycket* följer att tillsynsorganet ska förelägga en ansvarig enhet vars ledning inte uppfyller lämplighetskrav att göra rättelse, eller om ett sådant föreläggande inte följs eller det inte går att göra rättelse, upphöra med verksamheten. Det först nämna kan innebära att ledningspersonen måste entledigas. Ett exempel på när omständigheterna kan vara sådana att det inte går att göra rättelse är om det handlar om att den som bedriver verksamhet som ansvarig enhet i enskild firma har lagförts för brott som innebär att personen inte längre uppfyller lämplighetskravet. Om verksamheten eller yrkesutövningen som ansvarig enhet förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt ska tillsynsorganet, i stället för att förelägga om upphörande, återkalla godkännandet eller motsvarande. Det

gäller t.ex. i fråga om auktoriserade och godkända revisorer och registrerade fastighetsmäklare.

När det gäller pantbanker omfattas de av krav på tillstånd. I deras fall kan det i vissa fall vara en annan myndighet som har beviljat tillståndet än som utövar penningtvättstillsynen. Vidare omfattas viss tillhandahållare av speltjänster av krav på registrering av kommun. I en sådan situation följer av *andra stycket* att tillsynsorganet ska informera myndigheten som beviljat tillståndet eller kommunen som beviljat registreringen om när ett beslut att förelägga företaget att upphöra med sin verksamhet har fattats och när beslutet har fått laga kraft. Efter laga kraft kan myndigheten som beviljat tillståndet besluta om återkallelse av tillståndet respektive kommunen besluta om avregistrering.

Tredje stycket avser advokater. En advokat är ledamot av Sveriges advokatsamfund. Om en advokat inte längre uppfyller lämplighetskrav ska denne utträda ur advokatsamfundet. Om så inte görs, ska styrelsen och disciplinnämnden besluta om utträdet.

11 § Om kraven i 2 § eller 3 och 4 §§ på en verklig huvudman inte är uppfyllda ska tillsynsorganet förelägga den verkliga huvudmannen att vidta sådana åtgärder som innebär att det verkliga huvudmannskapet upphör.

Om tillsynsorganet förelagt en verklig huvudman för en ansvarig enhet vars verksamhet förutsätter tillstånd eller registrering från en annan myndighet eller en kommun, ska tillsynsorganet informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga den verkliga huvudmannen har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder om lämplighetskrav för ledningspersoner inte uppfylls. Paragrafen genomför delvis artikel 7.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Av *första stycket* följer att tillsynsorganet ska förelägga en verklig huvudman som inte uppfyller lämplighetskrav att göra rättelse, eller vidta sådana åtgärder som innebär att det verkliga huvudmannskapet upphör. Det kan t.ex. handla om att den verkliga huvudmannen måste avyttra innehav i den ansvariga enheten.

Andra stycket gäller om det är en annan myndighet än tillsynsorganet eller en kommun som beviljat tillstånd eller liknande för den ansvariga enheten, se författningskommentaren till 10 § andra stycket.

12 § Ett föreläggande av en tillsynsmyndighet enligt 10 eller 11 § får förenas med vite.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om vite. Paragrafen genomför delvis artikel 7.4 och 7.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Bestämmelser om vite finns i lagen om viten.

5 kap.

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att sådana ansvariga enheter som följer av 2–5 §§ uppfyller sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamheter som står under Amlas tillsyn, om inte Amla begär det.

Av 8 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken följer att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn över att advokater uppfyller motsvarande skyldigheter. Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd ska även utöva tillsyn över att advokatbolag uppfyller sina skyldigheter i motsvarande delar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka tillsynsorgan som ska utöva tillsyn över ansvariga enheter. Paragrafen genomför delvis artiklarna 37.1 första och tredje stycket, 37.3 och 38.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 8.1 och 8.2.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 1 § och 7 a kap. 2 § första stycket 2017 års penningtvättslag (prop. 2026/17:173 s. 550, prop. 2018/19:125 s. 44 och prop. 2017/18:150 s. 109–110).

Av *första stycket* följer att regeringen ska utse den eller de myndigheter som ska vara tillsynsmyndigheter för ansvariga enheter. Vilka ansvariga enheter som omfattas av tillsynsmyndigheternas tillsyn framgår av 2–5 §§. Tillsynen avser endast de ansvariga enheternas efterlevnad av TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

Av *andra stycket* följer, som undantag från första stycket, att tillsynsmyndigheterna som utgångspunkt inte ska utöva tillsyn över sådan verksamhet som Amla beslutat att utöva tillsyn över. Förutsättningarna för Amla att utöva tillsyn framgår av Amla-förordningen. Amla kan enligt Amla-förordningen begära att nationella tillsynsorgan vidtar åtgärder. Om Amla begär det, får tillsynsorganen vidta tillsynsåtgärder i enlighet med penningtvättslagen.

Av *tredje stycket* framgår att tillsynen över advokater utövas av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd, i enlighet med rättegångsbalken, samt att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd även ska utöva tillsyn över advokatbolag.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn i egenskap av självreglerande organ. Begreppet tillsynsorgan omfattar både tillsynsmyndigheter och självreglerande organ (artiklarna 2.1.45–2.1.47 i penningtvättsförordningen).

2 § Tillsynsorganen ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelse om tillsynsorganens territoriella behörighet. Paragrafen genomför artikel 37.1 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Av paragrafen följer att svenska tillsynsorgan utövar tillsyn över verksamhet som bedrivs av ansvariga enheter som hör hemma eller är etablerade i Sverige. Detta omfattar dels verksamhet som ansvariga enheter bedriver i Sverige, dels sådan verksamhet som härifrån bedrivs gränsöverskridande inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster.

Uttrycket *etablering* definieras i artikel 2.1.18 i penningtvättsförordningen.

Kompletterande förutsättningar för tillsyn över viss gränsöverskridande verksamhet framgår av 5 §.

3 § Tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska, oavsett hur speltjänsterna tillhandahålls i Sverige, utöva tillsyn över sådan verksamhet som är licenspliktig enligt spellagen (2018:1138).

Tillsyn enligt första stycket ska anmälas till tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsbestämmelsernas tillämplighet när det gäller verksamhet som står under särskilda tillståndskrav i Sverige. Paragrafen genomför artikel 37.1 andra stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen kompletterar 2 §.

Sådan verksamhet som i Sverige bedrivs inom ramen för friheten att tillhandahålla tjänster står som utgångspunkt inte under tillsyn av svenska tillsynsorgan.

Av *första stycket* följer att den svenska tillsynsmyndigheten för tillhandahållare av speltjänster ska bedriva tillsyn över sådan verksamhet som enligt spellagen är licenspliktig, oavsett om verksamheten bedrivs genom etablering (vilket omfattas av 2 §) eller tillhandahålls på annat sätt, såsom på distans från ett annat land.

Av *andra stycket* följer att tillsynsmyndigheten ska anmäla till tillsynsmyndigheten i hemlandet att verksamheten som tillhandahålls i Sverige är föremål för tillsyn här i landet.

4 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster ska utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs i Sverige av agenter eller ombud till ansvariga enheter som hör hemma i ett annat land inom EES.

Tillsynsmyndigheten får besluta att inte utöva tillsyn över verksamhet som avses i första stycket, om kriterierna för tillsyn beslutade av Europeiska kommissionen enligt artikel 41.2 i penningtvättsdirektivet inte är uppfyllda och tillsynsmyndigheten bedömer att den ansvariga enhetens verksamhet i Sverige är begränsad.

Tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsbestämmelsernas tillämplighet avseende viss verksamhet som bedrivs gränsöverskridande i Sverige. Paragrafen genomför artikel 38 i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen kompletterar 2 §.

Verksamhet som utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster bedriver genom agenter eller ombud ska, till skillnad från verksamhet som andra ansvariga enheter bedriver gränsöverskridande, som utgångspunkt stå under tillsyn av tillsynsmyndigheten i det land där verksamheten bedrivs.

Av *första stycket* följer som utgångspunkt att sådan verksamhet som utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster som hör hemma i ett annat EES-land bedriver genom agent eller ombud i Sverige ska stå under tillsyn av den svenska tillsynsmyndigheten. Anses verksamheten bedrivas genom etablering omfattas den av tillsyn enligt 2 §.

Av *andra stycket* följer att tillsynsmyndigheten under vissa förutsättningar får besluta att inte utöva tillsyn över sådan verksamhet i Sverige. Ett beslut om att inte utöva tillsyn får fattas om kriterierna för tillsyn beslutade av Europeiska kommissionen enligt artikel 41.2 i penningtvättsdirektivet inte är uppfyllda och tillsynsmyndigheten bedömer att den ansvariga enhetens verksamhet i Sverige är begränsad. Tillsyn ska då utövas av hemlandets tillsynsmyndighet.

Av *tredje stycket* följer att tillsynsmyndigheten ska underrätta hemlandets tillsynsmyndighet om den beslutar att inte utöva tillsyn.

Av 6 § följer att tillsynsmyndigheten kan besluta att aktuella ansvariga enheter ska utse en central kontaktpunkt i Sverige.

5 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster ska inte utöva tillsyn över verksamhet som bedrivs i ett annat land inom EES av agenter eller ombud till ansvariga enheter som hör hemma i Sverige.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över verksamhet som avses i första stycket, om tillsynsmyndigheten i värdlandet beslutat att inte utöva tillsyn.

Tillsynsmyndigheten ska inom två veckor från mottagandet av ett beslut enligt *andra stycket* informera den ansvariga enheten om att verksamheten i värdlandet står under tillsynsmyndighetens tillsyn. Den ansvariga enheten ska även informeras om förändringar av tillsynsansvaret.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsbestämmelsernas tillämplighet avseende viss verksamhet som bedrivs gränsöverskridande från Sverige. Paragrafen genomför artikel 38 i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen innehåller kompletterande förutsättningar till vad som gäller enligt huvudregeln i 2 §.

Verksamhet som utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster bedriver genom agenter eller ombud ska, till skillnad från verksamhet som andra ansvariga enheter bedriver gränsöverskridande, som utgångspunkt stå under tillsyn av tillsynsmyndigheten i det land där verksamheten bedrivs.

Av *första stycket* framgår att den svenska tillsynsmyndigheten inte ska utöva tillsyn över sådan verksamhet som svenska utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster bedriver genom agent eller ombud i ett annat land inom EES.

Av *andra stycket* följer, som undantag från första stycket, att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över sådan verksamhet om värdlandets tillsynsmyndighet beslutat att inte utöva tillsyn. Ett sådant beslut från värdlandets tillsynsmyndighet förutsätter att de kriterier för tillsyn som Europeiska kommissionen beslutat om enligt artikel 41.2 i penningtvättsdirektivet inte är uppfyllda och att den ansvariga enhetens verksamhet i värdlandet är begränsad.

Av *tredje stycket* följer att tillsynsmyndigheten ska informera den ansvariga enheten om att den gränsöverskridande verksamheten står under tillsynsmyndighetens tillsyn. Informationen ska lämnas inom två veckor från det att tillsynsmyndigheten underrättats om värdlandets tillsynsmyndighets beslut att inte utöva tillsyn. Tillsynsmyndigheten ska också informera den ansvariga enheten om senare ändringar av tillsynen.

6 § Tillsynsmyndigheten för utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster får besluta att en sådan ansvarig enhet som hör hemma i ett annat land inom EES och som i Sverige bedriver verksamhet genom agent eller ombud ska utse en central kontaktpunkt i Sverige som företrädare för den ansvariga enheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa utländska ansvariga enheters skyldighet att utse en central kontaktpunkt i Sverige. Paragrafen genomför artikel 41 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 3 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 548–549).

Av paragrafen följer att tillsynsmyndigheten får besluta att utländska utgivare av elektroniska pengar, betaltjänstleverantörer och leverantörer av kryptotillgångstjänster som bedriver verksamhet i Sverige genom agent eller ombud ska utse en central kontaktpunkt här. Den centrala kontaktpunkten ska företräda den ansvariga enheten i Sverige.

Av 11 § följer att tillsynsmyndigheten får begära de upplysningar som behövs för tillsynen från den centrala kontaktpunkten.

Till skillnad från i dag anges inte att den centrala kontaktpunkten ansvarar för att säkerställa efterlevnad av tillämpliga rätt. Den ansvariga enhetens skyldighet att säkerställa att den centrala kontaktpunkten kan säkerställa efterlevnad av tillämplig rätt på den ansvariga enhetens vägnar framgår av artikel 8 i penningtvättsförordningen.

Kriterier för att avgöra under vilka omständigheter det är lämpligt att utse en central kontaktpunkt och för att fastställa dess funktioner kommer att framgå av tekniska standarder från Amla och kommissionen.

7 § Tillsynsorganen ska regelbundet bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism samt för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens uppgift att bedöma och övervaka risker som ansvariga enheter under deras tillsyn utsätts för. Paragrafen genomför artikel 37.5 och 40.1 i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.5.

Av paragrafen framgår att tillsynsorganen regelbundet ska bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för. De risker som ska bedömas och övervakas gäller riskerna för penningtvätt, finansiering av terrorism och för att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte verkställs. Det omfattar såväl internationella, nationella och sektoriella risker som risker kopplade till den ansvariga enhetens kunder, produkter och tjänster.

8 § Tillsynsorganen ska genom riskbaserad tillsyn kontrollera att ansvariga enheter efterlever sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Tillsynen enligt första stycket omfattar övervakning av lämpligheten och genomförandet av ansvariga enheters riktlinjer, förfaranden och kontroller samt de personalresurser som tillsatts för utförande av uppgifter enligt penningtvättsförordningen. Om en ansvarig enhet är moderföretag i en koncern

omfattar tillsynen även genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynens omfattning när det gäller kontroll av ansvariga enheters efterlevnad av tillämpliga krav. Paragrafen genomför delvis artikel 37.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.5.

Av *första stycket* framgår att tillsynsorganen genom sin tillsyn ska kontrollera att ansvariga enheter bedriver sin verksamhet i enlighet med TFR-förordningen penningtvättsförordningen, penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen. Tillsynen omfattar därmed bl.a. de ansvariga enheternas efterlevnad av krav på vidtagande av kundkännedomsgärder och rapportering av misstankar, efterlevnad av krav vid deltagande i partnerskap för informationsutbyte och skyldigheter när det gäller riktade ekonomiska sanktioner. Den tillsyn som bedrivs enligt penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen omfattar inte tillsyn av efterlevnaden av andra krav enligt exempelvis tillämplig rörelselagstiftning.

I *andra stycket* förtydligas att tillsynen enligt första stycket omfattar övervakning av att ansvariga enheter i enlighet med penningtvättsförordningen har upprättat och tillämpar lämpliga interna riktlinjer, förfaranden och kontroller samt verifiering av lämpligheten i de personalresurser som avsatts för att utföra de uppgifter som följer av penningtvättsförordningen. När en ansvarig enhet är moderbolag i en koncern, omfattar tillsynen kontroll av genomförandet av koncernens riktlinjer, förfaranden och kontroller.

Uttrycken *kontroll* och *verifiering* ska anses omfatta utförandet av nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ansvariga enheter efterlever tillämpliga krav.

Tillsynen ska vara *riskbaserad*. Det innebär att tillsynens frekvens och intensitet ska baseras på de ansvariga enheternas riskprofil och på de risker som finns i Sverige. Att tillsynsorganen regelbundet ska bedöma och övervaka de risker som ansvariga enheter utsätts för följer av 7 §. De utmärkande dragen för en riskbaserad tillsynsmetod kommer att framgå av riktlinjer som utfärdas av Amla.

9 § Tillsynsorganen ska säkerställa att relevant information om penningtvätt, finansiering av terrorism och riktade ekonomiska sanktioner finns tillgänglig för ansvariga enheter under deras tillsyn och, när det är lämpligt, sprida information för att informera ansvariga enheter om deras skyldigheter.

Information om personer eller enheter som angetts i samband med riktade ekonomiska sanktioner och Förenta nationernas ekonomiska sanktioner ska vara omedelbart tillgänglig för ansvariga enheter.

Vid tillämpning av första och andra styckena ska en börs som har tillstånd enligt 13 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden att driva en auktionsplattform behandlas som en ansvarig enhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens uppgift att tillhandahålla information till ansvariga enheter. Paragrafen genomför delvis artikel 37.5 och 39 i sjätte penningtvättsdirektivet och kompletterar artikel 46 i auktionsförordningen. Övervägandena finns i avsnitten 5.3.6 och 8.4.2.

I *första stycket* tydliggörs att det är tillsynsorganen som ansvarar för att relevant information finns tillgänglig för ansvariga enheter och för att, när det är lämpligt, aktivt sprida information om ansvariga enheters skyldigheter. Ansvaret gäller i förhållande till ansvariga enheter under respektive tillsynsorgans tillsyn. Tillsynsorganens ansvar innebär inget krav på att den information som ska finnas tillgänglig ges direkt av tillsynsorganen utan ansvaret kan uppfyllas genom att tillsynsorganen säkerställer att informationen finns tillgänglig på annat sätt.

I *andra stycket* anges att viss information ska göras tillgänglig omedelbart.

Av *tredje stycket* följer att motsvarande information även ska finnas tillgänglig för en börs med tillstånd att driva en auktionsplattform.

10 § En ansvarig enhet ska på begäran lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för ansvariga enheter. Paragrafen genomför artiklarna 37.6 och 46.2 i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Paragrafen utformas efter förebild av bl.a. 13 kap. 3 § första stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Av paragrafen följer att ansvariga enheter på begäran ska lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. . Paragrafen förutsätter inget föreläggande.

Ansvariga enheters uppgiftsskyldighet omfattar det som behövs för tillsynen. Det omfattar, utöver upplysningar och handlingar hos den ansvariga enheten, även upplysningar och handlingar hos tjänsteleverantörer till vilka en ansvarig enheten har utkontrakterat delar av sitt uppdrag till. Det följer av att tjänsteleverantörer vid utförandet av uppgifter som härrör från penningtvättsförordningen ska betraktas som en del av den ansvariga enheten och att ansvariga enheter ska säkerställa att utkontraktering inte sker på ett sätt som väsentligt försämrar tillsynsorganens möjlighet att övervaka och följa upp den ansvariga enhetens efterlevnad av TFR-förordningen och penningtvättsförordningen (artikel 18 i penningtvättsförordningen).

11 § Tillsynsmyndigheterna för kreditinstitut, finansiella institut och tillhandahållare av speltjänster får även

1. begära sådana upplysningar som avses i 10 § av personer som representerar eller är anställda hos den ansvariga enheten eller hos enheter till vilka den ansvariga enheten utkontrakterat uppdrag enligt artikel 18 i penningtvättsförordningen, och

2. höra andra personer om föremålet för tillsynen, om det finns skäl för det och den enskilde samtycker till att lämna uppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa tillsynsmyndigheters utökade befogenhet att begära upplysningar. Paragrafen genomför artikel 37.7 i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Paragrafen genomför penningtvättsdirektivets minimikrav på utökade befogenheter för tillsynsmyndigheterna för kreditinstitut, finansiella institut och tillhandahållare av speltjänster.

Dessa tillsynsmyndigheter får, utöver att begära uppgifter från ansvariga enheter, enligt *punkt 1* också begära motsvarande uppgifter från vissa fysiska personer. Tillsynsmyndigheterna kan begära upplysningar från personer som representerar den ansvariga enheten, vilket bl.a. inkluderar den centrala kontaktpunkt som avses i 6 §. Tillsynsmyndigheterna kan också begära upplysningar från personer som är anställda hos den ansvariga enheten och anställda hos företag som den ansvariga enheten utkontrakterat uppdrag till enligt artikel 18 i penningtvätsförordningen. Motsvarande befogenhet gäller redan för Finansinspektionen enligt 13 kap. 3 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse med hänvisning.

Av *punkt 2* framgår att tillsynsmyndigheterna också får höra andra personer, om det finns skäl för det och den enskilde samtycker till att lämna uppgifter. Uttrycket andra personer kan utifrån omständigheterna omfatta exempelvis tidigare anställda hos den ansvariga enheten, klienter, externa tjänsteleverantörer såsom revisorer, IT-experten, företag som tillhandahållit tjänster för kundkännedom, visselblåsare och externa experter. Det centrala är att ett sådant hörande förutsätter samtycke från den som tillsynsmyndigheten vill höra.

12 § Ett tillsynsorgan får, när tillsynsorganet anser det nödvändigt, genomföra en undersökning på plats hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn.

En undersökning på plats får ske utan förhandsanmälan om det kan befaras att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens befogenhet att göra platsbesök hos ansvariga enheter. Paragrafen genomför delvis artikel 37.7 första stycket i sjätte penningtvätsdirektivet delvis. . Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Paragrafen motsvarar bl.a. 7 kap. 5 § andra stycket och 7 a kap. 4 § 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:640 s. 550–551 och prop. 2018/19:125 s. 45).

Av *första stycket* följer att ett tillsynsorgan som bedömer att det är nödvändigt får göra platsbesök hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn. I uttrycket nödvändigt ligger bl.a. att det ska vara proportionerligt. För tillsynsmyndigheternas del följer proportionalitetskravet av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2007:900). För en närmare redogörelse kring innebörden hänvisas därför till förarbetena till den bestämmelsen (se prop. 2016/17:180 s. 290). Platsbesök får bara göras i den verksamhet som omfattas av lagen och inte i annan eventuell verksamhet som därutöver bedrivs av den ansvariga enheten.

Av *andra stycket*, som är nytt, följer att tillsynsorgan får göra besök på plats utan att i förväg meddela den ansvariga enheten om besöket, om det finns risk för att undersökningen annars skulle förlora i betydelse.

Paragrafen innebär i sak samma möjlighet till platsbesök som gäller enligt gällande rätt men går utöver vad som gäller enligt penningtvätsdirektivet på så vis att alla tillsynsorgan har rätt att, om det anses nödvändigt, göra platsbesök hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn.

13 § När ett tillsynsorgan genomför en undersökning på plats har det rätt att

1. få tillträde till affärslokaler där den ansvariga enhetens verksamhet bedrivs,
2. ta del av all information som är tillgänglig för den ansvariga enheten, oavsett i vilken form den finns,
3. granska den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar,
4. ta kopior av eller utdrag ur den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar, och
5. begära muntliga förklaringar direkt på platsen.

Paragrafen kompletterar 12 § och innehåller bestämmelser om tillsynsorganens befogenhet vid platsbesök hos ansvariga enheter. Paragrafen genomför artikel 37.7 andra stycket i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

I *punkt 1* anges att tillsynsorganen har rätt att få tillträde till affärslokaler där den ansvariga enheten bedriver verksamhet. Privatbostäder omfattas därmed inte.

I *punkt 2* anges att tillsynsorganen vid en platsundersökning har rätt att ta del av all information som är tillgänglig för den ansvariga enheten, oavsett i vilken form den finns. Det innebär bl.a. rätt att få tillgång till eventuell mjukvara, databaser, it-verktyg eller andra elektroniska medel för uppgiftsregistrering som den ansvariga enheten använder.

I *punkt 3* och *4* anges att tillsynsorganen har rätt att granska och ta kopior eller utdrag av den ansvariga enhetens räkenskaper och affärshandlingar. Genom rätten att ta kopior eller utdrag av uppgifter kan den ansvariga enheten fortsätta att använda originaluppgifterna och de medier på vilka uppgifterna finns.

I *punkt 5* anges att tillsynsorganen har rätt att begära muntliga förklaringar på platsen. Det innebär att någon hos den ansvariga enheten på begäran ska medverka genom att lämna förklaringar till sakförhållanden eller dokument som har samband med föremålet för och syftet med undersökningen.

Paragrafen går utöver vad som gäller enligt penningtvättsdirektivet på så vis att den gäller för alla tillsynsorgan som har rätt att göra platsbesök hos en ansvarig enhet som är föremål för tillsyn.

14 § Vid en platsundersökning får ett tillsynsorgan inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och
2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar tillsynsorganens möjlighet att ta del av handlingar som omfattas av en advokats tystnadsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Paragrafen säkerställer att tillsynsorganen inte ska kunna ta del av handlingar som skyddas av en advokats tystnadsplikt.

Punkt 1 innebär att tillsynsorganen inte ska kunna ta del av handlingar som innehåller uppgifter som en advokat eller advokats biträde inte skulle få höras om enligt 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken. Begreppet handling ska inte uppfattas som att det enbart avser pappershandlingar, utan även andra typer av handlingar omfattas. En handling kan exempelvis finnas i elektroniskt format.

Som framgår av *punkt 2* gäller begränsningen av tillsynsorganens befogenhet förutsatt att handlingen i fråga innehas av någon av de angivna personerna.

15 § Tillsynsorganen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med

1. varandra,
2. den myndighet som enligt 7 kap. är övervakningsmyndighet,
3. finansunderrättelseenheten,
4. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen,
5. Amla,
6. tillsynsorgan i andra länder inom EES,
7. myndigheter i andra länder inom EES med ordinarie tillsynsansvar för ansvariga enheter,
8. Europeiska bankmyndigheten,
9. Europeiska centralbanken, och
10. Riksgäldskontoret.

Tillsynsorganen får, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och med undantag för fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, i sin tillsynsverksamhet samarbeta och utbyta information med

1. myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ, och
2. andra behöriga myndigheter inom EES.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens samarbete och utbyte av information. Paragrafen genomför artiklarna 44–50 samt delvis artiklarna 53.9, 67.2 och 68.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Överväganden finns i avsnitten 8.8–8.13.

Första stycket innebär att tillsynsorganen i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med vissa nationella och utländska aktörer inom EES i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Det gäller exempelvis vid tillsyn av gränsöverskridande verksamheter.

Andra stycket innebär att tillsynsorganen i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen också får samarbeta och utbyta information med vissa andra myndigheter inom EES. I dessa fall, när tillsynsorganen inte omfattas av en skyldighet att samarbeta och utbyta information, gäller en begränsning om att vissa uppgifter inte får utbytas. De uppgifter som inte ska utbytas motsvarar de uppgifter som är undantagna från notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivares uppgiftsskyldighet i förhållande till finansunderrättelseenheten enligt artikel 70.2 i penningtvättsförordningen.

I förhållande till samarbete med tillsynsorgan som är självreglerande organ gäller för tillsynsmyndigheternas del den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 5 c § OSL. Penningtvättsdirektivet kommer, med stöd av bemyndiganden i direktivet, i flera delar kompletteras med tekniska standarder som antas av Europeiska kommissionen.

16 § Tillsynsorganen får hänskjuta frågor om tillsynssamarbete till Amla för tvistlösning i de fall som framgår av artikel 46.5, 46.6, 47.3, 49.13, 50.12 och 54.5 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens rätt att i vissa fall hänskjuta frågor om tillsynssamarbete till Amla för tvistlösning. Paragrafen genomför artiklarna 46.5, 46.6, 47.3, 49.13, 50.12 och 54.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.10.

Av paragrafen följer att tillsynsorganen, vid gränsöverskridande tillsynssamarbete, kan vända sig till Amla för lösande av tvister. Det gäller vid tillsynssamarbete av gränsöverskridande koncerner, när tillsynskollegier är inrättade och vid kreditinstituts och finansiella instituts gränsöverskridande verksamhet när de inte ingår i en koncern eller när ett tillsynskollegium inte är inrättat. Det gäller också vid ingripande mot vissa utländska ansvariga enheter.

Hänvisningen till penningtvättsdirektivet är statisk och avser därmed direktivet i den ursprungliga lydelsen.

17 § Personer som genom anställning eller uppdrag hos Sveriges advokatsamfund får del av uppgifter i samfundets tillsynsverksamhet enligt denna lag, får inte obehörigen röja en uppgift som samfundet tagit emot av andra nationella eller utländska tillsynsorgan eller andra behöriga nationella eller utländska myndigheter.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten i första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt. Paragrafen genomför artikel 67.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

Av *första stycket* följer att personer som genom anställning eller uppdrag hos Sverige advokatsamfund inte obehörigen får röja en uppgift som samfundet vid samarbete och informationsutbyte med andra självreglerande organ eller behöriga myndigheter tagit emot i den tillsynsverksamhet som bedrivs enligt penningtvättslagen.

Inom ramen för sitt uppdrag som tillsynsorgan kan samfundet komma att ta emot uppgifter som omfattas av krav på tystnadsplikt men som inte omfattas av ett tillsynsärende hos samfundet. Paragrafen kompletterar därmed den tystnadsplikt som enligt 8 kap. 6 § tredje stycket rättegångsbalken gäller för vissa uppgifter i ett tillsynsärende hos samfundet. Tystnadsplikten gäller endast uppgifter i samfundets verksamhet som tillsynsorgan avseende penningtvättsregelverket men gäller inom ramen för denna verksamhet alla uppgifter som tagits emot. Tystnadsplikten skyddar därmed såväl uppgifter om ansvariga enheter som uppgifter om andra aktörers underrättelse- och tillsynsverksamhet.

Tystnadsplikten hindrar inte ett röjande som är berättigt, som när det finns ett godkännande att sprida viss information eller om en uppgift måste lämnas i enlighet med en i författning angiven uppgiftsskyldighet.

Andra stycket upplyser om att ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

18 § Om ett tillsynsorgan vid inspektion eller på annat sätt har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tillsynsorganet snarast möjligt underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsorganens underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten. Paragrafen genomför artiklarna 42 och 53.4 andra stycket i penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.11.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 4 § första stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 539 och 540).

Av paragrafen följer att tillsynsorgan som upptäcker en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism är skyldiga att underrätta finansunderrättelseenheten om det. Underrättelsen ska ske snarast möjligt.

Till skillnad mot motsvarande bestämmelse i 2017 års penningtvättslag omfattas Sveriges advokatsamfund av underrättelseskyldigheten och det framgår uttryckligen att underrättelseskyldigheten även gäller omständigheter som kan ha samband med förbrott till penningtvätt.

6 kap.

1 § Ett tillsynsorgan ska ingripa om en ansvarig enhet har åsidosatt sina skyldigheter enligt TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Det gäller inte i fråga om verksamheter som står under Amlas tillsyn.

I fråga om ingripande mot advokater och advokatbolag gäller bestämmelserna i detta kapitel i den utsträckning som följer av 24 §.

Paragrafen upplyser om tillsynsorganens skyldighet att ingripa vid överträdelser.

Av *första stycket* följer att tillsynsorganen ska ingripa vid överträdelser av penningtvättsregleringen och TFR-förordningen. Tillsynsorgan definieras i 1 kap 2 §, se författningskommentaren till den paragrafen.

I *andra stycket* görs undantag från sådana verksamheter som står under Amlas tillsyn. Av Amla-förordningen följer att Amla ska utöva tillsyn över vissa ansvariga enheter. I fråga om ingripande gäller då bestämmelserna i artiklarna 21–23 i Amla-förordningen.

I *tredje stycket* upplyses om att bestämmelserna i kapitlet endast gäller delvis i fråga om ingripande mot advokater och advokatbolag.

2 § Ett ingripande mot en ansvarig enhet får göras genom beslut om rekommendation enligt 6 § eller föreläggande enligt 7 eller 8 § i syfte att den ansvariga enheten ska vidta eller upphöra med viss åtgärd.

Ett ingripande mot en ansvarig enhet får även göras genom beslut om anmärkning eller erinran eller varning enligt 12 § som enligt 13 § kan förenas med sanktionsavgift. Ett ingripande får också göras genom att den ansvariga enheten föreläggs att upphöra med sin verksamhet eller att godkännande eller dylikt för verksamhet eller yrkesutövning återkallas enligt 19 §.

Ett ingripande mot en person i ledningen för en ansvarig enhet får göras enligt vad som följer av 21 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om olika alternativ vid ingripande mot ansvariga enheter. Paragrafen genomför delvis artikel 53.1 och 53.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Av *första stycket* framgår att tillsynsmyndigheten kan använda sig av rekommendationer eller förelägganden i handlingsdirigerande avsikt. När det gäller rekommendationer handlar det om sådana som ges i enskilda

fall. Förelägganden får enligt 9 § förenas med vite som påtryckningsmedel.

Av *andra stycket* framgår bl.a. att ingripande får göras genom anmärkning, erinran eller varning samt att sådana beslut kan förenas med sanktionsavgift. När det gäller varning är sanktionsavgift ett krav.

Erinran används i förhållande till advokater, fastighetsmäklare och registrerade eller godkända revisorer – dvs. sådana ansvariga enheter som utövar reglerade yrken – och registrerade revisionsbolag, fastighetsmäklarföretag och advokatbolag. Det följer den terminologi som används vid ingripande enligt rörelselagarna. I förhållande till andra ansvariga enheter används begreppet anmärkning. Varning gäller för samtliga ansvariga enheter.

Av *andra stycket* följer även att ingripande kan göras genom föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse av t.ex. tillstånd. För pantbanksverksamhet kan situationen uppkomma att det inte är samma myndighet som utövar tillsyn enligt denna lag som beviljat tillståndet för pantbanksverksamheten enligt 3 § pantbankslagen (1995:1000). I den situationen gäller vad som anges i 19 § tredje stycket.

Samtliga ingripandemöjligheter som nämns i stycket är av bestraffande karaktär. Av dessa bör ingripande genom föreläggande att upphöra med verksamheten eller beslut om återkallelse betraktas som de mest ingripande åtgärderna. Varning, som ska förenas med sanktionsavgift, kan användas som alternativ till föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse när de sistnämnda åtgärderna inte bedöms nödvändiga i det enskilda fallet. Erinran eller anmärkning är avsett att används i mindre allvarliga fall. För att förstärka ingripandet kan det kombineras med sanktionsavgift. En sådant ingripande kan vara lämpligt när det finns omständigheter som talar i skärpande riktning, men överträdelsen ändå inte bedöms vara sådan att varning är påkallat.

Tillsynsmyndigheten måste i sin tillämpning iaktta att det inte uppstår situationer som innebär att förbudet mot dubbla prövningar och bestraffningar – som följer av bl.a. Europakonventionen – överträds. Det innebär t.ex. att erinran, anmärkning eller varning i förening med sanktionsavgift inte får beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som förenats med vite mot och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet. Tillsynsmyndigheten bör i den situationen inte heller besluta om erinran eller anmärkning utan sanktionsavgift.

I *tredje stycket* upplyses om att ingripande även kan göras mot ledningspersoner. Det handlar då om fall där den ansvariga enheten är en juridisk person. Av 21 § följer att med ledningsperson avses en person som ingår i den ansvariga enhetens styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den ansvariga enheten, eller en ersättare för någon av dem. Vid sidan om möjligheten att ingripa mot ledningspersonerna kan tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att göra förändringar i styrningsstrukturen. I sådant fall handlar det då om ett ingripande enligt 8 §.

3 § Tillsynsmyndigheten får avstå från ett ingripande enligt denna lag om ingripande redan har gjorts mot den ansvariga enheten eller en sådan person som anges i 21 § med anledning av

1. överträdelsen, eller

2. en annan överträdelse och resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avstående från ingripande. Övervägandena finns i avsnitten 9.2 och 9.4.1.

Av paragrafen följer att tillsynsmyndigheten i vissa fall får avstå från ingripande. Det gäller om ingripande redan har gjorts mot den ansvariga enheten eller mot en ledningsperson i en ansvarig enhet som är juridisk person.

Enligt *punkt 1* gäller det om ingripande redan har gjorts med anledning av samma överträdelse. Bestämmelsen kan t.ex. tillämpas om tillståndsmyndigheten beslutar att återkalla tillståndet för en verksamhet med stöd av rörelseregleringen pga. av flera brister, varav överträdelser av penningtvättsregleringen kan utgöra del av bristerna.

Enligt *punkt 2* kan tillsynsmyndigheten även avstå från ingripande om en ingripande redan har gjorts med anledning av en annan överträdelse. Det förutsätter att resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

4 § Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är. Vid bedömningen ska särskilt beaktas

1. överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet,
2. antalet gånger samma överträdelse upprepats,
3. den ekonomiska fördel som överträdelsen har inneburit för den ansvariga enheten,
4. den ekonomiska förlust som överträdelsen kan ha orsakat annan, och
5. graden av ansvar hos den som är föremål för ingripande.

Paragrafen anger omständigheter som påverkar allvarlighetsgraden i en överträdelse. Paragrafen genomför delvis artikel 53.6 i sjätte penningtvättsdirektivet och Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 kap. 13 § första stycket 2017 års penningtvättslag (jfr. prop. 2016/17:173 s. 554 och 555).

Av paragrafen följer att tillsynsmyndigheten vid valet av ingripande ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är. Allvarlighetsgraden bestäms utifrån en sammanvägning av flera faktorer.

Av *punkt 1* följer att överträdelsens svårighetsgrad och varaktighet ska beaktas. Svårighetsgraden när det gäller överträdelsen måste framför allt bedömas utifrån karaktären på överträdelsen och den risk för penningtvätt, finansiering av terrorism eller att riktade ekonomiska sanktioner kringgås som den lett till.

Enligt *punkt 2* ska beaktas antalet gånger som överträdelsen upprepas. Det kan exempelvis handla om hur många gånger den ansvariga enheten har underlåtit att vidta kundkännedomsåtgärder. Med "samma överträdelse" avses en överträdelse av samma typ av skyldighet. Överträdelsen i sig behöver inte vara identisk. Som exempel kan nämnas att åsidosättande av en kundkännedomsåtgärd i förhållande till en kund och åsidosättande av en annan kundkännedomsåtgärd i förhållande till en annan kund, bör ses som samma överträdelse. I båda fallen handlar det om att samma skyldighet – dvs. skyldigheten att vidta kundkännedomsåtgärder – åsidosätts.

Enligt *punkt 3* ska den ekonomiska fördel som överträdelsen har inneburit för den ansvariga enheten beaktas. I många fall kan det antas vara

svårt att bedöma eventuell ekonomisk fördel. Om det kan konstateras att en ekonomisk fördel fåtts, bör det dock beaktas.

Enligt *punkt 4* ska även beaktas om överträdelsen lett till ekonomisk förlust hos någon annan.

Enligt *punkt 5* ska även graden av ansvar hos den som är föremål för ingripande beaktas. Om överträdelsen är avsiktlig bör de leda till att överträdelsen bedöms allvarligare. Även grov oaktsamhet bör leda till att överträdelsen bedöms allvarligare.

De omständigheter som anges i paragrafen är inte uttömmande. Tillsynsmyndigheten får vid bedömningen av allvarlighetsgraden även beakta andra omständigheter. Vid valet av ingripande har vidare även omständigheterna i 5 § betydelse, se författningskommentaren till den paragrafen.

5 § Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten i försvårande riktning beakta om den som är föremål för ingripande tidigare har begått en överträdelse, eller, om det gäller en sådan ledningsperson som avses i 21 § första stycket, orsakat en sådan överträdelse.

Tillsynsmyndigheten ska i förmildrande riktning beakta om den som är föremål för ingripande

1. i väsentlig utsträckning genom aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning om överträdelsen, eller

2. snabbt upphört med överträdelsen, eller, om det gäller en sådan ledningsperson som avses i 21 § första stycket, snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.

Paragrafen innehåller omständigheter knutet till den som begått överträdelsen som tillsynsmyndigheten ska ta hänsyn till vid valet av ingripande. Paragrafen genomför delvis artikel 53.6 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.1.

Paragrafen motsvarar 7 kap. 13 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 554 och 555). I förhållande till i dag görs språkliga och redaktionella ändringar.

De omständigheter som anges i paragrafen är inte uttömmande.

Vid valet av ingripande har även överträdelsens allvarlighetsgrad betydelse, se 4 § och författningskommentaren till den paragrafen.

6 § En tillsynsmyndighet får i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse rekommendera en ansvarig enhet att vidta en viss åtgärd.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillsynsmyndighetens möjlighet att ingripa genom en rekommendation. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.2, 53.5 och 56.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Av paragrafen framgår att tillsynsmyndigheten kan besluta att rekommendera den ansvariga enheten en åtgärd. Som exempel kan nämnas att tillsynsmyndigheten skulle kunna rekommendera den ansvariga enheten att införa särskilda rutiner eller krav när det gäller vissa kunder eller kategorier av kunder, transaktioner, tjänster eller distributionskanaler med hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Ett annat exempel är att tillsynsmyndigheten skulle kunna rekommendera den ansvariga enheten att vidta åtgärder för att minska den inneboende risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism i den ansvariga enhetens

aktiviteter och produkter (jfr artikel 56.3 c och d i sjätte penningtvättsdirektivet).

Det handlar om en rekommendation i ett enskilt fall, i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse av penningtvättregleringen eller TFR-förordningen. En rekommendation är inte bindande för den som den riktas mot. Åtgärden bör inte heller användas på ett sådant sätt att den i praktiken blir bindande om den enskilde inte vill riskera efterföljande åtgärder. Rekommendation bör alltså inte användas på sådant sätt att myndigheten samtidigt som rekommendationen ges gör klart för den ansvariga enheten att myndigheten avser vidta åtgärder om rekommendationen inte efterlevs. Rekommendation bör heller inte användas om en överträdelse begåtts och då som en mjukare form av ingripande mot den överträdelsen. I sådant fall ska tillsynsmyndigheten i stället använda sig av t.ex. föreläggande att vidta rättelse eller t.ex. anmärkning. En annan sak är att ingripande mot en överträdelse också kan kombineras med en rekommendation i syfte att undvika fler överträdelser.

I fråga om beslut om rekommendation är överklagbara gäller 41 § förvaltningslagen, dvs. att beslutet får överklagas om det kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Det förhållandet att syftet med rekommendation är att verka handlingsdirigerande i ett enskilt fall, talar för att rekommendationer i regel är överklagbara.

7 § En tillsynsmyndighet får i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse förelägga den ansvariga enheten att lämna uppgifter för tillsynsmyndighetens uppföljning.

I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att ingripa genom föreläggande i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.2, 53.5 och 56.2–56.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

I *första stycket* anges att en tillsynsmyndighet i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse får förelägga den ansvariga enheten att lämna uppgifter för tillsynsmyndighetens uppföljning. Ett sådant behov kan finnas om tillsynsmyndigheten vid sin tillsyn upptäcker omständigheter som skulle kunna leda till en överträdelse och som den ser behov av att följa upp under en tid. Ett sådant behov kan även finnas om tillsynsmyndigheten, med anledning av ingripande mot en överträdelse, ser behov av uppföljning för att säkerställa att den ansvariga enheten anpassar sin verksamhet för att förhindra att liknande överträdelser begås på nytt.

Av *andra stycket* framgår att föreläggandet ska vara tidsbegränsat.

Att lämna uppgifter kan vara betungande för den ansvariga enheten. Ett föreläggande att lämna uppgifter får inte vara mer långtgående än vad som behövs (jfr 5 § tredje stycket förvaltningslagen). Det får betydelse både i fråga om omfattningen och typen av uppgifter som begärs in och hur länge uppgiftslämnandet ska pågå.

8 § En tillsynsmyndighet får i syfte att ingripa mot en överträdelse förelägga en ansvarig enhet att

1. göra rättelse,
2. vidta förändringar i styrningsstrukturen, eller

3. begränsa eller minska risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism genom att begränsa verksamheten eller avyttra delar av verksamheten.

I föreläggandet ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att ingripa genom föreläggande. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.1, 53.2, 53.5 och 56.2–56.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Av *första stycket* följer att tillsynsmyndigheten kan ingripa mot en ansvarig enhet som överträder penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen genom beslut om föreläggande.

Enligt *punkt 1* får tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att vidta rättelse. Det kan både handla om att kräva efterlevnad, t.ex. genom korrigerande åtgärder, eller att den ansvariga enheten ska upphöra med en viss åtgärd som bedöms oförenlig med penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen (jfr. artikel 56.2 a och d). Rättelsen skulle t.ex. kunna handla om att stärka interna riktlinjer, förfarande och kontroller, om de inte anses uppfylla kraven i penningtvättsregleringen (jfr artikel 56.3 b i sjätte penningtvättsdirektivet).

Enligt *punkt 2* får tillsynsmyndigheten förelägga den ansvariga enheten att vidta förändringar i styrningsstrukturen. Den åtgärden skulle kunna användas om tillsynsmyndigheten bedömer att företagsledningen agerande, eller brist på agerande, leder till att verksamheten inte bedrivs på ett sätt som är förenligt med penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen och att det gäller trots att ledningen har vetskap om problematiken. Med hänsyn till den ingripande karaktären i en sådant föreläggande bör det i regel handla om situationer där styrningen av företaget leder till allvarliga brister i efterlevnaden av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen som leder till betydande risk för att företaget utnyttjas för penningtvätt, finansiering av terrorism eller att riktade ekonomiska sanktioner kringgås eller inte genomförs. Det kan fram för allt antas fylla en funktion som alternativ till att förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten eller återkallelse av godkännande eller dylikt för att få bedriva verksamheten. Det gäller bl.a. i förhållande till finansiella företag där ett sådant beslut om återkallelse kan få betydande konsekvenser, t.ex. när det gäller finansiell stabilitet.

Enligt *punkt 3* får en tillsynsmyndighet förelägga den ansvariga enheten att begränsa eller minska risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism genom att begränsa eller avyttra delar av verksamheten. Likande bestämmelse finns i 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Till skillnad mot vad som följer av förarbetena till den bestämmelsen är tillämpningen av denna bestämmelse däremot inte avsedd endast för sådana överträdelser som inte är allvarliga (jfr prop. 2006/07:5 s. 437). Syftet med föreläggandet är att den ansvariga enheten inte ska kunna driva verksamheten på ett sätt som strider mot penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen. Det kan exempelvis användas om det är i en viss del av verksamheten som det finns brister utifrån regleringen och det därmed inte kan anses proportionerligt att förelägga den ansvariga enheten att upphöra med hela verksamheten eller återkalla godkännandet – t.ex. ett tillstånd om verksamheten är tillståndspliktig – för att få bedriva

verksamheten. Det behöver inte nödvändigtvis handla om att en specifik verksamhetsgren avyttras när verksamheten begränsas. Det kan likväl handla om att begränsa den ansvariga enhetens rörelse i olika avseenden. Det är exempelvis möjligt att begränsa ett instituts möjlighet att ingå vissa specifika avtal, t.ex. avtal med kunder som är verksamma inom en viss bransch eller som avser åtaganden i ett visst land (jfr prop. 2006/07:5 s. 437).

Enligt *andra stycket* ska det framgå vid vilken tidpunkt eller inom vilken tidsperiod som åtgärden ska vidtas. Det kan t.ex. handla om att rättelsen ska vidtas före en viss tidpunkt. När det gäller en sådan åtgärd som omfattas av punkt 3 i första stycket kan den gälla under obestämd till eller under en viss begränsad tid. I det först nämnda fallet ska av föreläggandet fortfarande framgå vid vilken tidpunkt åtgärden ska ha vidtagits, exempelvis avyttring av en verksamhetsdel.

9 § Ett föreläggande enligt 7 eller 8 §§ får förenas med vite.

Om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, får vitet vara löpande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Paragrafen genomför delvis artikel 57 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Första stycket motsvarar i huvudsak 7 kap. 24 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 558; jfr också prop. 2008/09:70 s. 205). Bestämmelsen innebär att förelägganden får förenas med vite.

Av *andra stycket* framgår att vitet får vara löpande. Vid användning av löpande vite anger myndigheten ett visst belopp i föreläggandet som ska förfalla med jämna mellanrum så länge föreläggandet inte följs. Om föreläggandet innehåller ett förbud eller återkommande förpliktelse, kan ett löpande vite i stället utformas på så sätt att ett visst belopp förfaller varje gång förbudet överträds eller förpliktelsen inte fullgörs (se prop. 1984/85:96 s. 28). Löpande vite får bara användas om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Ett sådant vite kan vara lämpligt om det finns skäl att anta att den som föreläggandet riktas till upprepade gånger inte kommer att efterfölja det (jfr prop. 1984/85:96 s. 51 i fråga om motsvarande krav i lagen om viten).

Närmare reglering om löpande vite finns i 10 §. I den utsträckning inte annat anges gäller även bestämmelserna i lagen om viten. Det innebär bl.a. att regler om jämkning som finns i den lagen kan bli tillämpliga.

10 § Om vitet enligt 9 § är löpande får det för en

1. juridisk person bestämmas till högst tre procent av den genomsnittliga dagliga omsättningen under det närmast föregående räkenskapsåret, och

2. fysisk person bestämmas till högst två procent av den genomsnittliga dagsinkomsten under det närmast föregående kalenderåret.

Om uppgift om daglig omsättning eller dagsinkomst saknas eller är bristfällig, får beloppet uppskattas. Detsamma gäller om överträdelsen skett under den juridiska personens första verksamhetsår.

Löpande vite får endast föreläggas för en period om sex månader, och om det därefter fortfarande finns behov av det, ytterligare en period om sex månader.

Paragrafen innehåller bestämmelser om löpande vite. Paragrafen genomför delvis artikel 57 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Av paragrafen följer vissa begränsningar i fråga om löpande vite. I den utsträckning som bestämmelserna i paragrafen inte är förenliga med lagen om viten, har de företräde (1 kap. 2 § lagen om viten). I *första stycket* anges vissa begränsningar i fråga om vitesbeloppet.

Av *punkt 1* framgår det högsta beloppet för löpande vite för en juridisk person.

Av *punkt 2* framgår det högsta beloppet för löpande vite för en fysisk person.

Det är ofrånkomligt att underlag för att bestämma vite i vissa fall kan saknas eller vara bristfälligt. I *andra stycket* klargörs att tillsynsmyndigheten i en sådan situation får göra en uppskattning av den dagliga omsättningen eller dagsinkomsten. På grundval av den kan därefter vitesbeloppet räknas fram.

Enligt *tredje stycket* får löpande vite inte förläggas för en längre period än sex månader åt gången. Vidare får endast två perioder med löpande vite föreläggas för en och samma överträdelse. Det betyder att den ansvariga enheten kan föreläggas löpande vite under en maximal tid om 12 månader.

Amla kommer att ta fram en metod för föreläggande av löpande vite, inbegripet hur ofta det ska tillämpas, se artikel 53.10 i sjätte penningtvättsdirektivet.

11 § Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart, dock inte i fråga om föreläggande enligt 7 §.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillsynsmyndighetens möjlighet att beslut att ett föreläggande ska gälla omedelbart. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.2.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap. 25 § andra stycket andra meningen 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:173 s. 559). Den innebär att tillsynsmyndigheten kan besluta att ett föreläggande ska gälla redan före det vinner laga kraft. Från det finns ett undantag. Enligt 7 § har tillsynsmyndigheten får tillsynsmyndigheten besluta om föreläggande att lämna uppgifter för tillsynsmyndighetens uppföljning i syfte att förebygga eller förhindra en överträdelse av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen. Tillsynsmyndigheten kan inte besluta att sådan förelägganden ska gälla omedelbar.

12 § En tillsynsmyndighet får vid en överträdelse besluta om anmärkning eller, om det gäller en

1. auktoriserad eller godkänd revisor eller ett revisionsföretag, eller
 2. registrerad fastighetsmäklare eller ett registrerat fastighetsmäklarföretag,
- en erinran.

Vid allvarigare överträdelser eller upprepade eller systematiska överträdelser får tillsynsmyndigheten i stället besluta om varning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att besluta om anmärkning eller erinran och varning. Paragrafen genomför delvis artikel 53.1, 53.2 och 53.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.3.

Av *första stycket* följer att en tillsynsmyndighet får ingripa mot en överträdelse genom att besluta om anmärkning eller erinran. Anmärkning och erinran bör ses som jämförbara i fråga om styrkan i ingripandena. Tillsynsmyndigheten kan förena anmärkning och erinran med sanktionsavgift, se 13 §.

Enligt *punkt 1* används erinran i förhållande till auktoriserade och godkända revisorer och revisionsföretag. Med revisionsföretag avses både registrerade revisionsbolag och andra revisionsföretag. Auktoriserade och godkända revisorers verksamhet, liksom revisionsföretag, regleras i revisorslagen (2001:883).

Enligt *punkt 2* används erinran också i förhållande till fastighetsmäklare och registrerade fastighetsmäklarföretag. Det handlar om sådana ansvariga enheter vars verksamhet omfattas av fastighetsmäklarlagen (2021:516).

Om en erinran inte bedöms tillräckligt får tillsynsmyndigheten, enligt *andra stycket*, i stället besluta om varning. Varning kan beslutas i förhållande till samtliga ansvariga enheter, dvs. även till sådana ansvariga enheter som anges i första stycket 1 och 2.

Varning bör vara förbehållet allvarigare överträdelser eller om det rör sig om systematiska eller upprepade överträdelser. Vid bedömning av allvarlighetsgraden i en överträdelse ska tillsynsmyndigheten bl.a. beakta de omständigheter som anges i 4 §. Amla, kommer vidare att ta fram indikatorer för att klassificera överträdelsernas allvarlighetsgrad, se artikel 53.10 i sjätte penningtvättsdirektivet. Med upprepade överträdelser handlar om det om ett beteende som i visar på en ovilja eller oförmåga att efterleva reglerna. För att en tidigare överträdelse ska ha betydelse får den inte ligga alltför lång tillbaka i tiden. Med systematiska överträdelser kan det t.ex. handla om att medvetet underlåta att göra vad som krävs för att därigenom bespara verksamheten från kostnader.

Vid valet av ingripande mot en ansvarig enhet som gjort sig skyldig till allvarliga, upprepade eller systematiska överträdelser bör tillsynsmyndigheten göra en framåtsyftande bedömning. Om den ansvariga enheten gjort rättelse och det inte finns skäl att anta att den ansvariga enheten kommer fortsätta begå överträdelser bör ingripande göras genom varning och inte genom föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse av godkännande eller dylikt för att få bedriva verksamheten eller utöva yrket. Ett beslut om varning ska förenas med sanktionsavgift, se 13 §.

13 § Vid beslut om varning ska tillsynsmyndigheten även besluta att den ansvariga enheten ska betala en sanktionsavgift.

En sådan sanktionsavgift får även beslutas vid beslut om erinran eller anmärkning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att besluta om sanktionsavgift. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.1, 53.2, 53.5 och 55.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

Enligt *första stycket* ska tillsynsmyndigheten vid beslut om varning även besluta om sanktionsavgift. Det är i det fallet ett krav att besluta om sådan avgift.

Av *andra stycket* följer att tillsynsmyndigheten vid ett beslut om anmärkning eller erinran får besluta om en sådan avgift. I det fallet lämnas

det till tillsynsmyndigheten att bestämma om sanktionsavgift är proportionerlig i förhållande till den överträdelse som den ansvariga enheten har begått.

I praktiken innebär bestämmelsen att det finns tre grader av ingripanden av bestraffande karaktär som får anses som mildare åtgärder än föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse av godkännande eller dylikt för att bedriva verksamheten eller utöva yrket. Det är 1) erinran/anmärkning, 2) erinran/anmärkning förenat med sanktionsavgift och 3) varning förenat med sanktionsavgift. Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till allvarlighetsgraden och då beakta de omständigheter som anges i 4 §, men även andra omständigheter kan ha betydelse. Tillsynsmyndigheten ska även beakta de omständigheter som anges i 5 §. Amla kommer att ta fram indikatorer för att klassificera överträdelsens allvarlighetsgrad. Amla kommer även ta fram kriterier som tillsynsmyndigheten ska beakta när nivån på sanktionsavgiften bestäms, se artikel 53.10 i sjätte penningtvättsdirektivet. Dessutom ska Amla utfärda riktlinjer om grundbeloppen när det gäller sanktionsavgifter utifrån omsättning och uppdelat per typ av överträdelse och kategori av ansvariga enheter, se artikel 53.11 i sjätte penningtvättsdirektivet.

14 § För en ansvarig enhet som inte är finansiellt institut eller kreditinstitut ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den ansvariga enheten har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

Om sanktionsavgiften gäller en tillhandahållare av speltjänster ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av vad som anges i första stycket 1 och 2 eller, om det är högre, tio procent av tillhandahållarens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under tillhandahållarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om den maximala sanktionsavgiften som kan beslutas för en ansvarig enhet som inte är finansiellt institut eller kreditinstitut. Paragrafen genomför artikel 55.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

Av paragrafen följer en gräns för hur hög sanktionsavgift som får beslutas och som gäller oavsett om den ansvariga enheten är en fysisk eller juridisk person. Gränsen fastställs utifrån någon av beräkningsgrunderna som anges i paragrafen. Om mer än en grund kan användas, ska den grund som ger det högsta beloppet användas.

Första stycket avser sanktionsavgift för ansvariga enheter som inte är finansiella institut eller kreditinstitut och inte heller tillhandahållare av speltjänster.

Enligt punkt 1 kan sanktionsavgiften som högst bestämmas till två gånger den vinst som den ansvariga enheten gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. Som vinst kan t.ex. räknas ökade intäkter som beror på att överträdelsen möjliggjort otillåtna ekonomiska transaktioner. Även kostnader som kunnat undvikas till följd av överträdelsen kan räknas som vinst.

Enligt *punkt 2* kan sanktionsavgiftens som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro. Beloppet är knutet till växelkursen den 9 juli 2024. Därigenom kan omräkningen mellan euro och annan valuta inte leda till att det högsta beloppet förändras över tid. Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. fixingkursen, i äldre förarbeten benämnd mittkurs, som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm. Den publiceras på Riksbankens hemsida. Enligt fixingkursen den 9 juli 2024 motsvarande 1 euro 11,422 svenska kronor.

Andra stycket avser sanktionsavgift för tillhandahållare av speltjänster. När det gäller sådana ansvariga enheter finns ytterligare en grund enligt vilken sanktionsavgiften kan bestämmas (jfr nuvarande 18 kap. 21 a § spellagen [2018:1138]). När omsättningen beräknas får endast omsättning från verksamhet som omfattas av penningtvättsregleringen beaktas.

15 § För ett kreditinstitut eller finansiellt institut som är en juridisk person ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till det högsta av

1. tio procent av institutets omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande tio miljoner euro per den 9 juli 2024.

Om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Sanktionsavgiften får inte vara så stor att

1. ett kreditinstitut därefter inte uppfyller kraven enligt 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. ett betalningsinstitut därefter inte uppfyller kraven i 3 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

3. ett försäkringsföretag därefter inte uppfyller kraven enligt 4 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

4. ett institut för elektroniska pengar därefter inte uppfyller kraven enligt 3 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

5. en leverantör av gräsrotsfinansiering inte uppfyller kraven enligt artikel 11 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, eller

6. en leverantör av kryptotillgångstjänster därefter inte uppfyller kraven i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937 eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den maximala sanktionsavgiften som kan beslutas för en ansvarig enhet är finansiellt institut eller kreditinstitut. Paragrafen genomför delvis artikel 55.3 och 55.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

Av paragrafen följer en gräns för hur hög sanktionsavgift som får beslutas för kreditinstitut och finansiella institut som är juridiska personer. Gränsen fastställs utifrån någon av de två beräkningsgrunderna som anges i *första stycket*. Om båda beräkningsgrunderna kan användas, ska den grund som ger det högsta beloppet användas.

Enligt *punkt 1* kan sanktionsavgiften som högst bestämmas till tio procent av institutets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om institutet ingår i en koncern gäller i stället omsättningen på koncernnivå.

Enligt *punkt 2* kan sanktionsavgiftens som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande tio miljoner euro. Beloppet är knutet till växelkursen den 9 juli 2024. Därigenom kan omräkningen mellan euro och annan valuta inte leda till att det högsta beloppet förändras över tid. Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. fixingkursen, i äldre förarbeten benämnd mittkurs, som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm. Den publiceras på Riksbankens hemsida. Enligt fixingkursen den 9 juli 2024 motsvarande 1 euro 11,422 svenska kronor.

Av tredje stycket följer att omsättningen får uppskattas om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga. Motsvarande bestämmelse finns i vissa andra lagar, se t.ex. 17 § andra stycket lagen om viss finansiell verksamhet och 15 kap 8 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse.

I *tredje stycket* finns det bestämmelser om begränsningar i fråga om beloppets storlek till följd av krav i rörelselagarna. Avsikten med begränsningarna är att sanktionsavgiften inte ska bestämmas till ett så högt belopp att godkännandet för att få bedriva verksamheten, t.ex. ett tillstånd, behöver återkallas eller det annars finns risk för att verksamheten inte kan drivas vidare. Motsvarande bestämmelser finns i flera av rörelselagarna, se t.ex. 15 kap. 8 § tredje stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse.

16 § För ett finansiellt institut som är en fysisk person ska sanktionsavgiften som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro per den 9 juli 2024.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den maximala sanktionsavgiften som kan beslutas för en ansvarig enhet är finansiellt institut och fysisk person. Paragrafen genomför delvis artikel 55.3 och 55.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

Av paragrafen följer en gräns för hur hög sanktionsavgift som får beslutas för ett finansiellt institut som är en fysisk person. Av paragrafen följer att sanktionsavgiftens som högst får bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro. Beloppet är knutet till växelkursen den 9 juli 2024. Därigenom kan omräkningen mellan euro och annan valuta inte leda till att det högsta beloppet förändras över tid. Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. fixingkursen, i äldre förarbeten benämnd mittkurs, som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm. Den publiceras på Riksbankens hemsida. Enligt fixingkursen den 9 juli 2024 motsvarande 1 euro 11,422 svenska kronor.

17 § Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till omständigheterna i 6 och 7 §§ och den finansiella ställningen hos den som är föremål för ingripande.

Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgiftens storlek och jämkning. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.6 och 55.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

I *första stycket* upplyses om omständigheter som tillsynsmyndigheten ska ta hänsyn till när sanktionsavgiftens storlek bestäms. Amla kommer även ta fram kriterier som tillsynsmyndigheten ska beakta när nivån på sanktionsavgiften bestäms, se artikel 53.10 i sjätte penningtvättsdirektivet. Dessutom ska Amla utfärda riktlinjer om grundbeloppen när det gäller sanktionsavgifter utifrån omsättning och uppdelat per typ av överträdelse och kategori av ansvariga enheter, se artikel 53.11 i sjätte penningtvättsdirektivet.

I *andra stycket* klargörs att det finns möjlighet till jämkning eller att sanktionsavgift efterges helt, om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Den är avsedd att fungera som en säkerhetsventil där sanktionsavgiften annars skulle vara som oproportionerligt i det enskilda fallet.

18 § I fråga om förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 28–34 §§.

Paragrafen innehåller en upplysning om att bestämmelser om förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift finns längre ned i kapitlet. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Genom paragrafen uppmärksammas att det i lagen finns bestämmelser som gäller förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift. Dessa bestämmelser avser bl.a. sanktionsföreläggande och preskription.

19 § En tillsynsmyndighet får vid överträdelser som är allvarliga, upprepade eller systematiska, där ingripande genom varning inte är tillräckligt, förelägga den ansvariga enheten att upphöra med verksamheten.

Om verksamheten eller yrkesutövningen förutsätter godkännandeförfarande eller dylikt, får tillsynsmyndigheten under sådana förhållanden som anges i första stycket i stället återkalla godkännandet eller motsvarande. Ett beslut om återkallelse får förenas med ett förbud att fortsätta verksamheten, om bestämmelser om förbud att fortsätta verksamheten finns enligt en lag som reglerar verksamheten. Ett sådant förbud får förenas med vite.

Om en annan myndighet eller en kommun har gett tillstånd eller dylikt till att verksamheten får bedrivas ska tillsynsmyndigheten i stället informera den myndigheten eller kommunen om när ett beslut att förelägga företaget att upphöra med sin verksamhet har fattats och när beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att förelägga om att verksamheten ska upphöra eller återkalla tillstånd eller dylikt för verksamheten eller yrkesutövningen. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.1, 53.2, 53.5, 55.5 och 56.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.5.

I *första stycket* anges under vilka förutsättningar som en tillsynsmyndighet får förelägga en ansvarig enhet att upphöra med verksamheten till följd av överträdelser av penningtvätsregleringen eller TFR-förordningen. I fråga om hur tillsynsmyndighetens ska bedöma vad som är en allvarlig överträdelse och vad som avses med upprepade och systematiska

överträdelser, se författningskommentaren till 12 §. Se även den författningskommentaren i fråga om valet mellan beslut om varning och föreläggande att upphöra med verksamheten eller återkallelse.

När det gäller advokatbolag gäller i stället 26 §.

Av *andra stycket* följer att tillsynsmyndigheter kan välja att i stället för att förelägga den ansvariga enheter att upphöra med verksamheten, återkalla godkännandet eller motsvarande för verksamheten eller den yrkesutövning som verksamheten förutsätter, t.ex. tillstånd eller auktorisation. När det gäller återkallelse som berör yrkesutövning är det några ansvariga enheter som det kan aktualiseras för. Det gäller fasighetsmäklare och auktoriserade och godkända revisorer. I fråga om advokater gäller 26 §. Av stycket följer vidare att ett beslut om återkallelse kan kombineras med ett förbud att fortsätta verksamheten som får förenas med vite. Det förutsätter att sådan möjlighet finns enligt den rörelselag som reglerar verksamheten. Bestämmelser med sådan innebörd finns bl.a. i 15 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar. När det gäller återkallelse av godkännande eller dylikt för att bedriva ett reglerat yrke som innebär att personen i sin verksamhet är skyldig att följa penningtvättsregleringen finns i rörelselagarna bestämmelser som innebär att personen inte kan fortsätta bedriva yrket efter återkallelse, se 8 kap. 10 § rättegångsbalken, 4 kap. 18 § fastighetsmäklarlagen och 38 § revisorslagen. Det regleras alltså inte i denna lag.

Tredje stycket, som delvis motsvarar 18 kap. 22 § spellagen, (jfr prop. 2017/18:220 s. 343), innebär en informationsskyldighet för den myndighet som bedriver penningtvättstillsyn i förhållande till den myndighet eller kommun som har beviljat tillstånd eller dylikt för verksamheten att informera om beslut om föreläggande att upphöra med verksamheten. Bestämmelsen kan aktualiseras i fråga om pantbanker och i fråga om tillhandahållare av speltjänster som är registrerade av kommun. Av spellagen följer vid vilken tidpunkt kommunen ska avregistrera tillhandahållaren av speltjänster som en följd av ett föreläggande att upphöra med verksamheten.

20 § Tillsynsmyndigheten får vid ett beslut om återkallelse enligt 19 § andra stycket besluta hur verksamheten ska avvecklas, om bestämmelser om hur verksamheten ska avvecklas finns enligt en lag som reglerar verksamheten.

Om beslutet gäller en leverantör av kryptotillgångstjänster gäller i fråga om avtal till kunder vad som anges i 3 kap. 4 § tredje stycket lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avveckling av rörelse vid beslut om återkallelse av godkännande eller dylikt för verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.5.

Första stycket innebär att tillsynsmyndigheten har möjlighet att se till att verksamheten avvecklas under ordande former bl.a. till skydd för konsumenter och borgenärer. Det gäller under förutsättning att sådan möjlighet finns enligt den lag som reglerar verksamheten. Bestämmelser med sådan innebörd finns i flera lagar på finansmarknadsområdet, se t.ex. 15 kap. 4 §

första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse och 3 kap. 4 § första stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar. I lagen om bank- och finansieringsrörelse finns bestämmelser om att ett bankaktiebolag ska försättas i likvidation, om tillståndet återkallas (10 kap 31 § och 10 a kap. 5 §). Det gäller även när tillstånd återkallas enligt denna lag.

I fråga om leverantörer av kryptotillgångstjänster innebär *andra stycket* vad som gäller i fråga om överlåtelser av avtal till kunder vid beslut om återkallelse av auktorisation enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar även gäller när motsvarande beslut fattas enligt denna lag. I fråga om innebörden av bestämmelsen, se författningskommentaren till 3 kap. 4 § tredje stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar, prop. 2024/25:43 s. 86.

21 § Om den ansvariga enheten är en juridisk person får tillsynsmyndigheten vid en överträdelse även ingripa mot en person som ingår i den ansvariga enheten styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder den ansvariga enheten, eller en ersättare för någon av dem.

Ingripande enligt första stycket får endast beslutas om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ett ingripande får ske genom en eller båda av följande åtgärder:

1. beslut att personen under viss tid, lägst tre år och högst tio år, inte får inneha en eller flera av de funktioner som anges i första stycket, eller
2. beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot ledningspersoner i ansvariga enheter. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.4, 56.2 och 56.3 i sjätte penningtvättsdirektivet Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

Paragrafen motsvarar bl.a. nuvarande 7 kap. 12 § penningtvättslagen (jfr prop. 2016/17:173 s. 554). I *tredje stycket* förtydligas att båda åtgärderna som anges i stycket kan beslutas. Liknande skrivning finns i 15 kap. 1 a § fjärde stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse i fråga om ingripande mot ledningspersoner i kreditinstitut.

För sådana ansvariga enheter som i dag omfattas av lagen om viss finansiell verksamhet – där liknande bestämmelse i dag finns i 14 § den lagen – innebär paragrafen en skillnad i det att vad som anges i *andra stycket* blir en förutsättning även för beslut om ingripande genom tillfälligt förbud att inneha ledningsfunktion enligt tredje stycket 1.

22 § För en sådan person som avses i 21 § första stycket får sanktionsavgiften bestämmas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den ansvariga enheten har gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro per den 9 juli 2024.

Om personen som avses i första stycket innehar funktionen i ett kreditinstitut eller finansiellt institut, får sanktionsavgiften i stället som högst bestämmas till ett belopp i kronor som per den 9 juli 2024 motsvarande fem miljoner euro.

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till omständigheterna i 6 och 7 §§ och den finansiella ställningen hos den som är föremål för ingripande. Om det finns särskilda skäl eller om det annars är påkallat med hänsyn till omständigheterna får sanktionsavgiften sättas ned helt eller delvis.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den maximala sanktionsavgiften som kan beslutas för en ledningsperson i en ansvarig enhet som är juridisk person. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.4, 56.2 och 56.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.6.

Av paragrafen följer en gräns för hur hög sanktionsavgift som får beslutas för en ledningsperson.

Gränsen för ledningspersoner i andra ansvariga enheter än finansiella institut och kreditinstitut fastställs utifrån någon av de två beräkningsgrunderna som anges i *första stycket*. Om båda beräkningsgrunderna kan användas, ska den grund som ger det högsta beloppet användas.

Enligt *punkt 1* kan sanktionsavgiften som högst bestämmas till två gånger den vinst som den ansvariga enheten gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. Som vinst kan t.ex. räknas ökade intäkter som beror på att överträdelsen möjliggjort otillåtna ekonomiska transaktioner. Även kostnader som kunnat undvikas till följd av överträdelsen kan räknas som vinst.

Enligt *punkt 2* kan sanktionsavgiften som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande en miljoner euro. Beloppet är knutet till växelkursen den 9 juli 2024. Därigenom kan omräkningen mellan euro och annan valuta inte leda till att det högsta beloppet förändras över tid. Den valutakurs som ska användas bör vara den s.k. fixingkursen, i äldre förarbeten benämnd mittkurs, som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm. Den publiceras på Riksbankens hemsida. Enligt fixingkursen den 9 juli 2024 motsvarande 1 euro 11,422 svenska kronor.

I *andra stycket* anges den maximala sanktionsavgiften för ledningspersoner i finansiella institut och kreditinstitut. Sanktionsavgiften kan som högst bestämmas till ett belopp i kronor motsvarande fem miljoner euro. Beloppet är knutet till växelkursen den 9 juli 2024. I fråga om växelkursen, se ovan.

Tredje stycket motsvarar 17 §, men avser beslut som gäller ledningspersoner.

Det upplyses om omständigheter som tillsynsmyndigheten ska ta hänsyn till när sanktionsavgiftens storlek bestäms. Amla kommer även ta fram kriterier som tillsynsmyndigheten ska beakta när nivån på sanktionsavgiften bestäms, se artikel 53.10 i sjätte penningtvättsdirektivet. Dessutom ska Amla utfärda riktlinjer om grundbeloppen när det gäller sanktionsavgifter utifrån omsättning och uppdelat per typ av överträdelse och kategori av ansvariga enheter, se artikel 53.11 i sjätte penningtvättsdirektivet. Eventuellt kan sådana kriterier och riktlinjer även ha bäring på sanktionsavgifter mot ledningspersoner. I stycket klargörs att det finns möjlighet till jämkning eller att sanktionsavgift efterges helt, om det finns särskilda skäl. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. Den är avsedd att fungera som en säkerhetsventil där sanktionsavgiften annars skulle vara som oproportionerlig i det enskilda fallet.

23 § I fråga om förfarandet vid sådana beslut som anges i 21 § tredje stycket och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 28–34 §§.

Paragrafen innehåller en upplysning om att bestämmelser om förfarandet vid sanktionsavgift och förbud mot ledningspersoner och verkställighet av beslut om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Genom paragrafen uppmärksammas att det i lagen finns bestämmelser som gäller förfarandet vid sanktionsavgift och beslut om tillfälligt förbud för ledningspersoner och verkställighet av beslut om sanktionsavgift. Dessa bestämmelser avser bl.a. sanktionsföreläggande och preskription.

24 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får ingripa om en advokat eller ett advokatbolag har åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. För sådana ingripanden gäller vad som sägs om tillsynsmyndigheter i 3–8 och 11 och 12 §§. När det gäller 12 § första stycket får styrelsen och disciplinnämnden besluta om erinran mot en advokat eller advokatbolag.

Av 25 § följer att styrelsen och disciplinnämnden i vissa fall ska överlämna ett ärende för prövning av Länsstyrelsen i Stockholms län.

I 26 § finns bestämmelser om föreläggande att upphöra med verksamheten och uteslutning ur Sveriges advokatsamfund.

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten för Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd att ingripa mot advokater och advokatbolag vid överträdelser. Paragrafen genomför delvis artiklarna 53.1, 53.2, 53.4–53.6, 55.1, 55.2, 55.5, 56 och 57 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn över att advokater och advokatbolag efterlever penningtvättsregleringen. Enligt *första stycket* får styrelsen och disciplinnämnden ingripa vid överträdelser av advokater och advokatbolag enligt vissa av de bestämmelser som gäller för tillsynsmyndigheter. Styrelsen och disciplinnämnden kan, liksom tillsynsmyndigheter, ingripa genom rekommendationer, förelägganden och erinran. I *andra stycket* upplyses om att styrelsen och disciplinnämnden, enligt 25 §, i vissa fall dock ska överlämna ärendet till Länsstyrelsen i Stockholms län för prövning.

I *tredje stycket* upplyses om att det i 26 § finns bestämmelser som gäller upphörande av verksamhet och uteslutning ur Sveriges advokatsamfund.

25 § Om Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd anser att det finns skäl att överväga att besluta någon av följande åtgärder enligt detta kapitel mot en advokat eller advokatbolag, ska ärendet överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län som beslutar i frågan:

1. föreläggande förenat med vite,
2. erinran förenat med sanktionsavgift,
3. varning förenat med sanktionsavgift, eller
4. ingripande mot en ledningsperson.

Om Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer att det saknas förutsättningar för vite enligt första stycket 1 eller sanktionsavgift enligt första stycket 2, får länsstyrelsen besluta om föreläggande eller erinran.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka frågor om ingripande mot advokater och advokatbolag som ska överlämnas till Länsstyrelsen i Stockholms län. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Paragrafen motsvarar delvis 7 kap 6 § andra stycket 2017 års penningtvättslag, men gäller fler åtgärder. Dessutom överlämnad även frågan om erinran och varning till länsstyrelsen när sanktionsavgift övervägs, dvs. hela frågan prövas av länsstyrelsen (jfr prop. 2018/19:125 s. 46).

Enligt *punkt 1* ska ärendet överlämnas om styrelsen och disciplinnämnden anser att det finns skäl att överväga att förena ett föreläggande med vite. Det kan handla om sådana föreläggande som avses i 7 och 8 §§. Det skulle även handla om ett sådan föreläggande som avses i 26 § första stycket.

Enligt *punkt 2* ska ärendet överlämnas om styrelsen och disciplinnämnden anser att de finns skäl att överväga att förena en erinran med sanktionsavgift. Enligt *punkt 3* gäller det även om styrelsen och disciplinnämnden överväger varning, som enligt 13 § ska förenas med sanktionsavgift.

Enligt *punkt 4* ska ärendet överlämnas om styrelsen och disciplinnämnden anser att det finns skäl att överväga ingripande mot en ledningsperson. Det handlar då om sådant ingripande som regleras i 21 §, dvs. beslut om sanktionsavgift eller tillfälligt förbud för personen att inneha viss funktion i advokatbolaget.

Redan genom att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd överlämnar ärenden om föreläggande och erinran enligt punkterna 1 och 2 framgår att styrelsen och disciplinnämnden anser att förutsättningar för åtminstone föreläggandet eller erinran är uppfyllda. I dessa fall är det enbart pga. vitet respektive sanktionsavgiften som styrelsen och disciplinnämnden överlämnar ärendet för prövning av Länsstyrelsen i Stockholms län. I dessa fall bör länsstyrelsen i regel kunna utgå från den bedömning som styrelsen och disciplinnämnden gjort i frågan om förutsättningarna för föreläggande respektive erinran. Länsstyrelsens prövning bör därmed vara inriktad på om det även finns förutsättningar att förena föreläggandet med vite eller erinran med sanktionsavgift. Om länsstyrelsen bedömer att sådana förutsättningar saknas kan länsstyrelsen, enligt *andra stycket*, fortfarande besluta om föreläggandet utan vite, eller erinran utan sanktionsavgift. Det är däremot inte ett krav att göra det. Länsstyrelsen kan inte besluta om annat ingripande.

Prövningen av Länsstyrelsen i Stockholms län förutsätter att Sveriges advokatsamfunds styrelsen och disciplinnämnd beslutar att överlämna ärendet till länsstyrelsen.

26 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får om ett advokatbolag begår sådana överträdelser som avses i 24 § första stycket som är allvarliga, upprepade eller systematiska förelägga advokatbolaget att upphöra med verksamheten. Om styrelsen och disciplinnämnden anser att det finns skäl att förena ett sådant föreläggande med vite, gäller vad som följer av 25 § 1.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd får om en advokat, som inte är anställd i ett advokatbolag, begår sådana överträdelser som avses i 24 § första stycket som är allvarliga, upprepade eller systematiska besluta att advokaten ska uteslutas ur advokatsamfundet.

Paragrafen innehåller bestämmelse om möjligheten att förelägga ett advokatbolag att upphöra med verksamheten och besluta om en advokats uteslutning ur advokatsamfundet. Paragrafen genomför delvis artiklarna

53.1, 53.2, 53.5, 56.2 och 56.3 sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Paragrafen innebär att liknande åtgärder som kan vidtas mot andra ansvariga enheter enligt 19 § första och andra stycken kan vidtas mot advokater och advokatbolag. Författningskommentaren till de styckena har betydelse även i fråga om tillämpningen av denna paragraf.

Enligt *första stycket* får Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd förelägga ett advokatbolag att upphöra med verksamheten. Om det finns skäl att överväga att förena föreläggandet med vite ska styrelsen och disciplinnämnden dock överlämna ärendet till Länsstyrelsen i Stockholms län för prövning.

Enligt *andra stycket* får styrelsen och disciplinnämnden under vissa förutsättningar besluta om att en advokat ska uteslutas ur advokatsamfundet vid överträdelser av penningtvättsregleringen.

27 § Vid den prövning som Länsstyrelsen i Stockholms län ska göra av frågor som överlämnats enligt 25 § första stycket gäller 3–5, 7–14, 17, 18 och 21–23 §§. Det som sägs om tillsynsmyndigheten i dessa bestämmelser ska i stället gälla länsstyrelsen. När det gäller 12 § första stycket får länsstyrelsen besluta om erinran mot en advokat eller advokatbolag.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnden ska lämna de uppgifter till länsstyrelsen som behövs för prövningen.

Paragrafen upplyser om vad som gäller vid den prövning som Länsstyrelsen i Stockholms län ska göra när det gäller ärenden om ingripanden mot advokater och advokatbolag. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

I *första stycket* anges vilka bestämmelser i detta kapitel som är tillämpliga vid den prövning som Länsstyrelsen i Stockholms län ska göra av ärenden som överlämnats av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd. Enligt 25 § första stycket ska styrelsen och disciplinnämnden när den bedömer att det finns skäl att överväga föreläggande förenat med vite, erinran förenat med sanktionsavgift, varning förenat med sanktionsavgift eller ingripande mot en ledningsperson, överlämna ärendet till länsstyrelsen för prövning. Denna paragraf innebär att de bestämmelser som är tillämpliga vid prövning av om sådana åtgärder ska vidtas i fråga om andra ansvariga enheter även blir tillämpliga vid den prövning som länsstyrelsen ska göra. Det gäller även bestämmelser som rör förfarande vid beslut om sanktionsavgift eller beslut om tillfälligt förbud för en ledningsperson att inneha en sådan funktion i den ansvariga enhet samt bestämmelser om verkställighet av sanktionsavgift.

Andra stycket motsvarar 7 a kap 6 § tredje stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2018/19:125 s. 44).

28 § En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som förenats med vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömmande av vitet.

Paragrafen begränsar möjligheten att besluta om sanktionsavgift i den situationen att tillsynsmyndigheten redan har ansökt om utdömmande av vite för samma överträdelse. Paragrafen utformas efter förebild av bl.a. 4 kap.

11 § cybersäkerhetslagen (2025:1506). Övervägandena finns i avsnitt 9.4.4.

Paragrafen förhindrar att samma överträdelse blir föremål för prövning två gånger i strid med förbudet mot dubbelbestraffning. Förbudet gäller redan när en ansökan om utdömande av vitet har getts in till domstolen.

29 § Beslut om

1. sanktionsavgift för en ansvarig enhet som är fysisk person, och
2. sanktionsavgift eller tillfälligt förbud att inneha en ledningsfunktion enligt

21 § tredje stycket,

tas upp av tillsynsmyndigheten genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp. När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Paragrafen motsvarar 7 kap.17 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 557).

I *första stycket* anges vilka beslut som tas upp genom sanktionsföreläggande. Enligt *punkt 1* gäller det sanktionsavgift för en ansvarig enhet som är fysisk person. Enligt *punkt 2* gäller det även sanktionsavgift eller tillfälligt förbud att inneha en ledningsfunktion som beslutas för en ledningsperson.

I *andra stycket* anges vad ett sanktionsföreläggande innebär. Sanktionsföreläggandet ska inte utgöra en exekutionstitel på grund av förvaltningsmyndighets beslut som innefattar betalningsskyldighet enligt 3 kap. 1 § 6 a utsökningsbalken, utan i stället som ett domstolsavgörande enligt 3 kap. 1 § 1 samma lag.

30 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som tillsynsmyndigheten anger.

Paragrafen innehåller bestämmelser om innehållet i ett sanktionsföreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Paragrafen motsvarar 7 kap.18 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 557).

I *första stycket* anges vad ett sanktionsföreläggande ska innehålla för uppgifter. I *andra stycket* anges att det i sanktionsföreläggandet även ska finnas en upplysning om vad som händer om ett föreläggande inte godkänns inom den tid som gäller för det.

31 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får tillsynsmyndigheten ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett över-

klagande av tillsynsmyndighetens beslut om ingripande mot den ansvariga enheten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om domstolsprövning i de fall ett sanktionsföreläggande inte godkänns. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Paragrafen motsvarar 7 kap.19 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 557 och 558).

32 § Ett sanktionsföreläggande enligt 29 § är utan verkan, om föreläggandet inte har delgetts den som det riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum. I ett sådant fall får inte heller någon sanktion enligt 31 § första stycket beslutas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription för sanktioner mot fysiska personer. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Paragrafen motsvarar 7 kap.20 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 558 och 2022/23:124 s. 83).

33 § En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om betalning av sanktionsavgift, verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 kap. 21 och 22 §§ 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 558).

Första stycket anger till vem och när en sanktionsavgift ska betalas. Om avgiften inte betalas inom den angivna tiden ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Av andra stycket följer att sanktionsavgiften tillfaller staten.

34 § En sanktionsavgift faller bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av lagakraftvunna beslut om sanktionsavgift. Paragrafen motsvarar 7 kap. 23 § 2017 års penningtvättslagen (prop. 2016/17:173 s. 558).

35 § Tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut ska begära att sådana ansvariga enheter som hör hemma i ett annat land inom EES vidtar rättelse vid överträdelser av TFR-förordningen, penningtvättsförordningen, denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen i sådan verksamhet under tillsynsmyndighetens tillsyn som institutet bedriver i Sverige genom agent eller ombud.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland om begäran och om rättelse inte sker.

Om rättelse inte sker och överträdelserna är allvarliga, upprepade eller systematiska och kräver omedelbart avhjälpande, får tillsynsmyndigheten

förelägga den ansvariga enheten att inom viss tid begränsa verksamheten i Sverige i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen. Föreläggandet får förenas med vite.

Tillsynsmyndigheten ska så snart det är möjligt underrätta hemlandets tillsynsmyndighet och åtgärderna ska avbrytas när överträdelserna rättats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot kreditinstitut och finansiella institut som hör hemma inom EES och som bedriver verksamhet i Sverige genom agent eller ombud. Paragrafen genomför artiklarna 53.9 och 54 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 8.10.5.

Paragrafen reglerar hur tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut ska ingripa mot sådana ansvariga enheter som hör hemma i ett annat land inom EES och som i Sverige bedriver verksamhet genom agent eller ombud. Detta gäller dels om agenten eller ombudet kan anses utgöra etablering, dels om verksamheten som bedrivs genom agenten eller ombudet anses bedrivas gränsöverskridande förutsatt att verksamheten står under tillsynsmyndighetens tillsyn (jfr 5 kap. 4 §). I dessa fall följer det av *första stycket* att tillsynsmyndigheten, om den i förhållande till verksamheten i Sverige identifierar överträdelser av penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen, ska begära att den ansvariga enheten vidtar rättelse.

Av *andra stycket* följer att tillsynsmyndigheten i den ansvariga enhetens hemland ska underrättas om att tillsynsmyndigheten har begärt rättelse och även underrättas om rättelse inte sker. Det ligger därefter på hemlandets tillsynsmyndighet att agera skyndsamt och vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att den ansvariga enheten åtgärdar överträdelserna.

Om den ansvariga enheten inte vidtar rättelse följer det av *tredje stycket* att tillsynsmyndigheten i vissa fall får förelägga den ansvariga enheten att vidta åtgärder avseende verksamheten i Sverige. Sådant föreläggande får utfärdas om överträdelserna är allvarliga, upprepade eller systematiska och kräver omedelbart avhjälpande. Åtgärderna kan vidtas på eget initiativ eller i samarbete med hemlandets tillsynsmyndighet. Syftet med föreläggandet är att den ansvariga enheten inte ska kunna driva verksamheten på ett sätt som strider mot penningtvättsregleringen eller TFR-förordningen. Det är exempelvis möjligt att begränsa ett instituts möjlighet att påbörja fler transaktioner i Sverige eller ingå vissa specifika avtal, jfr författningskommentaren till 6 kap. 8 §. Ett föreläggande enligt tredje stycket får förenas med vite.

Så snart det är möjligt ska tillsynsmyndigheten, enligt *fjärde stycket*, underrätta hemlandets tillsynsmyndighet. Begränsningen av verksamheten ska avbrytas när överträdelserna rättats, inbegripet när föreläggandet utfärdats med bistånd från eller i samarbete med hemlandets tillsynsmyndighet.

Paragrafen kompletterar bestämmelserna i 5 kap. 15 § om samarbete och utbyte av information. Av 5 kap. 17 § följer att tillsynsmyndigheten får hänskjuta frågor om tillsynssamarbete till Amla för lösande av meningsskiljaktigheter i de fall som omfattas av denna paragraf.

7 kap.

1 § Länsstyrelsen i Stockholms län ska övervaka den tillsyn som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar över att advokater och advokatbolag följer penningtvättsförordningen, denna lag och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Paragrafen anger vilken myndighet som ska övervaka den penningtvätts-tillsyn som bedrivs av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd. Paragrafen genomför artikel 52.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

Den penningtvättstillsyn som bedrivs av självreglerande organ ska enligt sjätte penningtvättsdirektivet övervakas av en myndighet. I Sverige är det endast Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd som är ett sådant självreglerande organ som bedriver penningtvättstillsyn. Övervakningsmyndighetens uppgifter anges i 2 och 3 §§.

2 § Övervakningsmyndigheten ska kontrollera att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd

1. har tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag och att dess personal har hög integritet och rätt kompetens för tillsynsuppgiften, och

2. bedriver sin tillsyn enligt denna lag, på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Övervakningsmyndigheten ska även

1. granska de undantag som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd beviljar för ansvariga enheter från skyldighet att upprätta enskilda verksamhetsomfattande riskbedömningar enligt artikel 10 i penningtvättsförordningen, och

2. informera styrelsen och disciplinnämnden om sådant arbete som Amla bedriver.

Paragrafen innehåller bestämmelser om övervakningsmyndighetens uppgifter. Paragrafen genomför delvis artikel 52.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

Övervakningen av det självreglerande organets penningtvättstillsyn säkerställer ett adekvat och effektivt tillsynssystem.

Första stycket gäller kontroller som övervakningsmyndigheten ska göra.

Enligt *punkt 1* ska övervakningsmyndigheten säkerställa att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd har tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag. Med resurser avses såväl ekonomiska, personella som tekniska resurser. Det skulle övervakningsmyndigheten exempelvis kunna göra genom att jämföra vilka resurser som de myndigheter som bedriver motsvarande tillsyn över andra ansvariga enheter har för sin tillsyn relaterat till antalet tillsynsobjekt. I samma punkt anges även att övervakningsmyndigheten ska säkerställa att personalen har hög integritet och rätt kompetens för tillsynsuppgiften. Det handlar då om den personal som arbetar med penningtvättstillsyn. Kravet motsvarar kravet i sjätte penningtvättsdirektivet på att personal har stor integritet och rätt kompetens och att den håller hög yrkesmässig standard (artikel 52.2 a som hänvisar till artikel 37.1.3). Övervakningsmyndigheten skulle exempelvis kunna granska curriculum vitae (CV) för att se om personen i fråga har rätt kompetens. Övervakningsmyndigheten skulle även kunna kontrollera att det finns rutiner för att hantera intressekonflikter och att personen i fråga har kunskap om sekretess och hantering av personuppgifter.

Punkt 2 innebär att övervakningsmyndigheten ska säkerställa att Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd bedriver sin penningtvättstillsyn på ett adekvat och effektivt sätt. Det kan göras på flera sätt. Exempelvis skulle övervakningsmyndigheten kunna kontrollera att det finns en genomtänkt och strukturerad plan för tillsynen och uppmärksamma på eventuella förbättringsåtgärder.

Av *andra stycket* framgår vissa andra uppgifter som övervakningsmyndigheten har.

Enligt artikel 10.3 i penningtvättsförordningen kan Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd i egenskap av tillsynsorgan bevilja undantag från skyldigheten att göra riskbedömning. Av *punkt 1* följer att övervakningsmyndigheten ska granska sådana undantag.

Punkt 2 innebär att övervakningsmyndigheten är skyldig att informera om sådant arbete som Amla bedriver. Bestämmelsen bör förstås mot bakgrund av att Amla möjligen inte har samma informationskanal till självreglerande organ som till tillsynsmyndigheterna. Det är därför angeläget att övervakningsmyndigheten för vidare sådan information som berör Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnds tillsynsverksamhet. Det kan t.ex. handla om information om inbördes utvärderingar (se artikel 35 i Amla-förordningen).

3 § Övervakningsmyndigheten ska ge vägledning till Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd i fråga om tillsyn.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vägledning från övervakningsmyndigheten. Paragrafen genomför delvis artikel 52.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

Av paragrafen framgår att övervakningsmyndigheten ska ge vägledning till Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd i fråga om tillsyn. Det handlar om vägledning på ett generellt plan och inte vägledning vad gäller enskilda tillsynsärenden. Vägledningen behöver inte nödvändigtvis gälla alla delar i tillsynen, utan kan vara inriktad på delar där övervakningsmyndigheten identifierar ett behov.

Det finns inget krav på att vägledningen ska lämnas skriftligen, men den bör lämnas på ett sådant sätt att det finns transparens.

4 § Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd ska lämna de uppgifter som övervakningsmyndigheten begär för att övervaka den tillsyn som styrelsen och disciplinnämnden bedriver enligt denna lag.

Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd är dock inte skyldigt att lämna uppgifter som en advokat fått från eller mottagit om en klient i samband med att de utreder klientens rättsliga ställning, försvarar eller företräder denne i eller rörande rättsliga förfaranden, inbegripet tillhandahåller rådgivning om att inleda eller undvika sådana förfaranden, oavsett om sådana uppgifter inhämtas före, under eller efter sådana förfaranden.

Andra stycket ska inte tillämpas om en advokat deltar i, tillhandahåller juridisk rådgivning för eller har vetskap om att klienten söker juridisk rådgivning för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet till övervakningsmyndigheten. Paragrafen genomför delvis artikel 52.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

Enligt *första stycket* är Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd skyldig att lämna de uppgifter som övervakningsmyndigheten behöver för sin övervakning. Det får förutsättas att övervakningsmyndigheten bara begär uppgifter som är relevanta för sin övervakning. Det kan exempelvis handla om statistik eller interna riktlinjer gällande hur styrelsen och disciplinnämndens tillsyn ska bedrivas. I *andra stycket* finns ett undantag som innebär undantag från uppgiftsskyldigheten. Undantaget gäller dock inte under de förhållanden som anges i *tredje stycket*.

5 § Övervakningsmyndigheten får utfärda instruktioner till Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd för att avhjälpa eller förhindra brister i tillsynen.

Instruktionerna får inte gälla enskilda fall.

Paragrafen innehåller bestämmelser om övervakningsmyndighetens möjlighet att utfärda instruktioner. Paragrafen genomför delvis artikel 52 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

I paragrafen framgår att övervakningsmyndigheten får utfärda instruktioner i syfte att förhindra eller avhjälpa brister i Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnds tillsyn. Med instruktioner avses icke-bindande, generella uppmaningar att agera på visst sätt. De ska gälla tillsynen som sådan och, som följer av *andra stycket*, inte enskilda fall. Det är frivilligt för övervakningsmyndigheten att utfärda instruktioner.

6 § Om övervakningsmyndigheten vid utförandet av sina uppgifter upptäcker vad som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om övervakningsmyndighetens skyldighet att informera finansunderrättelseenheten om antagande om vissa brott. Paragrafen genomför artikel 52.6 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 8.11 och 10.5.

Paragrafen innebär att övervakningsmyndigheten utan dröjsmål ska informera finansunderrättelseenheten vid Polismyndigheten om den vid utförandet av sina uppgifter upptäcker omständigheter som kan antas utgöra vissa brott.

7 § Övervakningsmyndigheten ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin verksamhet inom ramen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, samarbeta och utbyta information med

1. tillsynsorganen,
2. finansunderrättelseenheten,
3. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, och
4. Amla.

Övervakningsmyndigheten får, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen och med undantag för fall som omfattas av artikel 70.2 i penningtvättsförordningen, i sin verksamhet inom ramen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, samarbeta och utbyta information med

1. tillsynsorgan i andra länder inom EES, och
2. myndigheter i andra länder inom EES som övervakar självreglerande organ.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att övervakningsmyndigheten ska respektive får samarbeta och utbyta av information med de i paragrafen angivna aktörerna. Paragrafen genomför delvis artiklarna 67.2 och 68.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 8.8.1 och 10.8.

Första stycket innebär att övervakningsmyndigheten i sin tillsynsverksamhet ska samarbeta och utbyta information med vissa nationella och utländska aktörer inom EES i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Andra stycket innebär att övervakningsmyndigheten i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen också får samarbeta och utbyta information med vissa andra myndigheter inom EES. I dessa fall, när övervakningsmyndigheten inte omfattas av en skyldighet att samarbeta och utbyta information, gäller en begränsning om att vissa uppgifter inte får utbytas. De uppgifter som inte ska utbytas motsvarar de uppgifter som är undantagna från notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivares uppgiftsskyldighet i förhållande till finansunderrättelseenheten enligt artikel 70.2 i penningtvättsförordningen.

I förhållande till samarbete med tillsynsorgan som är självreglerande organ finns sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 5 c § OSL.

Penningtvättsdirektivet kommer, med stöd av bemyndiganden i penningtvättsdirektivet, i flera delar kompletteras med tekniska standarder som antas av Europeiska kommissionen.

8 kap.

1 § För att fullgöra uppgiften att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism ska det vid Polismyndigheten finnas en finansunderrättelseenhet.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om finansunderrättelseenhetens inrättande och uppdrag. Paragrafen genomför artikel 19.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.1 och 11.1.2.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 5 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2017/18:173 s. 540).

Av paragrafen framgår att det är Polismyndigheten som har rollen som den svenska finansunderrättelseenheten och att finansunderrättelseenhetens uppgift är att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Inom Polismyndigheten är det finanspolissektionen (finanspolisen) som bedriver verksamheten som finansunderrättelseenhet.

2 § Finansunderrättelseenheten får trots sekretess underrätta ansvariga enheter om transaktioner eller aktiviteter, fysiska eller juridiska personer och geografiska områden som bedöms medföra eller utgöra betydande risk för penningtvätt, brott till penningtvätt eller finansiering av terrorism och som kan antas vara relevant för den ansvariga enhetens åtgärder för kundkännedom.

Informationen i en underrättelse enligt första stycket ska anses vara relevant för åtgärder för kundkännedom under sex månader från underrättelsen.

Paragrafen innehåller förutsättningarna för finansunderrättelseenheten att underrätta ansvariga enheter om information som är relevant för utförandet av åtgärder för kundkännedom. Paragrafen genomför artiklarna 26.1 och 26.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.6.

Av *första stycket* följer att finansunderrättelseenheten utan hinder av sekretess får underrätta ansvariga enheter om viss specifik information. För att informationen ska få lämnas ska finansunderrättelseenheten kunna anta att uppgifterna är relevanta för den aktuella ansvariga enhetens utförande av åtgärder för kundkännedom. Den information som omfattas avser typer av transaktioner eller aktiviteter, specifika fysiska eller juridiska personer och geografiska områden som bedöms medföra eller utgöra betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Information kan antas vara relevant för en ansvarig enhets utförande av kundkännedomsåtgärder även om den ansvariga enheten, vid tiden för finansunderrättelseenhetens underrättelse, inte har en affärsförbindelse med den specifika fysiska eller juridiska person som informationen avser. Det är finansunderrättelseenheten som beslutar om information ska lämnas.

Av *andra stycket* följer hur länge ansvariga enheter ska beakta informationen som relevant för kundkännedomsåtgärder. Informationen ska anses vara relevant under sex månader från underrättelsen. Om finansunderrättelseenheten vid den angivna tidens utgång bedömer att informationen fortfarande är relevant finns möjlighet att underrätta ansvarig enhet på nytt. I annat fall krävs att den ansvariga enheten vid den angivna tidens utgång av andra skäl bedömer att uppgifterna är relevanta att beakta.

En sekretessbrytande bestämmelse finns i 10 kap. 5 c § OSL.

3 § Om en fysisk eller juridisk person bedöms utgöra en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen instruera en ansvarig enhet att övervaka den personens transaktioner eller aktiviteter som utförs via ett eller flera konton eller andra affärsförbindelser som förvaltas av den ansvariga enheten.

Instruktionen ska gälla för en viss tidsperiod och får kombineras med en skyldighet för den ansvariga enheten att återrapportera resultaten av övervakningen till myndigheten.

Paragrafen innehåller förutsättningarna för finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen att instruera en ansvarig enhet om övervakning av transaktioner och aktiviteter. Paragrafen genomför artikel 25 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.7.

Av *första stycket* framgår att finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen får instruera ansvariga enheter om övervakning av transaktioner, kontoaktiviteter eller andra affärsförbindelser. En sådan instruktion får lämnas om den aktuella personen mot bakgrund av konkreta omständigheter bedöms utgöra en betydande risk för penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Den högre risken ska vara kopplad till den fysiska eller juridiska personen som ska övervakas. Bedömningen kan exempelvis göras mot bakgrund av rapporter om misstänkta transaktioner kopplade till personens aktuella konton eller affärsförbindelser, finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens

analytiska arbete eller information som lämnats av annan behörig myndighet eller som finansunderrättelseenhet fått från en annan medlemsstat.

Av *andra stycket* följer att det av instruktionen ska framgå hur länge övervakningen ska ske. Övervakning får därmed inte utföras tills vidare. I instruktionen får också anges att och hur återrapportering av övervakningen ska göras.

En instruktion om övervakning påverkar inte den ansvariga enhetens skyldigheter i övrigt, såsom exempelvis skyldigheten att rapportera misstankar enligt artikel 69 i penningtvättsförordningen.

4 § Om det finns skäl att misstänka att en transaktion är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avbryta eller inte får genomföra transaktionen.

Om det finns skäl att misstänka att ett bankkonto eller betalkonto, ett konto för kryptotillgångar eller en affärsförbindelse har koppling till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism, får finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen besluta att en ansvarig enhet tillfälligt ska avstå från att vidta åtgärder eller fullgöra förpliktelser i förhållande till kontot eller som följer av affärsförbindelsen.

Beslut om dispositionsförbud får meddelas endast om det är fara i dröjsmål och det skäligen kan befaras att egendom annars kommer att undanskaffas och skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär.

Av paragrafen framgår förutsättningarna för att besluta om dispositionsförbud. Paragrafen genomför artiklarna 24.1 första stycket och 24.2 första stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 11.8.1 och 11.8.2.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 11 § i 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:173 s. 543 och prop. 2013/14:121 s. 126 och 127).

I *första stycket* regleras förutsättningarna för att besluta om dispositionsförbud avseende transaktioner. I förhållande till i dag görs redaktionella ändringar. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I *andra stycket* regleras förutsättningarna för att besluta om dispositionsförbud avseende bankkonton, betalkonton, konton för kryptotillgångar och affärsförbindelser. Möjligheten att meddela dispositionsförbud för konton och affärsförbindelser är ny i förhållande till i dag.

Förutsättningarna för att besluta om dispositionsförbud avseende transaktioner respektive konton och affärsförbindelser är desamma.

Beslut om dispositionsförbud får fattas om det finns skäl att misstänka att en transaktion, ett konto eller en affärsförbindelse är kopplad till penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. Liksom tidigare gäller en lägre misstankegrad, *skäl att misstänka*, än vad som exempelvis krävs för att inleda förundersökning men det krävs att misstanken grundar sig på konkreta omständigheter. Det krävs inte att misstanken kan riktas mot någon person. I stället ska misstanken kunna knytas till den transaktion, det konto eller den affärsförbindelse som avses bli föremål för ett beslut om dispositionsförbud. Genom bestämmelsen förtydligas att beslut om dispositionsförbud kan fattas redan när misstanken gäller förbrott till penningtvätt.

Det är finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen som får fatta beslut om dispositionsförbud.

Förutom förutsättningarna i första respektive andra stycket måste de förutsättningar som framgår av *tredje stycket* vara uppfyllda.

5 § Dispositionsförbud som grundas på misstanke som rapporterats enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen ska beslutas och meddelas den ansvariga enheten inom tre arbetsdagar från rapporteringen. I övriga fall ska dispositionsförbud beslutas och meddelas den ansvariga enheten så snart som möjligt.

Ett beslut om dispositionsförbud ska så snart som möjligt anmälas till åklagare, som skyndsamt ska pröva om åtgärden ska bestå.

Av paragrafen framgår bestämmelser om inom vilken tid dispositionsförbud ska beslutas och meddelas ansvarig enhet samt om att beslut om dispositionsförbud ska överprövas. Paragrafen genomför artikel 24.1 andra stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 11.8.4 och 11.8.6.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 12 § första och tredje stycket 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:173 s. 543 och prop. 2013/14:121 s. 128 och 129).

Av *första stycket* framgår att i de fall ett dispositionsförbud grundas på sådan misstankerapport som en ansvarig enhet lämnat enligt artikel 69.1 i penningtvättsförordningen ska beslut om åtgärden fattas och meddelas inom tre arbetsdagar från rapporteringen. Tidsfristen korresponderar med den tid som ansvarig enhet är skyldig att avstå från att utföra transaktioner enligt artikel 71.1 i penningtvättsförordningen. Om behovet av dispositionsförbud grundas på finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens analytiska arbete, oavsett om en tidigare rapport har lämnats in av en ansvarig enhet, ska beslut, i enlighet med motsvarande bestämmelser i 2017 års penningtvättslag, fattas och meddelas så snart som möjligt. Vad som anses vara *så snart som möjligt* beror på omständigheterna i det enskilda fallet. I de flesta fall torde det vara i direkt anslutning till att ett behov av åtgärden konstaterats, eftersom syftet med åtgärden är att bevara egendom som det skäligen kan befaras annars kommer att undanskaffas.

Av *andra stycket* framgår att beslut om dispositionsförbud så snart som möjligt ska anmälas till åklagare. Vad som anses vara så snart som möjligt beror som konstaterats på omständigheterna i det enskilda fallet. I de flesta fall borde det vara direkt efter att beslutet fattats. Åklagaren ska därefter skyndsamt pröva om det finns skäl för att låta förbudet bestå.

6 § Finns det inte längre skäl för dispositionsförbud ska beslut om hävning av åtgärden omedelbart fattas och meddelas den ansvariga enheten.

Ett dispositionsförbud upphör att gälla när två arbetsdagar har gått från finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens beslut, om åtgärden inte har hävts dessförinnan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när dispositionsförbud ska upphöra att gälla. Paragrafen genomför artiklarna 24.1 femte stycket och 24.2 tredje stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.8.5.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 12 § andra stycket 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:173 s. 543 och prop. 2013/14:121 s. 128 och 129).

Av *första stycket* framgår att åtgärden ska hävas omedelbart när det inte längre finns skäl för åtgärden. Det kan exempelvis vara om det inte längre finns risk för att medlen kommer undanskaffas, om den ansvariga enheten eller finansunderrättelseenheten inte längre effektivt kan förhindra att klienten eller den misstänkta uppmärksammas på åtgärden, om medlen säkrats genom beslut om straffprocessuellt tvångsmedel, om medlens lagliga ursprung konstaterats eller syftet med en transaktion eller affärsförbindelse har klarlagts. En ansvarig enhet ska också omedelbart underrättas om att åtgärden har hävts. Endast den eller de ansvariga enheter som påverkats av beslutet ska underrättas.

Om åtgärden inte hävs upphör den enligt *andra stycket* att gälla efter två arbetsdagar. Tiden räknas från tidpunkten för finansunderrättelseenhetens eller Säkerhetspolisens beslut.

7 § Den som drabbas av ett dispositionsförbud ska underrättas om beslutet när det kan antas att syftet med en beslutad eller förutsedd åtgärd inte motverkas och den framtida utredningen inte skadas om uppgiften röjs. Beslut om underrättelse meddelas av åklagare. En underrättelse behöver inte lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

Av paragrafen framgår när de fysiska eller juridiska personer som drabbas av ett beslut om dispositionsförbud ska underrättas om åtgärden. Övervägandena finns i avsnitt 11.8.6.

Paragrafen motsvarar 4 kap. 12 § fjärde stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 543 och prop. 2013/14:121 s. 128 och 129).

8 § Om förutsättningarna enligt 3 eller 4 § är uppfyllda får finansunderrättelseenheten besluta om övervakning respektive dispositionsförbud på begäran av en finansunderrättelseenhet i ett annat land.

Av paragrafen framgår förutsättningarna för att besluta om övervakning eller dispositionsförbud på begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet. Paragrafen genomför artiklarna 24.1 sjätte stycket, 24.2 fjärde stycket och 25 andra stycket i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 11.7 och 11.8.3.

Paragrafen motsvarar delvis 4 kap. 11 § tredje stycket 2017 års penningtvättslag (prop. 2016/17:173 s. 543 och prop. 2013/14:121 s. 126 och 127). De förutsättningar som gäller enligt 3 respektive 4 § måste vara uppfyllda även i de fall finansunderrättelseenheten fattar beslut om övervakningsåtgärder eller dispositionsförbud efter begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

Det är endast finansunderrättelseenheten som får besluta om övervakning eller dispositionsförbud efter begäran av en utländsk finansunderrättelseenhet.

9 § Konkursförvaltare ska på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen snarast möjligt lämna uppgifter om ett konkursbo och dess

förvaltning. Detsamma gäller för rekonstruktörer i företagsrekonstruktion i fråga om uppgifter om gäldenären och dess verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om konkursförvaltares och rekonstruktörers uppgiftsskyldighet. Bestämmelserna är nya och genomför artikel 21.1.b punkten xx) i sjätte penningtvättsdirektivet delvis. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.25.

Av paragrafen framgår att konkursförvaltare och rekonstruktörer är skyldiga att lämna vissa uppgifter på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen. För konkursförvaltare gäller uppgiftsskyldigheten uppgifter om ett visst konkursbo och dess förvaltning. För rekonstruktörer gäller uppgiftsskyldigheten uppgifter i företagsrekonstruktion och i fråga om gäldenären och dess verksamhet. Uppgiftsskyldigheterna gäller inte uppgifter i övrigt i konkursförvaltares eller rekonstruktörers verksamhet. Begäran om uppgifter ska hanteras snarast möjligt.

10 § Följande fysiska eller juridiska personer ska på begäran av finansunderrättelseenheten eller Säkerhetspolisen snarast möjligt lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism:

1. ett clearingbolag, och
2. den som bedriver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 11.5.1.

Paragrafen motsvarar i sak 4 kap. 6 § första stycket 2017 års penningtvättslag (jfr bl.a. prop. 2018/19:150 s. 105 och 106, prop. 2021/22:251 s. 116 och prop. 2023/24:8 s. 139).

11 § Ett clearingbolag ska i sin clearingverksamhet övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare som är ansvariga enheter i syfte att upptäcka transaktioner som kan antas ingå som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om det kan antas att transaktioner mellan clearingdeltagare som är ansvariga enheter ingår som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska clearingbolaget lämna uppgifter om transaktionerna till clearingdeltagarna.

Om det finns skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling, ska clearingbolaget snarast möjligt rapportera uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på detta till finansunderrättelseenheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om clearingbolags skyldighet att övervaka transaktioner. Paragrafen motsvarar i sak 4 kap. 3 a § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2024/25:134 s. 45). Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5.

Första stycket innehåller en bestämmelse om clearingbolags skyldighet att övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare.

Andra stycket innehåller bestämmelse om clearingbolags skyldighet att lämna uppgifter till clearingdeltagare om misstänkta transaktioner.

Tredje stycket innehåller en bestämmelse om clearingbolags skyldighet att rapportera misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism.

12 § En konkursförvaltare, en rekonstruktör, ett clearingbolag eller den som bedriver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål får inte obehörigen röja att uppgifter har lämnats enligt 9–11 §§. Detsamma gäller den som är verksam hos ett sådant företag.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt och ansvar vid brott mot tystnadsplikten. Överväganden finns i avsnitten 5.3.5, 11.2.25 och 11.5.2.

Bestämmelsen motsvarar delvis 4 kap. 9 a § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2021/22:251 s. 117 och 118 och prop. 2024/25:134 s. 46 och 47).

I förhållande till i dag omfattar tystnadsplikten också konkursförvaltare, rekonstruktörer och den som bedriver eller under de senaste fem åren har bedrivit penninginsamling för humanitärt, välgörande, kulturellt eller något annat allmännyttigt ändamål.

13 § En myndighet som i sin verksamhet har upptäckt en omständighet som kan antas ha samband med eller utgöra penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska snarast möjligt underrätta finansunderrättelseenheten om detta, om det inte hindras av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen innehåller underrättelseskyldighet för samtliga myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 8.11.

Paragrafen motsvarar i sak delvis 4 kap. 4 § andra stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 540). Till skillnad från i dag begränsas inte underrättelseskyldigheten till myndigheternas hantering av kontanter.

9 kap.

1 § I artikel 75 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om nationellt och gränsöverskridande informationsutbyte inom ramen för partnerskap för informationsutbyte.

I 2–6 §§ finns bestämmelser om samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism som gäller vid sidan av bestämmelserna i artikel 75 i penningtvättsförordningen.

Paragrafen är en upplysningsbestämmelse. Överväganden finns i avsnitt 12.4.

I *första stycket* upplyses om att det i artikel 75 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om informationsutbyte inom ramen för s.k. partnerskap för informationsutbyte.

Av *andra stycket* framgår att bestämmelserna om samverkan i 2–6 §§ gäller vid sidan av penningtvättsförordningens bestämmelser.

2 § Samverkan får ske för att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, förbrott till penningtvätt eller finansiering av terrorism. I samverkan får delta

1. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och ett kreditinstitut, eller

2. behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheter.

Paragrafen anger ändamålet för och vilka som får delta i samverkan enligt penningtvättslagen. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.2.

Paragrafen motsvarar 4 a kap. 1 § 2017 års penningtvättslag delvis (jfr prop. 2021/22:251 s. 119–121). I förhållande till i dag är ändamålet med samverkan utvidgat på så vis att det tillåts vara att förebygga, förhindra eller upptäcka *förbrott till penningtvätt*. Att behandla uppgifter om annan brottslighet än penningtvätt och finansiering av terrorism inom ramen för samverkan är inte en nyhet. Tillägget innebär att samverkan också får ske i sådant syfte, om brottsligheten kan ses som ett förbrott till penningtvättsbrott.

Samverkansdeltagarna har som en följd av implementeringen av penningtvättsdirektivets reglering om informationsutbyte möjlighet att utbyta uppgifter om förbrott till penningtvättsbrott enligt andra bestämmelser i penningtvättslagen, jfr bl.a. bestämmelserna i 5 kap. 19 § om tillsynsmyndigheternas underrättelseskyldighet till finansunderrättelseenheten och 8 kap. om underrättelseverksamhet. Informationsutbyte mellan samverkansdeltagarna i syfte att förebygga och bekämpa förbrott till penningtvätt kan också ske inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte enligt artikel 75 i penningtvättsförordningen. Tillägget innebär att informationsdelning om förbrott till penningtvättsbrott också tillåts inom ramen för samverkan.

I samverkan enligt *första punkten* får behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen, tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och *ett* kreditinstitut delta. Till skillnad mot bestämmelserna om samverkan i 2017 års penningtvättslag tillåts inte flera kreditinstitut att delta i samma samverkan. Informationsdelning med flera kreditinstitut och med andra ansvariga enheter regleras i stället av artikel 75 i penningtvättsförordningen, se upplysningen i 1 §.

I samverkan enligt *andra punkten* får behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen och tillsynsmyndigheter delta.

Vilka myndigheter som är behöriga myndigheter enligt artikel 2.1.44 c i penningtvättsförordningen regleras på lägre nivå än lag, se 1 kap 2 §.

Även tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och övriga tillsynsmyndigheter regleras på lägre nivå än lag, se 1 kap. 2 § och 5 kap. 1 §.

3 § Samverkan får ske endast för att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan penningtvätt, förbrott till penningtvätt och finansiering av terrorism som till sin karaktär, komplexitet eller omfattning är allvarlig.

Samverkan ska anordnas så att den inte blir mer långtgående än vad som behövs med hänsyn till ändamålet för samverkan och så att det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för enskilda som berörs av samverkan.

Paragrafen anger förutsättningarna för samverkan. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.2.

Paragrafen motsvarar delvis 4 a kap. 2 § 2017 års penningtvättslag (prop. 2021/22:251 s. 121 och 122). I förhållande till i dag omfattar

bestämmelsen i *första stycket förbrott till penningtvättsbrott*, se kommentaren till 2 §.

Till skillnad från i dag framgår det inte uttryckligen av paragrafen att minst en myndighet ska delta i samverkan. Att minst en myndighet ska delta i samverkan följer i stället av att endast ett kreditinstitut får delta i samverkan.

4 § Den som deltar i samverkan ska trots sekretess eller tystnadsplikt lämna en uppgift till en annan deltagare om det behövs för mottagarens deltagande i samverkan.

En uppgift ska inte lämnas om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. En uppgift ska heller inte lämnas i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

En myndighet som bedriver åklagarverksamhet är inte skyldig att lämna en uppgift enligt första stycket men får trots sekretess lämna en uppgift till en annan myndighet eller enskild.

Paragrafen innehåller bestämmelser som bryter sekretessen för deltagarna i samverkan. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.2.

Paragrafen motsvarar 4 a kap. 3 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2021/22:251 s. 122–125). I förhållande till i dag görs i *tredje stycket* en redaktionell ändring (se 2 §). Ingen ändring är avsedd i sak.

5 § Beslut om samverkan fattas av den eller de myndigheter som deltar i samverkan. Ett beslut får omfatta ett kreditinstitut om det samtycker till deltagande.

Ett beslut om samverkan ska vara skriftligt. I beslutet ska följande anges:

1. föremålet för samverkan,
2. vilka som deltar i samverkan, och
3. den tid som samverkan ska gälla.

När det inte längre finns skäl för samverkan ska den avslutas.

Paragrafen reglerar vem som fattar beslut om samverkan, hur beslutet ska utformas och hur samverkan avslutas. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.2.

Paragrafen motsvarar delvis 4 a kap. 4 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2021/22:251 s. 125 och 126). I förhållande till i dag förtydligas i *första stycket* att ett beslut om samverkan får omfatta *ett* kreditinstitut (se 2 §).

6 § Ett kreditinstitut eller den som är verksam hos institutet får inte för en kund eller utomstående obehörigen röja ett beslut om samverkan eller en uppgift som tagits emot i samverkan.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 12.4.2.

Paragrafen motsvarar 4 a kap. 5 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2021/22:251 s. 126 och 127).

10 kap.

1 § I artiklarna 80.1 och 80.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om förbud för personer som yrkesmässigt handlar med varor eller tillhandahåller tjänster att ta emot eller göra kontanta betalningar över ett visst belopp.

Paragrafen upplyser om förbudet för kontanta betalningar över ett visst belopp. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen upplyser om artikel 80.1 i penningtvättsförordningen. Enligt artikel 80.1. får personer som handlar med varor eller tillhandahåller tjänster endast godta eller göra kontantbetalningar upp till ett belopp om 10 000 euro eller motsvarande belopp i annan valuta. Det gäller oavsett om transaktionen görs vid ett tillfälle eller om det handlar om flera tillfällen men där betalningarna har ett samband. I fråga om transaktioner som har ett samband, finns i artikel 2.1 20 i penningtvättsförordningen en definition som avser förbundna transaktioner. Det är det uttryck som i andra delar i förordningen används för transaktioner med samband. I den definitionen anges att det är två eller flera transaktioner med identiska eller liknande ursprung, destinationer och syften, eller andra relevanta särdrag, under en specifik period. Kontanter definieras i artikel 2.1.43 i penningtvättsförordningen.

I artikel 80.4 finns vissa undantag från kontantförbudet. Av undantagen framgår att kontantförbudet inte gäller betalningar som inte sker i yrkesmässig verksamhet. Vidare undantas vissa insättningar och betalningar från kontantförbudet, bl.a. sådana som görs i lokaler som tillhör kreditinstitut enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse, betalningsinstitut enligt lagen om betaltjänster eller institut för elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar.

2 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att den som omfattas av kontantförbudet uppfyller sina skyldigheter.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillsyn över att kontantförbudet efterlevs. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Av paragrafen framgår att det ska utövas tillsyn över att kontantförbudet efterlevs. Det upplyses om att regeringen bestämmer vilken eller vilka myndigheter som ska utöva sådan tillsyn.

3 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som omfattas av kontantförbudet att lämna de upplysningar och ge tillgång till de handlingar som behövs för tillsynen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att förelägga om upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Paragrafen utformas efter förebild av 7 kap. 5 § första stycket 2017 års penningtvättslag. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Paragrafen innebär att tillsynsmyndigheten kan förelägga den som omfattas av kontantförbudet att den personen ska lämna upplysningar eller handlingar. Det skulle exempelvis kunna vara uppgifter om vilka kontanta betalningar som tagits emot under en viss period eller utdrag från konton. Enligt 5 § får föreläggandet förenas med vite.

4 § Tillsynsmyndigheten får vid osäkerhet om en verksamhet omfattas av kontantförbudet, förelägga den som bedriver verksamheten att lämna de upplysningar som behövs för att bedöma om så är fallet.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillsynsmyndighetens befogenhet att förelägga om upplysningar i syfte att utröna om en verksamhet omfattas av dess tillsyn. Paragrafen utformas efter 7 kap. 4 § andra meningen 2017 års penningtvättslag. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Enligt paragrafen får tillsynsmyndigheten begära upplysningar i syfte att kunna bedöma om en verksamhet omfattas av kontantförbudet. Enligt 5 § finns det möjlighet att förena ett sådant föreläggande med vite.

5 § Ett föreläggande enligt 3 eller 4 § får förenas med vite.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Enligt paragrafen får tillsynsmyndigheten förena ett föreläggande om att ge in upplysningar eller handlingar med vite. Närmare bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten.

6 § Tillsynsmyndigheten får för sin tillsyn, genomföra en undersökning på plats hos en person som omfattas av kontantförbudet. En sådan undersökning får endast omfatta den verksamhet som kontantförbudet omfattar.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om platsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Av paragrafen framgår att tillsynsmyndigheten får genomföra undersökning på plats hos en person som omfattas av kontantförbudet. Liknande bestämmelser finns i flera andra lagar som innehåller bestämmelser om tillsyn, se t.ex. 2 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar och 7 kap. 5 § andra stycket 2017 års penningtvättslag.

Om den som omfattas av kontantförbudet bedriver verksamhet där inte hela verksamheten omfattas av kontantförbudet, får undersökning på plats enligt *andra meningen* enbart omfatta sådan verksamhet som omfattas av förbudet.

En platsundersökning får endast vidtas om åtgärder bedöms proportionerlig i det enskilda fallet, se 5 § tredje stycket förvaltningslagen. För en närmare redogörelse kring innebörden hänvisas till förarbetena till den bestämmelsen (se prop. 2016/17:180 s. 290).

7 § Vid en platsundersökning ska tillsynsmyndigheten inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar tillsynsmyndighetens möjlighet att ta del av handlingar som omfattas av en advokats tystnadsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Punkt 1 innebär att tillsynsmyndigheten inte ska kunna ta del av handlingar som innehåller uppgifter som en advokat eller advokats biträde inte

skulle få höras om enligt 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken. Begreppet handling ska inte uppfattas som att det enbart avser pappershandlingar, utan även andra typer av handlingar omfattas. En handling kan exempelvis finnas i elektroniskt format.

Som framgår av *punkt 2* gäller begränsningen av tillsynsmyndighetens befogenhet förutsatt att handlingen i fråga innehas av någon av de angivna personerna.

8 § Vid en överträdelse av kontantförbudet får tillsynsmyndigheten besluta om sanktionsavgift.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs ska tillsynsmyndigheten särskilt beakta om överträdelsen varit allvarlig, upprepad eller systematisk.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.2.

Enligt *första stycket* får tillsynsmyndigheten besluta om sanktionsavgift mot en person som överträder kontantförbudsgränsen.

I *andra stycket* anges att tillsynsmyndigheten särskilt ska beakta om överträdelsen varit allvarlig, upprepad eller systematisk. Om betalningen i kontanter uppgår till belopp som långt överstiger vad som är tillåtet finns i regel skäl att bedöma överträdelsen som allvarlig. Detsamma gäller om den inneburit särskilda risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

9 § Sanktionsavgiften för en juridisk person ska bestämmas till

- lägst 20 000 kronor och högst 60 000 kronor om den juridiska personens omsättning är mindre än 1 miljon kronor,
- lägst 40 000 kronor och högst 120 000 kronor om den juridiska personens omsättning är 10 miljoner kronor,
- lägst 60 000 kronor och högst 180 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till 50 miljoner kronor, och
- lägst 80 000 kronor och högst 240 000 kronor om den juridiska personens årsomsättning uppgår till över 50 miljoner kronor.

Med omsättning enligt första stycket avses den juridiska personens omsättning eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur sanktionsavgift för en juridisk person ska bestämmas. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.2.

I *första stycket* anges inom vilka beloppsspann som sanktionsavgiften ska bestämmas. Bestämmelsen innebär att sanktionsavgiften kan sättas högre, ju högre omsättning som den juridiska personen hade under föregående räkenskapsår.

Av *andra stycket* framgår hur den juridiska personens omsättning ska bedömas. Med omsättning avses den juridiska personens årliga omsättning under föregående räkenskapsår. Om den juridiska personen ingår i en koncern beräknas avses med omsättning i stället koncernens årliga omsättning. Av *andra meningen* följer att omsättningen får uppskattas om överträdelsen har skett under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga. Motsvarande bestämmelse finns i vissa andra lagar, se t.ex. 17 § andra stycket lagen om

viss finansiell verksamhet och 15 kap 8 § andra stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse.

10 § Sanktionsavgiften för en fysisk person ska bestämmas till lägst 10 000 kronor och högst 30 000 kronor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur sanktionsavgift för en fysisk person ska bestämmas. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.2.

Av bestämmelsen följer inom vilket spann som sanktionsavgiften för en fysisk person ska bestämmas, dvs för en person som är enskild näringsidkare.

11 § Vid flera överträdelser av kontantförbudet ska tillsynsmyndigheten bestämma en gemensam sanktionsavgift. Sanktionsavgiften får då bestämmas till ett högre belopp än vad som anges i 9 § första stycket eller 10 §, dock aldrig högre än två gånger det högsta belopp som gäller för personen enligt första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller i fråga om sanktionsavgift vid fler överträdelser av kontantförbudet. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.2.

Av paragrafen följer att en gemensam sanktionsavgift ska bestämmas vid flera överträdelser av kontantförbudet. Vidare framgår högsta belopp som sanktionsavgiften kan bestämmas till i sådana situationer.

12 § Sanktionsavgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om jämkning och eftergift av sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.2.

Paragrafen innebär att tillsynsmyndigheten kan jämka eller efterge sanktionsavgift. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas restriktivt, framför allt som en ventil för att undvika resultat som inte är proportionerligt.

13 § I fråga om förfarandet vid sanktionsavgift och verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller vad som följer av 6 kap. 29–34 §§.

Paragrafen upplyser om bestämmelser som gäller i frågan om förfarandet och verkställighet av beslut om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.3.

Vid beslut om sanktionsavgift med anledning av överträdelse av kontantförbudet gäller i huvudsak samma bestämmelser för förfarande och verkställighet som när sanktionsavgift beslutas enligt 6 kap. I paragrafen upplyses om vilka bestämmelser det är.

14 § Av artikel 80 i penningtvättsförordningen följer att betaltjänstleverantörer, kreditinstitut och utgivare av elektroniska pengar ska underrätta finansunderrättelseenheten om betalningar eller insättningar av belopp i kontanter som överstiger motsvarande 10 000 euro.

Paragrafen upplyser om skyldigheten för vissa institut att underrätta finansunderrättelseenheten om betalningar och insättningar i kontanter. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.1.

Paragrafen upplyser om att kreditinstitut och vissa finansiella institut ska underrätta finansunderrättelseenheten om betalningar eller insättningar som överstiger motsvarande 10 000 euro.

I 11 kap. 7 § 2 bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om inom vilken tid uppgifter om betalningar och insättningar ska rapporteras till finansunderrättelseenheten.

11 kap.

1 § Beslut enligt 3 kap. 10 § andra meningen och beslut om sanktionsföreläggande och om dispositionsförbud får inte överklagas.

Beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd om att en advokat ska uteslutas ur Sveriges advokatsamfund får överklagas till Högsta domstolen.

Övriga beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande av beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse respektive disciplinnämnd ska styrelsen och disciplinnämnden vara den enskildes motpart. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande och överklagandeförbud. Övervägandena finns i avsnitten 9.7, 11.8.7 och 13.2.3.

I *första stycket* anges de beslut som inte får överklagas.

Överklagandeförbudet beträffande sanktionsföreläggande motsvarar 7 kap. 25 § första stycket 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 559). Det gäller även för tillsynsmyndighets sanktionsföreläggande gällande kontantförbudsgränsen, se hänvisning i 10 kap. 13 §. Dessutom gäller det beslut om avregistrering av andra ansvariga enheter efter att beslut om föreläggande att upphöra med verksamheten har fått laga kraft.

Överklagandeförbudet beträffande dispositionsförbud motsvarar delvis 4 kap. 12 § första stycket andra meningen 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2013/14:121 s. 128 och prop. 2016/17:173 s. 543). Till skillnad från i dag är förbudet inte begränsat till åklagarens beslut om dispositionsförbud.

I *andra stycket* anges till vilken domstol överklagande av beslut om uteslutning ur Sveriges advokatsamfund ska ställas. Sådana beslut överklagas till Högsta domstolen.

I *tredje stycket* upplyses om att övriga beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att kammarrättens prövning vid överklagande av förvaltningsrättens avgörande kräver prövningstillstånd. I *andra meningen* anges vad partställningen är vid överklagande av beslut av Sveriges advokatsamfunds styrelse respektive disciplinnämnd. Vilka beslut som omfattas av tredje stycket följer av förvaltningslagen.

2 § Tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en kontroll på plats enligt artikel 19 i Amla-förordningen ska kunna genomföras.

Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Om tillsynsmyndigheten begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den som kontrollen ska genomföras hos.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handräckning vid genomförande av platsundersökningar. Paragrafen införs till följd av artikel 19 i Amla-förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

I *första stycket* anges att tillsynsmyndigheten för kreditinstitut och finansiella institut får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten. Av artikel 19 i Amla-förordningen framgår att det är i de fall som Amla har beslutat om en platsundersökning som handräckning kan komma i fråga.

Vid handräckning gäller enligt *andra stycket första meningen* att bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Det innebär att bestämmelserna i 16 kap. 11–12 a §§ utsökningsbalken ska tillämpas, liksom fler bestämmelser i balken såsom exempelvis 2 kap. 17 § där det anges vilka befogenheter en förrättningsman har. Av 3 kap. 3 § utsökningsförordningen (1981:981) följer att Kronofogdemyndigheten under vissa förutsättningar får begära biträde av Polismyndigheten.

Enligt Amla-förordningen får Amla genomföra en platsundersökning utan att i förväg underrätta det berörda företaget om det krävs för att inspektionen ska kunna genomföras korrekt och effektivt. I *andra stycket andra meningen* anges att Kronofogdemyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det, inte i förväg ska underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras innan verkställighet sker. Bestämmelsen avser att ge utrymme för att avvika från 16 kap. 11 § utsökningsbalken, där det anges att underrättelse ska ske om inte saken är brådskande.

3 § Kronofogdemyndigheten är ansvarig myndighet för äktshetskontroll av beslut enligt artikel 26.1 i Amla-förordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om äktshetskontroll. Paragrafen införs till följd av artikel 26.1 i Amla-förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

Av bestämmelsen framgår att Kronofogdemyndigheten utses till ansvarig myndighet för äktshetskontroll av beslut i enlighet med artikel 26.1 i Amla-förordningen. Av artikel 26.1 framgår att det är beslut om sanktionsavgifter och löpande viten enligt artiklarna 22 och 23 som Kronofogdemyndigheten ska äktshetspröva. Efter ansökan av den som vill få verkställighet kan Kronofogdemyndigheten därefter fatta beslut om verkställighet enligt 4 §, se författningskommentaren till den paragrafen.

4 § Beslut om avgifter eller viten enligt Amla-förordningen får verkställas enligt utsökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har fått laga kraft, om inte något annat följer av förordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut. Paragrafen införs till följd av artiklarna 22, 23, 26 och 77 i Amla-förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

I paragrafen anges att beslut om tillsynsavgifter, sanktionsavgifter och viten enligt Amla-förordningen får verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser på samma sätt som en svensk dom som vunnit laga kraft, om inte annat följer av förordningen. Sanktionsavgifter och löpande viten ska enligt förordningen tillfalla unionens allmänna budget medan

tillsynsavgifterna ska täcka myndighetens utgifter relaterade till tillsynsuppgifterna. Myndighetens beslut om avgift och vite utgör en exekutionstitel enligt 3 kap. 2 § utsökningsbalken och kommer handläggas som ett enskilt mål. När det gäller undantag i förordningen bör särskilt noteras bestämmelserna i artikel 26.1 om uppskjuten verkställighet. Beslut om sanktionsavgifter och viten ska innan verkställighet äkthetsgranskas enligt 3 §, se författningskommentaren till den paragrafen.

5 § Bolagsverket får ta ut avgifter för handläggning av anmälningar enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelse om avgift för anmälningar av verksamhet som ansvarig enhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

Vissa ansvariga enheter ska anmäla sin verksamhet för registrering hos Bolagsverket, se 3 kap. 2 §. Det gäller bl.a. personer som handlar med ädla metaller och ädelstenar, personer som handlar med varor av högt värde och personer som handlar med eller agerar som mellanhänder vid handel med kulturföremål. Av paragrafen framgår att Bolagsverket får ta ut avgifter vid anmälningar.

6 § Tillsynsmyndigheten för följande ansvariga enheter får ta ut avgifter för att bekosta sin verksamhet enligt denna lag. Ansvariga enheter enligt

1. artikel 3.1, 3.2, 3.3 g, 3.3 h och 3.3 k i penningtvättsförordningen,
2. artikel 3.3 a i penningtvättsförordningen och bedriver verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor, registrerat revisionsbolag eller revisionsföretag enligt revisorslagen (2001:883),
3. artikel 3.3 d i penningtvättsförordningen och 2 kap. 1 § första stycket 1, och
4. i den utsträckning som motsvarande tillsyn över dotterbolaget som står under myndighetens tillsyn bekostas genom avgifter, artikel 3.3 m i penningtvättsförordningen.

I fråga om tillsynsmyndigheters verksamhet enligt denna lag när det gäller ansvariga enheter enligt 2 kap. 1 § 5 gäller vad som följer av 33 § pantbankslagen (1995:1000) och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgift för finansiering av tillsynsmyndighetens verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 12.8.

En del tillsynsmyndigheters verksamhet finansieras genom avgifter. Av paragrafen *första stycket* framgår att avgift kan tas ut av vissa ansvariga enheter för den verksamhet som tillsynsmyndigheten bedriver i förhållande till dem enligt denna lag. Det gäller även prövning av ansökningar och anmälningar, t.ex. ansökan som vissa finansiella institut gör enligt 3 kap. 4 § och anmälan om ändrade förhållanden enligt 3 kap. 9 §. Bestämmelsen uppställer inget krav i fråga om det ska vara en eller flera avgifter eller om avgiften ska ingå i en avgift som tas ut enligt annan författning, t.ex. rörelselagen för verksamheten.

Enligt *punkt 1* kan avgift tas ut av kreditinstitut, finansiella institut, tillhandahållare av speltjänster, leverantörer av gräsrotsfinansiering och förmedlare av gräsrotsfinansiering och vissa kreditförmedlare som erbjuder hypotekslån och konsumentkrediter.

Enligt *punkt 2* kan avgift tas ut av auktoriserad och godkända revisorer samt registrerade revisionsbolag och andra revisionsföretag.

Punkt 3 innebär att avgift kan tas ut av fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag enligt fastighetsmäklarlagen.

Enligt *punkt 4* kan avgift tas ut av icke-finansiella holdingföretag med blandad verksamhet förutsatt att tillsynen över dotterbolaget som innebär att holdingföretag står under tillsyn är avgiftsfinansierad. Det betyder att vissa holdingföretag kan behöva betala avgift och andra inte.

Andra stycket gäller pantbanksverksamhet. När det gäller sådana företag regleras avgiftsuttag i pantbankslag och anslutande förordning. Det innebär ingen ändring sak mot vad som gäller i dag.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag för vissa speltjänster från tillämpningen av penningtvättsförordningen och denna lag,

2. inom vilken tid rapportering till finansunderrättelseenheten ska göras enligt artikel 80 i penningtvättsförordningen,

3. innehållet i och övriga krav på en ansökan eller anmälan om registrering enligt 3 kap. 2, 4, 6 eller 9 §,

4. avgifter enligt 5 och 6 §§, och

5. skyldighet för ansvariga enheter att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med den ansvariga enheten.

Paragrafen innehåller bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att få meddela föreskrifter i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 5.2, 6.1.1, 8.4.5, 12.8 och 13.2.1.

Föreskrifter om undantag enligt *punkt 1* kan avse hela regelverket eller vissa bestämmelser i det. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 8 kap. 1 § 1 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 559 och 560).

Punkt 2 gäller den rapportering som ska göras till finansunderrättelseenheten om betalningar eller insättningar över kontantförbudsgränsen som görs i lokaler tillhörande kreditinstitut, utgivare av elektroniska pengar och betaltjänstleverantörer.

Punkt 3 gäller vad en ansökan eller anmälan om registrering av vissa ansvariga enheter ska innehålla och övriga krav i förhållande till dessa. Se även författningskommentarerna till 3 kap. 2, 4, 6 och 9 §§.

Punkt 4 gäller Bolagsverkets avgifter för provningar av anmälningar enligt lagen och tillsynsmyndigheternas avgifter för tillsyn enligt lagen.

Punkt 5 motsvarar i huvudsak 8 kap. 1 § 21 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2016/17:173 s. 559–561, prop. 2021/22:251 s. 130 och 131 och prop. 2024/25:73 s. 50 och 51). Utöver de bemyndiganden som regleras i paragrafen får regeringen enligt 8 kap. 7 § regeringsformen besluta om verkställighetsföreskrifter, exempelvis om hur rapportering enligt 8 kap. 11 § och artikel 69.1 a, 74 och 80 i penningtvättsförordningen ska göras till finansunderrättelseenheten och om hur uppgifter ska lämnas till finansunderrättelseenheten och Säkerhetspolisen enligt 2 kap. 4 § och 8 kap. 10 § samt artikel 69.1 b i penningtvättsförordningen.

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilka funktioner som vid tillämpningen av artikel 2.1.34 a i penningtvättsförordningen anses vara svenska viktiga offentliga funktioner, och

2. tillfälligt upphävande av kontantförbudet enligt artikel 80.7 i penningtvättsförordningen.

Paragrafen innehåller bemyndigande för regeringen att få meddela föreskrifter i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 12.7 och 13.3.

Bemyndigandet i *punkt 1* gäller bedömningen av vilka svenska offentliga funktioner som motsvarar de funktioner som anges i artikel 2.1.34 a i penningtvättsförordningen. Personer som innehar eller har innehaft sådana funktioner anses vara person i politiskt utsatt ställning.

Bemyndigandet i *punkt 2* gäller att regeringen får besluta om att tillfälligt upphäva kontantförbudet. Under vilka förutsättningar det får göras och vad som i övrigt gäller när ett sådant beslut fattas framgår av artikel 80.7 i penningtvättsförordningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 16.1.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* upphävs vid samma tidpunkt 2017 års penningtvättslag.

Enligt *punkt 3* gäller äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.2 Förslaget till lag om verkliga huvudmän

Lagen är ny och ersätter lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän. Lagen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen). Lagen genomför även delvis Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, som i författningskommentaren benämns sjätte penningtvättsdirektivet. Huvuddragen i lagen är densamma som lagen om registrering av verkliga huvudmän, men eftersom bestämmelser om vem som är verklig huvudman och vilka uppgifter som ska finnas tillgängliga om sådana personer regleras i penningtvättsförordningen blir lagen annorlunda i sin struktur. Dessutom innebär lagen viss justering i fråga om vilka som omfattas av lagen.

Lagen är indelad i 7 kapitel. I kapitel 1 finns bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. I kapitel 2 och 3 finns bestämmelser om de skyldigheter som gäller för juridiska personer och förvaltare av juridiska konstruktioner. Med juridisk konstruktion avses, enligt

definitionen som finns i penningtvättsförordningen och som också gäller i lagen och författningskommentaren, en uttrycklig trust eller en konstruktion som till sin funktion liknar en uttrycklig trust. Det handlar om konstruktioner som saknar rättshandlingsförmåga. När det gäller skyldigheterna som de omfattas av gäller det skyldighet att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap, att lämna ut sådana uppgifter och att anmäla sådana uppgifter för registrering. I dessa kapitel finns även bestämmelser som ingripande om skyldigheterna inte efterföljs. I 4 kap. finns vissa bestämmelser om ingripande genom vite och likvidation. I 5 kap. finns bestämmelser om underrättelseskyldighet och rapporteringsskyldighet. I kapitel 6 finns bestämmelser om behandling av personuppgifter. Dessa har i huvudsak överförts oförändrat från lagen om registrering av verkliga huvudmän. I 7 kap. finns avslutande bestämmelser. I kapitel ryms bl.a. bestämmelser om överklagande, avgifter och bemyndiganden.

1 kap.

1 § Denna lag syftar till att, genom ökad transparens kring vilka som är verkliga huvudmän för juridiska personer och juridiska konstruktioner, förhindra penningtvätt, finansiering av terrorism och kringgående av riktade ekonomiska sanktioner.

Paragrafen upplyser om syftet med lagen. Genom att öka transparensen kring vem eller vilka som ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person eller till vems förmån en juridisk konstruktion handlar, kan det antas bli svårare att utnyttja den juridiska personen eller trusten för penningtvätt, finansiering av terrorism eller kringgående av riktade ekonomiska sanktioner. Juridisk konstruktion definieras i artikel 2.1.32 i penningtvättsförordningen.

2 § I denna lag finns bestämmelser som

- kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen), och
- genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet).

Paragrafen upplyser bl.a. om att lagen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 och genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 (sjätte penningtvättsdirektivet). Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.3.

Hänvisningarna till EU-förordningen i *första stycket*, liksom hänvisningarna i lagen i övrigt till EU-förordningen, avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelse, s.k. dynamisk hänvisning.

Hänvisningen till EU-direktivet i *andra stycket*, precis som övriga hänvisningar till det direktivet i lagen, avser direktivet i den ursprungliga lydelsen, s.k. statisk hänvisning.

3 § I denna lag betyder

ansvarig enhet: detsamma som i artikel 3 i penningtvättsförordningen och 2 kap. 1 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och *uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap*: sådana uppgifter som enligt penningtvättsförordningen ska innehas, lämnas ut eller anmälas för registrering i registret över verkliga huvudmän av den som omfattas av skyldigheten i fråga. Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i penningtvättsförordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa termer och uttryck som finns i lagen.

”Ansvarig enhet” har i lagen en vidare betydelse än i penningtvättsförordningen, eftersom uttrycket även innefattar företag som är ansvariga enheter genom tillägg i penningtvättslagen.

I paragrafen definieras även ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap”. Vilka uppgifter som uttrycket innefattar varierar beroende på vilken kategori av registreringsskyldig person som det handlar om och vilken skyldighet det gäller. Exempelvis ingår i ”uppgifter om verkligt huvudmannaskap” i artikel 62 i penningtvättsförordningen uppgifter om den juridiska personen eller konstruktionen som det verkliga huvudmannaskapet gäller och vilka sådana uppgifter som är relevanta skiljer sig då åt beroende på om det handlar om en juridisk person eller en juridisk konstruktion. Vidare ska exempelvis uppgifter om ledande befattningshavare lämnas ut och anmälas för registrering, om ingen verklig huvudman har identifierats (se artiklarna 63.4 och 64.7 i penningtvättsförordningen). I sådana situationer ingår alltså dessa uppgifter i ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap”. Ett annat exempel är att sådana personer som anges i 1 kap. 5 § denna lag vid sin anmälan om registrering av verkligt huvudmannaskap ska ge in en förklaring som avser på vilken grund uppgifterna anmäls (se artikel 67.3 i penningtvättsförordningen). I dessa fall ingår även förklaringen i ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap”.

Av *andra stycket* framgår att andra termer och uttryck som används i lagen har samma betydelse som i EU-förordningen. Det gäller exempelvis uttrycken verklig huvudman, riktade ekonomiska sanktioner och juridisk konstruktion.

4 § Denna lag är tillämplig på följande personer:

1. svenska juridiska personer, och
2. förvaltare av juridiska konstruktioner som har säte eller hemvist i eller administrerar de juridiska konstruktionerna från Sverige.

Lagen är inte tillämplig på

1. sådana företag och offentligrättsliga organ som avses i artikel 65 i penningtvättsförordningen,
2. konkursbon,
3. dödsbon, eller
4. ideella föreningar utan fastställda organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om lagens tillämpningsområde. Paragrafen genomför delvis artikel 10.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

I *första stycket* anges vilka personer som omfattas av lagen.

Punkt 1 innebär att lagen är tillämplig på juridiska personer som har bildats i Sverige, exempelvis aktiebolag, handelsbolag, ideella föreningar och stiftelser. Punkten omfattar alltså sådana organisationer som har rättskapacitet.

Lagen reglerar bl.a. frågor som gäller registrering av verkligt huvudmannaskap för truster och andra liknande juridiska konstruktioner. Sådana juridiska konstruktioner saknar rättskapacitet. Av *punkt 2* följer att det är förvaltaren som är skyldig att tillämpa lagen. Se även 1 kap. 6 § där det framgår att personer i likvärdig ställning som förvaltare jämföras med förvaltare.

I *andra stycket* upplyses om undantag från tillämpningsområdet.

Punkt 1 innebär att de företag och organ som är undantagna från bestämmelserna om verkligt huvudmannaskap i penningtvättsförordningen inte heller omfattas av denna lag. Det gäller företag vars papper är upptagna till handel på en reglerad marknad under vissa förutsättningar. Det gäller även offentligrättsliga organ. Med offentligrättsliga organ avses samma sak som med offentligt styrt organ i 1 kap. 18 § lagen om offentligt upphandling. Enligt definitionen i den paragrafen avser det en juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och 1) som till största delen är finansierad av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet, 2) vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet, eller 3) i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, en region eller en upphandlande myndighet.

Enligt *punkt 2* och *3* undantas konkursbon och dödsbon från lagens tillämpningsområde. Enligt *punkt 4* gäller undantas också ideella föreningar utan fastställda organisationsnummer. I lagen om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. anges i vilka situationer organisationsnummer ska fastställas.

5 § Lagen är, i den utsträckning som det är särskilt föreskrivet, också tillämplig på följande personer:

1. utländska juridiska personer hemmahörande utanför EES, och
2. förvaltare av en juridisk konstruktion som inte har säte eller hemvist i eller administrerar de juridiska konstruktionerna från Sverige.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om lagens tillämpningsområde. Paragrafen genomför artikel 10.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

Punkt 1 innebär att juridiska personer som bildats i ett land utanför EES i vissa fall omfattas av lagen. De juridiska personer som bildats i ett annat land inom EES omfattas i stället av det landets nationella reglering som genomför penningtvättsdirektivet.

Punkt 2 innebär att förvaltare som varken har anknytning till Sverige till följd av förvaltarens säte, hemvist eller på grund av att förvaltare administrerar trusten härifrån, omfattas av lagen i vissa fall. Förvaltare som har sådan anknytning till Sverige omfattas av lagen genom 1 kap. 4 § denna lag. Se även 1 kap. 6 § där det framgår att personer i likvärdig ställning som förvaltare jämföras med förvaltare.

6 § Det som enligt denna lag gäller för förvaltare tillämpas även på personer som innehar en likvärdig ställning i en juridisk konstruktion som liknar en trust.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om vad som gäller för dem med motsvarande funktion som en förvaltare av en trust.

Av paragrafen framgår att det som gäller för en förvaltare även tillämpas på personer med likvärdig ställning i en juridisk konstruktion. Det handlar då om andra juridiska konstruktioner som – i likhet med truster – saknar rättskapacitet.

2 kap.

1 § I artiklarna 62.2, 63.1–63.3, 64.1 och 64.6 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion ska inneha tillförlitliga och aktuella uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. Uppgifterna ska ses över åtminstone årligen.

Paragrafen upplyser om skyldigheten att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap som följer av penningtvättsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 14.6.

I paragrafen upplyses om att det i vissa artiklar i penningtvättsförordningen finns skyldigheter att inneha uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap. I fråga om vad som avses med uttrycket ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap”, se 1 kap. 3 §. I *andra meningen* upplyses om hur ofta uppgifterna som ett minimum ska ses över. Enligt artiklarna 62.2 och 63.2 i penningtvättsförordningen ska de ses över åtminstone årligen. Uppgifterna skulle kunna ses över inom ramen för andra processer, exempelvis årligen i samband med att årsredovisning upprättas.

2 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses 1 §, ska Bolagsverket förelägga personen att inom viss tid göra rättelse. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande vid underlåtelse att inneha uppgifter och dokumentation. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.3.

Om det vid Bolagsverkets kontroller eller på annat sätt kommer till Bolagsverkets kännedom att en juridisk person eller förvaltare eller person i likvärdig ställning i en trust eller liknande juridisk konstruktion inte innehar uppgifter och dokument enligt vad som följer av penningtvättsförordningens bestämmelser, ska Bolagsverket förelägga personen att göra rättelse. Av bestämmelsen framgår även att föreläggandet får riktas till vissa ledningspersoner. Det kan bli aktuellt när det gäller juridiska personer. Föreläggandet kan då antingen riktas till den juridiska personen eller någon av ledningspersonerna som anges i paragrafen. Det finns inget hinder mot att rikta föreläggandet mot flera ledningspersoner eller att förelägga både en eller flera ledningspersoner och den juridiska personen. Bolagsverkets val av adressater för föreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska

personen att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 2016/17:173 s. 573). När det gäller möjligheten att förena föreläggande med vite, se 4 kap. 1 §.

3 § I artiklarna 63.5 och 64.5 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion, på begäran av en behörig myndighet och utan dröjsmål, ska lämna ut viss dokumentation.

I artiklarna 63.1, 63.4, 64.3 och 64.7 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion, på begäran av en ansvarig enhet som genomför åtgärder för kundkännedom, ska lämna ut vissa uppgifter.

Paragrafen upplyser om vissa skyldigheter att lämna ut viss dokumentation och uppgifter som följer av penningtvättsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 14.7.

I *första stycket* upplyses om att det i vissa artiklar i penningtvättsförordningen finns skyldigheter att på begäran lämna ut viss dokumentation till en behörig myndighet. Skyldigheten gäller sådan information som har samlats in gällande verkligt huvudmannaskap.

Uttrycket behörig myndighet har samma innebörd som i penningtvättsförordningen (se 1 kap. 3 § och 2.1.44 i penningtvättsförordningen). Det svenska myndigheterna som det handlar om är Polismyndigheten, de myndigheter som utövar tillsyn över penningtvättslagen och övervakningsmyndigheten över penningtvättstillsynen som utövas av Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd enligt den lagen, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten (jfr prop. 2025/26:129 s. 46).

I *andra stycket* upplyses om att det i vissa artiklar i penningtvättsförordningen finns skyldigheter att på begäran av en ansvarig enhet ska lämnas ut vissa uppgifter. Det handlar då om uppgifter om verkliga huvudmän. Om en verklig huvudman inte kan identifieras eller om det finns betydande och välgrundat tvivel om huruvida de personer som har identifierat som verkliga huvudmän är det, ska en särskild förklaring om detta med tillhörande motivering samt uppgifter om ledande befattningshavare lämnas ut. Om det är en förvaltare av en trust eller en person i likvärdig ställning i en trustliknande juridisk konstruktion som ska lämna ut information till en ansvarig enhet ska i tillägg till det som nu nämnts även uppgifter om tillgångarna i den juridiska konstruktionen som förvaltas i samband med affärsförbindelsen eller den enstaka transaktionen i fråga, lämnas ut. Vad som avses med en ansvarig enhet framgår av 1 kap. 3 §.

4 § I artiklarna 63.2 och 64.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att den som har koppling till en juridisk person eller konstruktion, på begäran av den juridiska personen eller förvaltaren av den juridiska konstruktionen, ska lämna ut vissa uppgifter och dokument.

Paragrafen upplyser om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser som innebär skyldighet att lämna ut uppgifter och dokument för vissa personer. Övervägandena finns i avsnitt 14.8.

I paragrafen upplyses om det i vissa artiklar i penningtvättsförordningen finns skyldigheter för vissa personer att lämna ut vissa uppgifter och doku-

mentation till en juridisk person eller förvaltare till en juridisk konstruktion. Genom artiklarna säkerställs att den juridiska personen eller förvaltare får uppgifter och dokument som är nödvändiga för att de i sin tur kan uppfylla sina skyldigheter enligt samma förordning.

I fråga om skyldighet att lämna ut uppgifter och dokument till en juridisk person riktar sig skyldigheten i penningtvättsförordningen till verkliga huvudmän. Den riktas även till andra juridiska personer, och förvaltare eller personer i juridiska konstruktioner, som ingår i den juridiska personens ägar- eller kontrollstruktur.

I fråga om skyldigheten att lämna ut uppgifter och dokument till en förvaltare av en juridisk konstruktion riktar sig skyldigheten i penningtvättsförordningen till motsvarande personer, men även till ombud och ansvariga enheter som förvaltar den juridiska konstruktionen.

Om det finns olika uppfattningar om hur långt skyldigheten sträcker sig, kan frågan – genom att den som omfattas av paragrafen vägrar att lämna ut uppgifterna eller dokumenten – bli föremål för Bolagsverkets bedömning, se 2 kap. 7 §.

5 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 3 § första stycket, ska Bolagsverket, på begäran av den behöriga myndigheten, förelägga personen att inom viss tid lämna ut dokumentationen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande vid underlåtelse att lämna ut dokumentation till en behörig myndighet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.4.

Paragrafen motsvarar till stor del 3 kap. 7 § första stycket 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2017/17:173 s. 573).

När det gäller frågan om föreläggandet ska förenas med vite, se 4 kap. 1 § andra stycket denna lag.

6 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 3 § andra stycket, får Bolagsverket, på begäran av den ansvariga enheten, förelägga personen att inom viss tid lämna ut uppgifterna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande vid underlåtelse att lämna ut uppgifter till en ansvarig enhet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.4.

Bestämmelserna innebär inte att Bolagsverket måste skicka ett föreläggande om den ansvariga enheten begär det, men att myndigheten får välja att göra det. När det gäller frågan om föreläggandet ska förenas med vite, se 4 kap. 1 § denna lag.

7 § Om en person inte uppfyller skyldigheten som avses i 4 §, får Bolagsverket, på begäran av den juridiska personen eller förvaltare av den juridiska konstruktionen, förelägga den som omfattas av skyldigheten att inom viss tid lämna ut uppgifterna eller dokumenten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande vid underlåtelse att lämna ut information till en juridisk person eller en förvaltare av en juridisk konstruktion. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.4.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 7 § andra stycket 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2018/19:150 s. 113 och 114).

Denna paragraf omfattar dock fler personer än verkliga huvudmän och förutom uppgifter gäller den även dokumentation. När det gäller frågan om föreläggandet ska förenas med vite, se 4 kap. 1 § denna lag.

8 § Ett föreläggande enligt 5 eller 6 § får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att vissa förelägganden får riktas till ledningspersoner. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.4.

Paragrafen motsvarar delvis 3 kap. 7 § första stycket 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 573).

Av paragrafen framgår att vissa förelägganden får riktas till vissa ledningspersoner. Det kan bli aktuellt när det gäller juridiska personer. Föreläggandet kan då antingen riktas till den juridiska personen eller någon av ledningspersonerna som anges i paragrafen. Det finns inget hinder mot att rikta föreläggandet mot flera ledningspersoner eller att förelägga både en eller flera ledningspersoner och den juridiska personen. Bolagsverkets val av adressater för föreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska personen att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 2016/17:173 s. 573).

3 kap.

1 § Bolagsverket ska föra ett register över verkliga huvudmän och andra uppgifter som anmäls enligt penningtvättsförordningen och denna lag.

Paragrafen anger vilken myndighet som ansvarar för registret över verkliga huvudmän. Paragrafen genomför delvis artikel 10.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 1 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 571), men hänvisar nu även till penningtvättsförordningen. Paragrafen innebär att Bolagsverket ska ansvarar för det svenska centrala registret över verkligt huvudmannaskap. Förutom uppgifter om verkliga huvudmän ska registret även innehålla uppgifter om bl.a. den juridiska personen eller konstruktionen som det verkliga huvudmannaskapet gäller (artiklarna 62.1 och 64.2 i penningtvättsförordningen).

2 § En person som avses i 1 kap. 4 § ska till Bolagsverket anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i registret. Anmälan ska ges in inom de tidsfrister som anges i penningtvättsförordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän. Paragrafen genomför delvis artiklarna 10.1 och 10.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 14.4, 14.9 och 14.11.1.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 3 § första stycket 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 568). Enligt 2 kap. 7 § första stycket samma lag gäller den bestämmelsen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen gällande andra juridiska konstruktioner. Vilka uppgifter som ska anmälas kommer fortsättningsvis att regleras i penningtvättsförordningen. Detsamma gäller,

som framgår av lydelsen i *andra meningen* i denna paragraf, frågan om inom vilken tidsfrister som anmälan ska ges in. Tidsfristerna anges i artiklarna 63.2 respektive 64.2 i penningtvättsförordningen. Vad som avses med uttrycket ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap” anges i 1 kap. 3 §.

3 § En person som avses i 1 kap. 5 § ska till Bolagsverket anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap för registrering i registret, om personen avser att

1. ingå en affärsförbindelse med en sådan ansvarig enhet som är verksam i Sverige och, när det gäller juridiska personer, något av villkoren i artikel 67.2 i penningtvättsförordningen är uppfyllda,

2. direkt eller genom mellanhänder förvärva fast egendom i landet,

3. direkt eller genom mellanhänder av en ansvarig enhet enligt artiklarna 3.3 f eller 3.3 j i penningtvättsförordningen som är verksam i Sverige förvärva sådana varor som anges i artikel 67.1 c i penningtvättsförordningen och till de pris som anges i den artikeln, för ändamål som inte är kommersiella, eller

4. underteckna kontrakt som den tilldelats vid offentlig upphandling

a) av en upphandlande myndighet enligt 1 kap. 22 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller

b) av en upphandlande myndighet eller enhet enligt

– 2 kap. 25 och 26 §§ lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,

– 1 kap. 22 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, eller

– 1 kap. 20 och 21 §§ lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän för bl.a. utländska juridiska personer. Paragrafen genomför delvis artikel 10.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 14.4, 14.9 och 14.11.

Av paragrafen framgår att juridiska personer som har bildats i en stat utanför EES samt förvaltare av juridiska konstruktioner som saknar anknytning till Sverige i vissa situationer är skyldig att anmäla uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap till Bolagsverket för registrering i registret över verkliga huvudmän. Uttrycket ”uppgifter relaterat till verkligt huvudmannaskap” definieras i 1 kap. 3 §. Detsamma gäller ”ansvarig enhet” i *punkt 1*. Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering enligt denna punkt gäller för utländska juridiska personer endast förutsatt att det finns vissa risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism kopplat till någon av parterna som avser att ingå affärsförbindelsen i enlighet med vad som anges i artikel 67.2 i penningtvättsförordningen. En sådan begränsning finns inte när det gäller förvaltare av truster eller personer i likvärdig ställning i liknande juridiska konstruktioner.

Uppgifterna ska enligt artikel 67.3 a i penningtvättsförordningen anmälas för registrering före det att affärsförbindelsen inleds.

Punkt 2 gäller den situationen att det finns en avsikt att förvärva fast egendom. Skyldighet att anmäla uppgifter för registrering uppkommer när det finns en konkret avsikt att förvärva ett visst objekt. Uppgifterna ska enligt artikel 67.3 b i penningtvättsförordningen anmälas för registrering före det att köpet har slutförts.

Punkt 3 gäller när vissa motorfordon, vattenfarkoster eller luftfartyg ska förvärvas. Till skillnad från vad som gäller enligt första punkten krävs i denna situation inte att det finns en viss risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism för att skyldighet att anmäla uppgifter för registrering ska gälla för juridiska personer. Uppgifterna ska enligt artikel 67.3 b i penningtvättsförordningen anmälas för registrering före det att köpet har slutförts.

Enligt *punkt 4* gäller skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering när det står klart att den juridiska personen har tilldelats kontraktet. Uppgifterna ska enligt artikel 67.3 c i penningtvättsförordningen anmälas före det att avtalet undertecknas.

4 § I artikel 67.4 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om att en ansvarig enhet som avser att ingå en affärsförbindelse med en person som avses i 1 kap. 5 § 1 ska informera den personen om huruvida de villkor som anges i artikel 67.2 i penningtvättsförordningen är uppfyllda.

Paragrafen upplyser om att ansvariga enheter i vissa fall ska informera om huruvida förutsättningarna för registreringsskyldighet är uppfyllda. Övervägandena finns i avsnitten 14.9 och 14.17.1.

Paragrafen säkerställer att den utländska juridiska personen får kännedom om att den är registreringsskyldig. Det följer av artikel 67.4 i penningtvättsförordningen att den ansvariga enheten som avser att ingå affärsförbindelsen med den utländska juridiska personen är skyldig att informera den personen om registreringsskyldigheten. Om en ansvarig enhet ingår affärsförbindelsen med den utländska juridiska personen utan bevis på att motparten finns registrerad i registret över verkliga huvudmän innebär det också att den ansvariga enheten inte har efterlevt penningtvättsförordningens krav (se artikel 67.4 i penningtvättsförordningen).

5 § En registreringsskyldig person ska till Bolagsverket anmäla varje ändring av uppgifterna som har anmälts för registrering. En sådan anmälan ska ges in inom de tidsfrister som anges i artiklarna 63.2, 64.2 och 67.5 i penningtvättsförordningen.

I artikel 67.5 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om hur länge skyldigheten att anmäla ändringar gäller för en registreringsskyldig person enligt 3 §. Om avsikten inte längre är att vidta en sådan rättshandling som anges i den paragrafen, ska personen underrätta Bolagsverket om detta.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden. Paragrafen genomför delvis artiklarna 10.1, 10.2 och 10.8 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.13.

Första stycket motsvarar delvis 2 kap. 3 § tredje stycket 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 569). Enligt 2 kap. 7 § första stycket samma lag gäller den bestämmelsen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen gällande andra juridiska konstruktioner. Som framgår av upplysningen i andra meningen regleras tidsfristen för att lämna in en anmälan i fortsättningen i penningtvättsförordningen. Tidsfristerna anges i artiklarna 63.2, 64.2 och 67.5 i penningtvättsförordningen.

Andra stycket gäller sådana personer som är registreringsskyldiga enligt 1 kap. 5 §. Den paragrafen gäller juridiska personer som bildats i en stat utanför EES och förvaltare av truster eller liknande juridiska konstruktion-

er personer som inte har sitt säte eller hemvist i eller administrerar den juridiska konstruktionen från Sverige, se även 1 kap. 6 §. Sådana personer är endast registreringsskyldiga när de avser vidta vissa rättshandlingar. För deras del gäller alltså även särskilda regler om under hur lång tid ändrade förhållanden måste anmälas. Reglerna finns i artikel 67.5 i penningtvättsförordningen. De innebär i korthet att skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden finns förutsatt att det förhållande som föranledde att personen anmälde uppgifter i registret fullföljts och så länge det förhållandet därefter kvarstår. Om det förhållandet som gjorde att personen anmälde uppgifter i registret aldrig fullföljdes och inte heller kommer att göra det, ska personen i enlighet med andra meningen underrätta Bolagsverket om det.

6 § Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering i registret gäller inte om uppgifterna om verkligt huvudmannaskap finns registrerade i ett motsvarande register över verkliga huvudmän i ett annat land inom EES.

Paragrafen reglerar vad som gäller när en registreringsskyldig person redan finns registrerad i ett centralt register över verkliga huvudmän i en annan stat inom EES. Paragrafen genomför artikel 10.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.9.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 8 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 571 och 2018/19:150 s. 113). Paragrafen är exempelvis tillämplig om det finns flera förvaltare för en trust och de är bosatta i olika medlemsstater. Ett påstående om att uppgifterna redan finns registrerade kan styrkas med ett intyg eller registerutdrag.

7 § Om en registreringsskyldig person inte har anmält uppgifter för registrering i registret, får Bolagsverket förelägga personen att inom viss tid ge in en sådan anmälan.

Paragrafen reglerar vad som gäller vid utebliven anmälan om registrering. Paragrafen genomför delvis artikel 10.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.5.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 3 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 572). Enligt 3 kap. 9 § samma lag gäller den paragrafen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen gällande andra juridiska konstruktioner. I förarbetena till 3 kap. 3 § samma lag framhålls att det ofta motiverat att Bolagsverket påminner om registrering på ett mindre ingripande sätt än genom ett formellt föreläggande, om det i en viss situation kan antas att en utebliven anmälan beror på bristande kunskap om lagens krav och inte på ovilja att följa dessa. Det är också i fortsättningen vara utgångspunkten. Sådana situationer skulle exempelvis kunna uppkomma när det gäller sådana ideella föreningar som inte tidigare har omfattats av registreringsskyldighet.

8 § Om en anmälan om registrering inte uppfyller de krav som gäller för en sådan, får Bolagsverket förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid rätta bristen.

Om föreläggandet inte följs, får Bolagsverket besluta att inte registrera uppgifterna. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Paragrafen reglerar vad som gäller när en anmälan inte följer de krav som gäller för en sådan. Paragrafen genomför delvis artiklarna 10.1 och 10.13 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.5.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 2 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 571). Enligt 3 kap. 9 § samma lag gäller den paragrafen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen gällande andra juridiska konstruktioner

Av *första stycket* följer att om en anmälan inte uppfyller kravet för det får Bolagsverket förelägga personen att rätta bristen.

I *andra stycket* anges att Bolagsverket får besluta att inte registrera uppgifterna. Det kan innebära att myndigheten inte heller kan utfärda ett intyg om fullständig registrering, om ett sådant intyg efterfrågas. Kommissionen har genom artikel 10.6 i sjätte penningtvättsdirektivet mandat att fastställa genomförandeakter som bl.a. ska innehålla en checklista med de minimikrav som registermyndigheterna har att granska vid en anmälan.

9 § Ett föreläggande enligt 7 eller 8 § får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en annan motsvarande befattningshavare.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om Bolagsverkets möjlighet att adressera vissa förelägganden till ledningspersoner. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.5.

Av paragrafen framgår att föreläggandet även får riktas till vissa ledningspersoner. Det kan bli aktuellt när det gäller juridiska personer. Föreläggandet kan då – till skillnad från vad som gäller enligt 3 kap. 6 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän – redan initialt riktas till en ledningsperson. Det finns inget hinder mot att rikta föreläggandet mot flera ledningspersoner eller att förelägga både en eller flera ledningspersoner och den juridiska personen. Bolagsverkets val av adressater för föreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska personen att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 2016/17:173 s. 573). Bolagsverket får förelägga vid vite (se hänvisningen till 3 kap. 7 och 8 §§ i 4 kap. 1 § första stycket).

10 § Vad som sägs i 7 och 8 §§ gäller även i fråga om utebliven eller bristfällig anmälan av ändrade förhållanden.

Paragrafen klargör vad som gäller i fråga om anmälningar av ändrade förhållanden. Övervägandena finns i avsnitt 14.6.5.

Av paragrafen framgår att det som anges i fråga om uteblivna anmälningar om registrering och anmälningar om registrering som inte följer de krav som gäller för det, också gäller i motsvarande situationer i fråga om anmälningar om ändrade förhållanden. Det betyder exempelvis att Bolagsverket även vid en utebliven anmälan om ändrade förhållanden får förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid ge in en sådan. Bolagsverket får förelägga vid vite (se hänvisningen till 3 kap. 7 och 8 §§ i 4 kap. 1 § första stycket).

11 § Bolagsverket ska kontrollera riktigheten i uppgifter som anmäls för registrering i registret.

Myndigheten ska dessutom kontrollera om någon av följande är föremål för riktade ekonomiska sanktioner:

1. den juridiska personen eller konstruktionen i fråga,
2. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar den juridiska personen eller konstruktionen, eller
3. en verklig huvudman för den juridiska personen eller konstruktionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Bolagsverkets kontroller av uppgifter som anmäls för registrering i registret. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7–10.9 och 10.13 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.1.

Av *första stycket* framgår att Bolagsverket ska göra kontroller av om uppgifterna som anmäls för registrering stämmer. Sådana kontroller kan göras bl.a. genom att begära in underlag från den som anmält uppgifterna, exempelvis identitetshandlingar, eller jämföra med uppgifter som finns i andra register.

Enligt *andra stycket* ska Bolagsverket även kontrollera om de angivna personerna är föremål för riktade ekonomiska sanktioner. Med riktade ekonomiska sanktioner avses vad som anges i artikel 2.1.49 i penningtvättsförordningen.

12 § Om det kan antas att en uppgift i en anmälan är felaktig, får Bolagsverket förelägga den registreringskyldiga personen att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare.

Om föreläggandet inte följs, får Bolagsverket besluta att inte registrera uppgiften. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Paragrafen reglerar vad som gäller när det kan antas att en uppgift i en anmälan är felaktig. Paragrafen genomför delvis artikel 10.1 och 10.13 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.6.5.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 4 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 572 och prop. 2018/19:150 s. 113). Enligt 3 kap. 9 § samma lag gäller den paragrafen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen beträffande andra juridiska konstruktioner. Till skillnad från 3 kap. 4 § den lagen – som gäller både uppgifter i en anmälan och uppgifter som finns i registret – gäller denna paragraf dock endast situationen att uppgifter anmäls för registrering. Det innefattar även uppgifter som anmäls i en anmälan om ändrade förhållanden.

Av *första stycket* framgår bl.a. att föreläggandet även får riktas till vissa ledningspersoner. Det kan bli aktuellt när det gäller juridiska personer. Föreläggandet kan då – till skillnad från vad som gäller enligt 3 kap. 6 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän – redan initialt riktas till en ledningsperson. Det finns inget hinder mot att rikta föreläggandet mot flera ledningspersoner eller att förelägga både en eller flera ledningspersoner och den juridiska personen. Bolagsverkets val av adressater för vitesföreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som

är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska personen att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 2016/17:173 s. 573).

I *andra stycket* förtydligas att en upplysning om risken för att uppgiften inte registreras ska finnas i föreläggandet. Om en sådan upplysning saknas och Bolagsverket – utifrån vad myndigheten känner till – fortfarande bedömer att uppgiften inte bör registreras, bör myndigheten skicka ut ett nytt föreläggande i vilket upplysningen finns. Om en uppgift inte registreras, kan det innebära att Bolagsverket inte kan utfärda intyg om fullständig registrering, om ett sådant intyg efterfrågas. Kommissionen har genom artikel 10.6 i sjätte penningtvättsdirektivet mandat att fastställa genomförandeakter som bl.a. ska innehålla en checklista med de minimikrav som registermyndigheterna har att granska vid en anmälan.

13 § Bolagsverket ska regelbundet kontrollera riktigheten i de uppgifter som finns i registret.

Myndigheten ska omedelbart efter det att ett beslut om riktade ekonomiska sanktioner har meddelats kontrollera om det har skett förändringar i fråga om vilka som är föremål för riktade ekonomiska sanktioner som gäller personer som finns registrerade och, i så fall, uppdatera registret på grundval av den nya informationen.

Paragrafen reglerar Bolagsverkets kontroller av samt åtgärder för att säkerställa att uppgifterna om riktade ekonomiska sanktioner stämmer. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7–10.9 och 10.14 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.1.

Av *första stycket* framgår att Bolagsverket ska göra kontroller av om uppgifterna som finns registrerade i registret stämmer. Sådana kontroller kan göras bl.a. genom att begära in underlag från den som anmält uppgifterna, exempelvis identitetshandlingar, eller jämföra med uppgifter som finns i andra register.

Andra stycket innebär att Bolagsverket behöver följa beslut om riktade ekonomiska sanktioner och uppdatera uppgifterna i registret efter förändringar som sker genom sådana beslut. Med riktade ekonomiska sanktioner avses vad som anges i artikel 2.1.49 i penningtvättsförordningen.

14 § Om det kan antas att en uppgift i registret är felaktig, ska Bolagsverket så snart som möjligt utreda misstanken och, om uppgiften är felaktig, korrigera uppgiften. Korrigering ska göras inom 30 arbetsdagar, om det inte är omöjligt till följd av ärendets komplexitet.

Bolagsverket får förelägga den registreringsskyldiga personen som uppgiften gäller att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig. Ett sådant föreläggande får även riktas till den verkställande direktören, en styrelseledamot eller en motsvarande befattningshavare.

Om ett föreläggande enligt *andra stycket* inte följs, får Bolagsverket besluta att ta bort uppgiften från registret. En upplysning om det ska finnas i föreläggandet.

Paragrafen reglerar vad som gäller när det kan antas att en uppgift i registret är felaktig. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7, 10.8, 10.10 och 10.14 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 14.14.1 och 14.16.5.

I *första stycket* följer att Bolagsverket ska vidta åtgärder om myndigheten misstänker att en uppgift i registret är felaktig. Med ”kan antas”

avses att det finns en konkret misstanke om att den inte är korrekt. En sådan misstanke an exempelvis uppkomma när myndigheten mottar en anmälan om misstänkt felaktighet från en myndighet eller ansvarig enhet, se 6 kap. 1 och 2 §§ denna lag. Av andra meningen framgår att en längre tidsfrist kan bli aktuellt om ärendet är komplext. Så skulle exempelvis kunna vara fallet om Bolagsverket bedömer att det är nödvändigt att genomföra platsundersökning och behöver invänta beslut från domstol för att få vidta en sådan, se 10 kap. 17 och 18 §§ denna lag. Bolagsverket ska – i enlighet med vad som följer av 5 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, dokumentera besluta om åtgärder som vidtas för att korrigera den eventuella felaktigheten (jfr kravet på dokumentation i artikel 10.10 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Andra och tredje styckena motsvarar i huvudsak 3 kap. 4 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 572 och prop. 2018/19:150 s. 113). Enligt 3 kap. 9 § samma lag gäller den paragrafen även för förvaltare av truster, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen beträffande andra juridiska konstruktioner. Till skillnad från 3 kap. 4 § den lagen – som gäller både uppgifter i en anmälan och uppgifter som finns i registret – gäller denna bestämmelse dock endast situationen då uppgifterna redan finns i registret.

I motsats till vad som angetts i tidigare förarbeten kommer Bolagsverket fortsättningsvis vara skyldig att självant kontrollera att uppgifterna som finns i registret är korrekta, se 11 § i detta kapitel (jfr prop. 2016/17:173 s. 572).

Av andra stycket framgår att föreläggandet även får riktas till vissa ledningspersoner. Det kan bli aktuellt när det gäller juridiska personer. Föreläggandet kan då – till skillnad från vad som gäller enligt 3 kap. 6 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän – redan initialt riktas till en ledningsperson. Det finns inget hinder mot att rikta föreläggandet mot flera ledningspersoner eller att förelägga både en eller flera ledningspersoner och den juridiska personen. Bolagsverkets val av adressater för vitesföreläggandet ska grundas på en bedömning av vad som är det mest effektiva sättet att förmå den juridiska personen att rätta sig efter föreläggandet (jfr prop. 2016/17:173 s. 573).

Av tredje stycket följer att Bolagsverket får besluta att ta bort uppgiften ur registret, om föreläggandet inte följs. Det betyder även att Bolagsverket då inte kommer kunna utfärda intyg om fullständig registrering, om ett sådant intyg efterfrågas. Eftersom Bolagsverket har möjlighet att självant rätta en felaktighet (se 4 kap. 14 §), bör det aldrig komma i fråga att Bolagsverket med stöd av tredje stycket beslutar att ta bort en uppgift till följd av uppenbara skrivfel eller mindre felaktigheter som inte påverkar identifieringen av den verkliga huvudmannen eller dennes intresse i den juridiska personen eller konstruktionen. I en sådan situationen skulle borttagande av uppgiften inte heller vara proportionerlig.

I andra meningen i tredje stycket förtydligas att en upplysning om risken för att uppgiften tas bort ska finnas i föreläggandet. Om en sådan upplysning saknas och Bolagsverket – utifrån vad myndigheten känner till – fortfarande bedömer att uppgiften ska tas bort, bör myndigheten skicka ut ett nytt föreläggande i vilket upplysningen finns.

15 § Bolagsverket får självmant rätta en felaktig uppgift i registret.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättelse av uppgifter i registret. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7, 10.8 och 10.14 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.1.

Paragrafen innebär att Bolagsverket på eget initiativ kan rätta felaktiga uppgifter i registret när myndigheten känner till de korrekta uppgifterna. Om Bolagsverket har tillförlitliga uppgifter är det troligtvis enklare och mer kostnadseffektivt och tidsbesparande att Bolagsverket rättar de felaktiga uppgifterna självmant än att förelägga den registreringskyldiga personen enligt 4 kap. 13 § andra stycket (jfr 9 § första stycket förvaltningslagen [2017:900]). Det gäller i vart fall när det är uppenbart obehövt att den registreringskyldiga yttrar sig i frågan före beslutet (jfr 25 § första stycket förvaltningslagen). Bolagsverket ska underrätta den registreringskyldiga personen om att en uppgift rättats, om det inte är uppenbart obehövt (33 § första stycket förvaltningslagen).

16 § Bolagsverket får förelägga följande personer att lämna de uppgifter och ge tillgång till de dokument som Bolagsverket behöver för sina kontroller av uppgifter i en anmälan eller i registret:

1. den registreringskyldiga personen vars uppgifter kontrollen gäller, och
2. verkliga huvudmän för och ägare till den juridiska personen eller konstruktionen som kontrollen gäller.

Paragrafen innehåller bestämmelse om informationsinhämtning i samband med Bolagsverkets kontroller. Paragrafen genomför artikel 10.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Paragrafen innebär att Bolagsverket har möjlighet att hämta in sådana uppgifter och dokument som myndigheten behöver för sina kontroller av att uppgifterna i en anmälan eller i registret är korrekta. Om det vid myndighetens kontroller bedöms finnas behov av informationsinhämtning, bör myndigheten välja att begära in de uppgifter eller dokument som bedöms besvara frågeställningen och som är minst ingripande för den enskilde att ge in.

Punkt 1 klargör att sådana uppgifter och dokument kan inhämtas från den registreringskyldiga. Den registreringskyldiga kan i sin tur behöva inhämta uppgifterna och dokumentet från annan, exempelvis en verklig huvudman. Om den personen inte lämnar uppgifterna eller dokumenten till den registreringskyldiga personen, kan den registreringskyldiga personen begära att Bolagsverket förelägger den andra personen om detta, se 2 kap. 4 och 7 §§.

Punkt 2 innebär att Bolagsverket även kan begära uppgifter och dokument från verkliga huvudmän och ägare. Med juridisk konstruktion avses vad som anges i artikel 2.1.32 i penningtvättsförordningen.

17 § Om det behövs för att säkerställa en verklig huvudmans identitet, får Bolagsverket förelägga den verkliga huvudmannen att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

Det som sägs om en verklig huvudman i första stycket gäller även en ledande befattningshavare i en juridisk person när en sådan ska finnas registrerad i registret.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Bolagsverkets möjlighet att besluta om personlig inställelse vid myndighetens kontroller. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Första stycket innebär att Bolagsverket får förelägga en verklig huvudman att inställa sig personligen, om det är behövs för att säkerställa dennes identitet. Det gäller både i samband med att uppgifter anmäls för registrering och i samband med kontroll av uppgifter som redan finns i registret. I samband med inställelsen kan Bolagsverket kontrollera identiteten mot skriftligt material som har getts in. Bolagsverket kan även ställa kontrollfrågor.

Det är Bolagsverket som avgör när det finns behov av personlig inställelse. Det kan exempelvis handla om Bolagsverket fattar misstanke om att identiteten inte existerar eller att någon annans identitet används. Liknande bestämmelser finns i bl.a. 11 § andra stycket och 15 c § andra stycket handelsregisterlagen (1974:157) och 27 kap. 2 § andra stycket och 6 a § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551). För ytterligare exempel på när personlig inställelse kan användas, se författningskommentaren till 27 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen i prop. 2024/25:8.

Om föreläggandet om personlig inställelse inte hörsammas utan att det framkommer något skäl till det, kan det indikera att uppgiften som Bolagsverket har är felaktig. Bolagsverket bör då överväga att förelägga den registreringsskyldiga personen att inom viss tid rätta uppgiften eller visa att den inte är felaktig.

Av andra meningen framgår att Bolagsverket kan besluta om inställelse genom ljud- och bildöverföring. Ett sådant beslut skulle kunna bli aktuellt om personen i fråga befinner sig lång ifrån Bolagsverket och det varken utifrån det besvär som det skulle innebära att resa till Bolagsverkets besökslokaler eller kostnaderna som är förenat med en sådan resa framstår som motiverat. Om en person ska inställa sig genom ljud- eller bildöverföring bör det som utgångspunkt ske genom att Bolagsverket anger en plats. I likhet med vad som gäller vid personlig inställelse enligt aktiebolagslagen kan Bolagsverket dock även bestämma att deltagande får ske från en annan ospecificerad plats, se författningskommentaren till 27 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen i prop. 2024/25:8.

Enligt *andra stycket* kan även en ledande befattningshavare föreläggas att inställa sig personligen. Det gäller när en ledande befattningshavare enligt bestämmelserna i penningtvättsförordningen ska registreras i stället för verklig huvudman, se artiklarna 63.4 respektive 64.7.

18 § Bolagsverket får genomföra en undersökning på plats hos en registreringsskyldig person i syfte att kontrollera uppgifterna i en anmälan eller i registret. En sådan undersökning får endast göras om det är nödvändigt och i övrigt proportionerligt.

Om platsen är en bostad krävs tillstånd från allmän förvaltningsdomstol före det att åtgärden inleds. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om platsundersökning. Paragrafen genomför delvis artikel 10.11 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Enligt *första stycket* får Bolagsverket genomföra undersökningar på plats hos en registreringsskyldig person i syfte att kontrollera uppgifter i

en anmälan eller i registret. Platsundersökningar kan alltså genomföras inom ramen för Bolagsverkets kontroller enligt 11 och 13 §§. Vilka som är registreringsskyldiga personer följer av 2 och 3 §§. Möjligheten till platsundersökningar ska tillämpas restriktivt. En platsundersökning får enligt paragrafens lydelse endast genomföras om det är nödvändigt och i övrigt proportionerligt. Det betonas särskilt i bestämmelsen, men följer redan av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2007:900). För en närmare redogörelse kring innebörden hänvisas därför till förarbetena till den bestämmelsen (se prop. 2016/17:180 s. 290).

Av *andra stycket* följer att platsundersökningar i bostad förutsätter tillstånd från domstol. Platsundersökningar i bostad skulle exempelvis kunna bli aktuellt om en förvaltare administrerar trusten från sin bostad eller om en juridisk person har sitt säte på en bostadsadress. Bolagsverket bör i del flesta fall kunna utgå från att uppgifter i folkbokföringen gällande vilka som bor på en adress stämmer. Om det inte finns uppgifter om att någon är bosatt på den adress där den tilltänkta platsundersökningen ska genomföras, bör Bolagsverket alltså kunna utgå från att platsundersökning inte kräver tillstånd från domstol. En invändning från en enskild om att det är dennes bostad, kan dock ändra på den saken. Enligt *andra meningen* krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

19 § Förvaltningsrätten i Stockholm prövar, efter ansökan från Bolagsverket, frågan om undersökning på plats ska tillåtas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om platsundersökning. Paragrafen genomför delvis artikel 10.11 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Paragrafen innebär att frågan om platsundersökning är tillåtet kan bli föremål för domstolsprövning. Av 18 § andra stycket följer att platsundersökning i bostad förutsätter att domstolen har gett tillstånd till det.

Det är möjligt att det i vissa fall kan vara oklart om det handlar om en bostad. Genom att denna paragraf inte begränsar möjligheten för domstolens prövning till fall där det står klart att den avsedda adressen är någons bostadsadress, kan domstolen pröva frågan om platsundersökning ska tillåtas utan att behöva utreda närmare om adressen är en bostadsadress eller inte.

Det är inget som hindrar att Bolagsverket ansöker om domstolens tillstånd för platsundersökning även i situationer då det står klart att platsen inte är en bostad. Det får dock förutsättas att Bolagsverket inte ansöker om domstolens tillstånd utan något skäl för det.

20 § Ett beslut om undersökning på plats ska innehålla uppgifter om

1. föremålet för och syftet med undersökningen, och
2. tidpunkten när undersökningen ska börja.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslut om platsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Av *första stycket* framgår vad ett beslut om platsundersökning ska innehålla.

Enligt *punkt 1* ska föremålet för och syftet med undersökningen anges i beslutet. Föremålet för undersökningen kan exempelvis anges genom en

adress eller beskrivning av det rum som undersökningen avser på en viss adress. Syftet med undersökningen avser det mål som Bolagsverket vill uppnå med undersökningen. Det kan exempelvis handla om att eftersöka viss information.

Punkt 2 innebär att tidpunkten för när undersökningen ska påbörjas ska anges. Om platsundersökningen inte vidtas vid denna tidpunkt, kan undersökningen inte vidtas med mindre än att Bolagsverket ansöker om och beviljas tillstånd för undersökningen på nytt.

21 § Vid en platsundersökning ska Bolagsverket inte ta del av handlingar

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Paragrafen innehåller bestämmelser som begränsar Bolagsverkets möjlighet att ta del av handlingar som omfattas av advokats tystnadsplikt. Paragrafen genomför delvis artikel 10.11 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.2.

Paragrafen säkerställer att Bolagsverket inte ska kunna ta del av handlingar som skyddas av en advokats tystnadsplikt.

Punkt 1 innebär att Bolagsverket inte ska kunna ta del av handlingar som innehåller uppgifter som en advokat eller advokats biträde inte skulle få höras om enligt 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken. Begreppet handling ska inte uppfattas som att det enbart avser pappershandlingar, utan även andra typer av handlingar omfattas. En handling kan exempelvis finnas i elektroniskt format.

Som framgår av *punkt 2* gäller begränsningen av tillsynsmyndighetens befogenhet förutsatt att handlingen i fråga innehas av någon av de angivna personerna.

4 kap.

1 § Ett föreläggande enligt 2 kap. 2, 5, 6 eller 7 § eller 3 kap. 7, 8, 12, 14, 16 eller 17 § får förenas med vite.

Det som sägs om vite i första stycket ska inte gälla om föreläggandet riktas mot en fysisk person som är underårig.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vite. Paragrafen genomför delvis artikel 10.15 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 14.14.2 och 14.16.3–13.16.5 och 14.17.

Första stycket motsvarar delvis 3 kap. 6 och 7 §§ 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 573 och prop. 2018/19:150 s. 113 f.). Enligt 3 kap. 9 § den lagen gäller de paragraferna även för förvaltare av trustar, se även 1 kap 1 § andra stycket den lagen gällande andra juridiska konstruktioner.

Bestämmelsen klargör att Bolagsverkets föreläggande får förenas med vite. Bolagsverket har att ta ställning till om en sådan åtgärd är proportionerlig.

Andra stycket innebär att ett föreläggande som riktas till en underårig person inte ska förenas med vite. Med underårig avses den som är under 18 år, se 9 kap. 1 § första stycket föräldrabalken.

I fråga om vite gäller även lagen (1985:206) om viten i den mån inget annat är särskilt föreskrivet, se 1 § andra stycket den lagen.

2 § Frågor om utdömande av vite prövas av Bolagsverket. I anslutning till att vite döms ut får myndigheten förelägga nytt vite.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller i fråga om utdömande av vite. Övervägandena finns i avsnitt 14.17.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 kap. 8 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 573–574).

3 § I 25 kap. 11 § andra stycket aktiebolagslagen (2005:551) och 17 kap. 11 § lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar finns bestämmelser om likvidation av registreringsskyldiga juridiska personer som inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7, 8, 12 eller 13 §.

Paragrafen upplyser om bestämmelser om likvidation som finns i andra lagar. Övervägandena finns i avsnitt 14.14.7.

Av paragrafen framgår att det i andra lagar finns bestämmelser som innebär att registreringsskyldiga personer kan likvideras, om de inte efterföljer förelägganden som meddelats enligt denna lag.

5 kap.

1 § Myndigheter som använder registret ska till Bolagsverket anmäla om

1. det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktig, eller
2. det saknas en uppgift som borde ha funnits i registret.

Brottsbekämpande myndigheter som använder registret ska göra en sådan anmälan när det kan ske med hänsyn till en utredning av brott.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsskyldighet för myndigheter som använder registret. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.15.2.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 5 § andra stycket 207 års lag om registrering av verkliga huvudmän, men gäller till skillnad från den bestämmelsen endast myndigheter (jfr prop. 2016/17:173 s. 572–573). Formuleringen i *första stycket 2*, omfattar situationen att en anmälan om registrering inte har gjorts inom den tid som gäller för det.

2 § I artikel 24 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om under vilka förhållanden och inom vilken tidsfrist som en ansvarig enhet ska anmälan till Bolagsverket när det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret är felaktig.

En ansvarig enhet ska även göra en sådan anmälan om det saknas en uppgift som borde ha funnits i registret. Den tidsfrist och det undantag som följer av artiklarna 24.1 respektive 24.4 i penningtvättsförordningen ska gälla även i den situationen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälningsskyldighet för ansvariga enheter som använder registret. Paragrafen genomför delvis artikel 10.7 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.15.2.

Första stycket upplyser om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser som gäller när ansvariga enheter ska anmäla misstänka felaktigheter i registret.

Av *andra stycket första meningen* följer att ansvariga enheter även är ska anmäla till Bolagsverket om det saknas uppgifter i register. Det stycket motsvarar nuvarande 3 kap. 5 § andra stycket lagen om registrering av verkliga huvudmän, men gäller till skillnad från den bestämmelsen endast ansvariga enheter (jfr prop. 2016/17:173 s. 572–573). Formuleringen omfattar alltså situationen att en anmälan om registrering inte har gjorts inom den tid som gäller för det. *Andra meningen* klargör bl.a. att undantagen som finns i artikel 24.4 i penningtvättsförordningen även är tillämpligt i förhållande till skyldigheten att anmäla att uppgifter saknas. Undantaget gäller för notarier, advokater, andra oberoende jurister, revisorer, externa revisorer och skatterådgivare i vissa fall när de erhållit informationen från en klient eller den avser en klient. Hänvisningen till artikel 24.1 i penningtvättsförordningen innebär att anmälan ska göras utan onödigt dröjsmål och under alla omständigheter inom 14 kalenderdagar från det att avsaknaden av uppgiften upptäcktes.

3 § Om Bolagsverket vid sina kontroller av uppgifter eller på annat sätt upptäcker en omständighet som kan antas ha samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta finansunderrättelseenheten om detta.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Bolagsverkets underrättelseskyldighet vid misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Paragrafen genomför artikel 10.17 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.19.

Paragrafen innebär att Bolagsverket ska underrätta finansunderrättelseenheten, om Bolagsverket misstänker penningtvätt eller finansiering av terrorism. Det handlar då om den finansunderrättelseenhet som ska inrättas enligt artikel 19.1 i sjätte penningtvättsdirektivet.

En misstanke skulle exempelvis kunna uppkomma i samband med de kontroller som myndigheten gör av uppgifter i en anmälan eller i registret. Det skulle även kunna uppkomma i samband med att Bolagsverket utreder en anmäld felaktighet i registret. Uttrycket ”kan antas” innebär inte att Bolagsverket måste ha någon ingående kännedom om omständigheten.

6 kap.

1 § 12–13 §§ finns bestämmelser om behandling av personuppgifter och formerna för utlämnande av uppgifter. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter och handlingar finns i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen upplyser om vilka frågor som regleras i de aktuella paragraferna i förhållande till tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 a § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 83).

2 § Bolagsverket är personuppgiftsansvarigt för registret över verkliga huvudmän.

Paragrafen anger att Bolagsverket är personuppgiftsansvarig. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 b § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 84).

3 § Bolagsverket ska ge omedelbar och obegränsad tillgång till uppgifterna i registret för de myndigheter, utländska organ och svenska och utländska självreglerande organ och i de syften som avses i artikel 11.2 i penningtvättsdirektivet, i den ursprungliga lydelsen.

Bolagsverket får lämna ut uppgifter elektroniskt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa myndigheters och organs rätt till tillgång till uppgifter i registret över verkliga huvudmän. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 c § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 84).

4 § Bolagsverket får lämna ut uppgifter ur registret elektroniskt till ansvariga enheter som vidtar åtgärder för kundkännedom.

Myndigheten får även lämna ut uppgifter elektroniskt till utländska motsvarigheter till ansvariga enheter som avses i artikel 11.3 i penningtvättsdirektivet.

Bolagsverket ska få lämna ut en registreringsskyldig persons förklaring till varför en verklig huvudman inte har kunnat identifieras för en ansvarig enhet enligt första och andra styckena elektroniskt endast om den ansvariga enheten har

1. rapporterat en misstänkt felaktighet enligt artikel 24 i penningtvättsförordningen som gäller den registreringsskyldiga personen, eller
2. lagt fram bevis för åtgärder som den har vidtagit för att identifiera verkliga huvudmän för den registreringsskyldiga personen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten att ge ansvariga enheter och utländska motsvarigheter till ansvariga enheter elektronisk tillgång till uppgifter i registret över verkliga huvudmän. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Första och andra styckena motsvarar i huvudsak 3 kap. 9 d § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 84 och 85). Verksamhetsutövare benämns numera ansvarig enhet. Eftersom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 upphävts har hänvisningen till det direktivet tagits bort.

Tredje stycket genomför delvis artikel 10.5 i penningtvättsdirektivet. Genom bestämmelsen förtydligas att Bolagsverket i elektronisk form endast får lämna ut förklaringen till varför en verklig huvudman inte kunnat identifieras i vissa särskilt angivna situationer. Det handlar om en sådan förklaring och motivering som följer av artiklarna 63.4 a och 64.7 a i penningtvättsförordningen. Enligt *punkt 1* får den lämnas ut elektroniskt till en ansvarig enhet som har anmält att det finns anledning att misstänka att en uppgift i registret gällande den registreringsskyldiga personen i fråga är felaktigt. Enligt *punkt 2* får den lämnas ut elektroniskt till en ansvarig enhet även i situationer då den ansvariga enheten har lagt fram bevis för åtgärder som den har vidtagit för att identifiera verkliga huvudmän för den registreringsskyldiga personen

5 § Bolagsverket ska bevilja att uppgifter ur registret lämnas ut elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst till den som har ett berättigat intresse av uppgifterna och som avses i artikel 12.2 första stycket i penningtvättsdirektivet, och till andra som har ett sådant intresse enligt andra stycket i samma artikel och som antingen anges i föreskrift som meddelats i anslutning till denna lag eller som Bolagsverket efter en bedömning i det enskilda fallet anser har ett sådant intresse. Det gäller uppgifter om

1. en verklig huvudmans namn, födelsemånad, födelseår, bosättningsland och medborgarskap, och

2. arten och omfattningen av en verklig huvudmans intresse i en juridisk person eller en trust.

Bolagsverket ska även bevilja elektroniskt utlämnande av uppgifter enligt första stycket för högst fem år tillbaka i tiden om en juridisk person eller trust och beskrivningar av kontroll- och ägarstrukturer av en sådan, om den som begär uppgifterna har ett berättigat intresse enligt artikel 12.2 första stycket a, b eller e i penningtvättsdirektivet.

Ett berättigat intresse ska fastställas med beaktande av sökandens

1. yrke eller befattning, och

2. koppling till den juridiska person eller trust vars uppgifter efterfrågas, om sökanden inte är en sådan person som avses i artikel 12.2 första stycket a och b i penningtvättsdirektivet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vissa fysiska och juridiska personers och myndigheters rätt till elektronisk tillgång till uppgifter i registret över verkliga huvudmän. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 e § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 85 och 86).

6 § Bolagsverket ska till den som har ett berättigat intresse enligt 5 § utfärda ett intyg om det berättigade intresset.

Intyget gäller i tre år från utfärdandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om intyg om berättigat intresse av uppgifterna i registret över verkliga huvudmän. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 f § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 86 och 87).

7 § Om den som har ett intyg om berättigat intresse begär att få ta del av andra uppgifter elektroniskt än de uppgifter som efterfrågades när intyget utfärdades, ska Bolagsverket vid prövningen inte ompröva sin tidigare bedömning av personens yrke eller befattning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller när den som har ett intyg om berättigat intresse begär att få ta del av andra uppgifter elektroniskt än de som efterfrågades när intyget utfärdades. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 g § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 87).

8 § Ett intyg om berättigat intresse som har utfärdats i ett annat land inom EES ska erkännas, om intresset är sådant som anses berättigat även enligt svensk rätt.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om erkännande av utländska intyg. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 h § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 87).

9 § Bolagsverket ska avslå en begäran om att uppgifter ur registret ska lämnas ut elektroniskt, oavsett om den görs med eller utan ett intyg om berättigat intresse, om

1. mottagaren befinner sig i ett land utanför EES och elektroniskt utlämnande skulle strida mot kapitel V i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), eller

2. myndigheten har skälig anledning att anta att uppgifterna inte kommer att användas för det som det berättigade intresset gäller.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om när en begäran om elektroniskt utlämnande av uppgifter ur registret över verkliga huvudmän ska avslås. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 i § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 87 och 88).

10 § Bolagsverket ska regelbundet kontrollera att den som har fått ett intyg om berättigat intresse fortfarande innehar yrket eller befattningen som låg till grund för att intyget utfärdades.

En första kontroll ska göras tidigast ett år efter det att intyget utfärdades. Om myndigheten har skälig anledning att anta att det berättigade intresset inte längre finns, ska den första kontrollen göras tidigare.

Bolagsverket får förelägga den som har fått intyget att lämna de uppgifter som behövs för myndighetens kontroll.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kontroll av yrke eller befattning som legat till grund för att ett intyg om berättigat intresse har utfärdats. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 j § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 88).

11 § Den som har fått ett intyg om berättigat intresse ska informera Bolagsverket så snart de förhållanden som ligger till grund för intyget har ändrats.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om underrättelseskyldighet vid ändrade förhållanden, för den som har fått intyg om berättigat intresse. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 k § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 88).

12 § Bolagsverket ska återkalla ett intyg om berättigat intresse, om det kan antas att den som har fått intyget inte längre uppfyller kraven för det.

Ett intyg får även återkallas om en registermyndighet i ett annat land inom EES har återkallat ett intyg om berättigat intresse för samma person.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallelse av intyg om berättigat intresse. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 l § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 89).

13 § Vid en begäran om uppgifter enligt artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ska Bolagsverket inte lämna uppgift om identiteterna på de personer som avses i artikel 12.4 andra stycket a och b i penningtvättsdirektivet och som med stöd av 5 § fått del av uppgifter ur registret elektroniskt. Myndigheten ska vid en sådan begäran i stället lämna uppgift om personernas yrken eller befattningar.

Bolagsverket ska inte heller lämna uppgift om identiteterna på de personer som avses i artikel 12.4 tredje stycket i penningtvättsdirektivet och som med stöd av 5 § fått del av uppgifter ur registret elektroniskt. Det gäller om ett sådant uppgiftslämnande skulle äventyra den utländska myndighetens analyser eller utredningar och den utländska myndigheten begärt att identiteterna inte ska röjas i samband med att begäran om att få del av uppgifter gjordes.

Begränsningen i andra stycket får gälla under högst fem år från det att uppgifterna lämnades ut. Bolagsverket får därefter förlänga tidsperioden med ett år i taget, om den utländska myndigheten begär det och det finns skäl för det.

Paragrafen innehåller bestämmelser om begränsningar när det gäller vilka uppgifter som får lämnas ut i ett s.k. registerutdrag. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 m § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 89 och 90).

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om

1. innehållet i och övriga egenskaper hos registret över verkliga huvudmän, och
2. personuppgiftsbehandling och formerna för utlämnande av uppgifter.

Paragrafen upplyser om att det kan finnas ytterligare föreskrifter på området på lägre nivå än lag. Övervägandena finns i avsnitt 14.21.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 n § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 90).

7 kap.

1 § I artikel 63.6 i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om vad som gäller i fråga om bevarande av vissa uppgifter efter det att en registreringsskyldig juridisk person har upplösts eller på annat sätt upphört att existera. Den som ansvarar för att bevara uppgifterna ska anmäla sitt namn och sina kontaktuppgifter till Bolagsverket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bevarande av uppgifter efter en juridisk person har upplöst eller på annat sätt upphört att existera. Övervägandena finns i avsnitt 14.24.

I *första meningen* upplyses om att det i penningtvättsförordningen finns bestämmelser om bevarande av uppgifter efter det att en registrerings-skyldig juridisk person upplösts eller på annat sätt upphört att existera. Det handlar om uppgifter som tagits fram mot bakgrund av att det inte har gått att med säkerhet fastställa verkligt huvudmannaskap, och som då ska finnas bevarade. Bestämmelsen förutsätter att det – före det att den juridiska personen upphör att existera – utses vem som efter upphörandet ska ansvara för att bevara uppgifterna.

Enligt *andra meningen* ska samma person som ansvarar för att bevara uppgifterna anmäla sitt namn och sina kontaktuppgifter till Bolagsverket. Med kontaktuppgifter avses uppgifter om hur personen i fråga kan nås, exempelvis telefonnummer eller e-postadress.

2 § Beslut av Bolagsverket enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Bestämmelser om överklagande av beslut enligt 6 kap. 13 § första och andra styckena finns i 7 kap. 2 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Paragrafen motsvarar i sak 3 kap. 10 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 90 och 91). Övervägandena finns i avsnitt 14.26.

3 § Bolagsverket får ta ut avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgifter. Paragrafen motsvarar 3 kap. 11 § 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2016/17:173 s. 574). Övervägandena finns i avsnitt 14.25.

I paragrafen anges att Bolagsverket får ta ut avgifter för handläggning av ärenden enligt denna lag. Enligt 5 § 2 får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om sådana avgifter.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. innehållet i och övriga krav på en anmälan om registrering eller ändrade förhållanden, och

2. avgifter som avser handläggning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bemyndiganden. Paragrafen motsvarar nuvarande 3 kap. 12 § lagen om registrering av verkliga huvudmän (jfr prop. 2025/26:129 s. 91). Övervägandena finns i avsnitten 14.9, 14.13 och 14.25.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

4. Bestämmelsen i 5 kap. 2 § andra stycket tillämpas från och med den 10 januari 2028.

Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* upphävs vid samma tidpunkt lagen om registrering av verkliga huvudmän.

Enligt *punkt 3* gäller äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Av *punkt 4* framgår att bestämmelsen i 5 kap. 2 § andra stycket, som gäller skyldigheten att anmäla att uppgifter om en registreringsskyldig person saknas i registret, ska gälla från och med den 10 januari 2028.

18.3 Förslaget till lag om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

Lagen är ny och ersätter lagen (2020:272) om konto- och värdefacks-system. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, som i författningskommentaren benämns sjätte penningtvättsdirektivet. Det genomför även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 (direktivet om finansiell information).

Lagen är anpassad efter att konto- och värdefackssystemet kommer ta formen av ett register i stället för ett datasöksystem. Det innebär att uppgifterna kommer att finnas lagrade hos registermyndigheten och att det införs bestämmelser som reglerar bl.a. uppgiftsskyldighet och personuppgiftsbehandling. En skillnad mot lagen om konto- och värdefacks-system är även att skyldigheten att tillhandahålla eller anmäla uppgifter gäller fler företag och fler typer av uppgifter. Som exempel på det sist nämnda kan nämnas konton för kryptotillgångar och virtuella IBAN.

Lagen är indelad i 6 kapitel. I kapitel 1 finns bestämmelser om tillämpningsområde och definitioner. I kapitel 2 finns bestämmelser om registret över konton, värdefack och virtuella IBAN och skyldigheten för kreditinstitut och finansiella institut att lämna uppgifter för registrering i registret. Kreditinstitut och finansiella institut benämns gemensamt för institut i lagen och i författningskommentaren. I efterföljande kapitel, dvs. kapitel 3, finns bestämmelser om tillsyn över att registreringsskyldigheten efterföljs och ingripande om så inte görs. I kapitel 4 samlas bestämmelser om registermyndighetens uppgiftsskyldighet till myndigheter och organ. Uppgiftsskyldigheterna bryter sekretess. I kapitel 5 finns bestämmelser om personuppgiftsbehandling, t.ex. om loggning. I kapitel 6 finns övriga bestämmelser, vilket innefattar bestämmelser om överklagande och bemyndiganden.

1 kap.

1 § I denna lag finns bestämmelser som genomför

1. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om

ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen (penningtvättsdirektivet), och

2. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 av den 20 juni 2019 om fastställande av bestämmelser för att underlätta användning av finansiell information och andra uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda eller lagföra vissa brott och om upphävande av rådets beslut 2000/642/RIF, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1654 (direktivet om finansiell information).

Paragrafen upplyser om att lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.3.

Hänvisningen till EU-direktiven är statiska, dvs. avser direktiven i en viss lydelse.

2 § I denna lag betyder

bankkontoregistrens sammankopplingssystem: det sammankopplingssystem som avses i artikel 16.6 första stycket i penningtvättsdirektivet, *institut*:

1. svenska värdepapperscentraler enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012, och utländska värdepapperscentraler som bedriver verksamhet från filial i Sverige,

2. fondbolag enligt 1 kap. 4 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder och utländska fondföretag som driver verksamhet från filial i Sverige,

3. kreditinstitut enligt 1 kap. 5 § 10 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige,

4. värdepappersbolag enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige,

5. betalningsinstitut enligt 1 kap. 4 § lagen (2010:751) om betaltjänster och utländska företag som tillhandahåller betaltjänster från filial i Sverige,

6. institut för elektroniska pengar enligt 1 kap. 2 § 7 lagen (2011:755) om elektroniska pengar och utländska företag som ger ut elektroniska pengar från filial i Sverige,

7. förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt 3 kap. 1 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder och utländska förvaltare av alternativa investeringsfonder som driver verksamhet från filial i Sverige,

8. svenska leverantörer av kryptotillgångstjänster enligt artikel 3.1.15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937, och utländska leverantörer av kryptotillgångstjänster som tillhandahåller kryptotillgångstjänster från filial i Sverige, och

9. fysiska och juridiska personer som bedriver yrkesmässig verksamhet som består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 7 d), 8, 12 och 14 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2994, och utländska företag som tillhandahåller motsvarande tjänster från filial i Sverige.

virtuellt IBAN: virtuellt IBAN-nummer enligt artikel 2.1.26 i penningtvättsförordningen, och

värdepapperskonto: värdepapperskonto enligt artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

Termer och uttryck i övrigt i denna lag har samma betydelse som i penningtvättsförordningen.

Paragrafen innehåller definitioner.

I paragrafen definieras olika begrepp som används i lagen.

Bankkontoregistrens sammankopplingssystem är benämningen på det system som kopplar samman medlemsstaternas automatiserade mekanismer enligt artikel 16 i sjätte penningtvättsdirektivet. Den svenska automatiserade mekanismen är registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Uttrycket institut avser kreditinstitut och vissa finansiella institut enligt artikel 2.16 i penningtvättsförordningen.

Med virtuellt IBAN avses vad som benämns virtuellt IBAN-nummer i penningtvättsförordningen. Det är enligt penningtvättsförordningen en identifierare som leder till att betalningar omdirigeras till ett betalkonto som identifieras av ett annat IBAN-nummer än den först nämnda identifieraren.

Med värdepapperskonto samma avses vad som anges i den förordning som hänvisas till, dvs. ett konto på vilket värdepapper kan krediteras eller debiteras. Det är också med samma innebörd som uttrycket används i sjätte penningtvättsdirektivet (artikel 2.10).

2 kap.

1 § Skatteverket ska föra ett register över konton, värdefack och virtuella IBAN samt andra uppgifter som ska lämnas till myndigheten enligt denna lag.

Paragrafen anger att Skatteverket ska föra registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Paragrafen genomför delvis artikel 16.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.5

Paragrafen innebär att Skatteverket är den myndighet som ansvarar för den svenska mekanismen som gör det möjligt att fastställa identiteten på de fysiska eller juridiska personerna som innehar eller kontrollerar konton, värdefack och virtuella IBAN som tillhandahålls eller utfärdats av de kreditinstitut eller finansiella institut som omfattas av lagen.

2 § Ett institut ska till Skatteverket regelbundet anmäla uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN som det tillhandahåller eller har tillhandahållit och om innehavarna av dessa för registrering i registret. Om det finns företrädare eller verkliga huvudmän för en innehavare ska institutet även anmäla uppgifter om dem. I fråga om virtuella IBAN ska den som är innehavare till det konto till vilket det virtuella IBAN omdirigerar betalningar till anses vara innehavare, och den som använder det virtuella IBAN anses vara verklig huvudman.

Ett institut ska dock inte anmäla uppgifter om värdepapperskonton vars innehavare är ett annat institut.

I 3–7 §§ finns närmare bestämmelser om vilka uppgifter som instituten ska anmäla. Skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering gäller fram till dess att fem år har gått från det att tjänsten som avser kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN avslutades.

Paragrafen innehåller bestämmelser om institutens skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret. Paragrafen genomför delvis artikel 16.1, 16.3 och 16.8 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.

Av *första stycket* följer att institut är skyldiga att anmäla uppgifter om innehavarna av konton, värdefack och virtuella IBAN som de tillhandahåller eller har tillhandahållit för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Vad som avses med institut anges i 1 kap. 2 §. Det handlar om vissa finansiella företag, bl.a. banker och betalningsinstitut. Vidare definieras virtuellt IBAN i den paragrafen. Vad som avses med verklig huvudman anges i penningtvättsförordningen (artikel 2.1.28). I penningtvättsförordningen finns även regler om hur verkligt huvudmannaskap fastställs. I *tredje meningen* finns ett förtydligande av vem som ska anses vara innehavare respektive verklig huvudman i fråga om virtuella IBAN. Av bestämmelsen framgår att innehavaren av ett virtuellt IBAN är den som innehar det konto till vilket det virtuella IBAN omdirigerar betalningar. En sådan innehavare kan vara en juridisk person, exempelvis en bank. Den verkliga huvudmannen är då inte den som ytterst äger eller kontrollerar banken, utan den som använder det virtuella IBAN. Med exemplet med banken skulle det kunna vara kunder hos banken som får använda det virtuella IBAN.

I 6 kap. 1 § bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. vid vilken tidpunkt och hur ofta anmälningarna om registrering ska göras.

I *andra stycket* följer ett undantag från skyldigheten att anmäla uppgifter för registrering. Institut ska inte anmäla uppgifter om värdepapperskonton vars innehavare är ett annat institut. Sådana konton kan t.ex. finnas hos en värdepapperscentral.

I *tredje stycket* upplyses om att de i de närmast efterföljande paragraferna finns närmare bestämmelser om vilka uppgifter som ska anmälas. Vidare finns en begränsning när det gäller institutens skyldighet att anmäla uppgifter för registrering. Institutet behöver inte anmäla uppgifter för längre tid tillbaka än fem år sedan kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN avslutades.

3 § I fråga om konton, värdefack och virtuella IBAN ska institutet anmäla följande uppgifter för registrering:

1. betalkonton: IBAN-numret, eller om det inte finns, annan identifieringskod för kontot, och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

2. konton för kryptotillgångar: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

3. värdepapperskonton: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades,

4. virtuella IBAN: IBAN-numret, och identifieringskoden för det konto som betalningar till det virtuella IBAN omdirigeras till och datumet för när det kontot öppnades samt, i förekommande fall, avslutades, och

5. värdefack: datumet för när hyresperioden påbörjades och, i förekommande fall, avslutades.

Kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige ska även anmäla följande uppgifter om andra konton som de

tillhandahåller än de som anges i första stycket: IBAN-numret eller, om det inte finns, annan identifieringskod för kontot, och datumet för när kontot öppnades, och, i förekommande fall, avslutades.

Värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto ska även anmäla följande uppgifter om andra konton som de tillhandahåller än de som anges i första stycket: identifieringskoden för kontot och datumet för när kontot öppnades, och, i förekommande fall, avslutades.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter om konton, värdefack och virtuella IBAN som instituten ska anmäla för registrering. Paragrafen genomför delvis artikel 16.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

Första stycket innebär att det för varje kategori som räknas upp ska anges vissa uppgifter.

I *punkt 1* anges vilka uppgifter som ska anmälas för betalkonton. Med identifieringskoder avses t.ex. kontonummer och IBAN-nummer. För vissa betalkonton saknas kontonummer och IBAN-nummer. Som exempel kan nämnas att det förekommer att innehavarens e-postadress används som identifieringskod för vissa konton. Även datumet för när kontot och, i förekommande fall, avslutades ska anmälas.

I *punkt 2* och *3* anges vilka uppgifter som ska anmälas för konton för kryptotillgångar respektive värdepapperskonton. Det handlar om den kod som identifierar kontot och datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades.

I *punkt 4* anges vilka uppgifter som ska anmälas när det gäller det virtuella IBAN. Det handlar om uppgifter som identifierar det konto till vilket det virtuella IBAN omdirigerar betalningar till och datumet för när det kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades.

I *punkt 5* anges vilka uppgifter som ska anmälas när det gäller värdefack. Det gäller datumet för när hyresperioden påbörjades och när den avslutades. Det sist nämnda avser datumet för när hyrestagaren upphör att hyra värdefacket.

I *andra stycket* anges att kreditinstitut och utländska kreditinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige även ska anmäla uppgifter om andra konton som de tillhandahåller än de som anges i första stycket. Det gäller exempelvis sparkonton som banker tillhandahåller och som inte är betalkonton. Med identifieringskod avses t.ex. kontonummer och IBAN-nummer. Dessutom ska datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades anmälas.

I *tredje stycket* anges att värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag som driver verksamhet från filial i Sverige och som har tillstånd att ta emot kunders medel på konto även ska anmäla uppgifter om andra konton som de tillhandahåller än de som anges i första stycket. Det innebär att uppgifter om inlåningskonton också ska anmälas för registrering. Med identifieringskod avses t.ex. kontonummer. Dessutom ska datumet för när kontot öppnades och, i förekommande fall, avslutades anmälas.

4 § I fråga om fysiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN ska instituten anmäla följande uppgifter för registrering:

1. samtliga namn och efternamn, och

2. person- eller samordningsnummer, eller, om sådana nummer saknas,
 - a) födelsedatum,
 - b) födelseort,
 - c) stadigvarande bostadsadress, eller, om sådan saknas, adress på vilken personen kan nås,
 - d) medborgarskap eller uppgift om att personen är statslös, och, i förekommande fall, status som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande och, om sådant finns,
 - e) skatteregistreringsnummer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter om fysiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN som instituten ska anmäla för registrering. Paragrafen genomför delvis artikel 16.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

I *punkt 1* anges att personens samtliga namn ska anmälas. Det innebär för- och efternamn. Det gäller även gårdsnamn enligt 29 § lagen om personnamn och mellannamn som har förvärvats enligt 24–28 §§ i den numera upphävda namnlagen (1982:670).

I *punkt 2* anges att person- eller samordningsnummer ska anmälas. Om personen inte har sådana nummer – vilket skulle kunna vara fallet om personen inte är folkbokförd i Sverige och inte heller har någon anknytning till landet på så sätt att han eller hon haft behov av ett samordningsnummer – ska i stället vissa andra uppgifter anmälas. Det handlar då om födelsedatum, födelseort och stadigvarande bostadsort och medborgarskap eller statslöshet och, om det finns, skatteregistreringsnummer. Om någon bostadsadress inte finns, ska i stället den adress där personen kan nås anmälas. Det kan vara en postadress. Om personen är flykting eller subsidiärt skyddsbehövande ska det anmälas. Vad som avses med uttrycket flykting anges i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (skyddsgrundsförordningen). Av samma artikel framgår vad som avses med uttrycket subsidiärt skyddsbehövande. Slutligen ska även skatteregistreringsnummer anmälas om sådant finns.

5 § I fråga om juridiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN ska instituten anmäla följande uppgifter för registrering:

1. företagsnamn och särskilt företagsnamn eller, om det inte finns, annat namn som den juridiska personen har tecknat för kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN, och
 2. organisationsnummer, eller om sådant nummer saknas,
 - a) juridisk form,
 - b) säte,
 - c) adress till huvudsakligt verksamhetsställe,
 - d) land där personen bildades,
 - e) namn på rättsliga företrädare, och, om sådana finns,
 - f) namn på nominella aktieägare och nominella styrelseledamöter och uppgift om deras ställning som sådana, och, om sådant finns,
 - g) skatteregistreringsnummer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter om juridiska personer som är innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN som instituten ska anmäla för registrering. Paragrafen genomför delvis artikel 16.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

I *punkt 1* anges att företagsnamn ska anmälas. Även särskilt företagsnamn ska anmälas om ett sådant finns. Vad som avses med företagsnamn eller särskilt företagsnamn framgår av lagen (2018:1653) om företagsnamn. Av 1 kap. 1 § första stycket den lagen anges att företagsnamn är den benämning under vilken en näringsidkare driver sin verksamhet. Vidare anges att om en del av verksamheten drivs under en särskild benämning är den benämningen ett särskilt företagsnamn. Om den juridiska personen inte bedriver verksamhet, t.ex. en ideell förening eller stiftelse som inte är näringsidkare, kan den juridiska personen sakna företagsnamn. I den situationen ska i stället det namn som står tecknat på kontot, värdefacket eller det virtuella IBAN användas.

I *punkt 2* anges att organisationsnummer ska anmälas. Om personen inte har sådant nummer ska i stället vissa andra uppgifter anmälas. Det handlar då om juridisk form, säte, adress till huvudsakligt verksamhetsställe, landet där den juridiska personen bildades och namn på rättsliga företrädare. Om nominella aktieägare och nominella styrelseledamöter finns ska även uppgifter om sådana anmälas. Vidare ska skatteregistreringsnummer anmälas om sådant finns.

6 § I fråga om företrädare för personer som är innehavare av ett konto, värdefack eller virtuellt IBAN ska institutet anmäla motsvarande uppgifter som i 4 § och datumet för när befogenheten att företräda innehavaren inleddes, för registrering. I förekommande fall ska institutet även anmäla datumet för när befogenheten att företräda innehavaren upphörde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter om företrädare för innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN som instituten ska anmäla för registrering. Paragrafen genomför delvis artikel 16.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

Av paragrafen följer att motsvarande uppgifter ska anmälas om företrädare som för en innehavare av ett konto, värdefack eller virtuellt IBAN som är fysisk person. Dessutom ska även anmälas vilket datum som personen blev företrädare för innehavare. Det avser då datumet för då företräderskapet påbörjades. Förmyndare, god man och förvaltare enligt föräldrabalken är företrädare för fysiska personer. Den som har en fullmakt från en fysisk eller juridisk person är också företrädare.

7 § I fråga om verkliga huvudmän för personer som är innehavare av ett konto, värdefack eller virtuellt IBAN ska institutet anmäla motsvarande uppgifter som i 4 eller 5 § och datumet för när det verkliga huvudmannskapet inleddes, för registrering. I förekommande fall ska institutet även anmäla datumet för när det verkliga huvudmannskapet upphörde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter om verkliga huvudmän för innehavare till konton, värdefack och virtuella IBAN som instituten ska anmäla för registrering. Paragrafen genomför delvis

artikel 16.3 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

Av paragrafen följer att motsvarande uppgifter som för innehavare av konton, värdefack och virtuella IBAN ska anmälas när det gäller verkliga huvudmän. Vad som avses med verklig huvudman anges i artikel 2.1.28 i penningtvättsförordningen. I penningtvättsförordningen finns dessutom bestämmelser om hur verkligt huvudmannaskap för juridiska personer ska fastställas. En verklig huvudman är en fysisk person.

När det gäller virtuella IBAN följer det av 2 § andra stycket att det är den som använder det virtuella IBAN som ska anses vara verklig huvudman. I avsaknad av närmare ledning i det unionsrättsliga regelverket eller praxis från EU-domstolen bör det – trots den innebörd som uttrycket verklig huvudman har i penningtvättsförordningen – kunna vara en juridisk person.

8 § Tystnadsplikt hindrar inte att ett institut lämnar uppgift om enskildas förhållanden till ett annat institut, om

1. institutet som uppgiften lämnas till har utfärdat ett virtuellt IBAN,
2. institutet som lämnar uppgiften, enligt 2 § andra stycket, är innehavare, och
3. institutet som uppgiften lämnas till har begärt uppgiften i syfte att det ska kunna fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter enligt denna lag.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om institutens uppgiftslämnande och tystnadsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

Hos instituten gäller i regel tystnadsplikt gällande enskildas förhållande till instituten, se t.ex. 1 kap. 10 § första stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Paragrafen innebär att ett institut till ett annat institut kan lämna vissa uppgifter som det sist nämnda institutet behöver för att fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Paragrafen gäller i den situationen att ett institut utfärdat ett virtuellt IBAN som det andra institutet är innehavare till. I en sådan situation kan det institutet som har utfärdat det virtuella IBAN behöva få uppgifter från den andra institutet, exempelvis om vem som använder det virtuella IBAN, för att kunna fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter för registrering.

Paragrafen gäller endast om tystnadsplikt föreligger enligt svensk rätt. Före det att ett institut utfärdar ett virtuellt IBAN till ett institut som omfattas av ett annat lands lag, kan det utfärdande institutet behöva försäkra sig om att det kan få del av de uppgifter som det behöver för att fullgöra sin skyldighet att anmäla uppgifter enligt denna lag.

3 kap.

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 2 § första stycket och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Om ett institut inte anmäler uppgifter för registrering i registret enligt vad som krävs, får tillsynsmyndigheten förelägga institutet att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet får förenas med vite.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynen över att instituten fullgör sina skyldigheter enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 15.8.

Av *första stycket* framgår att regeringen kan bestämma vilken eller vilka myndigheter som ska utöva tillsyn över att instituten lämnar uppgifter enligt vad som krävs. Tillsynen omfattar även att föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen efterföljs. Vi tillsynen kan t.ex. kontrolleras att instituten anmäler uppgifter, att det görs i tid och att uppgifterna är korrekta. Det sistnämnda innefattar bl.a. att t.ex. namn är korrekt stavade.

I *andra stycket* anges att tillsynsmyndigheten kan ingripa genom föreläggande att vidta rättelse. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. I fråga om vite gäller även lagen (1985:206) om vite.

4 kap.

1 § Skatteverket ska på begäran av någon av följande myndigheter lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda brott eller besvara en begäran från Europol:

1. Ekobrottsmyndigheten,
2. Kustbevakningen,
3. Polismyndigheten,
4. Skatteverket,
5. Säkerhetspolisen,
6. Tullverket, eller
7. Åklagarmyndigheten.

Skatteverket ska dessutom på begäran lämna uppgifter ur registret till

1. Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten om uppgifterna behövs för att besvara en framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder,

2. Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten, om uppgifterna behövs i en utredning om självständigt förverkande, och

3. Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, om uppgifterna behövs i deras verksamhet som kontor för återvinning av tillgångar enligt rådets beslut 2007/845/RIF av den 6 december 2007 om samarbete mellan medlemsstaternas kontor för återvinning av tillgångar när det gäller att spåra och identifiera vinning eller annan egendom som härrör från brott.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna uppgifter ur registret till brottsbekämpande myndigheter. Paragrafen genomför delvis artikel 16.2 och 16.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Paragrafen, som får till följd att sekretessen för uppgifterna i registret bryts (jfr 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen), motsvarar delvis 3 § 2020 års lag om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2021/22:127 s. 59, prop. 2023/24:144 s. 511 och prop. 2025/26:81 s. 68). Paragrafen är dock anpassad efter att uppgifterna nu kommer att finnas registrerade hos Skatteverket i ett register och föreskriver en skyldighet för Skatteverket att lämna ut uppgifterna. Uppgifterna ska lämnas ut om någon av de myndigheter som anges i paragrafen behöver uppgifterna i vissa syften eller verksamheter. Uppgiftsskyldigheten gäller endast på dessa myndigheters initiativ, dvs. Skatteverkets kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av mottagaren.

Uttrycket ”om det behövs” innebär att uppgiften måste kunna kopplas till ett konkret behov eller ett behov som typiskt sätt kan förväntas finnas i mottagarens verksamhet och som omfattas av syftena i paragrafen. Det innebär inte att Skatteverket i varje enskilt fall behöver konstatera att behovet finns. Det är den myndighet som begär uppgiften som har bäst förutsättningar att avgöra om uppgiften behövs. Skatteverket bör i regel kunna utgå från att uppgifter som begärs ut med stöd av bestämmelsen också behövs hos den myndighet som begär uppgifterna (jfr prop. 2024/25:180 s. 21 och 88 och prop. 2024/25:65 s. 205).

I *punkterna 1–7* anges vilka myndigheter som uppgiftsskyldigheten i första stycket gäller i förhållande till. Det gäller brottsbekämpande myndigheter. Bestämmelsen motsvarar till stor del vad som följer av 3 § 1 och 3 lagen om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2019/20:83 s. 44 och 45 samt prop. 2021/22:127 s. 59 och 60), men har anpassats efter den mer generella möjligheten som myndigheter har att dela information med varandra enligt 10 kap. 15 a § OSL. Dessutom kommer uppgifter från fler institut kunna lämnas med stöd av paragrafen. Det hör samman med att fler institut omfattas av denna lag än vad som gäller enligt lagen om konto- och värdefackssystem.

Av *andra stycket* följer att Skatteverket även ska lämna ut uppgifter ur registret till vissa brottsbekämpandemyndigheter i andra syften än vad som omfattas av första stycket.

Enligt *punkt 1* ska Skatteverket lämna uppgifter till Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten om uppgifterna behövs för att besvara en framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder. Bestämmelsen motsvarar 3 § 4 lagen om konto- och värdefackssystem i fråga om vilka uppgifter det gäller, dock med den skillnaden att uppgifterna kan komma från fler finansiella institut än vad som följer av dagens reglering (jfr prop. 2019/20:83 s. 45 och prop. 2021/22:127 s. 60).

Enligt *punkt 2* ska Skatteverket lämna ut uppgifter till Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten, om uppgifterna behövs i en utredning om självständigt förverkande. Bestämmelsen motsvarar 3 § 2 lagen om konto- och värdefackssystem i fråga om vilka uppgifter det gäller, dock med den skillnaden att uppgifterna kan komma från fler finansiella institut än vad som följer av dagens reglering (jfr prop. 2023/24:144 s. 511 och 512).

Enligt *punkt 3* ska Skatteverket lämna ut uppgifter till Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, om uppgifterna behövs i deras verksamhet som kontor för återvinning av tillgångar. I förhållande till i dag kan uppgifterna komma från fler finansiella institut.

2 § Skatteverket ska på begäran av en myndighet som utövar tillsyn enligt 5 kap. lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism lämna uppgifter ur registret, om uppgifterna behövs i tillsynsverksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna uppgifter ur registret till myndigheter som utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen följs. Paragrafen genomför delvis artikel 16.2 och 16.5 i

sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet för Skatteverket som får till följd att sekretessen för uppgifterna i registret bryts (jfr 10 kap. 28 § första stycket OSL). Uppgifterna ska lämnas ut om någon av de myndigheter som avses i paragrafen behöver uppgifterna i sin tillsyn enligt penningtvättsregleringen. Uppgiftsskyldigheten gäller endast på dessa myndigheters initiativ, dvs. Skatteverket kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av mottagaren. I fråga om vad som avses med uttrycket ”om det behövs”, se författningskommentaren till 4 kap. 1 §.

3 § Skatteverket ska på begäran av Kronofogdemyndigheten lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att

1. utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
2. utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
3. fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur, eller
4. lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om indrivning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i indrivningsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna uppgifter ur registret till Kronofogdemyndigheten. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Paragrafen, som får till följd att sekretessen för uppgifterna i registret bryts (jfr 10 kap. 28 § första stycket OSL), motsvarar delvis 3 a § 2017 års lag om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2019/20:83 s. 45 och 2021/22:127 s. 60). Paragrafen är dock anpassad efter att uppgifterna nu kommer att finnas registrerade hos Skatteverket i ett register och föreskriver en skyldighet för Skatteverket att lämna ut uppgifterna.

Uppgifterna ska lämnas ut om Kronofogdemyndigheten behöver dem i vissa syften. Uppgiftsskyldigheten gäller endast på Kronofogdemyndighetens initiativ, dvs. Skatteverkets kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av Kronofogdemyndigheten. I fråga om vad som avses med uttrycket ”om det behövs”, se författningskommentaren till 4 kap. 1 §.

När det gäller *punkterna 1–3* kan, i förhållande till i dag, uppgifterna komma från fler finansiella institut. Vidare avgränsas inte bestämmelserna utifrån den frågerätt som Kronofogdemyndigheten har i förhållande till kreditinstitut. Det betyder t.ex. att Kronofogdemyndigheten inom ramen för sin tillsyn över meddelande näringsförbud kan begära uppgifter som är äldre än ett år (jfr 3 a § första meningen 2017 års lag om konto- och värdefackssystem och 45 § andra stycket lagen [2014:836] om näringsförbud). Som ovan nämns förutsätts dock att det ska finnas ett behov av uppgifterna som motiverar att de begärs för att Skatteverket ska vara skyldig att lämna ut dem.

Enligt *punkt 4* ska Skatteverket, på begäran av Kronofogdemyndigheten, lämna uppgifter om uppgifterna behövs för att lämna upplysningar inom ramen internationellt samarbete som innehåller en skyldighet för Sverige att lämna upplysningar i indrivningsärenden.

4 § Skatteverket ska på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs vid en fördjupad granskning enligt lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna uppgifter ur registret till Utbetalningsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Paragrafen får till följd att sekretessen för uppgifterna i registret bryts (jfr 10 kap. 28 § första stycket OSL).

Uppgifterna ska lämnas ut om Utbetalningsmyndigheten behöver dem vid sina fördjupade granskningar. Uppgiftsskyldigheten gäller endast på Utbetalningsmyndighetens initiativ, dvs. Skatteverkets kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av Utbetalningsmyndigheten. I fråga om vad som avses med uttrycket ”om det behövs”, se författningskommentaren till 4 kap. 1 §.

5 § Skatteverkets verksamhet med registret ska på begäran av myndighetens beskattningsverksamhet lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för att

1. utföra revision och annan kontrollverksamhet, eller

2. för att fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna ut uppgifter till beskattningsverksamheten inom myndigheten. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Paragrafen, som får till följd att sekretessen för uppgifterna i registret bryts (jfr 10 kap. 28 § första stycket OSL), motsvarar delvis 3 a § 2020 års lag om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2019/20:83 s. 45 och 2021/22:127 s. 60). Paragrafen är dock anpassad efter att uppgifterna nu kommer att finnas registrerade hos Skatteverket i ett register och föreskriver en skyldighet för Skatteverkets verksamhet med registret att lämna ut uppgifterna.

Uppgifterna ska lämnas ut om Skatteverkets beskattningsverksamhet behöver dem i vissa syften. Uppgiftsskyldigheten gäller endast på beskattningsverksamhetens initiativ, dvs. Skatteverkets verksamhet med registret kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av beskattningsverksamheten. I fråga om vad som avses med uttrycket ”om det behövs”, se författningskommentaren till 4 kap. 1 §.

När det gäller *punkterna 1 och 2* kan uppgifterna, i förhållande till i dag, komma från fler finansiella institut. Vidare avgränsas inte bestämmelserna utifrån den frågerätt som Skatteverket har enligt 37 kap. 9 och 11 § skatteförfarandelagen och som då gällt i förhållande till kreditinstitut (jfr prop. 2019/20:83 s. 45 och 2021/22:127 s. 60). Som ovan nämns förutsätts dock att det ska finnas ett behov av uppgifterna som motiverar att de begärs.

6 § Skatteverket ska på begäran av Amla lämna uppgifter ur registret om uppgifterna behövs för gemensamma analyser.

Uppgiftsskyldigheten i första stycket gäller uppgifter om

1. betalkonton,
2. bankkonton med IBAN-nummer,
3. virtuella IBAN,
4. värdepapperskonton,
5. konton för kryptotillgångar,
6. värdefack, och
7. uppgifter om innehavare om innehavarna till 1–6 och, i förekommande fall, företrädare och verkliga huvudmän för innehavare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Skatteverkets skyldighet att lämna ut uppgifter till Amla. Paragrafen genomför delvis artikel 16.2 och 16.5 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 15.6 och 15.7.2.

Första stycket innehåller en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Skatteverket som får till följd att sekretessen för uppgifterna inte gäller i förhållande till Amla (jfr 8 kap. 3 § OSL). Uppgiftsskyldigheten gäller endast på Amlas initiativ, dvs. Skatteverket kan inte med stöd av bestämmelsen lämna ut uppgifter utan att det begärts av Amla.

I fråga om vad som avses med uttrycket ”om det behövs”, se författningskommentaren till 4 kap. 1 §.

Gemensamma analyser regleras i artikel 32 i sjätte penningtvättsdirektivet och artikel 40 i Amla-förordningen.

I *andra stycket* begränsas uppgiftsskyldigheten till att endast gälla vissa uppgifter. Uppgifterna i *punkterna 1–6* motsvarar de uppgifter som kommer att ingå i den sammankoppling av medlemsstaternas konto- och värdefackssystem som ska göras 2029. Begränsningen innebär bl.a. att det inte gäller uppgifter om spelkonton. Det gäller inte heller alla konton som ska finnas registrerade i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Inlåningskonton hos värdepappersbolag och bankkonton utan IBAN-nummer utesluts.

7 § Uppgiftsskyldigheten enligt 1 och 6 §§ ska fullgöras omedelbart.

Paragrafen innehåller ett skyndsamhetskrav vid utlämnande av uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Paragrafen genomför delvis artikel 16.2 och 16.9 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.7.3.

Inom vilken tid en brottsbekämpande myndighet kan få del av uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN kan ha avgörande betydelse i de brottsbekämpande myndigheternas arbetet. Paragrafen innebär att Skatteverket ska fullgöra sin uppgiftsskyldighet i förhållande till brottsbekämpande myndigheter och Amla omedelbart. Kravet innebär att förfrågan måste hanteras på en gång.

5 kap.

1 § Detta kapitel gäller vid behandling av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

Kapitlet gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register.

I paragrafen anges kapitlets tillämpningsområde. Paragrafen har utformats med bl.a. 2 § beskattningsdatalagen som förebild.

I *första stycket* anges att kapitlet endast är tillämpligt vid behandling av personuppgifter i Skatteverkets verksamhet med registret. När Skatteverket tar del av uppgifter ur registret i egenskap av frågeställande myndigheten är kapitlet inte tillämpligt (jfr 4 kap. 1 § första stycket 4 och 5 §§).

I *andra stycket* begränsas tillämpningsområdet till en viss typ av behandling av personuppgifter. Kapitlet gäller endast om behandlingen är helt eller delvis automatiserad (elektronisk) eller om personuppgifterna ingår i eller kommer att ingå i ett register. Bestämmelsen är utformad i nära anslutning till artikel 2.1 i EU:s dataskyddsförordning och bör tolkas på samma sätt som den artikeln. En definition av begreppet register finns i artikel 4.6 i dataskyddsförordningen. Bestämmelsen innebär att t.ex. minnesanteckningar som enbart förs på papper inte omfattas av lagens tillämpningsområde.

2 § Kapitlet innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd EU:s dataskyddsförordning.

Vid behandlingen av personuppgifter enligt denna lag gäller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

I paragrafen anges förhållandet till annan reglering.

Första stycket upplyser att bestämmelserna i kapitlet kompletterar den reglering som finns i EU:s dataskyddsförordning. EU:s dataskyddsförordning innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter. Den är direkt tillämplig och gäller som lag i Sverige.

EU:s dataskyddsförordning både möjliggör och förutsätter nationell reglering, vilket finns i bl.a. denna lag. Hänvisningarna i lagen till EU:s dataskyddsförordning avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, en s.k. dynamisk hänvisning.

EU:s dataskyddsförordning kompletteras även av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). I *andra stycket* klargörs förhållandet till den lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Dataskyddslagen innehåller kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning av mer generell karaktär, dvs. de avser inte enbart en specifik verksamhet. Dataskyddslagen är subsidiär till annan reglering. Det betyder att bestämmelserna i lagen gäller i Skatteverkets verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN endast om det inte i denna lag eller förordning som meddelats i anslutning till denna lag innehåller bestämmelser med avvikande innehåll (jfr 1 kap. 6 § dataskyddslagen).

3 § Skatteverket är personuppgiftsansvarigt för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför i sin verksamhet med registret.

Paragrafen reglerar Skatteverkets personuppgiftsansvar. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.3.

I paragrafen anges att Skatteverket är personuppgiftsansvarig för den personuppgiftsbehandling som myndigheten utför i sin verksamhet med registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Vad som avses med personuppgiftsansvarig anges i artikel 4.7 i EU:s dataskyddsförordning.

I den personuppgiftsansvariges ansvar ingår bl.a. att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning (artikel 24.1).

4 § Skatteverket får i sin verksamhet med registret behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att utföra sina uppgifter med registret.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om ändamålet med behandlingen. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.5. Paragrafen har utformats med 7 § beskattningsdatalagen som förebild, jfr. prop. 2025/26:88 s. 199 och 200 i fråga om nödvändighetskravet).

Av paragrafen följer att en förutsättning för att Skatteverket ska få behandla personuppgifter i verksamheten med registret är att det är nödvändigt för att Skatteverket ska kunna utföra sina uppgifter. Av 2 kap. 1 § följer att Skatteverket har i uppgift att föra registret och av 4 kap. 1–6 §§ följer att myndigheten ska lämna ut uppgifter till vissa mottagare.

Att behandlingen ska vara nödvändig innebär inte ett krav på att den ska vara oundgänglig. Behandlingen måste däremot vara motiverad utifrån författningsreglerade uppgifter och behövas för att myndigheten ska kunna bedriva verksamheten på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt.

5 § Personuppgifter som behandlas enligt 3 § får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om ändamålet med behandlingen. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.5. Paragrafen har utformats med 8 § beskattningsdatalagen som förebild.

Skatteverket samlar in personuppgifter i syfte att dessa också ska kunna lämnas ut enligt vad som följer av 4 kap. 1–6 §§. Det kan inte uteslutas att det kan uppkomma situationer då uppgifter även ska lämnas ut till andra än dessa mottagare, även om det borde vara sällsynt. Det förhållandet att uppgifterna i registret omfattas av absolut sekretess innebär att det måste finnas en tillämplig sekretessbrytande bestämmelse för att uppgifts-utlämnande ska bli kunna bli aktuellt.

6 § Personuppgifter som behandlas enligt 3 § får också behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket de samlades in.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om den s.k. finalitetsprincipen som följer av EU:s dataskyddsförordning. Paragrafen utformas efter förebild av bl.a. 9 § beskattningsdatalagen (2026:125). Övervägandena finns i avsnitt 15.11.5.

Paragrafen är utformad i nära anslutning till artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning och bör tolkas på samma sätt. Det innebär bl.a. att behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål inte ska anses vara oförenlig med insamlingsändamålen.

I artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning hur den personuppgiftsansvarige ska fastställa om behandlingen är förenligt med de ursprungliga ändamålen. Däri anges att den personuppgiftsansvarige ska beakta bl.a. kopplingen mellan de ändamål för vilka personuppgifterna har samlats in och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen (led a) och det sammanhang inom vilket personuppgifterna har samlats in (led b). Vidare ska den personuppgiftsansvarige beakta personuppgifternas art (led c), eventuella konsekvenser för registrerade av den planerade fortsatta behandlingen (led d) och förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder (led e).

7 § Skatteverket ska föra loggar över personuppgifter som behandlas i samband med sökningar som görs i registret. Loggarna ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Första stycket gäller även när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringens formen meddela ytterligare föreskrifter om loggar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om loggning av personuppgifter vid sökningar. Paragrafen genomför delvis artikel 16.10 i sjätte penningtvättsdirektivet och artikel 1.6 i direktivet om finansiell information. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.7.

Paragrafen avser loggning när sökningar görs i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Av 4 kap. 1–6 §§ följer att Skatteverket i vissa fall ska lämna uppgifter ur registret till vissa myndigheter och utländska organ.

Första stycket innebär att Skatteverket ska föra loggar över personuppgifter som behandlas vid sökningar som görs i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Det är en teknisk åtgärd för att säkerställa och kunna visa att personuppgiftsbehandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning och regler som kompletterar den förordningen (jfr artikel 24.1 i EU:s dataskyddsförordning). Med logg avses historik över behandlingen som inte ska gå att ändra i efterhand. Genom loggen ska det därmed gå att följa vilken personuppgiftsbehandlingen som gjorts. Av *andra meningen* följer att Skatteverket ska kontrollera och följa upp loggarna.

Enligt *andra stycket* gäller skyldigheten att föra loggar även gäller när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Bankkontoregistrens sammankopplingssystem definieras i 1 kap. 2 §.

I *tredje stycket* upplyses om att det kan finnas ytterligare föreskrifter på området på lägre nivå än lag. Av stycket följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om tillgång. Det kan exempelvis handla om krav på vad en logg ska innehålla och hur länge den ska bevaras.

8 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Åtkomsten till personuppgifter ska kontrolleras och följas upp regelbundet.

Första stycket gäller även när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om tillgången.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den interna tillgången till personuppgifter i Skatteverkets verksamhet. Paragrafen genomför delvis artikel 16.10 i sjätte penningtvättsdirektivet och utformas efter förebild av bl.a. 14 § beskattningsdatalagen. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.7.

Enligt *första stycket* ska Skatteverket begränsa tillgången till personuppgifter. Det är en säkerhetsåtgärd i syfte att minska risken för integritetsintrång. Innebörden av bestämmelsen är att det ska finnas ett berättigat behov av åtkomst till personuppgifter. Den som arbetar vid Skatteverket ska alltså inte ges obegränsad tillgång till alla personuppgifter som behandlas vid myndigheten. Med uttrycket ”var och en” avses inte bara anställda. Det kan också handla om exempelvis konsulter som tillfälligt är involverade i arbetet. Enligt *andra meningen* ska Skatteverket kontrollera och följa upp tillgången till personuppgifter. Det ska göras regelbundet i syfte att myndigheten ska kunna upptäcka obehörig åtkomst. Att det ska göras regelbundet innebär att det inte bara är om det finns anledning att misstänka intrång som kontroller ska göras.

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska kopplas samman med andra medlemsstaters motsvarigheter. Av *andra stycket* följer att tillgången ska begränsas och att kontroll och uppföljning av tillgången ska göra också när registret ingår i bankkontoregistrens sammankopplingssystem. Bankkontoregistrens sammankopplingssystem definieras i 1 kap. 2 §.

I *tredje stycket* upplyses om att det kan finnas ytterligare föreskrifter på området på lägre nivå än lag. Av stycket följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om tillgång. Det kan exempelvis handla om närmare krav på hur åtkomsten ska kontrolleras och följas upp.

9 § Personuppgifter får lämnas ut elektroniskt.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om elektroniskt utlämnande. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.8.

Paragrafen gäller formerna för utlämnande. I fråga om huruvida uppgifterna får lämnas ut gäller offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), se t.ex. 10 kap. 28 § första stycket den lagen. Se även uppgiftsskyldigheterna i 4 kap. 1–7 §§ denna lag.

I paragrafen upplyses om att Skatteverket får lämna ut uppgifter ur registret elektroniskt. Det innebär ingen skyldighet för myndigheten att lämna ut uppgifter på den sättet. Däremot måste skyndsamhetskravet som följer av 4 kap. 7 § uppfyllas, vilket kan innebära att elektroniskt utlämnande är nödvändigt.

10 § Personuppgifter i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN ska med hänsyn till ändamålet med registret få behandlas i fem år efter det att det konto, värdefack eller virtuella IBAN som uppgifterna hör till har avslutats eller på annat sätt upphört. Därefter ska personuppgifterna inte längre få behandlas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om längsta tid för behandlingen av personuppgifter. Paragrafen genomför delvis artikel 16.8 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.10.

Paragrafen är utformad mot bakgrund av principen om lagringsminimering i artikel 5.1 e i EU:s dataskyddsförordning och det krav på hur längre uppgifterna ska finnas i medlemsstaternas konto- och värdefackssystem som finns i artikel 16.8 i sjätte penningtvättsdirektivet. I paragrafen anges att personuppgifterna får behandlas i fem år efter det att det kontot, värdefack eller virtuellt IBAN som uppgifterna hör till avslutats, men inte längre. Paragrafen gäller även när registret ingår i den sammankoppling av medlemsstaternas konto- och värdefackssystem som kommer att göras (artikel 16.6 i sjätte penningtvättsdirektivet).

Bestämmelserna gäller inte gallring och utgör inte en sådana avvikande bestämmelser som avses i 10 § tredje stycket arkivlagen (1990:782).

11 § Besked om att personuppgifter har lämnats eller ska lämnas ut till en mottagare får inte lämnas ut till den registrerade.

Paragrafen innehåller en bestämmelse som begränsar den registrerades rätt till tillgång enligt EU:s dataskyddsförordningen, även benämnd rätten till registerutdrag. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.9.

Enligt rätten till tillgång i artikel 15 i EU:s dataskyddsförordning ska den registrerade ha rätt att av den personuppgiftsansvarige få bekräftelse på om personuppgifter som rör honom eller henne håller på att behandlas och i så fall få tillgång till personuppgifterna och information om bl.a. mottagare eller kategorier av mottagare till vilka personuppgifterna har lämnats eller ska lämnas ut.

Paragrafen innebär undantag från rätten att få tillgång till information om mottagare till personuppgifter. Sådant undantag gäller redan idag enligt lagen om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2019/20:83 s. 46 och 47).

12 § Artikel 21.1 i EU:s dataskyddsförordning om rätten att göra invändningar gäller inte vid sådan behandling som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Paragrafen innehåller ett undantag från den registrerade rätt att göra invändningar mot behandlingen av hans eller hennes personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 15.11.9.

Paragrafen motsvarar 6 § andra stycket i 2020 års lag om konto- och värdefackssystem (jfr prop. 2019/20:83 s. 46 och 47).

Hänvisningen till EU:s dataskyddsförordning är dynamisk och avser alltså förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen

6 kap.

1 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 15.8.

Paragrafen klargör att beslut om föreläggande som fattas av tillsynsmyndigheten enligt 3 kap. 1 § kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol samt att det krävs prövningstillstånd för prövning av kammarrätten.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på en anmälan om registrering, och
2. vid vilken tidpunkt och hur ofta anmälningar om registrering ska göras.

Paragrafen innehåller bemyndiganden. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.3.

Punkt 1 gäller föreskrifter om anmälan. Det kan exempelvis handla om i vilket format som anmälan ska ges in.

Punkt 2 gäller föreskrifter om vid vilken tidpunkt och med vilken regelbundenhet som anmälningar om registrering ska ges in. Det kan exempelvis handla om vid vilken eller vilka tidpunkter på dygnet som uppgifterna ska anmälas. I likhet med första punkten omfattar denna punkt även anmälningar om ändrade förhållanden.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem. Den upphävda lagen gäller fram till och med den 9 juli 2032 för institut som före ikraftträdandet är anslutna till konto- och värdefackssystemet enligt 2 § andra stycket i den upphävda lagen och i den utsträckning motsvarande uppgifter inte har registrerats i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN.

3. Kreditinstitut och finansiella institut som blir registreringsskyldiga i och med ikraftträdandet av denna lag ska anmäla uppgifter snarast möjligt efter ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 16.3.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* upphävs vid samma tidpunkt lagen om konto- och värdefackssystem. För institut som lämnar uppgifter till det nuvarande konto- och värdefackssystemet, dvs. datasöksystemet, gäller den upphävda lagen dock lagen fram till dess att uppgifterna har registrerats i registret över konton, värdefack och virtuella IBAN och således kan fås därifrån. Det skulle kunna bli aktuellt innan den tekniska anslutningen som krävs för att lämna uppgifter till registret är färdig. Det skulle även kunna bli aktuellt i fråga om historiska uppgifter, i den utsträckning de inte tagits in i registret.

Punkt 3 innebär att kreditinstitut och finansiella institut som omfattas av skyldighet att anmäla uppgifter för registrering måste anmäla samtliga uppgifter en första gång i samband med att registret inrättas. Därefter kommer de vara skyldiga att regelbundet anmäla uppgifter. Instituterna

kommer behöva följa Skatteverkets anvisningar i fråga om hur de ska anslutas för att kunna lämna uppgifter för registrering i registret.

18.4 Förslaget till lag om upphävande av lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet ska upphöra att gälla.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1

I lagen föreskrivs att lagen om viss finansiell verksamhet ska upphöra att gälla. Det är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före upphävandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027. Därigenom upphör vid samma tidpunkt lagen (1996:1006) om viss finansiell verksamhet att gälla. Upphörandet är en följd av att bestämmelser som genomför penningtvättsregelverket samlas i den nya penningtvättslagen.

Enligt *punkt 2* gäller äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före upphävandet. Om den nya penningtvättslagen skulle leda till frihet från eller till lindrigare administrativ sanktion ska dock i stället den nya lagen tillämpas.

18.5 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken (1942:740)

8 kap.

2 § Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,

2. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domar-
ämbete,

3. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,

4. har gjort sig känd för redbarhet,

5. uppfyller kraven i 4 kap. 2 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 2 och 3 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han eller hon har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2 och 3. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–4, och 6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall är förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde.

Ordinarie domare, allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot. Detsamma gäller den som annars är anställd hos någon annan än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. krav för att antas som ledamot i advokatsamfundet. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Första stycket 5, som är ny, innebär att det tydliggörs att vissa krav i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) ska vara uppfyllda för att en person ska antas som ledamot i advokatsamfundet. Det handlar om krav på att personen inte i väsentlig utsträckning får ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, brott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet.

Övriga ändringar är redaktionella. Ingen ändring i sak är avsedd.

7 § En advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt ska uteslutas ur advokatsamfundet. När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § ska registreringen upphävas. Är omständigheterna mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning.

En advokat som annars åsidosätter sina plikter som advokat får meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får advokaten uteslutas ur samfundet eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, registreringen upphävas.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att betala en straffavgift till samfundet med lägst tiotusen och högst tvåhundra-femtio tusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

En advokat är skyldig att genast träda ur samfundet om det inträffar en sådan omständighet som gör att han eller hon enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, om inte styrelsen i fall som avses i 2 § sjätte stycket andra meningen medger undantag. Om advokaten inte träder ur samfundet, trots att han eller hon är skyldig att utträda, ska styrelsen besluta om hans eller hennes uteslutning. Detsamma gäller om en advokat inte längre uppfyller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 1 och styrelsen inte medger att han eller hon

får stå kvar som ledamot av samfundet. Om en sådan advokat som är registrerad enligt 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han eller hon är auktoriserad, ska styrelsen upphäva registreringen.

I beslutet om uteslutning ur samfundet får det föreskrivas att beslutet genast ska verkställas. Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket andra meningen får inte åtalas av någon annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot advokater. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

Tredje stycket andra meningen tas bort, se författningskommentaren till 8 kap. 9 a §.

9 a § *Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden mot advokater och advokatbolag finns i*

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en advokat är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot advokaten enligt detta kapitel.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om annan reglering som är tillämplig i fråga om advokater och advokatbolag och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 9.2 och 9.4.7.

Första stycket innehåller en upplysning om den nya penningtvättsregleringen.

Bestämmelser om ansvariga enheters åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i penningtvättsförordningen. Den innebär bl.a. att ansvariga enheter i vissa fall ska bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet, vidta kundkännedomsgåtgärder och rapportera misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism till finansunderrättelseenheten.

I penningtvättslagen finns det bestämmelser som kompletterar penningtvättsförordningen, bl.a. bestämmelser om tillsynsorganens tillsyn över och ingripanden mot ansvariga enheter vid tillämpning av penningtvättsregleringen. Advokater och advokatbolag är ansvariga enheter och står under tillsyn av Sveriges advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd vid tillämpning av penningtvättsregleringen.

Av artikel 15 i penningtvättsförordningen följer att om den som är ansvarig enhet är anställd i en juridisk person, gäller skyldigheterna enligt förordningen i stället den juridiska personen. I *andra stycket* upplyses om att det förhållandet inte innebär att en advokat som är anställd fritas från ett eget ansvar för att medverka till att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Om ett ingripande görs mot den juridiska personen, kan därför ingripande även göras mot advokaten. Det görs då med stöd av denna lag och i disciplinärt syfte.

Hänvisningarna till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt punkt 2 gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.6 Förslaget till lag om ändring i jordabalken (1970:994)

20 kap.

7 § Förekommer inte någon sådan omständighet som avses i 6 §, ska lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen inte är styrkt av två vittnen och överlåtelsen inte skett genom statlig myndighet,

2. fängesmannen inte har lagfart och fall som avses i 9 § inte föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

4. lagfart söks på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu inte fått laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta inte utgetts,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev inte utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen inte fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt äktenskapsbalkens bestämmelser är beroende av den andre makens samtycke,

8. vid överlåtelse överlåtaren är sambo och förvärvet enligt bestämmelserna i sambolagen (2003:376) är beroende av den andra sambons samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel av anmälan enligt 5 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,

9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

10. förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,

11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,

12. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,

13. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som inte överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades,

14. ansökan i fråga om en fysisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens person- eller samordningsnummer,

15. ansökan i fråga om en juridisk person inte innehåller uppgift om förvärvarens organisationsnummer, eller

16. förvärvaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, trots att det finns en sådan skyldighet.

Första stycket 14 gäller inte om en förvärvare har avlidit innan beslut om lagfart fattats.

Paragrafen anger grunderna för vilandeförklaring av en lagfartsansökan. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen i *första stycket 16*, som innebär att hänvisningen till 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän tas bort, är en följd av att den lagen upphävs och ersätts av en ny lag.

21 kap.

3 § Förekommer inte någon sådan omständighet som avses i 2 §, ska ansökan om inskrivning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för upplåtaren är vilandeförklarad,
2. rättegång pågår om upplåtelsens giltighet eller om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,
3. upplåtelsens giltighet enligt lag är beroende av myndighets tillstånd,
4. ansökan i fråga om en fysisk person inte innehåller uppgift om tomträtts-havarens person- eller samordningsnummer,
5. ansökan i fråga om en juridisk person inte innehåller uppgift om tomträtts-havarens organisationsnummer, eller

6. tomträtts-havaren inte har anmält uppgifter för registrering i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän eller motsvarande sådant register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, trots att det finns en sådan skyldighet.

Första stycket 4 gäller inte om en tomträtts-havare har avlidit innan beslut om inskrivning fattats.

Paragrafen anger grunderna för vilandeförklaring av en ansökan om inskrivning av tomrätt. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen i *första stycket 6*, som innebär att hänvisningen till 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän tas bort, är en följd av att den lagen upphävs och ersätts av en ny lag.

18.7 Förslaget till lag om ändring i pantbankslagen (1995:1000)

2 b § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden mot den som bedriver pantbanks-verksamhet finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om annan reglering som är tillämplig i fråga om pantbanksverksamhet. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 8 kap. 9 a § första stycket rättegångsbalken, se författningskommentaren till den bestämmelsen.

4 § Tillstånd ska ges om

1. det med hänsyn till organisation, ledning och ägare med bestämmande inflytande finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas

a) på ett sätt som är sunt, och
b) i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

2. den myndighet som utövar tillsyn enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism bedömer att kravet i 4 kap. 2 § första stycket den lagen är uppfyllt.

Tillstånd till ett utländskt företag får ges endast om företaget i det land där det har sitt säte bedriver pantbanksverksamhet och står under tillsyn av behörig myndighet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd för att driva pantbanksverksamhet. Övervägandens finns i avsnitt 7.1.

Ändringarna i *första stycket* innebär att lämplighetskravet i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) ska vara uppfyllt för att pantbanksverksamheten ska få drivas. Det handlar om krav på att ledningspersoner och verkliga huvudmän inte i väsentlig utsträckning får ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet. Bedömningen av om det kravet är uppfyllt görs av den myndighet som utövar tillsyn enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Övriga ändringar är språkliga eller redaktionella.

5 § Frågan om tillstånd prövas av länsstyrelsen. Om länsstyrelsen meddelar tillstånd ska den *informera den myndighet som utövar tillsyn över den som driver pantbanksverksamhet enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* om beslutet.

Innan en pantbank öppnar ett nytt kontor, ska anmälan göras till länsstyrelsen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. prövning av tillstånd för pantbankverksamhet och skyldighet att upplysa myndigheten som utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen efterlevs. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

24 § *Länsstyrelsen har tillsyn över den som bedriver pantbankverksamhet. Genom tillsynen kontrolleras att verksamheten bedrivs enligt denna lag.*

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tillsyn. Övervägandena finns i avsnitt 4.1. Bestämmelsen har utformats med nuvarande 4 kap. 1 § fastighetsmäklarlagen (2021:516) som förebild.

Ändringen i paragrafen är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

28 § Ett tillstånd att bedriva pantbanksverksamhet ska återkallas av länsstyrelsen om

1. företaget inom ett år efter tillståndsbeslutet inte har börjat driva verksamheten eller dessförinnan har förklarat sig avstå från tillståndet,

2. företaget under en sammanhängande tid av ett år inte har drivit någon verksamhet,

3. företaget genom att överträda bestämmelser i denna lag eller på något annat sätt visat sig inte uppfylla kravet på en sund pantbanksverksamhet, eller

4. den myndighet som utövar tillsyn över den som driver pantbanksverksamhet enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism har förelagt företaget att upphöra med verksamheten och beslutet har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallelse av tillstånd för pantbanksverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Ändringarna i *punkterna 3 och 4* är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

33 § Pantbanker som är verksamma i Sverige ska till länsstyrelsen betala avgifter för finansiering av länsstyrelsens verksamhet enligt denna lag och andra författningar som reglerar länsstyrelsens tillsyn över pantbanker.

Regeringen får meddela föreskrifter om dessa avgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgifter. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 12.8.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen. Även fortsättningsvis ska avgift för sådan tillsyn dock kunna tas ut enligt denna lag.

Övriga ändringar är språkliga.

35 § Länsstyrelsens beslut enligt 30 § andra stycket får inte överklagas.

Andra beslut som länsstyrelsen meddelar enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnittet 4.1.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.8 Förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

7 kap

5 a § Finansinspektionen ska vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa avtalet om fusion pröva om

1. sparbanken efter fusionen har en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som den är eller kan bli exponerad för,
 2. fusionen kan anses förenlig med intresset hos de som är in sättnare i eller i övrigt har fordringar på de sparbanker som berörs av fusionen, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig från allmän synpunkt,
 3. det finns skäl att anta att spar bankens verksamhet efter fusionen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och
 4. det finns skäl att anta att fusionen har samband med eller kan öka risken för
 - a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller
 - b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.
- Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta
1. sparbankernas anseende, och
 2. om sparbankernas verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om tillstånd att verkställa ett fusionsavtal. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

9 kap.

2 § En revisor, en lekmannarevisor eller en granskare i en sparbank är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som uppsåtligt eller av oaktsamhet vållas av en medhjälpare. I de fall som avses i 4 a kap. 21 § första stycket 3 och 4 b kap. 19 § andra stycket denna lag, artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättnings-skyldiga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för revisorer m.fl. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvätts-regleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.9 Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

4 kap.

17 § En revisor som är en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag ska vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot i stiftelsen eller en styrelseledamot, verkställande direktör eller bolagsman hos förvaltaren inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1 och 3–5 §§ och 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Revisorn ska även vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt artikel 69 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 18 och 19 §§ inte vidtas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder som revisorer ska vidta när de misstänker att en styrelseledamot i stiftelsen eller en företrädare för förvaltaren har gjort sig skyldig till ekonomisk brottslighet. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

5 kap.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Revisorn ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaksamhet orsakas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 4 kap. 15 § andra stycket 2 denna lag, artikel 69 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor, är det bolaget och den som är huvudansvarig för revisionen som är ersättningsskyldiga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsskyldighet för en revisor. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgarantin

5 § Följande insättare, eller utländska motsvarigheter, kan inte få ersättning enligt garantin:

1. en bank,
2. ett kreditmarknadsföretag,
3. ett värdepappersbolag,
4. ett försäkringsföretag,
5. ett återförsäkringsföretag,
6. ett tjänstepensionsföretag,
7. en understödsförening,
8. ett finansiellt institut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
9. en värdepappersfond eller en alternativ investeringsfond,
10. en pensionsfond,
11. en region, en kommun eller en statlig myndighet, eller
12. en insättare som inte har identifierats enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kategorier av insättare som är undantagna från rätten till ersättning från garantin. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *punkten 12* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige

4 kap.

5 § En försäkringsgivare från tredje land ska beviljas koncession och dess företrädare ska godkännas, om ansökan uppfyller de krav som ställs i 4 § och

1. den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla kraven i denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten,

2. den som kommer att ha ett sådant kvalificerat innehav i en försäkringsgivare som avses i 1 kap. 1 och 16 §§ försäkringsrörelselagen (2010:2043) bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av en försäkringsgivare, och

3. den som avses vara företrädare för försäkringsgivaren eller, i de fall där företrädaren är en juridisk person, vara dess ombud har tillräckliga insikter och erfarenhet för att delta i ledningen hos en försäkringsgivare och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Vid bedömningen enligt första stycket 2 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att försäkringsgivarens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Koncession får inte vägras av det skälet att det inte behövs någon ytterligare försäkringsgivare.

Koncession beviljas tills vidare eller, om det finns särskilda omständigheter, för bestämd tid, högst tio år, och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Koncession ska meddelas i enlighet med den indelning som anges i 2 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövningen av försäkringsgivare från tredje land och kvalificerade ägare inför beslutet om koncession. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om att personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av Sveriges advokatsamfunds styrelse eller disciplinnämnd för tillsyn över att advokater och advokatbolag fullgör sina skyldigheter enligt

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, och

– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillgång till utdrag ur belastningsregistret. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen som görs i paragrafen är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.13 Förslaget till lag om ändring i revisionslagen (1999:1079)

37 § En revisor som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaksamhet skadar företaget ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom överträdelse av denna lag eller tillämplig lag om årsredovisning. En revisor ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av

oaktsamhet vållas av revisorns medhjälpare. I fall som avses i 36 § andra stycket denna lag, *artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som revisorn eller revisorns medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen eller granskningen av hållbarhetsrapporten som är ersättningsskyldiga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för revisorer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.14 Förslaget till lag om ändring i revisorslagen (2001:883)

2 a § För auktoriserade revisorer, godkända revisorer och registrerade revisionsbolag och andra revisionsföretag gäller även

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och*

– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.*

Revisorsinspektionen får avstå ingripande enligt denna lag, om ingripande görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en auktoriserad eller godkänd revisor är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot revisorn enligt denna lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om annan reglering som är tillämplig i fråga om revisorer och revisionsföretag och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 9.2 och 9.4.7.

Första och tredje styckena motsvarar 8 kap. 9 a § rättegångsbalken, se författningskommentaren till den paragrafen. Utgångspunkten är också att ingripande mot en revisor, ett registrerat revisionsföretag eller annat revisionsföretag som inte följer penningtvättsregleringen görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Av *andra stycket* följer att Revisorsinspektionen kan behöva avstå från ingripande enligt denna lag, om ingripande gjorts enligt penningtvättslagen. Det gäller om det annars skulle leda till dubbelbestraffning: Det gäller även om resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

4 § En auktoriserad revisor ska

1. yrkesmässigt utöva revisionsverksamhet,
2. vara bosatt i Sverige eller i en annan stat inom EES,

3. varken vara i konkurs, ha näringsförbud, ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, vara förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall eller vara föremål för någon motsvarande rådgivningsinskränkning i en annan stat,

4. ha den utbildning och erfarenhet som behövs för revisionsverksamhet,

5. hos Revisorsinspektionen ha avlagt revisorsexamen,

6. vara redbar och i övrigt lämplig att utöva revisionsverksamhet, och

7. uppfylla kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det finns särskilda skäl, får Revisorsinspektionen i ett enskilt fall bevilja undantag från kraven i första stycket 1 och 2.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på en auktoriserad revisor.

Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringarna i *punkten* 7 motsvarar 8 kap. 2 § rättegångsbalken, se författningskommentaren till den paragrafen.

6 § En godkänd revisor ska uppfylla de krav som anges i 4 § första stycket 1–4, 6 och 7.

Om det finns särskilda skäl, får Revisorsinspektionen i ett enskilt fall bevilja undantag från kraven i 4 § första stycket 1 och 2.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på en godkänd revisor.

Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringarna motsvarar 8 kap. 2 § rättegångsbalken, se författningskommentaren till den paragrafen.

11 § En revisor får utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller aktiebolag endast om följande villkor är uppfyllda:

1. Bolaget är inte i konkurs eller likvidation.

2. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag.

3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.

4. Bolaget är redbart och i övrigt lämpat att utöva revisionsverksamhet i.

5. *Bolagets ledning och verkliga huvudmän uppfyller kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.*

Vid tillämpningen av första stycket 2 ska med en revisors direkta ägande jämföras indirekt ägande genom ett eller flera handelsbolag eller aktiebolag som uppfyller följande tre villkor (ägarbolag):

1. Bolaget ägs av revisorer eller av ett eller flera registrerade revisionsbolag eller av andra ägarbolag.

2. Bolaget utövar inte någon annan verksamhet än

a) revisionsverksamhet,

b) verksamhet som har ett naturligt samband med revisionsverksamhet eller

c) ägande av revisionsföretag eller annat ägarbolag.

3. Bolagets styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och prokurister är revisorer.

Trots första och andra styckena får revisionsverksamhet också bedrivas enligt de villkor för registrerade revisionsbolag som föreskrivs i 13–15 §§.

Det som sägs i första stycket 3 och andra stycket 3 avser inte styrelseledamöter och styrelsesuppleanter som är utsedda enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav för att en revisor ska få utöva revisionsverksamhet i ett handelsbolag eller aktiebolag. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Genom *första stycket* 5, som är ny, tydliggörs att kraven på ledning och verkliga huvudmän i juridiska personer i penningtvättslagen ska vara uppfyllda. Det handlar om krav på att ledningspersoner och verkliga huvudmän inte i väsentlig utsträckning får ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet.

Övriga ändringar är språkliga eller redaktionella.

28 c § Revisorsinspektionen får, om det finns skäl för det, göra en platsundersökning hos en revisor eller ett registrerat revisionsbolag.

En platsundersökning får endast göras vid tillsyn *enligt denna lag över revision av företag av allmänt intresse*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om platsundersökning. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

Ändringarna i *andra stycket* är en följd av att bestämmelser om tillsyn över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

32 b § En sanktionsavgift för en fysisk person ska fastställas till högst en miljon kronor.

En sanktionsavgift för en juridisk person ska fastställas till högst två procent av företagets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättning saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

En sanktionsavgift får inte fastställas till ett lägre belopp än femtusen kronor.

Paragrafen innehåller bestämmelser som sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

Fjärde stycket tas bort och är en följd av att bestämmelser om ingripanden vid överträdelser av den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

32 d § Vid valet av disciplinär åtgärd enligt 32 och 32 a §§ ska Revisorsinspektionen ta särskild hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är, hur länge den har pågått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen uteslutande består i att revisorn inte har fullgjort sin uppgiftsskyldighet gentemot Revisorsinspektionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser som gäller valet av ingripande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att bestämmelser om ingripanden vid överträdelser över den nya penningtvättsregleringen samlas i penningtvättslagen.

33 § Om en auktoriserad revisor inte längre uppfyller kraven i 4 § *första stycket* 1–6 eller en godkänd revisor inte längre uppfyller kraven i 4 § *första stycket* 1–4 och 6 i *enlighet med vad som anges i* 6 §, ska auktorisationen eller godkännandet upphävas.

Om en auktoriserad revisor inte längre uppfyller kravet i 4 § första stycket 7 eller en godkänd revisor inte längre uppfyller det kravet i enlighet med vad som anges i 6 §, gäller vad som följer av 4 kap. 10 och 12 §§ lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det för en revisor inträder någon omständighet som innebär hinder för auktorisation eller godkännande, ska revisorn genast anmäla detta till Revisorsinspektionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller om en auktoriserad eller godkänd revisor inte uppfyller kraven för det. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 och 6.4 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.2, 7.2 och 9.2.

Ändringen i *första stycket* är en följd av det nya lämplighetskravet, se författningskommentarerna till 4 och 6 §§.

Övriga ändringar är redaktionella.

34 § Föreskrifterna i 32–32 i §§ gäller i tillämpliga delar även för registrerade revisionsbolag och revisorer från ett tredjeland. Det som sägs där om upphävande av auktorisation eller godkännande ska i stället avse upphävande av registrering.

Om ett registrerat revisionsbolag inte längre uppfyller de för bolaget gällande kraven i 10, 11 *första stycket* 1–4, 13, 14 eller 16 a §, ska registreringen upphävas. Detsamma gäller i fråga om en revisor från ett tredjeland, om kraven för registrering enligt 16 b § inte längre är uppfyllda.

Om ett registrerat revisionsbolag inte längre uppfyller kravet i 11 § första stycket 5, gäller vad som följer av 4 kap. 10–12 §§ lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Om det för ett registrerat revisionsbolag inträder någon omständighet som innebär hinder för registrering, ska bolaget genast anmäla detta till Revisorsinspektionen. Detsamma gäller för en revisor från ett tredjeland.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller för registrerade revisionsbolag och revisorer från tredje land. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.2 och 7.2.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av det nya lämplighetskravet, se författningskommentaren till 11 §.

Övriga ändringar är redaktionella.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

1 kap.

12 § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Bestämmelser om ansvariga enheters åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism finns i penningtvättsförordningen. Den innebär bl.a. att ansvariga enheter i vissa fall ska bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet, vidta kundkännedomsåtgärder och rapportera misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism till finansunderrättelseenheten vid Polismyndigheten. Den reglerar också uppdragsavtal som omfattar uppgifter som härrör från penningtvättsförordningen. För sådana uppdrag ska artikel 18 i den förordningen tillämpas.

I lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) finns bestämmelser som kompletterar penningtvättsförordningen, bl.a. bestämmelser om tillsynsorganens tillsyn över och ingripanden vid överträdelse av penningtvättsregleringen. Utgångspunkten är att ett ingripande mot en ansvarig enhet som inte uppfyller sina skyldigheter enligt penningtvättsregleringen görs enligt penningtvättslagen.

Hänvisningarna till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

2 kap.

2 § Vid bedömningen enligt 1 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget är ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett

sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om bolaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

Om förvaringsinstitutet är en i Sverige etablerad filial till ett kreditinstitut med säte i ett annat land inom EES, får Finansinspektionen som ett villkor för tillståndet föreskriva att de tillgångar som ingår i en värdepappersfond ska förvaras här i landet. Detta gäller dock inte om tillgångarna ska förvaras hos ett utländskt förvaringsinstitut enligt 3 kap. 2 § tredje stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser bl.a. om vad som ska beaktas vid lämplighetsprövningen av en innehavare. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket, punkten 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

11 kap.

3 § Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett fondbolag och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i fondbolaget.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för fondbolaget eller vara verkställande direktör i detta bolag eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett fondbolag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om förvärvaren är ett blandat finansiellt holdingföretag, ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan fondbolaget och någon annan, ska tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd för förvärv. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket, punkten 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

7 § Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att fondbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren är ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot att företräda aktier vid stämman i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvätsregleringen.

Hänvisningen till penningtvätsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

12 kap.

1 a § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett fondbolags styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om fondbolaget

1. har fått tillstånd att driva fondverksamhet genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. påbörjar marknadsföring av en av bolaget förvaltat värdepappersfond i ett annat land inom EES innan en underrättelse om detta gjorts hos Finansinspektionen i enlighet med 2 kap. 15 c §,

3. inte uppfyller grundläggande krav på organisation och drift av verksamheten enligt 2 kap. 17 § första stycket 1 eller 2 eller tredje stycket eller 17 f § eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 11 avseende dessa bestämmelser,

4. åsidosätter sina skyldigheter eller på annat sätt överträder det som anges om uppdragsavtal i 2 a kap.,

5. påbörjar förvaltning och marknadsföring av en värdepappersfond utan att fondbestämmelserna godkänts enligt 4 kap. 9 §,

6. vid upprepade tillfällen låter bli att upprätta eller tillhandahålla informationsbroschyr, faktablad, årsberättelse och halvårsberättelse i enlighet med 4 kap. 15–21 §§,

7. vid upprepade tillfällen placerar medel i en värdepappersfond i strid med det som anges i någon av 5 kap. 1, 3–22, 24 eller 25 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 19, 20, 23 och 24 avseende dessa bestämmelser,

8. inte uppfyller kraven på hantering av risker i 5 kap. 2 § första eller andra stycket eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 § 23 avseende dessa bestämmelser,

9. utför diskretionär portföljförvaltning i strid med 7 kap. 1 § första stycket 1,

10. i strid med 11 kap. 5 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

11. i strid med 11 kap. 5 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehavet, *eller*

12. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 11 kap. 1 eller 4 § för förvärv eller avyttring av aktier i bolaget, ska första stycket 10 och 11 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om bolagets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett fondbolag, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot ledningspersoner i fondbolag. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

I paragrafen görs en ändring som innebär att första stycket 12 om att ingripande mot ledningspersoner får göras vid överträdelser av penningtvättslagen tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 12 §.

Övriga ändringar är redaktionella.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse

1 kap.

2 a § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Med tillägg av hänvisningen till TFR-förordningen motsvarar paragrafen 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

3 kap.

2 § Ett svenskt företag ska ges tillstånd att driva bankrörelse eller finansieringsrörelse, om

1. bolagsordningen, stadgarna eller reglementet stämmer överens med denna lag och andra författningar och i övrigt innehåller de särskilda bestämmelser som behövs med hänsyn till den planerade verksamhetens omfattning och art,

2. det finns skäl att anta att den planerade rörelsen kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut,

4. den som ska vara

a) styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem är lämplig för en sådan uppgift genom att ha tillräckligt gott anseende och tillräcklig insikt, kunskap och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt *agerar* med ärlighet, integritet och självständigt tänkande,

b) nyckelperson är lämplig för en sådan uppgift genom att ha tillräckligt gott anseende och tillräcklig insikt, kunskap och erfarenhet för att utöva betydande inflytande över verksamheten och även i övrigt *agerar* med ärlighet och integritet, och

5. styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att kreditinstitutets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, eller
b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i företaget är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag, ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § och 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav för tillstånd för bank- och finansieringsrörelse. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Övrig ändring är språklig. Ingen ändring i sak är avsedd.

14 kap.

2 § Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett kreditinstitut och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i kreditinstitutet.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för kreditinstitutet eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett kreditinstitut och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt om styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda institutet,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att kreditinstitutets rörelse drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar institutets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om förvärvaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild till syn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet skulle leda till nära förbindelser mellan kreditinstitutet och någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av institutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillstånd till vissa förvärv. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

2 a § Frågan om tillstånd enligt 2 § får avgöras först efter samråd med behörig myndighet i ett annat land inom EES om förvärvaren är

1. ett i det landet auktoriserat utländskt kreditinstitut, företag för elektroniska pengar, försäkringsföretag eller värdepappersföretag, eller ett i det landet hemmahörande förvaltningsbolag som där har tillstånd att driva verksamhet enligt bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåt bara värdepapper (fondföretag),

2. ett moderföretag till ett sådant företag som avses i 1, eller

3. en fysisk eller juridisk person som kontrollerar ett sådant företag som avses i 1.

Inför bedömningen enligt 2 § *andra stycket 3* ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter. Finansinspektionen ska särskilt beakta om förvärvaren är etablerad i ett land utanför EES som av Europeiska kommissionen har identifierats som ett högriskredjeland eller omfattas av internationella sanktioner och inspektionen gör bedömningen att det påverkar förvärvarens förmåga att uppfylla kraven i

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,*

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024,*

– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om bl.a. Finansinspektionens skyldighet att samråda med tillsynsmyndigheter i andra länder inom EES inför beslut om tillstånd till förvärv. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningarna till förordningarna är dynamiska och avser därmed förordningarna i de vid varje tidpunkt gällande lydelsena.

6 § Finansinspektionen får besluta att den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i ett kreditinstitut vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om innehavaren motverkar eller kan antas komma att motverka att kreditinstitutets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar institutets verksamhet,

2. om innehavaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om innehavaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot att företräda aktier på stämman i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

15 kap.

1 a § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i ett kreditinstituts styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om kreditinstitutet

1. har fått tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

2. i strid med 14 kap. 4 § första stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla sådana förvärv och avyttringar som avses där,

3. i strid med 14 kap. 4 § tredje stycket låter bli att till Finansinspektionen anmäla namnen på de ägare som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar i institutet samt storleken på innehaven,

4. inte uppfyller kraven i 6 kap. 1, 2, 2 b–3 b, 4, 4 a, 4 c eller 5 § eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 1 § 5, eller kraven som ställs upp i lagen (2026:226) om begränsning av bostadskrediter,

5. vidtar en åtgärd som kräver tillstånd av Finansinspektionen enligt denna lag eller tillsynsförordningen

a) utan att ha ett sådant tillstånd,

b) med stöd av ett tillstånd som kreditinstitutet har fått genom att lämna falska uppgifter, eller

c) där åtgärden inte uppfyller kraven för tillståndet,

6. inte uppfyller kraven på

a) sammansättning, villkor, justeringar och avdrag för kapitalbas enligt del två i tillsynsförordningen, eller

b) kapitalbas enligt artikel 92.1 i tillsynsförordningen,

7. inte uppfyller kraven för datainsamling och styrning i del tre, avdelning III, kapitel 2 i tillsynsförordningen,

8. inte uppfyller kraven för riskvägda exponeringsbelopp, kapitalbaskrav och styrformer i del tre, avdelningarna II–VI i tillsynsförordningen,

9. låter bli att lämna uppgifter till Finansinspektionen eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med någon av artiklarna 430.1–430.3 och 430a i tillsynsförordningen,

10. i strid med

a) artikel 412 i tillsynsförordningen vid upprepade tillfällen eller systematiskt låter bli att hålla likvida tillgångar, eller

b) artikel 413 eller 428b i tillsynsförordningen låter bli att hålla en stabil nettofinansieringskvot,

11. inte uppfyller kraven för stora exponeringar mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning enligt bestämmelserna i del fyra i tillsynsförordningen,

12. inte uppfyller kraven för beräkning av likviditetstäckningskvoten och den stabila nettofinansieringskvoten i del sex, avdelningarna I och IV i tillsynsförordningen och delegerade akter som avses i artikel 460.1 i den förordningen,

13. låter bli att lämna information eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med någon av artiklarna 431.1–431.3 och 451.1 i tillsynsförordningen,

14. gör betalningar till innehavare av instrument som ingår i institutets kapitalbas i strid med 8 kap. 3 och 4 §§ lagen (2014:966) om kapitalbuffertar eller artikel 28, 51 eller 63 i tillsynsförordningen, när dessa artiklar förbjuder sådana betalningar till innehavare av instrument som ingår i kapitalbasen,

15. har tillåtit en styrelseledamot, verkställande direktören eller en ersättare för någon av dem att åta sig ett sådant uppdrag i institutet eller kvarstå i institutet trots att kraven i 3 kap. 2 § första stycket 4 a eller 5, 10 kap. 8 a–8 c §§ eller 12 kap. 6 a–6 c §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 1 § 3 inte är uppfyllda,

16. i strid med 6 a kap. 1 eller 2 § låter bli att upprätta eller lämna in en återhämtningsplan eller en koncernåterhämtningsplan,

17. i strid med 6 b kap. 11 § låter bli att anmäla att koncerninternt finansiellt stöd ska lämnas,

18. i strid med 13 kap. 4 a och 5 a §§ låter bli att underrätta Finansinspektionen om institutet fallerar eller sannolikt kommer att falla,

19. inte uppfyller kravet på kapitalbas och kvalificerade skulder enligt 4 kap. lagen (2015:1016) om resolution eller i strid med 28 kap. 1 § samma lag låter bli att lämna begärda upplysningar till Riksgäldskontoret,

20. är ett moderföretag enligt artikel 4.1.15 i tillsynsförordningen och inte uppfyller kraven i del tre, fyra, sex eller sju i den förordningen eller 2 kap. 1 eller 2 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag på grupp- eller undergruppsnivå,

21. omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer och

a) har fått tillstånd att ge ut säkerställda obligationer genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

b) driver verksamhet med säkerställda obligationer utan tillstånd,

c) ger ut säkerställda obligationer som inte uppfyller 3 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11 eller 15 § eller 16 § andra stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

d) låter bli att lämna information eller lämnar ofullständig eller felaktig information i strid med 3 kap. 16 § första stycket lagen om utgivning av säkerställda obligationer, eller

e) vid upprepade tillfällen eller systematiskt låter bli att hålla likvida tillgångar i en sådan likviditetsbuffert som avses i 3 kap. 9 a § lagen om utgivning av säkerställda obligationer,

22. låter bli att lämna uppgifter

om sin verksamhet med säkerställda obligationer till Finansinspektionen eller lämnar ofullständiga eller felaktiga uppgifter i strid med 13 kap. 3 §,

23. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554,

24. inte uppfyller kraven för beräkning av bruttosoliditetsgraden i del sju i tillsynsförordningen, eller

25. låter bli att ansöka om tillstånd för eller att underrätta om något av följande enligt 1 a kap. 8, 22, 23, 29, 38, 40 eller 49 § lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag:

a) tillstånd för förvärv av väsentligt innehav eller under rättelse om avyttring av väsentligt innehav,

b) tillstånd för väsentlig överföring av tillgångar eller skulder,

c) tillstånd för verkställande av fusions- eller delningsplan.

Om en sådan person som anges i första stycket omfattas av tillstånds- eller underrättelseskyldighet enligt 14 kap. 1 eller 3 § för förvärv eller avyttring av aktier eller andelar i institutet, ska första stycket 2 och 3 inte gälla för den personen i fråga om dessa aktier eller andelar.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om institutets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett kreditinstitut, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot ledningspersoner. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

I paragrafen görs ändringar som innebär att första stycket 15 och 16 om att ingripande mot ledningspersoner får göras vid överträdelser av TFR-förordningen och penningtvättslagen tas bort. Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 2 a §.

Övriga ändringar är redaktionella.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.17 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

9 kap.

42 § En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott.

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt artikel 69 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism eller 3 kap. 3 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas.

I paragrafen finns bestämmelser om åtgärder en revisor ska vidta om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt vissa uppräknade bestämmelser. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av den nya penningtvåtsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

25 kap.

11 § Bolagsverket ska besluta att bolaget ska gå i likvidation, om

1. bolaget inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till Bolagsverket om sådan behörig styrelse, verkställande direktör, särskild delgivningsmottagare eller revisor som ska finnas enligt denna lag,

2. bolaget inte till Bolagsverket har kommit in med årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, koncernredovisning, koncernrevisionsberättelse och granskningsberättelse för koncernen enligt 8 kap. 16 § samma lag inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

3. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet ska vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 5 § eller, i fråga om publika aktiebolag, 14 § och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, eller

4. bolaget på grund av bestämmelserna i 19 kap. 6 eller 16 § är skyldigt att minska aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 5 § eller, i fråga om publika aktiebolag, 14 §.

Bolagsverket får besluta att ett bolag ska gå i likvidation om bolaget inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7 §, 8 § första stycket, 12 § första stycket eller 14 § första stycket lagen (2027:000) om verkliga huvudmän.

Beslut om likvidation ska dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket och avgift som har påförts enligt 26 § har betalats.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare, en borgenär eller, i sådana fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget. *En fråga om likvidation enligt andra stycket prövas av Bolagsverket självmant.*

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Paragrafen innehåller bestämmelser om likvidation. Paragrafen genomför delvis artikel 10.15 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får Bolagsverket besluta om att ett bolag ska gå i likvidation om det inte har följt vissa förelägganden som har meddelats enligt lagen (2027:000) om verkliga huvudmän. Det gäller om bolaget inte har följt ett föreläggande om

- att anmäla nya eller ändrade uppgifter för registrering i registret över verkliga huvudmän, eller
- att rätta en uppgift i en anmälan om registrering eller registret.

Det gäller dessutom om bolaget i sin anmälan om registrering inte följt de krav som gäller för en anmälan, och inte följt ett föreläggande om att yttra sig i frågan eller rätta till bristen. Bestämmelsen är fakultativ, det vill säga Bolagsverket måste inte besluta om att bolaget ska gå i likvidation i dessa situationer. Åtgärden är ingripande men kan anses vara en proportionerlig åtgärd i situationer då mindre ingripande åtgärder inte gett resultat och det kan antas att bolaget medvetet försöker att dölja de verkliga huvudmännen.

Fjärde stycket andra meningen, som är ny, innebär att en fråga om likvidation enligt andra stycket prövas av Bolagsverket självmant.

Övriga ändringar är redaktionella.

24 § I ett ärende enligt 11 § ska Bolagsverket förelägga bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid. Föreläggandet ska delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

Ett föreläggande enligt första stycket ska endast riktas mot bolaget om ärendet avser likvidation enligt 11 § andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande gällande likvidation. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, ska ett likvidationsföreläggande riktas endast mot bolaget om ärendet avser likvidation enligt 11 § andra stycket.

26 § Om Bolagsverket självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1 *eller andra stycket*, ska bolaget förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Bolaget får förpliktas att betala en avgift enligt första stycket endast om Bolagsverket senast sex veckor innan föreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till bolaget på dess senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att bolaget kan bli skyldigt att betala en avgift om bristen inte avhjälpas.

Om det kommer fram i likvidationsärendet att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggandet meddelades, ska avgiftsbeslutet upphävas.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgift till följd av likvidationsförelägganden. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Ändringen i *första stycket* innebär att Bolagsverket även ska kunna ta ut särskild avgift motsvarande myndighetens kostnader i likvidationsärendet när Bolagsverket meddelar ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § andra stycket.

Övriga ändringar är språkliga.

29 kap.

2 § En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar. I de fall som avses i 9 kap. 44 § och 46 § andra stycket och 10 kap. 18 § andra stycket denna lag och artikel 69 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 3 kap. 3 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* ansvarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen, granskningen av en hållbarhetsrapport eller den särskilda granskningen som är ersättningsskyldiga.

Första och andra styckena gäller även för den revisor eller oberoende sakkunniga som utför granskning i samband med ett gränsöverskridande förfarande enligt 23, 24 eller 24 a kap.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för revisorer m.fl. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelse som har skett före ikraftträdandet.

18.18 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

1 kap.

1 c § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

3 kap.

2 § Vid bedömningen enligt 1 § första stycket 4 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att värdepappersbolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som kommer att ha ett kvalificerat innehav i bolaget är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av innehavarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om bolaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av värdepappersbolaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighetsprövningen hos den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i ett värdepappersbolag. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

12 kap.

3 § Vid bedömningen enligt 2 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att börsens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighetsprövning av den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget som ska driva en börs. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *punkt 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

13 kap.

12 § En börs får driva annan verksamhet som har nära samband med den verksamhet som tillståndet omfattar.

En börs får också efter tillstånd av Finansinspektionen

1. driva en handelsplattform, och

2. driva en auktionsplattform för handel med utsläppsrätter som en reglerad marknad i enlighet med *kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2830 av den 17 oktober 2023 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG genom fastställande av regler om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter för växthusgaser*.

För verksamhet enligt andra stycket 1 ska 8 kap. 21 § och 11 kap. gälla. Det som anges i 8 kap. 21 § och 11 kap. om värdepappersinstitut ska då avse börs.

För verksamhet enligt andra stycket 2 ska bestämmelserna i denna lag om reglerade marknader gälla.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen ge tillstånd till en börs att driva även annan verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar vilken sidoverksamhet en börs får bedriva. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Den ändrade hänvisningen i *andra stycket 2* är en följd av att den nya förordningen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

14 kap.

3 a § Särskilda bestämmelser om deltagare i handeln på en reglerad marknad när det är fråga om auktionering av utsläppsrätter på en auktionsplattform finns i artiklarna 15–21 i *förordning (EU) 2023/2830*.

Paragrafen upplyser om andra tillämpliga bestämmelser om deltagare i auktionering av utsläppsrätter. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Den ändrade hänvisningen är en följd av den nya förordningen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

24 kap.

3 § Tillstånd ska ges till förvärv som avses i 1 §, om förvärvaren bedöms lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av ett värdepappersbolag eller en börs och det kan antas att det tilltänkta förvärvet är ekonomiskt sunt. Hänsyn ska tas till förvärvarens sannolika påverkan på verksamheten i värdepappersbolaget eller börsen.

Vid bedömningen enligt första stycket ska förvärvarens anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas

1. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för värdepappersbolaget eller börsen eller vara verkställande direktör i detta företag, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett värdepappersbolag eller en börs och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt om styrelsen i sin helhet har tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att leda företaget,

2. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att värdepappersbolagets eller börsens rörelse drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

3. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

- a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

- b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om det är fråga om ett värdepappersbolag och förvärvaren är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag ska det vid bedömningen av förvärvarens anseende särskilt beaktas om dess ledning uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat.

Om förvärvet av aktier i ett värdepappersbolag skulle leda till nära förbindelser mellan bolaget och någon annan, ska tillstånd ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av bolaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövningen av om en förvärvare av ett kvalificerat innehav i ett värdepappersbolag eller en börs är lämplig. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

7 § Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar vid stämman inte får företräda fler aktier eller andelar än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att värdepappersbolagets eller börsens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren, när det är fråga om ett värdepappersbolag, är ett finansiellt holdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 1 a kap. 2 § eller 3 kap. 5 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om den som har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 §, får Finansinspektionen besluta att innehavaren vid stämman inte får företräda aktierna eller andelarna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier eller andelar, får innehavaren inte företräda aktierna eller andelarna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot att företräda aktier på stämman i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

25 kap.

12 § Finansinspektionen får förelägga ett utländskt värdepappersföretag som hör hemma inom EES och som driver verksamhet från filial i Sverige, att göra rättelse om det överträder någon av följande bestämmelser eller föreskrifter som hänför sig till någon av dem:

– 8 kap. 15–20 och 32 §§, *och*

– 9 kap. 1, 10–12, 14–30, 31–36, 38 och 39 §§.

Ett föreläggande ska också utfärdas om företaget åsidosätter sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 14–26 i förordningen om marknader för finansiella instrument.

Om företaget inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda värdepappersföretaget att påbörja nya transaktioner i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Europeiska kommissionen och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att ingripa mot ett utländskt värdepappersföretag inom EES som driver

verksamhet från filial i Sverige. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 c §.

Övriga ändringar är språkliga.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.19 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

10 kap.

5 c § Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller en myndighet enligt artikel 75 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism eller 5 kap. 15 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 2 § eller 9 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Paragrafen innehåller sekretessbrytande bestämmelser. Paragrafen genomför artikel 26.1 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitten 4.2, 4.3, 8.8, 11.6.1 och 12.4.

Tillägget av artikel 75 i penningtvättsförordningen innebär att sekretess inte hindrar vissa myndigheter från att lämna uppgifter till en enskild (ansvariga enheter enligt penningtvättsförordningen) eller myndigheter (behöriga myndigheter enligt penningtvättsförordningen) vid sådan samverkan som sker inom ramen för ett partnerskap för informationsutbyte enligt den förordningen. De nationella myndigheter som omfattas av den sekretessbrytande bestämmelsen framgår av penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Tillägget av 5 kap. 15 § och 7 kap. 7 § penningtvättslagen innebär att sekretess inte heller hindrar vissa myndigheter från att i enlighet med angivna paragrafer lämna uppgifter i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. De nationella myndigheter som omfattas av den sekretessbrytande bestämmelsen framgår av penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Tillägget av 8 kap. 2 § penningtvättslagen innebär att sekretess inte utgör hinder för finansunderrättelseenheten vid Polismyndigheten att lämna vissa uppgifter till ansvariga enheter, vilket omfattar uppgifter om

fysiska och juridiska personer, om det kan antas vara relevant för deras utförande av åtgärder för kundkännedom enligt penningtvättsförordningen.

Hänvisningen till 9 kap. 4 § penningtvättslagen motsvarar hänvisningen till 4 a kap. 3 § 2017 års penningtvättslag (jfr prop. 2021/22:251 s. 131). Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18 kap.

18 d § Sekretess gäller för uppgifter om brottsbekämpande myndigheters förfrågningar om uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN, om det kan antas att syftet med förfrågan motverkas om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fem år.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om sekretess för brottsbekämpande myndigheters förfrågningar om uppgifter ur registret över konton, värdefack och virtuella IBAN. Övervägandena finns i avsnitt 15.9.

Sekretessen gäller om det kan antas att syftet med förfrågan motverkas om uppgiften röjs, dvs. med ett rakt skaderekvisit. Så kan exempelvis vara fallet om den brottsbekämpande myndighetens utredning kan ta skada av att den person vars uppgifter efterfrågas för kännedom om att det pågår en sådan utredning.

Enligt *andra stycket* gäller sekretessen för en uppgift i en allmän handling i högst fem år.

19 § Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 8 b, 9 och 10 §§, 11 § första stycket, 12, 12 a, 13 och 18 d §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare eller inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 17 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol eller åklagare.

Att den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ i vissa fall inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter utöver det som anges i andra stycket följer av 7 kap. 10 §, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Paragrafen innehåller en bestämmelse vilka tystnadsplikter enligt 18 kap. som har företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 15.9.

Ändringen i *första stycket* innebär att den sekretess som följer av 18 d § inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

21 kap.

4 b § Sekretessen enligt 3 § första stycket hindrar inte att uppgift om en enskilds bostadsadress i registret över verkliga huvudmän lämnas till

1. ett utländskt organ enligt 6 kap. 3 § *lagen (2027:00) om verkliga huvudmän* eller ett svenskt eller utländskt självreglerande organ enligt samma paragraf, eller

2. en ansvarig enhet enligt artikel 3.3 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, som i hemlandet har en offentlig funktion.

Paragrafen innehåller en sekretessbrytande bestämmelse. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen är en följd av att 2017 års lag om registrering av verkliga huvudmän upphävs och ersätts med en ny lag. Ingen ändring i sak är avsedd.

30 kap.

16 § Sekretess gäller i ärende om någons inträde i Advokatsamfundet, om disciplinärt ingripande mot en advokat eller om en advokats uteslutning ur samfundet för uppgift om hans eller hennes ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess i vissa ärenden om advokater.

Ändringen i *första stycket*, som innebär att hänvisningen till tillsyns- och ingripandekapitlet i 2017 års penningtvättslag tas bor är en följd av den nya penningtvätsregleringen och att 16 a § införs, se författningskommentaren till 16 a §.

16 a § Sekretess gäller i ärende om tillsyn eller ingripande mot en advokat eller advokatbolag enligt *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism för uppgift om advokatens eller advokatbolagets ekonomiska ställning eller om annans personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs.*

Detsamma gäller i verksamhet som består i övervakning över den verksamhet med tillsyn över advokater och advokatbolag som Sveriges advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd bedriver enligt lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om sekretess i verksamhet enligt penningtvätsregleringen som rör advokater och advokatbolag. Övervägandena finns i avsnitt 10.8

Första stycket motsvarar nuvarande 16 § första stycket andra meningen (jfr. 2018/19:125 s. 40).

Andra stycket innebär att sekretess även gäller i den övervakningsverksamhet som Länsstyrelsen i Stockholms län bedriver i fråga om den penningtvättstillsyn som Sveriges advokatsamfunds styrelse och disciplinnämnd utövar, se 7 kap. lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen).

Enligt *tredje stycket* gäller sekretessen för uppgift i en allmän handling i högst femtio år.

17 a § Sekretess gäller i ärende om kontroll av lämplighet för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som inhämtats från den centrala databasen som avses i artikel 11.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1620 av den 31 maj 2024 om inrättande av myndigheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 1095/2010, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om sekretess i samband med lämplighetsprövningar enligt penningtvättslagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Enligt *första stycket* gäller sekretess för vissa uppgifter som förekommer i en statlig myndighets ärende om kontroll av lämplighet. Det handlar om uppgifter från Amlas centrala databas för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Sekretessen gäller om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada eller men om uppgiften röjs, dvs. med ett rakt skaderekvisit.

Enligt *andra stycket* gäller sekretessen för uppgift i en allmän handling i högst femtio år.

23 a § Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, som i hemlandet har en offentlig funktion, och lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretess i högst femtio år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess i en statlig myndighets verksamhet med tillsyn enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 (TFR-förordningen), penningtvättsförordningen och penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtväftsregleringen.

36 kap.

4 § Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider avsevärd skada eller betydande men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

1. mål om kollektivavtal, och
 2. mål om tillämpningen av
 - lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet,
 - lagen (1982:80) om anställningsskydd,
 - 6 kap. 7–12 §§ skollagen (2010:800),
 - 31–33 §§ lagen (1994:260) om offentlig anställning,
 - 4–11 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
 - 16, 16 a och 17 §§ föräldraledighetslagen (1995:584),
 - 3–7 §§ lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidsarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning,
 - 2 och 5 kap. diskrimineringslagen (2008:567)
 - lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden,
 - 9 och 10 §§ lagen (1988:1465) om ledighet för närståendevård, eller
 - 3 och 4 §§ lagen (1998:209) om rätt till ledighet av trängande familjeskäl.
- För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess hos domstolar i vissa mål. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.2 och 9.10.

I punkt 2 tashänvisningen till 6 a kap. 2017 års penningtvättslag bort. Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

40 kap.

7 h § Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur Skatteverkets register över konton, värdefack och virtuella IBAN enligt lagen (2027:000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelse om sekretess för uppgifter i Skatteverkets register över konton, värdefack och virtuella IBAN. Övervägandena finns i avsnitt 15.5.2.

Registret över konton, värdefack och virtuella IBAN förs enligt lagen om register över konton, värdefack och virtuella IBAN av Skatteverket. Sekretess gäller enligt *första stycket* för uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Det kan t.ex. handla om uppgifter om vilka bankkonton en person har. Sekretessen är absolut, dvs. den gäller utan skaderekvisit.

Enligt *andra stycket* gäller sekretessen för en uppgift i en allmän handling i högst 20 år.

8 § Den tystnadsplikt som följer av 1, 2, 4, 5, 7 d, 7 g och 7 h §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Paragrafen innehåller en bestämmelse vilka tystnadsplikter enligt 40 kap. som har företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 15.5.2.

Ändringen innebär att den sekretess som följer av 7 h § inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

18.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

1 kap.

1 b § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 5.1.1, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Med tillägg av hänvisningen till TFR-förordningen motsvarar paragrafen 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

Personer som enbart tillhandahåller kontoinformationstjänster omfattas inte av penningtvättsregleringen (artiklarna 2.2.6 a, med hänvisningen till punkt 8 i bilaga I till direktiv (EU) 2015/2366, och 3.2 i penningtvättsförordningen).

2 kap.

7 § Vid bedömningen enligt 6 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att betaltjänstverksamheten drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd enligt 1 § ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighetsprövningen av den som har ett kvalificerat innehav i ett företag med tillstånd att tillhandahålla betaltjänster. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

3 kap.

17 § Om ett betalningsinstitut vill tillhandahålla betaltjänster genom ombud, ska betalningsinstitutet anmäla ombudet för registrering hos Finansinspektionen. En sådan anmälan behöver inte göras när det gäller kontoinformationstjänster.

Anmälan ska innehålla

1. ombudets namn, adress och personnummer eller motsvarande samt ombudets unika identifikationskod eller identifikationsnummer om sådana uppgifter finns,

2. om ombudet är en juridisk person, dessutom namn, personnummer eller motsvarande samt adress för var och en som ingår i ombudets styrelse eller är dess verkställande direktör,

3. uppgifter som visar att de personer som avses i 2 är lämpliga för en sådan uppgift eller, om ombudet är en fysisk person, att han eller hon är lämplig att tillhandahålla betaltjänster,

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, och

5. uppgifter om vilka betaltjänster ombudet har i uppdrag att tillhandahålla.

Om anmälan uppfyller kraven i andra stycket ska Finansinspektionen registrera ombudet i det register som inspektionen för enligt 8 kap. 5 §. Beslut i fråga om registrering ska fattas inom två månader från det att anmälan togs emot.

Ombudet får inte tillhandahålla betaltjänster innan registrering enligt tredje stycket har gjorts.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillhandahållande av betaltjänster genom ombud. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

4 a kap.

1 § Ett kreditinstitut eller en filial till ett utländskt kreditinstitut får inte vägra en konsument som är lagligen bosatt inom EES att öppna ett betalkonto med sådana grundläggande funktioner enligt 2 § som institutet eller filialen tillhandahåller andra konsumenter.

Första stycket gäller inte om det skulle strida mot *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller om det finns särskilda skäl mot att tillhandahålla konsumenten ett betalkonto.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla betalkonto med grundläggande funktioner. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

8 kap.

9 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 8 och 8 b §§ om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,
2. betalningsinstitutet gör rättelse eller om den fysiska personen i betalningsinstitutets ledning verkat för att institutet gör rättelse, eller
3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet eller den fysiska personen i betalningsinstitutets ledning som bedöms vara tillräckliga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid val av ingripande, samt om förutsättningarna för att underlåta ett ingripande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *andra stycket* tas hänvisningen till 8 a §, som upphör att gälla, bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

16 a § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna i 15 kap. 9 a-9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Paragrafen reglerar förfarandet för beslut om sanktioner mot fysiska personer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *första stycket* tas hänvisningen till 8 a §, som upphör att gälla, bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

21 § Om ett utländskt företag som i Sverige tillhandahåller betaltjänster från en filial eller genom ett ombud enligt 3 kap. 26 § inte driver denna verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna lag, ska Finansinspektionen så snart det kan ske underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Finansinspektionen får förelägga företaget att göra rättelse om dess verksamhet med betaltjänster i Sverige inte drivs i enlighet med 4 och 5–5 b kap.

Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första stycket ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda företaget att påbörja nya betalningstransaktioner här i landet. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till myndigheten i företagets hemland. Denna ska dock underrättas så snart det kan ske.

I paragrafen finns bestämmelser om ingripanden mot utländska företag. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *första stycket* tas bort. Övriga ändringar är redaktionella. Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

23 b § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en registrerad betaltjänstleverantörs styrelse eller är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder betaltjänstleverantören, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade betaltjänstleverantören har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Ett ingripande får ske bara om den registrerade betaltjänstleverantörens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaksamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en registrerad betaltjänstleverantör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripanden mot personer som ingår i ledningen hos en registrerad betaltjänstleverantör som är en juridisk person. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *första* och *andra styckena* tas bort. Övriga ändringar är redaktionella.

Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

23 c § Vid beslut om ingripande enligt 23 b § gäller 15 b och 16 a §§.

I fråga om verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller 18–20 §§.

Paragrafen innehåller kompletterande bestämmelser om ingripanden mot fysiska personer och bestämmelser som avser frågor om verkställighet m.m. vid beslut om sanktionsavgifter. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *första stycket* tas hänvisningen till 23 a §, som upphör att gälla, bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

23 d § Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 23 och 23 b §§ och vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 9 § första stycket, 9 a och 16 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om de omständigheter som ska beaktas vid ingripanden mot registrerade betaltjänstleverantörer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Hänvisningen till 23 a §, som upphör att gälla, tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

24 a § Vid beslut om sanktionsavgift enligt 24 § första stycket gäller 15 § i fråga om juridiska personer och 15 b och 16 a §§ i fråga om fysiska personer. *Dessutom gäller i fråga om fysiska personer att sanktionsavgift får beslutas endast om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaksamhet orsakat överträdelsen*

I fråga om verkställighet av beslut om sanktionsavgift gäller 18–20 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fastställande av sanktionsavgift och verkställighet. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Tillägget i första stycket införs med anledning av att 23 a § upphör att gälla. Ingen ändring i sak är avsedd.

Ändringen är en följd av den nya penningtvätsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.21 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

1 kap.

2 a § *Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i*

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvätsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

15 kap.

5 § Vid bedömningen enligt 4 § ska följande beaktas:

1. förvärvarens anseende och kapitalstyrka,

2. om den som till följd av förvärvet kommer att ingå i styrelsen för försäkringsaktiebolaget eller vara verkställande direktör i det, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen av ett försäkringsaktiebolag och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift,

3. om det finns skäl att anta att förvärvaren kommer att motverka att försäkringsaktiebolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet, och

4. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förvärv. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *punkt 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

14 § Finansinspektionen får besluta att ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier vid stämman inte får företräda fler aktier än som motsvarar ett innehav som inte är kvalificerat

1. om ägaren motverkar eller kan antas komma att motverka att försäkringsaktiebolagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet,

2. om ägaren i väsentlig mån har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet,

3. om ägaren är ett försäkringsholdingföretag eller ett blandat finansiellt holdingföretag och dess ledning inte uppfyller de krav som ställs på ledningen i ett sådant företag enligt 19 kap. 63 § första stycket denna lag respektive 5 kap. 16 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, eller

4. om det finns skäl att anta att innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier inte har ansökt om tillstånd till ett förvärv som avses i 1 eller 2 §, får Finansinspektionen besluta att ägaren vid stämman inte får företräda aktierna till den del de omfattas av ett krav på tillstånd.

Om någon i strid med ett beslut av Finansinspektionen har ett kvalificerat innehav av aktier, får innehavaren inte företräda aktierna vid stämman till den del innehavet står i strid med beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot att företräda aktier på stämman i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18 kap.

18 a § Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 1 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna om sanktionsföreläggande i 15 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Paragrafen reglerar förfarandet för beslut om sanktioner mot fysiska personer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 9.2.

I *första stycket* tas hänvisningen till 1 a §, som upphör att gälla, bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 2 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.
2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt punkt 2 gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar

1 kap.

1 a § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 5.1.1, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Med tillägg av hänvisningen till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 (TFR-förordningen) motsvarar paragrafen 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

2 kap.

7 § Vid bedömningen enligt 6 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att verksamheten med utgivning av elektroniska pengar drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få nära förbindelser med någon annan, får tillstånd enligt 1 § ges bara om förbindelserna inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighetsprövning. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

3 kap.

18 § Om ett institut för elektroniska pengar vill tillhandahålla betaltjänster genom ombud, ska institutet anmäla ombudet för registrering hos Finansinspektionen. En sådan anmälan behöver inte göras när det gäller kontoinformationstjänster.

Anmälan ska innehålla

1. ombudets namn och adress samt ombudets unika identifikationskod eller identifikationsnummer om sådana uppgifter finns,

2. om ombudet är en juridisk person, dessutom namn, personnummer eller motsvarande samt adress för var och en som ingår i ombudets styrelse eller är dess verkställande direktör,

3. uppgifter som visar att de personer som avses i 2 är lämpliga för en sådan uppgift eller, om ombudet är en fysisk person, att han eller hon är lämplig att tillhandahålla betaltjänster,

4. ombudets interna regler för hur ombudet ska leva upp till de krav som anges i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 och lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, och

5. uppgifter om vilka betaltjänster ombudet har i uppdrag att tillhandahålla.

Om anmälan uppfyller kraven i andra stycket ska Finansinspektionen registrera ombudet i det register som inspektionen för enligt 5 kap. 5 §. Beslut i fråga om registrering ska fattas inom två månader från det att anmälan togs emot.

Ombudet får inte tillhandahålla betaltjänster innan registrering enligt tredje stycket har gjorts.

Institut för elektroniska pengar ska försäkra sig om att ombud som agerar för deras räkning informerar betaltjänstanvändarna om detta förhållande. Detta gäller inte för kontoinformationstjänster.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ombud. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

5 kap.

9 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 8 och 8 b §§ om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,

2. institutet för elektroniska pengar gör rättelse eller om den fysiska personen verkat för att institutet gör rättelse, eller

3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet eller den fysiska personen som bedöms vara tillräckliga.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid val av ingripande, samt om förutsättningarna för att underlåta ett ingripande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär att hänvisningen till 8 a §, som upphör att gälla, tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

16 a § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna i 15 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Paragrafen reglerar förfarandet för beslut om sanktioner mot fysiska personer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *första stycket* tas hänvisningen till 8 a §, som upphör att gälla, bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

21 § Om ett utländskt företag som i Sverige ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster genom filial eller tillhandahåller betaltjänster, distribuerar elektroniska pengar eller löser in elektroniska pengar genom ombud enligt 3 kap. 26 §, inte driver denna verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna lag, ska Finansinspektionen så snart det kan ske underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. Finansinspektionen får förelägga företaget att göra rättelse, om

1. det är fråga om ett företag som enligt 3 kap. 26 §

a) ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster genom filial i Sverige, eller

b) tillhandahåller betaltjänster, distribuerar elektroniska pengar eller löser in elektroniska pengar genom ombud i Sverige, och

2. utgivningen av elektroniska pengar eller tillhandahållandet av betaltjänster i Sverige inte drivs i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. denna lag eller 4 och 5–5 b kap. lagen (2010:751) om betaltjänster.

Om ett företag inte följer ett föreläggande enligt första stycket, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda företaget att ge ut elektroniska pengar eller tillhandahålla betaltjänster här i landet. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till myndigheten i företagets hemland. Denna ska dock underrättas så snart det kan ske.

I paragrafen finns bestämmelser om ingripanden mot utländska företag. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *första stycket* tas bort. Övriga ändringar är redaktionella. Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelse som har skett före ikraftträdandet.

18.23 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

39 kap.

14 § En beskattningsbar person som levererar investeringsguld som avses i 21 kap. 2 § mervärdesskattelagen (2023:200) i Sverige eller till ett annat EU-land ska vid en transaktion som uppgår till ett belopp motsvarande 10 000 kronor eller mer dokumentera nödvändiga identifikationsuppgifter för kunden.

Första stycket gäller även för en transaktion som understiger 10 000 kronor men som kan antas ha samband med en annan transaktion och tillsammans med denna uppgår till minst detta belopp. Om summan inte är känd vid tidpunkten för en transaktion, ska nödvändiga identifikationsuppgifter dokumenteras så snart summan av transaktionerna uppgår till minst 10 000 kronor.

Bestämmelserna *om åtgärder för kundkännedom i kapitel III i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* ska även tillämpas vid transaktioner som avses i första och andra styckena.

Paragrafen innehåller bestämmelser om omsättning av investeringsguld. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3 och 5.1.6.

Ändringen i *trede stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Enligt penningtvättsförordningen är personer, som vid utövandet av deras yrkesmässiga verksamhet handlar med ädla metaller och ädelstenar som en regelbunden eller huvudsaklig verksamhet, ansvariga enheter (artikel 3.3 punkt e). Ädla metaller och ädelstenar definieras i artikel 2.1 punkt 55 genom hänvisning till bilaga V till förordningen. Där i anges att bl.a. guld omfattas. Det finns ingen beloppsgräns knuten till kraven i penningtvättsförordningen.

Under förutsättning att handeln är en del av regelbunden verksamhet eller en huvudsaklig verksamhet följer därmed direkt av penningtvättsförordningen att, och i så fall när, kundkännedomsåtgärder ska vidtas.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

51 kap.

2 § Vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut en dokumentationsavgift, kontoavgift eller en kryptoavgift med fullt belopp ska Skatteverket även beakta om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på grund av att bestämmelserna i *artikel 77 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* inte har följts.

Vid bedömningen av om kryptoavgift ska tas ut med fullt belopp ska det också beaktas om bristen lett till ett ingripande eller en sanktion enligt 3 kap. lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om

marknader för kryptotillgångar eller 6 kap. lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när det under vissa särskilda förhållanden kan vara oskäligt att ta ut vissa särskilda avgifter med fullt belopp. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. I fråga om 51 kap. 2 § ska hänsyn, när det gäller brist på dokumentation för uppgifter som avser 2027 eller tidigare, även tas till om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på grund av att bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism inte har följts.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027. Ändringen i 39 kap. 14 § innebär att det hänvisas till nya bestämmelser som, från och med när lagen träder i kraft, ska tillämpas när det gäller åtgärder som ska vidtas för kundkännedom vid transaktioner som omfattas av paragrafen. Ändringarna i 51 kap. 2 § innebär att Skatteverket, från och med när lagen träder i kraft, ska beakta ingripanden enligt de nya hänvisningarna.

I *punkt 2* anges i fråga om 51 kap. 2 § att hänsyn även ska tas till om brist på dokumentation har lett till ett ingripande med anledning av att de numera upphävida bestämmelserna i 5 kap. 3 § 2017 års penningtvättslag inte har följts. Detta gäller uppgifter som avser 2027 eller tidigare.

18.24 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder

1 kap.

1 b § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

14 kap.

9 b § Vid valet av åtgärd eller sanktion enligt 9 § ska Finansinspektionen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 2 § första stycket och 2 a §.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om någon av de förutsättningar som anges i 2 § andra stycket är uppfyllda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka omständigheter som ska beaktas vid ingripande enligt 9 § och Finansinspektionens möjlighet att avstå från ingripande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Hänvisningen till 9 a §, som upphör att gälla, tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

12 § Sanktionsavgiften ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp motsvarande fem miljoner euro,

2. tio procent av AIF-förvaltarens omsättning närmast föregående räkenskapsår, eller

3. två gånger den vinst som förvaltaren gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Om överträdelsen har skett under förvaltarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om det spann inom vilket sanktionsavgiften ska bestämmas. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Ändringen i *punkt 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

13 a § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 1 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Finansinspektionen ska då tillämpa bestämmelserna om sanktionsföreläggande i 12 kap. 9 a–9 d §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder.

Paragrafen reglerar förfarandet för beslut om sanktioner mot fysiska personer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Hänvisningarna till 1 a och 9 a §§, som upphör att gälla, tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 b §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.25 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:307) om straff för penningtvåtsbrott

1 § Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

För den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet gäller även

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

I paragrafen anges lagens innehåll samt upplyses om att det därutöver finns administrativa bestämmelser i andra författningar. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvåtsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningarna till förordningarna är dynamiska och avser därmed respektive förordning i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.26 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag

1 kap.

1 a § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvåtsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Med tillägg av hänvisningen till TFR-förordningen motsvarar paragrafen 1 kap. 11 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

1 a kap.

11 § Finansinspektionen ska ge förvärvaren tillstånd till ett väsentligt förvärv om förvärvaren efter förvärvet kommer att ha en tillfredställande kontroll över sin

verksamhet, särskilt när det gäller de risker som förvärvaren är eller kan komma att bli exponerad för.

Vid bedömningen ska det beaktas

1. om det finns skäl att anta att förvärvarens verksamhet bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar dess verksamhet, och

2. om det finns skäl att anta att förvärvet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Inför bedömningen enligt andra stycket 2 ska berörda svenska och utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningar för tillstånd till ett väsentligt förvärv. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

30 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en fusionsplan ska Finansinspektionen pröva

1. om företaget efter fusionen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som det är eller kan bli exponerat för,

2. att företagets borgenärer tillförsäkras en betryggande säkerhet, om sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande företagens ekonomiska förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,

3. om det finns skäl att anta att företagets verksamhet efter fusionen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och

4. om det finns skäl att anta att fusionen har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta

1. företagets anseende, och

2. om företagets verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Inför bedömningen enligt första stycket 4 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att verkställa en fusionsplan. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

40 § Bolagsverket ska vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en delningsplan inhämta ett yttrande från Finansinspektionen.

Av yttrande ska det framgå om

1. bolagen efter delningen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som de är eller kan bli exponerade för,
 2. det överlåtande bolagets borgenärer tillförsäkrats en betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,
 3. de deltagande bolagens ekonomiska förhållanden i övrigt är sådana att delningen kan anses förenlig med insättares eller andra fordringsägares intressen,
 4. det finns skäl att anta att bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och
 5. det finns skäl att anta att delningen har samband med eller kan öka risken för
 - a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller
 - b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.
- Vid bedömningen enligt andra stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta
1. bolagens anseende, och
 2. om bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad Finansinspektionens yttrande i fråga om en ansökan om tillstånd att verkställa en delningsplan ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *andra stycket 5* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

49 § Vid behandlingen av en ansökan om tillstånd att verkställa en delningsplan ska Finansinspektionen pröva

1. om bolagen efter delningen kommer att ha en tillfredsställande kontroll över sin verksamhet, särskilt när det gäller de risker som de är eller kan bli exponerade för,
 2. att bolagets borgenärer tillförsäkras betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till det delade bolagets förhållanden och om borgenärerna inte redan har en sådan säkerhet,
 3. om det finns skäl att anta att bolagens verksamhet efter delningen bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten, och
 4. om det finns skäl att anta att delningen har samband med eller kan öka risken för
 - a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller
 - b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.
- Vid bedömningen enligt första stycket 1 ska Finansinspektionen särskilt beakta
1. bolagens anseende, och
 2. om bolagens verksamhet bedrivs på ett sätt som är sunt.

Inför bedömningen enligt första stycket 4 ska berörda utländska tillsynsmyndigheter få tillfälle att inom 30 arbetsdagar lämna synpunkter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd att verkställa en gränsöverskridande delningsplan. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket 4* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

58 § Finansinspektionen ska bevilja tillstånd, om

1. tredjelandsfilialen förfogar över tillräckligt med kapital och likviditet enligt 5 b kap. 4–7 §§,

2. tredjelandsfilialen uppfyller kraven på riskhantering och dokumentation och har en tillfredsställande intern kontroll enligt 5 b kap. 8 och 9 §§,

3. tredjelandsfilialens verksamhet utanför Sverige men inom EES är begränsad till finansiering av filialer i samma grupp som tredjelandsföretaget,

4. tredjelandsföretaget har tillstånd i hemlandet för att tillhandahålla de tjänster och bedriva den verksamhet som ansökan avser,

5. tredjelandsföretaget står under betryggande tillsyn av en tillsynsmyndighet i hemlandet och den myndigheten har informerats om att företaget etablerar sig i Sverige,

6. Finansinspektionen bedömer att den kan utöva effektiv tillsyn över tredjelandsfilialen,

7. det inte finns skäl att anta att verksamheten har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt *artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag, och

8. insättningar hos en tredjelandsfilial som avses i 58 § 1 a omfattas av garanti enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti eller av en utländsk garanti som

a) omfattar insättningar som anges i 2 § lagen om insättningsgaranti, och

b) åtminstone motsvarar garantin enligt 4 och 4 c §§ lagen om insättningsgaranti.

Paragrafen anger förutsättningarna för tillstånd. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *punkten 7* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

8 kap.

1 a § Om en tredjelandsfilial inte uppfyller kraven i denna lag, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller andra författningar som reglerar filialens verksamhet, ska Finansinspektionen förelägga filialen att inom viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen.

Finansinspektionen får dessutom ingripa genom att besluta att

1. en filial utöver de kapital- och likviditetskrav som gäller enligt 5 b kap. 4, 5 eller 6 § ska uppfylla ett särskilt kapital- eller likviditetskrav, eller

2. filialen eller någon av dess verkställande direktörer ska betala en sanktionsavgift, om det finns skäl att anta att filialen inte uppfyller sina skyldigheter enligt 5 b kap. 8 §.

Vid ingripande enligt andra stycket 2 gäller 15 kap. 1 b, 1 c och 8–9 d §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i tillämpliga delar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens ingripande-åtgärder mot tredjelandsfilialer. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.3.

I *andra stycket 2* görs en ändring som innebär att hänvisningen 1 a kap. 58 § 7, som upphör att gälla, tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. *Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.*

2. *Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.*

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.27 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet

4 kap.

4 § Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutets elektroniskt sökbara databaser typiskt sett inte är tillräckliga för att bedöma om sådana omständigheter som anges i 1 § första stycket 1 och 3–7 föreligger, ska sådana uppgifter också eftersökas i gällande huvudkundregister, när det gäller granskning av konton vars saldo eller värde uppgick till mer än 1 000 000 US-dollar den 30 juni 2014 eller vid utgången av 2015 eller ett senare kalenderår.

Om sådan information inte finns i det gällande huvudkundregistret, ska uppgifterna också eftersökas bland följande handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat under de senaste fem åren och som inte är elektroniskt sökbara

1. den senast inhämtade styrkande dokumentation som avses i 8 kap. 6 § med avseende på kontot,

2. det senaste avtalet eller den senaste av annan dokumentation avseende öppnande av kontot,

3. den senaste dokumentationen som inhämtats med stöd av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller för att uppfylla *andra författningar*.

4. gällande fullmakter eller handlingar avseende underteckningsrätt, och

5. gällande stående instruktioner att överföra medel.

Granskningen enligt första och andra styckena behöver bara göras en gång för varje konto.

Paragrafen innehåller bestämmelser om eftersökande av uppgifter vid granskning av vissa konton. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 kap.

2 § För att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är en amerikansk person, ska kontohavaren anses vara en specificerad amerikansk person om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

1. inhämtar ett intygande från kontohavaren om att kontohavaren inte är en specificerad amerikansk person, eller

2. utifrån den övriga information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan fastställa att kontohavaren inte är en specificerad amerikansk person.

Det finns skäl att anta att kontohavaren är en amerikansk person enligt första stycket om det finns

1. uppgift om att kontohavaren bildats i USA eller i enlighet med amerikansk lagstiftning,

2. uppgift om att kontohavaren har en amerikansk adress, eller

3. annan uppgift som talar för att kontohavaren är en amerikansk person.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av rapporteringspliktiga konton. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

3 § För att fastställa om en enhet som inte är en amerikansk person är ett finansiellt institut, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren är ett finansiellt institut eller om kontohavarens identifieringsnummer som internationell förmedlare finns med i den amerikanska federala skattemyndighetens lista över icke-amerikanska finansiella institut, ska kontohavaren anses vara ett finansiellt institut.

För att fastställa om en enhet är en passiv icke-finansiell enhet, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämta ett intygande om detta från kontohavaren. Ett sådant intygande behöver dock inte inhämtas, om det utifrån den information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan antas att kontohavaren är en aktiv icke-finansiell enhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av rapporteringspliktiga konton. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

4 § För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den

information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*. För att fastställa om en person med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *förordning (EU) 2024/1624*, och

2. när det gäller andra konton än som avses i 1, inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av personer med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringarna är en följd av är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

7 kap.

3 § För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan ett konto öppnas inhämta ett intygande från kontohavaren eller från personerna med bestämmande inflytande.

Om det av intygandet framgår att en eller flera personer med bestämmande inflytande är medborgare eller har hemvist i USA, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande som innehåller dennes eller deras skatteregistreringsnummer, om dessa inte anges redan i det intygande som inhämtats enligt andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av personer med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. I fråga om 4 kap. 4 § andra stycket 3, ska uppgifterna, fram till och med den 9 juli 2032, också eftersökas bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3. I fråga om 6 kap. 2 och 3 §§, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person, även

granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

4. I fråga om 6 kap. 4 §, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet, även förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

5. I fråga om 7 kap. 3 § första stycket, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027. Ändringarna i 4 kap. 4 §, 6 kap. 2–4 §§ och 7 kap. 3 § som innebär att det hänvisas till nya bestämmelser ska tillämpas från och med när lagen träder i kraft.

I punkt 2 anges att eftersökningar enligt 4 kap. 4 § fram till och med den 9 juli 2032 också ska göras bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt 2017 års penningtvättslag.

I punkt 3 anges att vid tillämpningen av 6 kap. 2 och 3 §§ ska även sådan information som har inhämtats enligt 2017 års penningtvättslag granskas för att fastställa om en enhet är en specificerad amerikansk person. Detta gäller i den utsträckning sådan information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i penningtvättsförordningen.

Av punkt 4 framgår i vilken utsträckning det rapporteringsskyldiga finansiella institutet vid tillämpning av 6 kap. 4 § även får förlita sig på respektive ska granska information som inhämtats på grund av bestämmelser i 2017 års penningtvättslag. Institutet får som utgångspunkt förlita sig på sådan information för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre ska sådan information som utgångspunkt granskas. I båda fallen gäller detta i den utsträckning sådan information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i penningtvättsförordningen.

I punkt 5 anges att vid tillämpning av 7 kap. 3 § första stycket får det rapporteringsskyldiga institutet även förlita sig på information som inhämtats på grund av bestämmelser i 2017 års penningtvättslag för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en

enhet. Detta gäller i den utsträckning sådan information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i penningtvättsförordningen.

18.28 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton

2 kap.

9 § En enhet är, om ingenting annat följer av 9 a §, ett finansiellt institut, om

1. den i sin näringsverksamhet huvudsakligen bedriver en eller flera av följande verksamheter för en kunds räkning:

a) handel med penningmarknadsinstrument, valuta, valuta-, ränte- eller indexinstrument, överlåtbara värdepapper eller råvarufutures,

b) individuell och kollektiv portföljförvaltning, eller

c) annan verksamhet än som anges i a eller b eller tillhandahållande av tjänster avseende bytestransaktioner, som innebär att finansiella tillgångar, pengar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar investeras, administreras eller förvaltas, eller

2. dess bruttointäkter huvudsakligen kommer från investering i, återinvestering i eller handel med finansiella tillgångar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar och den förvaltas av en annan enhet som är en sådan enhet som beskrivs i 1 eller i 7, 8 eller 10 §.

Vid tillämpning av första stycket ska en enhet anses huvudsakligen bedriva en eller flera verksamheter, eller dess bruttointäkter anses huvudsakligen komma från investering i, återinvestering i eller handel med finansiella tillgångar eller rapporteringspliktiga kryptotillgångar, om enhetens samlade intäkter från dessa verksamheter motsvarar eller överstiger 50 procent av enhetens sammanlagda intäkter under den av följande perioder som är kortast:

1. den treårsperiod som avslutas vid utgången av det räkenskapsår som föregår tidpunkten då bedömningen görs, eller

2. en period som enheten har existerat.

Första stycket ska tolkas i enlighet med definitionen av begreppet finansiellt institut i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

Sådana finansiella institut som avses i första stycket benämns i denna lag investeringsenheter.

I paragrafen beskrivs den typ av finansiellt institut som är en investeringsenhet. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18 § Med person med bestämmande inflytande avses en fysisk person som utövar kontroll över en enhet. När det är fråga om en trust ska stiftaren, förvaltaren, beskyddaren, förmånstagaren eller förmånstagarboken och varje annan fysisk person som utövar verklig kontroll över trusten anses vara personer med bestämmande inflytande. När det är fråga om en juridisk konstruktion som inte är

en trust, avses personer i samma eller motsvarande ställning som personer med bestämmande inflytande över en trust. Termen ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman i *artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

I paragrafen anges vad som avses med en person med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

4 kap.

6 § Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutets elektroniskt sökbara databaser typiskt sett inte är tillräckliga för att bedöma om sådana omständigheter som anges i 2 § första stycket 1–6 föreligger, ska sådana uppgifter också eftersökas i gällande huvudkundregister, när det gäller granskning av högvärdekonton som innehas av fysiska personer.

Om sådan information inte finns i det gällande huvudkundregistret, ska uppgifterna också eftersökas bland följande handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat under de senaste fem åren och som inte är elektroniskt sökbara:

1. den senast inhämtade styrkande dokumentation som avses i 8 kap. 7 § med avseende på kontot,

2. det senaste avtalet eller den senaste av annan dokumentation avseende öppnande av kontot,

3. en senaste dokumentation som inhämtats med stöd av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller för att uppfylla *andra författningar*,

4. gällande fullmakter eller handlingar avseende underteckningsrätt, och

5. gällande stående instruktioner att överföra medel avseende andra konton än inlåningskonton.

I paragrafens andra stycke preciseras bland vilka handlingar med koppling till ett konto som uppgifter också ska eftersökas om sådan information inte finns i det gällande huvudkundregistret. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

5 kap.

5 § Ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut får tillämpa bestämmelserna i 4 kap. vid granskning av ett nytt konto som innehas av en fysisk person i stället för bestämmelserna i detta kapitel, om

1. kontohavaren hos det rapporteringsskyldiga finansiella institutet eller hos en till detta närliggande enhet i Sverige även har ett eller flera befintliga konton,

2. det nya och de befintliga kontonas saldon eller värden räknas samman vid beräkning av saldo eller värde enligt 4–8 kap.,

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*

om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende kontohavaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

4. öppnandet av det nya kontot inte medför att kontohavaren måste tillhandahålla nya, ytterligare eller ändrade kunduppgifter av andra skäl än att det rapporteringsskyldiga finansiella institutet ska uppfylla kraven enligt denna lag.

Om ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut i enlighet med första stycket tillämpar bestämmelserna i 4 kap. vid granskningen av ett nytt konto och ett av de konton som avses i första stycket är ett rapporteringspliktigt konto, ska samtliga sådana konton som avses i första stycket anses vara rapporteringspliktiga, om något annat inte anges i 2 kap. 20 §.

Intyganden och annan dokumentation som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämtar eller har tillgång till enligt 4 kap. med avseende på ett sådant konto som avses i första stycket, får användas vid granskningen av samtliga sådana konton som avses i första stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om nya konton som innehas av fysiska personer som får granskas som om de är befintliga konto. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 3* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 kap.

2 § För att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet granska den information som inhämtats för att kunna upprätthålla kontakterna med kontohavaren eller på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller i annan författning. Om det finns skäl att anta att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska kontohavaren anses ha hemvist i den staten eller jurisdiktionen om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inte

1. inhämtar ett intygande från kontohavaren om att kontohavaren inte har hemvist i denna stat eller jurisdiktion, eller

2. utifrån den övriga information som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har tillgång till eller information som är allmänt tillgänglig kan fastställa att kontohavaren inte har hemvist i denna stat eller jurisdiktion.

Det finns skäl att anta att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion enligt första stycket om det finns

1. uppgift om att kontohavaren bildats i en annan stat eller jurisdiktion eller i enlighet med lagstiftningen där,

2. uppgift om att kontohavaren har en adress i en annan stat eller jurisdiktion, eller

3. annan uppgift som talar för att kontohavaren har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion.

I paragrafen finns bestämmelser om hur ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut ska göra för att utreda om en enhet som innehar ett befintligt konto har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

4 § För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet

1. när det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, och

2. när det gäller andra konton än som avses i 1, inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av personer med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

7 kap.

4 § För att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats när åtgärder för kundkännedom vidtagits. Detta gäller dock endast om detta förfarande har utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

För att fastställa om en person med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan ett konto öppnas inhämta ett intygande från kontohavaren eller från personerna med bestämmande inflytande.

Om det av intygandet framgår att en eller flera personer med bestämmande inflytande har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet innan kontot öppnas även inhämta ett intygande från kontohavaren eller personerna med bestämmande inflytande som innehåller dennes eller deras skatteregistreringsnummer, om dessa inte anges redan i det intygande som inhämtats enligt andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av personer med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 § Ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut får tillämpa bestämmelserna i 6 kap. vid granskning av ett nytt konto som innehas av en enhet i stället för bestämmelserna i detta kapitel, om

1. kontohavaren hos det rapporteringsskyldiga finansiella institutet eller hos en till detta närliggande enhet i Sverige även har ett eller flera befintliga konton,

2. det nya och de befintliga kontonas saldon eller värden räknas samman vid beräkning av saldo eller värde enligt 4–8 kap.,

3. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* avseende kontohavaren genom de åtgärder som vidtagits avseende konto-havaren med anledning av det eller de befintliga konton som avses i 1, och

4. öppnandet av det nya kontot inte medför att kontohavaren måste tillhandahålla nya, ytterligare eller ändrade kunduppgifter av andra skäl än att det rapporteringsskyldiga finansiella institutet ska uppfylla kraven enligt denna lag.

Om ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut i enlighet med första stycket tillämpar bestämmelserna i 6 kap. vid granskningen av ett nytt konto och ett av de konton som avses i första stycket är ett rapporteringspliktigt konto, ska samtliga sådana konton som avses i första stycket anses vara rapporteringspliktiga, om något annat inte anges i 2 kap. 20 §.

Intyganden och annan dokumentation som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet inhämtar eller har tillgång till enligt 6 kap. 2–5 §§ med avseende på ett sådant konto som avses i första stycket, får användas vid granskningen av samtliga sådana konton som avses i första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om nya konton som innehas av enheter som får granskas som om de är befintliga konton. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *första stycket 3* är en följd av den nya penningtvätts-regleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ickraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. I fråga om 4 kap. 6 § andra stycket 3, ska uppgifterna, fram till och med den 9 juli 2032, också eftersökas bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3. I fråga om 6 kap. 2 §, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, för att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion, även granska den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

4. I fråga om 6 kap. 4 § får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet förlita sig på den information som inhämtats på grund av bestämmelser i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre, ska det rapporteringsskyldiga finansiella institutet även granska den information som inhämtats på grund av

bestämmelser i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i den utsträckning denna information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

5. I fråga om 7 kap. 4 § gäller att, för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande över en enhet, får det rapporteringsskyldiga finansiella institutet, om åtgärderna vidtogs före den 10 juli 2027, förlita sig på den information som inhämtats även när detta förfarande har utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

6. 7 kap. 6 § 3 gäller även när det rapporteringsskyldiga finansiella institutet uppfyller kraven enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism såvida informationen inte skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027. Ändringen i 2 kap. 9 § innebär att det hänvisas till nya bestämmelser när det gäller tolkning av definitionen av finansiellt institut. Om det skulle vara så att ett institut blir att betrakta som ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut på grund av denna ändring, är det ett finansiellt institut först från dagen för ikraftträdandet. Det rapporteringsskyldiga finansiella institutet ska då tillämpa reglerna om granskning enligt 4–8 kap. först från det datum som det blev ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut. Kontrolluppgiftsskyldigheten enligt 22 b kap. skatteförfarandelagen (2011:1244), SFL, gäller första gången för uppgifter som avser perioder efter att institutet blev ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut. Om ett institut som tidigare varit ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut inte längre är det med anledning av ändringen i 2 kap. 9 § ska det lämna kontrolluppgifter enligt 22 b kap. SFL som avser den del av kalenderåret 2027 som det var ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut.

I *punkt 2* anges att eftersökningar enligt 4 kap. 6 § andra stycket 3 fram till och med den 9 juli 2032 också ska göras bland handlingar med koppling till kontot som det rapporteringsskyldiga finansiella institutet har inhämtat och som inte är elektroniskt sökbara enligt 2017 års penningtvättslag.

I *punkt 3* anges att vid tillämpningen av 6 kap. 2 § ska även sådan information som har inhämtats enligt 2017 års penningtvättslag granskas för att utreda om en enhet har hemvist i en annan stat eller jurisdiktion.

Av *punkt 4* framgår i vilken utsträckning det rapporteringsskyldiga finansiella institutet vid tillämpning av 6 kap. 4 § även får förlita sig på respektive ska granska information som inhämtats på grund av bestämmelser i 2017 års penningtvättslag. Institutet får som utgångspunkt förlita sig på sådan information för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet. När det gäller konton vars saldo eller värde uppgår till 1 000 000 US-dollar eller mindre ska sådan information som utgångspunkt granskas. I båda fallen gäller detta i den utsträckning sådan information inte har eller skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i penningtvättsförordningen.

I *punkt 5* anges att vid tillämpning av 7 kap. 4 § får det rapporteringsskyldiga institutet i vissa fall även förlita sig på information

som inhämtats på grund av bestämmelser i 2017 års penningtvättslag för att fastställa vilka personer som är personer med bestämmande inflytande i en enhet. Detta gäller i den utsträckning åtgärderna vidtogs före den 10 juli 2027 och förfarandet utförts på ett sätt som överensstämmer med kraven enligt 2017 års penningtvättslag.

I *punkt 6* anges att 7 kap. 6 § 3 även gäller när det rapporteringsskyldiga institutet uppfyller kraven enligt 2017 års penningtvättslag. Detta gäller i den utsträckning sådan information inte skulle ha uppdaterats eller ändrats på grund av bestämmelser i penningtvättsförordningen.

18.29 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter

1 kap.

4 § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt tillsyn över och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 5.1.12, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

Bestämmelsen gäller endast de verksamheter som omfattas av penningtvättsförordningen.

2 kap.

3 § Vid bedömningen enligt 2 § första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lämplighetsprövningen hos den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *punkt 2* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till förordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

3 a kap.

2 § Tillstånd enligt 1 § ska ges om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3 den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i företaget, och

4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan, får dock tillstånd ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Bedömningen enligt första stycket 3 av om en innehavare är lämplig ska göras i enlighet med 2 kap. 3 §.

För verksamhet som avser endast kreditförmedling gäller, i stället för första stycket 3 och 4, att kravet i 4 kap. 2 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska vara uppfyllt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningar för tillstånd. Övervägandena finns i avsnitten 5.1.12 och 7.1.

Ändringen i *ffjärde stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Kravet som följer av lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller enbart sådan verksamhet med kreditförmedling som omfattas av penningtvättsregleringen, dvs. sådan verksamhet som omfattas av artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024.

6 kap.

14 § Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder

– 4 kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller 10 §,

– föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6, *eller*

– 5 a §, 6 §, 12 a § första stycket, 13 a §, 50 § eller 54 § konsumentkreditlagen (2010:1846).

Om kreditförmedlaren inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda kreditförmedlaren att fortsätta förmedla bostadskrediter i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland. Europeiska kommissionen ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens ingripandeåtgärder mot kreditförmedlare från ett land inom EES. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I *första stycket* tas hänvisningen till 2017 års penningtvättslag bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 4 §.

8 kap.

1 § Finansinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Finansinspektionens beslut enligt 6 kap. 16 § andra stycket får dock inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud, föreläggande eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen och att 6 kap. 8 a § upphör att gälla.

18.30 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar

8 kap.

45 § En revisor som är en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag ska vidta de åtgärder som anges i 46 och 47 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller en verkställande direktör inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, och 3–5 §§ och 11 kap. 1, 2 4 och 5 §§ brottsbalken.

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Revisorn ska även vidta de åtgärder som anges i 46 och 47 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för föreningens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt *artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*, ska dock åtgärder enligt 46 och 47 §§ inte vidtas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder som vissa revisorer ska vidta när de misstänker att en företrädare för föreningen har gjort sig skyldig till ekonomisk brottslighet. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

17 kap.

11 § Bolagsverket ska besluta att en förening ska gå i likvidation, om

1. föreningen inte på föreskrivet sätt har lämnat in en anmälan till Bolagsverket om en sådan behörig styrelse, särskild delgivningsmottagare eller revisor som ska finnas enligt denna lag, eller

2. föreningen inte enligt 8 kap. 3 eller 16 § årsredovisningslagen (1995:1554) har kommit in med årsredovisning och revisionsberättelse och i förekommande fall koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse till Bolagsverket inom elva månader från det att räkenskapsåret gick ut.

Bolagsverket får besluta att en förening ska gå i likvidation om föreningen inte har följt ett föreläggande enligt 3 kap. 7 §, 8 § första stycket, 12 § första stycket eller 14 § första stycket lagen (2027:000) om verkliga huvudmän.

Ett beslut om likvidation ska dock inte meddelas om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket.

En fråga om likvidation enligt första stycket ska prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, en verkställande direktör, en medlem, en innehavare av förlagsandelar, en borgenär eller, i ett sådant fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda föreningen. *En fråga om likvidation enligt andra stycket ska prövas av Bolagsverket självmant.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om likvidation. Paragrafen genomför delvis artikel 10.15 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Ändringarna motsvarar 25 kap. 11 § andra och fjärde styckena aktiebolagslagen (2005:551), se författningskommentaren till den paragrafen.

12 § I ett ärende enligt 11 § ska Bolagsverket förelägga föreningen och de medlemmar, innehavare av förlagsandelar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att lämna in ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid (likvidationsföreläggande).

Ett föreläggande enligt första stycket ska endast riktas mot föreningen om ärendet avser likvidation enligt 11 § andra stycket.

Föreläggandet ska delges föreningen om det kan göras på något annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om föreläggande gällande likvidation. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Ändringen motsvarar 25 kap. 24 § andra stycket aktiebolagslagen, se författningskommentaren till den paragrafen.

14 § Om Bolagsverket självmant meddelar ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1 *eller andra stycket*, ska verket besluta att föreningen ska betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsförfarandet.

Ett sådant avgiftsbeslut får fattas endast om Bolagsverket senast sex veckor innan likvidationsföreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till föreningens senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen ska innehålla en upplysning om att föreningen kan bli skyldig att betala en avgift om bristen inte avhjälpes.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regleringsformen meddela närmare föreskrifter om avgiftens storlek.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgift till följd av likvidationsförelägganden. Övervägandena finns i avsnitt 14.16.7.

Ändringen motsvarar 25 kap. 26 § första stycket aktiebolagslagen, se författningskommentaren till den paragrafen.

21 kap.

2 § En revisor eller en särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som hans eller hennes medhjälpare uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar. I de fall som avses i 8 kap. 47 § och 50 § andra stycket denna lag, *artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och 2 kap. 4 §agen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism* ansvarar dock revisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen eller den särskilda granskningen som är ersättningsskyldiga. Om en sammanslutning eller ett revisionsorgan som avses i 8 kap. 22 § är revisor eller särskild granskare, är det den som har utfört revisionen eller den särskilda granskningen och den som har utsett honom eller henne som är ersättningsskyldiga.

Första stycket och andra stycket första meningen gäller även för den revisor eller oberoende sakkunniga som utför granskning i samband med en gränsöverskridande fusion enligt 16 kap.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen i *första stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.31 Förslaget till lag om ändring i spellagen (2018:1138)

1 kap.

6 § Vissa bestämmelser om skatt på spel finns i lagen (2018:1139) om skatt på spel.

Paragrafen upplyser om annan reglering som berör spel. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen, som innebär att upplysningen om penningtvättsreglering tas bort, är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Se även 7 § och författningskommentaren till den.

7 § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

4 kap.

1 § Licens får ges endast till den som

1. bedöms ha den kunskap, erfarenhet och organisation som krävs för att driva verksamheten,

2. kan antas komma att driva verksamheten i enlighet med lag och andra författningar som reglerar verksamheten,

3. uppfyller kravet i 4 kap. 3 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

4. i övrigt bedöms lämplig att driva verksamheten.

Paragrafen innehåller krav för licens. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Första stycket punkt 3, som är ny, innebär att det tydliggörs att visst krav i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) ska vara uppfyllt om licens ska beviljas. Det handlar om krav på att ledningspersoner och verkliga huvudmän inte i väsentlig utsträckning får ha åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldiga till penningtvätt, förbrott till penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan allvarlig brottslighet, och att de ska ha gott anseende och agerar med ärlighet och integritet. För ledningspersoner gäller dessutom att de ska ha tillräcklig kunskap och kompetens för att utföra uppgiften.

Övriga ändringar är redaktionella. Ingen ändring i sak är avsedd.

3 § För en juridisk person gäller kraven i 1 § 4 och 2 § 1 även den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning.

För en juridisk person gäller kraven i 2 § 2–5 den som har ett kvalificerat innehav av andelar i den juridiska personen eller ingår i dess styrelse eller ledning.

Med ett kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur kraven i 1 och 2 §§ ska tillämpas i förhållande till juridiska personer. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringen i *första stycket* en följd av den nya lydelsen av 2 §. Ingen ändring i sak är avsedd.

6 kap.

8 § Vid provningen av licens att tillhandahålla lokalt poolspel på hästar enligt 1 § gäller inte kraven enligt 4 kap. 1–3 §§, om inte annat följer av andra stycket. En sådan licens meddelas för ett specifikt antal tävlingsdagar per år.

För den som omfattas av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska dock kraven i 4 kap. 1 § 3 tillämpas vid licensprovningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav vid provning av licens för lokalt poolspel på hästar. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 7.1.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

9 § En sådan juridisk person som avses i 2 §, och som är verksam huvudsakligen inom en enda kommun, får utan licens, men efter registrering hos en kommun, tillhandahålla sådana lotterier som får omfattas av en licens enligt 1 § med undantag för bingo och lokalt poolspel på hästar, om

1. lotteriet tillhandahålls bara inom den eller de kommuner där den juridiska personen är verksam,

2. lotteriet inte tillhandahålls från en fast försäljningsplats genom ett serviceföretag,

3. vinstandelen anges på lottsedlarna, lottlistorna eller på den plats där lotteriet tillhandahålls, och

4. det för lotteriet finns en utsedd kontaktperson.

För den som omfattas av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska kravet i 4 kap. 1 § 3 tillämpas vid registreringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för s.k. registreringslotterier. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 7.1.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Prövningen av om kravet är uppfyllt görs av den myndighet som utövar tillsyn över att penningtvättsregleringen efterföljs, se 4 kap. 1 § 3 och de hänvisningar som anges däri samt 4 kap. 7 § penningtvättslagen.

11 kap.

2 § För att en licenshavare som omfattas av *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024* ska få tillhandahålla spel genom spelombud, måste spelombudet vara registrerat hos spelmyndigheten. Licenshavaren ska ansöka om registrering av spelombudet hos myndigheten.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om krav på registrering för spelombud. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen en följd av den nya penningtvättsregleringen. Ingen ändring i sak är avsedd.

18 kap.

22 § Om den som tillhandahåller spel efter registrering enligt 6 kap. 9 § förelagts att upphöra med verksamheten enligt 4 kap. 10 § eller 6 kap. 19 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska registreringsmyndigheten avregistrera personen. Det ska göras om beslutet gäller omedelbart eller, om så inte är fallet, när det har fått laga kraft.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller när den myndighet som utövar tillsyn enligt penningtvättsregleringen ingriper mot ett registreringslotteri. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringarna i paragrafen är en följd av den nya penningtvättsregleringen. Den myndigheten som utövar tillsyn över att den som tillhandahåller registreringslotterier efterföljer penningtvättsregleringen kan ingripa vid överträdelser eller om lämplighetskrav som finns i den regleringen inte uppfylls. Tillsynsmyndigheten kan bl.a. ingripa genom

föreläggande att upphöra med verksamheten. Paragrafen innebär att ett sådant föreläggande kan resultera i avregistrering.

18 kap.

2 § *Beslut* av spelmyndigheten eller av en kommun enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringen, som innebär att *första stycket* tas bort, är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se författningskommentaren till 1 kap. 7 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I punkt 1 anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.32 Förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution

1 kap.

5 a § *Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i*

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

9 kap.

2 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en svensk försäkringsförmedlares styrelse, är dess verkställande direktör eller på motsvarande sätt företräder försäkringsförmedlaren, eller är ersättare för någon av dem, om försäkringsförmedlaren

1. bedriver försäkringsdistribution i Sverige och inte uppfyller kraven på tillstånd eller registrering i 2 kap.,

2. har fått tillstånd att bedriva försäkringsdistribution genom att lämna falska uppgifter eller på annat otillbörligt sätt,

3. för distribution av försäkringar använder någon som inte har rätt att bedriva försäkringsdistribution eller att distribuera sådana försäkringar som distributionen avser,

4. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av 4 kap. 1–3, 5–11 eller 13 §§, 5 kap. 1–8, 10–16 eller 18–21 §§, 6 kap. 1–6 eller 8–15 §§ eller 7 kap. 1 §, *eller*

5. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att personen i fråga under en viss tid, dock lägst tre och högst tio år, inte får upprätthålla en funktion som avses i första stycket hos en försäkringsdistributör, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande mot en företrädare för en försäkringsförmedlare. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarandepunkt 4 tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 5 a §.

4 § Ett ingripande enligt 2 § första stycket 1–4 eller 3 § får ske bara om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ett ingripande enligt 2 § första stycket 5 får ske bara om överträdelsen är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

I paragrafen anges särskilda krav för ingripande mot en företrädare för en försäkringsförmedlare. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Ändringen är en följd av den nya lydelsen av 2 §.

15 § Vid ingripande mot en försäkringsförmedlare som är en fysisk person och vid ingripande enligt 2, 3, 30 eller 31 § ska sanktionsavgiften som högst fastställas till det högsta av

1. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

2. ett belopp som per den 23 februari 2016 i kronor motsvarade 700 000 euro.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarandepunkt 2 tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 5 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelse som har skett före ikraftträdandet.

18.33 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:434) om rapporteringspliktiga arrangemang

6 § Med verklig huvudman avses detsamma som i *artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

Paragrafen innehåller en definition av verklig huvudman. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Ändringen är en följd av den nya penningtvätsregleringen. I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 (penningtvätsförordningen) finns även bestämmelser kring hur verkligt huvudmannaskap ska fastställas.

18.34 Förslaget till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2021:516)

1 kap.

6 § För fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag gäller även

– *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och*

– *lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.*

Fastighetsmäklarinspektionen får avstå ingripande enligt denna lag, om ingripande görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ett ingripande enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism mot en juridisk person i vilken en registrerad fastighetsmäklare är anställd hindrar inte att disciplinära åtgärder vidtas mot fastighetsmäklaren enligt denna lag.

Paragrafen innehåller upplysningar om annan reglering som är tillämplig i fråga om fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 9.2 och 9.4.7.

Första och tredje styckena motsvarar 8 kap. 9 a § rättegångsbalken, se författningskommentaren till den paragrafen. Utgångspunkten är också att ingripande mot en fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag som inte följer penningtvätsregleringen görs enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Av *andra stycket* följer att Fastighetsmäklarinspektionen kan behöva avstå från ingripande enligt denna lag, om den myndighet som utövar tillsyn över att penningtvätsregleringen efterföljs ingriper enligt penningtvättslagen. Det

gäller om det annars skulle leda till dubbelbestraffning: Det gäller även om resultatet annars inte skulle bli proportionerligt.

2 kap.

8 § Registrering av en fastighetsmäklare får endast ske om mäklaren

1. har betalat ansökningsavgift,
2. inte är underårig eller i konkurs och inte heller har näringsförbud eller förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
3. har försäkring för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 25 §,
4. har tillfredsställande utbildning,
5. har för avsikt att vara verksam som fastighetsmäklare,
6. *uppfyller kravet i 4 kap. 2 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och*
7. är redbar och i övrigt lämplig att vara verksam som fastighetsmäklare.

Paragrafen innehåller krav på registrerade fastighetsmäklare. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringen i *punkt 6* motsvarar 8 kap. 2 § rättegångsbalken, se författningskommentaren till den paragrafen. I övrigt görs en redaktionell ändring.

9 § Registrering av ett fastighetsmäklarföretag får endast ske om

1. mäklarföretaget har betalat ansökningsavgift,
2. mäklarföretaget inte är i konkurs eller likvidation,
3. de som ingår i mäklarföretagets ledning och de som har ett kvalificerat innehav i mäklarföretaget varken har gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet eller i väsentlig utsträckning åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet,
4. *mäklarföretaget uppfyller kravet i 4 kap. 2 § första stycket lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och*
5. mäklarföretaget är redbart och i övrigt lämpat att bedriva fastighetsmäklarverksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på registrerade fastighetsmäklarföretag. Paragrafen genomför delvis artikel 6.2 i sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringen i *punkt 4* motsvarar 11 § revisorslagen (2001:883), se författningskommentaren till den paragrafen. I övrigt görs en redaktionell ändring.

4 kap.

1 § Fastighetsmäklarinspektionen har tillsyn över de fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag som är registrerade enligt 2 kap. Genom tillsynen kontrolleras att den verksamhet som kräver registrering bedrivs enligt denna lag.

Paragrafen upplyser om Fastighetsmäklarinspektionens uppgift att utöva tillsyn över registrerade fastighetsmäklare och fastighetsmäklarföretag. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringen, som innebär att hänvisningen till lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen tas bort, är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

4 § Fastighetsmäklarinspektionen ska återkalla registreringen för en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag som

1. inte längre uppfyller villkoren för registrering i 2 kap. 8 § 2–5 och 7 respektive 9 § 2 eller 5,

2. trots påminnelse inte betalar årlig avgift, *eller*

3. handlar i strid mot sina skyldigheter enligt denna lag.

Om det kan anses tillräckligt, får Fastighetsmäklarinspektionen i stället för att återkalla registreringen ge en varning eller erinran. Om förseelsen är ringa, får inspektionen avstå från att ge en påföljd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripande Fastighetsmäklarinspektionen. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringarna, som innebär att *första stycket 4*, delar av *andra stycket* och *tredje stycket* tas bort, är en följd av den nya penningtvätsregleringen, se författningskommentaren till 1 kap. 6 §.

16 § Innan Fastighetsmäklarinspektionen på grund av en inträffad omständighet beslutar att återkalla registreringen för en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag enligt 4 § första stycket eller 5 § tredje stycket, får inspektionen besluta om disciplinpåföljd enligt 4 § på grund av en annan omständighet.

Innan Fastighetsmäklarinspektionen beslutar att avregistrera en fastighetsmäklare eller ett fastighetsmäklarföretag med anledning av en ansökan från mäklaren eller mäklarföretaget, får inspektionen besluta om motsvarande åtgärder som anges i första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten för Fastighetsmäklarinspektionen att i vissa fall välja att avvakta med att pröva en återkallelse eller avregistrering. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringen är en följd av den nya penningtvätsregleringen, se författningskommentaren till 1 kap. 6 §.

5 kap.

1 § Fastighetsmäklarinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 9.2.

Ändringen i *första stycket*, som innebär att andra meningen tas bort, är en följd av den nya penningtvätsregleringen, se författningskommentaren till 1 kap. 6 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelse som har skett före ikraftträdandet.

18.35 Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

1 kap.

1 a § Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4 och 9.2.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

2 kap.

1 § Finansinspektionen har tillsyn över att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster följer bestämmelserna i

1. EU-förordningen, och

2. artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005 av den 27 november 2024 om transparens och integritet i betygsättningsverksamhet avseende miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning (ESG-betyg), och om ändring av förordningarna (EU) 2019/2088 och (EU) 2023/2859.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens tillsyn över leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *punkt 2* tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

3 kap.

1 § Finansinspektionen ska ingripa mot en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som har auktoriserats enligt artikel 12 i EU-förordningen och som

1. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 3–5, 6.1–6.6, 7.1–7.4, 8.1–8.6, 9.1, 9.2, 10, 11, 13.2, 15.2, 15.3, 16.1, 18.1, 18.4, 19.1–19.6, 20.1, 20.2, 21.1–21.7, 22, 23.2–23.13, 24–26 och 27.1–27.3 i EU-förordningen,

2. inte har följt ett föreläggande enligt 2 kap. 2 § eller som inte har gett tillträde till verksamhetslokaler enligt 2 kap. 3 §, eller

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 2.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3005.

Finansinspektionen ska ingripa mot den som tillhandahåller gräsrotsfinansieringstjänster utan auktorisation enligt artikel 12 i EU-förordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripanden. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *punkt 3* tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

10 § Sanktionsavgiften för en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster i ett fall som anges i 1 § första stycket 1, 2 eller 4 eller andra stycket ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro,

2. fem procent av leverantörens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som leverantören gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften får inte vara så stor att leverantören därefter inte uppfyller kraven enligt artikel 11 i EU-förordningen eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för leverantören.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgifter. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *andra stycket* tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

12 § Sanktionsavgiften för en fysisk person i ett fall som anges i 1 § första stycket 1, 2 eller 4 eller andra stycket ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sanktionsavgifter. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande *andra stycket* tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 1 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.36 Förslaget till lag om ändring i lagen (2022:613) om finansiell information i brottsbekämpningen

2 § I denna lag avses med

allvarliga brott: de former av brottslighet som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF,

finansiell analys: resultaten av de operativa och strategiska analyser som har utförts av en finansunderrättelseenhet i fullgörandet av uppgifter i enlighet med *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1640 av den 31 maj 2024 om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och om ändring och upphävande av direktiv (EU) 2015/849*,

finansiell information: all information eller data som innehas av en finansunderrättelseenhet för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra penningtvätt och finansiering av terrorism,

finansunderrättelseenhet: den enhet som har utpekats i 8 kap. 1 § lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

utländsk behörig myndighet: en myndighet som har utsetts av en annan stat som behörig enligt artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153, i den ursprungliga lydelsen.

Paragrafen anger vad som avses med vissa uttryck som används i lagen. Övervägandena finns i avsnitten 4.2, 4.3 och 11.1.1.

Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till sjätte penningtvättsdirektivet är statisk.

18.37 Förslaget till lag om ändring av lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar

2 kap.

4 § Vid bedömningen enligt 3 § 3 av om en innehavare är lämplig ska dennes anseende och kapitalstyrka beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att verksamheten bedrivs på ett sätt som är förenligt med denna lag och andra författningar, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt enligt artikel 2.1.1 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:666) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som ska beaktas vid lämplighetsprövningen av en innehavare. Övervägandena finns i avsnitten 4.2 och 4.3.

Ändringen är en följd av den nya penningsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

18.38 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar

1 kap.

3 a § *Bestämmelser om åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism samt om tillsyn och ingripanden finns i*

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/84,

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

– lagen (2027:000) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats i anslutning till den lagen.

Paragrafen, som är ny, innehåller upplysningar om den nya penningtvättsregleringen och förhållandet mellan denna lag och den regleringen. Övervägandena finns i avsnitten 4.1, 4.3, 8.4.1, 8.4.4, 9.2 och 9.3.

Med tillägg av hänvisningen till TFR-förordningen motsvarar paragrafen 1 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, se författningskommentaren till den paragrafen.

2 kap.

1 § Finansinspektionen har tillsyn över att företag som omfattas av EU-förordningen bedriver sin verksamhet i enlighet med

1. EU-förordningen,
2. denna lag,
3. andra författningar som reglerar verksamheten,
4. bolagsordning, stadgar eller reglemente, och
5. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Finansinspektionen har dessutom tillsyn över att företagens ägare och ledning uppfyller lämplighetskraven enligt EU-förordningen.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om verksamheter som står under Europeiska bankmyndighetens tillsyn.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynens omfattning. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

Nuvarande punkt 2 tas bort. Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 3 a §.

3 kap.

1 § Finansinspektionen ska ingripa mot ett företag som omfattas av EU-förordningen och som har åsidosatt sina skyldigheter enligt

1. EU-förordningen,
2. denna lag,

3. andra författningar som reglerar verksamheten,
4. bolagsordning, stadgar eller reglemente, eller
5. interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Första stycket gäller inte i fråga om verksamheter som står under Europeiska bankmyndighetens tillsyn.

Finansinspektionen ska ingripa mot den som utan auktorisation eller registrering bedriver verksamhet som omfattas av EU- förordningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ingripanden. Övervägandena finns i avsnitten 4.1 och 4.2.

I paragrafen görs en ändring som innebär att nuvarande punkt 2 tas bort. Ändringarna är en följd av den nya penningtvättsregleringen, se kommentaren till 1 kap. 3 a §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

Enligt *punkt 2* gäller dock äldre bestämmelser för överträdelser som har skett före ikraftträdandet.

18.39 Förslaget till lag om ändring i lagen (2025:1377) om inhämtande av vissa uppgifter på skatteområdet om kryptotillgångar

5 kap.

2 § Med användare av kryptotillgångar avses en fysisk person eller en enhet som är kund till en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster i syfte att genomföra rapporteringspliktiga transaktioner.

En fysisk person eller en enhet som inte är ett finansiellt institut eller en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster, som i egenskap av ombud, förmyndare, förvaltare, firmatecknare, investeringsrådgivare eller förmedlare till förmån för annan eller för annans räkning agerar som en användare av kryptotillgångar, ska inte behandlas som en användare av kryptotillgångar. I stället ska den andra fysiska personen eller enheten behandlas som användare av kryptotillgångar.

Om en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster tillhandahåller en tjänst för att verkställa rapporteringspliktiga massbetalningstransaktioner för en säljare eller för en säljares räkning ska leverantören även behandla den kund som är motpart till säljaren som en användare av kryptotillgångar i fråga om en sådan rapporteringspliktig transaktion. Detta gäller dock bara om leverantören är skyldig att kontrollera en sådan kunds identitet med anledning av den rapporteringspliktiga transaktionen enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller motsvarande reglering utanför EES.

I paragrafen finns definitionen av användare av kryptotillgångar. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *tredje stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 § Med person med bestämmande inflytande avses en fysisk person som utövar kontroll över en enhet. När det är fråga om en trust ska stiftaren, förvaltaren, beskyddaren, förmånstagaren eller förmånstagarkretsen och varje annan fysisk person som utövar verklig kontroll över trusten anses vara personer med bestämmande inflytande. När det är fråga om en juridisk konstruktion som inte är en juridisk person eller en trust, avses personer i samma eller motsvarande ställning som personer med bestämmande inflytande över en trust.

Första stycket ska tolkas i enlighet med definitionen av verklig huvudman enligt definitionen i *artikel 2.1.28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

I paragrafen finns definitionen av person med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen i *andra stycket* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

6 kap.

1 § Med åtgärder för kundkännedom avses en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänsters åtgärder för kundkännedom enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism* eller liknande krav som leverantören omfattas av.

I paragrafen finns definitionen av åtgärder för kundkännedom. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringen är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

7 kap.

6 § För att fastställa vilka personer som har bestämmande inflytande över en enhet som är en användare av kryptotillgångar får en rapporteringsskyldig leverantör av kryptotillgångstjänster förlita sig på upplysningar som inhämtas och förvaras i enlighet med åtgärder för kundkännedom, under förutsättning att sådana granskningsförfaranden är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism*.

Om leverantören inte är rättsligt skyldig att tillämpa åtgärder för kundkännedom som är förenliga med åtgärder för kundkännedom enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024*, ska den tillämpa

granskningsförfaranden som i huvudsak överensstämmer med sådana åtgärder i syfte att identifiera personer med bestämmande inflytande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarande för identifiering av personer med bestämmande inflytande. Övervägandena finns i avsnitten 4.1–4.3.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* är en följd av den nya penningtvättsregleringen.

Hänvisningen till penningtvättsförordningen är dynamisk och avser därmed förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 10 juli 2027.

2. Vid tillämpning av 6 kap. 1 § avses, när det gäller åtgärder som vidtagits före den 10 juli 2027, även åtgärder för kundkännedom enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 10 juli 2027.

I *punkt 2* anges att vid tillämpningen av 6 kap. 1 § avses även åtgärder för kundkännedom enligt 2017 års penningtvättslag när det gäller åtgärder som vidtagits före den 10 juli 2027.

18.40 Förslaget till lag om ändring i lagen (2027:0000) om register över konton, värdefack och virtuella IBAN

2 kap.

9 § En licenshavare med licens för onlinespel som enligt 13 kap. 1 § spellagen (2018:1138) för varje registrerad spelare ska öppna ett spelkonto, ska till Skatteverket regelbundet anmäla uppgifter om sådana spelkonton och om sådan information som spelare ska registrera enligt 12 kap. 2 § spellagen. En spelares adress ska endast anmälas om personnummer eller motsvarande saknas.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om en licenshavares skyldighet att anmäla uppgifter för registrering i registret och preciserar vilka uppgifter licenshavarna ska anmäla för registrering avseende spelkonton och innehavarna av sådana spelkonton. Paragrafen utgör ett nationellt initiativ, fristående från sjätte penningtvättsdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 15.4.2.

Av paragrafen följer att vissa licenshavare är skyldiga att anmäla uppgifter om registrerade spelare och de spelkonton som en registrerad spelare har för registrering i det register som Skatteverket administrerar enligt lagen. Av 13 kap. 1 § spellagen följer att en licenshavare med licens för onlinespel, med vissa undantag, för varje registrerad spelare ska öppna ett spelkonto. Av 12 kap. 1 § spellagen följer att en licenshavare ska registrera den som vill delta i spel och att endast fysiska personer som är bosatta eller stadigvarande vistas i Sverige får registreras för onlinespel. Antalet registrerade spelare är inte detsamma som antalet spelkonton, eftersom en

spelare under vissa förutsättningar kan ha mer än ett spelkonto hos licenshavaren, se 4 § Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:5) om kommersiellt onlinespel och vadhållning och 7 kap. 1 § Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:4) om statligt lotteri och lotteri för allmännyttiga ändamål. Skyldigheten att anmäla uppgifter om spelkonton gäller enbart sådana spelkonton som avses i 13 kap. 1 § spellagen. Det innebär att tillfälliga spelkonton enligt 13 kap. 4 § samma lag inte ska anmälas för registrering.

Genom Spelinspektionens föreskrifter och allmänna råd (SIFS 2022:3) om tekniska krav samt ackreditering av organ för den som ska kontrollera, prova och certifiera spelverksamhet uppställs bl.a. krav på den information som ett spelsystem ska kunna generera. Av föreskriften framgår till exempel att spelkonton kan vara inaktiva. De spelkonton som licenshavarna är skyldiga att anmäla utgör registrerade spelkonton som inte är tillfälliga eller avslutade före lagens ikraftträdande. Således är licenshavarna även skyldiga att anmäla inaktiva konton.

Av paragrafen följer även att licenshavarna ska anmäla vissa uppgifter om de registrerade spelarna. De uppgifter som ska registreras avseende innehavarna av spelkonton är samma uppgifter som licenshavarna är skyldiga att registrera enligt 12 kap. 2 § spellagen (jfr prop. 2017/18:220 s. 318). Däremot ska en adress endast anmälas i de fall personnummer eller motsvarande skulle saknas.

3 kap.

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att institut *och licenshavare* fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 2 § första stycket *respektive* 9 § och föreskrifter som meddelats i anslutning till denna lag.

Om ett institut *eller en licenshavare* inte anmäler uppgifter för registrering i registret enligt vad som krävs, får tillsynsmyndigheten förelägga institutet *eller licenshavaren* att inom viss tid göra rättelse. Föreläggandet får förenas med vite.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsynen över att skyldigheterna enligt denna lag fullgörs. Övervägandena finns i avsnitt 15.8.

Ändringarna i *första* och *andra stycket* är endast en följd av att skyldigheterna för licenshavare enligt spellagen att anmäla uppgifter för registrering inträder senare än för instituten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2028.

2. Licenshavare som blir registreringsskyldiga i och med ikraftträdandet av denna lag ska anmäla uppgifter enligt 2 kap. 9 § snarast möjligt efter ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 16.3.

I *punkt 1* anges att lagen träder i kraft den 1 maj 2028.

I *punkt 2* anges att licenshavare som i och med ikraftträdandet blir registreringsskyldiga ska anmäla uppgifter enligt 2 kap. 9 § snarast möjligt efter ikraftträdandet.

18.41 Övriga lagförslag

Lagförslagen i avsnitten 1.41 och 1.42 innebär att följdändringar görs i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder och lagen (2026:000) om ändring i lagen (2026:000) om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder som föreslås i propositionen En starkare fondmarknad (prop. 2025/26:186). Följdändringarna görs med anledning av att de ändringar som görs i lagförslaget i avsnitt 1.15, se författningskommentaren i avsnitt 18.14.